Bibl. Theol.
Prov. Rom.

3. 春 10

08758

M 1-18

241.08
M 722

R. P. LODOVICI

MOLINÆ

E SOCIETATE JESU,
Primarij quondam, in Eborensi Academia Theologiæ Professoris,

DE

JUSTITIA ET JURE,

Tomi Tertii Pars Prior.

DE MAJORATIBUS ET TRIBUTIS.

Cum gratia & privileg. Sacr. Cæs. Majest.

241.08
M 722
PROPERTY OF
WESTON COLLEGE LIBRARY
WESTON, MASS.

MOGUNTIÆ,
Sumpt. Hæred. JOH. GODOFREDI SCHÖNWETTERI,
Bibliopolæ Francofurtensis.

ANNO M. DC. LIX.

ILLVSTRISSIMO AC REVERENDISSIMO DOMINO D. PETRO PORTOCARRERO EPISCOPO CONCHENSI, ET A SVMMO Regis Consilio,

DOCTOR LVDOVICVS MOLINA è Societate IESV.

Ertivm, quod iam in lucem damus, de Iustitia volumen, tuo nomini deberi, nemo, credo, dubitabit, qui tuam, vel in iudicando iustitiam, vel in alijs muneribus varijs æquè ac grauibus obeundis integritatem pariter, prudentiamque cognouerit. Cum enim diu te, ac multum in omni causarum genere Hispaniæ rerum, & ratio & vsus exercuerit; quibus ipse constanter, casteq; tractandis probasti satis Hispanis hominibus, quantum vel antiqua nobilitas, quæ nihil meditatur non ingenuum, vel præclarus animi ad virtutem impetus, vel illa, quæ cæteris ornamentis antiquior fuit, quæque ex virtute atque officio nascitur, dignitas ad grauissimas quasque, difficillimasque causas explicandas, facultatis tibi, autoritatisque contulerit. Vt enim in dubijs maximè apparuit tua summa iuris, legumque prudentia: sic in difficultatibus superandis enituit illa animi fortitudo, sine qua infirma est omnino legum, consultorumq; religio. Hæc in te à primis annis se ita extulerunt, sic deinceps quotidianis experimentis explorata sunt atq; comperta, vt per omnes fermè honorum gradus ad id, quod summo proximum est, dignitatis fastigium tandem ascenderis, honorum cursu ita continuato atque perpetuo, vt ex quo primum ex ephœbis excessisti, ætatis tuæ nulla pars aliquo, vel insigni dignitatis, vel publicæ administrationis

labore vacauerit. In quibus omnibus muneribus obeundis ea integritate ac fide in vnum illud, quod tibi aut æquitas præſcriberet, aut religio, intuebaris, vt iam communi, conſtantique ſermone percrebuerit, nullum apud te eſſe gratiæ locum, nullum aſſentationi, nullum precibus: virtutis eſſe atque meritorum habendam rationem, non earum rerum quæ inflectere ſolent atque peruertere acutiſsimum quodque, diuque verſatum in deliberando iudicium. Atq; horum omnium ſigna dediſti adeò ad conſpiciendum illuſtria, ita ad diuturnitatem firma atque ſtabilia, vt ſi per te ipſum notus, à te ipſo commendationem & nomen petijſſes, neque in ea familia natus eſſes, quæ ex antiquiſsimis eſt orta principijs, perpetuisque nobilitatis inſignibus, altrix virorum fœcundiſsima, qui & conſilio, & armis maximo rei Hiſpanicæ præſidio fuerint & ornamento, perfeciſſes tamen tuis meritis, vt non ſolùm habeant, quod laudent, ij, ad quorum aures tui nominis fama peruenerit, ſed etiam quod admiretur longo ſeculorum ordine futura poſteritas. Has igitur ob cauſas æquum erat, vt tertius hic de iuſtitia liber in tuo nomine & auſpicio appareret. Tum, vt oſtenderet gratum authoris ſui animum. Tum maximè, vt in tuum ſinum atque tutelam datus, & libenter in aliorum manus, vſumq; deſcenderet, & tutiùs multorum hominum iudicia (quæ hoc tempore ſolent eſſe non æquiſsima) ſubiret. Quorum alterum à tui nominis ſplendore facilè ſibi pollicetur: ab altero verò tanti patroni, in eo præſertim argumento acre, intelligensque iudicium, & temporum, rerumque viciſsitudine explorata iam pridem authoritas vindicabit.

AD LECTOREM.

Ateor, Lector candide, in secundo præcedente de Iustitia Tomo pollicitus in hoc tertio fui, vltra ea, quæ ad maioratus, tributa, delicta & quasi delicta circa bona externa, restitutionẽ in genere & circa eadẽ externa bona spectant, tertium etiam & quartum de Iustitia tractatus. Verum tamen quando omnia parata habui, adeò excreuerunt, vt Tomum quartum ex tertio & quarto de Iustitia tractatibus conficere fuerit omnino necessariũ. Dum verò in tertio Tomo cudendo ad finem disputationum de Tributis fuit deuentum, grauißimis de causis subsistere fui adductus. Accipe ergo nunc priorem tertij Tomi partem de maioratibus & tributis, & paulisper posteriorem, de delictis & quasi delictis ac de restitutione expecta.

Vale

INDEX DISPVTATIONVM QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.

618. Num

671. Quid

(∴)

DE IVSTI-

DE IVSTITIA,

Tomus Tertius.

DE MAIORATIBVS, BONORVMVE EXTERNORVM VINCVLO.

SVMMARIVM.

De variis in Hiſpaniis bonorum vinculis. Diſputat. 576.

Iſputatione tertia, huius tractatus ſecundi de iuſtitia, diſtinximus dominium iuriſdictionis à dominio proprietatis, & quid vtrumq; eſſet explanauimus. A diſputatione verò. 12. de dominio iuriſdictionis diſſeruimus, illud diuidentes in dominium iuriſdictionis ſpiritualis, & in dominium iuriſdictionis temporalis: atque de vtriuſque origine, partibus, ac qualitatibus diximus. A diſputatione autem 32. vſque ad hanc, duobus tomis de iuſtitia præcedentibus, varios titulos explicauimus, quibus iura ac dominia (maximè proprietatis) acquiruntur, & amittuntur. Nunc verò (interim dominium iuriſdictionis ſpiritualis relinquentes, de quo plura dicere, non ad rem hanc de iuſtitia, tametſi tractatu 5. aliquid obiter dicemus, ſed ad tractationes de fide, religione, ac ſacramentis, dicere ſpectat) de vinculis, quibus dominia iuriſdictionis temporalis, & dominia proprietatis, in Hiſpanijs afficiuntur, vt vnita ac indiuiſa maneant, certoque ordine ad eos ſolos deriuentur, qui ex prima inſtitutione, eorúmve vinculo, ad illa vocantur, eſt dicendum. 1

Diſputatione 23. tres ſpecies ſupremi dominij iuriſdictionis temporalis, cum communi doctorum ſententia, diſtinximus; præſtantiſsimumque eſſe oſtendimus Monarchiam, hoc eſt, vnius principatum, ſeu regnum. Diximus præterea, quemadmodum ſpecies alias ſupremi dominij iuriſdictionis temporalis, ſic etiam regnum poſſe variè conſtitui; tum quoad maiorem, vel minorem, Regis in rempublicam, & in partes illius poteſtatem; tum etiam quoad ſucceſsionem, vt, mortuo vno, alius eligatur, aut vt generatione ex primo Rege cæteri ſuccedant, vel ſoli maſculi, vel etiam fœminæ, in 2

defectum masculorum, prout fuerit constitutum. Et quidem in Hispanijs constat, aliter successisse Reges tempore Gothorum ante Hispaniarum deuastationem sub Roderico; & aliter à tempore Pelagij in Legione & Castella: instar cuius principatus videtur fuisse successio in cæteris, post Pelagium Hispaniarum regnis, Aragoniæ videlicet, Nauarræ, & Lusitaniæ: quæ omnia temporis progressu tandem coronæ Legionis & Castellæ reunita sunt, accedente his nostris temporibus nouissimo omnium Lusitaniæ regno, morte Henrici, cui Philippus secundus Rex noster Catholicus ac potentissimus, successit.

3 Vt, tum ex chronicis, tum præcipuè ex varijs concilijs Toletanis, & antiquissimis Hispaniarum legibus constat, Gothorum tempore ante Hispaniarum vastationem, Reges Hispaniarum electione primatum gentis Gothorum, ac Episcoporum, creabantur. In quarto enim Toletano concilio sub Isidoro, canone vltimo, sic scriptum legimus. *Nullus apud nos sub præsumptione regnum arripiat, nullus excitet mutuas seditiones ciuium, nemo meditetur interitus Regum: sed, defuncto in pace principe, primates totius gentis, cum sacerdotibus, successorem regni consilio communi constituant, vt dum vnitatis concordia à nobis retinetur, nullum patriæ, gentisque dissidium, per vim, atque ambitum moliatur.* Et in quinto Toletano Concilio sub Eugenio Can. 3. sic habetur. *Quoniam sunt inconsideratæ quorundam mentes, & se minimè capientes, quos nec origo ornat, nec virtus decorat, qui passim, licenterque putant, ad regalis maiestatis peruenire fastigia; huius rei causa nostrum omnium, cum inuocatione diuina, profertur sententia, vt si quis talia meditatus fuerit, quem nec electio omnium præfecit, nec Gothicæ gentis nobilitas ad hunc apicem trahit, sit consortio Catholicorum priuatus.* Et in Concilio sexto, sub Salua Narbonensi Episcopo Can. 17. & 18. repetitis canonibus proximè relatis, sic subiungitur. *Rege verò defuncto, nullus tyrannica præsumptione regnum assumat, nullus sub religionis habitu detonsus, aut turpiter decaluatus, aut seruilem originem trahens, vel extraneæ gentis homo, nisi genere & moribus dignus, promoueatur ad apicem regni.* In electione etiam Eruigij Regis, de qua in initio duodecimi Toletani Concilij est sermo, perspicuè etiam constat, Reges solere tunc eligi procerum & Episcoporum suffragijs. Idem (*referente Molina libr. 1. de primogeniis. cap. 2. numer. 11. iuncta annotatione prima, quam in eum locum in calce totius operis addit*) constat ex antiquissimo Hispaniarum libro, qui Forus iuzgo appellabatur, in cuius procemio. l. 1. sic habetur. *En esta ley dizen, como deuen ser esteydos los Principes, y que las cosas, que ellos ganan, deuen fincar à el Reyno.* Et l. 2. habetur. *Doncas establecemos, que de aqui adelante los Reyes deuen ser esteydos en la ciudad real.* (Hoc est, Toleti, vbi sedes regia tempore Gothorum erat) *o en aquel lugar donde murio el otro Rey, con consejo de los Obispos, y de los ricos omes de la corte, y del pueblo, y no deue ser esteydo de fuera de la ciudad, ni de consejo de pocos, ni de villanos del pueblo.* Et aliquibus interiectis, additur. *Mas las cosas, que ellos ganaren, no las deuen auer ninguno de sus fijos, sino como mandare el Rey. Y las cosas que fincaren por ordenar, deuenlas auer sus successores. Y las cosas, que eran suyas proprias, y que ganaron antes que fuissen Reyes, deuen auerlas sus hijos, o herederos.* Idem constat ex l. 4. & sequentibus in eodem procemio. Hic verò succedendi in regno modus ortum habuisse videtur à consuetudine inter Gothos, qui Hispanias bello occuparunt, sibi deligendi supremum, ipsorum ducem, defuncto antecedente. Summisso verò collo Ecclesiæ, Episcoporum suffragia, vnà cum procerum laicorum suffragijs, ad Regis electionem admiserunt.

4 Postea verò, occupatis à Saracenis totis ferè Hispanijs, tempore Pelagij, qui collectis in Asturijs reliquijs Christianorum, tanquam illorum omnium Princeps ac Rex, bella gerere aduersus Saracenos, recuperareque Hispanias cœpit, cessauit Regum successio electione, viaque generationis ex eodem Pelagio, modo statim explicando, succedere cœperunt. Suspicor, Hispanos eum modum successionis Regum communi consensu delegisse, ac statuisse tunc, abrogato illo alio priori. Tum propter incommoda maxima, quæ ex illo alio illuc vsque fuerant experti, quorum mentio fit in Concilijs Toletanis citatis; parandi videlicet mortem Regibus iam electis, vt posteriores alij de republica in illorum locum succederent; ambitus, factionum, & seditionum in nouo Rege creando; perniciosi valde odij inter Regem nouum electum, eosque, qui illius electioni, vel non fauissent, vel etiam aduersarij fuissent; & similium malorum, quæ Regum successio per electionem, secum afferre solet. Tum etiam, vt pauci Hispani, qui sub Pelagio Principe residui erant, ea ratione vnanimes essent, magisque inter se vniti, ad Saracenis resistendum, belloque Hispanias recuperandum. Tum denique, quoniam successio Regum via generationis, vt longè minora mala secum afferre solet, multoque consonantior rationi est, quam successio per electionem; ita longè frequentior est in toto orbe, esseque proinde potiùs debuit in Hispanijs, quam illa alia per electionem: satisque cum vltima hac ratione consentiunt, quæ l. 5. & quinque sequentibus, titul. 1. & l. 2. tit. 15. par. 2. de Rege, illiusque successione, traduntur.

Lex 2. proximè citata, tit. 15. par. 2. explicans, quo ordine iure maioratus, seu primogenituræ, Regum, tum in alijs orbis partibus, in quibus, non electione, sed generatione in eo succeditur, tum præcipuè in Hispanijs deferatur, sic habet. *Maioria en nacer primero, es muy grande sennal de amor, que muestra Dios à los hijos de los Reyes, aquellos que el le da entre los otros sus hermanos, que nacen despues del. Ca aquel a quien est a honrra quiere fazer, bien da a entender, que lo adelanta, e lo pone sobre los otros, porque le deuen obedecer, e guardar, assi como à padre, e a sennor.* Et infra. *Los omes sabios, e entendidos, catando el pro comunal de todos, e conociendo, que particion non se podia fazer en los Reynos, que destruydos non fuesen, segun nuestro Sennor Iesu Christo dixo, que todo Reyno partido seria estragado, tuuieron por derecho, que el sennorio del Reyno, no lo ouiesse sino el fijo mayor, despues de la muerte de su padre. Y esto vso con siempre en todas las tierras del mundo, do quier que el sennorio ouieron por linage, e mayormente en España. E por escusar muchos males, que acaecieron, e podrian aun ser fechos, pusieron, que el sennorio del Reyno heredassen siempre aquellos, que viniessen por linea derecha. E por ende establecieron, que si hijo varon no ouiesse, la hija mayor heredasse el Reyno. E avn mandaron, que si el hijo maior muriesse, si dexasse hijo, o hija, que ouiesse de su muger legitima, que aquel, o aquella lo ouiesse, e non otro ninguno. Pero si todos estos fallesciessen, deue heredar el Reyno el mas propinquo pariente que ouiesse, siendo ome para ello, non auiendo fecho cosa, porque lo deuiesse perder, &c.* Vbi vides, successionem in regno, iuxta eam legem, consuetudinemque Hispaniarum, esse per lineam descendentem ab vltimo possessore, ita vt masculus præferatur fœminis, & semper primogenitus masculus legitimus, præferatur cæteris posteriùs natis, & sic ordine quodam. Vnde, quia id, in quo ita succeditur, debetur primogenito, appellatum est primogenium, & quia debetur maiori natu, corrupto vocabulo, Hispanè est appellatum *mayorazgo, à maioria en nacer*, de qua sermo est in principio legis. 2. in verbis proximè relatis. In defectu verò masculorum descendentium, succedunt fœminæ, ordine etiam natiuitatis. Item vides, in ea

linea, mortuo filio maiori natu, relicta sobole legitima, etiam fœminea, admitti repræsentationem, eiusmodique nepotem maiorem natu, & neptem in defectum nepotum, præferri patruo, filio vltimi possessoris, etiamsi is cõiunctior sit vltimo possessori, & maior natu, quàm talis nepos, aut neptis. Vides prætereà, in defectum omnium descendentium legitimorum, succedere consanguineum legitimum in linea transuersali, propinquiorem vltimo possessori. Id quod dilucidius adhuc habetur: lib.9.titul.1.par.2. illis verbis, *que son mas propinquos parientes a los Reyes, a el tiempo de su fallescimiento*, vt ibidem Greg. Lopez notat. Quod intelligendum est, in quocunque gradu in infinitum is illi sit coniunctus, etiam vltra decimum, vt ex dicendis liquebit. Hæc verò omnia latè prosequitur Molina *libr.1. de primog. cap.3. à n.6.*

Ioannes Lupus *de obtentione regni Nauarræ. §.9. part. 6. & in rub. de donat. inter vir. & vxo. §.69. n.26.* ex Luca Tudensi in suo Chronico, dum de Pelagio illi est sermo, refert Pelagij tempore conditam fuisse legem, vt regnum deuolueretur per lineam descendentem, masculos præferendo fœminis, ita vt, in defectum masculorum, fœminæ succederent. Molina verò *libr.1. de primog. cap.2. n.13.* ait, se duos codices antiquissimos eius authoris euoluisse, nihilque tale apud illum reperisse. Postea verò *annotatione 2. in calce operis*, ait, C ouarruuiam sibi ostendisse alium codicem, in quo ita habebatur, vt Ioan. Lupus refert. Postremò etiam Gothi eius legibus se astrinxêre, pro lege perpetua statuentes, vt Regis ipsorum filius primogenitus, vel maior, si deesset primus, si pater fuerit Catholicus, cuiuscunque, etiam minimæ, sit ætatis, substituatur in regnum. Si autem desit filius masculus, filia eius, ordine prædicto, assumatur in dominam: & illa, magnatum Gothorum prouidentia, de nobilibus Gothis accipiat virum, de quo regalis posteritas conseruetur. Quamuis autem ibi nulla de repræsentatione fiat mentio, imò eam excludi autumet Molina *annotatione 2. citata*; verisimilius tamen credo, in ea Historia, non integram legem referri, sed partem solam præcipuam, legemque totam relatam, quoad substantiam, fuisse latam tempore Pelagij. Lex quippe secunda relata, quæ in Partitis anno 1251. editis, continetur, cum ait. *Y esto vsaron siempre en todas las tierras del mundo, do quier que el sennorio ouieron por linage, e maiormente en Espanna* (quod intelligi nequit, ante tempora Pelagij, sed ab illius tempore) apertè innuit, successionem in regno per lineam descendentem, præferendo semper masculum maiorem natu, longè iam antea, instar cæterarum ferè nationum, sancitam fuisse in Hispanijs, longa, perpetuaque consuetudine, ita vsque ad illa tempora fuisse seruatam, neque ibi condi nouum ius. Imò, cùm addatur. *E por esto escusar muchos males, &c.* apertè etiam innuit, sequentem partem eiusdem sanctionis, vt scilicet fœminæ descendentes succedant in defectum masculorum, & vt sit repræsentatio modo explicato, deficientibusque omnino descendentibus legitimis, fiat transitus ad propinquiorem vltimo possessori in linea transuersali, ab eodem antiquo tempore simul fuisse latam ab eisdem legumlatoribus, perpetuoque vsque ad eadem tempora fuisse seruatam.

2 Est prætereà argumentum non leue, à tempore Pelagij eum succedendi modum fuisse cœptum, relicto succedendi modo per electionem, quòd referente Molina *vbi supra, num.14. ex Burgensi Episcopo in Anacephaleosi c. 43. & ex Ioanne Lupo de obtentione reg. Nauar. §.7. part. 6. in fine.* Pelagius, relictis antiquis Gothorum insignijs, leonem rubeum in campo albo pro insignijs assumpsit: quod signum est manifestum, nouum regni modum ex tunc incœpisse. Posteà verò (*vt ex eisdem authoribus idem Molina, n.15. sequenti refert*) Ferdinandus eius nominis primus, qui ex Santia vxore regnum Legionis obtinuit, eisdem insignijs Castellum aureum in campo rubeo, dexteraque leonis parte, auxit, dictusque est rex Castellæ & Legionis.

Ex his constat, non solùm Castellæ regnum verum esse primogenium, seu maioratum, quod ad primogenitos, maioresve natu, modo explicato, deferatur, sed etiam (*vt Molina vbi supra n.16. & cap.3. à n.1. cum Couarr. 3. var. res. cap.5. §. 4. & plerisque alijs, quos citat, rectè ait*) esse caput omnium primogeniorum Castellæ, ad cuius normam, & iuxta cuius formam, eo ipso, quòd nomine maioratus creata sunt, esto nihil aliud adijciatur, sunt censenda instituta, quando aliud non fuit in contrarium expressum: id quod *cap.3. citato* ait perpetua consuetudine seruatum esse in Hispanijs. Quare, si quæ controuersia circa ordinem succedendi in alijs maioratibus orta sit, eò quòd ex forma creationis maioratus in particulari, de quo agitur, id non constet; quia vel nullum instrumentum institutionis illius reperitur, vel quia, licet reperiatur, nihil ea de re fuit expressum; definienda est ex iuribus de regni successione latis: quod multis Molina, & plurimi alij Doctores, quos citat, confirmant præsertim quoniam, cum ante leges Partitarum multi essent maioratus, vt Ducum, Marchionum, Comitum, & aliorum, *quorum mentio fit l.11. & duabus sequentibus, titul.1. part. 2.* nullæ aliæ leges latæ sunt de successione in eis primogenijs & dignitatibus, præter eas, quæ de successione in regno fuerunt conditæ, quousque, crescente numero maioratuum, anno 1505. latæ circa maioratus sunt Taurinæ leges (de quibus sermo erit) in quibus successio instar successionis in regno definita fuit, quando aliud à maioratus institutore non fuit expressum. 7

8 Post regnum, secundum locum in Hispanijs habent maioratus, qui de bonis à corona regni præcisis ac diuisis, instituti sunt. Vt enim disp.25. ostẽsum est, *& cum multis alijs, quos citat, affirmat Molina. lib.1. de primog. cap.3. n.18.* quamuis Rex donare in perniciem publicam non posit bona coronæ regni: si vero id efficiat, possint, tam ipse, quàm successores in regno, eam reuocare. donare tamen moderatè, atque etiam remunerare obsequia & beneficia publica potest ac debet, & instituere dignitates Ducum, Marchionum, Comitum, & alias similes, in publicam vtilitatem, cum reditibus ex bonis coronæ Regni eis dignitatibus annexis, vt administros competentes ad res publicas, & ad alia habeat, qui simul in splendorem, ornamentumque curiæ & reipublicæ sint. Potest etiam, vrgente necessitate, & postulante id bono communi, vendere oppida aliqua, & reditus coronæ regni. Quamuis, si maioratus aliqui postea instituantur ex eiusmodi rebus emptis, aut donatis à Regibus, ab omni prorsus vinculo liberis, pertineant ad maioratus tertij generis, de quibus postea erit sermo, non verò ad maioratus secundi generis, de quibus modò loquimur, esto de bonis a corona regni præcisis ac deriuatis instituti sint.

9 Maioratus secundi huius generis à Regibus instituuntur, suntque censendi instituti ad normam successionis in regno, quando aliud non fuerit expressum, vel in ipsamet cuiusque maioratus creatione, vel lege aliqua publica, peculiari aliqua de causa antea, aut posteà, lata. Sic, cum Henricus secundus plurima largè donasset in præiudicium huius Castellæ regni, posteà, vt id minus detrimenti regno afferret, in suo testamento de ita donatis in hunc modum canit; *pero toda via, que lus ayan por mayorazgo, y finquen al hijo legitimo mayor de cada vno dellos, y si muriere sin hijo legitimo, que tornen sus bienes del que assi muriere à la corona de los nuestros Reynos.* Id quod posteà Reges Catholici Ferdinandus & Elisabetha, & post

post illos Philippus secundus, tanquam legem seruari iusserunt. *l.10. tit.7. libro 5. nouæ collect.* Quare id solum habet locum in donatis ab Henrico secundo.

10 *Ius Lusitanum.* In Lusitania verò, cum multa essent donata à Regibus de bonis coronæ regni, bellorum præsertim tempore, quæ postea compertum fuit cedere in notabile regni detrimentum, Ioannes primus instar clausulæ illius Henrici secundi longè antea defuncti, de consilio suorum, legem quandam, longè magis arctam, mente sua retentam, minimève scripto promulgatam, exequutioni mandari præcepit circa bona coronæ Regni illuc vsque à regibus donata, & in futurum donanda: quæ idcirco lex mentalis nuncupata est. Eam verò posteà filius eius Eduardus scriptis mandari præcepit, ac promulgari, quæ *habetur l. 2. Lusit. ord. tit.* 17. & sequentia continet.

In primis, vt donata omnia à Regibus de bonis coronæ regni, esto donata alicui sint, & omnibus illius descendentibus, aut hæredibus, & successoribus, & esto donata sint cum clausula, vt diuidi inter eos possint, censeantur ligata vinculo maioratus, maneantque inalienabilia ac indiuisa omnino, & per mortem vltimi possessoris deueniant integra ad filium illius legitimum maiorem natu ex ipso relictum; non quidem vt feudalia, neque cum onere seruitij feudatariorum; attamen cum onere, vt possessores, quando à Rege fuerint vocati, teneantur illi seruire in bello. Quod si vltimus possessor mortuus fuerit, nulla relicta sobole legitima virili, descendente per lineam virilem, esto relinquat filiam legitimam, aut sobolem virilem ex illa, fœminæ omnes, & masculi ex eis geniti, excluduntur à successione in eis bonis, bonaque illa eo ipso deuoluuntur ad regni coronam, eique reuniuntur: fœmina tamen succedere poterit, si ei peculiariter fuerint ea bona à Rege donata, aut contractu ea de re inito cum Rege, fuerit ad successionẽ in eis bonis expresè vocata. Multò minus in eis bonis succedit frater vltimi possessoris, nisi illa iterũ donentur illi à Rege. Neque item in eis succedit pater, aut au⁹, vltimi possessoris, nisi ex facultate Regis, à tali patre, aut auo, adhuc viuente, transijssent ea bona ad vltimum possessorem: nam tunc regrediuntur ad vltimum ascendentem, à quo fuerunt deriuata, & post mortem talis ascendentis transeunt ad legitimam sobolem ipsius virilem. A successione etiam in eis bonis excluditur soboles omnis vltimi possessoris, quæ fuerit ordinis sacri, aut beneficiarius, atque vniuersim omnis, qui de sola Ecclesiæ iurisdictione fuerit, esto soboles legitima illius virilis, ac per lineam virilem sit. Ij commendatarij, qui inhabiles non sunt ad contrahendum matrimoniũ, perinde in eis bonis, tam ipsi, quàm soboles ipsorũ, succedunt, atq; si commendatarij non essent. Si verò inhabiles sint ad matrimonium contrahendum, vt sunt commendatarij ordinis Diui Ioannis, licèt succedere posint, reque ipsa succedant, si legitimi filij maiores natu vltimi possessoris sint, neque vltimus possessor aliud à Rege obtinuerit; defunctis tamen eiusmodi commendatarijs, ea bona statim ad regiam coronam deuoluuntur: eò quòd habere non posint sobolem legitimam. Vltimus tamen possessor eorum bonorum, parens eiusmodi commendatarij maioris natu, obtinere à Rege, dum viuit, poterit, vt non is succedat, sed proximior filius legitimus post eum commendatarium, & tunc hic alius filius, & post eum, soboles ipsius legitima virilis, ac per lineam virilem, quæ maior natu fuerit, succedit. *Hæc omnia habentur. tit.17. citato.* §. *primo*, 2. 3. 7. 8. 11. 12. 13. *&* 14.

Filius, aut nepos, illegitimus comparatione vltimi possessoris horum bonorum, etiamsi naturalis sit, excluditur à successione in eis. Itemque filius arrogatus, aut adoptatus. Filius verò legitimatus per subsequens matrimonium, ad ea admittitur. secus de quocunq; legitimato quouis alio modo: hic enim, & quicunque arrogatus, aut adoptatus, in eis bonis non succedunt, esto in legitimatione, aut adoptione, apponantur clausulæ, quibus habiles fiant ad succedendum in quibuscunque bonis & maioratibus, nisi expresè dicatur, etiãsi sint bonorum coronæ Regni, fiatque simul derogatio eius legis mentalis. Atque in hoc euentu, si sit soboles legitima virilis, & per lineam virilem, succedere non possunt legitimati cum ea clausula & derogatione, in præiudicum legitimæ sobolis, etiamsi ea soboles legitima post eam legitimationem nascatur. *Ita habetur ibid.* §. 9. *&* 10.

Conceditur verò, vt possessor terrarum donatarum ex corona regni, qui habuerit filium legitimũ maiorem natu, ad quem omnes deuenire debeant, posit, de facultate Regis, tradere donatione simplici, aut ad matrimoniũ contrahendũ, alicui filiæ, aut posteriori filio, partem earum, quæ non excedant medietatẽ omnium, & dummodò nullam terram diuidat, idque, etiam non consentiente, aut inuito, filio maiori natu, ad quem omnes illæ deuenturæ erant. Atq; tunc filius, aut filia, quibus ita aliquid de eiusmodi bonis coronæ regni fuerit traditum, posidet illud interim dum viuit: si autẽ moriatur non relicta sobole virili legitima, statim deuoluitur id ad coronam regni, alioquin succedit soboles virilis legitima, etiam ex tali filia, cui id datum est, eo modo, quo explicatum est, virilem sobolem vltimi possessoris succedere in eiusmodi bonis deriuatis ex corona regni. Quando verò quis posidet vnicã tantũ terram, donatã ex corona regni, tunc, si habeat filium maiorem natu, ad quem deuenire debeat, cùm terra illa diuidi nõ posit, vt pars illius de consensu Regis detur filiæ, aut posteriori filiò, non conceditur illã tradi filiæ, aut posteriori filio, etiam de consensu Regis, nisi simul consentiat filius maior natu, ad quẽ terra illa iure maioratus deuenire debebat. *Ita habetur ibidem* §. 15.

Quando autẽ vltimus possessor horum bonorũ ex regia corona donatorum, habet filium, qui in eis succedere debeat, non potest alicui, qui non fuerit filius, aut filia, donare, aut vendere eiusmodi bona: permutare tamen illa poterit cum alijs ex regia corona donatis, præuia regis facultate; modò tamen eiusmodi res non sint inferiores in tertia parte valoris eis rebus, cum quib⁹ fuerint permutatę. Quòd si vltimus possessor bonorum ex corona regni donatorum, legitima sobole careat, quę succedere debeat in eis bonis, tunc nulla ratione poterit eas res cuiquam absque Regis expressa facultate donare, vendere, permutare, aut quouis alio modo alienare: si autem id efficiat, eo ipso ea bona ad regni coronam deuoluuntur, & emptori, aut permutanti cum illo, competit actio de euictione aduersus eũ. Habentque hæc locum, etiamsi à Rege fuissent donata cum facultate donatarijs, vt possent ea bona donare, vendere, permutare, aut de eis, tanquam de omnino proprijs, disponere. *Ita habetur vbi supra* §. 16. Hæc verò intellige, nisi post legem illam mentalem aliquid cum ea facultate esset donatum, & cum expressa derogatione legis mentalis: nam tunc alienari possent, quantum cum ea derogatione esset permissum.

Quando autem Rex ipse permutat bona aliqua coronæ regni cum aliquo, tunc quousq; bona, quæ Rex ita in permutationem tradit, aut bona, quæ accipit, sortiantur rationem bonorum coronæ regni, ita vt in his, vel in illis, locum habeat dispositio legis mentalis, & quousque dissolui permutatio posit in fauorem bonorum coronę regni, aut non posit, lege titul. 17. *citato.* §. 20.

Possessor vltim⁹ eiusmodi bonorũ, si ducere velit vxorẽ, esto ex priori alio matrimonio successorem

rem in eis bonis habeat, potest de Regis expressa facultate, subijcere ea bona hypothecæ pro dote, quã cum vxore accipit, & pro arrhis, quas ei promittit, atque, dissoluto matrimonio, si non sint alia bona patrimonialia mariti, vnde integrè dos & arrhæ vxori, aut hæredibus vxoris soluantur, quod deerit, soluendum erit de reditibus bonorum ita hypothecatorum, donec integrè soluatur. Dote verò & arrhis integrè persolutis, bona coronæ regni pertinent ad sobolem virilem legitimam vltimi possessoris, si eam relinquat: alioquin ad regiam coronam deuoluuntur. Irritum verò est pactum, tanquam vsurarium, quòd dissoluto matrimonio, reditus talium bonorum integri ac præcipui pertinere debeant ad vxorem, aut ad hæredes vxoris, non computandi in sortem, quousque dos & arrhæ illi integrè persoluantur. *Hæc habentur tit. 17. citato. §. 17.*

Vltimus possessor eiusmodi bonorum, esto habeat iam filium, qui in eis succedere debeat, potest liberè ea vendere Regi, aut cum alijs bonis ea cum Rege permutare, vt coronæ regni iterum vniantur nihil impediente præiudicio, quod successori in eis bonis inde sequitur: quoniam ea lege censentur donata, vt id fieri possit: eamque modificationem rebus antea donatis adhibere libuit principi de suorum consilio; quoniam multa in præiudicium regni fuerant ante eam legem donata. *Ita habetur vbi supra, §. 18.*

Quod ad donationes attinet, quæ à Regibus fiũt de bonis ad Regis fiscum spectantibus, siue ob delictum eius, cuius fuerant, siue quòd vacauerint, eò quòd illorum dominus discesserit ab intestato, neque hærede vsque ad decimum gradum, neq; coniuge relictis, aut quacunque alia ratione, sequenti modo definitum est ea mentali lege. Quod si eiusmodi aliquod bonum immobile post eam legem latam donetur à Rege, postquàm illud vnitum iam & incorporatum fuit coronæ regni (id quod re factum censetur eo ipso, quòd est scriptum in libro bonorum coronæ regni; verbo vero, si in instrumento, quo id alicui donatur, dicatur, *que nos confiscamos, apropriamos, ou vnimos, ou encorporamos, os ditos beens, terras, herdamentos, á acoroa de nossos reynos, e elles assi confiscados, é apropiados, os damos, e doamos,*) tũc ea donatio censetur esse de bonis coronæ regni, ac proinde in re ita donata locum habet lex mentalis: si verò donetur antequam re, aut verbo, modis explicatis, vnitum id sit coronæ regni, non censetur ea donatio facta de bonis coronæ regni, nec proinde in re ita donata locum habet dispositio legis mentalis. *Ita habetur tit. 17. citato. §. 19. & 24.*

Quæ dicta sunt de alijs bonis coronæ regni à Regibus donatis, aut in futurum donandis, similiter locum habent in iuribus patronatus Ecclesiarum, quæ erant coronæ regni, à Regibusque donata sunt aliquibus: ea quippe indiuisa transeunt similiter ad solam sobolem legitimam ac virilem, eaque deficiente, regrediuntur ad coronam regni, vt de alijs bonis coronæ regni dictum est. *Ita habetur vbi supra. §. 4.* Ex eo verò, quòd Rex donet alicui terram, oppidum, aut castrum, cum omni iurisdictione, mero ac mixto imperio, & cum quocunque alio iure ad Regem ibi attinente, appositis quibuscunq; alijs verbis generalibus, etiamsi comprehendere videantur ius patronatus tali loco annexum, si non fiat expressa mẽtio, quod ius etiam patronatus annexum donatur, non censetur donatum, sed pertinet ad coronam regni, *vt ibidem. §. 21. subiungitur.*

Similiter, quæ dicta sunt de alijs bonis coronæ regni à Regibus donatis, intelliguntur de emphyteusibus, & alijs reditibus coronæ regni: esto enim à Rege donentur emphyteuses, hoc est, ius proprietarij, dominiumque directum, quod regni corona habet ad res emphyteuticas, cum quibuscunque clausulis exorbitantibus, si non fiat expressa derogatio legis mentalis, emphyteuses manent vinculatæ, vt indiuisæ omnino transeant solum ad legitimam virilem sobolem modo explicato, eaque deficiente, regrediuntur ad regni coronam, vt de alijs bonis donatis ex regia corona dictum est. *Ita habetur titul. 17. citato. §. 5. & §. 6.* subiungitur, vt emphyteuses de eiusmodi bonis, hoc est, contractus cum emphyteutis, tam quando eiusmodi bona sunt coronæ regni, quàm quando sunt aliorum donatariorum, regulentur eisdem iuribus, quibus regulantur emphyteuses priuatorum de alijs suis proprijs bonis, ita scilicet, vt nullum sit discrimen inter vtrosque emphyteuticos contractus.

Quando Rex donauit alicui terram, oppidum, aut castrum, in solam vitam donatarij, aut vsque ad suum Regis beneplacitum, si donatarius aliquid inde in emphyteusim tradiderit perpetuam, aut ad certas vitas, sine Regis facultate, tunc expirãte donatione, regressaque re ita donata ad regni coronã, finitur emphyteusis, nisi Rex perseuerare velit in cõtractu emphyteutico. Quando verò aliquid tale donatum fuisset, *de iuro e de herdade*, vt in Lusitania vocant, tunc, si res ita donata regrediatur ad regni coronam, non tenetur Rex stare contractibus malitiosè, aut perspicuè in notabile detrimentum coronæ regni factis. *Ita habetur vbi supra. §. 22.* Hęc sunt, quæ lex mentalis Lusitana continet, contra quam si aliquid à Rege sit concessum aut dispositum, cum illius derogatione, validum id est, *vt ex se est satis perspicuum, & habetur in eadem ipsa lege. §. 23.* Et hæc dicta sint de maioratibus secundi generis, hoc est, quæ de bonis coronæ regni instituuntur.

Tertij generis maioratus sunt, qui à priuatis cõstituuntur de suis rebus proprijs, esto aliqua eorũ deriuata ac præcisa fuerint à regni corona, vt quia illa à Rege emerunt, aut titulo permutationis, donationis, aut recompensationis obsequiorum, illa libera acceperunt, vel ipsi, vel aliqui anteriores eorum bonorum possessores. Duobus autem modis institui possunt maioratus tertij huius generis. Primò, absque vlla Regis facultate. Si enim quis nullũ hæredem habeat, cui partem suorum bonorum relinquere teneatur, liberaq; is bona possideat à vinculo & obligatione, nullaque sit lex, quæ ipsum impediat de illis pro libito disponere, eaque subiicere vinculo & obligationibus, quæ voluerit, (vt nulla talis est in his Castellæ & Lusitaniæ regnis, quin potiùs sunt leges, quę id permittunt ac concedunt,) vtique is, absque vlla Regis facultate, poterit de suis bonis, aut de eorum parte, instituere primogeniũ cum vinculis & grauaminibus, ordineque succedendi in eis, quem voluerit. Esto autem hæredem, aut hæredes habeat, quibus, iuxta leges eius regni, partem suorum bonorum relinquere teneatur absque vllo in ea onere & grauamine; de reliqua tamen parte, de qua liberè potest disponere, (vt in Lusitania de tertio suorum bonorum, siue ascendentes, siue descendentes habeat, & in hoc Castellæ regno de tertio, si careat descendentibus, & habeat ascendentes, & de solo quinto, si descendentes habeat,) poterit similiter absque vlla Regis facultate instituere pro libito maioratum. Et cùm in hoc regno, si multos descendentes habeat, hoc est, plures, quàm vnum, esto vnus sit filius, & alius nepos, filius eiusdem filij, integrum illi sit, vltra quintum, meliorare quem eorum voluerit in tertio, apponendo tertio grauamina & vincula, quæ voluerit, vocandoque ad successionem in illo in infinitum, quos voluerit, modò priùs vocet descendentes, &, in defectum descendentium, vocet ascendentes, &, in ascendentium defectum, alios consanguineos, atque in horum defectum, potest vo-

care extraneos, *vt disput. 158. dictum est, & habetur l. 27. Tauri, quæ est, l. 11. titul. 6. lib. 5. nouæ collect.* vtique is, absque alia Regis facultate, etiam de eo tertio, instituere tunc poterit primogenium intra eos limites lege permissos, vt consuetudine est receptũ. Quousque autem, etiam de parte bonorum descẽdentibus, aut ascendentibus debita, possit quis de libera eorum voluntate ac cõsensu, instituere maioratum absque vlla Regis facultate, disput. 579. dicetur. Dicta autem toto hoc §. multis confirmat Molina *libr. 1. de primogen. capit. 1. numer. 25.* & cum Couar. & multis alijs, quos citat, affirmat aduersus Anton. Gom. *in l. 45. Tauri, numer. 116.* legem illam, & cæteras Tauri, non minus habere locum in maioratibus, qui sine regia facultate, modo explicato, instituuntur, quàm in ijs, qui instituuntur ex regia facultate.

12 Secundò institui potest maioratus de Regis facultate, etiam de bonis ex legum præscriptio ascẽdentibus, aut descendentibus debitis, idque ipsis descendentibus, aut ascendentibus, minimè consentientibus. Cùm enim ea bona solùm sint eis debita ex humanarum legum ciuilium præscripto; quæ à Rege latæ sunt, ab ipsiusque voluntate pendent, vtique poterit Rex in eis dispensare, concedereque facultatem, vt frequenter eam concedit; vt, relictis alijs descendentibus, aut etiam ascendentibus, competentibus alimentis pro eorum cõditione & statu, de reliquis bonis instituatur primogenium, in familiæ conseruationem, reipublicæque ornamentum: *atque de eiusmodi facultate sermo est. l. 42. 43. & 44. Tauri, quæ sunt lex. 2. 3. & 4. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* Quousque autem id principi liceat, aut non, explicabitur ex nostra sententia disput. 578. conclus. 3. 4. & 5.

13 In maioratibus huius tertij generis ij succedunt, quos institutor maioratus vocauerit, eoque ordine, quo eos vocauerit, nisi in maioratu tertium includat, descendentibus in bonis suis debitũ, quando multi sunt ipsius descendentes: tunc enim, quoad id tertium, priùs vocare tenetur descendentes, quos voluerit, & in eorum defectu, ascendentes, & post illos cæteros consanguineos, eo modo, quo voluerit, & nouissimè potest vocare extraneos, vt paulò ante dictum est. Quando autem institutor aliud non expressit, in hoc Castellæ regno sancitum est, vt tam in maioratibus huius tertij generis, quam in maioratibus secundi generis, eo modo succedatur, quo dictum est succedi in regno ipso, nempe, vt descendens legitimus masculus proximior vltimo possessori, præferatur cæteris, & vt in defectu masculorum descendentiũ, succedant fœminæ descendentes eodem ordine, & vt si proximior descendens maior natu, qui succedere debebat, moriatur sobole legitima relicta, illa, esto fœminei generis sit, repræsentet patrem, locoque patris succedat, & præferatur fratribus patris, & denique vt tunc solùm fiat transitus in successione ad proximiorem in linea transuersali vltimo possessori, quando omnino defuerit soboles legitima descendens. Quo fit, vt in hoc regno, quando aliud ab institutore maioratus non fuit dispositum ac expressum, semper succedatur in maioratibus secundi & tertij generis eo modo, quo à tempore Pelagij sancitum fuit, vt in regno succederetur, atque adeò vt instar regni, tanquam primi, supremi, ac cæterorum capitis, successio fit in maioratibus, quando aliud non fuerit expressum. *Ita explanatum, definitumque est. l. 40. Tauri, quæ est lex. 5. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* Vtrum autem aliud sit dicendum in Lusitania, in progressu huius materiæ dicetur.

14 Duo supersunt admonenda. Vnum est, aliquibus in locis huius Castellæ regni, & præsertim in hac nostra ciuitate Conchensi, primogenia à priuatis instituta de suis proprijs bonis, appellari *patronazgos*: alia verò secundi generis, aut valde pinguia, quæ dominium iurisdictionis habent, nuncupari *mayorazgos*: cùm tamen omnia maioratus & primogeniorum nomine comprehendantur, atque sub his nominibus deinceps nobis de illis futurus est sermo.

Alterum est, meritò in Lusitania, de communi concordia inter principes sæculares & prælatos. *2. lib. ord. titul. 35. §. ante penultim.* definitum fuisse, quando bona aliqua vinculantur cum grauamine, vt ex reditibus celebrentur sacrificia, vel fiant alia opera pia, constituta parte aliquota redituum, aut parte alia ex illis determinata administratori, qui ordine quodam in eis bonis vinculatis sit successurus; ita quòd reliqui reditus in operibus pijs insumantur, eam institutionem censendam esse capellam, quam vocant, ac proinde ad ea bona, ad eamque institutionem, se extendere iurisdictionem ecclesiasticam. Quando verò bona aliqua vinculantur, vt in eis aliqui ordine quodam succedãt, cum grauamine, vt successor teneatur ad aliqua sacrificia, vel ad aliqua alia opera pia ex reditibus eorum bonorum implenda, aut sine vllo tali grauamine, institutionem esse censendam maioratum, nihil impediente, quòd in instrumento prioris institutionis dicatur institui maioratum, & in instrumento huius posterioris dicatur institui capellam: quare tunc in posteriori institutione solum spectabit ad prælatos Ecclesiæ, cogere, vt ea spiritualia grauamina opere impleantur. Disputationem hanc totam præmittere libuit in fundamentum eorum, quæ dicenda sunt: vt verò, quæ in ea summatim sunt prælibata, non modicam lucem dicendis afferent, sic ex dicendis dilucidiora reddentur. 15 *Ius Lusitanum.*

SVMMARIVM.

1. *Primigenia, primitiua, primogenia, & primogenita, quæ tempore legis naturæ, in veteri lege, & apud aliquas alias nationes dicantur. Ea non sunt in Hispanis licèt instituentes liberè maioratus, aut meliorationes, rationem habere soleant primogenitorum, vt eos præcipuè ad eas institutiones vocent.*
2. *Primogenia, seu maioratus Hispani, quàm longè distent à primogeniis temporis legis naturæ, scriptæ, & quarundam aliarum nationum.*
3. *Maioratus Hispani licèt distent à fideicommissis familiæ relictis, de quibus iura communia loquuntur, in multis cum illis conueniunt, ex eisque videntur deriuati, & quousque valeat, aut non valeat, argumentum ab eis ad maioratus.*
4. *In fideicommisso familiæ relicto, quo ordine succederetur, fasque testatori erat facere in illis substitutiones, & vincula, ac grauamina, quæ vellet.*
5. *In quibus differant maioratus & fideicommissum familiæ relictum.*
6. *Maioratum accipit successor ab institutore, & non ab vltimo possessore. Mortuo verò vltimo possessore, ipso iure dominium & possessio rerum maioratus transeunt in proximè vocatum.*
7. *Institutio maioratus contractu, partim habet rationem contractus onerosi, & partim donationis sub modo, & quot donationes simul interueniant. Et quid quando vltima voluntate instituitur.*
8. *Origo & etymologia vocabuli maioratus Hispaniarum.*
9. *Maioratus titulus, res vinculo maioratus alligatæ (quæ, vt eo vinculo affectæ sunt, propriè maioratus dicuntur) & ius ad talem maioratum, diuersa sunt. Hispano autem sermone, etiam qui dominium maioratus habet, aut ius ad illud,* mayorazgo *dicitur.*

Maio-

Maioratus, seu primogenium, quid. *Disp.* 577.

1 VT, quoad fieri posit, legitima definitio maioratuum, primogenitorúmve, Hispaniarum tradatur, nonnulla obseruanda sunt. Primum est, quando legibus, vel consuetudine alicuius regni, aut regnorum, prærogatiua aliqua, aut prærogatiuæ concessæ sunt primogenitis, tunc, prærogatiuam illam, aut prærogatiuas, iuráve, quæ primogenitis vi talis legis, aut consuetudinis, ad ea competunt, in quibus cæteris posteriùs genitis præferuntur, latinè appellari primigenia, quasi prærogatiuæ ac iura primi generatione: dicuntur etiam primitiua, primogenia, & primogenita. Sic, quia ante traditam legem Moysi, qua sacerdotium in ea lege traditum à Deo fuit Aaron, & Tribui Leui, dignitas sacerdotalis, qualis erat in lege naturæ, primogenitis apud Hebræos, & apud alios competebat, *vt disput. 21. est dictum*, sanè eadem sacerdotalis dignitas ad primigenia, seu primogenita, tunc pertinebat, eaque est, quam Esau primogenitus Isaac, vendidit Iacob posteriùs nato, dum, *vt habetur Genes.* 25. pro lentis edulio illi vendidit primogenita sua. Et quoniam dignitas illa religiosa ac ecclesiastica erat, Paulus *ad Hebræos* 12. illum appellat prophanum vendendo ita propter vnam escam primitiua sua. Quia item primogenitis apud eosdem Hebræos ea etiam prærogatiua competebat, vt ex bonis parentum duplam portionem acciperent, *vt D. Thom. in caput. 12. Epistolæ ad Hebræos ait*, idque in lege veteri perseuerabat, vt constat ex Deuteronom. 21. vbi, non quasi de nouo id statuatur, sed quasi inhibendo abusum, quem aliqui introducere conabantur aduersus morem ac ius antiquum, sic habetur. *Si habuerit homo vxores duas, vnam dilectam, & alteram odiosam, genueritque ex eis liberos, & fuerit filius odiosæ primogenitus, volueritque substantiam inter filios suos diuidere, non poterit filium dilectæ efficere primogenitum, & præferre filio odiosæ, sed filium odiosæ agnoscet primogenitum, dabitque ei de his, quæ habuerit, cuncta duplicia: iste est enim principium liberorum eius, & huic debentur primogenita.* Hæc ibi. Quia, inquam, hæc etiam prærogatiua apud Hebræos primogenitis competebat, ad primogenia, seu primogenita, ea similiter attinebat. In Gallia etiam fertur, similem prærogatiuam lege publica hodie primogenitis conuenire, vt scilicet portionem quandam in bonis parentum habeant præcipuam, in qua cæteris fratribus, posteriùs natis, præferantur. Hæc itaque, & alia, erant quondam iura primogenitorum, quæ primogenia, aut primogenita, nuncupabantur. Nihil verò eorum habet hodie locum in Hispanijs, sed solùm, vt natura ipsa rei postulat, posteriores natu fratres, deferre solent honorem natu anterioribus, & maximè primogenito: parentibus autem etiam in Lusitania est concessum, vt de tertio suorum bonorum disponant, vt libuerit, atque adeò, vt prælegare, aut donare, ex illo possint, cui voluerint, vel instituere maioratum, ad quem vocent, quem maluerint: idem in hoc Castellæ regno est eis concessum, non solùm de quinto, sed simul etiam de tertio, modò de tertio disponant solùm inter descendentes: solent verò parentes plus affici ad maiorem natu, quàm ad reliquos, vt ipsamet rei natura efflagitat, si circumstantiæ non adsint, quæ ipsos in contrarium permoueant, præferreque solent primogenitum cæteris, inde illi prælegando, aut donando, vel ipsum potiùs, sobolemque ipsius, quàm alios, ad successionem in maioratum vocando, si quem ex eis bonis instituant; cum tamen ad id non teneantur, sed liberi omnino sint, vt faciant, quod maluerint. Quo fit, vt nulla in Hispanijs sint primogenia, iuráve primogenitorum, quibus, vel prærogatiua aliqua dignitatis, præ cæteris fratribus, sit eis debita, vel portio aliqua præcipua in bonis parentum, vel aliquid aliud, sed æqualiter cum eis cæteri fratres succedant; nisi aliquid eis præcipuè à parentibus fuerit prælegatum, aut donatum, vel ex libera institutione maioratus à parentibus, aut ab aliquo alio, ipsi, sobolesque ipsorum, pro primi institutoris beneplacito, tacitè, aut expressè, ad eum maioratum vocentur.

Secundum est, ex dictis esse satis perspicuum, primogenia Hispaniarum, quibus bona vinculantur, vt indiuisa, & inalienabilia, ordine quodam iuxta primi institutoris præscriptum, deriuentur ab vno in alium, longo interuallo distare à primogenijs iuréve primogenitorum, apud Hebræos, & apud alias nationes. Etenim illa in primogenito cuiusque familiæ locum habebant, etiamsi ille genitus esset à patre tertio, quarto, aut quinto loco nato comparatione fratrum suorum: emolumenta verò, quæ is in bonis parentum præ cæteris fratribus iure primogeniti habebat, vinculata & inalienabilia non erant, quæ necessariò ad alium, aut ad alios, deuenire deberent; sed perinde erant libera; de illisque poterat disponere, atque de alijs suis bonis: quæ tamen locum non habent in Hispaniarum primogenijs. 2

Tertium est, quamuis Hispaniarum primogenia multum distent à fideicommissis familiæ relictis, vt perpetuò in ea perseuerent, & in eis succedant ordine quodam, qui fuerint de familia, *de quibus mentio fit, l. cum ita legatur. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2. l. peto. §. fratre. ff. eodem titul. l. vltim. C. de verbor. signific. & alijs iuribus, consentiunt Couar. de pract. quæst. capitul.* 38. *numer.* 1. *§. primum & Aluar. Valasc. consi.* 28. *n.* 9. multum tamen cum eis conuenire, quin & ab illis, & ab eis, quæ circa illa de iure communi licebant, videri traxisse originem: vnde, quatenus cum illis conueniunt, originemque ab eis trahunt, meritò communis doctorum sententia (*quam copiosius, quàm alij, refert ac sequitur Molina libr. 1. de primogen. capit. 1. num. 7.*) asseuerat, validum esse argumentum ab eiusmodi fideicommissis, & à iuribus, quæ circa illa sunt disposita, ad Hispana primogenia: secus verò quatenus ab illis discrepant, diuersaque ab eis sunt & quamuis à quibusdam Hispana primogenia appellentur fideicommissa familiæ relicta; rectè tamen Molina *à n. 7. citato* probat, multum ab illis differre, simpliciterque appellanda non esse fideicommissa.

In fidei commisso familiæ relicto, quando aliud expressum nō erat per testatorem, hoc ordine succedebatur, *vt habetur l. vltim. C. de verbor. signific. iunctâ gloss. ibi. verbo post eos.* Quòd primò succedebant liberi, seu descendentes, ita vt proximiores in gradu, cæteris perferrentur: deficientibus verò descendētibus, succedebant ascendentes: postea verò collaterales ordine suo, vt proximiores erant in gradu: at, deficientibus collateralibus, succedebant gener, aut nurus, qui etiam de familia reputabantur: & post hos, succedebant liberti, qui similiter de familia censebantur. Integrum præterea erat testatori, non eo ordine vocare ad successionem in tali fideicommisso, sed quo ordine ipse vellet, vocareque priùs quosdam particulares, qui cæteris præterrentur eo ordine, quo ipse statueret, & postea vocare reliquos de sua familia, *vt expressè habetur. l. cùm ita. §. in fideicommisso. ff. de leg. 2.* Quare fa-

cere poterat quascunque substitutiones vellet; atque eo ordine & modo, quo eas facere vellet, quando de bonis liberis, nullique alij debitis, eo modo disponebat, vt ex se est perspicuum, & ex eo iure, atque ex alijs constat; præsertim cùm nullum ius reperiatur, quod id ei prohibeat. Item, de iure cõmuni facere poterat in eo fidei commisso, quæcunque vincula vellet, & apponere grauamina & onera, quæ vellet, modò emolumentum fidei commissi non excederent, *vt colligitur ex l. ab eo. C. de fideicommiss. & consentiunt l. 1. in fine. C. communia de fideicommiss. l. sed etsi sic, in fine. ff. de leg. 3. l. planè. 2. in fine. ff. de leg. 1. l. cum hi. §. idem erit dicendum, & §. sed etsi certa. ff. de transf. & l. cum pater. §. eorum. ff. de leg. 2. ex se seque est res satis perspicua*: eò quòd vnicuique integrum sit sua relinquere cum grauaminibus, quæ voluerit, nulloque iure id reperiatur prohibitum. Quarè, cùm in fideicommisso relicto familiæ, fas de iure communi illud relinquenti esset, facere substitutiones, quas vellet, & vocare, quos vellet, eo ordine, quo illos vocare vellet, & apponere in eo vincula; & onera, quæ vellet vtique, quamuis de iure communi non comperiatur institutio vlla primogenij eo modo, quo Hispana primogenia disputatione præcedente institui explicatum est, consentaneum iuri communi, & integrum iuxta idem ius commune est, vt eo modo instituerentur: quin ex ijs, quæ de iure communi circa fideicommissa familiæ relicta, sancita reperiuntur, deriuatum id videtur in Hispanijs, additis nonnullis, quæ iure communi erant non prohibita, sed permissa.

5 Differunt nihilominus in multis Hispana primogenia à fideicommissis familiæ relictis. Primo, quòd in Hispanis primogenijs vnus solùm succedit in integro primogenio, quod semper perseuerare debet indiuisum, isque successor regulariter esse solet primogenitus vltimi possessoris, si talis detur, indeque ea institutio nomen primogenij, seu maioratus, sortita est in Hispanijs: deficiente verò primogenito, succedit vnus maior natu proximior in gradu, eo modo, quo disputatione præcedente explicatum est; atque masculus minor natu in eodem gradu, excludit fœm..nam: in fidei commisso verò familiæ relicto, quando aliud non disponebat testator, simul succedebant omnes de familia proximiores in gradu, & fœminæ succedebant æqualiter cum masculis, *vt colligitur ex. l. cum ita legatur. §. in fideicommiss. ff. de leg. 2. illis verbis, & qui ex his proximo gradu procreati sunt; & ex l. peto. §. fratre ff. eod. titul. illis verbis; Omnes fideicommissum petent, qui in familia fuerunt, iunctis sequentibus verbis, quibus statuitur, vt soli proximiores in gradu admittantur, & caueant de illo restituendo suo tempore posterioribus in gradu, & vtrobique affirmat communis doctorum sententia, quam Molina. numer. 7. citato refert ac sequitur, consentiunt Couar. de pract. qq. capit. 38. à num. 1. & nu. 4. §. primum, & Aluar. Valas. num. 9. citato.*

6 Secundo differunt, quòd fideicommissa solùm poterant relinqui in vltima voluntate, non solùm testamento, aut codicillo, sed etiam donatione causa mortis, *vt disp. 182. dictum est, & constat ex l. cum hi. §. idem erit dicendum. ff. de transf. l. cum pater. §. eorum. & l. vt hæredibus ff. de leg. 2. l. Seia. in fine. ff. de dote prælег. & l. 3. §. vltim. ff. de leg. 3.* quin & quacunque scriptura, quæ vim vltimæ voluntatis haberet, *vt colligitur ex l. cum quis decedens. §. cum pater ff. de leg. 3. & cum Bartol. & plerisque aliis affirmat Molina vbi supra, numer. 9.* Maioratus autem non solum vltima voluntate, sed etiam contractu inter viuos irreuocabili institui possunt, vt ex dicendis liquebit.

Tertio differunt, quòd fideicommissarius accipere debet fideicommissum ab hærede grauato, nec priùs in fideicommissarium transit dominium fideicommissi, neque item transeunt actiones actiuæ, & passiuæ, quàm per hæredem grauatum fiat traditio aliquo ex modis disput. 186. explicatis, exceptis nonnullis euentibus ibidem explanatis, vbi etiam dictum est, quantum validitas fideicommissi de iure communi pendeat ex eo, quòd hæres grauatus adeat hęreditatem, neque è vita discedat ante mortem testatoris: hæc verò locum non habent in maioratu, siue instituto contractu inter viuos irreuocabili, siue reuocabili, aut per vltimam voluntatem: semper enim vocatus ad maioratum, censetur eum accipere immediatè ab institutore ipso, & non ab vltimo possessore; eoque ipso, quòd vltimus possessor è vita discedit, aut quacunque alia ratione, ex institutoris præscripto, alius succedere in eo debet, transeunt dominium, & actiones omnes in ipsum absque alia cessione, traditione, aut apprehensione: quin in Castella transit etiam possessio in nouum successorem absq; alia apprehensione, *vt, iuxta l. 45. Tauri, quæ est l. 8. titul. 7. libr. 5. nouæ collect. in calce disput. 3. & disput. 12. dictum est.* Quare rectè Molina. *capit. 1. citato* affirmat, maioratum, etiamsi vltima voluntate sit institutus, non esse fideicommissum familiæ relictum, sed illi esse affine, & ab eo traxisse originem.

Molina *vbi supra n. 16.* ait, quando primogenium contractu est institutum, esse in effectu donationem sub modo, seu sub conditione & grauamine, facta ab institutore omnibus, qui ab ipso ad id primogenium vocantur, *de qua donatione habetur sermo l. quoties, & aliis iuribus. C. de donat. quæ sub modo, dictumque à nobis est disputat. 265. &* in qua, *vt ibidem dictum est,* de iure Castellæ. *l. 7. titul. 4. part. 5.* transit dominiũ ipso iure, absque alia traditione, in vocatum post vltimum possessorem, eo ipso, quòd aduenit tempus à primo donatore præscriptum, vt ei restituatur: imò verò de iure eiusdem regni. *l. 45. Tauri, quæ est l. 8. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* transit etiam possessio ciuilis & naturalis, vt paulò ante dictum est. Obserua tamen, quamuis sit donatio comparatione eorum, qui ad id primogenium vocantur, sæpè etiam esse contractum onerosum comparatione alterius, cum quo celebratur, vt matrimonium contrahat cum primo, aut cum aliquo sequenti, vocato ad id primogenium; atque etiam esse contractum onerosum cum ipsismet vocatis, quatenus grauamina aliqua eis imponuntur, & ad aliqua obligantur, si succedere in eo primogenio velint. Obserua etiam, non esse qualemcunque donationem sub modo, sed factam simul toti familiæ vocatorum, omnibusve, qui ad id primogenium ordine quodam in infinitum vocantur, quam proinde necessum non est, vt singuli acceptent, etiam stando in iure communi, vt omnes ius comparent ad illud vi institutionis, alij tamen propinquius, & alij remotius, prout à primo institutore fuerint vocati, *vt disput. 265. citata dictum ex parte est.* Itemque eam donationem cum modo non esse qualemcunque, nec modum in eo solùm consistere, quòd varij ad eam rem donatam vocentur ordine quodam, sed etiam positum esse in prohibitione alienationis cuiusquam bonorum, quæ vinculo eius primogenij alligata sunt, ac diuisionis eorum, & in aliis grauaminibus, & oneribus, quo fit, vt, quæ de donatione sub modo *disput. 265. citata* dicta sunt, non similiter locum habeant in primogenio contractu irreuocabili instituto. Si verò (subiungit Molina *ibidem*) idem primogenium vltima voluntate sit institutum, erit quædam hæredis institutio, legatum, aut prælegatum, facturn primò ad illud vocato, & cæteris ordine post eum ad idẽ vocatis, cum oneribus

ribus & grauaminibus appositis, ita vt absque vlla restitutione id primogenium ipso iure transeat ab vno in alium absque aliqua restitutione præuia, vt dictum est. Quare, *vt num. 17. 18. & 19. cum multis aliis, quos citat, subiungit*, in eiusmodi institutione tot censentur esse donationes, substitutiones, legata, aut prælegata, sub modo vt certo tempore finiantur & transeant ad alterum (id quod licitum est, *iuxta l. vltim. C. de legatis, & alia iura*) quot sunt personæ ad tale primogenium vocatæ, etiamsi illæ nondum existant: celeritate enim, & comprehensione multarum vnico verbo, occultantur, quasi vnica, & non tot factæ videantur, *argumento l. 3. §. vltim. ff. de donat. inter virum & vxo. & l. cum te in Gallia. C. si certum petatur, vbi vnico verbo duo mutua celebrata censentur comparatione duorum eidem simul mutuantium.*

Quartò obseruandum est, interdum aliud esse id, à quo nomen imponitur, originémve trahit, & aliud esse id, ad quod significandum est impositum: neque esse necesse, vt id, à quo nomen est impositum, recurrat cum re, ad quam significandam est impositum. Vnde, quamuis lapis à lædendo pede sit dictus, necesse non est, vt quæcunque pedem lædunt, lapides sint, aut vt quicunque lapis pedem lædat. In re autem proposita, quoniam, quando in Hispanijs bona aliqua vinculantur, inalienabiliaque redduntur, vt in eis, indiuisis, perpetuò, aut vsque ad certum terminum, succedatur, appositis aliquibus grauaminibus & obligationibus, aut nullis, præter vinculum & ordinem successionis, alijs grauaminibus appositis, vocari ad eas institutiones consueuerunt primogeniti ordine quodam, & in eorum defectum alij, inde effectum est, vt eiusmodi institutiones, à primogenito, maiorive natu, qui ita consueuit primo loco vocari, dictæ sint primogenia, & maioratus; corrupto verò vocabulo in Castella *mayorazgos*, & in Lusitania *morgados*: nomen verò impositum est ad significandas eas institutiones vniuersim, esto interdum non vocentur primogeniti, sed alij, pro arbitrio institutoris, & esto, in defectum primogenitorum fiat transitus ad alios descendentes, vel collaterales, aut etiam extraneos. Quare nō est cur Molina *cap. 1. citato à num. 22.* & alij, tam anxiè laborent in quærenda definitione, quæ recurrat cum nominis etymologia: etenim res nomine primogenij, maioratúsve, in Hispanijs significata, latius patet, quàm id, vnde nomen rei est impositum: definitiones verò recurrere debent cum re nomine definiti significata; non verò cum nominis origine ac etymologia.

9 Postremo est obseruandum, tria in re proposita spectari posse. Primum est, titulus, seu institutio ipsa maioratus, qua res aliquæ vinculantur, vniuntur, & inalienabilia redduntur, ad succedendūque in illis ita vinculatis aliqui ordine quodam vocantur. Secundum est, res ipsæ sic vinculatæ, & institutæ, vt in eis ordine quodam succedatur. Tertium verò est ius, quod ex eo titulo ac institutione competit vocatis ad succedendum in bonis illis, eaque obtinendum, atque illis fruendum assequuto iam illorum dominio. Porrò eiusmodi ius varium est comparatione vnius & eiusdem varijs temporibus, cōcurrentibusque varijs circumstantijs. Si enim primogenium reuocabiliter sit institutum, viuatque adhuc institutor, qui possit illud reuocare, debilius ius competit primo vocato ad ea bona, & multò debilius posteriùs vocatis, quam si idem primogenium irreuocabiliter sit institutū, aut si morte institutoris sit confirmatum, factumque iam omnino irreuocabile. Item maius ius habet primò vocatus, quando iam est consequutus dominium eorum bonorum, eisque fruitur tanquam verus illorum dominus, quàm haberet antequam ea consequeretur, & quàm habeat secundò, aut tertiò vocatus, esto iam existat in rerum natura, qui solùm habet ius ad rem, vt in eis succedat morte anterioris, aut anteriorum possessorum.

His ita constitutis, nemini potest esse dubium, titulum, & institutionem maioratus, nec dici, nec esse primogenium, aut maioratum; sed esse, & dici, titulum, institutionemque primogenij, seu maioratus. Res verò ipsæ eo titulo iam vinculatæ & institutæ, vt in eis ordine, titulo ipso præscripto, succedatur, sanè, vt sic affectæ sunt, meritò dicuntur primogenium, & maioratus, hoc est, bona debitæ primogenitis, seu vocatis eo titulo & institutione, quo, & ipsa ita iam affecta sunt, & vocati ius ad illa habent: imò verò correlatiua inter se sunt, ius ad ea bona tanquam debita eo ipso ad illa vocatis, & debitum eorundem bonorum ita ad illa vocatis, ob ius, quod ad illa habent: horumque duorum respectum; debiti scilicet illo modo, ac iuris similiter eo modo, ratio fundandi, vt dialectici ac metaphysici appellant, est titulus ipse, institutioque maioratus, ex qua respectus vterque resultat. Sumpto autem in ea significatione Hispaniarum primogenio, seu maioratu, sic potest definiri. Est affectum vinculo, vt in eo, inalienabili ac indiuiso, eo ordine ipso iure succedatur, quo ab illius institutore fuerit statutum. Quando autem audis, affectum, &, vt in eo intellige, vel affecta, vt in eis: sumitur enim singulare indifferenter pro plurali: vt plurimumque multæ res vinculo vnius, eiusdemque primogenij vniri consueuerunt. Ius autem, quod primogenitis, vocatísve ad succedendum, competit vi tituli ac institutionis maioratus, sanè, quicquid Molina *vbi supra* in contrarium dicat, nec primogenium, nec maioratus dicitur, sed dicitur ius ad primogenium ac maioratum paulò antea definitum, neque est concretū aliquod à primogenio deductum, quod significet eum, cui id ius competit. Hispanè autem vocabulum, *mayorazgo*, ac Lusitanè vocabulum *morgado*, æquiuocum est, significatque, tum primogenium paulò antea definitum, hoc est, bona vinculo primogenij affecta: tum etiam in concreto eum, qui ius, vel iam in re, vel adhuc ad rem, illius habet, hoc est, possessorem maioratus, eumque, cui debetur post vltimum possessorem, vt ex communi vsu loquendi liquet. Sumpto ergo in Hispanijs barbarè maioratu in posteriori significatione, nempe pro eo, cuius iam est, aut cui debetur, in priori significatione paulò ante definita, sic possumus eum definire. Est habens ius ad primogenium in priori significatione. Danda autem est venia iurisperitis, minus in perscrutandis naturis rerum, arteque definiendi exercitatis, si non adeò exactas maioratus definitiones tradiderunt. Illud vero doctores, etiam exteri, obseruant, maioratus nomen, & rem, in significationibus explicatis, esse propriū Hispaniarum, neque apud alias nationes reperiri, tametsi in Ducatibus, Comitatibus, Marchionatibus, & alijs similibus dignitatibus, haud dissimiliter apud alias etiam nationes succedatur.

Maioratus definitio.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus quos licitè institui omnes consentiant.*
2. *Maioratus qui licitè institui de bonis patrimonialibus negent.*
3. *Maioratus de bonis patrimonialibus, si abusus vitentur, licitè instituuntur, & quæ emolumenta ex illis sequantur.*
4. *Quando illicitè instituantur.*

5. Quando

5. *Quando descendentibus sunt debita legitima in bonis institutoris maioratus, neque de principis facultate est licita, aut valida institutio, nisi relinquantur competentia alimenta, etiam sufficientia ad contrahendum matrimonium pro illorum qualitate reliquis filiis.*
6. *Alimenta non alia iure naturali à parentibus filiis debentur, quàm ea, sine quibus vitam conseruare non possent.*
7. *Concedi non debet facultas à principe, vt maioratus instituatur ex legitima debita ascendenti, nisi relictis illi competentibus alimentis, si illis indigeat, & nisi vt in eo succedat ipse ascendens, & post eius mortem, filius maior natu illius, aut quem ille voluerit.*
8. *Maioratus institutio sine principis facultate ex legitima eius, qui ad eum vocatur, vna cum aliis bonis, sub cōditione, vt si consentire velit, succedat in eo, alioquin sumat suā legitimam, & in reliquo succedat alius, valida est, sed pendens ab illius consensu: validusque est is consensus filii præstitus viuente patre.*
9. *Institutio maioratus sine Regis facultate, de legitima debita ascendenti, aut descendenti, & de aliis bonis, ad quem vocetur is, cui ea legitima debetur, non apposita prædicta conditione, inualida est de iure cōmuni quoad legitimam, non verò quoad incrementum. De iure autem Castellæ, si legitima sit filij, succedit filius in eis omnibus bonis, sed sine vllo grauamine ac vinculo.*

Licitène Hispaniarum primogenia instituantur. Disp. 578.

1 Explicatis duabus præcedentibus disputationibus origine, natura, & generibus primogeniorum Hispaniarum, consequenter dicendum est de illorum productione ac subsistentia in rerum natura. Ac primum, num licitè instituantur. Id quod controuersum non est de prioribus duobus primogeniorum generibus *quæ disp. 576. explanata sunt:* omnes enim confitentur licitè institui; primum quidem genus, in rectorem & caput totius reipublicæ; secundum verò in eiusdem reipublicæ adiutorium ac ornamentum, vt sint magnates, qui curiæ ac reipublicæ ornamento sint, variaque munia in Regis ac reipublicæ obsequium & defensionem exerceant. Tota verò controuersia est de primogenijs tertij generis, quæ instituuntur de bonis patrimonialibus instituentium.

2 Cinus, Barbatius, & pauci alij, *quos Molina. 2. lib. de primog. cap. 1. n. 2. refert,* censuêre, in reipublicæ perniciem, contra naturalem rationem atque æquitatem, ac proinde illicitè in conscientiæ foro, ea institui. Tum, quòd contra iura, naturalemque æquitatem, atque æqualitatem inter filios seruandam sit, vni filiorum relinquere penè omnia bona primogenij vinculo alligata, relinquendo cæteris modicam portionem. Tum etiam, quoniam fœminæ interdum omnino excluduntur ab eiusmodi primogenijs, etiamsi maiores natu sint, quàm masculi: &, quòd pauperes relinquantur sine competente dote, vt, pro ipsarum qualitate, nubere possint, recludi cogantur in monasteriis, inuitasque religiosam assumere vitam. Tum denique, quod ad eiusmodi primogenia, non melior & aptior, sed maior natu soleat vocari: hominesque, vt eiusmodi primogenia instituant, quibus ipsorum memoria, gentilium potius, quàm Christianorum more, inaniter conseruetur, successores astringendo ad nominis, insigniorumque institutoris sumptionem ac delationem, allici soleant ad opes multas per fas ac nefas comparandas & retinendas, cum pauperum detrimento, multorum iniuria, ac propriæ salutis animæ iactura.

3 Contraria tamen sententia, quòd scilicet licita sit primogeniorum institutio more Hispaniarum, in quibus masculi fœminis, etiam maioribus natu, præferantur; eò quòd in masculis potius, quàm in fœminis, quæ ad maritorum familiam transeunt, conseruetur eorum familia, qui ea instituunt; modò tamē abusus, qui in eis instituendis possunt interuenire, vitentur; est communis doctorum, *quam referunt ac sequuntur Couar. in 4. decret. part. 2. cap. 8. §. 6. n. 5. versic. quartò deducitur. c. Rainucius de test. in prin. n. 24. & 3. var. resp. cap. 5. n. 5. vers. tertiò principaliter. Greg. Lopez l. 32. titul. 9. part. 6. verb.* No valdra. *in principio, Ant. Gom. l. 40. Tauri, n. 56. Padilla in rub. C. de fidei commiss. n. 4. & copiosiùs, quàm alij, Molina lib. 2. de primog. cap. 1. n. 3. quibus subscribit Sotus 4. de iust. quæst. 5. art. 1. ad 2.* Id quippe in ornamentum & robur reipublicæ cedit, cuius interest, illustres ac diuites familias, proceresque & optimates habere, qui belli ac pacis tempore ipsi deseruiant, eamque gubernent & tueantur, ac veluti ossa & nerui ipsius sint. Id etiam in totius familiæ, ea primogenia instituentium, robur cedit ac firmamentum, dum, qui ad ea, tanquā familiæ caput, vocatur, cæteris suis opibus ac potentia præsidio esse solet, ac iuuamini. Quæ sanè locum non haberent, si bona, ex quibus primogenia instituuntur, inter multos diuiderentur, integrumque possessoribus esset, ea subdiuidere, dissipare, consumere, & alienare, vt ex se satis est manifestum. Perspicuitatis autem gratia, sequentes conclusiones sunt subiiciendæ.

Prima est. In euentibus omnibus, in quibus in calce disputationis 576. explanatum est, in his Castellæ, aut Lusitaniæ regnis, necessariam non esse facultatem Regis ad maioratus de bonis patrimonialibus instituendos licitè in exteriori, & in conscientiæ foro, instituuntur. Probatur, quoniam leges horum regnorum omnibus de republica communes, quibus ea dispositio de omnibus suis bonis, aut de illorum parte, subditis in eis euentibus permittitur, iniustæ non sunt, sed rationabiles & æquæ, latæ ab habente ad id authoritatem; neque in ea dispositione præiudicium vllum infertur legitimis portionibus, iuxta leges eorundem regnorum, ascendentibus, aut descendentibus debitis: ergo in exteriori, & in conscientiæ foro, licitè tales maioratus instituuntur: præsertim cùm, vt dictum est, id cedat in commune reipublicæ bonum, & in splendorem ac robur familiæ eum maioratum instituentis. Semper excludimus abusus, qui ex instituentium nequitia interuenire possunt, & loquimur de re ipsa in se, si nulla mala circumstantia inficiatur. Nihil enim est tam sanctum, circa quod, hominum nequitia, abusus interuenire non possint: ea tamen de causa res ipsa, quæ abusibus carere est nata, damnanda non est vt illicita. Quare, si quis auiditate memoriam sui nominis relinquendi, aut sublimandi aliquem ex suis filijs, vel propinquis, suamque exaltandi familiam, iniustè, aut inordinatè, aliqua acquirat, vel eas eleemosynas, aut opera alia pia non faciat, ad quæ, pro sui status cōditione & qualitate bonorū (vt si ecclesiasticus sit) aut ratione indigentiæ proximorum tenetur, atq; ex bonis ita malè partis, aut peruersè retentis, & in aliis rebus piis insumendis, maioratum instituat, id quidem illicitum erit ex his prauis circumstantiis, & ex nequitia instituentis; non verò, quòd per se, seclusis malis circumstantiis, illicitum in se sit instituere maioratum. Non item negamus, sæpe consultius, longeq; melius esse, aliter de eiusmodi bonis disponere, quàm instituere maioratum, sed, quod contendimus, est, hoc malum & illicitum nō esse, sed bonum in se. Intendere verò sui nominis memoriam propriæque familiæ splendorem, atq; exaltationem, malum sanè non est, si appetitus eius rei moderatus sit; etiam si multa alia ex eis bonis fieri possent Deo gratiora, reipublicæ vtiliora, & propriæ saluti spirituali longè commodiora. Hanc totam conclusionem intendit Molina *vbi supra*

Prima conclus.

ſupra à n.5. vbi rectè infert, licitè in Caſtella patrem inſtituere poſſe maioratum filio ſuo naturali, aut nepoti ex illo, de omnibus ſuis bonis, aut de parte eorum, quam voluerit, quando deſcendentibus legitimis caret, eſto habeat aſcendentes legitimos: quoniam, *vt diſput.166. dictum eſt*, licet in eo euentu tali filio, aut nepoti, legitimam non debeat, relinquere tamen illi poteſt omnia ſua bona, aut partem eorum, ſi voluerit. Idem dicendum eſt de iure communi, & in Luſitania, ſi is filius, aut nepos, non eſſet hominis plebeij, quod ad portionem, quam de iure communi, aut Luſitaniæ, diſputatione citata explicatum eſt, poſſe illi liberè in eo euentu relinquere; cùm tamen eam illi tunc relinquere non teneatur.

::da luſ.

4 Secunda concluſio. Si maioratus inſtitutor alios deſcendentes, aut aſcendentes habeat, quibus portio legitima in ipſis ſuis bonis debeatur, atque de bonis ita illis debitis, ſine Regis facultate, & ſine prævio eorum legitimo conſenſu, modo diſputatione ſequenti explicando, maioratum inſtituat, tunc vtique illicitè atque inualidè eum conſtituit, tam in conſcientiæ, quàm in exteriori foro.

imu ſ.

Hæc notiſsima eſt, eamque affirmat Molina *vbi ſupra n.9.* Cùm enim leges, quæ legitimam portionem in bonis alicuius deſcendentibus, aut aſcendentibus illius tribuunt, iuſtæ ac validæ ſint, irritumque & inane reddant, quod in contrarium fuerit attentatum, *vt diſp.158. & 159. dictum eſt*: vtique ea inſtitutio, quatenus ſine Regis facultate, aut legitimo conſenſu eorum, quibus legitima debetur, facta fuerit de legitimis eis debitis, illicita, iniuſta, atque inualida erit, tam in conſcientiæ, quàm in exteriori foro.

tia con-

5 Tertia concluſio. Quando maioratus inſtitutor deſcendentes habet, quibus legitima portio in bonis ipſius ex legum præſcripto debetur, ſiue Rex illi facultatem concedat inſtituendi maioratum de omnibus ſuis bonis, relinquendo cæteris liberis cõpetentia alimenta, vt fieri conſueuit, ſiue concedat facultatem inſtituendi maioratum de omnib⁹ ſuis bonis, non exprimendo vt cæteris liberis competentia alimenta relinqueret, ſemper relinquenda ſunt cæteris competentia alimenta, attenta ipſorũ qualitate, quin & fœminis competens dos in ratione alimentorum relinqui debet, vt nubere, pro ratione ſui ſtatus, competenter poſsint. Quòd ſi aliter inſtituatur maioratus, neq; competentia alimenta relinquantur cæteris liberis, iniqua & inualida eſt ea inſtitutio, tam in conſcientiæ, quam in exteriori foro, quatenus competentia alimenta aliorum cõtigerit, eatenuſque reuocabitur, moderamenque illi adhibebitur, etiam in foro exteriori, quatenus fuerit ſatis, vt cæteris liberis relinquantur competentia alimenta. Iniquam autem reputo facultatẽ, quæ contineat, vt de omnibus bonis conſtitui poſſit maioratus, nõ relinquendo cæteris liberis competentia alimenta: neque tutus eſſet in conſcientia, qui, vi illius, maioratum inſtitueret, non relinquẽdo cæteris liberis competentia alimenta, moderamenque princeps adhibere deberet in foro exteriori. Imo arbitror in Caſtella, vbi legitimæ filiorum ſunt ſolum octo partes ex quindecim, & ſeptẽ parentibus liberæ relinquuntur, vt ex illis pro libito inſtituere poſsint maioratum, raro concedi debere facultatem, vt in maioratus inſtitutione contingantur legitimæ reliquorum filiorum, præter legitimam eius filij, qui ad eum maioratum immediatè vocatur.

Tres priores partes affirmat Molina *cum pleriſque aliis, quos citat, vbi ſupra, à n.10.* eaſque intelligit, etiam quando filij habent aliunde competentia alimenta. Et prima, vnà cum tertia, nempe quòd quando facultas continet, vt relinquantur cæteris liberis competentia alimenta, iniqua & nulla in conſcientiæ, & in exteriori foro, ſit inſtitutio, quæ competentia alimenta eis non reliquerit, reuocandaque ſit, ac moderamẽ ſit illi adhibendum, quantum ſatis ſit, vt reliquis liberis competentia alimẽta relinquantur, notiſsimæ ex ſe ſunt. Etenim cùm, ſecluſa ea facultate, reliquis liberis non ſola competentia alimenta, ſed etiam integræ legitimæ, ex legum præſcripto in conſcientiæ & in exteriori foro ſint debitæ, ſanè, ſi contra facultatem conceſſam, inſtitutio maioratus competentia alimenta cæteris liberis non relinquat, iniqua ac nulla ea eſt in conſcientiæ, & in exteriori foro, ac proinde reuocanda ac moderanda erit, ita vt competentia alimenta relinquat.

Secunda item pars, vna cum tertia, nempe quòd quando facultas continet, vt de omnibus ſuis bonis poſsit inſtituere maioratum, non exprimendo vt cæteris liberis alimenta competentia relinqueret, iniqua ſit & nulla in conſcientiæ, & in exteriori foro, ea maioratus inſtitutio, quæ competentia alimenta eis non reliquerit, ſitq; reuocanda ac moderanda, quantum ſatis ſit, vt reliquis liberis competentia alimenta relinquantur, aut à maioratus poſſeſſore eis præſtentur, ex eo facile probantur, quòd in conceſsione illa abſoluta, intelligenda ſit clauſula & conditio apponi conſueta, ſine qua eſſet iniqua, vt ſcilicet reliquis liberis competentia alimenta relinquantur. Et quoniam reſcripta, & conceſsiones principum ita ſunt ſemper exponenda, vt nihil iniquum & contra rectam rationem contineant, *vt cum gloſ.3. cap. paratus.23. quæſt.1. & pleriſque aliis quos citat, recte Molina vbi ſupra n.13. ait, conimitque. l.27. tit.18. part. verſus finem.*

Quartam verò partem, quòd ſc. iniqua ſit facultas, quæ contineat, vt de omnibus bonis conſtitui poſsit maioratus, non relinquendo cæteris liberis competentia alimenta, neque tutus eſſet in conſcientia, qui, vi illius, maioratum inſtitueret, non relinquendo cæteris liberis competentia alimenta, moderamenque princeps in foro exteriori ei inſtitutioni adhibere deberet, ex eo probare conatur Molina *vbi ſupra n.14.* quod arbitretur, de iure naturali eſſe, teneri patrem relinquere filijs legitimam vſque ad competentia alimenta eis neceſſaria, ſecus verò quoad exceſſum, ac proinde quòd quamuis princeps diſpẽſare poſsit cum patre in lege poſitiua, qua certa quota bonorum ipſius eſt eis debita in legitimam, vt ea lege non obſtante poſsit inſtituere maioratum, cõtingendo eorum legitimas, non tamen poſsit diſpenſare, vt non accipiant tantum legitimæ, quantum ſatis ſit ad competẽtia alimenta: quoniam id eſſet diſpenſare in iure naturali, ad quod nõ ſe extendit principum poteſtas. Ego verò quamuis arbitrer, de iure naturali eſſe, p trẽ, ſi poſsit, prouidere filijs de alimentis, ſine quibus viuere nõ poſsint, quando ea aliunde non habent, neq; ſua induſtria & labore ſibi illa comparare poſſint, ſatiſque congruum eſſe exiſtimem rationis rectæ ductui, ſeu inſtinctui ac propenſioni naturali, qua parentes ꝓpendent, vt filijs theſaurizent, eiſque parent vnde, abſq; vlla indigentia, ſplendidè viuant; non tamen arbitror eſſe de iure naturali, vt alimenta, etiam neceſſaria ad vitam tuendam, illis relinquant, aut tribuant, ſi aliunde ea habeant, aut ſua induſtria & labore comparare illa poſsint, nedum vt competentia alimenta illis relinquant, vnde accommodatè ad paternas diuitias, honoremque, & ſtatũ ſuum, ac parentum, temporalem hanc & caducam tranſigant vitam: præſertim cum, quòd vnus in republica latiùs & ſplendidiùs, quã alius, viuat, altiori ſq; ſit ſtatus & conditionis, quã alius, nihil ad ius naturæ attineat, quo ſolo ſpectato, nullus mortaliũ maior eſt alio, neq; illi debetur ſplendidior & lautior vita, quam alijs. Quare aliunde partem concluſionis propoſitam mihi perſuadeo.

Nem-

Nempe, quòd cùm leges, quæ certam quotam bonorum parentum præscribunt filiis in legitimam, vnde sustententur,& familiam assumant, ęquę sint, rectæq; rationis ductui, ac propensioni naturali, qua parentes filiis thesaurizent, eosq; perducere conantur ad statum, in quo non egeant, valdè sint cōsentaneæ, in publicumq; reipublicę bonum cedant, & omnibus de republica cōmunes sint, per easque filij ius sibi ad suas legitimas portiones comparauerint, recta ratio, æquitasq; non patiatur, vt in detrimentum ipsorum, princeps vsque adeò dispenset in iuribus, quibus legitimæ portiones ipsis sunt debitę, vt neq; congrua alimenta iuxta opes, statum, ac conditionem parentum, ad ipsos per obitum parentū deueniant: maximè cum nō multum reipublicę expediat multiplicatio maioratuum, imò fortè esset longè vtilius, nō tot multiplicari, quot re ipsa multiplicati sunt, & indies multiplicantur. & cùm plus satis multiplicentur, non contingendo legitimas aliorum filiorum, nedum non ita eas etiam contingendo, vt neque competentia alimenta ex magnis parentum opibus cæteris filiis relinquantur.

Vltimā verò partem ex eo mihi persuadeo, quòd cæteri liberi ius ad suas adeò moderatas portiones comparatione bonorum omnium suorum parentū vi legum æquissimarum, omnibusq; de republica cōmunium, compararunt; neque ęquitas patiatur, vt princeps, in tantum eorum detrimentū, dispenset in eis legibus, iusq; illud ab ipsis auferat; cùm, vt ꝓximè dictum est, maius bonū reipublicæ sit, portiones legitimas singulis liberis tradi, quib⁹, accōmodatè ad opes paternas, cōpetenter viuant, quàm multiplicari & augeri maioratus, cum ipsorū detrimēto: præsertim cùm sufficienter maiorat⁹ multiplicentur & augeantur, secluso eo cæterorum liberorum detrimento, vt etiam proximè dictum est. Equidē, quod princeps in eo dispēset, quòd legitima eius, qui ad maioratū vocatur, vinculo primogenij subijciatur, etiam quando nullus alius est descendens, omniaq; bona parentum in hoc Castellæ regno, iuxta communem, probabilioremq; sententiam, pertinent ad legitimā talis filij præter quintum, idq; siue parētes simul maioratum ex quinto, aut ex parte quinti, instituant, siue nō, nō adeò graue præiudicium tali filio inde sequitur, vt dicēdum sit, illicitam, irrationabilemque esse eam dispensationem; quandoquidē tota legitima eidē filio manet, tāetsi vinculo primogenij alligata: multò verò minus detrimentum illi sequitur, si parentes nepotem ex eo filio habeant; siquidē ex tertio & quinto instituere possent maioratū in nepote, excluso filio ab eo maioratu: & multò adhuc minus detrimentū illi sequitur, si fratrē, aut fratres haberet; quoniam, vnà cum maiori, aut cum minori sua legitima, quò plures fratres haberet, acciperet in maioratum tertium, aut etiā quintum bonorū parentum; cum tamen posset à parentibus excludi à tertio & quinto. Cæterum quòd si sint duo filij, vnus excludatur ab accipiēdis integris quatuor partibus ex quindecim bonorum parentum, quæ ad ipsius legitimam spectant, vt alius plusq; ex vndecim partibus suæ legitimæ, & tertij ac quinti bonorum patris, obtineat maioratum, sanè æquitas id non patitur: & multò minus ęquitas patitur, vt si sint tres filij, duo excludantur, singuli quidem à minore portione suę legitimę, at ambo simul à maiori portione, vt maioratus alterius, institutus ex sua legitima & tertio ac quinto parentum, vlterius augeatur: neq; sanè id ego principibus consulerem, vt in eo dispensarent. Scio Molinam *vbi supra, præsertim n. 26. Couar. n. 5. citato Ant. Gom. l. 40. Tauri, n. 57.* & plerosque alios, contrarium affirmare, ductos, quod lex, quotam legitimę statuens, de iure sit humano, posśitque proinde princeps in illa dispensare. Scio item receptum id esse in praxi ex eo fundamento, & ex autoritate eorum doctorum. Mihi verò, quòd dixi, plus placet.

Fundamentum verò, in contrarium, locum non habet, quando vi legis humanæ comparatum est ius tertio; & quando dispensatio non cedit in maius commune bonum, quàm sit bonum, quod persistit, seclusa ea dispensatione, & quàm sit, quod impeditur, adhibita ea dispensatione: in rę autem proposita ius est quæsitum filijs vi legis humanæ omnibus communis, neque dispensatio cedit in maius bonum publicum, vt ostensum est.

Doctores hanc quartam conclusionē communiter statuunt. Quando aliquis omnino caret descēdentibus, habetque ascendentes, licitè maioratum instituit ex principis facultate de omnibus suis bonis, priuando ascendentes legitima in bonis ipsius debita. Ita cōmunis sententia, *quā Molina vbi supra, n. 28. refert.* Ducuntur illo cōmuni argumento, quod legitima portio in bonis descendentium, solùm sit ascendētibus debita iure & statuto humano: princeps a. dispensare ex rationabili causa posśit, vt is legitima priuetur, cui iure humano est debita. Meritò Couar. *n. citato* ait, ascēdentib⁹ debita esse à descendentibus alimenta iure naturali, si ea nō habeant, ac ꝓinde cōsentiet, neq; ex regia facultate posse institui talē maioratū, nisi relictis eis alimētis, sine quibus vitam transigere non possent. Imo verò dudubitandū nō est, necesse esse, vt minimū illis relinqui cōpetentia alimenta, vnde accōmodatè ad suā conditionē & statum, congruenter transigant vitā, ꝙ Molina *vbi supra* obseruat. Qui etiā addit, cum dispensatio, vt maioratus ex omnib⁹ bonis instituatur, priuando ascendentes legitima in eis bonis ex legum præscripto ipsis debita, fieri non posśit, nisi ex sufficienti ac rationabili causa; sufficiens a. & rationabilis nō sit, vt descendens in aliquo transuersali maioratum instituat, qui nō pertinet ad familiam ac sobolem ex ipso propagandam, sicut est legitima causa, vt instituatur in vno descendentium, in quo nomen & familia institutoris conseruetur; sibi videri, non posse licitè eā facultatē concedi, nisi vt maioratus instituatur in aliquo ascendentium, cui legitima debeatur, aut in fratre aliquo institutoris, ad quē ab eo ascendēte deuenire deberet maioratus. Ego verò, iuxta ea, quæ in ꝓbatione duarū vltimarū partium conclusionis præcedentis dicta sunt, existimo, ꝙ, cum ius sit quæsitū ascendentib⁹ ad suas legitimas portiones ex eis bonis vi legum æquissimarū, omnibusq; de republica cōmunium, quæ in recompensationē legitimarū, quæ filijs debentur ex bonis paternis parentib⁹ eas legitimas in bonis filiorū cōcesserunt, quando filij descendentes nō haberent, præsertim cum sæpe ea bona à parentibus in filios emanarint, & filij suum esse à parentibus acceperint; neq; vtilitas tanta sit boni cōmunis, aut institutoris maioratus, ea etiam via maioratus multiplicari ex legitima parentib⁹ debita, nefas esse principib⁹ dispensare cū descendentib⁹, sine ascēdentiū consensu, vt maioratus instituatur ex portionibus ascēdentib. debitis, etiamsi in vno ascendentiū institueretur ex legitima alteri debita. Quādo a. vni tantū ascendentiū legitima deberetur, in eoq; maioratus institueretur, & post eum vocaretur ad maioratum filius maior natu eiusdem ascēdentis, aut filius, quē ascendens vellet, tunc quia id in modicum, aut nullū, detrimentum talis parētis cederet, posset princeps dispensare, vt maioratus, etiam ex legitima ei parenti debita institueretur.

Quarta doctorum conclus. 6

Quinta conclusio. Si habens descendentē, aut ascendentem, cui legitima in bonis ipsius debeatur, maioratū, sine Regis facultate instituat de ea legitima, & alijs suis bonis, ad quē vocet eum, cui ea legitima debetur, sub ea tamen lege ac conditione eū maioratū instituat, vt si is, cui ea legitima debetur; cōsentire velit in eo grauamine, obtineat maioratum; alioquin accipiat solā suam legitimam, & incrementum deueniat ad alium; tunc, si ille expresśè cōsentiat in eo grauamine circa suam legitimā, aut

Quinta conclus. 7

tacitè

tacitè maioratum integrum acceptando cum scientia, quòd maioratus sit ita institutus, valida eo ipso est ea institutio, legitimaque, vnà cum incremento, alligata manet vinculo maioratus: si verò non consentiat, liberam tunc accipit suam legitimam, & in incremento succedit alius. Conclusio hæc ex se est satis perspicua, & constat ex ijs, quæ *disp.* 177. à nobis dicta sunt. Rectè verò Couar. *cap. Raynaldus de testam.* §. 2. *n.* 4. ait, in hoc euentu, validum esse pactum filij cum patre, & consensum filij in eo grauamine viuente patre, pro eo emolumento: quoniam non consentit gratis in eo grauamine, & quasi imminutione suæ legitimæ, sed pro emolumento maximo.

Sexta conclus. Sexta conclusio. Si quis maioratum sinè Regis facultate instituat de legitima debita filio,
8 quem non suum iura vocant, aut alicui ascendenti, & de alijs bonis, ad quem vocet eum, cui talis legitima debetur, non apposita conditione, de qua præcedente conclusione habitus est sermo, valida est de iure communi institutio quoad incrementum, non verò quoad legitimam, sed legitima manet libera ab eo vinculo. Idem, iuxta communiorem ac veram sententiam, est dicēdum hodie de eodem iure communi, esto filio suo sit debita ea legitima, isque similiter vocatus sit ad eum maioratum. De iure verò Castellæ, si legitima sit debita filio suo, vel emancipato, isque vocetur ad maioratum, succedit quidem in omnibus illis bonis; legitima tamen, & incrementum, libera manent ab eo vinculo & grauamine. Hæc conclusio tota asserta & probata à nobis fuit disputatione 177. citata, eaque de causa non plura hac de re hoc loco dicimus.

SVMMARIVM.

1. *Sicut inualidum est pactum, quo quis sibi adimit facultatem testandi: ita de iure communi inualidum est pactum, quo quis filiæ promittat, se æquali portione instituturum eam hæredem cum filio: aut quo quis promittat, nullum filiorum melioraturum præ cæteris, aut æqualiter diuisurum omnia bona inter filios.*
2. *Pacta hæc valida redduntur, si iuramento confirmentur.*
3. *In hoc regno, si quis contractu inter viuos promisit, se non melioraturum aliquem suorum descendentium, eaque de re confecit scripturam publicam, valet pactum, estque inualida ea melioratio, si illam efficiat. Idem est si sine scriptura publica id pactum confirmet iuramento. Potest etiam probari testibus fuisse factum scriptura publica, si fuit deperdita.*
4. *Promissio in hoc regno facta circa meliorationem alicuius descendentium in tertio & quinto causa matrimonij, aut ex alia onerosa, valet. Si autem non fiat, facta censetur mortuo, qui illam efficere promisit.*
5. *Qui validè promitteret non meliorare filium, censeretur promittere non meliorare nepotem, neque alium descendendem.*
6. *Pactum de meliorando filio, aut filia, causa matrimonij, esto cum ipsismet fiat, & esto postea illud remittat alius, qui cum ipsis intuitu talis pacti contraxit, aut discedat sine liberis, valet.*
7. *Si is, cui facta est promissio de eo meliorando ex causa onerosa, aut instrumento publico de non relinquendo alteri maiorem portionem, moriatur non relicta sobole, expirat pactum: secus si sobolem relinquat.*
8. *Vt eiusmodi promissiones obligare desinant, non satis est remissio eius, cui factæ sunt, si aliter vi illarum cum eo contraxit, etiamsi ea remissio iuramento confirmetur: sed vtriusque est necessaria remissio, ac sufficit.*
9. *Eiusmodi promissiones inualidæ sunt iam hodie post legem Caroli quinti, in fauorem dotis filiæ factæ vltra illius legitimam matrimonij causa. Secus comparatione filiorum, & etiam filiarum ad ingrediendum monasterium, & ad alia onerosa.*
10. *Si iuramento post eam legem Caroli quinti, se astrinxisset parens in augmentum dotis filiæ, non meliorare aliquem filiorum, aut meliorare filiam per vltimam voluntatem, nulla ex tali iuramento consurgeret obligatio.*
11. *Renunciatio successioni in bonis eius, in quibus renuncianti legitima debetur, vno è tribus modis fit.*
12. *Nihil impediente renunciatione, vtpote nulla ipso iure, facta in totum, aut in parte ei, in cuius bonis renuncianti legitima debetur, succedit renuncians in integram suam legitimam, & ab intestato in maiori portione, si maior portio ab intestato illum contingat. Quin renunciatio facta ei, in cuius bonis nihil debetur, nihil impedit, quo minus renuncians succedat illi ab intestato, & ex testamento.*
13. *Renunciatio, qua renuncietur legitimæ, aut successioni, sub iuramento, nec vi, nec dolo, nec metu extorto, valida est, & quam latè intelligenda. Excipiuntur renunciationes, de quibus disp. 149. dictum est.*
14. *In præcedenti euentu, nec nepotes succedunt auo, cuius successioni pater eorum renunciauit, esto illorum pater sit mortuus ante auum, nisi iuramentum iniustè ex ipsorum patre fuisset extortum: nam tunc succedunt.*
15. *Si filius, aut filia, ante ingressum religionis paternæ hæreditati cum iuramento renunciauit, etiamsi parens post professionem talis filii moriatur, non succedit monasterium hæreditati ita renunciatæ.*
16. *Conditio, si ingrediar religionem, non vitiat renunciationem hæreditati iuramento confirmatam, factam sub ea conditione.*
17. *Non censetur grauis læsio monasterii, aut religiosi, si prædicto modo, qui religionem ingredi vult, renunciet, reseruata solùm quinta, aut minori parte illius, nec proinde locum habet restitutio in integrum.*
18. *Quando filius, aut filia, validè hæreditati maternæ renunciassent, antequam dominium illius consequerentur, siue paterfamilias ipsorum renunciationi consentiret, siue non, vsusfructus illius ad patrem non spectaret. Si verò dominium illius consequerentur, pater compararet vsumfructum illius, etiamsi renunciationi validæ pater consensisset.*
19. *Quando filius, aut filia, validè cum iuramento renunciat hæreditati paternæ, attendi debet causa, ob quam renunciat: quoniam sub conditione illius censetur renunciare, eaque proinde cessante, inualida redditur renunciatio. Et multa circa id expenduntur.*
20. *Renunciauerit licèt quis validè hæreditati alicuius, succedere tamen eidem potest per alium, ad quem deueniat, vt per suum fratrem, esto is illam non adiuerit, sed transmittat.*
21. *Renunciauit si quis validè patris hæreditati, si ille ad secundas nuptias transeat, eaque ratione bona, quæ pater ex priori vxore accipiet, diuidenda sint inter filios illius, is filius succedit in portione, quæ ex matre ita ipsum contingit.*
22. *Renuncians hæreditati paternæ, non censetur re-* nun-

nunciare ijs, quæ non deferuntur iure hereditario, vt maioratui, feudo, & emphyteusi non hæreditariis, nisi aliud de mente renunciantis constet.

23. Renuncians cum iuramento hæreditati paternæ, etiamsi dicat ex testamento, si tamen à patre, hæres instituatur, succedit & transmittit eam hæreditatem.

24. Renunciatio hæreditati iuramento confirmata, non reuocatur natiuitate filiorum renuncianti.

25. Renunciatio successioni in bonis alicuius iuramento confirmata, non redditur ex eo nulla, quòd renuncians ignoraret, iure ciuili esse nullam secluso eo iuramento.

26. Renunciationem cum iuramento successioni esse minorem etiam impuberem, non aufert validitatem a renunciatione non extorta per iniuriam.

27. Renuncians paternæ successioni cum iuramento, validè renunciat, esto filius familias sit, nec alioquin valeat donatio facta ab eo patri.

28. Renunciauit si quis per vim, metum, cum iuramento successioni, licet inde ius non compararet is, in cuius fauorem est renunciatum, & relaxare debeat id iuramentum, ante relaxationem tamen, qui iurauit, contrauenire non potest ei renunciationi.

29. Metu si facta sit renunciatio, etiam reuerentiali, quousque inualida, inualidusque quo ad id sit maioratus ex eis bonis institutus.

30. Renunciatio iuramento confirmata & dolo extorta, vt falsis promissionibus, aut falsis persuasionibus, inualida est, neque est tunc necessaria relaxatio iuramenti.

31. Quando in renunciatione successioni iuramento confirmata, læsio renunciationis interuenit, vt explicetur, an valida sit, & an læso subueniatur, distinguitur, quando renunciatio dicatur gratuita, & quando contractu ex parte oneroso.

32. Renunciatio successioni iuramento confirmata, si facta sit vero animo condonandi, quod renunciatur, aut incrementum, quod condonatur, comparat verum ius is, in cuius fauorem fit, esto renuncians minor esset, & locum non habet relaxatio iuramenti. neque restitutio in integrum, nisi bonum commune contrarium postularet ob nimiam læsionem exiguum iudicium, ac multam facilitatem, renunciantis.

33. Renunciatio legitimæ iuramento confirmata, non censetur comprehendere alimenta, si renuncians aliunde ea non habeat, nisi aliud exprimatur, aut intelligatur fuisse mentem renunciantis. Et de alimentis omnino necessariis ad conseruationem vitæ esset nulla ea renunciatio iuramento confirmata.

34. Si cum iuramento renuncietur successioni, contractu merè oneroso, pro emolumento aliquo, & læsio quæcunque interueniat, attento pretio, quo ea successio æstimaretur, quando ei renunciatum fuit, inualida quoad incrementum est talis renunciatio in conscientiæ foro. Et is, cui facta est, relaxare tenetur iuramentum, aut superior illius: ante relaxationem verò contrauenire renunciationi non potest.

35. In hoc eodem euentu in foro exteriori puberi non conceditur actio, esto læsio sit vltra, aut infra dimidium iusti pretij, neque conceditur remedium legis 2. C. de resc. vend. (excipe in Lusitania, si iuramentum adhibitum sit sine Regis facultate,) deberet tamen relaxari iuramentum, & concedi actio, si læso sit vltra, aut infra, dimidium iusti pretij.

36. Si minor solùm confirmet iuramento contractum, aut renunciationem onerosam, in quibus sit læsus vltra dimidium iustæ æstimationis, neque addat vnde sufficienter exprimat, renunciare beneficio. l. 2. C. de rescind. vend. agere poterit ex l. 2. Expediret tamen, vt vel relaxaretur iuramentum, & id in conscientia esset necessarium, si se intendit obligare neque inde agere. Idem de maiore, si iuramento confirmauit actum, secluso iuramento nullum.

37. Renunciatio legitimæ, aut parti illius, consensusve in id, si fiant, non quidem ante testamentum, sed in ipsa testamenti confectione, aut post illud confectum, valida sunt, etiamsi iuramento non confirmentur, neque poterit agi posteà aduersus testamentum, in quo ita sit præteritus, aut exhæredatus, esto neque hæc, neque alia causa sit in eo inserta. Et in quo euentu non sufficiat tacitus consensus renunciationis partis legitimæ, sed requiratur expressus. Et in quo alio esset testamentum nullum, esto approbaretur post testatoris mortem, nisi approbaretur in ipsa confectione testamenti, aut in eo insereretur causa exhæredationis, aut præteritionis.

38. Renunciatio legitimæ, aut parti illius, in fauorem cohæredis, aut cohæredum, valida est, etiamsi iuramento non confirmetur, modò accedat ad id consensus eius, in cuius bonis debetur, & in eo perseueret vsque ad mortem. Idem de quocunque pacto circa successionem in bonis illius. Sine tali verò consensu, inualida est renunciatio, & pactum circa successionem in bonis illius, etiamsi iuramento confirmetur, & sub pœna amissionis hæreditatis fisco. Idem est de quacunque dispositione rei ita obtinendæ, etiamsi hypothecæ subijciatur, sine consensu eius, cuius adhuc est.

39. Pactum futuri hæredis cum creditoribus eius, cui hæres esset futurus, ne ab ipso exigerent ea debita, validum est sine eius consensu, cui successurus est. Secus de pacto, quo debitoribus illius remitteret debita.

40. In pactis, quæ dicta sunt valida esse accedente consensu eius, cui est succedendum, & perseuerante in eo vsque ad mortem, si is iurauit, non reuocare eum consensum, tenetur sub reatu periurij illum non reuocare. Si id non iurauit, nihil impedientibus iuramentis, quibus hæredes, aut cohæredes illa firmassent, posset reuocare consensum, & irrita eo ipso redderentur, neque obligarent cohæredes.

41. Renunciationes, de quibus est dictum validas esse sine iuramento, si factæ sine illo sint à minore, subuenitur ei circa illas restitutione in integrum. Quo remedio caret, si illas iuramento confirmauit.

42. Dicta circa primum renunciationis modum, quousque locum habeant circa secundum & tertium.

43. Maioratus quousque institui possint ex legitimis filiis ac filiabus debitis, etiam sine regia facultate, renunciationibus filiis ea in parte suis legitimis. Et quam facilè maioratus ex eis instituti, calumniis subiaceant.

MAIO-

MAIORATVS INSTITVTIO EX *legitimis aliis debitis, quando valida sine Regis facultate, ex consensu eorum, quibus legitimæ illæ debentur. Et quædam alia rei huius occasione examinantur. Disput.* 579.

1 INtegra explanatio eorum, quæ disputatione præcedente dicta sunt, examen efflagitat eius, quod primo loco est propositum. Eius tamen occasione simul libet examinare, quousque validum sit, aut non sit pactum circa successionem in bonis alicuius.

Quemadmodum de iure ciuili inualidum est pactum, quo quis sibi facultatem testandi eo modo, quo voluerit, adimit, ac proinde quo se astringit, vel aliquem instituere hæredem, vel non reuocare suum testamentum, *vt disp.* 151. *dictum est*: qua etiam ratione inualida est donatio omnium bonorũ præsentium & futurorum, quia per eam sibi facultatem testandi eo ipso adimit, *vt disp.* 280. *explicatum est*: sic quoque eodem ciuili iure nullum est pactum, quo quis filiæ promittit, se ex æquali portione instituturum eam hæredem cum filio, esto in instrumento dotali, atque ex causa onerosa matrimonij cum tali filia, id pactum efficiat, atque adeò iure ciuili inualidum est pactum, quo quis promittit, nullum filiorum meliorare præ cæteris: quoniam eo ipso sibi libertatem adimit, quę sibi naturali ac gentium iure competit, testandi de eis suis bonis, quæ ciuili iure in legitimam filiorum deputata nõ sunt, vt voluerit. *Ita habetur expressè l. pactum quod dotali. C. de pactis, & affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. capit. quamuis pactum part.* 3. *in prin. n.* 2. *Ant. Gom. l.* 22. *Tauri, num.* 19. *& Gutier. de iur. confir. par.* 1. *capit.* 59. *à n.* 1. Idemque esset, si pactum contineret, vt donatione inter viuos æqualiter omnia bona sua præsentia & futura diuideret inter filios: quia similiter sibi auferret libertatem testandi: secus verò si pactum contineret, vt æqualiter donaret aliqua inter viuos filijs, relinquendo sibi alia bona, vnde liberè inter eos testaretur, *vt Guti. ibidem, cum alijs, rectè affirmat.*

2 Vtrum autem pactum illud, quo quis filiæ promittit, se instituturũ illam hæredem in portione æquali cum alijs filijs, aut quo promittit se nullum filiorum melioraturum, validum reddatur, si confirmetur iuramento. Communis doctorum sententia *cum Bart. & alijs, quos in simili quæstione disp.* 151. *citauimus*, negat: quoniam patrem auferre sibi eam testandi libertatem, est contra bonos mores: iuramentum autem de re contra bonos mores, seu illicita, est nullum. Procul dubio tamen dicendum est cum Baldo, *Couar. cap. quamuis pactum, part.* 3. *in initio n.* 2. *&* 8. *vers. vlt. & cum alijs, quorum sententiam amplectitur Gutier. vbi suprà num.* 7. reddit validum ac firmum (Excipe in Lusitania, si iuramentum de facultate regia adhibitum non sit, *iuxta ea quæ disp.* 149. *dicta sunt.*) Id quod satis est perspicuum ex dictis *disp.* 151. *&* 280. Neque enim id est contra bonos mores, quasi illicitum sit, quamquam facultatem testandi, sibi competentem stando in solo naturali ac gentium iure, restringere, aut prorsus adimere, *vt præsertim disp.* 151. *copiosè ostensum est*: sed solùm est minimè consentiens cum moribus, quos iurisconsultis visum est, esse debere in bene instituta republica: iuramentum autem de re non illicita, seruandũ est. Adde, parentem id paciscentem, non sibi omnino auferre facultatem testandi; quippe, nihil impediente eo pacto, relinquere possit filiæ plusquã filijs, & id non impediat testari liberè circa extraneos de parte suorum bonorum, quæ ad filiorum legitimas non pertinet.

In hoc autem Castellæ regno *l.* 22. *Tauri, quæ est l.* 6. *tit.* 6. *lib.* 5. *nouæ collect.* derogatum est sanctioni *l. pactum, quod dotali*, dum prior eius legis pars sic habet. *Si el padre, o la madre, o alguno de los ascendientes, prometio por contrato entro viuos de non mejorar alguno de sus hijos, o descendientes, y paso sobre ello escritura publica, en tal caso no pueda hazer la dicha mejora de tertio ni de quinto. y si la hiziere, que no valgo.* Vbi vides, posse aliquem in fauorem filiæ, aut cuiusuis filij, adimere sibi potestatem meliorandi alium, aut alios, atque adeò relinquẽdi illos hæredes in maiori portione, quàm fuerit ea, quam reliquerit ei, in cuius fauorem factum fuerit id pactum. Vt tamen id pactum valeat, & deroget *l. pactum quod dotali*, fieri debet in scriptura publica, vt apertè in ea l. 22. dicitur, alioquin manet in sua vi *l. pactum quod dotali.* Si autẽ pactum illud iuramento confirmaretur, validum esset, esto factum non esset in scriptura publica, sed in priuata, aut coram testibus, vel illud confiteretur is parens, iuxta ea quæ supra dicta sunt, *& affirmat Gutier. vbi supra num.* 9. Neque iudex ecclesiasticus, aut sæcularis, tunc relaxare posset iuramentum licitè, & sine fraude, vi, aut metu, factum in fauorem tertij, *vt disp.* 149. *dictum est.* Si item pactum de non meliorando factum esset in scriptura publica, & illa esset deperdita, poterit probari per testes, pactum fuisse factum in scriptura publica, *argumento l. testium* §. *vlt. C. de test. & affirmat communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. ibidem num.* 28. *refert ac sequitur. & constat ex dictis disp.* 448. 3

Eadem quoque lex in posteriori sua parte derogat *l. pactum quod dotali*, dum sic habet. *Y ansi mismo mandamos, que si prometio el padre, o la madre, o alguno de los ascendientes, de mejorar à alguno de sus hijos, o descendientes, en el dicho tertio y quinto, por via de casamiento, o por otra causa onerosa alguna, que en tal caso sean obligados a lo cumplir y hazer: y si no lo hizieren, que passados los dias de su vida, la dicha mejoria y mejoras, de tercio y quinto, sean auidas por hechas.* Vbi etiam vides, posse etiam quenquam sibi adimere facultatem testandi ad libitum de tertio & quinto, astringendo se id totum relinquere vni filiorum ex causa matrimonij, aut ex quacunque alia onerosa, & nihil illius relinquere alijs filijs, aut descendentibus: cum tamen in hoc eodem regno parentes solùm de quinto possint liberè omnino testari, & de tertio solùm inter suos descendẽtes, si plures vno habeant, vt, habet communis ac probabilior sententia, neque, vt valida sit hæc posterior promissio, necesse est, vt fiat in scriptura publica. Si ergo pacta, de quibus hac lege est sermo, valida sunt, & vi huius legis derogant *l. pactum quod dotali*, nullo adhibito iuramento, quo cõfirmentur, signum profectò est, ea non esse contra bonos mores, quasi illicitum aliquid contineant, ac proinde, esto hæc lex lata non fuisset, si iuramento confirmarentur, valida essent, nihil impediente *l. pactum quod dotali*, quæ illa nulla reddidit: pacta enim nulla, si mala non sint, vim ex iuramento acquirunt, *vt disp.* 149. *copiosè probatum est.* Ant. Gom. *ad eandem legem num.* 20. multa verba prodigit, anxiè laborat, neque se satis extricat, in defendenda æquitate eius legis. Nec id mirum, cùm falsò existimet, contra ius naturale esse, quenquam sibi auferre facultatem liberè testandi, neque id vim habere, esto pactum, quo eam sibi auferat, iuramento confirmetur, *vt disp.* 151. *&* 280. *eum censere retulimus.* Errat verò dum non attendit, nullam esse hanc cõsequentiam, stando in solo iure naturali ac gentiũ, facultatem habent homines testandi de suis bonis, vt libuerit, ergo contra ius naturale est, pacto sibi eam auferre. Sicut enim, stando in naturali ac gentium iure, dominus est vnusquisque eorum, quæ possidet 4

poſsidet,& liberè de eis poteſt diſponere, tum inter viuos, tum etiam vltima voluntate, & tamen non eſt contra ius naturale, quod pacto illa efficiat alterius, transferendo in eum dominium illorum, aut quòd efficiat illa alteri debita, auferatque proinde à ſe eam libertatem diſponendi de eis, ita profectò non eſt contra ius naturale, quod quis pacto à ſe auferat facultatem liberè de ſuis rebus teſtandi: ſicut etiam non eſt contra ius naturale, quod ciuile ius eam facultatem ab eo auferat circa portionem, quam eſſe voluit legitimam deſcendentium, aut aſcendentium.

5 Circa priorem partem *legis 22. relata* eſt obſeruandum, qui promiſiſſet illo modo non meliorare filiū, neq; etiam poſſe meliorare nepotem, aut alium deſcendentem. Quoniam in eo euentu eadem eſt ratio de nepotibus, & de filijs, eaq; apertè fuit contrahentium intentio: in pactis autem voluntati & intentioni contrahentium eſt ſtandū, & non ſono verborum duntaxat, nomineque filiorum, quando hæc concurrunt, deſcendentes omnes comprehenduntur, etiam in materia odioſa. *Ita Ant. Gom. ad eam l. nu. 2*7*. Gutier. vbi ſupra, nu. 11. & alij, quos Gutier. citat.*

6 Quod ad ſecundam partem eiuſdem legis attinet Ant. Gom. *ibidem n. 22.* licet rectè affirmet, modo pactū fiat ex cauſa oneroſa matrimonij, aut alia, ſatis eſſe ſi tale pactum & promiſsio fiat filię, aut genero, eò quòd bona illa non quærantur genero, ſed filiæ, tametſi cōmoditas vſusfructus ad generum pertineat; addit tamen, ſi pactū fiat filiæ, non cum genero, ſed filiæ, vt melius contrahat, melioremve & ditiorem maritum inueniat, nullū determinādo, pactum eſſe nullum, eſto poſteà aliquis cum ea cōtrahat ductus eo pacto de illa melioranda. Contrariū tamē arbitror eſſe verū, modò ſequatur matrimonium, cauſave oneroſa, ſub cuius cōditione eſt cēſendum factum. Etenim eo ipſo, quod pactū illud fit, vt illa meliorem ac ditiorem maritum inueniat, verè fit *por via de caſamiento, o cauſa oneroſa*, vt lex ipſa exigit ad pacti validitatem, eſto non exprimatur cum quo in particulari, id matrimonium & cauſa oneroſa celebrari debeat, *& videtur conſentire Gut. vbi ſupra n. 13.* Benè autem Ant. Gom. *ibidem n. 23.* addit, *eaq; in re conſentit cum eo Gutier. vbi ſupra n. 13.* ſi poſteà gener è vita diſcedat, etiam liberis nō relictis ex eo matrimonio, aut ſi poſteà gener remittat ſocero id pactum, validum tamen permanere comparatione filiæ: quoniam per id pactum filiæ quæſitum eſt ius ad eam meliorationem, eſto intuitu generi, vt cum ea cōtraheret, eſſet celebratum, imo eſto cum genero, quatenus in ipſius commodum redundabat, neq; volebat aliter cum ea contrahere, eſſet celebratum, *argumento l. ſi poſt mortem §. vlt. ff. de bonor. poſſe. contra tab.* Hæc, quæ de promiſsione facta filiæ, vt nubat, dicta ſunt, ſimiliter locum habēt de promiſsione facta filio, vt aliquam ducat vxorem, aut ex alia cauſa oneroſa, vt ex eadem lege liquet.

7 Si is, cui facta eſt ea promiſsio de eo meliorando ex cauſa oneroſa, vel cui in inſtrumēto publico facta eſt promiſsio de non relinquendo alteri maiorē portionem hæreditariam, moriatur nō relicta ſobole, tunc integrum eſt patri, non ſeruare pactum, vtpote eo ipſo finitum: ſecùs vero, ſi ſobolem relinquat: nam illa ſuccedit in eo iure defuncto, eumque repræſentat, ac proinde ſimiliter cum illa eſt ſeruādum pactum, atque cum defuncto fuiſſet ſeruandum. *Ita Ant. Gom. vbi ſupra in calce n. 24. & n. 25.*

8 Quando eiuſmodi pacta facta eſſent, vt alius cōtraheret matrimonium cum eo, cui aliquid tale promiſſum eſt, & ſequeretur matrimonium, hoc alio id ſciente, eaque de cauſa contrahente matrimonium, tunc non ſatis eſſet remiſsio eius, cui id promiſſum eſt, vt parens poſſet relinquere alteri filiorum maiorem portionem, aut eum meliorare, etiamſi remiſsio eſſet facta cum iuramento ab eo, cui id eſſet promiſſum, ſed neceſſarium eſſet, vt is quoq; remitteret, qui ea de cauſa contraxit matrimonium. Ratio eſt; quoniam ea remiſsio, ſine conſenſu huius, cederet in iniuriam & detrimentum huius, qui ea de cauſa contraxit, & de cuius intereſſe ſimul agitur, ſibi etiā virtute promiſsio ex cauſa ſecum oneroſa, quare ſine huius conſenſu eſſet inualida talis remiſsio, & mala, ac proinde non ſeruanda, eſto iuramento eſſet cōfirmata. Remiſsio verò vtriuſque eorum ſimul, etiamſi filios haberent, valida eſſet, eſto per accidens in detrimentum filiorum redundaret. *Ita Gut. vbi ſup. n. 12. & 13.*

Carolus 5. anno 1534. in comitijs Madritij celebratis, reſpondendo ad 101. quandam petitionem procuratorum ciuitatum, legem condidit, *quæ eſt 1. titu. 2. lib. 5. nouæ collect.* & qua, præter alia circa dotes filiarum eorum, qui bona vinculata habent, ſic ſtatuit. *Mandamos, que ninguno pueda dar, ni prometer, por via de dote ni caſamiento de hija tercio ni quinto de ſus bienes, ni ſe entienda ſer maiorada tacita, o expreſſamente por ninguna manera de contrato entre viuos: ſo pena, de todo loque de mas, de lo aqui contenido, diere y prometiere ſegun dicho es, lo aya perdido, y pierda.* Dubium vreò eſt, vtrum hæc lex, quæ poſteriùs eſt lata, deroget quoad dotem Filiarum *l. 22. Tauri,* quoad priorem, & poſteriorem ſui partem. Etenim quoad filios, quin & quoad filias ex alia cauſa, quàm dotis & matrimonij, vt ad religionem ingrediendam, perſpicuum eſt, nihil illi derogare: cùm in his euentibus nihil ea l. 1. loquatur. Paucis verò dicendum eſt *cum Gutier. c. 59. citato à n. 14. & Baeca, quem citat.* illi derogare, ac proinde inualidum eſſe pactum publico inſtrumento confectum, quo parentes ſe aſtringant, nulli filiorum relinquere maiorem portionem hæreditariā, quam filiæ, ad eam maritandam, poſſeque, nihil eo pacto impediente, meliorare quemcunque alium, aut quoſcunque alios aſcendentium in integro tertio & quinto. Ratio eſt, quoniam pactum illud verè eſſet contractus inter viuos via dotis, ac matrimonij talis filiæ, quo ei promitteretur aliquid de tertio aut quinto, vereq; illo cenſeretur meliorata expreſsè, aut tacitè, in aliquo tertij, aut quinti, vltra ſuam legitimam, quæ omnia prohibentur, nullaque redduntur ea lege. Longè verò apertius eſt, nullum eſſe pactum, quo promitterent meliorare filiam cauſa matrimonij in tertio & quinto, aut in aliqua eorum parte, vt ex ſe eſt ſatis perſpicuum. Quin, ſi filiæ promitterent, aut traderent in dotem aliquid vltra legitimam, integrum eiſdem parentibus poſteà eſſet, diſponere de toto tertio & quinto, meliorando aliquem, aut aliquos deſcendentes in illis, aut legando de quinto, quæ vellent, & meliorando de reliquo quinti, & de integro tertio, deſcendentem, aut deſcendentes, quos vellent, qui ita meliorati repeterent in eo euentu à filia illa, quod vltra legitimam accepiſſet; eo quod inualidè ac reuocabiliter ex præſcripto l. 1. citatæ id accepiſſet. Solent verò, qui contractum celebrant, obtinere à Rege diſpenſationem in ea lege, vt illa nō obſtante, plus promittant, & tunc valide id efficiunt. Obſerua tamen, quamuis prohibitum, caſſumque redditum ſit, contractu inter viuos dare, aut promittere in dotem filiæ aliquid vltra legitimam; prohibitū tamen non eſſe, illā ſuccedere ab inteſtato parentibus in portione ęquali cum reliquis fratribus, neq; item prohibitum eſſe, patrem ex teſtamento illi relinquere æqualem portionē cum fratrib[9], aut maiorē, vel illam omnino meliorare in tertio & quinto. Quare ex ijs, quæ ei filiæ obuenerunt per mortē parentum, rectè poteſt habere in dotem plus, quàm ſuam legitimā, eſto ante mortem parentes ipſi egiſſent, pactíve eſſent, de ea maritanda cū tota ea dote, *quicquid perperam cum Baeca Gutter. vbi ſupra n. 17. in contrarium dicat.* Quando item filia à parentibus accepiſſet plus dotis, quàm eſſet ſua legitima, aut id illi 9

illi promisissent, vtique, si ex testamento patris tantundem, aut plus, illi obueniret, posset licitè totam eam dotem retinere, & exigere incrementum: quoniam iam tunc alio titulo, quàm dotis, id totum ei obuenisset. Similiter, si parentes ab intestato ex hac vita decessissent, & portio, quæ ei ab intestato ex illis obueniret, esset vltra suam dotem, esto dos excederet nudam suam legitimam, posset non solùm retinere integram suam dotem, sed etiam adducere illam ad partitionem cum fratribus, vt longè maiorem portionem de bonis parentum acciperet.

10 Dubium verò est, vtrum, si pater iureiurando causa dotis ac matrimonij promittat, nemini filiorum se relicturum maiorem hæreditariam portionem, quàm filiæ, aut se tempore mortis melioraturum filiam in tanta, vel tanta quantitate, vel in toto tertio & quinto, teneatur id efficere, *nihil impediente lege 1. citata*: an verò tuta conscientia, nihil impediēte eo iuramento, possit id non efficere, aut teneatur id non efficere. Gutier. *vbi supra num. vltim. affirmat*, non obligare in eo euentu iuramentum, vtpote factum in præiudicium filiorum, in quorum fauorē lex illa 1. lata est; sed, petita priùs relaxatione eius iuramenti, posse parentes meliorare in toto tertio & quinto, aut in quāta parte illi⁹ voluerint quemcunque aliorum filiorum. Sanè, si iuramentum illud in eo euentu non obligat, necessaria non est relaxatio illius: si verò obligat, vtiq;, cùm parens, nō meliorando quenquam aliorum filiorum, aut meliorando filiam, vt sub iureiurando promisit, nullam iniuriā filijs faciat, sed potiùs iure suo vtatur, quo; etiam non præstito eo iuramento, licitè, nihil impediente lege 1. citata, posset similiter vti, vt explicatum est, relaxari ei non poterit id iuramentū, nulla vi, metu, aut inuoluntariè præstitum in filiæ commodum, & in nullam cæterorum filiorum iniuriam. Ex hoc a. alio fundamento videtur potiùs non teneri illo iuramento, eoque proinde nihil impediente, posse in eo euentu meliorare, quem aliorum filiorum voluerit, in toto tertio & quinto, aut in quāta parte eorum voluerit: quòd lex illa prima citata, non solùm irritum ac nullum reddit, *dar, o prometer, por via de dote, o casamiento de su hija tertio, o quinto*, aut contractu inter viuos tacitè, vel expressè, eam meliorare, sed etiam id prohibet, atq; illicitū reddit, vt patet ex illis verbis, *mandamos que ninguno pueda darm prometer, &c.* Et quoniam, in pœnam delicti, addit, *so pena, que todo lo que de mas, de lo aqui cōtenido, diere, o prometiere, lo aya perdido y pierda*, vtiq; videtur intelligendum fisco, cùm ea pœna nulli alteri applicetur: ad eam tamen pœnam, neque filia, neq; parentes, tenentur ante latam sententiam: cum a. exequutio rei fieri prohibitæ, illicita sit, sanè, esto iuramento sit promissa, nulla ex eo iuramento oritur obligatio, eò quòd vinculum iniquitatis nō sit, ac proinde, ad id non exequendum, necessaria non est iuramenti relaxatio. Dicerem, cum ea promissio, & iuramentum, facta fuerint intuitu matrimonij, rationemque habeant contractus onerosi inter viuos, implendi in testamento, ac tempore mortis; & tam promissio, quàm impletio, ac datio vltra legitimam ea via, prohibita sint, parentem, qui id ꝓmisit, non teneri illud implere, nihil impediente iuramento, necessariamque non esse relaxationem illius. Addo tamen, nihil impediente eadem lege prohibitiua, atq; illicitum reddente id promittere & implere ea via, posse parentem, absque veniali culpa, meliorare filiā illam, aut illi relinquere portionem æqualem cum cæteris filiis, alia via sibi licita, quatenus scilicet liberè per vltimam voluntatem potest disponere de suo tertio & quinto, vt sibi libuerit, nihil eadem lege impediente.

11 Deinde dicendum est de actu, quo quis omnino, aut ex parte, renunciat successioni alterius, in cuius bonis portio legitima ei debetur, quo vtiq; validus sit, aut non. Et quidem eiusmodi renunciatio vno è tribus modis fieri poterit, quod ad rem præsentem attinet. Primò, pacto inito cum eo, cui succedere debet, quo in totum, aut ex parte, renunciat successioni illius, contentus, vt nihil ex bonis illius ipsi obueniat, aut vt solum ei obueniat tantum, vel tantum, reliquum remittendo. Secundò, consentiendo in ipsomet actu testandi, aut post testamentum conditum in testamento, quo priuatur, aut legitima tota sibi debita, aut parte illius. Tertiò, pacto inito cum cohęredibus in fauorem ipsorum, aut alicuius eorum, vt priuetur tota sua legitima, aut parte illius, consentiente simul illo, in cuius bonis est succedendum.

Quod ad primum ex his tribus modis attinet, 12 pactum illud & renunciatio est ipso iure nulla ob mala, quæ inde nata sunt euenire, ac proinde, eo pacto & renunciatione nihil impedientibus, succedit in integrā legitima sibi debita, & ab intestato, in portione æquali cum alijs cohæredibus, siue renunciatio facta sit merè gratis, siue ex causa onerosa, vt si filia contenta tanta, vel tanta dote, renunciet reliquæ suæ legitimæ. Imò verò renunciatio successioni alicuius vniuersim est inualida, esto renuncianti non debeatur legitima in bonis eius, cuius successioni renunciat, vnde potest nihilominus succedere illi, tam ab intestato, quàm ex testamento, si hæres ab illo instituatur. *Ita habetur l. qui superstitis. ff. de acqui. hæred. l. vlt. ff. de suis & legit. hæred. l. si quando §. illud C. de inoffic. test. & l. pactum dotali C. de coll. affirmatque communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Anton. Gomez. l. 22. Tauri, numer. 1. Couarru. capit. Raynaldus de test. §. 2. in calce numer. 2. & cap. quamuis pactum, part. 3. in initio numer. 1. & Molina libr. 2. de primog. capit. 3. numer. 5. dictumque ex parte est disput. 149. & 175. §. dixi.* Est verò similiter nullum pactum & renunciatio: qua ascendens similiter renunciet legitimæ, quæ sibi debetur in bonis descendentis, *vt ex iuribus citatis satis apertè colligitur, & affirmat gloss. vltim. l. si quando. §. illud C. de inoffic. testam. in vltima solutione eius glossæ ibi, quam approbat Bart. vt additio eidem glossæ ibidem subiungit, & aduersus Baldum affirmant Anton Gom. vbi supra numer. 3. Molina 2. de primog. capit. 3. numer. vltim. Guti. de iur. confirm. par. 1. cap. 19. numer. 2. & plerique alii, quos Anton. Gomez citat.* Quando tamen, vel filius, accepta viuente patre integra sua legitima, renunciaret successioni in bonis patris, vel pater, accepta similiter viuente filio integra sua portione legitima sibi debita, renunciaret successioni in bonis filij, valida esset talis renunciatio. *Ita cum Bart. & Panor. affirmant additio glossæ citata, & multi alii, quos Anton. Gomez in fine numer. 3. citati, & numer. 4. refert ac sequitur.* Si tamen, post ita acceptam integram legitimam, spectato tempore, quo accipitur, accrescerent bona illius, cui est succedendum, posset, qui ita illam accepisset, agere ad incrementum vsque ad integram suam legitimam pro tempore mortis, *iuxta l. si quando. §. illud C. de inoffic. test. consentiunt Couar. c. quamuis pactum par. 3. §. 1. n. 2.*

Quamuis pactum, quo filii renuncient portio- 13 ni legitimæ, & hæreditati paternæ, sit nullum ipso iure, vt explicatum est; si tamen confirmetur iuramento, nec vi, nec dolo, aut metu extorto, validum redditur vi iuramenti. *Ita habetur capit. quamuis pactum. de pact. lib. 6. cuius verba sunt. Quamuis pactum patri factum à filia, dum nuptui tradebatur, vt, dote contenta, nullum ad bona paterna regressum haberet, improbet lex ciuilis; si tamen iuramento, non vi, nec dolo, præstito, firmatum fuerit ab eadem, omnino seruari debebit: cum non vergat in æternæ salutis dispendium, nec redundet in alterius detrimentum. Consentit*

sentit communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. vbi supra num. 6. Couar. c. Raynaldus de test. §. 2. num. 3. vers. secundum, & c. quamuis pactum par. 3. in initio à num. 1. & §. 1. n. 1. & Molina num. 5. citato, ostensumque est disp. 149. & disp. 175. citatis, exceptis quibusdam renunciationibus, *de quibus ibidem habitus est sermo*. Idem, *cum multis aliis, quos citat*, ait Couar. *capit. quamuis pactum 3. part. in initio numer. 3.* esse, si sub iureiurando promittat, se renunciaturum hæreditati paternæ, censerique eo ipso cum iuramento illi renunciasse, ac proinde expelli posse à petitione hæreditatis exceptione eius promissionis iuramẽto confirmatæ, atque etiam à dicendo nullo testamento, in quo vi talis promissionis iuramento cõfirmatæ fuerit præteritus, aut exhæredatus, *iuxta ea, quæ subijciemus*. Hæc verò intelligenda sunt de iuramento per verum numen, seu per verum Deum, etiam si præstitum sit à Iudæo, vel à Saraceno, *vt benè, affirmat Couar. c. quamuis pactum part. 3. §. 4. num. 1. cum aliis, quos citat*: secus autem de iuramento facto per Deum falsum, esto iurans crediderit esse verũ Deum, *quicquid in contrarium dicat Couar. ibidem*. Etenim, qui ita iurauit, non tenetur efficere, vt eum, per quem iurauit, non adduxerit in testem infidelis promissionis; cùm falso Deo, non ea reuerentia, sed ignominia debeatur. Neque iuramentum illud ius tribuit ei, cui sub eo aliquid promittitur, neque per consequens vim tribuit contractui, alioquin nullo.

Eo verò ipso, quòd filius cum iuramento renunciat hæreditati paternæ, censetur etiam renunciare legitimæ sibi debitæ in bonis paternis, & non solùm incremento portionis, quod sibi obuenire deberet ab intestato, *vt cum aliis, quos citant, rectè affirmant Cou. c. quamuis pactum. part. 3. §. 3. numer. 3. & Gutier. cap. 19. citato. num. 3.* Idemque est de renunciatione cum iuramento, qua ascendens renunciat hæreditati sibi ex descendente competenti, *vt Gutier. num. 4. sequenti subiungit*. Quando quis accepta sua integra portione pro tempore, pro quo illam accepit, cum iureiurando renunciasset successioni in reliquis bonis illius, in quibus ea legitima illi debebatur, tunc rectè Co. *c. quamuis pactum par. 3. §. 1. nu. 2.* propendet, esto bona illius posteà accrescant, ita vt maiorem legitimã esset accepturus, nisi cum iuramento renunciasset successioni in reliquis bonis, non posse posteà petere incrementum: quoniã censetur renunciasse in quemcunque euentum: & esto posteà decrescerent bona, & minueretur legitima, nihil ille restitueret: renunciatioque cum iuramento non est annullata, vt annullata est renunciatio sine iuramento, vt præiudicare non possit ad effectum obtinendi integram legitimam, quando facta est ante testamenti confectionem. *Consentiunt. Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 29. & alij, quos citat.*

Item eo ipso, quòd quis cum iuramento renunciat successioni absque vlla limitatione, censetur renunciare omni renunciationis modo, tam scilicet ex testamento, quàm ab intestato, eaque de causa, si is, cui alioquin succedere debebat, discedat ab intestato, illi non succedit, *vt argumento multorum iurium, rectè cum aliis affirmat Ant. Gom. l. 22. citata num. 8. consentiunt Cou. c. quamuis pactum part. 3. §. 3. num. 5. & alij, quos citat*. Si item discedat confecto testamento, in quo illum prætereat, aut exhæredet, etiam nulla apposita causa, neque ipse, neque alij, dicere possunt testamentum illud nullum; eò quòd vi renunciationis iuramento confirmatę, non sit illi debita iam legitima; & is, cui legitima non debetur, dicere non possit nullum testamentum, in quo illa ei non relinquitur, neque tale testamentum est ex eo capite nullum, *vt Ant. Gom. ibidem, argumento multorum iurium, cum communi doctorum sententia affirmat, dictumque est cum eodem autore, 1. tom. var. res. cap. 11. numer. 9. & cum communi doctorum sententia, disp. 175. §. qui cum.*

Vtrum autem, licèt filius, qui ita renunciauit, non succedat parenti, cuius successioni renunciauit, nihilominùs nepotes ex hoc filio succedant auo. Dicendum est, si tempore mortis aui, superstes sit filius, pater eorum nepotum, non succedere nepotes, *vt affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata num. 10. Couar. c. quamuis pactum, part. 3. §. num. 7. & Molina lib. 2. de primog. c. 3. numer. 47.* Ratio autem est, quoniam, viuente patre, non ipsi succedente auo, sed pater, qui per renunciationem iuramento confirmatam, amisit ius succedendi. Si verò tempore mortis aui defunctus erat filius, pater eorum nepotum, tunc communis sententia, *quam Ant. Gom. l. citat. numer. 10. refert, & quam referunt ac sequuntur Couar. c. quamuis pactum part. 3. §. 2. num. 4. & num. vlt. in fine, & Molina lib. 2. de primog. cap. 3. num. 47.* censet, succedere nepotes. Mihi verò omnino probatur contraria sententia, *quàm multis. num. 10. citato Ant. Gom. satis doctè confirmat*, nempe, nepotes in eo euentu non succedere auo, neque cum patruis, fratribus patris defuncti, neque cum sobole ex patruis. Ratio potissima est, quoniam nepotes, neque cum patruis, neque cum sobole patruorum, succedunt nisi loco sui patris defuncti, quem repræsentant, atque in portione, in qua ille succedere debebat, si superstes esset: sed tunc patri, si superstes esset, nihil omnino deberetur in bonis patris, aui eiusmodi nepotum, idque vi renunciationis iuramento confirmatæ: ergo neque nepotibus quicquam tunc debetur. Confirmatur, quoniam ea renunciatio iuramento confirmata, pactumve de non succedendo, verum ius tribuit parenti, vt filio, qui ita cum iuramento renunciauit, nihil relinquat, & vt filius nihil ex eo parente obtineat ab intestato: vnde ex iuramento, quo ea renunciatio fuit confirmata, non solùm oritur prima vis & obligatio *ex duabus disp. 149. explicatis*, quæ propria est & peculiaris ipsi iuranti, nec ad hæredes illius transit, nempe efficiendi, vt Deum non adduxerit in testem infidelis promissionis, qualis obligatio oritur in eo, qui iurauit soluere vsuras, aut centum grassatori, ne ipsum iniustè interficeret; sed etiam oritur secunda, quæ se extendit ad hæredes iurantis, ob verum ius, quod ex eo pacto, iuramento confirmato, is, cui iuramentum est præstitum, comparauit: ergo ius, quod ex ea renunciatione pater comparauit, etiam se extendit ad nepotes, hæredes filij, vt, loco & vice filij, nihil recipiant. Sanè si renunciatio illa iuramento confirmata, iniquè esset extorta ex filio, ita vt pater nullum ius comparasset ex illa, sed teneretur relaxare iuramentum filio, & eum admittere ad successionem, sicut vsurarius tenetur relaxare iuramentum, ei, qui iureiurando se astrinxit soluere ei vsuras, tunc nepotes succedere possent auo loco filij, ipsorum parentis: quippe cum obligatio illius iuramenti solum fuisset personalis patri, neque à filijs vllum ius, loco patris, abstulisset: sicut hęredes eius, qui iureiurando promisit soluere vsuras, non tenentur, illo defuncto, eas soluere: in eoque solo euentu esset communis opinio, quam impugnamus: cæterum, quòd, quando filius verè ius amisit ad succedendum patri, ob renunciationem iuramento confirmatam, nepotes, mortuo ipsorum patre ante auum, possint, loco & nomine illius, succedere auo in portione, in qua succederent, si pater renunciasset cum iuramento successioni, certè id nullam probabilitatem habet, neque autores contrariæ opinionis vllum solidum fundamentum afferunt, quo id affirment. 14

Hinc cõstat, falsam esse opinionẽ Socini & quorundam aliorum, *quos Cou. refert, c. quamuis pactum par.* 15

part.3.§.2.n.2. asserentium, si filius, aut filia, cum iuramento renunciet hæreditati parentum ante ingressum religionis, & post filij professionem parentes moriantur, reddi inualidam eam renunciationem, succedereque monasterium in patris hæreditate, non secus ac si facta à filio non fuisset ea renunciatio. Ratio verò eorum erat, quòd renunciatio illa iuramento confirmata, habet hanc tacitam conditionem, si hæreditas renuncianti deferatur: hæreditas autem, subsequuta morte parentis, post filij professionem, non deferatur filio bonorum incapaci, sed monasterio, quod non renunciauit hæreditati loco filij. Hanc, inquam, opinionem facilè ex dictis constat falsam esse, verissimamq; esse contrariam, *quam cum Bart. Bald. & aliis affirmat Couar. c. quamuis pactum par.3.§.2.n.3.* Etenim, cùm monasterio nullum ius competat ad hæreditatem parentũ religiosi professi, nisi loco & nomine talis filij, & nisi ius, quod competeret filio, si religiosus non esset, neque renunciasset cum iuramento hæreditati parentum, constat, quòd, cùm filio, facta renunciatione iuramento confirmata, nullum ius competat ad eam hæreditatem, neque etiam competat monasterio. Confirmatur, quoniam quando filia, contenta certa dote ad celebrandum matrimonium, renunciat cum iuramento hæreditati parentum, neque ipsa, neque filij, præsertim ipsa viuente, petere possent incrementum legitimæ, *vt habetur. c. quamuis pactum de pact. lib. 6.* ergo neque quando cõtenta certa dote ad ingrediendum monasterium, renunciauit cum iuramento reliquo legitimæ, poterit monasterium, mortuis parentibus ipsa viuente, petere loco & nomine illius, incrementum, cui illa cum iuramento renunciauit. Quare quamuis quidam, *quos Couar. n. citato refert, & quorum consilium approbat,* dicant, tutum esse, vt, quando quæ religionem ingreditur, contenta certa dote, renunciat cum iuramento reliquæ hæreditati parentum, accedat consensus monasterij, hoc est, prælati & conuentus, qui in acquirendo reliquo hæreditatis, possunt monasterio præiudicare, sanè id non est necessarium. Ad rationẽ verò contrariæ opinionis dicendum est, eatenus, eaq; de causa renunciationem illam habere tacitam conditionem, quoniã, si nunquã hæreditas deferatur, vel ipsi renuncianti, vel alteri, cui verè competat loco & nomine illius, inutilis, minimeque necessaria est renunciatio. Vt si renuncians præmoriatur ei, cuius hæreditati renunciat, non relicta sobole, quæ renunciantem repræsentet: si enim religiosus professus, nulla facta renunciatione, moriatur ante parentes, nihil hæreditatis, quę alioquin ratione talis filij obuenire debebat monasterio, pertinet ad monasterium: facta autem renunciatione iuramento confirmata per eum, qui religionem ingreditur, esto parentes moriãtur ante talem religiosum professum, hæreditas parentum, neque defertur professo illi, tum quia validè ei renunciauit, tum etiam quia illius incapax est; neq; item monasterio, quod solum ratione eius religiosi poterat habere ius ad illam; quo tamẽ caret, propter validam eiusdem religiosi renunciationem priùs factam. Quo vsque verò hodie post concilium Tridentinũ, valida sit, aut non sit, eiusmodi renunciatio iuramento confirmata, & quod, vt in Lusitania valida sit, necesse sit, iuramentum de facultate Regis adhiberi, disp.149. dictum est.

Argument.

Respons.

16 Illud est obseruandum *cum Couarru. vbi supra n. 4.* renunciationem reliquo hæreditatis iuramento confirmatam sub conditione, si religionem ingrediar, eamve profitear, non reddi nullam ex ea conditione, quasi id retrahat ab ingressu religionis. Etenim, quòd quis secum non deferat multa bona ad religionẽ, vbi nihil habere potest, voluntariamque paupertatem sectari debet, non reuocat à religionis ingressu, *vt disputat. 207. in fine, dictum etiam est.* Quin potiùs affectus ad consanguineos, & timor, quòd, si diuitias multas secum ad religionem deferat, pauperem vitam consanguinei degent, retrahere potiùs solet à religionis ingressu.

Illud quoque obseruandum est *cum Couarr. vbi supra n.5. & cum multis aliis, quos Molina libr. 2. de primog. cap.3. n.27. refert ac sequitur.* Non censeri grauem læsionem, si, quæ ingreditur monasterium, contenta dote competenti pro sui, & monasterij qualitate ac consuetudine, renunciet cum iuramento hæreditati reliquæ parentum, ex qua in quintuplo, aut in longè maiori quantitate, obtinere debebat legitimam portionem, vt ex eo capite annullari ea renunciatio possit. Etenim mulier illa, ad eum amplectendum statum perfectionis, in cuius complexu & electione non decipitur, sed fœlicissimè ac prudentissimè agit, satis competentia accipit bona, reliquaque, nisi illis renunciasset, obuenire debebant monasterio, eaque de causa ipsa non est læsa. Neque item monasterium, quoniam læsio supponit id, in quo quis dicitur læsus, esse suum, aut illi aliquo modo debitum: bona autem illa nunquã fuerunt monasterio debita: quia non ante ingressum illius, vt satis est perspicuum: neque post ingressum: quia integrum fuit mulieri illi, non aliter velle ingredi, quàm cum sola ea dote, renunciando priùs validè, & cum iuramento cæteræ legitimæ, prout re ipsa factum est, ac proinde nec post ingressum, facta priùs illa valida renunciatione, per quam parentes eius ius sibi compararunt ad non relinquendum illi, nec monasterio, reliquum legitimę illius, fuerunt monasterio ea bona debita: nõ ergo monasterium in eo euentu potest dici læsum. *Atque hæc nostra ratio vires omnes continet argumenti, quo Couar. n.5. citato rem hanc confirmat.* Hæc eadem confirmant, quæ de validitate dispositionis de suis bonis, facta à religioso ante professionem, *disp. 139. copiose* à nobis dicta sunt, & quòd postea non annullantur professione, nec ius ad illa comparet monasterium. 17

18 Ex hactenus dictis dirimenda etiam est ea quæstio, quam Couar. *vbi supra numer. 3. in resp. ad 2. argumentum*, discutit. Num scilicet, si filiusfamilias renunciauit cum iuramento hæreditati maternæ, materque viuente patre, sub cuius potestate sit adhuc filius ille, moriatur, ea renunciatio præiudicet patri ad effectum, vt non potiatur vsufructu eorum bonorum maternorum, quo fruiturus fuisset, si is filius maternæ hæreditati non renunciasset. Ad eam verò quæstionem dicendum *cum eodem Couarr.* arbitror. In primis, si pater consensit illi renunciationi validæ ex parte filij, absque dubio sibi præiudicasse in vsufructu, cui eo ipso, & cuicunque alteri iuri ad ea bona materna ratione filij, renunciasse censetur. Deinde, si tempore renunciationis hæreditas matris nondùm erat delata illi filio, per validam filij renunciationem præiudicasse patri quoad vsumfructum in eis bonis. Ratio autem est, quoniam patri non competebat ius ad vsumfructum in eis bonis, aut in quibuscunque aliis, quæ deuenire poterant ad eum filium, dum in ipsius esset potestate, nisi dependenter ex eo, quòd re ipsa deuenirent, & efficerentur filij: per eam autem validam renunciationem, id impeditum est. Neque obstat. *l. vltim. in prin. & §. 1. C. de bonis, quæ liber.* dum statuit, quòd si deferatur hæreditas filiofamilias, velitque illam repudiare, tunc possit illam pater acceptare nomine & loco filij, habebitq; tunc pater vsumfructum illius, quin & pleno iure eam sibi acquiret, si filius erat maior viginti quinq; annis, sinè beneficio filio restitutionis in integrum. Non, inquam, obstat ea lex, quoniam, vt ex ipsamet patet, in ea est sermo de hæreditate iam delata filio; nõ verò quando renunciatio facta fuit antequã esset delata. Quando a. filio esset iam delata hæ-

ta hæreditas, illiq; cum iuramento renunciaret, videntur censere Couar. & alij, competere patri vsum fructum in illa, nihil impediente valida filij renunciatione, *idq; propter disputationem l. vltim. citatæ.* Cæterum propendeo in partem contrariam. Lex quippe vlt. citata, solùm loquitur, quando filius contradicit aditioni hæreditatis sibi iam delatæ, eò q; arbitretur sibi esse dānosam, quia subiacet plurib⁹ debitis & oneribus, quàm sit emolumentum illius: in eoq; euentu meritò concedit patri, vt suo periculo, & commodo, eam adeat nomine & loco filij, ad seq; integrè ea tunc pertineat. Quando a. filius validè cum iuramento illi renunciasset, cōdonando illam alteri atq; adeò impediendo ea via, ne dominiū ad ipsum transiret, condonato toto iure ad illam, q; sibi competebat, sanè non concedit ea lex patri, vt illam validè adeat nomine & loco filij, ad gaudendum vsufructu illius, & non proprietate, ita vt aliquando pater vsufructuarius sit aliquorum bonorum aduentitiorum filij, quorum dominium non ad se, neque ad filium, sed ad quendam tertium, ob filij validam renunciationem pertineat, neque rationi est consentaneum, vt id statuat. Postremò est dicendum, quando filiofamilias defertur hæreditas, cui validè renunciauerat, vt quia mater nihilominus hæredem illum instituit tunc, licet pater renunciationi cōsenserit, ad ipsum pertinet vsusfructus eorum bonorum: quoniam eo ipso, quod ad filij dominium pertinent, debetur patri vsusfructus eorum: & sicut renunciatio antecedens non impedit filio dominium eorum bonorū, ita neq; consensus in renunciationem, impedit patri vsumfructū.

19 Quando filius, aut filia, paternæ hæreditati cum iuramento renunciat, attendendum est maximè ad causam, in cuius fauorem renunciat, & ad quam parens renunciationem petit. Si enim ea causa deficiat, cùm renunciatio sub conditione eius causæ facta censeatur, eo ipso expirat renunciatio & obligatio ex iuramento, ac proinde renuncians succedit ei parenti ab intestato, & parens ex testamento tenetur relinquere ei, vt minimum suam integram portionem legitimam, alioquin filius dicere poterit testamentum nullum, in quo ita fuerit præteritus, aut exhæredatus. Quare, si deficiant omnes fratres & sorores renunciantes, totaque eorum soboles, regulariter exspirat renunciatio. *Ita cōmunis doctorū sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata, n. 11. Couar. c. quamuis pactum. §. 3. n. 4. & Molina c. 3. citato, n.* 48. Dixi, regulariter tunc exspirare renūciationē: quoniā, si fili⁹, aut filia, religionem ingrediens, renunciet cum iuramento successioni parētum, videtur renunciare, vt esto parentes liberos nō habeant, possint ad libitū disponere de suis bonis, vel ad alia pia, vel inter collaterales, *vt Couar. n. 4. citato vers. 9. ait.* Sub dubio tamen propendet, tunc religiosum illum, seu monasteriū loco illius, quando capax est successionis, succedere parentibus illis ab intestato. Maximè a. qui religionem, facta ea renunciatione ingreditur, relinquere liberum videtur parentibus vt ad libitum de ipsius bonis disponant, quando tempore talis renunciationis, nec descendentes habebant, nec spem eos habendi.

Si item renunciatio, etiam à non ingredientibus religionem, fiat intuitu, vt parentes opus piū instituant, cōstat tunc, etiamsi nullos alios descendentes habeant, non reddi nullam eam renunciationem, modò in ea re bona illa insumantur, ad idve à parentibus relinquantur, cuius intuitu facta est renunciatio. Molina *n. 48. citato* ait, quando filiæ renunciarent legitimis, aut parti earum, vt inde parentes instituerent maioratum, validam esse renunciationem, esto moriātur fratres; eò quòd maioratus instituatur, vt perpetuò perseueret. Id sanè verū est, cæterū tunc in defectum, tam fratrum, q̄ sobolis eorum, & sororum maiorū natu, sobolisq; earum, succederet in eo maioratu ea filia, quæ ita renunciasset: neq; .n. credendum est, filias velle renunciare, vt instituatur maioratus, à quo ipsę excludantur, etiam in defectum fratrū & sobolis eorum, ita vt, ipsis omnino exclusis deueniat ad trāsuersales. Couar. *vbi supra* multos examinat & expēdit euentus, num in illis filia censenda sit solùm renunciasse in fauorem vnius fratris, aut in fauorem tantùm fratrum, non verò sororum, aut etiam in fauorem extraneorum: atq; hunc vltimum euentū expendit etiam Ant. Gom. *vbi supra n.* 12. si filius renunciasset, quando parens non habebat alios filios, nec descendentes: omnes tamen illi euentus reducendi sunt ad eam regulam, vt coniecturis, ex circumstantiis concurrentibus, iudicetur, quæ fuerit mens renunciantis: quando verò aliud ex coniecturis non constat, censendum est, non intendisse renunciare in fauorem extraneorum: nihilque certius, quam data regula, potest hoc loco statui.

Licèt quis cum iuramento renunciauerit hæreditati alicuius, verbi gratia, patris, potest nihilominùs succedere in bonis illius loco alterius, ad quem immediatè ex patre ea bona deferantur, vt loco fratris, cui is, qui paternæ hæreditati renunciauit, immediatè succedat; idque non solùm, si is frater, qui immediatè patri succedit, adiuit hæreditatem patris, sed etiamsi illam, nondùm aditam, transmittat in fratrem, qui paternæ hæreditati renunciauit, *iuxta ea quæ disputat. 180. dicta sunt. Vtrumque affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata. n. 3. Couar. c. quamuis pactum part. 3. §. 3. n. 2. multisque id Ant. Gom. confirmat. estque ex se satis perspicuum.* 20

Eadem ratione, esto quis renunciet hæreditati patris, si tamen pater transeat ad secundas nuptias, eaque de causa tempore mortis regrediantur ad filios prioris matrimonij bona quæ patri ex priori vxore aduenerant, *iuxta ea quæ disp. 163. dicta sunt,* potest in eis succedere filius, qui patris hæreditati renunciauit: quoniam ea bona, non nisi obueniunt iure hæreditario ex patre, sed tanquam bona, quæ fuerunt matris, diuidenda in eo euentu, ex iuris dispositione, inter filios prioris matrimonij. *Ita Couar. §. 3. citato. num. 1. cum communi doctorum sententia, quam refert.* 21

Similiter, si filius renunciet cum iuramento hęreditati paternæ, non censetur renunciare bonis patris, quæ hæreditaria nō sunt, vt feudo, aut emphyteusi, non hæreditarijs, *iuxta ea, quæ disp. 472. dicta sunt,* nisi constet aliud renunciantem intendisse. *Ita Couar. vbi supra n. 6. cum alijs, quos citat.* Idem longè maiori cum ratione dicendum est de maioratu, in quo non succeditur hæreditario iure, vt videbimus.

Filius, qui cū iuramento renunciauit hæreditati paternæ, esto expresserit, neque ex testamento illi successurum, si tamen postea hęres à patre instituatur, potest illi succedere in portione, in qua fuerit institutus nihil impediente iuramento. *Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. citata. n. 10. versus finem, Couar. cap. quamuis pactum part. 3. in initio n. 8. Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 6.* Ratio autem potissima (*præter alia, quibus latè & doctè id probat Ant. Gom. vbi supra*) est: quoniam iuramentum illud præstitum est patri in ipsius fauorem: eo autem ipso, quòd eum filium hęredem instituit, censetur remittere illi obligationem ex eo iuramento; eoque ipso regreditur is filius ad statum, in quo erat ante eam renunciationem, atque adeò perinde eam hæreditatem nondum aditam, transmittit ad suos hæredes, ac si illi non renunciasset, vt rectè Ant. Com. *ibidem cum alijs* obseruat. Qui addit, quamuis renunciatio cum iuramento facta fuisset post conditū testamentū patris, in quo hæres vnà cum alijs instituebatur, si pater testamentū nō muta-

mutauit, censeri voluisse discedere in antiqua voluntate, ac proinde remittere obligationem iuramenti tali filio, & eum vocare ad hæreditatem. Idem, cum alijs, affirmat esse censendum, esto pater post eam renunciationem eum filium verbis generalibus instituat hæredem, vt si dicat, instituo omnes filios meos, vel filios meos, hæredes. Idem dicit esse Couarru. *vbi supra* esto renunciatio cum iuramento facta sit patri in fauorem alicuius filij: quoniam, cum iuramentum, & renunciatio facta sit patri, & non filio, satis est, si pater obligationem remittat, vocando eum, qui renunciauit ad hæreditatem. Consentit Molina *vbi supra*, qui de renunciatione cum iuramento ad institutionem maioratus in fauorem vnius filiorum loquitur.

24 Vtrum autem ea renunciatio iuramento confirmata reuocetur ex eo, quòd renuncianti postea filij nascantur, *iuxta l. si vnquam. C de reuocand. donat. & ea quæ disp. 282. copiosè dicta sunt* Couarru. *cum gloss. vltim. ibi cap. quamuis pactum part. 3. §. 3. n. 8. cum communi doctorum sententia, quam refert*, loquens quando filia, contenta certa dote, renunciat reliquæ paternæ hęreditati, affirmat, non reuocari. Tum quia ea renunciatio non est propriè donatio. Tum etiam quoniam fit præuia cognitione prolis suscipiendæ: cum fiat, contenta ea dote, ad matrimonium contrahendum, atque adeò ad liberos ex illo procreandos. Molina *lib. 2. de primog. cap. 3. à n. 37.* licet consentiat, quando renunciatio fit aliquo suscepto, vt suscepta certa dote, vt renuncietur, *pluresque doctores alios in confirmationem eius sententiæ citet*; negat tamen, quando renunciatio fit gratis, idque siue renuncietur hęreditati iam delatæ, sed nondum aditæ (quoniam, si renunciaretur hæreditati iam aditæ, renunciantisque effectæ, esset proprijssima donatio, nec dubitandum esset, reuocari natiuitate filiorũ) siue renuncietur hæreditati nondùm delatæ, viuente adhuc parente, cuius hæreditati renunciatur: tametsi firmus non sit in ea sententia. Mihi verò plus probatur contraria sententia, quam Molina communem connectetur. Etenim Couarru. & cæteri autores cõtrariæ sententiæ, indistinctè loquuntur, siue suscipiatur aliquid, vel retineatur, pro renunciatione, siue omnino gratis fiat: neque quando mulier cõtenta dote, reliquæ hæreditati renunciat, idcirco negant id esse propriè donationem, quia suscipitur ea dos; quoniam negari non potest, si renunciatio hæreditati nondum delatæ, aut aditæ, sit vera donatio, quando nihil recipitur, esse etiam veram donationem, quando accepta certa dote renunciatur incremento vsque ad integram legitimam; eo quòd id totum verè sit filiæ debitum vltra eam dotem, illudque remittat gratis, prout adhuc est in spe & dependens ab ipsius acceptatione, cogique possit pater filiam dotare; sed ex eo negãt esse propriè donationem, quòd renunciatio in fauorem & bonum alicuius, eius emolumenti, quod nondum est acquisitum siue sit iam delatum, siue delatio sit adhuc pendens & in spe, non sit propria donatio, quamdiu pendet, vt sit donantis, ab ipsius accéptatione: qua de causa, quamuis donatio inter coniuges regulariter non sit valida, nisi morte donantis confirmetur; eiusmodi tamen renunciatio vnius coniugis in bonum & fauorem alterius, non censetur propria donatio, ac proinde statim valet, *vt disput. 289. dictum est, multisque iuribus est ostensum*: atque hoc eodem modo, renunciatio hæreditatis nondum aditæ, siue delata iam sit, siue non, non censetur propria donatio, idque siue renuncietur integræ hæreditati, siue solum parti, accepto, aut retento, reliquo illius: l. autem. *si vnquam C. de reuocand. donat.* cùm exorbitans sit, & quæ iuxta illam *disput. 282.* dicta sunt, intelligi debent de donatione propria. Adde, rationem aliam Couarruuiæ, nempe mulierem, quæ contenta certa dote, reliquæ hæreditati renunciat, renunciare præuia cognitione filiorum ex eo matrimonio suscipiendorum suo etiam modo locum habere in filijs, qui renunciant partibus suarum legitimarum, vt inde maioratus primogenito instituatur: id enim absq; dubio intelligunt, esto ipsi liberos in futurum habeant, vt ex se est satis manifestum, ridiculaq; esset renunciatio ad instituendum maioratum sub conditione tacita, si renunciantes liberos nõ haberent. Molina autem ex eo censet *l. si vnquam. C. de reuocand. donat.* vim habere in eiusmodi renunciatione, ac proinde reuocari natiuitate filiorum, quòd præsumptio sit, renunciantes sub ea tacita conditione renunciare, eaque est potissima ratio, cui nititur. Adde etiam, dum filij renunciant, vt maioratus in primogenito instituatur (in quo euentu Molina loquitur) non gratis renunciare, sed in suum cõmodum & emolumentum, nempe vt familia, quorum ipsi partes sunt, nobilitetur, habeatq; caput in perpetuum, à quo cæteri de familia protegantur & adiuuentur, de quorum numero ipsi sunt, descendentesque ipsorum, & cum spe, vt, deficiente sobole ex primogenito, & ex alijs, prius vnoquoque eorum natis, ipsi succedant in eodem primogenio: Molina autem ait, quando non gratis, sed pro emolumento fit renunciatio, non reuocari natiuitate filiorum renuncianti.

Renunciatio successioni in bonis alicuius iuramento cõfirmata, esto renuncianti debita alioquin in eis esset legitima, non desinit esse valida ex eo, quòd renuncians ignoraret, secluso eo iuramento, esse nullam iure ciuili. Quoniam ex eo adhibito iuramento obligat, & alter verum ius comparat ad id, cui renunciatur, quia est de re licita, neque per iniuriam fuit extorta: vtrunque autem ei renunciationi iuramento confirmatæ conuenit, siue iurans sciret, secluso iuramento, esse nullam iure ciuili, siue id ignorauerit: quare ignorantia illa vim obligandi ab ea non aufert. *Ita Couar. cap. quamuis pactum part. 3. §. 1. n. 4. cum alijs, quos citat.* 25

Renunciantem pręterea cum iuramento, minorem esse, non aufert à renunciatione, propter eandem rationem validitatem, *vt Couar. loco citato n. 3. cum communi doctorum sententia, quam refert, affirmat, & colligitur ex authentica sacramenta puberum. C. si aduersus vend.* modò tamen per iniuriam non sit extorta: quod verum esse arbitror *cum alijs, quos Couar. ibidem citat*, etiamsi minor impubes sit, dummodò sit doli capax: quoniam est eadem ratio. Vtrum autem tunc, si minori ex renunciatione iuramento confirmata, aut ex pacto alio iuramento confirmato, sequatur aliqua læsio, relaxari possit, ac debeat iuramentum, & consequẽter rescindi debeat renunciatio, aut aliud pactum, quod eo iuramento fuit confirmatum, dicetur statim. 26

Etiamsi renuncians successioni paternæ filiusfamilias sit, alioquinque donatio non valeat inter eum patrem & filium, valida tamen est renunciatio iuramento confirmata; propter eandem rationem, *vt constat ex c. quamuis pactum de pactis lib. 6. & cum Couar. ibidem part. 3. §. 1. n. 5. & alijs disp. 291. & 243. dictum est.* 27

Renunciatio cũ iuramento paternæ hæreditati, si vi, aut metu, sit extorta, ita ꝙ seclusa tali vi, aut metu, nõ fieret, licet nullũ ius tribuat ei, cui est facta, sed teneatur remittere renunciãti obligationẽ ex iuramento, ac proinde reducere rem ad statum, in quo erat antequã facta esset ea renunciatio, & ad id cogi possit, ac debeat in foro exteriori, si vis, aut metus, sufficienter probentur, quin & pręlatus, aut iudex illi⁹, cui renuncians tenetur ex eo iuramẽto, possit relaxare iuramentũ renuncianti, nullamq; eo relaxato, pronunciare talem renunciationem; renuncians tamen, interim dum relaxationem iuramenti non obtinet, stare tenetur renunciationi illi, 28

illi, ei non contraueniendo, eò quòd id malum non sit. *Hoc totum assertum constat ex dictis disput.* 149. Atque hoc vltimum, quòd scilicet renuncians obtinere priùs debeat relaxationem iuramenti, quàm renũciationi contraueniat, aut aduersus eam agat, persuadet aperta ratio: quoniam stare ei renunciationi, illíve non contrauenire, vt iuramento se astrinxit, malum non est: quarè, interim dum iuramentum non fuerit relaxatum, seruare, id proculdubio tenetur, ne Deum adduxerit in testem infidelis promissionis. Consentiunt apertè, *c. si verò & cap. verum, de iureiur.* vbi eos, qui metu sunt inducti ad aliquid non illicitum promittendum, absolui à iuramento, quo verè obligantur; præcipiuntur, vt id implere non teneantur, eò quòd iuramẽtum de re non mala, metu extortum, non sit ipso iure nullũ. Id verò ita necessariò esse faciendum, affirmat communis sententia: *quam referunt ac sequuntur Couar.* 1. *var. res. c.* 4. *n.* 7. *&* 8. *c. quamuis pactum part.* 3. §. 5. *num.* 2. *& in* 4. *decret. c.* 3. §. 5. *n.* 2. *& Molina lib.* 2. *de primog. c.* 3. *n.* 13. Tametsi vterque referat ab aliquibus malè in praxi esse receptum, quando contractus alioquin est nullus secluso iuramento: si enim iuramento metu extorto, sit confirmatus, solent admittere ad contraueniendum tali contractui, non obtenta prius absolutione iuramenti, *cum Panormitano, qui id asserunt.*

Quòd autem renunciatio illa, & similes dispositiones, iuramento confirmatæ, si interuenit vis, aut metus, quo iniustè fiunt extortę, ius non tribuant ei, cui factæ sunt, satis colligitur ex *c. quamuis pactum, de pactis libr.* 6 *ex cap. cum contingat, de iureiurando, ex cap. licet mulier eodem titul. libr.* 6. vbi, vt ius tribuant, neque relaxari debeat iuramentum, exigitur, vt sine vi (latè sumpta, vt comprehendit iniustum metum) sint factæ. Id quod apertius adhuc patet ex authentica *sacramenta puberum. C. si aduers. vend.* vbi id exprimitur: fusè verò dictum explicatumque est *disp.* 149. *citata, & affirmant Couarr. c. quamuis pactum part.* 3. §. 4. *n.* 2. *Molina. c.* 3. *citato à num.* 9. *& communis sententia, quam referunt.* Bene autem Molina *ibidem n.*
29 12. obseruat, si renunciatio facta sit in fauorem vnius, & metus ad id iniustè ab alio sit illatus, vt si renunciatio sit facta ab alijs filijs ad instituendum maioratum primogenito, inferente parente metũ eis alijs filijs, vt ad id renunciarent parti legitimarum, reuocari posse ex eo metu maioratum illum quoad eas partes portionum legitimarum, & quoad emolumenta ex eis percepta, esto primogenitus iam illo potiretur, & esto bona fide, & absque vlla sua culpa, illuc vsque fuisset in possessione illius. Ratio autem est, quoniam actio, quod metus causa, est in rem scripta, & competit, non solum aduersus inferentem iniustè ad id metum, sed etiam aduersus omnes, qui inde emolumentum reportarunt, saltem quatenus inde facti sunt locupletiores, *vt habetur l. metum autem præsentem.* §. *vltim. & duab. legib. sequentib. ff. de eo quod metus causa, consentitque communis doctorum sententia.*

Vtrum autem, vt ea renunciatio iuramento cõfirmata ius tribuat, cui facta est, aut in cuius fauorem est facta, satis sit, quòd ex metu reuerentiali sit facta. Dicendum in primis est, si ex eo metu ita facta sit; vt, si is non interuenisset, facta non fuisset, nec vellet tunc renuncians consentire, eámve renunciationem proferre, si eo metu non premeretur, tunc non tribuere ius in foro conscientiæ. Ratio est, quoniam in ea renunciatione condonatio interuenit, neque habet tantum voluntarij, quantum requiritur ad conferendum ius illi, cui fit. Minus quippe voluntaria est, quàm promissio vsurarum ad obtinendum mutuum: ea verò promissio, quia inuoluntaria, esto iuramento confirmetur, ius non tribuat vsurario ad eas vsuras, *vt constat ex cap. debitores de iureiur. & in materia de vsuris copiosè dictum est.* Quia enim mutuans nullum titulum habet ad eas vsuras, præter promissionem earum, vtiq;, vt illa ius tribueret, admixtum non deberet habere inuoluntarium, quòd si necessitas, aut cupiditas mutui non adesset, nec promittere, nec soluere vellet eas vsuras: eodemq; modo in re proposita, cùm is, cui renunciatio hæreditatis fit, nullum titulum ad eam hæreditatem habeat, præter renunciationem illius, vtique, vt ius illi tribuat, debet esse ita voluntaria, vt admixtum nõ habeat tantum inuoluntarium metus reuerentialis, quod, quando cõsentit & renunciat, nullo modo vellet renunciare & consentire, nisi ob eum reuerentialem metum. Dicendum deinde est, in foro exteriori ex eo, quòd is, cui renunciatio fit, aut qui ad illam inducit, pater sit, aut in dignitate aliqua constitutus, non præsumi tantum metum reuerentialem in renunciante, vt inuoluntariam, modo explicato, renunciationem efficiat, ac proinde talem, vt accedente iuramento, ius non tribuat ei, cui fit, ac proinde ad eum, qui obtendit, ex tanto metu fuisse factã, pertinet id probare, eoq; sufficienter probato, in eodẽ exteriori foro pronunciabitur, fuisse eam renunciationem insufficientem ad tribuendum ius illi, cui facta sit, vt hæc omnia constat ex *l.* 1. §. *quæ onerandæ, iuncta glos. ibi verb. solo metu. ff. quarum rer. act. non datur,* vbi, cùm sermo esset de consensu liberti cuidam oneri patrono suo ob libertatem, num ex eo quòd consensisset, haberet exceptionem, quòd non teneretur onus subire, sic dicitur. *Sed si.* (consensit scilicet) *post interuallum, concessa tam antea libertate, habet quidem dubitationem: quia nemo cogebat eum hoc promittere. Sed idem erit probandum* (interuenisse scilicet sufficientẽ metum) *& hoc tamen causa cognita, si liquidò appareat, libertum metu solo, vel nimia patroni reuerentia, ita se subiecisse. Eadem constant ex l. ad inuidiam. C. de his quæ vi, metúsve causa fiunt.* Addunt verò Couarr. *in* 4. *decret. part.* 2. *c.* 3. §. 6. *n.* 4. Molina *lib.* 2. *de primog. c.* 3. *n.* 9. & alij plerique, quos citant, si minæ, aut verba iniuriosa, accedant patris, aut alterius superioris, vel potentis, qui ad renunciationem, vel ad alium consensum inducit, aut ille nimis crudelis sit, sæuitiamq; præseferat, tunc eo probato, præsumi, probatumque censeri, renunciationem, aut alium cõsensum, elicitum fuisse ex tanto reuerentiali metu, vt insufficiens sit ad ius illi tribuendum, cui is consensus fuit pręstitus: idq; pręcipuè censeri quando, qui consensit, erat mulier, quæ faciliùs deterretur, atque ex reuerentiali metu inuoluntariè consentit, *vt cum glossa capit. cum locum, de spons. affirmant Couar. capit.* 3. *citato.* §. 4. *n.* 9. *Molina vbi supra, n.* 10. *Panor. & alij, quos citant.* Atque ex hoc capite ait Molina *n.* 9. *citato*, sæpe reuocari maioratus institutos ex parte legitimarum cæterorum filiorum ac filiarum, conquerentibus & reclamantibus filijs post mortem patris, consensisse in ea renunciatione ex reuerentia ac metu patris, non verò spontaneè ac liberè, quantum satis fuisset ad ius earum portionum legitimarum à se abdicandum, ac alteri tribuendum. Addunt prætereaCouarru. *cap.* 3. *citato* §. 6. *num.* 4. *& capit. quamuis pactum part.* 3. §. 4. *numer.* 7. & Molina *vbi supra n.* 11. quando, qui ex metu reuerentiali consensisse obtendit, si simul adsit enormissima læsio ex ea renunciatione, aut consensu, id sufficere, vt renunciatio pronuncietur insufficiẽs ad ius transferendum, & vt reuocari possit maioratus inde institutus, esto non probentur minæ, verba iniuriosa, aut sæuitia, inducentis ad eam renunciationem. Cæterum quousque ex enormissima læsione renunciatio iuramento confirmata pronunciari debeat, aut non debeat, insufficiens ad transferendum ius, mox dicetur.

Renunciatio iuramẽto confirmata, quando renunci-

renuncians de dolo vero, *iuxta ea quæ disp. 293. & initio disp. 352. dicta sunt*, inductus fuit ad ita renunciandum, quia videlicet falsis promissionibus, aut persuasionibus, ad id inductus fuit, alioquin minimè renunciaturum, non solùm ius ei non tribuit, cui facta est, *vt colligitur ex cap. quamuis pactum, de pact. libr. 6. ex capit. cum contingat, de iureiur. & ex cap. licet mulieres, eod. titul. libr. 6. & ex authentica sacramenta puberum. C. si aduers. vend. constatque ex dictis disp. 149.* idque propter rationem, ob quam dictum est, similem renunciationem factam ex metu ius non tribuere, quia scilicet non habet tantum voluntarij, quantum necesse est, vt ius renuncianti tribuat; sed etiam necesse non est petere relaxationem iuramenti, ad illi contraueniendum, *vt cum communi doctorum sententia, quam referunt, asserunt Couar. cap. quamuis pactum part. 3. §. 4. n. 2. & 1. var. resp. cap. 4. in calce. n. 6. ac Molina. 2. libr. de primog. cap. 3. num. 14. & 25.* Ratio autem est, quoniam ea renunciatio caret vero consensu renunciantis in eo euentu, ac proinde, esto iuramento confirmetur, non obligat. Etenim, qui renunciat persuasionibus, aut promissionibus inductus, intelligit, si res ita sese habeat, ac proinde ea renunciatio, ac iuramentum, quo cōfirmatur, habet eam tacitam conditionem, ex mente ac dispositione iurantis ac renunciantis, si res ita se habeat: quarè, cum res non ita se habeat, verè non renunciat in eo euentu neque se iuramento astringit: sicut, qui iuramento promisit, se ducturum aliquam vxorem, cum qua decem mille aurei in dotē promissi sunt, aut quam credebat virginem, si postea comperiat, non habere tantam dotem, aut virginem non esse, non tenetur ducere eam vxorem: quoniam promissio illa, ac iuramentum, eam tacitam habent conditionem, si tantam habeas dotem, quanta mihi promissa est, & virgo sis, vt à me existimaris, esseque solent, decetque eas esse, quæ nuptui traduntur. Quando in foro exteriori interuenisse verum dolum sit censendum, relinquendum est id prudentis arbitrio, attentis circumstantijs concurrentibus, & qualitate decepti: minus enim sufficit ad circumueniendam & decipiendam fœminam, regulariter loquendo, quam ad circumueniendum & decipiendum virum, *vt Molina vbi supra cum Decio, & alijs ait.*

Quæstio. 31 Maius autem dubium est, quando renunciatio, iuramento confirmata, facta est non quidem interueniente vero dolo, cæterum interueniente læsione renunciantis, saltem enormi, aut enormissima (quod multi, non satis aptè appellant, interueniente dolo re ipsa) num ea renunciatio ius illi tribuat, cui facta est, an verò non; sed contraueniri ei possit, petita prius & obtenta relaxatione iuramenti, quo confirmata est. Arbitror autem rem hanc definiendam esse ex principijs disput. 149. actis, idque aliter magna ex parte, atque à iuris peritis definitur, *de quorum numero sunt Couar. c. quamuis pactum part. 3. §. 4. à n. 3. & Molina libr. 2. de primog. cap. 3. à n. 18.*

Atq; distinguendum est, num eiusmodi renunciatio iuramento confirmata, sit facta, condonando, quod renunciatur, omnino, aut ex parte, vel ineundo contractum merè onerosum, quo, pro aliquo accepto, hæreditati, aut alteri iuri, renuncietur. Exempla prioris euentus sunt. Vt si quis ingredi volens religionem, cernensque sibi sufficere certam dotem, aut partem suæ legitimæ, cæteraq; in religione sibi non esse necessaria, accepta ea portione à parentibus, reliquum hæreditatis, quod ad se pertinere poterat, eis cedat cum iuramento, illúdve illis renunciet ac donet, vt de illo perinde, atque de alijs suis bonis, disponant; aut illud condonet in fauorem alicuius tertij, vt scilicet sit in dotem alicuius filiæ, sororis ita ingredientis religionem, aut ad aliud pium opus, vel adiumento sit ad maioratum instituendum. Item, si filij, ac filiæ, contenti certis portionibus, reliquo renuncient, idque condonent, vt inde instituatur maioratus in primogenito, qui cedat in familiæ splendorem ac præsidium, & qui, in defectum prolis primogeniti, & cæterorum, qui sexu, aut ætate antecedunt, deuenire ad vnumquemque renunciantium possit. Item, si aliquis filiorum, habens aliunde competentia bona, toti paternæ hæreditati renunciet cum iuramento, vt de ea parētes ad libitum disponant, aut aliquid pium instituant, vel in fauorem cæterorum fratrum, aut alicuius eorum, vt illi detur. Id enim est condonatio totius hæreditatis, vel parentibus, vel fratri, aut fratribus, in quorum commodum fit renunciatio. Exemplum verò posterioris euentus est, si quis, volens ducere vxorem, paciscatur cum parentibus, circa suam legitimā portionē, vt eam sibi statim tradant, contentusque sit in suam legitimam portionem certa quantitate bonorum, quam statim accipiat, & renunciet reliquo hæreditatis pro ea quantitate. Aut si filia, nubere volens, similiter cum parentibus paciscatur pro certa dote, quam statim accipiat. Eiusmodi quippe pactum circa legitimam, est merè onerosum, & quamuis filius, aut filia, dicat se remittere, & condonare parentibus reliquum, esto plus legitimæ ad se pertineat, sanè id non est vera condonatio, si cōstat tunc plus ad ipsius legitimam pertinere, aut si certum est, vt minimum id totum ad suam legitimam pertinere, & probablile sit, quòd plus postea pertineat: quia condonatio illa illius incrementi, saltem in spe, est inuoluntaria mixtè, vt sibi statim tradatur reliquum suæ legitimæ: eo modo, quo promissio vsurarum ad obtinendum mutuum, est inuoluntaria, quia si mutuum sine ea vsura concederetur, non daretur id incrementum: imò in re proposita, contractus ille cum filio, aut filia, est vsurarius, quo, pro mutuo virtuali anticipatione solutionis partis illius suæ legitimæ filio, aut filiæ, talis filius, aut filia, remittit reliquum suæ legitimæ.

His iactis fundamentis, sequentibus conclusionibus satisfaciendum est dubio proposito. Prima est. Si renunciatio hæreditati, aut legitimæ, iuramento confirmata, facta sit vero animo condonandi, vel totum, cui ita renunciatur, vel incrementum vltra id, quod accipitur, aut reseruatur ex ea legitima, vel ex ea hæreditate, tunc is, cui, aut in cuius fauorem facta est, verum ius ad id comparat, esto, qui renunciauit, minor esset; neque concedi renuncianti potest relaxtio iuramenti, vt contraueniat renunciationi, neque locus est restitutioni in integrum. Excipe, nisi tam paruo iudicio rationis renuncians polleret, quando ita renunciauit, adeoq; sua facilitate & exiguo suo iudicio læsus reperiretur, vt bono communi expediens iudicaretur, cogere eum, cui renunciatio facta esset, vt relaxaret iuramentum, & cederet renunciationi, vel in totū, vel ex parte: tunc enim prælatus, aut iudex eius, cui facta esset renunciatio, posset similiter relaxare iuramentum renuncianti in totū, aut ex parte, & reuocare in consequentiam simili modo renunciationē, quantum bono cōmuni expedire iudicaret. 32 Primæ conclus.

Priorem partem huius conclusionis intendunt *c. quamuis pactum de pactis. libr. 6. cap. cum contingat de iureiur. capit. licet mulieres eod. titul. libr. 6. & authentica sacramenta puberum. C. si aduers. vend. vt disp. 149. citata explicauimus.* Quia enim, quando vis, metus, aut dolus, non interueniunt, iuramentum sponte factum, etiam à minore validum reddit actum non malum, quem confirmat, etiamsi actus ex rationabili causa iure humano esset redditus nullus eo iuramento secluso; per eumq; actum iuramento confirmatum, ius verè sibi acquirit is, cui aliquid promissum, traditum, aut renunciatū est, neq; spoliari iustè quis potest iure ritè semel perfectè cōparato sine rationabili causa, maximè quando religio iura-

iuramenti id ius præstitit, & reuerentia, quæ Deo debetur, vt stetur ritè conuentis iuramento confirmatis: inde quatuor illa iura statuerunt, in euentibus illis verum ius esse comparatum, etiam si actus illi, alioqui inualidi ac nulli, à minore essent iuramento confirmati: neque tunc locum esse relaxationi iuramenti in præiudicium eius, qui ita ius comparasset.

Hoc verò intendisse illa iura in illis euentibus ex eo cōstat, quòd excipiunt, nisi iuramentum in illis euentibus extortū esset vi, metu, aut dolo; nam tūc is, cui aliquid sub iure iurando esset promissum, aut traditum, nullus filius ad id compararet: cùm tamē necessaria nihilominus esset relaxatio iuramenti, quando vi aut metu, esset iuramentum elicitum, *vt dictum est, & iura alia affirmant*: quare quatuor illa iura actum non malum iuramēto confirmatum, quo quis ad aliquid se astringit, ita validum esse volunt, quando vis, metus, aut dolus nō interuenēre, vt in illis locum nō habeat relaxatio iuramēti in præiudicium eius, cui est præstitū, etiamsi minor sit, qui illud præstitit: id quod satis apertè significāt verba illa *quamuis pactum citati, omnino seruari debebit*; hoc est, absq; vlla relaxatione. Hoc ipsum volunt Molina *lib.2. de primog. cap.3. n.30.* & pleriq; alij, quos citat; tametsi nō ita dilucidè id explicent, dum affirmant, donationem, seu renunciationem gratuitam, iuramento confirmatam, non rescindi ex enormissima læsione. Quo loco obserua, læsionem propriè non esse, nisi cum iniustitia, ac proinde cum detrimento ab alio iniustè dato: quarè locum habet in contractibus onerosis, si ęqualitas in eis non seruetur: in donatione verò, gratuitáve renunciatione, locum non habet, nisi vi, metu, aut dolo, quis inductus sit iniustè ad ita donandum, aut renunciandum. quatenus enim quis vi, metu, aut dolo, iniustè illatis causa esset iniusta, vt ali⁹ donaret, vel renunciatet, læsisse donantem censeretur in eo toto; quod inductus ita iniustè donaret. Iuxta eandē etiam priorem partem cōclusionis, verum est, quod Couar. *c. quamuis pactum part.3. §.2. n.6. cū plerisq; alijs, quos citat*, rectè affirmat, nempe, vt valida sit renunciatio iuramēto confirmata, nec locum habeat iuramēti relaxatio, vt illi contraueniatur, necesse nō esse, vt filia, quæ ita renunciat legitimæ, aut hæreditati paternæ, accipiat dotem, aut aliquid aliud in recompensationem: valida quippe est renunciatio integræ legitimæ iuramento confirmata, etiamsi nihil in recompensationem accipiatur, quando filiæ remanent competentia alimenta, aut dos.

33 Quando autem filia, aut aliquis alius, renunciaret legitimæ, aut hæreditati parentū, cum iuramēto, si aliunde non haberet cōpetentia alimenta, petere illa posset, quando nihil in contrarium circa ea alimēta expressit, aut intellexit: quoniam in ea absoluta legitimæ, aut hæreditatis, renunciatione intelligenda non veniunt alimenta, quæ, quatenus necessaria sunt ad vitæ conseruationē, debētur de iure naturali, & de quib⁹, si facta fuisset mētio, exciperētur: in dispositione quippe absoluta, aut vniuersali, non veniunt illa intelligenda, de quibus, si mentio esset facta excepta fuissent. Quando a. talis filia, aut filius, renunciasset cum iuramento hæreditati, etiam quoad alimēta, aut id ita intellexisset, quicquid Ant. Gom. *l.22. Tauri, in calce n.12.* Molina. *n.30. citato, & 33.* ac alij dicant, arbitror, validam esse renunciationem, quando aliunde, vel ex suo labore & industria, vel alijs ea ei subministrantibus, sustentare ac conseruare posset vitam: secus autem si aliunde eam non posset conseruare: nam eatenus alimenta debentur de iure naturali à parentibus filijs, eaq; renunciatio, quo ad eum euentū, esset mala & peccatum, ac proinde non obligaret, esto iuramento esset confirmata. Quando verò sine eis alimentis vita sustineri posset, renunciatio incrementi eorum vsq; ad competentem ac congruam sustētationem pro qualitate sui status, vtiq; mala non esset ac peccatum, ac proinde, si iuramento id confirmaretur, obligaret tale iuramētum, quod absq; vllo peccato posset seruari, ac proinde, nisi priùs relaxaretur, cōtrauenirì non posset tali renunciationi. Vtrum autē relaxari posset ac deberet, nihil impediente iure alteri ex illo quæsito? Dicendū est, si adeò indecens esset, ita renunciantē manere priuatum competentibus alimentis ex sua legitima, facilitate, imperitia, & prodigalitate sua, & alterum acceptare eam renunciationem, vt acceptans cogi arbitrio prudentis posset, ac deberet, relaxare iuramentum renuncianti, illiq; relinquere compententia alimenta ex sua legitima, tunc potestatē publicā prælati, aut iudicis sæcularis, eius, cui facta esset talis renunciatio, relaxare etiam posset iuramentū renuncianti, quantum satis esset, vt illi remanerent competentia alimenta; quoniam id bono cōmuni expediret, quod priuato eius, cui facta esset renunciatio, esset præponendum: secus autem, si prudentis arbitrio, non ita iudicaretur. Quando autem id ita iudicandum sit, aut non, ex circumstantijs concurrentibus prudentis arbitrio est committēdum.

In eadem parte conclusionis dictum est, id etiam habere locum in minore renunciante: quoniam est par ratio de minori, & de maiori, quoad hoc, vt cōstat ex auth. *sacramenta puberum. C. si aduers. vend.* quæ de minoribus loquitur, & ex tribus alijs iuribus citatis, quæ vniuersim loquuntur, nihil exprimēdo, quod solū sit sermo de maioribus; & præsertim ex cap. *quamuis pactum, de pactis lib.6.* quod de mulierib⁹ contentis certa dote ad nubēdum loquitur: mulieres verò regulariter nubere solent ante vigesimum quintum suę ætatis annū, ac proinde dum minores sunt. Atq; hinc emanauit pronunciatum illud commune inter iuris peritos, *quod amplectuntur Couar. c. quamuis pactum. part.3. §.4. n.6. versic.1. & 2. Aries Pinel. l.2. C. de rescind. vend. p.3. cap.1. n.19. Molina vbi supra n.21. & pleriq; alij, quos referunt*, nempe, iuramentum de minore efficere maiorem, ad affectum vt ipsum perinde obliget, ac si esset maior, nec locum habeat restitutio in integrum aduersus id, quod à minore iuramento confirmatum est, vt subiungimus in eadem priori parte conclusionis.

Neq; mihi obijcias *l.56. tit.5. part.5.* in calce, quæ statuit, si emptor vltra dimidium iusti pretij, aut venditor infra dimidiū iusti pretij, iurauit, esto res plus, vel minus valeret, nunquam contrauenturum emptioni, aut venditioni, non posse tunc illi contrauenire, nec cōcedi illi actionē, modò, qui id ita iurauit, excederet quatuordecimum ætatis suæ annum: si verò non esset tantę ætatis, posse illi contrauenire, non secus ac si id non iurasset. *Obiectio.* Non, inquam, id mihi obijcias: quoniā in primis ex eo iure potiùs colligitur, minorem, si decimumquartum ætatis suæ annum excedat, æquari ratione iuramēti maiori, nec locum esse restitutioni in integrum. Deinde, & potissimum, quoniam eo in loco est sermo, de formali, aut virtuali, renunciatione *l.2. C. de rescind. vend. iuramento confirmata*, quæ actionem impedit ex ea lege, *vt in calce disputationis 349. dictum est*, pronunciaturq; ca *l.56.* eam impedire, etiam minori, si quatuordecimū ætatis suę annū excedat: secùs verò, si eum annum non excedat. *Satisfit.* Attamen, vt is minor ad actionem in eo euentu ex *l. 2. C. de rescind. vend.* admittatur, necesse est antecedat relaxatio iuramenti ad agendum, idque ea lex supponit: cùm enim seruari id iuramentum, malum nō sit, si præstitum fuit à minore vsum rationis habente, vtique relaxandum illi est, antequam ad eam actionem admittatur, aliquin omnino est seruandum.

Posterior verò pars cōclusionis satis ex se perspicua est: quando autē id locum habeat, prudētis arbitrio iudicandum est. Esse autē renunciantē minorem

norem, præsertim quatuordecim annis, aut esse fœminam, multum conducit, vt id locum habeat.

Secunda concl. 34. Secunda conclusio. Si renunciatio cũ iuraméto hæreditati, aut legitimæ, fiat cõtractu merè onerosso, quo pro certa dote, aut aliquo alio accepto illi renuncietur, tũc quæcunq; læsio ex eo cõtractu renuncianti sequatur, qa videlicet, quod accipitur, non attingit ad integrum valorem legitimæ debitæ, cui renunciatur, quoad id, in quo prudentis arbitrio in infimo pretio iusto æstimatur pro tempore, quo illi renunciatur, vtiq; is, cui talis renunciatio fit, nullũ ius sibi cõparat ad id incrementum, sed in foro conscientiæ tenetur quoad illud relaxare obligationẽ iuramenti, idq; incrementum renuncianti restituere. Cæterùm renuncians, nisi prius relaxationẽ iuramenti obtineat, non potest contrauenire ei renunciationi; eò quòd ex parte ipsi⁹ nõ sit de re mala, seu illicita. Qando autem contractu merè oneroso renunciatio facta sit, nec interuenerit vera cõdonatio incrementi, prudentis arbitrio ex circumstanstiis concurrentibus est iudicandum, atque ad id melius conijciendum inseruiunt, quæ ante primam couclusionem dicta sunt.

Posterior pars huius conclusionis, quòd scilicet renuncians non possit illi contrauenire, nisi obtenta prius relaxatione iuramenti, ex se, & ex ratione in ea subiuncta, est satis perspicua, eamq; communiter affirmant doctores, habetq; verum, etiam qñ interueniat læsio maxima, seu enormis, modo non constet renunciantem dolo inductum fuisse ad ita renunciandum: nam tunc, vt supra dictum est, non obligaret iuramentum, ob defectum consensus in eo euentu *Ita Aries Pinel. l. 2. C. de rescind. vend. p. 3. c. 1. n. 8. Gutier. in Authentica sacramenta puberum nu. 96. Couar. c. quamuis pactum part. 3. §. 4. n. 3. & 5. Molina lib. 2. de primog. c. 3. n. 25. Panorm. & alij quos citant.*

Prior verò pars ex eo facilè probatur, quoniã cõtractus ille onerosus, quo ita legitimæ renunciatur pro minori dote, aut minori alia quantitate, quam sit legitima, æstimata tempore, quo fit renũciatio illa, prout minus erit valitura tempore, quo foret tradẽda, est inæqualis & iniustus, & renunciatio illa quoad incrementum est voluntaria mixtè, qn & vsurariè accipitur incrementũ illud pro anticipata solutione dotis, aut alteri⁹ minoris quãtitatis, vt supra dictũ est: ergo, esto iuramento, cõfirmetur, nullum ius sibi comparat is, cui fit: sed tenetur relaxare quoad id obligationem iuramenti & restituere in foro conscientiæ incrementum illud: sicut vsurarius, cui sub iureiurãdo promissę sunt vsurę, tenetur quoad id relaxare iuramentũ, easq; nõ accipere, & acceptas restituere, *vt constat ex se, & ex c. debitores, de iureiur. affirmatq; communis doctorum sententia.*

Positis his, quæ de renunciatione, remedio. l. 2. C. *de rescind. vend.* præsertim interueniente iuramẽto, de iure communi, & Castellæ, *in calce disp.* 349. dicta sunt, quæ similiter habent regulariter locum in aliis contractibus onerosis, in quibus læsio vltra, aut infra, dimidiũ iusti valoris cernitur, tertia conclusio est. Si maior quatuordecim annis contractu oneroso cum iuramento renunciauit suę legitimę, promittens sub eodem iuramento, se illi nunquam contrauenturũ, nõ conceditur illi actio in foro exteriori ex l. 2. citata, esto lęsus sit vltra dimidiũ iusti pretij. Ratio est, quoniam de iure communi ei, qui renunciauit remedio l. 2. citatæ, non cõpetit remedium illius, iuxta communiorẽ doctorũ sententiã, *vt disp. citata dictum est*; & is, qui cum iuramento promisit, se non contrauenturum ex illa lege alicui cõtractui, censetur renunciasse remedio illius legis, idq; validè, etiamsi minor sit: quarè, cum renunciatio legitimæ contractu oneroso valida sit, si iuramento confirmetur: & eo ipso, quod simul eodem iuramento sit promissum, illi non contrauenire, censeatur renunciatum remedio illi, *vt eadem disput. dictum est*; consequens profectò est, vt tũc actio non concedatur in foro exteriori, neq; habeat locum relaxatio illius iuramenti ad effectum, vt actio in eo euentu concedatur. Atque hoc est, quod *consentaneè ad glos. l. 2. C. de rescind. vend. ad Bartol. & ad communem doctorum sententiam*, disponit. l. 56. tit. 5. p. 1. paulò antea relata. Dum enim actionem alterius admittit, quando, qui ita cum iuramento renunciauit, non expleuerat decimũquartũ suę ętatis annũ, vtique id intelligit, obtenta priùs relaxatione eius iuramenti de ea re non mala, quod perinde eum ligat, si ad iudicium rationis peruenerat, atque ligat puberem: quare impubes admitti in eo euentu non potest ad actionem, nisi obtenta prius relaxatione iuramenti. Eandem conclusionem amplectuntur. Couar. *c. quamuis pactum par. 3. §. 4. numer. 4.* Gutier. *in authentica sacramenta puberum num. 88. & 89.* Padilla. *l. 2. C. de rescind. vend. num. 32.* Molina. *libr. 2. de primog. cap. 3. numer. 18. 21. & 22.* Gregor. lopez. *l. 56. citata glos. vltim. & alij quos citant.* Hi autores communem opinionem, & l. 56. citatam, intelligunt, quando læsus excedit quidem aliquantulum dimidium iusti valoris; secus autem, quando excedit multum, ita vt læsio sit enormissima: tunc enim dicunt, obtenta priùs relaxatione iuramenti, posse agere remedio *l. 2. C. de rescind. vend. Ita Couar. vbi supra num. 5. & libr. 2. var. res. c. 4. num. 5. Padilla l. 2. citata num. 43. & 44. Gutier. in authentica sacramenta puberum numer. 92. & Molina numer. 18. citato, & 24. ac plerique alij, quos citant.* Refert autem Molina *in calce numer. 18. citati.* quosdam asserere, tunc esse grauissimam, seu enormissimam læsionem ad hunc effectum, quando est vltra triplum, aut quadruplum: ipse verò potiùs censet, id arbitrio prudentis esse relinquendum. Multi autem, *quos Couar. c. quamuis pact. part. 3. §. 4. n. 3. refert*, censuerunt, neque ex enormissima læsione relaxandum esse iuramentum in eo euentu, neq; proinde admittendam esse actionem. Aries verò Pinel. *vbi supra numer. 7. & 8.* non probat distinctionem in re proposita de lęsione graui vltra dimidium iusti pretij & grauissima, seu enormi, vel enormissima: quoniam neque in iure est vllum solidum fundamentum, vnde in re proposita sit vnũ dicendum de graui læsione, & aliud de grauissima, seu enormi, vel enormissima: & quoniam satis enormis læsio est, quæ dimidium iusti valoris excedit ipse autem arbitrator in vtrauis concedendam esse relaxationem iuramenti, admittendamque actionem in foro exteriori. Mihi etiam, propter has duas rationes, non probatur ea distinctio, neque proinde quòd, in re proposia, sit vnum dicendum de graui læsione, & aliud de grauissima. Præsertim cùm, si vera esset ratio, cui Couar. Molina, & alij innituntur, quod scilicet, quando adest grauissima læsio, præsumatur defuisse consensum læsi, interuenisseque dolum lædentis, necessaria non esset relaxatio iuramenti ad agendum. Dicerem verò in Lusitania, cum renunciatio remedij *l. 2. C. de rescind. vend.* inualida sit, quibuscunq; verbis sit concepta, *vt disp. 349. dictum est* cõcedendam esse relaxationem iuramenti, admittendamq; esse relaxationem iuramenti, eo ipso, quòd læsio sit vltra dimidium iusti valoris, siue excessus sit paruus, siue magnus & enormis, vel enormissimus. Imò vero necessariam non esse tunc relaxationem, sed contractum, ac iuramentum, esse nullum, si iuramentum sine regia facultate sit adhibitum, *iuxta ea, quæ disput. 149. dicta sunt.* Adderem cùm, data quacunque læsione notabili in eiusmodi contractibus onerosis, etiam si nõ sit vltra, aut infra, dimidium iusti valoris, nullum ius ad eam sibi comparet is, qui ita læsit, esto contractus iuramento sit confirmatus, sed teneatur in foro conscientiæ illam, nondum acceptam, remittere, aut restituere, si iam illam accepit, *vt conclusione 2. dictum est*, idque nihil impediente, quòd ad litium

Tertia concl

tium multiplicitatem vitandam, non detur actio in foro exteriori, *vt vtrumque disputatione 350. ostensum est*, sanè abrogandæ essent leges, quæ sonant, quando læsio est vltra, aut infra, dimidium iusti pretij, concedendam non esse actionem, si remedio l. 2. C. *de rescind. vend.* sit renunciatum, relaxato prius iuramento, si contractus iuramento fuit confirmatus, aut si cum iuramento eidem, l. 2. fuit renunciatum. Vnde, *quicquid glos. l. 2. citata, voluerit, & cum ea communior opinio, ac lex Castellæ 56. citata*, probandam censeo opinionem, quæ asserit, data enormi læsione, relaxandum esse iuramentum, & admittendam esse actionem, præsertim cùm Couarru. & alij & receptã in praxi eam esse affirment. Atq; vniuersim, si prælatus, aut iudex rei, relaxet iuramentum ad agendum, tuta conscientia læsum vltra dimidium iusti pretij, imo & in minori quantitate, posse agere, & accipere, si quid de læsione fuerit ei satisfactum: cum reus ipse, nulla expectata sententia, teneatur id illi in foro conscientiæ restituere.

Quarta cõcl 36 Quarta conclusio. Si minor solùm iuramento cõfirmet contractum, aut renunciationem onerosam, in quibus læsus sit vltra dimidium iustæ æstimationis, aut iuramento promittat illi non contrauenire, neque addat vnde sufficienter exprimat, renũciare remedio l. 2. C. *de rescind. vend.* saltem quia dicat, neque ex minori ætate, neque ex quocunque alio capite, illi contrauenturum, tunc agere potest remedio *l. 2. C. de rescind. vend.* vt vel compleatur valor vsque ad limites iusti, vel vt rescindatur contractus, vt maluerit alter contrahens. Expediet tamen relaxari priùs iuramentum ad cautelam antequam agat. Imò id necessarium erit in foro conscientiæ, si eo iuramento intendit se obligare, etiam ad non agendum ex l. 2. *Hanc conclusionem, quoad priorem, ac præcipuam illius partem, affirmant cum glos. l. 2. cit. & cum glos. c. vlt. de empt. & vend. Bar. Panor. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur, Couar. cap. quamuis pactum part. 3. §. 4. numer. 6. Aries Pinel. lib. 2. C. de rescind. vend. part. 3. cap. 1. n. 9. Padilla eadem l. 2. nu. 33. Gutier. in authentica sacramenta puberum n. 86. & Molina l. 2. de primog. c. 3 n. 21.* Ratio autem est, quoniam minor censetur confirmare contractum illum iuramento, nec illi contrauenturum ex parte minoris ętatis, neque censetur renunciare remedio particulari l. 2. sibi cum maioribus communi: præsertim in hac materia fauorabili minori, in qua alter sibi non comparat ius, etiam ex iuramento minoris, sed tenetur in foro conscientiæ restituere totam latitudinem læsionis. Vnde 56. *tit. 5. part. 5.* solũ negat actionem, quando sufficiẽter expressum fuit, renunciare cum iuramento remedio l. 2. citatæ, *vt eam legem 56. intuenti est satis perspicuum.* Ex eodem vero fundamento affirmant. Ant. Gom. *2. tom. var. res. c. 14. n. 20.* & Gutier. *vbi supra nu. 87.* si maior renunciet hæreditati simili modo cum iuramento, ita vt non exprimat sufficienter renunciare remedio l. 2. citatæ, sitque læsus vltra dimidium iusti valoris, posse similiter agere remedio l. 2. citatæ quoniam confirmare censetur renunciationem iuramento, quatenus secluso iuramento, est actus inualidus, non verò quasi intendat renunciare remedio l. 2. citatæ. Idem dicendum est de quocunque alio maiori, vel minori, confirmante simili modo iuramento actum, secluso iuramento, inualidum. Quando autem maior cõfirmaret iuramento actum validum, tunc ea confirmatio haberet vim renunciationis. l. 2. citatæ, *iuxta dicta in calce disp. 349.* ac proinde maior ille non admitteretur ad actionem ex ea lege, & ad relaxationem iuramenti, *iuxta dicta conclusione præcedente.*

Admonet Gutier. *vbi supra num. 91.* si minor iuramento se astrinxit non contrauenturum ex l. 2. C. *de rescind. vend.* alicui contractui, aut renunciationi, & nihil aliud adiecit, posse illi contrauenire, si res immobilis ab ipso alienetur sine iudicis decreto ex eo, quòd sit nullus contractus ob defectum eius necessariæ solemnitatis, aut ex beneficio restitutionis in integrum. Hæc de primo illorum trium actuum, quibus quis renunciat hæreditati alicuius, pactum videlicet cum eo ipso ineundo, cuius hæreditati renunciat.

Quod vero attinet ad secundum consentiendo scilicet in ipsomet actu testandi eius, in cuius hæreditate succedere debet, aut post testamentum conditum, in testamento ab illo confecto, quo priuatur, aut legitima tota sibi debita, aut parte illius, dicendum est. Eiusmodi consensum valere, firmãque reddere renunciationem legitimæ, aut parti illius esto talis consensus & renunciatio iuramento non sit confirmata, neque posse deinceps filium agere aduersus id testamentum, in quo sit præteritus, aut exhæredatus, esto neque hæc causa, consensus scilicet talis filij, neque alia legitimæ exhæredationis, aut præteritionis, sit inserta in eo testamento: quoniam insertio caussæ tunc est necessaria, quando filius, aut ascendens, contra suam voluntatem præteritur, aut exhæredatur: secus verò quando suo consensu. Intelligendum tamen est id, modo is consensus in ipso testandi actu interueniat, aut post testamentum confectum, siue formalis is sit, siue virtualis & tacitus, *modis disp. 175. §. si quis, explicatis*; secus autem si ante testamentum adhibitus sit, *vt ibidem, §. antecedente, aduersus Iulium Clarum dictum est. Ita iuxta l. non potuit. §. si quis sua manu. ff. de bonorum poss. contra tabul. dictum ibidem est cum communi doctorum sententia, quam Antonius Gomezius 1. tom. var. respon. cap. 11. numer. 14. refert ac sequitur. Hæc eadem affirmant, cum communi etiam doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur, idem Anton. Gomez. l. 22. Taur. numer. 5. Couarru. cap. Raynaldus de test. §. 2. numer. 2. & 3. Molina lib. 1. de primog. cap. 3. numer. 7.* 37

Disp. 175. *citata §. secundum est*, addidimus. Si quis institutus sit in minori portione, quàm sit sua legitima, tunc, etsi eam portionem petat, & recipiat post mortem patris, imò esto chirographum det hæredibus, se illam recepisse, neq; quicquam protestetur, remanere sibi ius, vt petat incrementum, nisi specialiter dicat, aut pactus sit, se ea portione esse contentum, *vt expressè habetur. l. si quando. §. generaliter. C. de inoffic. test.* eaq; de causa in eo euentu, non sufficeret tacitum consensum, quo renuncietur incremento legitimæ, sed necessarium esse expressum, vel dum testamentum conficiebatur, vel post mortem testatoris.

Addidimus præterea, si quis, sine causa inserta, esset præteritus, aut exhæredatus, atq; sua alicuius, aut aliquorum, ex hęredibus in eo testamento scriptis interesset, id testamentum esse nullum, quia ab intestato maiores portiones hæreditarias acciperent, tunc quod talis filius præteritus, aut exhæredatus, approbaret id testamentum post testatoris mortem, nihil impediret, quo minùs quiuis aliorum hæredum, agere posset de nullitate illius; eò quòd verè nullum fuerit tempore mortis testatoris: secus si is filius illud approbasset quando conficiebatur, aut in eo esset inserta causa exhæredationis, aut præteritionis: quoniam tunc id testamentum non fuisset nullum tempore mortis testatoris. Lege quæ ibi dicta sunt. Atque hæc dicta sint de secundo actu.

Quòd deniq; ad tertium actum attinet, qñ sc. is, cui legitima portio in bonis alicuius debetur, renunciat toti, aut parti illius, in fauorẽ alicuius, aut aliquorum cohæredũ, pacto inito cum ipsis cõsentiente eo, in cuius bonis legitima portio debetur, & cui est succedendum, dicendũ est. Quamuis inualidum omnino sit pactũ de futura hæreditate certo modo

modo diuidenda, si sit alicuius certi & determinati hominis (societas enim in genere omnium bonorum, etiam circa bona hęreditaria valida est *vt disp. 412. dictum est,*) vt si filij, viuente patre, aut alij cohæredes, qui hæreditatem alicuius sperant, viuente illo, circa eam hæreditatem, certo modo diuidendam paciscantur, inualidum omnino fit tale pactum; attamen, si accedat consensus eius, cui succedere debent, circa illam eo modo diuidendã, atq; adeò circa renunciationem alicuius, aut aliquorum eorum, toti, aut parti, legitimæ ipsis debitæ, in fauorem alicuius, aut aliquorum cęterorum, isque, cui succedere debent, in eo consensu perseueret vsque ad finem vitę, validum est tale pactum, etiam si iuramento non confirmetur. *Vtrumque habetur expressè l. vlt. C. de pactis, & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequunt. Ant. Gom. l. 22. Tauri n. 30. Couar. c. quamuis pactum part. 3. in initio. num. 1. & sequent. & c. Raynaldus de test. §. 2. n. 1. & 2. ac Molina. lib. 2. de primog. c. 3. n. 2.*

Non solum pactum, de hæreditate viuentis certo modo diuidenda, est nullum, nisi accedat eius consensus, sed etiam omne aliud pactum, donatio, dispositio, obligatio, & subiectio hypothecę alicui[9] eorum bonorum, est ipso iure nulla, *vt constat ex l. vlt. citata* censeturq; in iure quodcunq; horum contra bonos mores, ob periculum mortis captandæ viuenti, cuius adhuc sunt ea bona, & propter alia mala, quæ inde nata sunt sequi, *vt constat ex l. vlt. citata,* eaq; omnia pacta prohibita sunt fieri in iure, &, qui aliquod eorum exercet, incidit in pœnam amittendi fisco, quicquid ex hæreditate ad ipsum deuenerit, eò quod eo ipso illa efficiatur indignus, *vt constat ex l. quidam in iure. §. vlt. & l. sequenti ff. de donat. ex l. 2. in fine. ff. de his quib. vt indig. iuncta l. Papinianus. §. meminysse. ff. de in offici. test. & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. n. 30. citato refert ac sequitur.* Quia ergo id non solum reputatur contra bonos mores propter mala, quæ inde nata sunt sequi, sed etiam prohibitum sub certa pœna est in iure, inde sequitur, quod, esto tale pactum iuramento firmetur, inualidum sit, nisi accedat consensus eius, cui in eis bonis est succedendum, quo consensu accedente, desinit id esse prohibitum. *Ita affirmant (licèt non rem sic explicent) cum communi doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. n. 30. citato Couar. c. quamuis pact. part. 3. in initio, in calce n. 1. & n. 2. & Molina vbi sup. n. 4.* Quia ergo renunciare hæreditati non est prohibitum in iure, tametsi redditum sit nullum; pacisci verò circa futuram hæreditatem cum aliquo alio sine cõsensu eius, cui est succedendum, non solum est redditum nullum, sed etiam prohibitum sub certa pœna est in iure, inde efficitur, vt illud primum, adhibito iuramento, reddatur validum; non verò hoc secundum.

39 Obserua tamen, quando futurus hæres pacisceretur cum creditorib[9] eius, cui esset successurus, sine illius consensu, ne ipse, deuoluta ad se hæreditate, conueniretur, sed liber ab eo debito maneret, validum esset pactum, neq; vllam incurreret pœnã: quoniam id solum est liberatio à debito, & non dispositio de bonis hæreditarijs, neq; est obligare ea alicui alteri, neq; inde vllum periculum imminet captandi mortem ei, cuius sunt ea bona. *Ita probat textus. l. & suum hæredem. §. idem probat ff. de pactis, & affirmat communis doctorum sententia, quam Ant. Gom. l. 22. citata n. vltim. refert ac sequitur.* Idem vult *ibidem* Ant. Gom. esse, si hæres futurus remittat debitoribus eius, cui est successurus, debitum aliquod in tempus, quo ipse succedet. Contrarium tamen arbitror esse verum: quoniam id occasio esse posset optandi mortem ei, cui est successurus: & quoniam nihil tale reperitur dispositum in iure.

40 Cùm pactũ inter cohæredes de diuidenda hæreditate certo aliquo modo, atq; adeò, cùm renũciatio legitimæ, aut parti illius, in fauorẽ alicuius, aut aliquorum, ex cohæredibus, quod per consequens est pactum de hæreditate diuidenda inter cohæredes certo modo, & vniuersim cùm pactum circa bona, in quibus est succedendum cum aliquo alio, validum sit, esto non confirmetur iuramento, modò tamen accedat consensus eius, cui est succedendum, in quo perseueret vsq; in finẽ vitæ; satis profectò est perspicuum, longè magis esse validum, si insuper confirmetur iuramẽto. Dubitant verò doctores, si eiusmodi renũciatio in fauorem alicuius, aut aliquorum ex cohæredibus, facta sit patri cum iuramento præstito illi, aut si eiusmodi pactum factum sit inter cohæredes inter se confirmatum iuramento, accedenteq; consensu patris, num pater mutare possit consensum, & num, si illum mutet, filius perinde succedat patri, ac si non interuenisset tale pactum, neq; præstitisset id iuramentum. Ad quod in primis dicendum est, *cum Couar. c. quamuis pactum part. 3. in initio n. 2. aduersus Decium,* si pater etiam iurasset non mutare consensum, tunc, cùm illũ non mutare, malum nõ sit, neq; prohibitum patri, vtiq; periurus esset, si eũ mutaret, nihil impediẽte, quòd manendo ita obligatum ex iuramento ad illum non mutandum, reddatur intestabilis: *id quod satis perspicuè constat ex dictis disp. 151. & alibi, eaque de causa non iura hac de re hoc loco duo.* Dicendum deinde est, quando pater solum adhibuit cõsensum, nec se obligauit iuramento ad illum non mutandum, integrum sibi esse, nihil impediente iuramento filij, aut cohæredum, illum mutare. Quoniam pactũ filiorũ inter se pendens a libero consensu, ipsius, quod ex dispositione iuris, pro suo arbitrio & voluntate, interim dum viuit, mutare potest, tollere à patre non potest eam libertatem, & facultatem liberã testandi, quantũ ius ipsi concedit, neq; item iuramẽtum filiorum id potest ab eo adimere. Dicendũ tertiò est, patre mutante consensum, filiũ, vel cohæredes, non teneri pacto & iuramento, sed filiũ, qui legitimæ, aut parti illius renunciauit cum iuramẽto in fauorem alicuius, aut aliquorũ ex cohæredibus, perinde succedere patri, ac si tale pactum, & iuramentũ, non interuenisset. *Ita cum Bald. communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 22. Taur. n. 31. & Molina lib. 2. de primog. c. 3. nu. 4.* Ratio autem est, quoniam factum illud filiorum, non solùm in iure censetur contra bonos mores, sed etiam est prohibitum sub pœna amissionis totius commodi ex hæreditate, nisi accedat cõsensus eius, cui est succedendũ, & in eo perseueret vsq, ad finẽ vitę, *vt dictum est iuxta l. vlt. C. de pactis, & iuxta alia iura,* eaq; ratione non confirmatur iuramento, nisi accedat ille cõsensus, & perseueret vsq; ad finem vitæ: quarè eo ipso, quòd consensus ille mutatur ac desinit esse, obligare desinit iuramentum, & pactum cohęredũ inter se. Vnde probanda non est opinio Cou. *c. quamuis pactum part. 3. in initio. nu. 2. 7. & 8.* qui cùm concedat pactum filiorum inter se, sine consensu patris, non firmari iuramento propendet (tametsi trepidus) accedente semel consensu patris, esto postea illum mutet, teneri filios pacto iuramento cõfirmato de cõsensu patris inter se celebrato. Probãda itẽ non est Iasonis sentẽtia, qui asseruerat aduersus Baldum, renunciationem legitimæ cum iuramento vnius filiorũ, in fauorem alterius, aut aliorum, obligare filium ita renunciantem, esto pater mutet voluntatem ac consensum, quòd id sit renũciatio legitimæ, quæ renunciatio (vt circa primum actum dictum est) confirmatur iuramento. Dicendum quippe est, quatenus in fauorem alicuius, aut aliquorũ ex cohęredibus facta est, transire in pactũ de certo modo hæreditate inter cohæredes diuidẽda, atque eatenus, esto iuramento confirmata sit, pendere, vt sit valida, à consensu patris, & à perseuerantia in illo vsque ad finem vitæ, *vt dictum est, & re-*

& rectè, cum communi doctorum sententia, affirmant Ant. Gom. & Molina locis citatis.

41 Circa hunc tertium actum, & secundum præcedētem, obseruandū in primis est. Si facti sint à minore fine iuramēto, ac se læsum inueniat, qa expediens ipsi non fuit, eos celebrare, tunc locum habere beneficium restitutionis in integrum ad eos rescindendum, & ad reuocandum, quoad id maioratum, si, vt inde maioratus institueretur, facta sint, *vt ex se est notissimum, & ex parte disp.175. dictum est.* Qñ autem confirmati essent iuramento, locum nō haberet restitutio in integrum: quoniam iuramentū validè adhibitum, beneficium impedit restitutionis in integrum, *iuxta authenticam sacramenta puberum C. si aduers. vend. & alia iura, vt supra dictum est.*

42 Deinde obseruādum est, quod circa primū actū dictum est de renunciatione ob causam, attendendum scilicet esse, num causa cessauerit, ad iudicandum vtrum renunciatio expiret, etiam si iuramento confirmata sit, maximè habere locum circa tertium actum explicatum. Multa etiam alia, quæ circa primum actum dicta sunt, suo etiam modo locū habent circa secundum, & tertium actum, vt rem expendenti, facilè liquebit. Et præcipuè locum habent, quæ de vi, metu, & dolo dicta sunt, vt relaxetur iuramentum, & nulli reddantur omnino eiusmodi actus atq; institutio maioratus ex hisce renūciationibus, aut etiam vt nulli iudicentur, etiam sine relaxatione iuramenti, si dolus interuenit.

43 Ex dictis tota hac disputatione facilè intelligetur, quousq; ex legitimis debitis filiis, aut filiabus, validè institui possit maioratus, etiā fine regia facultate renunciantibus filiis, aut filiabus validè, aliquo ex tribus modis explicatis, integris suis legitimis, aut parti earum, vt inde maioratus instituatur, qui cedat, modis explicatis in bonū totius familiæ, & ipsorum renunciantiū: qua de causa tam multa de his renunciationibus hoc loco dicta sunt. Item ex dictis hac eadem disputatione facilè patet, ex quot capitibus renunciationes explicatæ subiaceant calumniæ atq; reuocationi, vel etiam vt pronuncientur fuisse ipso iure nullæ & in consequentiam, quousq; calumniæ renunciationi aut pronūciationi fuisse ipso iure nullas, subiaceant institutiones maioratuū factæ vi eiusmodi renunciationum. Ait verò Molina *vbi supra n.8.* institutores maioratuum ex legitimis filiorum, quò eiusmodi institutiones fine regia facultate firmiores sint, solere simul vti tribus generibus renunciationum hactenus explicatis. Etenim filij omnes, ex quorū legitimis maioratus instituitur, eum approbant in ipso actu institutionis, aut post illum institutum, in eoq; consentiunt; paciscunturq; inter se, ex patris consensu, vt ita instituatur ex ipsorum legitimis, aut ex partibus earum, promittentes se nunquam illi contrauenturos, illumve impugnaturos; renūciant item paternæ hæreditati; suisq; legitimis portionibus, quatenus ea institutio illas cōtingit, promittentes, se nihil aliud ex testamento paterno, aut alia occasione, petituros, quàm quod ex suis legitimis remanserit, completa integrè ea institutione, eaque omnia iuramento confirmant. Ait verò Molina, vt eiusmodi institutiones, ex legitimis aliorū tutiores & firmiores sint, solere obtineri à Rege facultatem & confirmationem. Cæterùm nos disputatione præcedente *conclusione 4. & 5.* exposuimus, quousque princeps dispensare possit, vt eiusmodi institutiones ex legitimis aliis debitis fiant.

SVMMARIVM.

1. *Primogenia tempore legis naturæ, & scriptæ, consueta in Gallia, & in aliis prouinciis, legalia sunt.*
2. *Regnum maioratus est legalis regulariter loquendo. Et quousque aliquando, & quibus ex causis, mutare licet de modo regiminis ac successionis primitùs statuto. Regulariter vero non licet.*
3. *Maioratus cum titulo, & alij de bonis coronæ huius regni, creati, licèt aliquid de legali participent. simpliciter non legales, sed à Rege ducendi sunt creati.*
4. *Maioratus in Lusitania legi mentali subiecti, legales rectius appellari possunt.*
5. *Idem de maioratibus ex donatis ab Henrico secundo in hoc regno creatis.*
6. *Maioratus instituti de bonis patrimonialibus, simpliciter non sunt legales, sed ex priuatorum institutione: licèt quidam eorum aliquid de legali participent.*

MAIORATVS, QVI LEGALES, & qui ex aliorum institutione. Disp.580.

IVxta ordinem *initio disputationis* 578. propositum, dicendum est de varia diuersorum maioratuum productione, ac subsistentia in rerum natura; vnde varij maioratuum modi, & qualitates fient manifesti. Atque prærogatiuæ illæ primogenitorum, quæ primogenia, & primogenita dicuntur, de quibus initio disputat.577. dictum est, quasque locum diximus non habere in Hispanijs, esseque longè diuersas ostendimus à maioratibus Hispanis, omnes erant lege statutæ, & sunt hodie in Gallia, & in aliis prouinciis, aut certè consuetudine vniuersali, placitoque vniuersali hominum earum prouinciarum, in quibus vigebant, fuerunt introductæ, *vt ex dictis disputatione citata facilè constat*: eiusmodi verò consuetudines vim habent legis. Quo fit, vt prærogatiuæ illæ, ac primogenita illa omnia legalia sint.

Eis vero prærogatiuis omissis, vt de solis Hispanis primogeniis vniuersim dicamus. In primis regnum hoc Castellæ, & regulariter cætera regna, lege introducta sunt, ac proinde maioratus legales dici possunt, hoc est lege constituti & creati, vt eam formam habeant, eoq; modo in eis succedatur, quo re ipsa succeditur. Id verò de hoc Castellę regno satis constat ex dictis disputat. 576. vbi ostendimus, abrogato tempore Pelagij antiquo more, qui Gothorum tempore vigebat, creandi ac succedendi Reges per electionem, constitutum, à Pelagio consentiente republica, fuisse, vt via generationis, modo ibi explicato, in eodem deinceps succederetur. Regna ēt, & regimina varia diuersarū rerū publicarum, ortum habuisse à lege ea de re lata, qua diuersæ nationes ac prouinciæ communi consensu, modum sibi regiminis vnicuique proprium delegerunt, satis etiam constat ex dictis disput.22.& 23. Quando verò multa regna ad eundem Regem deueniunt, accidere id potest, vel successione hæreditario iure eiusdem Regis in multa regna, vel pacto, quo prouincia aliqua, aut regnum, dedere se vult alteri regno, vel iure belli. In primo euentu seruanda est forma, ac lex lata in prima eius regni creatione: neque fas est nouo Regi quicquam illius formæ mutare, legēve illam aliquo modo transgredi, vt regimen vnius cum regimine alterius cōueniat, aut aliqua alia de causa, nisi vel communi libero consensu illius reipublicæ, vel ob delictum eius reipublicæ, aliquid in pœnam iustam mutet. Sic regnum Aragoniæ vnitum fuit regno Castellæ, matrimonio Catholici Regis Ferdinandi cum Elisabetha, seruataq; semper fuerunt iura seu *fueros*, quos vocāt, ei[9] regni, quousq, rebellione & inobedientia reipublicæ Aragoniæ præteritis añis, nōnihil de eis acerrimis iuribus in pœnā iustam fuit abolitū. In secundo etiam euētu, siue ea respublica ex sola sua spōte se dedat alteri Regi, siue coacta timore potētiæ illi[9] in causa dubia, nū ad eum Regē pertineat, standū est pacto tunc inter eum Regem,

& rem-

& rempublicam illam inito, neq; fas est Regi, absq; eius reipublicæ libero consensu, vel absque iusta alia causa, quicquam de constitutis in ea deditione mutare. In tertio deniq; euentu, integrum est Regi, qui bello iusto rempublicam aliquam sibi subiecit, vel nihil mutare de antiquo illius regimine ac successione, vel mutare, quæ voluerit, eam omnino æquando regno, cui accedit, in qualitate & modo regiminis, ac successionis, vt fieri solet, aut aliquid diuersum relinquendo: vel statuendo: modò nihil fiat, quod dissonum à recta ratione sit, vel excedens iustam pœnam ob delicta commissa, vt ex se hæc omnia satis perspicua sunt.

3 Molina *lib. 2. de prim. c. 2. nu. 4.* maioratus legales dici posse affirmat castra, & oppida, à principe cōcessa sub titulo Comitatus, Marchionatus, Ducat⁹, Principatus, aut sub alio simili. Quod intelligere videtur, quādo in hoc Castellæ regno absolutè absque aliqua restitutione ac declaratione, quæ deuiet ab eiusdem regni imitatione concessa sunt. Censet verò tunc dici posse maioratus legales, quaten⁹ (*iuxta dicta disp. 576.* concessa reputantur, vt instar regni Castellæ, quod caput & exemplar cæterorum eiusdem regni maioratuum est, creata habeantur, quando aliud non fuit expressum, ac proinde lex lata circa Castellæ regnum, à qua id regnum legalis maioratus est, ad eiusmodi maioratus antiqua cōsuetudine sese extendit, quæ cōsuetudo vim etiam habet legis. Hac eadem ratione dicere posset, maioratus reliquos sine titulo à Rege simili modò creatos, dici posse legales: eò quòd, *vt eadem disp. 576. dictum est*, antiqua consuetudine eodem modo creati censeantur, eademque lex ad eos etiam sese extendat. Potiùs autem dicerem, eiusmodi maioratus participare id de legalibus maioratibus, eatenusq; dici posse legales maioratus; cæterum simpliciter dicendos esse maioratus principis institutione creatos: cum non lege sint creati, sed principis beneplacito ita tacitè subiecti ei legi.

4 Longè verò maiori cum ratione maioratus Lusitani, legi mentali subiecti, *de quibus disp. 576. dictum est*, dici possunt legales maioratus; prędertim quando bona coronæ regni, ex quibus constant, à principio non fuerunt concessa subiecta vinculo maioratus: tunc enim à lege illa mentali habent, tum quod maioratus sint, tum etiam quòd eam peculiarem formam maioratus habeant: in qua multum deuiant à forma maioratus ipsius regni Lusitani, aliorumque maioratuum.

Idem, propter eandem rationem, dicendum est, de maioratibus huius Castellæ regni constantibus ex rebus ab Henrico 2. donatis, de quibus eadem disp. 576. dictum est, quam formam ex præscripto eiusdem Regis, ac ex lege Ferdinandi ac Elisabethę, & Philippi secundi habeant.

In nouo orbe, pręsertim in Peru, cōmendę institutæ sunt, quę ad primogenitos, illas obtinentium, lege regia deriuantur. Eatenus autem dici possunt maioratus legales: & multò magis, si à principio lege tales commendæ institutæ sunt, vt essent, & quibus conferendæ essent, & vt ad primogenitos illorum deriuentur. Harum commendarum mentionem fecit Molina *c. 2. citato n. 6.* maioratusque legales illas appellat, additq; temporales esse. Nullam vero maiorem notitiam de illis hucusque habeo.

Maioratus autem tertij generis, *de quibus disp. 576. dictum est*, quāmuis legibus permittentibus, fiant ac creentur, quia tamen, non à lege, sed à priuatis pro suo arbitrio instituuntur, non legales sunt appellādi, sed ex priuatorum institutione, vt ex se est satis perspicuum. Quatenus tamen in hoc Castellæ regno, si ab habente descendentes ex tertio instituātur, quoad id tertiū ex legis pręscripto vocari prius debent descendentes, & in eorum defectum, ascendentes, & his deficientibus, collaterales *vt disp. 576. dictum est*, vtiq; eatenus participant de maioratibus legalibus, vocariq; possunt legales maioratus: simpliciter tamen legales non sunt, sed ex priuatorum institutione.

SVMMARIVM.

1. *An si castrum, aut oppidum, concedantur perpetuò alicui, & descendentibus illius cum dignitate Comitis Marchionis, aut alia simili, id castrum, aut oppidū, maioratus rationem sortiatur, an verò sit diuidendū inter descendentes. Et argumenta ponuntur, quod sit diuidendum.*
2. *Tale castrum, aut oppidum rationem maioratus in Hispania sortitur, neq; est diuidendum.*
3. *Dignitas comitis, marchionis, & similes, varijs modis concedi possunt.*
4. *Dignitas eodem simpliciter sine alia expressione concessa expirat cum eo, cui cōceditur, nisi princeps illam proroget ad successorem. Censetur verò eam prorogare, si illum verbo, aut scripto, nomine eius dignitatis appellet. Si eam princeps concessit alicui, filio illius, ac nepoti, illis defunctis expirat.*
5. *Dignitas eadem concessa alicui & suis descendentibus, transit ad omnes ad quos iuxta formam concessionis se extendit. Et transit indiuisa ad primogenitum iuxta limites concessionis, tanquam maioratus. Alicubi est consuetudo, vt licet ad vnum solum transeat, omnes tamen descendentes nomine eius dignitatis nuncupentur.*
6. *Si cum eadem dignitate oppidum, aut aliud territorium donetur accipienti & successoribus, dignitas & territorium iure maioratus deriuantur in perpetuum instar regni. Et vtrūmque in Lusitania legi mentali est subiectum, nisi concedatur ab illa exemptum.*
7. *Dignitas eadem si alicui concedatur in titulum in aliquo suo oppido, aut oppidis liberis, partibilia manent ea oppida, & dignitas expirat cum eo, cui fuit concessa, nisi aliud sit expressum.*
8. *Oppida si donet princeps alicui, & successoribus, cum titulo alicuius ex his dignitatibus solum illi ad vitam concesso, oppida maioratus non sunt, sed partibilia, etiamsi filius eundem titulum obtineat. In Lusitania secus res habet.*
9. *Multa oppida si similiter concedantur, cum dignitate sibi & successoribus in vno eorum, non aliud exprimendo, id solum oppidum sortitur rationem maioratus, reliqua verò partibilia sunt. In Lusitania vero omnia maioratus rationem subeunt.*
10. *Dignitas si concessa sit cum oppidis titulo feudi, maior natu succedit in dignitate & oppidis, esto partibilia sint quoad commoditatem, soluendo legitimas fratribus in alijs bonis, aut ex sola oppidorum commoditate. Secus res habet extra feuda.*
11. *Argumenta soluuntur.*

DE MAIORATIBVS TITVLO Comitatus, Marchionatus, aut alio simili, à principibus institutis, quantam perpetuitatem, ac indiuiduitatem, quoad titulos ipsos, & res quibus sunt annexi, habeant.

Disp. 581.

OCcasione eorum, quæ de eiusmodi maioratibus disputatione præcedente dicta sunt, & vt intelligatur, quales in rerum natura producti ex principum institutione sint censendi, quod propositum est, erit hoc loco examinandum, antequam ad maioratus, ex priuatorum institutione productos, gradum faciamus.

Licet ex dictis *disp.576.& 577.* facilè intelligi possit, maioratus omnes Hispaniarum, quando aliud non fuit expressum, perpetuos esse, bonaq; quibus constant, inalienabilia esse, minimeq; conferenda atque indiuidua, & integra ad vnicum in illo successorem pertransire, qui regulariter est institutoris, vel vltimi possessoris, primogenitus, quando is datur; & aliud ipsa maioratus institutione non fuit dispositum; id quod testatur regni ipsius institutio, ad cuius exemplar maioratus alij in Hispanijs censentur instituti, & antiqua consuetudo, aut finis, ad quem instituuntur; vt scilicet familiarũ dignitas ac memoria perpetuò in eis conseruetur, *quæ omnia cũ plerisque alijs, quos citat, affirmat Molina lib.1. de primog.c.1. à n.1.* *Quæst.1.* Licèt, inquam, hæc ita sint, concertatio tamen non modica fuit inter Hispanos iurisperitos, vtrum, quando princeps alicui, sibi & suis descendentibus, perpetuò concesit castrum, aut oppidũ, cum titulo Comitatus, Marchionatus, Ducatus, aut alio simili, id castrum, oppidum, possideri debeat ab eo, & à successoribus illius, iure maioratus, ita vt integrum, atq; indiuisum debeat semper deuenire ad primogenitum; an verò non debeat possidere iure maioratus, sed inter descendentes sit diuidendum portionibus æqualibus, perinde atq; certa bona vltimi possessoris libera.

Argum.1. Rodericus Xuarez *l. quoniam in prioribus, limit.11.* insertis ibi, quæ ea de re dixerat circa Comitatum *de Valencia,* circa quem de ea controuersia agebatur, asseuerat. Quando similia bona titulo Comitatus, Marchionatus, aut alio simili, eo modo conceduntur, neq; aliud exprimitur, censenda esse bona libera, diuidenda inter descendentes.

Ducitur. Primo, quoniã bona omnia libera præsumũtur, ac sunt censenda, nõ verò vinculo maioratus subiecta, nisi ex scriptura maioratus aliud ostendatur, *argumento textus c.1. §. inter filiam, & §. de iuncto. si defend. defunct. content. vbi id affirmant Baldus & alij:* ergo, nisi aliud exprimatur, castrum, illud, aut oppidum, liberum erit reputandum.

Secundum. Secundò, quoniã dignitas Comitatus, Marchionatus, Ducatus, & similes, nõ transeũt ad hæredes, sed, vnà cum vita eius, cui primò cõceduntur expirant, nisi à principe denuò successori cõcedantur, *vt constat ex c.1. in prin. de feudo Marchiæ ex c.1. in fine de alien. feu. & ex l.6. in fin. tit.26. part.4.* Vnde idem Roder. Xuar. *vbi suprà* ait, in hoc Castellæ regno, antiqua consuetudine fuisse seruatum, vt, mortuo Comite, Marchione, aut Duce, eiusmodi dignitates expirent, nec possint successores eis titulis appellari, nisi Rex easdem dignitates eis confirmet. Quarè, cũ eiusmodi dignitas, mortuo primo, cui concessa est, expiret, neq; ad hæredes transeat; consequens est, vt castrum, aut oppidum, in perpetuum ei, & descendentibus, concessum cum eo titulo & dignitate, ad hæredes, tanquam bonum liberum, transeat, inter illos æqualiter diuidendum.

Tertium. Tertiò quoniam quamuis dignitates, Comitatus, Marchionatus, & similes, ad hæredes trãsirẽt; bona tamen cũ eo titulo ac dignitate à principe concessa, diuidenda essent equaliter inter hæredes: licet enim *c. imperialem §. prætereà Ducatus, de prohi. feu. alie. per Fede.* statuat, feuda Ducatus, Marchionatus, & similia diuidenda non esse; in re tamen proposita sermo non est de bonis feudalibus: sed de bonis alodialibus, hoc est, ita liberis, vt directum eorum dominium ad alterum nõ spectet, qualia in Hispanijs sunt bona, etiam maioratui subiecta: quarè, quæ §. *præterea Ducatus,* disponuntur circa res feudales, extendenda sunt ad res alias.

Quartum. Quartò, quoniam licèt §. *prætereà Ducatus,* extendẽdus esset ad bona in Hispanijs maioratui subiecta; ex eo tamẽ, ꝙ bona, de quibus agimus, cũ titulo dignitatis cõcedantur, nõ sequitur esse bona maioratui subiecta. In primis, quoniã eiusmodi bona alicui, & successoribus illius, conceduntur: in quo euentu, et feudalia bona Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus, similiter cõcessa, essent inter filios diuidẽda, nisi expresè sub ea cõditione, à principe essẽt concessa, vt in eis solus primogenitus succederet, *vt in eo §. notat Isernia, quem sequitur Alexander, & Tiraq. qui plures alios eiusdem sententiæ autores refert.* Deinde, quoniam nulla est hæc consequutio, hæc bona non diuiduntur, eò quòd titulo Ducatus, aut Marchionatus sunt subiecta, ergo in eis succedere debet solus primogenitus, ita vt neq; commoditas eorum inter filios omnes sit diuidenda. Etenim, quando feudũ aliquod cũ titulo Marchionatus, aut alio simili alicui, & descendentibus, cõceditur, quamuis nec dignitas diuidatur, eò quòd indiuidua sit, & deueniat ad solum primogenitum, nec ratione dignitatis, diuidantur bona sub eo titulo concessa, *vt habetur §. prætereà Ducatus citato;* commoditas tamen eorum inter omnes filios diuiditur, *vt Bald. ibidem, & pleriq; alij affirmant.*

2 Contraria tamen sententia in euentu, de quo est sermo, & in causa illa Comitatus *de Valencia,* fuit cõmunis iurisperitorum Hispanorum, *eamq; sequuntur Ant. Gom. l.40. Tauri n.12. & Molina lib.1. de primog. c.11. à n.16.* & satis consentaneè loquitur Greg. Lop. *l.12. tit.1. part.2. glos.1.* tametsi, quod Iudex fuerit in causa, & adhuc lis penderet, subiungat, non plura ea de re dicere, *& l.6. tit.26. par.4. glos. vlt.* subiungitq; Molina *vbi supra n.25.* iuxta eam fuisse iudicatum in supremo Pinciano senatu in eadem causa Comitatus *de Valencia.* Atq; in Lusitania nullum ea de re poterat esse dubium: quãdoquidem, *vt disp.576. ex l. mentali relatum est,* in eo regno, eo ipso, quòd bona aliqua ex regni corona donata sunt, sortiuntur rationem maioratus, qui indiuisus omnino debet deuenire ordine ibi præscripto ad solos descendentes masculos vltimi possessoris.

3 Vt verò dilucidius res intelligatur. Dignitas Comitatus, Marchionatus, Ducatus, aut alia similis, vel cõcedi potest ipsa sola quoad officia, munus, seu administrationẽ, sinè territorio, ꝙ simul concedatur ac donetur, cuius sit ea dignitas ac titulus; vel potest concedi vnà cũ territorio, cuius sit dignitas ac titulus. In priori autem euentu, potest adhuc altero è duobus modis cõcedi. Vno, simpliciter. Altero verò, exprimendo, quod pro se, & suis descendentibus ac successoribus concedatur.

4 Quãdo simpliciter eo modo cõceditur, tũc morte eius, cui fuit cõcessa, expirat, nec trãsit ad primogenitum, aut alios filios, vel hæredes illius, nec proinde potest primogenitus ea vti, aut ex illa nominari, sine noua principis concesione. *Atq; idest, quod habetur ac disponitur c.1. in prin. de feud. Marchiæ, & communiter ibidem doctores notant, & affirmat Molina c.11. citato ad finem nu.21.* satis tamen est, si princeps post mortem eius, cui fuerit concessa, successorem illius litteris, aut verbo, ex certa scientia appellet nomine eius dignitatis, puta Comitem, Marchionem, aut Ducem, vt cẽseatur eam illi de nouo cõcedere, *vt cum Bartol. & plerisq; alijs, quos citat, affirmat ibidem Molina nu.22. iuxta l.1. C. de sententiam passis.* Quamuis autem lex illa non multum id probet; cõsuetudine tamen id in Hispanijs est receptum. Quando tamẽ eiusmodi aliqua dignitas à principe alicui de nouo conceditur, confici solet ea de re instrumẽtum, seu priuilegiũ. Quod dictũ est, quando ea dignitas alicui simpliciter conceditur, dicendum similiter est, qñ exprimitur, quod ei solũ concedatur. Idẽ quoq; suo modo est dicendum, quando alicui conceditur sibi, filio, aut etiam nepoti, nempe, finitis vitis horũ omnium, expirare dignitatem, nisi interim de nouo vlteriori successori à principe concedatur. Atq; dum aliquo horum modorum dignitas in Lusitania conceditur, appellatur concessa *de merce,* & non *de iuro.*

Quan-

5 Quando autem aliqua eiusmodi dignitas conceditur, exprimēdo cōcedi alicui, & suis descendentibus ac successoribus, tūc trāsit ad omnes, ad quos iuxta formā priuilegij, sese extendit concessio: atq; in Lusitania dicitur cōcessa *de iuro*. Cæterum ea dignitas perpetuo manet indiuisa, etiamsi in feudū sit concessa, vt constat ex *c. imperialem §. præterea Ducatus, de pro. feu. alien per Fed.* vbi, ratione dignitatis, diuidi prohibetur res feudalis, cui tanquam titulus est annexa; transit verò ad solum maiorem natu eorum, qui ad eam, iuxta formam concessionis, vocantur: regulare quippe est, vt, quādo res est indiuidua, vnusq; tantum ex successoribus deuenire ad eam debet, is sit maior natu ex descendentibus, aut ex aliis proximioribus in gradu, deficientibus descendentibus vltimi possessoris, *vt cum Pan. in re proposita de eiusmodi dignitatibus c. licèt de voto n.6. & 9. c. prudentiam in prin. nu.13. de offi. iud. del. l. cons. 3. part. 2. & cum communi doctorum sententia, quam refert, affirmat Molina c.11. citato n.9. & fusius n.24.* Vbi tamen cōsuetudo viget, vt filij omnes Ducis, Marchionis, aut Comitis, nomine eius dignitatis nuncupentur, vt in Germania & Italia, Molina *vbi sup. n.25. ex Oldraldo, & aliis* vigere refert, illi est standum: in Hispaniis verò nunquam ea consuetudo inoleuit.

6 Quando verò simul cum dignitate cōceditur ac donatur territorium, seu castrum, aut oppidū, vel oppida, quibus, tanquam titulus, sit annexa, & quæ transeant ad successores, tūc, esto non exprimatur, dignitatem donari sibi ac successoribus, nō expirat ea dignitas morte eius, cui fuit concessa, sed transit ad successores, modo paulò antea explicato. *Ita cum Isernia Greg. Lop. l.12. tit.1. part.2. glos.1. & l.6. tit.26. part.4. glos. vlt. & Molina c.11. cit. nu.19.* Et in hoc euentu, communior iurisperitorum Hispanorum sententia, & cum eis Ant. Gom. *l.40. Tau. n.12.* & Molina *vbi supra à n.16. & 25.* censent, etiam territorium, castrū, aut oppida, ita in perpetuum concessa, censenda esse concessa iure maioratus, vt indiuisa transeant ad primogenitum, modo explicato. Quoniam dignitas cum territorio censenda est concessa in Hispaniis instar primi & supremi maioratus, nēpe regni, vt membra capiti respōdeant. Et quoniā ea videtur esse mens principis cōcedentis, & ita expedit principi: tum ad splendorem & ornamentum suæ reipublicæ, atq; vt, memoria magnificentiæ ipsius melius conseruetur: tum ēt, vt melius ea bona vnita conseruētur, atq; pro illorū magnitudine, qui ea accepit, ipsorūq; descendentes, seruiāt Regi, præsertim in bello, vt in Hispaniis antiqua consuetudine eiusmodi donatarij de bonis coronæ regni, seruire Regi tenētur: tū deniq; quoniam nūquam auditū fuit in Hispaniis, bona, licet ampla, illo modo cū titulo dignitatum similium cōcessa, diuisa fuisse inter liberos tanquam bona parentis libera, sed perpetuò reputata sunt bona maioratus vinculo alligata: standum verò est antiquæ cōsuetudini. Et quidē in Lusitania non potest esse ea de re dubiū: eò q; omnia bona à principe de corona regni donata, eo ipso censeātur vinculo maioratus ligata iuxta legem mentalem, *de qua disp.576. habitus est sermo.* Et idem dicendum est de donatis in hoc Castellæ regno ab Henrico II. *iuxta ea, quæ ibidem dicta sunt.* Imò verò, si quæ donentur à principe de corona regni Lusitani, cum titulo in eisdem rebus Cōitatus, Marchionatus, aut Ducatus, donatario, & successoribus, expirabit dignitas illa eo ipso, quod bona illa ad regni coronam iuxta legem mentalem reuertentur, deficientibus descendentibus vltimi possessoris: quoniam deficiente re, cui titulus, seu dignitas erat annexa, deficit etiam titulus ac dignitas. Intellige, nisi donatio illa facta esset exempta à lege mentali, cum illius legis derogatione, *vt disp.576. dictum est.*

7 Quando autem habenti oppida libera, princeps in aliquibus, aut in aliquo eorum, concederet, titulum Comitatus, Marchionatus, aut Ducatus, tunc ex eo titulo solo, & concessione, non efficerentur bona maioratus, sed manerent libera inter filios diuidenda, vt antea erant: & expiraret titulus cum vita primi possessoris, nisi aliud esset expressum. *Ita cum Isernia Molina vbi supra n.26. & Ant. Gom. l.40. Tau. in calce n.12.*

Idem Molina *ibidem n.27.* ait, si princeps alicui oppida aliqua sibi, & successoribus, donet, cum titulo alicuius ex eiusmodi dignitatibus, ad vitam solum illius expressè concesso, tunc, & dignitatem expirare cum vita illius, & oppida esse libera, diuidenda inter fratres, nihil impediente, quòd primogenitus obtineat sibi à Rege dignitatem illam post mortem patris. Contra tamen res habebit in Lusitania, si oppida illa erant deriuata ex corona regni: nam siue cum titulo, siue sine titulo concedantur, eo ipso alligata sunt vinculo maioratus ex lege mentali, *vt sæpe dictum est.* 8

Num.28. cum Rainerio, & aliis, quos citat, subiungit, si multa oppida donata à principe sint alicui sibi, & successoribus, & simul in vno illorum (vt fieri solet) sit ei concessus titulus alicuius ex his dignitatibus, solùm id oppidum censendum esse alligatum vinculo maioratus, esseq; præcipuū primogenito; reliqua verò censenda esse libera, vnà cum cæteris bonis, diuidenda inter omnes. In Lusitania tamen omnia oppida ex corona regni deriuata, censebuntur vinculo maioratus alligata, *vt dictum est.* 9

Quæ autem *a n.29. cum aliis* subiūgit, nempe primogenitum retinere posse integrū Comitatū, Marchionatum, aut Ducatum, cum omnibus suis oppidis & castris, soluēdo de aliis liberis bonis parentis integras suas legitimas aliis fratribus, si sufficiētia ad id alia bona parētis sint; alioquin de sua propria pecunia posse illas eis soluere; vel, si neutro modo eas integras soluere ipsis posit, prǣstanda eis essent cōpetentia alimenta ex emolumētis oppidorum ac rerū aliarum dignitatis, vt, quæ ad illam pertinent, integra & indiuisa maneāt; vera esse existimo in feudalibus eiusmodi dignitatibus, & quoad oppida & res, quæ ad eā dignitatē spectant. Quāuis enim alij fratres in rebus, eis dignitatibus feudalibus annexis partē habeant quoad emolumenta; quia tamē prohibita sunt diuidi *c. imperialem §. præterà ducatus, de pro. ali. feu. per Fede.* vt dignitas, cum rebus omnibus ei añexis, integra maneat; inde efficitur, vt in eiusmodi dignitatibus feudalibus, ea locum habeant: *atq; de eis tantum loquuntur autores omnes, quos Molina citat.* In dignitatibus verò Comitatus, Marchionatus, ac Ducatus, maioratuum Hispaniarum, quoad ea, quæ proximè ex eodem autore relata sunt, sanè ea locū nō habent. Vel enim oppida, & alia emolumenta, annexa eis sunt tanquā bona vinculata maioratus, vel nō: primo quidem euentu, integra pertinent ad primogenitum; neq; ex eis debetur aliis fratribus legitima: in secundo verò euentu, ad dignitatem non attinent, sed libera omnino sunt, & ex eis ipsis, atq; in eis ipsis, debentur fratribus portiones legitimæ, perinde atq; in cæteris bonis liberis, quæ parens reliquerit; neq; satisfaciet primogenitus, si, ipsis inuitis, velit illas eis soluere in pecunia, aut in aliis rebus. 10

Superest, respondeamus ad argumenta Roderici Xuarez. Ad primum dicendū est, necesse non esse, vt id verbis expressis scriptura maioratus ostendatur, sed satis esse, vt ex modo institutionis intelligatur, fuisse instituentis mentem atq; intentionem: præsertim id comprobantibus aliis vrgentibus cōiecturis, & antiqua consuetudine. *Ad primum argum.*

Ad secundum dicendum est, id solum esse verū, quādo talis dignitas cōceditur simpliciter ratione solius administrationis sine territorio, quo pacto intelligēda sūt iura in eo argumēto citata: secus aūt, qñ conceditur cū territorio, seu oppido, vel castro, *Ad secundū.*

concesso pro se & successoribus, cui annexa sit tanquam titulus: nam tunc, etiamsi dignitas simpliciter conceditur, transit cum re, cui annectitur, ad successores, *vt cum Isernia affirmat Greg. Lop. l.12.tit.1. part.2.glos.1. & l.6. tit.26. par.4. glos. vlt. & Molina c.11. citato n.19.* Secus item, si, quamuis concessa esset sine territorio ratione solius administrationis, concessa tamen esset pro se & successoribus: nam tunc non expiraret mortuo eo, cui primò fuit concessa, *vt ex se est notissimum, & satis innuitur c.1. in prin. de feu. mar. & habetur expressè l.6. citata.* Vnde consuetudo, quam Rodericus Xuarez refert, solum de rigore habet locum in primo euentu, non verò in secundo & tertio, vt *Molina vbi supra n.21. rectè ait.* Tametsi successores in secundo & tertio euentibus vrbanius facient, si priùs exspectent literas principis, quibus eis titulis eos appellet, quas minimo negotio obtinebunt.

Ad tertium. Ad tertium dicendū est, nos nō duci, vt nostram amplectamur sententiam, & communem iurisperitorum Hispanorum, ex §. *præterea ducatus*, & ex his, quæ de feudalibus dignitatibus, rebusque illis annexis, traduntur; sed ex eo, quod in euentu, de quo loquimur, ex mente concedentis, varijs coniecturis, & ex antiqua consuetudine comprobata, censentur ea castra & oppida alligata vinculo maioratus: quarè neq; ex iis, quæ de feudalibus illis bonis traduntur, quòd diuidenda scilicet sint quoad cōmoditatem inter fratres, deduci potest argumentum, quòd idem similiter faciendum sit de commoditate castrorum, & oppidorum, vinculo maioratus Hispani alligatorum dignitatibus illis.

Ad quartū. Vnde constat, quartum argumentum nullius esse momenti. Supponit enim nos duci, ad nostram sententiam asserendam, ex iis, quæ de dignitatibus feudalibus, & rebus illis annexis, tradi consueuērunt: cum tamen longe diuerso fundamento ducamur; longeq; diuersam rationem esse censeamus, de rebus feudalibus dignitatibus annexis, & de rebus vinculo maioratus Hispani annexis dignitatibus eiusdem nominis, minimè verò feudalibus.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus non ex regia facultate ritè institutus, non confiscatur ex crimine hæreseos, læsæ Maiestatis, & Sodomiæ: ex quibus criminibus confiscatur institutus ex regia facultate. Quod intelligitur solum, quando ea facultas erat necessaria. Item in illo euentu non tam facilè potest princeps concedere facultatem ad alienandum bona, ex quibus est institutus, quam in hoc.*
2. *Maioratus si ex parte institui potest sine regia facultate, & ex parte non, obtenta facultate regia quæ clausula vtiliter apponatur. Qui iuxta eam est censenda facta institutio, esto non apponatur.*
3. *Maioratus, qui non aliunde probatur, quam ex legitima præscriptione, censetur institutus absque regia facultate: nisi ad eum instituendum necessaria fuerit regia facultas.*
4. *Maioratus in Lusitania ex bonis patrimonialibus de facultate Regis institutus, non confiscatur etiam crimine læsæ Maiestatis. Secus institutus de bonis coronæ regni.*

DE MAIORATIBVS, QVI A PRIVATIS, ex regia facultate, aut sine illa instituuntur. & quæ eorum institutio vtilior. Disputatio. 582.

EX dictis *disp. 576. & disp. 579.* facilè patet, quousque priuatus, absque regia facultate, instituere possit maioratum, & quousque non possit. Item *disp. 578. con. 3. & 4.* dictum est, quousque ex nostra sententia, princeps concedere possit facultatem, vt de legitimis ascendentibus, aut descendentibus debitis, maioratus instituatur.

Molina *lib. 2. de prim. c. 2. à nu. 10. cum communi iurisperitorum Hispanorum existimatione* ait, si maioratus absq; regia facultate validè ac securè constitui possit, vtiliùs ac firmiùs institui absq; regia facultate, quàm ex facultate regia. Quoniam, quando à priuato absq; regia facultate est institutus, si possessor in crimen læsæ Maiestatis diuinæ, aut humanæ, vel in crimen Sodomiæ incidat, maioratus non confiscatur & extinguitur, sed transit ad vlteriùs in eo vocatum, modò capax illius sit, vt in progressu huius materiæ suo loco dicetur. Si verò ex facultate regia sit institutus, cum in ea facultate præcipi soleat, vt bona tali maioratui subiecta, nō possint fisco addici, nisi ex crimine hæresis, læsæ Maiestatis humanæ, ac Sodomiæ, vtiq; si possessor in aliquod illorum trium criminum incidat, confiscatur, & extinguitur maioratus, nec trāsit ad vlteriùs vocatos: eò quod cum eo onere, & sub ea lege, censeatur cōstitutus. Itē, quando maioratus autoritate propria, absq; regia facultate, est institutus, difficiliùs à principe conceditur facultas ea bona alienādi, aut subijciendi hypothecæ; vtpote ex sola alterius, & non principis voluntate inalienabilia reddita. Quando verò facultate Regis est institutus, faciliùs conceditur facultas ea alienandi, aut subijciendi hypothecę: quoniam, sicut principis facultate & autoritate vinculo maioratus sunt subiecta, ac proinde sunt facta inalienabilia: ita eiusdem principis autoritate redire possunt ad pristinū statum, ac proinde eximi ab eo vinculo, & alienari possunt, vt enim habetur *l. nihil tam naturale ff. de re. iu.* Nihil tam naturale est, quam eodem genere quodq; dissoluere, quo colligatum est.

Hinc subiūgit Moliña, quando parentes liberos habentes, maioratū instituunt de bonis, quæ excedunt tertium & quintum (de quibus solis tertio & quinto permisū eis est in hoc regno cōstituere maioratum absq; regia facultate) solere petere facultatem ad illum instituendum: attamen illum instituere, apposita communiter hac clausula, quod illū instituūt ex regia facultate quoad id, quod excedit tertium & quintum; non verò quoad tertium & quintum, quoad quod solum instituere eum intēdunt ex propria facultate legibus sibi permissa.

Admonet verò ipse, quando parentes vnicū haberent filium, sinè vllis aliis descendentibus, illam clausulam ita appositam, non solu non esse vtilem, sed etiam esse valde damnosam: quoniam cū tertiū tūc rationem legitimæ haberet comparatione eius filij, iuxta cōmunem ac probabiliorem opinionem, ac proinde non posset illi apponi vllum grauamen absq; regia facultate, & per consequens nec vinculum maioratus; vtiq; si, obtenta ea facultate, apponeretur clausula illa, corrueret, quoad id, ea maioratus institutio, neq; sustineretur ex regia facultate prius obtenta, quà tali clausula esset professus, se vti nolle: locum quippe tunc haberet proloquiū illud, quod potuit, noluit, & quod voluit, implere nequiuit, *quod habetur c. cum super abbatia, de offi. d. le. & affirmant glos. plen. l. multum interest C. si quis alteri vel sibi, Bal. & alij.* Item admonet, damnosam similiter esse, si institutor habeat multos descendentes, & obtenta prius facultate regia, maioratū instituat ex tertio, non vocando ad successionem in illo descendentes, ascendentes, & alios consanguineos, ordine præscripto l.27. Tauri, *de quo in calce disp. 576. dictum est,* atq; eam clausulam apponat; tunc enim, si iuxta facultatem regiam non astringeretur seruare eum ordinem, apposita ea clausula, corrueret institutio non seruato eo ordine: quandoquidem professus esset, se nolle vti ea facultate quoad tertiū; & sine ea inualida est institutio eo ordine nō seruato. Quarè addit,

addit, ea clausula, præsertim in euētib⁹ explicatis, erit vtendū, non simpliciter, vt hactenus cōmuniter factū est, sed profitendo, se nolle regia facultate vti quoad quintū, neq, quoad tertium, nisi quaten⁹ necessariū fuerit ad maiorem eius maioratus conseruationem ac perpetuitatē, substitutionemq; ac grauaminum liberam appositionem: quoad cætera verò bona, vti ea velle: quo pacto ea clausula apposita, vtilis erit & proficua. Greg. Lop. *l.1. tit.11. part.6. ver. Que la no pudiesse vender, vers. quid tamen in casu, versus in finem*, rectè consulit, vt qui, obtenta facultate regia, maioratū instituit, apponat ad maiorem cautelam clausulā, qua dicat, se ita illum instituere ex propria facultate sibi iure communi permissa, & ex regia facultate, quatenus vti facultate vtrauis vtilius sit, vt institutio melius conseruetur, & maiores vires habeat. Atq; hæc sanè excludit ōa dubia, & cōprehendit omnem euentū, facitq; institutionē meliori modo valere in omni euentu, quo ex vtraq; facultate valere potest, ac pinde meo iudicio, vtilior est, quā illa alia, quā Molina admonet: relataq; *vbi supra* hac alia Gre. Lo. clausula, nō negat Mol. satis esse eam adhibere: addit tamen, vtilius esse vti ea alia: contrarium verò ego potius existimo.

Illud est obseruandum, rectè Greg. Lop. *ver. citato* docere; & probare, qñ quis, obtenta regia facultate, instituit maioratum, quem sine ea posset instituere, aut quem ex parte posset sine ea firmius, melius, & vtilius sibi, & successoribus suis, instituere, censendum esse illum instituisse ex sua, & non ex regia facultate, quoad illa, quoad quæ melius, firmius, & vtilius ex sua solum facultate potuit institui, ad effectum, vt posteà quoad id confiscari non possit ex crimine hæresis, læsæ Maiestatis humanæ, aut ex crimine nefando, atq; ad effectum, vt princeps posteà non magis possit concedere facultatem alienādi ea bona, quàm si facultatem ad eum instituendū non concessisset. Ratio autem est perspicua: quoniam, qui facultatem à Rege petit ad maioratum instituendū, vtiq; illam petit ad securiùs & meliùs illum instituendū: non verò ad infirmius & inutiliùs sibi, & suis successoribus illum instituendū: neq; intendit vti ea facultate, maioratumq; ex illa instituere (quod in potestate ipsius est, *vt Molina, & cæteri confitentur*) quatenus nociuū & inutilius fuerit, sed præcisè quatenus fuerit vtilius: quarè, esto id non exprimat, solum censendum est velle vti regia facultate, quatenus eidem institutioni est expedientius; non verò quatenus nociuū, minusq; expediēs est. Neq; vllum est absurdum, quin potius iuridicū est reputandum, *vt cum Bal. Pan. & plerisq; alijs, in re proposita affirmat ibidem Greg. Lop. & consentit Molina vbi supra à n.13. (tametsi aliud intendens)* eum, qui duplici iure, seu facultate, aliquod totum efficere potest, partem vnam facere vno iure (præsertim cōmuni, si id sibi expedientius sit) seu facultate, & partem alteram, ad quam non se extendit ius commune & sibi vtilius, alio iure, seu priuilegio ac peculiari facultate à Rege impetrata; imò verò ita censendū est fuisse effectū. Quo fit, vt qui facultatem à Rege petit ad maioratum instituendum, quem sine illa, aut omnino, aut ex parte, potest instituere, idq; firmiùs & meliùs, quàm ex regia facultate, non cēseatur illam petere ad suam facultatem eneruandam, sed præcisè ad suam adiuuandam, & ad id se extendēdum, ad quod, vel ex sua sola non potest, vel non ita firmiter & vtiliter, atq; accedente principis facultate; neq; aliud sit censendus intendere, quando vtraque præditus facultate maioratum instituit. Quare, *vt bene loco citato ait Greg. Lop.* qui obtenta regia facultate, maioratum instituit, quem omnino, aut ex parte, poterat sinè ea facultate instituere, in rigore, vt institutio sit firmior, necesse non habet apponere clausulam, quod intendit vti vtrauis facultate, prout fuerit vtilius; vt institutio meliùs conseruetur, & maiores vires habeat; eo quòd sine ea clausula ita est cēsendus institutus; sed solùm ad maiorem cautelam; propter sinistras aliquorū cauillationes. Neq; enim valet hęc consequentia, maioratus institutio, quaten⁹ pēdet à facultate regia, subiacet confiscationi ex tribus criminibus explicatis, quia Rex non aliter concedit facultatem ad maioratus instituēdos, itemq; faciliùs potest princeps concedere facultatem ad alienandum bona, quæ vinculo maioratus ex ipsius facultate sunt alligata, quam si sine ea facultate essent similiter alligata, quoniā qua potestate ea alligauit, potest illa dissoluere: ergo, quando maioratus institutus fuit præuia regia facultate, eadē locū habebunt quoad ea, quę simul interueniente propria facultate, & ad quæ sola propria facultas sufficiens fuit, vinculo maiorat⁹ alligata sūt: neq; enī ea depēdēter à regia facultate, vinculo maioratus sunt alligata, sed solū assistente regia facultate, minimeq; vires auferente à propria institutoris facultate, virtute eiusdem propriæ institutoris facultatis maioratus vinculo alligatæ sunt; ac proinde non desinunt habere tantam vim ac firmitatem, quantam haberent, si minimè assistente regia facultate, per propriam institutoris facultatem eodem vinculo alligarentur: quarè non probo contrariam Molinæ sententiam, quam apertè *vbi supra* innuit.

Hinc ad quæstionem, quam Molina *vbi supra n.13.* excitat, nempe, si ab eo, qui regiam ad maioratum instituēdum habebat facultatem, maioratus sit institutus, vtrum cēsendum sit, eum instituisse ex regia facultate, an verò ex propria iuxta commune ius. Hinc, inquam, ad hanc quæstionem, non solum est dicendum, vt Molina dicit, censendum esse institutum ex propria facultate, ac iuxta ius commune; eò quod id meliùs & vtiliùs instituēti sit; modò tamen, vt subiungit, non fuerit necessaria ad eum illo modo instituendum regia facultas; quia tūc arbitrādum est, eum instituisse ex regia facultate; sed etiam, iuxta proximè dicta est dicendum, si ex parte necessaria fuit regia facultas, & ex parte non, sed vtilius ex propria facultate quoad id institueretur, iudicandum esse, quoad id necessaria non esset regia facultas, institutum esse ex propria facultate; & quoad aliud ex facultate regia.

Quando autem maioratus nō aliunde probatur, quàm ex legitima temporis immemorialis præscriptione, *iuxta ea quæ disput.75. explicata sunt*, dicendum *cum eodem autore n.18. sequenti est*, censendum esse institutum ex propria facultate: quia similiter id melius possidenti est, actusq; potius cēsetur factus iure cōmuni, quàm particulari ac priuato: & quoniā regia facultas in facto consistit, q; non præsumitur, nisi probetur. Quando autem maioratus ex immemorabili præscriptione probatus, cōsistere nō posset, quoad aliquid, nisi ortū habuisset à regia facultate, tunc, quoad id, institutus iudicaretur ex regia facultate: quoniam, qñ immemorabilis præscriptio adest, præsumuntur à principio interuenisse omnia necessaria ad titulum & legitimam possessionē, *vt ex c.1. de præsc. lib.6. disp. citata dictum est, & consentit c. super quibusdam §. præterea de ver. sig.* seclusa autem necessitate priuilegij, vt maioratus consistere possit, multò meliù sest sine priuilegio ac facultate regia esse maioratum institutum, quàm ex regia facultate ac priuilegio, ac proinde maiorem vim habet tūc sola præscriptio, quàm priuilegium. Imo verò in rebus, in quibus præscriptio, infra immemorabilem sufficit, præstantior est præscriptio ac firmior, quam priuilegium; quod principis voluntate, qua fuit concessum, potest reuocari, *vt cum Inn. & alijs, rectè Molina vbi supra num.20. ait.* 3

Quæ hactenus dicta sunt de confiscatione maioratus ex tribus illis criminib⁹, si institutus sit ex facultate regia non videntur esse in vsu in Lusitania, neq; sub ea conditione facultas illa videtur solere concedi. *Ius Lusitanum.* 4

concedi.

concedi. Quinto enim li. ordinationum titu. 3. §. 15. cũ de crimine læsæ Maiestatis sit sermo sic habetur. *Eo que em qualquer dos ditos casos cometese traicam se teuer beens de morgado, ou feudo, ou foro, que deuessen vijr per geracam descendente, ou andar em pessoas, se elle per iustica morrer, nom aufera o fisco os ditos beens, mas auelos à aquelle, à quem por bem da instituicam è condicam do seu feudo, morgado, ou à foramento pertencerem. E fugindo è dito culpado da terra, de maneira que se nom posse ne le comprir a pena da justica: em tal caso auera o fisco os ditos beens en quanto viuer o dito culpado, pois que os elle nom pode auer po là maldade que cometeo, è morto elle, os auera aquelle, a que de dereito pertencerem, segund è forma da tal ordenanca è instituicam de seu contrato, sem os mais auer o fisco por racam da dita maldade.* Paragrapho tamen sequenti subiungitur, si feudum, aut maioratus, vel emphyteusis, essent de bonis coronæ regni, tunc confiscari atque redire ad coronam regni, vt de eis disponat Rex, vt sibi libuerit.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus de bonis patrimonialibus, siue propria autoritate, siue regia facultate, sit rite vltima voluntate, aut contractu inter viuos institutus, reuocari in totum potest dum institutor viuit, & in quibus euentibus institutus contractu inter viuos reuocari non possit.*
2. *Melioratio reuocari potest dum, qui eam fecit, viuit, exceptis nonnullis euentibus quando contractu inter viuos fuit facta.*
3. *Maioratus, & melioratio, vltima voluntate instituta, reuocari non possunt, si princeps suam autoritatem interposuit, vt irreuocabiliter fierent. Si institutor iuramento se astrinxit ea non reuocare, periurus est, si ea reuocet, & ad interesse tenetur.*
4. *Maioratus vltima voluntate institutus, vt sit validus, indiget solemnitate eius vltimæ voluntatis, in qua est institutus.*
5. *Institutio maioratus à parente per viam diuisionis hæreditatis seu bonorum inter liberos, esto fiat per viam contractus, vim vltimæ voluntatis habet, vt valeat, esto inter liberos sint filijfamilias, & vt reuocari possit: non verò vt requirat solemnitatem vltimæ voluntatis.*
6. *Maioratus hoc modo simpliciter institutus, si habeat solemnitatem sufficientem in hoc regno ad contractum, & non ad vltimam voluntatem, contractu censetur institutus: nisi constet institutorem vltimam voluntatem intendisse.*
7. *Maioratus similiter institutus ab vxore sine viri consensu, & à minore sine curatoris consensu, & iudicis decreto, si habeat solemnitatem ad vltimam voluntatem sufficientem, censetur vltima voluntas, vt valeat.*
8. *Maioratus per viam contractus irreuocabiliter institutus, nihil de vltima voluntate participat.*
9. *Maioratus contractu reuocabiliter institutus, vnà cum donationibus reuocabilibus (donatione causa mortis excepta) ad mediam speciem inter vltimam voluntatem, & contractum merè inter viuos spectat. Quoad creationem & initium, sequitur conditiones contractus, & quoad reuocabilitatem, naturam vltimæ voluntatis.*
10. *Maioratus, siue reuocabiliter, siue irreuocabiliter sit institutus, cur insinuatione non indigeat, quando quingentos solidos excedit.*
11. *Melioratio in hoc regno valida est, facta in testamento in quo aliquis iniustè sit præteritus. Potest item melioratus acceptare meliorationem, & repudiare hæreditatem.*
12. *Melioratio facta irreuocabiliter, contractus est merè inter viuos. Facta autem contractu reuocabili, pertinet ad mediam speciem inter contractum & vltimam voluntatem. Vtrouis modo facta ob causam, insinuatione non indiget: ea verò indiget facta non ob causam.*
13. *Donatio quinti facta extraneo contractu, statim est irreuocabilis, etiam si non ex causa onerosa fiat, neque sit facta traditio. Si sit simplex, insinuatione indiget. Si ea donans intestabilis reddatur, est nulla.*
14. *Eadem de donatione ex quinto facta descendenti, qui nõ sit in potestate donantis, dicenda. Si facta sit filio sub potestate constituto, vt sit valida, necessaria est traditio, reuocariq; potest.*
15. *Maioratus si ex quinto extraneo sit institutus donationis contractu, aut descendenti, siue in potestate constituto, siue non, potest reuocari, nisi aliquid interueniat vnde iuxta l. 44. Tauri reuocari non possit.*

MAIORATVS, AC MELIORATIO, tum vltima voluntate, tum etiam contractu, fieri possunt. Et quando reuocabiles sint ab institutore, interim dum viuit: quando verò irreuocabiles.

Disp. 583.

MAioratum fieri posse pro arbitrio instituentis, tam vltima voluntate, quàm contractu inter viuos, quando ex regia facultate instituitur, ex eo constat, quod, *vt Molina lib. 2. de primog. cap. 2. numer. 22. refert*, in omnibus regiis facultatibus, quæ ea de re conceduntur, hæc verba apponi solent. *Os dàmos licentia y facultad, para que en nuestra vida, o al tiempo de vuestra muerte por vuestro testamento, o postrimera voluntad, por via de donacion entre viuos, o por causa de muerte, o por otra manda, o institution, o por otra qualquier via de disposicion, &c.* Posse item institui maioratum, tam ex regia facultate, quàm ex propria, lege permissa, vel vltima voluntate, vel contractu inter viuos, pro arbitrio instituentis, & semper esse reuocabilem ab eo interim dum viuit, exceptis quibusdam euentibus ibidem explicatis, habetur. *l. 44. Tauri*, quæ *est. l. 4. titul. 7. libr. 5. nouæ collect.* & in hunc modum habet. *El que hiziere algun mayorazgo, aunque sea con autoridad nuestra, o de los Reyes que de nos vinieren, ora por via de contrato, ora en qualquier vltima voluntad, despues de hecho pueda lo reuocar a su voluntad. Saluo, si el que lo hiziere por contrato entre viuos, ouiere entregado la possession de la cosa, o cosas contenidas en el dicho mayorazgo, a la persona en quien lo hiziere, o a quien su poder ouiere: o le ouiere entregado la escritura dello ante escriuano: o si el dicho contrato de mayorazgo se ouiere decho por causa onerosa con otro tercero. assi como por via de casamiento, o por otra causa semejante: que en estos casos mandamos, que no se pueda reuocar. Saluo si en el poder de la licencia, que el Rey le dio, estuuiesse clausula, para que despues de decho lo pudiesse reuocar; o que al tiempo pue lo hizo el que lo instituyo, reseruasse en la mesma escriptura en que hizo el dicho mayorazgo, el poder para lo reuocar: que en estos casos mandamos, quæ despues de hecho, lo pueda reuocar.* Vbi vides, maioratum semper esse reuocabilem ab institutore dum viuit, nisi institutus sit contractu inter viuos, & institutor tradat possessionem rei, aut rerum, quibus

quibus constat maioratus, personæ in qua eum instituit, aut alteri, qui facultatem ad id ab eo habeat, vel institutionis instrumentum ante tabellionem illi tradat; aut si institutio facta sit ob causam onerosam cum aliquo tertio. Et nihilominus, etiam in his tribus euentibus, posse ab illo reuocari, si vel in facultate à Rege ad eum maioratum instituendum concessa, apposita sit clausula, quòd post institutionem posit illum reuocare, vel si institutor instrumento ipso, in quo maioratum instituit, sibi reseruauit facultatem ad eum reuocandum.

2 Eodem modo melioratio in tertio alicui descẽdentium fieri potest, vel per vltimam voluntatem, vel contractu inter viuos, pro arbitrio meliorantis, & est reuocabilis ab eo interim dum viuit, nisi in similibus aliis tribus euentibus excepto, si meliorans sibi in eis euentibus in eodem contractu reseruauit facultatem eam reuocandi, aut nisi eueniat causa, ex qua donatio perfecta, ac rectè facta, possit reuocari. Ita habetur. *l. 17. Tauri.* quæ *est. l. 1. titu. 6. lib. 5. nouæ collect.* & sic habet. *Quando el padre, o la madre, meiorare a alguno de sus hijos, o descendientes legitimos, en el tercio de sus bienes en testamento, o en otra postrimera voluntad, o por otro algun contrato entre viuos, aora el hijo esto en poder del padre, que hizo la dicha majora, o no, fasta la hora de su muerte la puede reuocar quando quisiere Saluo si hecha la dicha majora por contrato entre viuos, ouiere entregado, la possession de la cosa y cosas en el dicho tercio contenidas a la persona a quien la hiziere, o a quien su poder ouiere, o le ouiere entregado ante escriuano la escriptura dello, o el dicho contrato se ouiere hecho por causa oncrosa con otro tercero, assi como por via de casamiento, o por otra cosa se mejante: que en estos casos mandamos, que el dicho tercio no se pueda reuocar, sino reseruasse el que lo hizo en el mismo contrato el poder para lo reuocar, o por alguna causa, quæ segun le yes de nuestros reynos las donationes perfectas, y con de recho hechas, se pueden reuocar.*

Quousque autem his duobus iuribus corrigatur ius commune, tam quoad donationes simplices filiisfamilias à parẽtibus, in quorum potestate sunt, quàm quoad simplices donationes factas, vel filiis emancipatis, vel filiis non emancipatis, comparatione eorum parentum, in quorum potestate non sunt (quod idem intelligendum est comparatione extraneorum, si in aliquo eorum instituatur maioratus, *de quo l. 44. Tauri est sermo) disp. 243. & disp. 291.* dictum est.

Ex l. 44. *Tauri* relata, facilè cõstat, exceptis tribus euentibus explicatis, maioratum, siue vltima voluntate, siue contractu institutum, posse ab institutore, dum viuit, reuocari, non solùm quoad substitutiones & vocationes, sed etiam integrè, ita vt bona maneant prorsus libera, vt antea erant, quod Molina 4. *de primog. c. 2. numer. 1.* rectè aduersus Parlata. affirmat, qui perperam, & absque vllo fundamento asseruit, reuocari solùm posse quoad substitutiones & vocationes, non vero in totum.

Molina *ibidem. numer. 2. iuxta Bartoli & communem doctorum sententiam,* quòd testamentum, etiamsi iuramento promissorio de illo non reuocando, præstito hæredi, sit confirmatum, possit nihilominus licitè pro libito testatoris reuocari, *quam copiosè ac dilucidè disp. 151. impugnauimus,* consequenter asseuerat, maioratum testamento, vltimave voluntate institutum, esto confirmatum sit iuramento de illo non reuocando, præstito personæ, in qua instituitur, posse nihilominus licitè pro libito institutoris reuocari. Addit *cum aliis, quos citat,* neque si princeps suam authoritatẽ interponat ad petitionem institutoris maioratus in vltima voluntate & eius, in cuius persona instituitur, vt talis maioratus irreuocabilis deinceps sit, posse nihilominùs institutorem liberè eum reuocare, reuocationemque tunc validam esse. Nos verò, *iuxta ea quæ disputatione citata, copiosè dicta sunt,* asserimus. Quamuis maioratus (idem de melioratione intellige) vltima voluntate institutus, si nec prædictum iuramentum, nec prædicta illa principis authoritas interueniat, possit pro libito validè ac licitè reuocari; si tamen prædicta principis authoritas interuenit inualidè reuocari: si verò interuenit iuramentum illud incurrere lethale peccatum periurij, institutorem, qui illum reuocare attentauerit, tenerique, tam ipsum, quàm hæredes ipsius, ei, cui præstitum est iuramentum, ad interesse. Et quoniam vtrumque satis perspicuè ac fusè *disputatione citata* ostendimus circa hæredis institutionem, eademq; est ratio de maioratus institutione vltima voluntate, nihil aliud addendum hoc loco hac de re duximus. 3

Quando maioratus testamento, aut alia vltima voluntate, instituitur, tanquam ea ipsa vltima voluntas reputanda est talis institutio, ac proinde requirit solemnitatem eius vltimę voluntatis, in qua fit: quod verum affirmat Molina *lib. 1. de primog. cap. 12. numer. 2.* etiamsi in ea institutione verba aliqua adhibeantur, quæ donationem, ac proinde contractum præse ferant; eò quòd ea verba iuxta materiam subiectam accipienda sint: pręsertim in institutione maioratus, quæ ob sui reuocabilitatem, etiamsi in contractu fiat (exceptis tribus euentibus explicatis) multum de natura vltimæ voluntatis participat. 4

Idem author *lib. 1. c. 12. citato. numer. 4.* subiungit, si maioratus à parente per viam diuisionis hæreditatis seu bonorum suorum inter suos liberos fiat, vt frequenter fieri solet, relinquendo primogenito certa quędam bona iure primogenituræ, & reliqua diuidendo inter alios filios, tunc, esto is maioratus & ea bonorum distributio, per viam contractus fiat, habere vim vltimæ voluntatis: quod intelligendum est, ad effectum vt, (etiam de iure communi) valeat ea institutio & partitio, esto inter eos liberos sint aliqui filijfamilias comparatione distribuentis ea bona, & vt reuocari possit pro libito instituentis ac diuidentis ante ipsius mortem, nec confirmetur, nisi morte instituentis aut diuidentis: non verò ad effectum, vt requirat ad sui validitatẽ solemnitatem vltimæ voluntatis, nec sufficiat solemnitas contractus, cùm enim verè sit contractus, & per viam contractus sit id effectum, & non per viã vltimæ voluntatis, ad illius validitatem sufficiet solemnitas ad validitatem contractus necessaria. Quòd autem, etiam de iure communi, contractus ille vim supremi iudicij, hoc est, vltimæ voluntatis habeat, quoad prædicta, *colligitur aperte ex l. si filia § si pater. ff. famil. hercis. ex l. vlt. illis verbis, siue quocunque modo scripturæ. C. eod. tit. consentiunt. l. parentibus. C. de inoffic. test. & alia iura, atq; stando in solo iure communi,* affirmat communis sententia *quam Molina li. 1. c. 12. citato. n. 5. atq; etiam à. n. 1. refert ac sequitur.* 5

Neq; obstat, si quis dicat, maioratum inter descendentes hoc modo per viam diuisionis bonorũ institutum, videri quandam legitimæ deputationem à parente in vita factam, quæ de iure communi statim valet, etiamsi à parente filio in eius potestate constituto fiat *iuxta l. si non mortis, in princ. ff. de inofficiof. test.* quam Angel. *ibi* & alij, *iuxta eum textum* affirmant, non posse vlterius reuocari, postquàm semel facta est. Non, inquam, id obstat. Primò, quoniam, *vt Ant. Gom. l. 17. Tauri. n. 5. Molina vbi supra n. 6. & alij, quos citant, rectè asserunt,* falsum est non posse eam legitimæ deputationem ac donationem semel filiofamilias factam, reuocari: *contrarium quippe habetur expressè l. cum bonis. C. de donat. vt optimè Ant. Gom. n. 3. cit. ait.* Secundo, quoniam, *vt Molina vbi supra subiungit,* esto id gratis daretur, secus tamen res habet, qñ omnia bona inter liberos diuiderentur, etiam pro

pro legitima: quoniam id vim vltimæ voluntatis obtineret ad effectum, vt interim dum is parens viueret, posset ab eo reuocari. Tertiò, quoniam si similiter gratis, id daretur, quando sola legitima traderetur, eò quòd esset quasi debiti solutio: secus tamen res haberet, quando interueniret melioratio: quoniam id non esset debiti solutio; ac proinde reuocari optimè posset.

Quando autem maioratus institueretur à parente eodem modo per viam quidem diuisionis bonorum inter liberos, cæterum simpliciter, neq; exprimendo quòd per vltimam voluntatem, neq; quòd per viam contractus, tunc longè maiori cum ratione obtineret vim vltimæ voluntatis quoad effect⁹ explicatos, vt scilicet reuocari posset interim dū instituens viueret, nec confirmaretur, nisi morte illius, etiam stando in solo iure communi, *vt rectè Molina. c. 12. cit. n. 22. affirmat.* quoniam si, etiam quando expresè instituitur per contractum, vim habet vltimæ voluntatis quoad eos effectus, longè maiori cum ratione eandem vim habebit, si simpliciter instituatur, nullo existente peculiari indicio, quòd per viam contractus institui intendatur: *quòd, præter iura citata, confirmatur, ex l. quoties. C. famil. hercis.*

6 Dubium tamen emergit, vtrum tunc censeri debeat institutus omnino per vltimam voluntatem, ita vt requirat solemnitatem necessariam ad vltimā voluntatem, alioquin valida nō sit institutio, si tota ea solemnitas non sit adhibita. an verò non sit censendus institutus per vltimam voluntatem omnino & simpliciter, sed per viam contractus, ac proinde satis sit solemnitas ad contractum requisita. Et quamuis, stando in solo iure cōmuni, non multum vtilitatis ex dissolutione huius dubij pēderet, eò quòd, *vt disp. 128. dictum est*, de iure communi, ad validitatem ac firmitatem testamenti inter liberos, satis sint duo testes, sicut ad validitatē, cōtractuū at tamē in hoc Castellę regno, in q̄ eadē solemnitas requiritur ad firmitatem vltimæ voluntatis inter liberos, quæ necessaria est ad firmitatem vltimæ voluntatis inter extraneos, *vt ex l. 3. Tauri, quæ est. l. 2. tit. 4. lib. 5. noua collect. eadem disp. 128. dictum est*, cum tamē longè minor sufficiens sit ad firmitatem contractuum, sanè nō parum refert decisio eius dubij: maximè cum maioratus, de quibus agimus, peculiares Hispaniarum sint. Optimè verò ad hoc dubium respondet Molina *vbi suprà nu. 25.* quòd, cùm diuisio bonorum fieri posit, tum per vltimam voluntatē, tum etiam per contractum, vt dictum est, & præsertim maioratus institutio, *vt habetur l. 44. Tauri*, vtiq;, quando simpliciter fit, eo modo est censendum facta, quo melius sustentetur maioratus institutio, ac bonorum diuisio. Vnde, si adhibita sit solemnitas ad vltimam voluntatem necessaria, censenda erit facta per vltimā voluntatē: si verò solū sit adhibita solemnitas sufficiens ad contractum, censenda erit facta per contractum. Atque ita sustinentur in prætorijs (*referente Molina vbi supra numer. 28.*) multi Hispani maioratus simpliciter instituti diuidendo bona inter liberos, & non adhibita solemnitate requisita ad firmitatem vltimæ voluntatis, sed solùm adhibita solemnitate requisita ad contractum. Atque iuxta hanc doctrinam exponit Burgum de Paz. *l. 3. Tauri*, qui dixit, ad validitatem eiusmodi diuisionis bonorum factæ simpliciter, necessariam esse solemnitatem vltimæ voluntatis, vt intelligatur, vt valeat tanquam vltima voluntas: secus verò, vt tanquam contractus. Et exponit. *l. 7. tit. 1. part. 6.* dū, iuxta commune ius, exigit ad validitatem diuisionis bonorum factæ, non in testamento in scriptis, sed verbo tenus, duos testes rogatos, vt intelligatur, vt valeat tanquam vltima voluntas: non verò vt valeat tanquam contractus: nam inauditum est, vt ad solemnitatem contractus requiratur, vt testes sint rogati. Est tamen obseruandū, si apertè cōstet, institutorē maioratus per viam diuisionis bonorum intendisse id efficere in vltima voluntate, & nō per viam contractus, tunc, vt firma sit institutio, necessariam esse solemnitatem vltimæ voluntatis, nec sufficere solemnitatem contractus, *argumento l. non codicillum. C. de test. & l. illud. §. tractari. ff. de iure codic. & eorum, quæ disp. 132. dicta sunt.*

Similiter ait *ibid.* Molina, si maioratus institutus sit ab vxore sine viri cōsēsu, aut à minori sine curatoris autoritate, & iudicis decreto in ijs, in quibus iudicis decretū requiritur, tūc, si non constet intēdisse instituere illum per viam cōtractus, sed absolutè illum instituisse, adhibitaq; sit solemnitas ad firmitatē vltimæ voluntatis requisita, sustineri eiusmodi institutiones tanquā vltimas voluntates, in quibus neq; vxor indiget viri cōsensu ad validitatem, neq; minor consensu tutoris, aut iudicis autoritate, esto solēnitates hæ necessariæ sint ad validitatem, vt aliorū contractuū, sic etiam institutionis maioratus per viam contractus, q ad minores quidem attinet, de iure cōmuni, quoad vxorē verò de iure horum Castellæ & Lusitaniæ regnorum, vt etiam de donatione causa mortis *disp. 288.* dictum est, & de contractibus vniuersim. *disp. 343.*

Quando maioratus, nō per viā diuisionis bonorū, nec in vltima volūtate, sed per modum contractus est institutus; tūc, si irreuocabiliter sit institut⁹ aliquo ex tribus modis, *l. 44. Tauri* expresis, *& fusiùs sequentib. disputationib. explanandis*, aut aliquo alio modo ex subijciendis *eisdem sequentibus disputationib.* sanè talis contractus, aut donatio, ita est cōtractus simpliciter & omnino inter viuos, ac validus, vt nihil de vltima voluntate participet, neq; quoad reuocabilitatem, neq; vt indigeat morte institutoris, vt confirmetur. Sicut enim donatio causa mortis amittit naturam donationis causa mortis, & transit in donationem inter viuos eo ipso, quòd aliquid ei aduenit, vnde irreuocabilis reddatur, *vt disp. 287. iuxta varia iura, cum communi doctorum sententia dictum est*: ita quando institutioni maioratus per viam cōtractus, aliquid eiusmodi aduenit, vnde irreuocabilis ac firmus redditur, non indigēs in hoc Castellæ regno morte institutoris vt confirmetur, sortitur planè rationem contractus inter viuos, nihil participans de vltima voluntate, *vt rectè Molina. lib. 1. de primog. c. 12. num. 21. ait.*

Denique quādo maioratus est institutus per viam cōtractus reuocabiliter in hoc Castellæ regno iuxta dispositionem *legis 44. Tauri*, etiam quando institutus est diuidendo bona inter liberos, sed per viā cōtractus, modis supra explicatis, & non per vltimam voluntatem, rectè cum Greg. Lopez. *l. 4. tit. 11. part. 4. verb. en su vida.* & cum aliis, *quos citat*, affirmat Molina *vbi supra a nu. 8.* resultare mediam speciem contractus, inter vltimam voluntatem, & eum contractum merè inter viuos, qui non sapit naturam vltimæ voluntatis: atq; hanc speciem ait comprehendere ēt omnes donationes, quæ non, nisi donantis morte, confirmantur, quales sunt donationes inter coniuges, & patris ac filij, *de quibus disp. 289. & 290. dictum est.* (excipe donationē causa mortis, quæ quia aliquantulū plus conuenit cum legatis, quàm illę aliæ, *vt disp. 287. & potissimum disput. 288. explicatum est*, quamuis comprehēdi etiam poterat sub eadē specie, & donatio verè ac contractus sit, (placuit tamē iurisconsultis, inter vltimas voluntates eam potiùs computare) eamq; speciem affirmat distinctam esse à legato & fideicommisso, & deniq; ab omni vltima voluntate: eatenus verò ait esse mediam inter merum contractum inter viuos, & vltimā volūtatem, quod, cū verè contract⁹ sit, aut donatio, participat tamen de vltima volūtate, non solū, quod reuocari posit (id q precario, & contractib⁹ innominatis, interim dum fines pacti nudi non egrediuntur, de

iure

iure cæsareo conuenit) sed simul etiã ac præcipuè, quòd morte donantis, seu disponentis, confirmentur: quod illis alijs contractibus, qui simpliciter & omnino sunt inter viuos, non conuenit. Vnde quẽadmodum *disp.*288. de donatione causa mortis *cum communi doctorum sententia, quam retulimus*, dictum est, si spectetur quoad sui initium, ordinationem, seu productionem, plus accedere ad cõtractum, quàm ad vltimam voluntatem: si verò spectetur quoad effectum & stabilitatem, postquàm est producta, quatenus scilicet reuocari potest, accedere plus ad vltimam voluntatem: ita de eiusmodi institutionibus & donationibus mediæ huius speciei, est dicendum, quoad sui videlicet initium, ordinationẽ, ac dispositionem, esse contractus: quoad effectum verò & stabilitatem, participare naturam vltimæ voluntatis, eoque ex capite sortiri mediam quandam speciem inter meros contractus inter viuos, & vltimam voluntatem, *vt rectè Molina vbi supra n.*16. *affirmat.* Quarè in contractibus mediæ huius speciei, sufficit solemnitas, quæ in contractibus est necessaria neque est necessaria maior, quæ ad vltimã voluntatem exigitur: quoniam solemnitas ad initium ac productionem dispositionis requiritur. In donatione verò causa mortis, quoniam placuit iurisconsultis, plus illi de natura vltimæ voluntatis tribuere, & cum vltimis voluntatibus eam computare, maiorem solemnitatem, *disp.*288. *explicatam*, ad illam necessariam esse statuerunt. Qua etiam ratione noluerunt, necessariam esse insinuationem ad donationem causa mortis, esto summam quingentorum solidorum excederet, *vt eadem disput.* 288. *ostensum est:* cum tamen regulariter in donationibus mediæ speciei, de qua loquimur, vt in donatione inter coniuges, & inter patrem & filium, necessaria sit; eò quòd insinuatio ad initium & productionem donationis spectet, *vt eadem disp.*288. *citata, & duabus sequentibus, comprobatum est.*

10 Dixi, regulariter in donationibus, seu dispositionibus mediæ huius speciei, necessariam esse insinuationem: quoniam quemadmodum in maioratibus, etiam irreuocabiliter institutis, necessaria non est insinuatio ob varias rationes, *quas disp.* 279. *explicauimus*, ita neque necessaria, propter easdem rationes, est insinuatio in maioratib[9] reuocabiliter contractu aliquo institutis: quandoquidem rationes illæ non minus in reuocabili, quàm in irreuocabili militent. Non ergo est legitima ratio, cur in maioratu instituto contractu reuocabili, insinuatio non sit necessaria, quam Molina *lib.* 2. *de primog. c.*8.*n.*21. reddit, quia videlicet contractus ille vltimæ voluntati æquiparatur, vt *disp.*288. *à nobis obseruatum est*, sed legitimæ sunt, quas *disp.* 279. *annuente eodem authore*, reddidimus.

11 Quæ dicta sunt de maioratus institutione, dicenda ferè sunt de melioratione in tertio, *iuxta l.*17. *Tauri*, Si enim in vltima voluntate, aut per viam diuisionis bonorum sit facta, ita vt in vltima voluntate facta censeatur, reuocabilis est interim, dum institutor viuit. Valida autem est eiusmodi melioratio, atq; etiam in quinto, esto in hoc Castellæ regno facta sit in testamento, in quo aliquis iniustè sit præteritus, *vt disp.*179. *dictum est.* Item integrum est meliorato in tertio & quinto, acceptare meliorationem, & repudiare hæreditatẽ meliorantis (id quod locum similiter longè maiori cum ratione habet, etiamsi melioratio facta esset ex contractu) *vt disp.* 204. dictum est, vbi explicatum etiam est, quousq; tunc meliorat[9] teneatur ꝑ rata ad debita defuncti.

12 Quando melioratio in tertio facta esset contractu irreuocabili in euentibus, de quibus est mẽtio. *l.*17. *Tauri citata*, & qui copiosius disputationibus sequentibus explanabuntur, tunc contractus est merè inter viuos. Quando vero facta esset quouis alio contractu, esset reuocabilis, neq; cõfirmaretur, nisi morte meliorantis, ac proinde talis contractus attineret ad mediam illam speciem inter contractus merè inter viuos & vltimam voluntatem, sufficeretque proinde ad illius firmitatem solemnitas ad contractum requisita. Quòd si ea melioratio, aut quæuis alia donatio, facta inter viuos filiæ, aut filio, quæ *iuxta l.*26. *Tauri, quæ est l.*10. *tit.*6. *lib.*5. *nouæ collect.* censetur eo ipso melioratio quoad eam latitudinem in tertio & quinto, facta sit ob causam, vt regulariter fieri solet, tunc melioratio illa non indiget insinuatione, esto quingentos solidos excedat, *iuxta dicta disp.*279. Si verò esset facta contractu, & non esset donatio ob causam, insinuatione indigeret, quoad excessum vltra quingentos solidos.

Obseruat verò optimè Molina *lib.* 1. *de primog. c.* 12.*n.*19. Legem 17. *Tauri* loqui solùm de melioratione in tertio facta alicui descendentium, vt patet intuenti eam legem, ac proinde, quæ dicta iuxta eam legem sunt, intelligenda esse, de sola melioratione in tertio, siue facta sit filio sub potestate eius parentis, à quo melioratur, constituto, siue non, ac proinde ea lege corrigi ius commune circa donationẽ factam de tertio descendentibus, *iuxta dicta supra & fusius disp.*243. *& disp.*291. Quòd verò attinet ad meliorationem in quinto per viam contractus, aut donationis, incorrectum manet ius cõmune. Quare si ea melioratio contractu, aut donatione, facta sit alicui extraneo, statim efficitur irreuocabilis, etiam si nec facta fuerit ex causa onerosa cum aliquo tertio, nec fuerit facta traditio rerum donatarum. Obserua tamen, si ea donatio facta extraneo, nõ sit ex causa, sed sit donatio simplex, indigere insinuatione quoad excessum vltra quingentos solidos. Præterea, si ea donatione simplici intestabilis redderetur donator, esset inualida. *Concinit. Anton. Gom. l.*17. *Tauri, n.*10. 13

Hæc eadem dicenda sunt de donatione ex eodẽ quinto, facta à quouis parentum descendenti, qui sub ipsius potestate non est. Si verò donatio de eodem quinto, facta esset filio in potestate donantis constituto, tunc, vt valida esset, requireretur traditio rei donatæ, possetque post traditionem factam reuocari à parente interim dum viueret, nec confirmaretur, nisi morte talis parentis, vt hæc omnia, quod ad filios attinet, explicata ex iure communi sunt *disp.*243. *& 291. citatis:* cum enim, quoad meliorationem ex quinto, nihil in hoc Castellæ regno sancitum sit, quod deroget dispositionibus iuris communis, vtiq; quoad hæc, vt *bene Molina vbi supra ait*, standum est dispositionibus iuris communis. 14

Rectè etiam *ibidem* Molina subiungit, si ex quinto maioratus sit institutus alicui extraneo contractu donationis, aut etiam alicui filio, vel descẽdenti, siue in potestate constituto, siue non, tunc, nisi aliquid interueniat, quod *iuxta l.*44. irreuocabilem illam efficiat, posse ab institutore pro libito reuocari dum viuit, *iuxta eandem legem* 44. *Tauri.* Atque hoc esse discrimen, maximè attendendum, interim dum aliud nõ disponitur, inter institutionem maioratus ex quinto, & meliorationem, seu donationem, sine maioratus institutione ex eodem quinto, factam extraneo, aut descendenti, qui non sit in ita donantis potestate; quod institutio maioratus reuocari potest, melioratio verò illa ex quinto non item. 15

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institutio aut melioratio in tertio, factæ contractu, vt irreuocabiles reddantur, satis est traditio per actum fictum, & quando ea traditio se extendat etiam ad futura.*
2. *Maioratus eadem institutio, aut melioratio, irreuocabiles redduntur, traditione coram tabellione scripturæ, in quo factæ sunt, vis quibus sunt factæ.*

3. *Institutio maioratus, aut melioratio, facta contractu oneroso, irreuocabiles eo ipso redduntur; modo si contractus onerosus sit matrimonij, contractus fiat cum tertio contrahente, aut sequatur id matrimonium.*

4. *Maioratus institutio, aut melioratio, si factæ sint vltima voluntate, nullo trium actuum, qui explicati sunt, irreuocabiles redduntur. Quando autem fieret traditio ex interuallo, non facta mentione, quòd id fieret ad implendam vltimam illam voluntatem, censeretur facta noua donatio inter viuos irreuocabilis. Et num id locum etiam habeat in maioratu.*

VTRVM, VT MAIORATVS INSTItutio, aut melioratio in tertio, irreuocabiles reddantur, necessaria sit traditio per actum verum, an sufficiat per actum fictum, vt per clausulam constituti. Et de aliis duobus actibus, quibus eædem dispositiones irreuocabiles efficiuntur. Disp. 584.

QVæstio hæc excitatur ad maiorem explanationem trium actuum, quibus, *ex l.17. & 44. Tauri*, disputatione præcedente relatum est, maioratus institutionem, & meliorationem in tertio, irreuocabiles reddi. Et, quod ad primum eorum, quæ circa primum actum, hoc est, circa irreuocabilitatem ex traditione, proposita sunt, attinet, *disput. 13. iuncta disp. 12. antecedente*, explicatum est, qui sint actus veri, & qui ficti, quibus possessio comparetur. Atque, licèt de omnibus fictis idem in re proposita dicendum sit, si contingat possessionem rerum, quæ ad maioratum, aut meliorationem spectant, quouis eorum tradi, præcipui tamen, quibus id eueniet, sunt per clausulam constituti, aut per reseruationem vsusfructus earum rerum: qui duo actus, vna cum cæteris fictis, *disp. 13. citata* explanati sunt.

1 Hoc item constituto, breuiter dicendum est. Etiamsi traditio per actum fictum fiat, vt per clausulam constituti, qua videlicet maioratus institutor, aut qui meliorationem facit, profiteatur in scriptura institutionis, aut meliorationis, se res illius maioratus, aut tertium, in quo meliorat, deinceps possidere nomine eius, in quo maioratus instituitur, aut qui in eo tertio melioratur, satis esse, vt ea institutio, aut melioratio, facta per contractum, irreuocabilis, ac firma omnino reddatur. *Ita communis sententia, quam referunt ac sequuntur Anton. Gom. l. 17. Tauri, n. 15. & Molina lib. 4. de primog. c. 2. à nu. 4.* Ratio autem est, quoniam verè per actum fictum transfertur possessio ciuilis in eum, cui fit ea traditio per eum actum fictum, & comparat dominium rei ita traditæ, si habeat ad id titulum sufficientem, *vt disp. 13. citata, & aliis, ostensum est.* Atque, si per clausulam constituti tradatur ita possessio bonorum maioratus, aut tertij, in quo facta sit melioratio, exprimēdo, tradi præsentium & futurorum, aut tradendo illam eorum bonorum absolutè, tunc se extendit ea traditio & possessio, etiam ad bona futura, pro tempore tamen, quo erant futura, redditurque proinde ea institutio maioratus, aut melioratio, firma & irreuocabilis, etiam quoad bona futura, *vt cum plerisque aliis, quos referunt, affirmant Ant. Gom. l. 17. Tauri, n. 11. & 12. & Molina vbi supra n. 7.*

Ibidem subiungit Molina *num. 13. cum Tellio Ferd.* si institutor maioratus, aut qui in tertio meliorauit, professus est, primò vocatum, aut melioratum, possidere, satis esse id, vt censeatur in illum translata possessio, atque adeo, vt institutio maioratus, aut melioratio, effecta sit irreuocabilis, *iuxta gloss. l. ab emptione, verb. constituantur. ff. de pactis.* Glossa tamen illa solum dicit, si, qui titulum in alium transtulit, confiteatur, se nomine illius possidere eam rem, censeri illam traditam: profiteri autem aliquē, se nomine alterius, in quem titulum transtulit, possidere, nihil profectò à clausula constituti differt. Item subiungit, *cum eodem Tellio, & aliis*, etiam quoad bona, quorum maioratus institutor, aut meliorator, est dominus, sed caret eorum possessione, & quoad nomina debitorum, reddi institutionem irreuocabilem, si institutor, aut meliorator, cedat actionem ad illa in primò vocatum, aut melioratum, *iuxta glos. l. vlt. in prin. verb. portionibus. ff. de donationib. argum. l. illam. C. eod. tit. & l. vlt. iuncta glos. vlt. ibi. C. quando fiscus vel priuatus.*

Inter actus fictos, quibus de iure cōmuni transfertur possessio, vnus est, *vt disp. 13. citata dicebamus*, quando traditur scriptura, non quidem de nouo confecta, qua titulus confertur ei, qui mittendus est in possessionem, sed antiqua, qua prior possessor titulum illius habebat. Atque si tradatur eiusmodi scriptura ab institutore maioratus, aut à meliorante, rei ad maioratum, aut ad meliorationem spectantis, ei, qui ad maioratum primò vocatur, aut qui melioratur, eo ipso censebitur translata possessio rei ea scriptura contentæ in eum, ac proinde, quoad eam rem, maioratus, aut melioratio, reddetur irreuocabilis. Neque hæc traditio scripturæ est, de qua fit mentio *l. 17. & 44. Tauri*: sed hic modus tradendi possessionem, sub primo modo comprehenditur è tribus, quibus eis duabus legibus dicitur, institutionem maioratus, aut meliorationem, reddi irreuocabilem. Eadem verò disp. 13. ostendimus, de iure huius Castellæ regni, etiam traditione scripturæ de nouo confectæ, qua alicui titulus eius rei conferetur, transferri in eum possessionem eiusdem rei. Atque de traditione eiusmodi scripturæ, qua maioratus instituitur, aut melioratio fit, sermo est duabus legibus citatis, dum dicitur traditione illius coram tabellione, reddi secundo modo institutionem maioratus, aut meliorationem, irreuocabiles. Quia enim de iure communi traditione eiusmodi scripturę, non censetur tradita possessio, ad tollenda dubia, opus fuit addere secundum illum modum, quo dispositiones illæ redderentur irreuocabiles, *vt cum aliis, quos citant, affirmant, Ant. Gom. l. 17. Tauri, n. 16. & Molina c. 2. citato, n. 10.* Vbi, *cum Tellio*, Molina subiungit, cùm iura illa ad eum effectum exigant, vt scriptura illa tradatur coram tabellione, non satis esse, si tradatur illi coram iudice, vel coram aliquo alio; tametsi addat, quando euentus occurreret, in quo tradita esset, non coram tabellione, sed coram alio, esse ea de re cogitandum. 2

Vt verò expediamus, nos etiā à tertio actu, quo institutio maioratus, aut melioratio, irreuocabiles redduntur, satis perspicuè constat ex duob. iurib. citatis, non satis esse, si fiant ex causa, aut ob causam onerosam, vt ex causa matrimonij, sed insuper esse necessarium, vt fiant cum tertio aliquo, cui id onerosum sit: verba enim eorum duorum iurium in re proposita sic habent; *por causa onerosa con otro tercero*: Quarè esto in aliquo homine institutus sit maioratus, aut homo aliquis melioratus sit, ad cōtrahendum matrimonium, si tamen actum ea de re non sit cum ea, quæ cum illo debet contrahere, aut cum aliquo loco eius, reuocari poterit maioratus, aut melioratio. Si tamen, post institutum maioratum, aut factam meliorationem, virtute talis institutionis, aut meliorationis, celebretur matrimoniū, tunc eo ipso redduntur irreuocabiles, quia iā tunc ea institutio, & cōtractus, se extēdit ad tertium illum, subitque comparatione illius rationem contractus onerosi: neque satis erit tunc cōsensus ita instituti, aut meliorati, vt reuocari possit in præiudicium vxoris, & filiorum, *vt hæc omnia cum Tellio asseuerat Molina vbi supra num. 16.* Imò verò, esto dissolutum esset matrimonium sine liberis, consensus 3

viri, in quo institutus esset maioratus, satis nō esset ad illum reuocandū: eò quòd id cederet in præiudicium cæterorum, qui ad eum maioratum irreuocabiliter ea ipsa institutione vocati etiā sunt. Quādo maioratus, aut melioratio, facta essent ad contrahendum matrimonium contractu celebrato cū tertio, comparatione cuius ea subirent rationem contractus onerosi; tunc, inquit vbi supra Molina *cum Tellio Fernandez*, si non sequeretur matrimoniū, posse reuocari maioratum aut meliorationē, quasi facta irreuocabiliter ob eam causam, seu sub conditione eius causæ, causa non subsequuta. Quod si, orta controuersia inter aliquos, illa componeretur transactione, vno instituente maioratum in persona alterius ex aliquibus bonis, tunc, quia eo ipso institutio celebrata esset contractu oneroso comparatione instituti, sanè ea institutio continuò esset irreuocabilis.

4 Dubium est, vtrum sicut, quando maioratus est institutus contractu inter viuos, aut melioratio eodē modo facta est, & sequitur traditio, aut aliquis alius ex tribus actibus explicatis, redditur institutio, aut melioratio irreuocabilis: ita reddantur, quando institutio, aut melioratio, factæ fuerunt vltima voluntate. Ad quod, *quicquid Peralta, à Molina c.2. citato. n.19. relatus, dixerit*, proculdubio simpliciter dicendum est, non reddi, præsertim in hoc Castellæ regno iuxta *l.17. & 44. Tauri*, quæ expresè statuunt, solùm reddi irreuocabiles ex quouis eorum trium actuum, quando factæ sunt contractu inter viuos: secus autem, quando factæ sunt vltima voluntate. Quare si traditio rerum ad maioratum, aut meliorationem attinentium, fiat intuitu implendi dispositiones illas factas ex vltima voluntate, aut mentione facta, quòd ad illas implendas id fiat, tunc vtique, quamuis dominium & possessio earum rerum transeat in accipientem, *iuxta ea quæ disp. 287. de donatione causa mortis dicta sunt*, quando illi accedit traditio, nihilominus reuocabiles adhuc remanent, *vt rectè affirmant Ant. Gom. l.17. Tauri. num. vlt. Molina à n.19. citato, & alij, quos referunt, quibus consentit Couar. in Rub. de test. part. 2. n. vlt. §. vlt.* Imo verò (iuxta ea, quæ diximus *disp. 193. §. vlt.* circa legatum, quando accedit traditio testatoris ad illud implendum dum viuit) transeunt dispositiones illæ tunc in donationes causa mortis sequuta traditione, quæ traditio dominium rei donatæ confert, sed reuocabile, neq; impedit reuocationem talium donationum, sicut neq; impedit reuocationē donationis causa mortis; *vt disp. 287. dictum est.* Quando autē præcessissent institutio maioratus, aut melioratio, factæ in vltima voluntate, & ex interuallo sequeretur posteà traditio rerum ad maioratū, aut meliorationem, attinentium, nulla facta mentione, quod ad vltimam voluntatem exequutioni mandandam id fiat, tunc communis opinio, *quā referunt ac sequuntur Ant. Gom. & Molina vbi supra* affirmat, censeri factā de nouo donationem inter viuos earundem rerū, subsequuta traditione, ac proinde reddi irreuocabiles, iuxta ea quæ de legato prius facto, sequuta posteà ex interuallo traditione sine vlla mentione, quod ad mandandum exequutioni tale legatum id fiat, affirmat communis doctorum sententia, *quam iidem doctores ibidem atq; à nobis dictum est disp. 193. §. vlt. & Ant. Gom. 1. tom. var. res. c.12. nu. 4. ac Couar. in Rub. de test. part. 2. n. vlt. §. vlt. referunt ac sequuntur.* Rectè verò ait Couar. *vbi supra*, per eiusmodi donationem, præsumptam de eadem re factam ex interuallo censeri extinctum prius legatū. Hoc loco obserua, quamuis dictum sit, Molinam hæc omnia affirmare; *numero* tamen 20. *in fine*, subiungere, non carere id difficultate, quando maioratus prius esset institutus in vltima voluntate, & posteà sequuta esset traditio rerum ad eum maioratum attinentium. Quoniam ad hoc, vt ex traditione rerum maioratus facta ex interuallo, censeatur facta, noua donatio inter viuos, opus est dicamus, institutorem recessisse à prima institutione, & aliam de nouo intendisse efficere, quod, inquit, non facilè est præsumendum. Vnde addit, quando id euenerit, rem maturiùs esse cogitandam.

SVMMARIVM.

1. *Argumenta proponuntur, quòd vt institutio maioratus, aut melioratio in tertio, traditione irreuocabiles reddantur, necessaria sit omnium traditio.*
2. *Maioratus institutio, & melioratio in tertio, vt traditione irreuocabiles reddantur, sufficit quarundam rerum traditio.*
3. *Satis fit argumentis in contrarium.*
4. *Maioratus, & melioratio, in tertio quando traditione vnius rei censeantur facta irreuocabiles quoad eam solam rem.*
5. *Maioratus institutor, aut meliorator, si per clausulam constituti fecit eas dispositiones irreuocabiles, quòd existente postea aliqua re, interuertat possessionem illius, non idcirco reuocat eas dispositiones.*
6. *Maioratus institutio, ac melioratio, reddi possunt irreuocabiles traditione clausulæ constituti, etiam quoad iura incorporalia, & quoad nomina debitorum.*

VTRVM VT MAIORATVS INSTITVTIO, aut melioratio in tertio, contractu inter viuos factæ, irreuocabiles reddantur, satis sit traditio rei vnius, an requiratur omnium ad illas attinentium. Et an traditione irreuocabiles reddantur, etiam quoad bona futura.

Disp. 585.

QVod necessaria sit omnium earum rerum traditio, alioquin reuocabiles maneant institutiones illæ quoad res non traditas, suaderi potest. Primò, ex illis verbis legis 17. *Tauri*; *auiendo entregado la possession de la cosa y cosas en el dicho tercio contenidas*; ex quibus constat, ad irreuocabilitatem omnino meliorationis, non sufficere traditionem rei vnius ad illam attinentis, sed requiri traditionem omnium. Et quamuis in alijs editionibus verba illa habent; *la possession de la cosa o cosas*; in noua tamen collectione copulatiuè habet; *la possession de la cosa y cosas*: cui editioni est standum. *Primū argumentum.*

Secundò, quoniā eisdem duobus iuribus habetur, fieri eiusmodi institutiones irreuocabiles, *auiendo entregado la possession de la cosa y cosas*; quibus verbis satis apertè innuitur, translationem possessionis rerum ad maioratum, aut ad meliorationem pertinentium, efficere eiusmodi dispositiones irreuocabiles: sed, quando diuersæ res pertinent ad maioratum aliquem, aut ad meliorationem, apprehensione possessionis vnius earum, non comparatur possessio reliquarum, esto ad comparandam possessionem rei vnius, non sit necesse apprehendere illam quoad omnes illius partes, sed satis sit apprehendere illam per partem, animo tamen per eam apprehensionem possidendi rem totam, *vt vtrumque initio disp. 13. ostensum est*: ergo traditione quarundam rerum ex his, quæ pertinent ad maioratum aliquem, aut ad meliorationem, non efficiuntur eiusmodi dispositiones irreuocabiles, quoad res cæteras ad easdem institutiones attinentes. *Secundum.*

Tertiò, ratio quare traditione rerum ad maioratum, aut ad meliorationem attinentium, eiusmodi dispositiones irreuocabiles fiunt; est, quoniā ea traditione transfertur earundem rerum dominium in personam, in qua maioratus est institutus, aut qui est melioratus, esto aliquando possessio earum non comparetur, vt si erat apud aliquem tertium, *Tertium.*

tium *vt in calce disput.13. citatæ ostendimus*: sed quando traditio fit quarundam rerum,& non omnium,ad aliquam harum dispositionum attinentium, comparatur solùm dominium earum, quæ traduntur, non verò reliquarum: ergo traditione solùm quarundam ex illis non redduntur eiusmodi dispositiones irreuocabiles,quoad res minimè traditas.

Castillo, & Tellius. *l.17. Tauri*, in hanc sententiã propendent, quando non additur clausula constituti,quæ, *iuxta dicta disputatione præcedente*, comprehendat præsentia & futura, quæ eo actu ficto tradita censeantur pro tempore (quod ad futura attinet) quo illa erunt.

2 Ant. Gom. *l.17. Tauri. à n.11. & calce. l.23.* censet, satis esse tradi rem,aut res aliquas,vt irreuocabiles fiant eiusmodi dispositiones, ẽt quoad res cæteras, quamuis nondũ existant. In eadẽ sententia est Molina *lib.4. de primog.c.2. a n.23.* modò tamen, inquit, traditio alicuius,aut aliquarũ rerũ,eo animo adhiberetur,vt dispositio irreuocabilis efficeretur. Sanè in hanc sentẽtiam ꝓpendeo,tametsi tutũ semper iudicẽ, addere clausulam cõstituti, quæ res omnes comprehẽdat, aut tradi coram tabellione scripturam eius dispositionis. Præter multa alia, quibus Ant.Gom. *l.17.cit. ducitur*,hanc sententiã confirmat Molina. Primò,quia l.7. Tauri, de melioratione in tertio loquitur: tertium aũt, *vt ex l.23. Tauri constat*, accipiendum est de bonis,nõ præsentibus, sed quæ tempore mortis meliorantis reperientur: & idẽ est de institutione maioratus ex tertio & quinto, *iuxta l.44.Tauri*:intelligitur enim de bonis,quæ tempore mortis institutoris fuerint reperta; ac proinde hæ institutiones,& aliæ, bona futura respiciũt, quorũ traditio fieri nequit statim, nisi per actũ fictum;neque,si per actum fictum ea fiat, sortitur effectũ, nisi per cõparationem ad tempus,in quo res illæ erunt, *vt disputatione præcedẽte dictum est*: cùm ergo in his omnibus dispositionibus,& in aliis, quæ comprehendunt bona aliqua adhuc acquirenda,nõ possit fieri traditio omnium rerũ per actum verũ ante mortẽ disponenis,ad effectum, vt dispositiones ipsæ ante eam mortem irreuocabiles reddantur; neq; sit credendum.*l.17.& 44.Tauri*,loqui solum ad eũ effectũ de traditione per actum fictum, sed potius per actũ verum;consequens profectò est, vt intentum earũ legum nõ sit, necessariam ad irreuocabilem earum dispositionum esse traditionem rerum omnium, sed sufficere alicuius, aut aliquarum, animo easdẽ dispositiones irreuocabiles ea traditione reddẽdi: præsertim cum *l.44.Tauri*,etiam in noua collectione,sub disiunctione habeat. *Saluo si ouiere entregado la possession de la cosa o cosas.* vbi apertè innuitur,necessariam ad id non esse traditionem omnium, sed sufficere alicuius, aut aliquarum,nusquamq; legam⁹, necessariam esse traditionem omnium. Secundò, quoniam legibus.17.& 44.*Tauri* in verbis,quæ nũc expendimus, non agitur ea traditione de translatione possessionis rerum ad maioratum, aut ad meliorationem pertinentium; sed de irreuocabilibus reddendis eis dispositionibus traditione ea facta: reddere verò eas dispositiones traditione irreuocabiles,sanè non minus pendet ex animo institutoris maioratus,aut meliorantis, quam restitutio hæreditatis,traditione facta fideicommissario, pẽdeat à voluntate hæredis illam restituentis: sed, vt hæres grauatus restituere hæreditatem, censeatur reipsa eam totam restituere ad effectum, vt actiones omnes,tã actiuæ,quam passiuę transeant in fideicommissarium, satis est, si tradat vnam, aut multas res hæreditatis, animo tradendi totam hæreditatem, vt habetur.*l.restituta, in prin.ff,ad Treb. his verbis, Restituta hæreditas videtur re ipsa. si forte passus est hæres possidere res hæreditarias, vel totas, vel aliquas earum, hac mente,vt vellet restituere, & ille suscipere*, dictumq; vtrumque est *disput.186.* ergo eadem ratione, vt dispositiones, de quibus loquimur, irreuocabiles traditione fiant quoad omnia,satis est, tradi vnam, aut multas res ad eas dispositiones attinentes, neque est necesse, tradi omnes.

Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est, ibi, *de la cosa y cosas*,coniunctionem æquipollere disiunctioni *o cosas*, quod frequens est in iuribus,*vt habetur. l. sæpè ff. de verb.sig.* præsertim cũ lege 44. *in eadem noua collectione* habeatur; *de la cosa o cosas*, & cùm neutro in loco sit sermo de omnibus, vt constat ex legum ipsarum intento explicato. Ad primum 3

Ad secundum negandum est, eodem modo requiri traditionem ad possessionem comparãdam, & ad irreuocabiles efficiẽdas dispositiones aliqua expressione,seu declaratione animi per eam traditionem, vel ad aliud ius conferendum simili animi declaratione,*vt ex l. restituta citata constat,& affirmant Bart.& alij,quos Molina vbi supra nu.28.refert ac sequitur*: quare,esto traditione alicuius rei,aut rerũ aliquarum,ad eandem dispositionem attinẽtium, solum comparetur possessio earum, quæ traduntur; non verò earum,quæ non traduntur, nihilominus traditione alicuius earum rerum,animo ea traditione irreuocabilem reddendi dispositionem, irreuocabilis efficitur quoad omnia vniuersim, quæ sub illa cadunt. Ad secund.

Ad tertium neganda est maior:non enim irreuocabilitas pendet à dominij translatione,vt constat, quia quando dispositiones fiunt contractu oneroso cũ quodam tertio,irreuocabiles ex ipso redduntur, neq; tamen transfertur dominium, nisi accedat traditio:sed irreuocabilitas pendet ex eo, quod id fiat, quod à lege est dispositum, vt sit sufficiens ad reddendas illas irreuocabiles;quod in re proposita est traditio, saltem alicuius, vel aliquarum rerum animo firmas illas efficiendi. Ad tertium

Ibidem Molina *n.30.* ait,si quando fit traditio alicuius, aut aliquarum ex rebus ad maioratũ, vel ad meliorationem attinentiũ,addatur, id fieri ad maiorem eius dispositionis firmitatem,vel vt reuocari non possit, aut aliud simile, censendum esse eam traditionem esse factam animo reddendi irreuocabilem totam dispositionem:idemq; esse, si tradantur omnia præsentia ad eam dispositionem attinẽtia,esto nihil aliud exprimatur.quia tũc institutor, aut meliorans,fecit totum,quod pro tunc facere ad id poterat: secus autẽ, si ex multis rebus, quæ erant in prospectu, & ad eam dispositionem attinebant, tradat vnam, nihil aliud exprimendo: quia tunc quoad eam solam, censebitur facta irreuocabilis talis dispositio;non verò quoad reliquas.

Numero 31.idem autor *aduersus Tellium,cæterum consentaneè ad Ant. Gom. l.17.* Tauri. *n.12.* addit. Si maioratus institutor,aut meliorans, constituit se possessorem bonorum maioratus, aut meliorationis,loco vocati primò ad maioratũ, aut loco meliorati, quamuis cum Baldo, & aliis,sit dicendum,si interuertat possessionẽ cõparatione rei alicuius futuræ ad eam dispositionẽ attinẽtis, dicendo, se nõ cõparare possessionẽ eius rei vocato ad maioratum,aut meliorato, sed sibi,nõ acquiri illi possessionẽ,nihil impediente, clausula constituti antecedente, quæ ad eam etiam rem sese extẽdebat; nihilominus per eam possessionis interuersionem, nõ censeri reuocatam maioratus institutionem,aut meliorationẽ, etiam quoad eam rem. Ratio autẽ est.quoniam per clausulam constituti facta fuit à principio ea institutio omnino firma & irreuocabilis simpliciter, & quoad omnia: possessio autem per eandem clausulam quæ quoad eam rẽ pendebat ex illius existẽtia, potuit interuerti & impediri protestatione illa, & animo nõ acquirendi possessionem eius rei illi alteri,sed sibi: sicut, post acquisitã alicui possessionẽ, potest

potest ab illa deturbari, eamque amittere, comparante eam altero.

Ant.Gom.*l.17.Tauri,n.13.* affirmauit, esto, quãdo ex tertio fiebat maioratus institutio, aut melioratio institutor, aut meliorans, se constituisset possessorem loco primò vocati, aut meliorati, solùm rerum præsentium ad eam dispositionem attinentium, dispositionem reddi irreuocabilem, ēt quoad futuras. Ait verò Molina *vbi supra n.32.* verum quidem id esse, si institutor, aut meliorans, ea via intẽderet efficere dispositionem irreuocabilem; maleq; ea de causa reprehendi à Tellio in eadem lege: quia tunc irreuocabilitas se extendit ad omnia, etiamsi traditio per eam clausulam cõstituti solùm se extendat ad præsentia: secus verò ait esse, si non significauit, se ea via intendere firmam, aut irreuocabilem efficere eam dispositionem: quia tunc solùm manebit irreuocabilis quoad præsentia, non verò ad futura.

Tellius *l.17.Tauri, n.56.* asserit, in rebus incorporalibus, in quibus maioratus institutor, aut meliorans, possessionem nõ habet, non posse fieri maioratum, aut meliorationem, irreuocabilem, nisi cessio earum rerum incorporalium interueniat, etiãsi maioratus institutor, aut meliorans, se constituat possidere bona omnia maioratus, aut meliorationis, nomine primo vocati, aut meliorati. Id verò probat, qa in iuribus incorporalib. vt in nominib. debitorum, non aliter fieri potest traditio, quàm per cessionem, vt constat ex *l.3.in prin.ff.pro socio*, vbi habetur, nomina debitorum acquisita ab vno ex sociis, administrãdo negotium societatis, non cõmunicari aliis sociis, nisi cedantur: cùm tamen res aliæ acquisitę negotium societatis administrando, statim cæteris sociis pro indiuiso, ex ipsamet iuris dispositione, acquirantur, postulante id ita contractu societatis, *vt habetur l.1. & 2.ff.pro socio, & suo loco dictum à nobis est*: quare, vt aliqui dicũt, societas vim habet clausulæ constituti loco aliorum sociorum: vnde cùm in societate, vi clausulæ illius constituti virtualis, non fiat traditio rerum incorporalium aliis sociis, neq; proinde comparent possessionem earum absq; cessione; consequens est, vt neq; si institutor maioratus, aut meliorans, constituat se possidere bona maioratus, aut meliorationis, loco primò vocati, aut meliorati, censeatur facta traditio, aut translata possessio rerum incorporalium, ac proinde neque reddita, quoad illa, sit ea institutio irreuocabilis.

Meritò autem Molina *vbi supra n.35. iuxta hactenus dicta*, ait. Si maioratus, aut melioratio, consistat in rebus corporalibus, & incorporalibus, vt regulariter consistere solet, tunc per clausulam constituti effici dispositionem, etiam quoad incorporalia, irreuocabilem, esto daremus, neq; traditionem esse factam, neq; possessionem esse translatam, quoad res incorporales: quoniam satis esset traditio, quoad res corporales animo firmandi totam dispositionem, qui animus colligitur ex clausula constituti, quoad omnia, vt censeretur facta irreuocabilis quoad omnia vniuersim. Dicendum deinde est, si res incorporales eius naturæ sint, vt quasi affixæ sint rei alicui corporali, vt sunt iurisdictio alicuius loci, vsusfructus prædij alicuius, & alię similes, vel sint eius naturæ, vt possessio earum cõparari possit vsu illius, vt est ius eligendi, aut præsentandi, tunc falsum esse, per clausulam constituti adhibitã ab eo, qui verè possidebat, non censeri factam traditionem quasi possessionis talium rerum incorporalium absq; vlla cessione: quemadmodum absque cessione potest comparari possessio, aut quasi possessio earum rerum incorporalium per actum corporalem aut per vsum iuris earum, *vt disp.14. ostensum est*. Lex autem 3.*ff. pro socio*, non loquitur de eiusmodi rebus incorporalibus, vt illam intuenti est satis perspicuum; sed solùm loquitur de nominibus debitorum, hoc est, de debitis, ad quæ competit solùm actio personalis; quorum proinde quasi possessio nõ videtur, qua alia ratione possit trãsferri in alium, quàm per cessionem: æquitasq; postulabat, vt eiusmodi iura contracta ab vno sociorum comparatione alicuius, qui se illi obligauit, non priùs competerent aliis sociis, quam ab illo socio eis cederentur aduersus eum debitorem, vt actionem aduersus illũ intentare possent. Alias responsiones adhibet Molina *vbi supra n.36.* legi illi 3. quæ videri apud illum possunt. Deniq; ait, quando maioratus, aut melioratio, solùm constaret iurib⁹ incorporalibus eius naturæ, cuius sunt nomina debitorum, quod raro, aut nunquam eueniet, tũc clausulam constituti habere vim cessionis ac traditionis eorum, *vt cum Molinæo affirmat. Eum legito.*

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institutio & melioratio in tertio, contractu celebrata, adiecto pacto de eis non reuocandis, irreuocabiles redduntur. Et quibus rationibus quidam sibi contrarium immeritò persuadeant, & quo modo respondeant ad fundamentum veræ sententiæ.*
2. *Satis sit argumentis.*
3. *Maioratus institutio, aut melioratio, vt irreuocabiles fiant pacto adiecto de eis non reuocandis, parum refert, siue id pactum apponatur in ea instrumenti parte, in qua continetur dispositio, siue in ea, in qua de exequutione agitur.*
4. *Clausulæ à tabellionibus in quacunq; parte instrumenti appositæ, nisi apertæ coniecturæ sint in contrarium, de partium consensu appositæ censentur.*
5. *Maioratus institutus ex regia facultate, in qua contineatur, quòd semel institutus, reuocari non possit, etiamsi per vltimam voluntatem sit institutus, reuocari deinceps non potest.*
6. *Maioratus institutio si confirmetur iuramento, quo instituens iuramento asserat, se illam efficere, non est irreuocabilis: secus si iuramento promittat, se eam non reuocaturum, aut illi non contrauenturum: & in Lusitania de Regis facultate sit adhibitum: & quid in Castella.*

QVIBVS ALIIS ACTIBVS Maioratus institutio, & melioratio irreuocabilis reddantur. Disp.586.

CONueniunt Molina *lib.4.de primog.c.2.n.40.* Tellius *l.17.Taur. num.91.* & alij antiquiores eius legis interpretes, ex eo quod lege 17. & lege 44. *Tauri*, tres soli actus explicati commemorentur, quibus eiusmodi dispositiones irreuocabiles reddantur, non propterea excludi alios, vnde idem euenire possit. Atque in primis controuertunt, num ex pacto addito de non reuocanda aliqua ex his dispositionibus, irreuocabilis reddatur. Respondet verò Molina *ibidem* affirmanter *cum Tellio l.17. Tauri. num. 99. & cum Peralta: quos refert.* Quoniam, sicut donatio causa mortis, quæ sui natura reuocabilis est, si ei addatur pactum, aut promissio donantis, de ea non reuocanda, redditur irreuocabilis, ac transit in donationem inter viuos, *vt constat ex l. vbi ita donantur, & consentiunt. l. si alienam. §. Marcellus, in fine, & l. Senatus. §. mortis causa, in fine. ff. de mortis caus. donat. dictumque est disput. 287. vbi communem ea de re doctorum sententiam retulimus*: sic multò magis eiusmodi dispositiones ita de iure huius Castellę regni reuocabiles, vt reddi irreuocabiles tacitè possint aliquo trium actuum adiectione, *de quibus. l.17. & 44. Tauri est sermo, & qui disputationibus præcedentibus explanati sunt*, reddentur quoq; irreuocabiles expresso pacto de eis-

de eisdem non reuocandis: quod longè plus exprimit mentem ea in parte disponentis, quam exprimant illi actus.

Idem Molina subiungit, multoties se vidisse ea de re fuisse acriter controuersum circa institutiones maioratuum cum eo pacto de illis non reuocandis, contendentibus aliquibus, posse nihilominus reuocari sequentibus rationibus.

Argumentū primum. Primò, quoniam quando aliquis facit donationem causa mortis cum pacto, vt in nullo alio euētu res reddatur, nisi donatarius, qui eam acceperit, moriatur ante donantem potest nihilominus donans illā reuocare, *vt affirmat glos. l. si alienam. §. Marcellus verb. qui acceperit. ff. de don. causa mort. quam sequuntur Bal. & alij*: quod sane nō aliunde euenit, nisi quia, quando donatio est reuocabilis, pactum de illa non reuocanda, nō efficit eam irreuocabilem: cùm ergo dispositiones, de quibus loquimur, factę contractu inter viuos, seu donatione, reuocabiles sint *ex dispositione l. 17. & 44. Tauri*, exceptis euētibus *eisdem legibus* expressis; consequens est, vt ex pacto, de eis nō reuocandis, nō reddantur irreuocabiles.

Secundū m. Secundò, quia quādo dispositio est reuocabilis, pactum, aut stipulatio accessoria de ea non reuocanda, est etiam reuocabilis. *l. stipulatio hoc modo concepta. ff. de verb. oblig. & glossa. l. si patronus verb. Fauiana. ff. si quid in fraud. patro.*

Tertium. Tertiò, quoniam clausula de non reuocando, solet assiduè poni post verba dispositionis, potiùs ad exequutionem, quàm ad substantiam dispositionis: clausulæ autem, quæ ad contractus exequutionem apponuntur, non solent alterare eius substantiam, *vt colligitur ex Clement. 1. in fine de præbend. & affirmant Panor. & alij.*

Quartum. Quartò, quoniam clausula de non reuocando, solet apponi à Tabellionibus: eiusmodi autē clausulæ nihil operantur, nisi constet fuisse à contrahētibus appositas, *vt Bart. Panor. & alij tradunt.*

Qui hæc ita affirmant, ad legem *vbi ita donatur*, quæ præcipuum fundamentum est contrariæ opinionis, respōdent. In eo iure non aliud haberi, nisi donationem, quæ alioquin futura erat causa mortis, ex pacto de non reuocando, effici donationem inter viuos, atq; adeò irreuocabilem: dispositiones autem, de quibus loquimur, sunt donationes inter viuos & reuocabiles *ex dispositione l. 17. & 44. Taur.* nisi aliquis excedat ex iis, *quæ in iisdem legibus commemorantur*, vnde irreuocabiles reddantur: cùm ergo pactum de illis non reuocandis, nihil illorum sit, inueniatq; illas donationes inter viuos reuocabiles ex earundem legum pręscripto; consequens est, vt irreuocabiles eas non efficiat.

Secundò respondent, incirco. *l. vbi ita donatur*, ex pacto de non reuocando induci irreuocabilitatem donationis, quoniā efficit, vt donatio causa mortis transeat in donationem inter viuos: quando autem contractus, de quo inter partes conuenit, non potest transire in aliam speciem contractus, vti⁊, si reuocabilis sit, non transit in contractum irreuocabilem: pactum enim contra naturam & substantiam contractus, est nullum, *vt constat ex l. cum precario. 1. in prin. ff. de precar. & affirmant Bart. & alij.*

Ad primum argumentū Persistendum tamē est in priori sententia. Vnde
2 ad primum argumentum posterioris dicēdum est, eam glossam apertè pugnare cum textu ibi, ipsamque glossam confiteri, textum ibi innuere contrarium: vnde à Bart. & communi doctorum sententia probatur, *quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. tom. 2. var. res. c. 4. nu. 22. Couar. in rub. test. p. 2. n. 11. Iul. Clar. 4. lib. senten. §. donatio. q. 4. n. vlt. & Molina vbi supra. n. 45. dictumque est disputatio. 287.* Item glossa illa, iuxta tertium ibi, non loquitur de donatione cum solo pacto de nunquam illa reuocanda, in quo euentu donatio illa transit omnino in donationem inter viuos, quæ nullo modo potest reuocari, *iuxta l. vbi ita donatur. ff. de donat. cauf. mort. & communem doctorum sententiam, quam glossa illa non negat*: sed loquitur de donatione cum pacto, vt in nullo alio euentu res donata reddatur, nisi donatarius, qui eam acceperit, moriatur ante donantem; virtute cuius pacti donatio illa retinet de donatione causa mortis, quod si donatarius moriatur ante donantem, donatio reddatur nulla; id quod conuenire donationi causa mortis, esseq; illi commune, cum legatis ostēdimus disp. 287. quarè licet donatio, de qua ea glossa loquitur, & de qua in eo textu erat sermo, virtute contineat pactum de nunquam illa reuocanda, habet tamen pactum continens modum, seu conditionem, quod si donatarius moriatur ante donantē, donatio reddatur nulla; in quo differt à mera donatione inter viuos, idq; retinet de donatione causa mortis. & quia id retinet, voluit glossa illa, sed malè, *contra textum ipsum, & communem doctorum sententiam*, pactum illud aliud virtuale, de nunquam illa reuocanda, non reddere illam irreuocabilem, sed posse donantem pœnitere, valideque eam reuocare. Quæ autem Molina *vbi supra n. 46.* addit *ex mente Baldi, & quorūdam aliorum*, quod sc. si donationi, quæ alioquin esset causa mortis, aut quæ alioquin esset reuocabilis, addatur pactū de illi non contraueniendo, etiamsi id pactum iuramento sit confirmatum, non reddatur irreuocabilis, disp. 287. est à nobis impugnatum, ostensumque est, pacta de non contraueniendo, &, de nō reuocando, æquipollere in re proposita. Illud etiam 3
obserua, vt institutio maioratus, aut melioratio, irreuocabiles fiant ex pacto de eis non reuocandis apposito, parum referre, siue id pactum apponatur in ea instrumenti parte, in qua continetur institutio ac dispositio, siue in ea, in qua agitur de exequutione. Cùm enim de substantia & natura harum dispositionum non sit, vt reuocari possint, sicut est natura & substantia donationis causa mortis; sed solùm sint reuocabiles ex dispositione. l. 17. & 44. Tauri, nisi addatur aliquid vnde irreuocabiles reddantur, quod non variat naturam & speciem earū dispositionum, sed solùm efficit eas diuersas accidentario; vtiq; ex eo, quod eiusmodi pactum apponatur in exequutione ad corroborationem & firmitatem eorum, quę antea disposita fuerant in institutione, non sumitur argumentum, quod non sit positum ex voluntate contrahentium, sed ex consuetudine tabellionū: sicut sumitur in donatione causa mortis, cuius natura destruitur appositione talis pacti: ne⁊ enim facilè credendum est, contrahentes voluisse in exequutione destruere, quod in dispositione statuerunt, voluisse⁊ efficere transire illud in dispositionē alterius speciei. de qua re *disp. 287.* diximus quid sentiremus, quod attinet ad donationem causa mortis, de qua sola nobis ibi erat sermo. Lege, quæ eo loco dicta sunt.

Ad secundū. Ad secundum dicendum est, illud esse verū, quādo tale pactum est redditum nullum, quia est cōtra bonos mores, aut quia ita expedit reipublicæ: tunc enim pactū de non reuocando, id ꝙ est reuocabile, perspicuè est nullū, atq; de eiusmodi pacto est sermo. *l. stipulatio hoc modo concepta*: qn̄ autem nullum est absurdum quod est reuocabile, corroborari & effici irreuocabile, vt in institutione maioratus, aut in melioratione; aut quando pactum, de non reuocando, facit dispositionem, cui apponitur, transire in aliam speciem licitam & irreuocabilem, diuersam ab ea, quę esset, si non apponeretur ei id pactū, vt qn̄ dispositioni, quæ alioquin esset donatio causa mortis, apponitur pactum de ea non reuocanda, validum est tale pactum, redditque dispositionem irreuocabilem, vt ex se liquet & cōstat in donatione causa mortis. In glossa aūt in eodem argumēto citata, sermo est, quando iure est permissum alicui rescin-

rescindere donationem aliquam, quia in fraudem ipsius alicui ab alio factam: tūc enim quamuis donans illam fecisset sub certa pœna, si ab alio reuocaretur, nihil impediente eo pacto & pœna donantis, posset reuocari ab eo, in cuius fraudem facta esset: quia accessorium illud non adimittimus huic tertio ad principale reuocandum in præiudicium ipsius factum. Longè autem diuersa est ratio, quādo aliquid erat ab aliquo reuocabile; neque vllum erat absurdum, quòd irreuocabile redderetur, & ab ipsomet, à quo poterat reuocari, redditum est irreuocabile per pactum de eo non reuocando, vt in re proposita cernitur.

Ad tertiū. Ad tertium dicendum est, illud intelligendum esse, quando clausulæ illæ, seu verba aliqua, incidenter in exequutione apponerentur, & quæ non manifestè dispositionem augerent, interpretarentur, amplirent, aut corroborarent: secus autem, si manifestè id efficerent: nam tunc, esto post dispositionem apponantur, non minorem vim habent, quàm si in ipsamet dispositione insererentur. Potissimum autem hoc vim habet, quando dispositio ex sua natura indifferens est, vt vel reuocabilis maneat, vel reddatur firma & irreuocabilis adhibito aliquo, quòd tacitè, aut expressè, eam irreuocabilem reddat, vt sunt institutio maiorat⁹, & melioratio: quocunq; enim loco, aut tempore, id fiat, etiam post confectum instrumentum irreuocabilis redditur.

3 *Ad quartū.* Ad quartum dicendum est, cum tabelliones ministri publici sint, potius censeri, quæ apponunt, ex partium consensu & conuentione apponere, *vt cum Felino & aliis rectè Molina vbi supra num. 51. ait, & concinunt l. vlt. C. de fideiuss. & alia iura*: quare, nisi cōiecturæ sint apertę in contrarium, censendum semper est, clausulas omnes de consensu partium fuisse appositas. 4

Ad primùm verò, quod ad fundamentum prioris sententiæ respondetur, dicendum est. Quamuis in ea lege id solùm habeatur; inde tamen colligi sufficienter nostrum intentum. Pactum enim de non reuocando, adueniens donationi, quæ alioquin esset causa mortis; idcirco facit eam transire in nouam speciem donationis inter viuos, quia efficit illam irreuocabilem, & irreuocabilitas pugnat cum natura & essentia donationis causa mortis: quare, quia pactum illud, sublatis impedimentis, efficere habet irreuocabile id, cui apponitur, efficere cōsequenter habet transire donationē eam in aliam speciem donationis inter viuos: cum ergo dispositiones, de quibus loquimur, aptæ sint irreuocabiles aduentu eius, quod ad id sufficiens sit, multoque potentius ad id ex se sit pactum expressum de illis non reuocandis, quam alia tacita *inducta à l. 17. & 44. Tauri* ad id efficiendum; consequens profectò est, vt multo magis pactum de non reuocando id efficiat; præsertim cùm nulla lege redditum sit irritum ad id efficiendum. Esse autem dispositiones, de quibus loquimur, reuocabiles intra limites donationis inter viuos talesque illas inuenire pactum de eis non reuocandis, nihil profectò impedit, quod eius vi reddantur irreuocabiles, sicut redduntur illis aliis actibus, qui ex legum præscripto irreuocabiles eas efficiunt.

Ad secū. Ad secundum negandum est, idcirco pactum de non reuocando, inducere irreuocabilitatem in donatione, quæ alioquin esset causa mortis, quia facit illam transire in aliam speciem contractus; sed è contrario, quia inducit irreuocabilitatem in ea, & irreuocabilitas pugnat cum natura & essentia donationis causa mortis, transire eam facit in illam speciem contractus: quare neganda est consequentia, qua infertur, ex eo, quod dispositiones, de quibus loquimur, sint donationes inter viuos, neque appositione eius pacti trāsire possint in aliam speciem contractus, infertur, non posse reddi eo pacto irreuocabiles: ad hoc enim, vt pactum de non reuocando, irreuocabilem reddat dispositionem aliquam, impertinens est, quod transire eam faciat in aliam speciem contractus, aut non.

Molina *vbi supra cum Peralta* ait, si in facultate regia ad maioratum instituendum expressè habeatur, vt, si is maioratus semel instituatur, nō possit deinceps reuocari, tunc eo ipso, quòd ex ea facultate est institutus, reuocari non potest: quoniam facultas ei conditioni, seu modo fuit astricta: & quoniam ea fuit eo ipso intentio & mens institutoris. Id Molina restringendum arbitratur, modò in contractu, & non in vltima voluntate, sit institutus, quia arbitratur, vltimam voluntatem; neq; ex principis authoritate, neq; ex iuramento, reddi posse irreuocabilem. Contrarium verò nos docuimus *disput. 583. iuxta ea quæ disp. 151. copiosiùs dicta sunt*: quare, si ex facultate illa regia in vltima voluntate instituatur, non dubito reddi irreuocabilem. 5

Quando institutio maioratus, aut melioratio, in eo sensu cōfirmata esset iuramento, quod instituēs maioratum, aut meliorans, iuramento affirmaret, se eum maioratum ista instituere, aut se ita facere eam meliorationem, tunc quia iuramētum potiùs esset assertorium, quàm promissorium, & quia caderet supra institutionem in se reuocabilem, reuocari vtiq; posset, nihil impediente eo iuramento. *Ita Molina c. 2. citato n. 56. cum communi doctorum sententia, quam refert, dictumq; in simili euentu est disp. 287. circa donationem causa mortis similiter iuramento confirmatam cū Couar. & aliis.* Quando autem aliqua earum institutionum promitteretur non reuocari, & iuramento id confirmaretur, tunc ex natura rei irreuocabilis redderetur: quia, vt dictum est, solùm pactum, de illa non reuocanda efficit illam irreuocabilem, nedum pactum iuramento confirmatum. Diximus, ex natura rei: quoniam in Lusitania, nisi iuramentum de Regis facultate esset adhibitum, non solùm nō redderet illam irreuocabilem, sed etiam efficeret eam nullā eo ipso, *iuxta ea quæ disp. 149. dicta sunt.* Idem erit in hoc Castellæ regno, eò quòd ea institutio, secluso iuramento, sit valida; & contractus, atq; obligationes, alioquin validi, si confirmentur iuramento, eo ipso in hoc regno sint nulli, *vt eadem disp. dictū est.* Nisi dicas, has dispositiones esse donationes perpetuas, quas in hoc regno fas est confirmare iuramento: aut nisi aliqua eiusmodi dispositio fieret in dotem, quam ēt permissum in eodem regno est cōfirmare iuramento, *vt disp. cit. dictum est.* Quæ dicta sunt de pacto iuramento confirmato nō reuocandi aliquam harū dispositionum, similiter dicenda sunt, de pacto iuramento cōfirmato illi nō contraueniendi: quoniam, vt disp. 287. (hoc idē affirmando circa donationem causa mortis) dictum est, satis ei dispositioni contraueniret, qui eam reuocaret, ac proinde pactū de nō reuocando, cōprehenditur in pacto de nō cōtraueniendo. Lege quæ ibi dicta sunt. *Nobiscum conueniunt in hoc vltimo multi, quos Ant. Gabr. lib. 2. communiter opin. tit. de iureiurando conclus. 10. nu. 11. refert, tametsi refragetur Molina vbi supra n. 57. cum quibusdam aliis quos citat.* 6

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institutio, aut melioratio in tertio, vt irreuocabiles in hoc regno sint in capitibus explicatis, non pendet ab acceptatione vocati, aut vocatorum, neq; alterius nomine ipsorum. Et quid in Lusitania.*
2. *Quamuis concurrant capita, ex quibus maioratus institutio irreuocabilis in hoc regno redditur, si tamen institutus sit ex regia facultate habente clausulam, quod postquam fuerit institutus, reuocari possit, reuocabilis erit. Et quid adhiberi debeat, vt ea clausula non impediente, irreuocabilis efficiatur.*

3. *Institutio maioratus, aut melioratio, irreuocabiles redditæ ex capitibus explicatis, reuocari possunt superueniente aliquo ex iis, ex quibus donationes reuocari possunt.*

4. *Maioratus institutus, etiam irreuocabiliter, à non habente descendentes, natiuitate filiorum reuocatur in totum. Institutus verò ab habente saltem vnicum descendentem, natiuitate filiorum, solùm reuocatur quatenus contigerit legitimas eorum retento in maioratu tertio & quinto.*

5. *Maioratum vt instituat, qui facultatem à principe petit, exprimere non tenetur, quot filios habeat.*

6. *Si maioratus, aut melioratio, ex tertio & quinto irreuocabiliter sint facti in aliquibus determinatis bonis, & decrescentibus bonis, tempore mortis non tot ad tertium & quintum pertineant, reuocantur quoad excessum. Nisi causa matrimonij fuerint effecti: nam tunc is, cui fuerint facti, eligere poterit velle stare bonis: quæ erant tempore, quo sunt facti. Si item donationibus posteà factis decrescant bona, illæ sunt nullæ.*

7. *In institutione maioratus, aut in melioratione non valet pactum in præiudicium aliorum filiorum, quòd stetur quoad tertium & quintum bonis, quæ pater tunc habet, & non bonis, quæ tempore mortis fuerint reperta.*

8. *Melioratio quousque ex ingratitudine reuocetur.*

9. *Maioratum reuocabilem si vterque coniux de communibus bonis instituant, superstes reuocare illum potest quoad suam partem. Secus quando vxor est superstes, & maritus de facultate vxoris illum instituit.*

NVM, VT MAIORATVS INSTITVTIO, aut melioratio irreuocabilis sint ex capitibus quatuor disputationibus præcedentibus explicatis, necesse sit accedat acceptatio. Atque ex quibus capitibus reuocari adhuc nihilominus eiusmodi institutiones possint. Disp. 587.

QVod ad primum eorum, quæ proposita sunt attinet, magno nos onere hoc loco leuabunt, quę *disput.* 263. *& duabus sequentibus* dicta sunt. Molina 4. *lib. de primog. ca.* 2. *à numer.* 58. affirmat, nisi interueniat acceptatio eius, qui primò ad maioratum vocatur, quantumuis interueniat quoduis ex capitibus explicatis, vnde dictum est, institutionem maioratus reddi irreuocabilem, posse nihilominus reuocari ab institutore, esto iuramento, sine tali acceptatione, promiserit eam non reuocare; idque nihil impediente in hoc Castellæ regno. *l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 3. *ordi. quæ est. l.* 2. *tit.* 16. *lib.* 5. *nouæ collect.* quæ perspicuè videtur contrarium disponere, non solùm quando institutio accepta est à quocunque alio nomine primi vocati, præsertim à tabellione, sed etiam quando à nullo est accepta, modò tamen instituens se intenderit obligare ad illam non reuocandam, vt ex capitibus explicatis tacitè ex legis dispositione, aut expressè, se intendit obligare. Præsertim, addit Molina, cùm maioratus institutio fieri soleat cum multis grauaminibus iniunctis vocatis ad eum, atque adeò institutio illa non sit mera donatio, sed ex parte sit contractus onerosus, qui, ad validitatem, acceptationem, mutuumque consensum requirit. Arbitratur etiam, nihil impediente acceptatione tabellionis, tanquam ministri publici, nomine absentis vocati ad maioratum (per quam acceptationem actionem vtilem acquiri ita vocato confitetur, dependentem à ratihabitione ipsius) posse institutorem maioratus reuocare institutionem ante sequutam ratihabitionem eo modo vocati. Addit verò, quando donatio fit pluribus ordinē quodam, vni post alium, si fiat illis tanquam priuatis necessariam esse acceptationem cuiusque eorum, vt reuocari non posꝭit comparatione vniuscuiusque eorum; alioquin, si à solo primo acceptetur, posse reuocari comparatione cęterorum, interim dum ab eis non fuerit acceptata. Si autem donatio, seu institutio, familiæ sit facta, vt in maioribus fit, quamuis ad eam institutionem multi vocentur ordine quodam, tanquam membra & partes familiæ, tunc eo ipso, quòd à primo institutio est acceptata, redditur irreuocabilis quoad omnes, vt constat ex l. 44. Tauri, in qua disponitur, quòd eo ipso, quòd traditio est facta primò vocato, redditur institutio simpliciter & omnino irreuocabilis.

1 Quamuis verò maioratus ex aliquo è capitibus explicatis irreuocabilis reddatur, esto non acceptetur à primò vocato; ex dictis tamen tribus disputationibus citatis constat, contrarium ferè in his omnibus esse dicendum, atq; Molina affirmat. In primis enim ostendimus, in hoc Castellæ regno, non solùm quando donatio, aut maioratus acceptatus est à quodam tertio priuato nomine absentis (in quo omnes consentiunt) nedum à tabellione ministro publico, sed etiam quando à nullo est acceptatus, modò tamen institutor intenderit se obligare, ad eum non reuocandum, *post l.* 3. *ord. citatam, quæ est l.* 2. *tit.* 16. *li.* 5. *nouæ collect.* non posse reuocari. Ostendimus item, si institutio confirmetur iuramento eam non reuocandi, si secluso iuramento, esset reuocabilis, vi iuramenti irreuocabilem reddi, etiam ante acceptationem. Præterea ostendimus, acceptationem tabellionis tanquam ministri publici etiam extra iudicium, non solum parere actionem vtilem absenti ante acceptationem ipsius dependenter ab eiusdem ratihabitione, sed etiam efficere irreuocabilitatem ab eadem ratihabitione similiter dependentem: Molinamque sibi non constare, dum ex fundamento, quo ducitur, concedit competere actionem vtilem, & negat interim irreuocabilitatem ab acceptatione dependentem. Habent verò hæc omnia similiter locum in melioratione tertij facta. Itē ostendimus, quòd in institutione maioratuum apponi soleant grauamina, tam parui illa esse momenti comparatione vtilitatis & commodi maioratuum, vt nullus sit futurus, qui institutionem ob ea grauamina non acceptet, ac proinde eiusmodi institutiones appellandas non esse contractus onerosus, sed gratuitos simpliciter, atque donationes, ac proinde institutoris obligationem tacitam, aut expressam, ad aliquam ex his institutionibus non reuocandam, nō pēdere in hoc Castellæ regno *post l.* 3. *cit.* ab acceptatione vocati; tāetsi pendens semper sit, ad hoc vt ea obligatio non dissoluatur, à ratihabitione vocati, aut vocatorū ad illā. Ac sanè, si eiusmodi institutiones cōtractus essēt simpliciter onerosi, idq; in causa esset, vt ad obligandum institutorem ad eam nō reuocandā necessaria esset acceptatio & mutu⁹ cōsensus, non solum esset necessarius cōsensus primo vocati, sed etiam cæterorum omniū, vt obligatus maneret institutor comparatione cuiuscunq; eorū omnium, sicut necessarius esset cōsensus cuiusque eorum, vt vnusquisq; obligatus maneret ad grauamina, quæ in recōpensationem subire deberet. Itē *disp.* 256. *cit.* ostendimus, quando donatio multis est facta ordine quodam, nempe cum grauamine, vt primus donatarius totam donationem, aut partem illius, restituat secūdo, & secundus tertio, quousq; grauamē illud de iure hui⁹ regni, aut cōmunis remitti posꝭit, aut non posꝭit, ante acceptationem secundi, aut tertij donatarij. Lege quæ trib⁹ disputationi-

tionis citatis, quoad hæc omnia dicta sunt.

Illud obserua, in institutione maioratuũ in Lusitania, & similiter in melioratione in tertio, quãdo hæc fiunt contractu inter viuos, standũ esse dispositioni iuris communis, quando reuocari possint, aut non possint: perinde enim de illis iudicandum est, atq; de cæteris donationibus similiter factis. In eo verò regno ad irreuocabilitatem necessaria erit acceptatio, nisi institutio cõfirmata esset iuramẽto apposito ex facultate Regis: & sufficeret acceptatio per tabellionem, *iuxta ea quæ de iure eius regni disp.* 264. *dicta sunt, iunctis quæ diximus disput.* 263. Hæc de primo eorum, quæ proposita sunt.

2 Quod ad secundum attinet. In primis quãuis cõcurrant tria illa capita, aut eorũ aliquod, ex quibus dictum, *iuxta l.* 44. *Tauri*, est institutionem maioratus reddi irreuocabilẽ; si tamen maioratus ex regia facultate sit institutus atq; in ea facultate contineatur, quòd, postquàm fuerit institutus, possit liberè ab institutore reuocari, quam clausulam Molina *vbi supra nu.* 78. affirmat cõmuniter apponi in regiis facultatibus, tũc esto ex causa onerosa matrimonij sit institutus, sitq; facta traditio, potest nihilominus ab institutore liberè reuocari, *vt expresse habetur l.* 44 *Tauri, & affirmat Molina n.* 78. *citato*: neq; est cur conqueratur, quæ, freta ea institutione, nupsit alicui; quandoquidem priùs à lege fuit admonita, eam institutionem tunc esse reuocabilem. Subiungit verò ibidem Molina. n. 79. optimũ consilium esse, quando maioratus ita ex regia facultate institueretur, vt, qui illum irreuocabilẽ instituere vellet, hanc clausulam adijceret; quòd promittit maioratum perpetuò firmum ac ratũ habere, eumq; nunquam reuocare ex quacunq; causa, quæ ad illius reuocationem superueniat, quòd renunciat potestati sibi regia facultate concessæ, vt, post eum institutum, reuocare illum possit, promittitq;, se nunquam ea facultate vsurum. Ait verò Molina, adhibita ea clausula, cessare omnia dubia. Cùm enim in fauorem institutoris sit concessa, valida erit illius renunciatio.

3 Quando maioratus, aut melioratio, irreuocabiliter, modis explicatis, sunt instituta, reuocari nihilominus ex iuris dispositione possunt aliquo superueniente ex iis, quæ ad reuocationem donationis iure sunt disposita: id quod non obscurè docet. *l.* 17. *Tauri, quæ est l.* 1. *titul.* 6. *lib.* 5. *nouæ collect.* dum in illius calce habetur, *No se puede reuocar sino por alguna causa, que segun las leyes de nuestros reynos, las donaciones perfectas y con derecho hecha sa pueden reuocar.*

4 Hinc efficitur, si Liberi nascãtur ei, qui, quòd descendentes non haberet, maioratum in aliquo alio irreuocabiliter instituerat, reuocari in totum maioratum illum ea filiorum natiuitate, *iuxta ea quæ disp.* 282. *copiosè dicta sunt, & affirmat Molina vbi supra. n.* 81. *cum aliis, quos citat.* Si autem maioratus institutus erat in aliquo descendentium, & nascantur postea alij filij, solùm reuocabitur quousque contigerit legitimam eius filij, aut eorum filiorum, idq; dẽpto non solùm quinto, sed etiam tertio, quę maneant vt antea in maioratu, etiamsi maioratus institutus esset in vnico filio, quando non erant alij descendentes, *vt aduersus Calaguritanum Episcopum, & Greg. Lop. copiosè disput.* 283. *ostendimus*, & Molina *vbi sup.* asseuerat. Quo in loco subiungit, cum doctrina hæc vera vniuersim sit in aliis donationibus factis filio, quando posteà nascuntur alij, *vt disp.* 283. *citata dictum est*; multò magis habere locum in institutione maioratus: eò quod, quò plures filios diues aliquis habet, eò pronior esse soleat ad instituendum maioratũ, in quo nomen familiæ diuitiæ, & splendor conseruentur, nec bona inter multos ęqualiter aut fere æqualiter, diuisa, quasi in nihilũ redigantur: quę etiam causa mouere solet principem, vt facilius concedat facultatem, vt, etiam contingendo legitimas filiorum, maioratus instituatur, relinquendo tamen aliis filiis competentia bona, seu alimenta. Atque hac ratione affirmat ibi Molina *cum Couar.* 1. *var. resolut. cap.* 20. *nu.* 9. eum, qui facultatem petit à principe ad maioratum instituendum, non teneri exprimere, quot filios habeat: cum pluralitas eorum conferat ad facilius eam obtinendum. 5

Ex eodẽ fundamẽto euenit, si maioratus ex tertio & quinto fit irreuocabiliter institutus in aliquibus bonis determinatis, posteaq; decrescant bona institutoris, ita tempore mortis, deducto ære alieno, non tot bona ad tertium & quintum pertineãt, reuocari eum maioratũ quatenus, iuxta quantitatẽ bonorũ, quæ tempore mortis fuerint reperta, contigerit legitimas, seu portiones aliorum liberorum eò quòd. *vt habetur l.* 23. *Tauri, quæ est. l.* 7. *tit.* 6. *nouæ coll.* tertium & quintum accipienda sint, attenta quantitate bonorum, quę reperta fuerint tempore mortis meliorantis, aut disponentis. Excipe, nisi melioratio facta sit, aut maioratus ex tertio & quinto sit institutus, ex causa onerosa matrimonij: nam tuncelioratus, aut vocatus ad maioratum ex ea causa, eligere fauore matrimonij potest, vt stetur bonis, quæ meliorator, aut institutor maioratus habebat quando id disposuit, *vt habetur l.* 29. *Tauri, quæ est. l.* 3. *tit.* 8. *lib.* 5. *nouæ collect.* Excipe etiam, nisi diminutio in bonis reperta tempore mortis perueniat ex donationibus, aut aliis meliorationibus, posterius factis ab eo, qui irreuocabiliter, meliorauerat, aut maioratũ instituerat ex tertio & quinto: posteriores enim donationes, aut meliorationes sunt nullæ, ac proinde præiudicare non possunt priori dispositioni irreuocabiliter factæ, *vt ex se est satis perspicuum, & eadem. l.* 29. *innuitur. Ita Molina vbi supra n.* 82. 6

Dubium est, si pater melioret filium, aut in eo instituat maioratum ex tertio & quinto, atq; pater & filius renuncient dispositioni legis. 23. *Tauri*, quatenus statuit, vt quoad tertium & quintum stetur bonis, quæ pater tempore mortis habuerit, paciscanturq; inter se, vt quicquid posteà tẽpore mortis patris eueniat, stetur quoad tertiũ & quintum in bonis, quæ pater tempore meliorationis, aut institutionis maioratus habebat, valida sit ea renunciatio ac pactum. *Quæstio.*

Tellius *eadem l.* 23. *Tauri, à n.* 4. *& l.* 25. *n.* 3. affirmãter respondet. Ducitur verò. Primò, quoniam lex illa. 23. *Tauri*, nec concernit fauorem patris, nec filij meliorati, nec cæterorũ fratrũ, quippe incertũ sit, an bona patris augeri, vel minui debeãt vsq; ad tẽpus mortis, ac proinde ex eo pacto nullũ præiudicium cuiquam eorum prouenit, *argumento l. de fideicommisso. C. de trans. & l. si pater puellæ. C. de inoff. test.* quarè valida est ea renunciatio & pactum. *1. Argum.*

Secundò, quia quando filio tradita fuit à patre integra legitima, spectato tempore traditionis, & filius ea fuit contentus, non potest petere incremẽtum posteà, esto bona patris accrescant, etiamsi pactum illud non fuerit iuramento confirmatum, *vt Butriaca, Bald. & alij affirmant*: quarè sicut eiusmodi pactum circa legitimam est validum, cùm tamen legitima, ex præscripto iurium, attendatur habita ratione quantitatis bonorum parentum tempore mortis, consequens profectò est, vt eodem modo sit validum pactum inter patrem & filium, de quo modo nobis est sermo. *Secundum.*

Contrarium tamen est affirmandum *cum Molina vbi supra numer.* 83. Ratio autem est, quoniam lex 23. *Tauri*, in fauorem cæterorum filiorum lata est, ne minuantur ipsorum legitimæ, & ne aliquando eueniat, vt tempore mortis solum tertium & quintum reperiatur bonorum quæ erant tempore, quo facta esset melioratio, aut maioratus institutio, & reliqui filij omnino sine legitima maneant: solumque in fauorem matrimonij est concessum, vt quando melioratio aliqua ad matrimonium contra- 7

contrahendum facta sit, possit, ita melioratus, stare indifferenter, vel bonis, quæ parentes habebant tempore talis meliorationis, vel quæ reperta fuerint tempore mortis, vt melioratus maluerit: legi autem, quæ in aliquorum fauorem lata est, præiudicari non potest renunciatione & pactis aliorum.

Ad primũ. Ad primum verò argumentum in contrarium dicendum est, falsum esse, legem illam non concernere fauorem cæterorum fratrum, pactumque illud inter parentem, & filium melioratum, perspicuè cedit in præiudicium aliorum fratrum; cum multò tutior sit sors filij ita meliorati adhibito eo pacto, quam sors aliorum. Iura autem, quæ in contrarium citantur, solùm habent locum, quando sors esset æqualis neque vllum præiudicium inde pararetur, præsertim contra legem, quæ contrarium, in fauorem quorundam statuit, vt in re proposita euenit.

Ad secundũ. Ad secundum negandum est; eum filium nõ posse petere incrementum legitimæ, si id pactum iuramento non sit confirmatum: vt enim *disp. 579. cum Couar. & Molina* dictum est, id solùm habet verum quando ea renunciatio iuramento confirmatur. Præterea, cùm pater, vltra legitimas, habeat magnã portionem, de qua liberè potest disponere, & quæ filijs in legitimas non debetur, pactum illud non cederet in præiudicium aliorum filiorum, quoad id, quod ipsis in bonis patris deberetur: quod si aliquando id pactum, etiam iuramento confirmatũ, præiudicium afferret fratribus, quia contingerentur legitimæ ipsis tempore mortis patris debitæ, vtique nullum esset tale pactum, etiam iuramento confirmatum, in præiudicium ita aliorum filiorum, *vt rectè Molina n. 83. citato ait.*

Vtrum autem maioratus irreuocabiliter institutus, reuocari ab institutore possit ob ingratitudinem à primò vocato commissam, iuxta ea quæ de reuocatione donationis ob ingratitudinẽ *disp. 38[illegible].* dicta sunt, aut excludi à successione in illo ea de causa possit, aut debeat, commodiùs examinabitur
8 in sequentibus. Melioratio autem perinde, atque cæteræ donationes, reuocari ex ingratitudine poterit. Quo vsque autem id fieri possit, quando ex causa onerosa matrimonij facta est, *disp. 281. citata* explicatum est.

9 Quando duo, vt vir & vxor, reuocabilem maioratum condiderunt, etiam de communib⁹ vtriusque bonis, posse superstitem, quoad suam partem, illum reuocare mortuo altero, secus autem, quando vnus solus, puta vir, eum ita instituit de communibus bonis ex facultate vxoris. *disp. 152.* est explanatum.

SVMMARIVM.

1. *Proponuntur argumenta, quòd finitis vocatis ad maioratum, maioratus expiret.*
2. *Maioratus si sit institutus, finitis vocatis, non expirat, nisi institutione fuerit expressum, vt tunc expiret.*
3. *Satisfit argumentis.*
4. *Melioratione si vocentur aliqui in particulari, & descendentes eorum in perpetuum, illis omnibus deficientibus, expirat melioratio ac vinculum, esto sint superstites alij de familia institutoris.*

INSTITVENS MAIORATVM EX SVIS bonis, ad eumq; vocans filium suum primogenitum, & descendentes illius, nulla alia vocatione omnino facta, an finitis descendentibus ex illo, maioratus exspiret, & bona illa libera reddantur. Disp. 588.

ANtequam ad alias formas maioratus creandi ac producendi deueniamus, examinandum est, quanta perpetuitas in Hispanijs maioratibus sit censenda, quando quidam ad eos vocantur, non facta de alijs mentione.

Quod autem, finitis illis descendentibus maio- 1
ratus exspiret, eaq; bona libera reddantur, suaderi potest. *1. Argum.* Primò quoniam quando vnus, aut multi, ordine quodam, ad fideicommissum aliquod vocantur, in persona vltimi vocatorum, ea bona libera, minimeque fideicommisso subiecta, manent, *l. cùm pater §. libertis, in fine, & l. qui solidum. §. prædium ff. de leg. 2. l. pater filium. §. fundum Titianum ff. de leg. 3.* ergo finitis vocatis ad maioratum, expirat maioratus, eaque bona libera redduntur.

Secundum. Secundo, quoniam quando quis disponit, ea dispositio de casu ad casum non extenditur, & multò minus de persona ad personam, sed casus ab ita disponente omissus, remanet in dispositione iuris communis, *vt Bart. & doctores communiter affirmant, argumento l. commodissime ff. de lib. & post. l. si mater. §. vlt. ff. de vulg. & publ. & l. si extranei. ff. de condict. caus. dat.* Imò verò casus eueniens præter testatoris dispositionem, non comprehenditur in ea dispositione, etiamsi esset maior ratio idem in eo disponendi, *vt Cinus Anchar. & alij à Molina lib. 1. de primog. cap. 4. num. 3. relati rectè affirmant*: ergo finitis vocatis ad maioratum, fieri non potest extensio ad alios, ac proinde maioratus expirat eaque bona libera redduntur.

Confirm. Confirmatur hæc ratio, quoniam testatoris, aut disponentis voluntas, quæ expressa non fuit in dispositione, nullius est effectus, *vt Baldus & plerique alij, quos Molina vbi supra n. 6. refert probè affirmant. argumento l. quidam cùm filium. ff. de hæred. inst. & aliorum iurium*: quare, licèt maioratus institutor, qui ad eum vocauit filium suum primogenitum, & descendentes illius, intenderet, vt is maioratus ad alios se extenderet, id non erit curandum, ac proinde deficientibus descendentibus ex tali filio, expirabit maioratus, eaque bona libera fient.

Tertium. Tertiò, quoniam fideicommissum, vinculum, & inalienabilitas rerum, onus sunt & grauamen, vt ex se est notissimum, ideoq; cessare in dubio debent: semper enim in dubijs benignior pars est eligenda, & quæ minus debitorem, personamque honoratam grauet. *l. si fuerit §. vltim. ff. de reb. dub. l. si ita relictum §. vlt. ff. de leg. 2. l. apud Iulianum (alias incipit, idem Iulianus.) §. suo. ff. de leg. 1. & l. nummis. ff. de leg. 3.* ergo quando maioratus institutor vocauit filium primogenitum, & descendentes illius, & non aliud expressit, eis finitis, expirat maioratus, & bona manent libera.

Quartum. Quartò, in maioratus institutione, vel expressim bona maioratus alienari prohibentur, vel saltẽ tacitè alienari censentur prohibita eo ipso, quòd maioratus instituitur, *vt ex dictis disp. 576. & sequentibus, satis liquet*: sed, quãdo aliqui designati alienare prohibentur, ea alienandi prohibitio non extenditur vltra personas expressas, quin potiùs bona deinceps alienari possunt: vnde, si pater filio alienare prohibuit, ea prohibitio non extenditur ad nepotem, *vt constat ex l. pater filium. §. fundum Titianum ff. de leg. 3.* qua ratione, quando pater filio aliquid relinquit cum clausula, vt id non alienet, sed, si decesserit sine liberis, id deueniat ad fratrem, censet Couar. *3. var. res. c. 5. nu. 4. cum Accursio in authentico de rest. fideicommissis glossa vltim. & cum Bartol.* prohibitionem illam vltra eum filium non extendi ad nepotem, aut ad fratrem, si is filius sine liberis decesserit, *atque ita exponit ibi Accursium*: ac denique prohibitio alienandi facta aliquibus expressim, non se extendit vltra eas personas expressas, *vt habetur eodem*

eodem authentico citato. §. nos igitur: imò verò ibidem disponitur, qn̄ prohibitum est alienari aliquid extra familiam, eam prohibitionem non se extendere vltra quartam generationem nisi aliud adijciatur, recteq; Couar. n. 4. citato aduersus quosdam affirmat, idē censendum esse, si prohibitio alienationis fiat extra descendentes: quoniam tam latè patet familia, quā descendentes, imò comprehendit plures. Et quamuis dispositio illa authentici illius rigida sit quoad hoc vltimum, vt n. 4. citato rectè Couar. affirmat, sitq; hodie derogata. l. 27. Tauri, quæ est l. 11. titu. 6. l. 5. nouæ collect. vbi prohibitio alienandi censetur facta in perpetuum, esto non exprimatur, q̄ sit vltra quartam generationem, quando, qui id prohibuit, non expresit, vt esset vsq; ad certum tempus, aut quoad aliquos solùm: attamen ex dictis satis liquet, prohibitionem, siue expressam, siue tacitam, factam aliquibus, non se extendere vltra eos, quibus est facta: quarè, quādo maioratus instituitur, & ad eum vocantur primogenitus & descendentes illius, eis deficientibus, expirat prohibitio & maioratus, manentque ea bona libera, vt alienari possint.

2 Contraria sententia est affirmanda *cum Molina li. 1. de primog. c. 4. nu. 12. Couar. 3. var. res. c. 5. nume. 4. vers. 4. & vers. 5. Greg. Lop. l. 2. tit. 15. p. 2. verb. mayoria, & verb. el mas propinquo pariente. §. vnde si aliquis vers. de natura tamen, Ant. Gom. l. 40. Tauri, nu. 59. & alijs, quos citant.* Nempe eo ipso, quòd maioratus instituitur, censeri institutū perpetuum, ita vt ad omnes vniuersim de familia institutoris, etiā vsque ad millesimū gradū, deueniat, esto aliqui expressi sint, ad quos deueniat, dūmodò nō sit expressum, quòd ad eos tantū adueniat, aut quod eis deficiētibus expiret. Probatur, quoniā *vt ex dictis disp. 576. & alijs sequentibus constat*, de natura Hispanorum maioratuum est, idq; cōsuetudo in Hispanijs seruat, vt, instar Castellę regni tanquam capitis atque exemplaris, sint perpetui, & in defectū descendentiū ac propinquorum se extendant ad omnes vniuersim, qui sunt de familia institutoris, vt ita in ea perpetuò conseruetur, eo q; ipso, quòd aliquis maioratum instituit, cēsetur ipsamet maiorat⁹ institutione, facere substitutiones omnes ad eiusmodi perpetuitatem illi⁹ in familia necessarias; quin & omnes illę maioratus nomine cōprehenduntur, atq; exprimuntur, si non in singulari, certè in cōmuni quodā, in quo omnes continētur ac cōprehenduntur: sicut, quando fidei cōmissum familiæ relinquitur, omnes vniuersim, qui sūt & erunt de familia, censentur comprehēsi, ac ordine quodam censentur vocati quo fuerint in gradu proximiores, *vt cōstat l. peto §. fratre ff. de leg. 2. & alijs iuribus.* Et sicut in fidei commisso familię relicto, esto aliqui à testatore expresśim in singulari ad eū nominentur succedunt illi quidem primo in illo eo ordine, quo vocati sunt, cæterū, eis extinctis, succedūt cęteri de familia in perpetuū, quo proximiores fuerint, vt constat. *l. cum ita legatur. §. in fidei commisso ff. de leg. 2.* illis verbis, *admitti possunt, qui nominati sunt, aut post eos omnes extinctos, qui ex nomine* (hoc est ex familia) *defuncti fuerint*: ita res habet in proposito, vt quamuis maioratus institutor quosdam dumtaxat nominauerit, seu vocauerit in particulari, dummodò tamen cęteros non expresserit excludendos, illi quidem in particulari expressi ac vocati, admittantur ante reliquos, cæterum, eis extrinctis, admittantur reliqui de familia, quò in gradu fuerint proximiores, qui omnes institutione ipsa maioratus vocati ac expressi in eo verbo maioratus censentur.

Ad primum. 3 Ad primum ergo argumentū in contrarium, cōcesso antecedente, distinguendum est consequens. Si enim intelligatur finitis vocatis in particulari ad maioratum, neganda est consequentia: quoniam, vt maioratus non exspiret, satis est, si perseuerent vocati & comprehensi nomine ipso maioratus, vt explanatum est, esto finiti sint vocati in particulari. Si verò consequens intelligatur, finitis vocatis, tam in particulari, quàm in communi nomine maioratus, concedenda est consequentia, sed id non est cōtra nos neque inseruit instituto argumentantis.

Ad secundū. Ad secundum concessō similiter toto antecedente, eodem modo est distinguendum consequens. Si enim intelligatur de vocatis solum in particulari, neganda est consequentia. Si verò etiam de vocatis ac comprehensis nomine maioratus, concedenda est, sed id non est contra nos, nec inseruit instituto.

Ad confirmationem dicendum est, disponentis quidem voluntatem, quæ in dispositione expressa nō sit in particulari, neque in aliquo verbo generali, in quo illa comprehendatur, nullius esse effectus; cæterum eam quæ licèt expressa non sit in particulari, expressa tamen & comprehensa est verbo aliquo generali, vt in re proposita omnes de familia proximiores in gradu comprehensi sunt verbo maioratus, esse maximi effectus: eaq; de causa, deficiētibus descendentibus ex tali filio, qui peculariter & primò sunt vocati ad huc vocatos esse proximiores consanguineos in gradu.

Ad tertium. Ad tertium, concesso antecedente (quamuis dici posset, institutionem & conseruationem maioratus esse fauorabilem, ac proinde in dubio extendendam) neganda est consequentia: quoniam, in ea ipsa institutione maioratus, vocati censentur proximiores de familia, finitis omnino eo filio primogenito, & descendentibus ex ipso.

Ad quartū. Ad quartū, admisso toto, neganda est vltima cōsequentia: in institutione enim ipsa maioratus cōprehenditur, vt deficientibus primogenito, & descendentibus illius, succedant perpetuò in eo proximiores in gradu de familia vt sæpe dictum est.

Non defuēre, qui asseruerint, ōnes de familia ordine quodam cēseri vocatos ad successionē in maioratu modo explicato, quādo maiorat⁹ simpliciter est institut⁹ nulla in particulari facta vocatione ad illum, aut quando instituitur maioratus simpliciter est institut⁹, nulla in particulari facta vocatione ad illū, aut quādo instituitur maioratus, & simul adijcitur, vt in eo succedāt filius primogenit⁹, & descēdētes illi⁹, vel aliæ adijciūtur vocationes ad succēdēdum in illo: cùm enim primò maioratus institut⁹ sit in reb⁹ ipsis, vtique personę, quę posteà ad successionem in illo vocātur, nō mutant perpetuitatē priorem maiorat⁹ in se, & quoad vinculum, tacitāque prohibitionem alienationis earum rerū. Cęterùm quādo maioratus institutio fit primò in personis, addendo, quod ea bona possideāt iure maiorat⁹, vt si institutor dicat, relinquo talia bona filio meo primogenito, aut filio meo, & descendentibus illi⁹, vt ea possideāt iure maioratus, *referente Molina lib. 1. de primog. c. 4. n. 31.* multi dubitarunt, an eis personis extinctis, exspiraret maioratus: eo quod institutio illa principaliter cēseretur facta in personis, fauoreque personarum. Veruntamen dicendum est *cum eodem Molina ibid. cum Couar. 3. var. res. c. 5. n. 1. & 3. & cum multis alijs, quos referunt. præsertim Couar. in editione Cæsaraugustana*, idem etiam in hoc euentu esse censendum, quod in præcedēte. Eo enim ipso, quod de maioratus institutione fit mētio, dicendo, quod ea bona iure maioratus possideantur, iuxta nominis hui⁹ vim ac significationem in Hispanijs, communemque intellectum, ac interpretationem consuetudine receptam, intelligitur vinculum perpetuum, ad eumque censentur vocati omnes de familia proximiores in gradu, ita tamen, vt ij, in quibus maioratus instituitur, & qui ad eum in particulari vocantur, præferantur cæteris modo supra explicato. *Lege hac de re, si placet, longiorem disputationem apud Molinam vbi supra.*

Hoc loco obserua, cùm melioratio non includat perpetuitatem talem, quàm dicit maioratus, si quis nomi- 4

nomine meliorationis, & non maioratus, vocet descendentes alicuius in perpetuum, aut aliquorum duorum, finitis illis, exspirare meliorationem, esto ita meliorationem instituens, alium filium, aut filios habeat, quos non vocet, nec eorum descendentes: vt respondi in melioratione facta ab habente tres filias, qui ad eam vocabat filiam secundò genitam, & descendentes omnes in perpetuum ex illa, in defectumque eorum vocabat filiam tertio loco natam, & descendentes omnes ex illa in perpetuum, nullum alium ad eam meliorationem vocando. Cùm autem vtraque filia mortua esset sine descendentibus, dixi exspirasse meliorationem, neque succedere in ea sobolem ex filia primogenita, quæ soboles superstes erat, & successionem prætendebat.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus transit ad descendentes primò ad eum vocati, esto illi descendentes non sint institutoris, quando institutor aliud non expressit*
2. *Feudum, deficientibus descendentibus eius, cui primo fuit concessum, exspirat.*
3. *Maioratus, deficientibus descendentibus institutoris, aut eius, in quo primò fuit institutus, non exspirat, sed transit ad collateralem proximiorem.*
4. *Familia alicuius sumitur dupliciter. Vno, pro descendentibus illius, vna cum ipso. Alio latiùs, pro familia agnationis illius, cuius ipse, & descendentes ex ipso, sunt partes.*
5. *Legitimatus, etiam rescripto principis, ad familiam spectat. Secus adoptatus.*

VTRVM DEFICIENTIBVS OMNINO descendentibus ex primo institutore maioratus, exspiret maioratus; an transeat ad collaterales consanguineos institutoris.
Disp.589.

1 VT explicetur pleniùs, quanta sit maioratuum Hispanorum perpetuitas, hæc etiam quæstio examinanda est. Ait verò Molina *lib.1. de primog. cap. 4. numer.* 37. quæstionem hanc minus habere difficultatis, quando maioratus institutor eum instituit in fratre suo, aut in aliquo transuersali consanguineo remotiori, vel in aliquo prorsus extraneo, vtrum scilicet transire debeat ad descẽdentes instituti, etiamsi illi non sint descendentes institutoris, sed vel sint transuersales, vel omnino extranei cõparatione institutoris. Perspicuum quippe est, iuxta naturam, ac perpetuitatem maioratuum Hispanorum hactenus præcedentibus disputationibus explicatam, eo ipso, quòd maioratus in aliquo instituitur, quicunque is sit, ad eum vocari omnes, descendentes ita instituti, non secus ac si in filio primogenito institutoris is maioratus institueretur, quando aliud ab institutore non sit expressum. Est enim ex sua natura, primaque origine iuribus & consuetudine recepta, maioratus Hispanus perpetuus ac indiuiduus, neque eius perpetuitas vi primæuæ ipsius originis consuetudine receptæ in alijs potiùs videtur intelligi conseruanda, quàm in descendentibus primi instituti, quando ab institutore aliud non est expressum: cùm affectionis ratio, quæ in primo institutore comparatione primi vocati consideratur, consideretur etiam comparatione descendentium illius ad effectum, vt nulli alij censeantur prælati in vocatione ad eum maioratum: nisi expressissimè aliud ab institutore sit expressum, *argumento. l. cum auus. ff. de conditionis & demonst. l. cùm acutissimi. C. de fideicommiss. & aliorum iurium.*

Præcipuum autem dubium est, quando maioratus institutus est in primogenito institutoris, illiusque descẽdentibus, an deficientib⁹ omnino descẽdentibus primi institutoris, non solùm per lineam primi instituti, sed etiam per lineas omnes fratrum primi instituti, qui omnes descendentes sunt primi institutoris, deficiat maioratus, an verò non, sed deueniat ad collaterales primi institutoris, descendentesve eorum. Similiter dubium est, si maioratus institutus sit in aliquo collaterali institutoris, aut in alio prorsus extraneo, vtrum deficientibus omnino descendentibus ex primo instituto, expiret maioratus, an verò deueniat ad alios collaterales primi instituti, qui ꝓximiores sint in gradu.

Quod expiret, deficientibus omnino descendentibus ex primo institutore, aut (quando primò institutus descendens non est ex institutore) deficientibus omnino descendentibus ex primo instituto, suaderi potest. Quoniam ita res definita est in feudis, quando aliud expressum non est in feudi inuestitura, vt scilicet, deficientibus omnino descendentibus ex primo, cui feudũ fuit concessum, exspiret feudum, & deuoluatur ad proprietarium, vt constat ex *c.1. §. & quia vers. cùm verò Conradus, de his qui feud. dar. poss.* vbi habetur, quòd si feudum ab aliquo acquiratur, succedunt in eo omnes, qui descendentes illius per lineam masculinam fuerint, etiamsi illi comparatione vltimi possessoris transuersales sint: fratrem autem primò accipientis feudum, & cæteros transuersales comparatione primò acquirentes feudum, in eo non succedere, nisi aliud in inuestitura fuerit expressum. *Idem constat ex cap.1. §. filia, de success. feudi, & apertius ex c.1. si capitanei, de feudo Marchiæ, dictumq; à nobis est disp. 472. & disp. 473. & consentit communis doctorum sententia*: quarè idem videtur dicendum quoad maioratus successionem, *vt argumento ducto ex feudis, affirmat Greg. Lop. lib. 2. tit. 15. par. 2. verb. Mayoria, post medium, vers. Item pone.* Argum. 2

Contraria tamen sententia est affirmanda *cum Molina vbi supra numer.* 39. nempe deficientibus descendentibus institutoris, aut collateralis, vel omnino extranei, in quo maioratus sit institutus, transire ad collateralem proximiorem gradu. Ratio est, quoniam maioratus Hispanus in perpetuum censetur institutus, vt conseruetur memoria institutoris, non solùm in descendentibus institutoris, aut primò instituti, atque adeò in familia, cuius institutor, aut primo institutus, sit caput, quæ est vna ex vsurpationibus familiæ, *quæ commemorantur l. pronunciatio. §. familiæ. ff. de verb. sign.* sed etiam, vt, quando descendentes ex familia ita vsurpata defecerint, conseruetur in familia agnationis institutoris, aut eius, in quo primò institutus est maioratus, *de qua etiam familia sermo est. §. citato, & sequentibus, & l. vltim. C. eod. titul.* Etenim agnationis familia comparatione institutoris maioratus, aut eius, in quo primò maioratus est institutus, sumitur primo comparatione patris, qui sit primũ caput, cuius descendentes per alios fratres, sunt agnati, seu propinqui, de eadem familia proximiores institutori, aut ei, in quo primo maioratus est institutus: deinde sumitur cõparatione aui paterni, & ita consequenter, quò caput remotius sumitur, eò descendentes ex illo sunt propinqui remotiores in gradu: Atq; capita eiusmodi, in familia cõprehenduntur, quorum sunt capita, *vt habetur l. familiæ. ff. de verb. sig.* immediateque post descendentes censentur vocati ad maioratum, si superstites sint, & post eos collaterales. Quòd a. familia agnationis ita sumatur, *præter alia, quæ habetur l. pronunciatio citata §. communi iure. §. item appellatur*, sic habetur. *Item appellatur familia plurium personarum, quæ ab eiusdem vltimi genitoris sanguine proficiscitur, sicut dicimus, familiam, quasi à fonte quodam memoriæ.* Nomine verò *vltimi progenitoris*, in ea lege intelligitur retrò computan- 3 4

putan-

putando, *vt ibidem Altiatus obseruat*: vnde ratione habita superioris alicuius capitis, à quo familia cognationis multorum incipiat, quorum vnus institutor sit maioratus, non solùm descendentes ex ipso, sed etiam collaterales eiusdem, de communi illa sua agnatorum familia dicuntur, cuius primũ caput, nõ ipse, sed ille alius superior est, à quo omnes effluxerunt. Sumi item modo explicato agnatorum familiam, etiam ad succedendum in fideicommisso familiæ relicto, cui maioratus Hispanus multum est similis, constat etiam ex l. *vlt. C. de verb. sig. iuncta glossa ibi in verb. post eos*, vbi de familia illa nõ solùm dicuntur descendentes relinquentis id fideicommissum, sed etiam reliqui propinqui collaterales eiusdem. Porrò rationi est valde consentaneum, vt qui in sui memoriam familiæq; suæ, aut alienæ, maioratum instituit, velit, vt deficientibus, suis descendentibus, atque adeò familia, cui[9] ipse est primũ caput, succedat familia agnationis, cuius sua familia erat veluti pars, suaque memoria in illa maiori & vniuersaliori familia conseruetur quoad membra eiusdem familiæ ipsi propinquiora. Idemq; dicendum est, quando maioratus instituitur in familia alicuius collateralis, aut prorsus extranei, vt in illa memoria institutoris conseruetur, splendeatq; deinde illa alia familia alterius, in quo maioratus instituitur. Concinit l. 2. *tit.* 15. *par.* 5. vbi in regni Hispani successione, ad cui[9] exemplar Hispani alij maioratus censentur instituti, statuitur, vt deficientibus omnino Regis descendentibus, regnum deueniat ad proximiorem collateralem Regis consanguineum.

5 Subiungit Molina *vbi supra n.* 44. *cum Couar. in* 4. *decret. c.* 8. §. 10. *n.* 2. *& cum communi doctorum sententia, quam vterq; refert*, legitimatum etiam ex rescripto principis, fieri ex cognatione & familia eius, cui legitimatur, comparatione omnium, qui de cognatione & familia sunt, ac proinde, in defectum legitimorum, conseruari maioratus perpetuitatem, etiam in legitimatis. secus verò in dispensatis quoad alia. Quousq; autem legitimari principis rescripto aliquis possit, aut nõ possit, in aliorum præiudicium, ad succedendum in maioratu, feudo, & in aliis similibus rebus; & quousq; succedere possint, aut non possint, tum ipsi, tum etiam naturales filij copiosè explicatum est *disp.* 172. *& duabus sequentibus, & disp.* 475. Adoptiuus autem filius non reputatur de familia & agnatione, ad succedendum in maioratu, & in similibus alijs rebus, etiam in defectum filiorum legitimorum: quoniam non est agnatus verus, *vt rectè Molina vbi supra n.* 50. *affirmat, & consentiunt, quæ diximus disp.* 190.

Ad Argum. Ad argumentum verò in contrarium dicendum est illud esse ius peculiare feudorum, quod longè arctius ante Corradum erat, *vt constat ex §. & quia citato*: quo fit, vt inde nullum solidum argumentum fiat ad Hispanos maioratus, quorum institutio ac perpetuitas est valde diuersa.

QVANDO IN INSTITVTIONE mentio non est facta de maioratu, quibus verbis ac coniecturis censendum erit institutum esse maioratum. Disputat. 590.

EX dictis *duabus præcedentibus disputationibus, iunctis aliis antecedentibus*, facilè constat, quando in institutione dictum expressè est, maioratum institui, dispositionem habere perpetuitatem *duabus præcedentibus disputationibus* explanatam, atque ad omnes ibi explicatos sese extendere. Idem intellige quando in institutione mentio facta est *de patronazgo*, iuxta consuetudinem huius Conchensis ciuitatis, & aliorum locorum: nomine enim *de patronazgo*, maioratus intelligitur. Quando autem de maioratu non est facta mentio, sequentes coniecturas tradit Molina *lib.* 1. *de primog. cap.* 5. quibus maioratum institutum esse iudicetur, ac proinde institutionem se extendere ad omnes *duabus præcedentibus disputationibus* explicatos, & quibus decidantur lites, quæ ea de re frequenter oriri solent.

Prima est, quando in prœmio dispositionis apponuntur verba, quibus disponens sufficienter exprimit, se facere dispositionem, quæ perseueret in perpetuum, vt si dicat, cupiens memoriam meam conseruare, atq; illam perpetuam facere in omnibus primogenitis familiæ meæ; vel si dicat, quoniã ex maioratuum institutione resultat familiarum conseruatio; aut similia alia verba adijciat; tunc etsi in dispositione solùm faciat particulares quasdam substitutiones primogenitorum ex sua familia, alienandi prohibitionem addendo, nec maioratus nomine vtatur, aut meminerit, dummodò tamen terminum nõ præscribat, quando dispositio finiatur, censetur instituere maioratũ, qui ad omnes *duabus præcedentibus disputationibus* explicatos, se extendet. Ratio est; quoniam ex præfationibus intelligitur intentum dispositionum, esto minus in dispositione sit expressum, idq;, quod in dispositione nõ est expressum, colligitur ac suppletur ex intẽto in præfatione explicato, *vt constat ex l. vltim. ff. de hæred. instit. & ex l. vlt. ff. de testamentaria tutel. & cum Bartol. & communi doctorum sententia, affirmat Molina vbi supra nu.* 2. Imò verò in ipsa iuris ac legum dispositione, si initium, & quasi prœmium fiat generale, esto posteà subijciantur verba specialia, intelliguntur dispositiones generaliter, iuxta initium ac prœmium legis, *vt constat ex l. regula §. vlt. ibi.* Nam initium constitutionis generale est. *ff. de iur. & fact. ign.* iuxta quem textum Bartol. communiter receptus, dixit, si præfatio legis sit generalis, lex ipsa generice intelligenda est, esto in sequentib[9] specificè disponat. Et Bald. quem alij sequuntur, in eadem lege dixit, præfationes præstare lumen dispositioni, & per eas tolli incertitudinem. Item Socinus dixit, verba indefinita & generalia dispositionis, declarari ex ratione adducta in prœmio. Idem Socinus & Decius addiderunt, præfationem causam finalem dispositionis ostendere, ex qua dispositio ipsa extenditur & ampliatur. *quos omnes & multos alios, eandem doctrinam amplectentes, refert Molina vbi supr. a nu.* 3.

Secunda est, quãdo post aliquas substitutiones, seu vocationes primogenitorum, disponens hæc verba adiecit, vt bona perpetuò in familia mea conseruentur; aut si bona alienari expressa ratione prohibeat, vt in familiæ primogenitis conseruentur. Etenim, licet sola verba dispositiua sufficienter non decidant atque exprimant aliquid, si tamen ratio reddita ac subiuncta eius dispositionis id decidat & comprehendat, comprehensum censetur id in dispositione, quando dispositio non repugnat: à mente enim à disponente expresso suæ dispositionis sumi debet, *vt multis Molina vbi supra à n.* 7. *confirmat.* Quod inde confirmatur, quia quando bona à disponente alienari prohibentur, reddita ac subiuncta ab ipso ea ratione, vt in familia perpetuò conseruentur, ex eiusmodi reddita ratione censetur inductum fideicommissum perpetuum inter omnes de familia, *vt cum communi doctorum sententia, quam referunt, affirmant Couar. c. Raynaldus de test. in princ. n.* 9. *& Molina vbi sup. n.* 16. Hanc verò doctrinam veram esse existimo, quando vocatis aliquibus expressis primogenitis ad institutionem, adiecit prohibitionem absolutam, minimèque directam ad solos ita vocatos, qua absolutè prohibuit, ea bona alienari, reddita ea ratione, vt perpetuò in familia conseruentur: secus autem, si vocatis

catis expresśim aliquibus primogenitis, ipsos prohibuit ea bona alienare: quamuis enim tunc rationem reddat, vt perpetuò in familia conseruentur, id quidem erit ratio motiua & finalis earum particularium vocationum, & prohibitionis, qua ita vocatos alienare ea bona prohibuit; atq; hæc duo erunt media conducentia & partialia, vt is finis sequatur, si vltimus ex ita vocatis & prohibitis alienare, idem posteà, & alij similiter efficiant: non tamen ex tali prohibitione & ratione reddita, sufficienter colligitur institutio maioratus, aut fideicommissi perpetui in ea familia: id quod apertè colligitur ex l. *pater filium* §. *fundum Titianum ff. de leg.* vbi, cùm pater fundum Titianum filio reliquisset, ac prohibuisset filium eum alienare, rationemq; eius prohibitionis hanc reddidisset, *ita demum fiet, vt fundus Titianus de nomine vestro* (hoc est, de vestra familia) *nunquam exeat*: definitur, non induci fideicommissum familiæ, sed successorem tali filio in eo fundo, posse illum alienare. Neq; sanè est negandum, illud in eo textu appositum, fuisse rationem ac finem, cur is pater filio prohibuerit alienationem eius, *vt negare videtur Molina vbi supra n.* 17. Est tamen ita ratio ac finis vnde fuit motus, vt ad eum finem solùm adhibere intenderit id conducens & partiale medium. Vnde Couar. & alij solùm loquuntur, quando prohibitio alienandi est absoluta, minimeq; directa ad solos aliquos expresśim vocatos, & redditur ea ratio, vt perpetuò ea bona in familia conseruentur.

Tertia est si bona aliqua relinquantur, vt in eis succedant primogeniti de familia. Idem esset si diceretur, vt in perpetuum, aut vt semper, succedat in eis primogenitus de familia. Nomine enim primogeniti in genere, nullo particulari designato, intelligitur, quicunq; fuerit repertus in infinitum talis, defuncto vltimo possessore. Quòd si ex filiis vltimi possessoris mortu⁹ fuerit filius primogenitus sobole non relicta, tunc, qui maior natu fuerit ex reliquis filiis legitimis superstitib⁹, sortitur rationem primogeniti. Si autem nulla sit soboles vltimi possessoris, succedet proximior transuersalis primogenitus. *Lege multa, quibus Molina c.*5. *citato à nu.*18. *hæc confirmat.*

Quarta est, si institutor relinquat ea bona suæ propriæ cognationi, agnationi, aut familię, vt perpetuò primogenituræ ordine in eis succedatur: in quo sanè euentu nulla potest esse difficultas, cēseri institutum maioratum. Quando autem familiæ aliquid relinqueretur, & non illo modo, distinguendum est. Quoniam si exprimatur, vt perpetuò in familia conseruetur, tractuve temporis, tunc succeditur iure fideicommissi familiaris, seu substitutionis fideicommissariæ intra familiam, ita vt omnes proximiores in gradu simul succedant, *vt disp.* 577. *explicatum est*. Si verò nihil tale exprimatur, succeditur vulgari substitutione, atq; in prima vice, qua succeditur expirat succesśio vi primę illius institutionis, relictæve familiæ. *Ita Ant. Gom. l.* 43. *Tauri & multò copiosiùs Molina, vbi supra à n.*23. *cum communiori doctorum sententia, quam refert.* Quia verò rarò in Hispaniis hoc eueniet, longiorem de hac re sermonem non facio.

Quinta, in qua nihil etiam difficultatis est, si testator bona sua relinquat filio, aut alicui consanguineo, vt in eis perpetuò succedatur seruato ordine primogenituræ, vel vt semper, aut in infinitū, in eis primogenitus succedat. Seruari enim, maximè perpetuò, semper, aut in infinitum, ordinem primogenituræ, & ordinem maioratus, idem sunt. Item æquipollet, primogenitū perpetuò, semper, aut in infinitum succedere. *Hanc quintam coniecturā confirmat Molina vbi supra n.* 23. *testibus multis minimè ad id necessariis.*

Sexta, si testator grauauit successores in aliquibus suis bonis, vt nomine propriæ familiæ nominari perpetuò debeant, insigniaq; eiusdem familiæ deferre. Inde enim cōiectura in Hispaniis sumitur, ea bona vinculo maioratus esse ligata, *vt quamplurimi, quos Molina c.*5. *citato n.*34. *refert, affirmant*: additque Molina, semper vidisse in forensibus controuersijs maximi momenti æstimatam multum esse, ad agnoscendum maioratus naturam ac perpetuitatem, hanc armorum & nominis coniecturam: id quod approbat, quando simul adsunt prohibitio alienandi ea bona, aut aliquæ primogenitorum vocationes, vel alia maioratus vestigia: ex sola verò armorum delatione, nominisq; familiæ appellatione alicui, aut aliquibus iniuncta, quando nullæ aliæ adessent coniecturæ, ait, non videri sufficienter corroborari maioratus institutionem.

Septima, si testator masculis propriæ familiæ bona sua relinquat, ita vt vnus eorū, ac proximior, in eisdem bonis succedat. Quòd si adderet, semper, aut perpetuò, vel aliud simile verbum, nullam apud me ea coniectura difficultatem cōtineret. Verbum autem illud, in eisdem bonis, continuitatem denotare videtur, ita vt non sit vnica succesśio. *Circa eam coniecturam longam subijcit Molina vbi supra à nu.*35. *disputationem. Eum legito.*

Octaua, si testator relinquat bona sua omnia, aut aliqua filio primogenito, ita vt deinceps in eis succedatur, aut ea deueniant, vel transeant de maiori in maiorem, vel de primogenito in primogenitū, aut de hærede in hæredem, vel de masculo in masculum gradatim, aut succesśiuè. *Ita meritò affirmat Molina vbi sup. n.*39. *cum aliis, quos citat.*

Nona, si in scriptura institutionis verba aliqua reperiantur, quæ coniecturam maioratus prę se ferant, non tamen adeò vrgentia, vt maioratum persuadeant, ac simul cum eis concurrant consuetudo succedendi in eis bonis iure maioratus: licet enim immemoriabilis non sit, ea tamen consuetudo ac exequutio, vnà cum eis verbis, integram cōiecturam efficient: prępertim cū in dubio melior sit conditio eius possesśionis, quod id sit maioratus. Ita Molina *nu.*39. *citato, & lib.*2. *c.*6. *nu.*57. Vbi *in postrema editione*, cum plurimis autoribus, quos citat, subiūgit, satis ad id esse consuetudinē decē annorum: ad præscriptionem aūt cum titulo requiri arbitratur tempus quadraginta annorū: nos verò *disp.*57. *diximus*, sufficere tempus ordinarium, decem videlicet annorū inter præsentes, & viginti inter absentes.

Decima, si testator ante confectum testamentū eamve dispositionem, professus est, se velle facere maioratum. si enim id posteà duobus testibus probetur, sintq; in ea dispositione coniecturæ institutionis maioratus, non tamen adeò vrgentes, vt id omnino persuadeant, professio illa complebit integram sufficientem coniecturam, confecisse maioratum. *Ita cum Bart. & aliis Molina c.*5. *citato nu.*40.

Ex his, & alijs similibus coniecturis, persuadere sibi poterit omnino prudens iudex, instituentis animum atq; intentum fuisse concedere maioratū: id quod prudentis semper iudicis arbitrio est relinquendum, pensatis omnibus circūstantijs concurrentibus: atq;, *Molina, consentaneè ad Iulium Clarum lib.*3. *sent.* §. *testamentum, in calce q.*73. *cum aliis rectè affirmat*, interdum concurrent multæ coniecturę tales, vt singulæ non persuadeant maioratus institutionem, omnes tamen simul sumptæ, eam conuincūt. Interdum vero tales occurrent circumstantiæ ac coniecturæ, vt sibi persuadeat, non esse maioratus institutionem.

SVMMARIVM.

1. *Quibus rationibus Greg. Lopez. sibi persuadeat, obtenta facultate ad instituendum vnum maioratum ex illa posse institui duos.*

2. Ex

2. *Ex facultate principis ad instituendum vnum maioratum, institui non possunt duo.*
3. *Dispensatus ad obtinendam præbendam vnam integram in aliqua ecclesia, si in ea sint præbendæ aliquæ diuisæ in duas, aut in plures, non potest vi illius dispensationis obtinere dimidiam, aut aliam minorem partem.*
4. *Dispensatus ad permutandum suum beneficium cum alio, non potest permutare illud cum duobus.*
5. *Maioratus vnus si institutus sit ex regia facultate, & posteà obtineatur alia ad instituendum alium, surreptitiè obtinebitur, nisi fuerit expressum obtentam fuisse illam aliam.*
6. *Institutus si sit maioratus vnus ex tertio & quinto, & petatur facultas à Rege ad instituendum alium, surreptitia erit nisi exprimatur, institutum iam esse illum alium maioratum.*
7. *Soluuntur argumenta.*
8. *Variæ sententiæ referuntur, num habens regiam facultatem ad instituendum vnum maioratum, possit instituere posteà alium ex tertio & quinto.*
9. *Habens regiam facultatem ad instituendum vnum maioratum, non potest alium instituere ex tertio & quinto, si vterque quantitatem tertij & quinti excedat.*
10. *Facultatem regiam habens ad instituendos duos maioratus, regulariter instituere potest vnum solùm.*
11. *Dispensatus ad duo: quando vti ea potest ad vnum eorum solùm.*

QVI FACVLTATEM OBTINVIT AD vnum maioratum instituendum, num possit instituere duos. Et qui facultatem obtinuit ad duos instituendos, vtrum instituere possit vnum, tantum Disput.

591.

1 PRosequẽdo maioratuum institutiones, seu productiones in rerum natura, quod propositum est, erit nobis consequenter examinandum. Quod ad priorem partem attinet, Gregor. Lopez. *l. 23. tit. 9. part. 6. verb. no valdra, versi. an autem vigore, & l. 2. tit. 15. part. 2. verb. dexasse hijo y hija, in fine*, censet, eum, qui à Rege facultatem habet ad constituendum maioratum in vno suorum filiorum, posse instituere duos, aut plures, in varijs filijs.

Id probat ex l. *vnum ex familia §. si. duos ff. de leg. 2.*
1. Argum. Ex illo enim paragrapho, *iuncto principio eiusdem legis*, constat eum, cui aliquid est relictum, vt tempore suæ mortis eligat vnum de familia, quem voluerit, cui illud relinquat, posse eligere duos, aut plures, illudque inter illos diuidere.

Secundum. Idem probat ex l. 1. *in prin. & §. quamuis ff. de lib. assig.* Vbi, cùm in principio eius legis relatum esset senatusconsultum, quo statutum est, si in patronum aliquis filiorum assignatus à manumittente sit liberto, eum esse patronum illius. §. *quamuis*, additur esto senatusconsultum in singulari loquutum sit de filio assignato in patronum, & de liberto, cui assignatur, idem esse, si plures filij designentur in patronos, aut si pluribus libertis patronus, aut patroni similiter designentur: quare, esto facultas concedatur instituendi vnum maioratum, poterunt, vi eiusdem facultatis, institui multi in varijs filiis.

Tertium. Idem præterea probat, quoniam maior fauor est filiorum, quòd in eis multi maioratus instituantur, quàm quòd instituatur vnus solus.

2 Contrariam sententiam meritò affirmat Molina. 2. *de primog. c. 4. num. 47.* Quoniam facultas Regis ad maioratum instituendum ex bonis, ex quibus sine ea institui non poterat, est dispensatio, vt constat: vnde sequitur facultatem ad instituendum vnum, extendi non posse ad duos ex eisdem bonis instituendos: est enim dispensatio stricti iuris, quæ extendenda non est, *vt disputat. 173. dictum est*, etiam ad casum, in quo erat maior ratio, vt potiùs in eo dispensaretur, vt constat ex c. *cui de non sacerdotali §. 1. de præb. lib. 6.* vbi habetur, dispensatum ad obtinendam quandam præbendam integram in aliqua Ecclesia, si in ea sint etiam dimidiæ, vt in multis sunt dimidij canonicatus, aut dimidiæ portionariæ non posse, vi talis dispensationis, obtinere dimidiam. Concinit *c. 1. §. vlt. de filiis presb. lib. 6.* iuxta quam doctrinam dixit Anton. de Butrio, *quem sequitur Molina vbi supra numero 49.* dispensatum ad permutandum suum beneficium cum alio beneficio, non posse illud permutare cum duobus beneficiis. In re autem proposita, cùm intentum facultatum ad instituendum maioratum, sit, vt familiæ nomen conseruetur, & sint homines nobiles & diuites, qui splendori sint reipublicæ, eamque defendant, ad quod deseruit, bona institutoris maioratus perseuerare indiuisa in vno, & non diuidi atque exinaniri, partita inter multos; consequens est, vt difficiliùs dispensetur ad instituendos duos maioratus, quàm ad instituendum vnum. Qui autem contendit, obtinentem facultatem ad instituendum vnum maioratum, in vno filiorum, posse constituere duos, eadem ratione concedet, posse constituere tres, quatuor, quinque, aut plures; præsertim, cùm iura, quibus nititur, eodem modo loquantur de electione trium, quatuor, aut plurium de familia, & similiter de designatione in patronos in quocunque numero: id autem asserere valde esset absurdum. Vnde Molina ibidem ait, consuetudine esse receptum, vt qui, instituto vno maioratu ex facultate regia, instituere vult alium, obtineat ad id nouam facultatem à Rege. Imò iure optimò subiungit, facultatem, seu dispensationem secundam ad id obtentam, esse surreptitiam ac nullam, nisi facta sit mentio de prima iam obtenta: quoniam difficiliùs concedet princeps secundam post primam, quam eam concessisset, si prior non antecederet. Quin arbitror, si de tertio & quinto suorum bonorum instituisset iam maioratum vnum, surreptitiam esse facultatem ad instituendum alium, nisi explicetur institutum esse primum: quoniam similiter difficiliùs multò conceditur facultas, si exprimatur, institutum iam esse illum alium maioratum, quàm si id supprimatur. 3 4 5 6

Ad primum 7 Ad §. *si duos*, dicendum est, illud non esse dispensationem, neque contra præsumptam voluntatem testatoris, qui solùm intendebat, id legatum non egredi de familia, siue vni de familia, cui vellet, ab hærede grauato relinqueretur, siue inter multos de familia illud diuideret, vt ius ipsum interpretatur: quod si constaret, intentum testatoris fuisse, vt vni tantùm relinqueretur, & vt in vno indiuisum perseueraret (quod non habent fidei commissa familiæ relicta, *vt disputatione præcedente & disp. 577. dictum est*) tunc hæres grauatus diuidere illud non posset inter multos: in re autem proposita facultas principis ad instituendum vnum maioratum, est dispensatio, quæ extendenda non est, ad id præsertim, quod princeps difficiliùs concederet.

Ad secundũ. Ad l. 1. §. *quamuis ff. de li. assig.* dicendum similiter est, id non esse dispensationem, sed permissionem ac dispositionem, vt plures, aut vnus, patroni designentur vni, aut multis libertis; ridiculumque esse, inde sumere argumentum ad rem, de qua disputamus.

Ad tertium. Ad illud aliud, negandum est, id esse maiorem fauorem filiorum: quoniam non est primi filij, in quo instituendus esset vnicus maioratus; neque cæterorum in quibus maioratus non instituitur, qui-

bus meliùs eſt eſſe vnum inter omnes potentem ac diuitem, qui cœteris ſit præſidio, & in quo multū ſplendeat ac conſeruetur familię nomen, quàm inſtitui duos maioratus, in quibus bona illa diuidātur. Adde, fauorem totius familiæ, & ſplendorem reipublicæ, præponderare fauori alterius filij, in quo maioratus ſecundus inſtitueretur.

Hinc diluetur illa quæſtio, *quam diſputat Molina lib. 2. de primog. ca. 10. n. 74.* Vtrum ſcilicet, qui habet regiam facultatem ad inſtituendum maioratum, poſsit, inſtituto vno Maioratu virtute eius facultatis, inſtituere alium ex tertio & quinto, virtute legum regiarum.

Greg. Lopez. *l. 32. tit. 9. part. 6. verb. no valdria col. 2. verſ. & an habens*, primò ait, partem affirmantem ſuaderi poſſe ex l. *vlt. C. de repud. hæred.* per quem textum Bald. *ibi n. 7.* dixit, tempus dilationis ex priuilegio conceſſum cruce ſignatis, non confundi cum tempore dilationis conuentionalis, ſed poſſe cruce ſignatos vti dilatione conuentionali, & inſuper dilatione priuilegij: *quam ſententiam ſequuntur, Alex. & alij, quos Molina vbi ſupra n. 75. refert.* Deinde, eo fundamento non obſtante, cōtrarium affirmat Greg. Lopez vbi ſupra, ductus ea ratione, quod credendum non ſit, principem velle duplici onere filios grauare, regiæ videlicet, atque legalis facultatis, *argumento c. mandatum de reſcri. & aliorum iurium.*

Molina vbi ſupra ait, ſe iam hanc quæſtionem circa quandam opulentam hæreditatem decidiſſe. Atq; in hunc modum eam reſoluit. Si enim, inquit, qui habebat eam regiam facultatem abſolutè inſtituit primum maioratum, non exprimendo vtrū eum inſtitueret ex regia facultate, an ex legum permiſsione, cenſeri inſtituiſſe eum ex legum permiſſione, *iuxta ea, quæ docuerat eodem 2. lib. de primog. c. 2. & nos diximus diſp. 582.* Idem verò ait maiori cū ratione eſſe dicendum, ſi, quando eum maioratum inſtituit; expreſsè dixit, ſe eum inſtituere ex permiſſione legum, & non ex regia facultate. Atq; tunc ait non poſſe inſtituere alium maioratum ex tertio & quinto, neque item ex regia facultate: cùm, vt proximè, de mente illius, dictum eſt, facultas ad inſtituendum vnum maioratum duos, etiamſi vnus ſit ex tertio & quinto, & alter ex regia facultate: quoniam ſurreptitia eſſet facultas ad inſtituendum vnum, poſt inſtitutum alium, niſi de primo inſtituto facta eſſet mentio principi: & eadem ratione nō poteſt ſe ea facultas extendere ad inſtituendum alterum, poſt vnum inſtitutum. Addit verò Molina, dubitandum non eſſe, poſſe tunc ex regia facultate augere maioratum priùs inſtitutum ex tertio & quinto. Si verò, inquit, qui maioratum primum inſtituit, expreſsit, ſe illum inſtituere ex regia facultate, tunc, ſi bona, ex quibus ille maioratus conſtat, excedunt in aliquo tertium & quintum, non poſſe inſtituere alium maioratum: quia iam regia facultas aliquid operata eſt quoad eum exceſſum. Si verò non excedit tertium & quintum, poſſe ex tertio & quinto inſtituere alium maioratum: dūmodò vtroq; maioratu limites facultatis non excedantur, & maneant reliquis filiis cōpetentia alimenta.

Ego imprimis *diſp. 578. concluſ. 4. & 5.* dixi, quouſque ex noſtra ſententia concedi poſsint eiuſmodi facultates, vt, vltra tertium & quintum, inſtituantur maioratus. Deinde arbitror dicendum eſſe, ſi vterq; maioratus ſimul ſumptus, tertium & quintum non excedat, inſtitui eos poſſe, ſiue adſit regia facultas, ſiue nō, vt ex ſe eſt notiſsimum. Si verò illam excedat, inſtitui non poſſe. Quoniam princeps non cenſetur concedere facultatem ad inſtituendū maioratum, qui contingat legitimas aliis debitas, niſi includendo ſimul, ac priùs, tertium & quintū. Neq; cenſetur concedere facultatem, vt diuidantur bona in tot maioratus, quod, vt dictum eſt, fini inſtitutionis maioratuum repugnat. Et quoniam, ſicut ſurreptitia eſſet facultas ad inſtituēdum maioratum obtenta poſt inſtitutum vnum ex tertio & quinto, niſi de eo mentio fieret principi, vt dictū eſt: ita non eſt cenſendus concedere facultatem, vt maioratus inſtituatur contingendo legitimas, & reſeruando ex tertio & quinto bona, vnde alius abſque ſua facultate inſtituatur.

Doctrina verò illa Baldi, quod priuilegium non impediat facultatem, quæ aliunde competat, intelligenda eſt, quando inde non ſequeretur graue pręiudicium tertio. Et quando non conſtaret, principem non intendere concedere priuilegium, vt ſeorſim ſit vſus illius, & ſeorſim ſit vſus facultatis aliunde competentis; vt in re propoſita per epicheiam conſtat.

Quod ad ſecundam partem in titulo diſputationis propoſitam attinet. Greg. Lopez. *l. 32. tit. 9. part. 6. verſ. ſupra citato*, cenſet, habentem facultatem à principe ad duos maioratus inſtituendos, nō poſſe inſtituere vnum ſolum. Ducitur *l. 1. ff. de optione legata*, & doctrina Bart. ibi, qui ait, habentem facultatem ad eligendos duos, non poſſe eligere vnum ſolum. Et quoniam in eo, quòd duo inſtituantur maioratus, cernitur fauor filiorum. *Quæſt.* *Argum.*

10 In contrariam ſententiam propendet Molina *ca. 4. citato nu. 56.* nempe inſtituere poſſe vnum ſolùm. Ducitur, quoniam facultas conceſſa alicui à principe, vt inſtituat duos, aut plures maioratus nō eū arctat, vt eos inſtituat, ſed ſolùm permittit; poterit que proinde, qui eam obtinuit, nullum inſtituere. Neq; ea facultas in filiorum, ſed in eam obtinentis fauorem eſt conceſſa, vt ex ſe liquet: & poteſt cōfirmari, quoniam cū, vt oſtenſum eſt, facultas principis ad conſtituendum vnū maioratum, extendi nō poſsit ad duos inſtituendos, vti q;, ne ſit ita arctat⁹, ſed inſtituere poſsit, nō ſolùm vnū, ſed etiam multos, conceditur ei ea facultas: quod aūt ad ampliorem facultatem, atq; ad volentis inſtituere petitionem eſt conceſſum, dependenter ab ipſius volūtate, vt id efficiat, ſi velit, operari nō debet reſtrictionem. Confirmari hæc etiam poſſunt, quoniā princeps, vt experientia eſt compertum, faciliùs cōcedit facultatem ad inſtituēdum vnum maioratum, quàm duos; ſi autem illam concedit ad duos, eſt ad petitionem eos inſtituere volentis, eiuſq; contemplatione: quare, in facultate ad duos maioratus inſtituendos, nō agitur de fauore filiorū, ſed de fauore inſtituētis, id illi permittēdo, nō verò ipſum arctando. Præterea hæc cōfirmantur, quoniam, ſi is, qui facultatē à principe obtinuit ad multos maioratus inſtituendos, vnū ex dimidia bonorū parte inſtituat, & reliqua bona, ex quib⁹ ſecundū maioratum poterat inſtituere, libera reliquis filiis relinquat, perſpicuum eſt, validum eſſe maioratum inſtitutum: cùm maior fauor reliquorum filiorum ſit, cætera bona eis libera relinquere, quàm alligare ea alteri vinculo maioratus: ergo, qui facultatem habet ad multos maioratus inſtituendos, validè ac licitè inſtituere vnum poteſt. In hanc ſententiam *cum Molina* propendeo, quando princeps non concederet eam facultatem dependenter ex eo, quod alius etiam maioratus inſtitueretur in aliquo alio filio, qui regi eſſet dilectus, vel aliqua alia ratione: quod rarò, aut nunquam, eueniet.

Ad l. 1. *ff. de opt. leg.* dicendum eſt, ibi ſolùm haberi eum, cui legatur optio ex ſeruis in plurali, ſolùm poſſe eligere vſque ad tres. Non tamen negatur, ſed potiùs innuitur, eligere poſſe ſolùm duos, aut vnum: quare textus ille à nobis pugnat. Ex dictis verò in priori huius diſputationis parte conſtat, in inſtitutione duorum, aut plurium maioratuum, non cerni fauorem filiorum. *Ad arg.*

11 Non obſtat ſi quis obiiciat, facultatem inſtituendi duos

di duos maioratus, dispensationem esse, ideoque strictè esse intelligendam. Nam quando in fauorem alicuius dispensatum est, vt duo quædam inter se diuersa efficere posit, integrum illi est, vti ea dispensatione ad vnum, & non ad aliud. Neq; id est, extendere dispensationem ad aliquid ea non concessum: sed est non vti dispensatione ad omne, ad quod, in ipsius fauorem, est concessa.

SVMMARIVM.

1. *Electione in quibusdam regnis, & in Romano imperio succeditur.*
2. *Vocari ad maioratum, aut ad aliquid aliud, quem aliquis, aut aliqui, elegerint, arbitrati fuerint. aut voluerint, non efficit dispositionem captatoriam: neque qui ita succedit, accipit id ab electoribus, sed à primo institutore. Emphyteusim tamen nominationis, accipit nominatus à nominante.*
3. *Facultatem habens instituendi maioratum cum substitutionibus, & vocationibus, quibus voluerit, committere poterit vltimo possessori, aut vltimis possessoribus, vt eligant, quem voluerint.*
4. *Facultatem habens ab institutore maioratus, eligendi ad maioratum quemcunque consanguineum institutoris, etiam spurium, eligere non potest filium spurium institutoris: quia talis filius acciperet eum maioratum à suo patre: eligere tamen poterit filium spurium ipsiusmet electoris: modò capax sit accipiendi id ab institutore.*
5. *Elector ad maioratum ex institutoris præscripto, licèt ex parte ipse beneficium conferat electo, ipsum aliis præponendo, nihil tamen ea de causa potest accipere, neque vllum omnino grauamen imponere.*
6. *Electores ad canonicatus, aut ad beneficia, nihil ea de caussa possunt accipere, neq; vllum grauamen pensionis, aut alterius rei, possunt apponere.*
7. *Pater tamen pupillariter substituens filio impuberi, grauamen potest imponere bonis talis filij, etiam legitimæ eius filij.*
8. *Emphyteuta, qui ad emphyteusim nominare potest, licèt non possit imponere grauamen rei emphyteuticæ; pro beneficio tamen nominationis ad illam accipere emolumentum potest.*
9. *Elector ad maioratum, si cederet vsuifructui illius, qui ei competebat in suam vitam, pro ea gratuita cessione rei ad ipsum attinentis, accipere emolumentum posset.*
10. *Eligere ad maioratum, cui est commissum, vnum tantùm potest eligere: secus de electore ad legatum familiæ relictum, quando ab institutore non fuit expressum, vt vnus solum eligeretur.*
11. *Grauatus eligere multos ad legatum familiæ relictum, non potest eligere vnum solùm.*
12. *Eligendi facultas cui est concessa, neque se, neque filium sub sua potestate constitutum, potest eligere: nisi electus succedere deberet in ea re post electoris mortem. Secus quando mater filium melioraret, quem pater eligeret: & quando apertè constaret, eam fuisse institutoris voluntatem.*
13. *Electio si multis sit commissa, eligere possunt vnum ipsorum, & ipse potest in ea electione consentire. Quin si aliquis ipsorum eligatur, & suffragia sint paria, accedente suffragio ipsius, quo in sui electione consentiat, ea pars præualet.*
14. *Impubes pubertati proximus eligere potest.*
15. *Eligere potest seruus pœnæ ad maioratum & ad fideicommissum, & ad alia, ad quæ electio in facto consistit. Idem de religioso.*
16. *Ius eligendi, aut arbitrandi aliquid, alicui concessum, personale est, nec potest cedi alteri, nec transit ad hæredes. Quando autem est annexum rei alicui, quæ ad hæredes transit, ratione illius transit ad hæredes.*

DE INSTITVTIONE MAIORATUS, vt in eo succedat, quem vltimus possessor, aut alius, eligeret. *Disp. 592.*

SOlent interdum maioratus, tametsi raro, institui, vt in eis succedat, non primogenitus, aut alius determinatus, sed is, quem elegerit vltimus possessor, vel aliquis alius. Quin & regna, atque imperia, sunt ita interdum instituta, vt in eis succedat, quem regni magnates, aut aliqui alij ad id deputati, elegerint: eoq; modo succeditur hodie in Romano imperio, *vt disp. 24. dictum est*, & in regno Poloniæ. Fideicommissa etiam, quæ familijs relinquebâtur, frequenter antiquitus institui solebant, vt in eis succederet is, aut succederent ij de familia, quos vltimus possessor eligeret. Melioratio quoque interdum fit ab vno parente alicui ex filijs, quem alter parentum, aut aliquis alius elegerit. Porrò electionem ita committi in arbitrium, aut in voluntatem alterius, aut aliorum, non efficit institutionem captatoriam, aut inualidam: neq;, qui ita rem accipit, aut succedit in ea institutione, censetur id accipere ab electore, aut ab eo, cuius arbitrio commissum est, sed ab institutore, *vt hæc omnia, cum communi doctorum sententia, explanauimus atque ostendimus disputat. 157. eaque effirmat Molina lib. 2. de primog. cap. 4. a num. 1.* Excipe tamen quoad vltimum eligentem, seu nominantem ad emphyteusim nominationis, præsertim hæreditariam: quoniam nouus emphyteuta ab hoc censetur accipere, *iuxta ea quæ copiosè disputat. 480. dicta sunt. Disputatione* etiam *citata* explicauimus, quid in prædictis, & in alijs similibus institutionibus, intersit inter committi aliquid electioni alterius, & inter committi arbitrio alterius. *Lege, quæ eo loco dicta sunt.* 1 2

Quia quando electio ad maioratum, aut ad aliud simile, alteri committitur ab institutore, is, qui ex tali electione succedit, non censetur id accipere ab electore, sed ab institutore: eò quod is dare censeatur, qui alteri committit, vt nominet, aut eligat, & non is, qui nominat, aut eligit, *vt constat ex iuribus disp. 157. a nobis ad id citatis, & ex aliis, quæ Molina vbi supra num. 5. citat*; inde *cum Greg. Lopez l. 32. tit. 9. part. 6. verb. no valdra. col. 6. vers. & potest dici*, idem Molina n. 2. colligit, si quis habeat à Rege facultatem instituendi maioratum cum omnibus vocationibus, substitutionibus, ac fideicommissis; quæ apponere voluerit, posse, vi eiusdem facultatis, relinquere perpetuò omnibus vltimò possessoribus eiusdem maioratus facultatem eligẽdi successorem: cum enim, qui succedit ex electione vltimi possessoris, non cẽseatur vocatus ad maioratum, ac substitutus vltimo possessori, ab ipso possessore vltimo, qui eum eligit, sed à primo institutore: qui facultatem eligẽgendi vltimo possessori concessit; consequens est, vt is, qui ex regia facultate potest quascunque vocationes ac substitutiones facere, posit facultatem eligendi vltimis possessoribus committere: quandoquidem ipse est, qui vocat, substituit, ac confert maioratum interuentu electionis, quã vltimo possessori concedit; non verò possessor vltimus, qui ex ipsius facultate eligit. 3

Ex eodem fundamento *numer. 8. sequenti* colligit *cum Bart. & plerisq; aliis, quos citat*, eum, cui à maioratus institutore electio successoris in maioratu est cõmissa, cum facultate eligendi, etiam spuriũ consanguineũ institutoris, nõ posse eligere filiũ institutoris 4

toris spurium: quia, cùm is electus accipiat ab institutore, & non ab eligente, talis filius spurius acciperet eum maioratum à suo patre; cum tamen incapax sit ad succedendum patri. E contrario verò merito colligit, *cum Paulo Castrensi & aliis*, eiusmodi electorem eligere posse suum proprium filium spurium, si consanguineus sit institutoris, quem alioquin posset eligere, si non esset filius ipsius. Ratio autem est, quoniam tunc is filius non accipit eum maioratum à suo patre, qui ipsum eligit, sed à primo institutore, mediante electione patris ad id illi concessa. Sic *disp.167. in calce conclusionis 3.* dictum est *cum communi doctorum sententia, iuxta l. si is qui ff. de vulgari*, quando pater substituit pupillariter filio suo legitimo impuberi, posse illi substituere alterū suum filium spurium; non quidem quoad bona, quæ tali filio legitimo aduenerunt ex eodem patre, sed quo ad bona, quæ aliunde ei obuenêre: quoniam licèt substitutio illa fiat à patre spurij, non tamen spurius accipit ea bona à patre, sed à fratre, mediante patris substitutione. *Disputatione* tamen *citata conclus.5.* diximus, in hoc regno spurium filium clerici, religiosi, aut religiosæ professorum, in nullius consanguineorum talis parentis bonis posse succedere:

5 Quando electio solùm ab institutore vltimo possessori commissa est, constat vltimum possessorem non posse imponere grauamen in ea re ei, quem ad illam elegerit, nisi aliunde ei compenset id onus; ac tunc in potestate ita grauati erit, vel relinquere cōpensationem illam, & non exequi grauamen illud; vel, retenta compensatione, grauamen exequi. *Ita colligitur ex l. vnum ex familia §. sed si fundum ff. de leg.2.* Hinc disputat Molina *vbi supra à n.10.* num legitima ratio cur elector non possit imponere electo grauamen in re illa, sit ea, *quam doctores communiter reddere solent, & quæ ex dictis videtur colligi*, quia videlicet electus non accipit eam rem ab eligente, sed à primo institutore, eligensque, eligendo, actum necessariū, sibi à primo institutore iniunctum, efficit: &, *iuxta communem regulam ex l. ab eo C. de fideicommissis, & aliis iuribus*, nullus grauare eum potest, quem non honorauit, aliquid videlicet ei tribuendo, in quo, aut ratione cuius, grauamen imponat.

Et aduersus hanc rationem ipse sic obijcit. Quāuis verum sit, si spectemus facultatem eligendi, quę ab institutore electori est collata, & necessitatem, qua ex facultate, ac dispositione institutoris, elector tenetur eligere aliquem indeterminatè ad eam rem, eamq́ eo ipso illi conferre, id non esse liberalitatem ac beneficium electoris, sed primi institutoris, quòd solùm significant verba illa. *l. vnum de familia §. si de falcidia. ff. de leg.2. Non enim facultas necessariæ electionis propriæ liberalitatis* (electionis scilicet) *beneficium est*: quamuis item verum sit, si spectemus rē ipsam, quæ eadem electione confertur, collationē illius per eam electionem non esse liberalitatem ac beneficiū electoris, sed primi institutoris; quia res illa non confertur, vt electoris, sed vt institutoris, ab eo ad id deputata: quod etiam probant verba illa eiusdem. §. *Quid est enim, quod de suo videatur reliquisse, qui, quod reliquit, omnino reddere debuit?* videlicet ex præscripto ac ordinatione primi institutoris: quāuis, inquam, hęc vera sint, nihilominus, si spectetur actus ipse electionis, vt emanat ab electore; in cuiꝰ potestate est præferre ea ipsa electione vnum, quem ipse maluerit, cęteris, negari non potest electorem, quatenus eo actu præfert electum cæteris, conferre ei beneficium, exercereq́ in eum liberalitatem, imò veriùs conferre illi eam ipsam rem, vt ex se est notissimum, concinitq́ *l. vtrum §. cum quidam ff. de reb. dub.* illis verbis, *an imposita necessitate dandi, solùm ei distribuendi liberum arbitrium concedat*; quibus verbis apertè significatur, impositam quidem esse electori necessitatem dandi, seu eligendi; arbitrium tamen, vt hunc potiùs, quam alios, eligat, sibi esse concessum, tanquam beneficium sibi collatum, quo ipse vti in alios pro arbitrio possit. Confirmatur ex glossa *vltima c. relatum de præbend.* communiter recepta, quæ ait, prælatum liberalitatem quidem non exercere beneficia ecclesiastica conferendo ea ex parte, qua conferre illa tenetur; exercere tamen liberalitatem, vtique gratis cum eo, cui illa confert, quatenus in potestate ipsius erat, conferre illa, non huic, sed alteri, qua ratione collationes præbendarum donationes nuncupantur. *cap. venerabilis, de præbend. &, cap. consultationibus, de donat. & aliis iuribus.*

Quia verò, qui alium honorat, aliquidq́ illi confert, etiam minus principaliter, videtur posse illum grauare ea ex parte, qua illum honorat, beneficiūq́ illi confert, refert Molina *vbi supra* Petrum Peralta asserentem, eiusmodi electorem non posse quidem grauare electum onere pecuniario, aut in re ipsa, ad quam est electus, quam accipit principaliter à primo institutore; posse tamen illum grauare onere inæstimabili pecunia, quale erit, vt deferat arma eligentis, agnomineq́ ipsius vocetur, vel vt patiatur eligentem, ipsiusq; descendentes, sepeliri in capella electi. Meritò autem idem Molina ibidem hanc sententiam improbat, tanquam inauditam, regulisq; iuris contrariam.

Legitima autem ratio, cur elector in similibus rebus non possit pro beneficio & commodo electionis, onus quodcunq́ imponere, etiam delationis armorum, aut sumptionis agnominis electoris, neque in quibus vllum omnino pretium est, *quam tradit Molina vbi supra numer.19.* Quia scilicet institutor grauauit, aut statuit, vt res tota à se instituta, ministerio tamen electionis, ad electum deueniret, conferreq; alicui ius eligendi ad id, sine vllo alio emolumento, quod inde posset ob eam electionem in recompensationem reportare, fuit non modicum beneficium illi impensum; quarè tenetur id gratis exhibere, tanquam beneficium sibi ab institutore impensum, quòd gratis conferret ei, quem ad id eligeret: quia ergo, si rem cum grauamine quocunq́ conferret, non eam totam simpliciter restitueret; quia minus valeret cum illo grauamine, quàm sine illo, *argumento l.1. §. si hæres percepto fundo. ff. ad Trebel. & l. fundi partem ff. de contrah. emp.* gratisque tenetur facere electionem vi primæ institutionis, atque muneris, seu beneficij, ad eligendum suscepti, inde efficitur, vt neq́ grauamen vllum possit imponere, neque quicquam in recompensationem beneficij electionis possit accipere. Concinit. *l. vnum ex familia §. si de falcidia ff. de leg.2.* illis verbis; *Qui quod reliquit, omnino reddere debuit*, omnino dixit, nihil retinendo, neque vllam recompensationem accipiendo. Hac eadem ratione, electores ad canonicatus per concursum, & ad similia alia, nihil accipere possunt pro electione, & multò minus imponere canonicatui grauamen quodcunq;. Et propter eādem rationem prælati, qui præbendas conferunt, ministros ad eas eligendo, non possunt pensiones, aut aliud grauamen, pro electione illis imponere, vel quicquam accipere, neque possunt eas diuidere, *c.1. circa finem, vt eccles. benef. c. vltim. 1. q.3. c. maioribus de præb. & aliis iuribus.* 6

Non sic dicendum est de patre substituente pupillariter filio impuberi: nam talis pater imponere potest grauamen ei substituto, etiam quoad legitimam filio impuberi debitā, & quoad alia bona eius filij impuberis, quæ non ex patre, sed aliunde ei obuenêre, *vt disp.184. §. Pater ostendimus.* Is enim pater, ex iuris dispositione, non solùm habet electionem substituti ei filio, sed ēt authoritatem perinde disponēdi ea substitutione de bonis filij illius, in euētū, q́ filius infra annos pubertatis ex hac vita discedat, atq́ idē filius posset de eisdem disponere, si sui iuris 7

iuris iam effectus, testaretur: ac proinde sicut filius ille posset suũ hæredem, etiã ab intestato, grauare: ita pater potest, grauare, vel substitutũ, vel hęredes ab intestato eius filij, grauamine circa ea bona, quo
8 voluerit, *vt disputatione citata dictum est*. Non item illo modo est etiam dicendum de emphyteuta, qui ius habet eligendi, aut nominandi ad suã emphyteusim ex contractu emphyteutico inito cũ proprietario. Quia enim suum proprium vtile dominiũ confert, contractu oneroso comparatum, *vt disp. 480. copiosè ostendimus*, sanè non nudum ministerium, seu factũ, eligendo, seu nominando exercet, sed veram rẽ suã electione ac nominatione confert, eaq; de causa, nõ solùm si ea emphyteusis hæreditaria sit, potest pro nominatione, seu electione ad illam, accipere interesse, sed meo iudicio, etiamsi sit ex pacto & prouidentia, potest illud accipere: tametsi rei ipse emphyteuticæ, eò quòd alterius sit q̃oad dominium directum, non possit imponere grauamen.

9 Denique non illo modo dicendum est in electione ad maioratũ, quando vltimus possessor ita eligeret, vt maioratũ, etiam quoad vsumfructum, transferret in electum ante tempus, quo tenetur eum in illum transferre: tunc enim, ratione eius donationis vsusfructus illius in id tẽpus, imponere posset grauamen, quod non excederet valorem talis vsusfructus, nec transiret ad alios, quàm ad eum, in quem maioratus eo modo transferretur. *Ita Molina vbi supra nu. 32. cum Peralta, quem citat.*

10 Quando legatum relictũ fuit alicui, vt permaneret in familia, cũ facultate grauato, vt eligeret vnũ de familia, quem vellet, vt in eo succederet, tunc, ex iuris interpretatione, *vt disputatione præcedente dictum est*, eligere potest, vel vnum, vel plures de familia, inter quos diuidatur, *vt constat ex l. vnum ex familia. §. si duos, iunctis antecedentibus in eadem lege. ff. de leg. 2.* Cùm enim institutum primi testatoris fuerit, vt id legatum de familia non egrederetur, & in eiusmodi legato non succedat vnus tantùm de familia, sed vel succedant omnes vel proximiores omnes in gradu, *vt sæpe in superioribus dictum est*, iuris interpretatione intelligitur eum, qui grauatus est eligere vnum de familia, quem ipse voluerit, posse eligere multos. Qñ tamen testator expressisset, velle, vt vnus tantum eligeretur, in quo id legatum perseueraret, tũc elector nõ posset nisi vnũ solùm eligere. Vnde quia Hispani maioratus diuidi sunt prohibiti inter multos ex prima eorum in eisdem Hispaniis origine, longa consuetudine perpetuò seruata; consequens est, vt, si electio successoris vltimo possessori commissa sit, eligere non possit multos, sed vnum tantùm. *Ita cum Bald. & aliis. Molina vbi supra nu. 45.*

Bart. & communior doctorum sententia, *quam Molina vbi supra. n. 55. refert*, è contrario censuerunt, grauatum eligere multos de familia ad aliquod legatum, posse eligere vnum duntaxat. Contrarium affirmarunt idem Bart. sibi contrarius. Padilla, & alij, quos Molina *ibidem etiam* refert. Qui tamen cum Bald. censet, quæstionem in hunc modum esse dirimendã. Vt si eadem ratio militet in electione vnius tantũ, & in electione multorum, possit eligere vnũ duntaxat: si verò non militet eadem ratio, teneatur multos eligere. Ego verò potiùs existimo esse absolutè dicendum cum secunda sententia, teneri eligere
11 re multos. Quoniam quando non est iuris interpretatio in contrarium, qualis est illa subnixa optimæ rationi, quòd grauatus eligere ad legatum relictum familiæ vnum, possit eligere multos de familia, vtique standum est verbis testatoris.

12 Is, cui eligendi facultas est concessa, non potest eligere seipsum. *l. si mandauero. 1. §. si sibi centum ff. mandati. c. per nostros de iure patro. & c. cùm ad nostram de inst. glos. 2. l. planè ff. quod cuiusque vniuers. quæ multas rationes eius rei reddit, & glos. 1. c. cum in iure peritus, de elect. Bar. & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra n. 58. refert ac sequitur.* Quin neque, qui facultatem eligendi habet, potest eligere eum filium suum, qui sub ipsius sit potestate, secus autem si sit emancipatus, *vt Molina ibidem. nu. 57. cum Paralta subiungit; coq; modo conciliat opiniones Saly. & Bal. quæ videbantur inter se contrariæ.* Quia verò ratio, cur filius sub potestate electoris constitutus, eligi ab electore non possit, est, quia cùm vsusfructus bonorum eius filij ad patrem spectet, eligendo eum filium, eligeret quodammodò seipsum, suumve commodum; meritò infert Molina, vltimum possessorem maioratus, cui successoris electio sit cõmissa, posse eligere filium sub ipsius potestate constitutum: quippe cùm is filius succedere non debeat in maioratu, nisi post mortem patris electoris. Idemque dicendum est de electione ad fideicommissum familię relictum, cui succedendũ sit post mortem electoris, & de quacunq; alia simili electione, propter eandem rationem. Quando autem elector ad successionem in maioratu, non esset vltimus possessor maioratus, sed alius tertius, tunc elector ille non posset eligere filium suum, qui sub ipsius esset potestate, *vt rectè Molina ibidem subiungit.* Quando mater melioraret in vltima voluntate vnũ filiorum, quem pater eligeret, tũc credo eligere posset pater filium sub ipsius potestate constitutum: & vniuersim idem posset efficere, quando ex coniecturis constaret, eam fuisse mentem institutoris, aut meliorantis.

Quando duobus aut pluribus electio ad aliquid esset commissa, posset vnus eligere alterum ipsorũ, atque alter potest consentire suæ electioni. Imò si suffragia electorũ sint paria, vt si, ex septem electoribus tres eligant quartum ex eisdem septem, & tres reliqui eligant extraneum, atq; is quartus consentiat suæ electioni, ea pars præualebit. *Ita habetur c. cum in iure de elect. Quo in loco, reprobata glossa ibi, quæ contrarium asseruit, idem affirmant Panorm. & communis sententia, quam Molina vbi supra. numer. 61. refert ac sequitur, & consentit Greg. Lopez. l. 2. titu. 15. part. 2. verb. en Espanna.* 13

Vtrum autem, si vltimus possessor maioratus, fideicommissi, sit impubes pubertati proximus, eligere possit ad maioratum, aut fideicommissum. Idem dicendum est, quod *disp. 480.* dictum est de electione eiusdem ad emphyteusim. 14

Seruus autem pœnæ, licèt nominare, aut eligere ad emphyteusim non possit, poterit tamen eligere ad maioratum, vel fideicommissum. *l. cum pater. §. hæreditatem. ff. de leg. 2.* eò quòd electio hæc in solo facto consistat, non vero nominatio ad emphyteusim, *vt disp. 581. dictum est.* Idem dicendum videtur de religioso iam professo, *iuxta ea quæ disp. 482. subiuncta sunt.* 15

Ius eligendi, aut arbitrandi, si alicui sit concessum est personale illius, nec transit ad hæredes. *l. si quis arbitratu, l. sequenti. ff. de verbo. obligat.* Vnde cedi non potest alteri, neque potest competere alteri ratione eius, cui concessum est. *l. si stipulatus fuerim illud aut illud, & l. vlt. in prin. ff. de verb. oblig.* Quando tamen competeret ratione rei alicuius, quę transferri posset ad hæredes, tunc, vnà cũ ea re, ius illud ad hæredes transiret, vt ex se est notissimum. *Lege quoad hæc Molinam vbi supra nu. 62.* 16

SVMMARIVM.

1. *Eligendi facultas si in tempus mortis electoris directa sit, reuocare elector potest electionem dum viuit, etiamsi pluries facta sit, vltimaque morte illius confirmatur.*
2. *Maioratus, aut fideicommissum, quando post mortem possidentis deuenire debet ad quendam alterum, tunc possessor potest ante suam mortem illud*

illud tradere successori, etiam fruendum, idque validè & irreuocabiliter, atque eo modo censetur traditum si donatione inter viuos, aut alia irreuocabili contractu, sit concessum. Quando tamen ea irreuocabilis traditio in aliquo præiudicaret cuidam tertio, esset quoad id inualida: secus quoad id, in quo illi non præiudicaret.

3. *Eligendi facultas si directa non sit in tempus mortis, sed concessa sit, vel simpliciter, vel expressum sit, quòd fieri possit in vita, aut in morte, tunc, si talis facultas competat ex contractu, eligens poterit variare ante traditionem rei electo: secus post traditionem.*

4. *Eadem eligendi facultas si ex vltima volũtate competat, & facta etiam electio sit vltima voluntate, reuocari potest. Si verò dispositione inter viuos sit effecta, semel facta, reuocari non potest.*

5. *Electio quocunque modo semel facta si effectum, non sortiatur, potest elector iterum eligere. Nisi effectum non sortiatur ob defectum electi cognitum electori tempore electionis (quod non præsumitur) tunc enim in pœnam priuatur iure eligendi pro ea vice.*

6. *Elector, cui commissum est, vt ad fideicommissum familiæ relictum, eligat quem ex familia voluerit, si discedat nemine electo, omnes vniuersim de familia in eo succedunt. Non idem est de maioratu, sed succedit solus primogenitus proximior in gradu, etiam quoad totam commoditatem.*

7. *Elector ad maioratum, aut ad fideicommissum, adueniente tempore deuolutionis illius, eligere tenetur statim, ac fuerit requisitus.*

IS, CVI ELECTIO EST COMMISSA, si semel eligat, an possit iterum eligere, & variare in persona electa. Quòd si ad maioratum non eligat, quis in eo succedat.
Disp. 593.

1 QVod ad priorem partem huius disputationis attinet, distinguendum est. Quoniam si facultas eligendi in tempus mortis directa sit, quia videlicet dictum est, quod elector tempore mortis, vel cum morietur, aut vsque ad suam mortem, eligat quem voluerit ex aliquibus ad maioratum, aut quem, vel quos voluerit ad fideicommissum, ita q; ex multis ei commissum sit eligere vnum, aut multos, vel omnes, prout ipse voluerit, tunc, esto semel eligat, aut pluries, electioq; facta sit donatione inter viuos, aut quouis alio contractu, potest elector variare, iterumque eligere, dum viuit, & semper per posteriorem electionem redditur nulla prior. Cùm enim electio eo modo commissa statum spectet, qui tempore mortis reperietur, vt tunc eligat, quem voluerit, aut quem magis expedire iudicauerit; atque electio ante facta de aliquo determinato, esse facilè posset in præiudicium aliorum, qui tempore mortis reperientur, si esset irreuocabilis, nec firmitas eius penderet ex eo, quod morte electoris confirmaretur; vtique omnis talis electio ante electoris mortem facta, reuocabilis pro libito eiusdẽ electoris est, atque adeò nullam habet firmitatem, nisi quæ tanquam postrema, electoris morte fuerit confirmata. *Ita probat. l. cùm pater. §. à filia, & affirmat. glos. 2. ibi ff. de leg. 2. & l. vnum ex familia, in prin. asseritq; gloss. ibi verb. mutetur ff. eod. tit. atq; asseuerat Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina lib. 2. de primog. c. 4. nu. 23. refert ac sequitur.*

2 Quando verò maioratus, aut fideicommissum, post mortem posside ntis deuenire debet ad alterũ, vel restitui debet alteri determinatæ personæ, tunc possessor illius potest ante suam mortem id tradere successori, etiam fruendum, idque validè & irreuocabiliter, atque ita censetur traditum, si donatione inter viuos, aut alio irreuocabili contractu, fit concessum. *Ita habetur l. post mortem. C. de fideicommis.* Ratio autem est, quoniam quando aliquid deuenire debet ad aliquem determinatum, in eo, quòd traditio præueniatur, eaque irreuocabiliter fiat, nullum præiudicium alteri tertio sequitur, ac proinde validè irreuocabiliter fit. *Atque ita glossa. l. post mortem. citata verb. restituere, & doctores communiter, quos Molina vbi supra à numer. 25. refert ac sequitur, conciliant eam legem cum aliis iuribus citatis, quæ primo aspectu pugnare inter se videbantur.* Quando autem ea irreuocabilis traditio in aliquo præiudicaret alicui tertio, qui, ea traditione non facta tempore mortis tradentis, succedere debebat in eo maioratu, aut fideicommisso, tunc, quatenus illi præiudicat, redditur nulla. non verò quatenus illi non præiudicat. Verbi gratia, si hæres grauatus est restituere fideicommissum post mortem suam alicui determinatæ personæ, sub conditione, quòd, si ea persona moreretur ante talem hæredem grauatum, fideicommissum illud restitueretur alteri, tunc, si hæres grauatus ante suam mortem illud fruendum irreuocabiliter tradat fideicommissario, cui ille alius est substitutus, si eueniat, vt talis fideicommissarius moriatur ante hæredem grauatum, traditio illa irreuocabilis nihil impedit, quo minus, post mortem hæredis grauati, substitutus in eis bonis succedat: vsusfructus verò perceptus à fideicommissario, quia non præiudicat substituto, validè & irreuocabiliter fuit à fideicommissario illo perceptus. Et idem esset, si maioratus irreuocabiliter esset datus successori fruendus statim, ante quàm vltimus possessor è vita discederet, & eueniret, vt successor ille moreretur ante illum alium vltimum possessorem: tunc enim fructus maioratus, interim irreuocabiliter percepti ab illo successore, validè atque irreuocabiliter essent percepti. Imò vero quamuis vltimo possessori esset commissum ab institutore, vt in tempus suæ mortis eligeret ad maioratum, quem vellet ex aliquibus, aut testator hæredi grauato iniũxisset, vt ad fideicommissum eligeret tempore suæ mortis, quem vellet ex aliquibus, sanè, si irreuocabiliter traderet maioratum, aut fideicommissum vni, statim ab eo fruendum, quamuis reuocari posset electio, quia in præiudicium aliorum esset irreuocabiliter facta; vsusfructus tamen percepti toto tempore, quo elector ille viueret, spectaret ad irreuocabiliter electum quia in eo nullum præiudicium sequitur illis aliis, electorque ille potuit in eo sibi ipsi præiudicare. *Ita, cum glos. 2. l. cum pater. §. si à filia. ff. de leg. 2. Molina vbi supra num. 31. Paulus Castrensis, & alij, quos citat. Idem Molina ibidem à num. 25. cum aliis, quos citat; consentit in hactenus dictis.* Concinit etiam ex parte, quod *cum Emanuele Acosta disput.* 186. dicebamus, nempe si hæres sit grauatus restituere post mortem suam hæreditatem alicui, assignato substituto, cui restituatur in euentu, quod fideicommissarius ille moriatur ante hæredem grauatum, tunc, si hæres grauatus profiteatur religionem Diui Francisci, aut nostram, vel in nostra coadiutoris vota emittat, non statim tradendum esse fideicommissum illi fideicommissario, sed exspectandam esse mortem naturalem talis religiosi, vt si ante eam fideicommissarius moriatur, fideicommissum tradatur substituto.

Quando autem facultas eligendi non est directa in tempus mortis, sed cõcessa est, vel simpliciter & absolutè, vel cum expresione, vt fieri posit, tã in vita, quàm in morte, tũc, si facultas eligendi alicui cõpetat ex contractu, eligens poterit variare, & post vnam electionem factam, eam reuocare, & iterum eligere. *l. eum qui certarum. §. vlt. ff. de verb. oblig. glossa. l. statu liberum. §. Stichum, verb. non poterit. ff. de leg.* 3

leg.2.Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra num.35. refert ac sequitur. Quod intelligerem, ante traditionem rei electo: secus verò post traditionem, & perfectum omnino semel contractum; atque adeò post traditum dominium rei electo. Molina *ibidem cum Bal. & aliis, quos refert,* ait, eligentem ex contractu, posse semel tantùm variare, & non pluries. Ante perfectum verò omnino contractum traditione, non video vnde id probet.

4 Si verò eiusmodi electio non competat ex contractu, sed ex vltima voluntate alicuius, tunc si eligens vltima etiam sua voluntate elegit, & non contractu inter viuos, sane, cùm de natura vltimæ voluntatis sit, vt, nisi morte ita disponentis confirmetur, reuocari possit, integrum erit eligenti reuocare eam suam electionem interim dum viuit. Ita Molina *vbi supra numer.36. cum communi doctorum sententia.* Qui id confirmat ex l. *cum pater §. à filia ff. de leg.2.* vbi iurisconsultus, quando facultas eligendi erat concessa destinata in tempus mortis, quæstionem, vtrum filia reuocare posset electionem, idcirco proposuit, quando donatione inter viuos fuerat effecta, quoniam, si facta fuisset in vltima voluntate, nullum potestat esse dubium, reuocari posse.

Si verò, quando facultas eligendi ex vltima voluntate competit, eligens non vltima voluntate eligit, sed contractu, seu dispositione inter viuos, tunc, semel facta, reuocari non potest. *l. serui electione in prin. & l. huiusmodi. §. Stichum ff. de leg.1. l. apud Aufidium ff. de optione legat. & l. statu liberum §. Stichum ff. de leg.2. vbi glossa verb. non poterit, quod ad legata attinet, reddit eam rationem, quam reddit l. apud Aufidium citata, quia videlicet, facta electione, transit dominium rei legatæ in legatarium, factaque censetur exequutio, vt ait glossa l. serui electione citata. Consentit in his communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra nu.37. refert ac sequitur.*

5 Intelligendum tamen est, electionem eo modo semel factam, non posse variari, si sortita sit effectum, vniuersim enim, si facta electio effectum non habuit, potest elector iterum eligere, imò quoties opus fuerit vt electio effectum sortiatur, vt probat *cap. si electio, de elect. lib. 6.* Vbi disponitur, si electio facta, non fuerit sortita effectum confirmationis electi, eo quod electus consentire noluit, aut quia, post consensum, ante confirmationem renunciauit, aut quia mortuus est ante consensum, vel confirmationem, aut denique quia electio, propter electi vitium electoribus occultum, fuit pronuntiata nulla, posse iterum fieri electionem ab eisdem electoribus: ad quam conceditur eis tantum tempus à dissensu, reuocatione, morte, seu pronunciatione nullitatis, quantum eis competeret, si eadem præbenda de nouo vacaret. *Quod glossa ibi, & communis sententia, quam vbi supra Molina numer.38. amplectitur, extendendum censet ad reliquas electiones, concinuntque l. hac conditio, in prin. ff. de condit. & demonst. & l. qui per salutem ff. de iureiur.* Quando tamen electio pronunciaretur nulla propter vitium electi, quod cognitum esset electoribus, non possent tunc iterum eligere: eo quod eligentes scienter ad id indignum iuris indignitate, hoc est, qui ex dispositione iuris incapax ad id esset, priuentur iure eligendi pro ea vice *c. gratum de postul. prel. c. cum in cunctis §. vlt. & c. bonæ memoriæ 2. de elect. & aliis iuribus, quæ* Molina *vbi supra cum aliis citat. Vbi cum Peralta aduersus Bart. & quosdam alios,* ait, præsumendum non esse, electorem scientem vitium electi, sed potiùs illud ignorantem, eum elegisse. Hæc de primo eorum, quæ proposita sunt.

Quod ad secundum attinet. In fideicommisso

6 relicto; vt detur, cui de familia hæres grauatus voluerit, si is hæres è vita discedat, nullo electo, tunc omnes de familia, qui superstites fuerint, siue proximiores sint in gradu, siue remotiores, æqualiter in illo succedent: & si qui eorum decesserint post mortem hæredis grauati, transmittent suum ius in ipsorum hæredes. *Ita habetur l. cum quidam, & l. vnum ex familia §. rogo ff. de leg. 2. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra numer. 41. refert ac sequitur.* In maioratu autem Hispano, quoniam de natura illius, seu consuetudine Hispaniarum, primaq; maioratuum institutione, est, vt, secluso iure eligendi, ab institutore possessori vltimo, aut alicui alteri relicto, succedat in illo vnus solus, nec diuidatur, isque sit primogenitus, vtique, si elector è vita discedat nullo electo, succedet solus primogenitus. Ita *Greg. Lopez. l.2. titu.15. part.2. verb. en España vers. sed pone,* & Molina *vbi supra numer 42.* Qui rectè à Padilla *l. cum quidam numer. 24.* discedit, quatenus Padilla affirmat, in eo euentu, rem maioratui subiectam, deuenire quidem debere indiuisam ad primogenitum, cæterum commoditatem ex illa diuidendam esse inter omnes de familia. Contrarium quippe exigit Hispanus maioratus, etiam quoad commoditatem & fructus.

Electio ad maioratum, aut fideicommissum, fieri debet statim, atque elector fuerit requisitus, adueniente tempore successionis in eo maioratu, aut restitutionis talis fideicommissi. *Ita cum Bart. & aliis Molina vbi supra, argumento l. cum quidam citata.* Neque refragatur *l. vltim. §. sed & si quis. C. commu. de leg.* quæ annum concedit: ea enim lex, si rectè expendatur, non præscribit annum, vt, quando electio rei legatæ pertinet ad hæredem, non possit cōpelli, ante eum annum elapsum, eligere, quam rem velit dare, & implere legatum: id enim esset irrationabile: sed vt incidat in pœnam, vt electio deuoluatur in legatarium. Multo autem minus est ea lex intelligenda, quasi id tempus sit concedendum ad eligendam personam, quæ postquam tempus succedendi aduenit, succedere debeat in maioratu, aut fideicommisso.

SVMMARIVM.

1. *Electio si relicta sit in electoris voluntate, vt eligat, quem voluerit, inualida est, si eligat incapacem, aut affectum qualitate, qua affectos excludit institutor. Secus si eligat aliter indignum, aut minus dignum.*
2. *Si electio ad maioratum sit alicui libera concessa ex filiis & filiabus, valida est electio minoris natu, aut fœminæ, prætermisso primogenito digniori.*
3. *Maioratum instituendi si sit alicui concessa facultas in quocunque suorum filiorum, aut filiarum voluerit, instituere illum potest in filia, prætermisso filio maiori, ac digniori.*
4. *Eligendi ad maioratum liberam facultatem si institutor alicui concessit, in quo euentu eligere poterit inimicum institutoris, & in quibus non.*
5. *Eligendi pauperes ad eleemosynam, quam relinquit, si quis alicui liberam facultatem concedat, eligere is poterit inimicum illius.*
6. *Ex odio digni eligere indignum, non reddit nullam electionem, quæ nulla non esset secluso eo odio.*
7. *Quod pretio sit facta eadem indigni electio, non reddit illam nullam, sed annullandam in pœnam, applicando fisco pretium.*
8. *Electio indigni esset nulla, si quis liberam facultatem eligendi, quem vellet, obtinuit, fraudibus illam obtinuisset, securum reddendo concedentem, se electurum dignum, aut dignissimum.*

VTRVM

VTRVM IS, CVIUS VOLVNTATI electio ad maioratus successionem commissa est, teneatur eligere digniorem, vel possit dignum, aut etiam indignum eligere, digniori prætermisso. Disput.

594.

DIsputatione sequente hoc item examinabimus, quando electio in arbitrium alicuius commissa est, vt scilicet ex aliquibus eligat, quē arbitratus fuerit idoneorem. in hac verò disputatione, quando electio in voluntatem electoris commissa est.

1 Quando ergo electio in voluntate electoris relicta est, vt eligat, quem voluerit, quamuis electio sit nulla, si eligat indignum, iuris indignitate, hoc est, incapacem iuris dispositione maioratus, aut rei alterius, ad quam commissa est electio, vt ex se est notissimum, si tamen prætermisso digno, eligat indignum indignitate facti, hoc est, ob quam ex iuris dispositione non est incapax rei, ad quam fit electio, valida est talis electio; nisi in concessione, vt eligeret quemvellet, apposita esset restrictio, quę eum excluderet: vt si dixisset, qui non sit tali vel tali vitio, aut tali qualitate affectus, quæ illum excluderet: tunc enim electio eius, qui eo vitio, aut qualitate, esset affectus, esset nulla, vtpote quæ se extenderet ad id, ad quod facultas non esset concessa. Multò autem magis esset valida electio, si prætermisso digniori, electus esset dignus. Vtrum autem peccet, qui prætermisso digno, eligit indignum, aut qui, prætermisso digniori, eligit minùs dignū, disputatione sequente dicitur. Quod autem electio indigni in euētu explicato valida sit, & multò magis electio digni, prætermisso digniori, habetur expresse *l. cum quidam. ff. de leg. 2. & affirmant glossa l. ex facto §. si quis rogatus 2. verb. voluerit ff. ad Trebel. Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina lib. 2. de prim. c. 5. n. 1. refert ac sequitur.* Quòd verò, si in cōcessione, vt eligeret quem vellet, apposita esset restrictio, quæ indignum excluderet, aut quæ excluderet aliqua alia qualitate affectum, electio ita exclusi, esset nulla, ex se est notissimum, & ex ratione reddita; quia scilicet electio se extenderet ad id, ad quod facultas non esset concessa, *atque habetur expresse l. cum quidam, & l. cum pater §. rogo ff. de leg. 2.*

2 Ex dictis colligunt Molina *vbi supra*, & Greg. Lopez. *l. 2. tit. 15. part. 2. verb. en España*, eum, cui libera facultas est concessa ab institutore eligendi ex filiis, quem voluerit, validè prætermittere primogenitum, & eligere secūdo, aut vlteriori loco genitum, etiamsi primogenitus dignior, & aptior sit. Imò colligit Molina, si facultas eligendi ex filiis & filiabus sit concessa, validè eligere filiam, prætermissis masculis: quoniam ad id sese extendit ea facultas: neque ordo successionis in maioratibus, ex prima maioratus in Hispaniis institutione consuetudine seruatus, locum habet, quando institutor aliud statuit, aut fieri permisit, committens id liberæ electioni alterius. *Lege multa, quibus Molina vbi supra hæc confirmat.*

3 Vtrum autem, si Rex concessit alicui facultatem instituendi maioratū in vno ex filijs, aut filiabus, quē vellet, validè pater illud instituat in filia, prætermissis filiis, etiam ad id magis idoneis. Greg. Lopez. *l. 3. tit. 13. part. 6. verb. mugeres colum. 3. vers. & ex his inferre poteris*, negat, *& idem asserere videtur l. 2. tit. 15. part. 2. verb. hijo varon.* Contrarium verò merito asseuerat Molina *c. 5. cit. n. 6.* Quoniam libera facultas eligendi ex filijs & filiabus, quem, aut quam, voluerit, vt in eo, aut in ea, maioratum instituat, id significat: & quando libera ad id facultas est concessa, non curatur de modo successionis in maioratibus consuetudine in Hispaniis recepto: quoniam dispositio institutoris, ex libera ad id facultate sibi concessa, præualet tali consuetudini: sicut, si ex tertio & quinto suorum bonorum idem pater institueret maioratum, posset pro suo solo arbitrio absq; alia facultate, instituere eum in filia, prætermissis filiis, *& consentit l. 40. Tau. in fin.*

Vtrum autem, si maioratus institutor liberam eligendi facultatem alicui concedat, valida sit electio, si elector inimicum institutoris eligat, affirmanter est simpliciter respōdendum *cum Molina vbi supra n. 7. & communi doctorum sententia*: id enim apertè habetur *l. cum quidam ff. de leg. 2.* vbi disponitur, eiusmodi electorem validè eligere posse indignū, eumve, qui offendit, nisi testator, seu institutor restrinxerit facultatem eligendi ad solos dignos: tūc enim eligi non possunt, qui offenderint, vt ibi subiungitur. Nec doctrinæ huic refragatur *l. Lucius Titius 2. §. Lucius Titius Damam ff. de leg. 2.* vnde colligitur in generali dispositione testatoris non censeri comprehensum eum, qui testatori est odiosus, aut inimicus, nisi probetur, mentem testatoris fuisse hunc etiam comprehendere. Non, inquam §. ille refragatur: quoniam *præter alia, quæ in glossa vltima ibi habentur*, lex illa loquitur, quando duobus libertis, eò quod fuissent infensi, testator anteà ademisset, q in genere suis libertis, quos plures alios habebat, relinquebat: nisi enim duo illi liberti probent, mutasse testatorem animum ex verisimilibus cōiecturis, vt quia iam ex parte in gratiam patroni redierant, censendi nō sunt cōprehensi: non verò habet id locū in re proposita, qñ institutor maioratus nō significauerat, se velle excludere cognatum, qui ipsum offenderat, à maioratu, ad quem liberá eligendi facultatē alicui relinquebat. Molina *vbi supra cum Paulo Castrensi & Padilla*, solum respondet, paragraphum illū non habere locum, quando institutor liberam absq; vlla restrictione facultatem alicui eligendi ex quibusdam relinquit. Doctrinam tamen traditam intelligendam censet, qñ inimicitię antecesserant, & sequitur concessio facultatis liberę ad eligendū: imputare enim sibi debet institutor, qui eas inimicitias sciebat, quod non excluserit inimicum à facultate, quam concedebat ad eligendū ad maioratum. Si autem inimicitias ignorauerit, aut posteà sequutæ sint, non poterit inimicus eligi ad successionē in eo maioratu, *vt cum Baldo, & aliis Molina affirmat.* Excipe, nisi inimicus ille in gratiā redijsset cum eo institutore *iuxta ea quæ disp. 178. & 212. dicta sunt.* Item eandem doctrinam intelligendam arbitratur *cum Cumano & aliis, quos citat*, quando inimicitiæ nō erant capitales: si enim essent capitales, cum eisdē autoribus existimat, siue antecesserint, siue sequutę sint, & siue eas sciuerit, siue ignorauerit maioratus institutor, non posse eum inimicum eligi ad eum maioratum. Intellige tamen, nisi in gratiam ante mortem institutoris cum eodem institutore rediisset, *iuxta dicta duabus disputation. citatis.* ad quod non satis est, *vt rectè aduersus Baldum Molina vbi supra num. 12. cum plerisq; aliis, quos citat, ait*, institutorem maioratus contritum ex hac vita discessisse, ac proinde in eo sensu remisisse delictum, inimico, quòd odium aduersus illum deposuerit: id enim non satis est, vt relinquere illi velle insuper sua bona censeatur, eumque eligi ac vocari ad maioratum à se institutum. Quando autem offensus statuisset, vt aliqua sua bona inter pauperes distribuerentur, eligendos arbitrio alicuius, tunc, vt *rectè Molina ibidem numer. 13. subiungit*, quoniam id intuitu Dei, atq; ad defuncti satisfactionē esset relictū, eligi possent, qui offenderunt, ad eam eleemosynā, vnà cū aliis pauperib. si ipsi æquè pauperes essent, æqueq; Deo esset gratū, seclusa antecedēte offensa, inter illos etiā distribui: qm, quòd illi offenderint, cōduceret, vt opus esset Deo magis gratū, & defuncto magis satisfactoriū: neq; est credendū, defunctum contrarium intendisse.

Quod

Quod dictum est, quando electio successoris in libera electoris voluntate relicta est, validam esse electionem, etiamsi indignus sit electus, intelligit Molina *vbi supra n.15. cum Bart. & aliis, quos citat*, modò electio indigni facta non sit dolo electoris, qui, quoad id, rationem sortitur mandatarij institutoris. *Ita colligitur apertè ex l. creditor §. Lucius ff. mand.* Id verò intelligendum est de dolo vero, vt distinguitur à lata culpa, atq; adeò à dolo solum præsumpto, *vt cum Bart. & aliis Molina subiungit*. Idem autor *ibidem n.20.* rectè aduersus quosdam ait, quod elector sciens & prudens elegerit indignum, non satis esse, vt dolo eum elegisse sit censendus, atque adeò vt electio pronuncianda sit nulla: cùm enim facultas ad liberè eligendum, quem vellet, etiam ad indignum se extenderit, *vt constat ex l. cum quidam ff. de leg. 2.* sanè, quod sciens & prudens vsus fuerit iure, facultate sibi concessa comprehenso, non constituit eum in dolo. Addit verò ipse cum aliis, si ex odio digni eligat indignum, vt digno noceat, censendum esse dolosè elegisse, ac proinde tūc electionem esse nullam. Tametsi dicat non satis esse, dignū infensum electori fuisse, vt elector censeatur, animo illi nocendi elegisse indignum, ac proinde vt censeatur, electionem illam dolo esse factā, atq; adeò esse nullam, nisi is animus aliunde probetur, vt quia elector dixerat, se odio illius digni electurum esse alium. Exempla adhibet in eo, qui in odium, substituti, si ipse sine liberis decedat, concubinam duceret in vxorem in articulo mortis, vt filij ex ea suscepti legitimi fierent, atque excluderent substitutum. Item in eo, qui ex eodem substituti odio, ingrederetur religionem, eamq; profiteretur, vt succederet monasterium. Licèt enim, si de eo animo constaret, dolus interuenisse censeretur, neque excluderetur substitutus, *vt cum communi doctorum sententia, quam refert, affirmat*; si tamen de eo animo aliunde non constaret, quàm ex antecedente odio, nō censeretur id factum ex dolo, ac proinde substitutus excluderetur.
6 Cæterum, sicut *in calce disput. 172. cum Menchaca, Domino Francisco Sarmiento, & aliis, quos citant, consentaneè ad Couar.* satis perspicuè, ni fallimur, ostendimus, dolum nō cerni in eo, quòd quis in odium substituti ducat cōcubinam vxorem, aut profiteatur religionē, ad substitutū excludendum, vereq; substitutū excludi, nihil impediente eo sinistro & prauo animo: quoniam ille vsus est iure suo, tametsi praua intentione: qui autem iure suo vtitur, non est censendus dolosus, neq; iniuriam vllam alicui in eo efficit (*Neque hanc nostram, & doctorum, quos citauimus opinionem impediunt, quæ postea in sui defensionem adiecit Molina in calce sui operis ad numerum 27. capitis 5. lib. 2.*) Ita in re proposita dicendum censeo: cùm enim libera facultas eligēdi, quem elector voluerit, sese extendat ad indignum, ad effectum, vt valida sit electio; sanè quamuis elector ex odio digni, indignum eligat, nullum dolum cōmittit, neq; vllam facit ei iniuriam, ac proinde electio non est nulla; tametsi iniqua sit & peccatū; tum ex illo prauo animo, tum etiam ex eo, quòd indignus præferatur digno. Cōfirmari autem potest, eam electionem ex dolo interueniente non reddi nullam eo modo, quo alienatio, non animo administrandi, sed defraudandi, facta ab illo, cui administratio libera bonorum concessa esset ab eo, cuius essent ea bona, esset nulla, *de qua alienatione sermo est §. Lucius citato*. Quoniam alienatio hęc non censetur comprehensa in ea libera bonorum administratione concessa, *vt in eo §. expressè habetur*: electio verò indigni comprehensa censetur in libera electione ad maioratum concessa, *vt habetur l. cum quidam citata*. Item alienatio, non animo administrandi, sed defraudandi, est verus dolus commissus in eum, qui administrationem suorum bonorum concessit: non sic autem electio indigni ex odio digni est dolus in concedentem liberam electionem commissus, vt ex se liquet: quin neque est dolus aduersus dignum omissum, sed est prætulisse ei alterum ex odio illius intra latitudinem tali electori ad eligendum concessam; quod longè diuersum est à dolo: ergo eiusmodi electio indigni non redditur nulla ex dolo, qui in ea interueniat. Atque hinc euersa simul manet opinio Greg. Lop. *l. 2. tit. 15. part. 2. verb. en España sub finem*, vbi, quamuis cogitādum id relinquat, vult, si maritus, cui ab vxore, sit commissum, vt ex filiis eligat ad maioratum ab eadem vxore institutum, vnum, quem voluerit, elegerit secundo genitum, omisso primogenito, neque ad præferendum secundo genitum, moueatur ex iusta causa, sed ex odio irrationabili, non valere electionem. *Quam sententiam ex parte etiam impugnat Molina vbi supra n.25.*

Molina *vbi supra n.30.* aliud exemplum adhibet, quando electio indigni dolo censenda sit facta, ac proinde sit nulla. 7 Nempe quando facta est accepta, aut promissa re aliqua in pretium, aut in compensationem talis electionis. Quia enim electio gratis, absque vlla compensatione, fieri debet, *vt disp. 592. ostensum est*, si aliquo accepto, aut promisso, pro ea electione, sit facta, tanquam dolosa, est ipso iure nulla, aut annullāda, etiamsi dignus electus sit. Miror tamen, quod hic autor dolosam eam electionem ex eo capite appellet: neq; enim video in quo dolus talis electionis consistat. Tenebitur quidem elector in foro conscientiæ restituere, quod ita acceperit, tanquam nullo iusto titulo acceptum (nisi dicas posse retineri in pretium iustum sceleris patrati talis electionis in gratiam indigni ita electi, & pro periculis animæ, honoris, aut etiam pecuniæ, quibus, id scelus patrando, se exposuit elector in gratiam electi, *iuxta ea quæ disp. 94. dicta sunt.*) Poterit item, in pœnam iustam delicti vtrinque patrati, pronunciari nulla ea electio, siscoq; poterit applicari in pœnam iustam, quod datum, promissum, aut acceptum fuerit; cæterum, quod dolosa ea electio sit, quæ non egreditur facultatem ad eligendum ab institutore maioratus electori concessam, non video qua ratione probabili securè id affirmari possit.

Dolosa sanè esset ea electio, atq; ex eo capite nulla, si elector, vt indignum contra institutoris volūtatem eligeret, institutori aliquibus mēdaciis persuaderet, vt tam amplam facultatem ipsi committeret, securum eum reddendo, quod eligeret dignum, aut dignissimum, vel si aliquibus aliis fraudibus eam amplam facultatem ab illo extorsisset. 8 Atq; hæc de hac disputatione sufficiant.

SVMMARIVM.

1. *Electio quando censenda sit commissa, non in voluntatem, sed in arbitrium electoris.*
2. *Electio si in arbitrium electoris sit commissa, & is eligat indignum prætermisso digno, retractanda est, eligendusq; est dignus si verò eligat dignum, prætermisso digniori, retractari non potest.*
3. *Vt eligatur, qualiter iudicandus sit aliquis dignus aut cæteris dignior, comparatione rei, ad quam fit electio.*
4. *Eligens dignum ad maioratum instituendum de bonis, de quibus iuxta legum præscriptum potest ita disponere, prætermisso digniori, & maiori natu, etiamsi is maioratus iurisdictionem in alios habeat, non peccat. Idem de similiter meliorante, aut instituente fideicommissum.*
5. *Maioratum instituens in indigno, si maioratus iurisdictionem habeat, & futurum id sit perniciosum subditis, culpa est lethalis cum onere restituendi damna subditis sequuta. Quando verò nullum*

dannum

damnum aliis inde immineret, rarò id esset culpa lethalis, nisi incapax eligeretur.

6. *Eligendi ad maioratum, ad meliorationem, vel fideicommissum, habens liberam facultatem, si eligat indignum, idem fere est dicendum, quod de institutore ipso, qui eo modo disponeret, est dictum: quamuis grauiùs peccaret. Quando autem institutor, confisus de illo, quod semper eligeret digniorem, eam liberam potestatem illi reliquisset, in conscientiæ foro idem est censendum, atque si in solum ipsius arbitrium eam electionem reliquisset.*

7. *Electio si in arbitrium alicuius sit commissa, tenetur is in conscientiæ foro eligere digniorem, & tenetur ad restitutionem digniori. In foro tamen exteriori sustinebitur electio minus digni, nō verò indigni, & minus dignus ad nullam restitutionem tenetur digniori, etiam in foro conscientiæ.*

VTRVM IS, CVIVS ARBITRIO Electio ad maioratus successionem commissa est, teneatur eligere digniorem, vel possit dignum, aut etiam indignum eligere, prætermisso digniori. Et quantum peccatum sit, tam hunc, quàm eum, cuius voluntati electio commissa est, non eligere digniorem. Disputat.

595.

1 TVnc electio commissa censetur, non liberæ voluntati electoris, sed eius arbitrio, quando electoris arbitrio, iudicio, discretioni, aut prudentiæ commissa est; aut quando dictum fuit, vt electionem faciat, vt sibi fuerit visum, aut vt fuerit arbitratus; vel similia alia verba fuerint apposita, quæ arbitrium, prudentioremque ac meliorem electionem significent. *Ita cum Bart. & aliis Molina lib. 2. de primog. c. 5. nu. 49. concinit l. fideicom. §. quanquam. ff. de leg. 3.*

2 Quando electio, non in libera electoris voluntate, sed eius arbitrio relicta est, nō potest eligere indignum, sed tenetur eligere dignum; alioquin electio retractabitur, & maioratus, aut id, ad quod commissa est electio, conferetur digno. *Ita habetur l. cum quidam iuncta glossa 3. ibi, & l. cum pater §. rogo ff. de leg. 3. & affirmat Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra num. 46. refert ac sequitur.* Si tamen eligat dignum, prætermisso digniori, valida est talis electio, neq; retractari potest. *Ita glos. 3. l cum quidam ff. de leg. 2. quam Bar. ibi & doctores communiter sequuntur, vt affirmat Molina numer. 46. citato.* Ratio autem est, quoniam, si in electionibus, siue ex iuris, siue ex hominis dispositione, ex eo admitteretur retractatio, atque annullatio electionis, quòd, digno electo, dignior esset prætermissus, lites circa electiones valde multiplicarentur, in reipublicæ, & electorum maximum præiudicium: ideoque noluerunt iura, vel electiones ex eo capite retractari, ac nullæ reddi possent. Vnde meritò Molina *vbi supra num. 48. cum communi doctorum sententia*, reprobat Pan. & Decij opinionem, qui censuerunt, doctrinam hanc esse intelligendam, quando ab electione nō fuit appellatum intra tempus à iure ad appellandum concessum, quasi, si appelletur ab electione, ac probetur digniorem fuisse prętermissum, reuocanda sit electio. Quia verò rem hanc de electione digni, prætermisso digniori, late vniuersim examinamus tract. 6. vbi proprius locus est hæc vniuersim examinandi, non plura hac de re hoc loco dicimus. Hæc de primo eorum, quæ proposita sunt.

Quod ad secundum verò attinet, relinquendo tractatui 6. disputationem de electione, tū ad beneficia ecclesiastica, tum etiam ad officia publica, tam secularia, quàm ecclesiastica, hoc loco solum dicendum erit de electione ad maioratū seu fideicommissum, & ad meliorandum aliquem in quantitate, in qua leges permittunt meliorationem fieri pro libito disponentis de suis bonis.

3 Illud verò ante omnia est obseruandū, pro qualitate rei, ad quam fuerit electio, iudicandum esse, quis censendus sit ea dignus, & quis indignus; quis item alio dignior, *vt tra. 6. explanabitur.* Atq; si quis vel mediocriter, idoneus sit ad rem, ad quam sibi fieri debet electio, censendus est ea dignus. Si verò nulla ratione sit ad eam idoneus, vel qui suis corruptis moribus facilè illam dissipabit, ac perdet, aut damno, & nocumento erit aliis, præsertim sibi subditis ratione eius maioratus, aut administrationis, vel quia caret iudicio ac prudentia, aut aliis dotibus, ad eam administrandam necessariis, vel ingratus valde existit institutori rei illius, iudicandus est ea indignus. In re autem proposita, non ex eo solùm iudicandus quis est dignior aliis, quod sit sanctior, aut literis eminentior cæteris; sed ex eo, quod, spectatis simul cæteris circumstantiis concurrentibus, iudicatur maioratui regendo, & administrando, illiusq; oneribus subeundis, aptior, esto literis, aut sanctitate ab alio, aut aliis præcellatur. Quarè, quia maioratus instituuntur, vt nomen ac nobilitas familię conseruetur, & augeatur, & vt præsidio atq; ornamēto sint reipublicæ, multum, vt quis idoneor aliis ad eum iudicetur, cōducet, si militiæ strenuitate, ciuili vrbanitate, & aliis similibus naturalibus donis, quæ ad id conferunt, alios excedat. Multū etiam ad id conducet, esse natu maiorem inter suos fratres: præsertim cum Hispaniarum consuetudine, primaque maioratuum institutione, primogeniti in eis soleant succedere, aptioresque sint, vt in eis familia conseruetur.

His ita cōstitutis, Ioannes Lupus *c. per vest. de don. inter vir. & vxo. notat. 3. §. 26. Ant. Gom. l. 17. Taur. n. 18.* & alij, *quos Molina vbi supra num. 59. citat*, asseuerant, parentem, qui filium ex tertio & quinto meliorat, aut maioratum ex eodem tertio & quinto instituit, teneri in foro conscientiæ, sub reatu culpæ lethalis eligere ad id, non solum dignum, sed etiam digniorem ex filiis. Id confirmant ex *l. fœminæ in prin. C. de secun. nup.* Vbi disponitur, matrem transeuntem Arg ad secundas nuptias, quæ tenetur filiis prioris matrimonij reseruare, quæ ex titulo lucratiuo ipsi ex patre eorum aduenerunt, posse vni ex illis ea prælegare; modo tamen in illum, non ex sola voluntate, sed ex contemplatione meritorum, iudicium suæ liberalitatis direxerit.

Quod tamen ad institutorem maioratus de bonis suis, aut ad meliorantem de eisdem bonis attinet, de quibus ex præscripto legum, aut ex principis facultate, libere potest disponere, vel simpliciter, vel inter descendentes, dicendum est *cum Coua. reg. peccatum pa. 2. §. 7. n. 7. & cum alijs, quorum opinionem refert Molina vbi supra n. 64. & quam sequitur n. 67.* non peccare, si maioratum instituat in filio digno, aut eum melioret, prætermisso digniori. Probatur, quoniam ea bona propria sunt parentis ita de illis disponētis; neq; ex commutatiua, aut distributiua iustitia, sunt debita cæteris exclusis; quin potius ei parenti integrum est relictum, eo modo de illis disponere: ergo, eligendo dignum, non peccat, esto prætermittat digniorem, et maiorem natu. Neq; sanè in eo cerni pōt vitiū acceptionis personarum: quoniam, vbi nulla est ratio debiti, sed dispositio est de bonis propriis, de quibus pro suo arbitratu potest quis eo modo disponere, nō potest esse vitiū acceptionis personarū, vt, iuxta illud *Mat. 20. Amice nō facio tibi iniuriā. An non licet mihi, quod volo, facere? An oculus* 4

oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? ait D. Th. 2. 2. *q. 73. art. 1. ad 3. & tra. 6. dicetur.* Habentq; hæc locum, etiamsi maioratus includat iurisdictionẽ temporalem in subditos: quoniam satis est, dignum illis præficere, qui eam iurisdictionẽ per se, vel per alios, in ipsos exerceat. Cõfirmatur, quia, q ex eo ius patronatus habet præsentandi ministrũ ad aliquã Ecclesiam, quoniã ipse, aut antecessores ipsius, de suis bonis eam dotarũt, licitè ad eam præsentat dignũ, prætermisso digniori, etiãsi ad beneficiũ, quod curam habet animarũ, ministrum præsentet, *vt tract. 6. ostendemus*: ergo, quando quis instituit maioratũ de suis bonis patrimonialibus, estò iurisdictionem secularem includat, satis est, si dignum ad eum maioratum eligat. Præsertim cum nullus sit, qui diffiteatur, ad talem maioratum, & ad regna vocari posse in infinitum primogenitos, nihil impediẽte, quod probabiliter sit futurum, vt inter eos aliqui indigni succedant. Regnum quippe Iudæorum à Deo fuit ita institutum, cum præsciret, multos futuros pessimos, Regnoque illo indignos. *Hoc dilucidius reddetur ex dicendis tractatu 6.*

5 Vtrũ autẽ institutor maioratus, possit maioratũ instituere in filio indigno, aut meliorator possit meliorare filium indignũ, prætermissis dignis. Dicendũ est, si id efficiat, validè illud efficere: itemq; non peccare contra iustitiã, aduersus dignos, quos prætermittit: eò q ea bona nulli alteri sint debita, atq; adeò nulli alteriùs iuri præiudicet in ea institutione, aut melioratione. Si tamẽ is maioratus, aut ea melioratio, includeret iurisdictionem temporalẽ, aut melioraretur, vt iniustitias in sibi subditos exerceret, eaq; institutio, aut melioratio, in perniciẽ, ac detrimentum cederet subditorum, tũc non dubito, institutorem, aut meliorantem, non solum peccare lethaliter contra charitatem ita eum instituendo, aut meliorando, sed etiam peccare contra iustitiam aduersus eos subditos, cũ onere restituẽdi damna subsequuta ex ea institutione. Probatur, quoniam esset causa eorum damnorum. Et quoniam ea iurisdictio à supremo principe, tanquã pars totius iurisdictionis temporalis reipublicæ, fuisset tandem ad eum deriuata, vel emptionis, vel donationis, aut alio simili titulo; nec princeps potuit liberiorem, aut ampliorẽ, illam in ipsum transferre quàm sibi competeret. princeps autem lethaliter peccat, cum onere restituẽdi damna, si alicui parti reipublicæ sciens & prudẽs, præficiat aliquem, qui indignus ea administratione sit, futurusq; sit perniciosus & iniustus subditis illis, *vt tra. 6. videbimus, idq; ex se satis liquet*: ergo eodem modo peccabit, & ad restitutionem tenebitur, qui in eiusmodi filio maioratum instituerit, aut qui eũ meliorauerit in eis bonis. Quando autem maioratus, aut melioratio iurisdictionem non includeret, affirmat Cou. *n. 7. citato*, non esse peccatum instituere, aut meliorare indignum; sed solum ad decentiam, & honestatem moralem, atq; adeò ad virtutem spectare, non instituere indignum, & præferre dignum, aut digniorem, prætermissionem verò eius honestatis, aut eius actus virtutis, nõ esse peccatũ. Subscribit verò Molina *vbi sup. n. 70.* quãdo melioratio, aut institutio, solum esset de quinto, quòd liberè parens relinquere posset extraneo: secus si esset de tertio, quod debitũ est descendentibus, licèt non huic, aut illi in particulari: & multò magis, si maioratus institutio, ex regia facultate, contigerit legitimas aliorum filiorũ. Equidem dicerem, si institutus, aut melioratus, non esset futurus noxius aliis notabiliter in eis bonis, neq; illa esset dilapidaturus, vt non potest ea dilapidare, si vinculo maioratus sint alligata, rarò damnandum esse culpæ lethalis, qui ita institueret, aut melioraret, indignum, etiam de tertio, cuius dispositio perinde libera relicta est parentibus inter descendentes, ac si non esset debita: præsertim cum nepotibus, aut pronepotibus possit liberè relinqui, quibus legitima non est debita. Culpa tamẽ esset venialis, præferre in eiusmodi bonis notabiliter indignos facti indignitate. Relinquere verò aliquid ad id de iure indignis, hoc est, incapacibus, non solum esset culpa lethalis, si quantitas ad culpã lethalem sufficeret, sed etiam inualidum esset quicquid ita attentaretur, cum onere illud restituendi, vt, dum de successione illegitimorum habitus est sermo dictum est.

Ad l. autem fœminæ dicendum est, eam facultatem sublatam iam eis esse de iure authenticorum ea bona relinquendi alicui filiorum prioris matrimonij, sed teneri illa diuidere æqualiter inter eos filios, *vt disp. 431. dict. est.* Præterea ea mulier disponebat de eis bonis, non tanquam de propriis, sed tanquam de bonis mariti; qua de causa facultas illa ita alligata meritis filiorũ relicta fuit ei ex præscripto eius legis: quæ facultas posteà omnino sublata ab ea est: in re autem proposita, parentes disponunt de suis propriis bonis iuxta legum, aut facultatis principis permissionem. Quod si argumentum vllam vim haberet, probaret etiam, institutionẽ maioratus, aut meliorationem, factam digno, prætermissis dignioribus, esse ipso iure nullam: sicut, si mulier illa, *iuxta l. fœminæ*, non distribueret ea bona inter filios pro quantitate meritorum, distributio erat ipso iure nulla. *Ad argumentum.*

Quod verò attinet ad eum, in cuius liberam voluntatem est relictum, vt eligeret, quem vellet, ad maioratum, aut ad meliorationem; vt si vxor eam electionem relinqueret liberæ mariti voluntati, vt eligeret ex liberis vtriq; communibus; sanè idem ferè dicendum censeo, quod de institutore ipso dictũ est, tam de electione digni, prætermisso digniori, quàm de electione indigni; saltem quando is verè intelligeret, liberam omnino electionem esse sibi relictam, qualem institutor habebat; & nõ quando cõfidendo de illo, quòd id, quod magis expediret, efficeret, tam ampla facultas esset, tanquam in arbitratorem, electionem illam esse ei relictam, ac proinde idem dicẽdum in eo foro erit, quod de eo, in cuius arbitrio electio esset relicta, statim subijciemus: tunc enim honoris tantum gratia, atq; ad lites in exteriori foro præscindendas, censenda esset commissa electio sub ea forma. Institutor autẽ, qui amplissimam illam aliam facultatem alicui reliquit, sibi imputare debet, si indignus, præter suam intentionem ac voluntatem, eligatur: atque, quod nos hac de re asserimus, iura planè satis apertè significant. Neq; Bar. *a Molina vbi supra n. 71. relatus*, huic nostræ doctrinæ aduersatur: de eo quippe loquitur, in cuius arbitrio electio est commissa, quando ait, non censeri ei commissam facultatem ad eligendũ indignum. Dixi, ferè idem esse dicendũ, quoniam grauius erit peccatum eum, cuius liberæ voluntati electio est commissa, eligere indignum, quàm proprium dominum ac dispositorem eorum bonorũ, idem efficere, cum sit credendum dominum confisum electorem nihil sinistrum esse effecturum, tantam facultatem ei commisisse. 6

Quod deniq; ad eum attinet, cuius arbitrio electio commissa est, dicendũ est cum Molina, teneri in foro cõscientiæ eligere digniorem, nec satis esse, si dignum eligat: tametsi in exteriori foro, ad litibus obuiandum, toleretur ea electio digni: nõ verò indigni, vt supradictum est. Quod aũt in foro conscientiæ teneatur is eligere digniorem, neq; satis sit eligere dignum, vel ex eo constat, quod idcirco eius arbitrio sit commissa electio, vt eligat meliorem, idque significat forma illa, quem fueris arbitratus, esse scilicet aptiorem ac digniorem. 7

Molina non explicat, vtrum si elector tunc eligat dignũ, prætermisso digniori, vltra peccatũ, teneatur ad restitutionẽ digniori emolumenti, quo eum pri-

priuauit, si, sciens & prudens alterū esse minus dignum, aut non adhibita morali diligentia ad id examinandum & agnoscendum, eum elegit. Iuxta id verò, quod quondam copiosè probauimus, *& tra. 6. subijciemus, atque in quo idem Molina vbi supra nu. 27. nobiscum conuenit aduersus quosdam alios, gauisusque sum, eum nobiscum ea in parte reperisse consentientem*, nempe, quando electio est per concursum, edicto apposito, quòd id dabitur digniori, eligentem minus dignum, teneri ad restitutionem digniori, dicendum arbitror. In re proposita, eligentē, ex aliquibus certis statutis ab institutore, minus dignum, prætermisso digniori, teneri ad restitutionem digniori. Ducor, quoniam eo ipso ius habent ad rem illā soli illi deputati ab institutore, habentq; ius ex præscripto eiusdem institutoris, vt detur digniori, cōmissumq; est electori, vt iudicet, quis sit dignior & aptior, suoq; iudicio & electioni eam illi cōferat. quarè, si sua culpa eligat minus dignum, prætermisso digniori, præiudicat sua nequitia & culpa iuri illi iustitiæ dignioris, atq; adeò iniustitiam aduersus illum committit, cum restituendi onere. Quia verò locus proprius hæc copiosius examinandi ac probandi, nō est præsens disputatio, sed tractatus sextus, hac de re non plura hoc loco subijciam. Illud verò est obseruandum, minus dignum ita electum, neq; peccare acceptando electionem, & occupando rem ad quam est electus, neq; proinde teneri ad restitutionem illius digniori: *quod copiosè tra. 6. ostendemus, & affirmant Molina vbi supra n. 75. & alij, quos citat, & quos nos copiosius eodem tract. 6. citabimus.*

SVMMARIVM.

1. *Bona omnia libera censentur, nisi contrarium probetur.*
2. *Maioratus titulo præscriptionis vt acquiratur ac probetur.*

DE MAIORATVVM CONSISTENtia titulo præscriptionis.
Disp. 596.

1 CVm bona præsumantur libera, minimeq; vinculo maioratus subiecta; ad eumq; proinde, qui vinculo maioratus ea esse subiecta contendit, orta ea de re controuersia, probare spectet, ea vinculo maioratus subiecta esse, sanè, quando non adest perspicua probatio tituli ad id legitimi, atq; indubitati, atque adeò quando omnino non constat de origine ac creatione talis maiorat⁹, titulo præscriptionis eū consistere, legitimeq; possideri, est probandum, vt disp. 75. dicebamus. Ibi verò ostendimus, de iure huius Castellæ regni *l. 41. Tauri, quæ est*
2 *l. tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* quando de nullo omnino cōstat titulo, necesse esse probare, ita consuetudine, seu possessione, de cuius initio nō extat memoria, semper tanquam bona maioratus illa fuisse possessa, & qualis ac quā qualificata ea probatio esse debeat. Disputatione verò 76. subieci⁹, quid intersit inter centenariam præscriptionem, & præscriptionem de cuius initio nō extat memoria, & quomodo vtraque probetur. Eadem item disp. 75. & disp. 590. coniectura 9. ostendimus, cùm titulo minimè indubitato, quantum tempus ad præscribēdum ea bona esse maioratus, tum aduersus præsentes, tum etiam aduersus futuros, sufficiat. Qua de causa non est cur plura hac de re hoc loco dicamus. Longissimam verò his de rebus disputationem Molina *lib. 2. de primog. cap. 6.* Omnia tamen admetienda sunt ad ea, quæ locis citatis nos breuissimè explicauimus.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus regiam requirens facultatem vt sit validus, validus non est, si post eum confectum regia facultas obtineatur: nisi in ea dicatur, confirmari antea confectum. Quando autem institutio & facultas eandem continent diem, præsumitur facultas antecessisse, nisi contrarium probetur.*
2. *Confirmatio, quæ in forma communi, & quæ in forma speciali & ex certa scientia, & quid vtraque requirat, vt valida sit, nec surreptitia censeatur.*
3. *Confirmatio in forma communi, actui inualido vires non adhibet, sed solum corroborat validum. Confirmatio verò in forma speciali, actum alioquin inualidum reddit validum, nisi surreptitiè sit obtenta.*
4. *Maioratus indigens regia facultate vt sit validus, si sine ea inualidè sit institutus, vt validus reddatur, non sufficit confirmatio in forma communi, sed requiritur in forma speciali: in forma autem speciali confirmatur, quando dicitur confirmari antea institutum.*
5. *Si in ipso instrumento institutionis maioratus inualidè instituti sine regia facultate, adderetur approbatio & confirmatio Regis, confirmatus censeretur ex certa scientia, seu in forma speciali, & quibus alijs modis idem fieret.*
6. *Maioratus si institutus fuit facultate Regis surreptitia, aut sine Regia facultate necessaria, vel confirmatus fuit à Rege inualidè, & cum eis titulis præsumptis bona fide a successoribus fuit professus decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, titulo præscriptionis est comparatum dominium illius. In foro tamen exteriori fortè non præsumeretur bona fides.*

REGIS FACVLTAS, AVT CONfirmatio, qualis necessaria, vt ea institutio maioratus sit valida, quæ Regis facultatem, vt valida sit, requirit.
Disp. 597.

DIcendum est deinde de aliquibus solemnitatibus requisitis, vt maioratus validi instituātur ac creentur. Et primo de facultate Regis, & de confirmatione, quando, sine Regis facultate necessaria, instituti à principio sunt.

Ex dictis disp. 576. & 579. satis constat, quando, vt maioratus validè instituatur, necessaria sit Regis facultas; quando non item. Præterea *disp. 578. con. 34. & 5.* explanatum est, quando ex nostra sententia, possit Rex eam facultatem concedere, & quando concedere eam non possit. Et *disp. 582.* est examinatum, num vtile, aut inutile sit, maioratus, qui absque Regia facultate validè possunt institui, ex Regia institui facultate.

Quod ad rem præsentem attinet *l. 42. Taur. quæ est l. 3. tit. 7. li. 5. nouæ coll.* sic est sancitum. *Ordenamos y mandamos, que la licencia del Rey para fazer mayorazgo, proceda a el fazer mayorazgo, de manera, que aunque el Rey de licencia para fazer maiorazgo, por virtud de la tal licencia no se confirme el mayorazgo, que de antes estuuiere hecho. Saluo si en la tal licentia expressamente dixesse, que aprobaua el mayorazgo que estaua hecho.* Hinc vides, qū maioratus institutio indiget facultate Regis, vt sit valida, nō satis esse subsequi ex interuallo eā facultatē, sed necesse esse antecedere, aut certe simul, dū maioratus instituitur, cōcedi & haberi eam facultatē; alioquin inualida erit talis institutio. Obseruat aūt benè Molina *li. 2. de primog. c. 7. à n. 1. cum plerisq; alijs, quos citat.* quando aliquid ita requiritur, vt sit validus aliquis actus, esse de substātia, forma ve præscripta seruanda in eo actu, vt sit validus. Item obseruant optimè

optimè Ant. Gom. *ad l. 42. Taur. n. 3.* & Molina *c. 7. citato n. 51.* si facultas Regis, & maioratus institutio, confectæ reperiantur eadem die, præsumi antecessisse facultatem Regis, nisi contrarium probetur: quia quando constat, duos actus eodem die esse celebratos, & vnus est necessarius ac prærequisitus, vt alter sit validus, præsumitur antecessisse prærequisitum, *vt cum plerisq; aliis, quos citant, affirmant. Consentiunt, quæ tradit, Ludouicus Gom. de non iudicando iuxta formam supplicæ, q. 15.*

2 Vt verò intelligatur, qualis confirmatio institutionis maioratus requiratur, vt ea institutio valida reddatur, quæ, cum indigeret principis facultate, vt esset valida, facta tamen fuit sine facultate, obseruandum est. Duplicem distingui confirmationē. Vnam, quæ appellatur in forma communi, quando scilicet, non præcedente informatione in particulari de actu, qui confirmatur, & de circūstantijs necessariò exprimendis illius, adhibetur cōfirmatio illius à supremo principe, aut ab alio, ad quem spectat confirmatio. Altera, quæ appellatur in forma speciali, atque ex certa scientia, quando scilicet præcessit informatio in particulari de actu, & de circumstantijs illius necessariò exprimendis, aut id totum insertum est instrumento cōfirmationis. Esto autē intendatur confirmari aliquid in hac posteriori forma, si tamen suppressum fuit in informatione aliquid necessariò exprimendum ad factū attinens, quia videlicet, si exprimeretur, vel actus non confirmaretur, vel difficiliùs, attentis circumstantijs concurrentibus, confirmaretur, tunc confirmatio est surreptitia ac nulla, *vt constat cap. 1. cap. qui ad nostram c. porrecta de confirmat. vtili vel in. tili, & ex alijs iuribus*, idq; siue id constet ex supplica, aut facto inserto in confirmatione siue aliunde. Panor. *c. 1. n. 6. & fusius c. examinata n. 5. & 6. de confirmat. vtil. vel inutil.* rectè ait, si confirmatio fiat in forma communi, & apponantur verba; confirmamus tibi possessiones, quas iustè & pacificè possides; vel confirmamus compositionem, sicut prouidè facta fuit; vel similia alia verba apponantur, tunc verba illa efficere sensum conditionalem, videlicet; si iustè & pacificè possides, si prouidè facta fuit, *vt constat ex eodem c. examinata, & ex c. quia diuersitatem, de concess. præb.* Si verò confirmatio fiat in forma particulari, efficere sensum causalem, nempe, quia iustè & pacificè possides, quia prouide facta est, ac proinde ea verba nihil magis infirmare confirmationē factam in forma speciali, quàm si nō essent apposita, *vt constat ex capit. venerabilis de confirmat. vtil. vel inutil.* Addit Panor. *c. examinata citato n. vltimo*, esto in cōfirmatione non sit insertus tenor actus, qui confirmatur, si tamen apposita sit clausula ex certa scientia (idem intelligetur, si apposita sit clausula de plenitudine potestatis, & maximè si vtrauis clausula apposita, additum sit, supplērēs omnem defectum) censeri confirmationem factam in forma speciali. *Consentiunt, quæ à nobis, cum plerisq; aliis autoribus, quos citauimus disp. 174. §. quamuis dicta sunt.* Si tamen constaret aliquid, ad factū attinens, fuisse suppressum, quod difficiliorem confirmationem redderet, esset nihilominus surreptitia: id tamen præsumendum non est, appositis eis clausulis, quando constat. Si item, appositis eis clausulis, restrictio adderetur, aut aliquid apponeretur, vnde constaret, principem non intendere, vt eædem clausulæ omnem effectum, quē sonant, habeant, tunc nō omnem eum effectum habebunt, *vt eadem disp. 174. §. non immeritò, additū est.* Hæc verò nō sic exactè Molina *c. 7. cit. n. 9.*

3 Obseruandum deinde est, hoc esse discrimen inter confirmationem in forma communi, & confirmationem in forma speciali. Quod si actus, qui in forma communi confirmatur, validus in se, seclusa ea confirmatione, non erat, ex confirmatione nō redditur validus: vnde eiusmodi confirmatio in forma communi, actui inualido tribuit vires, maiusque robur ac firmitatem, *vt constat ex c. vlt. de confirmat. vtil. vel inutil. & ex cap. quia aduersitatem, de concess. præb. & cum Hostiensi, & communi doctorum sententia, affirmat Molina vbi supra numer 7.* Confirmatio autem in forma speciali actum, alioqui in se inualidum, validum reddit: quoniam ad id à principe, aut ab alio habente ad id potestatem adhibetur. *Ita colligitur aperte ex c. 1. & c. veniens, iuncta glossa ibi verb. confirmatum, de transact. & ex c. venerabilis de confirmat. vtil. vel inutil. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra numer. 8. refert, ac sequitur.* Excipe, nisi surreptitiè sit adepta: tunc enim, ex surreptione, inualida talis confirmatio redditur; vt dictum est.

Hinc iam facilè intelliges, cùm ea institutio maioratus, quæ, vt valida sit, Regis indiget facultate, si sine ea fiat, si prorsus inualida, etiam si, postquā facta fuerit, accedat Regis facultas, *vt l. 42. Tauri est dispositum*, vtique, vt valida reddatur Regis confirmatione, necesse est, vt confirmatio fiat in forma speciali, neq; satis est, si fiat in forma communi, petendo confirmationem maioratus iam antea instituti, eamque obtinendo, non exprimendo quousque Regis facultate indigeat. *Ita Molina vbi supra nu. 6.* Quando ergo, post maioratum institutum, talis facultas ad eum instituendum obtinetur, quæ si obtenta fuisset ante eum institutum, validum illū redderet, tunc, si in ea facultate expresè adhibeatur approbatio, aut confirmatio maioratus illius sine ea facultaté instituti, valida vtique erit ea confirmatio. Atque hoc est, quod significant verba illa. *l. 42. Tauri Saluo si en la tal licentia expressamente se dixisse, que approbaua el maiorazgo que estaua hecho.* 4

Illud obserua, si in ipsa institutione maioratus, facta inualidè sine Regis facultate, adderetur approbatio, seu cōfirmatio eiusdem maioratus, absque alia facultate, vtique tunc, cùm confirmatio illa esset ex certa scientia, valida redderetur præcedens maioratus institutio. Idem esset, si constaret aliunde, de tradita plena notitia de ipsa institutione antecedente, & de circumstantijs omnibus necessario exprimendis, confirmationem fuisse obtentam. Idem quoque esset, si confirmatio contineret tales clausulas, ex quibus constaret, mentem principis confirmantis esse, approbare eam institutionem cum omnibus circumstantijs in ea contētis. Cum enim potestas, ad id omne confirmandū, esset in principe, vtiq;, si ex clausulis confirmationis constaret, intendisse confirmare eam institutionem cum omnibus circumstantijs in ea contentis, valida redderetur ea præcedens maioratus institutio. 5

Idem Molina *c. 7. citato num. 11. & fusius c. 6. num. 52. & duobus sequentibus*, addit. Si facultas ad maioratū instituendum fuit surreptitia, idque latuit successores in maioratu, qui proinde cum bona fide eo titulo illum possederunt quadraginta annis, satis id esse ad illum præscribendum tanquam maioratum. Idem esse affirmat, si maioratus fuit institutus sine regia facultate, cum tamen ad institutionē necessaria fuisset Regis facultas, & obtenta a Rege confirmatione in forma solum communi, successores bona fide cum eo titulo illum possederunt quadraginta annis, *vt cum multis aliis, quos refert, asseuerat.* Idem ego dicerem, si sine ea confirmatione, sed cum sola institutione bona fide quadraginta annis illum possedissent. Imo idem dicerem, si cum quocunque prædictorum titulorum bona fide decem annis inter præsentes, & viginti inter absentes, illum possederint, *iuxta ea, quæ disp. 75. dicta sunt, & disputatione præcedente retulimus.* Fortassè tamen aliquando in his euentibus bona fides non præsumetur in foro exteriori. 6

SVMMARIVM.

1. *Princeps in nullo euentu institutionem inualidam maioratus, quòd de Regis facultate facta non sit, potest confirmare post mortem institutoris, ac validam reddere, nisi id omnino postularet bonum commune, factaq; compensatione ijs, in quorum præiudicium id cederet, aut nisi illis omnibus liberè consentientibus.*
2. *Id autem verum habet, etiamsi institutor peteret, vt princeps post suam mortem eam institutionem confirmaret.*
3. *Confirmatio maioratus inualidè instituti sine facultate Regis, si institutor mandauit, illam peti, & incidit in amentiam antequam peteretur, & posteà petatur vt eius mandati, est nulla: quoniam mandatum, re integra, exspirat amentia mandantis. Si autem ritè aliunde petatur ac obtineatur ex principe ante mortem institutoris, valida est.*
4. *Maioratus institutio etiam si inualida sit sine Regis facultate ob solas substitutiones, si confirmatio illius obtineatur post mortem institutoris, inualida est.*

VTRVM PRINCEPS INSTITVTIOnem maioratus inualidam, quòd ex Regis facultate non fuerit facta, confirmare possit, ac validam reddere post mortem instituoris.

Disp. 598.

Decisio huius quæstionis pendet ex dictis *disp.* 174. ea verò de causa paucis eam comprehendemus, remittentes lectorem ad ea, quæ ibidem copiosiùs ex suis principiis deducta ac comprobata sunt.

Primum argumentum. Gregor. Lopez. *l.* 32. *titul.* 9. *part.* 6. *verb. No valdra, colum. vltim. versic. sed an si quis,* partem amplectitur affirmantem. Citat verò ad id Angelum in *additionib. ad Bart. l. penult. C. de præpos. sacr. cubic. lib.* 12. vbi eum textum ad id notat, quòd princeps concedere possit priuilegium personæ iam defunctæ, validũ iuris fictione reddendo testamentum illius post eius mortem, statuendo liberum eundem, qui seruus erat.

Secundum. Id prætereà confirmat ex cap. *quia Ioannes* 12. *q.* 5. vbi testamentum à quodam Archiepiscopo factũ absq; Romani Pontificis facultate, Romanus Pontifex post mortem Archiepiscopi illius confirmat, ex quibus videtur colligi, validam similiter reddi posse, confirmatione principis post mortem eius, qui maioratum instituit, eam institutionem, quæ fuerat ex eo nulla, quòd absque facultate principis fuerit effecta.

In eadem sententia est Menchaca *de succes. creat. lib.* 3. §. 26. *n.* 89. modò ea confirmatio fiat, inserta maioratus institutione.

1 Contrarium tamen procul dubio est dicẽdum, in principe videlicet non esse potestatem ad id efficiendum, nisi iudicaret ita omnino expedire bono communi, quod rarò, aut nunquam, eueniet. Et nisi tunc compensaretur ascendentibus, aut descendẽtibus, institutoris eius maioratus, quod sua intererat, institutionẽ perseuerare nullam, ipsosque succedere in eis bonis minimè vinculatis. Loquimur autem quando institutio absque regia facultate idcirco est nulla, quòd contingat legitimas descendentium, aut ascendentium.

Tres euentus distinguit, ac disputat Molina lib. 2. *de primog. c.* 7. *à n.* 14. Primus, quando princeps post mortem institutoris, ignorando tamen mortuum esse, ac proinde ius descendentibus, aut ascendentibus, esse quæsitum ad ea bona, saltem dependenter ab aditione futura, confirmat maioratus institutionem. Atque in hoc euentu meritò ait, confirmationem esse nullam: quoniam incognita fuit principi qualitas illa iuris illius iam eo modo delati ascendentibus, aut descendentibus, quæ qualitas, vt minimum, difficiliorem multo redderet eam confirmationem, ac proinde nulla eo ipso, ac surreptitia est censenda.

Secundus, quando, cognita quidem morte illius, adhibitisque quibusdam clausulis, minimè tamen examinato iure aliorum, cui ea confirmatio præiudicabat, neq; illi in particulari derogando, eam institutionem confirmauit. In quo euentu multis contendit, confirmationem esse nullam. Quia tamen ex his, quæ in tertio euentu subiungemus, facilè constabit, nullam esse confirmationem eo modo factam, non plura circa eam dico.

Tertius est, quando principi constat, mortuum esse institutorem, & propterea quòd institutio fuerit nulla, ius morte institutoris esse quæsitum ad ea bona ascendentibus, aut descendentibus, & quantum ac quale illud sit. Atque tunc quæritur, vtrum de plenitudine potestatis (excepto euentu illo, quòd omnino ita expediat bono communi, & quòd compensatio fiat ijs, qui id ius compararunt) licitè ac validè possit princeps confirmare eam institutionem, ac præiudicare iuri iam ita quæsito descendentibus, aut ascendẽtibus. Vt autem disp. 174. in re alia simili dicebamus conueniunt doctores, *quos ibi citauimus, & ex parte citat Molina vbi supra n.* 28. si adita sit iam hæreditas, & comparata sit possessio, nec licitè, nec validè posse id efficere principem: quoniam non potest spoliare descendentes illos, aut ascendentes dominio earum rerum, semel iam ritè comparato. Idem affirmant ferè omnes iidem autores *quos disputatione citata retulimus, & quos sequitur Molina n.* 8. *citato*, quando hæreditas erat iam adita, sed nõdùm erat comparata possessio: quoniam, ex iuris ciuilis dispositione, per solam aditionem, sine possessione, fuit dominium earundem rerum comparatum, quo semel ritè acquisito, non potest princeps iustè, aut validè spoliare eos descendentes, aut ascendentes. Quando autem hæreditas illa erat quidem eis descendentibus, aut ascendentibus delata, sed nondùm erat ab ipsis adita, Molina *vbi supra*, & alij, *quos disputatione citata retulimus*, contendunt, posse principem de plenitudine potestatis validè illos eo iure spoliare. Addit tamen Molina *in calce n.* 33. Hoc autem non credimus vnquam Christianissimos Hispaniarum principes absque magna atque publica causa facturos: cùm absque conscientiæ discrimine, atque absq; maxima filiorum, aliorumque descendentium, vel ascendẽtium, quibus iam hæreditas delata est, iactura fieri non posit: sicque nunquam in Hispaniarum regnis id factum fuisse vidimus, aut ab aliis accepimus. Hæc ille. Nos verò *disp.* 174. *citata*, satis perspicuè, ni fallimur, ostendimus, nec licitè, nec validè posse cõfirmari talem maioratus institutionem; eaque de causa non plura hac de re hoc loco dicimus. Illud admonuerim, si quando aliqua eiusmodi institutio à principe in hoc Castellæ Regno confirmaretur, adhibitis quibuscunque clausulis, confirmationibus, & derogationibus, mandandam non esse exequutioni à potestatibus publicis, eò quòd apertè id fit in præiudicium tertij, *iuxta ea, quæ sanctè ac prudenter l.* 1. 2. *&* 3. *tit.* 14. *lib.* 4. *nouæ collect. disposita sunt.* Addit *vbi supra* Molina *n.* 34. si ij omnes, quibus præiudicium afferre posset ea confirmatio maioratus, illam peterent à principe, tunc principẽ validè ac licitè posse eam adhibere: de qua re nullum sanè potest esse dubium.

Ad primũ. Ad primũ vnde Greg. Lopez ad cõtrariã opinionẽ affirmandã ducebatur, dicendu est. Ibi sermonẽ de seruo oblato principi, vt in eius cubiculo seruiat, quem vult eo ipso esse liberum: idque priuilegium extẽdit ad eiusmodi suos seruos iã mortuos,

vt valeant eorum testamenta, ac si fuissent hominum liberorum: cum verò id in nullius tertij sit præiudicium, sed in suum solum, qui succedere debebat in eis bonis, sanè licitè ac validè illud potest efficere: inde verò non sequitur, efficere id etiam posse in eo, de quo disputauimus, quod esset in præiudicium atque in iniuriam manifestam descendentium, aut ascendentium, qui ad ea bona, morte institutoris talis maioratus, ius comparassent.

secundū. Ad secundum verò dicendum est, Summum Pontificem illi Archiepiscopo promisisse, se confirmaturum id testamentum, *vt ex eodem textu constat*; quæ promissio vim habuit cõfirmationis illius in vita eiusdem Archiepiscopi, facultatisque ad illud validè ac firmiter conficiendum, antequàm ad ea bona ius, morte eius Archiepiscopi, alteri quæreretur: quare inde non sequitur, principem confirmare posse institutionem maiorat⁹ inualidam, postquàm morte institutoris ius est comparatum ad ea bona descendentibus, aut ascendentibus eius institutoris.

Dubium est, vtrum quando, qui inualidè maioratum, ob defectum regię ad id facultatis instituit, petiuit à principe in ea institutione, vt eam confirmaret, possit princeps post mortem talis institutoris validè illam confirmare. Greg. Lopez. *l.32. tit. 9. part. 6. verb. no valdra col. 11. vers. quæro propterea*, & Mechaca *de succes. creat. lib. 3. §. 26. n. 105. & 106.* affirmãter respondent, argumento eorum, quæ dicta sunt *disput. 173. §. pen. & disp. 147. §. illud etiam*, nempe, si pater instituit filium suum, naturalem hæredem, petendo à principe, vt velit eum legitimare, atque adeò sub cõditione, si princeps velit eum legitimare, tunc subsequuto principis consensu post mortem patris, qui (si pater sobolem legitimam non reliquit) facilè obtinebitur, effici talem filium legitimum, & succedere ex eo testamento patri, *vt habetur, in authentico quibus mod. efficiantur sui. §. si verò is, & l. 6. titul. 65. part. 4.* Eodem modo inquit Greg. Lopez *ibidem col. pen. vers. item nota*, si quis inualidè, ob defectum eiusdem facultatis, instituat maioratum, sub conditione tamen, si princeps velit eam institutionem confirmare, posse principem validè eam confirmare.

2 Contrarium verò dicendum est *cum Molina c. 7. citato à nu. 36.* idque ob ea, quæ circa præcedentem quæstionem dicta sunt. Ratio autem diuersitatis inter eam legitimationem post mortem patris in eo euentu, & confirmationem maioratus in his euentibus de quibus disputamus, est. Quoniam, *vt ex authentico citato constat, & disput. 147. explicatum est*, princeps eam facultatem sibi reseruauit ad legitimandum post mortem patris, si id pater ita postularet dum viueret, atque adeò quòd succederet filius illegitimus, aut non, sed hæreditas deuolueretur ad hæredes ab intestato mortuo eo patre, pendens fuit ex eo, quòd ipse vellet annuere votis ac petitioni patris, aut non. In re autem proposita, agitur de præiudicio descendentium, aut ascendentium, quod contingantur legitimæ ipsis ex iuris dispositione, atque iuxta id, quod postulat natura ipsa rei, debitę in bonis, ex quibus institutus est talis maiorat⁹. Pręterea, non solũ ex iuris dispositione, & per epicheiã, princeps non sibi reseruauit facultatẽ confirmandi post mortẽ institutoris inualidam institutionẽ maioratus, sine ipsius facultate factam, atque adeò nõ fecit dependens ab ipsi⁹ cõfirmatione, q̃ descendentes, aut ascendentes, in re ꝓposita compararent, aut non compararẽt perfectum ius morte talis institutoris, sed etiam apertè sanciuit, vt ea institutio esset nulla, nec redderetur valida sequenti confirmatione, quæ ab ipso fieret, *vt aperté constat. l. 42. Tauri*: quarè non est vtrobique eadẽ ratio, neq; q̃ de legitimatione in eo euentu est sancitum post mortem patris, extendendum est ad confirmationem institutionis maioratus inualidæ post mortem institutoris.

vtrum autem, si is, qui maioratum, ob defectũ facultatis principis ad eam institutionem illi⁹ requisitæ, inualidè instituit, incidat in amentiã, valida sit confirmatio eius maiorat⁹ facta post furorẽ talis institutoris, sed ante mortem eiusdem. Greg. Lopez *vbi supra colum. 12. vers. item nota*, rectè ait, si is, qui ita maioratũ instituit, mittat ad Regem, vt cõfirmet eam inualidã institutionẽ, atq; dum ita misit, incidit in amentiã, re integra, antequã res exequutioni mandaretur, cõfirmationem posteà obtentam vi talis mandati, esse nullam: eò quòd mãdatum exspiret morte, aut amentia mandantis re integra, *vt constat ex l. si quis alicui ff. de acquirend. hæred. & in calce disp. 552. est dictum.* Non tamen arbitror Gregorium Lopez negaturum, confirmationem eius maioratus alioqui factam à Rege, non vi illi⁹ mandati institutoris, sed aliũde legitimè petitam, validam esse; cùm ipse, *vt ex dictis constat*, asseuerat tametsi falsó cõfirmationem illam validè fieri posse à principe, etiam post mortẽ institutoris. Molina tamen *citato c. 7. num. 44.* sententiã Greg. Lopez refert, quasi omnino asseruerit, confirmationẽ ei⁹ maiorat⁹ nulla ratione validam esse, si obtineatur post furiam, & ante mortem talis institutoris. Ipse verò contrariũ meritò affirmat, quando princeps, sciẽs institutorẽ in furiam posteà incidisse, cognitaq; prius tota serie institutionis, eam confirmaret ad petitionẽ illius antequàm fureret, vel ad petitionem vocati ad maioratũ, vel certè ad petitionẽ curatoris talis furiosi, qui, vt cõtract⁹, & alia exercere potest nomine talis furiosi, saltem ex decreto iudicis, sic poterit id petere, sequẽdo voluntatẽ legitimam furiosi ea in parte dum sanæ erat mentis. Ratio potissima est, quoniã per furiam, interim dũ institutor viuit, non compararunt descẽdẽtes, aut ascendentes, ius perfectũ ad suas integras legitimas, & ad cętera bona eius maioratus inter ipsos diuidenda: eaq; de causa princeps tunc dispensare poterat in ijs legib⁹ ex quib⁹, per mortem institutoris, ea bona deferuntur ad ipsos descẽdẽtes, aut ascendentes, ac proinde confirmare poterit maioratum illum rationabiliter institutum, ad cuius institutionem concedere potuit facultatem anteq̃ institueretur, si tunc ab illo peteretur. *Neq; quicquã huic sententiæ refragatur l. si quis alicui ff. de acquir. possess.* Neque sanè Greg. Lopez. quicquam rei ita acceptę refragari existimat. 3

Si, vt maiorat⁹ institueretur, necessaria non erat Regis facultas, quia nõ contingebat portiones legitimas descendentium, aut ascendentium, attamẽ necessaria erat, ꝓpter substitutiones, aut vocationes, quæ *contra præscriptum l. 27. Tauri, seu l. 11. tit. 6. lib. 5. nouæ collect.* ad eũ fierẽt quoad tertium, in quo is maiorat⁹ instituebatur in aliquo descendentiũ, tunc ait Greg. Lopez *vbi supra colum. penult. vers. aduerte etiam*, necessarium non esse, vt facultas Regis pręcedat institutionẽ, *iuxta præscriptum. l. 42. Tau.* sed satis esse, si sequatur quoad id eam institutionem, posseq; eam confirmationẽ validè fieri post mortẽ institutoris. Meritò tamen contrarium affirmat Molina. *c. 7. citato. nu. 50.* Quoniam, quæ est ratio de tota institutione, aut de parte præcipua, vt præcedere debeat facultas Regis necessaria, vt ea sit valida, neq; sufficiat eam subsequi, eadem est de parte, quæ similiter regia facultate indiget, vt sit valida, *præsertim cum lex 42. Tauri viuersim loquatur.* 4

SVMMARIVM.

1 *Gratia statim ac est concessa per vebrum fiat, valida est in conscientiæ foro, esto literæ non sint expeditæ: & quamuis*

quamuis expeditio literarum requiratur, vt fidem de ea faciant in foro exteriori, si tamen sint expeditæ, etiam tempore sequentis Summi Pontificis, valet gratia à tempore, quo fuit facta.

2 Iudicis si iurisdictio cōcedatur, non priùs valet iudicium, quam literæ conficiantur ac intimentur, iudiciumq; antea cæptum, est nullum.

3 Maioratus si vt validè instituatur, necessaria est facultas regia, necessarium est in hoc regno vt præcedat confectio literarum eius facultatis, neque sufficit supplicā expeditam esse per verbum, fiat.

4 Gratia licèt sit ad aliquid faciendum, valida est modo explicato ante literarum confectionem, modò non sit talis, quæ iuxta stylum Cancellariæ non sit expedienda, aut sit limitanda.

5 Maioratus instituendi facultas concessa à principe, non exspirat morte principis, qui illam concessit, esto maioratus nondùm vi eius facultatis esset institutus: modò tamen literæ ea de re essent cōfectæ ac subscriptæ ab eo principe.

6 Gratia concessa, etiam si sit ad aliquid iuxta eam faciendum, exspirat morte concedentis, esto nullus ea gratia sit vsus, nec literæ essent confectæ, successorq; debet ea de re literas conficere, suo tamen nomine. Exspirat tamen, quando gratia est concessa per ministros, dependenter à subscriptione principis, & literæ non fuerant confectæ tempore mortis eius principis.

7 Maioratus sine regia facultate inualidè institutus, esto confirmetur, si tamen literæ eius confirmationis non sint integre confectæ tempore mortis eius Regis, exspirat ea confirmatio, inualidaque est talis maioratus institutio.

8 Maioratus inualidè institutus, si confirmetur viuente institutore, nec tamen literæ eius confirmationis expeditæ sint viuente institutore, expediri non possunt, inualidaque est ea institutio.

9 Maioratus institutio facta quidem ab eo, qui habebat regiam facultatem ad eum ita instituendum, ignorante tamen se habere eam facultatem, inualida est. Habens autem facultatem, esto non exprimat se ex illa maioratum instituere, censetur ex ea illum instituere.

10 Maioratus instituendi qui facultatem à Rege habet, esto ea non vtatur decennio à puncto concessionis, potest vi illius eum instituere.

QVANDO AD MAIORATVS INstitutionem necessaria est regia facultas, num satis sit, si ea sit concessa; an verò requiratur, vt literis sit expedita ante maioratus institutionem. Et vtrum exspiret, re integra, morte concedentis. Et quid de confirmatione maioratus quoad hæc omnia. Disput.

599.

QVOD ad primum attinet, sciendum est, controuersiam esse, num vt gratia concessa valeat, satis sit eam concessam esse à principe per verbum, fiat, an insuper sit necesse, vt de ea sint vlteri⁹ literæ confectæ & omnino expeditæ. Et quòd necessarium etiam sit hoc secundum, suadetur. Quoniam, vt Ludouicus Gom. in præfatione regulæ *de non iudicando iuxta formam supplicæ*, refert, Adrianus sextus in prœmio eiusdem regulæ adiecit hæc verba, *Cum ante confectionem literarum gratia Apostolica sit informis.* Vnde domini de Rota, *vt habetur decis. 458. in nouis, & referunt idem Ludouicus Gom. vbi supra q. 1. & Molina libr. 2. de primog. capit. 7. num. 53.* affirmant *Aegidius Bellamera, & alij, quos referunt*, quòd per expeditionem literarum datur forma & perfectio gratiæ, quæ ante eam dicitur informis & imperfecta, idem probat regula Cancellariæ citata: qua ratione dixit *idem Aegidius conf. 34.* gratiā habere tacitam conditionem, si literæ expediātur: ideò enim, inquit, Summus Pontifex habet tot officiales in Cancellaria ad expeditionem literarum, vt literæ ab eis ante expeditionem reijci possint, earumque expeditio possit recusari, & vt apponantur clausulæ iuxta stylum curiæ explanātes ac restringentes concessionem supplicæ: quo fit vt ante earum expeditionem nihil sit perfectum & consummatum, vt *Feli. in rub. de cost. & alibi affirmat.* Id quod validè confirmatur ex reg. 53. *Cancellariæ*, quę habet, dispensationes non suffragari, nisi literis expeditis.

Argumentū

Contrarium affirmat communis doctorum sententia, *quam referunt ac sequuntur idem Lud. Gom. q. 1. citata §. penult. & vlt. & q. 15. Staphilæus de liter. gratiæ, c. quibus modis exspirent literæ ad beneficia fol. 203. num. 8. Gigas de pens. q. 34. nu. 1. & 7. & q. 40. nu. 2. Ant. Gom. l. 41. Tauri nu. 2. & refert, atque ex parte sequitur Molina vbi supra num 55.* Nempe gratiam, statim ac concessa est per verbum, fiat, validam in se esse, & perfectā quoad substantiam, atque adeò in foro conscientiæ: ad probationem autem, atque vt ex illa agi possit in iudicio, indigere expeditione literarum. Quod confirmatur, quoniam, gratia donatio quędam est: donatio autem, ac statim facta est, est in se valida, esto instrumentum donationis nondùm sit cōfectum. Idem probant. *cap. institutionis 25. qu. 2.* & Clement. *dudum §. nos enim de sepul.* quibus in locis habetur, gratias & priuilegia, solo verbo facta, valida esse. *Eandem sententiam apertè definit decisio Rotæ 882. in antiquis.*

Ad ea verò, quę in contrarium adducta sunt, dicendum est, illa intelligenda esse de forma & perfectione posteá regulis Cācellarię inducta, vt gratia probari possit, atque vt ex illa agi possit in iudicio. Atque hoc est, quod sonat, & intendit regula Cancellariæ. 53. relata: non enim dicit, dispensationes esse inualidas literis non expeditis, sed non suffragari, id est, nihil adiuuare in exteriori foro & iudicio: eo tamen ipso, quòd literæ expediuntur suffragantur à puncto gratiæ concessæ, & non solùm á puncto expeditionis literarum: eaque de causa data non sit à pūcto expeditionis literarum, etiam si, mortuo Summo Pont. qui eam concessit, literæ expediantur nomine sequentis Pontificis in forma, *Quia rationi congruit.* &c. sed fit à puncto gratiæ concessæ. Regula verò *de non iudicando iuxta formam supplicæ*, solùm loquitur de literis iurisdictionem concedentibus iudicibus, qui eis deputātur, atq; ad eos ea regula dirigitur, & respicit initium iudicij: vnde, si inchoetur iudicium, concessa supplica, & ante literas expeditas, & intimatas, est omnino nullum, nec reualidatur ex eo, quòd in progressum eiusdem iudicij literæ expediantur & præsententur: quod non est extendendum ad alia, *vt Gom. vbi supra qu. 6. & cum eo Molina cap. 7. citato, in calce nu. 56. rectè obseruat.*

Ad Argumenta

Iuxta hæc, ad primam partem quæstionis propositæ dicendum videbatur, satis esse, si facultas Regis ad maioratum instituendum, qui sine ea validè institueretur, antecedat maioratus institutionem; modò tamen posteà literæ de ea facultate expedirentur. Molina tamen *vbi supra num. 57.* doctrinam hactenus traditam, *cum Baldo l. falsus n. 21. C. de furt. & alijs, quos citat*, sic intelligendā ac limitandam putat. Quòd quādo gratia nihil ampli⁹, q̄ Regis cōcessionem requirit, vt si ea remittat obligationē aliquā, aut aliquid iam factū confirmet, vel aliā similē gratiam efficiat, quæ non sit priuilegiū, aut gratia ad aliquid vlteri⁹ faciendum, quòd illicitè, aut inualidè fieret sine ea gratia, tunc vera sint, q̄ dicta sint,

sint, nempe gratiam validam ac perfectam in se esse statim, atque est concessa, tametsi, vt probetur, indigeat literarum expeditione. Quãdo verò gratia conceditur ad aliquid faciendum, quod sine ea gratia non liceret, aut inualidè fieret, tunc, vt illud liceat, valide ve ex ea gratia fiat, nõ satis esse, si gratia sit concessa, sed opus etiam esse, vt ante vsum illius ad eum actum, sit omnino pfecta, literisve omnino expedita: alioquin actum, vi ei⁹ gratiæ exequutioni mandatum, esse nullum. Quare quia facultas ad maioratum instituendum, est gratia, vt id validè vlterius fiat, quòd sine illa esset inualidũ, nõ satis, inquit, est ad hoc, vt institutio maiorat⁹ valida sit, si antecesserit facultas ad id & concessio per verbum, fiat, sed necesse vlterius est, vt literæ eius facultatis sint omnino expeditæ ante institutionem talis maioratus. Hoc ipsum, quoad maioratus institutionem, ait comprobatur ex eo, ꝙ verbum, fiat, in his regijs facultatibus, non à principe, sed ab eius primarijs consiliarijs, qui *de la camera* dicuntur profertur: quod non tantas vires habere debet, quantas habet idem verbum prolatum à principe: Baldus autem, & alij, loquuntur, quando verbum, fiat, profertur à principe. Id prætereà, in re proposita, ex eo corroboratur, ꝙ aliquando eueniat, post factam eam cõcessionem ab eiusmodi regijs consiliarijs, principem recusare eam subscribere, & frustrari effectu: nisi enim à principe cõfectis iam literis, ea facultas subscribatur, vires nõ habet, *vt constat l.10.tit.4.lib.5. nouæ collect.* His accedit, in ipsa regia facultate literis expedita, pręscribi formam maioratus instituendi, quę interdum variatur: notitia autem illius præcedere debet maioratus institutionem, neque id est validum, quod ignorata forma adhuc ad id præscribenda, fuerit institutum. Hinc Molina vbi sup. nu. 60. ait, tradi posse legitimam rationem decidendi ad regulam Cancellariæ *de non iudicando iuxta formam supplicæ*: ꝙ cum gratia, facta signatura supplicæ, sit ad aliquid vlteriùs faciẽdum, non sufficiat, vt id exequutioni validè mandari possit, supplicam esse ita cõcessam à principe, sed vlteriùs necesse sit, literas esse expeditas. Atque inde vlteriùs reprehendit Glossatorem antiquum eiusdem regulæ, & Lud. Gom. *qu. 1. circa eandem regulam*, qui asseuerat, regulam ea in parte exorbitantem esse à iure communi.

4 Certè, quamuis probem, quod docet, necessariã videlicet esse in hoc regno expeditionem literarũ facultatis regiæ ad instituendum maioratum, antequam is maioratus instituatur, propter peculiaria illa quæ cernuntur in ea facultate, & quoniam simpliciter nõ est facultas principis, interim dum, confectis iam literis, ab eo non subscribuntur; solidius tamen fundamentum videre vellem in alijs gratijs ad aliquid vlteriùs faciendum, quam eã esse opinionem Bald. ita conciliãtis varia dicta: Cõstat enim, ante regulas Cancellariæ, validam fuisse in se gratiam per verbum, fiat, concessam, etiam ad aliquid ex ea gratia efficiendum, *vt habet decisio Rotæ 882. in antiquis, & affirmat communis doctorum sententia*: quare, cùm regulæ, q̃ non loquuntur de rescriptis iurisdictionis ad iudicandum, non videãtur efficere nullius valoris simpliciter, quoad exequutionem, gratias ad alia concessas ante expeditionem literarum, sed solum, vt ante eam expeditionem fidem faciant, nec suffragentur in foro exteriori: sanè, quando gratia à principe ipso esset iam concessa sola signatura supplicæ, aut etiã solo verbo (ꝙ vocant, viuæ vocis oraculo) si non esset talis, quæ iuxta stylum Cancellariæ, non esset expedienda, aut esset limitanda, valida in se esset, atque in foro conscientiæ, quoad id, in quo nõ esset limitãda, idq; quãuis esset gratia ad aliquid efficiendũ, vt ad absoluendũ de aliquib⁹ criminibus, ad legẽdos libros alioquin ꝓhibitos, ad consequẽdas indulgentias aliqua recitãdo, vel ad aliquid aliud faciendum, & alia: *id quod sonant apertè iura supra citata, & affirmat communis doctorum sententia.* Imò, literis postea expeditis, ex quib⁹ constaret de tempore concessionis factæ à principe, valida iudicarentur in exteriori foro exequutioni mandata ex ea gratia post illam concessam, etiam ante literas expeditas.

Quod ad secundam partem in titulo huius disputationis propositam attinet, *l. 43. Tauri, quæ est l. 2. tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* sic habet *Las licencias que nos auemos dado, y dieremos de aqui adelante, o los Reyes que de pues de nos vinieren, para fazer mayorazgo, no expiren por la muerte del Rey, que las dio, aunque aquellos, a quien se dieron, no ayan vsado dellas en vida del Rey, que las concedio.* Ratio verò huius dispositionis est, quoniam ea facultas est priuilegiũ & gratia: gratia autẽ, etiam re integra, non expirat morte concedentis, *habetur cap. si super de gratia, de offi. de leg. lib. 6.* 5

Molina, *vbi supra n. 61. & 62.* sicut rectè affirmat legem. 42. *Tauri* intelligendam esse, de facultate literis expedita, neque satis esse facultatem à supremis ministris *de la camera*, supplicæ annuendo, esse concessam: ita legem hanc 43. meritò intelligit, de facultate similiter literis expedita: sola enim facultas, q̃ ab ipso principe nondũ emanauit, principis ipsius subscriptione, seu fiat, expirat morte concedentis, illo alio modo imperfectè per suos ministros facta, nisi à successore, confectis literis, subscribatur, seu adhibeatur, fiat. Id verò, *iuxta Baldi ac suam opinionem, paulò antea probatam n. 63.* extendere conatur ad omnem gratiam concessam ad aliquid faciendum, quasi illa semper expiret morte concedentis, etiamsi ab ipso principe concessa sit per verbũ, fiat, ipsiusmet principis, aut per signaturam supplicæ, si tempore mortis ipsius non sint expeditæ literæ. Communem verò sentẽtiam, stylo Curiæ comprobatam, quę affirmat, gratiam per solum verbum, fiat, concessam, nõ expirare morte principis concedentis, sed principem successorẽ eam debere facere expedire, tametsi suo iam nomine proprio, facta mentione de prædecessore, qui eam concesserat, vnde emanauit forma illa expediendi eiusmodi literas Curiæ Romanæ, quæ incipit. *Rationi congruit &c.* Hanc, inquam, comunẽ sententiam, stylo Curiæ comprobatam, restringere conatur ad solas gratias, quas appellat perfectas, quæ videlicet non sunt ad aliquid vlteriùs vi earũdem gratiarũ efficiendũ. Contrarium tamẽ est affirmandũ, quando gratia est concessa, nõ per ministros dependẽter à principis subscriptione, qualis est facultas huius Regni ad instituendos maiorat⁹, idq; habet styl⁹ Curiæ: egoq; ipse vidi literas à successore Summo Pontifice expeditas sub forma cõgruit, facta mentione de eadem ipsa gratia concessa pri⁹ à suo prędecessore, cũ tamẽ gratia esset ad aliquid vlteri⁹, vi eiusdem gratię efficiendum. 6

Iuxta eandem suã ac Baldi sententiã n. 65. ait. Si maioratus sine regia facultate inualidè factus, cõfirmetur à principe, *iuxta dispositionẽ l. 42. Tauri*, tũc cùm ea confirmatio sit gratia perfecta, quæ validã reddit anteactam institutionem inualidam, neque est ad aliquid vlteriùs vi eiusdem gratiæ efficiendum, validã esse eam confirmationem ante expeditionem literarum circa illam, neq; eam gratiã expirare morte principis, qui concessit, literis nõdum expeditis. Cõtrarium sanè existimo esse verũ. Etenim in hoc regno, sicut facultas ad maioratũ instituendũ, ita confirmatio antea instituti fit à supremis ministris *de la camera* dependẽter à regia subscriptione literis confectis, seu à fiat ipsiusmet Regis, adhibito tũc primũ, quando literas subscribit: quarè, cũ nõdum accessisse, fiat, Regis, in causa sitũ, ꝙ expeditio literarũ facultatis, ad instituendum 7

dum maioratum antecedere necessariò debeat institutionem ipsam, vt sit valida, quoniam si adesset, fiat, ante confectionem literarum, necessaria ad id non esset literarum confectio, etiam vt literis nondum cōfectis, gratia expiret morte principis, à cuius ministris, ꝓ munere ipsis concesso, fuit cōcessa, non verò causa vtriusq; effectus sit, quod sit facultas ad aliquid efficiendum mediante ipsa gratia; consequens profectò est, vt idem dicendum sit de cōfirmatione maioratus iam antea inualidè instituti, cùm sit ꝓrsus eadem ratio. Confirmatur hæc nostra sententia, quoniam lex 42. *Tauri* loquitur de confirmatione maioratus in ea ipsa concessione facultatis ad eum instituendum, præuiaque concessione ipsius facultatis: sic enim habet; *saluosi en la licentia expressamente se dixesse, que approbaua el mayorazgo que estaua hecho* si ergo concessio facultatis est inualida, nondùm literis expedita, expiratq; morte concedentis, idque, non propter rationem, quā cum Baldo reddit Molina, sed propter illam aliam longè diuersam, quam ipse etiam reddit; consequens profectò est, vt idem, propter eandem rationem dicendum sit de confirmatione maioratus, quæ facultatem ad eum instituendum supponit, eique innititur.

Numero 66. subiungit, si maioratus inualidè institutus, confirmatus sit viuēte institutore, nec tamen literæ confirmationis sint expeditæ eo viuente, posse eas expediri post mortem institutoris: quoniam gratia erat perfecta, iusq; per eam erat quæsitum instituto in eo maioratu, & ablatum à succe-
8 dentibus in eis bonis ab intestato. Multum tamen de hac doctrina dubito: quoniā gratia nō censetur integrè & perfectè facta ante idem, fiat, principis; neque proinde ius est simpliciter quæsitum instituto; & ablatum à successoribus ab intestato ante idem, fiat, principis; alioquin princeps non posset denegare suum, fiat, concessioni eius facultatis, & approbationis, quando literæ ad ipsum afferrentur subscribendæ; cùm tamen posset, si de sola facultate ante maioratum institutum ageretur, vt ipsemet Molina affirmat: longeque difficilius sit, concedere facultatem & approbationem post maioratum indebitè institutum, vt nihilominùs valeat, quàm concedere solam facultatem ad illum instituendum, antequam sit institutus: cum ergo ante subscriptionem principis, ipsiusque, fiat, non sit eius quęsitum indebitè instituto in eo maioratu, neque ablatum à successoribus ab intestato, morteque institutoris successores ab intestato comparent integrè ius ad ea bona, si ipsis antea non fuit sublatum, consequens profectò est, vt in ipsorum pręiudicium literę non possint post mortem institutoris validè expediri.

9 Vtrum autem institutio maioratus, facta quidē ab eo qui habebat facultatem regiam ad eum ita instituendum, attamen ignorante tunc, se habere eam facultatem, valida sit. Molina *vbi supra num.* 67. negāter respondet *cū Bal. Bart. & alijs.* Præsertim cū in regia facultate præscribi soleat forma, in qua maiorat⁹ constitui debeat, & actus, qui est forma ab alio præscripta fieri debet, non valeat, ignorata ea forma tunc. *Cōcinit decis. Rotæ.* 145. *in nouis.* Confirmatur etiā, quoniā, gratia & priuilegium antequā ad notitiam eius perueniat, cui est concessum, regulariter ei non suffragatur, *argumento l. vlt. iuncta glos. ibi verb. præstitis* C. *de consulib.* 12. Lege alia, ex quibus Molina hæc confirmat, estque mihi probabilis ea opinio. Qui tamen, habens facultatem Regis ad instituendum maioratum, ipsum instituit, esto nō exprimat, se illum instituere, ex ea facultate, censetur ex illa illum instituere, quando id necessarium est, vt sit valida institutio: quoniā actus semper cēsetur factus ex eo capite, ex quo meliùs est eum esse factum, quando ex varijs capitibus potuit institui, esto id non exprimatur. *Ita communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra nu.* 69. *sequitur.* Et quoniam res satis ex se est perspicua, non plura addo.

Vtrum autem, si quis impetrauit facultatem ad instituendum maioratum, eaque non vtatur decēnio integro à puncto concessionis, amittat eam facultatem ac priuilegium, ita vt deinceps sinè noua facultate non possit validè instituere eum maioratum. Greg. Lopez affirmare videtur *l.* 6. *tit.* 11. *par.* 6. *verb. que no la pudiesse vender colum. penult. vers. quid autem si alicui*, argumento, *l.* 1. *ff. de nund.* quæ habet, si quis facultatem obtineat ad celebrandas nūdinas statutis temporibus in aliquo suo territorio, quas, seclusa ea facultate, celebrare non poterat, si illa nō vtatur decennio integro à puncto concessionis, amittere talem facultatem. Et multò magis argumēto *l.* 42. *titul.* 18. *part.* 3. quæ vniuersim habet priuilegia, ad faciendum aliquid, quod nō licebat secluso eo priuilegio, per non vsum eorum decennio integro à puncto cōcessionis, amitti: tale autem est priuilegium, seu facultas ad instituendum maioratum. Molina tamen vbi supra nu. 70. contrarium 10
affirmat. Et quamuis alteri etiam nitatur fundamento, quod non probo, maximè attenta dispositione *l.* 42. *citatæ*: id tamē ex eo cum hoc eodem autore mihi persuadeo, quod sub hac forma eiusmodi facultates soleant concedi, *os damos facultad para que en vuestra vida, o al tiempo vuestra muerte, podays, &c.* quæ concessio vsque ad vltimum spiritum per totam vitæ periodum eius, cui ea facultas conceditur, manifestè sese extendit.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus institutio necesse non est vt fiat scriptura publica, sed satis est si alius legitimis probationibus, prout fuerit qualitas institutionis, probetur. Et quid in Lusitania.*

2 *Maioratus institutio quando fieri debet ex regia facultate, necesse est, vt ea facultas instrumento publico sit confecta, & a principe subscripta.*

3 *Maioratus in institutione licet scriptura necessaria non sit in promissione: tamen de non meliorando alio, atq; adeò de non instituendo in illo maioratu, vt irreuocabilis sit, necessaria in hoc regno est scriptura publica.*

4 *Maioratus institutio sufficienter in hoc regno fit, ac probatur scriptura priuata, vt & alij contractus*

5 *Eadem institutio valet facta in schedula, etiam non subscripta, modò in alia scriptura publica remissio fiat ad illam, constetque eam esse, ad quam sit ea remissio.*

6 *Maioratus institutio, quando validè est facta, non instrumento publico fieri expedit publicationem illius coram iudice, citatis ijs, quorum interest, validam non esse, vt redigatur in publicum instrumentum.*

7 *Maioratus institutio insinuatione non indiget.*

MAIORATVS INSTITVTIO, vt sit valida, num scripturam requirat. Et vtrum sine insinuatione, valida sit vltra summam, quæ sine insinuatione donari potest.

Disp. 600.

LEX 41. *Tauri, quæ est, l.* 1. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua collect.* suadere videtur, ad maiorarus institutionem necessariam esse scripturam. Disponit enim maioratus institutionem probari posse per scripturā institutionis, & per scripturam facultatis regiæ ad illū instituēdum (quando ad institutionē necessaria est talis facultas) modò eiusmodi scripturę tales sint, q̄ faciant fidē in iudicio. Aut, amissis scripturis, ꝑ testes,

stes,qui deponant de tenore talium scripturarum, *iuxta ea quæ disp.* 448. *copiosè explanata sunt.* Aut, denique,quando de scriptura, initioque institutionis, non constat, titulo præscriptionis, modo *disp.* 75. 76.*& disp.*596. *iuncta disp.*590. explicato. Cùm ergo exceptio aliquorum euentuum firmet regulam in contrarium, consequens est, vt extra duos posteriores euentus, semper necessaria sit scriptura, vt habet primus euentus,id quod vel ex eo potest cõfirmari, quòd maioratus in perpetuum instituantur,legesque ac conditiones in eorum institutionibus apponi soleant, quæ in perpetuum seruari debent, quarum memoria & obseruatio scriptura indiget.

1 Dicendum tamen est *cum Ant.Gom.l.* 41.*Tauri n.*2. *& Molina lib.*2 *de primog.c.*8.*n.*1. quamuis maioratus institutio scriptura fieri soleat,ob rationem proximè redditam, & propter alias; scripturam tamen neque esse de eius substantia & forma, neque necessariam esse ad probationem, sed solum ad faciliorem & meliorem probationem, posseque probari quouis alio legitimo modo, quo probantur vltimæ voluntates, si ea institutio in vltima volũtate sit effecta, vel quo probantur similes aliæ dispositiones inter viuos. Excipe in Lusitania, vbi probatio dispositionum regulariter non admittitur, nisi per scripturam publicam, aut per confessionem partis contrariæ, *iuxta* 3.*lib. ord. tit.*45. *& ea quæ disp.*260.*dicta sunt.* Ratio verò huius assertionis est, quoniam nulla est lex, quæ excludat alias probationes institutionis maioratus, alioquin de iure legitimas pro qualitate institutionis, vt per testes, qui præsentes fuerunt,aut per confessionem partis contrariæ: lex quippe 41. Tauri,licet earum trium probationum solùm meminerit, vt præcipuarum, atque vt tertiam statueret, quando de titulo non constat, neq; de initio institutionis, & vt modum quo nunc possessio de cuius initio non extat memoria,probari debebat, reliquas tamen legitimas probationes non excludit. Vt autem *cum Beroio,& aliis*, affirmant Molina *vbi supra n.*3. & Aluar. Valas. *de iur. emphy.q.*7.*n.*18.quamuis lex statuat modos aliquos, quibus probari aliquid possit aut debeat, non proinde censetur modos alios legitimos probationis excludere,ac proinde,ad alios excludendos,necesse est,vt addat,reliquos excludi, aut non admitti: præsertim cùm probationes sint fauorabiles, ac proinde extendendæ & amplectendæ omnes iuris dispositione pronunciatæ legitimæ: lex verò 41. Tauri non excludit alias legitimas probationes, vt constat illam expendenti. Quare cessat argumentum ex ea lege. Confirmatio verò solùm probat, vtile ac congruum esse,vt semper scriptura publica conficiatur.

2 Quando autem maioratus ex regia facultate instituitur, tunc, vt valida sit ea facultas,atque adeò institutio maioratus ex illa facultate,necesse est,vt redacta sit ea facultas in scriptis publico instrumẽto à Rege subsignato propter ea, quæ disputatione præcedente dicta sunt: *id quod, tanquam communiter receptum,affirmat Molina vbi supra n.*7. In aliis autem gratiis, licet, vt fidem faciant in foro exteriori ad id, ad quod sunt concessæ, necesse sit, vt sint redactæ in publicum instrumentum, vt tamen probẽtur concessæ, ad effectum vt successor in regno cõcedat, vt in publicum instrumentum redigantur, nec censeantur expirasse, satis est, si per testes probentur factæ, vt disputatione præcedente dictum ex parte est aduersus Molinam, qui consentaneè ad suam illam falsam opinionem loquitur.

3 Quamuis in maioratus institutione necessaria non sit scriptura, siue instituatur reuocabiliter,siue irreuocabiliter,in ea tamen promissione,quam parentes faciunt de non meliorandis aliquibus filiis, atque adeò de non instituendo maioratu in aliquo eorum, necessaria est scriptura publica in hoc Castellæ Regno, *iuxta l.*22.*Tauri, quæ est l.*6.*titul.* 6.*lib.* 5. *nouæ collect.* vt ea promissio reuocari non possit, *vt eadem lege habetur, atque cum Tellio Fernandez affirmat Molina vbi supra numer.*13. neque sufficit scriptura priuata, aut quoduis aliud genus probationis.

Ex dictis Molina *vbi supra n.*10. colligit maioratum institui posse scriptura priuata, si institutoris manu signata sit, testibusque comprobata. Si enim institutio maioratus solis testibus comprobari potest, longè magis poterit comprobari scriptura priuata testibus sufficientibus in ea adhibitis,ab eisque comprobata, aut quam institutor recognoscat ac confiteatur à se confectam, id quod colligitur ex l.41. *Tauri*,illis verbis, *siendo tales las dichas scripturas, que hagon fe*: eiusmodi siquidem scriptura, sic comprobata, fidem facit in iudicio, *vt colligitur ex l. contractus. C.de fide inst.ex c.*2.*eodem tit.& ex l.*114.*& l.*119.*tit.*8.*part.*3. 4

Colligit præterea num. 11. validam esse institutionem maioratus factam in schedula, etiamsi illa non sit subscripta ab institutore, neq; in ea sit appositus dies, mensis, & annus, in quo sit confecta, neque alia solemnitas, & etiamsi institutio sit instituendo hæredem in eo maioratu eum, qui ad illum primò vocatur,& qui in ea schedula nominatur: modò tamen institutor in alia scriptura authentica se remittat ad institutionem maioratus, & formam in ea schedula præscriptam; & modo absque dubio constet, eam esse schedulam, ad quã institutor se remittit in illa alia scriptura authentica. *Consentiunt doctrina Bart. & multorum aliorum, quam ibidem Molina refert, & quæ à nobis disp.*127.*ea de re dicta sunt.* Quæ autem solemnitas de iure huius regni, & Lusitaniæ, necessaria sit, vt validum sit testamẽtum, siue in scriptis,siue nuncupatiuum, & vt validus sit codicillus, atque adeò, vt valida sit institutio maioratus in eis facta; & num de iure huius Regni Castellæ sublata hodie sit differentia inter codicillum, & testamentum, *de qua re disputat copiosè Molina vbi supra num.*23. dictum à nobis est *disputatione* 125. *& sequentibus vsque ad* 131. 5

Admonet optimè Molina *vbi supra num.* 9. quando maioratus validè, iuxta hactenus dicta, esset institutus, & non in instrumento publico ea de re confecto, tunc fieri debere publicationem eius institutionis coram iudice ad petitionem eius, vel eorum,cuia interest,validam eam esse,& citatis omnibus,quibus interest, validam non esse, & denique seruata forma, de qua *in calce disp.*126. dictũ est, vt comperto ea ratione validam esse, reque ita à iudice pronunciata, publica autoritate conficiatur ea de re publicum instrumentum, vt in posterum sciatur, quid in successione in eo maioratu seruandum sit, & ne substantia eius institutionis memoriæ fragilitate,perire possit, *iuxta l.*2.*& communem doctor.sentent. ibi C.de testa.* Hæc de primo eorum, quæ in titulo huius disputationis proposita sunt. 6

Secundam verò copiosè examinauimus disp. 279. ostendimusque insinuatione non indigere. 7

SVMMARIVM.

1. *Qui vltima voluntate, aut contractu, disponere possunt de suis bonis, sine alterius facultate aut ex facultate alterius, instituere possunt similiter maioratum. Cæteri instituere illum non possunt.*
2. *Vxor sine viri facultate instituere potest maioratum, ac meliorationem vltima voluntate, quæ non sit donatio caussa mortis. Donatione verò caussa mortis, aut contractu inter viuos, instituere va-*

re validè non potest maioratum, nec meliorationem, nisi ex facultate viri, aut iudicis, viro absente, aut irrationabiliter facultatem non concedente.

3. *Maioratus, aut meliorationis, reuocatio facta ab vxore sine viri facultate vltima voluntate, quæ non sit donatio causa mortis, valida est. Secus si sine viri facultate facta sit donatione caussa mortis, aut contractu inter viuos, nisi accedat iudicis facultas ob viri absentiam, aut quod irrationabiliter præbere non velit facultatem.*

VXOR VTRVM SINE FACVLTATE viri possit maioratum instituere. Disput. 601.

DIcendum deinde est, qui instituere posſint maioratum. Atque ex dictis *disp. 576. & 579. ac alibi in præcedentibus*, constat, quando, & quousque posſit quis maioratum instituere de suis bonis, tam sine regia facultate, quàm ex facultate regia, modò bona habeat, vnde fiat; neque est id, quod hoc loco intendimus disputare. Sed posito quòd habeat ea bona, atque id ex eis capitibus posſit alioquin facere, quis aliunde impediatur, ne id validè efficiat.
1 Atq; in genere dicendum est, qui disponere de suis bonis per vltimam voluntatem possunt, posse per vltimam voluntatem instituere maioratum: qui verò disponere de eis non possunt per vltimam voluntatem; neque per vltimam voluntatem possunt de eis instituere maioratum: aut meliorare: qui autem de suis bonis per vltimam voluntatem disponere non posſint, à disput. 136. explanatum est. Item dicendum est eos, qui per contractũ possunt disponere de suis bonis, posse contractu instituere maioratum, aut meliorare: qui verò validè non possunt celebrare contractum, aut non nisi ex facultate alterius, similiter neque contractu posse instituere maioratum, aut meliorare: disputatione autem. 261. *& aliis in progressu materiæ de contractibus*, explanatum est, qui contractus celebrare non possint, aut non sine alterius facultate. Nunc vero ad maiórem perspicuitatem rei, de qua agimus, aliqua in particulari examinanda sunt.

Quod ad vxorem attinet, cùm illa prohibita non sit disponere de suis bonis per vltimam voluntatem, absque viri facultate, excepta donatione causa mortis, vt statim subijciemus, vtique instituere potest validè per vltimam voluntatem testamento, aut codicillo, maioratum absq; vlla viri facultate, *vt ex se est satis perspicuum, & affirmat Molina lib. 2. de primog. c. 9. num. 3.* Cùm verò de iure huius regni, atque Lusitaniæ, celebrare non posſit contractus absque viri facultate, vel iudicis, absente viro, aut viro renuente eam concedere, quando recta ratio postulat, vt eam concedat, *vt copiosè ostendimus disput. 343. iuxta l. 55. Tauri, iunctis 54. antecedente, & tribus sequentibus, quæ hodie sunt l. 2. iunctis prima, & tribus sequentibus, titul. 3. lib. 5. nouæ collect.* vtique sine eadem viri facultate non poterit validè instituere maioratum, aut meliorare, contractu; secus autem ex viri facultate. Atque disputatione citata ostendimus, quando tacitè censeatur eam à viro habere. Habet autem id verum, etiamsi talis institutio, aut melioratio, fieret contractu reuocabili; imò etiamsi fieret donatione causa mortis, eò quòd donatio causa mortis plus, quoad sui initium, habeat rationem contractus, quam vltimæ voluntatis: qua de causa indiget facultate viri talis contractus initio necessaria. *Hæc omnia affirmat Molina num. 3. citato. Vltimum verò ostendimus disput. 288. cum communi doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur idem Molina cap. 9. citato numer. 4. Couar. in rubric. de testament. part. 3. numer. 12. Anton. Gom. 2. tom. var. ref. cap. 4. numer. 16. §. quarto infertur, & Gutier. de iuram. confir. c. 13. numer. 4. 7. 8. & 9. nec probamus contrariam Nauarri sententiam 3. lib. consil. tit. 14. de donationibus, consil. 3.* Ex dictis rectè infert Molina *vbi supra num. 5.* inualidam esse reuocationem maioratus ritè instituti, si ea reuocatio fiat à muliere ex contractu sine viri facultate: secus autem si ea reuocatio absque viri facultate fiat in vltima voluntate quæ non sit donatio causa mortis. 3

SVMMARIVM.

1. *Maioratum constituere non potest carens vsu rationis, neque tutor, aut curator, loco illius. Tametsi curator obtinere possit confirmationem a principe facti ante amentiam. In lucido vero interuallo institui maioratus potest.*
2. *Maioratum quousque mutus (etiam morbo) instituere non posſit. Et quando possit.*
3. *Maioratum quousque minor instituere non possit aut nõ possit, & quousque necesse sit interueniat curatoris autoritas ac iudicis decretum.*
4. *Maioratum quousque instituere non possit prodigus, aut posſit accedente autoritate curatoris ac iudicis decreto. Et quando facultas principis esset necessaria, exprimendum eſset principi, eam peti, vt prodigus talem maioratum instituat.*

VSV RATIONIS CARENS, MVtus, minor, & prodigus, num maioratum instituere valeant. Disp. 602.

CVm maioratum instituere, siue vltima voluntate, siue contractu, actus sit humanus ac deliberatus, facile constat, vniuersim eum, qui vsu rationis caret, interim dum eo caret, instituere non posse validè maioratũ; sicut neq; testari validè potest, *vt disp. 136. ostensum est*, neq; celebrare contractũ, *vt disp. 261. visum est*. In lucido tamen interuallo, sicut testari, & contractum celebrare validè potest, vt disp. 136. dictum est, vbi etiam adiecimus, quando, antecedente amentia, præsumendum sit, aut non sit, vltimam voluntatem, aut contractum in lucido interuallo facta esse; sic instituere tunc potest validè maioratum. *Consentit, præter illa, quæ disputat. 136. citata sunt, communis doctorum sententia, quam Molina lib. 2. de primog. ca. 9. num. 27. refert ac sequitur.* 1

Tutor autem, aut curator, carentis vsu rationis, sicut testari loco & nomine illius non potest, eò quòd id ad liberam omnino dispositionem de eis bonis, & ad quasi donationem pertineat, quæ tutoribus & curatoribus denegata sunt: ita neque nomine illius instituere potest maioratum de eisdem bonis. Et quamuis is tutor, aut curator, celebrare posſit contractus alios nomine mente capti, quos expedire iudicauerit, donare tamen nomine, ac loco illius non potest, nisi præcisè, quæ fœdum atque inurbanum esset non fieri nomine illius, *vt disput. 224. §. porrò, & disput. 227. ostensum est*: eaque ratione, cùm instituere maioratum contractu, ad liberam dispositionem de bonis carentis vsu rationis: & ad largam quasi donationem de illis spectet, tutoribus & curatoribus id efficere loco ac nomine carentis vsu rationis denegatum est. Consentit Molina *vbi supra numer. 31.* Qui addit, quando aliquis, dum sanæ erat mentis, constituisset maioratum rationabiliter, attamen sine regia facultate, cũ tamen institutio regia indigeret facultate, posse cura-

curatorem petere & obtinere à principe confirmationem illius, ante mortem talis institutoris. *Cui doctrinæ consentiunt, quæ in calce disp. 598. dicta sunt: neque video, qua iusta ratione Molina nu. 31. citato trepidè hac de re loquatur.*

2 Si à natiuitate sit aliquis surdus & mutus, aut morbo mutus sit effectus, neq; scribere sciat, condere nõ potest testamentum, nisi sit miles, aut illud condat ad pias causas: alias verò vltimas voluntates & contractus celebrare potest, *vt disput. 136. ostensum est.* Indè verò facilè constat; quousq; maioratũ, vel vltima voluntate, vel contractu, instituere possit, & quousque testamento, hæredisve institutione, illum instituere non possit.

3 Minor, si impubes sit, hoc est, ante quatuordecimum annum expletum, & fœmina ante duodecimum, vt testari validè non potest, etiam cum tutoris autoritate, *vt disp. 136. ostensum est*: ita neque testamẽto, aut codicillo, instituere validè potest maioratum, etiam de tutoris autoritate. Neque tutor, loco ac nomine minoris, potest id validè efficere propter ea, quæ de tutore & curatore carentis vsu rationis paulò antea dicta sunt, quæ expressius definita in iure sunt de tutore, & curatore minoris, etiam quando iam minor ad vsum rationis deuenit, quàm de aliis rationis vsu carentibus. Minor verò pubes fact⁹, sicut testari potest de suis bonis, etiam sine autoritate curatoris, & sine iudicis decreto, vt constat, quia prohibitus non reperitur id efficere, *& quoniam colligitur apertè ex l. Aurelio §. Caius, & affirmat glossa 1. ibi. ff. de liber at. legat. & ex aliis iuribus, communique doctorum sententia, quæ omnia Molina vbi supra n. 7. refert ac sequitur*: ita testamento, aut codicillo, validè potest instituere maioratum sine curatoris autoritate, & sine iudicis decreto.

Via autem contractus dicendum est. Minorem, si infans sit, aut infantiæ proximus, quemadmodum nullum potest celebrare contractum validè, etiam de tutoris autoritate, & iudicis decreto, *vt disp. 224. est comprobatum*: ita neq; posse validè instituere maioratum contractu aliquo, etiamsi ad id accedat tutoris autoritas, & iudicis decretum. Sed neque tutor nomine illius potest eum instituere, esto nomine illius possit celebrare alios contractus minori vtiles: quoniam institutio maioratus ad liberam dispositionẽ de bonis minoris, & ad largam quasi donationem de eisdem bonis spectat: quæ tutoribus, & curatoribus, vt dictum est, sunt denegata. Si verò minor sit iam pubes, aut pupertati proximus, quemadmodum ex autoritate tutoris, aut curatoris (vel etiam sine autoritate curatoris si pubes factus eo careat, aut veniam ætatis obtinuit) potest validè celebrare contractus, accedente iudicis decreto, si res, de qua disponitur, sit immobilis, aut mobilis pretiosa, quæ seruando seruari possit; secus autem, si non accedat autoritas tutoris, aut curatoris, ac iudicis decretum, *vt disp. 224. comprobatum est*: ita, accedente eadem tutoris, aut curatoris autoritate, & iudicis decreto, validè potest ex contractu instituere maioratum: secus autem si nõ accedat; idq; esto contractus, in quo maioratus instituitur, sit reuocabilis, imò esto sit donatio causa mortis: nisi enim donatio causa mortis facta sit à minore cum autoritate tutoris, aut curatoris, & cũ iudicis decreto, in iis, circa quæ iudicis decretum est necessarium, aut nisi facta sit testamento, aut codicillo, vel confirmata sit iuramento talis minoris, inualida est ea donatio. Quin in Lusitania, nisi ex Regis facultate id iuramentum adhibeatur, erit inuadila, si iuramento confirmetur, *vt de donatione causa mortis hæc omnia in calce disp. 288. comprobata sunt. Atque in his omnibus, quæ de institutione maioratus facta à minore dicta sunt, consentit Molina vbi supra à n. 6.*

Quod ad eum prodigũ attinet, cui administratio suorum bonorum est interdicta, sicut ille disponere non potest de suis bonis testamento, aut codicillo, etiamsi curatoris ipsius accedat autoritas, *vt disp. 167. est ostensum*: ita neque testamento, aut codicillo, potest validè instituere maioratum. Sed neq; curator illius, nomine eiusdem, potest validè eum instituere, propter ea, quæ de curatore minoris, & carentis vsu rationis dicta sunt. Cæterum, sicut prodigus autoritate sui curatoris, & interueniente iudicis decreto circa immobilia, & circa ea mobilia pretiosa, quæ seruando seruari possunt, potest celebrare quemcunque contractum, *vt disp. 224. iuncta disp. 220. dictum est*: ita accedente eadem autoritate curatoris, aut etiam iudicis decreto, potest validè instituere maioratum ex contractu, etiã donatione causa mortis. Quòd si ad institutionem necessaria etiam esset principis facultas, necesse tũc esset, principi manifestari, eum, cui talem facultatem cõcedit, prodigum esse, cui administratio suorum bonorum est interdicta: alioquin ea facultas esset surreptitia, ac nulla; quandoquidem manifestata non fuit principi circumstantia, quæ validè eũ retardare posset à tali facultate concedenda. *In his consentit Molina vbi supra à num. 32.*

SVMMARIVM.

1. *Maioratum quousque filius familias vltima voluntate instituere possit, aut non possit*
2. *Vsusfructus ad patrem in bonis filijfamilias attinens, esto is filius de tertio suorum bonorum vltima voluntate instituat maioratum, ac moriatur, perseuerat is vsusfructus apud patrem toto tempore vitæ suæ.*
3. *Maioratum quousque contractu, etiam donatione causa mortis, possit filiusfamilias instituere, aut non possit.*

FILIVSFAMILIAS VTRVM MAioratum instituere possit. *Disp. 603.*

Filiusfamilias, si impubes sit, quemadmodum, etiam de bonis castrensibus, aut quasi castrensibus testari nõ potest, ita neque testamento, aut codicillo potest validè instituere maioratum. Si verò pubes sit, quemadmodum de tertio suorũ bonorũ castrensium, aut quasi castrensiũ (in quibus bonis cõputa in clerico, nõ solum bona, quę post ordines sacros, aut beneficiũ obtẽtum, acquisiuit, sed etiã patrimonium, ad cuius titulũ ordinatus est) liberè testari potest (nam in reliquis duabus partibus eorum bonorum parentes succedunt) *vt hæc omnia disput. 138. explanata sunt*: sic de eodem tertio validè testamẽto, aut codicillo, instituere potest maioratũ. De bonis verò aduentitiis, quamuis de iure cõmuni, & in Lusitania neq; de consensu patris (nisi ad pias causas de consensu patris) testari possit, de iure tamen huius regni validè de tertio eorũ bonorum potest testari, *vt disput. 138. citata hæc omnia ostensa sunt*: ideoq;, quamuis in Lusitania de eodem tertio instituere non possit maioratum, in hoc tamen regno validè de eodem tertio, sine vllo patris cõsensu, instituere eum potest testamento, aut codicillo. *Consentit in his Molina lib. 1. de primog. c. 9. n. 12.* 1

Instituto verò maioratu de eodẽ tertio bonorũ aduentitiorũ, in quib⁹ pater habet vsumfructum, aut de maiori eorũ bonorũ quantitate ex regia facultate, dubium est, vtrum vsusfructus post mortẽ eius filij perseuerare debeat cum patre, interim dũ pater vixerit, ita q; sola proprietas morte eius filij deuoluatur ad vocatũ ad eum maioratũ, interim dũ pater vixerit, & vsusfruct⁹ cõsolidetur cũ proprietate, pertineatq; ad ita vocatũ, solum post mortem eius patris. Fateor, dũ de eiusmodi vsufructu 2

bonorum

bonorum aduentitiorum, de quibus liberè filius familias disponere potest vltima voluntate, fui locutus varium me fuisse. Disputatione enim 138. *citata & disp. 163. cum communi doctorum sententia, quam retuli*, asserui, pertinere ad patrem: quoniam ita deducitur ex principiis iuris, neq; cōtrarium reperitur expresse statutum iure huius regni, dum filiofamilias de eodem tertio bonorum disponere permittitur: tametsi disp. 163. citata addiderim, æquū esse, vt statueretur, filium, etiam de eo vsufructu, posse disponere, nec pertinere ad patrem; ductus ea ratione, quam non expressi, quod modicum quid id tertium esse soleat, & quod de eo filius disponere soleat pro anima sua, ad piasve causas, durumque sit, filium ad id expectare debere mortem patris, & cum nō sit dicendum, iudicandum esse, concessum illi esse disponere de eo vsufructu statim ad pias causas, nō verò si partem eius tertij relinquat matri, aut alicui extraneo sequutus iuris principia, & communem sentētiam, *vtroq; loco citato*, reiecta Antonij Gometij sententia, affirmaui, eum vsumfructum pertinere ad patrē. Postea vero disp. 232. permotus illa eadem æquitate, vt dispositio de eo vsufructu statim filio concederetur pro anima sua, per epicheiam existimandum censui, eam fuisse mentē l. 6. Tauri, quæ disponere de eo tertio filiofamilias concessit, amplectendamque iudicaui sententiam Antonij Gometij, quam duobus prioribus locis reprobaueram; oblitusque fui, iuxta hanc secundam sententiam, duo illa alia priora loca aptare: nunc verò, re attentius considerata, licet neutrum sua probabilitate careat (id quod satis innuit Molina *vbi supra nu. 24.* dum propendens in communiorem sententiam, eamq; amplectens addit, quando casus contingerit rem esse maturius considerandam) ego etiam in communem sententiam propendeo: quoniam l. 6. Tauri, semper eodem modo est intelligēda: durum autem videtur, quod si filius maioratū instituat de tertio suorum bonorum, aut de maiori quantitate ex regia facultate, pater in tempus vitæ suæ priuetur eo vsufructu, & succedat alius vocatus ad eum maioratum, & quod l. 6. Tauri id statuere intenderit.

3 Quod vero ad contractus attinet. Si filius familias pubes sit, & bona habeat castrensia, aut quasi castrensia, tunc, sicut libera de illis dispositio ei cōpetit via contractus inter viuos, etiam sine consensu patris, quin & donatione causa mortis, *vt in calce disp. 230. & initio disp. 231. atque disp. 261. ostensum est*, sic de tertio eorum bonorum validè instituere poterit maioratum sine vllo patris consensu, cum contractu inter viuos, tum etiam donatione causa mortis. quin & de omnibus eis bonis instituere illum poterit in euentum, quod tempore mortis ipsius, nullos ascendentes, neq; descendentes habeat: si enim tunc ascendentes habuerit, nō potest illos priuare duabus partibus suorum bonorum: si vero habeat descendentes legitimos, priuare similiter eos nōn poterit quatuor partibus suorum bonorum, tāetsi inter alios poterit instituere maioratum de tertio & quinto, *vt sæpe dictum est*. Quòd si is filius familias impubes sit, sicut, neq; de consensu patris, potest disponere de eis bonis contractu inter viuos, aut vltima voluntate, *vt disp. 230. & 231. citatis ostensum est*: ita neque de eodem patris consensu poterit validè instituere maioratum.

De bonis verò aduentitijs, si is filius liberam habeat eorum administrationem & vsumfructum, quemadmodum potest absque patris consensu libere disponere contractu inter viuos de eis bonis, *vt disp. 261. visum est, & constat ex authentico vt liceat matri & auiæ, in princ. §. res autem, & cum Bart. & communi doctorum sententia affirmat Molina vbi supr. num. 16.* quin & donatione causa mortis de iure huius regni, tametsi non de iure communi, aut Lusitano, *vt vtrumque disp. 288. comprobatum est*: sic quoque de tertio eorundem bonorum poterit cōtractu inter viuos, aut donatione causa mortis, validè absque patris consensu instituere maioratum: non verò donatione causa mortis in Lusitania, nisi de patris consensu.

Denique de bonis, quorum administratio & vsusfructus pertinet ad patrem, quemadmodum filiusfamilias sine consensu patris non potest disponere, etiam quoad solam proprietatem, contractu inter viuos, *vt disp. 261. ostensum est*, sed neque donatione causa mortis de iure communi ac Lusitano: secus verò quoad tertium de iure huius regni, *vt vtrumque disput. 288. explanatum est* (de consensu vero patris, etiamsi is filius vigesimum quintum annum non excedat, potest tum contractu inter viuos, tum etiam donatione causa mortis, validè celebrare contractus, *vt disp. 261. & 188. visum est*) sic quoque sine patris consensu non poterit validè instituere maioratum de tertio suorum bonorum, nisi solùm in hoc regno donatione causa mortis de patris verò consensu validè poterit illum instituere, tum contractu inter viuos, tum etiam donatione causa mortis, tam in hoc regno, quam in Lusitania. *Consentit verò in his omnibus Molina vbi sup. à. nu. 16.*

SVMMARIVM.

1. *Maioratum instituere potest religiosus validè ante nouitiatum, & in nouitiatu, atque in nostra Societate ante professionem, aut vota coadiutorum tum vltima voluntate, tum etiam contractu reuocabili.*
2. *Maioratus institutio irreuocabilis facta in nouitiatu, aut ante, intuitu tamen ingrediendi religionem, est nulla, etiamsi iuramento confirmetur; nisi fiat duobus mensibus ante professionem de facultate ordinarij, & sequatur professio. Quæ autem ante nouitiatum facta esset irreuocabiliter, non animo ingrediendi religionem, firma esset.*
3. *Maioratum si validè instituit religiosus, & fructus illius ad ipsum spectare debebant toto tempore vitæ suæ, nisi religionem ingrederetur, neque aliud disposuit ante professionem, pertinet vsusfructus toto tempore vitæ ipsius ad monasterium succedens in bonis sui religiosi, & per mortem ipsius regreditur ad successorem in maioratu. In religione vero non succedente in bonis sui religiosi, emissa professione, & in nostra Societate etiam emissis votis coadiutorum, pertinet ad successorem in maioratu.*
4. *Maioratum instituere non potest religiosus post suam professionem, atque in nostra Societate post vota coadiutorum. Excipe nisi reliquerit filios, & in hoc regno professus sit non facta partitione bonorum inter illos: nam tunc instituere potest in vno descendentium maioratum de tertio.*
5. *Religiosus facultatem testandi à Summo Pontifice habens, regulariter non potest validè instituere maioratum. Et num licitè possit eum instituere, etiamsi ad id se extendat talis facultas.*
6. *Maioratum instituere possunt commendatarij Hispaniarum, qui non sunt ordinis Diui Ioannis. Et facilius Diui Ioannis commendatarijs potest concedi facultas à Summo Pontifice licitè instituendi maioratum, quam aliis religiosis.*

RELIGIOSVS NVM MAIORAtum instituere possit. Disp. 604.

CVm disputat. 136. ostensum sit, testamentum religiosi factum, tam ante nouitiatum, quàm in ipso nouitiatu, validum esse, nec postea annullari

lari professione; nisi quando religiosus, post illum factum, se obtulisset religioni, dicendo, se, &omnia sua bona religioni offerre; per quæ verba intelligeretur reuocare quamcunque antecedentem suam vltimam voluntatem circa bona sua, eaque applicare monasterio: cùm item ibidem ostensum sit; Concilium Tridentinum nihil innouasse circa vltimas voluntates factas ante nouitiatum, aut in ipso nouitiatu; consequens profectò est, vt maioratus institutio facta per quamcunque vltimã voluntatem à religioso ante nouitiatum, aut tempore nouitiatus, valida sit; & vt professione, aut etiã emisione votorum coadiutorum in nostra societate, confirmetur, atque irreuocabilis fiat.

Idem est dicẽdum de institutione maioratus facta ante nouitiatum, vel tempore nouitiatus, contractu inter viu s, cæterum reuocabili. Cum enim talis contractus, vtpote reuocabilis ad nutum ante professionem, aut ante vota coadiutorum in nostra societate, non plus habeat rationem renunciationis bonorum, quàm vltima voluntas, neque vllam inducat obligationem in disponente; sicut neque vltima voluntas vllam obligationem in illum inducit; vtique nihil circa eam maioratus institutionem innouauit Concilium Tridentinum, inualidam eam reddendo, *vt ex dictis disput.139.citata facile liquet*, ac proinde confirmabitur, reddeturque irreuocabilis, professione, aut emisione votorum coadiutorum in nostra societate.

2 Institutio vero maioratus irreuocabiliter facta contractu aliquo, vel tempore nouitiatus, vel ante nouitiatum, intuitu tamen ingrediend: religionẽ, etiamsi iuramento esset confirmata, nulla procul dubio esset post definitionem Concilii Tridentini disputat. 139. relatam: quoniam verè esset renunciatio eorum bonorum intuitu religionis. Excipe, nisi fieret de consensu ordinarii duobus mensibus ante professionem, & sequeretur professio, *vt disputatione citata ex Concilio Tridentino est dictum*. Ea verò institutio irreuocabilis maioratus, quæ ante ingressum in nouitatu facta fuisset absque vllo intuitu religionem ingrediẽdi, valida procul dubio esset, neq; ingressu redderetur nulla, siue ingrediens postea profiteatur, siue non sed egrediatur religionem, *vt satis constat ex ijs, quæ disput.139.dicta sunt: quo in loco iacta sunt fundamenta ad hæc omnia, eaque de causa non pluribus ea confirmo.*

3 Molina *lib.2. de primog.c.9. à n.*38. his de rebus latè disputat: tametsi de dispositione Concilii Tridentini non meminerit, remque disputet, nulla ratione habita de ea definitione, atque de irritatione, tam renunciationis factæ à nouitio de suis bonis, quàm obligationis circa ea bona, quam eo tempore super se inducat.

Illud est obseruandum, si religiosus ante professionem instituit valide maioratum, vel in seculo, vel in nouitiatu, si ita illud instituit, vt (non spectato ipsum esse religiosum) fruitio illius non pertineret ad vocatos ad illum, nisi post mortem suam naturalem, tunc, si profiteatur religionem, quæ ius habet ad bona suorum religiosorum, neque aliud expressit ac disposuit ante suam professionem, vsusfructus eorum bonorum pertinet ad monasterium toto tempore, quo ipse vixerit, & post mortem suam naturalem spectat ad vocatum ad eum maioratum. Si verò profiteatur religionem, quæ ius non habet ad bona suorum religiosorum, aut in nostra societate vota emittat coadiutoris, continuò vsusfructus pertinet ad vocatum ad eum maioratum. *Hæc facilè patent ex dictis disput.* 140. *præsertim* §. *quin & bona.*

Post professionem religiosus, & in nostra societate 4 post vota coadiutorum, instituere non potest maioratum, neque ex vltima voluntate, neque cõ-

tractu: quoniam nullam iam habet dispositionem antecedentium suorum bonorum, neq; velle, aut nolle. Excipitur pater, aut mater, qui liberos reliquit, & religionem est professus non facta partitione bonorum inter filios: nam, *iuxta authenticam si qua mulier. C. de sacrosanct. Eccles. & authenticam nunc autem C. de Epis. & cler.* hodie in hoc regno meliorationem facere poterit de tertio, aut instituere maioratum de illo in aliquo descendentium, *vt disp.* 141. *dictum est: de qua re disputat copiosè Molina vbi supra à num.* 54.

In calce eiusdem disp. 141. dictum est, quo vsque ali- 5 quibus religiosis professis beneficiariis, vel in seculo degentibus, vel etiam aliis, concedi à Summo Pontifice aliquando soleat facultas testandi, aut disponendi de aliquibus bonis: & cùm ea facultas, nisi aliud exprimatur, intelligi non debeat nisi ad pias caussas, *vt ibidem dictum est*, instituere ex eis bonis non poterunt maioratum. Quod si aliquando facultas ad id se extendat, vt, si eum instituat, factũ teneat; videat religiosus, qui eum instituit, quo fine, qui cum ipsius professione, atque statu consentiat, illum instituat, & de quibus bonis, vnde deriuatis, & qua ratione acquisitis, eum instituat.

6 Eadem disputatione aduersus Nauarrum ostendimus, commendatarios milites Hispaniarum, exceptis ordinis Diui Ioannis, posse testari, & maioratus instituere, etiam de reditibus suarum commendarum: neque est cur illa hoc loco repetamus. Illud admonuerim, facilius militibus commendatariis ordinis Diui Ioannis, pro rebus bene gestis in bello, in Ecclesiæque defensionem, posse concedi à Summo Pontifice facultatem testandi de aliquibus bonis, aut instituendi de illis maioratum, quam aliis religiosis, qui milites non sint: quoniam id non adeo dedecet modum religionis ipsorum, vt dedecet modum & statum cæterorum religiosorum: & quoniam id incitamento esse posset cæteris eiusdem religionis, quorum professio est armis Ecclesiam defendere & propagare, id accuratius, atque strenuius, in bonum eiusdem Ecclesiæ exercendi.

SVMMARIVM.

1. *Damnatorum ad mortem, & aliorum seruorum pœnæ, bona quovsque de iure communi variis temporibus pertinerent ad fiscum, intestabilesque essent, aut consanguineis eorum à fisco relinquerentur. Et quid in hoc regno sancitum hodie sit.*
2. *Damnatus, etiam ad mortem naturalem, meliorare in hoc regno potest, & instituere maioratum. Idem in Lusitania, excepto, si damnatus ad mortem naturalem sit: nam in eo regno, neque meliorare in tertio, neque maioratum instituere potest.*
3. *Qui testari non possunt, aut aliter de suis bonis disponere, neque maioratum instituere possunt, neque meliorare, eodem genere dispositionis.*

DAMNATI AD MORTEM NATVralem, & alij serui pœnæ. an instituere possint maioratum. Disput. 605.

1 PRæter illa, quæ *disput.* 9. & *disput.* 481. de eiusmodi seruis pœnæ copiosè dicta sunt, quibus addenda sunt, quæ sequuntur; obseruandum [illegible] decisione huius quæstionis *cum Molina lib.* 2. *de* [illegible] *cap.*10.*num.*69. est, de iure antiquo digestorum, vt *constat, ex lib.* 1. *ff. de bon. damnat. iuncta l. capital* [illegible] *prin. ff. de pœnis, & ex variis aliis iuribus*, damnat[illegible] omnes ad mortem naturalem, aut ciuilem, eo ipso, in consequentiam amittere omnia sua bona fisco,

inhabilesque omnino fuisse ad testandum, aut disponendum de eis quoque modo. Postea verò, eam pœnam confiscationis omnium bonorum ita damnatorum, paulatim fuisse remissam, ac tandem *in authentico. vt nulli iudicum. §. vltim. & in authentica bona damnatorum. C. de bonis proscript. & l. 5. tit. 31. part. 7.* statutum fuisse, vt si ita damnatus haberet descendentes, aut ascendentes (vel etiam collaterales vsque ad tertium gradum, *vt authent. bona damnatorum addit*) ea bona nō spectarent ad fiscum, sed ad eiusmodi consanguineos proximiores in gradu, æqualiter inter eos diuidenda, *iuxta l. si deportatus, & l. vltim. C. de bonis proscrip.* Quare hi consanguinei, non accipiebant tunc ea bona à damnato, sed legis beneficio, mōdo explicato, inter ipsos diuidenda. Vt verò notant Bartol. & communis doctorum sententia, *quam referunt ac sequuntur Molina. n. 69. citato, & Greg. Lopez l. 5. citata glos. vlt. & habetur expresse eadem l. 5.* quod, *iuxta dispositionem authenticorum, quæ citata sunt*, bona damnatorum deueniant eo modo ad consanguineos damnati, & non pertineant ad fiscum, solùm habeat locum, quando in consequentiam damnationis ad mortem naturalem, aut ciuilem, ea bona *ex præscripto l. 1. ff. de bonis damnatorum, & aliorum similium iuritum*, attinere debebant ad fiscum; non verò quando leges expressè statuunt, vt pro delicto aliquo bona omnia, aut pars bonorum delinquentis, eo delicto confiscentur: tunc enim, esto descendentes, aut ascendentes habeat, ea bona pertinent ad fiscum, & non ad consanguineos delinquentis.

Obseruandum deinde est, quamuis hæc ita disposita sint de iure communi, vt tamen *disput. 9. citata* dictum est, *l. 4. Tauri, quæ est l. 3. titul. 4. libr. 5. nouæ collect.* in hunc modum fuisse statutum. *Mandamos, que el condenado por delicto a muerte ciuil, o natural, pueda hazer testamento, o codicilo, o otra qualquier vltima voluntad, o dar poder a otro que la haga por el, como sino fuesse condenado: el qual condenado, y su commissario puedan disponer de sus biennes: saluo de los que por el tal delicto fuessen confiscados, o se ouieren de confiscar, o aplicar à nuestra camera, o a otra persona alguna. Idem dispositum antea fuerat l. 5. titu. de las mandas, lib. 3. fori.*

His ita explicatis, cōtrouertunt doctores Hispani, num hodie post l. 4. *Tauri, & l. 5. fori*, possit damnatus morte ciuili, aut naturali, de tertio & quinto suorum bonorum meliorare, quem descendentium voluerit, aut instituere maioratum, perinde ac si damnatus non esset: sicut de suis bonis testamento, codicillo, aut quauis alia vltima voluntate, testari potest, ac si damnatus non esset, *vt apertè sonat l. 4. Tauri relata.* Rodericus Xuarez, *l. quoniam in prioribus, quem sequutus est Couar. in rub. de test. part. 3. nu. 27. in priori editione*, negat: quoniam arbitratur adhuc consanguineos non accipere à damnato ipso, sed ex dispositione legum, neque iuxta l. 4. Tauri, posse damnatum relinquere ea bona suis consanguineis, nisi æqualiter ea diuidendo inter proximiores in gradu.

2 Contrarium verò est procul dubio affirmandū *cum Greg. Lopez glossa vltima citata, Tellio Fernandez l. 4. Tauri nu. 17. Molina vbi supra n. 69. & cum Couar. in Cæsaraugustana editione n. 27. citato, qui relatis Gregorio Lopez, & Tellio Fernandez, eorum opinioni postea adhæsit.* Perspicuè enim *l. 4. Tauri* liberam de suis bonis damnato ad mortem ciuilem, aut naturalem, relinquit dispositionem, non secus ac si damnatus non esset. Quòd si adstrictum illum reliquisset ad diuidendum æqualiter sua bona inter proximiores in gradu, nihil profectò ita damnato concessisset: cùm, si ab intestato moreretur, similiter ea bona essent inter suos consanguineos diuidenda.

In Lusitania verò, quia, *vt disp. 9. & disput. 481. visum est*, solùm permittitur damnato ad mortem naturalem testari de suo tertio ad quædam opera pia ibi commemorata, vtique de eo tertio, neque meliorare quenquam descendentium, neque facere alia legata, neq; instituere maioratum poterit. Secus autem de damnatis ad mortem ciuilem, *vt disputationibus citatis dictum est.*

Quoad reliquos autem, quos in progressu huius de Iustitia materiæ hactenus explicauimus, vel in sequentibus dicemus, testari non posse, aut disponere de suis bonis, similiter dicendum est, non posse de eisdem bonis eodem modo instituere maioratum. 3

SVMMARIVM.

1. *Maioratus vt in eis instituatur, quamuis aptiores sint res omnino perpetuæ, institui tamen potest, non solùm in censibus redimibilibus, sed etiam in pecunia & aliis rebus, vt ex illis emantur res perpetuæ. Inseri etiam maioratui solent res mobiles aliquæ, vt nunquam alienentur.*
2. *Maioratus institutio ex omnibus bonis, an sit valida.*
3. *Maioratus an validè, ac licitè ab Ecclesiasticis institui de suis bonis possint.*

EX QVIBVS BONIS MAIORATVS institui possit. Et num institutio illius ex omnibus bonis sit valida. Et vtrum ab Ecclesiasticis de suis bonis institui possit.
Disp. 606.

Diximus, qui instituere possint maioratum; Nunc dicendum est, ex quibus bonis valeat institui. Vnde constabit, si quid aliud dicendum erat circa personas, quæ instituere valent, aut non valent, maioratum. 1

Cùm Hispani maioratus ex sui primæua institutione, atque adeò ex sui natura, quam ex ea institutione, primaque origine, sortiti sunt, perpetui sint, facilè liquet, sola immobilia bona, aut quæ cum immobilibus computantur, idonea simpliciter esse, ex quibus Hispani maioratus instituantur. Id quod multò magis locū habet in eis, quàm in feudo, aut emphyteusi, si ad solam perpetuitatem attendas, quæ longè maior est in his maioratibus, quàm in feudo, aut emphyteusi. Ex alio autem capite, quod scilet dominium rei feudalis, aut emphyteuticæ, diuidi debeat inter dominum principalem, seu proprietarium, & vasallum, aut emphyteutam, ita videlicet, quòd dominium solum vtile attineat ad vasallum, aut emphyteutam, & directum maneat apud dominum principalem, plus exigunt feudum, aut emphyteusis, quàm maioratus, vt solùm constituantur in rebus immobilibus, aut quæ cum immobilibus computantur, *vt de feudo est definitum, c. 1. §. vlt. de feud. cog.* Imò, quia non solùm dominium diuiditur eo modo inter emphyteutam & proprietarium, sed etiam origo emphyteusis fuit, vt res traderetur emphyteutæ ad culturam & meliorationem, quòd solùm habet locum in rebus immobilibus, seu soli, non verò in his, quæ cum immobilibus computantur, vt sunt census, inde effectum est, vt emphyteusis inter alia differat à feudo, quod feudum etiam in rebus, quæ cum immobilibus computantur, constitui possit, *vt ex §. citato liquet*: emphyteusis verò solùm in rebus immobilibus constitui valeat, vt *disp. 445. explanatum est.*

Quamuis solæ res perpetuæ, & quæ emolumentum parere solent, simpliciter idoneæ sint, magisq; accommodatæ, vt ex eis Hispanus maioratus constituatur, quàm res aliæ, solet tamen interdū constitui, etiam ex rebus non omnino perpetuis, vt ex censibus redimibilibꝰ, ea tamē lege, vt, si redimātur,

tur, pretium seruari debeat, vt, quàm primum se obtulerit occasio, iterum ex eo ematur alius æqualis census, & ita perpetuò maioratus integer perseueret. Solet etiam maioratus aliquando institui ex pecunia, & ex aliis rebus vsu consumptibilibus, ea lege, vt ex eis emantur res immobiles, aut census, etiam redimibiles, eadem lege proximè explicata. Atque, vt bene Molina *lib. 2. de primog. c. 10. n. 6.* admonet, ne pretium censuum, qui redimuntur, à possessore maioratus, vt sæpe euenire solet, consumatur, præcipere maioratus institutor deberet, vt census cum ea clausula instituerentur, & emerentur, vt redemptio non alteri fieri posset, quàm publico depositario, aut personæ per iudicem deputatæ, & vt, alteri facta, esset nulla, atque, vt quàprimùm sese offerret occasio iterum emendi censum, emeretur: hoc verò secundum, ob suum emolumentum, diligenter is curabit, vt exequutioni mandetur, qui possessor tunc fuerit maioratus.

Item aliqua mobilia, quæ duratione ac perpetuitate ferè æquantur rebus immobilibus, vt sunt gemmæ aliquæ, res aureæ, & argenteæ, arma, & his similia, inseri maioratui solent, ita vt ex eis etiam maioratus constet, neque vnquam posśint alienari, sed in familiæ splendorem, & in institutoris memoriam, perpetuò in eodem maioratu conseruētur. *Lege quoad hæc omnia Molinam vbi sup. à n. 1. vsq; ad 8.* Hæc de primo eorum, quæ proposita sunt.

2 Quod ad secundum attinet, quæ hoc loco dici poterant, copiosè dicta, atq; ex suis principiis deducta à nobis sunt disp. 280.

3 Quod denique attinet ad tertium, fusè id explicatū est *à disput. 142. præsertim disput. 148.* dum occasione testamenti Ecclesiasticorū, latè disseruimus de variis ipsorum bonis, atq; explanauimus, quousque de illis licitè, aut validè, disponere posśint, tum inter viuos, tum etiam vltima voluntate, & quovsque vtrouis modo validè, aut licitè instituere posśint maioratus.

SVMMARIVM.

1. *Maioratum instituere non potest transiens ad secundas nuptias; & filios ex priori matrimonio habens, de bonis titulo lucratiuo ex priori coniuge comparatis, neque de tertio, aut quinto eorum bonorum potest meliorare.*
2. *Neque ex regia facultate potest de eis bonis instituere maioratum, aut meliorare, nisi expressum fuerit, ea bona ex priori coniuge fuisse comparata. Neque Rex potest eam facultatem concedere post transitum ad secundas nuptias.*
3. *Maioratum instituere potest, & meliorare, ex arrhis prioris matrimonij mulier, quæ ad secundas transit nuptias.*
4. *Instituere maioratum, & meliorare ex bonis super lucratis in priori matrimonio potest coniux, qui habens filios ex eodem priori matrimonio, ad secundas transit nuptias.*
5. *Maioratum, & meliorationem solùm potest instituere vir de medietate lucrorum, quæ ipsum contigerit tempore dissoluti matrimonij: de medietate verò lucrorum, quæ ad vxorem attinebit, instituere ipsa potest maioratum, aut meliorare, per testamentum, aut codicillum, sine consensu viri: per contractum de viri, aut iudicis consensu, aut etiam de facultate Regis, si necessaria sit.*

MAIORATVM AN INSTITVERE POSsit vxor, vel meliorare vnum filiorum, ex bonis, quæ ex altero marito sibi obuenêre, aut ex medietate lucrorum, si superstitibus filiis prioris mariti transeat ad secundas nuptias. Disput. 607.

QVod ad bona attinet, quæ vni coniugum titulo lucratiuo ex altero coniuge obuenerunt, quæ, si transeat ad secundas nuptias, superstitibus filiis ex tali priori matrimonio, reseruare illis debet, æqualiter inter ipsos diuidenda, iam *disputat. 431.* diximus, eum coniugem, neque ex illis bonis, neque ex tertio, aut quinto eorum, posse maioratum instituere, aut meliorare aliquem filiorū, aut descendentiū, sed teneri illa æqualiter diuidere inter eos filios prioris matrimonii, aut relinquere vni soli, si eum tantum ex eo matrimonio habeat. 1

Molina *lib. 2. de primog. c. 10. nu. 61.* rectè ait, esto is coniux facultatē obtineat à Rege instituendi maioratum in vno filiorum, etiam de bonis aliis filiis debitis, nisi aliud in ea facultate exprimatur, non posse ex eis bonis instituere maioratum: quoniam in ea facultate non censerentur comprehensa ea bona, sed sola propria bona volētis instituere maioratum, quæ tanquam legitimæ eis filiis debeantur. Ego adderem, neque Regem posse concedere eam facultatem, eo ipso, quod morte parentis defuncti, à quo ea bona titulo lucratiuo emanarunt, & transitu ad secundas nuptias, coniugis superstitis, ad quem deuenêre, cōparatum est ius filiis superstitibus coniugis defuncti dispositione legum, vt ea bona æqualiter inter ipsos diuidantur. 2

Quod ad arrhas attinet, *eadem disput. 431.* ostendimus, non solùm, si mulier ad secundas nuptias non transeat, *in quo Molina vbi supra n. 64. nobiscum conuenit,* sed etiamsi transeat ad secundas nuptias, superstitibus filiis ex eo matrimonio, posse ex eis non secus atque ex quibuscunque aliis suis bonis, meliorare, quem filium voluerit in tertio & quinto, & instituere maioratum: *cuius contrarium asseruit Molina vbi supra, cum Roderico Xuarez.* Ratio autem, cui eo loco innixi fuimus, est: quoniam arrhæ non deueniunt ex viro in vxorem titulo lucratiuo, sed oneroso. Idem diximus de eo lecto, quod de bonis viri in hoc regno tribuitur viduæ, & quod appellant *cama biudal*, quodque amittit si ad secundas transeat nuptias: si enim ad secundas nuptias non transeat, perinde de illo disponit, atque de aliis suis bonis: præsertim, quia titulo oneroso, ex legum huius regni dispositione, illud acquirit. 3

Quod ad medietatem bonorum super lucratorū attinet, quæ ad vxorem in hoc regno, & in Lusitania, si matrimonium contractu arrharum & dotis celebrauit, aut ad hæredes illius, dissoluto matrimonio spectat, sanè cum vxor vero contractu societatis eā medietatem comparauerit, esto transeat ad secundas nuptias, superstitibus filiis ex priori matrimonio, in quo eā medietatē acquisiuit, perinde de illa potest disponere, & meliorare ex tertio & quinto illius, quem descendentem voluerit, aut instituere maioratum, atque de aliis suis bonis *vt ex dictis disput. 435. atque aliàs sæpè, facilè constat.* 4

Interim verò dum matrimonium constat, quia administratio & dispositio communium lucrorū, aliquantulum liberior in hoc regno, quàm in Lusitania, marito cōpetit, *vt disp. 275. & 454. ostensum est,* quamuis, absq; vxoris consensu, dotare posśit maritus communem filiā, aut donare ad nuptias cōmuni filio de eiusmodi lucris communibus, ita vt dimidium ad vxorem spectet, intra limites tamen legitimæ in omnibus bonis vxoris tali filię aut filio debitæ, & aliud dimidium spectet ad se, *vt disp. 424. comprobatum est,* nō tamen potest disponere de quantitate medietatis lucrorum, quæ, dissoluto matrimonio, factaque computatione omniū vniuersim bonorum, comperta fuerit ad vxorem spectare, instituendo de tertio & quinto illius medietatis maioratum, aut meliorando in eo aliquem filiorū: quia non sunt bona ipsius, sed vxoris: solumque proinde id poterit facere de medietate lucrorum, quæ ad ipsum spectabit, & de reliquis aliis suis bonis, 5

nis.ad vxorem verò semper spectabit dispositio libera de tertio & quinto omnium vniuersim suorũ bonorum, etiam de tota medietate lucrorum, quæ ad se comperietur, dissoluto matrimonio, attinere idque vel per vltimam voluntatem, vel de consensu viri, aut iudicis, dispositione inter viuos, modo disput. 601. explicato, poteritque liberè de tertio & quinto, vel instituere maioratum, vel meliorare, quem suorum descendentium voluerit, vel aliter ad suum libitum disponere, modo quocunque legibus permisso, aut Regis facultate à se obtento, idque nihil impediente; quod maritus, absque ipsius consensu, dotauerit filias, aut donauerit filiis ad nuptias, de communibus lucris. Postea enim, tempore communis partitionis, tenentur eiusmodi filij, aut filiæ, adducere ad communem aceruum, quæ ita acceperunt: & quidem, si excedant legitimas portiones ipsis debitas in bonis patris ac matris, & insuper meliorationem de tertio & quinto, quam pater de suis solis bonis potuit eis facere, & quam censetur illis eo ipso fecisse, quòd eas dotes, aut donationes ad nuptias sinè consensu vxoris eis fecit, reliquum tenentur restituere bonis matris, si aliter de eo mater disposuit, aut disponere velit, *vt ex parte disp. 424. dictum est. Hæc satis perspicua sunt ex se, & ex dictis locis citatis, consentitque Molina vbi supra à numero 65. vbi respondet ad quædam iura huius regni, quæ ex parte refragari videbantur, tametsi non ita dilucidè & accuratè hæc omnia explanet.*

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institutus de re aliena an validus sit.*
2. *Maioratus ex censu, etiam redimibili, vt institui potest.*
3. *Maioratus ex re emphyteutica, aut feudali, sinè consensu proprietarij, institui non potest, qui in tertij præiudicium non cedat.*
4. *Maioratus an institui possit ex rebus alterius regni & iuxta cuius regni leges, & ex cuius Regis facultate institui debeat.*
5. *Maioratus contingens legitimas filiorum, institui potest ex regia facultate, esto aliqui filiorum, aut filiarum, ecclesiastici sint.*
6. *Maioratus de facultate Regis institui potest, qui præiudicet filiis nascituris in legitimis.*

MAIORATVS DE RE ALIENA Institutus, quatenus validus. Et vtrum ex re emphyteutica, feudali, aut ex censu institui valeat. Et quousque institui valeat de rebus in alio regno constitutis. Et vtrum institutio ex regia facultate possit contingere legitimas filiorum clericorum, aut religiosorum, vel etiam filiorum, qui postea nascentur. Disp. 603.

1 QVod ad primum eorum, quę proposita sunt, attinet, idem prorsus dicendum est, siue maioratus instituatur de re hæredis, siue de re alia aliena, quod de simili legato de re aliena, disp. 196. dictum est, *& consentit Molina lib. 2. de primog. cap. 10. num. 7.* eaque de causa non plura hac de re hoc loco dico.

2 Quod attinet ad secundum. Si census sit perpetuus, esto redimibilis sit, ex illo institui potest maioratus perpetuus, præcipiendo, vt ex pretio redemptionis iterum alius census ematur, modo *disput.* 606. explicato.

Ex re verò emphyteutica, aut feudali, ait Molina *vbi supra num. 71.* posse institui maioratum, quando *iuxta ea, quæ copiosè à nobis à disput. 472. explanata sunt*, transmitti in perpetuum, etiam in extraneos successores, possunt. Quamuis autem dicendum sit, ex eo capite nullam esse repugnãtiam, quòd inde maioratus institueretur (*neque sanè ex Iulio Clar. 4. lib. sent. §. feudum a num. 4. & ex aliis doctoribus, quos Molina in eius sententiæ confirmationem citat, plus colligitur, neque de institutione maioratus Hispani ex eiusmodi rebus illi loquuntur*) attamen ex alio capite, quòd scilicet res emphyteutica reddetur peioris conditionis comparatione proprietarij, difficiliúsque consolidabitur cum dominio directo, & priuabitur proprietarius à percipiendo ex illa laudemio, non video, qua ratione ex eiusmodi rebus institui possit maioratus Hispanus, aut imponi possit nouum grauamen absque consensu proprietarij præstito, vel quando primò illam concessit in emphyteusim, aut feudum, vel postquàm primò concessa sit, miniméque eo consensu in tertij præiudicium cedente, qui titulo maioratus, aut alio simili, ius habeat ad succedendum in eadem proprietate.

Quod ad tertium attinet, Molina *vbi supra numer. 79. cum Licirier. & Tiraquello* ait. Si bona, quæ quis habet in alio regno, mobilia sint, quæ ibi consistere non debeant, sed asportari, saltem per literas possint, aut debeant, in hoc aliud regnum, tunc de eis disponi potest ac debet iuxta leges huius regni, obtentáque facultate ab hoc Rege, non verò à Rege alterius regni, vt ex se est notissimum: debent tamen inde emi in hoc regno bona immobilia, aut quæ pro immobilibus reputantur, vt ex eis constare possit maioratus Hispanus, *vt disput. 606. dictum est.* Eodem modo institui potest maioratus in hoc regno ex rebus immobilibus alibi sitis, si institutor præcipiat eas ibi vendi, iuxta leges eius regni, & ex pretio emi in hoc res alias, ex quibus maioratus constet, aut cum illis permutari, vt ex se est etiam satis perspicuum. Quando verò maioratus instituendus esset ex rebus immobilibus perseueraturis vinculo maioratus subiectis in alio regno, tunc, cum res illæ legibus eius regni, & non huius, subiaceant, maioratus institui debet iuxta leges eius regni, & non huius; obtentáque facultate (si ad id necessaria sit) ab illo rege, & non ab hoc. 3

Quod attinet ad quartum. Multorum opinio fuit, si filius aliquis iam esset clericus, aut Monachus, vel filia monialis, maioratum non posse ex Regia facultate posterius concessa institui, qui minuat portiones eorum legitimas. Et similiter inualidum esse statutum posteà conditum, quòd fœminas moniales excludat à successione in aliqua re, à cuius successione, secluso eo statuto, fœminæ non essent exclusæ. *Ita Ioan. And. reg. sine culpa, de reg. iur. l. 6. Panor. Felinus, & plerique alij, quos Molina vbi suprà num. 80. & 81. refert*, & in eam sententiam propendere videtur Gregor. Lopez. *l. 32. titu. 9. part. 6. verb. no valdra. colum. 2. vers. sed an*, tametsi relinquat id cogitandum: quoniam, inquit, si id verum esset, inde subuerterentur multæ maioriæ institutæ contingendo legitimas clericorum, religiosorum, & religiosarum. 4

Meritò autem contrariam sententiam affirmat ibidem Molina num. 38. estque in praxi recepta. Ratio autem est, quoniam leges, quibus filiis, & filiabus, legitima portio tantæ, vel tantæ quantitatis, vltra id, quod ad congruam sustentationem sufficit, debetur ac defertur, ciuiles sunt principis secularis, communes, tam laicis, quàm clericis, & religiosis, illísque subiacent Ecclesiastici, sicut & cæteris legibus quæ ad regimen publicum spectant, nec sunt contra Ecclesiasticam libertatem, tametsi iuxta eas iudicari, ac puniri non debeant Ecclesiastici à potestatibus secularibus, sed à suis Ecclesiasticis, vt vtrunque *in calce disp. 21. &* 364. inter examinandum, an clerici teneantur stare pretio frumẽti lege ciuili taxato, dictum, explanatumque 5

túmque est: quare sicut Rex posset mutare ciuiles leges, augēdo, aut minuendo legitimas, eáque variatio æquè haberet locum circa filios & filias, spectantes ad Ecclesiasticam iurisdictionem, & circa filios & filias seculares: ita æquè, antequam ius ad filios & ad filias, sit delatum morte parentum, potest dispensare in eisdem legibus, vt pro splendore reipublicæ, bonóque communi, minuantur legitimæ cæterorum filiorum & filiarum, siue Ecclesiastici sint, siue seculares, & instituantur maioratus in primogenito, aut in aliquo alio.

6 Quod denique ad vltimum attinet. Gregor. Lopez *colum. 2. citata* admonet, vt ex facultate regia minui etiam possint legitimæ filiorum, qui nondum sunt nati, expedire, vt de illis etiam fiat mentio: quoniam exhæredatio, & grauamen in legitima, factum per patrem, non se extendit ad posthumos, nisi exprimatur, *argumento l. ex facto ff. de vulg.* Molina vero *vbi supra n. 84.* meritò ait, ex communi tenore facultatum regiarum, quæ ad id solent concedi, satis deprehendi, facultatem se extendere ad minuendas legitimas nasciturorum. Dicitur enim, *que podays instituir de todos vuestros bienes, que agora teneys, o tuuieredes de aqui adelante, y hazer mayorazgo en vno de los hijos que al presente teneys, o tuuieredes de aqui adelante.* Quarè ad omnia bona, & comparatione quorumcúnque filiorum, etiam nasciturorum, se extendit ea facultas, modò reliquis competentia maneant alimenta.

SVMMARIVM.

1. *Qui capaces sunt, vt vltima voluntate, aut contractu, accipiant ab aliquo, capaces sunt, vt in eis maioratus eis viis ab illo instituatur.*
2. *Maioratus ex tertio in Lusitania institui potest. In hoc regno, si institutor habeat vnicum descendentem, solùm ex quinto institui potest: ex tertio non, nisi consentiente illo, aut simpliciter, aut pro emolumento, quod illi relinquitur sub conditione, si consentiat. Si in parte legitimæ absolutè relinquatur in hoc regno grauamen, & in incremento, omnia ea bona libera manent: secus de iure communi.*
3. *Si parens in tertio vnico descendenti inualidè instituat maioratum, isque hæreditatem repudiet, valet institutio, comparatione vlteriùs ad eum maioratum vocatorum.*
4. *Maioratum si ex tertio in vnico descendente inualidè quis instituit, aut grauamen legitimæ descendentis imposuit, & vocatus, aut etiam post illum successor, titulo maioratus triginta annis illum posiderunt, eneruari deinceps non potest ea institutio.*
5. *Maioratus ex facultate Regis institui potest in tertio vnici descendentis: quin in illius etiam legitima.*
6. *Maioratus si ex regia facultate instituatur in tertio vnici descendentis, aut etiam contingendo legitimam, seruari debet ordo in vocationibus. l. 27. Taur. præscriptus. Et quando princeps contrarium concedere possit.*

VTRVM IN FILIO VNIGENITO institui valeat maioratus de tertio, saltem ex regia facultate. Et num tunc seruari debeat dispositio legis 27. Tauri. Disput. 609.

1 Dicendum consequenter est, in qua persona maioratus institui possit, aut non. Atque vniuersim dicendum est, qui incapaces non sunt, vt vltima voluntate, aut contractu ab aliquo accipiant, similiter capaces esse, vt vltima voluntate, aut contractu, in eis maioratus ab illis instituatur. Ob difficultates verò peculiares, nonnulla in particulari sunt examinanda.

Atque in primis dubitandum non est, etiam in filio vnigenito institui posse in Lusitania maioratum de tertio bonorum parentis illum instituentis, & in hoc Castellæ Regno de quinto, quoniam hæc omnia sint extra legitimas filiorum, ac descendentium, de quibus libera dispositio parentibus relinquitur. Sicut comparatione ascendentium: quando descendentibus carent, in vtroq; regno libera eis relinquitur dispositio de tertio, de quo proinde liberè instituere possunt maioratum etiã in quocunque extraneo, *vt ex dictis in calce disp. 576. & alibi sæpè constat.* 2

In hoc verò Castellæ Regno, cum, *vt ibidem, & alibi, dictum est*, tertium sit legitima comparatione filiorum, cum facultate parenti meliorandi in eo, quem descendentem voluerit, si plures vno habeat, aut instituendi in eo maioratum, substituendo, aut vocando ad id tertium, præscriptos l. 27. *Tauri, de quibus in calce disp. 576. dictum est*, vtique consentit communis sententia ac probabilior iurisperitorum Hispanorum, si parens vnicum filium habeat sine alio descendente, tam ex illo, quàm ex aliquo alio filio, nõ posse ex eo tertio instituere maioratum aut meliorare in illo, vel imponere illi vllum grauamen, eo quod tunc ad legitimam eius filij id tertium spectet, quæ omnino immunis est à grauamine, vt *disputat. 177. comprobatum est. Ita Gregor. Lopez. l. 1. titul. 15. part. 2. verb. maioria in fine, & l. 8. titul. 4. part. 5. verb. à otro. Couar. 1. var. respon. capit. 19. numer. 3. Anton. Gom. l. 17. Tauri numer. 19. & cap. 40. num. 55. & plerique alij, quos Molina lib. 2. de prim. cap. 11. num. 3. refert ac sequitur, dictumque à nobis est. disput. 283. cum alijs, quos ibi retulimus.* Si tamen is parens habeat quidem aliquem descendentem, etiã ex eo filio, tunc, cum in tertio possit meliorare eũ nepotem, pretermisso filio, aut instituere ex eo maioratum, ad quem eum nepotem vocet, vtique poterit meliorare in eo tertio filium, aut instituere ex tertio maioratum, cum grauaminibus, & vocationibus, quos l. 27. Tauri permittit ac præscribit. *Ita aduersus Ant. Gom. l. 17. Tauri num. 19. Couar. 1. var. res. cap. 19. num. 4. & Molina cap. 11. citato n. 5.*

Si tamens parens, qui nullum alium habet descendentem, præter vnicum filium, ex tertio & quinto ita instituat maioratum, vt si filius consentire in eo noluerit, quintum ad ipsum non perueniat, sed ad aliquem extraneum, vel ad causam piam, tunc tenebitur is filius, vel amittere quintum illud ita vinculatum, vel consentire in eo maioratu, & vinculo ex tertio & quinto, quo posito consensu eo ipso manebit is maioratus validè institutus. Imò, si idem grauamen apponatur, etiam in maiori parte legitimæ, aut non tota legitima, idem erit dicendum. *Ita, cum Baeca, Molina vbi supra num. 8. iuxta l. ab eo C. de fideicommiss. resque ex se est satis perspicua.* Si item filius validè consentiret in eo grauamine, aut in institutione maioratus, vel post mortem talis parentis, vel ante mortem, *iuxta ea, quæ disput. 579. copiosè dicta sunt*, tunc valida etiam esset ea institutio, *vt ibi explanatum est, & Molina vbi sup. n. 9. affirmat.*

Quando tamen parens grauamen sine consensu talis filij apponeret in legitima, aut in parte legitimæ, & in incremento vltra legitimam, atque è vita discederet, tunc licèt de iure communi validum esset grauamen, ac vinculum in incremento, non verò in legitima, de iure tamen huius regni neque in incremento esset validum, ac proinde ea bona omnia manerent libera tali filio, *vt in calce disputat. 177. comprobatum est.* Quòd si parens in vita institueret

tueret maioratum irreuocabilem ex tertio, atque eum traderet in vita vnico filio fruendum, tunc censeretur filius acceptatione, ac fruitione eius maioratus, consentire in eo vinculo pro emolumento vsusfructus interim dum pater viueret, & pro emolumento, quòd is maioratus irreuocabiliter esset institutus in suum emolumẽtum, nec posset reuocari, natis alijs filijs, aut alijs descendentibus, & institui posteà in illis. *Ita, cùm Segura, & Peralta, Molina vbi suprà num. 4. concinit. l. ab eo C. de fideicommis.*

3 Si parens in tertio bonorum inualidè instituit maioratum in vnico filio, si ille repudiet hæreditatem, eaque bona deueniant ad alium hæredem ab intestato, valet ea institutio maioratus in tertio comparatione secundi ad eum maioratum vocati, & comparatione sequentium vocatorum. *Ita Greg. Lopez l. 2. titu. 25. part. 1. verb. mayoria, in fine, & Molina vbi supra n. 9.*

4 Molina *vbi supra numer. 7. cum Roderico Xuarez, & Baeca,* addit. Si filius vnicus à grauamine maioratus in tertio, aut in maiori parte legitimæ, non reclamauit toto tempore, quo vixit, & bona eadem filius primogenitus, aut alius legitimus in eo maioratu successor, triginta annis titulo maioratus possedit, tunc ex lapsu tanti temporis excluditur successor ab impugnatione eius grauaminis, *iuxta glossam, & textum ibi, argumento à contrario sensu l. licet C. de iure de liber.* Hæc quando maioratus institutus fuit in filio vnico ex tertio bonorum absque regia facultate.

5 Quod autem ex regia facultate institui possit maioratus in vnico filio, non existentibus alijs descendentibus institutoris, non solum ex tertio, sed etiam maiori parte legitimæ, aut ex tota legitima illius *disp. 568. concl. 3.* ostensum est, *idq; affirmant Gregor. Lopez l. 23. tit. 9. part. 6 glos. 1. Ant. Gom. l. 40. Tauri in calce n. 55. & Molina c. 11. citato n. 10.*

Vtrum autem, quando ex regia facultate ita instituitur maioratus ex tertio in vnico filio, nõ existentibus tunc alijs descendentibus institutoris, atque etiam quando existentib⁹ alijs filijs, & descendentibus, ex regia facultate maioratus instituitur, contingendo legitimas aliorum filiorum, relinquendóque illis competentia alimenta, vtrum, inquam, tunc, institutor seruare teneatur in vocatione ordinem præscriptum. *l. 27. Tauri, quæ est l. 11. titu. 6. lib. 5. nouæ collect. de quo ordine in calce disputat. 575. dictum est*, vt scilicet ascendentes institutoris vocari non posśint, nisi deficientibus omnino descendentibus, neque transuersales vocari posśint, nisi deficientibus etiam ascendentibus, & omnino extranei non posśint vocari, nisi deficientibus transuersalibus consanguineis. Molina *vbi supra à nu. 11.* rem disputat in vtranque partem, neque eam definire audet, quòd dicat, latam fuisse sententiam in caussa ea de re grauiśsima in Pinciano prætorio, quod necessarium non fuerit seruare eum ordinem, & ab ea sit supplicatum, adhucque, quando illa scripsit, lis penderet inter viros nobiliśsimos. Ex rationibus verò, quas conficit, & quod hanc partem posteriori loco confirmet, dicatque pro ea fuisse latam sententiam, satis innuit, se in eam partem propendere: quam etiam videtur asserere Anton. Gom. *l. 40. Tauri n. 55.* Potiśsimum tamen pro contraria sententia fundamentum est. Quòd ordo ille l. 27. Tauri pręscriptus debere seruari in institutione maioratus ex tertio, idcirco sancitus est, quando sunt multi filij, aut descendentes institutoris, quoniam id tertium est legitima comparatione filiorum, eaque de causa noluit lex illa concedere vinculum, & maioratus institutionem in eo tertio, nisi sub eo onere, vt servaretur ordo ille: quando autem facultas conceditur, vt contingatur in legitimis vltra id tertium, multò vrgentior ratio est, vt idem ordo seruetur.

Sanè dicerem, si facultas solùm concedatur, vt maioratus instituatur in tertio vnici filij, aut etiam contingendo vlteriùs illius legitimam, neque ampliùs exprimatur, non censeri dispensatum, vt etiam non seruetur ordo l. 27. Tauri meritò præscriptus quoniam dispensatio tunc in eo, quòd vinculum maioratus in eo tertio apponatur, non habet annexum, vt vocationes fiant non seruato eo ordine pręscripto, quando vinculum apponitur tertio, & multo magis quando vinculum apponitur vlteriori parti legitimæ: plusque est dispensare in primo & secundo simul, quam in solo primo: vnde nisi secundum etiam proponatur, & concedatur, non censetur in eo dispensatum. Adde, *iuxta ea quæ disp. 578. conclus. 3. 4. & 5. dicta sunt*, ex nostra sententia, quamuis princeps dispensare posśit, vt vinculum apponatur in tertio vnici filij, aut etiam in legitima, eo quòd non agatur de magno illius præiudicio; non tamen posse dispensare, vt id tertium, & legitima, ad quæ habet ius vi legum huius regni, grauentur vinculo maioratus, ad quem vocentur alij, exclusis proprijs filijs talis vnici filij: vnde, iuxta ea quæ ibidem dicta sunt, non consulerem, vt princeps dispẽsaret, vt, exclusis filijs ac descendentibus talis vnici filij, alij præponerentur, aut vt cõcederetur facultas ad instituendum maioratum contingendo legitimas aliorum filiorum, præsertim vocando ad eum maioratum ante eos filios, & eorum descendentes, alios remotiores ac collaterales consanguineos. Hæc tamen non impediunt, quòd princeps ex rationabili causa posśit dispensare, vt in aliquibus euentibus locum non habeat ordo præscriptus l. 27. Tauri, ad effectum, vt ad eũ maioratum non vocetur, qui ex descendentibus stultus sit, aut alia ratione minus aptus ei maioratui, aut vt in eo non succedant religiosi, aut clerici.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institui potest in legitimato per subsequens matrimonium.*
2. *Maioratus quovsqúe institui posśit, aut non posśit, in legitimato rescripto principis.*
3. *Maioratus quovsq; in filio illegitimo naturali institui posśit, etiam iure Lusitano.*
4. *Maioratus in spurio à quibus institui posśit.*

VTRVM IN LEGITIMATO, AVT etiam illegitimo, institui valeat maioratus. Disp. 610.

QVod ad primum attinet, dicendum est. Si quis per subsequens matrimonium legitimatus sit, cum is computetur cum natis legitimè, nihilque ab eis differat, vtique perinde in eo institui de nouo poterit maioratus, atque in legitimè nato. Hæc omnia constant ex dictis disp. 172. Quo in loco explanatum etiam est, quovsque eiusmodi filius succedere posśit, aut non posśit in maioratu iam antea instituto. 1

Legitimatus autem rescripto principis, si ritè obtẽta sit legitimatio, propositis principi, quæ necesse est illi proponi, ne legitimatio sit surreptitia, neque apposita in ea sit clausula, sine præiudicio filiorum legitimorum, aut succedentium ab intestato, quamuis nihil à legitimis differat, vt in bonis parentum, & aliorum consanguineorum succedat, quia tamen parentes non plus vnicuique eorum relinquere possunt, quàm vni ex legitimis, cui minima portio fuerit relicta, *vt habetur in authẽtico quibus mod. natur. effici sui. §. & quoniam variè & l. vlt. §. vltim. C. de natur. lib.* vtique, si alij descendentes legitimi exi- 2

mi existant, neque eos possunt parentes in hoc regno meliorare in tertio, aut in quinto, neque in Lusitania in tertio, neque proinde in eis possunt instituere maioratum, *vt disputat. 173. §. vtrum autem, est ostensum, & affirmat Molina lib. 2. de primog. c. 11. à n. 17. cum communi doctorum sententia, quam refert.* Quando autem nulli essent descendentes, neque apposita esset clausula, sine præiudicio succedentium ab intestato, institui in eis optimè posset maioratus, *vt Molina vbi supra n. 24. rectè affirmat, & facilè liquet ex dictis disput. 173. citata.*

3 Quòd ad illegitimos attinet. De iure huius regni; si pater filium naturalem habeat, & simul descendentes legitimos, tunc pater non potest filio naturali relinquere nisi, quod voluerit de quinto suorum bonorum, detractis inde sumptibus sepulturæ, & alijs legatis, *vt constat ex l. 10. Tauri, quæ est l. 8. tit. 8. lib. 5. nouæ collect. dictumq; est disp. 166. & affirmat Molina vbi supra n. 25.* Quòd si reditus eius, quod pater filio naturali ita reliquerit, superent alimenta ei filio ad congruam sustentationem necessaria, tunc credo, relinquere id ei poterit vinculo maioratus alligatum. Si autem is pater descendentes legitimos non habeat, esto habeat ascendentes legitimos, poterit ei filio naturali relinquere omnia sua bona, aut quam partem eorum voluerit, *vt habetur eadem l. 10. Tauri, & disputatione citata dictum est, affirmatque Molina num. 25. citato*: poteritque illa relinquere ei vinculo maioratus astricta, si competentia alimenta superent. Idem dicendum est de matre comparatione filij naturalis, quòd de patre dictū est, si mater descendentes legitimos habeat. Si verò eis careat, tunc filij naturales ei succedunt ex testamento, & ab intestato, non secus ac si essent legitimi, ac proinde eodem modo posset in aliquo, aut in aliquibus eorum, instituere maioratum, ac si essent legitimi. *Vtrumque habetur l. 9. Tauri, quæ est l. 7. tit. 8. lib. 5. nouæ collect. dictumque est disp. 166. citata.*

Lusit. De iure Lusitano, si filius naturalis sit hominis plebei, perinde succedit patri, ac si esset legitimus, *vt disp. 166. dictum est*, atque adeò perinde in eo poterit instituere maioratum, atque in quouis alio filio legitimo. Si verò sit hominis non plebei & pater habeat alios descendentes legitimos, nihil potest ei relinquere, *vt disputatione citata dictum est*, ac proinde nec poterit instituere maioratum in eo. Quòd si descendentibus careat, & habeat ascendentes, solùm de tertio poterit ei relinquere, quod voluerit, *vt loco citato dictum est*, ac proinde instituere poterit inde maioratum in eo, si reditus superent competentia alimenta talis filij. Si autem ascendentibus etiam careat, poterit relinquere omnia sua bona, aut quam partem eorum voluerit, *vt vbi supra dictum est*, atque adeo poterit instituere inde maioratum in eo. Filius autem naturalis, cùm de iure communi, & Lusitano, perinde succedat matri, ac si legitimus filius esset illius, *vt disp. 166. citata conclusione 7. & post conclusionem 8. dictum est*, perinde mater poterit instituere maioratum in illo, atq; in filio legitimo.

4 In filio verò spurio parentes non possunt instituere maioratum. *Ita Molina vbi supra à num. 26.* Ratio autem est, quoniam parentes relinquere ei non possunt aliud, præter alimenta, *vt disp. 167. comprobatum est.* Excipe matrem in regno Castellæ comparatione quorundam spuriorum, *de quibus ibidem conclus. 7. & 8. dictum est.* Addit Molina *vbi supra num. 3. cum Greg. Lopez l. 32. titu. 9. part. 6. verb. no voldria, colum. 7.* etiamsi maioratus instituatur cum ampla regia facultate vocandi ad eum quoscunque non intelligi concessam facultatem ad vocandos spurios filios instituentis maioratum: quoniam ea facultas solū intelligitur de capacib⁹ eorum bonorum, irrationabilisque esset facultas, quæ se ad spurios extenderet, neq; in facultate vniuersali censentur comprehensi ij, ad quos eam non extenderet, qui illam concessit, si de eis interrogatus fuisset in particulari.

In spurio autem institui potest maioratus ab eo consanguineo illius, aut prorsus extraneo, à quo spurius accipere potest bona, vel per vltimam voluntatem vel donatione inter viuos, *iuxta ea, quæ disp. 167. explanata sunt. Ita Molina vbi supra n. 33.* Eadem ratione vocari etiam ab illo potest ad eundem maioratum post primum ad eum vocatum, esto illum instituat in legitimo, aut in illegitimo.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus in institutione ipsa leges ac conditiones, quæ apponuntur, regulariter non habent rationem conditionum, quæ suspendant institutionem, sed modorum. Et quando conditionum rationem habeant.*
2. *Maioratus institutiones quoad personarum ad eum vocationes, fieri solent sub vera conditione de futuro, de præterito, aut de præsenti. Onera verò, & grauamina imponi solent sub modo, & quando habeant rationē conditionis, etiam ad comparandum dominium, & ciuilissimam possessionem: & quando sit modus æquipollens conditioni, resoluensq; in nihilum vocationem, adeò vt fructus percepti, restitui etiam debeant.*
3. *Maioratus si institutus sit ita vt ad eum aliquis vocetur sub conditione potestatiua, aut sub modo, ita vt æquipolleat conditioni, quia in nihilum redigit vocationem, perinde ac si nunquam esset facta, tradi debet maioratus ita vocato, præstita priùs ab eo cautione mutiana, aut simili mutianæ, de restituendo maioratu cum fructibus ex eo perceptis. Secus si modus non redigat in nihilum vocationem ac si nunquam esset facta. Et quàm varie modus apponi soleat, & quando, & quousque obliget. Et num obliget deserere maioratum in cōscientiæ foro, nulla expectata sententia.*

LEGES, SEV CONDITIONES, QVÆ *in maioratuum institutionibus adhibentur, quando veræ conditionis & quando modi rationem habeant, & quousque obligent.*

Disp. 611.

NVnc dicendum est de legibus, seu conditionibus, quæ in maioratuum institutionibus, seu creationibus apponuntur: explicandumque est, quando rationem veræ conditionis habeant, & quando rationem modi: & quousque dispositionem suspendant, aut nullam reddāt nisi eueniant, aut obseruentur: & quousque ad sui obseruationem obligent. Quid autem sit conditio, tam pressè, quam latè, *disput.* 208. quid idem modus, & in quo à conditione differat. *disp.* 208. explanatum est.

Molina *lib. 2. de primog. c. 12. n. 2.* rectè ait. Quod attinet ad leges, seu conditiones, cum quibus maioratus instituitur, nos posse agere, vel de ipsa creatione & institutione maioratus in se; vel de vocationibus, ac substitutionibus ad illum. Si de creatione & institutione maioratus in se agamus, dicendum est, leges & conditiones, quę apponuntur, vt quod ea bona non possint alienari, quod successores in eo maioratu tales, vel tales, esse debeant quod hoc, vel illud, facere teneantur, & pleraque alia, quæ apponi solent, etiamsi sub nomine conditionis apponantur, aut sub aliquo æquiualenti, vt si dicatur, dummodo hoc, vel illud fiat, regulariter non habere rationem conditionis comparatione talis institutionis & creationis maioratus, sed habere rationem modi, cum quo aut sub quo, instituitur. Ratio autem est quoniam (*vt cum eodem autore ibidem n. 4. & c. 15. à n. 20. & cum communi doctorū sententia disputat. 208. copiosè dictum est*) cum hoc sit 1

 discri-

discrimen inter conditionem presse, & modum, quòd licèt vtrunque sit de futuro, conditio tamen suspendit dispositionem, cui apponitur, vt vim nō habeat quovsque conditio impleatur, & depēdenter ex eo, quòd impleatur; modus verò dispositionem, cui apponitur, non suspendit, sed dispositio statim vim habet antequā modus impleatur, cùm, inquam, hæc ita sint, & eiusmodi leges ac conditiones non apponantur, vt institutiones maioratus in se sint quoad suam substantiam, naturam, & essentiam, vímque habeant, sed vt meliùs in futurum conseruentur, melioremque progressum habeant, aut vt onera aliqua ratione eorundem maioratuum, qui ad illos vocantur, subeant, & adimpleant; procul dubio eiusmodi leges rationem non habent conditionum, quæ maioratuum institutiones suspendant, & nullas reddant, si non impleantur, ac proinde, quæ bona eo vinculo alligata efficiant libera, sed habent rationem modorū, sub quibus, & cum quibus maioratus instituuntur; qui modi quamuis obligent ad ipsorum impletionem, eorum tamen transgressio non reddit nullas maioratuum institutiones, sed bona vinculo nihilominùs maioratus manent alligata, vt antea erant.

Dixi, leges & conditiones apposita maioratuum institutionibus, regulariter non habere rationem conditionum, sed modorum, comparatione earundem institutionum: quoniam, si conditiones aliquæ perspicuè apponantur, vt institutiones ipsę in se vim habeant, sortiantúrque rationem institutionis maioratus, tunc vtique veræ erunt conditiones, & non modi, comparatione earundem institutionum. Vt si quis dicat, si filius meus impubes ante pubertatis annos ex hac vita decesserit, omnia bona illius alligo vinculo maioratus, vt in eo tali, vel tali ordine succedatur; procul dubio tunc conditio illa, si filius meus ante pubertatis annos è vita discesserit, cùm ad consistentiam talis maioratus requiratur, vera est conditio comparatione illius maioratus; neq; priùs institutio illa vim habet, quàm ea conditio sit impleta. Idem erit, si quis dicat, si naues ex India hoc anno bona aliqua mihi attulerint, volo ex illis emi reditus, aut bona immobilia, quæ vinculo maioratus sunt alligata, aut quibus augeatur maioratus iam antea institutus. Aut si dicat, si filius meus mortuus fuerit ante me, talia bona, quæ ad ipsum deuenire debebant, sint vinculo maioratus alligata, vel accrescant maioratui iam antea instituto. Eiusmodi quippe conditiones verè requiruntur ad existentiam, aut augmentum eiusmodi maioratuum, atque ab earum impletione pendet, quòd institutiones illę sint maioratus, ac proinde verè habent rationem conditionum comparatione talium institutionum.

2 Si autem agamus de legibus, & conditionibus, cum quibus maioratus instituuntur, non quoad ipsas maioratuū institutiones in se, sed quoad vocationes, & substitutiones, ad illos, tunc considerare possumus, vel vocationes ipsas personarum, seclusis grauaminibus & oneribus, quæ personis ita vocatis imponuntur; vel consideratis grauaminibus & oneribus, quæ illis imponuntur. Vocationes ipsæ personarum, seclusis grauaminibus & oneribus, quæ illis imponuntur, fieri solent sub veris ac proprijs conditionibus, vel de futuro, vel etiam de præsenti, aut de præterito; tametsi primis personis vocatis, in quibus maioratus instituitur, rarò apponi soleat conditio. Sic post primum vocatum ad maioratum, vocari consueuit proximior frater, si vocatus sine liberis decesserit, & vnusquisque vocatorum post primum, sub tacita conditione vocatur, si superstes sit tēpore mortis anterioris possessoris, & ita de alijs veris ac proprijs conditionib⁹, à quibus pendet, quòd vocatio vim habeat, effectúmq; sortiatur: quarè, cùm suspendant vocationes ipsas, dependentésque illas efficiant ab euentu eiusmodi conditionum, verè ac propriè sunt conditiones comparatione talium vocationum. Onera verò & grauamina apposita in ipsa maioratus institutione personis ad eū vocatis, regulariter esse nō solent conditiones comparatione vocationū, sed modi: quoniā non suspendunt vocationes, sed sunt onera iniūcta vocatis, postquàm vocationes sortitæ fuerint effectum. *Hac Molina cap. 12. citato à n. 12.*

Molina *vbi supra n. 15.* ait. Si grauamē aliquod vocato ad maioratum sit impositū, cum onere, vt, antequàm possessionem apprehendat, iuret se impleturum omnia in institutione contenta, aut vt aliquid aliud efficiat; tunc id grauamen rationē habet conditionis comparatione apprehensionis realis possessionis, eamq; suspendet; tametsi in eo euentu dominium, & possessio ciuilissima, quā absque vllo actu vero, aut ficto, introduxerunt iura huius regni circa bona maioratus, non deuoluantur ad ita vocatum ad maioratum ante id grauamen impletum: *id quod nos cum Anton. Gom. diximus disp. 208. §. Bart.* Imò verò addit Molina *cum Greg. Lopez l. 7. tit. 4. part. 5. verb. possession*, si adimpletio grauaminis illius iniuncta sit, vt fiat, antequàm vocatus ad maioratum in eo succedat, comparetq; dominium, & ciuilissimam possessionem illius, suspendet hæc omnia grauamen illud, ac proinde rationem habebit veræ conditionis comparatione ipsiusmet successionis, acquisitionis dominij, ac ciuilissimæ possessionis bonorum maioratus: *id quod etiam facilè constat ex dictis cum Bart. disputatione citata.*

Quod si institutor maioratus in ipsa institutione dicat, quòd successor, qui non impleuerit quoduis ex grauaminibus impositis, aut aliquod, vel aliqua ex illis, censeatur non vocatus, aut præteritus, addens, quòd non intendit vocare, nec vocat, ad eius maioratus successionem, nisi eos, qui ea grauamina iniuncta seruarint; id quod Molina affirmat, in multis Hispanis maioratibus apponi; dubium est, vtrum ea vocatio ad maioratum sit pura, hoc est, nō conditionalis, sed sub modo, resoluenda tamē, in nihilumve redigenda, eo ipso, quòd modus & grauamen impositum, non impleatur, vt de venditione cum pacto adiectionis in diē habetur *l. 2. ff. de in diem adiect. dictumq; est disput. 377. & 378.* an verò sit potiùs ea vocatio dicenda conditionalis, pendens, vt sit vocatio eius, qui illa vocatur, & qui vi illius mittitur in possessionem rerum maioratus, ab ea conditione, si grauamina adimpleat, nullúmque eorum toto tempore, quo vixerit, transgrediatur.

Molina *lib. 2. de primog. c. 12. n. 18.* propēdet, esse potiùs institutionē conditionalē. Videtur duci, quoniā in ea dispositione, si successor in maioratu grauamen nō impleat, ita dispositio redditur nulla, vt maioratus sit restituendus cū fructibus ex illo perceptis: quod conuenit ei, qui tenet rem sibi concessam sub conditione pendente in futurum: is enim dominiū illius non consequitur, neq; fructus illius fecit suos, nisi dependenter ex eo, quòd conditio impleatur; impletáq; conditione, retrotractio fit, censetúrque à principio dominium comparasse, & fructus rei illius fecisse suos: si verò conditio deficiat, cēsetur nunquam fuisse dominus, nunquámque fecisse suos fructus rei illius, ac proinde teneatur eam restituere cum fructibus ex illa perceptis. Quando autem res alicui conceditur ac traditur purè, hoc est, non sub conditione, sed sub modo, & grauamine, tunc, esto ita sub eo modo, pacto, aut grauamine, sit concessa, vt eo ipso, quòd contrariū eueniat, dispositio resoluatur, sanè, cùm dominiū illius ad eum toto tempore antecedēte pertinuerit, fructus fecit suos, neq; tenetur illos restituere, sed rem solam, vt de venditione cum pacto adiectionis in diem *cum Tiraquello, & paucis alijs*, arbitratur.

Existi-

Existimo tamen vocationem illam ad maioratum non esse conditionalem, sed sub modo, resoluendam tamen, seu in nihilum redigendã, eo ipso, quòd modus & grauamen non impleatur, eumque ita vocatum ac possessorem maioratus, dominum fuisse eius rei, fructúsque illius fecisse suos, toto tempore antecedente transgressionem modi, seu grauaminis, illo modo impositi: non secus atque emptor rei cum pacto adiectionis in diem, hoc est, vt si illius emptor intrà certum tempus meliorem emptionem offerat venditori, res sit non vendita optione venditoris, dominus est rei emptæ toto tẽpore, quo emptio impletione pacti illius non resoluitur, ac redigitur in nihilum, & efficit pro illo tempore fructus rei illius suos, atque si eo tempore res pereat, perit emptori, & non venditori, *vt disp. 377. & 378. hæc omnia ostensa sunt*. Cæterùm existimo, falsum esse, quod *contra glossam l. 2. C. de in diem adiect. & contra communem opinionem*, Molina *cum paucis* affirmat, nempe, si pactum sit, quòd res sit non vendita, aut quòd habeatur pro non vendita, resoluta venditione ex eo, quòd alius meliorem emptionẽ intrà id tempus offerat, nõ teneri priorem emptorem restituere rem cum fructibus ex ea perceptis, *vt perspicuè ex varijs iuribus duabus disputationibus citatis ostendimus, quicquid in contrarium cum eodem Molina innuerimus disput. 208. citata, antequam rem in suo proprio loco disp. 377. & 378. examinaremus*. Dixi, si pactum sit, quod res sit non vendita, aut quòd habeatur pro non vendita: quoniam, si pactum sit, quod dissoluatur venditio, aut quòd non vlterius progrediatur, tunc, cùm pactum non sit resoluens atque annullans venditionem à principio, vtique fructus medio tempore percepti, ad emptorem spectant, *vt disp. 377. & 378. ostendimus*. Illud addo in re, de qua disputamus, quãdo scilicet ita imponitur modus, aut grauamen, vt si non impleatur, aut ei contraueniatur, qui contrauenerit, censeatur nunquam vocatus, eam dispositionem æquipollere cõditionali, ac proinde censeri, ac si à principio fuisset nulla, & per consequens ex natura rei inducere obligationem restituendi rem cum fructib⁹ ex illa perceptis. id quod ipse Molina tandem in sequentibus videtur confiteri, præsertim in dispositionibus, quæ maioratus non sunt. Neque congruam reddit rationem, cur non idem dicendum sit in maioratibus, *vt in calce num. 30. confitetur*, ideóque relinquit rem cogitandam, quando casus euenerit.

3 *A num. 23.* addit Molina, si aliquid relictum alicui sit per vltimam voluntatem sub conditione potestatiua negatiua, ne aliquid transgrediatur, quæ non, nisi per mortem illius, potest esse impleta, debere id ei tradi præstita cautione Mutiana, *de qua in calce disp. 206. dictum est*, quòd videlicet, si id fuerit transgressus, restituet & rem, & fructus omnes ex ea perceptos, *iuxta l. Mutianæ ff. de conditio. & demonst.* Et quamuis cautio Mutiana propriè solùm habeat locum, quando res ita relinquitur sub conditione potestatiua negatiua; meritò tamen addit, communem doctorum resolutionem esse, simili modo cauendum esse de re cum fructibus restituenda, quando aliquid similiter ita relinquitur alicui sub modo, quòd, si eum transgrediatur, censeatur nunquam vocatus, aut amittat legatum, vel hæreditatem, aut donationem causa mortis, ac si ei nõ fuisset id relictum. Cæterum addit *cum Bart. & communi doctorum sententia*, hoc esse discrimen inter vtranque cautionem, quòd, cùm conditio suspendat dispositionem, cui apponitur, in euentum conditionis, neque antea res sit debita simpliciter ac tradenda, quàm conditio impleatur: modus verò non suspendat dispositionem, cui apponitur; sanè, quando dispositio est sub conditione negatiua potestatiua, cautio adhibita, quòd res cum fructibus restituetur in euentu, quo is, cui ea res ita est relicta, conditionem fuerit transgressus, tribuit illi actionem ad petendam & obtinendam eam rem: quoniam ad id ea cautio à Mutio fuit introducta, vt, quod alioquin simpliciter non erat debitum, nec tradendum ei, cui sub ea conditione erat relictum ante purificatam eam conditionem, adhibita ea cautione, esset ei debitum, ac tradendum. Cautio autem de modo implendo, similis Mutianę cautioni, non tribuit actionem: quoniam res sub eo modo relicta, debetur ante modum impletũ, eò quod modus ille non suspendat dispositionem, ac proinde simpliciter competit ad illam actio: quia tamen eam petenti excipi, seu opponi potest, quòd relicta sit ei sub illo modo, & quòd, si modum transgrediatur, quod facile euenire potest, censebitur, acsi ei non fuisset relicta; vtique ex cautione illa oblata ac præstita, competit ei replicatio, quòd id impedire, nec possit, nec debeat, effectum suæ actionis, & traditionem rei simpliciter iam sibi debitæ, præstando eam cautionem.

Ex hactenus dictis videtur dicendum, siue maioratus institutus sit sub cõditione potestatiua negatiua, siue sub modo, præsertim si clausula apponatur, quòd, eo non seruato, censeatur non vocatus, qui illum sit transgressus, præstandã esse cautionem Mutianam, aut modalem similem Mutianæ, à vocato ita ad maioratum, & teneri restituere rem cum fructibus ex illa perceptis, in euẽtu quòd illa conditio non impleatur, aut quòd transgressio fiat modi, seu grauaminis ita iniuncti; idque non solùm quando maioratus fuit institutus per vltimam voluntatem, in qua propriè habet locũ cautio Mutiana; sed etiam quando institutus fuit contractu inter viuos, id non impedit, quòd in tali cõtractu locum habet cautio Mutiana, sicut in donatione causa mortis, & in alijs vltimis volũtatibus, *vt disp. 285. post 4. conclusionem ostensum est*. Si verò sit institutus irreuocabiliter, id etiam non impedit, quòd locum in eo habeat cautio modalis similis Mutianæ, *vt cum Bart. & communi doctorum sententia affirmat Molina vbi supra n. 8.*

Idem tamẽ Molina *ibidem n. 29.* subiungit, quamuis de stricto iuris rigore ita dicendum sibi videatur in maioratibus; nunquam tamẽ se vidisse possessorem maioratus sub ea conditione negatiua potestatiua, aut sub eo modo, coactum fuisse præstare cautionem de re cum fructibus perceptis restituenda, si conditionem, aut modum si transgressus, neque arbitrari talem possessorem à iudicibus ad id fore cogendum, esto id petatur.

Hac tamen Molinæ opinione nihil obstante, in *qua ipsemet in fine nu. 39. firmus meritò non remanet*. dicendum arbitror. Si ad maioratũ fiat vocatio sub vera conditione potestatiua negatiua, tunc, cùm dispositio & vocatio suspendatur in euentum impletæ conditionis, vtique, si vocatus sub ea conditione, illam non adimpleat, restituere in conscientiæ, & in exteriori foro, tenetur vlterius vocato, rem cũ fructib. ex ea perceptis, cogiq; potest, ac debet præstare cautionem Mutianam de re cum fructibus perceptis restituendis in euẽtu transgressionis conditionis. Ratio autẽ est, quoniam institutor maioratus instituere potuit eum de suis bonis, vt sibi placuit, neq; cẽsetur vocasse ad ea bona quenquam, nisi sub ea vera conditione suspensiua talis vocationis: quare præstanda in eo euentu est cautio Mutiana, aut alia illi similis (si vocatio fiat contractu) de re cũ fructibus restituenda in euentu non seruatæ cõditionis. Et quod restitutio rei cum fructibus vim in hoc euentu habeat nulla expectata sententia, satis constat ex dictis *in calce disp. 96.* Si verò ad maioratum vocatio fiat, nõ sub conditione, sed sub modo, tunc (*vt cum Vlpiano l. 2. §. vlt iuncta l. 3. sequenti ff de donat. disp. 208. dictum, explanatumque est,*) attendendum, præsertim in institutionem maioratus

ioratus est, quæ fuerit mens institutoris, quia vel eam satis expreſsit, vel coniecturis, & circumstantiis, sufficienter intelligitur, atque illi est standum. Interdum enim modus apponitur tanquam causa solùm motiua ad instituendum, sine animo ad illum obligandi. Interdum verò cum animo ad eum obligandi, sine pœna tamẽ amiſsionis maioratus, & multò minùs amiſsionis fructuũ ex illo perceptorum vsque ad instans transgreſsionis modi. Et tunc satis constat, cogi quidem poſſe maioratus poſſeſſorem ad eum modum seruandum, non tamen, ob illum non seruatum, priuari poſſe maioratu, aut fructibus ex illo perceptis. Atque in hoc, & in priori euentu, satis perſpicuum est, non poſſe cogi ad præstandam cautionem similem Mutianæ, de re cum fructibus ex ea perceptis restituendis. Aliquando verò fit institutio cùm modo, exprimendo sufficiẽter, quòd eo ipso, quòd transgreſsio fiat modi, priuetur maioratu, & deueniat ad vlteriùs vocatum. Atque tunc priuabitur quidem poſſeſſor, qui modum fuerit transgreſſus, maioratu ipso, & consequenter perceptione in posterum fructuũ ex illo: nõ tamen priuabitur fructibus vsque ad id tempus ex illo perceptis: quandoquidem id nõ statuit institutor ipse; & in re propoſita, non plus est quis priuandus ob transgreſsionem, quàm institutor decreuerit. In hoc verò euẽtu satis constat, neceſſariam non eſſe cautionem similem Mutianæ de re, cum fructibus ex ea perceptis restituendis: atq; hoc solùm probat prima ratio, quam Molina *vbi supra n.29.* adhibet cur in maioratibus sub modo, neque neceſſaria sit, neque adhiberi soleat, cautio similis Mutianæ de restituendis fructibus ex maioratu perceptis. Denique aliquando sufficienter exprimit institutor maiorat⁹, velle, vt si modus, aut grauamina adhibita, non seruentur, eo ipso transgreſſor censeatur nunquam vocatus ad eum maioratum: atque tunc, quicquid in contrarium velit Molina (ea de re minimè firmus) dicendum est, teneri, non minus in maioratu, quàm in aliis diſpoſitionibus, restituere res cum fructibus ex eis perceptis, ac proinde cogi poſſe ad præstandam cautionem similem Mutianæ, quòd fructus perceptos etiam restituet, idque immediatè vocato in defectum ipsius: qui sanè ius eo ipso habebat ad omnia ea bona, non secus ac si transgreſſor modi nunquã fuiſſet vocatus, aut mortuus fuiſſet tempore, quo maioratus ad ipsum deuenit. Neque in eiusmodi institutionibus verè dicitur, hæc adhiberi ad solum terrorem: cùm aliud sonent verba institutoris, neque sit verisimilis præsumptio, quòd aliud institutor voluerit, quàm verba institutionis perſpicuè sonant.

Illud est obseruandum, quando modi seu grauamina, imponuntur vocatis ad maioratum, cum clausula formali, aut virtute, adhibita, vt, si transgrediantur aliquem talium modorum, aut grauaminum, censeantur nunquam vocati ad eum maioratum, sed eo ipso à principio vocatus cẽseatur, qui vlteriùs immediatè eſſet vocatus; tunc, in pœnam modi non impleti, statutam ab institutore censeri succeſsionis ademptionem, & translationẽ in alium, *iuxta l.2.ff.de his quæ nomine pœnæ.* Cùm autem ea pœna nihil iniustitiæ, aut fœditatis, contineat, sed instituatur ad conseruationem maioratus, & obseruationem onerum, quæ non iniquè iniunguntur, implerique à succeſſore potuerunt, vtique vim habet, statimq; ea pœna mandari debet exequutioni in foro exteriori *iuxta l. citatam, & l. vnicam C.eod.tit. & alia iura, vt cum aliis, quos citat, rectè Molina vbi supra n.31.ait.* Vtrum autẽ in foro conſcientiæ transgreſſor modi teneatur in eo euentu deferere maioratum, & tradere illum succeſſori, cum fructib⁹ ex illo perceptis, nulla expectata sententia. Certè, si ea fuit mens ac voluntas institutoris, ad id tenetur, *iuxta ea quæ diſp.96. dicta sunt*: quoniam potuit ad sua bona nõ aliter velle vocare succeſſores, quàm cum tanto onere: sufficienterque, clausula illa adhibita, exprimere videtur, eam fuiſſe suam mentem, cui in foro conſcientiæ est standum, *vt diſp.96. citata dictum est.* Ego verò non consulerem institutoribus maioratuum, vt id tantum onus, quod multum illaquearet cõſcientias vocatorum, eis imponerent; sed solùm, quòd inciderent in pœnam amittendi maioratum, quem succeſſor poſſet in iudicio petere, & obtinere.

SVMMARIVM.

1. *Conditio poſsibilis non vitiat diſpoſitionem, sed illam suſpendit.*
2. *Modus poſsibilis adhibitus, ad sui obseruationem quovsque obliget, & quando, illo non seruato, diſpoſitio sit valida.*
3. *Maioratus institutio facta vltima voluntate, sub conditione quocunq; modo impoſſibili, est valida, & conditio habetur pro non apposita. In hoc tamen regno, si facta sit sub conditione impoſsibili, non natura, sed facto, nulla est.*
4. *Maioratus institutioni factæ contractu irreuocabili, si apponatur conditio impoſſibilis, nulla est, quoad id præcisè, quod sub ea conditione fuerit institutum. Si verò apponatur institutioni factæ contractu irreuocabili, conditio habetur pro non apposita, estq; proinde valida institutio.*
5. *Maioratus institutio vltima voluntate, aut contractu quocunq;, facta sub modo quouis modo impoſſibili, etiam quia remittitur à iure, valida est, neq; est vlla obligatio seruandi eum modum, sed habetur pro non apposito.*
6. *Conditio iniuncta per vltimã voluntatẽ, qua quis iuret aliquid facturum, aut præstaturum, in futurum, remittitur regulariter à iure, quoad obligationem iurandi, non verò quoad obligationem implendi id, quod iurare obligabatur.*
7. *Modum iniunctum seruaturum ac impleturum in futurum si quis per vltimam voluntatem astringatur iurare, vt obtineat aliquid per eandem vltimam voluntatem ei relictum, non remittitur à iure obligatio id iurandi.*
8. *Conditio iniuncta per contractum irreuocabilem iurandi aliquid facturum, aut præstaturum in futurum, non remittitur à iure: secus si reuocabili.*
9. *Maioratus si instituatur vltima voluntate, aut contractu reuocabili, vel ad eum quis vocetur, sub conditione, vt iuret se facturum, aut præstaturum aliquid futurum, remittitur ei à iure obligatio id iurandi, sed non obligatio id efficiendi. Si verò id contractu irreuocabili iniungatur, neutrum à iure ei remittitur. Onus autem iurandi seruare modum poſsibilem, nunquam ei remittitur: Et quatenus hæc hodie locum habeant in hoc regno, & in Lusitania.*
10. *Maioratus sine regia facultate si in hoc regno ex tertio sit institutus, licèt poſſit institutor ad eum vocare quemcunq; suum descendentem in quocunq; gradu, non tamen præponere descendentibus transuersales cõparatione sui. Ex quinto verò id potest, & in Lusitania ex tertio.*
11. *Maioratus ex regia facultate si instituatur contingendo legitimas filiorum, vocari ad eum poſſunt descendentes masculi per lineam masculinam ex proximo institutore, præponendo illos descendentibus omnibus per lineam fœmininam ex vltimo poſſeſſore, etiam si transuersales sint comparatione vltimi poſſeſſoris. Nõ tamen præponi deberent transuersales institutoris descendentibus per lineam fœmininam: licèt hi astringi poſſent sumere agnomen & insignia institutoris.*
12. *Maioratus à succeſsione licitè ac prudenter excludi poſſunt religiosus & initiatus ordinibus sacris. In hoc regno si absque regia facultate institutus sit de ter-*

de tertio, non possunt excludi, nisi existentibus aliis de numero descendentium.

13. *Maioratus si ex regia facultate sit institutus, inualida est clausula, quod si possessor inciderit in crimen læsæ Maiestatis diuinæ, aut humanæ, vel Sodomiæ, transeat ante id crimen, vel ante attentationem, in vlterius vocatum. Valide autem est, si sine regia facultate sit institutus.*

CONDITIO, AVT MODVS, IMPOSsibilis, maioratus institutioni appositi, an eam vitient, vel non: sed habeantur pro non appositis: Et decisio quorundam dubiorum.

Disput. 612.

1 Conditionem possibilem, tam de facto, quàm de iure non vitiare maioratus institutionem, aut vocationem ad illum, vel quancunq; aliam dispositionem, sub ea factam, quin potiùs illam suspendere, vt, si talis conditio nō sequatur, inualida sit institutio; vocatio, aut dispositio sub ea facta; notius est, quàm vt disputatione indigeat, *satisque constat ex dictis disp. 206. & aliàs sæpe, atq; ex iuribus, quæ Molina lib. 2. de primog. c. 12. n. 34. citat.* Quatenus ita

2 modus possibilis adhibitus, ad sui obseruationem obliget, & quando, illo non seruato, dispositio reddatur nulla, aut non, ex dictis *disputatione præcedente, & disp. 208.* satis liquet. Quarè solùm est dicendum de conditione, & modo, impossibilibus.

3 Quot sint genera conditionū impossibilium, tā de facto, quā de iure, disp. 206. explanatū est. Quod ad quæstionē propositam circa conditionē impossibilem attinet, paucis, *iuxta ea quæ disp. 206. & disp. 185. copiosè explanata sunt*, est dicendum. Si institutio maioratus fiat vltima volūtate sub cōditione quocunq; modo impossibili, etiā de iure institutionem esse validā, & conditionē haberi pro non apposita,

4 *vt disp. 206. comprobatum est.* De iure vero hui⁹ regni. *l. 4. & 5. tit. 4. p. 6.* excipitur, si conditio sit impossibilis, non natura, sed ex facto, modo *disputatione citata* explanato: duo enim illa iura *cum Bart. & quibusdam aliis* statuerunt, conditionem eo modo impossibilem, reddere nullā vltimam voluntatē, in qua apponitur: nos vero *disputatione citata* contrarium satis perspicuè ostendimus esse verum, stando in iure communi, *cum Emmanuele A costa & alijs.*

Si verò institutio sit facta contractu, alioquin irreuocabili, sub conditione impossibili quocunq; modo, tunc institutio est eo ipso nulla: quoniā cōditio tunc habetur pro non apposita. *Ita copiosè comprobauimus disp. 206. conclus. 1. & disp. 285. conclus. 2.* Obserua tamen, si cōditio impossibilis apponitur institutioni ipsi, tunc institutionem reddi nullam: si verò solùm apponatur vocationi, aut vocationib⁹ aliquibus ad maioratum, tūc solas eas vocationes reddi nullas, non verò institutionem ipsam, *iuxta ea quæ disputatione præcedente dicta sunt, & affirmat communis opinio, quam ibi retulimus.* Dixi, si institutio fiat contractu alioquin irreuocabili: quoniam si fiat donatione causa mortis, conditio habetur pro nō apposita, *vt, cum communi doctorum sententia, quam retulimus, probauimus disp. 206. concl. 2. & disp. 285. conclus. 2.* Si item fiat donatione, seu contractu inter viuos reuocabili, similiter affirmat Molina *vbi supra n. 40.* conditionem impossibilem haberi pro non apposita: *in eamque sententiam nos tandem disp. 285. in calce conclus. 2. propendimus.*

5 Quod verò ad eandem quæstionem circa modū impossibilem attinet, dicendum est. Siue maioratus institutio facta sit vltima voluntate, siue contractu, etiam, irreuocabili, modum non vitiare dispositionem, sed haberi pro non apposito, neque obligare ad sui obseruationem, siue impossibilis sit de iure, siue de facto. Cùm enim dispositionem non suspendat, talis modus insuper appositus, eam non vitiat: & cùm nullus ad impossibile obligetur, sanè non obligat ad sui obseruationem. *Ita communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra à n. 41. refert ac sequitur, dictumque à nobis est disp. 208.*

Disp. 206. ante primam conclusionem, ostensum est, 6
cum conditionibus impossibilibus de iure computari, quæ à iure remittuntur; vt si aliquis hæres instituatur, aut aliquid alicui per vltimam voluntatem relinquatur, etiam per donationem causa mortis, sub vera conditione, vt iuret, se aliquid facturum, aut præstaturum, in futurū: talis enim obligatio iurandi se id effecturum, ei remittitur à iure, tametsi teneatur id efficere non præstito iuramento, vt dispositio valida sit. Dixi, facturum, aut præstaturum, in futurum: quoniam, si conditio sit, vt iuret, aliquid fieri in præsenti aut factum esse in preteritum, tale iuramentum non remittitur, *vt ibidem dictum est.* Duos etiam euentus ibi explicauimus, in quibus conditio iurandi aliquid efficere, aut præstare, in futurum, non remittitur quoad iuramentum.

Vtrum autem, si quid relinquatur alicui per vltimam voluntatem cum onere, vt iuret, seruare 7
modum iniunctum, remittatur ei similiter obligatio id iurandi, & relinquatur solum obligatio seruandi modum, iuramento minimè præstito. Molina *vbi supra n. 47. cum Bart. & communi doctorum sententia*, meritò neganter respondet; tametsi id non probet authentica *cui relictum C. de indict. vid. toll.* quā citat, & in qua sermo est de conditione: neque in ea est sermo de iuramento seruandi conditionem, sed quòd, si relictum ei tradatur præstita cautione, quòd, si conditionem non impleuerit, restituet rem cum fructibus, tunc, si res sit immobilis, iuret illam restiturum, & insuper subijciat hypothecæ competentia aliqua bona, vnà cum illa, pro reditibus restituendis. Ratio autem, cur id locum non habeat in modo, sicut in conditione, est. Tum quia de modo nō reperitur id statutum, sicut sancitum comperitur de conditione. Tum etiam quoniam, quando aliquid relinquitur sub conditione potestatiua, nulla est obligatio implendi conditionem, sed potest liberè omitti, amittendo relictum sub ea conditione: eáque de causa noluit ius, vt teneretur iurare eam seruare, esto à testatore esset ei iniunctum. Quando autem aliquid relinquitur sub modo, & acceptatur, consurgit eo ipso obligatio seruandi modum: eaq; de causa noluit impedire ius, vt integrum testatori esset iniungere illi simul arctiorem iuramenti obligationem.

Vtrum autem quemadmodùm, si vltima volun- 8
tate aliquid relinquatur sub conditione, vt is, cui relinquitur iuret, se aliquid facturum, aut præstaturum, in futurum, remittitur conditio iuramenti: ita etiam remittatur, si aliquid similiter iniungatur ex contractu. Glossa *l. quæ sub conditione in prin. verb. interuenit ff. de condit. inst. Bart.* plerique alij affirmanter respondent. Contrarium verò affirmant alij, *quos referunt ac sequuntur Greg. Lopez l. 6. tit. 4. p. 6. glos. 1. Acosta l. cum tale §. si arbitratu limit. 2. num. 4. ff. de condit. & demonst. & Molina vbi supra num. 49.* Ratio autem est, quoniam ea conditio iuramenti, turpis non est ex natura rei, neque inualida, secluso iure humano illam remittentis: licèt autem iure ciuili remissa comperiatur in vltimis voluntatibus, exceptis duobus, euentibus; non tamen remissa reperitur in contractibus.

Hinc, quod ad maioratus attinet, ait Molina *vbi supra* 9
à n. 46. si maioratus instituatur, vel ad eum aliquis vocetur, vltima voluntate, aut reuocabili contractu (qui, quoad hoc, æquipollet vltimæ voluntati) sub vera conditione, vt iuret, se aliquid facturum, aut præstaturum, liberatur quidem ab onere id iurandi; non verò ab onere id adimplendi, vt institutio,

tutio, aut vocatio, vim habeat, validaque sit. Si verò similiter instituatur maioratus, aut vocatio ad eum fiat, contractu irreuocabili, non liberatur eo modo vocatus ab onere, etiam præstandi iuramētum, vt institutio, aut vocatio, vim habeat, validaque sit. Quòd si institutio, aut vocatio, sit cum onere iurandi seruare aliquem modum possibilem, liciteque iniunctum, quòd regulariter fit in similibus institutionibus maioratuum, tunc, siue institutio, aut vocatio, fiat vltima voluntate, siue contractu, neque liberatur ita vocatus ab onere talem modum implendi, neque ab onere astringendi se iuramento eum implendi. Hæc omnia constant ex proximè dictis ac examinatis, neque alia indigent probatione. Hæc tamen hodie ferè locum non habent in hoc Castellæ regno *post l.11. & 12. tit.1. lib. 4. nouæ collect.* quibus iuribus nulla redditur obligatio confirmata iuramēto, nisi sit minoris, aut alterius, cuius obligatio nulla esset, si non cōfirmaretur iuramento, *vt disp.149. dictum est*, vel nisi Ecclesiasticus esset, qui se ita iuramento deberet obligare. *Ita Greg. Lopez glos. citata, & Molina vbi supra num.*50. Multò verò minus habent locum in Lusitania, vbi omnis obligatio confirmata iuramento sine Regis facultate, est ipso iure nulla, *vt eadem disputat. 149. visum est.*

10 Dubium deinde est, vtrum pater eam legem, seu conditionem, apponere possit in maioratu, quem instituit, vt, si solùm adsint filiæ ab ipso proximè, aut remotè, generatæ, & filii ex eis vlterius geniti, transeat maioratus ad masculos per lineam virilē procreatos vlterioris lineæ ac gradus. Ad quod paucis est dicendum, consentaneè ad Molinam *vbi supra n.* 51. Si maioratus absque regia facultate sit institutus ex tertio, tunc, licèt possit præponere masculos, à se tamen descendentes, per lineam virilem, quibuscunque fœminis, à se etiam descendentibus, & filiis ex eis procreatis, etiamsi tales fœminæ, & filij ex eis procreati, proximiores sint in gradu institutori, quàm masculi per masculinam lineam descendentes, imò etiam si tales masculi per lineam masculinam descendentes, transuersales sint, & remotiores in linea, comparatione vltimi possessoris, quàm sint filij, & filij ex eis procreati; nihilominùs in hoc Castellæ regno, nec licitè, nec validè, posse statuere, vt trāsuersales comparatione ipsius, præferantur fœminis à se descendentibus, & masculis ex eis legitimè procreatis. *Ita habetur l.27. Tauri, quæ est l.11. tit. 6. lib.5. nouæ collect. in calce disp. 576. & aliàs sæpe, dictum est.* Ex quinto verò si quis in hoc regno instituat maioratum, & ex tertio in Lusitania, cùm fas sit hæc relinquere extraneis, fas erit vocare ad eum maioratum quoscunque, præponendo transuersales descendentibus, quin & omnino extraneos. Sicut, qui nec descendentes, nec ascendentes habet, potest ex suis bonis instituere maioratum, & vocare ad eum quoscunque voluerit, & eo ordine, quo voluerit, *vt in calce disp. 576. & aliàs sæpe dictum est.*

11 Quando autem maioratus ex regia facultate est institutus contingendo legitimas filiorum, quousque ex nostra sententia id liceat, aut nō, dictum est *disp.578. præsertim conclus.3. part. vltima.* Dato autē licitè institui, licitè quoque institui potest, vt semper descendentes per lineam masculinam ex primo institutore, præponantur descendentibus ex eodem institutore per lineā fœmininam, esto descendentes per lineam masculinam transuersales sint comparatione vltimi possessoris, habeatque is descendentes per lineam fœmininam. Probatur, quoniā id cedit in conseruationem propriæ familiæ primi institutoris, & impedit, ne maioratus ille transeat in alienam familiam, ratione filiæ, quæ homini de aliena familia nubat, cuius liberi ad familiam viri, cui illa nupserit, pertinent, & non ad familiam primi institutoris. Præterea, quoniam ea vocatio æqualis est filiis omnibus primi institutoris, ex quorum legitimis institutus est maioratus: solum existente hac inæqualitate, quòd semper descendētes ex filio maiori natu per lineam masculinam, præferentur descendentibus per eandem lineam masculinam ex filio posteriùs nato; quod postulat ipsa maioratus institutio & natura. Quòd verò instituatur maioratus, aut institui concedatur, ita vt, etiam transuersales per lineam masculinam comparatione primi institutoris, vt descendentes ex fratre illius, præferantur descendentibus per lineā fœmininam eiusdem institutoris, non solum dissonat à successione in regno Castellæ, & ab eo, quod conuenit reliquis maioratibus Hispanis, instar illius, sed etiam absurditatem quandam ac indecentiam non paruam continere videtur, iniuriaque filiis primi institutoris videtur fieri, vt in maioratu, instituto ex legitimis ipsis debitis, præferantur ipsis, descendentibusq; ipsorum, descendentes eorum, quibus nihil tale erat debitum: vnde nō consulerem, vt talis institutio fieret, neque vt facultas ad eam faciendam concederetur: sed apponi possent, & deberent grauamina, vt si nullus esset descendens per lineam masculinam ex primo institutore, qui succederet in eo maioratu, descendens per lineam fœmininam, teneretur sumere cognomen, & arma, seu insignia, primi institutoris.

De ea conditione, vt si aliquis religiosus, aut religiosa, vel sacris ordinibus initiatus sit, succedere non possit in maioratu, sed succedat, qui post illum ad eum vocatur, iam dictum est *disp.207. conclus.2.* validè, prudenter, ac licitè eam apponi, *idq; cum Couar.1. var. res. c.19. n.11. & cum Molina vbi supra n.54. & plerisq; alijs, quos citant.* *Quo in loco* rectè Molina addit, si maioratus in hoc regno ex tertio bonorū sit institutus absque regia facultate, neque hos, neque furiosum, mutum ac surdum, neque quoscunque alios defectum alium patientes, posse excludi propter dispositionē legis. 27. *Tauri.* Quod intellige, de omnimoda exclusione, ita vt ordo in ea lege præscriptus non seruetur: secus vero intra limites eius ordinis, vt scilicet, si alius descendens primi institutoris exitat, non succedat descendens, qui eis qualitatibus sit affectus, & ita de ascendentibus & de transuersalibus: id quod posteà in fine operis in additione ad eundem numerum obseruauit Molina, exponens, quæ antea minus cautè dixerat. 12

Vtrum autem validè ea clausula, seu conditio apponi possit, vt si possessor maioratus in crimen incidat Sodomiæ, læsæ Maiestatis diuinæ, aut humanæ, hora præcedente delictum, aut in quo puncto delictum committere attentauerit, maioratus transeat eo ipso in sequentem vocatum, in quo nullum sit impedimentum, idque ad effectum, vt nunquam maioratus ad fiscum deuoluatur, sed perpetuò conseruetur in familia institutoris? Ad hoc paucis *cum Molina cap.12. citato num.* 57. dicendum est. Si maioratus ex regia facultate, sit institutus, adhibita clausula in ea facultate, vt, si possessor maioratus in aliquo illorum trium criminum inciderit, maioratus ad fiscum deuoluatur, vt regulariter solere adhiberi disput. 582. dictum est; tunc inualidè apponi illam àliam clausulam ac conditionem, vtpote contra tenorem facultatis concessæ, seu contra conditionem, cum qua facultas illa fuit concessa, ac proinde in fraudem fisci: quare, subsequuto aliquo ex illis delictis, commisso à maioratus possessore, confiscabitur maioratus, non secus ac si ea clausula ab institutore illius non fuisset apposita. [illegible] maioratus sit institutus absque regia f[illegible], cùm vnicuique liberè de suis bonis [illegible] sit apponere quascunq; voluerit [illegible] leges non iniquas; nulla vero sit iniq[illegible] debita 13

debita cautela in ea conditione & lege, vt maioratus à se institutus perpetuò in sua familia conseruetur, nec pereat, & deuoluatur ad fiscum, aut ad quemcunque alium; vtique validè, suóque iure vtendo, apponere poterit clausulam illam: in quo nullam fraudem, aut iniuriam, fisco facit.

SVMMARIVM.

1. *Vocatio ad maioratum sub conditione, aut modo, vt contrahere teneatur cum persona de tali familia, vel cum tali singulari persona, cum qua honestè possit contrahere, valida est.*
2. *An conditio, si contraxeris cum consanguinea, habenda sit pro non apposita, discutitur, & variæ sententiæ referuntur.*
3. *In vocatione ad maioratum per vltimam voluntatem sub conditione, si duxeris consanguineam, siue addatur, dispensante Summo Pontifice, siue non, quia id inest, conditio illa non est habenda pro non apposita.*
4. *Conditio, aut modus, appositi vocationi ad maioratus, si contraxeris cum tali, pro impletis habentur, quando ita vocatus, non fuit in mora & per alterum stat. Et quid si ita vocatus moriatur ante aduentum temporis impletionis talis conditionis, aut modi.*
5. *Si sub eadem conditione vocatus quis sit ad maioratum, & delato maioratu, contrahat cum alia, aut dicat se nolle contrahere cum illa, transit maioratus ad aliũ, esto postea ducat eandem, quam ducere fuerat grauatus. Si autem ante delatum maioratum ducat aliam, & ea mortua, ducat tempore delationis eam, quam ducere fuerat grauatus, consequitur maioratum.*
6. *In eodem euentu, si mulier nubat alteri, esto tempore delationis maioratus, vidua sit, non tenetur illum ducere, qui sub conditione, vt illam duceret, fuerat ad maioratum vocatus.*
7. *Conditio, si contrahat cum aliqua, in vltima voluntate, aut in contractu reuocabili, si apponatur, & stet per mulierem, habetur pro impleta. Si verò apponatur in contractu irreuocabili, non habetur pro impleta, sed restituenda esset res sub ea conditione tradita cum fructibus ex illa perceptis. Hæc verò intelligenda sunt, nisi in vtraque parte huius doctrinæ contrarium colligatur ex mente disponentis, aut contrahentium.*
8. *Maioratus successioni si vocatio fiat cum grauamine, si vocatus cum aliqua contrahat, id potius solet habere rationem modi, quàm conditionis, in quo euentu semper, si stet per mulierem, habetur modus pro impleto. Si haberet rationem conditionis, locum haberet doctrina proximè tradita.*

DE CONDITIONIBVS APPOSITIS vocationibus ad maioratus circa matrimonia celebranda. Disputat. 613.

1 EX dictis *disp.* 207. facilè constat, validam esse cõditionem, si quis ad maioratum vocetur sub conditione, vt ducere teneatur vxorem talis familiæ, aut vt ducere teneatur talem singularem fœminam, modò, *vt habetur l. cùm ita legatum ff. de condit. & demonst.* honestè, decenter, ac licitè id efficere possit; & eodem modo constat validam esse conditionem, qua mulier aliqua vocetur ad maioratum, si nubat similiter alicui singulari viro. Quoniam id simpliciter non impedit matrimonium, liberorumque, in commune reipublicę bonum, procreationem. Et quoniam, quamuis nefas sit timore pœnæ adducere aliquem ad contrahendum cum aliqua, eáque pœnę appositio sit ipso iure nulla; fas tamen est præmio ad id eum inducere, relinquendóve ei aliquid sub conditione, si ducat aliquam vxorem. *Ita, præter ea, quæ ibidem dicta sunt, communis sententia, quam referunt ac sequuntur Couarru. in Epitom. part. 2. cap. 3. §. 3. num. 6. Emmanuel Acosta l. cum tale §. si arbitratu ff. de condition. & demonst. limit. 6. num. 1. & Molina lib. 2. de primog. c. 13. à num. 1.* Eodem etiam modo validè aliquis vocatur ad maioratum aliquem, aut aliquid ei relinquitur, cum modo & obligatione, vt ducat aliquam certam vxorem, alioquin priuetur ea successione in maioratu, aut hæreditate, vel legato, *vt cùm aliis rectè affirmant Couar. §. 3. citato num. 7.* & Molina *vbi supra num. 4.* Qui addit, frequentius in vocatione ad maioratum apponi modum & obligationem, vt ducat talem, vel vt ducat ex tali familia, quàm apponatur tanquam conditio, vocationem suspendens.

Dubium autem est, vtrum, si aliquis vocetur ad maioratum, sub conditione, aut modo, vt ducat aliquam sibi consanguineam vxorem, conditio illa, tanquam de iure impossibilis, eò quod prohibitũ nullúmque sit redditum tale matrimonium iure canonico, sit habenda pro non apposita in institutione maioratus facta per vltimam voluntatem, aut per contractum reuocabilem, iuxta ea quæ disputationibus præcedentibus dicta sunt: an non, sed tanquam possibilis sit iudicanda, eò quòd tale matrimonium validè ac licitè celebrari possit dispensatione Summi Pontificis. *Quæstio.* 2

Glossa *l. 2. verb. voluerit C. de institut. & subst.* & apertius glossa *l. vter ex fratribus verb. consobrinam ff. de condition. institut.* pro non apposita esse habendam affirmant, ex illo fundamento, quòd id matrimoniũ illicitum, nullumque sit iure canonico. *Et idem, iuxta eas glossas, statuerunt conditores partitarum l. 14. titul. 4. part. 6. Atque hoc idem affirmat Emmanuel Acosta libr. 1. select. interpret. c. 8. num. 14.* Ad id verò, nempè quòd possibilis sit ea conditio ex dispensatione Summi Pontificis, quæ non difficilè concedi solet, quando consanguinitas, aut affinitas, est in quarto gradu, de quo ipse disputat, atque etiam quando est in tertio, respondet, conditionem de iure impossibilem attendendam esse secundum statum præsentem, non verò secundum eum, qui esse potest, facta variatione in iure, qua validum, aut licitum reddatur, quod ex iure, quo nunc vtimur, inualidum est, aut illicitum, vt expressè habetur *l. continuus §. cum quis ff. de verb. oblig.* vbi habetur, stipulationem sub conditione, si Titius rem sacram, aut publicam, vt plateam, vendat, esse nullam, eò quòd conditio illa sit impossibilis de iure, quòd prohibet, nullásque reddit tales venditiones: neq; refert (subiungit textus ille) quòd possit ius, id prohibens, variari: *quoniam non secundum futuri temporis ius, sed secundum præsentis, æstimari debet stipulatio.* *Fundamẽtum quod inualida sit.*

Vt quid de hac re sit dicendum, subiiciamus, obseruandum est. Duobus modis posse aliquem vocare ad maioratum, aut ad aliquid aliud, sub conditione, si contrahat cum consanguinea. Vno, addendo, si dispensauerit Summus Pontifex. Altero, nihil addendo. In priori euentu, consentiunt Acosta *num. 14. citato,* & Molina *vbi supra num. 8. quibus concinit Couar. in Epit. part. 2. cap. 3. in prin. num. 8.* si consanguinei sint solùm in quarto, aut in tertio gradu, in quibus non difficilè admodum solet Summus Pontifex dispensare conditionem censendam esse possibilem, ac proinde habendam non esse pro nõ apposita, iuxta *l. apud Iulianum (alias idem Iulianus) §. constat ff. d. leg. 1. & l. intercidit ff. de condit. & demonst.* Si verò consanguinei sint in secundo gradu, in quo ægrè admodum & difficilè dispensat Summus Põtifex, quamuis eatenus ea conditio dici possit impossibilis, & censeatur in iure, quatenus, quod difficilè admodum euenit ac rarò, dicitur latè impossibile,

sibile, censent tamen Couar. & Acosta *vbi supra*, cum id potiùs sit difficile, quam impossibile, conditionem non esse nullam, neque esse habendam pro non apposita: quibus non refragatur Molina, si attendantur iura, quæ erant ante Concilium Tridentinum, & dispensationes, quæ in secundo gradu concedebantur, licèt rarò, ante idem Concilium. Cæterum, inquit, hodie, cum *sess.* 24. *Concilij Tridentini in decreto de reformatione matrimonij cap.* 5. præclusa sit via Summis Pontificibus dispensandi in secundo gradu, reputanda erit impossibilis de iure ea conditio, ac proinde habenda erit pro non apposita. Sic enim *in eo capite* habet Concilium Tridentinum. *In contrahendis matrimoniis, vel nulla omnino detur dispensatio, vel rarò, idq; ex causa, & gratis concedatur. In secundo gradu nunquam dispensetur, nisi inter magnos principes, & ob publicam causam.*

Decisio. 3 Propendeo tamen in opinionem Acostæ & Couar. etiam post Concilium Tridentinum. Quoniã concilium illud nec intendit, nec potuit, præcludere viam Summis Pontificibus, ne dispensarent in secundo gradu, sed solùm patres ibi expresserunt, quid, tanquam expediens, faciendum iudicauerint; cùm autem post id compertum sit, Summos Pontifices, præsertim Sixtum quintum, non semel in secundo gradu dispensasse, sanè interim dum vsu præclusa omnino non est ea via, recedendũ non videtur ab illa alia opinione. *Quam sententiam posteà amplexatus est Molina in additione ad num.* 11. *cap.* 13.

Obiectio. Quòd si quis aduersus hactenus dicta nobis obijciat *l. cum hæres* §. 1. *ff. de statu lib.* vbi conditio penè impossibilis, vitiat dispensationem, vt si libertas alicui relicta sit sub conditione de facto penè impossibili.

Satisfit. Dicendum est, id potius confirmare hactenus dicta: quoniam ea conditio nõ habetur pro non apposita in vltimis voluntatibus. Deinde dicendum est, ex adiectione talis conditionis impossibilis, aut penè impossibilis, vt facto impleatur, ibi censeri animum ita disponentis fuisse, nihil cõcedere, vt apertè significant verba illa eius §. *quia nec animus dandæ libertatis est*, ei videlicet, qui sub tali conditione eam concedit: qui verò vocat ad maioratum sub conditione, si ducat consanguineam, modo Summus Pontifex dispenset, satis exprimit, se animum habere, vt obtineat maioratum implendo eam conditionem in euentu, quòd Summus Pontifex dispensare in eo matrimonio velit.

In posteriori verò euentu, quando nihil additũ fuit de recursu ad Summum Pontificem, & de eius dispensatione, licèt, quod supra dictum est, voluerit Emanuel Acosta; mihi tamen potiùs probatur opinio Molinæ *vbi supra n.* 7. *iunctis ijs, quæ in fine operis ad eundem numerum addit.* Nempe perinde esse ac si expressisset, si Summus Pontifex dispenset, ac proinde idem esse dicendum in posteriori, quod in priori euentu. Nam catholici non aliter obligare intendunt ad matrimonium cum consanguinea contrahendum, neque de alio matrimonio intendunt, quam de valido ac licito, ac proinde in ea obligatione ea conditio inest, si Summus Pontifex dispensare velit, non minus, quam in promissione facta Romæ, dandi Ephesi, inest conditio, post tempus necessarium, vt ad Ephesum perueniatur, *vt habetur l. continuus* §. *cum ita ff. de verb. oblig.* & semper conditiones, quæ insunt, pro expressis habentur *l.* 1. *in princ. & l. conditiones extrinsecus ff. de condit. & demonst.*

Ad fundamentum in contrariũ. Duæ autem glossæ, & l. 14. quæ in contrarium citantur, intelligendæ sunt, quando conditio esset vt omnino duceret consanguineam, etiam non dispensante Summo Pontifice: nam tunc conditio esset impossibilis de iure. Lex verò *continuus* §. *cum quis ff. de verb. obligat.* non pugnat cum hac nostra sententia: pugnaret verò, si nos diceremus, conditionem ducendi consanguineam, ex eo esse possibilem de iure, quòd in futurum mutari posset ius, excludendo ab impedimentis ad contrahendum matrimonium, tertium & quartum gradus consanguinitatis, & affinitatis: quemadmodum Concilium Tridentinum mutauit ius, excludendo à talibus impedimentis tertium & quartum gradum affinitatis ex copula fornicaria, itemque reliquos, præter primum, ex impedimento publicæ honestatis. Itaque quando aliquid iniungitur, quod validè ac licitè fieri potest ex dispensatione principis, soletque ea dispensatio peti & obtineri, inest tacitum præceptum, vt dispensatio petatur, & vt, obtenta dispensatione, id licitè impleatur, vt in re proposita; ac proinde, quod ita iniungitur, non est de iure impossibile: quando autem aliquid solùm est possibile de iure, quia abrogari potest ius, cum quo pugnat, non censetur possibile de iure: quia attenditur ius præsens; non verò ius, quod esse potest in futurum, *vt rectè docet* §. *cum quis citatus.*

Neque refert, si quis nobis obijciat, institutionẽ spurij simpliciter factam, esse nullam: si verò fiat sub conditione, si princeps dispenset, validam esse, *vt in calce disp.* 169. *dictum est, argumento l. in tempus, iuncta glossa ibi verb. cum capere ff. de hæred. institut.* quarè eodem modo vocatio ad maioratum sub conditione, si contrahat cum consanguinea, valida non erit, nisi addatur conditio, si Summus Pontifex dispensauerit. Non, inquam, id refert: quoniam, *vt bene Molina in additione ad n.* 7. *citata ait*, propterea in hoc secundo euentu, esto conditio illa non addatur, censenda est inesse ex institutoris intentione, quoniam alioquin præciperet enorme peccatum, quod nulla ratione effectum esset habiturum: & quoniam in communi modo loquendi ea conditio inesse intelligitur: quæ omnia non cernuntur in illo alio euentu.

Illud cum Molina *vbi supra nu.* 13. *&, cùm aliis, quos citat*, admonuerim. Satius esse abstinere ab eiusmodi conditionibus, & modis onus iniungendi, vt celebretur matrimonium, non solùm cum consanguinea, sed etiam cum aliqua alia determinata in singulari: eò quòd tristem euentum soleant habere matrimonia, quæ non omnino liberè celebrantur, sed, timore amittendi aliqua, quis adducitur ad contrahendum cum ea, cum qua non vellet, aut aliqua adducitur ad nubendum ei, cui nubere non vellet.

Ex dictis *in calce disp.* 206. *&* 207. cõstat, si quis vocatus sit ad maioratum, aut ei sit aliquid relictum, sub conditione, vt ducat aliquã vxorem, tunc, si illa non velit, aut nubat alteri viro, hoc parato, nec tardante suscipere illam vxorem, aut si illa moriatur, hoc similiter non existente in mora cõtrahendi cũ illa, conditionem haberi pro impleta; secus autem, si eo modo grauatus suscipere illam vxorem, moriatur ante tempus implendi conditionem: tametsi fortasse hoc vltimum locũ nõ habeat in vocatione ad maioratum, ex præsumpta voluntate institutoris, de quo credendum non est, vt hic nõ faciat fructus suos tẽpore, quo deuolutus est ad eũ maioratus, neq; tẽpus aduenit implendæ conditionis. Hęc eadem similiter intelligenda sunt de modo iniuncto ducẽdi aliquam, nisi quòd, si hic moriatur ante tempus implendi modum, non idcirco non censetur vocatus ad maioratum, ac proinde si, post maioratũ ad ipsum delatũ, moriatur ante tempus, in quo modũ implere debebat, facit fructus suos temporis, quo maioratum possedit, *vt hæc omnia facilè cõstant ex dictis disput.* 208. *& consentit Molina vbi supra numer.* 24. etiam quando id esset iniunctum institutione maioratus contractu irreuocabili, *eaque probat ex l. si Titio in prin. ff. de leg.* 1. *& ex l. si quis eum ff. de condit. & demonst. atque ex communi sententia Bart. & aliorum:* fre-

frequentiusq; hæc onera in maioratuum institutionibus imponuntur apposito modo, quàm apposita conditione.

Molina *vbi supra n.*14. ait, eum, qui, sub onere ducendi aliquam, vocatus est ad maioratum, aut cui aliud sub eodem onere est relictum, adueniente tempore implendi conditionem, aut modum, solere requirere illam, vt secum matrimonium celebret: quod si, requisita, non velit, censetur eo ipso impleta conditio, aut modus, poteritque contrahere cum quacunque alia, absque timore amittendi maioratum, aut quoduis aliud sub eo onere sibi relictum. Addit, *cum Acosta l. cum tale §. si arbitratu limit.* 6. *n.*15. si illa, data opera, se celauerit, ne requisitio ei fiat, atque adeò impedimentum adpletioni conditionis, aut modi, apponat, habetur conditio pro impleta, ac proinde poterit ille contrahere cum quacunque voluerit. Admonet verò, vt ex præcepto iudicis requisitio fiat in domo illius coram illius domesticis, aut consanguineis, vel vicinis, vt meliùs constet, se celasse, requisitamque fuisse, *iuxta l.* 4. §. *prætor ait, & ea quæ ibi traduntur ff. de dam. infect.*

5 Si grauatus accipere aliquam vxorem modo explicato, post maioratum delatum, ducat aliam, censetur eo ipso defecisse cõditio, ac proinde transit maioratus ad successorem, esto posteà, mortua ea vxore, ducat illam, quam ducere erat grauatus. *Ita cum Acosta limit.* 6. *citata n.*3. *Molina vbi supra nu.* 16. Imò verò, si delato iam maioratu ad ita grauatum, vocatus vlterius ad eum maioratũ, interroget eũ, cui maioratus delatus est, an ducere velit eã vxorem, cum qua contrahere est grauatus, responde- atque non velle, censetur eo ipso etiam defecisse cõditio, & transit maioratus in vlteriùs vocatum, neque ille prior maioratum recuperat, esto posteà mutet consilium, & ducat illam alteram, vt *cum eodem Acosta limit.* 6. *citata n.*9. affirmat Molina *vbi supra n.*18. argumento *l. pater Seuerinam in prin. ff. de condit. & demonst.* vbi textus interpretatur, conditionem, si non nupserit, si nubere noluerit. Si tamen ante delatum maioratum ducat aliam vxorem, eaque iam mortua tempore delati maioratus, cum illa contrahat, cum qua ab institutore contrahere iussus fuerat, censetur impleuisse conditionem, eaq; censetur nunquam defecisse: eò quòd impletio, aut defectio conditionis, attendatur, post delatam rem sub ea conditione relictam. Ita *Molina n.*16. *citato.*

6 Si mulier, quam vocatus ad maioratum ex institutoris præscripto suscipere tenebatur vxorem, post maioratum delatum, alteri nubat, tunc, esto maritus eius moriatur, antequam vocatus ad maioratum ducat aliam, non tenetur ita vocatus eam ducere, esto illa id velit ac petat: quoniam institutor de primis illius nuptijs intelligere videtur: & quoniam nubendo alteri post delatum maioratũ, sciens vocatum ad illum teneri ducere ipsam, censetur renunciasse ei conditioni ac grauamini. *Ita, cum Bal. & aliis, Acosta limit.* 6. *citata n.* 4. *& Molina vbi supra n.*17.

7 Communior sententia doctorum, *quam referunt ac sequuntur Greg. Lopez l.* 14. *titul.* 4. *part.* 6. *verb. e nose le embargara, & Emmanuel Acosta l. cum tale §. si arbitratu. limit.* 6. *n.*17. affirmat, in vltimis quidem voluntatibus, si conditio stet, quo minus impleatur, per mulierem, quæ noluit nubere cum eo, cui aliquid est relictum, si cum ipsa contrahat, vel stet quia mortua est ante tempus conditionis implendæ, haberi pro impleta: secus autem in contractibus. Vnde sequeretur, quòd, si maioratus institutus esset contractu irreuocabili, sub conditione, si vocatus ad eum contraheret cum aliqua, & conditio ex eo non impleretur, quòd illa nubere ei non vellet, aut moreretur ante tempus conditionis implendæ, transiret maioratus ad vlteriùs vocatum: imò verò, si quis sub illa conditione esset vocatus, fructus aliquos percepisset ex eo maioratu ad se iam sub ea conditione delato, teneretur eos etiam restituere, vnà cum maioratu ipso, vocato vlteriùs ad illum.

Mihi verò dicendum occurrit, *magna ex parte consentaneè ad Molinam vbi supra à n.*19. *& ad alios, quos Acosta n.*18. *citato refert.* In primis eiusmodi grauamina potius tanquam modos, quàm tanquam conditiones, solere imponi vocatis ad maioratus: in quo euentu, si per mulierem stet, quo minus talis modus impleatur, siue quia nubere non vult cum ita vocato, siue quia mortua est ante tempus, in quo modus impleri deberet, haberi pro impleto, *iuxta ea quæ supra dicta sunt.* Deinde dicendũ occurrit, quamuis concedendum sit id discrimen inter vltimas voluntates, & contractus, ad effectum, vt, quando aliud non constat de mente disponentium ex verisimilibus coniecturis, attentis circumstantijs concurrentibus, ita iudicetur; attamen, quando ex re ipsa, quæ agitur, & ex circumstantijs concurrentibus, contrarium sufficienter præsumitur, standum esse contrariæ menti disponentium, non solum in contractibus, sed etiam in vltimis voluntatibus. Sic *l. legatum C. de condit. insert.* definitur, cum patruus consobrinæ legatum reliquerit sub conditione, si cum filio patrui illius contraheret matrimonium, mortuo eo filio, exspirasse legatum propter defectum impletæ conditionis: quoniam præsumitur, non aliter intendisse eum testatorem relinquere illi consobrinæ legatum illud, nisi nuptiæ omnino sortirentur effectum. Eodemque modo intelligenda est *l.* 14. *titul.* 4. *part.* 6. quæ, cum iuxta regulam generalem de vltimis voluntatibus, in quibus apponuntur conditiones mixtæ ex potestatiuis & casualibus, multos casus definiat; definit tamen, si alicui relictum sit legatum sub conditione, si aliquã ducat vxorem, & illa moriatur ante tempus contrahendi cum illa, exspirare legatum ob nõ impletam conditionem fortuito illo euentu mortis illius: quod intelligendum est iuxta dispositionem *l. legatum citatæ*, atque in casu illius legis, aut in alio simili, in quo similiter omnino præsumatur, eam fuisse voluntatem testatoris, iuxta quam legem ea lex 14. sancita est. Eodem modo est è contrario dicendum in contractibus si aliquando apertis coniecturis constet, mentem disponentis fuisse, esto conditio mixta ex potestatiua & casuali deficiat casu fortuito, aut alia ratione, sine culpa eius, cui id onus est iniunctum, esse nihilominus dispositionẽ validam, sanè standum erit eius voluntati, validaque erit, tunc reputanda ea dispositio, esto conditio illis de causis deficiat: quoniam is, qui eam conditionem apposuit, solùm intendit, quando culpa grauati ea conditione, talis conditio deficeret, eam dispositionem reddi nullam, non secus ac si ea conditio esset modus, & non conditio. Sic, in vocationibus ad maioratum, etiam contractu irreuocabili, sub similibus conditionibus mixtis ex potestatiuis & casualibus, appositis in fauorem cuiusdam tertij, vt fœminæ, cum qua intendit maioratus institutor, vt cõtrahat, qui ad eum vocatur, rectè ait Molina *vbi supra n.* 26. si tales conditiones non deficiant culpa vocati, sed casu fortuito, aut culpa alicuius tertij, vel quod is, in cuius bonũ sunt appositæ, non velit præstare, quod ad id ex parte ipsius est requisitum, non reddi inualidam vocationem sub ea conditione factam: quia absque dubio ea est voluntas sub tali conditione vocantis ad maioratum. Cùm enim primo loco sub conditione illa eũ vocet, quem præ cæteris omnibus optat obtinere eum maioratum, in eoque conseruari nomen & familiam, & qui coniunctior esse solet, vtiq; censendum non est ob defectum eius conditionis absque vlla illius culpa, velle; vt alius, quẽ vlteriùs vocat, & illi priori postponit, succedat sine eadem condi-

tione in eodem maioratu, illeque prior in eo iam adepto priuetur, atque emolumentis ex illo perceptis. *Hoc idem confirmat Molina vbi supra nu. 26. argumento l. cum tale §. falsam causam ff. de conditionib. & demonst. atq; ex glos. 1. quæ sub conditione §. quoties verb. defectus ff. de condit. instit. & ex glos. l. 1. verb. manifestum C. de instit. & subst. quorundamque doctorum autoritate.* Itemque, quoniam voluntas præsumpta institutoris primum locum obtinere debet in interpretanda eius dispositione iuxta *l. in conditionibus in prin. ff. de condit. & demonst.* cuius verba sunt. *In conditionibus primum locum voluntas defuncti obtinet* (vbi glossa ait, vt prolata conditio non habeatur pro conditione, si illud voluit testator) *eaqúe regit conditiones.* Quæ verba, & glossa, apertè confirmant hanc nostram, & Molinæ sententiam.

Ex his facilè constat, esto ab aliquo tertio impeditum esset matrimonium vocati ad maioratum per vltimam voluntatem sub conditione, si aliquã duceret vxorem, si tamẽ nulla fuit culpa ita vocati, quo minus matrimonium celebraretur, non amittere maioratum ex præsumpta voluntate testatoris, *vt rectè Molina vbi supra nu. 27. obseruat.* Nihil impediente quòd, si culpa tertij, absque vlla culpa eius, cui hęreditas, aut legatũ, sunt relicta sub conditione mixta ex potestatiua & casuali, impediatur impletio conditionis, non habeatur pro impleta, sed pro deficiente, in vltimis voluntatibus, deturque actio ita instituto aduersus impedientem ad interesse, *vt habetur leg. inde Neratius §. idem Iulianus ff. ad l. aquil.* Modò tamen ille sit soluendo, alioquin conditio habetur pro impleta in vltimis voluntatibus, *vt ibi affirmat glossa,* non secus ac si impedimẽtum obuenisset à natura, & non culpa alterius, haberetur conditio pro impleta in vltimis voluntatibus, *vt ibidem affirmat textus, & latè prosequitur hæc Molina vbi supra à n. 20.* Interim enim dum interesse obtineri potest ab eo, cuius culpa conditio illa non fuit impleta, voluit illud ius, vt, etiam in vltimis voluntatibus, haberetur pro non impleta, contra regulam alioquin generalem in eisdem vltimis voluntatibus. In re autem proposita, contrarium est dicendum ex pręsumpta institutoris maioratus voluntate, nempe, etiamsi malitia alterius impeditum sit matrimonium, dari quidem mulieri, aut hæredibus illius, actionem ad interesse aduersus impedientem; vocatum verò ad maioratum sub ea conditione, neque maioratu, neque emolumentis inde perceptis, esse priuandum; eò quòd absque vlla ipsius culpa conditio non sit impleta: in quo euentu ea præsumenda est esse voluntas institutoris, esto maioratus contractu irreuocabili sit ab eo institutus. Lege apud Molinam *in additione ad n. 26. & 27. citatos,* duas exceptiones in vtraque re proposita.

SVMMARIVM.

1. *Conditio, aut modus, apposita vocato ad maioratum, quòd maioratus transeat ad vlteriùs vocatum, si ducat mulierem talis conditionis, vt ex Iudæis, aut Sarracenis, nisi seruentur, transit maioratus ad vlterius vocatum.*
2. *Maioratum num amittat, qui ignorantia inuincibili non seruat eam conditionem, aut modum illam ducendo, quæ conditionis prohibitæ non reputabatur, ex mente præsumpta institutoris pẽdet. Et in dubio, qualis eius mens fuerit, censendum est, eum non amittere.*
3. *Quando res esset occulta, non teneretur possessor maioratus illum deserere in foro conscientiæ, antequam id detegeretur.*
4. *Ad maioratum vocatio si fiat sub conditione, aut modo, vt vxorem ducat ex arbitratu, aut volũtate alterius, vel iuxta consilium illius, inualida est talis conditio, aut modus, censeturq; non apposita. Si autem fiat sub conditione, aut modo, vt consulat aliquem circa vxorem ducendam, valida sunt. Si tamen admodum difficile peti ab illo id consilium posset, obligatio non est seruandi eam conditionem, aut modum.*
5. *Vocatio ad maioratum, aut relictum, sub conditione, si consultat aliquem ad matrimonium contrahendum, non exspirant regulariter, si ille non consulatur, quia mortuus erat tempore nuptiarum, Quod si esset modus, nulla ea de re est dubitatio.*

DE CONDITIONIBVS, AVT MOdis, vt vocatus ad maioratum ducere non possit vxores certæ qualitatis: aut vt ducere teneatur vxorem arbitrio, vel consilio alterius. Disp. 614.

QVod ad primum attinet, ex dictis *disp. 207.* satis constat, eiusmodi conditionem, aut modum, validè imponi, nisi apponatur in pœnam. Talis enim conditio non impedit simpliciter matrimonium, liberorumque procreationem in commune reipublicæ bonum. Quare, si ea conditio non impleatur, aut fiat transgressio modi inducentis priuationem maioratus, deuolutionemque illius ad vlterius vocatum, amittitur maioratus. *l. cum ita legatum l. hoc modo, & l. hoc genus ff. de condit. & demonst. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina lib. 2. de primog. c. 13. n. 28. refert ac sequitur.* Quarè, si maioratus institutor onus vocatis iniungat, vt cõtrahere non possint cum descendentibus ex Iudæis, aut ex Sarracenis, vel cum ignobilibus, vel cum habente aliquam aliam similem qualitatem, neque ea conditio, aut modus, cum ea præcisione obligans, seruetur, transit maioratus ad sequentem ad illum vocatum. 1

Dubium autem est, vtrum, si ita vocatus cõtraxit cum ea, quæ communiter reputabatur carere eis omnibus qualitatibus; & insuper, facta competenti diligentia ad id sciendum, non competit illas habere, ac proinde ignorans inuincibiliter eas habere cum illa contraxit, posteaque comperiatur eas habere, vtrum, inquam, tunc amittat maioratum, Molina *vbi supra à n. 28.* tametsi trepidus & anceps, tanquam in æquiorem & benigniorem sententiam propendet, præsertim quando id onus iniungitur tanquam modus, & non tanquam conditio, vt regulariter iniungi solet in eiusmodi vocationibus ad maioratum, non amittere maioratum. Quid

Ducitur *l. si quis patrem ff. ad Maced.* vbi, qui pecuniam mutuo dedit ei filiofamilias, qui communi æstimatione talis non habebatur conceditur aduersus eum actio, nihil impediente senatusconsulto Macedoniano, non secus ac si filius familias non esset. Quamuis enim, qui cum alio contrahit, inuestigare diligenter qualitates illius debeat, an habeat aliquam, quæ vitiet contractum, aut impediat, ne ex illo actio competat; alioquin id sibi imputare debet, *vt habetur l. qui cum alio ff. de regul. iur.* id tamen fallit quando ignorantia esset multum probabilis, ac iusta, seu inuincibilis, ex eo, quia ille publicè reputabatur nihil tale habere, *argumento l. miles §. mulier ff. ad l. Iuliam de adul. & l. Barbarius ff. de offic. prætor. per quæ iura id affirmant Alexand. Decius, & alij, quos Molina num. 30. refert.* Fundamentum.

Potiùs tamen dicendũ arbitror, id expendendũ, iudicandumq; esse ex verbis & affectu institutoris maioratus, & ex alijs circũstantijs concurrentibus: quarè, si intelligatur, mentẽ institutoris fuisse, etiã 2

quando

quando vt modum id disposuit, velle, vt, esto ex ignorantia inuincibili contraheret cum muliere eius qualitatis, amitteret maioratum, & transiret ad vlterius vocatum, ne ea macula reperiretur in successore, qui tanquam caput familiæ ipsius obtinere deberet eum maioratum, vtique illum amitteret successori: quoniam validè ac licitè apponere potuit eum modum illa de causa. In dubio tamē censendum esset illum non amittere, etiamsi tanquam conditio id fuisset appositum: quoniam in dubio melior est conditio possidentis: & quoniam in dubio propendendum est in eam sententiam æquiorem, ac benigniorem, vt ille absque vlla sua culpa non amittat maioratum.

3 Dubium est. Quid, si absq; dubio sit præsumptio, mentem institutoris fuisse, vt, esto cum ignorantia inuincibili contraheret cum muliere eius qualitatis, amitteret nihilominus maioratum, & transiret in vlteriùs vocatum? tenebiturne in foro cōscientiæ illum relinquere, & tradere successori, eo ipso, quod sibi constet, mulierem cum qua contraxit, affectam esse ea qualitate? Dicendum arbitror, si res sit occulta, cum in rebus honoris, & famæ, interim dum res est occulta & nulla oritur infamia, perinde res habeat, ac si non esset, præsumendum esse, institutoris voluntatem nō esse, vt in eo euentu possessor maioratus, qui ad ipsum plùs, quàm cæteri vocati, pertinet, cum tanto suo dedecore & detrimento, relinquat maioratum, & alteri eum tradat: præsertim quia id efficere non posset, nisi rem manifestando, eò quòd non possit pro suo libito priuare successione illius liberos suos ex illa vxore, illique statim se opponent, nisi res detegatur ac sciatur, qua de causa in ipsorum detrimentum eum alteri tradat. Neque verisimile est, institutorem velle in eo euentu exponere illum tanto periculo conscientiæ, vt cum suo tanto detrimento bonorum temporalium, honoris, ac famę, exerceat rem adeò difficilem, qualis est id detegere, & spoliare se eo maioratu. Atque in dubio, an illa adeò irrationabilis esset mens illius, melior esset conditio possidentis. Præsumendumque esset, principem non velle admittere adeò duram, & irrationabilem conditionem, ac modum, ita instituentis maioratum.

Fundamentum. Ad l. verò, si quis patrem, dicendum est, longè diuersam esse rationem de priuilegio Macedoniani concesso filiisfamilias circa mutuum ipsis factum, & de dispositione alicuius de suis bonis instituendo maioratum pro suo beneplacito, & cum grauaminibus & modis, non iniustis, quæ vellet. Hoc enim secundum vim habet, etiam circa ignorantes inuincibiliter, si ea sit mens institutoris: primum verò, & alia, quæ similiter iure positiuo sunt instituta, æquitas non patiebatur, vt se extenderent, etiam ad ignorantes inuincibiliter cum iactura suorum propriorum bonorum.

Molina *vbi supra num.* 34. ait, se aliquando vidisse, vocatos ad maioratum cum eiusmodi clausulis, antequam cum aliqua matrimonium celebrarent, corā iudice loci, à quo eius mulieris origo pendet, inquirere de gente illius, longasq; probationes ea de re ad perpetuam rei memoriam facere. Non tamen probat eiusmodi nimiam, & extraordinariam diligentiam in iudicio, ne ex ea dolus pręsumatur, & ne occasio sit litium ea ipsa de re: pręsertim cum, vt vllius essent momenti aduersus vlterius vocatum, fieri deberent, ipso ad eas faciendas citato. Laudat verò diligentem earum qualitatum extra iudicium inquisitionem factam, ne ipse circumueniatur, & vt, si circumuentum se inueniat, possit ea præsentare in iudicio ad probandam suam sufficientem diligentiam, & ignorantiam inuincibilem, quatenus id prodesse ei, iuxta hactenus dicta, poterit. Hæc de primo eorum, quæ proposita sunt.

4 Quod ad secundum attitinet, si conditio, aut modus sit, vt ducere teneatur vxorē arbitrio alterius, puta patris, aut matris, curatoris, aut alterius, inualida est talis cōditio aut modus, tanquam impeditiua matrimonij, eiusque libertati contraria. *Ita habetur l. cum tale §. si arbitratu (alias incipit, rescriptum est) & l. filiæ suæ ff. de condit. & demonst. l. turpia §. 1. ff. de leg. 1. & affirmat communis sententia, quam referunt ac sequuntur Molina vbi supra num.* 35. *& Acosta §. si arbitratu ampl. vlt. atque disp.* 207. *ex Gama* retulimus, *iuxta eam* fuisse iudicatum in Lusitano senatu circa legatum fœminæ cum eo onere relictum. Eamque sententiā ait Molina intelligere doctores communiter, siue in arbitrium, siue in liberam voluntatem alterius, tales nuptiæ relinquantur. Cùm autem *disputatione præcedente* dictum sit, validam esse dispositionē, qua aliquid alicui relinquitur, si talem determinatam duxerit, neque id minus cum libertate nuptiarum pugnet; quàm si idem relinquatur eidem sub conditione, vt arbitrio talis ducat vxorē, imò minùs, cùm arbiter multas sub disiunctione possit ei proponere ex quibus vxorem eligat, profectò non facilè redditur ratio, cur vna conditio validè sit apposita, & non alia. Neque video quid aliud de hac re cōmodius dici possit, quàm hæc pendere ex dispositione iuris humani, illique esse standum interim, dum non abrogatur, & aliud sancitur. Vtinam „ autem pauciora ciuilia iura ab Ethnicis fuissent „ sancita, & à principibus Christianis in suis regnis „ recepta. „

Si autē conditio, aut modus sit, vt petere teneatur ab aliquo consilium, quam ducat vxorem, sanè quia, illo petito, non astringitur illud sequi, sed ducere poterit, quam voluerit, tunc ea conditio, aut modus validè apponitur, *vt cōmunis doctorum sententia affirmat, quam Molina vbi supra n.* 36. *refert ac sequitur.* Neque est audiendus Acosta *ampliatione citata*, qui contrarium affirmat, ductus ea ratione, quòd ea conditio retardare possit matrimonium, dum acceditur ad petendū consilium, & deliberatur. Dum enim id excogitare voluit tanquam rationem, cur conditio, vt ducat vxorem alterius arbitrio, nulla sit, hanc aliam sibi persuasit opinionem, contra cōmunem doctorum sententiam, quam communem sententiam confirmat. *l. cum tale §. Mauiæ ff. de cond. & demonst.* dum eam lex docet, validam esse conditionem, quæ nō impedit, sed retardat matrimonium. Quod præsertim habet locum ex tam iusta causa, atque est, vt consilium petatur ad vtiliùs & meliùs celebrandum matrimonium. Quando autem conditio esset, vt non solum consilium peteretur, sed etiam vt iuxta illud celebraretur matrimonium, inualida esset conditio: quia iam esset conditio alterius arbitrio illud celebrandi. Quando item tam difficilè peti posset, vt id impedimento esset, vt celebrarentur matrimonia, cessaret obligatio seruandi talem conditionem, aut modum, vt *cum Panor. & aliis, affirmat Molina vbi supra n.* 39.

Dubium est, quando aliquid est relictum alicui sub conditione, vt ad matrimonium celebrandū consulat aliquem designatum, si is designatus è vita discedat ante tempus contrahendi, vtrum exspiret legatum, aut relictum, quasi deficiente conditione, sub qua est relictum. Alexand. Felin. & Roder. Xuarez. *quos Molina vbi supra n.* 4. *refert*, affirmanter responderunt, ducti *l. cum tale §. si arbitratu ff. de condi. & demonst.* vbi habetur, si discedat persona, cuius arbitratui nuptiæ commissæ sunt, legatum non cessare: quia conditio pro nihilo est: ex quo textu inferri videtur, quod si conditio fuisset valida, mortuo eo, cuius arbitrio res est commissa, defecisse conditio censetur. Quamuis autem Molina *n.* 41. subiungat, sententiam hanc simpliciter sumptā veram esse, admittendam tamen non esse in Hispanis maioratibus propter rationem *disputatione præcedente* redditam, quia videlicet nō est præsumendū, 5

mentem institutoris esse, vt primò vocatus, ob nõ impletam eam conditionem absque vlla sua culpa, priuetur maioratu, & transeat ad vlteriùs vocatum. Quamuis, inquam, ita sentiat Molina; ego tamen, neque eam sententiam admittendam regulariter censeo in legatis, non solùm si tanquam modus legati id apponatur (in quo omnes conueniunt) sed etiam simpliciter: quoniam rarò ex circunstantiis concurrentibus præsumendum erit, eam fuisse voluntatem testatoris, qui & legatum, & conditionem illam, in bonum solius legatarij solet statuere: in similibus autem conditionibus potiùs voluntati testatoris quàm generalibus regulis conditionum est standum *vt disputatione præcedente dictum, comprobatumque est.*

SVMMARIVM.

1. *Successores in maioratu vnde ortum habuit, vt agnomen & arma institutoris accipiant, & vt ad id adstringi consueuerint. Successores verò in variis regnis, arma, seu insignia singulorum solent accipere, non verò agnomina Regum, quibus succedunt.*
2. *Si ad maioratum aliquis vocetur sub vera conditione, vt assumat agnomen & insignia institutoris, neque dominium, neque ciuilissimam possessionem comparat, nisi priùs conditionem impleat. Atque eo ipso, quod illam transgreditur, res cum fructibus ex eis perceptis, restituere tenetur successori. Quando verò id apponitur tanquam modus (vt regulariter fit) comparat dominium ac possessionem ante modum impletum, nisi institutor aliud statuat. Atque tunc modus æquipollet conditioni. Et quando ex transgressione eiusmodi res cum fructibus sint restituendæ.*
3. *Conditionem assumendi agnomen & arma institutoris quando vocatus censendus sit transgressus, vt maioratus ad alium transeat.*
4. *Modum, vt assumat agnomen & arma institutoris, quando vocatus ad maioratum censendus sit transgressus, vt maioratus transeat ad vlterius vocatum.*
5. *Vocatus ad maioratum sub conditione, aut modo, vt assumat agnomen & arma institutoris, assumere illa tenetur, esto minus decentia sint.*
6. *Maioratus vnus si institutus sit sub conditione, aut modo, vt successor assumat agnomen & arma institutoris sine admixtione alterius agnominis & armorum, non potest simul habere alium maioratum qui conditionem, aut modum, assumendi agnomen ac arma habeat. Secus si institutuores vtriusque solum obligent assumere agnomen & arma.*
7. *Quando multi maioratus in eodem successore concurrunt, si cætera paria sint, cognomen & arma antiquioris. itemque paterni, præponi debent agnomini & armis minus antiqui, materni, aut vxoris. Et quando hæc non omnino vsu seruentur. Et multa de armis regnorum Hispaniarum.*
8. *Cogi an possit successor in maioratu sumere agnomen & arma institutoris, quando id institutor non præcepit.*
9. *Capellæ, aut sepulchri, institutor si præcepit vt ibi arma, & nomen apponerentur, implendum id est. Non verò si præciperet fieri aliquid, quod gentilitatem saperet, minimeq; diceret.*

DE CONDITIONIBVS, AVT MODIS, circa nominis, ac armorum delationem.

Disput. 615.

1 CVm maioratus Hispani, inter alios fines institui soleant, in memoriam eius, qui illorum est autor, atque in splendorem, memoriamque familiæ, quæ ab eo propagatur, cuiusq; ille præcipuum est caput, à quo cæteri nobilitatem, agnomenque accipiunt; inde effectum est, vt consuetudine in Hispanijs sit introductum, vt successores in maioratu agnomen primi institutoris accipiant, eiusq; arma, seu insignia, deferant, & vt ad vtrunque maioratus institutores non immeritò astringere soleant futuros successores in eo maioratu. Ex eo autem præcepto in Hispanijs non colligitur, mentem institutoris maioratus esse, vt filijs præferantur masculi vlterioris gradus ac lineæ, *vt bene Molina affirmat lib. 2. de primog. c. 14. n. 9.* quicquid sit de alijs nationibus ob varios earum mores ac statuta. Successores autem in regno, arma quidem, seu insignia, regni accipiunt: quod si plura regna illis accrescant, vel ex matrimonio, quod contrahant, vel iure successionis, aut belli, variorum etiam regnorum arma, seu insignia accipiunt, vt vsu in Hispanijs & extra Hispanias est receptum; agnomina verò antecessorum non accipiunt: propterea quod; ob regiæ dignitatis præstantiam, satis vnicuique Regum sit suum nomen proprium. In Gallia licet non sint maioratus more Hispaniarum, *vt tamen Molina li. 2. de primog. c. 14. num. 2. ex Tiraquello refert*, solus primogenitus arma, seu insignia, familiæ plana atque simplicia defert; cæteri verò filij posteriùs nati aliquid eis admiscent; vt sit aliquod discrimẽ, quo primogeniti à non primogenitis secernantur ac dignoscantur. In Hispanijs verò cum successores in maioratu, qui primogeniti esse solẽt, teneantur arma & cognomen accipere, cæteri ad neutrum astringuntur: tametsi vtrunque honoris causa accipere soleant.

Cum autem præceptum, quo maioratus institutor onus successoribus in eo maioratu iniungit, vt cognomen ipsius assumant, armaque seu insignia ipsius deferant, iustum sit, nihil iniquitatis, aut indecentiæ continens vtique seruandum est à successoribus in maioratu, alioquin eo sunt priuandi, transitque in vlteriùs vocatum, *vt affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Greg. Lopez l. 3. tit. 4. p. 6. glos. vlt. & Molina vbi supra n. 10. colligitq; l. hoc iure § vlt. ff. de donat. & l. si sciendum & l. facta §: si sub conditione vers. si verò nominus ff. ad Trebel:* Hæc verò duo posteriora iura manifeste supponunt, hæredem sub conditione institutum, vt accipiat nomen testatoris, etiamsi grauatus sit restituere hæreditatem alteri, teneri eam conditionem, aut modum implere, & idem supponunt de simili legatario; cæterum quando non vult esse hæres quia iudicat id sibi non expedire, & cogitur hæreditatem adire, vt eam continuo restituat fideicommissario *iuxta ea quæ disp. 186. dicta sunt*, meritò in eis iuribus subiungitur, posse iudicem eam conditionem remittere, vt hæreditatem, non in suum, sed in fideicommissarij tantummodò commodum, adeat. 1

Quando quis ad maioratum esset vocatus sub vera conditione, si agnomen, arma seu insignia, institutoris assumeret, tunc sanè neque dominium, neque possessio illius, etiam ciuilissima, transiret in illum, nisi impleta conditione, ac dependenter ab impletione conditionis: eaque de causa assumere illa teneretur, antequam apprehenderet realem eorum bonorum possessionem: quandoquidem nihil esset, quod impedire posset, se statim eo nomine appellari, & profiteri arma assumere, eaque depingi, aut sculpi statim facere, nisi iam essent depicta, aut insculpta, in rebus maioratus, vt esse solent in domo, & in rebus alijs, quæ ad ipsum deueniunt. Quin, si occuparet bona maioratus, neque conditionem illam tempore congruo impleret, tenetur restituere vlteriùs vocato res cum fructibus ex illis perceptis, *iuxta ea quæ disput. 611. dicta sunt.* Vt tamen Molina *vbi supra num. 12.* bene obseruat, rarò hoc onus vocatis ad Hispanos maioratus imponi solet tanquam conditio, sed eis tanquam modus solet id onus imponi. Quare necesse non est, eum, qui ad maioratum sub eo modo vocatur, illum implere 2

plere ante dominium & possessionem, etiam realem, maioratus comparatam, sed satis est implere eum posteà tempore congruo. Quod intellige, nisi institutor præcipiat, vt id fiat ante comparatam possessionem, etiam ciuilem, *iuxta ea quæ disputat. 611. dicta sunt.* Atque tunc modus conditioni æquipollebit: sicut etiam conditioni æquipollebit, si institutor, esto non præcipiat modum impleri ante apprehensam possessionem, præcipiat tamen, vt, qui eum non seruauerit, censeatur nunquam vocatus ad eum maioratum: in quo euentu, si modò cõtraueniatur, res, cum fructibus ex eis perceptis, restitui debent vlterius vocato, *vt ibidem hæc omnia dicta sunt.* Atque vniuersim idem circa hunc modum est dicendum, quod circa modos iniunctos ab institutore maioratus ibidem in genere dictum.

Quando cognominis, armorumque, delatio tanquam conditio vocato ad maioratum est iniuncta, statim ac maioratus alicui est delatus, tenetur cùm primum commodè potuerit, eam implere; alioquin eo ipso maioratum amittit vlteriùs vocato; præsertim, si admonitus, conditioni contraueniat, *vt bene Molina vbi supra num.* 13. *& à numer.* 20. *ait.* Imò eo ipso, quòd contrauenit, aliud nomen, & alia arma deferendo, & non illa, meo iudicio, etiamsi admonitus non sit, censetur conditio defecisse, amissumque proinde esse maioratum vlteriùs ad illum vocato.

4 Quando verò id onus tanquam modus iniunctum est vocatis ad maioratum, dubium est vtrũ, vt is, ad quem maioratus est delatus, illum, ob non obseruatum eum modum, amittat vlteriùs vocato, necesse sit, eum admoneri priùs à iudice, & post admonitionẽ elabi annum integrum, in quo modum non impleat: quemadmodum vt hæres, aut legatarius, vel exequutor testamenti, amittant hæreditatem, legatum, aut commodum à testatore ipsis relictum, ob non mandatam exequutioni voluntatem testatoris ipsis ab eo iniunctam, necesse est, vt, admoniti à iudice, labatur post eam admonitionem annus integer, in quo illã non impleant, *vt ex authentico hoc amplius. C. de fideicommiss. & ex authentico de hæredib. & falsis §. si quis autem non implens disp.* 251. *dictum est.*

Molina vbi suprà, cùm rem fusè disputasset. *nu.* 23. rectè ait. Etiamsi maioratus institutio, modiq; iniunctio, per vltimam voluntatem essent factæ, requiri quidem interpellationem, vt modum seruet, non tamen esse necessarium elabi annum, vt maioratum amittat, & deuoluatur ad vlterius ad illum vocatum, neque in re proposita locum habere dispositionem illorum authenticorum. Ratio est, non solum, quoniam modus, de quo loquimur, breuissimè impleri potest, per epicheiamque est censendum, authentica illa de illo non fuisse loquuta; sed etiam quoniam is, ad quem maioratus est deuolutus, deferendo aliud nomen, & alia arma, non solùm non seruat modum, sed etiam illum transgreditur, eique contrariatur; repugnando oneri ab institutore sibi iniuncto, cum illius iniuria & vilipendio: in quo euentu credendum non est, voluntatem institutoris esse, vt prius elabatur annus, in quo toto cõtraueniatur dispositioni ipsius, antequam ille maioratu priuetur: neq; item est credendum, id disponere intendisse · disputatione autem citata dictum est, quando constat aliud intendisse testatorem, voluntati ac dispositioni illius esse standum, neque expectandum annum, iudicisque admonitionem. Addere, eo ipso, quod modo contraueniatur, vtendo alio nomine, aliaque arma, & non institutoris, assumendo ac deferendo, amittere maioratum ob modi transgressionẽ, & deuolui ad vlterius vocatum, esto nulla admonitio præcesserit admonitionem verò solùm dicerem necessariam, quando ille se haberet negatiuè, neque institutoris arma, neque aliqua alia, assumendo ac deferendo:

Quæ autem de eiusmodi conditione, aut modo, dicta sunt, quãdo maioratus vltima voluntate fuit institutus, multò magis habent locũ, quando contractu irreuocabili fuit institutus: quoniam authentica, hoc amplius, solùm loquitur in vltimis voluntatibus: & quoniam, *vt cum commum doctorum sententia ait Molina vbi supra n.* 24. modi & conditiones in contractibus appositi, si tempus non sit præfinitum, intrà quod impleri possint, quam primùm commodè fieri possit, impleri debent, neque illis vnquam est contraueniendum. Quod si in maioratus institutione, quocunque modo facta sit, ponatur clausula, quòd quandocunq; possessor, modo, aut conditioni, alicui contrauenerit, priuetur maioratu, vt frequenter apponi solet, tunc eo ipso, quòd contrauenitur, possessor illius potest priuari maioratu.

Molina *vbi supra numer.* 25. ait, teneri vocatum ad maioratum seruare conditionem, aut modum, impositum assumendi cognomen institutoris, & deferendi eius arma; modò tamen honesta sint, & non turpia ac indecentia, comparatione eius, qui ad maioratum vocatur. Ducitur, *l. sed sciendum & l. facta §. si sub conditione, vers. si verò nominis, ff. ad Treb.* quæ id docent de hærede sub illa conditione grauato restituere alteri hæreditatem. *Atque in eadem sententia est Greg. Lopez, l.* 3. *titul.* 4. *part.* 6. *glos. vlt.* Certè diuersa est ratio de hærede grauato, qui non vult adire hæreditatem, & cogitur illam adire, vt eam tradat fideicommissario, de quo illis in iuribus est sermo: is enim non tenetur assumere cognomen testatoris, si indecens sibi sit; etiamsi sub ea conditione sit hæres institutus; neque tunc necesse est, vt iudex remittat talem conditionem, aut modum: atque id est, quod illa iura disponunt. In institutore verò maioratus, qui sui memoriam desiderat, & cum eo onere ad fruendum suis bonis vocat, neminem cogendo vocationem acceptare, non video cur reijcienda sit conditio, aut modus, esto id cognomen, & arma, minùs decentia sint vocatis ad eum maioratum. Et quando maioratus contractu irreuocabili esset institutus, sub eaque conditione vocationes fierent ad eum maioratum, certe inualida esset vocatio, nisi impleretur ea conditio, *vt ex dictis in præcedentibus satis liquet.* 5

6 Quando vnus maioratus esset institutus sub cõditione, aut modo, vt possessor illius teneretur assumere solùm cognomen, aut sola arma institutoris, sine admixtione alterius nominis, aut aliorum armorum, vt aliquando solet præcipi, tunc, siue alius maioratus sit similiter institutus, siue sub conditione, aut modo, vt assumat cognomen, & arma institutoris, non potest vnus & idem succedere simul in vtroque maioratu, sed tenetur alterum eorum eligere, quem maluerit: eò quòd adimplere non possit præceptum vtriusque institutoris, & onus, sub quo vterque maioratus est relictus. *Ita Molina vbi supra, num.* 26. *&* 27.

Vtrum autem idem sit dicendum, quando vterque institutor præcipit assumi cognomen ipsius, & arma, nihil addendo, quo iniungeret, vt ea sola, sine aliorum admixtione, assumerentur. Multi, *quos Molina vbi supra numero* 28. *refert*, affirmanter responderunt, quamuis non loquantur in particulari de maioratibus Hispanis. Ducti, quòd, cùm id iniungatur in institutoris ac familiæ memoriam, atque ex parte institutor, eiusque familia, obscuretur admixtione alterius cognominis, & armorum, censendum sit, id illos intendisse. Molina tamen numero 30. ait, id nunquam in Hispanijs in forensibus controuersijs fuisse admissum, contrariumque vsum esse receptum, cui est standum.

Ei verò cõsuetudini suffragatur, quòd, qui cognomen & arma vtriusque institutoris defert, simpliciter paret præcepto ac grauamini ab vtroque iniuncto. Et quoniam, cùm vtraque forma in maioratuum institutionibus consueuerit poni, nempe, vt sola institutoris arma & cognomen, assumantur sine alia admixtione; & vt assumantur arma & cognomen; sane, qui primum intendebat, sibi imputare debet, quòd id non sufficienter expresserit, vtendo secunda forma, & non prima. Adde, in regnis, concursu plurimorum regnorum in vno Rege, admisceri arma plurium regnorum: maioratus autem Hispani, regna, præsertim Hispana, imitantur, quando aliud institutione non fuit expressum. Adde etiam, ex concursu duorum maioratuum in vno, augmento diuitiarum, & potentiæ, vnumquemque institutorum, eiusque familiam, magis nobilitari, celebrioremque fieri, quàm si ille vno tantùm maioratu potiretur.

7 Quando multi maioratus in vno homine concurrunt, si cætera sint paria, cognomen & arma antiquioris præferri debent cognomini & armis minùs antiqui, ita vt antiquioris cognomen & arma primo loco assumantur & apponantur, *argumento l. 1. C. de consul. lib. 12. lib. 1. C. de præfect. prætor lib. 12. & l. 1. ff. de albo scrib. & cum alijs affirmat Molina vbi supra n. 36.* Dixi, si cętera sint paria, quoniam, si maioratus posterior sit longè maior ac excellentior, præponuntur eorum arma & cognomen, *argumento ferè iurium omnium, quæ citata sunt.* Sic Philippus II. Hispaniarum Rex, cùm morte Henrici, Lusitanum regnum, vnà cum prouincijs Orientalibus, & Occidentalibus, ei annexis, accepisset, honorificum locum in titulo suorum regnorum, atq; in armorum collocatione, vt par erat, illi concessit, eum præferendo multis alijs regnis iam antea coronæ Castellæ annexis. Si item maioratui ex parte patris accedat maioratus ex parte matris, aut vxoris, etiamsi antiquior, & aliquantulum maior, ratio postulat, vt maioratus paternus primum locum obtineat. Sic quamuis à Legionensi regno recuperari cœperit Castellæ regnum post Hispanias à Saracenis occupatas: quia tamen Castellæ regnum hæreditarium fuit Ferdinando primo, Legionense verò ei accessit ex Santia vxore, *vt disp. 576. dictum est*; Castellæ regnum in titulo, & collocatione armorum Legionensi regno ab eo tempore prælatum fuit. Neque refert, quod idem Castellæ regnum prælatum etiã remanserit coronę Aragonię, quando matrimonio Ferdinandi quinti Aragoniæ Regis cum Elisabetha Castellæ Regina coniuncta ea regna fuerunt. Tum quoniam id in pactum fuit ita deductum. Tum etiam, quoniam nõ expediebat, vt Aragoniæ regnũ à Castellano deriuatum, illique quondam feudatarium, vsque ad captam hanc nostram ciuitatem Conchensem, quando ob suppetias ad illam capiendum à Rege Aragoniæ allatas, dominium etiam directum eius regni illi condonatum est, caput fieret Castellani regni, atque Hispaniarum. His, quòd attinet ad Legionense regnum accedit, quòd cùm Castella, ante Hispanias à Saracenis occupatas, caput, Gothorum tempore, fuerit Hispaniarum, suaque amplitudine longè antecederet Legionense regnum, neque Christiani dominium Castellæ, & cæterarum Hispaniarum, ex eo amiserint, quòd bello iniusto à Saracenis fuissent occupatæ; meritò tunc (recuperata præsertim parte regni Castellæ ab Hispanis, qui ad Legionem confugerant) idem Castellæ regnum prælatum eo modo Legionensi fuerit regno. Ex his constat, immeritò Carolum Molinæum vitio Hispanis vertere, quòd in titulo, & armis Castellanum regnum Legionensi antiquiori in Hispaniarum recuperatione præferamus.

Admonet Molina *vbi supra n. 45.* Quæ hactenus dicta sunt, de pręferendo vno maioratu alteri quoad cognomen & arma, quando vnus & idem succedit in duobus maioratibus, quæ astringunt successorem in eis assumere cognomen & arma primi institutoris, solùm intelligenda esse ex quadam decentia & congruitate; non verò quòd ad id omnino & simpliciter astringatur: consuetudine enim in Hispaniis est receptum, vt pro arbitrio præponere possit cognomen & arma eius, cuius voluerit; modo vtriusque institutoris arma, & cognomen, assumere non omittat.

Dubium est, vtrum, quando maioratus institutor non præcepit, successorem in eo, cognomen & arma primi institutoris assumere, sit ad id cogendus, possitque ea de causa priuari maioratu. Ad quod Molina *vbi supra num. 46.* rectè respondet, non posse ea de causa priuari maioratu. Neque ego video, cur ad id cogi possit, esto decens, gratique animi sit, id efficere. Molina ait, quando institutor esset nobilissimus, posse successores ad id cogi à iudicibus alijs ad id mitioribus statutis eis pœnis, nisi id efficiant. Eum legito. 8

Opere item est omnino implendum, si capellæ, aut sepulchri, institutor præcipiat, vt arma, aut etiam nomen, ipsius in eis apponantur. Si tamen præciperet aliquid fieri, quod saperet Gentilitatem, minimeque deceret virum Christianum, id implendum non esset, *vt cum Greg. Lopez glossa vlt. citata, Molina vbi supra num. 47. rectè affirmat.* 9

SVMMARIVM.

1. *Maioratus institutio quando legitimus aliorum non contingit, successor in illo non plus tenetur præbere alimẽta descendentibus institutoris, quàm si ea bona vinculo maioratus alligata non fuissent.*
2. *Maioratus vt instituatur contingendo legitimas alijs debitas, facultas cur concedi non debeat, aut licitè possit, & quæ alimenta, ac qualia relinquenda singulis, quibus legitima debebatur.*
3. *Quibus relinquenda sint eiusmodi alimenta, & debentur, etiam a matre, si ipsa sit, quæ eum maioratum instituit, debenturque etiamsi filij non egeant, aliundeque competentia habeant alimenta.*
4. *Institutor maioratus in eo quod ratione alimentorum ita relinquit, nullum potest imponere grauamen.*
5. *Non est necesse eiusmodi alimenta relinqui titulo hæredis.*
6. *Maioratus institutor si non relinquat alijs filijs alimenta, aut competentia alimenta, non redditur nulla institutio, sed agitur, vt de bonis maioratus soluantur.*
7. *Illegitimis filijs si institutor maioratus competentia alimenta non relinquat, agunt vt de bonis vinculatis ipsis dentur.*
8. *Alimenta competentia postquàm semel data sunt ijs, quibus legitima debebatur, neque maioratus institutor, neque successores in eo tenentur illis, aut alijs, alimenta aliter præbere, quàm si ea bona titulo maioratus non haberent. Et quousque consanguineis, & quo ordine alimenta tribuere teneantur.*
9. *Alimenta, quæ ob egestatem à consanguineis debentur, officio iudicis petuntur, & quo modo exequutio fiat: quæ verò debentur ratione legitimæ, iure actionis petuntur.*
10. *Alimenta annua, aut menstrua, nisi aliud sit dispositum, anticipata sunt soluenda.*
11. *Alimenta a iudice taxanda, & qualiter causa summaria tractari debeat. Neque de illis cognoscit iudex Ecclesiasticus inter laicos, nisi incidenter cum causa Ecclesiastica.*

12. Cir-

12. *Circa alimenta an pacisci, ac transigi possit.*
13. *Alimentis alioquin debitis, priuari quis potest ex causis, ex quibus potest exhæredari, exceptis necessariis ad vitam conseruandam.*
14. *Alimenta si semel integrè tradita sint, & iterum is alimentis indigeat, quando ei tradi debeant, etiam de bonis vinculatis.*
15. *Alimenta quando vnus petit, & alius ei non deberi contendit, quando debitor cogi debeat ea præstare, & sumptus ad litem, & quando non, & quando is, cui præstari iubentur, teneatur cautionem præbere, quòd ea restituet, si succumbat.*

INSTITVTORES MAIORATVS, AVT *etiam successores in illo, quovsque descendentibus institutoris præbere teneantur, aut non teneantur, alimenta, vel etiam dotes fœminis. Disp. 616.*

1 QVando, vt maioratus instituatur, necessaria non est regia facultas, quia in eo non contingunguntur legitimæ aliis filiis debitæ, sed illis saluæ manent, sanè non alia incumbit necessitas, vel institutori maioratus, vel successori in illo, præbendi alimenta ascendentibus institutoris, vel descendentibus, quàm illa, quæ incumbit alijs, qui neque maioratum instituunt, neque in eo succedunt; *de qua copiosè dictum est disp. 168. disp. 228. §. causæ legitimæ, & potissimum disp. 228. in quinto effectu patriæ potestatis.* Idem dicendum est, quando maioratus ex regia facultate instituitur, non quòd contingantur legitimæ, sed quòd, quando in hoc regno maioratus instituitur ex tertio, prætermittatur ex parte, aut in totum ordo in eo euentu præscriptus. *l. 27. Tauri, quæ est 11. titul. 6. lib. 5. nouæ collect.* tunc enim, cùm non contingantur legitimæ alijs debitæ, non magis, vel institutori maioratus, vel successori in illo, necessitas incumbit alimenta præbere ascendentibus, vel descendentibus institutori, quàm si ipse ea bona haberet vinculo maioratus minimè alligata.

2 Quando autem maioratus instituitur ex regia facultate, eò quòd ea institutione contingantur legitimæ descendentibus, aut ascendentibus debitæ, iam supra *disputat. 578. præsertim conclusione 3. & 4.* diximus, nostra sententia non debere, nec posse concedi eam facultatem, in præiudicium aliorum descendentium, quibus maior legitima ex legum præscripto sit debita. Itemque, deficientibus descendentibus, nec debere, nec posse, concedi facultatē, vt in vno ascendentium constituatur maioratus, cum præiudicio aliorum, quibus minuatur portio legitima eis ex legum præscripto debita. Ostendimus præterea, esto vera esset multorum sententia, qui affirmant, posse Regem concedere talem facultatem, valideque ac licitè ex ea facultate institui maioratum, contingendo, ipsis inuitis, legitimas descendentibus, aut ascendentibus, debitas; nihilominus relinquenda esse ex eisdem legitimis eiusmodi descendentibus competentia alimenta, pro qualitate, & cōditione cuiusque, spectatis circumstantijs omnibus concurrentibus; atq; relinquenda eis esse, non tantùm tribuendo singulis eorum competentia alimenta singulis annis, interim dum viuunt, quæ exspirent, & cessent eis defunctis; sed etiam relinquenda, tribuendaque esse vnicuique ad alimenta competentia bona, quibus congruentem statum, siue matrimonij, siue alium possit assumere, & in eo competenter sustentari, de eisque disponere in tempus post mortem suam. Vnde fœminis ad alimenta tribuenda est competens dos, vt nubere honestè possint pro qualitate sui status & cōditionis. Id verò *disputatione citata* ostendimus cum Molina, & cum communi doctorum sententia, tametsi ex longè diuerso fundamento ab illo, cui Molina nitebatur; neque erit opus hoc loco illa repetere. Diximus verò cum eodem autore, & plerisque alijs relinquenda necessariò esse eiusmodi alimenta singulis alijs filijs, ac filiabus, etiamsi aliunde habeant competentia alimenta, & longè maiores opes: quæ omnia circa alimenta iterum asseuerat ac confirmat idem Molina, cum plerisque alijs, *quos citat, libr. 2. de primog. c. 15.* Nunc verò addendum ducimus, tam difficile id taxari, & mandari integrè exequutioni, & tam multas difficultates ac lites circa ea oriri alimenta, quæ eiusmodi maioratuum institutores descendentibus præstare tenentur, & quæ posteà successores in eodem maioratu tenentur præstare, vt hoc ipsum confirmet, minimè expedire concedi facultatem ad maioratum instituendum contingendo aliorum descendentium legitimas; præterquam quòd, nostra sententia, id licitè fieri non possit, *vt disputatione citata ostendimus.*

3 Vt autem, posita aliorum opinione, & consuetudine, qua eiusmodi facultates à Rege concedi solent, & iuxta illas maioratus constitui, contingendo legitimas aliorum descendentium, rem hanc ad summam redigamus. Quia eiusmodi alimenta cæteris descendentibus debentur, tanquam portiones legitimarum ipsorum, quas nefas est vlterius minuere, vt inde maioratus instituatur, sed portiones illæ, tanquam competentia singulis alimenta modo ex parte explicato sunt illis tradendę, succeduntque loco integrarum legitimarum, ipsis alioquin ex legum præscripto debitarum, *id quod docet communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couarru. 4. lib. Decret. part. 2. cap. 7. §. 6. n. 15. Molina, cap. 15. citato, n. 2. & Gregor. Lopez l. 11. tit. 4. part. 6. glos. 1.* inde efficitur, vt eiusmodi alimenta longo interuallo distent, ab alimentis, quæ vel filijs illegitimis debentur, vel quæ debentur alijs consanguineis legitimis egentibus, siue ascendentibus, siue descendentibus, aut collateralibus, ex solo capite indigentiæ & paupertatis eorum, *de quibus disputationibus, in principio huius citatis dictum est.*

4 Quare, quamuis mater, ratione indigentię filiorum, non teneatur filijs suis illegitimis, aut etiam legitimis, nisi ad lac vsque ad triennium, si commodè illud præbere eis possit, & ad reliqua alimēta teneatur pater, *vt disp. 168. circa quintum effectum patriæ potestatis dictum est*; in re tamen proposita, si mater de parte sua maioratum ex facultate regia constituat, legitimas aliorum filiorum contingendo, sanè quia alijs filijs ęquè debetur legitima in bonis patris, tenetur illis relinquere competentia alimēta modo explicato, saltem quantū sufficiat ad medietatem eorum alimētorum, ita vt reliquam medietatem accipiant de bonis patris. *Ita Molina cap. 5. citato n. 3.* Hæc tamen alimenta neque à patre, neq; à matre, debentur nepotibus, aut pronepotibus, quandò competentia alimenta acceperunt ipsorū parentes, aut si ipsorum parentes superstites sint: quoniam eiusmodi alimenta debentur loco legitimæ & legitima non debetur nepotibus, aut pronepotibus, nisi deficientibus ipsorum parentibus, 5 qui illam non accepissent; atque tunc, sicut legitima illis deberetur, non per capita, sed per stipitē, ita & alimenta: quare quod, ad competentia alimenta, accepturus esset parens, diuidendum esset inter nepotes, aut pronepotes. *Atque in hoc sensu accipiendum est, quod Molina vbi supra num. 5. hac de re docet.*

Quamuis item, quando alimenta filijs debentur solùm ratione indigentiæ eorū, cesset hoc debitū, si illi aliunde habeant vnde competenter se sustentent, *vt locis citatis, & alibi, dictum à nobis est*; in re tamen

men proposita, esto aliunde cæteri filij habeant cõpetentia alimenta, debentur, relinquendaque necessariò illis sunt, à patre, & matre, maioratum ex regia facultate instituentibus; sicut etiam legitima eis debebatur, esto alioquin essent ditissimi. Ita cũ alijs, *quos citat*, Gregor. Lopez *vbi supra*, & Molina *c. 5. citato n. 6.* Qui addunt, eiusmodi alimenta iure actionis peti: illa verò alia officio iudicis: de qua re inferiùs: idque confirmat, deberi, esto filij competentia aliunde habeant alimenta.

Præterea quamuis fœminis, quibus alimenta ex capite solius indigentiæ debentur, possit dari dos, quæ respondeat alimentis, vt nubant; non tamen obligatio est tradi plus, quàm annua alimenta, quę exspirent cum morte eius, cui ob indigentiam debentur, nisi sobolem relinquat, quam alimentare etiam sit necesse, *vt locis citatis dictum à nobis est*: nihilominùs filiabus legitimis, quibus portio legitima debebatur in bonis instituentium maioratum ex regia facultate, relinqui nomine alimentorum debet cõpetens dos, vt nubant, si ita velint, & de qua disponere possint post mortẽ suam, vt dictum est: atque id est, quod nomine alimentorum, comparatione filiarum, intelligitur in regijs facultatibus, quæ permittunt instituere maioratum de legitimis aliorum filiorum, relinquendo tamen singulis cõpetentia alimenta. Comparatione etiam filiorum intelliguntur alimenta competentia ad assumendũ congruum sibi statum, hoc est, vnde reditus competentes habeant, & de quorum capitali, tanquam verè illius domini, possint disponere in tempus post ipsorum vitam. *Ita Molina vbi supra à n. 7. Couar. n. 15. citato. Gregor. Lopez glossa 1. citata, & communis doctorum sententia, quam referunt.*

4 Cùm eiusmodi alimenta loco legitimæ ex legis præscripto debitæ succedant, imò sit, quod de legitima diminui, etiam ex facultate Regis, nõ potest, vtique sicut legitimæ apponi non potest grauamẽ, si verò apponatur, est ipso iure nullum, *vt disp. 177. ostensum est*: ita neq; eiusmodi alimentis apponi potest grauamen vllũ; si verò apponatur, est ipso iure nullum. Ita Molina *vbi supra n. 11. & communis doctorum sententia, quam refert.* Qui nu. 2. addit, si pater aliquid vltra competentia alimenta alicui aliorum filiorum relinquat, posse in eo incremento apponere ei grauamen. Ego sanè id non probo. Etenim, cùm integra legitima sit ei alioquin debita; neque æquitas postulet, vt parens constituat maioratum contingendo legitimas filiorum, & insuper sibi reseruet de tertio, & quinto, aliquid de quo liberè possit disponere, sanè quicquid reliquerit vni filiorum intra terminos legitimæ ipsi alioquin debitæ, tanquam legitima illius est id reputandum, neque vllum grauamen poterit parens in eo apponere.

5 Posito, legitimam filijs titulo institutionis, & nõ alio, relinqui posse, idq; non solùm de iure cõmuni, sed etiam de iure huius Castellæ regni, *vt cum Molina c. 5. citato n. 17. disp. 175. ostendimus*, dubium est. Vtrum similiter, quando maioratus ex regia facultate instituitur, contingendo legitimas, & solùm illis relinquendo competentia alimenta, quæ loco legitimarum succedunt, & tanquam portiones legitimarũ eis relinquuntur, quas nefas est vlteriùs, etiam ex regia facultate, minuere, necesse sit eis relinqui titulo institutionis hæredis, an verò satis sit quouis alio titulo eis relinqui. Dicendumque est cum eodem Molina vbi supra nu. 20. satis esse, quouis alio titulo eis relinqui. Id quod probat, quoniã tales maioratus non aliter, quàm ex regia facultate, institui possunt, *vt ex dictis constat*: formæ autem regiarum facultatum habẽt institutores posse primogenitum instituere ex testamẽto, vel ex quauis alia vltima voluntate, vel donatione causa mortis, vel inter viuos, vt maluerint, dummodò alijs filijs alimenta relinquant: cùm ergo, in quo instrumẽto tales maioratus instituuntur, relinqui possint ac debeant cæteris filijs alimenta illa, neque hæredis institutio locũ habeat in codicillo, donatione causa mortis, & multò minùs in contractu inter viuos: cõsequens profectò est, vt ex ipsismet facultatibus constet, necesse non esse relinquere cæteris filijs ea alimenta titulo hæredis institutionis, sed satis esse quouis alio legitimo titulo ea eis relinqui: id quod in praxi esse receptum, testatur Molina vbi supra; tametsi *in calce n. 23.* subiungat, tutius esse, si in ipsismet regijs facultatibus exprimatur, satis esse quocunque titulo relinqui cæteris filijs ea alimenta, vt aliquando fuisse expressum, ait se vidisse.

6 Dubium deinde est, vtrũ, si parens regia facultate maioratum instituat, nec cæteris filijs alimenta relinquat, possint cæteri filij dicere nullam eam maioratus institutionem, quasi eo ipso censeantur ab eo parente præteriti. Potissimum verò dicere possunt eam nullam ex eo, quòd in regijs facultatibus apponi soleat ea clausula; *con tanto que ayays de dexar, y dexoys, a los vuestros hijos, y hijas, que agora teneys, y tuuieredes de aqui adelante, en quien no succediere el dicho mayorazgo, alimentos*; quæ clausula conditionalis videtur, ac proinde, ea deficiente, nulla videtur esse maioratus institutio sub ea conditione concessa. Molina nihilominùs *vbi supra à n. 24.* multis contendit, validam esse, nec posse dici nullam: sed cæteris filijs, de bonis vinculo maioratus alligatis, tribuenda esse competentia alimenta modo explicato: atque ita ait, se vidisse aliquando pronunciatum. Ducitur potissimum. Quoniam ea clausula potiùs habet rationem modi, quem maioratus institutor implere teneatur, vel in ipsa maioratus institutione, vel posteà in alia scriptura, aut re ipsa alimenta alijs filijs prębendo, & ad cujus impletionem iudex cogere possit, etiam post maioratus institutorem defunctum, quàm habeat rationem conditionis. Imò verò id non est aliud, quàm obligatio, quæ inest ex natura rei eo ipso, quòd conceditur talis maioratus institutio, esto in facultate non exprimeretur: quando autem illis verbis exprimitur, non aliud exprimi intenditur, quàm id, ad quod maioratus institutor tenebatur, esto non exprimeretur: quod propriè non est conditio, sed modus, seu obligatio concomitans. Longè verò maiori cum ratione, quando maioratus institutor relinqueret quidem cæteris filijs alimenta, attamen minimè sufficientia, dicere non possent nullam ea de causa eandem institutionem, sed solùm possent agere ad incrementum, quod ipsis, iudicis arbitrio, est præstandum, de ipsis bonis vinculatis, minuendo ad id, quantum sit satis, maioratum. Meritò verò admonet Molina, potiùs iudici esse inclinandũ in fauorem cæterorum filiorum, vt scilicet vnusquisq; competentia alimenta accipiat, quàm in fauorem maioratus. Eadem quoq; ratione, si vnicuique filiorum essent ab institutore maioratus relicta cõpetentia bona ad alimẽta, eorumq; aliquod posteà euinceretur, de bonis ipsis vinculatis esset id resarciendum illi, à quo eriperetur, *vt bene idem autor ibidẽ affirmat.* Addit Molina *vbi supra n. 41.* vt maioratus successores liberentur ab innumeris litibus & contentionibus, quæ circa eiusmodi alimenta quotidie excitantur, solere eorum institutores impetrare à principibus, vt in eiusmodi facultatibus exprimatur, quòd tribuendo singulis filijs, aut filiabus, certam quantitatem, censeantur accepisse competentia alimenta, aut dotes: concediq; sæpè solere, ac exprimi, oblata priùs principi quantitate bonorum institutoris maioratus, & oblato numero filiorum eiusdem institutoris. Eam verò clausulam ait Molina vtilem esse, tametsi non omnino litibus aditũ præcludere. Quòd profectò confirmat, minmè expedire, concedi facultatem ad maioratus instituendos, contingendo legitimas aliorum filiorum.

Sicut

Sicut filijs illegitimis, à cæteris ipsorum parentibus, qui institutores non sint maioratus, competentia alimenta debentur, si illa aliunde non habeant, vt *disput.* 168. *copiosè explicatum est*: ita debentur à parentibus maioratuum institutoribus; cum nulla omnino sit ratio, cur hi ab hac obligatione excipiantur: quarè, si illis ea non relinquant, tribuenda illis sunt de bonis ipsis maioratus vinculatis: sicut & cæteris filijs legitimis, si competentia alimenta eis maioratus institutor non relinquat, tribuenda eis sunt de bonis maioratus vinculatis, *vt paulò anteà dictum est*. Ita Molina *vbi supra à n.* 42. qui copiosam ea de re texit disputationem: satis vero sunt, quæ vniuersim de eiusmodi alimentis illegitimorum disp. 168. à nobis dicta sunt.

8 Dubium est, quando primus maioratus institutor competentia alimenta, ac dotes tribuit cæteris filijs ac filiabus, aut de bonis maioratus illis sufficienter persoluta sunt, núm successores posteà in maioratu, si illi ad paupertatē deueniant, teneātur illis iterum præbere alimenta. Et num, defunctis illis, qui posteà successerint in maioratu, teneantur suis fratribus, & sororibus, egentibus, tribuere alimenta, & dotes. Ad quod paucis dicendum est, non ad aliud eos teneri, quàm tenerentur, si non succederent in maioratu, & similiter essent diuites, & fratres, aut sorores, eadē egestate laborarent: quare nō tenentur quatenus successores in eo maioratu, sed quatenus diuites; eodemq; modo tenebuntur, aut nō tenebuntur, siue maioratus à principio institutus fuerit, ex regia facultate, contingendo legitimas filiorum primi institutoris, siue non ita institutus fuerit, sed fuerit legitimè absque regia facultate institutus. *Atq; hoc tandem est, quod vult Molina vbi supra à num.* 56. *licet rem non ita explicet, & quod vult Anton. Gom. l.* 40. *Tauri. nu.* 75.

Iuxta ea ergo, quæ *dispu.* 228. *circa quintum effectum patriæ potestatis* explanata sunt, dicendum est. Si tales fratres, aut sorores, matrem, aut alios ascendentes habeant, siue per lineam paternam, siue maternā, qui eis sufficientia alimenta præstare possint, eiusmodi possessores maioratuum non teneri ea illis præstare. *Ita affirmant optimè Ant. Gom. n.* 75. *citato, & Molina vbi supra, n.* 68. Neque probo, quæ idem Molina *in fine operis, n.* 58. 59. addit. Nempe maioratus ea lege esse institutos in Hispanijs, vt quicunque possessor eorum in infinitum, teneatur ex eo maioratu alere fratres suos egentes: nulla enim talis lex vnquam fuit apposita institutioni maioratuū, etiamsi ex regia facultate maioratus fiat: sed solum præcipitur institutori maioratus relinquere competentia alimenta reliquis suis filijs: si autem id nō efficiat, transit id onus in possessorem maioratus, vt ex bonis illius vinculatis, id efficiat. Neq; quod in feudis, in quibus iure Francorum succeditur, more & lege receptum sit, vt successor in illo teneatur fratribus, & sororibus præstare victum, & militiam, quicquam vrget, vt idem de successoribus in maioratibus Hispaniarum dicendum sit. Ratio autem cur, si fratres, aut sorores, possessoris maioratus ascendentem aliquem habeant, qui eis alimenta præstare possit, non teneatur possessor maioratus ea eis præstare, est. Quoniam, vt *disput.* 228. *ostensum est*, hæc obligatio incumbit ascendentibus, comparatione descendentium, sicut & descendentibus comparatione ascēdentium, ita scilicet, vt pater ante omnes teneatur hæc præbere filio, & post patrem, mater, post matrem verò, ascēdentes alij, & quò in gradu fuerint proximiores, eò [illegible]plicitentur, & alij remotiores non tenentur, ni[illegible] defectum proximiorum: eodemque modo fil[illegible] loco tenentur subuenire parentibus, & in [illegible]tum filiorum tenentur nepotes, & ita consequ[illegible]: quare collaterales, vt fratres comparatione [illegible]m, aut sororum, non tenentur, nisi in defectum ascendentium omnium ac descendentium. Quòd si fratres, aut sorores, egeant, neque ascendentes habeant, qui alimenta eis possint ministrare, in primis frater, quantumcunque diues, non tenetur illis tam abundanter suppeditare alimenta, quàm abundanter dictum est, institutorem maioratus ex regia facultate contingendo legitimas filiorum, teneri cæteris filijs, ac filiabus, ea præstare: sed solùm, si commodè possit, sine suo notabili detrimento & egestate, tenetur illis tribuere annua, aut menstrua alimenta, quibus moderatè vitam traducānt, attenta eorum qualitate, & circumstantijs omnibus concurrentibus, atque apponentibus illic suam industriam & laborem, quantum par sit pro eorum qualitate & conditione. Iura autem apertè innuunt sororibus, si sint ex eodem patre, siue ex eadem matre etiam sint, siue non, teneri fratrem, non solùm præstare annua, aut menstrua alimenta moderata eo modo, quo explicatum est, sed etiam teneri illis tradere in dotem, quod satis sit ad perpetua alimenta cum viro, apponentibus eisdem sororibus suam industriam modo explicato. *Ita apertè innuitur argumento à contrario sensu, l. cum plures, §. cum tutor, ff. de adminisit. tutor. & habetur, l.* 28. *titul.* 16. *part.* 5. *dictumque est disput.* 224. *§. causæ legitimæ, & affirmant Molina vbi supra, numer.* 60. *Aries Pinel. l.* 1. *C. de bon. mater, part.* 3. *numer.* 101. *& alij, quos citat.* Sorori verò ex eadem matre, sed non ex eodem patre, *vt ibidem subiecimus*, si aliunde non habeat competentia alimenta, neque habeat ascendentem, aut descendentem, qui illa ei teneatur, & possit dare, tenetur quidem frater præbere alimenta modo explicato interim dum illa vixerit, *iuxta l. qui filium, ff. vbi pupillus educari debeat. l.* 1. *§. sed nonnullos, ff. de tutelis & rationibus, & alia iura circa fratres mox citanda, & consentit Molina vbi supra, numer.* 61. *cum alijs, quos citat*: non tamen tenetur eam dotare, vt *satis apertè habetur, l. cum plures, §. cum tutor, ff. de adminsit. tutor.* atque ex parte consentit Molina. *numer.* 60. *citato*: non tamen probo distinctionem, quam postea *num.* 26. subiungit, quòd scilicet, si sit sermo de dote, quæ excedat alimenta, non teneatur frater eam sororem ita dotare: secus verò si sit sermo de dote, quæ alimenta non excedat: contrarium quippe nos ostendimus disput. 224. citata vbi euertimus ea, quib⁹ Molina nititur. Quoad fratres verò, est dubium, num, si inopes sint, & non habeant ascendentes, aut descendentes, qui illa eis præbeant, teneatur frater diues, siue maioratus sit, siue non, alimenta eis præbere, & ad id cogi possit in foro exteriori. Communis doctorum sententia id affirmat, etiamsi tales fratres sint solum naturales, Molinaque testatur ita sæpè fuisse iudicatum, tametsi solum quando frater, qui ea præstare compellitur, est maioratus; subiungit tamen idem necessariò esse iudicandum etiamsi maioratus non sit, & idem testantur alij. Consentiunt etiam, *l. qui filium, ff. vbi pupill. educari debeat, l.* 1. *§. sed nonnullos, ff. de tutel. & rationibus l. quamuis, & l. si d & si, ff. solut. matr. l. tutor, §. vlt. ff. de adminisit. tutor. l. mutus, in fine, ff. de iur. dot. l. si quis pro vxore, §. vlt. ff. de donat. inter vir. & vxor.* Quibus in iuribus, licèt id non expressè tradatur, approbatur tamen, quod tutor aut curator, loco & nomine minoris in his alimentis expēderit, & quod vxor ex sua dote in similibus etiam alimentis expenderit, quasi in eo non liberalitas, sed debita solutio cernatur. Atque ita plus adhuc in hanc sententiam modò propendeo, quàm *disputat.* 228 *in calce quinti effectus patriæ potestatis*, in eam inclinauerim. Illud tamen sub[illegible]ungam, stando in solo iure naturali, id si[illegible]er non esse debitum, sed solùm ex qua[illegible] honestate morali ac decentia, postulante id [illegible] & coniunctione naturali; quòd genus [illegible], nisi accederet dispositio iuris humani, qua [illegible]olui præciperet,

satis non esset, vt frater diues cogi posset illud soluere. Quo fit, vt id non plus sit extendendũ, quàm fuerit iure humano statutũ, receptumque fuerit in praxi. Vnde meritò Molina *vbi supra n.67. cum multis alijs, quos citat, de quorum numero est Emanuel Acosta lib.2. select. interpret. cap.20. n.2.* ait fratrem diuitem non teneri præbere alimenta consobrinis filijs fratrum egentium, iureque optimo reprehendit contrarium fuisse aliquando iudicatum.

9 Hoc verò, inter alia, est discrimen inter eiusmodi alimenta, quæ à fratre, vel ascendentibus, debẽtur titulo egestatis, & illa alia, quæ ab institutore maioratus debentur cæteris alijs tanquam partes legitimarum ipsorum: quòd, quæ titulo egestatis debentur, peti debent officio iudicis, *vt constat ex l. si quis à libertis in princ. & §. vtrum autem, ff. de liber. agnos. l.2. & sequentibus, C. de alend. lib. c. cum haberet, in fine, de eo qui dux. in matrim. & affirmant glossæ iuribus citatis, & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra nũ. 70. refert ac sequitur.* Quæ verò alimenta ratione legitimæ debentur, iure actionis, sicut & ipsa legitima, petenda sunt, *vt Molina ibidem & nu.6. cum Baldo & Iasone affirmat.*

Si maioratus possessor, aut quicunq; alius, iussus præstare certa alimenta, ea præstare detrectet, aut remoretur, pignorũ captura, eorumq; distractione, ea soluere iudicis officio est cogẽdus *l. si quis a liberis §. si quis ex his, ff. de lib. agnos. & affirmat Molina vbi supra, n.71.* Atque ob technas, versutias, & tergiuersationes, eiusmodi debitorum alimentorum, qui ex odio, & auaritia, mille modis impedire solent exequutionem, consueuerunt iudices supremi, *iuxta multorum doctorum sententiam, quam ibidem Molina n.72. refert ac sequitur,* constituere vnum prædium in bonis talis debitoris, quod reddat sufficienter ea alimenta, vt ex illius reditibus, pacificè illa is percipere valeat, cui debentur. Quod si id prædium locatum sit, compellitur debitor alimentorum, cedere iura aduersus conductorem, & mandatum dare in causa propria, vt ex illo is, cui debentur, plenè ea percipiat.

10 Alimenta, quæ in singulos annos, aut in singulos menses, constituta fuerint reddi, soluẽda sunt anticipata, initio cuiusq; anni, aut mensis, sicut & similia legata ad alimenta, nisi contrariũ fuerit expressum, neque enim alimenta moram patiuntur, *l.1. C. quando dies leg. ced. l. nec semel in princ. ff. eodem tit. & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra n.73. refert ac sequitur.* Item alimenta præstanda sunt, vt is, cui debentur, se ex illis alat extra domum eius, cui illa debet, si ita huic expediat, saltem ad vitanda iurgia, *vt cum alijs, quos citat,* Molina *n.74.* subiungit. Qui addit, soluenda esse in pecunia, refertque Angelum asserentem, se pluries ita vidisse iudicatum, & alios consentientes. Verum tamen, *l. cum ij §. vult igitur ff. de trans.* vnde id confirmat, non multum vrget.

11 Alimenta iudicis arbitrio taxanda sunt, *argumento, l.2. ff. vbi pupill. educ. deb.* Qualiter autem caussa tractari summariè debeat, *disp.228. in quinto effectu patriæ potestatis* dictum est. Licet autem Couar. *in 4. decret. part.2. c.8. §.6. n.6. cum Bart. & alijs,* velit, iudicem Ecclesiasticum cognoscere de ea posse, etiam inter laicos, meritò tamen Molina vbi supra id negat: nisi incidenter de alimentis cognosceret vnà cum causa alia Ecclesiastica.

12 Molina *vbi supra n.77.* ait, fauore alimentorũ, quę filijs debentur, iure introductum esse, vt super eis, nec pacisci, nec etiã cum iuramento transigi possit. Nos verò disp.557. ostendimus, solùm esse inualidã transactionem sine decreto iudicis quorumcunq; alimentorum, quę ex vltima voluntate debeantur in futurum, quibuscunq; ea debeantur: secus verò circa alimẽta, de quorum numero ea sunt, de quibus hac disputatione est sermo. Item ostendimus, validam esse illam aliam trãsactionem, si iuramento confirmetur. Lege, quæ copiosè ibi dicta sunt.

Ex qua causa potest vnus alterum exhæredare, potest etiam ei denegare alimenta alioquin eidem debita, de quibus hac disputatione dictum est. Exceptis his, sine quibus conseruare nõ posset vitam, *vt in calce disput. 168. & disp. 176. post causas exhæredationis, dictum est.* Consentit Molina *lib.2. de primog. c.16. n.1.* Ibidem *à num.4.* copiosè disputat quæstionem, num validæ ac iustæ sint leges, quæ filios ideò exhæredant, quòd absque parentum consensu contrahunt matrimonium: quo in loco ex parte nobiscum consentit. Quia verò rem hanc fusè examinauimus *disp.176. circa vndecimam exhæredationis causam,* solùm addendum putauimus. Si talis filia aliunde non habeat competentia alimenta, æquitatem postulare, vt non eousque exhæredetur, vt nõ maneant illi competentia alimenta, atq; adeò dos, quæ ad illam in totam vitam sufficiens sit: *in quam sententiam inclinat etiam Molina vbi sup. num. 15.* 13

Dubium est, vtrum si illis, quibus in hac disputatione dictũ est, alimenta, aut dotes, deberi, semel integrè persoluta sint, eaq; amittant, ac deueniant ad egestatem, sint iterũ alia necessariò illis tradenda. Molina *vbi supra à n.22.* distinguit. Quòd aut dos, vel alimenta, collata sunt ab eis, qui illis, quibus collata sunt, legitimam debebant: aut ab alijs, qui legitimã non debebant. Et rursus, vel talis dos, aut alimenta, perierunt culpa eius, cui collata sunt, vel absque culpa casu fortuito. Si collata sunt eis, quibus legitima debebatur, & absque eorum culpa perierunt casu fortuito, tunc *cum Bartol. & alijs, quos citat,* ait tradendam esse aliam dotem, & alia alimenta. Ego potiùs dicerem, si non integra legitima fuit alicui tradita in dotem, aut in alimẽta, quia incrementum regia facultate vinculo maioratus fuit alligatum, vel quia reseruatum illi fuit tradendum post mortem parentum, tunc augendam esse dotẽ intra quantitatem integram legitimæ, tametsi aliquantulum minorem, quàm præcedentem, si totã competens antea illi tradita fuit: quandoquidẽ ratio est habenda dotis antea datæ, quæ ei perijt, cui tradita fuit, & quã in suam portionẽ legitimam tenetur computare. Est vero tunc dos augenda, esto ad id necessarium sit demere de bonis vinculo maioratus alligatis: neq; enim æquitas patitur, vt vna filia maneat, ob casum fortuitum, sine dote, saltem moderata & tenui pro sua conditione & statu, vt maioratus ex incremẽto suæ legitimæ creatus, integer alteri perseueret: quare, esto defunctus esset parens, qui eum maioratũ creauit, successor in maioratu de bonis illis vinculatis teneretur eodẽ modo augere dotẽ. Quod si incrementũ vsq; ad integram legitimam, parentes reseruassent tradendum tali filiæ post suam mortẽ, tunc ex illo similiter augenda esset dos. Quòd si non sufficeret, aut integrã legitimam ea filia accepisset in dotẽ, aut etiã plusquam legitimam, tunc, si parentes commodè id efficere possent, tradere illi tenerentur ad alimenta, quantũ satis esset, vt, parcè viuendo, aponendóq; propriã industriã, talis filia vitam posset trãsigere, vt dictum est: non verò plus illi tradere tenerẽtur, quàm commodè possent, vt supra vtrumq; dictum est. Quæ de dote dicta sunt, dicenda similiter sunt de alimentis competentibus tradendis filijs, siue donatione ad nuptias, siue quacunque alia ratione, si alimenta illa absque culpa talis filij, casu fortuito pereant: est enim vtrobique eadem ratio. 14

Quod si dos, vel alimẽta cõpetentia, semel tradita ab eo, qui debitor erat legitimæ illi, cui ea tradidit, pereant culpa eius, cui tradita sunt, tunc sanè non iterũ debet ei aliam competentem dotem, neque alia cõpetentia alimenta. Si tamen commodè id efficere possit, cogendus erit tradere illi subleuamen aliquod annuum, aut menstruũ, vnde, aponẽdo

simul

simul suam propriam industriam, parcè viuat. *Ita Molina vbi supra cum aliis, quos citat, atque id probant, quæ supra dicta sunt, & quæ dicta sunt disp. 228. circa quintum effectum patriæ potestatis.*

Quando dos, vel alimenta, data essent ab eo, qui debitor non esset legitimæ, vt à fratre diuite, sorori inopi, aut fratri inopi, tunc, si culpa accipientium perijssent, ac consumpta essent, cōueniunt omnes, non teneri tradere illis alia. Quando autem casu fortuito perijssent, multi, quos Molina, *vbi supra nu.* 29. refert, idem affirmant. Ipse verò, cum aliis, cōtrarium censet. Certè, cum supra dictum sit, obligationem fratri diuiti dotandi sororem, & alimentandi fratres inopes, non esse de iure naturali, sed de iure ciuili, non videtur extendenda, vt sæpius teneatur præstare dotem, aut alimenta, quæ necessaria non sint ad vitæ conseruationem, quasi id on⁹ ius ciuile imponere ei intenderit: tametsi consulendū id sit, tanquam melius, & tutius, fratri diuiti, qui commodè, absque notabili suorum filiorum detrimento, id facere possit. Atq; propter opinionum varietatem consulit Molina *vbi supra nu.* 28. vt frater, qui primò alimenta alteri fratri ex obligatione tribuit, non ea soluat in pecunia, aut in aliis rebus, quæ consumi possunt, sed ea potius consignet in suis propriis reditibus, consignando ibi annuam, aut menstruam portionem, vnde is frater, dum vixerit, sustentetur.

15. Dubium est, quando aliquis peteret alimenta sibi debita, iuxta dicta tota hac disputatione, & orietur lis inter eum, & illum, à quo illa petit, vno contendente sibi deberi: & altero id negante, ac se denfendente, vtrum tunc, interim dum lis pendet, nec causa est integrè definita, cogendus sit reus tribuere actori competentia alimenta, quibus se sustentet, & litem prosequatur. Ad quod in primis dicendum est, si actor diues sit, ita vt aliunde competentia habeat alimenta, quibus & se sustentet, & litem prosequatur, tribuenda illa non esse, sed expectandum esse finem & euentum litis. *Ita Covar. de pract. qq. c. 6. in calce. num. 6. Molina vbi supra. num. 49. & communis doctorum sententia, quam citant, idq; apertè probant l. si instituta §. de inofficioso, ibi*, propter inopiam pupilli. *ff. de inofficioso test. l. vlt. ibi*, si aliqua alia facultas esse non poterit. *C. de ordine cognitionum, & l. extraneo ff. de ventre in poss. mitt.* Quandn autem quis esset in possessione, vt alimenta ei præstarentur, expelli à possessione non posset propter litem obortam, antequàm omnino vinceretur, siue diues esset, siue pauper.

Quando autem, qui alimenta petit, pauper est, tunc obtenta ea de re vna sententia, esto reus ab illa appellasset, cogendus esset, interim dum lis penderet, tradere tali actori competentia alimenta, vnde & sustentari posset, & litem prosequi. *Ita colligitur ex l. si instituta §. de inofficioso ff. de inofficio. testam. & ex l. vlt. C. de ord. cognitionum, & affirmant Molina vbi supra à numero 30. & alij, quos citat, & consentit Covar. num. 6. citato.* Idemq; dicendum est, esto nulla sit obtenta sententia, quando aliquis est in quasi possessione, quòd est filius, aut alius descendens, vel ascendens, aut etiam frater eius, à quo petit alimenta, si eo titulo ei debeantur; *argumento l. vltim. C. de ord. cognit. & affirmat Molina vbi supra à numero 36. Neque dissentit Couaruv. cap. 6. citato. imò ita decisum est à patribus Rotæ post decisiones antiquas, sub titulo de iudiciis, decisione 2.* Adde, esto non sit ea quasi possessione, reusque neget illum suum descendentem, ascendentem, aut fratrem esse, iudicem sumere debere summariam cognitionem, & comperto ex fama, aut ex vnico teste omni exceptione maiori, vel etiam ex iuramento alimenta petentis, vnà cum aliis coniecturis, quæ cum iuramento actoris tantam fidem faciant, quantū vnus testis omni exceptione maior, cogere debet reum præbere illi alimenta competentia ad se interim sustentandum, & litem prosequendam, *iuxta l. si quis à liberis §. si vel parens l. si neget ff. de lib. agn. & l. vlt. num. 19. p. 4. quæ (juncto Greg. Lopez ibi) tradit, quæ de iuramento actoris dicta sunt. Consentiunt glossa vl t. l. vlt. C. de liber. alen. Molina vbi supra à num. 39. & Couar. c. 9. citato nu. 8. & allj, quos citant.*

Vtrum autem is, cui alius cogitur ita alimenta præstare, teneatur, antequàm illa ei exhibeantur, præstare cautionem, quòd, si in causa succubuerit, illa reddet. Couar. *cap. 6. citato numero 7.* affirmat, Molina verò *vbi supra à numero* 41. quamuis dicat, ita in forensibus controversiis solere fieri, etiam in filio, qui est in quasi possessione filiationis, propendet tamen in contrariam sententiam in eo, qui est in quasi possessione tituli, ob quem ea alimenta debentur: quoniam, inquit, esto posteà succumbat, non tenetur alimenta percepta restituere. Sanè dicerem, eum, qui est in possessione alimenta percipiendi, non teneri prædictam cautionem præstare. Reliquos verò eam existimo præstare teneri; saltem iuratoriam, quòd ea restituent, quando cōmodè potuerint, si succubuerint, etiamsi sint in quasi possessione tituli, vnde debentur. Atque in primis, si dolosè illa petiuerunt, & acceperunt, scientes sibi non deberi, tunc dubitandum non est, in conscientiæ, & in exteriori foro teneri illa restituere, tanquam iniustè formaliter, & materialiter accepta: *id quod apertè docent l. 1. & 2. ff. si mulier ventris nomine.* Si verò ea petiuerunt & acceperunt, arbitrantes sibi deberi, sanè, post ortam controuersiam, ea lege & conditione illa accipere debent, vt, si sibi non debentur, ea, quando commodè potuerint, restituant ei, à quo materialiter iniustè ea accipiunt, atque adeò cauere debēt, de illis restituendis in eo euentu, saltem iuratoria cautione, si aliam non possint exhibere: neque enim iustitia patitur, vt ille alius illa omnino indebita aliter præstare cogatur, quàm sub tali conditione, & cautione. Lex autem 1. §. *interest ff. si mulier vent. nom.* certè nihil in contrarium docet. Neque item *l. 2. §. sed etsi incertum ff. de vent. in poss. mitt.* Ibi enim solùm habetur, minus malum esse, in dubio, iubere alimenta præstare ei, qui in ventre prægnantis latet, cuius creduntur esse bona defuncti, quàm ea illi denegare: id verò non tollit, quòd, si illa non erant ei debita, sint illi reddenda, ad quem alioquin pertinebant, & qui contendebat, non esse illi alteri debita. Vel dic, id in eo euentu fauore fœtus fuisse constitutum, neque esse extendendum. Atque hoc magis placet, quia id sonant ea iura, potuitque in commune bonum statui.

Quòd si quis nobis obiiciat, *l. vlt. C. de ord. cogn.* *Obiectio.* vbi cum ei, qui in possessione erat suæ libertatis, controversia circa illam moueretur, isq; qui contendebat, illum esse suum mancipium eripuisset ab eo sua bona, iubetur, cùm constaret ad illum, qui in possessione erat suæ libertatis, ea bona pertinuisse, illi ea bona restituere; modò tamen, qui in possessione suæ libertatis, cautionem præstet, quòd, si succubuerit in causa libertatis, & pereonsequens compertum fuerit illa bona ad illum alterum pertinuisse tanquam bona sui mancipii, illa integra ei restituentur; alioquin ponantur in sequestro, quousque causa libertatis dirimatur. Insuper præcipitur, vt si aliunde is, qui contenditur esse mancipium, non habeat bona, *Satisfit.* vnde se alat, & prosequatur litem; dentur ei inde competentia alimenta: neque in eo textu is præcipitur vllam præstare cautionē, quòd si succubuerit, illa reddet. Siquis, inquam, hoc nobis obiiciat, dicendum est. Propterea illum, qui in possessione est suæ libertatis, non iuberi præstare cautionem: quoniam, quicquid in eo euentu mancipium illud posteà acquisierit, ad eundem dominum spectat, ac pro-

ac proinde impotens omnino est futurum ad eas expensas, & alimenta soluenda. Non verò sic res habet in similibus alimentis, quæ hominibus liberis iudicis præcepto cogeretur quis exhibere.

Quando autem eiusmodi alimenta præstanda sint, interim dum lis pendet, ad eam prosequendam, & ad sustentationem eius, qui illam prosequitur. Quicquid quidam in contrarium dixerint, affirmandum est, *cum Couar. num. 7. citato, Molina vbi supra, à numero 47. & cum communi sententia, quam referunt*, id iudicis arbitrio esse relinquendum ac definiendum.

SVMMARIVM.

1 *Successio iure hæreditario, ex pacto & prouindentia, ac iure sanguinis quid.*

2 *Succeditur in maioratibus Hispanis anteriori possessori, qui non sit ipsemet institutor, iure sanguinis, & non hæreoitario.*

3 *Successio in maioratu comparatione immediati institutoris, quando sit, nec iure sanguinis, nec hæreditario, sed ex pacto & prouidentia: & quando sit iure hæreditario.*

4 *Maioratus immediatus possessor, qui institutor non est, instituere non potest hæredem in illo ad eum proximè vocatum, estq; nulla ea institutio.*

5 *Maioratus possessor, qui institutor non est, mutare non potest antiquas primi institutoris conditiones, modos, ac vocationes, neq; alias addere de nouo.*

6 *Maioratus si ita institutus esset, vt exspirare deberet in vltimo, ad quem deuenit, is vinculare ea bona de nouo posset, & instituere conditiones, modos, ac vocationes, quæ vellet.*

7 *Neque ex regia facultate potest successor in maioratu mutare conditiones, modos, ac vocationes, à primo institutore apposita.*

8 *Successor in maioratu si addat noua bona, quæ vinculet, apponere poterit, etiam in priori maioratu, onera, quæ priori institutioni non repugnent: non tamen tenentur successores ea seruare, nisi potiri velint eo augmento maioratus.*

9 *Maioratus interim dum reuocabilis est, potest institutor mutare conditiones, modos, & vocationes, vt ei libuerit. Secus postquam irreuocabilis est effectus.*

VTRVM IN HISPANORVM Maioratibus iure sanguinis, an iure hæreditario succedatur. Et an successor, vel etiam institutor, variare possit conditiones, modos & vocationes, prima institutione maioratui apposita.

Disput 617.

HActenus quid esset maioratus Hispanus explicauimus, & de illius creatione, productione, seu institutione, disseruimus. Nunc verò de successione in illis disputandum, atque primo loco, quod propositum est, erit examinandum.

1 Quod ad titulum huius disputationis attinet, is facilè intelligitur ex dictis *disputat. 471. & ex alijs sequentibus.* Quando enim necesse est successorem esse hæredem, nec potest, repudiata hæreditate, succedere in maioratu, aut in re alia, de qua agitur, dicitur succedi in illa iure hæreditario, idque, quod institutum est, vt eo modo in illo succedatur, appellatur hæreditarium aut simpliciter, aut mixtè, vt de emphyteusi, & feudo, hæreditarij; simpliciter, aut mixtè, disputat. 472. citata dictum est. Quando verò necesse est successorem esse hæredem, sed potest repudiata hæreditate, succedere in maioratu, aut in re alia, de qua agitur, dicitur succedi in illa ex pacto & prouidentia, & quod ita institutum est, vt in eo succedatur, dicitur non hæreditarium, sed ex pacto & prouidentia, vt de emphyteusi, & feudo, ex pacto & prouidentia *disputatione citata* dictum est. Atque, quando hoc modo iure propinquitatis, & agnationis, succeditur, dicitur succedi in tali re, non iure hæreditario, sed iure sanguinis, vt *disputatione citata* dictum etiam est. Vnde iam satis liquet, quid titulo huius disputationis inquiramus.

Multi, *quos Molina lib. 1. de prim. cap. 8. num. 1. refert,* asseruerunt, in maioratu iure hæreditario succedi, *quos sequi videtur Ant. Gom. l. 40. Taur. num. 72. in prin.* tametsi quidam eorum non loquantur de maioratibus Hispaniarum, sed de iure illo primogenitorum Galliæ, & quarundam aliarum nationum, *de quo diput. 577. dictum est.* Hanc quæstionem ait Molina tetigisse Greg. Lopez *l. 9. tit. 7. part. 2. verb. del linage*, eamque reliquisse indecisam. Si tamen ibi Gregorius rectè expendatur, satis perspicuè affirmat, succedi iure sanguinis, & non hæreditario: quæstio autem, quam indecisam relinquit, est, vtrum nihilominus pater possit exhæredare filium regno, sicut & alijs bonis. De qua re suo loco infra erit sermo.

Contrariam sententiam, quòd scilicet succedatur iure sanguinis comparatione antecessoris possessoris, qui non fuit ipsemet institutor maioratus, affirmat meritò Molina *vbi supra a numer. 2. cum Greg. Lopez l. 4. titul. 15. part. 2. gloss. 1. cum Pinel. leg. 1. C. de bon. mater. part. 3. num. 99. vers. quod autem à fortiori, & plerisque alijs, quos citat.* Id quod ex se est satis perspicuum, & probatur. Quoniam eiusmodi successores non accipiunt maioratum ab immediato antecessore, sed à primo institutore, à quo ad illum vocantur, sine vlla prorsus dependentia à collatione, aut vocatione, qua vocentur ab immediato possessore: neque succedunt, quia hæredes immediati antecessoris, sed quia obtinent eum gradum coniunctionis, vel ultimo possessori, vel primo institutori, aut alicui alteri, quem postulat ac præscribit institutio & vocatio ad eum maioratum ex dispositione primi institutoris: ergo ita vocatus, succedere potest in maioratu, repudiata hæreditate immediati possessoris; ac proinde non succedit in illo iure hæreditario, sed sanguinis. Idem probat, *l. 2. titul. 15. part. 2.* vbi de regno Castellæ, cuius instar maioratus instituuntur, dicitur *doquier que el sennorio ouieren por lanaie e mayor mente en Espanna.* Addit meritò Molina *in fine operis, in additione ad nu. 3. eiusdem c. 8. cum multis alijs, quos citat*, esto maioratus institutor vocet ad maioratum proximiorem hæredem vltimi possessoris, aut aliter in vocationibus mentionem de hæredibus successorum faciat, intelligendum id esse, de hæredibus iure sanguinis, quales sunt, qui proximè ab intestato succedunt, non verò de hæredibus iure institutionis à possessoribus maioratus.

Dixi, succedi iure sanguinis comparatione antecessoris possessoris, qui non fuit ipsemet maioratus institutor: quoniam de eo, qui immediatè accipit maioratum à primo institutore, distinguendum est. Aut enim maioratus instituitur ex solo tertio & quinto bonorum, vel ex eorum parte, vel ex re, aut rebus certis, ad quintum bonorum institutoris attinentibus: aut instituitur ex tota hæreditate, vel ex quota hæreditatis, etiamsi sit ex tertia, & quinta parte hæreditatis, vel ex tertio & quinto bonorum vna cum legitima, aut parte legitima, aut parte legitimæ talis successoris, quæ vna cum tertio & quinto grauetur vinculo maioratus, sub conditione, vt si vocatus noluerit consentire in eo vinculo suæ legitimæ, priuetur maioratu ex tertio & quinto illo bonorum. In priori euentu, quando scilicet instituitur maioratus ex tertio & quinto bonorum, aut ex rebus ad illa attinentibus, dicendum est. Eum, qui ita immediatè accipit maioratum à primo institutore, non succedere in illo iure hæreditario, etiamsi testamento

mento institutus sit talis maioratus, sed integrum illi esse, repudiare hæreditatem institutoris, & succedere nihilominùs in eo maioratu. *Ita habetur expresse, l. 21. Tauri, quæ est, l. 5. titul. 6. lib. 5. nouæ collect. dictumq; est disp.* 204. eo enim modo melioratus, siue vincula sint apposita, siue non, repudiare potest hæreditatem, & acceptare meliorationem, *vt l. citata expresse habetur.* Cæterum tunc propriè non est dicendum esse successionem iure sanguinis, sed ex pacto, & prouidentia primi institutoris. In posteriori verò euentu, cùm maioratus sit institut⁹, saltem ex portione hæreditatis, neq; ita sit institutus, vt diuidi possit, & acceptari ac obtineri pro vna parte, & repudiari ac dissolui pro alia, dicendum est, eum, qui ita illum accipit a primo institutore, succedere in illo eodem primo institutori iure hæreditario, ita vt non possit in illo succedere, nisi hęres existat in parte hæreditatis, in qua est institut⁹, vt est perspicuum: reliquos vero successores posteriùs vocatos, nō succedere in illo iure hęreditario, sed iure sanguinis, vt dictum est, ac proinde posse in illo succedere, repudiata hęreditate reliquorum successorum. Quo fit, vt vnus & idem maioratus sit hæreditarius cōparatione eius, in quo fuit institutus, & ex pacto, & prouidentia, seu vt in illo iure sanguinis succedatur, comparatione reliquorum, qui vlteriùs ad illum vocantur. *Atque hæc sunt, quæ multis disputat Molina vbi supra a num.* 10. Reliqua, quæ hac de re hoc loco dici poterant, *copiose explanata sunt disput.* 204. *citata.*

4 Cum in maioratu comparatione anterioris possessoris, qui non fuit illius institutor, non succedatur iure hæreditario, sed sanguinis, neque maioratus ab illo, aut ex dispositione illius, accipiatur, sed ab institutore, atque ex dispositione primi institutoris, constat talem anteriorem possessorem non posse in illo instituere hæredem vlterius ad illum vocatum, talemque institutionem esse nullam. Id quod de feudo habetur, *c. 1. in prin. de success. feudi, illis verbis, nulla ordinatione defuncti in feudo manente, vel valente. Et ita affirmant Molina vbi supra, num.* 20. *& communis doctorum sententia, quam refert. Neque probo Antonium Gom. l. 40. Tauri, num.* 80. *quatenus ab hac doctrina ex parte discrepare videtur.*

5 Ex eodem fundamento prouenit non posse vltimum maioratus possessorem, antiquas primi institutoris conditiones, modos, ac vocationes mutare, *l. cum filius familias ff. de militar. test. illis verbis. Quia* hæreditati quidem suæ miles, quam vellet substitutionem facere potest: verumtamen alienum ius tollere non potest. Neque item potest alias conditiones, modos, aut vocationes de nouo apponere: cùm enim nihil ab eo nouus successor accipiat, sed à primo institutore, non poterit nouum onus ei imponere, *l. ab eo. C. de fideicommiss. l. vnum ex familia, §. si de falcidia, ff. de leg. 2. & l. si arrogator, ff. de adopt. affirmatq; communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur* Couar. *c. si hæres in calce, num.* 9. *&* Molina, *c.* 8. *citato, num.* 21.

6 Quando autem maioratus veniret ad vltimum vocatorum, ita vt nullus iam superesset de familia ex his, qui disput. 588. & 589. commemorati sunt, qui succedere posset; tunc, cùm ea bona futura deinceps essent libera, & tanquam de bonis liberis disponere posset vltimus possessor pro libito, vtiq; instituere de illis posset maioratum, apponendo nouas conditiones, vocationes, aut modos, quoniam ille non esset maioratus antiquus, qui in eo vltimo possessore exspirauit, sed de nouo creatus, *Ita Molina vbi supra n.* 24. *cum Peralta.*

7 Vtrum autem ex regia facultate possint apponi nouæ conditiones, aut modi, aut fieri nouæ vocationes, in maioratu à prædecessore aliquo instituto, siue talis maioratus absque regia facultate sit institutus, siue institutus sit ex regia facultate, *quod Molina disput. c.* 8. *citato a num.* 28. Nos rem copiosè examinauimus *disp.* 174. *conclus.* 5. *&* 6. & partem negantem definiuimus, eam ex suis deducendo principijs.

Quando successor in maioratu addit, seu vinculat, bona aliqua sua propria priori maioratui, tunc addere potest conditiones, & modos, non solùm bonis, quæ de nouo addit, vt ex se est notissimum, sed etiam priori maioratui: modò tamen in nullo repugnent cum prioribus conditionibus, modis, & vocationibus: quippe in nullo contrauenire possit priori institutioni, in nulloque illa frustrari valeat. Obserua tamen, nouas conditiones, & modos, non obligare successores in antiquo illo maioratu, nisi ex hypothesi, si succedere simul velint in bonis de nouo additis ac vinculatis priori maioratui: quare quicunque successor in antiquo maioratu poterit nolle adimplere eas conditiones, & modos, contentus solis bonis prioris maioratus. Ita Molina *cap.* 8. *citato, num.* 35. Qui consulit, vt nunquam conditiones, præsertim repugnantes, priori maioratui addant, ne eueniat, vt, bona, quæ addunt, diuidantur à bonis prioris maioratus in diuersos possessores, vt contra ipsorum intentum, sæpe euenit in aliquibus maioratibus Hispanis, quibus factæ fuerunt eiusmodi additiones. 8

Institutor verò maioratus, interim dum maioratus reuocabilis ab eo fuerit, mutare potest conditiones, modos, ac vocationes, pro suo libito, & alias facere. Qui enim reuocare maioratum à se institutum potest, longè maiori ratione poterit conditiones, modos, & vocationes pro libito in eo variare. Postquàm verò maioratus irreuocabilis est effectus, non potest modos, conditiones, & vocationes, in præiudicium vocatorum mutare: quoniam donationi iam perfectæ, & irreuocabili non potest grauamen in præiudicium donatariorum apponi, *vt disp.* 265. *ostensum est, & vtrumque affirmat Molina, cap.* 8. *citato, num.* 37. Quando autem maioratus reuocabilis sit, aut irreuocabilis, *disp.* 583. *& quatuor sequentibus, præsertim.* 587. ad effectum, vt apponi iam non possit nouum grauamen, est explicatum. 9

SVMMARIVM.

1. *Successio directa, & obliqua, quid. Et discrimen inter vtramque.*
2. *Si maioratus testamento sit institutus, ita vt primò vocatus in eo censeatur hæres institutus, tunc is succedit directè institutori: reliqui verò obliquè seu fideicommissariè.*
3. *Si maioratus testamento, aut codicillo sit institutus, ita vt rationem legati, aut prælegati habeat, primò ad eum vocatus, rationem sortitur legatarij, accipereq; illum debet ab hærede: comparatione verò vlteriùs vocatorum in maioratu, rationem habet fideicommissi particularis.*
4. *Si maioratus contractu, etiam reuocabili sit institutus, tam primus vocatus, quàm cæteri successores, rationem habent donatariorum sub modo comparatione institutoris.*

NVM IN HISPANORVM MAIOratibus iure directo, an obliquo, succedatur. Disp. 618.

QVOD propositum est, erit deinde examinandum. Quid autem sit succedere directè, & quid obliquè, seu fideicommissaria substitutione, 1

*disput.*124.*&* 155.*&* 182. explanatum est. Illud verò inter alia discrimen inter directam, tanquam veri hæredis directi, successionem, & obliquam, seu fideicõmissariam: Quòd succedens directè, de iure ciuili adire potest hæreditatem, & de iure prætorio potest petere bonorũ possessionem, ipso iure, absque alterius ministerio: succedẽs verò obliquè, seu tanquã fideicõmissarius succedit mediãte alio, per quem, cuiusq; ministerio, res fideicõmisso, restitutioni ve subiecta, ad ipsum deriuatur, *vt locis citatis explanatum est, & cum Bart. Baldo, & alus tradit Molina lib.1.de primog.c.14.num.2.*

Hoc ita constituto, dicendum est. Si maioratus institutus sit testamento, vel ex tota hæreditate, vel ex quota illius, atq; adeò titulo hæredis, vel etiam constitutus sit titulo institutionis hæredis ex quota bonorum, aut ex re certa, ita tamen, vt nullus alius sit simul institut⁹ hæres ex reliqua hæreditate, aut ex quota illius, vel si alius fuit institutus hæres, & re ipsa nõ extitit hæres, quia vel mortuus est ante testatorem, vel repudiauit hæreditatem, vel aliqua alia ratione, tunc primò vocatus ad eum maioratum, succedit in illo directè tanquam verus illius hæres vniuersalis, potẽs adire immediatè maioratum, & possessionem illi⁹ capere, repræsentatque personam defuncti, eo ipso, quòd maioratum, eamve hęreditatem adit, transeuntq; proinde ipso iure in eum actiones actiuæ, & passiuæ, defuncti. Hęc omnia constãt ex dictis *disp.*155. vbi, aliud agẽdo, copiosè à nobis explanata, & cõprobata sunt, ostensumq; est, ita institutum, esse in his omnibus hæredem vniuersalem: atq; hæc eadem sunt, quæ Molina *vbi supra à n.*15. intendit ac probat; tametsi non adeo, vt nos, seipsum explicet.

In his eisdem euentibus, in quibus primus vocatus ad eum maioratum, verus existit hæres, directèq; in illo institutori succedit, ait Molina *vbi supra à n.*10. vlteriùs ad eundem maioratum ab institutore illius vocatos, non succedere in illo institutori directè, sed indirectè, tanquam fideicommissarios, substitutosve ordine quodam fideicõmissariè, comparatione primi vocati, & sequentium anteriorum vocatorum. Id vero probat hac ratione, ad quam congruum responsum reddi non posse ait. Quoniam, cùm primus successor in eo maioratu, successerit in illo tanquam hæres directus, desinere non potuit esse hæres, *l. hæreditas ex die, l. ei qui soluendo, ff. hæred. inst. §. hæres, instit. eod. titul. & l.*11. *titul.*3. *part.*6. *dictumq; est disp.*156. Ratio vero est, quoniam sicut iura prohibent, quemquam discedere ex parte testatum, & ex parte intestatum, ex parte suarum rerum, nisi sit miles, cui id priuilegium est concessum, *vt disput.*155. *dictum est*: ita prohibent quemquam, quoad tempus, discedere ex parte testatum, & ex parte intestatum, nisi in milite, *vt disp.*156. *est ostensum*. Quare si quis instituatur hæres in totam vitam suam, & post eius mortem alius hæres in eadem hæreditate instituatur, censetur primus grauatus per mortem suam restituere hæreditatem illi alteri, atque adeo solus primus censetur hæres directus, secundus vero indirectus, & fideicommissarius, *vt constat, §. vltimo institut. de pupill. subst. & l. precibus, vers. si verò post pubertatem C. de impuber.* Quod verum habet, non solùm si secundus instituatur per verba communia directæ & indirectę institutioni, sed etiamsi instituatur per verba directa & ciuilia: quoniam ex iuris benigna interpretatione obliquantur, vt secundus censeatur institutus, non directè, ne institutio sit nulla, sed indirectè & fideicommissariè, vt sit valida, *vt aiunt glos. l. verbis ciuilibus, verb. voluntatem, ff. de vulgari, & glos. cap. si pater. de testament. lib.*6. *quas doctores communiter sequuntur, & concinunt l. ex facto, in primo responso, & l. Scæuola ff. ad Trebell.* Quare, cùm in euentibus, de quibus loquimur, primus ad maioratum vocatus, succedat directè institutori tanquam hæres illius vniuersalis, reliqui vlterius vocati, solùm succedunt indirectè & fideicommissariè.

Obiectio. Objcies, qui obliquè, & fideicommissariè succedit, capit id, in q̃ ita succedit, principaliter quidem à primo institutore, à quo id est deriuatum, & qui ad id eum ita vocauit, cæterùm mediante antecessore, de manuq; antecessoris, qui id debet ipsi restituere, *vt disp.*186. *ostensum fuit*: qui verò secũdò, tertiò, aut vlteriùs vocatus ad Hispanum maioratum, in eo succedit, nulla indiget restitutione antecessoris; sed continuò, atq; ille è vita discedit, dominium, & possessio, tam ciuilis, quam naturalis, eius maioratus, ipso iure transit in proximè vocatum, absq; vlla traditione & apprehẽsione, etiamsi hic ignoret, ad se esse delatum eum maioratum, diciturq; naturaliter possidere, per quemcunque tentorem eorum bonorum, non secus atque, qui domum habet locatam, dicitur eam possidere naturaliter per suum inquilinum, qui eam tenet, & habitat, *vt habetur l.*45. *Tauri, quæ est l.*8. *tit.*7. *lib.*5. *nouæ collect. dictumque est in calce disp.*3. *&* 12. ergò secundò, tertiò, aut vlteriùs vocatus ad maioratum, directè & immediatè succedit institutori, non verò obliquè & fideicommissariè, mediante antecessore immediato.

Satis. Ad maiorem huius argumenti dicendum est, de ratione quidem indirectę ac fideicommissarię successionis esse, vt id, in quò ita succeditur, deriuetur à primo institutore ac testatore per hæredem directum, aut alios etiam intermedios, iuxta institutoris dispositionem: in eo enim est positum, quòd non directè, sed indirectè, per interpositum, vel interpositos alios hæredes, a quibus proximè & immediatè hæreditas deriuetur, succedatur institutori ac testatori: quod verò traditio re, aut verbo, fieri debeat ab immediato antecessore, vt sequens comparet dominium, aut etiam possessionem, & vt ad eum transeãt actiones actiuæ & passiuæ, quamuis sit consonum fideicommisso, naturæq; indirectæ ac fideicommissariæ successionis, ideoq; iure sit statutum, vt regulariter ita fiat, antequam effectus illi sequantur, non tamen est id de intrinseca ratione fideicommissi successionisque indirectę, neque à iure est statutum, vt semper traditio re, aut verbo fiat, vt sequantur illi effectus: sępe enim ex dispositione iuris sequuntur illi effect⁹ sine tali præuia traditione, *vt in calce disput.*186. *ostensum fuit*. Quarè, si quid argumentum probat, solùm est, eiusmodi fideicommissum esse extraordinariũ & irregulare, nec seruare leges omnes fideicommissi; *vt disp.*577. *explicatum est*: non verò non esse fideicommissum latè, & ad effectum, vt in eo secundo, aut vlterius vocati, succedant indirectè testatori ac institutori illius. Obseruat tamen Molina *vbi supra n.*15. quod quamuis ita secundo, aut vlteriùs vocatus ad maioratum, absque vlla traditione, mortuo antecessore, comparet ipso iure dominium & possessionem, tam ciuilem, quàm naturalem; attamen actualem possessionem, seu tenentiã earum rerum, quæ in facto consistit, & non parui est momenti, vt in progressu huius materiæ patebit, cõparat ab antecessore, aut ab hęredibus antecessoris, vel à quocunq; alio, penes quẽ sit; & pro illa obtinenda cõpetit ei interdictũ adipiscendi talẽ possessionem, seu tenentiam, *vt cum Baldo, & alus quos citat, subiungit, & nos dicemus inferiùs.*

Peralta *l.*3. *§. qui fideicommissum n.*27. *& sequentibus, ff. de hæred. instit.* asseruit, in maioratibus omnibus Hispanis regia facultate institutis, secundo & vlteriùs vocatos, succedere directè primo institutori. Quoniam, inquit, in eiusmodi facultatibus cõceditur institutorib⁹ potestas faciendi vocatos omnes

omnes ad eos maioratus hæredes directos ipsi institutori: licèt autem contrarium de iure sit statutum; id tamen locum habet, quando aliud lege non est sancitum, vt constat in milite, qui ex legis priuilegio potest vsque ad certum tempus instituere aliquem, vt sibi sit hæres directus, *vt disp.* 156. *ostensum est*: cùm autem princeps velut lex sit animata, qui, vt ea de re potest legem sancire, ita potest id priuatis facultate ac priuilegio concedere; consequens est, vt in Hispanis maioratibus regia facultate creatis, omnes vocati ad eos maioratus, succedant directè institutori. Molina verò *vbi supra à numero* 17. licet fateatur, legis dispositione, aut principis facultate ac priuilegio id posse fieri; meritò tamen negat tales facultates concedi, quin potiùs cõtrarium apertè sonantes ac concedentes, vt patet singulas intuenti. Quamuis autem amplissima potestas in eis concedatur instituendi maioratus contractu, aut vltima voluntate, vt libuerit; id tamen intelligitur, seruata natura contractus, aut vltimæ voluntatis, & seruata iuris dispositione circa illos: neque enim intendit princeps facultatem concedere ad iuris dispositionem peruertendam, nisi quatenus verbis perspicuis & expressis id concesserit: imò verò concessiones amplæ iuxta iuris dispositionem sunt intelligendæ, quando de intento principis dispensandi ea in parte in iure, luce clarius non constiterit.

Hactenus dictum est, quando primò vocatus ad maioratum verè in illo existit hæres institutori: tunc enim solùm locum habet quæstio, an primus solus succedat directè tanquam hæres primo institutori, & num reliqui succedant indirectè in illo tanquam fideicommissarij vniuersales.

3 Si maioratus institutus sit in testamento, sed non ex vniuersa hæreditate, aut ex quota hæreditatis, sed ex quota bonorum, aut ex re, vel ex rebus certis, etiamsi titulo hæredis sit institutus; si tamen simul sit alius institutus hæres ex reliqua hæreditate, aut ex quota hæreditatis, qui, mortuo testatore, verè hæres existat, tunc institutio illa maioratus rationem solùm habet legati, aut prælegati, cõparatione primò ad eum vocati, & non hæreditatis, *vt disputat.* 155. *copiosè dictum est*, ac proinde primò vocatus non succedit in eo maioratu tanquam hęres directè institutori, sed tanquam legatarius, qui accipere debet ea bona de manu hæredis: reliqui verò succedunt in eo maioratu indirectè tanquam fideicommissarij particulares mediante anteriore eius maioratus possessore; tametsi dominium, & possessio ciuilis, & naturalis, ipso iure sine alia apprehensione ad eos transeat, mortuo anteriori eius maioratus possessore, vt dictum est, quando maioratus habet rationem fideicommissi vniuersalis, comparatione secundò, aut vlteriùs ad eum maioratum vocatorum. Hęc eadem dicenda sunt, quando in testamento, aut codicillo, institutus esset maioratus ex quota bonorum, vt ex tertio & quinto, deductis alijs legatis, & impensa funeris, ex quinto; & quando institutus esset ex parte quotæ bonorum tertij & quinti, vel ex rebus determinatis, etiam si primò ad eum maioratum vocaretur primogenitus, qui simul hæres extiterat in sua legitima portione in eodem testamento eidem maioratus institutori. Ratio autem est, quoniam in his omnibus euentibus, talis maioratus habet rationem legati, aut prælegati, comparatione primò ad eum vocati, & consequenter habet rationem fideicommissi particularis comparatione cæterorum ad eũ vlteriùs vocatorum, vt ex se satis liquet. *Atque hæc sunt, quæ intendit Molina vbi supra num.* 8. *& 9. tametsi non ita exactè rem explicet.*

4 Quando verò maioratus institueretur contractu, etiam reuocabili, cùm in eo contractu hæres institui non possit, etiamsi reuocabilis fit, atque adeò quoad ipsius confirmationem accedat ad vltimam voluntatem, *vt disput.* 563. *dictum est*; vtique primò vocatus ad maioratum contractu institutum, non succedit directè tanquam hæres primo institutori, sed potius habet comparatione illius rationem primi donatarij sub modo; & similiter vocati vlteriùs ad eum maioratum, non habent rationem fideicommissariorum, sed vlteriorum donatariorum similiter sub modo comparatione eiusdem primi institutoris, *vt disput.* 577. *dictum est. Atque hæc sunt, quæ Molina vbi supra à numer.* 6. *intendit, quamuis non ita exactè explicet.*

SVMMARIVM.

1. *Grauatus restituere, satisdare tenetur fideicommissario de restituendo fideicommisso vniuersali, aut particulari.*
2. *Maioratus si testamento, aut codicillo, institutus sit, ita vt rationem fideicommissi vniuersalis, aut particularis, comparatione vlteriùs vocati habeat, possessor illius, stando in iure communi, satisdare tenetur vlteriùs vocato de illo integro restituendo, si id petatur, & institutor eam satisdationem non remiserit.*
3. *Substituto directo ex testamento cauere tenetur anterior hæreditatis possessor.*
4. *Si maioratus institutus sit contractu, siue reuocabili, siue irreuocabili, vlterius ad eum vocatus, petere non potest satisdationem ab illius possessore, nisi superueniat noua causa suspicionis, dilapidationis, aut deteriorationis illius culpa possessoris.*
5. *Maioratus institutor remittere potest, ne possessor satisdare teneatur, atque tunc, etiam in euentu dilapidationis ac deteriorationis, non tenetur satisdare, nisi deterioratio esset dolosa, aut suspicio esset, dolosam esse.*
6. *Licèt maioratus institutor satisdationem remiserit, imminente tamen dilapidatione, aut deterioratione, culpa possessoris, aut illa iam cœpta, implorare vlteriùs vocatus potest officium iudicis, qui, si opus fuerit, procedere poterit vsque ad sequestrum.*
7. *Maioratus possessor, aut alius, qui de re restituenda satisdare teneatur, fideiussoriam cautionem idoneam dare tenetur. Si autem non detur, poterit successor petere, vt ipse in possessionem eorum bonorum mittatur, quousque detur. Si semel aliquam acceptet, non potest petere aliam, nisi fideiussores fugerint, aut facti sint non soluendo. Et qualis sufficiens iudicetur in regno restituendo, aut in alio opulentissimo maioratu. Solus proximè vocatus potest illam petere. Si multi contendant, se esse proximè vocatos, vnicuique est eadem præstanda. Et quid ea cautio continere debeat.*
8. *Maioratus possessor, si sit de liberis primi gradus institutoris, & proximè vlterius vocatus sit de descendentibus eiusdem institutoris, non tenetur satisdare, nisi institutor contrarium præcepisset: cogi tamen posset facere bonorum maioratus descriptionem. Idem in fideicommisso.*
9. *Maioratus possessor in hoc regno non consueuit præstare eam cautionem.*

MAIORATVS POSSESSOR NVM satisdare teneatur successori, de rebus maioratus integrè restituendis. Disput. 619.

Disputatio hæc coniuncta, & quasi appendix est præcedenti. Dicemus verò, quid de rigore iuris sit dicendum. Et quando locum satisdatio hæc non habeat. Et quæ hac in parte sit consuetudo huius regni. 1

Hæres grauatus hæreditatem, aut partem illius restituere, tenetur satisdare de illa restituenda fideicommissario adueniente tempore à testatore præscripto, vt illam restituat, si fideicommissarius eam satisdationem ab hærede petat: eodemque modo anterior fideicommissarius, ad quem hæreditas deuenit, tenetur satisdare sequenti fideicommissario, si eam satisdationem ab eo petat, idemque est in fideicommissis particularibus, *l. cum Artemidoram, C. vt in poss. leg. legat, l. peto §. fratre, & l. vnum ex familia §. quod si talia, in fine ff. de leg. 2. l. vlt. C. de legat. l. 1. & sequentibus ff. vt legatorum seu fideicommissariorum nomine caueatur, & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina lib. 1. de primog. cap. 15. num. 1. & Anton. Gom. l. 40. Tauri num. 78. refert.*

2 Hinc oritur quæstio, vtrum similiter possessor maioratus, siue primus vocatus ad eum sit, siue vlterior, teneatur satisdare vlteriùs vocato, de rebus maioratus restituendis. Ad quam respondendum est, si maioratus testamento, aut codicillo, sit institutus, ita vt rationem hæreditatis, aut legati, habeat comparatione primi ad eum vocati, & consequenter ita vt rationem fideicommissi vniuersalis, aut particularis comparatione vlteriùs vocatorum habeat, teneri possessorem satisdare, si id petat sequens ad eum vocatus, idque esto nulla suspicio aut periculum, superueniat dilapidationis, ac detrimenti eorum bonorũ. Excipitur, nisi institutor eam satisdationem remiserit. Priorem partem sufficienter atque euidenter probant iura citata. Cum enim possessor fideicommissi, tam vniuersalis, quàm particularis, satisdare eo modo teneatur fideicommissario immediato id exigenti, qui in eis bonis succedere debet, *vt statuunt iura citata*: maioratusque, de quo loquimur, rationem habeat fideicommissi vniuersalis, aut particularis, comparatione vlteriùs ad eum vocati immediatè, *vt disputatione præcedente ostensum est*; neque contrarium comperiatur sancitum in maioratibus: vtique possessor maioratus satisdare eo modo tenebitur vlteriùs vocato immediatè, satisdationem poscenti, quando institutor eam satisdationem tali possessori non remisit: *id quod cum Palatios Ruuios, & aliis affirmant Anton. Gom. num. 78. citato, & Molina vbi supra à num. 2.*

Neque idcirco (*subiungit ibidem Molina numer. 8.*) cessat satisdandi obligatio, quod mortuo possessore, dominium & possessio ciuilis ac naturalis rerum maioratus transeat ipso iure absque alia apprehensione & traditione in vlteriùs vocatum, possitque nouus successor eas vendicare ex quocunque, apud quem fuerint repertæ, *vt disputatione præcedente dictum est*: quoniam, vt ea cautio præstanda sit, satis est, quod sola facti possessio, seu tenentia, sit restituenda ab interiori possessore, hæredibusve illius. Vt enim habetur *l. inter omnes, iuncta glossa ibi verbis hæreditate, communiter recepta ff. qui satisdare cog.* quando aliquis institutus fuit hæres sub conditione pendente in futurum, datusque illi fuit substitutus directus in euẽtu, quòd cõditio deficeret, vtique tunc, deficiente posteà conditione substitutus ille directus, non capit hæreditatem ab instituto sub conditione, esto ita institutus eam occupasset, sed illam sibi vendicat, vbicunque eam repererit; & tamen in ea lege, institutus sub conditione, quam hæreditatem occupauerat, cogitur satisdare substituto, quòd in euentu, quòd conditio defuerit, eam integram hæreditatem illi restituet: quod ait Molina summè esse notandum, vt intelligatur, neque in eiusmodi maioratibus Hispanis, neque in fideicommissis, quæ quoad dominium, aut etiam possessionem, transeunt in fideicommissarium absque vlla reali, aut verbali traditione, *de quibus in calce disputat. 186. dictum est*, cessare obligationem eorum possessori, satisdandi de illis integrè restituendis. Anton. verò Gom. *in calce num. 78. citati*, hanc etiam aliam tradit vtilitatem satisdationis in his euentibus, vt scilicet, timore huius satisdationis, non dissipentur, neque alienentur eiusmodi bona, & vt, si alienata fuerint, & fuerit difficultas aliqua in eis recuperandis, fideiussores teneantur soluere sumptus ea de causa factos.

Peralta *l. 3. §. qui fideicommissum num. 29. & 30. ff. de hæred. institut.* iuxta eam suam opinionem disputatione præcedente improbatam, quòd quando maioratus ex regia facultate fuit institutus, omnes ad illum vocati succedant directè primo institutori, subiungit, possessores talium maioratuum, non teneri satisdare successori de eis integrè restituendis, nisi quando aliqua superuenerit suspicio de dissipatione, alienatione, aut deterioratione earum rerum culpa possessoris. Ducitur *l. inter omnes, iuncta glossa ibi, verb. hæreditate ff. qui satisdare cogantur.* Glossa enim ibi ait, hæredem cogi posse à substituto directo, satisdare de hæreditate non minuenda, idque, inquit Peralta, in euentu, quod superuenerit iusta causa, seu suspicio explicata, vt habetur in fine textus. Rem tamen tanquam nouam cogitandam Peralta relinquit.

Vt tamen bene Molina *vbi supra à numer. 5.* subiungit, hæc opinio falsa est. Primò, quoniam falsum est, secundò, aut vlteriùs vocatos ex testamento, aut codicillo, ad maioratum succedere institutori directè, *vt disputatione præcedente dictum est*: ipse autem Peralta non negat, si succedant indirectè ac fideicommissariè, illis satisdandum esse ab interiore possessore de integra hæreditate restituenda, esto nulla noua causa suspicionis superueniat.

Secundò, quoniam falsum est, substituto directo ex testamento, non teneri hæredem, anterioremve possessorem hæreditatis, satisdare de integra hæreditate restituenda, etiamsi noua causa suspicionis non adueniat. Contrarium enim habétur ea ipsa lege, *inter omnes*, cui Peralta nititur. Duo quippe casus in ea lege continentur. Primus, quando vnus est institutus hæres sub conditione, & alius est ei datus substitutus in euentu, quod conditio deficiat: quòd sanè esse nequit, nisi ex testamento. Atque in hoc euentu perspicuè ea lex disponit, teneri hæredem sub ea conditione institutum, hæreditatemque occupantem, cauere substituto de illa restituenda, si conditio deficiat: quod communis doctorum sententia, *quam Molina vbi supra numero 6. refert*, intelligit, statim à principio, esto nulla causa suspicionis superueniat: quod lex etiam apertè sonat. Quarè, quando ex testamento substitutus est datus, siue directus, siue fideicõmissarius, semper eodem modo est illi cauendum, vt, iuxta eam legem, communis doctorum sententia affirmat. Secundus casus ponitur in fine eiusdem legis, quando scilicet cautionis petitio dependet ex contractu, seu ex alia causa, quæ non sit substitutionis ex testamento, aut codicillo. Et tunc ait iurisconsultus, cauendum esse ex causa superuenientis suspicionis, & non alias, iuxta ea, quæ subiungemus.

Dixi in posteriori parte assertionis, qua ad quæstionem respondemus; Excipitur, nisi institutor eam satisdationem remiserit. Quoniam, quando testator satisdationem remittit, non tenetur possessor rei fideicommisso subiectæ, satisdare proximo fideicommissario de ea integrè ei restituenda, *vt habetur l. 2. l. Artemidoram, & l. penult. C. vt poss. legat, l. pactum ff. de pact. authentica contra §. 1. C. ad Trebell. l.*

auia

auia §. vltim. ff. de condit. & demonst. De eiusmodi verò remissione statim fusius dicetur.

4 Molina *capit.* 15. *citato numer.* 8. ait, si maioratus institutus sit contractu reuocabili, *iuxta ea quæ disputat.* 583. *dicta sunt*, tunc, quoad satisdationem, esse idem dicendum, quod de maioratu, testamento, aut codicillo, instituto, est dictum. Ducitur, quoniam, vt *disputat.* 583. *dictum est*, habet vim vltimæ voluntatis, quoad reuocabilitatem, & stabilitatem. Ego autem contrarium longè probabilius existimo, dicendum videlicet esse, quod de maioratibus institutis contractu irreuocabili mox subiungemus. Ratio autem est, quoniam eiusmodi dispositio simpliciter non est vltima voluntas, sed simpliciter est contractus, participans aliquid de vltima voluntate: neque maioratus ita institutus, est hæreditas, aut legatum, comparatione primò ad eum vocati, neque fideicommissum vniuersale, aut particulare, comparatione vocatorum vlteriùs ad eum; sed est donatio sub modo comparatione vlterius ad eum vocatorum, *vt disputat.* 577. *& disputatione præcedente, cum eodem autore dictum est*: quæ autem de illo cautionis modo in iure comperiuntur disposita, manifestè sunt sancita de legatis, & fideicommissis, tam vniuersalibus, quam particularibus, quacunque vltima voluntate sint relicta, siue ea sit testamentum, siue codicillus, idque fauore vltimæ voluntatis: *atque hoc solum est, quod Rofredus, & alij à Molina ibidem relati affirmant*: quarè, cum institutio maioratus contractu reuocabili, simpliciter sit contractus, & non vltima voluntas; maioratusque ita institutus, sit donatum sub modo, & non hæreditas, legatum, aut fideicommissum, consequens profectò est, vt quoad cautionem, non sequatur regulam præscriptam in iure circa vltimas voluntates, & hæreditates, aut legata, deriuanda ad multos ordine quodam; sed sequatur regulam contractuum, ac donatorum sub modo multis ordine quodam.

Quando maioratus institutus est contractu irreuocabili (idem nostra sententia est dicendum, iuxta proximè dicta, quando institutus est contractu reuocabili) tunc vlteriùs ad illum vocatus, petere non potest satisdationem à possessore, nisi superueniente noua causa suspicionis dilapidationis, aut deteriorationis illius ex parte possessoris. *Ita habetur l. in omnibus ff. de iudicijs, & l. inter omnes, in fine ff. qui satisdare cogantur, & affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. l.* 40. *Tauri nu.* 78. *& Molina vbi supra in calce n.* 8.

5 Sicut autem in legatis hæreditatibus, & fideicommissis, tam vniuersalibus, quàm particularibus, remitti à testatore potest cautio, idque etiam posteà ex interuallo pacto aliquo, aut contractu, *vt constat ex iuribus ea de re supra citatis, præsertim ex l. pactum ff. de pactis*: ita etiam remitti potest ab institutore hæc cautio, quæ locum habet in dispositionibus ex contractu, *vt ex eisdem iuribus constat, præsertim ex l. pactum citata.*

Quando maioratus, vel quæuis alia res, venit restituenda, siue ex vltima voluntate, siue ex contractu, & qui id ita disposuit, remisit anteriori possessori cautionem successori, tunc, esto possessor ille dilapidet ea bona, non tenetur præstare cautionem ad petitionem successoris, sed alijs remedijs erit subueniendum successori. *Ita habetur expressè l. vlt. ff. vt legat. seu fideicommiss. nom. caueat. & affirmant Bar. & communis doctorum sententia, quam Molina cap.* 15. *citato numer.* 9. *refert ac sequitur.* Excipitur, nisi possessor dolo dilapidet ea bona: nam dolo aliquid fieri in præiudicium tertij, non est ferendum; esset enim contra bonos mores: neque est credendum, eum, qui cautionem remisit, intellexisse etiam in eo casu: in dispositionibus quippe generalibus, non censetur id comprehensum, de quo, si disponens in particulari interrogaretur, id vtique excepisset. Imò verò, *vt idem Molina ibidem n.* 29. *&* 30. *subiungit, ac rectè probat*, testator remittere non potest, vt, existente suspicione ex vrgentibus indicijs dolosæ dilapidationis, possessor non caueat de dilapidatione dolosa.

Iuxta dispositionem legis *vltimæ citatæ*, meritò Molina *vbi supra numer.* 10. reprehendit Peraltam §. *qui fideicommissum citato numer.* 30. dum asserit, possessorem maioratus, non posse remittere satisdationem in casu dilapidationis: nisi enim Peralta intelligat, in casu dilapidationis dolo factæ, vtique loquitur contra *l. vlt. citatam*, quæ statuit, remissa cautione ab institutore, censeri remissam etiam in euentu dilapidationis, esto institutor euentum dilapidationis non expresserit, nedum si eum expresserit.

Quando remissa esset cautio, eaque de causa successor, qui dilapidationem imminentem timet, non posset eam petere, posset nihilominus implorare officium iudicis, antequam dilapidatio incipiat, aut si incepit, ne vlterius progrediatur, vt iudex ex suo officio illam impediat *argumento l.* 3. *C. qui bon. ced. poss. & l. vltim. ff. quod met. caus. & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra n.* 11. *refert ac sequitur.* Ait vero *glos. l. vlt. ff. vt legat. seu fideicommiss. nomi. caueat.* posse iudicem procedere vsque ad sequestrum. Vtrum autem maioratus possessor ob dilapidationem possit priuari maioratu, infra suo loco examinabitur. 6

Cautio autem, quam is, qui rem subiectam restitutioni possidet, in euentibus explicatis præstare tenetur, si à successore exigatur, est fideiussoria *l. si is à quo §. vltim. ff. vt in possess. legat. l.* 1. *ff. vt legat. seu fideicommiss. nomi. caueatur, iuncta l. prætoriæ stipulationes ff. de prætorijs stipulationibus.* Et præstanda est, etiam pro rebus immobilibus *l.* 1. *in prin. iuncta glossa ibi, verb. stipulentur ff. vt legat. seu fideicommiss. nomine caueat l. is cui §. bonorum autem appellatione ff. vt in possess. legat.* Atque eam satisdationem dare tenetur, etiam is, qui diues est, & idoneus ad soluendum, habens multa bona immobilia *l.* 1. *in prin. ff. vt legat. seu fideicommiss. nomi. caueat.* cùm tamen in alijs euentibus, is, qui notoriè est diues, & idoneus ad soluendum, satisdare non cogatur, *vt cum Iasone Molina vbi supra numer.* 17. *affirmat.* Quod si is, qui satisdare tenetur de re integrè restituenda, non velit satisdare tunc successor petere poterit, vt mittatur ipse in possessionem eorum bonorum, donec ille alius satisdet. *l.* 1. *& sequentib. ff. & C. vt in possess. legat. Atque hæc omnia affirmant Molina vbi supra num.* 14. Qui autem semel satisdedit, cogi non potest iterum satisdare, etiamsi alius causetur, satisdationem præteritam non fuisse idoneam: ipse autem sibi imputet, quòd anteà illam acceptauit, neque obiecerit, idoneam non esse *l. si is, à quo §. vltim. ff. vt in possess. legat. & affirmat Molina vbi supra numer.* 1. Excipitur, nisi fideiussores dati aufugissent, aut facti essent non soluendo ex post facto bonorum suorum amisione: tunc enim denuò cautio erit adhibenda *l. plane ff. vt in possess. legat. & alijs iuribus, quæ Molina ibidem citat.*

Esse autem debet prædicta cautio idonea *l. quoties ff. qui satisdar. cogat.* Quando autem ex magna æstimatione maioratus, vt si esset regnum, ingens ducatus, aut marchionatus, vel alius opulentissimus maioratus, pro quo sufficienter fideiussores adhiberi non possent, tunc ea cautio erit præstanda, quæ, iuxta rei qualitatem, præstari possit, argumento *l. de creatione Cod. de episcop. audient, illis verbis; si autem non talis eius census inueniatur, tunc & fideiussio, in quantum possibile est, ab eo exploretur.* Ad quem textum

Albericus ait, ita consultum fuisse in fauorem Reginæ Franciæ, quæ fuit tutrix filij sui primogeniti. *Concinit l. vltim. §. sin autem non talis C. de cur. furios. Vbi eadem verba habentur cum illis, quæ ex l. de creatione relata sunt, & affirmant multi quos Molina vbi supra n. 19. refert ac sequitur.*

Eam verò satisdationem petere à maioratus possessore is solus potest, qui proximè est ei successurus: vt enim habetur *l. Paulus ff. de prætoriis stipulat.* calumniosè petere satisdationem videtur is, quem alius antecedit. Vtrum autem, si proximus successor absens, aut impeditus sit, vel sit negligens, possit eam petere, qui vlteriùs proximè vocatur, alibi dicetur. Quòd si multi prætendant, vnusquisque eorum se esse proximiorem successorem, tunc singulis est satisdandum: quoniam possessor maioratus in eo non grauatur; quandoquidem eodem fideiussore potest singulis, & omnibus, cauere, futurumque sit, vt vni tantùm eorum teneatur. *Ita habetur l. si duo ff. vt legator nom. cauea. Atque hæc omnia affirmat Molina vbi supra num. 20.*

Forma autem satisdationis præstandæ, hæc erit. Quòd fideiussores se astringant, maioratus possessorem, adueniente die restituendi rem, aut res, maioratui subiectas, integrè eas restituturum, dolumque malum in maioratus restitutione abfuturum, ita vt neq; in rebus maioratus seruitus aliqua imponetur, neque aliquid aliud dolo fiet, ex quo deteriores reddantur *l. 1. ff. vt legat. nomi. cauea. & l. vltim. in fine C. de legat. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra numer. 24. refert ac sequitur.* Non tamen tenetur maioratus possessor cautionem præstare de rebus maioratus arbitrio boni viri fruendis: hæc quippe cautio ab vsufructuario præstatur, *vt habetur l. 1. ff. vsufructuarius quemadmod. caueat*, & quid ea cautio contineat disp. 7. dictum est: non verò præstatur à possessore maioratus, qui interim dum legitimus possessor illius est, verè est dominus rerum maioratus, *vt disputat. 3. & aliàs sæpe dictum à nobis est*: dominus enim rei, etiamsi illa restitutioni sit subiecta, non hanc posteriorem cautionem præstat, sed solum illam priorem, quę longè pauciora continet, vt *cum Azone affirmat Molina vbi supra num. 25.* Quamuis autem testator remittere possit fideicommissario, ac maioratus possessori, priorem illam cautionem, vt supra ostensum est; non tamen potest remittere posteriorem cautionē vsufructuario, vt *disp. 7. dictum est, & habetur l. scire debetis C. vt in possess. legat. l. si pecuniæ ff. eod. tit. & l. 2. C. de vsufruct. atque affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam* Molina *vbi supra num. 27. refert ac sequitur.* Qui merito *cum Aries Pinello l. 1. C. de bon. mater. part. 2. n. 67. & aliis*, reijcit sententiam Baldi, & quorundam aliorum, qui dixerunt, quamuis testator remittere non possit vsufructuario eam cautionem, posse nihilominus ei concedere, vt adhibere possit fideiussorem pauperem, minimeque idoneum. Iura quippe statuunt, vsufructuarium debere ea in parte cauere vtiliter ac idoneè *§. constituitur inst. de vsufructu*; obligatio autem inopis, nulla censetur, pariaque sunt non fideiubere, & fideiubere minimè idoneè *l. quoties ff. qui satisdare cog.*

8 Quando fideicommissarius, aut possessor maioratus, esset de liberis primi gradus institutoris maioratus, hoc est, (*vt disp. 187. §. quæ hactenus, est explicatum*) de liberis institutoris, quibus legitima portio in bonis institutoris debetur, & immediatus vlterior successor, esset etiam de numero descendentium ex primo institutore tunc talis fideicommissarius, aut possessor maioratus, satisdare non tenetur successori immediato, nisi institutor satisdare præcepisset. *Ita habetur l. iubemus §. in supradictis, & §. Illud etiam, iuncto principio eiusdem legis C. ad Trebell. & affirmant glos. vlt. §. illud etiam citato, glos. vltim. l. cum Artemidoram C. vt in possess. legat. & communis doctorum sententia; quam Molina vbi supra num. 31. refert ac sequitur.* Quia verò, post primum vocatum ad maioratum, rarò possessor maioratus esse solet de liberis primi gradus institutoris, rarò etiam locum habet hæc exceptio in maioratibus Hispanis, *vt Molina ibidem subiungit.* Adde verò Molina *num. 32.* in hoc euentu, in quo fideicommissarius, aut possessor maioratus, non tenetur satisdare proximo vlteriori successori, posse nihilominus eum proximum successorem cogere possessorem maioratus, vt descriptionem authenticam efficiat bonorum maioratus, vt tempore restitutionis constet, quæ ea bona sint, quam descriptionem ait, distinctum quid esse ab inuentario. Ea autem de re copiosè nos diximus *disp. 219.* ideoque ad eum locum lectorem remittimus.

Obseruat Molina *vbi supra num. 35.* quamuis, quæ de cautione à possessore maioratus præstanda immediato successori tota hac disputatione dicta sunt, in se sint verissima, atque ex principijs iuris euidenter deducta, nihilominus se nunquam vidisse, aut audisse, talem cautionem, extra dilapidationis bonorum maioratus suspicionem, præstitam, aut petitam, vnquam fuisse. Arbitratur verò ex ignorantia, quòd præstari deberet, non fuisse petitam, simulque ad id adiuuisse, non multum vtilitatis in ea exigenda interuenire: præsertim cum bona maioratus esse soleant immobilia, quorum dominium & possessio ciuilis ac naturalis transit ipso iure, defuncto possessore maioratus, ad vlteriùs ad illum vocatum, etiamsi aliqua ex illis deuenissent ad tertium aliquem possessorem. Et quòd ad obtinendam actualem possessionem, seu tentionem eorum bonorum, multa summaria remedia atque exequutiua legibus regiis introducta sunt; de quibus infra erit sermo. Existente autem ea consuetudine, vt nec petatur, nec concedatur, fortasse, esto hodie petatur, deneganda esset.

SVMMARIVM.

1. *Dignitas, & personatus, vtrunque preßè vt vnum ab altero distinguitur, quid vtrunque sit.*
2. *Dignitas, & personatus late, quid. In materia fauorabili latè sumuntur. In odiosa sumuntur strictè.*
3. *Maioratus Hispanus, nisi titulum Comitatus, &c. aut iurisdictionem habeat; dignitas non est, nisi latè secundum quid, ac impropriè.*
4. *Successione in maioratu, qui dignitas non est; non priuat ea infamia, quæ nec intestabilem efficit, nec priuat à successione in bonis liberis. Quando autem eo modo infamis priuaretur insuper in delicti pœnam suis omnibus bonis, priuaretur etiam eo maioratu.*
5. *Infamis eodem genere infamiæ non priuatur successione in maioratu, cui annexum est, vt sit dignitas ratione tituli, aut iurisdictionis: quoniam, qui capax est bonorum, quibus annexa est dignitas, est capax annexæ dignitatis, esto incapax esset dignitatis, directè, quam non annexè ad aliquid aliud acquireret.*
6. *Beneficium curam habens animarum quando est prohibitum haberi cum alio beneficio, id non intelligitur, si annexè habeatur ad aliud beneficium non incompatibile.*
7. *Quarum dignitatum sit incapax infamis, & inter eas est, si à republica sit instituta dignitas, habens annexos reditus, ita vt ipsi accessorij sint reditus, & non è contrario.*
8. *Spurius capax est maioratus annexam habentis dignitatem.*

9. Regno

9. *Regno ob quæ delicta priuari quis poßit, & quando, esto habeat idoneum successorem, concedi regnum alteri poßit.*

10. *Feudo priuatur feudatarius, si non leuem contrahat infamiam.*

INFAMIS NVM IN MAIORATV succedere poßit. Et num maioratus sit dignitas. Disput. 620.

EXAMINANDVM deinde est, qui in maioratû succedere possint. Atque vt meliùs intelligatur, num in maioratu succedere posit infamis, explicandum prius est, vtrum maioratus dignitas sit.

1 *Consentaneè ad Panor. c. de multa, de præben. num. 21. Staphilæum de liter. grat. de modo & forma interpretandi, &c. pag. 100. in paruis, ac Syluest. verb. dignitas, & ad alios, quos citant,* dignitas duobus modis vsurpatur. Vno, presſè, vt distinguitur à personatu, & à quocunq; alio officio præeminentiam aliquam habente, vt est curatus sindicus, & sunt alij. Dignitas ita sumpta, *consentaneè ad l. honor ff. de honorib. & mun.* est præeminẽtia cum administratione, seu iurisdictione. Quod intelligo, de ordinaria. Vicarij enim pedanei dignitates non sunt: secus verò de vicario generali, qui iurisdictionem habet ordinariam, vnumq; tribunal efficit cum Episcopo, aut cũ quouis alio iudice, cuius est vicarius generalis, *vt tract. 5. dicetur:* qua de causa, *vt Staphilæus vbi supra num. 12. cum alijs, quos citat, rectè ait,* dignitas est. Tametsi, cùm tanquam pars dignitatis Episcopi, vnicam cũ illo efficiens dignitatem, censeatur, id non impediat, quo minus aliam dignitatem Ecclesiasticam posit simul obtinere, *vt Panormit. vbi supra asserit.* Sic Guardiani, Abbates, Priores, Rectores, & alij superiores religionum, iurisdictionem ordinariam in suos religiosos habẽtes, prælati ac dignitates sunt, vt *Panormit. vbi supra affirmat, & constat ex cap. in damnationibus §. verum, de elect. libro 6.* Eodem modo Rectores, seu priores, Ecclesiarum collegialium, quia iurisdictionem in reliquos eiusdem Ecclesiæ ministros habent, dignitates sunt. Idem *affirmant Panor. ibidem, Staphilæus vbi supra n. 3. & alij,* de Archidiacono, quia ex suo munere, primaque institutione in Ecclesia, iurisdictionem aliquam habet, eamque alicubi retinet, ex suoque nomine dignitatem sonat, atque ex consuetudine inter dignitates computatur, esto multis in locis nullam hodie iurisdictionem habeat. Personatus autem presſè. *vt ibidem Panor. ait,* est quædam pręeminentia in Ecclesia sinè iurisdictione; vt quia habet statum honorificum in choro præ alijs, aut aliud simile.

2 Latè verò [illegible] dignitas, & personatus [illegible] que: quin extendi [illegible] curatus interdum [illegible] euenisse ait Panorm. ex varia loquendi [illegible] in diuersis regionib⁹. Ait verò Staphilæus *vbi supra n. 5.* quàmuis in materia larga, & fauorabili, nomine dignitatis comprehendatur personatus; in materia tamen stricta, nomine vnius horum alterum non comprehendi.

Explicato quid sit dignitas, quod attinet ad quęstionem, num maioratus dignitas sit. *Couar. 1. var. res. c. 15. n. 14. in calce §. penultimi, & §. vltim.* ait, maioratum Hispanum velut dignitatem quandam constitui, vt, qui eum obtinet, caput sit familiæ, eiusque honores præcipuos habeat: esseque dignitatem confirmat autoritate Archidiaconi, & quorundam aliorum, quos citat. *In eadem sententia est Ant. Gom. l. 46. Tauri n. 1. & sunt pleriq; alij, quos Molina*

3 *lib. 1. de primog. c. 13. n. 1. refert.* Meritò tamen Molina *ibidem n. 4. cum Cino, & Carolo Molinæo* affirmat, maioratum Hispanum in eo pręcisè, quòd maioratus Hispanus est, non esse publicam, propriamve, ac presſam dignitatẽ. Ex accidenti verò, vt si sit regnum, ducatus, marchionatus, vel comitatus, aut si sine titulo habeat oppida, aut castra, subditos ac iurisdictionẽ habentia; erit dignitas presſè ac propriè, iuxta ea, quæ de dignitate presſè ac propriè dicta sunt. Vtrumq; satis ex se, & ex explanatione dignitatis presſè ac propriè liquet. Et primùm ꝓbat Molina, quoniam quiuis priuatus, habens bona in suum tertium & quintum, etiamsi abiectus sit, potest ex illis, absq; vlla regia facultate, instituere maioratum: quod si descendentibus, & ascendentibus careat, potest similiter eum instituere ex omnibus suis bonis, *vt ex dictis in præcedentibus constat:* dignitas autem non ab alio, quàm à principe, aut ad id à principe facultatem habẽte: institui potest: sicut iurisdictio à principe, supremave potestate, deriuari debet. Quin neq; prærogatiua primogenitorum, *de qua disp. 377. dictum est.* & quæ hodie locum habet in Gallia, dignitas ꝓpriè appellari potest, vt ex explicatione dignitatis propriè est manifestum: alioquin primogeniti omnes in dignitate eis in regionibus dicendi essent constituti, quod nemo concedet. Illa quippe prærogatiua, *vt cum Cino Molina vbi supra rectè ait,* familiaris ac domestica est, non vero publica: eaq; ratione, *vt cum Carolo Molinæo subiungit,* non propriè, sed largè duntaxat & impropriè sumpto vocabulo, appellari potest dignitas, quo modo eam sumpsisse doctores cõtrariæ sententiæ est censendum, atque exponendum.

His ita cõstitutis, vt ad præcipuam quæstionem deueniamus, suaderi potest, infamem, siue iuris, siue facti infamia, succedere non posse in maioratu, præsertim quando maioratus est dignitas, annexamve habet dignitatem. *Quæstio.*

Primo, quoniam notati infamia iuris, aut facti, non ascendunt ad dignitates *l. 2. C. dignitat. lib. 12. & l. 1. C. de infamib. lib. 10. glossa l. 2. §. miles, verb. sacramento ff. de his, qui notantur infamia, Bart. & alij, quos Molina c. 13. citato n. 8. refert.* Probare etiam idem in re proposita, videtur *l. 2. tit. 15. part. 2.* vbi de succesione in Regno Castellæ, ad cuius exemplum succeditur in Hispaniarum maioratib⁹, sic est dispositum; *suceda el pariente mas propinquo, siendo hombre para ello, e no auiendo hecho cosa, por don de lo deuiesse perder.* *Arg. primũ.*

Secundo, quoniam infamis repellitur à successione in feudo, quin & propter infamiam superuenientem, priuatur feudo iam acquisito, *vt constat c. 1. iuncta glossa 1. ibi, an ille, qui interfecit fratrem domini, &c. & ex c. 1. §. illud argumento a contrario sensu, qua fuit prima causa benef. amit. & affirmant doctores, quos Molina vbi supra n. 10. refert ac sequitur.* *Secundum.*

Prima hac de re conclusio est. Quando, infamia non est talis, quæ infamem intestabilem reddat, & incapacem successionis, vtique tunc neque eum priuat successione in eo maioratu, qui non est dignitas. Hanc statuit Molina *vbi supra num. 11.* Probatur verò, quoniam infamis ea infamia, de qua loquimur, potest hæres institui, potestque ei legari, & fideicommitti, neque leges ab eo tollunt iura successionis *l. in arenam, & l. fratres C. de inofficios. test. inst. eodem titul. in prin. vers. soror. Bart. & communis sententia, quam ibidem Molina refert ac sequitur:* sicut etiam, ob eam infamiam, non amittit potestatem testãdi de suis bonis, *argum. l. 2. C. de secund. nupt. & affirmat Molina ibid. cum alijs, quos citat:* ergo eiusmodi infamis non priuatur succesione in eo maioratu, qui non est dignitas. Quãdo autem infamis ob aliquod crimen, insuper in pœnam priuatur bonis, successioneq; tunc vtiq;, sicut amittit alia bona, ita amittit 4 *Prima conclus.*

maio-

maioratum: & sicut priuatus censetur successione in aliis bonis, sic etiam successione in maioratu. *Ita Molina vbi supra n.12.*

Secunda conclus. Secunda conclusio. Quando aliquis infamia, de qua præcedente conclusione est sermo, est infamis, propter eam non priuatur successione in eo maioratu, qui in se dignitatem habet. Ita Molina *vbi supra n.13. & consentiunt alij.* Ratio autem est, quoniam licet, ex dispositione iuris, infamis repellatur à dignitatibus obtinendis, & ab obtentis; id tamen locũ habet ac verum est, quãdo de sola dignitate agitur principaliter: secus verò quando annexa est bonis, in quibus succeditur: in consequentiam enim bonorum, quibus ea dignitas est annexa, succedere ẽt potest per accidens in dignitate eis annexa. quoniã propter eam priuandus non est successioñe in bonis, quibus illa est annexa, & quorum, ea seclusa, est capax. Ita decidit notabiliter ac optimè Baldus *l.1.n.1.C.de secund.nupt. quem sequuntur Molina & multi alij, quos n.13. citato refert.* Agens enim ibi Baldus de muliere, quæ ante annum elapsum à morte prioris mariti secundò nubit, eratq; de iure communi infamis, tametsi de iure canonico ea pœna, & aliæ, sublatę ab ea hodie sint, *vt disp.145. dictum est*, sic Baldus de ea ait, *Pone, quòd quædam mulier, quæ habet comitatum ex successione parentum, nubit infra annum luctus, nunquid istam dignitatem & Comitatum perdet? Videtur, quod sic, quia est infamis. Contrarium credo, quia ista dignitas & iurisdictio est quid hæreditarium: & ista mulier retinebat bona, vt hic* (id est, nubendò non amittebat sua bona) *Item ista dignitas venit in consequentiam hæreditatis, & est annexa territorio, & aliquid retinetur, in consequentiam, quod non retinetur principaliter.* Hæc Baldus ibi. Confirmatur; quoniam fœminę, quæ à iudicãdo, & ab omni officio publico, repelluntur *l.2.ff. de reg.iur.* capaces tamen sunt eorum, si iurisdictio eis obueniat in consequentiam successionis, possuntque in eo euentu iudicare, *vt cum Innocen. Panor. Felino. & aliis, iuxta cap. delicti, de arbitris, affirmat Molina vbi supra n.14.* Quarè, si regnum ad ipsas iure successionis deueniat, regiam iurisdictionem exercent, vt consuetudo testatur, *& concinit c. cum deuotissimam, iuncto capite sequenti 12.q.2.* Vnde Angelus *l. cum prætor §.vltim. num.2.ff. de iudic.* cum dixisset fœminas, & furiosos, incapaces esse iurisdictionis, quia lex resistit, vt eis committatur, addit, intelligendum esse id, nisi iurisdictionem habeant iure proprietatis, & successionis: quoniam tunc, quemadmodum succedunt in bonis, ita etiam succedunt in dignitate, & iurisdictione. Et Angelum sequuntur Deci⁹ *consl.* 498. Purpuratus *consl.* 368. Prosper Pasetus *cõs.* 72. Cannol. *l.2.n.4.ff. de regul.iur.* qui ait, hoc ideò euenire, quia iurisdictio non venit principaliter, sed in consequentiam successionis. Confirmatur prætereà ex doctrina Bart. *l.vlt.n.10.C. de sent.passis*, vbi ait, in iis, quæ accessoriè veniunt, necessariam non esse habilitatem comparatione accessorii in se spectati, sed satis esse habilitatem comparatione principalis, vt & principale, & accessorium in consequentiam principalis, obtineri possint. Atq; doctorum horum autoritate ait incertus autor *tractatu de crimine læsæ maiest. quæst.9. nu.8.* Inhabilitas, quæ respicit consequutiua, & ea, quę accessoriè veniũt, non attenditur, nec impedit, quin aliquis omnia consequatur, quæ in cõsequentiam veniunt. Idem tradit Bart. cùm alibi, tum *l.1. in prin. & concinit glossa, & additio glossæ ibi ff. de autoritat. tuto.* colligiturque ex ipso textu. Vbi Vlpianus ait, licet tutor præstare non possit autoritatem minori in rem, seu cõmodum, tutoris, quando principaliter cernitur tutoris commodum, posse tamen illam pręstare, quando principaliter interuenit & attenditur commodum minoris, licèt accessoriè & comitanter per accidens sequatur commodum tutoris. Vt si debitor tutoris hæredem reliquit minorem, potest tutor præstare autoritatem minori, vt adeat eam hæreditatem, nihil impediẽte quòd ex ea aditione minor fiat debitor talis tutoris eius quãtitatis, quam defunctus debebat tutori. Et cum *l. quidam sunt serui ff. de pœnis*, iurisconsultus dicat, deportatis negari ea, quæ sunt iuris ciuilis, vt testari, nõ verò ea, quæ iuris sunt gentium, vt emere, & vendere, ait Bart. *ibi n.1.* quod quamuis actiones sint iuris ciuilis, *vt habetur §.1. inst. de act. & alias sæpe*, eo ipso, quòd eis permittuntur contractus, qui sunt de iure gentium, in consequentiam, & non principaliter, eis conceduntur actiones, quæ ex eis contractibus resultant.

Pṛædicta etiam confirmantur ex *c. super eo, de præb. lib. 6.* vbi cum *c. de multa. extra eodem titulo* sancitum esset, vt habens personatum vel aliam dignitatem non possit habere simul parochiam, & curam animarum, neque ea prohibitio extenderetur ad prębendas alias, definitur, habentem personatum, posse absque Romani pontificis dispensatione, nihil impediente eo capite, habere simul præbẽdam, esto præbendæ illi annexa esset parochia habens curam animarum, & iurisdictionem spiritualem: quoniam cum parochia illa esset accessoria & annexa præbendæ, esto annexum dignius sit, quam præbenda, propter curam animarum, & iurisdictionem spiritualem, habetur ratio principalis, cui alterum est annexum, quod cum personatu est cõpatibile, & in cõsequentiam illius, potest simul obtineri annexum curam habens animarum, in quo præbendatus ille nõ tenetur residere eo ipso, quòd est annexum præbendæ, sed illud administrat per vicarium perpetuum, cui cura earum animarum, & iurisdictio illa spiritualis, incumbit.

Aduersus hactenus dicta non obstat, ꝙ Burgos de Paz iunior. *quæst.3. ciuili n.63.* tentauerit, posse defendi contrarium secundæ conclusionis propositæ, euertendo fundamentum ex Baldo, cui illa nititur, hac ratione. Quòd quando simul concurrunt in eadem persona duæ regulæ, vna permissiua, & altera prohibitiua, seu negatiua, semper præualere debet prohibitiua, seu negatiua, tanquam potẽtior: eò quòd negatio vim habeat vniuersalis, quasi dicat omnino non fiat, seu in nullo euentu. Et quod quando concurrunt duæ causæ, vna, quæ prodest, & altera, quæ nocet, præualet, quæ nocet. Obiect. Non, inquam, hoc obstat, quoniam regulæ illæ intelligendæ sunt, quando sunt circa eodem modo spectatum. Satisf. Vt si quis ex vno capite sit habilis ad aliquid, ex alio verò idem eodem modo spectatum prohibetur illi, præualet prohibitio. In re autem proposita, vt multipliciter, satisq; efficaciter est ostensum, prohibitio dignitatis infami, est solùm directè: secus verò accessoriè, in consequentiam rei alterius, ad quam non est inhabilis, & cui ea dignitas est annexa. Ac planè lex 1. *in princip. ff. de autoritat. tutor.* ostendit, eo modo intelligendas esse regulas illas: nam interpretatur Vlpianus, prohibitionem, qua tutor prohibetur præstare in suum commodũ autoritatem suam minori, intelligendam esse, in suum commodum principaliter ac directè: secus verò minus principaliter & accessoriè, intendendo præcipuè commodum minoris.

Nõ itẽ aduersus hactenus dicta obstat, si quis dicat, ꝙ principaliter in maioratu attendi debet, esse iurisdictionẽ & dignitatem: quare, qui incapax est dignitatis ob infamiã, erit etiam, in consequentiã iurisdictionis ac dignitatis, incapax successionis in bonis, quæ eã iurisdictionẽ ac dignitatẽ habent coniunctã. Obiectio. Non, inquam, id obstat. Quoniam re vera, quando maioratus habet iurisdictionẽ & dignitatem, ꝙ est principale, tanquam id, cui alterum est annexũ, sunt bona ipsa; quæ iurisdictionẽ ac dignitatẽ tanquam qualitatem & ornamentum, habent adiũcta, & non è cõtra, bona ipsa cẽsentur Satisf.

vt quã-

vt qualitas & ornamentum additum atq; adinnctū
iuriſdictioni ac dignitati: id quod manifeſte cēſet
Baldus in fundamento ex ipſo adducto, quē cæteri
ſequuntur: concinitq; deciſio *c. ſuper eo, de præb. lib. 6.*
ſupra relata: in præbenda enim illa cui parochia
cum cura animarū, & iuriſdictione ſpirituali, eſt
adiuncta, licèt dignior ſit parochia, præbenda tamē
cenſetur principalis, tanquam id, cui alterū eſt
annexū: quarè licet in maioratu illuſtrior ac ſplen-
6 didior ſit iuriſdictio ac dignitas, quā ſint bona alia,
quib⁹ iuriſdictio ac dignitas eſt adiūcta & colliga-
ta, id tamen nō impedit, q rationem qualitatis, at-
que adiuncti & annexi habeat comparatione eorū
bonorum, illaq; proinde ſequatur, & non è contra:
id quod apertè colligitur ex *l. & ſi non ſint §. perueniamus ff. de auro & argento legat.* Vbi iuriſconſultus ait,
gemmas longè pretioſiores auro inſculptas, cedere
auro tanquam principali, ad quod ornandum ſunt
appoſitæ, rationemq; reddit, dicens. *Semper enim, cū quærimus, quid cui cedat, illud ſpectamus, quid cuius rei ornandæ cauſa adhibeatur.* Vnde, quando ius patronatus
æd præſentandum ad beneficia, annexum eſt bonis
aliquibus temporalibus, ſequitur bona illa tan-
quam adiunctum, & non è contra, venditiſq; bo-
nis illis temporalibus, cum eis tranſit, eſto pluris
emantur, propter eam qualitatem adiunctam,
7 quæ omnino eſt inuendibilis.

Confirmari etiam poteſt ſecunda concluſio pro-
poſita. Quoniā expulſio infamis à dignitatibus, &
officiis publicis, intelligenda eſt, de officiis & di-
gnitatib⁹, à republica ipſa inſtitutis, quæ ſunt bo-
na ipſius reipublicæ, vt conferantur ſuis membris,
in quibus bonis plus iuris habet princeps, ad ꝓhi-
bendum, ne in illis ſuccedant, eiſve conferantur,
qui tales, vel tales qualitates habuerint, quam in
aliis priuatorū bonis: non verò intelligitur de di-
gnitatib⁹ annexis bonis priuatorum, quæ priuati,
ſiue interueniente Regis facultate, ſiue non, ritè in-
ſtituerunt, vt ordine ſucceſsionis deuenirent ad
ſuos poſteros, ad eoſve, qui eſſent de ſua familia,
vel ad quos pro ſuo arbitrio ad ea vocarunt: in his
enim principes non tantam poteſtatem habent,
quantam in aliis. Et quamvis iuriſdictio omnis,
maiorat⁹, & dignitas, à principe fuerit à principio
deriuata, aut conceſſa, poſtquam tamen eam con-
ceſsit, vel pretio, quo oppida maioratus ex ipſo
fuerunt empta, vel collata in remunerationem ob-
ſequiorum, ac rerum bene geſtarum pro republ.
tam ipſa, quā titulus ducat⁹, marchionat⁹, aut co-
mitatus, vt eo modo ſucceſsione deuenirent, vel
certè donatione ex parte, aut omnino, utique non
tantā poteſtatē habet princeps in eis bonis, & in
dignitatib⁹, ſemel ita conceſsis, quantā habet in il-
lis aliis dignitatib⁹ & officiis publicis. Quādo autē
dignitas aliqua creata eſſet in republica, ſeu munus
cum reditibus oppidorū illi annexis, aut cum alio
emolumento, velut ſtipendio eius muneris, tunc,
quamuis conceſſa eſſet alicui & ſucceſſorib⁹ ordi-
ne quodā, ſi tamen aliquis, qui in ea ſuccedere de-
bebat, aut qui illam iam obtinebat, efficeretur in-
famis, priuaretur illa, & deueniret ad vlteri⁹, ad illā
vocatum: quoniā tunc principale eſſet ea dignitas
ac munus in republica, & acceſſorium, in compe-
tentem ſuſtentationem, eſſent bona illi annexa.

8 Conſentaneè ad hactenus dicta, obſeruat Molina
vbi ſupra n. 16. cum pleriſq; aliis, quos citat. Quamuis ſpu-
rius vilis conditionis reputetur, eum tamen ſucce-
dere poſſe in maioratu, etiamſi iuriſdictionem ac
dignitatem habeat annexam, modò tamen is ſpu-
rius capax ſit ſucceſsionis comparatione eius, qui
talem maioratum inſtituit, quique eiuſmodi ſpu-
ſpurium rium ad eum maioratum vocat.

1 Ad priorem partem primi argumēti iam ex ha-
ctenus dictis ſatis conſtat, duo illa iura Codicis nō
eſſe inteligenda de dignitatib⁹, in quibus ſuccedi-
tur in conſequentiam aliorum bonorum, quib⁹ ta-
les dignitates, tanquam principalibus, ſunt anne-
xæ, vt ſunt dignitates maioratuum, ſed de digni-
tatibus, quæ principaliter acquiruntur, & ſunt bo-
na, ſeu munera reipublicæ.

Quod ad ſecundam partem attinet. Greg. Lopez.
ibi, & Molina *c. 11. citato n. 17.* verba illa priora *ſiendo hombre para ello*, intelligunt de aptitudine perſonæ,
ſecluſis moribus, vt dummodò non ſit amens, fa-
tuus, mutus & ſurdus, aut alio ſimili affectus na-
turali defectu. Poſteriora verò, nempe, *e no auiendo hecho coſa; porq; lo deuieſſe perder*, intelligunt de aptitu-
dine proueniente ex moribus. Quoniam, quamuis
priora verba ex ſe aptitudinem etiam prouenientē
ex moribus cōprehendant; additione tamen poſte-
riorum, intelligenda ſunt de aptitudine naturali.
Poteſt etiam dici, poſteriora verba addita fuiſſe ad
maiorem explicationem, & expreſsionem. Quod
primam aptitudinem attinet, dicetur trib⁹ diſpu-
tationibus ſequentibus quouſq; contraria inepti-
tudo impediat, aut nō impediat, ſucceſsionem in 9
Regno, & in aliis maioratibus. Quòd verò attinet
ad poſteriorem aptitudinē, dicendum eſt *cum Greg. Lopez. & Molina vbi ſupra, & cum pleriſq; aliis, quos citant.*
Ob infamiam, aut delictum, regulariter nō priuari
aliquem regni ſucceſsione, aut regno iam adepto,
niſi crimen ſit hæreſis, ob quod, vt amittit alia bo-
na, ſic etiam regni ſucceſsionem, aut regnū iam ad-
eptum. Ob crimen etiam læſæ majeſtatis humanæ,
vt ſi fili⁹ Regi patri, aut alter, qui ius ſuccedēdi ha-
bet, vltimo poſſeſſori, mortem illi, aut deturbatio-
nem à regno intentet, vel bellum adverſus ſuam
rempubl. iniuſtè inferat, amittit regni ſucceſsionē.
Si itē perancioſus valde eſſet Eccleſiæ, aut ſuæ pro-
priæ reipubl. priuari poſſet regno, ſucceſsioneq; in
illo. Imò quando ſucceſſor eſſet hæreticus, aut per-
nicioſus valde Eccleſiæ, eſto haberet filiū, aut aliū
proximiorem conſanguineum, minimè conſortem
in eo delicto, ad quem regnum deuolui deberet,
poſſet Summus Pontifex concedere regnum illud
aliis, qui ſua potentia illum coërcerent, depellerēt-
que de regno, quando legitimus alioquin ſucceſſor
non poſſet, aut non vellet, id efficere: quoniam id
poſtulat bonum commune Eccleſiæ, & regulariter
regni etiam illius: ſatis tamen eſt id omnino poſtu-
lare Eccleſiæ bonum ſpirituale, *vt diſp. 29. oſtenſum eſt.*
In aliis autem maioratib⁹ priuatis, quoniam poſ-
ſeſſor hæreticus, aut pernicioſus bono publico,
ſufficienter coerceri poteſt ac puniri à principe, cui
eſt ſubiectus, locum non habet, vt is maioratus cō-
cedatur alicui extraneo, & priuetur eo is, qui in de-
fectum talis hæretici, aut pernicioſi bono publico,
ad eum maioratum vocatur, eique ſucceſsioni eſt
aptus. 10

Ad ſecundum dicendum eſt, quamuis id verum *Ad ſecundū.*
ſit in feudo (modò tamen infamia ſit grauis: nam
ob leuem infamiam feudum non amittit, neq; ex-
pellitur ab alia dignitate, *vt habetur c. 1. §. illud, quæ fuit prima cauſ. benef. amitt. & cum Baldo Inn. & aliis, aſſirmat Molina vbi ſupra num. 20.*) in maioratu tamen id non
habere locum. Neq; eſt validum in re propoſita ar-
gumentum à feudo ad maioratum: præſertim cùm
ratio, ob quam id in feudo eſt ſtatutum, nempe
quia infamis non poteſt eſſe in curia, *vt expreſsè habetur, c. 1. an ille qui interficit fratrem domini*, & feudata-
rius teneatur ad ſeruitium perſonale principi ex-
hibendum, locum non habeat in maioratibus.

SVMMARIVM.

1 *Amens ſuccedit in maioratu iuriſdictionem & munus exercendum annexum non habente.*
2 *Quando maioratus eſt regnum, aut alius habens iuriſdictionem, aut dignitatem, contrariæ referuntur opiniones.*
3 *Regno iam adepto, non privatur amens, etiam ob amen-*

amentiam perpetuam, sed illi datur curator & administrator loco illius. Et quid quando natus est sanæ mentis, & ante regnum adeptum, incidit in amentiam, aut habet lucida interualla. Longe minus priuari potest aliis maioratibus, qui regno priuari non potest.

4 *Præfertur soboles talis amentis, posito quod ipse sit excludendus a regno, aut maioratu, nondum adeptis fratri talis amentis.*

5 *Amens, aut aliter, ex defectu naturali ineptus regimini regni, aut alterius maioratus, excludi non debet ab eis nondùm adeptis, sed tradi illi debet curator & administrator loco illius. Excipitur in hoc regno, nisi sit collateralis, qui alioquin succedere in regno deberet.*

VTRVM AMENS SVCCEDERE possit in maioratu Disp. 621.

1 QVando maioratus constat bonis nullam habentibus iurisdictionem, ac munus annexum exercendum, tunc dubium non est, amentem, etiam à natiuitate, perpetuaque amentia, succedere posse in eo maioratu, perindè atque in aliis similibus bonis nullo vinculo maioratus subiectis. *Ita Molina lib.1.de primog.c.13.num.22. Ant. Gom.l. 40. Tauri num. 62. Greg. Lopez l.2. verb. siendo para ello, & communis opinio, quam Molina refert.* Ratio autem est, quoniam amentia non reddit amentem incapacem successionis. *l.1.ff. de bon.poss. infant. vel furios. delata l. vlt. §. tali C. de curat. furiosi §. sui inst. de hæred, quæ ab intest. deferuntur, & aliis iuribus, quæ Molina citat.*

2 Quando autem maioratus habet iurisdictionē, aut dignitatem, adiunctam, voluerunt idem esse dicendum Ioan. Igneus, & Carolus Molinæus, *relati à Molina vbi supra nu. 24.* etiam quando maioratus est regnum, dandumq; tunc esse tali Regi mente capto coadiutorem, qui regni iurisdictionem exerceat, regnumq; administret. Ducuntur fundamento illo Baldi, & communi, disputatione præcedente relato: quoniā successio in eam iurisdictionem ac dignitatem, est in consequentiam aliorum bonorum, quibus ea iurisdictio & dignitas est annexa, & quorum talis amens est capax.

Contraria verò sententia est communis multorum, *quos refert ac sequuntur Molina vbi supra nu.25. Ant. Gom.l.40. Tauri n.69. & Greg. Lopez l.2. citata verb. siendo hombre para ello.* Ducuntur, quoniam lex, aut dispositio privati, præferens primogenitum secundò genito, aut alteri immediato consanguineo vltimi possessoris, intelligenda non est, quando id esset contra publicam vtilitatem, quæ consistit in eo, q̄ regna, prouinciæ, ditiones, ac dignitates, ab habilibus & idoneis, non verò ab inhabilibus, & prorsus ineptis, administrentur, regantur, ac gubernētur: quarè lex, aut dispositio priuati, quæ vocat primogenitum, aut alium proximiorem consanguineū, ad eiusmodi maioratus habentes iurisdictionem, ac administrationem, intelligendæ sunt, modò ita vocati ad id sint habiles, & non prorsus inepti. Id quòd satis expressit. *l.2.tit.15.part.2.* dum dixit *siendo hombre para ello*: nulla autem videtur maior ineptitudo ex parte personæ, seclusis moribus, quàm carere aliquem vsu rationis perpetuo, maximè à sua natiuitate, aut antequam ad ipsum regnum deueniat, aut ad alium de numero maioratuum, de quibus loquimur. Neque refert, ait Molina *vbi supra nu.29.* quòd in ea lege, verba illa, *siendo hombre para ello*, non sint apposita, dum erat sermo de descendentibus vltimi possessoris, etiam fœminis, sed posteà dum disponitur, quòd deficientibus omnibus omnino descendentibus vltimi possessoris succedat proximior consanguineus collateralis vltimi possessoris, additur illa restrictio, *siendo hombre para ello*, quasi id non sit necessarium in descendentibus vltimi possessoris, sed hi, nihil eo defectu impediente, succedant, cæterùm tum regnum administretur per coadiutorem ad id electum per rempublicam, aut nominatum, à prædecessore. Non, inquam, id refert, ait Molina, quoniam clausula restringens apposita in fine scripturæ, omnia antecedentia restringit. Et quoniam verba, quæ vlterius subiunguntur, *y no auiendo hecho cosa, por donde lo deuiesse perder*, intelliguntur, etiam de descendentibus, eosque comprehendunt. Responderi tamen potest, primum intelligendum esse. quando restrictio non est manifestè apposita solùm proximè dicto, vt in ea lege manifestè apponitur. Et quando non erat peculiaris ratio, cur similiter non apponeretur descendentibus. Ex affectu enim maiori vltimi possessoris ad suam sobolem, facilè oriri poterant dissensiones & mala, si videret suam sobolem minùs aptam, repellendam esse & priuandam regno, facileque per fas, & nefas, curare posset, vt illa perseueraret in regno. Præsertim, cùm ineptitudo illa facilè posset suppleri per coadiutorem, & ex descendente minùs apto generari posset descendens aptus. Ad secundum dici posset, illud, esto non apponeretur, ex se esse manifestum, neque illud impediret solùm ne regnum adipiscerentur, sed etiam priuari ob illud possent regno, etiam iam adepto, vt verba illa *por donde lo deuiesse perder*, satis exprimunt. Ineptitudo verò ex parte personæ, seclusis moribus, si adueniat post regnum adeptum, etiam si perpetua sit, non est satis ad Regem priuandum regno, vt dicemus, ipseque Molina affirmat, sed tunc tradendus est illi coadiutor.

Autores communis sententiæ eam limitant: 3 Primò, quando amentia superuenit post regnum, aut maioratum, adeptum: tunc enim, non solùm si amentia perpetua non sit, sed etiam si perpetua sit, sine spe sanam mentem recuperandi, non ammittit is, qui regnum adeptus est, ea de causa id regnum, sed datur illi curator, & coadiutor, qui nomine illius regnum administret, *idque apertè statuitur leg. 3. titul. 15. part.2.* Si enim Rex iudicium rationis amittat, statuitur, dandum esse illi curatorem, & administratorem regni, modo ibi præscripto, qui regnum administret, vel quousque Rex ad suam redeat mentem, vel vsque ad mortem illius, si scilicet amentia perpetua est. Quando item amentia haberet lucida interualla, confitentur etiam, non esse priuandum regno, etiam nondùm adepto, sed tradendum illi esse curatorem, ac administratorem. Quando verò amentia est perpetua, & aduenit ante regnum, aut maioratum adeptum, censent plerique autorum communis sententiæ, si amentia non fuit à natiuitate, esto superuenerit ante regnum adeptum, non esse priuandum regno, sed dandum illi esse curatorem, & administratorem regni. Ducuntur, quoniam eo ipso, quòd fuit natus sine amentia, capaxq; regni, comparauerit, radicatumq; fuerit in eo ius ad id regnū, aut maioratum, vi primæ institutionis, siue lege, siue cōtractu, siue vltima voluntate, fuerit institutū à republica, vel à priuato aliquo, vt alibi copiosiùs dicetur: & sicut, propter superuenientem amentiā perpetuā, non potest quis spoliari regno, aut maioratu iam adepto, ita neque iure ad illud vi primæ institutionis cōparato eo ipso, q̄ fuit natus capax illius. Molina tamen *vbi supra* arbitratur, satis esse, vt quis priuetur successione in regno, si amentia perpetua illi aduenerit ante regnum delatum & adeptum: quoniam ius illud ad succedendum in tali regno, radicatum in illo à puncto suæ natiuitatis est reuocabile ante punctum successionis, morte illius, aut superveniente inhabilitate ad id regnum: & quoniam habilitas attendenda est in puncto successionis: quòd non obscurè innuunt verba illa. *l. 2. tit. 15. part.2.*

siendo

siendro hombre para ello, tempore scilicet successionis.

4 Secundò limitant eam sententiam ad effectum, vt exclusõ primogenito vltimi possessoris propter amentiam, succedat secundò genitus, aut alius, qui vlteriùs vocatur, vt id intelligatur, quando talis amens non habet filiũ regni capacem tempore successionis: si .n. illum haberet, is filius, nepos vltimi possessoris, præfertur filio secundò genito ex eodẽ vltimo possessore; & cuicunque alteri consanguineo vltimi possessoris, *vt ex leg.1.tit.15.part.2.est notissimum*, & affirmant. Greg. Lopez *ibi verb. siendo hombre para ello*, Molina *vbi supra n.39.* & alij, quos citant. Dicunt verò, si talis àmens filium habeat tempore successionis regni: quoniam si tunc filium non habeat, saltem iam conceptum, eaque de causa successit filius secundò genitus vltimi possessoris, esto post eam successionem nascatur filius ex tali amente, præfertur illi filius secundò genitus, itemq; soboles posteà ipsius: successor enim, qualitasque necessaria ad succedendum, esse debent tempore successionis: neque successio esse debet, aut pòtest, in suspenso. *l. nõ oportet ff. de leg.2.l. interuenit ff. de leg. præst. l.1.§. si quis proximior ff. vnde cog.* quo in textu exprimitur, satis esse, vt sit cõceptus tempore successionis, nec sufficere si postea concipiatur. *l. pen. §. quandiu ff. vnde leg t. & aliis iuribus, & affirmat Greg. Lopez verb. siendo hombre para ello. Molina vbi supra num. 39. & alij, quos citant.* De hac tamen re inferius disp. 634. erit sermo.

5 Vt de hac re tota dicam, quod sentio. Sanè multùm propendeo, rarò esse aliquem priuandum successione in regno, & multò minùs in alijs maioratibus habentibus iurisdictionem annexam, ob naturalem defectum personæ, esto amentia perpetua sit: eo quòd ineptitudini ex eo capite ad regni administrationem subueniri posit, curatore, & administratore creato à republica, interim dum ille vixerit: & lòngè maiora mala sequi sint apta ex cõtentionibus, nũ ille priuari successione debeat, an non. Et quoniam non multum interest inter id dubium, an priuari debeat regno iam adepto ob eiusmodi ineptitudinem, & an ex eodem capite priuari debeat successione: omnesq; conueniant priuari non debere regno iam adepto, sed subueniri ineptitudini debere constitutione curatoris ac gubernatoris nomine & loco ita inepti. Accedit, consentire ex parte. cap. *grandi, de supplend. negl. prœl. lib. 6.* in quo tamen capite autores contrariæ sententię fundare solent suam opinionem. Ineptitudo quippe illa Regis Sanctij Lusitani sanè à natura ipsa fuit statim à puncto natiuitatis, antequàm regnum adipisceretur; cognita tamen fuit in progressu administrationis: neq; tamen priuatus fuit regno tanquã incapax illius tempore successionis, sed solùm fuit constitutus curator, qui loco & nomine illius, regnum administraret. Responderi tamen posset, illum non fuisse mente captum omnino, sed insufficientem solùm ad regni administrationem, in quo euentu, licèt ineptitudo esset à puncto natiuitatis, non debebat excludi à successione regni, sed solùm tradi illi debebat administrator loco illius. Non tamen satisfacit omnino hæc responsio. Si enim aliquis simpliciter sit ineptus regni administrationi, quia bono cõmuni non expedit, illum administrare regnum, sine vlla spe, quòd aliquando rectè ac sufficienter, saltem mediocriter, illud administrabit, vtiq; simpliciter est iudicandus omnino ineptus: quarè, si omnimoda ac simpliciter ineptitudo priuat à successione regni, iudicandus ille fuisset, nunquam in regno successisse, tanquam ad id semper ineptus: quarè, si omnimoda ac simpliciter ineptitudo priuat à successione regni, iudicandus ille fuisset, nunquam in regno successisse, tanquam ad id semper ineptus. Longè autem minùs eiusmodi ineptitudines priuare debent à successione in alijs maioratibus quandoquidẽ longè faciliùs suppleri ea ineptitudo posset curatore, & administratore, loco & nomine ita inepti. Præsertim cùm eiusmodi successores in talibus maioratibus, habeant publicas potestates superiores, quæ prouidere possint, ac debeant, de idoneis administratoribus. Solùm autem video facessere nobis negotium verba illa *l. 2. tit. 15. part. 2. siendo hombre para ello*, quæ solùm intelligenda arbitror, in successione collateralis in regno, vt perspicuè solum in eo euentu loquuntur: in eoq; solo ius illud huius regni voluit, nõ succedere collaterales: ineptũ verò censerem omnem eũ, qui tẽpore successionis talis esset, vt iudicaretur aptus non futurus ad regni gubernaculum sine curatore, aut administratore, ac proinde censerem repellendum à successione in regno omnem amentem, etiã si lucida haberet interualla, & omnem mutum simul ac surdum, & cæcum, etiam si sagaces essent.

Ad illam verò aliã rationẽ contrariæ opinionis; quod sc. dispositio vocans primogenitũ, intelligẽda non sit, contra publicã vtilitatẽ, de inhabili, dicendũ est. Inhabilitatẽ illã suppleri electione administratoris idonei, eaque ratione cessare detrimentum reipublicæ: longeq; maiora mala publico bono sequi ex eo, quòd inhabilis à successione esset repellendus: inde .n. seditiones in republica, & lites in re graui, orirentur. Sicut a. consultiùs fuit iudicatum reipublicę, vt Reges via generationis succederent, esto multi futuri essent minus apti, quàm si electione optimatũ esset successio, idq; ob seditiones reipublicæ euitandas: ita cõsultiùs est reipublicę non repelli inutilem, supplendo eius ineptitudinẽ electione coadiutoris & administratoris, quàm illũ repellere, eaq; via ostium dissensionibus, & litib⁹, in re adeò graui aperire. Ac sanè, si ea ratio cõtrariæ sententiæ vim haberet, eodem modo dicendum esset, inutilem expellendum esse à regno etiam iam adepto: quod autores eius sententiæ negant. ***Ad id vnde ducuntur.***

SVMMARIVM.

1. *Surdus simul ac mutus non repellitur à maioratu iurisdictionem ac dignitatem non habente annexam.*
2. *Mutus, aut cæcus, etiam non à natiuitate, succedere non possunt in feudo, quod seruitium personaliæ exigit. Secus si illud non exigat.*
3. *Surdus simul ac mutus, & cæcus, non repelluntur à regno, aut ab alio maioratu iurisdictionem habente. Excipitur in hoc regno, si collateralis sit cõparatione vltimi possessoris.*
4. *Iudices esse non possunt cæcus, & surdus.*

VTRVM SVRDVS SIMVL AC MVTVS, itemq; cæcus, succedere in maioratu possint. Disp. 622.

QVando maioratus constat ex bonis nullam iurisdictionem ac dignitatẽ habentibus annexã, dicendũ est, etiã si successor mutus simul sit, ac surdus à natiuitate, non propterea repellendum esse à successione in eo maioratu: idq; propter rationem similem ei, quã disputatione præcedente reddidimus, cur mente captus perpetuus à sua natiuitate, expelli non posit à tali maioratu. Quia videlicet mutus & surdus incapax non est ad succedendũ in bonis, quin potiùs iura successionis illi conceduntur. *l. mutum ff. de acquir. hæred. §. vltim. inst. de hæred. qualit. & l.1. §. mutus ff. de hæred. instit.* quarè succedere optimè poterit, etiam in bonis vinculatis, quando annexam non habent iurisdictionem ac dignitatẽ. 1

Confirmari hoc potest, quoniã licèt mutus, aut cæcus, etiam si tales non sint à natiuitate, sed posteà ex accidente, succedere non possint in feudo. *c.1. an mutus, vel aliàs imperfectus c.1. §. mutus, Episcopum vel Abbatem*, vbi habetur, mutum ex accidente retinere nõ posse feudum antea adeptum; relinquendum tamẽ illi esse ex reditibus, ita vt non egeat, & *dilucidiùs l. 6. tit.* 2

tit. l. 26. part. 4. id tamen locum non habet, quando feudum nullum exigit seruitium, aut exigit tale, quòd præstari possit à muto, aut à cœco, vt const. t ex ratione, quàm reddunt prædicta iura, cur mutus, & cœcus, non possint succedere in feudo, quia videlicet non possunt præstare seruitium, *& affirmant Gregor. Lopez l. 6. citata verba mudo o ciego, & Molina libr. 1. de primog. cap. 13. num. 43. & communis sententia, quam referunt*: quarè, cùm eiusmodi maioratus nullum exigant seruitium, neque habeant aliquam administrationem, succedere in illis poterunt mutus, & cœcus.

Quando autem maioratus habet annexam aliquam iurisdictionem, potest suaderi, mutum succedere non posse in eo maioratu. *Argumentũ primum.* Primò, quoniam mutus succedere non potest in feudo, quando feudum habet adiectum onus seruitij, quòd à muto præstari non posit, vt ex *iuribus proximè citatis constat*: cùm ergo mutus iudex esse non possit, atque adeò neque iurisdictionem exercere, *vt constat l. cum prætor §. vltim. ff. de iudiciis, & l. 4. tit. 4. part.* 3. validumque sic argumentum à feudo ad maioratum, quando cernitur eadem ratio, consequens est, vt mutus succedere non posit in eiusmodi maioratu.

Secundum. Secundò, quoniam in hoc regno *l. 6. citata, tit. 26. part.* 4. sancitum est, vt mutus, surdus, aut cœcus, succedere non possit in feudo: in hoc autem regno, nullum aliud feudi genus fuit vnquam auditum, quàm concessiones factæ à principe nobilibus oppidorum cum iurisdictione, ob quæ oppida tales nobiles tenentur ad certum seruitium, vt ad seruiendum principi tempore belli certo numero militum, qui vulgo, *lancas* dicuntur, & ad alia: eaque de causa, ratione eiusmodi oppidorum, vasalli Regis peculiariter nuncupantur: licèt enim cæteri etiam in hoc regno vasalli Regis sint ac dicantur, ad fidelitatem ei astricti, consuetudine tamen est obtentum, vt peculiariter hi vasalli Regis, ratione eiusmodi oppidorum, dicantur, vt *colligitur ex l. 1. in fine tit. 25. iuncta l. 2. tit. 26. part.* 4. sicque in regijs prouisionibus & epistolis, hi peculiariter dicuntur vasalli ratione oppidorum *vt Molina vbi supra num.* 48. ait: quo fit, vt de iure huius regni, mutus non succedat in eiusmodi maioratibus iurisdictionem habentibus.

Confirm. Confirmatur præcedens ratio, quoniam licèt eiusmodi concessiones oppidorum in Hispanijs naturam feudi in cæteris non retineant, feuda tamen ex consuetudine Hispaniarum dici possunt, ac proinde in illis locum habebit dispositio. l. 6. citatę, vt in eis succedere non possint surdus, mutus, aut cœcus. Etenim diuersæ prouinciæ diuersas seruant consuetudines in feudis: in Italia quippe, mortuo parente feudi possessore, æquis portionibus diuiditur feudum inter filios: in Gallia verò primogenitus succedit in toto feudo: & in Germania diuersa consuetudo seruatur, vt *affirmant multi, quos Molina vbi supra n. 49. refert ac sequitur.* Vnde Baldus, & alij, *quos Molina ibidem n. 50. sequitur*, rectè affirmant, si Germano concedatur feudum in Italia, censeri concessum iuxta Italiæ consuetudinem. Si verò Italo concedatur in Germania censeri concessum iuxta Germaniæ consuetudinem. Qua ratione, quamuis in aliquibus feuda aliqua à natura feudorum degenerent, feuda tamen censentur: pacto enim, aut consuetudine, à natura feudi potest recidi, & nihilominus feudum propriam naturam feudi non seruans, feudum adhuc erit, suntque in eo seruandæ cæteræ leges & conditiones feudi, vt *habetur cap. 1. de feudo non habente propriam naturam feudi*, & consentit *vbi supra* Molina *n. 51. cum alijs, quos citat*: qui cum *Baldo, & alijs*, subiungit, esto dominus vasallum omni seruitio liberet, non proinde feudum ratione cuius tale seruitium antea debebatur, desinere esse feudum.

Tertiò, mutus, eò quòd sit inhabilis ad regnum gubernandum, non succedit in regno, vt constat ex illis verbis *l. 2. tit. 25. part. 5. siendo hombre para ello*: *Tertium.* ergo neq; in alijs maioratibus habentibus iurisdictionem oppidorum. Consequētia probatur. Tum quia in maioratibus Hispanis, quando aliud non est dispositum, eo modo succeditur, quo in regno, ad cuius exemplū sunt instituti. Tum etiam quoniam vnumquodque oppidum respublica suo modo censetur, nomineque reipublicę ad multa comprehenditur, vt ad effectum, vt restitutio in integrum ei concedatur eo modo, quo reipublicæ integræ conceditur, *vt suo loco in calce materiæ de contractibus dictum est*: magnumque detrimentum oppido etiam sequatur ex eo, quòd inhabilis ad ipsum regendum, ei præficiatur.

Quartò, quoniam id videtur dispositum *l. 10. tit.* 4. *lib. 6. nouæ collect.* quæ sic habet. *Quartum.* *Quando acaeciere, que algunos de los vassalos, que de nos tienen tierra, muriere, se an proueydos de la libranca del sueldo sus hijos primogenitos, que fueren habiles para ello: y a si lo intendemos mandar, y lo mismo entendemos hazer de las lancas, y offitios de rationes y quitaciones, que vacaren.*

3 Cùm disputatione præcedente dictum à nobis sit, amentem perpetua amentia, etiam si à natiuitate sit talis expellendum non esse à regni successione, nisi quando succedere deberet collateralis ea inhabilitate affectus; *idque propter dispositionem legis 2. tit. 15. part. 2. quæ id in eo solo euentu statuit*; à successione verò in alijs maioratibus talem amentem expellendum non esse, sanè longè maiori cum ratione idem dicendum est de muto, qui compos sui est, contractusque, qui verbis non indigent, vt fiant, validè cum eo celebrantur etiam sine curatore, *vt cum Bart. & communi doctorum sententia affirmat Molina vbi supra num.* 59. Mutum verò censemus repellendum à regni successione, si collateralis sit vltimo possessori, *propter dispositionem legis 2. citatæ*: eò quòd verè inhabilis sit ad regni administrationem, *vt disputatione præcedente à nobis dictum est*: à successione verò in alijs maioratibus minimè eum expellendum arbitramur: sicque definitum fuit in hoc regno circa marchionatum de *Villanueua*, in quo successit mutus & surdus à natiuitate, quem ex facie nouimus coniugatum, & in possessione sui marchionatus. Molina autem *vbi supra à numer.* 48. nobiscum hac in re consentit, neque excipit, vt nos, quando collateralis mutus succedere debebat vltimo possessori. Arbitror tamen eum non multum secum consentire, dum amentem censet expellendum, & non mutum simul ac surdum à natiuitate; cùm hic etiam simpliciter ineptus sit regimini regni.

Ad primum argumentum in contrarium, concessa maiori, & minori ibi virtute subsumpta, *Ad primum argumentum.* quoad priorem partem, neganda est quoad posteriorem, nempe validum esse argumentum à feudo ad maioratum, quando militat vtrobique eadem ratio. Si enim aliquid in feudo constitutum sit extra regulas iuris communis, nempe quòd mutus, surdus, ac cœcus, repellatur à successione in feudo, eò quòd idoneus non sit ad præstandum seruitium feudo annexum, sanè iura illa nullam vim habent in maioratibus ob aliam æqualem, aut etiam maiorem ineptitudinem ad maioratum, antequàm idem expresìm in maioratibus statuatur: quoniam exorbitantia à iure communi statuta in feudis, extendenda non sunt ad alia ex eo solùm, quòd circa feuda sint sancita. Adde, in maioratibus iurisdictionem, ad quam exercendam per se ipsum ineptus est mutus, posse exerceri per interpositam personam ad id electam.

Ad secundū dicendum est, legem illam 6. de solis *Ad secundum.* feudis propriè loqui, vt patet illam expendenti & conferēti cum alijs legibus eiusdē tituli, & titu. 25.

antecedentis: conditores enim Partitarum, etiam de feudis proprijs notitiam aliam tradere voluerunt, colligendo & inserendo in eisdem Partitis iura aliqua feudorum vnà cum alijs dispositionibus iuris ciuilis, & canonici, vt summà iuris, quam colligebant ac tradebant, integra esset & perfecta, siue in Hispanijs vsus aliquis esset feudorum, siue non. Præsertim quia esse poterat in futurum aliquis feudorum vsus, & quia expedit, iurisperitos notitiam aliquam habere eorum omnium; quorum mentio fit in iure communi, vt ex parte sciant ea, quorum vsus dispositio est in alijs prouincijs, & vt non laborent in æquiuoco, ac decipiantur. Adde, præsertim in Galacia, vsum aliquem esse feudorum: multi enim feudatarij sunt Ecclesiæ Sancti Iacobi, & alijs Ecclesijs ac monasterijs. Quàmuis autem in eis iuribus Partitarum, quorum mentio fit in secundo argumento, sermo fit de eo genere vasallorum, vnà cum alijs generibus, quorum mentio fit in eis legibus, & in alijs eorum duorum titulorum; sanè de eis non est sermo tanquam de feudatarijs, & feudis, sed tanquam de re longè diuersa, vt expendenti ea iura, eaque cum alijs eorundem titulorum conferenti, erit satis perspicuum.

Ad confir. Ad confirmationem verò negandum similiter est, ex consuetudine Hispaniarum, eas oppidorum concessiones esse, aut dici feuda: de ijs enim, tanquam de re longè diuersa à feudis, fit mentio in eis duobus titulis, neque vnquam feuda fuerunt, sed res longè diuersæ: quarè, quæ verè in eo argumento subiunguntur, non persuadent eas concessiones feuda esse.

Ad tertiū. Ad tertium negandum est, eam ineptitudinem muti, excludere à successione in regno, aut in alio, maioratu, præterquàm si sit collateralis vltimo possessori, quoad regni successionem, propter id ius positiuum huius regni, in eo solo euentu, vt dictum est. Neque inde potest sumi argumentum ad id extendendum ad alios euentus, aut ad alios maioratus: eò quòd ea dispositio exorbitans sit à regulis iuris communis: neque est eadem ratio de alijs euentib. & multò minùs de alijs maioratib. qui faciliùs & sine detrimento, per interpositam personam ad id electam, administratur, vt dictum est.

Ad quartū. Ad quartum dicendum est, ibi non esse sermonem de maioratibus, sed de stipendijs, quæ à Rege dantur parentibus ad vitam ipsorum; eaque præcipere Regem, vt dentur filijs primogenitis habilibus. Cum enim Rex ea stipendia voluntariè præstet propter seruitium, noluit, vt darētur filijs primogenitis, nisi habiles essent ad id seruitium.

De cæco, & omnino surdo, sed non muto, facilius dicendum est, posse eos obtinere, non solùm maioratum non habentem annexam iurisdictionem, vt est notissimum; eò quòd iure succedendi non sint
4 priuati; sed etiam habentem iurisdictionem. Licèt enim exercere non possint iudicis officium, vt de surdo habetur. *l. cùm prætor §. vlt. ff. de iud.* & de cœco *affirmant glos. & Bart. l. cæcus ff. eod. titu.* habeturque de vtroque *l. 4. tit. 4. part. 3.* obtinere tamen possunt iurisdictionem, quam per alterum exerceāt, vt glossa & Bart. citati, de cœco affirmant. Adde, cœcum & surdum posse constituere per se idoneos ministros ad exercitium iurisdictionis ac iudicandi, & ab illis exigere rationem administrationis: quin simul cum illis poterunt gubernare, ea, ad quę ipsi minùs sunt idonei, per ipsos administros exercendo. *Consentiunt Molina vbi supra n. 66. Greg. Lopez l. 2. tit. 15. part. 2. verb. siendo hombre para ello, & alij, quos citant.* Arbitror verò *propter hæc eadem verba legis illius 2.* si sint collaterales, qui in hoc Castellæ regno succedere debeant vltimo eiusdem regni possessori, excludendos esse à successione: eò quòd simpliciter apti non sint ad regnum gubernandum.

SVMMARIVM.

1. *Religiosus si nondùm professionem emisit, aut in nostra Societate vota coadiutorum; capax est cuiuscunque maioratus.*
2. *Religiosi, quorum monasteria in bonis illorum non succedunt, si professionem emittant, aut in nostra Societate emittant vota coadiutorum, neque ipsi, neque monasteria, succedunt in maioratu, neque in commoditate illius, sed deuoluitur ad vlteriùs vocatum.*
3. *Quando monasterium succedit in bonis sui religiosi, succedit etiam in commoditate maioratus non habentis iurisdictionem, ad ipsumque attinentis, dum talis religiosus vixerit: nisi institutio excludat religiosum à successione in eo maioratu, vt plerumque fit. Eo verò religioso mortuo naturaliter, maioratus integrè deuoluitur ad vlteriùs vocatum.*
4. *Religiosi maioratus si iurisdictionem habeat annexam, non succedit in eo monasterium, neque quoad commoditatem.*
5. *Commendatarij, qui coniugati esse possunt, non excluduntur à successione quoruncunque maioratuum, etiam si clausulam habeant excludentem religiosum.*
6. *Clerici à quoruncunque maioratuum successione non excluduntur, nisi in institutione esset clausula, qua excludantur: & qui soleant particulari clausula excludi. Nullusque eorum censetur exclusus, quando maioratus titulo præscriptionis possidetur, nisi de contrario apertè constet. Quæ item clerici in administratione maioratuum exercere per alios debeant.*

VTRVM RELIGIOSVS, AVT CLERICVS, succedere possit in maioratu. Disput. 623.

Religiosus, si nondùm professionem emisit, aut in nostra Societate ad gradum coadiutoris assumptus est, succedit in maioratu, quicunque is maioratus sit. Quoniam vsque ad professionem, aut ad vota coadiutorum in nostra Societate, incapax non est successionis in quibuscunque bonis, dominijque illorum, *iuxta ea quæ disp. 139. & 140. copiosè dicta sunt.* 1

Religiosus earum religionum, quarum domus, collegia, ac monasteria incapacia sunt successionis loco suorum religiosorum, vt sunt domus, & collegia nostræ Societatis, & monasteria omnia fratrum de obseruantia, D. Francisci, eorumque, qui strictiùs adhuc viuunt sub regula eiusdem Beati Francisci, *vt duabus disputationibus citatis dictum est*: religiosus, inquam, harum religionū, eo ipso, quòd professionem emittit, aut in nostra Societate vota coadiutorum, pro mortuo reputatur ad effectum, vt neque ipse, neque monasterium, aut alius loco illius, succedere possit in quibuscunque bonis, sed deuoluuntur ad alios hæredes ab intestato, aut ad vlteriùs vocatum ad ea bona, *vt duabus disputationibus citatis dictum explanatumque est.* Quarè eiusmodi religiosi, & monasteria eorum, succedere non possunt in vllo maioratu, sed perinde talis maioratus deuoluitur ad vlteriùs vocatum, ac si religiosus ille è vita discessisset, aut natus non fuisset. *Hæc facilè constant ex dictis duabus disputationibus citatis, & consentit communis doctorum sententia, quam Molina lib. 1. de primog. cap. 13. num. 69. sequitur.* Qui enim incapax est successionis pro mortuo naturaliter reputatur. *l. 1. §. sed si patruus ff. de coniungend. cum emancip. liber.* 2

Quod ad religiosos attinet, quorum monasteria capacia sunt successionis loco eorum, dicendum est. Si maioratus non habeat iurisdictionem ac dignitatem annexam, succedere monasterium, ratione eius religiosi, in eo maioratu, recipereque commoditatē totam ex illo interim dum talis religiosus vixerit: eo verò naturaliter mortuo, transire maioratū ad vlteriùs ad eum vocatū. Quando autem 3

autem ex prima institutione excluderetur religiosus à successione in eo maioratu, vt plerumque fit, tunc, tali religioso professionem emittente, transiret maioratus ad vlterius ad eum vocatū, nec succederet monasterium. Ratio primæ partis est, quoniam eiusmodi monasterium capax est, ratione sui religiosi professi, successionis bonorum, neque est vlla sufficiens ratio, cur non etiam capax sit successionis in tali maioratu. Eam partem affirmat communis doctorum sententia, *quam inter alios referunt ac sequuntur Ant. Gom. l. 40. Tauri n. 66. Greg. Lopez. l. 2. titul. 15. part. 2. verb. siendo hombre para ello, Gama decis. 6. Molina vbi supra num. 95. & alij, quos nos disput. 140. citauimus: affirmatque Gama & Molina ita pronunciatum fuisse in Lusitania, & Castella.* Tametsi Molina non admodùm firmus ad eam sententiam accedat: motus præsumpta contraria voluntate institutoris maioratus, qui in bonum, & memoriam suæ familiæ, præsumendus est instituisse eum maioratum, & vt arma & insignia deferret; quæ locum non habent in successione monasterij, nec censendum est institutorē id velle, aut intendisse. Secunda verò pars, quòd scilicet, mortuo eo religioso, transeat maioratus ad vlterius vocatum, facilè probatur. Quoniam successio in maioratu, est ex vocatione primi institutoris, de quorum numero non est monasterium, neque vocati accipiunt maioratum ab vltimo possessore, sed à primo institutore: quare religiosus ille, sua professione, præiudicare nō potuit cæteris vocatis, vt, eo mortuo, non succedat, qui succederet, si ipse similiter moreretur in sæculo. Solùm ergo obtinebit monasterium maioratum illum, & commoditatem ex illo, interim dum is religiosus vixerit. Tertia verò pars satis est nota, nec probatione indiget: quoniam primus institutor eam legem apponere potuit bonis ita vinculatis, quæ satis congrua est fini, ad quem maioratus solet institui.

Quæstio. Quando verò maioratus habet iurisdictionem adiunctam, est maius dubiū, an similiter succedat monasterium. Pars, quæ affirmat, suaderi potest.

Ad primū. Primò, quoniam eiusmodi monasteriū capax est successionis bonorum ratione illius sui religiosi, vt *disp. 139. & 140. copiosè ostensum est*: ergo, in consequentiam cæterorum bonorum talis maioratus, quorū paulò anteà dictum est esse capax, erit etiam capax iurisdictionis ac dignitatis eisdem bonis annexæ.

Secundum. Secundò, quoniam religiosus ille professione emissa retinet ius prioritatis in gradu, iuraq; omnia cognationis, vt ex se est notissimum: quoniam in alijs hæreditatibus ac bonis succedit vt proximior in gradu, locoque illius succedit monasterium, & excludit remotiores. Retinet item iura sanguinis, & suitatis, vt *de iure suitatis nos diximus disp. 179.* Succedit item in feudo, quando ex eo non debetur seruitium, quod à monacho, vel monasterio præstari non posit, vt, cùm *communi doctorum sententia, disput. 140. dictum est.* Item, existente statuto, quòd excludit fœminas propter masculos, ipse, monasteriumque loco illius, excludit fœminas; *vt hæc omnia affirmant doctores, quos Molina vbi supra n. 73. refert ac sequitur*: ergo succedet monasterium, loco talis religiosi, in maioratu iurisdictionem ac dignitatem annexam habente.

4 *Decisio.* Pars verò quæ negat, confirmatur. Primò, quoniam ius regni, ducatus, marchionatus, comitatus, & similia iura, non transeunt ad monasterium; sed continuò, professione emissa, transeunt ad illos, ad quos iure sanguinis, mortuo eo religioso, erant deuentura, vt *ait glossa 1. c. scripsit nobis 27. q. 2. tametsi rectè subiungat, ex eo textu non colligi id efficaciter, eamque glossæ opinionem amplectuntur Archid. & alij, & Molina vbi supra num. 80. Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 66. & Greg. Lopez l. 2. tit. 15. part. 2. verb. siendo hombre para ello, referunt ac sequuntur, & nos disp. 140. retulimus ac sequuti sumus*; ac sanè valde absurdum, minimeque bono cōmuni expediens esset, quod eiusmodi iura ad monasterium transirent, vt ex se est notissimum: cùm ergo id ob iurisdictionem annexam eueniat, eademque sit ratio de cæteris maioratibus, habentibus iurisdictionem annexam; & multi maioratus sine titulo sint, qui longè maiorem iurisdictionem habent, quàm aliqui ex maioratibus cum titulo marchionatus, aut comitatus; neque certa latitudo iurisdictionis præscribi posit, vltra quam maioratus non posit deuenire ad monasterium, & cum qua, aut cum minori posit; consequens profectò est, vt nullus maioratus habens iurisdictionē, posit deuenire ad monasterium. Secundò, quoniā in feudo, vnde debetur seruitium, quod monachus, ac monasterium præstare non possunt, non succedit monasterium, *vt disp. 140. cum communi doctorum sententia dictum est*: ergo neque succedet in maioratu habente iurisdictionem annexam, quam congruè monachus & monasterium exercere & administrare non possunt. Tertiò, quoniàm in maioratus dispositione, sicut in quacunque alia, is nō succedit, de quo, si disponens, quando disponebat, interrogaretur, an vellet, & intenderet, vt succederet, proculdubio responderet neganter: sed dubitandum non est, si institutores regnorum, ducatuum, marchionatuum, comitatuum, & aliorum maioratuū habentium iurisdictionem, interrogarētur, quando eos instituebant, an vellent, & intenderent, si aliquis ex vocatis profiteretur religionem, vt monasterium, loco illius, in eis succederet, eaque administraret, interim dum ille viueret, responsuros neganter: ergo monasterium in eis non succedit. Atque hæc vrgens ratio non modicum suadet, idē dicendum esse de maioratibus non habentibus iurisdictionem annexam. Quartò, quoniam præcipuus finis institutionū maioratuum, eorum præsertim, qui iurisdictionem habent annexam, est, vt memoria institutoris, eiusque familia cum splendore conseruetur: ex successione verò monasterij, toto tempore, quo perseuerat vita eius, qui ad illū erat vocatus, & professus est illam religionem, memoria institutoris maioratus, splendorque familiæ ipsius, supprimuntur, & quasi abolentur, nec nomē & arma institutoris, nec familiæ & maiorum ornamenta, conspiciuntur & apparent: quo fit, vt credendum non sit, institutorē voluisse, & intendisse, vt monasterium in eo euentu succederet. Neque enim, quod ad vnum finem & effectum est institutum, debet operari contrarium. Postremò, quoniā id habet vniuersalis Hispaniarum consuetudo, cui est standum: nunquam enim auditum fuit, monasterium successisse in maioratu sui religiosi professi, habēte iurisdictionem annexam, vt testatur Molina *vbi supra n. 94.* qui addit, tempore, quo illa scribebat, ita iudicatum fuisse in supremo Castellæ senatu in quodam opulentissimo maioratu, tametsi à sententia fuerit supplicatum, lisque adhuc penderet. Propter has verò & alias rationes, *quas Molina vbi supra accumulat*, hanc sententiam amplector, tanquam communem glossæ & doctorum, quos in prima harum rationum citauimus.

Quod verò attinet ad cōmendatarios Hispaniarum professos, qui vxores ducere possunt, constat 5
monasteria non comparare ipsorū bona, sed ipsos esse veros dominos eorum, quæ acquirunt, neque esse integrè & perfectè religiosos, *vt disp. 141. ostensum à nobis est.* Quarè capaces sunt eiusmodi maioratuū, in hisque succedunt antiqua Hispaniarum consuetudine, perinde ac si commendatarij non essent: & esto in maioratus institutione apposita sit clausula, quòd clericus, aut religiosus, non posit in eo succedere, non propterea eiusmodi commendatarij ab eo excluduntur: quoniam non censentur comprænsi nomine religiorum simpliciter.

Illud

Illud verò est obseruandum, monasteria, nô idcirco excludi à successione in eiusmodi maioratib. quòd capacia non sint iurisdictionis temporalis, si illis à principibus, aut ab alijs eorum monasteriorum fundatoribus cōcedantur: multa quippe sunt monasteria, quæ eiusmodi iurisdictiones habent: sed quòd institutores maioratuum ad regimen publicum, aut ad splendorem suarum familiarum, & conseruationem nominis ac memoriæ ipsorum, nulla ratione censendi sunt vocare ad successionē in eis monasteria, etiam nomine & loco professorum, qui, ante professionem in eis monasterijs, ad eos maioratus essent vocati; neque id expediat bono communi, & regimini populorum, conseruationique splendoris familiæ.

Ad primū argument. Ad primum ergo argumentum in contrarium, concesso antecedente, neganda est consequentia: quoniam, quòd succedant in eis bonis, & in iurisdictione annexa, apertè est contra mentem & intentum institutorum, cui est standum.

Ad secundum. Ad secundum, concessis omnibus, quæ in antecedente continentur, neganda est consequentia, propter eandem rationem, quia scilicet repugnat menti & intento institutorum eiusmodi maioratuum, vt in eis succedant monasteria loco suorum religiosorū; cui tamen menti ac intento est standū.

6 Quod ad clericos attinet, dicendum est, succedere posse, non solùm in maioratibus, qui nō habent iurisdictionem annexam, sed etiam in illis, qui illā annexam habent, etiam in regnis. Quoniam verè capaces illorum sunt, tanquam proprij eorum domini: neque eiusmodi dominatio pugnat cum sacerdotio, aut Pontificatu, etiam Summo. Imò verò & Summus Pontificatus, & aliqui Archiepiscopatus, & Episcopatus, quin & Abbatiæ, habere solent iurisdictionem temporalem annexam, ad maiorē splendorem & ornatum earum dignitatum, *vt disput. 24. dictum est.* Debent tamen sacerdotes, & Pontifices, administrare eiusmodi temporalia dominia, quoad ea, quæ non decet eos per se ipsos exercere, aut ipsis nimiam curam, & distractionem afferre possent, per ministros ad id electos. Et quando expediret attendere regimini sæculari, quale esset regni, relinquere debent beneficia curam animarum habentia. Sic vidimus Cardinalem Henricum, quando morte Sebastiani Regis, successit in Lusitaniæ regno, tanquam propinquior Regi Sebastiano, reliquisse continuò Archiepiscopatum Euorensem, & Abbatiam de Alcobaca. *Quòd autem clerici succedere possint in eiusmodi maioratibus, præter consuetudinem receptam, & ea quæ disput. 29. citata à nobis dicta sunt, affirmat communis sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. n. 66. citato, Greg. Lopez, verb. siendo hombre para ello, sæpius citato, & Molina vbi supra n. 96.* Si tamen in creatione maioratus apposita esset clausula, quæ clericos ab eo excluderet, tunc clerici in eo non succederent, vt est perspicuum. Solent autem sæpe maioratuum institutores, partim ad tollenda dubia, partim ad remouendos aliquos à maioratuum successione, apponere clausulam, quòd in eis succedere non possit amens, mutus, surdus, cœcus, religiosus, clericus, mulier, aut alij, prout institutores plures, aut pauciores, excludere volūt: eisque clausulis ac dispositionibus est standum. Admonet verò bene Molina *vbi supra n. 100.* quando maioratus non constat scriptura, sed immemorabili præscriptione, non censeri appositam eiusmodi clausulam, nisi occurrente casu aliquis similis fuerit exclusus, tempore ad id præscribendum sufficiente: neque plures, vt talis præscriptionis, excludi tunc, quàm fuerit compertum, tempore ad id præscribendum necessario, fuisse exclusos. Ratio est, quoniam immemoriabilis præscriptio bonorum aliquorum tanquam maioratus, solùm probat, quæ sunt de natura maioratus: non verò hæc alia, quæ maioratui accidentaria sunt.

SVMMARIVM.

1. *Maioratuum in successione quousque maior natu cæteris præfertur. Idem in capellis, & in alijs rebus, quæ indiuisæ, deuenire ordine quodam ad vnum debent. Et quis primogenitus dicatur, præsertim inter geminos.*
2. *Gemini vterque masculus, aut vterque fœmina, si nati essent, & ignoraretur quis prior, vterque pro indiuiso succederet cum alio in maioratu. In regno verò mitti sortes deberent quis eorum futurus esset Rex.*
3. *Quando matrimonium fuit contractum inter consanguineos, aut affines, sine dispensatione Summi Pontificis, & cum mala fide vtriusque contrahentium, prolesque fuit suscepta, esto postea ex dispensatione legitimè contrahant, non legitimatur proles, nec succedit in maioratu, nec præfertur proli legitimè posteà natæ. Et esto impedimentum esset de iure humano, non potest dispensare Summus Pontifex, vt matrimonium antea fuerit legitimum, nec proinde ea ratione efficere vt proles fuerit legitima: licèt quoad solas inhabilitates canonicas, & non ciuiles (de quarum numero est successio in maioratu) possit dispensare Summus Pontifex, vt reputetur ac si sine illis fuisset nata, & id solùm efficere videtur, si dicat, dispensare vt id matrimonium fuerit validum. Potest etiam Summus Pontifex dispensare quoad easdem inhabilitates, esto impedimentum esset dirimens iure diuino.*
4. *Maioratus si quis incapax sit quacunque ratione, succedit proximè vocatus, si incapax etiam non sit, alioquin progressio sit inter proximè vocatos, quousque deueniatur ad capacem, qui succedat.*
5. *Ad maioratum proximè vocatus, si incapax illius ob delictum sit effectus, & a principe restituatur, aut incapacitas alia ratione in eo cesset, tunc, si incapacitas cesset post mortem vltimi possessoris, aut post delationem maioratus alia ratione, non succedit ille, sed exclusus manet. Si verò tempore delationis incapacitas cessauit, tunc is succedit.*
6. *Restitutionem principis ex gratia in pristinum statum non habere locum in præiudicium alterius, qualiter intelligendum.*
7. *Maioratui successor proximus, si renunciet successioni in fauorem vlterius vocati, sibi præiudicat: non verò filijs, si posteà habuerit, qui succedent. Ea autem renunciatio si facta esset viuente institutore, nulla esset, nisi institutor consentiret, & in eo consensu perseueraret vsque ad mortem. Secus si defunctus esset, & esset alius maioratus possessor. Et quando, si renuncians minor esset, illi competeret restitutio in integrum.*
8. *Egregia ex hoc fundamento decisio cuiusdam euentus in Lusitania.*
9. *Maioratus duo, si reditus vnius eorum excedant quantitatem* de dos cuentos, *non possunt in hoc regno deuenire ad eundem, sed eligit, quem eorum vult, & alter deuenit ad secundò genitum. Idem quando maioratus habent conditiones incompatibiles in eodem.*
10. *Maioratui successor si occidat institutorem, aut vltimum possessorem, successione priuatur. Et quis succedat. Et quando commoditas ad fiscum pertineat, dum interfector vixerit.*

IN MAIORATVVM HISPANOrum successione, an maior natu sit cæteris præferendus. Et quovsque illegitimè natus succedere possit, aut non possit in eisdem maioratibus. Disp. 624.

Ex dictis *disp. 576. 577. & alijs sequentibus*, constat, in maioratibus Hispanis, quando aliud non est expressum, aut aliud non postulat repræsentatio, 1

vel sexus, ratione cuius masculus minor natu in eodem gradu præfertur fœminæ maiori natu, neque adest impedimentum, quod ea successione excludat maiorem natu, semper in maioratu succedere vltimo possessori maiorem, non quidem dignitate, aut alijs qualitatibus, sed natu, seu ætate, computata à puncto natiuitatis, qui illi est magis coniunctus. Imò verò quia in eiusmodi bonis vinculatis successio est eo modo à maiori natu in maiorem natu, bona illa maioratus, ac primogenia in Hispanijs dicta sunt, *vt duabus disputationibus citatis explicatum est. Ita cum Tiraquello & aliis, affirmant Molina libr. 1. de primog. cap. 1. n. 1. &* 2. & Gregor. Lopez *l. 2. titul. 13. part. 2. verb. Mayoria. Qui cum Angelo, Aretino, & Roderico Xuarez,* rectè subiungit, vniuersim, quando aliquid instituitur, aut relinquitur, vt indiuisum, deueniat ad aliquos ordine quodam, vt capella, vel aliud simile, semper intelligi maiorem natu eius gradus aut qualitatis præferendum esse cæteris eiusdem gradus, aut qualitatis, quando aliud ab institutore non est expressum.

Porrò in maioratibus Hispanis succedit vltimo possessori maior natu, etiam si natus sit ante obtentum à tali vltimo possessore eum maioratum: quarè præfertur nato post eum maioratum obtentum, *argumento l. senatoris filium ff. de senatorib. illis verbis. Nec interest. an in senatoria dignitate illum susceperit, an ante dignitatem senatoriam l. cum aduocatio C. de aduocatis diuers. iudiciorum, & l. neque Dorotheum. C. de decurionib. illis verb. Et si ante paternas illustres dignitates natus est, & affirmant Tiraquellus Licrier, & alij, quos referunt ac sequuntur Molina vbi supra num. 3. Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 67. & Greg. Lopez. vbi supra verb. sino el hijo mayor, in prin.* idque consuetudine est receptum, tametsi res quondam fuerit controuersa.

Censetur maior natu in re proposita, etiam qui, mortua matre, ventre scisso, in lucem editus est viuus, *vt Greg. Lopez ibidem rectè subiungit*: quoniam per Epicheiam id ita intelligendum est. Talis fuit Cæsar, qui inde nomen accepit: & fuit Dux Albanus strenuissimus, ac clarissimus belli dux, qui multis rebus præclarè gestis, subiugata Philippo Regi Lusitania, senio confectus, in Olysiponensi vrbe vitam finiuit.

2 Quando duo gemini nascuntur, vt Esau, & Iacob, qui primo loco nascitur, etiam per momentum, censetur primogenitus, esto alter priùs fuisset conceptus, aut prius manum extraxisset: vt Genes. 38. Zaram prior extraxit manum, quam retraxit, natusque est prior Phares primogenitus Iudæ ex Thamar: & Esau, qui prior fuit natus, primogenitus fuit, obtinuitq; ius primogenituræ, quod posteà vendidit, punctum enim plenæ ac perfectæ natiuitatis, quoad hoc spectatur, nō verò conceptionis, *vt cum Tiraquello ait Molina vbi supra num. 4. 5. & 17. consentit Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 68. cum plerisque aliis, quos citat, & concinunt l. Aretusa, & l. idem erit ff. de statu hominum.*

Quamuis autem gemini nasci simul naturaliter non possint, sed vnus post alium nasci debeat, vt *habetur l. Aretusa citata*, si tamen posteà non constet, quis geminorum, quorum alter succedere in maioratu debebat, ante alterum natus sit, quia id notatum non fuit, aut aliqua alia ratione, tunc, si alter sit masculus, & altera fœmina, masculus succedit in maioratu: non solùm, quia in maioratibus Hispanis masculus excludit fœminam maiorem natu, sed etiam quoniam in dubio, masculus præsumitur prior natus, eò quòd id fauorabilius sit, *argumento l. si fuerit, in fine ff. de reb. dubiis, & aliorum iurium, quæ Ant. Gom. vbi supra citat, & habetur expressè l. 12. tit. 33. part. 7.* Quando verò vterque est masculus, aut vtraque est fœmina, variæ sunt doctorum sententiæ, quid tunc faciendum sit, *quas copiosè referunt Licerier lib. 1. de primog. q. 11. & Tiraquell. de primog. q. 17. quasdamque ex eis refert Ant. Gom. n. 68. citato.* Communior verò inter eas est, *quam approbant Ant. Gom. ibidem, Molina vbi supra n. 19. & Greg. Lopez l. 12. citata glos. 3. & quam statuit in hoc regno l. 12. citata.* Vtrunque videlicet æquè succedere in eo maioratu, ac proinde vtrunque dominium & possessionem illius comparare pro indiuiso, debereque pro indiuiso illum administrare, quousque compositio & diuisio maioratus inter eos fiat. Idem verò arbitratur Anton. Gom. dicendum esse in regno, exclusis opinionibus eorum, qui dicebant, ad magnates Regni tunc spectare dicere, quem illorum potiùs vellēt in Regem. Itemq; eorum, qui dicebant, sortem esse tunc mittendam, quis illorum futurus esset Rex. Molina etiam *vbi supra à num. 20.* quamuis primo loco argumentetur, quòd decisio *l. 12. citata* locum non habeat in regno, sed in aliis maioratibus; eò quòd *iuxta l. 2. tit. 25. part. 1.* regno diuisio repugnet, ac proinde quod amplectenda videatur opinio eorum; qui dicebant, ad proceres regni spectare eligere, quis eorum futurus esset Rex; posteà tamen amplectitur eandem Antonij Gomecij opinionem, propter mala, quæ sequerentur, si electio tunc locum haberet, aitque regnum diuisionem inter duos nō suscipere, excepto eiusmodi euētu ad euitāda maiora mala: ipseque, & alij, referunt sæpe in imperio multos imperasse simul, & in Hispanijs multos etiam simul regnasse. Reijcit etiam Molina opinionem, quòd primogenitus, qui nasceretur primò ex vno illorum, succedere deberet in toto regno. Etenim primogenitus ex altero, non minus succederet in iure patris sui, quàm ille alius succederet in iure sui patris. Sanè ego propendeo, tunc fortè esse mittendam inter illos, quis eorum futurus sit Rex, si in id proceres regni, procuratoresque ciuitatum conueniant, ad suum regnum integrum & indiuisum seruandum, pacemque ac bonum reipublicæ conseruanda, idque etiam inuitis, idque ignorantibus, geminis illis: quarè sortes de consensu reipublicæ mitti deberent, statim in illorum infantia, isque solum pronunciandus, habendusque esset Rex, quem sors contingeret. Ducor, quoniam ius regni à republica emanauit in Regem, in sobolemque ipsius, iuxta leges à republica præscriptas: quando autem superuenit euētus minimè excogitatus, in quo bonum reipublicæ periclitatur, & de quo, si tunc occurrisset, ipsa respublica disposuisset, prout communi bono ac paci reipublicæ expediret, excipiendo illum à communi & vniuersali lege circa regni successionem lata, sanè euentus ille à communi lege, ab eadem republica lata, censetur exceptus, ad ipsamque rempublicam tunc, occurrente eo euentu, spectat statuere, quid facto opus sit in bonum suum, regni pacem, & cōmunis boni conseruationem: quarè tunc tota respublica superior est illis geminis, vt ipsis etiam inuitis, minimeque consultis, statuat quid facto opus sit: sicut tempore schismatis, quando duo essent Summi Pontifices, factaque accurata diligentia, sciri non posset, quis eorū esset indubitatus, reliquum Ecclesiæ corpus, Conciliumve generale, illis esset superius, vt illis, etiam inuitis, statueret, ac pronunciaret, quid in eo euentu esset faciendum, quidque Ecclesiæ bono expediret. Porro in re de qua disputamus, nulla alia via æquior, & melior geminis ipsis, bono, ac paci reipublicæ, sese offert, quam si respublica ipsa, quoad primates & proceres, procuratoresque ad id missos à singulis ciuitatibus, in generali conuentu statuat, vt sors inter ipsos geminos, quis eorum sit futurus Rex mittatur, relicta alteri congrua sustentatione. Atq; in eiusmodi euentu, qui ab orbe condito in regno non euenit, neque eueniet, si fortè aliquando eueniret, prudentium arbitrio esset standum,

dum, natura rei, reipublicæ iurisdictione, & bono communi, spectatis; non verò legum decisionibus, quæ de hac re non loquuntur. Et fortè expediret, vt lex publica hac de re in particulari conderetur, ad continendum varia hominum iudicia, & affectus, pacemque & bonum reipublicæ seruanda, si casus similis fortè eueniret.

Quovsque autem filius naturalis, legitimatus per subsequens matrimonium, succedat in maioratu, & excludat posteriùs natum ex eodem matrimonio; quovsque item legitimatus per rescriptum principis, aut etiam illegitimus, succedere possit, aut non possit, in maioratu, *quæ omnia Molina disputat lib. 3. de primog. c. 1. à num. 6. & c. 2. à num. 1. & 3.* copiose à nobis explanata sunt *disput. 172. & duabus sequentibus, iunctis quæ dicta sunt disput. 165. versus finem, & disp. 610.*

5 Illud solùm addam. Quando matrimonium contractum fuit inter consanguineos aut affines, sine dispensatione Summi Pontificis, atque ex parte neutrius contrahentium adfuit bona fides, prolesque fuit suscepta, tunc esto post eam susceptam Summus Pontifex cum eis dispenset, & contrahant legitimum matrimonium, filius ille, ante legitimum matrimonium natus, vtpote spurius, & non naturalis, non legitimatur per subsequens matrimonium, ac proinde nec succedere potest in maioratu, & præferri filio posterius ex legitimo matrimonio nato, vt *ex se est notissimum, & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina lib. 3. de primog. c. 2. n. 10. refert ac sequitur.*

Idem tamen autor *nu. 12* subiungit, quando impedimentum, dirimens illud prius matrimonium, erat solùm de iure humano, vt sunt gradus omnes affinitatis, & consanguinitatis, in quibus dispensare solet Summus Pontifex, posse Summum Pontificem ab illo matrimonio, alioquin nullo de iure humano, in quo verò consensus interuenit, auferre impedimentum illud canonicum, ac pronunciare & declarare tale matrimonium validum, atque tunc prolem effici legitimam, ac si matrimonium illud à principio fuisset legitimum, & succedere in maioratu, præferrique cæteris filijs, post ablatum impedimentum ab eisdem parentibus legitimè genitis. *Citat pro ea sententia Panor. c. venerabilem numer. 2. qui filij sint legitimi, Couar. in epit. cap. 8. §. 8. num. 13. & plerosque alios, quos etiam Couar. citat.*

Ego verò non dubito, sententiam hanc falsam esse. Atque in primis si intelligant, Summum Pontificem efficere posse, vt matrimonium, quod à principio fuit nullum propter id impedimentum canonicum reddatur à principio validum, dispensando in tali impedimento, illudque auferendo, sanè non dubito esse id plusquàm falsum. Neque enim habet Summus Pontifex ad præteritum potentiam, vt validum matrimonium efficiat, quod validum re ipsa non fuit, & vt non adfuerit impedimentum illud canonicum, quod verè affuit tempore contracti illius matrimonij, eò quod in illo non fuerit dispensatum: quarè dispensare iam nō poterit, vt à principio non adfuerit, ac proinde vt non fuerit nullum matrimonium, quod nullum ob id impedimentum re ipsa fuit. Quo fit, vt sine nouo contrahentium consensu, nouoque inter eos matrimonij contractu, post impedimentum sublatum, non possit inter eos esse legitimum matrimonium, ac proinde, vt Summus Pontifex non possit efficere, vt antiquus consensus sufficiat ad legitimum matrimonium, dispensando in vero canonico impedimento, quod aderat tempore talis consensus, nullumque eum ad legitimum matrimonium re ipsa reddidit, sed necessarius omnino [illegible] erum & legitimum matrimonium, pro- [illegible] andam, nouus inter ipsos mutuus consensus, nouusque matrimonij contractus. Poterit quidem Summus Pontifex, prolem illam natam illegitimè, ita legitimare, quasi à principio nata fuerit legitimè, non quidem efficiendo, vt nunquam fuerit illegitima, quoniam id esset ad præteritum potentia, contradictionemque implicat, ita vt nec Deus possit id efficere; sed auferendo ab illa omnem inhabilitatem canonicam, quæ sub ipsius iurisdictionē cadit, efficiendoque, vt, quoad inhabilitates canonicas, reputetur, ac si à principio esset legitimè nata; atq; id solùm est censendus facere, si legitimum dicat se efficere matrimoniū, illegitimè priùs contractum: *idque solum velle videntur Panor. Couar. & alij autores eius sententiæ*: non tamen efficere, vt matrimonium, quod fuit illegitimum ac nullum, fuerit validum, ac proinde, vt proles ex illo procreata non fuerit illegitima. Quia ergo proles verè fuit illegitima, nec Summus Pontifex efficere valet, vt talis non fuerit, atq; eo ipso, quòd illegitima fuit, contraxit inhabilitates canonicas, atque etiam ciuiles, quæ simpliciter non subiacent potestati Summi Pontificis, sed principum secularium, *vt disputat. 173. ostensum est*: vtique quamuis Summus Pontifex possit eam legitimare, vt reputetur, quasi nata fuerit legitimè, quod attinet ad inhabilitates canonicas, & id censeatur facere, si dicat legitimum se efficere matrimonium, illegitimè contractum, non tamen potest, aut censetur id efficere, quoad inhabilitates ciuiles, atque adeò, vt succedat in maioratu, præferaturque in ea successione filio posterius ex eisdem parentibus legitimè nato.

Nonnulla obserua. Primum est. Esto impedimentum matrimonium dirimens non sit de iure humano, sed diuino, etiam naturali, prolesque ex tali matrimonio nullo, sit suscepta, posse nihilominùs similiter Pontificem Summum eam legitimare, quasi à principio esset concepta legitimè. Quoniam inhabilitates canonicæ, quas proles illa, ita nascendo, contraxit, omnes sunt de iure humano, subiacentque iurisdictioni Summi Pontificis: eaque de causa, quamuis nō possit dispensare in impedimento, efficereque, vt inter eos parentes legitimè contrahatur matrimonium; potest nihilominùs similiter abolere ab ea prole inhabilitates canonicas ex ea illegitima natiuitate euenientes, atque si nata esset ex matrimonio nullo ob impedimentum canonicum iure humano introductum. Secundum est. Quando Summus Pontifex pronunciaret, fuisse validum matrimonium, ex quo proles aliqua fuisset suscepta, & de quo dubitabatur, an validum esset, tunc prolem non legitimari, sed in consequentiam pronunciationis validitatis matrimonij, ex quo fuit suscepta, pronunciari prolem semper fuisse legitimam. Tertium est. Quando Summus Pontifex, suscepta prole ex matrimonio nullo, ob impedimentum dirimens illud iure humano, dispensaret in impedimento, vt parentes denuo legitimè contraherent, tunc non censeri legitimare prolem illegitimè antea susceptam, nisi id exprimatur. *Atque hæc duo posteriora affirmat Couar. vbi supra, cum communi doctorum sententia, & vtrumque est satis perspicuum.*

Si primogenitus, isve, qui alioquin primò ad maioratum vocatur, incapax illius sit, vel incapacitate, quæ ex dispositione institutoris, vel quæ ex legis dispositione, à successione in illo excludat, vt ob delictum, aut quacunque alia ratione, tunc, qui vlterius vocatur, siue ob repræsentationē, siue, quòd proximior sit, & maior natu cæteris, siue quacunque alia ratione, succedit in illo, nisi incapax ipse similiter sit: nam tunc progrediendum in eodem ordine est, quo vsque deueniatur ad vlterius primò vocatum, qui capax illius sit: *ita affirmat Molina lib. 3. de primog. c. 2. n. 15. resque ex se est notissima.* 4

5 Dubium tamen est, vtrum, si is, qui incapax erat ob delictum restituatur à principe, aut aliqua alia ratione cesset illius incapacitas, succedat cessante incapacitate, in maioratu. Distinguendum verò est. Si enim tempore mortis anterioris possessoris, delatæve successionis in maioratu, aderat incapacitas, propter quam ius eius maioratus delatum est ad vlteriùs ad illum vocatum, tunc, esto posteà à principe restituatur, aut alia ratione cesset incapacitas illius, non consequitur maioratum, ad alium iam semel delatum. Successio enim, nec per momentum esse potest in pendenti, quando ab institutore non fuit apposita conditio, quæ eam suspenderet, sed continuò defertur irreuocabiliter ad eum, quem primò inueneri tillius capacem ex vocatis ad ipsum, *vt disputat. 621. dictum est, & disp. 634. copiosius dicetur*: neque in præiudicium eius, qui ob incapacitatem intermedij, aut intermediorum, comparauit dominium ac possessionem ciuilem & naturalem eius maioratus statim, ac successio delata est, potest princeps posteà habilem intermedium reddere, ad effectum, vt ille alius dominio, & possessione talis maioratus, semel comparatis, priuetur. Imò verò, esto de iure huius regni statim, ac defertur maioratus, non compararet is, qui primò inueniretur illius capax, dominium ac possessionem illius, sed ad comparandum dominium, necessarium esset adire eum maioratum, non posset princeps, in præiudicium iuris ea delatione, ita ad illum comparati, habilem reddere alium, illum restituendo ad pristinam capacitatem, eumve legitimando, *vt disp. 174. ostensum est, & affirmat Molina vbi supra, num. 14.*

Quando autem incapacitas erat ante mortem vltimi possessoris, ante delatamve successionem ad alium vlteriorem, & simul restitutione principis, aut alia ratione, cessauit incapacitas ante mortem eiusdem vltimi possessoris, ante delatamve successionem ad vlteriorem alium propter eam incapacitatem, tunc dicendum est *cum Molina vbi supra, & cum aliis, quos citat* (*consentaneè ad quorum sententiam loquitur Emmanuel Acosta §. & quid si tantum, part. 2. numer. 24. & 52.*) incapacitatem præcedentem non impedire, quò minùs hic, tempore delationis iam habilis, succedat in maioratu. Etenim in successione maioratus, solùm tempus mortis anterioris possessoris, delationisve eius maioratus, spectatur, vt intelligatur, quis in eo tanquam habilis tunc, primoque ad eum vocatus, succedat, quarè, cùm is, qui inhabilis antea erat, habilis tunc sit, ac primò vocatus, vtique is succedet, & præferetur cæteris.

6 *Obiectio.* Quòd si quis objiciat, restitutionem principis ex mera gratia, qualis hæc est, etiamsi plenissima sit, intelligendam esse, sine præiudicio tertij, *iuxta l. 2. in fine ff. de sententiam passis, & affirmant Bartol. & plerique alij l. Gallus §. & quid si tantum ff. de liber. & posth.* secus autem in restitutione, quæ est iustitiæ; *quæ autem vtraque restitutio sit, disputat. 575. dictum est*: quarè, quando incapacitas, principis restitutione ac beneficio, tolleretur, non esset intelligenda ad effectum, vt successione in eo maioratu is priuaretur, ad quem deferretur, si ea incapacitas restitutione illa non esset ablata.

Satisfit. Dicendum est, quamuis ex l. illa 2. id minimè colligatur, intelligendum tamen esse, quoad bona deportati applicata fisco, propter deportationem, aut aliud simile delictum: si enim fiscus ritè illa alienasset, & deportatus integrè restitueretur à principe, restitutio illa intelligenda non esset cum præiudicio illius tertij. Quando tamen aliquis per accidens contrahit ex delicto, aut aliunde, incapacitatem aliquam ad succedendum in maioratu, aut in alia simili re, præsertim si capax illius natus sit, tunc nihil impedit, quòd princeps, pro potestate quam ad id habeat, eam incapacitatem auferat, & quòd si tempore delationis rei illius, sit ablata, factusque ille sit capax, perinde in re illa succedat, ac si nunquã eam incapacitatem contraxisset. Confirmatur ex *l. 1. §. vltim. ff. de bonorum poss. contr. tabul.* vbi habetur, quòd si quis habebat filium, & ex illo nepotem, & filius, ante mortem patris, deportetur, aut in metallum mittatur, succedat nepos auo; eò quod filius deportatus pro mortuo reputetur. Additur tamen, si filius ante mortem patris restituatur, ipse, excluso nepote, succedit in hæreditate paterna. Etenim ius primæuum, ex incapacitate suspensum ac impeditum, sublato impedimento, reualidatur, & consolidatur.

Si quis item objiciat, *l. si alienum, §. in extraneis, ff. de hæred. instit.* Vbi habetur, vt hæres, non suus, ex testamento institutus, succedat in hæreditate, necesse esse, vt sit capax illius tempore confectionis testamenti, tempore mortis testatoris, & tempore aditionis hæreditatis: nihil tamen impedire, si intermedijs illis temporibus, nempe à confecto testamento vsque ad mortem testatoris, vel à morte testatoris vsque ad aditionem hæreditatis, incapacitatem contrahat, modò, dum institutus est hæres, & quando moritur testator, ac quando adit hæreditatem, eam incapacitatem non habeat. *Obiectio.*

Dicendum in primis est, textum illum ex parte confirmare nostram sententiam, dum incapacitas contracta ante delatam hæreditatem, post testamentum confectum, & deleta iam in puncto delatæ hæreditatis, non impedit successionem in illa. Dicendum deinde est, textum illum solùm habere locum in hæreditate delata ex testamento: non verò in maioratibus Hispanis, in quibus aditio non est necessaria, & ad quos vocantur, qui non existunt tempore institutionis ac vocationis, neque tempore mortis institutorum, ac proinde qui, eò quòd eis temporibus nondùm existant, capaces eisdem temporibus non sunt successionis in illis: quare in maioratibus Hispanis solùm attendendum est, an vocatus immediatè ad illos, tempore delationis illorum, capax eorum sit, an non, *vt rectè hæc affirmat Molina vbi supra num. 18.* *Satisfit.*

Quando primogenitus renunciaret successioni in fauorem secundò geniti, tunc ea renunciatio, seu cessio successionis maioratus, ipsi præiudicaret, & succederet secundò genitus, vt Molina *vbi supra n. 21. & sequentibus ait.* Cæterum, si primogenitus liberos haberet tempore talis renunciationis, vel posteà illos procrearet, renunciatio illa non posset illis præiudicare, vt idem *autor rectè ibi subiungit, & probat lib. 1. cap. 6. numer. 45. resque ex se est satis perspicua. Qui cap. 2. citato, numero 22. cum Angel. & aliis,* rectè ait, si ea renunciatio sit facta à filio institutoris maioratus, ipso institutore viuente, tunc inualidum esse, nisi institutor in ea consentiat, & persueueret in eo consensu toto tempore vitæ suæ, *iuxta ea, quæ disputation. 579. dicta sunt.* Si verò facta sit mortuo illo, & viuente alio possessore eius maioratus, tunc validam esse sine consensu talis possessoris: quoniam tunc non est pactum de succedendo possessori vltimo, in bonisque illius, sed de succedendo in bonis primi institutoris iam defuncti, cedendo iuri succedendi ab illo præscripti & deriuati. Si tamen, qui ita cederet, minor esset, nec iuramento eam cessionem confirmaret, tunc competeret illi restitutio in integrum, *vt Molina vbi supra, num. 25. subiungit. Lege quæ disputat. 576. citata circa eam restitutionem à nobis dicta sunt.* 7

Iuxta hæc dicendum est, rectè factam fuisse in Lusitania sequentem decisionem, *quam Gama refert decis.* 8

decis. 92. Quædam mulier, quæ post matris mortem, possessorem tunc cuiusdam maioratus, in eo erat successura, cùm filium haberet primogenitum ex quodam priori matrimonio, illi ad nuptias in ali-
8 menta, atque ad sustinenda onera matrimonij, promiserat tertiam partem redituũ illius maioratus, à puncto, quo mortua matre, ad se deferretur, & totum maioratum, cum omnibus illius reditibus, à puncto mortis suæ. Filius ille mortuus fuit ante mortem auiæ, relicto filio primogenito. Hic primogenitus, nepos eius, quæ id promiserat patri ad nuptias, mortua proauia, & deuoluto maioratu ad auiam, eam tertiam partem redituum petebat. Contendebatur, illi nõ deberi triplici ratione. Prima, quia pactum illud fuit nullum, vtpote in præiudicium alterius, ad quem fortè deuolueretur maioratus ille, mortuo patre talis nepotis ante matrem. Secunda, quia pactum illud de futura successione in tali maioratu, viuente adhuc proauia illa, possessore illius, erat nullum sine illius consensu, in quo perseueraret vsque ad mortem. Tertia quoniam mortuo eô, cui tertia pars illa redituum promissa fuerat ad alimenta, & ad sustinenda onera matrimonij, cessauit obligatio tota eius promissionis: cùm neque superstes esset, qui inde erat alimentandus, neque perseueraret matrimonium, cuius onera inde sustineret. Merito tamen decisum fuit deberi tertiam illam partem redituum eius maioratus filio defuncti, tempore toto, quo auia viueret, & possideret maioratum: reliquas verò duas partes post mortem auiæ non deberi, neque etiam illam tertiam, nisi post mortem auiæ ad se maioratus pertineret: quia in præiudicium alterius successoris in eo maioratu post mortem auiæ, nihil auia potuit valide promittere: quòd autem nepos, dum auia viueret, potiretur tertia illa parte redituum loco auiæ, nullum præiudicium parabat alteri successori. Quo fit, vt prima ratio contra hoc nullas habeat vires. Secundam verò nullas habere, ex proximè dictis liquet. Quoniam id non est hæreditas proauiæ, sed bonum iure sanguinis, ex institutione & præscripto primi institutoris, deriuandum à proauia in auiam. Tertia item non obstat, quoniam, quòd inde alimenta sumeret, & sustineret onera matrimonij, erat finis & causa motiua donandi illud ei ad nuptias; nõ verò erat modus, vim habens conditionis, vt scilicet solùm perseueraret ea donatio, dum ille, & matrimonium perseuerarent. Adde id traditum fuisse in alimenta sibi, & suis: esto autem ipse non perseuerauerit, perseuerabant tamen sui, geniti ex eo matrimonio. Adde etiam, inter matrimonij onera sustinenda, computari competentem educationem & sustentationem filiorũ, illisque relinquere, vt competenter viuerent: quæ omnia, illo defuncto, & dissoluto matrimonio perseuerabant, tanquam effectus, præteriti matrimonij.

9 Quando duo maioratus ad eundem primogenitum in regno deuenire deberent, si reditus vnius eorum excederet valorem *de dos quentos*, tunc is primogenitus eligere debet, quem maluerit eorum maioratuum, & maioratus alter deuenire debet ad secundò genitum: quia ita, in bonum commune, sancitum est in hoc regno, *l. 7. titu. 7 libro 5. nouæ collect. & affirmat Molina vbi supra num. 29. dictumque à nobis est, disput.* 174.

Quando similiter duo maioratus, habentes conditiones & leges incompatibiles, in eodem primogenito concurrunt, vt quòd teneatur solùm deferre arma & insignia eius familiæ, sine permixtione aliorum armorum, aut insignium, aut quod vocari debeat solo nomine eius familiæ sine permixtione nominis alterius, tunc is primogenitus similiter eligere debet vnum eorum, quem maluerit, & alter deuenit ad secundò genitum. *Ita Molina vbi supra, nu. 30. disputationeque, 611. dictum est.*

Quando primogenitus, isve qui ad maioratum primò vocatur, interficit eum, cui succedere in maioratu debet, distinguendum est *cum Gregor. Lopez lib. 2. titul. 15. part. 2. verb. sino el hijo mayor.* Quoniam si occisus sit ipse maioratus institutor, tunc dubiũ non est, quin occidens maioratum amittat, nisi occisus illi pepercerit delictum antequam moriatur, ac voluerit, vt nihilominus succederet in maioratu *iuxta ea, quæ disputation. 178. dicta sunt.* Si verò occisus sit, nõ quidem maioratus institutor, sed alius eius maioratus vltimus possessor, est maior difficultas: quoniam occidens, non ex præscripto occisi, sed primi institutoris, succedere debebat in eo maioratu, à quo, & non ab vltimo possessore, censendus est eum accipere. Placet tamen *Gregorio Lopez, & Molinæ vbi supra, numer. 31. alijsque, quos citant,* illum eo ipso effici indignum successione in eo maioratu, *iuxta ea quæ disputati. 178. dicta sunt,* ac proinde expelli à successione in illo. Tunc vero *arbitratur Molina ibidem, & lib. 1. cap. 9. à num. 25.* commoditatem maioratus in vtroque euentu pertinere ad fiscum toto tempore, quo occisor vixerit, *iuxta dicta disputation. 178. citata.* nisi clausulæ institutionis maioratus disponant, vt cõtinuò maioratus transeat ad vlteriùs ad illum vocatum. In quo euentu, si occidens filium legitimum habeat, tempore mortis anterioris possessoris occisi, talis filius succedet in maioratu, & esto sit filiusfamilias, pater non habebit vsum fructum sed ad filium, vnà cum proprietate, spectabit, *iuxta ea, quæ disputation. 178. citata dicta sunt.* Quod si occisor in eo euentu, tempore mortis anterioris possessoris occisi, descendentem non habeat, cum successio in pendenti esse nõ possit, transit maioratus tunc ad superstitem vlteriùs vocatum; & esto occisori nascantur posteà filij legitimi, non excludent eum, qui antea maioratum ritè obtinuit, neque sobolem illius, quamuis posteriùs sit generata. Quando autem commoditas maioratus spectaret ad fiscum toto tempore, quo occidens viueret, tunc, cùm non alio titulo fiscus eam obtinere posset, quam nomine & loco occisoris, qui verus esset successor in eo maioratu, sed indignus vsu, & commoditate ex illo propter suum delictum, vtique, si is occisor, post patratũ delictum sobolem legitimam generaret, ea succederet in eo maioratu, tanquam proximè ad illum vocata post mortem occisoris, qui vsq; ad suam mortem verus fuit successor in eo maioratu, priuatus tamen commoditate & vsu illius propter suum delictum. Quę dicta sunt de occidente anteriorem possessorem maioratus, extendenda arbitratur Molina, *cap. 2. citato, numero 33. iuxta glossam, l. si ab hostibus §. si vir, verb. lucrifacere, ff. solut. matr.* ad filium vltimi possessoris, qui eum ægrotum non curauit: secus autem ad transuersalem successorem vltimi possessoris, qui non tenetur illum ægrotum curare, vt tenetur descendens curare suum ascendentem. *Molinam ibidem legito. Et quoad dicta hoc §. lege disputationem* 654.

SVMMARIVM.

1. *Lege iudiciali veteri, filij masculi in succedendo in possessionibus distributis per tribus & familias præponebantur filiabus: sed filiæ præponebantur transuersalibus omnibus. Quando verò ita succedebant in possessionibus, nubere nõ poterant homini de aliena tribu, & de aliena cogna-*

cognatione, vt distributio possessionum in tribubus ac familiis conseruaretur, notaque esset distinctio & successio familiarum, vt tempore aduentus Messiæ intelligeretur ex familia, ex qua erat promissus descendere, tanquam vna è notis veri Messiæ.

2. *In successione in bonis liberis, quàm varia diuersis temporibus iure Cæsareo sint disposita. Et quid habeat ius nouissimum.*

3. *In maioratus successione, & in aliis, quæ indiuisa ad vnum debent peruenire, masculus eiusdem gradus, licèt minor natu, præfertur fœminæ, licèt fœmina præferatur masculo vlterioris gradus, quando aliud in institutione non fuit expressum.*

4. *Idem quoad maioratum de bonis donatis à Rege Henrico. Non verò de maioratibus Lusitanis legi mentali subiectis.*

5. *In successione in maioratibus huius regni, quando aliud non fuit dispositum, linea tota descendentium ex vltimo possessore, præfertur omnibus aliis, etiam proximioribus in gradu. Deinde proximior in gradu, præfertur remotiori. Et inter eos, qui sunt eiusdem gradus, masculus præfertur fœminæ, & maior natu, minori natu.*

6. *Exclusio fœminarum eiusdem gradus cum masculis à successione in maioratu fauorabilis est, & extendenda. Exclusio verò earum comparatione masculorum vlterioris gradus, est odiosa, & restringenda potiùs, quàm amplianda.*

FOEMINAE QVOVSQVE A successione in maioratu excludantur, & ad succedendum in eo admittantur. Disputat. 625.

1 VTrem velut ab ouo deducamus, à iureque diuino ordiamur. Cùm *Numerorum* 26. Deus præcepisset Moysi, numerare populum à viginti annis & supra per tribus & cognationes, seu familias, ac diuidere inter masculos tribuum, & familiarum, terram promissionis: mortuusque esset Salphaad de tribu Ioseph, relictis filiabus quinque, absque filijs; illæque *Numerorum* 27. accessissent ad Moysem, contendentes, æquum non esse, vt ipsæ, nomine & loco patris sui defuncti, qui masculum non reliquit, non acciperent possessiones inter cognatos patris sui, delereturque nomen patris earum de familia sua. Re ad dominum delata, Dominus respondit. *Iustam rem postulant filiæ Salphaad: da eis possessionem inter cognatos patris sui, & ei in hæreditatem succedant. Ad filios autem Israel loqueris hæc. Homo, cùm mortuus fuerit absque filio, ad filiã eius transibit hæreditas: si filiam non habuerit, habebit successores fratres suos: quòd si & fratres non fuerint, dabis hæreditatem fratribus patris eius: sin autem nec patruos habuerit, dabitur hæreditas his, qui ei proximi sunt. Eritque hoc filiis Israel sanctum lege perpetua.* Vbi vides, lege hac iudiciali, quæ Christi morte cessauit, & de sola successione in bonis immobilibus terræ promissionis diuisæ per tribus & familias inter filios Israël loquebatur, *vt rectè Caietanus ibi obseruat, & ex contextu est satis perspicuum,* filios masculos præponi filiabus: filias tamen præponi masculis vlterioris gradus. Et, deficientibus omnino descendentibus vltimi possessoris, transire ea bona ad consanguineos masculos per lineam virilem collaterales proximiores in gradu eiusdem tribus, familiæ, & cognationis. Eodem verò libro *Numerorum cap.* 36. videntes homines de eadem stirpe Ioseph, si fœminæ illæ nuberent, quibus vellent, futurum, vt possessiones illæ transirent ad aliam tribum, ac familiam, non solùm vsque ad annum iubilæi, sed etiam in perpetuum, cùm descendentes ex eis mulieribus futuri essent de tribu & familia virorum, quibus illæ nupsissent; quandoquidem filij attinent ad familiam patrum, & nõ matrum; rem ad Moysem detulerunt. Eo verò Dominum consulente, lex alia similiter iudicialis, sancita fuit. Vt quando deficientibus filijs masculis, filia succederet in possessionibus patris, nubere non posset homini de alia tribu, aut cognatione, sed teneretur nubere homini, non solùm de sua tribu, sed etiam de sua cognatione: vt sic possessiones ab initio diuisæ per tribus & cognationes, neque à tribu, neque à cognatione, cui sorte contigerunt, egrederentur. Quando autem non obtinebant eiusmodi possessiones patrum suorum, esto bona alia iure hæreditario obtinerent, integrum illis erat nubere, cui vellent, etiam de alia tribu. Hæc quod attinet ad ius diuinum iudiciale veteris legis: quod Christi morte cessauit, peculiarique quadam ratione in illis solùm bonis sancitum erat, vt vsque ad aduentum & mortem Christi, tribus, & familiæ, essent distinctæ, agnosceretur que Christum de tribu ac familia, ex qua fuit promissus, esse natum, tanquam vna è notis veri Messiæ.

Quod ad iura humana attinet, *vt habetur inst. de legit. agnat. succes. in prin. & §. cæterùm, iunctis antecedentibus & sequentibus, & l. lege duodecim tabularum. C. de legi. hæred.* quondam lege duodecim tabularum primo loco succedebant hæredes sui: *qui autem hi sint, disput. 179. explicatum est.* Deficientibus verò hæredibus suis, soli agnati, hoc est, consanguinei ex parte patris, qui per lineam virilem descendebant, siue masculi essent, siue fœminæ, succedebant, præpositis semper prioribus in gradu. Eis verò deficientibus, hæreditas ad fiscum, exclusis cognatis, qui agnati non essent, deferebatur. *Ita Molina lib. 3. de primog. cap. 4. num. 2.* Deinde verò de iure prætorio (*vt habetur §. cæterum, citato vers. sed quia sanè*) secundo loco introductum est, vt, deficientibus agnatis proximioribus in gradu, succederent illico cognati per bonorum possessionem. vnde cognati, quos vocant. Posteà verò (*vt habetur eodem, §. cæterum, vers. media autem iurisprudentia, & l. lege duodecim tabularum citata*) de iure Digestorum introductum fuit, vt fœminæ omnino excluderentur à successione suorũ cognatorum, qui consanguinei non essent ex parte patris, solumque succederent agnatis; cum tamen cognati masculi eis succederent. Porrò hoc ius Digestorum, media iurisprudentia, *inst. loco citato,* dictum est propterea quòd medium quoddam ius esset inter legem antiquiorem duodecim tabularum, & ius posterius Codicis. *l. lege duodecim tabularum. C. de leg. hæred.* Quartò autem loco de iure Codicis & authenticorum, quod ius Castellæ & Lusitaniæ fuit amplexatum, sublata est omnis illa differentia inter agnatos, & cognatos, & inter hæredes suos, & non suos, seu emancipatos, eodemque modo succedunt masculi, & fœminæ, succeditur que masculis, ac fœminis, *vt disput. 158. §. vt explicemus, dictum est, iuribusque est comprobatum. Legito etiam, §. cæterum citatum, & reliquos sequentes in eodem titulo l. lege duodecim tabularum citatam, & authenticum de hæredib. ab intest.* 2

Hæc verò intelligenda sunt, quando bona libera sunt, & diuidi inter successores possunt. Quando autem vinculo maioratus sunt subiecta, quia simul masculi, & fœminæ, non possunt in eis succedere, sed vni tantùm successio deferenda est, meritò, quando masculus & fœmina eiusdem sunt gradus, masculus præfertur fœminæ, etiam si fœmina maior sit natu: quoniam masculus regimini, ac iurisdictioni exercendæ, est aptior: & quoniam in masculo conseruatur cognatio & familia institutoris, eiusve à quo regnum, aut maioratus, in alios deriuatur, & consequenter memoria eorũ, nõ verò ita in fœmina; quod esse solet 3

præ-

præcipua ratio institutionis maioratus. Hinc, *cum Paulo Castrensi & alijs*, dici consueuit, masculo & fœmina concurrentibus in eodem gradu, etiam si fœmina maior natu sit, reputari ac si esset vlterioris gradus, ad succedendum in maioratu. Quia verò vnusquisque plus affici solet ad suam sobolem, quam ad alienam, & ad sibi magis coniunctos, quàm ad minus coniunctos, in defectum masculi proximioris in gradu, succedit fœmina proximioris gradus sit, quæ maior natu cœteris fœminis eiusdem gradus tum in regnis, tum etiam in alijs maioratibus, quando aliud in regni creatione, aut maioratuum aliorum institutione, sancitum non est. *Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Molina lib. 3. de primog. cap. 4. à num. 4. & Gregor. Lopez lib. 3. titul. 13. part. 3. verb. mugeres, & Couar. 3. var. res. cap. 5. num. 5. cum quibus consentit Anton. Gom. l. 40. Tauri, num. 62.* Atque in hoc regno apertè res hæc confirmatur, *l. 2. titul. 15. part. 2.* quæ id statuit in successione huius regni, affirmans, ita regulariter rem habere in cæteris: maioratus autem Hispani instar regni Castellæ, atque iuxta leges illius, censentur instituti, nisi aliud sit in particulari expressum, *vt disp. 576. & sequentibus dictum est.* Hæc Molina *vbi supra à numero 6.* ait vera esse, etiam si institutor maioratus Hispani dixerit, se illum instituere causa conseruandi suam memoriam, aut familiam, aut in fauorem suæ domus, generationis, generis, gentis, posteritatis, ac descendentium. Quoniam in fœmina anterioris gradus etiam seruatur memoria institutoris, & pertinet ad familiam latè sumptam, & ad domum, generationem, genus, ac posteritatem, *vt copiosè probat. Eum legito.*

4 Idem Molina *num. 4. citato, cum aliis, quos citat*, hoc idem intelligendum esse ait, in maioratibus, de quibus clausula Regis Henrici, *disp. 476. à nobis relata*, loquitur, vt scilicet, existente filio legitimo possessoris eius maioratus, is succedat, etiamsi minor natu sit, quàm filia legitima eiusdem possessoris: in defectum verò filij legitimi succedat in eo filia legitima eiusdem possessoris, quæ sit maior natu cæteris filiabus. Atque, quòd etiam succedat filia hoc modo in eiusmodi maioratu, verum esse arbitror: quoniam in ea clausula admittuntur filij legitimi vltimi possessoris ad successionem in eo maioratu: nomine verò filiorum legitimorum, etiam legitimæ filiæ comprehenduntur: Ad succedendum verò in Lusitania in maioratu, de quo in lege mentali, *eadem disput. 576. à nobis relata*, est sermo, filiæ non admittuntur, sed solùm filij masculi, eorumque descendentes per lineam virilem, nisi res fuerit à principio ita concessa, vt succedat etiam filia in defectum filij, aut nisi id posteà à Rege concedatur, *vt eadem disputation. 576. relatum est.*

5 Iuxta dicta *hac, & præcedentibus disputationibus*, rectè Molina *vbi supra num. 13. cum alijs, quos citat*, obseruat, hunc ordinem esse seruandum in successione in maioratu, quando aliud ab institutore non fuerit sancitum ac expressum, vt descendentium linea præferatur omnibus, qui de linea descendẽtium ex vltimo maioratus possessore non sunt, neque aliquis de aliis lineis admittatur, nisi deficientibus omnibus habilibus, qui sunt de linea descendentium ex vltimo possessore. Secundo loco, post lineam, cõsiderandus est gradus, vt qui proximior sit in gradu, siue masculus sit, siue fœmina, præferatur cæteris. Tertio loco, post gradum, considerandus est sexus, vt inter eos, qui de proximiori gradu sunt, masculus præferatur fœminæ, etiam si illa maior natu sit. Denique quarto loco consideranda est ætas, vt inter eos, qui pares linea, gradu, & sexu sunt, præferatur semper, qui maior fuerit natu.

6 Dubitant doctores, num exclusio fœminarum propter masculos, sit fauorabilis, minimeque proinde strictè intelligenda: an verò sit odiosa, atque adeò strictè intelligenda. Quam quæstionem copiosè disputat Molina *vbi supra à num. 15.* Et paucis *cum eodem autore*, quod ad maioratus Hispanos attinet, est dicendum. Si fœminæ solùm excludantur propter masculos minores natu eiusdem gradus, fauorabilem esse, minimeque proinde strictè intelligendam. Quoniam fœmina iustissima de causa, supra explicata, excluditur, eique præponitur masculus maior natu, aptior regimini, exercitioque iurisdictionis, & in quo conseruetur familia, & nomen institutoris. Et quoniam id sit consentaneè ad ius Hispanum, *lib. 2. titul. 15. part. 2.* iusta de causa latum, & reguraliter in alijs regnis lege, aut consuetudine, seruatum, *vt in eadem lege dicitur.* Si verò fœminæ excludantur propter masculos vlterioris gradus, quamuis id à maioratus institutore validè ac licitè fieri possit (præsertim quãdo non contingit in ea institutione legitimas earum fœminarum) idque, ne maioratus transeat in alterius familiam, sed perpetuò in sua agnatione perseueret, quia tamen id exorbitans est à iure Hispano circa maioratus l. 2. citata lato, minusq; consonum rectæ rationi, quàm contrarium, consuetudineque, quæ in maioratibus Hispanis instituendis regulariter seruari consueuit, odiosa sanè est talis exclusio, stricteque proinde intelligenda: atque adeò censendum non est, mentem institutoris fuisse, eas ita excludere, nisi perspicuè constet, eum id voluisse, ac statuisse, *vt Molina vbi supra à numero 2. probat.* Habet enim tunc fœmina fundatam suam intentionem in iure communi, seu Hispano, atque in consuetudine ita succedendi in maioratibus. Qua de causa rectè idem Molina *ibidem à numero 41.* subiungit talem fœminam tuendam esse in possessione maioratus aduersùs masculum vlteriorem in gradu contendentem, ad se ex institutoris dispositione pertinere, quovsque sufficienter id probet. Imò verò ait, fœminam mittendam esse in actualem possessionem, seu tenentiam eius maioratus, aduersùs masculum vlteriorem in gradu contendentem ad se attinere, nisi in continenti, hoc est, vsque ad quinquaginta dies, sufficienter id probet: *quæ omnia multis sufficienter Molina probat, ex sequē satis sunt rationi consona ac perspicua.*

Quando maioratus institutor omnino perspicuis verbis expressit, se velle fœminas excludere, etiam propter masculos vlterioris gradus, tunc ei perspicuè dispositioni ac expressioni suæ voluntatis est standum. Quando autem coniecturæ sunt eam fuisse suam voluntatem, ex tenore suæ dispositionis, & circumstantijs concurrentibus, arbitrio prudentis est relinquendum, vt, pensatis omnibus, iudicet, num omnino atque indubitanter persuadeant, intendisse eas excludere, vel non, sed res dubia sit. Atque in dubio, excludendæ non sunt, vt proximè dictum est: quando autem iudicatum fuerit, absque dubio illius voluntatem fuisse, illas excludere, tunc iudicandum est exclusas esse, antepositosque esse masculos vlterioris gradus. Neque alia hac de re certior & commodior regula statui potest. Molina *lib. 3. de primog. cap. 5.* longissimam hac de re texit disputationem. Illa verò omnia conducent, vt meliùs, pensatis omnibus, iudicetur, quæ fuerit mens institutoris maioratus. *Illum, quando dubius euentus acciderit, legito, & quæ disp. 474. dicta à nobis sunt.*

SVMMARIVM.

1. *Repræsentatio in bonis hæreditariis, quousque habeat locum in linea descendentium, & transuersalium. In linea ascendentium locum non habet. Filij fratrum, si succedant cum aliis patruis, repræsentant patres suos, & succedunt per stipitem. Si autem filij diuersorum fratrum succedant sine alio patruo, non repræsentant, sed succedunt per capita. Nisi quando sunt filij fratrum vtrinque coniunctorum, & repræsentando suos parentes, excludunt patruum ex altera tantùm parte coniunctum: tunc enim succedunt per stipitem.*

2. *Repræsentatio, cum priuilegium sit, licèt extendenda non sit plus, quàm comperiatur concessa, in vnoquoque tamen regno est videndum, num iure, consuetudine, aut dispositione particulari, sit maior introducta circa regni successionem, aut maioratus, vel circa aliquid aliud, eique ibi est standum.*

3. *Repræsentatio est in feudis, non solùm hæreditariis: sed etiam ex pacto & prouidentia.*

4. *In successione in regno, & in aliis maioratibus, an sit locus repræsentationi, stando in iure communi, & per consequens vbi nihil aliud ea de re est dispositum, ardua quæstio, quæ variis exemplis explanatur.*

5. *In regno esse repræsentationem, vnde Acosta & alij ducantur.*

6. *Item alij vnde velint, stando in iure communi, esse repræsentationem in regno, & non in aliis maioratibus, siue de bonis coronæ regni, siue de bonis patrimonialibus constitutis.*

7. *Quæ alia discrimina colligat idem autor ex eo discrimine, inter regnum & alios maioratus.*

8. *Regnum non est hæreditas, sed in eo succeditur ex pacto & prouidentia, iurève sanguinis, vt in aliis maioratibus. suntque proinde nulla discrimina, quæ ex contrario fundamento Acosta colligit.*

9. *Vota realia defuncti implere tenentur hæredes de bonis hæreditariis, vt & alia debita defuncti, non verò de bonis vinculatis, quibus defunctus eorum possessor imponere non potuit id onus. Atque implere illa tenentur, saluis integris legitimis ipsis in eis bonis debitis.*

10. *Quæ alia ratione ad id sufficiente, repræsentationem in successione in regno, non verò in aliis maioratibus Acosta admittat.*

11. *Repræsentatio, licèt, stando in solo iure communi, neque in successione in regno, neque in aliis maioratibus locum habeat, ex quibus tamen aliis capitibus possit locum habere.*

12. *Qualis successio in hoc Castellæ regno, & in cæteris eiusdem regni maioratibus sit instituta, quando aliud per maioratum institutores expressum non fuerit. Et cur in eiusmodi successione interueniat, non quidem repræsentatio formaliter, sed virtute.*

13. *Hæc eadem locum habent in maioratibus creatis ex donatis à Rege Henrico.*

14. *Idem succedendi modus, eademque repræsentatio, non similiter habent locum in aliis regnis, vt in Lusitania locum non habent.*

15. *Non ex transmissione iuris filij primogeniti defuncti ante suum patrem, quod transmittat in suum filium patrui nepotem, nepos præfertur in hoc regno patruo in successione regni, aut alterius maioratus, sed quia ex legum huius regni dispositione vocatur ad eam successionem.*

16. *Exploditur similis alia transmissio iuris filij in nepotem, quæ locum habeat, quando maioratus contractu fuit institutus, & non quando institutus fuit vltima voluntate, cuiusque ratione nepos excludat patruum in primo euentu, & non in secundo.*

17. *Quando ex circumstantiis ac verbis contractus, censendus sit prælatus ab institutore maioratus, nepos ex filio præmortuo, patruo proximiori in gradu, etiam in locis, in quibus nulla repræsentatio in ea successione admittitur.*

18. *Regna & maioratus hæreditates non esse, nec proinde in eis succedi hæreditario iure, sed sanguinis, ex pactoque & prouidentia, atque ex eo capite quòd hæreditates sint, locum non esse repræsentationi in successione in illis, confirmatur.*

19. *Quia maioratus & regna hæreditates non sunt, non vacant deficiente successore vltimo possessori vsque ad decimum gradum, sed succedunt proximiores in infinitum.*

REPRAESENTATIO QVOVSQVE in feudis, in successione regni, & maioratibus Castellæ, admittenda sit. Disput. 626.

ANte omnia statuendum est, repræsentationem de iure communi habere locum in bonis hæreditariis. Et quidem in linea descendentium habet locum, quando filius eius, cui est succedendum, mortuus est relicta sobole: tunc enim filij huius succedunt per stipitem auo in portione inter ipsos æqualiter diuidenda, in qua ipsorum pater succedere debebat. Quòd si aliquis nepotum mortuus etiam sit tempore mortis aui, relicta etiam sobole, tunc pronepotes illi succedunt etiam auo per stipitem, loco patris ipsorum, nepotis illius proaui, in portione, in qua is nepos succedere illi debebat, æqualiter inter ipsos pronepotes diuidenda, & ita consequenter, vt, *iuxta l. Papianus §. quoniam ff. de inoffi. test. §. cùm filius, inst. de hæred. quæ ab intest. defert. iuxta authenticum de hæred. ab intest. §. 1. authenticam in successione. C. de suis & leg. hæred. l. 3. titu. 13. part. 6. & titu. 77. in prin. lib. 4. Lusit. ord. disp. 158. §. vltim. & disput. 162. §. etiam vltim. dictum est*: quæ repræsentatio, etiam ad vlteriores gradus, sese extendit in linea recta, si superstites essent tales descendentes in morte ascendentis, defunctis tot intermediis, vt *bene cum plerisque aliis, affirmat Couarr. de pract. qq. c. 38. num. 5. iuxta §. item vetustas, in fine, vers. ita tamen, instit. de hæredit. quæ ab intest. defer.* In linea verò collaterali, si fratri sit succedendum ab intestato, & superstites sint filij alterius fratris defuncti, illi repræsentant suum patrem defunctum, & succedunt per stipitem patruo, vnà cum alijs patruis, in portione, æqualiter inter ipsos diuidenda, in qua pater ipsorum, si superstes esset, erat fratri defuncto successurus. Quin, si filij sint fratris vtrinque coniuncti, & solùm supersint patrui, qui sint fratres ex altera tantùm parte coniuncti defuncto, tales filii excludunt patruos illos, sicut ipsorum pater, quem repræsentant, illos excluderet. *Vtrunque habetur in authentico de hæred. ab intest. §. si autem defuncto, & in authentica cessante, authentica post fratres 1. C. de leg. hæred.* dictumque à nobis est *disput. 164. conclus. 2. 3. 5. & 6.* Quo in loco, *ante nonam conclusionem*, addidimus, eodem modo filios fratris repræsentare suum patrẽ defunctum, ad excludendum patruum magnũ hoc est, fratrum aui ipsorum, ab hæreditate eiusdem defuncti. Vltra filios autem fratrum, nulla datur repræsentatio in linea transuersali de iure communi, *vt vbi supra, cum communi doctorum sententia, conclusione 7. dictum est, consentiuntque authentica post*

fratres

fratres 2.C.de leg.hæred. & lib.6.titul.13.p.6. Quin in authentico de hæredib.ab intest.§.huiusmodi verò, sic scriptū legimus. *Huiusmodi vero priuilegium* (repræsentationis scilicet) *in hoc ordine cognationis* (collateralium videlicet) *solùm præbemus fratrum masculorum, & fœminarum, filiis, aut filiabus, vt in suorum parentum iura succedant: nulli alij omnino personæ, ex hoc ordine venienti, hoc ius largimur*. Imò, cùm repræsentatio priuilegium sit, vt ex hoc iure proximè relato, atq; ex se, constat, extendendum non est vltra eos, quibus in iure repertum fuerit esse concessum. Quare, cùm ascendentibus non comperiatur concessum, eis, ex communi doctorum sententia non competit.

Vtrum autem filij fratrum anteà defunctorum, quando non concurrunt ad successionem patrui cum aliis patruis, tam paternis, quàm maternis, sed ipsi soli, quia nulli supersunt fratres defuncto, repræsentent, stando in solo iure communi, patres suos, atque adeò succedant patruo per stipitem; an verò eos non repræsentent, sed succedant æqualiter per capita. Rem disputauimus *vbi supra post octauam conclusionem*. Et quamuis Accursius, & Bartol. repræsentare eos affirment, succedereque per stipitem; nos tamen, *cum eodem Accursio sibi contrario, cum Azone, & communi sententia, quin & cum nonnullis iuribus huius Castellæ regni ibidem citatis*, contrarium affirmauimus, copioseque, &, ni fallor, efficaciter ostendimus, nempe eos non repræsentare, sed succedere tali patruo per capita. Lege quæ ibidem dicta sunt: eisque adde. Si sint filii diuersorum fratrum defunctorum vtrinque coniunctorum, & excludant patruum, ex altera tantùm parte coniunctum, tunc, quamuis soli hi filii diuersorum fratrum succedant, sine alio patruo, quia tamen succedunt repræsentando patres suos, ad effectum excludendi patruum ex altera tantùm parte coniunctum, vtique succedunt per stipites in eo euentu, ratione talis repræsentationis, & non per capita.

2 Quamuis de iure communi in his solis euentibus reperiatur concessa repræsentatio, atque, vt dictum est, non plus repræsentatio sit extendenda, quàm reperta fuerit concessa; nihilominùs, si vel iure aliquo reperiatur in aliquo alio euentu concessa; vel in constitutione regni, aut maioratuum, formaliter, aut virtute, concessa reperiatur peculiari iure circa successionem in eo regno, aut in eis maioratibus, stabilito, consuetudine ve legitima circa eadem introducta, vel denique ex dispositione instituentis maioratum, qui vocare ad eum potuit, quos voluit, & eo ordine, quo voluit, introducta reperiatur, tunc concedenda in eisdem euētibus erit repræsentatio, prçcisè tantùm, quantùm reperta fuerit concessa: neq; regna omnia, aut maioratus, eodem modo vbiq; quoad repræsentationem sunt censenda; sed diuersimodè pro qualitate iuris, consuetudinis, ac dispositionis, cuiusq; regionis. Atque hoc ante mentis oculos est habendū in hac materia, si allucinari non velimus: neq; omnia in ea materia solo iure communi sunt admetienda; sed attendendum etiam est ad iura, consuetudines, & dispositiones particulares, circa regna, & maioratus, cuiusq; regionis, eisq; omnibus expensis est de illis in vnaquaq; regione iudicādum: quod multos, nec attendere, nec efficere, videas.

3 His ita constitutis, dubium est, vtrùm in successione in feudis locum habeat repræsentatio illa tota, quæ de iure communi explicata est. Et quidem, quando feudum est hæreditarium, *iuxta ea, quæ disp. 472. & sequentibus, dicta sunt*, conueniunt omnes, locum esse repræsentationi, Quādò verò est ex pacto & prouidentia, licèt Bart. Bal. & quidam alii, reclament, communis tamen doctorum sententia, *quam referunt ac sequuntur Emmanuel Acosta in q. de patruo & nepote, part. 1. n. 19. part. 3. n. 50. Aluar. Valas. de iure emphy. q. 50. n. 1. & 4. Gama decis. 174. nu. 18. & Molina 3. lib. de prim. c. 6. n. 47.* etiam in feudo ex pacto & prouidentia locum esse repræsentationi illi, propter peculiaria iura feudorum, quæ id de feudis paternis, siue in eis succedant descendentes vltimi possessoris, siue collaterales illi, descendentes tamen eius, cui primo fuit feudum concessum, vniuersim statuunt *cap. 1. §. his verò deficientibus, de succes. fratrum, vel gradibus cap. 1. de succes. feudi, & aliorum iurium. Atq; in hanc sententiam accedere videtur Couar. de pract. qq. ca. 38. n. 1. in editione Cæsaraugustana.*

Vtrum autem in successione in regno, locum etiam habeat repræsentatio, & similiter in successione in aliis maioratibus, ita scilicet vt si vltimus possessor multos habeat filios, & ex primogenito defuncto habeat nepotem legitimum, is nepos, qui vno gradu plus distat à possessore, quàm filius secundò genitus, præferri debeat, propter repræsentationem, filio secundò genito, patruo talis nepotis, eò quòd is nepos repræsentet suum patrem, locumq; proinde eius obtineat, qui in eodem gradu erat cum filio secundò genito, eumq; ætate superabat, ob quàm à successione in eo regno, aut maioratu, eum excludebat; an verò non sit talis repræsentatio, sed patruus, tanquam proximior vno gradu vltimo possessori, nepotem excludat; ardua quæstio hæc est, valdeq; controuersa, multos pro vtraque parte habens autores, adeò vt dubium sit, quæ sententia sit communior, sæpeq; ad arma sit deuentum, non exspectato iurisperitorum iudicio ac sententia: tametsi, *vt Molina cap. 6. num. 2. tandem resoluit*, ferè apud omnes nationes, causa nepotis semper fuerit potior, quàm patrui. Similiter est quæstio in aliis repræsentationis gradibus, vtrum scilicet filius fratris maioris iam defuncti, excludat patruum, aut filium natu maiorem alterius patrui, etiam defuncti in successione in regno, aut in alio maioratu, fratri patris sui, propter eandem repræsentationem, an verò ab eis excludatur, eò quòd locum non habeat in eo euentu talis repræsentatio, & patruus proximior vnò gradu sit vltimo possessori, quàm ipse, & filius alterius fratris defuncti, superet ipsum ætate. *Quæstio.* 4

Quod ad successionem in regno attinet, Emmanuel Acosta *q. de patruo & nepote, tertia parte citata, n. 2.* repræsentationem locum in ea successione habere affirmat, eaq; de causa censet, in ea successione, nepotem patruo esse præponendum. Ducitur quoniam regnum ad Regis liberos, aliosq; Regis successores, deuoluitur, quasi hæreditas ipsiusmet Regis, *vt expressè haberi affirmat c. licet. de voto, omnesque doctores ibi affirmare, & alibi plerosq; alios*: in hæreditaria verò successione locum habet repræsentatio, *vt ex iure communi in principio huius disputationis est relatum. Emmanueli Acostæ subscribit. Aluar. Valas. q. 50. citata n. 2. & 12. vbi alios pro eadem sententia refert.* 5 *Arg. primū.*

Possumus autem hoc confirmare, ex l. 2. ibi. *E por escusar muchos males, que acaceieron, y podian aun ser fechos, pusieron, que el sennorio del reyno heredassen siempre a quellos, que veniessen por linea derecha Heredassen*, dixit, idemq; verbum sæpiùs ibidem repetitur in successione in regno: quarè regnum in iure hæreditario, & tanquam hæreditas, defertur, habetq; proinde locum in successione in illo repræsentatio omnis, quæ de iure communi in successione hæreditaria est statuta. *Secundum.*

Atque hoc discrimen constituunt Emmanuel Acosta *ibidem, iunctis duabus prioribus partibus eiusdem quæstionis*, & Aluar. Valas. *q. 50. citata*, inter successionem in regno ex vna parte, & successionem in aliis maioratibus ex alia, siue tales maioratus creati sint de bonis coronæ regni, siue de bonis patrimonialibus, nempe, quòd cùm in regno iure hæreditario, & tanquam in hæreditate delata ab anteriori possessore succedatur, locum habeat repræ- 6

sentatio de iure communi in successione hæreditaria statuta; in aliis verò maioratibus, cùm non sint hæreditas delata ex vltimo possessore, sed in eis iure sanguinis succedatur, *vt disp. 617. est explanatum*, locum in eis non habeat repræsentatio, ac proinde in eis patruus præferatur nepoti, filio primogeniti, ante mortem vltimi possessoris defuncti. Non loquuntur verò de maioratibus huius Castellæ regni, in quorum successione locum habet repræsentatio *virtute l. 40. Tauri* tam in linea descendentium, quàm in transuersali, eaque multò amplior, quàm sit repræsentatio in hæreditatibus de iure communi introducta, vt videbimus; sed loquuntur de maioratibus, & regno Lusitanis, atque aliarum prouinciarum, in quibus peculiari iure priuato repræsentatio aliqua non sit introducta.

7 Ex discrimine tradito colligit Acosta *vbi supra n.* 4. multa alia discrimina inter regnum, & maioratum de bonis coronæ regni, & de bonis patrimonialibus. Primum est. Quòd si, mortuo Rege, successor in regno hæreditatem Regis antecessoris repudiet, eo ipso censetur etiam regnum repudiare: eò quòd regnum hæreditarium sit, eaque de causa esse non possit successor in illo, nisi qui hæres antecessori fuerit: alij verò maioratus, cum ex pacto sint & prouidentia, iureque sanguinis in eis succedatur, vtique, qui ad eos proximè vocantur, succedere optimè in illis possunt, repudiata antecessoris hæreditate, vt *vtrumque facilè constat ex dictis disput. 472. & sequentibus.*

Secundum, quòd viuente Rege, inualidum est pactum successoris circa futuram regni successionem cum aliis, minimè consentiente Rege possessore, ac perseuerante in eo consensu vsque ad mortem: eò quòd esset pactum circa hæreditatem antecessoris ipso viuente, quod est nullum, sine ipsius consensu, in quo perseueret vsque ad mortem, *vt disp. 579. dictum est.* In aliis verò maioratibus, cùm non sint hæreditas, neque capiantur ab immediato antecessore possessore, sed à primo institutore, validum esset tale pactum, sine consensu immediati possessoris, *vt disp. 624. prope finem dictum est.*

Tertium, quòd successor in regno tenetur ad debita antecessoris, tanquã hæres eo ipso illi⁹: successor verò in aliis maioratibus non tenetur ad debita antecessoris possessoris: quia non succedit in illo tanquã in hæreditate antecessoris; sed succedit ex pacto & prouidentia ex præscripto primi institutoris tanquam in bonis liberis, quę nullo onere affici potuerunt ab antecessore possessore.

Quartum, quòd Rex vltimus regni possessor ex legitima causa ingratitudinis possit priuare regno immediatum successorem, tanquam hæreditate à se illi deferenda: alij verò maioratus possessores non similiter ex ingratitudine possint priuare eis maioratibus illos, qui immediatè ad eos vocantur: quoniam huiusmodi maioratus non sunt hæreditas: neque successores accipiunt illos ab antecessore immediato eorum possessore, sed à primo institutore.

Quintum, quòd fructus regni tempore mortis vltimi possessoris pendentes, sint aliter diuidendi inter successorem, & hæredes antecessoris, ac fructus pendentes aliorum maioratuum sint inter eosdem diuidendi.

8 Sicut autem fundamentum, cui Acosta innititur, quod scilicet regnum sit hæreditas, in eoq; iure hæreditario, & non sanguinis, succedatur, falsum est, ita discrimina hæc falsa sunt, ex eo falso illata fundamento. Ac proinde sicut succedi in aliis maioratibus optimè potest, repudiata antecessoris hęreditate, ita in regno. Sicut item in aliis maioratibus non est nullum pactum de futura in eis successione sine consensu eius possessoris, qui ipsemet eorum institutor per vltimam voluntatem non sit, *vt disp. 624. dictum est*: ita neq; est nullum pactũ simile de futura successione in regno. Quousq; autem, quod ad tertium discrimen attinet, & vnde successor in Regno teneatur ad debita antecessoris; & alij successores in alijs maioratibus: nõ teneãtur, infra suo loco dicetur. Quartum item discrimen nullum est, perperamq; ex eo fundamento deducitur. Ea verò de re infra suo loco dicetur. Sicut etiam dicetur infra suo loco de fructibus pendentibus quousq; ad successorem, aut hæredes antecessoris, pertineant, tam in aliis maioratibus, quàm in Regno, esto discrimẽ illud nullum sit, vtpote ex falso fundamento deductum. *Consentit in his nobiscum Molina c. 6. citato à num. 10.*

Quòd autem regnum non iure hæreditario, sed sanguinis, deferatur ad successores, sanè ex se, & ex dictis *disp. 617.* est satis perspicuum, *idq; affirmant, quàmplurimi, quos Molina lib. 1. de primo. c. 8. & lib. 3. c. 6. n. 9. refert ac sequitur. & quos nos disp. 617. citata retulimus.* Neq; enim successores in Regno illud accipiunt ab immediato antecessore, neq; ex dispositione & voluntate illius; sed illud accipiunt ab ipsamet republica, quæ regnum instituit, & leges, quibus deriuaretur, atq; iuxta eas leges illud accipiũt, tanquã à republica ipsa ad illud vocati, & tanquam affecti conditionibus, & gradu, quæ respublica suis legibus, ipsaq; regni institutione, ad id exegit: vnde antecessor nihil circa id potest variare, aut statuere: longeq; diuersa sunt, hæreditas antecessoris, nempe bona omnia, quæ antecessor extra coronam regni habebat, in quibus filiis, ipsiq; successori regni tanquam vni de numero eorum, legitima portio debetur, & ipsum regnum, quod, repudiata legitima in aliis bonis sibi debita, totaq; hæreditate potest successor velle & obtinere, tanquam rem omnino diuersam, minimeq; in hæreditate antecessoris inclusam: non secus atque hęc ipsa similiter habent locum in aliis maioratibus, quæ Emmanuel Acosta, & Aluarus Valas. affirmant deferri, non iure hæreditario, sed sanguinis: quo fit, vt Rex, non iure hæreditario in regno succedat, sed iure sanguinis, atque ex pacto, & prouidentia reipublicæ, quæ regnum ipsum instituit, certisque legibus illud alligauit, vt eo modo in illo succederetur. Atque hoc apertè vult, *l. 2. titul. 15. part. 2.* dum ait. *E esto vsaron siempre en todas las tieras del mundo, do quier que el sennorio vuieron por linage* (hoc est iure sanguinis) *e mayormente en Espanna. E por escusar muchos males que ai necieron, y pondian ser fechos pusieron* (ipsi videlicet, qui regem & regnum sibi instituerunt, nempe respublica ipsa, quoad proceres & procuratores populorum) *que el sennorio del reyno heredassen* (id est, succederent in eo post aliorum mortem) *siempre aquellos, que veniessen por linea derecha. E porende establecieron, que si hijo varon no ouiesse, la hija mayor heredasse el reyno. E aun mandaron que sie el hijo mayor muriesse antes que heredasse, si dexasse hijo, o hija, que ouiesse de su muger legitima, que aquel, o aquella, lo ouiesse, è non otro ninguno, &c.* Vbi vides, rempublicam, quoad partes ipsius præcipuas, fuisse, quæ, vt Regem & regnum instituit, ita successionem iure sanguinis, & modum successionis in eo sibi constituit, leges circa id præscribendo, quibus est standum, & iuxta quas vocantur successores ad regnum.

Quod attinet ad c. *licet, de voto*, vnde Acosta, & alij ducuntur, vt dicant, regnum esse hæreditatem, & in eo succedi iure hæreditario, mirandum profectò est, quòd inde id sibi persuadeant: cùm nihil omnino sit in eo capite, vnde id colligatur: imò vero vnde colligatur contrarium. Rex quippe Vngariæ tres habebat filios, votumq; vouerat subueniendi terræ sanctæ cum militibus: & quia votum partim erat reale faciendi eos sumptus, quod obli-

obligat ea ex parte post mortem, nisi sit, quod excuset: & quia fortè fuit negligens illud implendi, dum viueret, tempore mortis, fidei Andreæ Ducis, filij sui secundo geniti, sub interminatione maledictionis paternæ commisit, vt illud exequeretur (Nec dubitandum est, facultates cōpetentes ei obuenisse ex patre, vnde id exequi posset, quin & copiam pecuniæ ad eos sumptus paratam illi patrem reliquisse) Andreas assumpto crucis signaculo, promisit se sine vlla dilatione mandaturum id exequutioni. Coacta verò, post mortem patris, multitudine militum, sub specie mandandi id suum, & patris, votum exequutioni, bellum intulit fratri suo primogenito, qui in Vngariæ regno patri successerat, *vt casus ibi propositus habet, & Panormit. ad id caput affirmat, & 2. tomo operum Innocentij lib. 1. epistol. 10. epistol. dilucidius constat.* Id intelligens Innocentius III. *cuius est caput illud, ex epistola citata desumptum,* illi præcepit, vt vsque ad festum exaltationis sanctæ crucis voti adimpletionem exequutioni mandaret, adeundo cum exercitu terram sanctam, addens: Nè, *si onus tibi à patre iniunctum, & à te sponte susceptum, occasione qualibet detrectaueris, paterna te reddas successione indignum, & hæreditatis emolumento priueris, cuius recusas onera supportare. Sciturus ex tunc anathematis te vinculo subiacere, & iure, quod tibi, si dictus Rex sine prole discederet, in regno Vngariæ competebat ordine genituræ, priuandum, & regnum ipsum ad minorem fratrem tuum, appellatione postposita, deuoluendum.* Hactenus Innocentius. Qui, dum Andreæ in pœnam comminatur priuationem emolumenti hæreditatis paternæ, tanquam ea indigno, si intra tempus statutum onus à patre ei iniunctum, & à se sponte susceptum, exequutioni non mandaret, sanè nomine hæreditatis, non intelligit Vngariæ regnum, quod non ad se, sed ad fratrem suum natu maiorem deuenerat, *vt ex epistola citata apertè constat*; sed intelligit bona, quæ ipse Andreas iure hæreditario à patre obtinuerat. Dum item, vltra anathematis vinculum, eum priuandum affirmat iure, quod sibi, si Rex Vngariæ (frater videlicet suus, *vt ibi glossa exponit, & ex epistola citata constat, atque est notissimum*: nam sermo est post mortem patris, qui votum emiserat, & post regnum morte illius ad filium primogenitum deuolutum) sine prole discederet, in regno Vngariæ ordine genituræ competebat, regnumq; ad fratrem suum minorem deuoluendum: dum, inquam, hæc Innocentius affirmat procul dubio non colligitur, regnum illud hæreditatem esse; sed potius Summus ipse Pontifex affirmat, ordine genituræ, atque adeò iure sanguinis, deuolui à fratre primogenito in secundum fratrem, eiusq; defectu, in tertium. Iuxtà hæc satis perspicuè profectò intelliges, sinistras esse interpretationes omnes illius capitis, quas Molina *lib. 1. de primogen. cap. 9. a numero 3.* & Couar. *c. si hæredes de testamen. num. 9. & 10.* commemorant: sed neque Molinam & Couarruuiam assequutos esse legitimam eius capitis
9 expositionem. Quo loco, vt plenè illud caput intelligas, nec te perturbent, quæ à multis circa illud dicuntur, & obijciuntur, obserua. Quamuis hæredes, quemadmodum soluere tenentur cætera debita defuncti, ita teneantur implere realia illius vota, quæ ille non impleuit; vt si aliquid Deo promisit in redemptionem captiuorum, aut ad aliud opus pium, tenentur id adimplere, tanquam verum debitum reale defuncti, quod contraxit eo ipso, quòd id vouit, Deoque promisit; non secus ac si idem promisisset ex liberalitate alicui priuato, intendendo se ad id soluendum obligare, tenerentur hæredes id illi soluere, tanquam verum defuncti debitum: quamuis, inquam, hæc ita sint, in primis tamen illa soluenda non sunt de bonis maioratus, aut coronæ regni, sed de aliis propriis bonis defuncti, si quæ reliquit: maioratui enim, atque etiam coronæ regni, non potuit onus vllum imponere ex mera sua liberalitate, etiamsi erga Deū illā exercere vellet; sed solum coronæ regni imponere potuit onus, quod in bonū eiusdem regni cederet. Vnde Rex Vngariæ, onus implendi votum suum, non iniunxit primogenito ratione coronæ regni, sed filio secundo genito, quoad alia bona. Deinde, si defunctus hæredes habebat, quibus legitima portio in bonis illius esset debita, sanè sua, præsertim incōsueta liberalitate, siue erga proximos, siue erga Deum, illa vteretur, contingere non potuit legitimas portiones eorum; ac proinde, si quæ debita ex liberalitate contracta reliquit, siue erga proximos, siue erga Deum, reale votum emittēdo, quod non impleuit, vtiq; soluenda ea solum sunt de bonis, de quibus ipse liberè tempore mortis potuit disponere; non verò de legitimis portionibus debitis descendentibus aut ascendentibus: quatenus enim donationes illæ ac liberalitates, contingerent legitimas eas portiones, essent sanè inofficiosæ, & nullæ, ac proinde minimè implendæ, vt *disp. 283. dictum est.* Reliqua itaq; debita defuncti in vita ipsius contracta, ex omnibus defuncti bonis sunt ante omnia extrahenda, neq; ille plus relinquere est censendus in bonis, quàm quæ remanserint, deductis prius eis debitis, ære ve eo alieno: debita verò ex liberalitate extrahenda solum sunt (deducto prius illo ære alieno) de parte bonorum vltra legitimas, de qua liberè poterat disponere: atque de illa sola sunt soluēda, si tanta ea pars sit, vt inde possint solui; non verò propter eiusmodi debita, contingere licet portiones legitimas descendentium, aut ascēdentium, sed si, exhausta tota ea parte, de qua liberè poterat disponere: in eis soluendis, reliquum eiusmodi debitorum non possit inde solui, omittēdum est. Hinc intelliges, Andream Ducem, non ex ducatu (si dux est dictus à dignitate ac dominatu in aliquibus oppidis; & non potiùs quia dux exercitui præfectus est: aut quia Duces, vel Archiduces dicebātur in Vngaria fratres Regis) aut ex aliis bonis vinculatis, astrictū fuisse implere votū patris, quatenus patris onus ac debitum, nisi Ducatus ipse institutus fuisset à patre, sibiq; relictus esset per vltimam voluntatem, aut aliter reuocabiliter, dum pater viueret; sed solū fuisse astrictum illud implere, de aliis bonis liberis sibi à patre relictis, quatenus excederēt legitimam sibi debitam in bonis patris, & non amplius. Quia tamen Andreas non inde solum obligationem habebat implēdi id votum patris, sed quia sua sponte sub iure iurando se astrinxerat illud implere, adeundo sua propria persona terram sanctā cum militibus, atq; adeò erat iam id votum non solum patris, sed etiam suum iuramēto confirmatum; ipse verò non solum illud nō implebat, sed etiam bellum iniustum fratri, Vngariæ Regi, eis militibus inferebat, quibus votum erat impleturus: quod in Ecclesiæ perniciem cedebat, hostibusq; fidei vires adhibebat, neq; ipse votum, vt tenebatur implebat, idcirco sapiētissimus Innocentius III. meritò sub pœna priuationis totius hæreditatis paternæ, qua se ob tantū delictum indignum reddebat, atq; sub pœna anathematis, ac priuationis iuris ad regnum Vngariæ, quod ipsi genituræ, ac sanguinis iure competebat, si primogenitus sine prole ex hac vita discederet, ei iniunxit, vt votū illud intra id tempus impleret, desisteretq; à bello iniusto fratri inferēdo. Quo fit, vt id in pœnā iustam fuerit ei statutum: non verò quasi, vi præcisè obligationis patris, teneretur ob ius ad regnū, aut ob hæreditatem paternam, eos omnes sumptus facere, & multò minus sua propria persona adire terrā sanctam, ad illam recuperandam. Et hæc quod attinet ad cap. licet de voto, cui Acosta, & alij nitebantur, vt affirmarent regnum esse hæreditatem, iureq; hæreditario in eo succedi.

 Ad con-

Ad confirmationem verò, *quam ex l.2.tit.15.part. 2.nos addidimus*, dicendum est. Ibi, *heredar*, sumi latè pro eo, quod est, succedere per mortem alicuius in aliquo illius bono, siue titulo hæredis, siue aliquo alio: qui loquendi modus frequens est in Hispano sermone, simili quippe modo dicimus, primogenitum nondùm *auer heredado, o auer ya heredado* alios maioratus, in quibus ex sententia eorum, cum quibus disputamus, non succeditur iure hæreditario, sed sanguinis, neq; habent rationem hæreditatis, sed fideicommissi, aut prælegati, vel etiam rei donatæ sub modo, non quidem ab immediato possessore, sed à primo institutore, *vt disp. 577. & alias sæpe, dictum est.*

10 Aliam quoq; rationem ex Baldi, & quorundam aliorum doctrina (*quò ex parte alludere videtur ex Oldrando Panorm. c. licèt, citato nu.8.*) tradit Emmanuel Acosta *part.3. citata num. penult.* cur in regnis potiùs, quàm in alijs maioratibus præferri debeat nepos ex filio primogenito præmortuo, patruo suo in successione regni. Nempe, quòd filius primogenitus, etiam viuente patre regni possessore, habebat quandam dignitatem inseparabilem, secundùm quam ius regni paterni sibi cōpetit: vnde cum ius Regiæ dignitatis habere cœperit exequutionem aliquam in persona primogeniti viuente patre, admitti poterit, quod primogenitus eam ad posteros suos transmittat; vi cuius transmissionis, filius eius præferatur patruo. Addit verò, hoc maximè habere vim in ijs regnis, in quibus more maiorum est institutum, vt filius primogenitus, viuente patre, Rex designetur. Qui mos (*referente Abulensi 2. Paralip. cap. 11. qu. 30.*) fuit etiam tempore Regum antiquorum. Quæ omnia, inquit, in alijs primogenijs non similiter procedunt.

Hoc tamen discrimen inter regna, & alios maioratus, nullum profectò est, *vt bene Molina c.6. citato à num.16. ait.* Etenim sicut primogeniti Regum statim, ac nascūtur, ius habent ad regnum paternum, vt illud ipsi obtineant morte patris, si tunc superstites sint: ita primogeniti aliorum maioratuum simile ius habent ad maioratum paternum. Quòd autem primogenitus, aut alius, qui proximè iure sanguinis successurus est in regno, viuente regni possessore, iuretur, & acceptetur in futurum Regem post mortem regnum tunc obtinentis, vtique nullum ius nouum illi confert, sed solum est professio subditorum, totiusve regni quoad proceres & procuratores ciuitatum, ad id à ciuitatibus electos ac missos, quod verè illi competat tale ius, & quòd ea ratione se astringunt iuramento ad illum acceptandum & habendū tunc in Regem, ne quæstio aliqua aut difficultas, circa id tunc oriatur: ius autem illud ad regnum habuit vi generationis ex talibus parentibus, & vi ipsius institutionis regni, & legum tunc à republica ea de re latarum, aut posteà, temporis progressu, additarum, magisve explicatarum. Porro Regis filij quondā in Hispaniis Reges nuncupati sunt, vt Molina vbi supra testatur se legisse in nonnullis instrumentis antiquissimis: posteà verò *Infantes* dicti sunt, primogenitusq;, qui in Regem, viuente patre iurabatur, *Infante iurado* nuncupabatur: ante iuramentum verò *Infante* in regno successor dicebatur. Quòd autem primogenitus regni successor viuente patre *Principe* in Hispaniis nuncuparetur, refert Molina vbi supra numero 20. cœpisse in Henrico tertio, qui, annuente patre Ioanne primo, *Principe* appellatus est. Accedente verò possessione, ac iuramento procerum, ac procuratorum ciuitatum appellatur *Principe iurado.* Quando autem successio in regno, aut in imperio, non est iure sanguinis, sed electione; tunc electio successoris, viuente Rege, aut Imperatore, ius electo tribuit, vt Rex continuò, aut Imperator, sit, ac alius è vita discesserit, vt est notissimum. Ne verò regnum, aut imperium, vacet, ac sint dissensiones tēpore mortis antecessoris, ante mortē talis Regis, aut Imperatoris, & quondam eligi successor cōsueuit, & nunc circa Romanum Imperium eligitur. Quondā verò sic electus ad imperiu, Cæsar, electusve Cæsar, appellabatur. Imperator verò dicebatur Augustus, atq; Imperator: Nunc vero electus ad Romanum Imperium Rex Romanorum electusve Romanorum Rex nuncupatur.

Excluso, tam hoc, quàm precedente discrimine, quæ Acosta inter regnum, & alios maioratus, constituit, ostensoque, tam in regno, quàm in cæteris maioratibus, non succedi hæreditario, sed sanguinis iure, ac proinde in neutris locū habere repræsentationē de iure cōmuni introductam; eò quòd illa in solis hæreditatibus sit sancita; expendendū est, num ex illis alijs capitibus *supra §. quamuis* commemoratis, repræsentatio, aut aliquid ei æquipollens, quod repræsentationem virtute non immeritò possumus nuncupare, in successione in regno, aut in alijs maioratibus, reperiatur. Etenim ad Rempublicam sibi constituentem regem, spectat leges, conditiones, ac ordinem statuere, quo in eo sit succedendum; & similiter ad principes, maioratus instituentes de bonis coronę regni, attinet pręscribere ordinem & modum, quo in eis sit succedendum (sicut ad donantes etiam feuda spectat leges statuere, quibus in feudis sit succedendum) atque idem etiam pertinet ad priuatos, qui de patrimonialibus suis bonis maioratus instituunt circa maioratus, quos ita instituunt, horumq; dispositioni est standum. Et licèt, quādo aliud non exprimunt, censendi sint velle, vt in maioratibus a se institutis eo ordine, ac modo, succedatur, quo in eo regno legibus, aut more, consuetum fuit in regno, aut in alijs similibus maioratibus succedi, integrū tamen illis est, alium ordinem circa maioratus à se institutos statuere, illique est standum, *vt lex 40. Tauri in vltima sui parte, obseruat: accommodateque ad ipsam rei naturam statuit.* Rem autem hanc priùs examinabimus circa successionem in hoc Castellæ regno, & circa maioratus in eo institutos: deinde verò circa successionem in regno Lusitano, & in maioratibus in eo institutis: Nec cuiquam videri mirum, aut molestum esse, debet, si ego, qui in hoc Castellæ regno, in ciuitate hac Conchensi fui natus, & per triginta octo ferè annos in Lusitania commoratus, ibique ea, quæ ad mores spectant, iuxta leges, & mores eius regni, vt par erat docui, explicando simul, quæ ad leges & mores huius Castellæ regni attinebant, in nostris operibus, quæ ad vtrumque regnum spectant, vltra ius commune tradam. 11

Quod ad successionem in hoc castellæ regno attinet, habemus legem egregiam, aut dilucidam, *secundam titul. 15. part. 2. sæpiùs in præcedentibus relatam*: quæ modum succedendi in hoc regno præscribit, nō quasi statutum tempore, quo lex illa fuit composita, & Partitis inserta, *vt ex ipsamet lege constat, & disputat. 576. latè expendimus*; sed quasi modum statutum à tempore Pelagij, iure sanguinis, tametsi res in ea lege magis fuerit explicata. Atque ex ipsamēt lege profectò constat, eum succedendi modum, non esse illum, qui de iure communi quoad repræsentationem fuit in hæreditatibus statutus; alioquin ad ius commune se retulissent conditores eius legis: sed esse peculiarem circa successionem in regno sanguinis communem quidem cum ferè omnibus alijs nationibus, quæ ita Regem habent, quoad hoc quòd regnum sit indiuisum, & in illo succedat primogenitus, sed non nisi post mortem patris, attamen peculiariter statutum, quoad reliqua in Hispaniis, ad euitanda mala, quę fuerāt experti, & poterant adhuc euenire. Modus autem est, vt successio semper esset per lineam rectam 12

primo-

primogenitorum, ita scilicet, vt nato, aut concepto, vno primogenito post alterũ, semper, qui natus esset post alterum, censeretur immediatè vocatus ad regnum post antecedentes, seu in defectũ eorum, neq; vnquam transitus esset ad collateralem, nisi deficiente omnino primogenito in eo ordine: atq; tunc transitus fieret ad proximum & immediatum collateralem vltimi primogeniti in eo ordine. Itemq́; vt fœmina admitteretur etiam ad eam successionem eodẽ ordine & modo; sed semper masculus in eodem gradu, etiamsi minor natu esset, præponeretur fœminæ: secus autem, si masculus esset vlterioris gradus: nam tunc fœmina, ẽt minor natu, ei præponitur. Hæc omnia apertè significat lex 2. citata illis verbis. *E por escusar muchos males, que acaecieron, e podian aun ser fechos, pusieron* (institutores videlicet huius regni iure sanguinis) *que el sennorio del reyno heredassen siempre aquellos, que viniessen por linea derecha.* Atque exponendo, quid includeret, & quo pacto intelligeretur, additur. *E porende* (hoc est ideò) *establecieron que si hijo varon no ouiesse, la hija mayor heredasse el reyno. E aun mandaron, que si el hijo mayor muriesse, si dexesse hijo o hija, que ouiesse de su muger legitima, que aquel, o aquella lo ouiesse; e no otro ninguno. Pero, si todos falleciessen, deuiesse heredar el reyno el propinquo pariente* (vltimo videlicet possessori) *que ouiesse, siendo hombre para ello.* Hoc verò plus adhuc explicat. *l.* 40. *Tauri, quæ est l.* 5. *tit.* 7. *lib.* 5. *noua collect.* & sic habet. *En la sucession del mayorazgo, aunque el hijo mayor muera en la vida del tenedor del mayorazgo, o de aquel a quien pertenece* (quod dicit, quia succeditur non ei, qui maioratum tenet, si ad eum verè nõ pertineat, sed ei, ad quem pertinet, esto alius eum teneat) *si el tal hijo mayor dexare hijo, o nieto, o descendiente legitimo, estos tales descendientes del hijo mayor por su orden prefieran al hijo segundo del dicho tenedor, o de aquel a quien el dicho mayorazgo pertinecia.* Vbi vides semper sobolem descendentem ex primogenito obtinentis maioratũ, ordine descendentiæ ac primogenituræ, anteferri filio secundo genito, in defectum primogeniti, aut aliorum anteriorum primogenitorum descendentium ex eodem primogenito. Hæc autem iuxta legem secundam citatam stabilita, seu potiùs explanata sunt circa maioratus vniuersim huius regni lege illa 40. Tauri. Cùm enim, *vt disp.* 576. *& aliis sequentibus dictum est*, instar regni huius, tanquam primi & supremi maioratus, cæteri in hoc regno censeatur conditi, quando aliud ab institutoribus nõ est expressum, ac proinde ex legibus circa regni successionem, fuerit semper quoad eorum successionem iudicatum, quando non reperitur, fuisse aliud ab institutoribus expressum: atq; leges Tauri potiùs sint explicationes anteriorũ legum, quàm nouæ sanctiones, qua de causa earum dispositiones se extendunt ad iudicandum iuxta eas etiam de iis rebus, quæ ante illas actæ sunt, quando ipsismet legibus aliud non fuit expressum, *vt habetur l.* 6. *tit.* 1. *lib.* 2. *noua collect.* vtique, quæ in ea lege de maioratibus in genere atque vniuersim disponũtur, seu potiùs explanantur, de regno tanquam de maioratuum capite, ac primo exemplari, similiter intelligenda sunt, quando aliud aperta ratione non fuerit comprobatum: neque est aliquis, qui neget, eam partem eius legis, à nobis relatam, locum similiter habere in ipsomet regno.

Ex his profectò liquidò constat, in hoc Castellæ regno, tam quoad successionem in regno, vi legis secundæ citatæ, primæq́; ipsius institutionis regni ab ipsamet republica, & vi conditionum quoad successionem in eo tunc ab ea præscriptarum; quàm quoad successionem in cęteris maioratibus instar illius, vi eiusdem legis secundæ, consuetudinisq́; perpetuo iuxta eam seruatæ, & vi postea l. 40. Tauri, quando aliud non fuerit circa aliquẽ maioratum per institutorem illius perspicuè circa successionem in eo dispositum; semper post illius possessorem, eumve, ad quem de iure pertinet, vocari immediatè primogenitum illius, ita scilicet, vt masculus, etiam minor natu, præferatur fœminæ; alioquin succedat fœmina, quæ in numero filiarum fuerit primogenita. Deinde, si talis primogenita, sobolem, saltem conceptam, relinquat, vocari immediatè post eum, aut eam, primogenitum illius, eodem modo intellectum, siue anterior primogenitus superstes fuerit, tempore mortis possessoris maioratus, siue non. Quod si hic secundus primogenitus sobolem similiter habeat, vocari tertio loco primogenitum huius, similiter intellectum, esto pater, & auus, mortui fuerint ante illum primum legitimum maioratus possessorem. Et ita ordine quodam vocari semper primogenitos per lineam descendentem, ita vt omnes collaterales antecedentium primogenitorum, censeantur exclusi, seu posthabiti, eo ipso, quod nascitur vlterior primogenitus in linea eo ordine descendente. Quando autem postremo primogenito in eo ordine deest proles, tunc recurritur ad collateralem huic proximiorem, atq; adeo ad fratrem maiorem natu, & in defectum fratris, ad sororem maiorem natu, & vniuersim censetur immediatè vocatus, qui illi fuerit proximior (modo disputatione sequente explicando) præponendo semper masculum eiusdem gradus, minorem natu, fœminæ: alioquin fœmina proximior censetur immediatè vocata. Atque ex illo collaterali incipiunt posteà vocari iterum primogeniti per lineam descendentem, modo explicato. Si vero sobole ipse careat, iterum censetur vocatus ei proximior, præferendo in eodem gradu masculum fœminæ modo etiam explicato.

Vtrum autem successio hæc iuribus huius regni præscripta, tum in regno, tum etiam aliis maioratibus, quando maioratus institutor aliud non expressit, vt scilicet primogeniti per lineam descẽdentem modo explicato succedant, & præferantur cæteris, sit appellanda successio per repræsentationem anterioris, aut anteriorum primogenitorum, quando nepos possessoris maioratus, defuncto primogenito patre suo, excludit patruum suum, filium secundo genitum eiusdem possessoris maioratus, aut pronepos, defunctis patre suo & auo, excludit eundem filium secundo genitum, suum patruum magnum, vtrum, inquam, talis successio, sit appellanda per repræsentationem: sanè dicerem, simpliciter, & absolutè loquendo, non esse appellandam per repræsentationem; quandoquidem, qui ita succedit, & excludit patruum suũ, non nomine, & iure alieno, fictioneq́; iuris, quasi conscendendo ad superiorem gradum patris, aut aui, defunctorum, succedit, sed succedit suo nomine ac iure proprio absque vlla iuris fictione, tanquam vocatus immediatè ad regnum, aut maioratum, deficientibus anterioribus primogenitis, & tanquam præpositus cæteris consanguineis vltimi possessoris, idque ab ipsamet republica; dum regnum, legesque successionis in illo, constituit; aut ab ipso maioratus institutore, dum illum instituisse censetur iuxta leges, & consuetudines regni, quando aliud non expresit, neque aliter ad maioratum vocauit. Quarè sicut quando aliquis ad legatum aliquod, aut ad rem donatam, faceret similes substitutiones, aut vocationes, sui filij primogeniti, & deinde post illum, aut in defectum illius, nepotis primogeniti ex eo filio, & posteà simili modo pronepotis primogeniti ex eo nepote, talis nepos aut pronepos in defectum patris, aut etiam aui, non dicerentur succedere per repræsentationem in eo legato, aut donatione, auo aut proauo, sed suo proprio nomine ac iure, tãquam vocati ab eo ad id imediatè, in de-

in defectum suorum ascendentium, & tanquam antepositi ea in re cæteris filiis eiusdem aui, aut proaui:ita res habet in proposito. Virtute verò solùm potest dici successio per repręsentationem, vt à modo loquendi, l. 40. Tauri, & quorundam doctorum, non dissentiamus. Qui enim suo nomine, ac iure, succedit tanquam immediatè ab institutore vocatus, in defectum suorum primogenitorũ, certè virtute eos repræsentat, illorumq́; vicem subit, ac si, non solùm gradum eorum, sed & qualitates haberet, putà ætatem, & reliqua, quæ ad obtinendum regnum, aut alium maioratum, conferrent. Atque eatenus solùm, pręsertim in gradu descẽdentium, de quo loquimur, repræsentationem admitterem: simpliciter verò eam admittendam non arbitror; cùm de iure communi, in eiusmodi rebus minimè hæreditariis; præsertim indiuiduis, locum non habeat: & cùm iura huius regni immediatè vocent ad successionem illius vnumquemq; primogenitorum per lineam descendentem, in defectum suorum primogenitorum, vt relatum, explanatumq́; est.

13 Quæ de successione in hoc Castellæ regno, & de maioratibus vniuersim in eo institutis, quando maioratus institutor aliud non expresit, hactenus dicta sunt, similiter censeo intelligenda, tum in aliis maioratibus de bonis coronæ regni institutis, tum etiam de bonis ab Henrico secundo donatis, quæ redeunt ad coronam regni eo ipso, quòd vltimus eius maioratus possessor sine descendentibus legitimis, masculis, aut fœminis, decedit, *iuxta clausulam eiusdem Henrici, & l. 11. titul. 7. lib. 5. nouæ collect. vt disp. 576. dictum est.* Semper enim descendens per lineam rectam modo explicato, excludit patruum, vt dictum est. Lex quippe 40. Tauri, de successione in maioratu vniuersim, sine vlla distinctione, aut exclusione, nisi quando maioratus institutor aliud statuisset, loquitur, ac proinde ad hoc etiam maioratus, se extendit. Præsertim, quia hi etiam censebantur instituti instar regni huius, quoad successionem, etiam ante legẽ illam Tauri; eo ipso, quòd contrarium non fuit expressum, ac proinde *iuxta l. 2. titul. 15. part. 2.* erat de eis, quoad successionem, iudicandum. *Ita Molina lib. 3. de primog. cap. 7. num. 12.* Neque probo Acostam *de successione patrui, & nepotis part. 3. num. 31.* qui, cùm confiteatur ita dicendum esse de eiusmodi maioratibus clausulæ regis Henrici post l. 40. Tauri, negat tamen idem fuisse dicendum ante legem, Tauri, propter. *l. 2. tit. 15. part. 2.* Porrò doctrina aliorum circa successionem in maioratibus de bonis coronæ regni, *quos Molina vbi supra citat,* locum non habet in hoc regno; sicut locũ habebit in aliis regnis, in quibus, quæ in hoc regno legibus citatis sunt statuta, minimè fuerint sancita. Iuxta hæc approbanda est sententia Panor. & Castrensis, qua responderunt, in donatione facta à rege Castellę cuidam Petro *Afan de ribera* cuiusdam maioratus sibi, & liberis suis, nepotem ex primogenito defuncto, præferendum fuisse patruo, propter repræsentationem, qua in regno Castellæ nepos repræsentat, saltem virtute, suum patrem defunctum: immeritoque ea sententia improbatur ab Emmanuele Acosta *vbi supra part. 1. numer. 27.* loquẽdo de hoc Castellę regno, de q̃ illi loquebantur.

14 Non ẽt probandam arbitror sententiam Molinę *lib. 3. de primogen. cap. 6. à nu. 29.* & aliorum, quos refert, quaten⁹ vniuersim, vbiquove locorũ asserit, institutione primogenij, ac maioratus, cẽseri modo explicato vocatos primogenitos per lineam descendentem, atque idcirco à nepote, aut pronepote, ex filio maiore natu possessoris maioratus, antea defuncto, excludi filium secundò genitum eiusdem possessoris maioratus, proximiorem ei in gradu. In hoc quidem Castellæ Regno id ita planè dicendum est, quando institutor maioratus aliud non expresit, idq́; propterea quòd lege 2. citata, & lege, 40. Tauri, ita ad regnum, & ad maioratus vocantur immediatè. Cæterùm in aliis regnis in quibus nihil tale constitutum est, nullaque talis viget consuetudo vt in Lusitania constitutum non est, neque viget talis consuetudo circa maioratus de bonis patrimonialibus institutos, sanè id locum non habet, imò contrarium, vt dicetur. Licet enim in Lusitania primogenia & maioratus hæc appellentur, sicut & in hoc Castellæ Regno, propterea quòd ad primogenitos possessoris consueuerit ipsa institutione deriuari; dubium tamen manet, vtrũ, mortuo primogenito ante mortem possessoris, sobole relicta, is maioratus transeat ad nepotem ex tali primogenito; an vero ad filium secundò genitum eiusdem possessoris, qui inter superstites eiusdem possessoris filios, manet primogenitus, quia ante omnes eos genitus, & proximior est in gradu possessori, quàm sit nepos ille: sicut etiam ad eundem filium secundò genitum transiret, si ille alius primogenitus mortuus esset, sobole minimè relicta. Atque vt videbimus, ita planè in Lusitania dicendum est, accommodate ad iuris communis principia.

Illud etiam, neque in aliis regnis, neque in hoc, probo, quod Molina *vbi supra à num. 37.* subiungit. 15
Nempe eo ipso, quod primogenit⁹ possessoris maioratus nascitur, cum iure primogenituræ, acquiri illi spem quandam certam & incommutabilem, ac ius in habitu ad maioratus successionẽ suo loco & tempore comparandam: quòd, quamuis, dum anterior possessor maioratus viuit, suspensum esse dicatur, ab eo tamen auferri non potest, sed ad primogenitum ex ipso vlteriùs procreatũ, illud transmittit: atque, ratione huius transmissionis, censet cõtinuari, & extendi lineam successionis in illum vlteriùs genitum, vt, antequàm ille succedat, maioratus non possit transire ad alium: ratione etiam eius iuris ita transmissi, arbitratur, filium ita vlteriùs genitum, nepotemq́; possessoris repræsentare personã patris prædefuncti, vt præferatur patruo in successione eius maioratus. Hæc sanè magna ex parte sunt commẽtitia, & falsa. Licèt enim primogenitus possessoris maioratus, eo ipso, quòd nascitur, vi institutionis maioratus, ac legum, seu conditionum quoad successionem in illo præscriptarum, comparet ius, & spem, ad succedendum in illo; ius tamen illud, & spem, non transmittit ipse ad primogenitum ex se vlteriùs genitum, non solùm in aliis regnis, in quibus, vt dicemus, patruus præfertur nepoti possessoris, sed etiam in hoc, in quo nepos præfertur patruo, sed ius, & spes, quæ ex eo capite ille consequitur, solùm sunt personalia ipsi⁹, atq; ad succedendum, sub conditione si superstes sit tempore mortis possessoris maioratus, & sub cõditione, si nullam ad succedendum in illo cõtraxerit incapacitatem: quòd autem primogenitus, ex se vlteriùs genitus, eo ipso, quòd nascitur, comparet in hoc regno ius & spem similem ad succedendum patri, & in defectum patris ad succedendum etiam auo, sanè non proficiscitur ex eo, quòd comparet illa ex patris transmissione, sed ex eo quòd immediatè ex ipsamet institutione regni, aut alterius maioratus illa comparet, ex legibus, ac conditionibus, quoad successionem in illo præscriptis, à quibus ad eam successionem eo modo vocatur, vt dictum est: quo fit, vt statim, ac nascitur, illa comparet ex eo capite; non verò per mortem patris, ex transmissioneque ipsius patris, eo modo, quo hæreditas, & legata, ab aliis patri relicta, à patre in filios, & in alios hæredes, dicuntur transmitti; aut eo modo, quo vnà cum reliquis bonis patri propriis transmittit ad hæredes iura, quæ personalia ipsi non sunt, hoc est, exspirantia cum ipsius persona, tanquam partes hæreditatis, bonorumve

rumve ex ipso hæreditatibus ipsis obuenientium: Ridiculum ergo est, ex eo capite confingere repræsentationem, quoad successionem in Regnis, aut in aliis maioratibus, vt ea ratione nepos, aut pronepos, ex primogenito possessoris defuncto, excludat patruum à successione in aliis.

16 Ex his facilè intelligitur, quid censendum sit de sententia illa Aluari Valasf. *de iure Emphy. q.50. n.44: quam Couar. de pract. qq. c.38. in editione Cæsaraugustana in calce n.6. refert; & ait, de ea ampliùs deliberandum.* Cōstituit enim Aluar. Valasf. discrimen inter institutionem maioratus per vltimam voluntatem, & per contractū inter viuos. Quòd, si maioratus contractu inter viuos sit institut⁹, nepos vltimi possessoris ex primogenito defūcto, præferatur patruo, filio secundò genito eiusdem possessoris: non quidem propter repræsentationem, quam profitetur non esse admittendam, sed quoniam filius primogenitus defunctus, spem, & ius, ad maioratum, vi cōtractus acquisita transmisit in filium suum primogenitum: eò quòd spem, licèt tenuem, quam ex contractu conditionali comparamus, transmittamus ad nostros posteros; *iuxta §. ex conditionali, inst. de verborum obligationibus & leg. is cui ff. de act. & oblig.* Sanè sententia hæc falsa est, & discrimen nullum. Siue enim institutio maioratus ortum habeat ex vltima voluntate, siue ex contractu, proculdubio vocationes & successiones in illo, sunt ex præscripto in ea vltima voluntate, aut cōtractu, ipsius institutoris, ab illoq; successores vocati censentur, & & accipere maioratū; nō verò ab antecessore possessore illius: neq; quisquam ad eum maioratū institutione ipsa, siue per vltimā volūtatem, siue per cōtractum, vocatur nisi sub cōditione tacita, si superstes sit tempore mortis omnium priùs vocatorum, & capax sit successionis tempore, quo in eo ordine succedere debet; neq; vocatur, nisi in tēpus, quo ipse vixerit, vt eo perfruatur, dominusq; illius sit, in id solum tempus, & posteà transeat ad alium vlteriùs vocatū institutione ipsa, iusq; & spes vniuscuiusq; eorum, vi talis institutionis ac vocationis, personalia illius sunt, cum ipsoq; exspirant, neq; ab eo transmittuntur ad alium. Est verò latum discrimen, inter ius, & spem, quæ ego comparo ex contractu mecum sub conditione in eum solum commodum celebrato; & inter ius, & spem, quæ varij comparant dispositione ex contractu, quo quis ad aliquid ordine quodā eos vocat, quos vult, ac tunc paciscitur, vt in eo succedant, ita vt res illa ordine quodam deriuetur ab vno in alium, iuxta modum & cōditiones ab ipsomet institutore tunc præscriptas. Ius quippe, & spes, quæ ex priori illo cōtractu comparantur, sunt mea propria, & peculiaria, quæ proinde, vt & cætera mea bona & iura transmitto ad meos hæredes & successores: atq; de eiusmodi solùm iure, & spe ex cōtractu cōparata, loquuntur duo illa iura citata. Iura verò alia, & spes, quæ alij ex ea dispositione & contractu cōparant, sunt vniuscuiusq; eorum, vt, si superstes sit, quādo anteriores omnes mortui fuerint, res illa, in solum tempus vitę ipsius, ad ipsum deueniat, eaq; perfruatur, posteaq; transeat ad alium, non ex dispositione huius possessoris, sed primi institutoris, vi institutionis, ac vocationum à principio ab ipsomet institutore præscriptarum: quarè iura illa, & spes, personalia sunt cuiusque eorum, cum eisque exspirant, neque illa transmittunt ad alios.

17 Illud verò Aluaro Valasco dabo, ex ipsomet cōtractu tunc, & ex circumstantiis cōcurrentibus, expendendū esse, num institutoris mens, & intentum fuerit, præferre nepotē ex primogenito defuncto, ac primo loco vocato, patruo talis nepotis filio secundò genito institutoris; an non. Si enim, causa matrimonij cum aliqua vxore, institutus fuit maioratus contractu inter viuos in filio primogenito, qui eam ducturus erat vxorē, sub hac forma, quòd scilicet pater instituebat eum maioratum in eo suo filio, ipsi, & posteris illius, vtiq; esto filius, suscepta prole, moreretur ante patrē institutorem ac possessorem maioratus, nepos ex tali filio præponendus esset patruo, filio secundò genito eiusdē institutoris, et in Lusitania, quoniam institutio illa fuit in filio illo primogenito, & in sobole ipsius, quā totam institutor præferre intendit cæteris omnibus suis filiis, & consanguineis, gratia eius matrimonij celebrandi: posteà verò in sobole vlteriùs deriuatā ex eo filio primogenito, nepos quicunque ex filio primogenito mortuo ante vltimum possessorem, non præferretur in Lusitania patruo, filio secundò genito eiusdē possessoris, vt dicemus: quoniā in Lusitania non est repræsentatio, neque censetur vocatio facta de primogenito in primogenitum per lineam descendentem, vt in hoc Castellæ regno; neque, quòd patruus præferretur tali nepoti, pugnaret cum illa prima institutione: quippe cum patruus ille de sobole esset primogeniti, in quo sub illa forma facta esset eius maioratus institutio.

Ex dictis confirmare possumus, nec regna, nec maioratus alios, hæreditates esse, nec deferri iure hæreditario, sed sanguinis, atq; ex pacto & prouidentia, ac proinde in eis locum ex eo capite nō esse repræsentationi, quòd hæreditates sint, iureq; hæreditatis deferantur. Etenim, cùm regna à republica emanarint in primos reges, & tam in illis, quā in reliquis maioratibus succedatur, nō ex præscripto & voluntate anterioris possessoris, neq; ex iure aliquo ab antecessore, aut ab aliquo intermedio, transmisso in eū, qui succedere debet: sed in eis succedatur ex præscripto, vocationibus, & ordinationibus reipublicæ sibi Regem constituentis, aut ex præscripto & vocationibus instituentis maioratū, vt ostensum est: neq; aliquis successorum illud, dominiumq; illius acquirat, nisi solum in tempus vitæ suæ, qua finita, transit ipso iure in sequentem vocatum à republica, aut ab alio institutore, vi eiusdem vocationis, ac institutionis, vt etiā explanatum, probatumq; est: liquidò sanè constat, neq; regnum, neque alios maioratus, esse hæreditates transmissas & deriuatas à possessoribus eorum in successores, nec proinde successores iure hæreditario succedere in illis, sed sanguinis, atque ex pacto & prouidentia primi institutoris. 18

Quia verò, neque vt in hæreditates, neque iure hæreditario, in eis succeditur, sed ex pacto & prouidentia primi institutoris, qui consanguineos vltimi possessoris proximiores (aut etiam interdum remotiores, pro suo arbitrio, & beneplacito) absq; vllo termino ac limite vocat, inde efficitur, quòd, cùm ab intestato in hæreditatibus solum succedatur vsque ad decimum gradum, deficientibusque consanguineis vsq; ad decimum gradum, ac coniuge defuncti hæreditates vacent, ac pertineant ad fiscum, *vt disp. 164. dictum est*; in regnis tamen, & in aliis maioratibus, censeantur vocati consanguinei vltimi possessoris, etiam vltra decimum gradum in infinitum, vt communis doctorum sententia meritò affirmat, neque idcirco vacent, & deuoluantur ad fiscum, quòd superstes non sit consanguine⁹ vltimi possessoris vsq; ad decimū gradū. 19

Ex dictis tota hac disputatione facilè cōstat cessare multa, quæ Molina 3. *lib. de primog. c.6. & 7.* docet circa repræsentationem, qua descendentes suos ascendentes repræsentant ad excludendos suos patruos in successione in Regno, & in aliis maioratib. iuxta iura huius Castellæ regni, itemq; ea, quæ docet circa transmissionē iuris vni⁹ primogeniti defuncti in aliū, vt posterior, vel ius cōparet, vel repræsentet suū antecessorem, ad succedendū anteriori possessori in via recta, excludendumque patruum filium eiusdem possessoris.

SVMMARIVM.

1. *Dubium proponitur & explanatur, num, sicut in aliis maioratibus huius regni admittitur repræsentatio in linea collaterali, eaq; maior, quam in hæreditatibus conceditur de iure communi: ita in ipsa successione in corona huius regni admittenda sit repræsentatio in linea collaterali.*
2. *Non esse admittendam repræsentationem vllam in linea collaterali quoad successionem in hoc regno, sed succedere proximiorem in gradu, præponendo in eodem gradu masculum fœminæ, & maiorem natu, minori natu, validissimo argumento probatur.*
3. *Molina contrarium affirmat, & quibus argumentis ducatur.*
4. *In successione in hoc Castellæ regno, nulla in linea collaterali admittitur repræsentatio, sed semper succedit proximior in gradu, præferendo masculum fœminæ, & maiorem natu minori natu.*
5. *Locus non est repræsentationi in linea collaterali in maioratibus huius regni creatis ante legem 40. Tauri.*
6. *In maioratibus, huius regni, quando aliud institutor non disposuit deficientibus omnino descendentibus vltimi possessoris, quo ordine, & quanta cum repræsentatione succedant collaterales illius.*
7. *Successionis is modus, ac repræsentationis, quantum à iure communi exorbitet.*
8. *Idem repræsentationis modus locum habet in vlteriori gradu, hoc est, in descendentibus ex patruis, & ex patruis magnis, & ita consequenter.*
9. *Idem succedendi modus & repræsentationis intelligitur, esto collateralis comparatione vltimi possessoris, neq; descendens sit primi institutoris, neque etiam collateralis.*
10. *Repræsentatione lege 40. Tauri in linea collaterali introducta, non est repræsentando solum gradum progenitoris, sed personam ipsam, locum illius cum omnibus suis qualitatibus subeundo, ad alios excludendum, quos parens ipse exclusisset.*
11. *Qui repræsentando personam succedit, si repræsentatus incapax erat tempore mortis, ipse quoq; incapax similiter est, & excluditur à maioratu, qui verò vocatus ipse succedit, vt in linea descendentium in hoc regno, & proximior in linea collaterali vltimo possessori, incapacitas progenitoris ipsi non nocet, si ipse incapax etiam non sit.*
12. *Successor in linea transuersali esse debet de stirpe institutoris maioratus, aut eius, in quo primò fuit institutus, vel de familia eorundem. Si enim vltimo possessori detur proximior de aliena familia, vt frater solum vterinus, qui non sit de eiusmodi familiis, succedit qui de familia fuerit proximior, licèt remotior in gradu vltimo possessori.*
13. *Successionis ordo explicatus in maioratibus, similiter seruatur in hoc regno in successionibus in feudis, capitis, emphyteusibus, iurepatronatibus, & in aliis similibus rebus, quæ indiuisa ad vnum deueniunt.*

IN REGNO, ET IN ALIIS MAioratibus, Castellæ, quovsque collaterales succedant, admittendaque sit repræsentatio in ea successione. Et num succedat proximior vltimo possessori. Disp. 627.

NE longitudo disputationum tædium ac confusionem pariat, hæc, & duæ sequentes disputationes, à præcedente separandæ sunt. Quod vero ad successionem in regno attinet. Lege 2. tit. 15. part. 2. ex prima regni institutione tempore Pelagij, & ex consuetudine iuxta eam seruata vsque ad tempora editarum legum partitarum, solùm comperimus dispositum, quòd deficientibus omnino successoribus in regno per lineam descendentium, modo disputatione præcedente explicato, succedat in eo proximior consanguineus collateralis. Sic enim ea lex habet. *Pero si todos estos* (lineæ videlicet descendentium) *falleciessen, deue heredar el reyno, el mas propinquo pariente, que ouiesse siendo ome para ello, no auiendo hecho cosa por que lo deuiesse perder.* Lege verò 40. *Tauri, quæ est l. 5. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* postquàm circa maioratus in genere, quoad successionem descendentium, sic fuisset dispositum; *En la succession del mayorazgo aunque el fijo maior muera en vida del tenedor mayorazgo, o de aquel, a quien pertenece, si el fijo mayor dejare fijo, o niero, o descendiente, legitimo, estos tales descendientes del fijo mayor por su orden prefieran al fijo segundo del dicho tenedor, o do aquel, a quien el dicho mayorazgo pertenecia*; Postquàm, inquam, hæc quoad successionem descendentium disposita sunt, vt disputatione præcedente relatum, explanatumque est, protinus quoad successionem collateralium subiungitur. *Lo qual no solamente mandamos, que se guarde, y platique, en la successiõ del mayorazgo a les descendientes, pero aun en la successiõ de los mayorazgos a los transuersales: de manera, que siempre el fijo, y sus descendientes legitimos por su orden, representen la persona de sus padres, aunque sus padres no ayan succedido en les dichos mayorazgos. Saluo si otra cosa estuuiere dispuesta por el que primeramente constituyo y ordeno el mayorazgo: que en tal cosa mandamos, que se guarde la voluntad del que lo instituyo.* 1

Dubium verò non parui momenti est, num in successione collateralium in corona ipsa regni Castellæ, locum etiam habeat hæc repræsentatio lege hac 40. Tauri constituta in successione collateralium in reliquis eiusdem regni maioratibus: quæ sanè repræsentatio longè maior est, quàm ea, quæ de iure communi admittitur in successione in hæreditatib. Vt enim disputatione præcedente dictum est, soli filij fratrum defunctorum admittuntur ad successionem ab intestato cum patruis suis, fratribus eius, cui est succedendum, non verò nepotes: ad succedendum verò possessori maioratus, qui descendentibus caret, non solùm admittitur filius primogenitus, fratris maioris natu prædefuncti, & præfertur cæteris patruis, sed etiam admittitur nepos, filius illius, si pater ipsius sit etiam defunctus, quin pronepos; imò vero, in defectum prolis masculinæ, admittitur filia talis fratris, & neptis, aut proneptis, quæ repræsentent antecessores suos iam antea defunctos.

In partem negantem, quòd scilicet in successione collateralium in ipso Regno, locum non habeat repræsentatio, sed solùm succedat collateralis, qui re ipsa, atque sine vlla fictione, repertus fuerit proximior vltimo possessori, præferendo semper masculum eiusdem gradus, etiam iuniorem, fœminæ, & inter masculos, maiorem natu minori, atque inter fœminas, suaderi potest. Quoniam lex 40. Tauri nullam de Regno fecit mentionem, sed de maioratibus. Et quoniam *l. 2. tit. 15. part. 2.* peculiariter statuerat circa successionem in Regno, vt, deficientibus omnibus descendentibus vltimi possessoris, succederet consanguineus superstes illi proximior (id enim significant verba illa; *el mas propinquo pariente, que ouiesse*) quod planè verè propinquiorem sonat ac significat, non verò per repræsentationem & fictionem. Præser- 2

tim

tim cùm cõsentiat ius cõmune; quandoquidẽ disputatione præcedente est ostensum, regnũ non esse hæreditatem, neq; in eo succedi iure hæreditario, sed sanguinis, ac proinde locum non habere in eo repræsentationem, non solùm vltra filios fratrũ in linea collaterali, sed nullam de iure cõmuni: quarè nulla admittenda est in vnoquoque loco in corona regni, nisi quatenus expressè ac dilucidè statuta comperiatur eo in loco in corona regni.

3 Contrarium affirmat Molina *libr. 3. de primogen. c. 7. num. 17. iunctis iis, quæ dixerat c. 6. à num. 4. & rursus à num. 23.* Nempe, etiam in successione in corona huius regni, locum habere repræsentationem, etiã ad succedendum ex linea collaterali, eamque tam latam, quàm lata l. 40. Tauri definita est: validumq́ ex ea lege esse argumentum à cæteris maioratibus ad regnum: sicut è cõtra, validum est argumentũ, validumq́ erat ante eam legem Tauri, ex dispositione *l. 2. tit. 15. part. 2.* à regno ad reliquos maioratus, quando aliud peculiariter non reperiretur dispositum circa aliquem eorum in particulari.

Arg. primũ. Ducitur, quoniam, nõ solum reliqui maioratus (quando aliud circa aliquem eorum in particulari, non fuit à primo illius institutore expressum) censentur constituti ad exemplar, & iuxta leges & cõsuetudines supremi eorum, nempe regni; sed etiam lex *2. tit. 15. part. 2.* quamuis de solo regno videatur loqui, intelligenda est, etiam loqui (ex ipsius sententia) etiam de aliis maioratibus, vt multis *à num. 4. citato* probare conatur.

Secundum. Item, quoniam lex 40. Tauri nihil de nouo statuit, sed ad tollendas difficultates & præscindendas lites circa maioratus, ex his, quæ de regno expressius erant statuta, & de reliquis maioratibus similiter intelligebãtur, consuetudineq́ erant recepta, ad maiorem explanationem id totum expressit ac definiuit, q̄ in ea continetur. Leges quippe Tauri, non correctoriæ sunt eorum, quæ antea erant de iure communi Cæsareo, vel de iure regio, aut quæ consuetudine erant recepta, sed declaratoriæ, vt constat ex illis verbis procemij earum legum. *Auian menester declaration.* Et rursus. *Viessen y declarassen, lo que por ley en las dichas dudas se auia de guardar.* Qua de causa leges Tauri, non solum se extendunt ad dirimenda ea, quæ post illas facta sunt; sed etiam ad dirimenda ea, quæ ante eas sunt facta, & de illis iuxta eas est iudicandum, quando aliud legibus ipsis non fuerit expressum, *vt habetur l. 6. tit. 1. lib. 2. nouæ collect. & disp. præcedente dictum est.* Quo fit, vt ea omnia, quæ l. 40. Tauri sancita sunt circa successionem in maioratibus, etiam in linea transuersali, similiter intelligenda sint circa successionem in regno, validumq́ sit ex ea lege argumentũ à maioratib. ad regnum.

4 His tamen nõ obstantibus, arbitror, partem negantem dubij propositi omnino esse veram, nõ solùm propter validum illud argumentum in illius confirmationem à nobis supra confectum, sed etiam propter hæc alia. In primis, quoniam in ipsa institutione regni, & modi successionis in illo, non per electionem, sed iure sanguinis, quæ tẽpore Pelagij ab ipsamet republica facta est, & quę *l. 2. tit. 15. part. 2.* fuit expressa, sanè nulla repræsentatio in linea collaterali fuit, vt ex ipsamet l. 2. citata perspicuè constat, nedum tanta, quantam postea l. 40. Tauri in linea collaterali constituit, vtens verbo, *mandamos, que se guarde y platiq; aun en la succession de los mayorazgos a los transuersales*, tanquam rem de nouo ea lege statueret, & non quasi explicaretur quid res ipsa haberet, seclusa ea dispositione ac lege. Princeps autem, consiliarijq́ ipsius nihil de nouo possunt statuere circa successionẽ in regno a republica ipsa statutam, aliquid augendo, aut minuendo, vel etiam declarando, quo ius vni tribuatur, aut ab alio auferatur, etiam in posterũ, sed id ad rempublicam totam spectat, antequam alicui ius acquiratur, & neq; respublica ipsa id potest, postquã iam ius fuerit alicui quæsitum vi primæ regni institutionis. Quare, esto lex 40. Tauri intẽdisset cõprehendere regnum ea sanctione (quod tamen est falsum) sanè id omnino esset inualidum. Deinde, quoniam ex postrema parte eiusdẽ legis 40. Tauri liquidò constat, eam sanctionem locum non habere in successione in ipso regno, esto in ea lege nomine maioratus regnum etiam comprehenderetur: ea enim pars sic habet: *Saluo si otra cosa estuuiere dispuesta por el que primeramente constituyo y ordeno el mayorazgo: que en tal caso queremos, que se guarde la voluntad del que lo instituyo.* Porrò respublica constituens regnum hoc Castellæ, & modum successionis in illo, à principio statuit, vt, deficiẽtibus omnibus successoribus descendentibus vltimi possessoris, succederet is, qui illi reperiretur proximior in linea collaterali, *vt habet l. 2. tit. 15. part. 2.* ac proinde ea ipsius tunc voluntas est seruanda, iuxta vltimam partem legis 40. Tauri, & non, quod in secunda parte eiusdem legis circa repræsentationem in linea collaterali est dispositum: quoniam ea intelligitur solùm, quando aliud à principio non fuit dispositum.

Ad primum verò, vnde Molina ducitur ad suam amplectendam sententiam, confitendum est, reliquos maioratus ad exẽplar regni huius fuisse constitutos, atque iuxta leges illius, quando aliud non est expressum; negandum tamen est, eam legem 2. de aliis maioratibus, quàm de regno, loqui neque id conuincunt, quæ Molina *an. 4. citato* adducit tãetsi faueant, vt instar illius, reliqui maioratus censendi sint instituti, atq; iuxta leges de regno latas; quando aliud non est expressum. Et quamuis id totum admitteremus, nihil pugnaret contra nos: quoniam solùm inde colligeretur, validum esse argumentum ex lege illa secunda de regno ad alios maioratus, quando aliud non esset expressum, quod nos non negamus. *Ad primum argum.*

Ad secundum negandum est, legem 40. Tauri nihil de nouo statuisse: id enim, quod de repræsentatione illa tam lata in linea collaterali statuit, ac præcepit, vt deinceps seruaretur in successione in maioratib. quando aliud circa eorum aliquem nõ fuisset expressum, proculdubiò de nouo sancitum fuit; cùm, neq; de iure communi, neque de iure regio, fuerit vnquam antea auditum, aut constitutũ etiam in hęreditatibus; neq; comperiatur aliquem ex doctoribus, talis vnquam fuisse opinionis: ad præscindendas quippe difficultates, & lites, & ad æquandum, saltem per repræsentationem, modũ succedendi in maioratibus in linea transuersali, cum modo succedendi in linea descendẽtium, fuit de nouo constitutum, ac præceptum, vt seruaretur, quando aliud non fuisset expressum in prima maioratus institutione. Ad id verò, quod vlterius subiungitur, dicendum est. Quamuis leges Tauri maxima ex parte sint declaratoriæ, ita tamen esse declaratorias, vt non pręcisè declarent, quid iuxta antiquiora iura, & consuetudines, sit dicendum, sed etiam, pro potestate, quam idem legislator habet, statuant innouando, addendo, ac minuendo. Atque de eiusmodi declaratione sermo est illis verbis. *Auian menester declaration:* quod satis innuunt illa alia verba, *viessen, declarassen, lo que por lei* (noua scilicet, quæ conderetur) *en las dichas dudas se auia de guardar.* Circa id verò, quod vlterius subiungitur, iam luce clarius est ostensum, secundam partem eius legis 40. non comprehendere regnum hoc Castellæ, vtpote acceptum postrema parte: quare ex *l. 6. titul. 1. lib. 2. nouæ collect.* non sequitur, eam secundam partem legis 40. Tauri locum habere, etiam in hoc Castellæ regno ante eam legem constituto, aut eam partem declarationem esse legis *2. tit. 15. part. 2.* quoad illa verba. *pero, si todos estos falleciessen, deue heredar el reino el mas propinquo pariente,* *Ad secundũ.*

qui

que ouiesse. Sanè ea secunda pars legis 40. Tauri locū absque vllo dubio habet in maioratibus post eam legem institutis: quoniam princeps, ad præscindēdas lites, & difficultates, potuit disponere, vt maioratus, qui deinceps instituerentur, ita censerentur instituti, relicta potestate institutoribus, vt, si aliud seruari vellent circa maioratus, quos deinceps instituerent, id exprimerent, & staretur ipsorum dispositioni ac voluntati.

Vtrum autem locum etiam habeat in maioratibus priuatorum ante eam legem creatis, an potius sit de illis iudicandum, vt de regno hoc Castellæ, ad cuius exemplar, & iuxta cuius leges censendi absq; dubio fuit instituti, seclusa ea posteriori lege Tauri, quando institutores aliud non expresserunt, ita scilicet, vt nulla sit repræsentatio in linea collaterali ad succedendum in illis. Certè non modicam continet difficultatem. Et quod in illis locum habeat secunda pars legis 40. Tauri, persuadere videtur *l.7.tit.lib.2.nouæ collect.* Contrarium nihilominus mihi videtur longè æquius, & probabilius: quoniam princeps, sine causa vrgente, mutare nō potest antiquas institutiones maioratuū, auferendo ius ab eis, qui iuxta eas successuri erant in eis maioratibus, & tribuendo illud aliis, atque infringendo, & cassando, dispositiones, & voluntates ea in parte eorum, qui maioratus instituerunt: nulla autem erat ratio sufficiens, qua princeps lege illa Tauri, id efficeret circa maiorat⁹ antea institutos: quare dicēdum arbitror, secundam illam partem legis 40. Tauri intelligendam esse solùm de maioratibus post ipsam creandis. Lex verò *6. tit. 1. lib. 2. nouæ collect.* intelligenda est regulariter; & quando inde non sequeretur iniquitas & iniustitia; vt in re proposita sequeretur: talis enim casus per Epicheiam, legum interpretem, intelligendus est except⁹ ab ea lege: quoniam, si lex illum intenderet comprehendere, æqua sanè non esset, vimque proinde legis, quoad eum, non haberet.

6 Quod ad eandem secundam partem legis 40. Tauri, circa reliquos maioratus, qui regnum non sunt, attinet, obseruandum est. Illam perspicuè admittere repræsentationem in linea collaterali ad succedendum vltimo possessori, quando desunt omnino descendentes ex illo, qui succedere possint. Quarè, si sint multi collaterales talis vltimi possessoris, ad discernendum, quis eorum succedere illi debeat in tali maioratu, quādo aliud in successione eius non statuit primus illius institutor, attendendum est, nū ille habeat, aut habuerit, fratres. Et quidem, si superstes sit frater masculus maior natu comparatione cæterorum, is, sinè vlla repræsentatione, illi succedit, vt coniunctior ipsi præ cæteris. Si verò sit defunctus, & reliquit sobolem, tunc si filius mascul⁹ maior natu illius, inter filios masculos, sit superstes, is succedit, repræsentando personam patris sui, & excludit patruos omnes, proximiores in gradu possessori vltimo, quàm ipse sit. Quòd si is filius mortuus etiā sit, relicta sobole, filius similiter eius succedit, repræsentando personā patris, & aui, & excludit reliquos oēs. Et ita cōsequēter, descendens vlteriùs masculus, in defectū hui⁹, succederet, repræsentando personas patris, aui, & proaui. Itaq;, mortuo vltimo possessore maioratus sine descendentibus, attendendum est, quis fratrū ipsius fuerit illi coniunctior, præferendo semper masculos fœminis, & inter masculos, iudicando maiorē natu coniunctiorē defuncto; quàm minorem, & similiter, inter fœminas. Et semper coniūctior hoc modo, præfertur cæteris fratribus, si existat. Si verò nō existat, & sobolem relinquat, singuli de ea sobole, repræsentando personā illius, præferuntur cæteris fratribus defuncti, & toti illorū soboli. Ita q;, si habuit filiū masculū maiorē natu cæteris, hic rursus, & tota soboles ipsius, eodē modo præferatur cæteris; ipsæ quidem, repræsentando patrē suū, & soboles suo ordine, præponendo masculos eiusdē gradus fœminis, & maiorē natu eiusdem sexus minori, repræsentando patrē & auum, præferatur cæteris, tā patruis, fratrib. patris sui, q̃ patruis magnis, fratrib⁹ aui sui. Et ita cōsequenter eo modo, quo in linea descendētium disputatione præcedente est explicatum, semper sobolem totam eius, qui ad maioratū vlteriùs vocatur immediatè, præferri reliquis in linea descendentium ex eodem vltimo possessore. Atq; hoc planè est, quod perspicuè intendit, & disponit, secunda pars legis 40. Tauri collata cum prima eiusdem legis parte.

Hinc intelliges, secundā partem legis 40. Tauri, esto non maiorem statueret repræsentationē in linea collaterali, quàm de iure cōmuni statuta sit in successione iure hæreditario, multū exorbitare à iure cōmuni. In primis enim, ius cōmune solū admittit repræsentationē in hæreditatibus: hæc verò lex eam admittit in maioratibus, in quibus, nō hæreditario, sed sanguinis iure, atq; ex pacto & prouidētia, succeditur. Deinde, ius cōmune in linea collaterali solum admittit repræsentationē vsq; ad filios fratrū prius defunctorum: hæc verò lex eā extendit ad nepotes, & ad omnes alios fratrū descendentes. Itē de iure cōmuni nō reperitur repræsentatio ad excludendos patruos, sed solū ad succedēdum æqualiter cū ipsis (nō tamen omnino æqualiter, sed patruis succedētibus per capita, & aliis solùm per stipitem) nisi consobrini sint filij fratrum ex vtroq; latere coniunctorū, & patrui sint fratres ex altero tantū latere cōiuncti; nam tunc cōsobrini eos omnino excludunt; vt disputatione præcedente dictum est: hæc verò lex admittit repræsentationē ad omnino excludendum à successione in maioratu patruos ex vtroq; latere coniunctos, vltimo maioratus possessori. Præterea, iuxta Azonis, & veriorem sententiam, ius cōmune solùm admittit, vt consobrini repræsentent patres suos ad succedendū vnà cum patruis in hæreditate defuncti: secus autē, vt soli consobrini, filij diuersorum fratrū, succedant patruo: nam tunc non succedunt in stirpes repræsentando patres suos, sed succedunt per capita, idq; in successione in hæreditatibus est lege definitum in hoc Castellæ regno, vt disputatione præcedente dictū est: hæc vero lex Tauri repræsentationem admittit ad succedendū in maioratu, etiā si nulli superstites sint fratres vltimi possessoris maioratus, sed soli consobrini ex multis fratribus: atq; adeò, si ex fratre maiori defūcti superstes sit vnus filius minor natu, quā sint filij ex aliis fratribus, aut superstes sit sola filia, illa repræsentando patrē suū, fratrē maiorē defuncti, excludit à maioratu filios masculos, et natu maiores aliorū fratrum minorum defuncti: cùm tamen, si locum nō haberet repræsentatio, filij masculi minorū fratrū, excluderēt fœminam illam, filiam fratris maioris; etiamsi essent natu minores, quàm illa, & filij maiores ætate fratris defuncti natu minoris, excluderent filium masculum minorem natu fratris natu maioris defuncti: quādoquidem in successione in maioratu, quando locum non habet repræsentatio, ex iis, qui pares sunt gradu, masculus, etiam minor natu, præfertur fœminæ: &, inter masculos, qui maior est natu, præfertur minori natu. 7

Dubium est, vtrū iuxta eandem secundam partē legis 40. Tauri, admittenda sit repræsentatio, ad succedendū in maioratu, in vlteriori gradu, quàm fratrū. Vt, si possessor maiorat⁹, nec fratres habeat, nec descendētes ex fratrib. habeat tamē patruos; vtrū, ad succedendū in eo maioratu, filius patrui, natu maioris defuncti, aut in defectū filij, filia maior talis patrui, repræsentet patrē suū, & excludat reliquos patruos, & sobolem ipsorum: & similiter nepos, aut neptis, talis patrui maioris defuncti, repræsentet patrē suū defunctū, & auū, ad excludendos patruos, & sobolem reliquam eorum. Eodem modo, *Dubium.* 8

modo, si is possessor maiorat⁹, neq; patruos habuit, habuit tamen plures patruos magnos, fratres aui sui, nũ filius patrui magni maioris natu defuncti, aut filia, in defectum filij, repræsentet patrẽ suum, & excludat reliquos patruos magnos, & totam eorum sobolem. Ad hoc respondendũ arbitror affirmanter: quoniam ea secũda pars de linea tota collaterali loquitur indistinctè, vt, quãdocunq; pater auus, aut proauus, alicui⁹, si superstes esset, successurus in maioratu esset vltimo illius possessori, & exclusurus erat reliquos, filius eius, & in eius defectum, nepos, &, in defectũ nepotis, pronepos, & ita consequenter, repræsentent personas suorũ antecessorum defunctorũ, perindeq; succedant, reliquosq; excludant, atq; succederent, & excluderent illi, quorum personas repræsentant: vbi enim lex non distinguit, neq; nos distinguere debemus: præsertim quando dispositio tota à iure communi exorbitat: Consentit Molina *lib.3. de primog. c.7. n.11. in calce conclusionis 5.* tametsi addat, deliberandum de hoc esse, quando casus contigerit.

Decisio.

Dubium. 9 Dubitant doctores, vtrum transuersales, de quibus secunda pars legis 40. Tauri loquitur, ita debeant esse transuersales vltimo maioratus possessori, cui est succedendum, vt nihilominùs esse debeant ascendentes primi maioratus institutoris: an vero satis sit, si transuersales etiam sint comparatione institutoris. Ad quod dicẽdum est intelligẽdam esse de quibuscunq; transuersalibus vltimo possessori, siue descendẽtes sint primi institutoris, siue non, sed transuersales, aut etiam prorsus extranei. Lex enim illa absolutè, & absq; vlla distinctione loquitur de successione transuersaliũ: quod proculdubiò intelligendum est, vltimo possessori, vt satis lex ipsa innuit: & quoniam lex *2. tit.15. part. 2* de transuersali proximiori consanguineo vltimo possessori regni loquitur: & de eodem transuersali est eodem modo intelligenda lex 40. Tauri: præsertim cùm reliqui maioratus, quoad fieri possit, censendi sint creati instar regni, vt sæpe dictum est. Cũ itaq; lex illa de successione in linea transuersali loquatur, & admittat in ea linea, & successione, absolutè, & sine restrictione, repræsentationem, vtiq; neq; nos restringere, & distinguere debem⁹. Vnde, si primus maioratus institutor instituit maioratũ in fratre, aut in filio fratris, quòd ipse descendentibus careret, certè, quãdo aliquis possessor eius maioratus, temporis progressu, descendentibus careret, is institutor vocasse est censendus collateralem talis descendentis, esto collateralis etiam esset, & non descendens, primi ipsius institutoris. Si item maioratum instituisset in extraneo, & tandem maioratus deueniret ad possessorem, qui descendentibus careret, vocasse esset censendus collaterales eius possessoris: qui tamen (sicut & reliqui antecessores possessores eius maioratus) essent extranei prorsus comparatione institutoris. Rem hanc disputant copiosè Couar. *de pract. qq. c.36. n.10.* Molina *vbi supra num.8.* & Acosta *de successione patrui & nepotis, part.2. a n.29. & 3 par. n.59.* nobiscumq; consentiunt, tametsi non loquantur de collaterali comparatione vltimi possessoris, qui comparatione primi institutoris, neq; descendens, neq; collateralis sit, sed prorsus extraneus. Plurimi autem, quos pro contraria sententia Couar. refert, non loquuntur de repræsentatione iuxta legem 40. Tauri, sed iuxta commune ius, ac proinde nobis non aduersantur.

Decisio.

10 Molina *3. lib. de primogen. cap.6. a num.48.* quamuis ad aliud institutum, atque aliter; optimè tamen ponderat verba illa secundæ patris legis 40. *Tauri; De manera que siempre el fijo, y sus descendientes legitimos por su orden, representen la persona de sus padres, aunque sus padres no ayan succedido eo los dichos mayorazgos.* Non enim dixit, *representen el grado de sus padres*: id quippe satis non esset, vt fœmina descendens ex illo, qui, si superstes esset, excluderet fratrem suum natũ maiorem, ipsa, repræsentando gradum patris sui, excluderet eundem suum patruum, fratrem patris sui: cùm propter sexum, & maiorem ætatem, adhuc patruus illam excluderet. Sed dixit, *representen la persona de sus padres*, ipsam scilicet sustinẽdo, locumque illius, cum omnibus illius qualitatibus, subeundo, ad effectum excludendi omnes, quos is parens, si superstes esset, exclusisset. Atq; hac de causa in hoc Castellæ regno, filia vnica fratris iam defuncti vltimi possessoris maioratus excludit à successione eius maioratus, patruos suos omnes masculos, subeundo personas patris sui: & nepos similiter, subeundo personas patris sui, & aui, antea defunctorum, eosdem patruos suos magnos excludit.

Illud magnopere est obseruandum. Aliud esse, quempiam succedere in maioratu, tanquam vocatum ad successionem ipsamet institutione, eo pacto, quo in Castellæ regno disputatione præcedente explicatum est, vocari ordine quodam descendentes vltimi possessoris, quin &, in defectum descendentium omnium, vocari proximiorẽ cõsanguineum vltimi possessoris: aliud vero succe- 11 re repræsentando personam alterius, qui, si superstes esset, succederet in eo maioratu, eo modo, quo in linea collaterali disponitur secunda parte legis 40. Tauri, & paulo ante explicatum est. In priori enim euentu, incapacitas antecessoris, qui succedere debebat imediatiùs, vt patris prædefuncti, nisi sit ex delicto, quòd filium, vnà cum patre, incapacem ad succedendum in eo maioratu efficiat, non nocet posteriùs vocato ad eum maioratum. Quoniam is posterior, neq; accepit maioratũ ab eo immediato antecessore, neq; ad illum ab eo vocatur, neq; succedit in illo repræsentando, & subeundo personam illi⁹ ex legis, aut institutoris, dispositione; sed accipit illum à primo institutore, ex vocationeq; illius, atque ex sua propria persona, quæ ab institutore, post illũ antecessorem, aut in defectum illius, vocata immediatè fuit: qua de causa ipsi non nocet incapacitas antecessoris. In posteriori verò euẽtu, qa solũ succeditur repræsentãdo, & subeundo personã alterius, qui succedere deberet, si esset superstes, vtiq;, si ille contraxit inhabilitatem, ob quam, esto viueret, nõ posset succedere, sanè, quãuis in vita sua fuerit aliquando capax talis successionis, descẽdentes illius nõ succedent in eo maioratu, repræsentãdo personã illius, vtpote incapacẽ ad succedendũ in eo, esto viueret. Neque enim per repræsentationem potest quis plus iuris cõparare, quàm haberet is, cuius personam repræsentat. Obserua tamẽ, esto aliquis, qñ mortuus est, relicta sobole, relinqueret aliũ, qui ipsum præcederet in successione in eo maioratu, totamq; proinde sobolem ipsius; si tamen is præcessor moreretur sine sobole, nihilominùs sobolẽ illius alterius prædefuncti, repræsentando ipsum prædefunctũ, excludere posse fratrem alium vltimi possessoris. Vt si vltimus possessor careat sobole, & habeat tres fratres; mediusq; eorum, relicta sobole, moriatur, & posteà moriatur sine sobole primus illorum trium fratrum; ac posteà moriatur possessor ipse maioratus; vtiq; soboles secũdi fratris, ipsum repræsentãdo, excludet tertiũ fratrẽ, esto secũdus frater nunquã, dum viueret, habuerit ius ad succedendũ in eo maioratu, nisi in spe, & dependenter ex eo, q; frater maior natu moreretur sine sobole ante ipsum. Vt enim soboles ipsius succedat posteà in maioratu, ipsum repræsentãdo, excludatq; fratrem natu minorem, satis est, quòd mortu⁹ fuerit capax illo modo successionis, ita quod, si ipse viueret tempore mortis fratris maioris, ipse succederet in eo maioratu.

Illud etiam est obseruandũ, vt in linea transuer- 12 sali succedat in maioratu proximior cõsanguineus vltimi

vltimi possessoris, aut alius ipsius descendens, eum repræsentando, necesse esse, vt sit de stirpe eius, qui maioratum instituit, aut, in defectum descendentium ex institutore, vt sit collateralis illi; vel si maioratus institutus fuit in aliquo collaterali, aut in aliquo prorsus extraneo institutoris, necesse est, vt qui successurus est in linea collaterali, vltimo possessori, tanquam proximior illi, aut repræsentando proximiorem, sit de stirpe eius, in quo maioratus fuit institutus, aut illi collateralis: alioquin, si sit de alia stirpe, esto proximior sit vltimo possessori, nõ succedit in eo maioratu, sed succedit proximior de stirpe institutoris, aut de stirpe eius, in quo maioratus fuit institutus. Verbi gratia, si vltimus possessor maioratus ducat eam vxorem, quæ habebat filium ex priori matrimonio; & suscipiat ex ea filium primogenitum talis possessoris maioratus, atque decedat, relicto eo filio suo primogenito, qui succedit in maioratu: si talis primogenitus moriatur sine prole, non succedit illi in eo maioratu frater suus vterinus, esto sit illi proximior, quàm cæteri ipsius consanguinei; eò quod non sit de familia institutoris, neq; de familia eius, in quo primò fuit institutus is maioratus, sed de alia familia, sed succedit proximior vltimo possessori, qui sit de familia institutoris, aut eius, in quo maioratus est institutus, vt patruus aliquis, aut patruelis, vel alius, qui de ea familia repertus fuerit ei proximior. *Ita Molina lib.3. de primog. ca.9. nu.2. idq; ex se est satis notum.*

13 Quæ dicta sunt hac, & præcedente disputatione, circa ordinem succedendi in maioratibus huius Castellæ regni, similiter intelligenda sunt in successione in feudo, emphyteusi, anniuersariis, seu capellis, aut iurepatronatus, quandò hæc in modum maioratus instituta, aut concessa sunt, vt indiuisa de vno in alium deriuentur in familia aliqua. *Ita Couar. de pract. qq. c.38. num.13. §.penult. Molina lib.3. de primog. cap.6. num.41. & cap.3. num.19. & lib.1. cap.1. num.26. & 27.* Quid autem dicendum de iure communi & Lusitano, infra explanabitur.

SVMMARIVM.

1. *In fideicommissis familiæ relictis succedunt proximiores vltimo possessori, licèt remotiores sint institutori. Idem de successione in regno & maioratibus, seruata in hoc regno repræsentatione in eo statuta.*
2. *Vltimo maioratus possessori si quis probet se esse cognatum in certo gradu, & dicat ipsum esse proximiorem in gradu, non ad ipsum spectat id probare, sed ad alios probare pertinet, eum non esse proximiorem.*
3. *In fideicommisso familiæ relicto, siue particulare sit, siue vniuersale, locus non est repræsentationi.*

NVM VLTIMO MAIORATVS possessori succedere debeat consanguineus ipsi proximior; an verò proximior maioratus institutori. Idem de fideicommisso familiæ relicto. Et num in eo locum habeat repræsentatio. Disp. 628.

Quæstio. ID quod sæpe in præcedentibus dictum est, nempe proximiorem vltimo possessori maioratus, debere in maioratu succedere, quando aliud in institutione nõ fuit expressum, esto alius reperiatur, qui proximior maioratus institutori sit; modò tamen is non sit de extranea familia institutori, aut ei, in quo maioratus fuit institutus; est hoc loco, antequam ad alia transeamus, examinandum, an verum sit.

Arg. primũ. Pars, quæ negat, suaderi potest. Primò, quoniam is qui, post vltimum maioratus possessorem, vocatur ad maioratum, non vocatur ab vltimo possessore, sed ab institutore, neque accipit maioratum ab vltimo possessore, sed ab institutore, vt sæpe in præcedentibus dictum est; mentiq; primi institutoris est standum, quem intenderit, post vltimum possessorem, succedere in eo maioratu: cùm ergo credendum sit, magis dilectum fuisse institutori sibi propinquiorem, quam remotiorem, esto propinquior esset vltimo possessori, eumque proinde potiùs ad eum maioratum vocasse; consequens est, vt in eo euentu proximior institutori, non verò proximior vltimo possessori, succedat in maioratu.

Secundum. Secundò, quoniam, quando fideicommissum à testatore relictum fuit familiæ, nominatis tamen aliquibus in particulari, qui illud primò obtinerent, sic ait Modestinus. *l. cùm ita legatur §. in fideicommisso ff. de legatis 2. In fideicommisso, quod familiæ relinquitur, hi ad petitionem eius admitti possunt* (id est, debent) *qui nominati sunt, aut post eos omnes extinctos* (vnde colligitur doctores *quos Couar. de pract. qq. c.38. n. 4. §.6. refert ac sequitur*, eos omnes inuicem fideicõmissariè censeri substitutos, vt fideicommissum ad alios non transeat, antequàm omnes sint extincti) *qui ex nomine* (id est, familia) *defuncti fuerint eo tempore, quo testator morietur: &* (admitti scilicet debent) *qui ex his*, id est, qui inter eos, *proximo gradu procreati sunt, nisi specialiter defunctus ad vlteriores voluntatem suam extenderit.* Vbi vides, relicto fideicommisso familiæ, nominatis aliquibus, qui primò loco illud obtineant, non succedere his possessoribus eos de familia testatoris, qui ipsi sint proximiores, sed qui proximiores sint testatori, tempore, quo ille mortuus est, quando testator aliud in particulari non expresit: ergo idem erit dicendum in successione in maioratu, vt scilicet non succedat vltimo possessori, qui illi proximior fuerit in gradu, sed qui proximior in gradu institutori fuerit.

Confirmatur, quoniam, *vt constat ex l. vltim. C. de verb. sig. iuncta glossa ibi verb. post eos*, in fideicommisso familiæ relicto, succedunt, qui sunt de familia tanquam cognati testatori eo ordine, quo eidem succederent ab intestato: ergo eodem modo in maioratu succedent institutori, qui proximiores ipsi fuerint in gradu, ac si eisdem succederent ab intestato.

Propter coniunctionem vnius quæstionis cum alia, dicendum primo loco est de fideicommisso familiæ relicto, non in modum maioratus, sed vt diuidatur ordine quodã semper inter proximiores in gradu de ea familia, ita vt à proximioribus in gradu deriuetur ad alios proximiores, modo disput.177. explicato. Quæritur verò, vtrum in eo fideicommisso succedere debeant proximiores vltimo possessori; an verò testatori, quando duo aliqui, aut plures, reperti fuerint, vnus proximior vltimo possessori, & alter testatori. Communior, vt videtur, doctorum sententia, *quam refert Molina lib. 3. de primog. c.6. nu.46. & quam refert ac sequitur Couar. de pract. qq. c.38. à n.1.* propter rationes propositas, asseuerat, succedere proximiores testatori, non verò vltimo possessori, quando aliud non constat de voluntate testatoris. Omnes enim consentiunt, in eiusmodi dispositionibus, semper ex ipsismet, attentis omnibus circumstantiis concurrentibus, expendendum esse, quæ fuerit voluntas disponentis; & quidem, si illa deprehendatur, sufficienterve colligatur, illi esse standum. Quando verò aliunde neutra pars deprehenditur, fuisse voluntatem illius, communior doctorum sententia, vt dictum est, asseuerat, succedere proximiorem testatori.

Contrarium verò affirmant alij quamplurimi, 1
quos Couar. vbi supra refert, & quos referunt ac sequuntur Molina vbi supra num. 74. & lib. 3. cap. 8. num. 1. & à num.

nu.11.Iul.Clarus 3. lib. senten. §. testamentum q. 70. n. 14. Gama decis.354.n.9. Aluar. Valaſ. de iure emphy. q. 50. nu. 34. nempe ſuccedere proximiorem vltimo poſſeſſori, eſto alius proximior ſit teſtatori.

Vt verò vtranque quęſtionẽ ſimul expediamus: Quod ad maioratus attinet, Couar. *c. 38. citato n. 6. & 10.* conſentit, ſuccedere in maioratu proximiorẽ vltimo poſſeſſori, tam in linea deſcendentiũ, quã, non exiſtentibus deſcendentib⁹, in linea tranſuerſali, admiſſa ſemper ea reprę ſentatione, tã in linea deſcẽdentiũ, quàm in trãſuerſali, quã lex 40. Tauri in prima, & in ſecunda ſui parte, admittit ac ſtatuit. Neq; ſucceſsionẽ in maioratibus legibus aliarum ſucceſsionum, etiam in fideicommiſsis familiæ relictis, ſtatutis, eſſe arctandam. Idem autor *ibidem n. 3. §. ſecunda concluſio* (*quem refert, & explicat Molina c. 9. citato n. 1. meritò affirmans, omnes in eo conuenire*) ait, ſi fideicomiſſum relictum ſit familiæ, atq; via recta deſcendat à teſtatore per lineam deſcendentium à filijs ad nepotes, & à nepotibus ad pronepotes, & ita in infinitum, verum eſſe in eo fideicõmiſſo, dum ita deriuatur, proximiorẽ vltimo poſſeſſori ſuccedere in eo, eſto ſit alius ꝓximior teſtatori. Quoniam fideicommiſſa deſcendentibus ab aſcendentibus relicta cum grauamine, vt alteri reſtituãtur ſemper habent eam tacitam conditionẽ, ſi ita grauatus ſine liberis deceſſerit, *iuxta l. cùm auus ff. de cond. & demonſt. l. cum acutiſſimi C. de fideicommiſ. l. generaliter §. cùm autem C. de inſtit. & ſubſt. & l. 10. tit. 6. dictumque eſt diſp. 190.* Quod verò attinet ad maioratus Hiſpanos, notiſsimum eſt, ſuccedere ſemper proximiorem vltimo poſſeſſori, eſto remotior ſit inſtitutori, ſeruato ſemper in hoc Caſtellæ regno, quoad lineam deſcendentium, ordine præſcripto *l. 2. tit. 15. part. 2.* & prima parte legis 40. Tauri; & quoad tranſuerſalem in ijs maioratibus, quæ regnum non ſunt, ſeruata repræſentatione, ſecunda parte legis 40. Tauri ſtatuta. Primũ probant apertè duo iura citata. Secundum verò, ꝙ ad regnũ attinet, probat perſpicuè lex 2. illis verbis. *Porro ſi todos fallecienſen* (deſcendentes ſcilicet ex vltimo poſſeſſore) *deue heredar el reyno el mas propinquo pariente*, eidem videlicet vltimo poſſeſſori, vt ex ſe, & ex contextus ordine liquet. Et quoniam primus regni inſtitutor fuit Reſpublica ipſa, & nõ Rex aliquis: vnde ibi non poteſt eſſe ſermo de propinquiori regni inſtitutore. Idem non minus perſpicuè probat lex *9. tit. 1. p. 2.* illis verbis: *o algunos de los otros, que ſon mas propinquos parientes a los Reyes al tiempo de ſu fallecimiento.* Hæc eadem iura idem probant de reliquis huius Caſtellę regni maioratibus, argumento à regno ad cæteros maioratus, tanquam ab exemplari & primo omnium, ad cuius normam cenſentur alij inſtituti, quando aliud non eſt expreſſum. Idem etiam probat ſecunda pars legis 40 Tauri, quæ inſuper ſtatuit, quanta nihilominùs repræſentatio in ea collaterali linea ſit admittenda. Rex item Sebaſtianus in Luſitania *l. 13. tit. 1. part. 6.* declarauit ac ſtatuit, vt in maioratibus, qui non eſſent de bonis coronæ regni (in illis enim ſolùm ſuccedunt filij maſculi vltimi poſſeſſoris, iuxta legem mentalem) ſuccederet proximior conſanguineus vltimo poſſeſſori, quando inſtitutor maioratus aliud non expreſsit. Sic enim lex illa habet. *Orde nou el Rey noſſo ſenhor, que de aqui em diante nos morgados, e benes vinculados de qualquer qualidade, ſucceda o parente mais chegado ao vltimo poſſuidor, quando o prime iro inſtituidor nano declarat, ou diſpoſer, em otra maneira. E na ſucceſſano dos biennes da coroa, nanno hauera lugar eſta ley, e ſe gardara a cerca diſſo a diſpoſicano das ordenacoanes e das doacones dos taes benes.*

Hæc ſententia, quæ communis eſt in maioratib⁹, vſuque in Hiſpanijs recepta, *vt referũt ac ſequũtur Molina de primog. c. 6. nu. 46. & lib. 3. c. 9. & Aluar. Valaſ. numer. 34. citato*, confirmatur à Molina in fideicomiſsis familiæ relictis, his ferè rationibus, paulò ampliùs à nobis corroboratis. Primò quoniã, ſi in maiorat⁹ ſucceſsione, aut in fideicõmiſſo familiæ relicto, attendenda eſſet proximitas, non cõparatione vltimi poſſeſſoris, ſed cõparatione primi inſtitutoris, aut teſtatoris, id ſanè ex cõmuniter euenientibus eſſet impoſsibie vt deprehẽderetur ac ſciretur; vel certè eſſet adeò difficile, vt moraliter loquẽdo, impoſsibile iure optimo poſſet appellari: quare id irratiõabiliter, ac perniciosè eſſet ſtatutũ; quod de nullo prudente ac probo inſtitutore eſt ꝓſumendũ: quo fit, vt, ad euitandum tantum abſurdum, credendũ non ſit, eam fuiſſe inſtituentiũ mẽtem, ſed ꝑ Epicheiam contrarium ſit arbitrandum & amplectendum. Quod autem id abſurdũ ſequatur, facilè patet, quoniã in maioratib⁹, aut in eiuſmodi fideicõmiſsis, inſtitutis retro à ducentis annis, aut ſupra, omnino ſciri non poteſt, quis proximior primo inſtitutori: eò quòd ad id neceſſe eſſet ſcire & cõputare generationes omnes, quæ ab illo, mediantibus ſingulis illius filijs, & mediãtibus alijs temporibus deſcendẽtibus, ꝓfluxerunt; quod eſſet impoſsibile pręſertim cùm, interim dum ſucceſsio eſſet per lineã directam ex vltimo poſſeſſore, ſuccederet ꝓximior in eo ordine vltimo poſſeſſori, eſto remotior eſſet à primo inſtitutore, vt dictum eſt, & ſolum quando eſſet tranſit⁹ ad collateralem (ꝙ longè rariùs euenit) eſſet facienda ſupputatio illa, vſq; ad primum inſtitutorẽ, vt intelligeretur, quis eſſet illi proximior: quod omnino eſſet impoſsibile. Et quãuis in his maioratib. qui de nouo inſtituuntur, interim dum nõ lõgius progrediuntur generationes, difficile nõ eſſet deprehẽdere, quis eſſet ꝓximior cõſanguineus primo inſtitutori; temporis tamen ꝓgreſſu, eſſet omnino ſimiliter impoſsibile; ac proinde abſurdum illud locũ habet in omnib⁹ maioratibus ac fideicommiſsis familiæ relictis. Et multo magis habet locum in fideicõmiſſis, in quib⁹ fideicõmiſſum ſemper diuiditur inter omnes, qui pares ſunt in gradu poſt vltimũ poſſeſſorẽ: qua de cauſa eſſe debent multi vltimo poſſeſſores, eò plures, quò lõgi⁹ progreſſę fuerint generationes: quare incipiẽdo à ſingulis, difficilius cõputarentur generationes, vt deprehẽderetur, quis, tanquã proximior cõſanguineus teſtatori, vnicuique eorũ ſuccederet, in portione eius fideicõmiſſi, quę ad ipſum deuẽit. Secũdò quoniã licet (quãdo fidecõmiſſum relinquitur familiæ exprimendo, vt ante omnes ſuccedãt in eo certi deſignati, & poſt eã ſuccedãt, qui ſunt de familia, nõ exprimẽdo, qui ante quos) ſuccedãt ex ijs, qui ſunt de familia, nõ qui proximiores ſunt illis deſignatis, ſed qui in primo, proximiori ve gradu ſunt teſtatori, *vt habetur l. cum ita legatur §. in fideicommiſſo ff. de leg. 2.* poſtea tamen ſuccedunt, qui ſunt de familia gradatim eo ordine, quo ſucceditur ab inteſtato, *vt habetur l. vlt. C. de verb. ſignif. & affirmant gloſ. §. in fideicommiſſo citato, verb. moreretur; & Doctores communiter*: in ſucceſsione autem in ordine ab inteſtato, ſemper attenditur proximitas comparatione vltimi poſſeſſoris. Tertio, quoniam eadem affectione, qua inſtitutor motus fuit, ad præferendum vltimum, aut vltimos poſſeſſores, cæteris, eſt præſumenda, vt cenſeatur alijs præferre qui fuerint proximiores vltimis poſſeſſoribus ſi aliud non expreſsit: quæ ratio concludit neceſſario in ijs, qui ab vltimo poſſeſſore, & ab inſtitutore, deſcendunt, *iuxta l. cùm auus, & alia iura ſupra ad hoc probandum citato*: in aliis vero ex quadam veriſimilitudine, & pręſumpta inſtitutoris voluntate, non modicum idem cõfirmat. Quartò, quoniam in feudo paterno, licèt non ſuccẽdant, niſi deſcẽdentes ex primo, cui conceſsũ eſt, *vt conſtat c. 1. de ſucceſſione fratrum*; in eo tamẽ ſucce-

dũt semper proximiores vltimo possessori, esto nõ sint proximiores ei, cui primò est concessũ, & à quo in reliquos est derivatum, vt *patet c.1. de natura succes. feud. & notant Tsernia, & alij, quos Molina c.9. citato n. 14. refert ac sequitur*: ergo idem erit in maioratibus ac fideicommissis familiæ relictis.

Ad primum argum. Ad primum ergo argumentum in cõtrarium cõcessa maiori, nempe maioratum, aut fideicommissũ, capi ab institutore, mediante tamẽ vltimo possessore, cuius verè fuit effectũ toto tempore; quo illud possedit, mentique ac voluntati institutoris esse standũ; neganda est minor, ad eum pręcisè effectũ de quo agim⁹. Eo enim ipso, quod institutor voluit talem maioratum, aut fideicommissum, esse vltimi possessoris quoad dominium, & ab eo deriuari, pręsumendum est, voluisse, vt ad proximiores illi⁹ deriuaretur, siue ipsi institutori proximiores etiam essent, siue nõ; pręsertim propter absurda grauia, quę sequerentur, si illud aliud intendisset, ac voluisset, vt explicatum est.

Secundum. Quod ad secundum argumẽtum attinet, obserua, glossam in eo §. *in fidei commisso, verb. & qui ex his, & post eam Couar. ca. 38. citato n. 3. vers. deinde, Molinam c. 9. citato n. 12. & plerosq; alios*, ita exponere eum paragraphum, quod quando testator reliquit fidei commissum familiæ, nominatis aliquibus, qui primò illud obtinerent, primò censerentur vocati illi nominati; deinde illi de familia, qui proximiores essẽt testatori tempore mortis illius; & tertio loco, *qui ex his* (proximioribus scilicet gradu testatori, vt ipsi exponunt) *proximo gradu procreati sunt*. Ego verò non ita intelligo eum paragraphum, sed vt dilucide, & absque vlla vi, illud exposuit in argumẽto proposito. Nempè, quòd primò censeatur vocati illi nominati; deinde verò, non successores eorum, sed qui sunt de familia defuncti tempore, quo ille mortuus est: & id planè significatur dum post illa verba; *aut post eos* (nominatos scilicet in particulari) *omnes extinctos*; subiungitur; *qui ex nomine* (id est, ex familia) *defũcti fuerint eo tempore, quo testator moreretur*. Deinde explicat Modestinus quo ordine familia defuncti cẽseatur à testatore post illos nominatos vocata, dicens, *aut* (id est, & admitti scilicet debent) *qui ex his* (non quidem proximioribus in gradu defuncto, vt glossa, & alij exponunt, siquidem nullos tales adhuc Modestinus expresserat; & quasi verbum, *ex his* significet parentes procreãdorum proximo gradu, & glossa intelligit, & exponit; sed *qui ex his* (id est, qui inter eos, qui sunt de familia) *proximo gradu* (testatori) *procreati sunt* (siue ab ipso institutore, siue ab alio) Atque cum textu ita exposito planè consentiunt verba illa, quæ in eo vlterius subiungũtur, *nisi specialiter defunctus ad vlteriores voluntatem suam extenderit*; id est, nisi specialiter testator voluerit vlteriores alios illis præferre. Itaque, nostra sententia, non distinguit Modestinus in eo euentu, tres grad⁹ vocatorum, vt volunt autores quos impugnamus, nempe nominatim vocatos & post, eos, proximiores in gradu testatori, & post hos, qui ex his, proximo gradu procreati sunt; sed distinguit duos solos priores gradus: quia solùm intendit docere, in eo euentu, post primos nominatim vocatos, non succedere proximos ipsis gradu, sed proximos gradu testatori. Qui autem vlteriùs succedant, non docet, sed intelligendum relinquit, ex alijs iuribus, quæ id explicant, *de quorum numero sunt l. peto. §. fratre ff. de leg. 2. & l. vlt. C. de verb. signif.* nempe succedere semper proximiores in gradu vltimis possessoribus, qui eo ipso censentur vocati, quod fideicommissum familiæ relinquitur, siue absolutè familiæ relinquatur, nullis in particulari nominatis, qui primò succedant; siue nominatis aliquibus (etiã posterioribus in gradu (qui primò succedãt & præferantur cæteris, vt in euẽtu eius. §. *in fidei commisso*, fit. Hinc intelliges, falsam esse opinionem Molinæ *lib. 1. de primog. cap. 5. numer. 27. a §. His tamen*, vbi longè aliter exponit §. *in fideicommisso*, quasi solus vnus gradus censeatur vocatus, quando fideicomissum relictũ est familiæ, neque est expressum relinqui, vt perpetuò in ea conseruetur (*atque hoc idem affirmat Ant. Gom. l. 40. Tauri numer. 43.*) exponit Molina, quod solùm succedant proximiores in gradu ab illis procreati, si illi alij non acceptaverint: secus autem si acceptaverint; quia tunc, inquit, in illis primis expirat fideicomissum. Item exponit, quòd succedatur tunc non fideicomissaria substitutione, sed vulgari. Sanè hæc falsa & commentitia sunt; destruũtque rationem fideicommissi, contra textum, qui fideicommissum illud appellat familię relictum: tunc enim non esset fideicommissum, sed legatum, additâ substitutione in illo vulgari. Contrariam autem sententiam affirmat communis doctorum sententia, *quam refert ac sequitur, Couar. de pract. qq. c. 38. num. 4. §. primum, & c. Ruinucius de test. §. 2. num. 7.* Imo contraria apertè colligitur ex *l. vlt. C. de verb. signif.* quæ docet, in fideicommisso simpliciter relicto familiæ, succedi gradatim; & vltra cognatorum testatori gradus, cõnumerantur duo alij generi scilicet, ac nurus & libertorum. Ad secundum ergo argumentum dicendum est, solùm probare, quando fidei commissum relinquitur familiæ cum ea limitatione, aut declaratione, vt nihilominus illo potiantur; primo quidem loco expressim nominati, post hos expressim nominatos nõ succedere proximiores ipsis in gradu; sed pximiores defuncto de familia, spectato tempore, quo defunct⁹ mortuus est: non verò probare, quãdo fideicomissum relictũ fuit familię absque aliqua limitatione, aut declaratione, aut quãdo regressum est ad proximiores testatori de familia, extinctis primo loco expressim nominatis, non succedere vlterius semper proximiores vltimo possessori: quod tamen erat pbandum, vt argumentum vim aliquã aduersus nostram sententiam haberet.

Ad confirmationem dicendum est, ibi solùm esse sermonẽ, quòd censentur vocati gradatim ad fideicommissum secundum ordinẽ successionis ab intestato, ita tamẽ, vt post omnes consanguineos & ordine vocatos, censeantur vocati gener, aut nurus, & post hos, liberti; eò quòd hi omnes de familia cẽseantur, vt ibi habetur. Cæterum is ordo intelligitur, vt sciatur qui primò illud fideicommissum accipere debeant statim post mortem testatoris. Et idem ordo intelligitur respectu vltimi possessoris, vt intelligatur qui illi, post quos, succedere debeãt in eo fideicommisso. Quo fit, vt semper respectu eius, à quo proximè fideicõmissum deriuatur in alios, atq; adeò respectu vltimi possessoris, succedant ij, qui proximiores illi sũt in gradu, iuxta ordinẽ, quo eidem succeditur ab intestato. Et eodem modo succeditur in maioratu; admissa tamen, aut nõ admissa repræsentatione formaliter, aut virtute, prout, iuxta iura, & mores diuersorum regnorum admittitur, aut non admittitur; & succedente semper vno duntaxat in maioratu, illo scilicet, qui iuxta eadẽ iura, ac mores diuersorum regnorum, ad eum vocatur. *Ad confirmat.*

Obseruat Molina *c. 9. citato nu. 21. cum alijs, quos citat.* Si quis probans, se esse cognatum vltimi possessoris maioratus (intellige; in certo gradu) asserat se esse proximiorem illi; eaque de causa ad se attinere maioratum illum, talis præsumitur; eaque de causa ad eum non pertinere probare, se esse proximiorem, sed ad alium pertinere probare, eũ non esse proximiorem. Arbitror tamẽ, si duo simul accedãt, quorum quiuis dicat, se esse proximiorem, tunc neutri tradẽdum esse maioratũ, nisi prius probetur, quis eorum sit proximior. 2

Circa fideicõmissum familiæ relictum contro- *Quæstio.*

uersunt

uertunt, etiam doctores, num in eo locum habeat repręsentatio de iure communi statuta, ita scilicet, vt in eo filij fratris prædefuncti, esto distent plus vno gradu, quam ipsorum patrui, succedant simul cum patruis, sed per stipitem repræsentando personam patris defuncti, atque adeò in portione eius fideicommissi, in qua pater, si superstes esset, succedere debebat. Glossa *l. cùm ita legatur §. in fideicommisso, verb. proximo ff. de leg. 2.* affirmanter respondet, eam sequuntur plurimi, *quos referunt ac sequuntur Couar. de pract. qq. c 38 num. 5. & Molina lib. 3. de primog. c. 6. n. 44. & c. 7. num. 20.*

Argumentū Argumentum, cui hæc opinio nititur, & cui Molina *n. 20. citato* ait non posse reddi congruū respōsum, est. Quod in fideicōmisso familiæ relicto, eo ordine succeditur testatori, & post eum vltimis eiusdē fideicommissi possessoribus, quo succeditur descendētibus ab intestato, *vt colligitur ex l. vlt. iuncta glossa ibi verb. post eos C. de verb. signifi.* sed in successione ab intestato datur de iure cōmuni repræsentatio, vt cū patruis succedāt filij fratris prædefuncti, *vt disp. 626. dictum est*, ergo in successione in fideicōmisso familiæ relicto, ea repręsentatio est admittēda.

Couar. n. 4. citato multos euētus excipit, in quibus in eo fideicommisso ait, repræsentationē locū nō habere; quos latè ibi disputat. Peralta verò §. *in fideicommisso citato*, censet, in fideicommisso vniuersali familię relicto, eò quòd hæreditas sit, admittēdā esse repræsentationē: secus verò in particulari; propterea quòd hæreditas non sit, sed legatum eo modo familiæ relictū. Molina tamen *in calce n. 20. citati*, etiam in fideicommisso particulari eā admittendam arbitratur: quoniam inquit, etiam in fideicommisso particulari succeditur *ex l. vlt. C. de verb. signif.* eo ordine, quo succeditur descendentibus ab intestato. Vnde *c. 6. n. 44. citato*. inter alios euent⁹, in quibus ait, admittendā esse repræsentationem extra hæreditatē, stante in iure communi, hunc cōnūerat. Quia vero Molina de numero eorū autorum est, qui censent, stando in iure communi, etiā quando filij diuersorum fratrum prędefunctorum succedūt patruo ab intestato sine alijs patruis, fratribus eiusdem defuncti, locum esse repręsentationi; admonet *c. 7. citato n. 21.* de iure hui⁹ regni, quia filij diuersorum fratrum in linea collaterali solum succedunt patruo defuncto in capita, quando sine alio superstite illi succedunt *iuxta l. 5. tit. 13. part. 6. vt disp. 626. dictum est*, eodem quoq; modo de iure huius regni succedere in eiusmodi fideicommisso familiæ relicto: secus autem de iure communi, vt ipse arbitratur. Nos verò contrariū asseruimus esse verum de iure communi *disp. 626. citata, & alibi.* Idem autor rectè *in prin. nu. 20. citati* admonet, in fideicōmisso familiæ relicto, non in modum maiorat⁹, vt indiuisum ad vnum tantum deueniat, sed vt diuidatur inter eos, qui in eodē gradu ꝓximiori testatori, aut vltimo postea possessori, fuerint reperti, locum non habere in hoc Castellæ regno tantā illā repræsentationē, quanta l. 40. Tauri in maioratib⁹ statuta est, sed solum eam, quæ de iure cōmuni est sancita in hæreditatibus ab intestato. Lex enim illa Tauri solum statuit eam repræsentationem in successione in maioratu, vt constat ex illis verbis eiusdem legis. *En la succession del mayorazgo.*

3 Contrariā sententiam, ꝙ scilicet in fideicommisso familiæ relicto locus non sit repræsentationi, nō solum si sit fideicommissum particulare, de quo est sermo §. *in fideicommisso* citato, quippe cum sub titulo *de leg. 2.* & non sub titulo *ad Trebellianum*, textus ille collocetur, sed etiamsi sit fideicommissum vniuersale, asseuerant plerique alij *quos referunt. Cou. numer. 4. citato, & Molina num. 20. citato, & quos refert ac sequitur Aluar. Valas. de iure emphy. q. 50. à n. 29. & quoad fideicommissum vniuersale nu. 42.* quam omino amplectendam censeo. Tam multi verò autores, ꝓ vtraq; sentētia citantur, vt nō facilè discernas, quę earū sit communior. Ratio autē nostrę sēntentię est, quoniam fictio repræsentationis solū est admittēda, quatenus in iure concessa reperitur: de iure autē cōmuni non reperitur concessa extra hæreditates: qua de causa in fideicommisso particulari nulla ratione est concedēda. Licet autem repręsentatio de iure communi cōcessa reperiatur in hęreditatib. sanè id solum est, vel ad succedēdum ab intestato, vel ad succedēdum ex testamēto, quoad portionē legitimā filiis debitam: sin. aliquis filiorum moriatur ante patrē, aut matrem, sobole relicta, ea soboles repręsentat talem filium ad obtinēdam eam portionē, quæ illi, si superstes esset, deberetur, æqualiter diuidendam inter filios ipsius, nepotes aui, aut auiæ, qui testati fuerint. Si autem aliquis ex eiusmodi nepotib. sit etiam mortuus, sobole relicta, filij huius nepotis, pronepotes testatoris patrem suum etiam repræsentant, vt obtineant portionem inter ipsos æqualiter diuidendam, quam pater ipsorum in bonis proaui sui erat obtenturus, & ita consequenter. Cæterum, ꝙ in portione, de qua testator liberè poterat disponere etiamsi illā titulo hęredis relinquat, detur in iure repręsentatio, inauditum profectò est, minimeq; proinde admittendum, interim dum nō est sancitum: in quo sensu vera est opinio Ant. Gom. *l. 8. Tauri nu. 17. & aliorum, quos citat*: tale autem est fideicommissum vniuersale, de quo loquimur, vt si aliquis de portione, in qua non est debita portio legitima, sed liberè potest disponere, relinquat hæredem familiam suam, fideicommittendo, vt à proximiorib. cōsanguineis de familia ordine quodam deriuetur semper in familia: aut si aliquis, nō habēs descendentes, neq; ascendentes, relinquat familiā patris, aut fratris sui, hæredē in omnib. suis bonis grauando, vt semper à proximiorib. de familia deriuentur in alios, interim dum familia perseuerauerit; tunc vtique in eiusmodi hæreditate locum nō habet repræsentatio, nisi testator exprimat velle, vt ita in eis bonis succedatur, vt descendentes repræsentent suos ascendētes vsq; ad talem, vel talem gradum in linea descendētium, aut etiam trāsuersalium. Ratio autem est, quoniam, vt dictū est, inaudita est in iure repræsentatio in tali hæreditate. His accedit, quamuis fideicommissum hæreditas sit, comparatione primi instituti; grauati restituere hæreditatem, non tamen ita propriè esse hæreditatem respectu sequentium: neque vllam mētionem in iure esse, ꝙ in fideicommissariis substitutionib. sit locus repræsentationi. Accedit etiam repræsentationē fictionē esse: fictiones verò locum nō habere in fideicommissis, *argum. l. fideicommissū ff. de condit. & demonst. & l. Statius §. vlt. ff. de iure fisci.*

Ad argumentū in contrariū dicendum est, ibi, explicato, qui in familia cōprehendantur, cōprehēdiq;, vltra ꝓpinquos, generum & nurum, atq; libertos, doceri, in fideicōmisso familiæ relicto succedi gradatim, ita, vt post cōsanguineos omnes de familia, succedāt gener & nur⁹, & post hos, succedāt liberti. Glossa verò ibi *verb. post eos*, sic ait. Et nota, primò vocari liberos, secundò parentes, tertiò collaterales, quartò generum, & nurum, quintò libertos. Ac sanè textus solos tres gradus distinguit, nēpe, vt, ante generū & nurum, succedant cognati, & post generū, & nurum, succedant liberti, & id appellat gradatim. Quo autem ordine succedere debeant cognati inter se, id nō explicat, sed supponit id intelligi ex alijs iurib⁹, nempe ex *l. cū ita legatur §. in fideicōmisso, ex l. peto §. fratre ff. de leg. 2.* vbi habetur, propinquiores in gradu testatori, seu de familia, Ad Argumentum. cui le-

cui legatum relinquitur, succedere primo loco, & deinde deriuari ordine graduum: vbi nulla est mētio de repræsentatione. Quòd autem descendentes præponantur ascendentib. testatoris, & ascendētes collateratibus, & quod in singulis his lineis semper proximiores testatori, aut, post mortem testatoris, proximiores vltimis possessorib. præponātur remotiorib. in gradu, id supponit ille text⁹ intelligi ex alijs iurib. quę eum ordinem successiōis præscribūt in hæreditatib. ab intestato, & ex parte alligant testatores ad eundem ordinem seruandum. Vnde nihil de repræsētatione formaliter, aut virtute in successione in fideicomisso relicto familię, eo in textu statuitur. Adde textum illum conditum fuisse ante iura authenticorū. quando nulla erat repræsētatio in linea collaterali: & extra hęreditates, neq; in authēticis, neq; ante authētica, est vlla repræsentatio statuta: quare ex eo textu nō colligitur repræsētatio in fideicommissis familiæ relictis. Neq; ex eo, q text⁹ ille præscriberet expressè successionē gradatim in singulis illis trib⁹ lineis cognatorū familiæ, comparatiōe fideicommissi familiæ relicti, sequeretur, introducere repræsentationē, ita vt, qui de inferiori gradu essent, succederēt simul per repræsentationē in eo fideicommisso, cum his qui de superiori, & proximiori gradu sunt: quin potiùs contrarium colligeretur, nempe eos, qui de inferiori gradu sunt, nunquā succedere in eo fideicomisso, nisi post mortē eoru, qui essēt de superiori gradu: alioquin successio non esset simpliciter gradatim. Ad argumētum ergo in forma, negāda est maior, si intelligatur per omnia eodē modo succedi in fideicōmisso familię relicto, atq; succeditur ab intestato in hęreditatib⁹ post iura authēticorū: cōtrariū proximè est à nobis satis perspicuè ostensum.

SVMMARIVM.

1 *In successione maioratuum huius regni ante omnia standum est dispositioni expressæ institutoris, aut quam, semoto omni dubio, ex cōiecturis intelligitur intendisse, præponendaque est dispositioni legis 40. Tauri. In dubio verò dispositioni eius legis est standum.*

2 *In successione maioratuū huius regni, cùm ex dispositione legis 40. Tauri, licet masculi excludant fœminas eiusdem gradus, non tamen excludant fœminas anterioris gradus, esto in eo sit solùm per repræsentationē, vtiq; clausula institutoris, quòd masculi excludant fœminas, aut fœminis præferantur, nisi aliud exprimatur, nihil mutat de dispositione legis 40. Tauri.*

3 *Clausula, quòd semper succedat proximior cognatus, nihil derogat dispositioni eiusdem legis 40. Tauri.*

4 *Idem de clausula, quòd succedant cognati seruata gradus prærogatiua: nisi enim adsint cōiecturæ aliæ, quæ contrarium omnino persuadeant, non censetur exclusa repræsentatio lege 40. Tauri disposita.*

5 *Idem de clausula, succedat maior natu, etiamsi addat qui repertus fuerit tempore mortis vltimi possessoris.*

EXPONITVR POSTREMA PARS legis 40 Tauri circa successionem in maioratibus ex præscripto illos instituentium. Disp. 629.

CVM lex 40. Tauri modum successionis in maioratibus, quoad descendentes ex vltimo possessore, in prima sui parte statuisset: & in secunda, quoad collaterales illi; & quousq; repræsentatio in vtraque linea, formaliter, aut virtute, locum haberet, *vt disput. 626. & disp. 627. relatum, explanatūque* est; protinus in tertia ac postrema parte subiecit, illa omnia locum habere, ac intelligenda esse. *Saluo si otra cosa estuuiere dispuesta por el que primeramente constituyo y ordeno el mayorazgo: que en tal caso mandamos, que se guarde la voluntad del que lo instituyo.*

1 Hinc cōstat, ad intelligēdum ac iudicandū, quis succedat in maioratu aliquo, ante omnia inspiciēdam, consulendamque esse, institutionem ipsam, atque ex ipsa si quid in ea dispositum apertè compeRiatur, id præcipuè esse iudicandum. Quādo verò aliter in ea non fuerit compertum dispositum, standum est dispositioni legis 40. Tauri. Vt tamen in maioratu aliquo, propter dispositionem institutoris, discedendum sit à dispositione primæ aut secundæ partis, legis Tauri circa successionem & repræsentationem in ea statutam, necesse est, vt ex ea institutione constet absque dubio, institutorem aliud instituisse ac voluisse: in dubio namque dispositioni legis Tauri erit stādum. Et quidem, quādo expressis verbis aliud maioratus institutor, disposuit, ei dispositioni est standum, vt omnes consitentur, & lex Tauri statuit. Quando verò ex dispositione ipsa institutoris, coniecturæ sunt aliud voluisse atque intendisse, quam habeat lex Tauri; attamen dispositio non est omnino expressa, licet Molina *li. 3. de prim. c. 8. à n. 1.* longā ea de re texat disputationem, paucis cum eodem autore, & cū alijs, quos citat, est dicendum. Si coniecturæ ex ipsamet dispositione sint tales (etiamsi extrinsecus alijs coniecturis adiuuentur) vt, semoto omni dubio, securè intelligatur, id institutorem intendisse, ac voluisse, standum tunc esse eius ita perspicuè coniecturatæ voluntati, ac dispositioni, posthabita ea in parte dispositione legis Tauri. quoniā tunc verè dicitur, id disposuisse ac voluisse. *Cocnit Gama dec. 51. n. 8. multis id confirmans.* Si verò coniecturæ nō sint tales, quæ omne dubium semoueant, tunc, posthabitis eis verisimilibus ac probabilibus coniecturis, standum est dispositioni legis Tauri. *Consentiunt Greg. Lopez l. 3. tit. 13. par. 6. verb. mugeres, col. 7. prope finem vers. idemq; dicēdum est, & Couar. de pract. qq. c. 38. in calce n. 10.*

Dubium est, vtrū si quis in institutione maioratus excludat fœminas propter masculos, censeatur derogare legi 40. Tauri. quatenus statuit, quod, si superstes sit filia vnica primogeniti, præmortui ante patrem possessorem maioratus, neptis excludat patruum à successione maioratus aui: ita scilicet, vt vi illius alterius institutionis, qua masculi præferuntur fœminis, sit contrarium dicendum; nempe patruum illum excludere eam neptem in successione eius maioratus, ac proinde, quòd ea institutio deroget ea in parte dispositioni legis Tauri, quæ, quoad id, originem traxit ex *l. 2. tit. 15. part. 2.* quę idem de successione in hoc Castellę regno statuerat.

Vt, quid sentiam⁹, melius intelligatur, obserua. Nos non loqui stando præcisè in iure communi, in quo facilè ex dictis disputationibus pręcedentibus, constat, diceturque etiam in sequentibus non esse repræsentationem, etiam virtute, in successione maioratuum, eo quòd hæreditates non sint, ac proinde, nisi aliud peculiariter sit dispositum in ipsa maioratus institutione, patruus excludet, non solum nepotem, sed & nepotem procreatum ex filio primogenito possessoris maioratus prædefuncto. Idem etiam dicemus esse in maioratibus Lusitaniæ, eò quòd in eo regno nulla peculiaris repræsētatio, etiā virtute, sit statuta, sed stetur ea in parte iuri comuni. Solū ergo quęstio illa locū habet in hoc Castellę regno, nū vi illi⁹ institutionis, cēseatur derogatū ea in parte legi 40. Tauri, & legi 2. citatæ.

2 Obserua deinde, q cū vi earum duarum legum, mascul⁹ in hoc Castellę regno excludat fœminam, etiam maiorē natu, in eadē linea & gradu, etiāsi nihil exprimatur in institutione aiorat⁹: sec⁹ verò fęminā existentē in priori linea, aut in anteriori gradu eiusdem lineæ, vt disputationib⁹ præcedentib⁹ expla-

explanatũ est; & clausula illa, quòd masculi excludant fœminas; aut præferãtur fœminis, eas omnino non excludat, sed solùm significet, masculos illis præferri; tenui meo iudicio, nisi in maioratus institutione aliquid reperiatur, vnde absq; dubio intelligatur, institutorem intendisse, vt masculi, etiã ex vlteriori gradu ac linea, fœminas excludant, non censerentur, vi eius clausulæ, plus exclusæ, quàm lege Tauri propter masculos exclusæ comperiantur; præsertim, cùm, vt paulò antea dictum est, in qualicunq; dubio, an institutor sua institutione derogare intenderit legi Tauri, standũ sit dispositioni eius legis, nec censendum sit illi esse derogatum.

His ita constitutis, dicendum est *cum Molina vbi supra n. 7. & cum aliis, quos citat.* Si ex institutione ipsa maioratus absq; dubio intelligatur, institutorẽ excludere intendisse fœminas propter masculos, etiã vlterioris gradus ac lineæ, tunc patruum illum excludere eam neptem, quoniam sufficienter ea institutione intelligitur derogare intendisse ea in parte legi 40. Tauri: lex autem ea Tauri in postrema ipsius parte statuit, vt quando institutor maioratus id disponit, stetur eius dispositioni ac voluntati, nõ verò legi ipsi. Consentit cum assertione hac *c. 1. de eo, qui sibi, vel hæredibus suis*: tum in antecedentibus, tum etiã ibi. *Non enim patet locus fœminæ in feudi successione, donec masculus superest, ex eo, qui primò de hoc feudo fuerit inuestitus.* Si verò ex institutione solùm intelligatur, institutorem voluisse excludere fœminas propter masculos, sed non perspicuè propter masculos alterius lineæ ac gradus, tunc standum erit dispositioni legis Tauri: eò quòd illi non derogetur tali dispositione, ac proinde neptis præfertur in eo euentu patruo. *Iuxta hæc intelligendi sunt Cou. de pract. qq. c. 38. n. 8. Greg. Lopez l. 3. tit. 13. part. 6. verb. mugeres, col. 7. & Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 62. & 63.*

Dubium deinde est, si institutor maioratus disposuit, vt semper maioratus deueniret ad proximiorem cognatum, vtrum per eam clausulam derogasse censeatur legi 40. Tauri, vt patruus, tanquam proximior possessori, præferatur nepoti, filio filij antea defuncti ipsius maioratus possessoris, & vniuersim, vtrum per ea verba censeatur derogasse repræsentationi omni formaliter, aut virtute, de qua sermo est eadem lege 40. Tauri Molina *c. 8. citato, num. 11. ait*, multos ex scribentibus dicere solere, per ea verba excludi repræsentationem.

Argumentum. Quod confirmant ex *l. si libertus prætẽrito §. vlt. ff. de bon. libert.* vbi habetur, si patronus mortuus est, relicto vno filio, & ex alio antea defuncto, relictis duobus nepotibus, & postea libertus moriatur ab intestato, tunc hæreditatem liberti pertinere totam ad filium patroni, quia pertinet ad proximiorẽ hæredem; non verò partem illius pertinere ad duos illos nepotes; si verò patronus mortuus sit sine filijs, cæterùm relicto nepote vno ex vno filio defuncto, & ex alio relictis duobus, postea q; libertus ab intestato moriatur, succedere in ea hæreditate æqualiter, & per capita, omnes illos nepotes. Vbi vides, quia hæreditas illa pertinet ad proximiorem, aut proximiores, descendentes ex patrono, locum non esse repræsentationi. Atq; Cou. *c. 38. citato n. 4. §. 3. ad intellectũ*, & multi alij ex ijs, qui affirmant, in fideicommisso familiæ relicto locum esse repræsentationi, excipiunt, nisi testator dixerit, vt succedat proximior in gradu, quia tunc, inquiunt, intelligendum est, de proximiori simpliciter: non verò per fictionẽ repræsentationis: præsertim cùm (vt Couar. ait) dubio non careat ea opinio, quæ affirmat, in tali fideicommisso locum esse repræsentationi. Eam verò suam sententiam confirmant hi doctores ex l. si libertus citata. Nos verò iam supra disputatione præcedente perspicuè ostendimus, in fideicõmisso familiæ relicto locum non esse repræsentationi, neque in euentu, quem hi doctores excipiunt, neq; in quocunq; alio, quando testator repræsentationem perspicuè nõ introduxerit. Idem supra diximus de successione in maioratibus, stando in iure cõmuni, atq; in Lusitania. Quare proposita quæstio solũ habet locum in hoc Castellæ regno, supposita l. Tauri, & *l. 2. tit. 15. part. 2.* Atq; in hoc regno, mihi probatur opinio Molinæ vbi supra, quod scil. per ea verba 3
non censeatur derogatum legi Tauri. Quoniam ea verba intelligenda sunt iuxta id ius regni, nempe de proximo cognato, iuxta ordinem in hoc regno præscriptum ad succedẽdum in maioratibus, & de proximo, saltem per repræsentationem, iuxta eandem regni dispositionem. Et quoniam frequentissima est, & erat ante legẽ Tauri, appositio verborũ in institutionib. maioratuũ: quare, si illa derogaret dispositioni legis Tauri, frustranea maxima in parte ea lex redderetur: Deniq;, quoniam vt minimum est dubium, num institutores maioratuũ eis verbis derogare intẽdant legi 40. Tauri: vt autem dictum est, in dubio standum est dispositioni illius legis.

Ad textũ in lege si libertus, quamuis aliter Molina respondeat, in promptu sanè est legitima respõsio. *Ad argumentum.* Quòd de iure cõmuni solùm reperiretur repræsentatio introducta, descendentium comparatione ascendentiũ, aut de iure authenticorum filiorũ fratris, præcise ad succedendum patruo, fratri patris ipsorum prædefuncti; libertus verò, neq; est ascendens comparatione descendentium patroni, neque collateralis: eaq; de causa in successione ab intestato hæreditati illius, qua succedunt descendẽtes patroni præmortui, locũ nõ habet repræsentatio; atq; hæc est ratio, quare in eo textu meritò dicitur, solũ existere hæredes liberto ab intestato proximiores in gradu patrono defũcto, absq; vlla repræsẽtatione.

Dubiũ item est, num, si maioratus institutor vocet ad eum cognatos suos, additis his verbis, salua gradus prærogatiua, cẽseatur derogasse legi 40. Tauri, ita vt neq; ex linea descendentiũ, seu primogenitorum, nepos possessoris maioratus ex filio primogenito defuncto, excludat patruum, neq; ex linea collaterali, filius fratris maioris natu, excludat patruum. Partem affirmãtem suadere videtur, quòd verba illa significant, debere succedere proximiorẽ in gradu, & excludere reliquos, absq; vlla repræsentatione, vt patet ex authentica *defuncto* C. *ad Tertul.* vbi id ea verba significant. Tametsi in eo loco sit sermo de linea ascendentium, in qua locum nõ habet repræsentatio; neq; aliud ibi videantur ea verba significare, quàm quòd dum est proximior in gradu defuncto sine liberis, vt pater, & non existit mater, excludat auos maternos, tanquam proximior in gradu defuncto: & similiter, quando est mater, & non pater, excludat auos paternos: quando verò mater, & pater, defuncti sunt, si ex vna parte sit vnus tantùm auus, & ex alia sint duo, qui sunt omnes pares in gradu, omnes quidem succedunt, sed vnus accipit dimidium hæreditatis, & duo alij alterum dimidium, inter se æqualiter diuidendum, vt in authentica disponitur. Ex ea autẽ authentica Couar. *c. 38. citato n. 4. §. 4. vbi*, asserit, quamuis (ex ipsius sententia) in fideicommisso familiæ relicto locus sit repræsentationi; si tamen à testatore apponantur ea verba, salua gradus prærogatiua, locum non habere repræsentationem. At verò Aluar. Valasc. *q. 90. citata n. 37.* cum Peralta, non immeritò eum, & reliquos eiusdem opinionis, redarguit, quod *l. cùm ita legatur §. in fideicommisso, & l. peto §. fratre ff. de leg. 2.* virtute ea verba apponantur, dum dicitur, & exponitur, vt succedat proximior in gradu, quod idẽ est ac saluari gradus prærogatiuam. Idem Aluar. Valasc. ibidem ait, in fideicommisso familiæ relicto, & in institutione maioratus, si apponantur ea verba, salua gradus prærogatiua, locum nõ esse repræsentationi, & idem affirmant alij, *quos Molina vbi supra n. 16. refert.* Cæterùm obserua, Aluarum Valasc. non loqui in hoc Castellæ regno, posita dispositione, *l. 2. tit. 15. part. 2.* & legis 40. Tauri: sed loqui stando in

do in iure communi, atque in Lusitania, vbi ipse merito censet, in fideicommisso familiæ relicto; & in maioratu, etiam non appositis eis verbis, locum non esse repræsentationi: quia tamen multi contrarium affirmant, tum in fideicommisso familiæ relicto, tum etiam in maioratu, ait, si apponantur ea verba, excludi dubium, atque, etiam doctores contrariæ opinionis, in rebus ita dubijs teneri dicere, tunc non esse locum repræsentationi.

Molina *vbi supra n.*17. propendet ac censet, non sine formidine partis oppositæ, in maioratib. huius Castellæ regni, etiamsi ea verba apponantur, nihil derogari dispositioni legis 40. Tauri. Et, quamuis ipse vniuersim de successione in maioratib. loquatur, mihi eius sententia vera simpliciter videtur in maioratib. huius Castellæ regni. Quoniam de iure huius regni *l.2.tit.*15.*part.*2.& *l.*40. Tauri, linea primogenitorum præfertur cuicunque alteri lineæ, etiamsi, propter mortem antecedentium primogenitorum, is, qui superstes ex illis manet, longiùs distet gradu ab vltimo possessore, quàm alij ex reliquis lineis: quare is seruata prærogatiua graduum eius lineæ, quę cæteris lineis præfertur, succedit vltimo possessori, esto, habita ratione solius gradus, & non lineæ, alius sit proximior in gradu eidem vltimo possessori. Item, quoniam quando de iure cõmuni, aut alicuius regni, locum habet repræsentatio, sanè gradus pręrogatiua seruatur succedendo, repræsentando ita gradum superiorem, ac proximiorem vltimo possessori, ex priuilegio & dispositione eius iuris: licet enim simpliciter gradus prærogatiua non seruetur, seruatur tamen per repræsentationem, atque iuxta dispositionem eius regni, quod sufficit. Quarè, cùm, modo explicato, intelligi possit ea dispositio instituentis maioratum, vt non discordet à dispositione legis 40. Tauri, & in qualicunq; dubio an institutor maioratus discordare voluerit à dispositione legis 40. Tauri, non sit ab ea recedendum, vt supra dictum est; consequens profectò est, vt propter sola illa verba, nisi adsint aliæ circumstantiæ & coniecturæ, quæ simul persuadeant contrariam fuisse mentem institutoris maioratus, recedendum non sit à dispositione legis 40. Tauri.

5 Ex eo itẽ, quod institutor maioratus dixerit, succedat filius meus maior natu, certè, nisi adsint alia, vnde intelligatur, intendisse pręferre filium quemcunq; suũ, qui repertus fuerit tempore mortis suæ, nepoti ex primogenito antea defuncto: nõ est censendus in hoc Castellæ regno eum prætulisse nepoti illi, contra dispositionem legis 2.*tit.*15.*part.*4.& leg. 40. Tauri, *vt bene ait Molina vbi supra n.*19. Quoniam filius maior natu, & primogenit⁹, idẽ sunt. Et quoniam non est certum (imò cõtrarium verisimilius) intendisse eis verbis præiudicare iuribus illis: si .n. id intendebat, magis perspicuis verbis efficere id debebat: vt autem sæpius dictum est, in dubio standum est in hoc regno dispositionib⁹ illorũ iurium.

Vtrum autẽ, si maioratus institutor dixit, succedat filius, qui maior viuus mãserit tempore mortis vltimi possessoris, censendũ sit voluisse præiudicare eisdem iurib. præponereq; filium secundò natũ superstitẽ, nepoti ex primogenito possessoris antea defuncto? Quęstionẽ disputat Molina *vbi supra n.*20. multis pro vtraq; parte citatis doctorib⁹; qui tamẽ, si legantur, non disputant quęstionẽ attentis legib⁹ huius regni, sed stando in iure cõmuni. Imò Panor. & alij, loquentes de maioratibus huius regni ante legem 40. Tauri attenta *l.*2.*tit.*15.*part.*2.& consuetudine hui⁹ regni, vt, mortuo primogenito, relicto filio, aut filia, is, aut ea, succedat, excluso patruo, partẽ negantẽ definiunt, nempe eis verbis nõ intelligi derogare iuribus & consuetudini huius regni. Molina quæstionẽ non definit: eò q; dicat, causam grauẽ ea de re tunc pendere. Satis verò videtur pendere in partem negantem, q̃ secundo loco confirmat. Et pro qua citat *l.*2.*tit.*15.*p.*2. quę cum in Castellę regno, & consequenter in alijs Castellanis maioratib. dicat succedere primogenitum post mortẽ patris, addit defuncto primogenito ante mortem patris, succedere filium ab eo primogenito relictum, aut filiam, in patris defectum. Ego in eandem sententiam inclino in hoc Castellæ regno positis iuribus citatis, & consuetudine illius, nisi ex circumstantijs alijs absque dubio intelligatur, intendisse præponere filium secundo genitum nepoti ex primogenito, & præiudicare ea in parte iuribus citatis. Ducor tum propter illa verba ex l. 2. relata. Tum etiam, quoniam verba illa institutionis, iuxta iura citata, & consuetudinem huius regni, intelligi optime possunt, de filio maiori, qui tempore vltimi possessoris viuus remanserit, in se, aut in sobole legitima ab eo relicta, quæ locum illius subit ex dispositione eorum iurium in hoc regno. Tum denique, quoniam in qualicunque dubio, an institutor maioratus intenderit præiudicare iuribus huius regni, non est ab eis recedendum, vt dictum est.

Concinit, quod Couar. aduersus Bart. & quosdã alios definit *c.*38.*citato n.*11. Nempe, si institutor maioratus dicat, succedat filius primogenitus, & post eum secundò genitus, mortuo primogenito ante vltimum possessorem, relicta sobole, non præponi filium secũdò genitum, soboli primogeniti defuncti: Quoniã, si maioratus institutus sit ab ascendente, habet institutio eam cõditionem tacitam, si primogenitus sit mortuus sine liberis, *ex l. cùm auus ff. de cond. & demonst. ex l. cùm acutissimi C. de fideicommissis, ex l. & generaliter §. cùm autẽ C. de instit. & substit. & ex l.*10. *tit.*5.*p.* 6. Et quoniam, si primogenitus obtinuisset maioratum, post eum obtineret eundem maioratum proles ipsius, & nõ frater ipsius secundò genitus: quoniam in primogenito intelligitur ipse, & soboles ipsius: quare simili modo intelligetur ipse, & soboles loco ipsius, si ipse sit defunctus, attentis dispositionibus huius regni, quæ eum successionis modum statuunt, quando maioratus institutor aliud manifestè non exprimit: idq; locum similiter habet in hoc regno, etiam in successione in linea collaterali. Obserua tamen, priorem rationem Couarruuiæ nõ multum vrgere, iuxta expositionem, quam eis iuribus cum Acosta disp. 631. tredemus.

SVMMARIVM.

1. *In maioratibus Lusitaniæ subiectis legi mentali, locũ non habet repræsentatio, sed patruus excludit nepotem ex primogenito antè defuncto. Nisi aliud expreßè concessum sit à Rege in donatione eorum bonorum.*
2. *Filia an in eisdem maioratibus præponi debeat nepoti.*
3. *In eisdem maioratibus nepos maior natu ex filio minori natu, præfertur nepoti minori natu ex filio maiori natu.*
4. *Donatio descendenti possessoris maioratus de bonis coronæ regni legi mentali subiectis, quousque valida, & quædam circa hæc.*
5. *In eisdem maioratibus si filius primogenitus moriatur in bello, relicto filio, nepote vltimi possessoris, talis nepos præfertur patruo.*
6. *Quando pater & filius primogenitus eodem bello, aut ex eadem ruina pereunt, quis succedat in maioratu. Et in dubio, quis prior censeatur perijsse.*
7. *Eorundem maioratuum licèt incapaces sint initiati ordinibus sacris, religiosi, aut alia de causa exempti à regia iurisdictione, filij tamen eorum legitimi, in successione auo vltimo possessori, præferendi videntur patruo.*

IN SVCCESSIONE IN MAIOratibus de bonis coronæ regni Lusitani iuxta legem mentalem, an locum habeat repræsentatio, præferendusque sit nepos patruo, an è contrario. Disput. 630.

Dicen-

Dicendum est nunc de successione in maioratibus Lusitanis. Et primò in maioratibus de bonis coronæ regni, deinde in maioratibus de bonis patrimonialibus, & tertiò in ipso Lusitano regno: duæ enim priores disputationes, aditum faciliorem, ac lucem præbebunt ad tertiam faciliùs ac dilucidiùs expediendam. Quæ autem sit lex mentalis, & qui sint maioratus de bonis coronæ Lusitani regni iuxta eam legem instituti, disput. 576. explanatum est.

Quòd in eiusmodi maioratibus de bonis coronæ regni locum habeat repræsentatio, sitque proinde præferendus nepos vltimi possessoris, filius ex primogenito defuncto, patruo, filio secundò genito eiusdem vltimi possessoris, suaderi potest. 1. Argum. Primò, quoniam ante eam legem mentalem, multa de eiusmodi bonis ex corona regni donatis, deferebantur iure hæreditario, tanquam bona vi præcedentium donationum effecta patrimonialia donatariorum, successorumque eorundem donatariorum, vt ex discursu eiusdem legis constat: non est ergo verisimile, autorem eius legis, alligando illa vinculo maioratus, voluisse auferre repræsentationem, quoad successionem in illis: præsertim cùm Lusitaniæ regnum à Castellæ regno sit deriuatum, prouinciaq; illa subiecta antea quàm lex illa mentalis conderetur, lege & moribus in Castellano regno esset receptum, vt instar ipsius regni, in reliquis maioratibus, nepos ex primogenito defuncto præferretur patruo, *vt testatur l. 2. tit. 15. part. 2.* quare verisimile potiùs est, Ioannem primum, autorem illius legis, iuxta modum successionis in maioratibus in vicino regno Castellæ, eos maioratus instituisse. Maximè cùm credendum non sit, ea sua lege voluisse dirimere, quoad eos maioratus, quæstionem illam adeo celebrem & controuersiam inter doctores, num nepos præferri debeat patruo, statuendo, patruum in eis maioratibus præferendum esse nepoti, filio primogeniti antea defuncti.

Secundum. Secundò, *vt constat ex lege mentali lib. 2. ordinat. tit. 17.* §. 15. filio primogenito, viuente vltimo possessore, debetur maioratus vi legis mentalis, vt illum obtineat post mortem patris, atque adeò dum is filius viuit, habet iam ius ad illud: ius autem illud descendit ex contractu inter viuos, quo ea bona donata sunt antecessori, sibi & descendentibus suis, tametsi lex mentalis disposuerit, vt descendant ad filium maiorem natu, & consequenter ad descendentes illius, alligata vinculo maioratus: cùm ergo ius ex donatione alicui tertio comparatum, vt scilicet succedat in re donata post tantum tempus, aut post vitam donatarij, si is tertius moriatur ante aduentum eius temporis, transmittat illud ad ipsius hæredes, vt *habetur l. quoties C. de donationibus quæ sub modo, dictumque à nobis est disputat.* 265. consequens est, vt si is primogenitus, relicta sobole, decedat ante patrem possessorem maioratus, transmittat id ius in filium suum primogenitum, nepotem possessoris, atque adeò vt is nepos succedat in maioratu, excluso patruo.

Tertium. Tertiò, quoniam intentum eius legis mentalis, *vt constat, ex §. illius,* 18. est, quòd bona donata ex corona regni, citius ad coronam regrediantur, discedente vltimo maioratus possessore sine liberis per masculinam lineam procreatis: id verò facilius obtinebitur, si nepos, ex filio primogenito præmortuo, præponatur patruo: quippe faciliùs eueniet, quod is nepos moriatur nullis liberis ex se generatis, quam mori sine liberis patruum, lõgè maiorem natu tempore mortis vltimi possessoris: ergo ex fine & intento legis mentalis, nepos præponetur patruo.

Quartum. Quartò, quoniam ipsemet Ioannes primus, autor legis mentalis, in suo testamento statuit ac declarauit, quòd si ipso superstite, filius suus primogenitus Eduardus è vita discederet, succederet in regno nepos ipsius Dominus Alfonsus, Eduardi filius, nõ verò Dominus Petrus, filius secundò genitus ex eodem Ioanne primo: incredibile autem est, statuisse ac declarasse in suo testamento contra suam legem mentalem.

His nihil impedientibus, dicendum est *cum Emmanuele Acosta in q. de patruo & nepote, part. 1. à n. 9. cum Aluar. Valas. de iure emphy. q. 50. à nu. 13. & cum Gama decis.* 174. in eiusmodi maioratibus Lusitanis de bonis regiæ coronæ, patruum excludere nepotem. Quod intellige, nisi ex donatione, aliqua principis similium bonorum, contrarium constet. Sicut enim priuatus institutor maioratus de suis bonis patrimonialibus, potest pro suo arbitratu constituere alium ordinem succedendi in eo, ab illo quo succederetur, stando in iure communi, aut priuato in eo regno, vel stando consuetudini ea in parte in eo seruata: ita princeps donare potest de bonis coronæ regni maioratum, statuendo ordinem succedendi in eo, quem voluerit, ac proinde præponendo in Lusitania nepotem patruo. Quare ante omnia consulenda sunt instrumenta donationum, & iuxta illa erit iudicandum. Quando autem contrarium non fuerit deprehensum fuisse in eis dispositum, quod dictum est, erit in Lusitania affirmandum, circa eiusmodi maioratus.

Ratio præcipuè nostræ assertionis, quàm cum doctoribus citatis asseueramus, & quæ consuetudine recepta est in Lusitania, hæc est. Quoniam in eiusmodi maioratibus non succeditur hæreditario iure, sed sanguinis, atque ex pacto & prouidentia: eaq; de causa, stando in iure communi locus nõ est in eis repræsentationi, qua nepos remotior in gradu, quàm patruus, cõparatione vltimi possessoris, præponatur patruo illi propinquiori: vt. n. ex dictis *disp. 626. & cæteris sequentibus,* liquet, de iure communi locus non est repræsentationi extra hæreditates: sed neque de iure Lusitano est formaliter, aut virtute, statuta repræsentatio in eiusmodi maioratibus, vt in hoc Castellæ regno in ipsius maioratibus est statuta, quin potiùs ex Lusitanis ordinationibus apertè colligitur, non esse repræsentationem, sed patruum præponendum esse nepoti tanquam proximiorem in gradu vltimo possessori, qui ex ordine iuris succedere illi debet, si neque formaliter, neque virtute, sit locus repræsentationi.

Comprobemus verò hæc omnia. Quòd in eiusmodi maioratibus non succedatur iure hæreditario, sed sanguinis iure, atq; ex pacto & prouidẽtia, satis dilucidè est ostensum disp. 626. Concinunt etiam Lusitanæ ordinationes *lib. 4. tit. 35. &* §. 2. vbi habetur successorem in eiusmodi maioratu, posse repudiare hæreditatẽ antecessoris in eo maioratu, & eum obtinere: qui autem hæreditario iure succedit in re aliqua, non potest eam obtinere, repudiata hæreditate eius, cui in illa succedit. Quòd autem de iure communi locus non sit repræsentationi extra hæreditates, ex dictis *disp. 626. & aliis sequentibus,* satis constat. Quòd item, vbi non est repræsentatio, patruus præponendus sit nepoti, res est perspicua, *atque hæc affirmant Bartol. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Acosta vbi supra à numer.* 15. *Aluar. Valas. q. 50. citata, à num. 13. & Gama decis.* 174. *à num. 15. &* 11. Quòd denique de iure Lusitano, nec formaliter, nec virtute, statuta sit ex Lusitanis ordinationibus apertè colligatur, non esse repræsentationem, patruumque præponendum esse nepoti, probatur. Quia in primis non proferetur locus, in quo ea repræsentatio statuatur, aut innuatur. Deinde verò, quoniam in ipsamet l. mentali *lib. 2. ord. tit. 17.* §. 1. de eiusmodi bonis vinculo maioratus, vi eiusdem legis, alligatis; quoad successionem, sic dicitur, *fiquem sempre enteiramente, por morte do, possuidor dos taes bens e terras a o seu filho varam mayor, que delle fiquar.* Vbi vides vocare ad maioratum, non primogenitum, sed filium ipsius posseso-

ris masculum maiorem natu, qui tempore mortis ipsius superstes fuerit, quicunque is fuerit, siue primò siue secundò, aut tertiò genitus, & siue soboles superstes sit ex anterioribus filijs defunctis, siue non. Filium enim præcisè vocat ipsiusmet possessoris, & non nepotem, quando per mortem vltimi possessoris filius remanet; eumque filium illius ad eum maioratum vocat, qui inter eos, qui tempore mortis patris fuerint superstites, maior natu sit: quare qualitates, filij ipsius, & maioris ætatis, & quod superstes sit tempore mortis ipsius, exigit in successore, vt cœteris præponatur. Quòd si §.3. ad excludendum fœminam à successione in eiusmodi bonis, addit, *E quando per morte do possuidor, non fiquar tal filho varam, nem neto veram legitimo, filho de filho varam ledimo, e ficar filha &c.* Vtique quando id, ad excludendum filiam, & sobolem ex filia, addit, dum primo loco ponit *tal filho*, hoc est; maiorem ætate inter eos, qui tempore mortis possessoris fuerint superstites, quod esse non potest, nisi nullo prorsus filio remanente, & secundo locò addit, *nem neto varam legitimo, filho de filho varam lidimo*, proculdubio in primo gradu constituit quemcunque filium, & in secundo nepotem: quare patruum nepoti præponit. Fertur verò, *referente Acosta vbi supra num.12. vers. sexto, & Aluar. Valas. q.50. citata in calce.* 18. dum hic paragraphus anno 1519. lectus fuisset coram Rege Emmanuele, proauo Regis Sebastiani, & auo Regis nostri Philippi, dixisse, perspicuum omnino illum esse in fauorem patrui. Alia verba eiusdem legis expendunt Acosta, & Valascus, in fauorem patrui: satis autem sit nos prædicta expendisse. Idem probatur ex *lib. 4. ord. tit. 62. §. e finando se, iuncto §. penult. eiusdem tit.* In §. enim penult. statuitur, vt in emphyteusi de bonis coronæ regni (quæ indiuisa in maioratus modum transire debent iuxta legem mentalem) quoad successionem seruatur, quod de emphyteusi nominationis, atque adeò ex pacto & prouidentia, in alijs bonis dispositum erat. §. *e finando se*, citato. Ibi autem statutum fuit, quòd si emphyteuta, nemine nominato, ex hac vita discedat, relicto filio, & simul nepote ex filio maiori natu prædefuncto, censeatur nominatus filius, & non nepos, atque adeò, vt filius succedat in ea emphyteusi, excluso nepote. Vbi vides, præponi patruum nepoti ex filio maiori natu, tum in bonis coronæ regni, quæ in modum maioratus deferuntur: tum etiam in bonis alijs, quæ ex pacto & prouidentia ad vnum tantum deferri debent. His accedit, in Lusitania instrumenta donationum de bonis regiæ coronæ, *quæ Gama decis. 174. à numero 1. refert*, idem, quod lex mentalis, adhuc expressiùs & apertiùs, significare. Quòd si aliquod instrumentum præfert apertè nepotem patruo, id potuit Princeps pro suo beneplacito efficere: & tunc formæ eius donationis, ac modo successionis in eo contentæ, est standum, vt supra dictum est. Prædictis etiam accedit, tot latas esse sententias in Lusitania in fauorem patrui, excludendo nepotem, etiam ab ipsismet Regibus, *quas refert Gama decisione citata à num. 9.* vt consuetudo Lusitaniæ possit id etiam appellari, *vt idem autor affirmat.* Non obstat hactenus dictis, quòd in eadem lege sæpe dicatur, eadem bona concessa fuisse alicui, & eius successoribus, & hæredibus, vel obuenisse iure hæreditario, *vt constat ex §. 1. eiusdem legis, & plerisque alijs, & perspicuè ex §. 17.* Quoniam ibi est sermo ante legem mentalem: lex autem ipsa mentalis statuit, vt, etiamsi in posterum ita concederentur, semper essent alligata vinculo maioratus, vt indiuisa iure sanguinis, atque ex pacto & prouidentia eiusdem legis, deferrentur modo hactenus, *& disp. 576.* relato, & explicato.

Acosta *vbi supra n. 28.* rectè infert, quòd, licèt patruus esset minor ætate, quam nepos, præferendus nihilominùs esset nepoti in eiusmodi maioratu de bonis coronæ regni, *& id approbat Aluar. Valas. q. 50. citata n. 26.* Ratio autem est, quoniam in l. mentali, *& 4. lib. ord. §. penul. iuncto §. e finando se*, consentaneè ad ius commune, primo loco vocatur filius vltimi possessoris, tanquam coniunctior vltimo possessori gradu vno, quam sit nepos, & inter filios, vocatur qui maior fuerit superstes tempore mortis, quicumque is sit: & secundo loco, in defectum filiorum, vocatur nepos: quare, esto filius sit minor ætate, quam nepos, antecedere debet nepotem in successione eius maioratus, tanquam coniunctior vno gradu vltimo possessori, neque habente locum in ea successione repræsentatione.

Idem Acosta *n. 29. & part. 2. n. 24. vers. in maioratu*, asseuerat, si filia, ex pacto & concessione Principis, admittatur ad successionem eiusmodi maioratus de bonis regiæ coronæ, non excludere nepotem ex filio prædefuncto; sed nepotem illi esse præferendum. Ego dicerem, si à principio concessionis eorum bonorum in maioratum, concederetur, vt succederet filia, consulendam esse formam, instrumentumve, concessionis. Et quidem, si id concederetur filijs, tam masculis, quàm fœminis & nepotibus; aut concederetur filijs, & in eorum defectum filiabus, aut certæ filiæ designatæ; tunc certè, cùm filiæ promiscuè cum filijs vocarentur, aut in defectum filiorum, censebuntur vocatæ in primo gradu, & cum non sit locus repræsentationi, præferentur nepotibus ex filijs. 2

Dubium est, si tempore mortis vltimi possessoris; nullus ipsius filius sit superstes; habeat tamen nepotes ex varijs filijs; & eueniat, vt nepos ex filio minori natu, sit maior ætate, quam nepos ex filio maiori, quis nepos cui est præferendus in successione in maioratu, de quo nobis est sermo? nepos ne minor ætate ex filio priùs nato? ân potiùs nepos maior ætate ex filio posterius nato? Quæstionem hanc excitat Acosta *vbi supra numero 30.* Et in sententiam, quòd nepos maior natu sit præferendus, citat Baldum. Pro contraria verò citat Yserniam & Tiraquel. tametsi neutri loquantur de eiusmodi Lusitanis maioratibus. Mihi probatur sententia Acostæ ibidem, cum quo consentire videtur Aluar. Valas. *num. 26.* Nempe, in eiusmodi maioratibus, in quibus locum non habet repræsentatio, etiam virtute, præponendum esse nepotem natu maiorem ex filio posterius nato, nepoti natu minori ex filio priùs nato. Ratio est, quia sunt pares in gradu, & ille superat hunc in qualitate ætatis, neq; est locus repræsentationi. 3

In lege mentali, §. 15. habetur, si possessor eiusmodi maioratus de bonis coronæ regni (siue sit is, cui primò ea bona donata à Rege sunt, siue ad quē tandem deuenerunt) voluerit quoddam, aut quædam, ex eis prædijs donare alicui filio, aut filiæ, secundò, tertiò, aut vlteriùs genitis, viuente primogenito, in cuius præiudicium id cedit, posse id efficere de licentia Regis, etiamsi is primogenitus non consentiat, & etiamsi expressim donatio à Rege fuerit possessori ipsi, & tali filio primogenito: modò tamen, quod ita de facultate Regis donauerit, non sit integrum dimidium bonorum de corona regni, quæ possidet: & modo non diuidat prædium aliquod, sed integrum illud donet. Atque exprimitur, quod si ea donatio facta ita fuerit filiæ in dotem ad nubendum, illaque sine filio, aut nepote, moriatur, continuò, quod ita fuit ei donatum, deuoluatur ad coronam regni: si verò reliquerit filium, aut nepotem ex filio, ad eum id deueniat, & posteà ad successores illius, iuxta dispositionem legis mentalis, Additur, quando talis maioratus cōsistit solùm in vno prædio, de illo non posse fieri talem donationem filio, aut filiæ, posterius natis, sine facultate Regis, & consensu primogeniti eiusve, qui tunc primò ad eum maioratum vocatur, atque adeò in cuius præiudicium ea donatio cedit. 4

Circa vltimā partem huius §. quærit Acosta vbi

supra

supra numer. 31. Si pater habens hoc prædium de bonis coronę regni, illud de facultate Regis donet primogenito, isqꝫ primogenitus moriatur viuente patre, relictoqꝫ filio, vtrum, quando mortuus fuerit pater, filius eius secundò genitꝰ possit extrahere à nepote prædium illud, tanquam ad se attinens per mortem patris. Acosta affirmanter respondet. Ducitur, quoniam legislator ille nõ vult per donationẽ Regis authoritate vallatam, præiudiciũ ei fieri, quem lex mentalis ad eum maioratũ vocat: filius autem secundò genitus, mortuo primogenito, vocatur ad eum maioratum per legem mentalem, excluso nepote superstite: quare, sicut si, viuente primogenito, pater de facultate Regis, & sine cõsensu talis primogeniti, id prædium donasset filio, aut filiæ vlteriùs genitis, maneret quidem id prædium apud eum donatarium, interim dum pater viueret, sed, eo mortuo, filius primogenitus obtineret id prædium; ita in re proposita, nepos ex primogenito, retinebit id prędium interim dum auus vixerit, sed eo defuncto, spectabit ad patruum, filium secundò genitum donatoris. *Argument.*

Ego contrarium arbitror esse omnino verum. Ratio est, quoniam donationes factæ iuxta formã eius paragraphi, validæ sunt & irreuocabiles, nihil impediente, quòd in præiudicium alterius cedant: id quod Acosta nõ negat, sed neqꝫ negare rectè potest. Cum enim ea bona deriuata sint ex corona regni, modũq; intenderit lex mentalis adhibere donationibus antea à Regibus factis, & in futurũ faciendis, de eis bonis, ita, vt minus in præiudicium regni, & plus in Regis, & subditorũ, vtilitatem cederent, modi ea lege adhibiti, validi sunt, etiãsi in pręiudiciũ redundent eorũ, ad quos aliquin res illæ erant deuẽturæ, quia vel non deuenient, vel deuenient minori cũ eorũ emolumento: neq; ad eos modos adhibendos, necessarius fuit consensus eorũ, in quorũ præiudicium, modo explicato, cedũt. Atq; ita cessant ea, quibꝰ vlteriùs ex iure communi Acosta suã sententiã confirmat, quæ in materia, ac re longè diuersa, locum habent. Sic in priori parte eius paragraphi, donatio facta à possessore ex Regis facultate, & sine consensu primogeniti, ad quẽ ea bona erant deuentura, valida omnino est, & irreuocabilis: neque posteà ea bona reuertuntur ad eum primogenitũ, sed ad filiũ, aut ad nepotẽ ex filio, fratris, aut sororis, cui ea donatio facta est: ꝙ si sine sobole ex linea virili decedant, reuertuntur continuò ad coronã regni, vt hæc omnia ex priori parte eiusdem paragraphi liquẽt. In posteriori verò parte, quoniam ea donatio erat totius maioratꝰ, ita vt nihil remaneret primogenito, aut cuicunqꝫ alteri ad eum maioratũ vocato immediatè, voluit legislator, vt non aliter donatio esset valida, quam si simul adesset facultas Regis & consensꝰ vocati eo modo immediatè: nõ tamen exegit consensũ cuiꝰcunq; vlterius vocati, etiamsi id in ipsius præiudicium cedere posset. Quare si ea donatio fieret sorori, aut filio tertio genito, de cõsensu primogeniti, valida omnino esset, & omnino irreuocabilis, esto primogenitus moreretur posteà ante patrẽ, & successurus esset filiꝰ secundó genitꝰ in eo maioratu, si non esset facta ea donatio: neq; is filꝰ secundó genitus, potest tunc post mortẽ patris reuocare eam donationẽ. Quia ergo ad donationẽ eius prædij satis est facultas Regis, & consensꝰ primogeniti, neq; necessariꝰ est consensus secũdo geniti, esto, deficiẽte primogenito, filius secundo genitꝰ sit successurus in eo: & primogenitꝰ sicut potest consentire, vt donetur à patre in vita cuicunq; alteri fratri suo, aut sorori, ita potest consẽtire, vt sibi donetur in vita patris, vel simpliciter, vel ad matrimoniũ contrahẽdum, vel ex alia causa, vtiq; eo ipso, ꝙ de facultate Regis, & consensu suo, sibi donatũ est, comparat dominium illius, accedente traditione, & donatio efficitur irreuocabilis, ac proinde per mortẽ ipsius, tanquam iam vltimi legitimi possessoris, transit ad suum filiũ, & non pertinet ad suum fratrem, etiã per mortem patris, ad quem prędium illud iam non spectabat.

Ad maiorem argumenti Acostę, dicendum est. Si in ea esset sermo, etiã de donatione, de qua in priori parte eiꝰ paragraphi est mentio, falsam omnino esse, vt ex ipsomet paragrapho constat, explicatũqꝫ est. Si verò sit solùm sermo de donatione, de qua agitur in posteriori paragraphi parte, dicendũ est, verã esse, si intelligatur de eo, qui lege mentali vocatur immediatè, quando donatio fit, ac sine ipsiꝰ consensu: falsam verò esse, si intelligatur de vlteriꝰ tunc vocato, qualis est filius secundò genitꝰ, aut si intelligatur, etiã accedente cõsensu immediatè tũc vocati. Vnde minor non est ad propositũ: nam filiꝰ secundò genitus, non vocabatur immediatè quãdo facta fuit donatio: & eo ipso ꝙ ritè facta fuit donatio primogenito, de consensu ipsiꝰ, & facultate Regis, iuxta formã posterioris partis eius paragraphi, factusqꝫ proinde est filꝰ primogenitus legitimꝰ possessor ac dominꝰ rei illiꝰ, exspirauit totũ ius remotum, quod, vi legis mẽtalis, filio secundò genito cõpetebat, vt explanatum est, ac proinde desiuit eo ipso lege illa vocari. Quod ad cõsequẽs vero attinet, dispar omnino est ratio de donatione, de qua in priori illius parte fit mẽtio, & de qua mẽtio est in posteriori. Prior quippe illa donatio esset nulla, ꝓpterea quod in ea seruata non esset forma posterioris partis §. 15. posterior vero est donatio valida quia in ea seruatur ea forma. *Ad argum.*

Dubiũ est, si filꝰ primogenitus possessoris eiusmodi maioratꝰ de bonis Regiæ coronę, moriatur in acie belli, relicto filio, nepote eiusdẽ possessoris, vtrũ, mortuo postea maioratꝰ possessore, succedat in maioratu filius secundo genitꝰ, an vero nepos filꝰ primo geniti defuncti. Et ratio, quare in hoc euentu nepos videatur præferendꝰ patruo secundo genito, est. Quoniã primogenitꝰ, qui in acie mortuus est, reputatur viuere per gloriam, quoad ea, quæ commodum ipsi, aut ad ipsum attinentibus, afferre possunt, *vt constat ex l. bello amissi. ff. de excusationibus tutorum ex § sed & si in bello, inst. eodem titul. & ex § fœminæ inst. de adopt.* quare tempore mortis possessoris maioratus, reputabitur filius eius, in acie defunctus, adhuc viuere, vt filius ipsius damnum ex ea morte non reportet, sed perinde succedat in aui maioratu, ac si pater ipsius adhuc viueret, & transmitteret ad eum maioratum. Acosta *vbi supra num.* 34. *consentaneè ad alios, quos citat,* rectè ex hoc fundamento affirmat, in eo euentu nepotem pręferendũ esse patruo, atqꝫ ita ait accepisse iudicatum fuisse in Lusitania. Nec probo opinionẽ Gamę *decis.* 174. qui, cùm *num.* 10. confiteatur ita in Lusitania fuisse iudicatum, ibidem tamen *& numero* 1. *ac* 9. contrariã affirmat sententiam cum quodam Gundisaluo Valasco, ductus satis debili ratione. Nempe, quod nepos, interim dum pater viuit, non succedat auo in maioratu: quare si quando auus moritur, pater eiꝰ nepotis viuere per gloriam reputatur, nepos non succedit tunc auo in eo maioratu. Ad hanc quippe rationẽ dicendum est, patrẽ defunctũ in bello, reputari viuere solũ quoad ea, quę ipsi, & ad eum attinentibꝰ, commoda sunt: quoad reliqua vero stari veritati, ac proinde haberi pro defuncto: vnde reputatur in eo euentu viuere ad effectum, vt maioratus per ipsum transeat in suum, ipseqꝫ, quasi viuus, illum obtineat, & excludat suum fratrem secundò genitum: ad effectum verò, vt ratione ipsiꝰ continuò transeat ad suum filium, statur veritati, mortuusqꝫ reputatur, vt verè mortuus est. 5

Quando pater possessor maioratꝰ, & filiꝰ primogenitꝰ, relicto filio, ruina domꝰ, naufragio, aut alio simili euẽtu periere, si constat, patrem ante filium, vel vnico momento, perijsse; tũc, cum breui illo tẽpore 6

pore succesſerit filius patri, trãſmittit maioratũ in ſuum filium, qui excludit patruum. Quòd ſi filius ſobolem tunc virilem nõ reliquiſſet, maiorat⁹ deuolueretur ad coronã regni; eò quòd illi non ſuccedat frater ſuus ſecundo genit⁹, ſed bona deuoluantur ad regni coronam. Si autem conſtaret ſimul omnino perijſſe, vel filiũ obijſſe, vnico ſaltē momēto, ante patrem; tunc ſuccederet filius ſecũdò genitus, excluſo nepote: quia ſucceſsio eſſet immediatè patri, & non filio primogenito. Denique in dubio, quis prior obijſſet, pręſũptio eſt iuris, obijſſe poſteriùs eum filium primogenitum puberem, atq; adeò deueniſſe ad eum maioratum ex patre. *l. qui duos. § cùm in bello, & §. ſi Lucius ff. de rebus dub.* qua de cauſa ſuccederet in eo maioratu filius ipſius, excluſo patruo, vt cum alijs Acoſta *vbi ſupra numero* 36. ait; tametſi res hæc non careat dubio. Imò verius videatur, nõ eſſe tunc locum tali præſumptioni, ſed ſuccedere filium ſecundo genitum, excluſo nepote, vt in ſimili re diſputatione ſequenti dicetur. Acoſta ibidē rectè ſubiungit, cum præſumptio illa ſit ex pietate, benignaque iuris interpretatione, in fauorem filii puberis, & eorum, qui ad illum attinēt, vtique in euētu, quòd filius ille pubes ſobolem virilem nõ haberet, atque adeò quòd, ſi is mortu⁹ eſſet poſteriùs, maioratus deuolueretur ad regni coronam iuxta legem mentalem, tunc id non eſſe præſumēdũ, ſed potiùs periiſſe ſimul, vt bona, ex ęquitate, & pietate, deuenirēt ad filiũ ſecundò genitum, aut ad aliũ maſculum ex linea virili, ſucceſſorem vltimo poſſeſſori, & non deuoluerētur ad regni coronã: pręſertim cùm dura ſit ea deuolutio ad coronam regni, lexq; ipſa mentalis, quæ id ſtatuit, dura etiam ſit.

7 Lege mentali §. 7. ſtatuitur, ſi is, qui alioquin immediatè ad eiuſmodi maioratũ vocabatur, ſit õnino exempt⁹ à regia iuriſdictione, quia initiatus ſacris ordinibus, aut beneficiatus, vel religioſus, hũc nõ poſſe ſuccedere in maioratu, ſed deuolui ad fratrem proximiorem: quòd ſi null⁹ alius ſit, qui iuxta legē mentalē ſuccedere in eo maioratu poſſit, tunc, per mortem vltimi poſſeſſoris, deuoluitur ad regiã coronam. Dubium verò eſt, num, ſi is, qui ita imediatè vocabatur, filium legitimum habēs, ordines ſacros ſuſcipiat, aut ſi ingrediatur religionem, vel obtineat Eccleſiaſticũ beneficiũ, mortuo poſtea vltimo maiorat⁹ poſſeſſore, ſuccedat in eo filius hui⁹, an nõ, ſed ipſum excludat patru⁹, frater eius, qui, ſi eſſet de iuriſdictione ſeculari, ſucceſſurus in eo maioratu erat. Et quamuis, ſi ad ſola verba legis attendas, patru⁹ in eo euentu pręponend⁹ nepoti videatur, certè per Epicheiam, legũ interpretem, in euētibus, qui ſi, quando lex condebatur, legiſlatori occurriſſent, eos excepiſſet, poti⁹ dicendũ videtur, in eo euentu exemptionem illã à regia iuriſdictione, impedimenro quidē illi eſſe, ne ipſe eum maioratũ obtineat: nõ vero, vt id impedimēto ſit, quod, loco ipſi⁹, trãſeat ad ſuum filium, minimè eo impedimēto affectũ, qui patruo meritò pręponatur. Et quãdo euentus hic accideret, cõſulend⁹ eſſet princeps, vt eam legē in eo euentu interpretaretur. Ita Acoſta *vbi ſupra numer.* 33. *Qui iuxta additionem in margine ad gloſſam §. ſed ſi in bello, verb. per gloriam, inſt. de excuſat. tutor.* rectè ſubiungit, *cum communi ſententia, quam ea additio affirmat*, ſi is primogenitus per religionis ingreſſum incapax eſſet effect⁹ ſucceſſione in eo maioratu, reputari, ac ſi eſſet mortuus in bello, & viueret per gloriam ſine eo impedimento, vel ac ſi eo impedimento non eſſet affectus, idque ad effectũ, vt is maioratus tranſiret in filium ſuum, ne deueniret ad fratrem ſuum minorem natu, patruum filij ſui.

Ad 1. argu. Supereſt reſpondeam⁹ ad argumēta initio diſputationis ꝓpoſita. Ad primum ergo dicēdum eſt, quamuis multa ex eiuſmodi bonis (tanquã vi donationis regiæ, formæq; qua donata erant, effecta patrimonialia, & libera donatariorum, eorumq;, qui in illis ſucceſſerant) iure deferrētur hæreditario ante legē mentalem, ſicut & cætera libera bona eorũ, qui illa poſsidebant, vt ex decurſu eiuſdē legis mētalis conſtat; eo tamen ipſo, quod lege mētali alligata ſunt vinculo maioratus, ac proinde ꝙ eſt ſancitũ, vt deinceps iure ſanguinis in eis ſuccederetur, præſertim forma ea lege præſcripta, perſpicuè ſublatã eſſe repræſentationē in ſucceſsione in eis bonis. Ad id verò, ꝙ dicitur de deriuatiōe regni Luſitani à regno Caſtellæ, dicendũ eſt, quãuis vim aliquam habeat quoad ſucceſsionē in ipſa corona regni, *vt diſputat.* 632. *dicetur*, deriuatum tamen eſſe, tanquã diſtinctam rempublicã, quæ iure communi, & ſuis particularibus legibus in progreſſu ipſius latis, magiſque accedentibus ad ius cõmune, quã ad priuatum ius Caſtellæ, gubernata fuit, vt ex ordinationib⁹ Luſitanis liquet: qua de cauſa maiorat⁹ in Luſitania, tam de bonis coronæ regni, quã de bonis patrimonialib⁹ ſemper iudicati ſunt inſtituti iuxta cõmune ius, quãdo inſtitutor aliud nõ expreſſit, & non iuxta Caſtellæ ius, & conſuetudinē. Vnde in Luſitania ſemp adiudicandũ de eiuſmodi maioratib⁹ habit⁹ fuit recurſus ad ius cõmune, & nõ ad ius & conſuetudines circa maiorat⁹ regni Caſtellæ, vt ex ſententijs circa maiorat⁹ in Luſitania latis, atq; ex ſcriptorib⁹ Luſitanis, ſatis liquet. Cõſonat vero lex ipſa mētalis, quæ accõmodatè ad ius commune, quoad modũ ſucceſsiõis, & nõ accõmodatè ad ius & conſuetudinē Caſtellę: lata fuit. Atq; ad declinandã controuerſiam, quæ, ſtando in iure communi, eſt inter doctores, quãdo ad maioratũ vocãtur primogeniti, ſub nomine primogenitorum, nũ, ſaltē virtute, primogenit⁹ ex primogenito defuncto repræſentet patrē, & excludat patruum, lata eſt lex mentalis, vocando ad eiuſmodi maioratũ, filium maiorē natu vltimi poſſeſſoris, qui fuerit repert⁹ tempore mortis ipſius, & ſecũdo loco, in defectũ omnium filiorũ, nepotē, vt explicatum eſt: in qua forma cõmunis doctorũ ſententia affirmat, non habere locum repręſentationem, ſtando in iure communi.

Ad maiorem ſecundi argumēti dicendum eſt, eũ maioratum deberi primogenito, primogenitumq; habere ius ad illum, ſi ſuperuiuat patri; deficiente verò conditione, cõparare filium ſecundò genitũ, vi ipſiuſmet legis mētalis, ius ad illum, & non nepotem, vt oſtenſum eſt. Quòd autē ius illud primogeniti deſcēdat ex contractu donationis principis, accedente, & cooperante ſimul lege mētali, nõ tollit, ꝙ ſit conditionale, modo explicato, & ꝙ, deficiente conditione, primogenitus non tranſmittat illum ad ſuum filium, nepotem vltimi poſſeſſoris, vt *in calce diſputat.* 626. oſtenſũ eſt: quo in loco latum oſtendim⁹ eſſe diſcrimen inter ius, ꝙ vocatus ad maioratũ comparat ad illum, etiamſi maioratus contractu donationis, aut alio, ſit inſtitutus, ad effectum, vt conditionale ſit, modo explicato, nec tranſmittere illud poſſit, & inter ius, quod ex donatione in commodum particulare alicuius facta, is comparat, ita vt tranſmittere illud ad ſuos poſteros, perinde atque alia ipſius bona poſſit. Ad 2.

Ad tertium dicendũ ēſt, quamuis intentum legis mentalis ſit, vt bona non maneant in perpetuũ extra regiam coronam, ſed ad eam reuertantur, non tamē ea omnia in ea fuiſſe ſtatuta, vt, quanto citi⁹ eſſet poſsibile, regrederentur, neq; expediebat tãto rigore, & calliditate, ſtatui: vnde potius eſt attēdendũ, quid re ipſa in ea ſit ſtatutum: quam admetiendo eam legem ex fine illo, quem intendit argumentũ, peruertenda ſit falſo intellectu & interpretatiõe. Adde, ſæpè, & vt plurimum, euenire, vt bona maioratus regrediantur citiùs ad coronã regni, ſuccedente filio ſecundo genito, quàm ſuccedente nepote. Solent enim filij ſecundò geniti nõ ducere vxores, ſed ſeruire in bello, & in alijs miniſterijs, Ad 3

Regi-

Regibus, dum spem proximã non habent ad maioratum; eò quòd competentia bona nõ habeãt, iuxta ipsorum conditionem, ad sustinenda onera matrimonij, neque vxores diuites inueniant; & ita tardius vxores ducũt, minusque temp⁹ habẽt ad filios procreandos, in quos maioratus deriuetur, quã habeant nepotes. Adde etiam, filios secundo genitos, maturiores esse ætate, & virib⁹ robustiores, vt redditibus maioratus Regi seruiant, iuxta onera eorũ maioratuum.

Ad quartum dicendum est, si quid probat id argumentum, solùm esse, id locum habere in regno ipso Lusitaniæ, ob ea, quæ disput. 632. dicenda sunt: non verò pugnare cum lege mentali, aut idem locum habere in maioratibus, de quib⁹ in lege mentali est sermo, vel in maioratibus de bonis patrimonialib⁹ in Lusitania institutis.

SVMMARIVM.

1. *In maioratibus de bonis patrimonialibus locus non est repræsentationi in Lusitania, ac proinde patruus præfertur nepoti, etiam in linea descendente, & etiamsi minor natu sit quàm nepos.*
2. *In eisdem maioratibus filia vltimi possessoris, etiam minor natu, excludit nepotem ex filio, quando aliud non disposuit maioratus institutor.*
3. *In eisdem maioratibus, masculus minor natu excludit fœminam eiusdem gradus maiorem natu, lege Sebastiani dirimente controuersiam, quæ ea de re antea erat.*
4. *In eisdem maioratibus, si succedant nepotes ex variis filiis ac filiabus, defunctis parentibus ipsorum, maior natu, etiã si sit ex filia, præponitur cæteris. Si pares essent omnino ætate, qui esset nepos ex filio, præferretur nepoti ex filia, & qui esset ex filio maiori natu, præferretur nepoti ex filio minori natu.*
5. *Si filius maior natu moreretur in bello, nepos ex illo, præferretur patruo.*
6. *In eisdem maioratibus, si vltimus possessor, & primogenitus pereant eodem naufragio, aut eadem ruina, & constet patrem, vel vno momento, perijsse ante filium, succedit nepos, & præfertur patruo. Si verò constet filium prius obijsse, succedit patruus, & præfertur patruus, tametsi ad alios effectus filius pubes præsumatur perijsse post parentem, & impubes ante parentem.*
7. *In eisdem maioratibus ante omnia est standum dispositioni institutoris, illaque est consulenda.*
8. *Duæ expenduntur clausulæ diuersarum institutionum.*

IN MAIORATIBVS LVSITAnis de bonis patrimonialibus institutis, an locum habeat repræsentatio, nepósque patruo sit præferendus. Disput. 631.

1 CVM in eiusmodi maioratibus, non hæreditario iure, sed sanguinis, atque ex prouidentia institutoris, succedatur, vt facile patet ex dictis disput. 626. constat ex dictis eisdem disputationibus, & ex dictis disputatione præcedente, locum nõ esse in successione eiusmodi maioratuũ repræsentationi, stando in iure communi. Sed neque de iure Lusitano est in eis locus repræsentationi; eo quod nõ profertur locus, vnde illa colligatur. Et quoniã *lib. 4. ord. titul. 62. §. efinando se*, manifestè in emphyteusi nominationis, quæ proinde non iure hæreditario, sed ex pacto & prouidentia, indiuisa ad vnũ tantum, in maioratus modum, defertur, statuitur, vt, descedente ab intestato vltimo possessore, censeatur nominatus ad eam, succedatque in ea fili⁹ masculus maior natu vltimi possessoris, & præferatur filiæ eiusdem vltimi possessoris, etiamsi illa maior natu sit, quam filius: itẽque, vt filius, aut filia, vltimi possessoris præferantur nepoti, etiamsi filius sit fratris natu maioris. Vbi vides præponi patruũ, & amitam, nepoti, etiamsi filius sit fratris natu maioris, ac proinde locũ nõ esse repræsentationi. Sic enĩ habet ordinatio illa *E si quando per sua morte algum filho ledimo, neto, ou bisneto váram, en tal caso deue esse foro fiquar a elle, e pagar à pensam delle segundo forma do contracto: e bem asia a filha, ou neta, nauo auendo hi filho varam, posto que seyamais moco que a filha, ou neta: onde ouuer hi o dito filho, ou filha, non auera o dito foro neto, ou neta, posto que o neto seiá filho seia filho de filho mais vel ho:e onde muitos filhos. ou filhas, ouuer, sepre o maior dos filhos., ou a maior das filhas, a amengoa dos filhos, aia o dito foro.* Conciũnt præterea, quæ ex lege mentali circa maioratus de bonis coronæ regni *lib. 2. ord. titul. 17.* disputatione præcedente relata sunt: ex quibus constat, de iure Lusitano non esse locum in eis maioratibus repræsentationi, sed patruũ præferri nepoti. eadem verò est ratio de eiusmodi aliis maioratibus de bonis patrimonialibus in eo regno institutis. Consentiunt, in eiusmodi maioratibus de bonis patrimonialibus non esse locum repræsentationi in Lusitania, Acosta, *de successione patrui & nepotis part. 2. à numer. 15.* & Aluar. Valasc. *de iure emphyt. q. 50. à nu. 28.* ac proinde præponendum esse patrum, filium secundò, aut tertiò genitum, vltimi possessoris, nepoti, filio ex primogenito defuncto, etiam in linea descendentium, comparatione vltimi possessoris, nedum in linea collaterali.

Dubitabit forte aliquis, vtrum saltem quando maioratus institutor fuit ascendens comparatione vltimi possessoris, atque adeo cõparatione primogeniti defuncti relicto filio, nepote eiusdem vltimi possessoris, is nepos excludat patruum, quasi post eum primogenitum vocatus sit ad maioratum frater eius secundò genitus, sub tacita conditione, si primogenitus sine liberis decesserit, *iuxta. l. cum auus ff. de condit. & demonst. l. cum acutissimi. C. de fideicommiss. l. & generaliter. §. cum autem. C. de instit. & subst. & l. 10. titul 5. part. 6.* Ad quod neganter est respondendum cum Acosta *vbi supra num. 20. in responsione ad quintum.* Vna enim è præcipuis interpretationibus eorum iurium est, quòd intelliguntur, quando grauatus restituere aliquid, in particulari, atque absolutè & cum effectu est vocatus ad illud: secus autẽ, quando sub conditione, quæ deficit: primogenitus autem ille, neque in particulari fuit vocatus, sed si in eo ordine & gradu nasceretur: neque vocat⁹ fuit absolutè, sed sub cõditione, si superuiueret vltimo possessori, *vt disput. 626. & disputatione præcedente dictum est*; neque obtinuit maioratum illum deficiente cõditione: si autem illum obtinuisset, immediatè post ipsum vocabatur filius ipsius, & non frater: in defectum vero ipsius, qui non successit in maioratu conditione deficiente, stando in iure communi, & Lusitano, vocatus fuit frater ipsius secundò genitus, non verò filius ipsius, vt dictum est.

Quæ dicta sunt intelligi debent, etiamsi filius secũdò genitus, minor sit ætate, quàm filius nepos ex primogenito. Quoniam, vt disputatione præcedente in simili euentu dictum est, quando cessat repræsentatio, proximior in gradu vltimo possessori præponi debet remotiori, etiamsi proximior sit minor ætate, quam remotior.

Quin filia vltimi possessoris in Lusitania, præfertur nepoti ex primogenito antea defuncto, etiamsi ille descẽdat per lineam masculinam, & sit maior ætate quam amita, & conseruanda sit in eo familia institutoris, & vltimi possessoris, non verò in amita, si- 2

ta, filia vltimi possessoris. Quoniam, licèt in Lusitania, quando aliud nõ expressit institutor maioratꝰ, masculus eiusdem gradus præferatur fœminæ, etiam, ętate maiori, vt Rex Sebastianꝰ lege statim referenda declarauit, satis consentaneè ad ordinationes Lusitanas *lib. 4. titul. 62. §. e finando se*, & ad id, quod natura ipsa rei in re proposita postulat; mulier tamen proximor in gradu, quando illa incapax nõ est successionis, neque locũ habet repręsentatio (vt in re proposita vtrumque euenit) excludit masculum remotiorem in gradu, & maiorem ætate; eò quòd talis fœmina proximior sit vltimo possessori: idq; in emphyteusi nominatiõis in qua succeditur in modũ, maioratus, statuit ordinatio Lusitana §. *e finando se, citato*. Atq; in his consentit Acosta *vbi supra in calce num. 20. & num. 21*. Reijcienda est ergo sententia Gamæ *decis. 69. & 337*. qui, cùm repræsentationem non admittat, nihilominꝰ censet, nepotem ex filio, etiam ætate minorem, præferendũ esse amitæ, ductꝰ, q̃ ita affirmet Bart. quẽ doctores cõmuniter sequũtur. Bartolꝰ enim nõ loquitur stãdo in iure & cõsuetudine Lusitana: eiusq; doctrina pugnaret apertè cũ ordinationibus Lusitanis §. citato, & cũ lege Sebastiãi qui in & cũ principiis iuris communis eiusque proinde sentẽtię non est standum. Et contrariam sententiam ipsemet Gama amplectitur decis. 345.

Fuit quondam in Lusitania controuersia, num, quãdo aliud non expresit institutor maioratus de bonis patrimonialibꝰ fœmina maior natu in eodẽ gradu præferenda esset masculo minori natu: vt filia maior natu, filio mĩori natu: & neptis maior natu, nepoti minori natu; & ita cõsequẽter: cõtrarięq; ea de re fuerunt opiniones, & pro parte vtraque latæ fuerunt sententiæ, vt satis significat lex ipsa à Rege Sebastiano anno 1557. lata, ad eã controuersiã dirimendam, & testatur Gama *decis. 51. decis. 69. decis. 129. & decis. 337*. Lex verò Sebastiani est 12. *titul. 1. part. 6. legum extrauag.* & ita habet. *Ordo non el Rey Dom Sebastino nosso senhor (por tirar as duuidas, que muytas vezes se mouiano, se nos morgados succederia a filha mais velha, ouo varano mais moco, seu irmano em que auia diuersas sentencas e opiniones) que sempre o filho varano succeda nos ditos moorgados e beens vinculados e preceda sua irmaa, posto que seia mais velho. E sendo a dita duuida entre outros patentes em igoal grao mais chegado a o vltimo posuidor, sempre o varano precedera na successano a a femea, posto que ella seia mais velha. O que se entendera, nano declarando, ou disponẽdo o instituidor em quaesquer dos ditos casos doutra maneira: por que o que elle ordinar, se compriraEna successano dos benes da coroa nano auera lugar esta ley, e seguardera acerca disso a disposicano das ordeacones, e deaconeados taes benes.* Porrò lex hæc est declaratoria, & tanquã veriorem, & consonantẽ ordinationibus. §. e finãdo se, citato, & in qua plus prospicitur memoriæ, & conseruationi familiæ institutoris maioratus, magisq; est iuxta mentem institutoris, elegit eam opiniõem. Quare ei legi est standum, etiam in maioratibus ante eam legem institutis.

Quando vltimus maioratus possessor mortuus
4 est sine filijs, & filiabus; attamen relictis nepotibus ex varijs filijs, aut etiam ex filiabus, masculus inter eos, qui fuerit maior natu, erit pręferẽdus in successione eiꝰ maioratus, etamsi filiꝰ sit filij posteriùs nati, vltimi maioratꝰ possessoris; idq; propter ea, quæ in simili euentu disputatione præcedẽte dicta sunt. Cõsentit Acosta *part. 2. citata in calce numero 24*. Qui numer. 25. addit, si casu eueniret, vt nepotes diuersorum fratrum pares essent ætate, tunc nepotẽ ex filio seniori, præferendum esse: quoniam illi in cæteris sunt pares, & in illa qualitate, quod vnus sit filius filij maioris, excedit alterum: magis autem consentaneum est menti institutoris, quod vnus eorum tantum admittatur ad maioratum, isque sit filius filij maioris natu vltimi possessoris, quam quòd maioratus diuidatur inter illos: atque pro disposito ea in re est habendum, quod verisimile est defunctum dispositurum fuisse, si agnosceret eum casum euenturum, *argumento l. tale pactum §. vltimo ff. de pactis.* Placetquè mihi hęc opinio in Lusitano regno, vbi dispositum non est, quod maioratus in simili euentu inter vtrunque diuidatur. Et eadem ratione dicerem si duo illi nepotes, pares ætate essent, vnus ex filio, & alter ex filia, vltimi possessoris, nepotem ex filio, quamuis iuniore, præponendum esse nepoti ex filia seniori: quia qualitas illa, quòd sit ex filio, cæteris paribus, præponderat, præsertim post legem Sebastiani paulò antea relatam.

Quando filius maior natu vltimi possessoris, relicto filio, moreretur in acie, tunc nepos præferretur patruo, propter ea, quæ in simili euentu disputatione præcedẽte dicta sunt: est quippe eadem ratio, tam in his, quam in illis, maioratibus, eaque de causa non plura hac de re hoc loco dico.

Quando filius primogenitus, relicto filio, periret cum patre, possessore maioratꝰ, ruina eadem, naufragio, aut alio simili casu, si constaret patrem ante filium, vel breuissimo tempore, obijsse, tunc cùm breui illo tempore maioratus deuolutus esset ad eum filium, vtique transiret ex eo filio ad suum filium, nepotem prioris illius possessoris maioratus, & excluderet patruum, vt est notissimum. Si vero constaret, filium, vel tempore breuissimo, obijsse ante patrem, tunc maioratus, de quo loquimur, transiret immediatè ad filium secundò genitum vltimi possessoris, tanquam ad proximiorem illi in gradu, excluderetquè nepotem. Tota verò difficultas est, quando non constat, quis, ante quem, mortuus, sit num iuris pręsumptione (iuxta ea, quæ disputatione præcedente in simili dubio dicta sunt) censendum sit filium puberem superuixisse patri, atque adeò ex tali filio deuolutum fuisse maioratum ad filium ab eo relictum, nepotem prioris maioratus possessoris: an verò id non sit præsumendum, sed vtrumque simul obijsse, ac proinde immediatè ex antiquo possessore, transijsse maioratum ad descendentem sibi proximiorem in gradu, hoc est, ad filium secundò genitum excluso nepote remotiori in gradu tali vltimo possessori. Vt autem quid de hac re dicendum sit, intelligatur, obseruandum est. In euentibus, in quibus ius non expressit, vnum ex ita pereuntibus præsumi obijsse ante alium, censendum esse, vtrumque è vita discessisse simul. *Ita probant l. qui duos, in prin. & §. si maritus, l. quod de pariter, & duæ leges sequentes. ff. de reb. dub. & consentire videtur l. ex facto. §. si quis autem ff. ad Trebel.* Quod verò ad rem præsentem attinet, *l. qui duos §. cum in bello, & §. si Lucius. ff. de reb. dub.* ad effectum explicandi ac definiendi, quis hæres existat defuncto, statuunt: Si pater & filius pubes, moriantur in bello, ruina, naufragio, aut alio simili modo, neque constet, quis, ante quem obierit, præsumi patrem obijsse ante filium, atque adeò filium hæredem illo breui tempore extitisse patri, filioque succedere matrem. Si verò pater & filius impubes, illo modo moriantur, neque constet, quis ante quem, præsumi filium obiisse ante patrem, ac proinde ad hæredes patris deuenire hæreditatem, quam is filius ex patre erat habiturus, si superuixisset patri. Atque ibi est sermo non solum quoad id, quod tali filio obuenire debebat ex dispositione legis, sed etiam quo ad id, quod obuenire ei debebat ex dispositione hominis, quicquid Acosta *vbi supra nu. 26.* in cõtrariũ dicat; vt, si pater eum instituat hæredẽ solũ, atq; eum instituat vltra suam legitimã *vt constat ex §. si Lucius citato*. Idem statuitur de matre, quòd scilicet, si natu-

si naufragio pereat cum filio pubere, neq; cōstet qs ante quem obierit, censeatur periisse prius matrē. Si verò naufragio pereat simul cum filio impubere, præsumatur periisse filium, ante matrem; *vt habetur, l. cum impubere, & l. si mulier ff. de reb. dub.* His ita positis ac explanatis, Acosta *vbi supra n. 25. & 26.* ait, in maioratibus, de quibus loquimur, esse dicendum: si filius primogenitus, relicto filio, pereat cum patre maioratus possessore, nec constet quis ante quem perierit, præsumi vtrumq; periisse simul, ac proinde maioratum deuolui ad filium secūdò genitū, excluso nepote, filio talis primogeniti, simul cum patre maioratus possessore defuncti. Rationē reddit, quoniam, quòd filius pubes præsumatur mori post matrem, est ad effectum, vt obtineat hereditatem ad se attinentē, illi ve debitam ex dispositione legis. (Adde tu, vel vt simul eam obtineat, vnà cum portione, quam pater insuper illi voluerit relinquere ex testamēto, titulo hæredis: neq; enim æquitas postulabat, vt ad vnam partem hereditatis præsumeretur mortuus post patrem, & ad aliā nō) maioratus autem nō erat debitus primogenito illi ex dispositione legis, sed merè ex hominis dispositione illi erat obuenturus, si moreretur post patrē, ad quem effectum non præsumitur in similibus euentibus periisse post patrem. Atq; hac ratione, qñ aliquis grauatus erat restituere fideicōmissum alteri sub ea conditione, si ipse, sine liberis decederet, vt exspiret fideicommissum, nec transeat ad illum alium, propterea quòd conditio non sit impleta, sed hæres ita grauatus cēseatur discedere superstite filio, non satis est, quòd tempore mortis habuerit filium, si is filius eodem naufragio, ruina, aut simili infortunio, cū ipso periit, nec constat obijsse post patrem: quoniam, siue is filius pubes esset, siue impubes, præsumeretur non obijsse post patrem: ac proinde patrem discessisse sine filiis, pertinebitque fideicommissum ad illum alium, cui erat relictum sub conditione, si hæres grauatus sine filiis discederet, *vt satis apertè videtur docere. l. ex facto §. si quis autem, citato.* Tametsi Accursius *ibi verb. filium,* eum §. intelligat de filio impubere, quasi si filius pubes eodem infortunio cum patre pereat, censeatur obijsse post patrem. Cæterùm §. ille, si rectè expēdatur, de filio vniuersim loquitur. Neque contrarium est dicendum, quando maioratus fuit institutus ab aliquo ascendente, vel fideicommissum fuit relictum sub ea conditione ab aliquo ascendente, vt præsumendum tūc sit, filium puberem obijsse post patrem, *argumento legis, cùm auus ff. de rebus dubiis l. cum acutissimi. C. de fideicommissis. l. & generaliter. §. vlti. C. de instit. & substit. vt Socinus, ab Acosta relatus, voluit.* Quoniam iura illa solùm inducūt tacitam conditionē, si hæres grauatus sine liberis decesserit, quando sine vlla conditione ascendens grauauit suum descendentem restituere aliquid alteri: in re autem proposita, etiam quando apposita fuit expressa ea conditio: filius pubes nō præsumitur mortuus ante patrem, ex §. si quis citato: eò quòd non ad effectum, vt is filius aliquid obtineat ex dispositione legis in bonis patris ipsi debitum, sed ad obtinendū aliquid ex mera dispositione hominum. Idem verò longè magis est dicendum, quando ea conditio est solùm tacita: quare iura illa non sunt ad propositum. Ex hactenus dictis facile intelliges, idem dicendum in Lusitania esse, de maioratibus de bonis coronæ regni institutis: neq; enim sunt debita primogenitis, vi præcisè legis mentalis: neq; vt hæreditas, & tanquam bona patris: sed instituta sunt ex principis donatione, vt deueniant ad filium maiorem, qui per mortem patris fuerit repertus, idq; ex pacto & prouidentia principis.

7 Hactenus tota hac disputatione rem hanc examinauimus ac definiuim⁹, stando in iure cōmuni, & Lusitano. Quia tamen ante omnia est standum voluntati institutoris maioratus, si aliud ipse voluerit, ac expresśè statuerit, modo disp. 629. explanato, vt ex ipsismet legibus Sebastiani 12. & 13. *tit. 1. par. 6. legum extrauagantium,* & ex dictis disputatione citata perspicuè constat, semper ante omnia ad iudicandum, quis in vnoquoque eiusmodi maioratuum succedat, consulendum est instrumentum institutionis illius, eisq; quæ in eo fuerint sufficienter expressa, erit standum. quando autem aliud non fuerit sufficienter expressum, standum erit hactenus à nobis ex iure communi, & Lusitano, explanatis.

Acosta *vbi supra num. 1.* hanc refert institutionem cuiusdam capellæ, seu maioratus, *iuxta ordinationū lib. 2. tit. 35. §. antepenul. Eu leixo por administrador dà dita capella a Gonsalo meu filho e per sua morte, quero que venha a o seu filho mayor, que elle tever, sendo de legitimo matrimonio nado. E que da hi emdi ante pera sempre, ande per o dito modo em os que delle descenderem.* Cùm enim Gundisaluus maioratum hunc obtinuisset, per mortem institutoris, solasq; filias habuisset, ante Gundisaluum mortua fuit filia primogenita, relicta quadā filia, nepte Gundisalui. Mortuo verò Gundisaluo, lis esse cœpit inter neptem, quæ contendebat ad se pertinere, & filiam secundò genitam. Atq; Acosta, se consuluisse pro filia secundò genita, quæ & maioratum obtinuit per transactionem, modico dato nepti ex filia primogenita: longamq; ea de re attexit ibi Acosta disputationem. 8

Quamuis autem id (iuxta hactenus dicta) dicendum esset, ea forma non attenta, atque in dubio, si ea forma perspicuè non intelligatur contrarium; neq; omnino repugnare intēdam hac in re Acostæ, certè potius inclinarem in fauorem neptis, attenta ea forma. Finge enim, institutorem habere alium filium, aut filios, præter Gundisaluū (vt fortè plures habebat) & Gundisaluum mori ante institutorem, certè ex forma illa filius Gundisalui defuncti, & nepos institutoris, succedit in maioratu, excluso patruo, filio eiusdem institutoris: expresśè enim forma illa, post Gundisaluum, vocat filium, aut filiam, maiorem Gundisalui, & excludit patruum, cùm ergo ipsa forma subiungat. *E assi da hi em diante per a sempre ande per a dito modo em os que delle descenderē;* certè elegit lineam descendentem primogenitorū, seu maiorem natu, exclusis aliis descendentibus, tam ipsiusmet institutoris, quàm cuiuscunq; alterius vltimi possessoris; sicut institutor à principio præposuit filium, aut filiam, Gundisalui, cæteris fratribus eiusdem Gundisalui, filiis eiusdem institutoris maioratus: quo fit, vt neptis Gundisalui ex filia primogenita, iuxta eam formā institutionis, præponi debeat filiæ posteriùs natæ eiusdem Gundisalui, atque amitę comparatione eius neptis.

Gama *decis. 51. & decis. 337.* controuersum fuisse ait: vtrum, nihil impediente l. 12. Sebastiani, supra relata, qua in successione maioratus præfert masculum minorem natu, fœminæ maiori natu eiusdem gradus, quando institutor aliud non expresśit ac disposuit; sit nihilominùs fœmina maior natu præferenda masculo minori natu, quando maioratus institutor in hunc modum disposuit. *E per falecimiento daquelle, que assi o ouuer ficara a o seu filho, mayor, e assi sera pera sempre a su linagem a o mayor e mais chegado;* quasi his verbis sufficienter maioratus institutor expresśit, intendere, vt maior in eodem gradu, siue is fœmina esset, siue masculus, præferretur cæteris. Gama propendet, tunc fœminam maiorē natu esse præferendam masculo, quasi id sufficienter verbis illis expresserit, qui maioratum instituit, Refert tamen vtrobiq; sententiam latam fuisse pro masculo. Ac sanè merito lata fuit: nam sensus illorum verborum est: *ao seu filho maior, ou* (in defectu scilicet filiorum) *filha mayor.* Et satis est esse dubium, an maioratus institutor intenderit præferre filiam

filiam maiorem natu, filio minori natu, vt pro filio, iuxta legem Sebastiani, sit ferenda sententia.

SVMMARIVM.

1. *Controuersia explicatur, quæ esse potuit, & non fuit, circa successionem in regno Lusitano Ioanni tertio in linea descendentium.*
2. *Controuersia proponitur, quæ re ipsa fuit in successione in eodem regno Henrico in linea collaterali. Punctumq́; statusve controuersiæ, dilucidè proponitur ac explanatur.*
3. *Quæ mouere poterant, in successione in regno Lusitano, locum non esse repræsentationi.*
4. *Quibus aliqui ducantur, in successione in regno Lusitano locum esse ei repræsentationi, quæ de iure communi est in hæreditatibus.*
5. *Repelluntur copiosè, multaq́; adducuntur, quibus ostenditur, Philippum Secundum Hispaniarum Regem legitimum fuisse successorē Henrico in regno Lusitano.*
6. *Dubium proponitur. Atq́; stando in solo iure communi, ac Lusitano, ostenditur, etiam in linea descēdentium, in successione in regno ipso Lusitano, patruum præponendum fuisse nepoti.*
7. *Regni Lusitani origo, in successioneq́; in illo vnde nepos, & in defectum nepotis neptis, & in defectum vtriusque, pronepos, aut proneptis, præferri in linea descendentium patruo, aut patruo magno debeant.*
8. *In successione in corona regni Lusitani, nulla est repræsentatio in linea collaterali, ostenditurq́; Philippum Secundum Hispaniarum Regem legitimum fuisse successorem Henrico in regno, & nulla ratione Dominam Catharinam.*

VTRVM IN SVCCESSIONE IN ipsamet Regni Lusitani corona locus sit repræsentationi, ac proinde nepos ex primogenito prædefuncto, præferri debeat patruo.

Disp. 632.

1 QVæstio hæc locum habere potuit in Lusitania per mortem Ioannis tertij, si euenisset, vt ex multis filiis, quos genuit, superstes aliquis esset tēpore mortis ipsius. Cùm enim princeps Ioannes eius filius, qui vxorem duxerat Dominam Ioannam Caroli quinti filiam, è vita discesserit ante patrem, manente Domina Ioanna prægnante, ex qua natus est posthumus Sebastianus; sanè, si superstes esset aliquis filiorum Ioannis tertij, quando ipse obiit, haberet hęc quęstio locum, num scilicet nepos Sebastianus, natus ex filio maiori natu, succederet in regno, excluso patruo: an è contra patruus succederet excluso nepote. Quia tamen filii omnes Ioannis tertij de medio erant sublati, locum tunc non habuit hæc quæstio, sed absq; vlla controuersia successit Rex Sebastianus.

2 Per mortem verò Regis Sebastiani, aut potiùs Regis Henrici, oriri cœpit quæstio, sed in alio repræsentationis gradu. Cùm enim tempore mortis Regis Sebastiani, nulla superstes esset proles ex ipsius auo Ioanne tertio, eò quòd princeps Hispaniarum Carolus, primogenitus Philippi regis nostri Catholicissimi, & Mariæ primæ ipsius vxoris, Ioannis tertij filiæ, iam ante fuerat defunctus: recurrendum fuit ad prolem ex Rege Emmanuele, proauo Sebastiani, & patre Ioannis tertij. Et quia ex filiis Regis Emmanuelis, solus erat superstes Henricus Cardinalis, vltimo loco ex Emmanuele genitus, is, tanquam proximior in gradu Regi Sebastiano, eidem absq; cōtrouersia in regno successit. Per mortem verò Henrici, controuersia esse cœpit inter reliquos de stirpe Regis Emmanuelis, quis eorum succedere deberet Henrico in regno. Solum vero referam, ex stirpe regis Emmanuelis eos, inter quos aliquo modo esse poterat contentio, Quod ad filios regis Emmanuelis attinet. Post Ioānem tertium primogenitum natus fuit Ludouic⁹, qui vxorem non duxit: reliquit tamen Dominum Antonium filium illegitimum. Cùm autem illegitimi in regno non succedant, præsertim existente sobole legitima; sanè nō est cur vlla possit oriri cōtentio, aut difficultas, num ille iure sanguinis, aut hæreditario, succedere deberet in eo regno. Post Ludouicum natus fuit Eduardus. Hic vxorem duxit Dominam Elisabetham filiam Ducis Brigantini ex qua reliquit Eduardum, qui sine sobole mortuus est ante Regem Sebastianū. Reliquit præterea duas filias. Maior earum natu, vxor fuit Ducis Parmensis: mortua autem est ante Regem Sebastianū, relicto filio, qui nunc dux est Parmensis. Hic eo solo potuit titulo contendere de regno, quòd repræsentaret matrem maiorem natu, quam Dominam Catharinam, filiam minorem natu eiusdem Eduardi, & quòd repræsentaret auum: qui si superstes fuisset, proculdubio successisset in regno, tāquam filius Regis Emmanuelis maior natu reliquis post Ludouicū. Quia tamen in linea collaterali ad succedendum patruo, neque de iure communi, neque de iure Lusitano, locus est repræsentationi vltra filios fratrum, *vt disp. 626. & alibi, dictum est*, non est, quòd Dux Parmensis, nepos Eduardi, fratris Henrici, contenderet de regno titulo repræsentationis neq; alio aliquo: quandoquidem remotior erat in gradu Hērico Regi, quàm Rex Philippus, & quam Domina Catharina. Quod attinet ad Dominā Catharinam, filiam secundam Eduardi, vxorem Ioannis Ducis Brigantini, eo titulo contendit ad se pertinere regnum, quòd repræsentaret suum patrem, qui, vt dictum est, cæteris erat præferendus, vt Henrico in regno succederet. Deniq;, quod attinet ad filias Regis Emmanuelis, solùm est, quod loquamur de Domina Elisabetha, Imperatrice, Caroli quinti vxore: & filia maiori natu Emmanuelis, quam fuerit alia, quæ nupsit Duci Sabaudiæ: cùm enim soboles ex hac alia relicta, minor natu sit, quā Rex Philippus, Imperatricis filius, & sit soboles ex filia Emmanuelis iuniore, non est quod de regno contendat, collata cum Rege nostro Philippo. Solùm ergo super est controuersia, inter Regem nostrum Philippum masculum maioremq́ natu inter superstites nepotes regis Emmanuelis, cōsobrinosq; regis Henrici, & Dominam Catharinam, fœminam, ac minorem natu, num ipsa iure repræsentationis, præferenda esset Regi Philippo masculo, ac maiori natu; an vero locus non sit repræsentationi, Rexq́ Philippus, quia maior natu, parq́ in gradu, & quia masculus, etiamsi minor esset natu, sit illi præferendus, iuxta legem Sebastiani, *12. tit. 1. part. 6. legum extrauag.*

Emmanuel Acosta hanc quæstionem examinās, exemplo proposito, nō in hac posteriori cōtrouersia, in qua sermo est de successione in linea collaterali sed in priori: in qua sermo est de successione in linea recta, *in quæstione de patruo & nepote part. 3. in prin.* penè inextricabilē hanc controuersiā appellat. Atque, quod nepoti patruus esset præferēdus in linea descendentiū; & patruus, vel amita, consobrino in linea collaterali; & deficientib⁹ patruis, cōsobrinus masculus sit præferendus fœminæ consobrinæ ēt maiori natu, nedum cōsobrinus maior natu, cōsobrinæ minori natu, qualis est Rex noster Philipp⁹, cōparatione Dominæ Catharinæ, psuadere apertè vidētur, quæ duabus disputationib. præcedentib. dicta sunt. In quibus hæc omnia cū Emmanuele Acosta, Aluaro Valas. Gama, & cōmuni Lusitanorū sententia, ac praxi, ita definiuimus in Lusitania, tā quoad maioratus de bonis regni coronæ, in quib⁹ lege mentali aperte id ita sancitum est in linea descendentium (nam in collaterali non conceditur successio in eis bonis, eo in regno, sed continuo deuoluuntur ad coronam regni, *vt disputat. 630. ex lege mentali, ostensum est*) quia in maioratibus de bonis patrimonialibus; eo quod neq; de iure communi, 3

neque

neq; de iure Lusitano, locus sit repræsentationi in maioratibus in dictis euentibus: quod definitũ ita videatur lege mentali, *& 4. lib. ordin. tit. 62. §. e finando se*, neq; videatur esse maior ratio in ipsa corona regni: quam, tanquam primum & supremum maioratum, imitari, quoad successionis modum, solent cæteri maioratus in vnoquoq; regno, *vt disp. 576. & alias sæpe in præcedentibus, dictum est*, adeò vt à regno ad cæteros regni maioratus, & à cæteris maioratibus ad regnum, valeat argumentum, quando apertè non comperitur contrarium dispositum circa regnum, & cæteros maioratus, vt in Lusitania contrarium dispositum non deprehenditur.

4 Acosta, & cum eo Aluar. Valas. licèt in prædictis omnibus nobiscum conueniant, quoad maioratus Lusitanos, tã de bonis coronæ regni, quã de bonis patrimonialibus, vt duabus disputationib. præcedentib. cõstat; in regno tamen Lusitano, & in quocunq; alio, in quo particulari aliud circa successionem in illo sancitum non sit, censent locum esse illi præcisè repræsentationi, quę de iure communi locum habet in hæreditatibus, ac proinde in successione in regno nepotem patruo esse præferendũ. *Ita affirmant Acosta vbi supra, n. 2. & Aluar. Valas. de iure emphy. q. 50. n. 2. & 10. & disp. 626. relatum est.* Idem dicerent in linea collaterali de cõsobrino filio fratris senioris prædefuncti, comparatione patrui iunioris; & de consobrino filio fratris prędefuncti, comparatione amitæ, esto illa maior esset natu fratre suo prædefuncto, præsertim post legem 12. citatam Sebastiani, quæ in maioratib⁹ præsertim masculũ iuniorem, fœminæ seniori eiusdem gradus: id ꝙ plus habet locum in regno, quàm in cæteris maioratibus, consuetudineq; est receptum, etiam in regno Lusitano, in quo semper fili⁹ natu minor, prælatus fuit filiæ seniori: eò quòd masculus aptior regni gubernaculo sit, quàm fœmina. Ducuntur hi autores hoc solo argumento. Quòd alii maioratus hæreditates non sint, neq; in eis iure hæreditario, sed sanguinis, ex pactoq; & prouidentia succedatur, eaq; de causa, stando in iure communi, & Lusitano, locus in eis nõ sit repræsentationi: regnum verò hæreditas sit, ireq; hæreditario in eo succedatur: quod dicunt expressum esse c. licet de voto, doctoresq; omnes ibi id obseruare: eaq; de causa affirmant, in successione in regno eam repræsentationem esse admittendam, quę in hæreditatibus.

5 Nos disp. 625. luce clariùs ostendimus nihil tale colligi ex c. licèt de voto, sed potiùs contrarium, in regnisq; iure sanguinis, ex pacto ve ac prouidentia reipublicæ, quo regnum, modusq; succedẽdi in illo instituta sunt, succedi in illo: sicut in aliis maioratibus iure sanguinis, ex pacto ve & ꝓuidentia eorũ, qui illos instituerunt, succeditur: quare corruit fundamentum ac doctrina eorũ doctorũ: standoq; in iure communi & in solis ordinationibus ac legibus scriptis Lusitanis, loc⁹ nõ est repræsentationi: dicendumq; potiùs esset in linea recta, patruum præponendũ esse nepoti: & in transuersali, procul dubio est dicendum patruum tanquam proximiorem in gradu, excludere consobrinũ, filium fratris senioris prædefuncti, & amitam, propter eandem rationem, illum ẽt excludere; consobrinum item masculũ præsertim maiorem natu, excludere consobrinam fœminam, & quemcunq; alium consobrinum maiorem natu; eaq; de causa regnum Lusitanum, per mortem Henrici patrui Regis nostri Philippi, & Dominæ Catharinæ, attinuisse ad Regem Philippum, & nõ ad Dominam Catharinam.

Adde, esto admitteremus, regnũ esse hæreditatem, ireq; hęreditario deferri, non continuò inde sequi, stãdo in iure cõmuni, & Lusitano, in successione in illo, nepotem esse patruo anteponendum; aut in collaterali linea, consobrinum ex fratre seniore prædefũcto, pręponendũ esse patruo; & multò minùs cõsobrinam iuniorem ex fratre masculo, etiam seniori, præponendam esse cõsobrino seniori, etiam ex sorore prædefuncta. Ratio aũt est, quoniam de iure ciuili, antequàm repræsentatio esset introducta, soli proximiores in gradu succedebant defuncto, atq; adeò in linea descendentiũ, filius excludebat nepotes ex aliis filijs defunctis: & in linea collaterali, patruus excludebat cõsobrinos. Posteà verò ex quadam humanitate, & æquitate fuit introductũ; non quidẽ, vt nepotes ex filiis defunctis, prȩferrentur patruis, sed vt succederent cũ illis, nõ æqualiter, seu per capita, sed per stipitem, quasi repræsentando ac sustinendo personam patris, ad accipiendam præcisè portionem, q̃ pater ipsorum, si esset superstes erat accepturus, diuidendam per capita inter ipsos, siue multi essent, siue pauci. Vnde nunquam intentum iuris fuit, præponere illos patruis proximioribus simpliciter ei in gradu, cui erat succedendum, vt si aliquid, quod indiuiduũ ad vnũ tantùm descendentium, eumq; proximiorem in gradu, & maiorem natu, esset deriuandũ, vt sunt regna, & cȩteri maioratus, in eo præferretur nepos ex primogenito defuncto patruo proximiori in gradu, sed solũ, vt nõ essent omnino exclusi à portione hȩreditaria, q̃, cum reliquis filiis, obtenturus erat pater eorũ, vt intuenti iura, quæ repræsentationem in linea descendentiũ statuerunt, erit perspicuum, & affirmant inter alios Gama *decis. 174. n. 5.* Baldus & alij, quos Acosta *vbi supra n. 48.* refert: ꝙ intelligunt, vt Acosta refert, eosq; intelligit, etiamsi iure hæreditario deferatur, tanquã indiuidua hæreditas, quæ ad vnum tantùm est deuentura. Vnde ordinationes Lusitanę *lib. 4. tit. 62. §. e finando se*, licèt admittãt ab intestato nepotes ex primogenito prȩdefuncto ad hæreditatẽ aui, vnà cùm patruis, filiis eiusdem aui idq; per stipitem, repræsentando personam illius; si tñ sit aliqua emphyteusis nominationis in bonis aui, quæ ad vnũ tantùm indiuisa sit deuentura, in illa filiũ maiorem natu eiusdem aui, qui tempore mortis aui fuerit repertus superstes, præferũt nepoti ex primogenito, vt sæpe dictũ est, idq; cõsentaneè ad ius cõmune; eò ꝙ nepos, esto sit filius filii primogeniti, præferendus nõ sit patruo, sed è cõtrario, patruus sit illi anteponẽdus, tanquã simpliciter proximior in gradu ei, cui succeditur. Hoc idem dicendum multò magis est in linea collaterali, de filio fratris maioris natu prædefuncti, cõparatione patrui superstitis. Cùm enim quondã soli fratres superstites admitterentur ad succedendum fratri, tanquam proximiores ei in gradu, nõ verò consobrini ex fratre defuncto, eò quòd vno gradu essent remotiores, de iure authenticorum, ex quadã humanitate & æquitate, concessum fuit, vt ipsi soli, & non nepotes vlli ex fratre defuncto, etiamsi pater eorum esset ẽt defunctus, admitterẽtur ad hæreditatem, idq; non æqualiter cũ patruis, & per capita, sed per stipitem, quasi repræsentãdo, & sustinendo personam patris, ad accipiendã præcisè portionem, quam ipsorum pater, si superstes esset, erat accepturus, inter ipsos æqualiter diuidẽdam. Vnde nunquam fuit intentum iuris, præponere illos, aut quemquam illorum, patruis, proximioribus simpliciter ei in gradu, cui est succedendum, & à cuius successione erãt antea omnino exclusi, vt si aliquid indiuisum ex bonis defuncti erat præcipuum deuenturum ad vnum duntaxat ꝓximiorẽ in gradu, & natu maiorẽ, in eo præferretur cõsobrinus ex fratre maiori natu defũcto, patruo, simpliciter proximiori in gradu; sed è contrario, is patru⁹, tanquã proximior simpliciter præferretur consobrino illi, vt similiter liquet intuẽti iura authenticorum, quæ eam repræsentationem, minùs amplam, quàm in linea descẽdẽtium, introduxerunt. Multò verò minùs est dicendũ, defunctis omnibus patruis, fratribus eius, cui est succedendum, conso-

consobrinam natu minorē, filiam fratris maioris, præponēdam esse consobrino maiori natu, fratris, aut sororis, minoris defunctæ. Ratio autē est, quoniā, iuxta veriorem sententiā, quæ in iure videtur esse expressa, in consobrinis solum habet locum repræsentatio ad succedendū patruo, quādo est illis succedendū cum alijs patruis, aut amitis: sec⁹ autē quando, defunctis cęteris patruis, & amitis, ipsi soli succedunt patruo, *vt disput. 626. dictum est, copiosiusq; disp. 164. ostensum est*: quare, cū in re proposita succedatur patruo Henrico Regi; defunctis prius cæteris omnibus fratribus, & sororib⁹ illius; consequēs, pfectò est, vt esto admitterem⁹ regnū esse hęreditatem, consobrinus natu maior, qualis est noster Rex Philippus, præponendus sit consobrinæ Dominæ Catharinæ, natu minori: tum quia est masculus, & masculus in eodem gradu præfertur fœminæ, etiā seniori, præsertim in successione in regno, tum etiam quia est maior natu.

Prædicta confirmantur ex eo, q mortuo Rege Apulię, cùm nepos illi⁹ Rex Vngarię ex Carolo Marcello primogēito prædefuncto, regnum sibi deberi contenderet: è contra vero Robertus filius secundò genitus eiusdem Regis Apuliæ, sibi deberi, tanq proximiori in gradu patri vltimo possessori, affirmaret, Bonifaci⁹ Roberto regnū adiudicauit. Bart. in *authentica post fratres. C. de legit. hæred.* eam rationē reddit, quod regnum illud esset feudatariū Ecclesiæ, ac proinde deriuaretur ex concessione dominica. Meritò autē ratio illi⁹ reprehenditur ab Emmanuele Acosta *vbi supra numer.* 50. & Aluaro Valasc. *q. 50. citata, & à plerisq; alijs.* Cum enim in feudo loc⁹ sit repręsentationi, *vt disp. 626. ostensum est*, vtique, regnum illud esse feudatarium, nō impedire, sed adiuuare debebat, vt deueniret potius ad nepotē, patris prædefuncti personam repræsentando, quam ad patruum. Legitima pfectò ratio, cur patruo, & nō nepoti, stando in iure cōmuni meritò fuerit adiudicatū, est. Quoniam cū regnum, & alię dignitates, Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & similes, indiuisæ ad vnū tantū deuoluantur: & repręsentatio de iure cōmuni nō faciat patruū deterioris cōditionis, quàm nepotē, vt dictum, ostensumq; est; vtiq;, quamuis regnum Ducatum, Marchionatum aut Comitatum, esse feudum adiuuare debebat, vt nepos ex primogenito, repræsentando patrē, de illo participaret cum patruo; deferri tamen debere, pter dignitatē annexam, vni tantum, excludit omnino nepotem, idq; esto admitteremus, regnū iure hæreditario deferri: quod tamen est falsum, siue tale regnum sit feudum, siue nō, *vt disp. 626. ostensum est*. Quando enim feudum est Ducatus, Marchionatus, aut Comitatus, quamuis alioquin nepos cū patruo, & consobrinus ex fratre, similiter cū patruo, admitti debebat ad successionem in illo, quia tamen defertur indiuisum ad vnum tantum, pręfertur proximior simpliciter in gradu, nihil impediēte, quòd in feudis, etiā ex pacto & prouidentia: locus sit repræsentationi, vt *disp. 629. dictum est*.

His accedit, in ijs regnis (in quib⁹ Castellę ius nō viget, q ad regnū vocat lineam primogenitorum, eamq, omnino cæteris præfert, etiamsi desit in ea masculus, solaq; fęmina existat, *vt disp. 626. explanatum est*) eos, qui, pter repræsentationem arbitrantur nepotē ex primogenito præferendum esse patruo, difficilè admodū admittere, neptem præponēdam esse patruo, multiq; id negāt: & Acosta, qui vbi supra nu. 63. multū propendet, in regno potius, quam in maioratib⁹ ex bonis patrimonialib⁹, esse pręferendā, ęgrè id defendere falsoq; inniti fundamento, q disp. 626. copiosè à nobis fuit impugnatum. Quod si neptis in linea descendentiū non sit pręferenda patruo, esto admitteretur regnum iure hæreditario deferri, locumquè esse in eo repræsentationi: eò q, si ea neptis esset filia primogenita vltimi possessoris, excluderetur à suo fratre minori natu, multoq; maiori cū ratione, quādo est neptis ex primogēito, excludi debeat ab eodem patruo, vtiq in linea transuersali, multo magis excludi debet cōsobrina, ex fratre seniori prędefuncto, à patruo, esto admitterem⁹ regnū esse hęreditatem, iureque hæreditario deferri, & in eo esse locum repræsentationi. Et eadem, imò maiori ratione (eò q esset repræsentatio in solis consobrinis, defunctis omnib⁹ fratribus & sororibus eius, cui est succedendum) idem est dicendum de consobrina ex fratre maiori, comparatione consobrini ex iuniori fratre, aut ex sorore, maximè quando cōsobrinus maior est ętate, quàm ea consobrina, quòd ea consobrina pręferenda non sit tali consobrino.

Dices. Quid ergo tādem dicendum censes in successione in corona regni Lusitani? Affirmabisne, sublata omni omnino repręsentatione, etiā virtute, vniuersim proximiorem in gradu vltimo possessori, q superstes fuerit tempore mortis illi⁹, non solū in linea collaterali, sed etiam in linea descedētiū, succedere illi in regno, hoc dūdaxat obseruato, q ex ijs, qui fuerint in eodem proximiori gradu, semper masculus, licet minor natu, pferatur fœminæ? Hincne consequenter dices, si quando Ioannes tertius mortuus fuit, superstes fuisset aliquis ex filijs ex se gēitis, pferendum eū fuisse Sebastiāo principi, filio primogēiti antea defuncti? Quod si ita sit dicendum in regni successione, quis quæso Regū filiā suam nuptui tradat primogenito ei⁹ Regis, qui alios filios habuerit? cū facilè euēire posit, vt primogēitus ex illa, regno priuetur, mortuo patre ante auum, regni possessorem? His accedit (*referente Acosta vbi supra n. 56. ex Iacobo a Saa in tractatu de primogenitura*) Ioannē primum Lusitaniæ Regem, mentalisq; legis autorē, testamento suo pnunciasse, regnum ad nepotē suum Dominū Alfōsum ex Eduardo primogenito pertinere, in euentu, q Eduardus ante ipsum Ioannē primū è vita discederet, excluso patruo Domino Petro, filio secūdò genito ex eodem Ioāne primo: addidisseq; vt in æternum in regni successiōe idē modis seruaretur, vt scilicet nepos, ex primogēito defuncto, succederet in regno, excluso patruo. Quamuis autē Gama *decis. 174. numero 14.* relata ex aliorum assertione hac historia, ad probandū in maioratib⁹ de bonis coronę regni, nepotem patruo esse præferendū, primo dicat; negatur talia verba inserta fuisse in eo testamēto; cōtinuò tamen subiūgit; q si ille talia verba ptulisset, soli Regi id conuenire dicerem⁹ ex Baldo, &c. Et ad quoddam aliud aduocatorū argumētum pro eadē sententia, Alfonsū videlicet quintum, quando matrimoniū contraxit cū Eleonora, quæ à Lusitanis *excellente senhora* à Castellanis vero *la Beltraneia*, vulgo nuncupata est, declarasse, si Ioānes, eius primogenitus ex priori vxore, ante ipsum obiret, nepotē ex illo succedere debere in regno, nō verò filiū hui⁹ secūdæ vxoris: ad hoc, inquam, argumentū respōdet Gama, iam dictū esse, diuersū esse in Rege, qui specialiter potuit hanc declarationē facere. Accedit pręterea, *referente Acosta ibidem nu. 55.* eam opinionē, vt nepos, ex filio primogenito antea defuncto, præferatur patruo, multum inualuisse in regnis Gallię, & Angliæ, vt eam crescentem semper, ac inualescentem, seruare potius debeamus, Baldo autore.

Sanè, attento iure communi, q extra hæreditatē, repræsentationē non admittit, ac proinde in regno eam nō admittit, eò quòd in illo, nō iure hęreditario, sed sanguinis ex pacto ve & puidentia succedatur, *vt disput. 629. luculentius ostensum est*: itemq; attento, q neq; in hæreditate ius commune eam admittit ad præferendū nepotem, aut consobrinum, patruo, atq; adeo, vt id, quod indiuisum ad vnum tantū, vltimo possessori proximiorem, est deuenturum, vt sunt Regnum, Ducat⁹, & his similia, esto esset hæreditas, deueniat potiùs ad nepotem, aut con-

consobrinũ, quã ad patruum, proximiorem simpliciter in gradu vltimo possessori; sed solũ ius cõmune eam admittit in hęreditate diuidua, vt de illa participet nepos, aut consobrinus, cũ patruo, nõ omnino æqualiter, sed patruus per capita, nepotes verò, aut cõsobrini, solum per stipitẽ, modo supra explicato: attento præterea de iure Lusitano, nullã aliam repræsentationẽ, quã quæ de iure communi est sancita, comperiri statutã; imo vero in maioratibus regiæ coronæ apertè esse expressum, nullã esse repræsentationẽ, sed patruum nepoti & cõsobrino, præferri: itemq; attẽto, idẽ colligi ex ordinationibus Lusitanis circa maiorat⁹ de bonis patrimonialibus: attento etiã hoc, & præcedente, vsu circa maiorat⁹ de bonis regiæ coronæ, & de bonis patrimonialibus, in eo regno recepto, communi doctorũ sentẽtia cõprobato, vt hæc omnia duab⁹ disputationibus pręcedentib⁹ ostẽsa sunt; cum tamẽ in vnoquoq; regno maioratus cæteri instar regni soleant institui, eoq; modo in eis succedatur, quo in regno, quando institutor aliud non expressit, aut lege publica diuersa sancita nõ sunt de regno & de alijs maioratib⁹: deniq; attento, rempubicam Lusitanã, postquàm regnum esse cœpit, tanquã rempublicam à Castellana omnino distinctã se gessisse, suas peculiares leges ac iura statuendo, in eisq, potius communi iuri, quã Castellano, se conformando, & vbi ius, aut cõsuetudo Lusitana nõ esset, ad solum commune ius recurrẽdo, ex illoq; iudicãdo, ac dirimẽdo controuersias sanè, inqã, his omnibus attentis, si morte Ioannis III. aut quocũquè alio tẽpore, id euenisset, adeò inextricabilis penè quęstio oriretur, nũ nepos patruo in regni successione esset pręponendus, an è contra, patru⁹ nepoti (maximè cũ ostensum apertè sit, caput, vnde Acosta & Aluar. Valas. tentarunt, nepotẽ patruo esse pręferendum, quia videlicet regnũ est hęreditas, nullius omnino esse momenti) vt mirandũ nõ esset, quàm plurimos sententiã in patrui fauorẽ esse laturos, nihil omnino impediente, quod Ioannes primus, & Alfonsus quintus, contrarium in suis testamẽtis pronunciassent. Neq; enim ad Reges spectat de regni successione disponere: sed ad rempublicam totã in principio creationis regni, aut postea, dubio aliq̃ orto, id attinet. Quod si ex iure absque dubio constat, ad quem regnum attineat, vtique testamẽtum Regis, imò & respublica, nõ possunt ab eo auferre regnũ, pronunciando, ad alium spectare, aut id de nouo statuendo, *vt hæc omnia latius disput. 627. explanata, ostensaque sunt.*

7. Ex hoc verò alio capite, quod Acosta *vbi supra numero vltimo tangit*, videtur in linea descẽdẽtium, nõ solum nepos, sed & neptis, & in defectum nepotis, & neptis, pronepos, & proneptis, pręferri in successione regni Lusitani, patruo filio secũdo genito vltimi possessoris regni. Et quamuis res non careat difficultate aliqua, propter ea, quę proximè dicta sunt; simpliciter tamen credo id esse verum: nec dubito, in euentu proposito Sebastianũ, aut quẽcunq; alium, obtenturum fuisse regnum excluso patruo. Cum enim Lusitanũ regnum in hunc modũ ex Castellão regno sit deriuatũ, quod ob suppetias allatas, & res bene gestas aduers⁹ Mauros, quõdã Rex Castellæ extero cuidã tradidisset filiã vxorẽ, eamque Lusitaniæ partem, quæ ex Mauris erat recuperata in dotem cum illa sub titulo Comitatus, ei dedisset, sua industria postea Lusitani, pugnãdo aduersus Mauros, oppidaq; multa de potestate eorum eripiendo, multũ auxerunt Comitatum illũ, donec Alfonsus Henricus, Comes antea Lusitaniæ, Rex à suis est acclamatus. Quia itaque tunc, nullis de nouo latis legibus circa id regnum, & circa successionem in illo, Rex fuit acclamatus, vtiq; creat⁹ videtur quoad successionẽ deinceps in eo nouo regno, instar vltimi pręcipui regni, à quo modo explicato, nouũ regnum deriuatum fuit: aut (q̃ idẽ est) iuxta consuetudinem regnorum Hispaniarum à tempore Pelagij, *quam lex 2. titul. 15. part. 2. exprimit*: quo fit, vt de successione in regno Lusitaniæ, censendum sit, iuxta consuetudinem lege 2. citata expressam, quæ nepotem ex primogenito pręfert patruo, & neptem in defectum nepotis, & pronepotem, aut proneptem, in defectum nepotis, & neptis pręfert patruo magno, *vt disput. 626. copiosè explanatũ est.* Si mauis dic (& in idem recidit) Regnum illud perseuerasse quoad successionẽ, & quoad alia, quæ expressè mutata non sunt, quale erat antea, dum erat Comitatus Castellæ in Comitatibus autem, & in reliquis maioratibus, instar Castellani, & Legionis regni, succedebatur tunc, *vt disput. 626. & alias sepè in præcedentibus dictum, ostensumque est.* Ad hoc vero attendentes Ioannes primus, & Alfonsus quintus, quod supra relatum est, meritò in suis testamentis pronunciarunt, ad tollẽdam difficultatem, quę, vel ex iure solo communi, vel ex lege mentali, vel ex consuetudine & iure circa maiorat⁹ de bonis patrimonialibus eiusdem regni, oriri facilè poterant circa successionem in ipsamet regni corona. Hoc idẽ postulabat bonum & pax regni, & vt primogeniti, in eo regno successores, tempestiuè competẽtes vxores ducere possent dignitati futuri Regis. Et hæc consuetudo est, quæ iure optimo plus inoleuit in Gallia, Anglia, & in alijs regnis, vt supra relatũ est.

8. Interrogabis. Quid de linea collaterali circa successionẽ in eadem corona regni Lusitani censes esse dicendũ? Respondeo. Nullam in ea omnino admittendam esse repręsentationem: sed proximiorem consanguineum in gradu vltimo illius possessoris, succedere in eo, præferendo maiorem natu eiusdem gradus, minori, & masculũ fœminę: quare, cũ Regi Hẽrico vltimo Lusitani regni possessori, soli fuerint proximiores in gradu, Rex Philipp⁹ & Domina Catharina, Rexque Philippus maior fuerit natu, ac mascul⁹: Domina vero Catharina minor natu, ac fœmina esset; proculdubio Rex Philippus in eo regno successit, iureq, optimo illud obtinuit. De Domino vero Antonio nõ est cur loquamur: cũ illegitimè fuerit natus, & minor fuerit ætate, quã Rex Philippus. Quod in linea collaterali nulla omnino sit admittenda repręsentatio ad succedẽdum in en regno, constat: Quoniam neq; de iure cõmuni, neque de iure Lusitano, locum habet, vt ostensũ est. Neque in successione in vicino regno Castellę, neque in maioratib⁹ eius regni ante legem Tauri statutis, locum habet, *vt constat ex l. 2. titul. 15. part. 2. & copiosè, clariusque luce disputat. 627. ostensum est.* nullum vero aliud caput supererat, vnde cum colore aliquo dici poterat, repręsentationem in linea collaterali esse admittendam, quoad successionem in corona regni Lusitani, quam si in vicino regno Castellæ, aut in antiquis eius regni maioratibus, locum haberet ea repræsentatio, vt paragrapho pręcedente dictum est. Quòd si quis cum Molina contendat, repręsentationẽ in linea collaterali, quæ lege 40. Tauri sancita est quoad maioratus Castellę, locum habere in successione coronæ Castellæ, & in maioratib⁹ antiquis eius regni; eaq; ratione admittendam esse in successione in corona regni Lusitani; is in primis attendat, decisionem illi⁹ legis, nunquã admissam esse in Lusitania, sed contrarium lege fuisse statutum, consuetudineqe esse semper seruatum. Deinde attendat, nos disputat. 627. lucę clarius ostendisse, eam Molinæ opinionem falsam esse. Postremo aduertat, si repræsentatio ea lege introducta, locum in successione in corona Lusitana haberet, tunc morte Sebastiani Regis, regnum illud non pertinuisse ad Henricum (qui tamen sine vlla controuersia illud obtinuit) sed attinuisse ad Ducem Parmensem, qui hodie viuit, tanquã ad nepotẽ Eduardi ex filia primogenita: si enim Eduard⁹

tēpore mortis Sebastiani superstes esset, vtique regnum obtineret, excluso Henrico, tanquam fratre iuniore, & exclusa Imperatrice, tanquam fœmina: iuxta eam verò legem Tauri, repræsentatio locum habet in linea tota collaterali, seseque extendit, etiam ad nepotes, & pronepotes descendentes ex ea linea, *vt disputat. 627. comprobatum est.* Item, si ea repræsentatio in successione coronæ regni Lusitani locum haberet, regnum illud per mortem Henrici non pertineret ad Dominam Catharinam, filiam natu minorem Eduardi, sed ad Ducem Parmensē, nepotem Eduardi, ex filia maiori natu: quādoquidem ex lege Tauri repręsentatio se extendit, non solùm ad filios fratrum, sed etiam ad nepotes, *vt ex eadem lege & ex dictis dispu. 627. satis liquet.* Quo fit, vt Domina Catharina semper à successione in eo regno excludatur.

SVMMARIVM.

1. *In successione in corona regni Castellæ & Lusitaniæ patruus vltimi possessoris excludit consobrinum & cōsobrinam eiusdem vltimi possessoris.*
2. *In maioratibus huius Castellæ regni, siue de bonis coronæ regni, siue de bonis patrimonialibus, consobrinus vltimi possessoris, & filius ex illo, & in defectum sobolis ex consobrino, & consobrina, & soboles illius, excludūt patruum eiusdem vltimi possessoris.*
3. *In maioratibus Lusitanis de bonis patrimonialibus, patruus vltimi possessoris, excludit consobrinos eiusdem vltimi possessoris. In maioratibus verò de bonis coronæ regni, locum non habet quæstio: quia non succedunt collaterales vltimo possessori.*
4. *In bonis emphyteuticis, hoc est quoad dominium vtile iure emphyteutico possessis, esto deriuata sint à corona regni, & esto regni corona dominium habeat directum, locum non habet lex mentalis Lusitana, sed perinde in eis succeditur, atque in aliis bonis emphyteuticis.*
5. *In emphyteusibus Lusitanis, siue deriuatæ sint à corona regni, siue non, si ad vnum indiuisæ deuenir debeant, qualiter succedatur, & quis cui præferatur.*

EXAMEN QVORVNDAM DVbiorum in maiorem eorum lucem, quæ hactenus de successione in regno, & in aliis maioratibus dicta sunt. Disp. 633.

IN complementum eorū, quę ad disput. 626. dicta sunt, nonnulla supersunt dubia examinanda. Primum, est. Si vltimus regni, aut alterius maioratus, possessor sine liberis, descendentibusve, & sine fratribus, discedat, habens consobrinum ex fratre prædefūcto, & patruum, vter eorum in regno, aut in alio maioratu, succedat; consobrinusne vltimi possessoris, an patruus eiusdem vltimi possessoris, qui patruus erit magnus comparatione talis cōsobrini vltimi possessoris. Acosta *in quæstione de patruo & nepote part. 3. nu. 33. & 34.* hoc dubiū excitat, agens de successione in regno. Respondetque; quamuis vterque sit in tertio gradu cōparatione vltimi possessoris; & patruus vltimi possessoris ętate excedat cōsobrinum, in successione tamen in regno consobrinum pręponendum esse patruo. Ducitur, quoniam in regno, eo quod in illo iure hæreditario succedatur, locus est repræsentationi in linea collaterali, cōparatione ascēdentiū, ita scilicet, vt cōsobrinus vltimi possessoris, repræsentet patrem suum defunctū, vi ꝗ eius repręsentationis, ascendat ad secundū gradum: quare, quia in ascendentibus, comparatione descendentiū, non est locus repræsentationi, vt etiā patruus repręsentet filium suum, fratrē, vltimi possessoris; cōsequens est, vt consobrinus ille excludat patruum vltimi possessoris. Atque hac eadē ratione diximus nos supra disp. 164. cum cōmuni doctorum sententia, consobrinum illum in hæreditatibus, succedendo ab intestato eidē patruo, excludere omnino ab hæreditate illius, patruum illum patrui sui; eò quòd per repręsentationē, proximior esset vno gradu ei, de cuius hæreditate agitur, quàm esset patruus eiusdem defūcti, in cuius hęreditate succeditur. Idē addit Acosta num. 3. esse dicendum, de consobrina, filia fratris Regis vltimi possessoris, comparatione patrui eiusdem Regis: quoniam fœmina, neꝗ in regno Lusitanię, neque in regno Castellę, neque regulariter in aliis regnis (præter regnum Galliæ, in quo ob legem Salicam fœminæ in regno nō succedunt) excluditur omnino à successione in regno; tametsi masculus eiusdem gradus, ei præponatur: quare, cum consobrina illa, repręsentando patrem suum Regis fratrem, proximior sit Regi vno gradu, quam sit patruus eiusdem Regis; cōsequens est, vt, tanquam eo modo proximior, excludat patruum Regis, masculum, maiorēꝗ ætate, à successione regni. In maioratibus autem Lusitanis de bonis patrimonialibus (addit Acosta ibidē. n. 39. quoniam locus non est repræsentationi *vt disp. 631. ostensum est*) non solum patruus vltimi possessoris talis maioratus, excludet cōsobrinā eiusdē possessoris maioratus; eò quod, licèt sit in eodem gradu cum illa, superat tamen illā sexu & ætate; sed etiam excludet consobrinum eiusdē possessoris, ob solum excessum ætatis. In maiotatibus verò de bonis coronæ eius regni, quia nō succedunt collaterales vltimo possessori, sed soli descendentes masculi ex linea masculina, *vt disp. 630. dictum est*, locum non habet dubium propositum.

Ad dubium verò propositum ex nostra sententia dicēdum est. In corona regni Castellæ & Lusitaniæ, patruum vltimi regni possessoris, præferri in successione consobrinæ, & cōsobrino, eiusdē possessoris: eò ꝗ neutro in loco sit repræsentationi locus in linea collaterali ad succedendum in corona regni, vt *disputationibus præcedentibus, & disputat. 627. sufficienter est probatum*: & patruus ætate superet consobrinum; consobrinam verò, etiam sexu. Quod verò attinet ad maioratus, dicendum est. In hoc Castellæ regno siue maioratus sit de bonis coronę regni, siue de bonis patrimonialibus, consobrinum, &, in illius defectum, consobrinam, & in horum defectum, etiā nepotē, aut neptem, ex fratre vltimi possessoris, excludere patruum eiusdē vltimi possessoris propter repræsentationem amplam in linea collaterali lege 40. Tauri introductam circa vtrosꝗ; maioratus: *vt hæc omnia constant apertè ex dictis disputat. 627.* In Lusitania vero patruus vltimi possessoris maioratus de bonis patrimonialib excludit consobrinum, & consobrinam, eiusdē vltimi possessoris, vt rectè Acosta dicebat; idꝗ propterea ꝗ in eis maioratibus locū nō habeat repræsentatio, *vt disp. 631. dictum est*, & patruus consobrinam vltimi possessoris sexu, & ętate excedat; consobrinum verò sola ætate. In maioratibus autem Lusitanis de bonis coronæ regni, iam dictum est, locum non esse dubio proposito. Quòd si subiecti non essent legi mentali, idem de illis esset dicendum, quod de maioratibus ex bonis patrimonialibus est dictum.

Cum, *vt constat ex dictis in calce disputationis præcedentis, & disput. 626.* tam in successione in corona regni Castellæ, quam in successione in corona regni Lusitani, nepos, ex primogenito prædefuncto vltimi Regis, possessoris, excludat patruum, & amitam, filios eiusdē Regis, & longè magis excludat nepotes ex eodem patruo, & amita esto natu sint maiores, quā ipse nepos ex primogenito; ideoꝗ, propterea quod

quod in vtroq; regno ad coronam regni immediate post primogenitū, vocetur soboles ipsius, exclusis patruis, totaq; ipsorum sobole interim dum aliquis de sobole primogēiti est superstes. Cum hęc; inquā ita sint, dubium secundum est. num idem dicendū sit de maioratibus Lusitanis, de bonis patrimonialibus, & emphyteusibus Lusitanis, tum de bonis priuatis, tum etiam de bonis coronæ regni.

4 Quo loco obserua. Aliud esse loqui, de dominio directo bonorum corōæ regni Lusitani: aliud verò de emphyteusi, dominiove vtili emphyteutarū de bonis coronæ regni, siue dominiū directum pertineat ad coronā regni, siue deriuatum sit ex corona regni, & possideatur ab aliquo titulo maiorat⁹ iuxta legē mentalem. Quando enim dominium aliq directum deriuatū est ex corona regni Lusitani siue cōiunctū, consolidatumq; habeat vtile, siue nō, sed ad aliū titulo emphyteusis pertineat, in illo dominio directo habet locū lex mētalis. *Et hoc est, quod habetur lib. 2. ord. titu. 17. §. 5.* In dominio verò vtili ac emphyteutico bonorum regię coronę, siue talis res datæ sint in emphyteusim ab ipso Rege, eorumve ministris, siue ritè datę sint ab aliquo alio eorundē bonorum possessore, & siue dominiū directum ad ipsam coronam pertineat, eiq; sit incorporatum, siue ab ea sit diuisum, ad aliquemque priuatum sit deriuatum, in tali vtili ac emphyteutico dominio, locum non habet lex mentalis, sed deuenire id emphyteuticum dominium potest ad fœminam, sobolemque illius masculinam, ac fœmininam, contractusque circa eiusmodi emphyteuses facti, legibus aliarum emphyteusium subiacent, eodemque modo in eis emphyteusibus succeditur, quo in emphyteusi de bonis priuatis. *Atque hoc est quod disponitur, & habetur eodem titul. 17. §. 6. & libr. 4. titul. 62. §. penult.*

5 Hoc ita constituto, ad secundum dubium est dicendum. Non dem esse dicendum in maioratibus Lusitanis de bonis patrimonialibus, & in emphyteusibus Lusitanis, tam de bonis coronæ regni, quā de bonis priuatis, quando in modū maiorat⁹ ad vnū tantum, quē vltimus possessor nominauerit, deueniunt, *vt ex parte constat ex dictis disput. 631.* Etenim, cum in his omnibus locum non habeat repræsentatio, vtiq;, esto masculus eiusdē gradus in eis omnibus præferatur fœminæ, etiamsi illa maior sit ætate, *vt constat ex l. 12. titul. 1. part. 6. legum extrauag. & ex lib. 4. ord. titu 92. §. e. finando se, iuncto §. penult. & disput. 631. dictum est;* nihilominus patruus, & etiam amita tanquam proximiores in gradu vltimo possessori, pręferūtur nepoti ex primogēito defuncto, *vt ex eisdem iuribus liquet, & disputatione citata dictum est.* Item, extinctis omnib⁹ filijs vltimi possessoris, nepos masculus maior natu, qui repertus fuerit, esto sit ex filio minori, aut etiam ex filia, etiam iuniori, præfertur cęteris nepotib⁹, etiamsi ex filio primogenito sint procreati, *vt bene Acosta vbi supra num. 43. consentaneè ad Bart. & ad plerosque alios, quos citat, asseuerat.* Cessante enim repræsentatione, masculus maior natu in vnoquoque gradu, præfertur cæteris: & in defectum masculorum, fœmina eius gradus maior natu, præfertur cæteris. Neque refert (vt benè Acosta cū alijs subiungit) si nepos maior natu, filius sit fœminæ, vt præferatur cęteris. Licèt enim, quādo fœmina omnino excluditur à successione in maioratu aliquo, aut in re alia, mascul⁹ ex eadē fęmina à successione in tali re excludatur; eò ꝙ successio per medium incapax omnino nō possit facere saltum in aliquem inde vlteriùs procreatum; qua ratione, quia in maioratu de bonis coronę regni Lusitani nō potest succedere fœmina, neq; etiā succedere potest masculus ex ea procreatus, vt Lusitanæ ordinationes *lib. 2. tit. 17. §. 11.* definiunt, reddēdo, rationem paulò antea à nobis redditam, idque hisce verbis; *Que poys a filha, de que tal lidima varam descendeo, nam podia auer a dita terra, a sua incapacidade fazo seu descendente nam à poder auer, e segundo leys Emperiaes a dita terra nam pode fazer salto a ò dito seu descendente varam.* Licet, inquam, hæc ita sint, nihilominus quando fœmina incapax rei illius non est; quia omnino à re illa non excluditur, sed solum ei præfertur masculus eiusdem gradus, etiamsi minor natu sit, vt venit in reb⁹, de quibus disputam⁹; tunc qualitas ipsius non impedit masculinam ipsius prolem, quę eam qualitatem nō habet, quando locus non est repræsentationi, sed masculus, pximior simpliciter in gradu, maiorq; natu, præfertur cæteris siue ex filio maiori, siue ex minori, aut etiam ex filia, sit genitus.

Acosta *vbi supra num. 46.* circa ordinationem Lusitanam *lib. 4. tit. 62. §. antepenultimo*, quæ de eiusmodi emphyteusi, quoad successionem ascendentiū descendentibus, sic disponit. *E todo esto que dito auemos nos filhos, e netos, que jam da linha descendente, auera lugar, esse guardara, no da linha ascendente, conuem a saber, pae, mai, a uoos; nam auendo hi nenhus da linha descendente.* Circa hanc, inquam, ordinationem Acosta rectè, iuxta hactenus dicta, ait, *dictumque à nobis est disp. 489.* si vltimus eiusmodi emphyteusis possessor, nemine ad illam nominato, moriatur sine descendentibus, & sine patre ac matre, superstitibus auo paterno, & auo materno, eum auum ex his succedere in ea emphyteusi, qui fuerit maior natu. Cum enim sint pares in gradu, neque locus sit repræsentationi, maximè, quia in ascendentibus comparatione descedentium vniuersim locum non habet repræsentatio; vtiq; præfertur maior ætate, neque impedit eum esse ex parte patris: quia licèt pater vltimi possessoris præferatur matri, & auus auiæ; eò quod inter æquales in gradu semper masculus, licèt minor ætate, præferatur fœminę; mater autem, quia proximior in gradu, præfertur auo paterno: inter auos autem paternū & maternum, cum locus non sit repręsentationi, & pares sint sexu & gradu, vtiq; præferetur, qui ætatis prerogatiua alterū excelluerit; neque id impedit, eum, qui maior est ætate, esse auum maternū: quoniam qualitas ex parte matris, quæ ipsam in successione in ea emphyteusi postponit patri, non transit in auum maternum, neque ibi est vllum impedimentum.

SVMMARIVM.

1 *Exempla propositæ quæstionis proponuntur.*
2 *Ad maioratum immediatè vocatus, si conceptus iam sit tempore delationis maioratus, is succedit.*
3 *Quibus argumentis suadeatur, maioratum non esse in pendenti, sed irreuocabiliter pertinere ad eum, qui tempore delationis, inter existentes, est immediatiùs vocatus.*
4 *Quibus argumentis pars contraria suadeatur.*
5 *Maioratus quando censendus sit esse in pendenti, ac suspendi, quando non item.*
6 *Argumenta pro vtraque parte soluuntur.*
7 *Dominium & possessionem esse in suspenso, nullum est absurdum.*

MAIORATVS ESSÈNE POSSIT inpendenti, aut non, sed ab vltimo possessore transeat irreuocabiliter ad proximè vocatum ex existentibus, etiamsi postea nascatur alius proximius vocatus.
Disput. 634.

EXEMPLVM est, si maioratus institutor vocet aliquem ad eum, si ex filia, aut ex filiab. masculi 1

filij non existant. Si enim eueniat, quod tempore mortis vltimi possessoris, aut amissionis eius maioratus alia de causa, filia, aut filiæ existant, sed sine liberis masculis, ac proinde succedat vocatus ille sub ea conditione negatiua; casuq; postea eueniat, vt filia concipiat, & pariat filium masculum, qui, si tẽpore mortis illius vltimi possessoris, aut delationis eius maioratus, extitisset, præferendus, iuxta formam illius institutionis, erat illi alteri, sit nihilominus posteà præferendus; quasi mortuo vltimo possessore, aut, alia de causa delato eo maioratu, ꝗ vocatus sub ea conditione succedere debeat in eo maioratu, aut filius, qui postea fortè ex filia nascetur, pendens sit ex eo, quòd in futurum conditio illa negatiua impleatur, aut non impleatur, atq; adeò interim, dum spes est filiorum ex filia, successio in eo maioratu sit in pendenti ab euentu conditionis contingentis ad vtrumlibet, quoad personam, quæ succedere in eo debet. Aliud exemplum est, si maioratus sit relictus sub cõditione, aut modo, ita vt possessor, qui id fuerit transgressus, eum maioratum amittat, transeatq; ad vlterius ad eum vocatum, *iuxta eà, quæ disp. 611. & sequentibus dicta sunt*, eueniatq;, vt tempore transgressionis, vnus ex tunc existentibus immediatè sit vocatus, & postea concipiatur ac nascatur aliquis, immediatiùs post illũ vltimum possessorem vocatus. Vt si vltimus ille possessor tempore transgressionis, atq; amissionis maioratus carebat filiis, ideoq; successit in eo maioratu ipsius frater: & postea natus est ei filius, qui præferendus erat illi patruo, fratri patris sui, vtrũ talis patruus irreuocabiliter possideat eum maioratum sibi, & suis descendentibus: an verò, nato postea eo filio illi alteri vltimo possessori, ad eum deuoluatur, patruusq; eo spolietur.

2 Obseruat optimè Molina *lib.3. de primog. c.10.n.1.* Hanc quæstionem nõ excitari de eis immediatiùs vocatis, qui tempore mortis vltimi possessoris, aut delati maioratus, erant iam concepti, licèt nõdum essent nati: qui enim concepti iam erant, pro natis, ad effectum vt ad eos maioratus spectet, cæterisq; posteriùs vocatis præferantur, reputantur: filij qppe status attenditur, vel penes tempus cõceptionis, vel penes temp⁹ natiuitatis, prout meliùs ei fuerit, vt, quoad libertatem, dictum, ostensumq; est in calce disp.33.&, vt legitimus reputetur, ac sit, disp. 172.. in prin. Et præter iura ibi citata rem propositam probant. *l. qui in vtero ff. de statu hominum*, cuius verba sũt. *Qui in vtero est, perinde, ac si in rebus hũanis esset, custoditur, quoties de commodis ipsius partus quæritur. & l. cum inter C. de fideicommiss. libert. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina n.1. citato refert.*

3 Quod maioratus in prædictis, & aliis similibus euentibus, non sit in pendenti, sed statim irreuocabiliter ei acquiratur, qui tempore mortis vltimi possessoris, aut delationis eius maioratus, compertus fuerit immediatiùs vocatus, ex actu existentibus tunc in rerum natura, aut iam conceptis, suaderi potest.

Ad primum argum. Primò quia in maioratibus frequẽter succeditur ex vltima voluntate institutoris, & semper ex dispositione personæ iam defunctæ: dispositiones verò morientium, esse non possunt in suspenso tempore cessionis earum, vt cõstat ex *l. vlt. in fine ff. communi prædior.* cuius verba sunt. *Neq; enim, sicut viuentium, ita & defunctorum, actus suspendi receptum est.*

Secundum. Secundò, quoniam si maioratus posset eo modo esse in pendenti, sequeretur, dominium bonorum maioratus esse etiam eo tempore in pendenti, seu in aere, ita vt eo tempore nullus esset eorum bonorum dominus: dominium autem esse non potest in pendenti, sed continuò ad vnum aut ad alium, pertinere debet, præsertim bonorum maioratuum huius Castellæ regni, quorum non solum dominium, sed etiam possessio ciuilis, & naturalis, *ex dispositione legis* 45. Tauri, transit continuò ab vltimo possessore in proximum successorem, ita vt neque per momentum temporis vacet.

Tertiò, quoniam in maioratus successione attendi non debet proximitas eorum, qui nec nati, nec concepti sunt, tempore delatæ successionis, neque hi, qui ex postfacto nati, & cõcepti fuerint, excludere eos debent, qui semel successerint, vt probat *l.1.§. si quis proximior ff. vnde cognat.* cuius verba sunt. *Si quis proximior cognatus nasci speretur* (quia scilicet in vtero gestatur) *sed vbi natus non est* (id est, si non nascatur) *admittimus eum, qui post ventrem proximus videbatur: Sed hoc ita demum erit accipiendum, si hic, qui in vtero esse dicitur, viuo eo, de cuius bonorum successione agitur, fuerit conceptus. Nam, si post mortem, neq; obstabit aliis, neq; ipse admittetur: quia non fuerit proximior cognatus ei, quo viuo, nondum animal fuerit.* Vbi vides; conceptum aliquem esse post delatam hæreditatem, qui, si antea conceptus fuisset, tanquam proximior, succederet, atque excluderet cæteros, non sufficere, vt succedat, eosq; excludat. *Idem probant l. vlt. §. quamdiu, ff. vnde legitimi l.1.§. sciendum, & l. Titius ff. de suis & legit. hæredib. l. si quis filio exhæredato §.1. ff. de iniusto rupt. & §. cùm autem, vers. planè inst. de hæredit. quæ ab intestato defert.* *Tertium.*

Quartò quoniam in maioratus successione, proximitas, habilitas, seu capacitas successoris, attẽdi debet tẽpore mortis vltimi possessoris, aut delatæ successionis, sicut & in legatis, & in hæreditatibus. *l. si cognatis ff. de reb. dub. l. interuenit ff. de leg. præst.* ergo, qui tempore delationis maioratus, proximior non fuerit vltimo possessori, eo quòd nondum sit conceptus, perpetuò manet ab eo exclusus. Idem est, si tunc habilis non sit. *Quartum.*

Quintò, quoniam in conditionibus, satis est impletas esse tempore delati legati, hęreditatis, aut alterius successionis, quicquid postea mutetur, & eueniat, *concinit l. si quis hæredem C. de inst. & subst. & præter Baldum à Molina vbi supra num. 8. citatum, lege alia quæ lib.1. cap.6. num.16. addit*: quare, cum in euentibus, de quibus loquimur, nullus alius proximior successor vltimo possessori existat, atque in eo qui tunc existit, dentur conditiones omnes ab institutore ad succedendum in eo maioratu statutę, sanè is irreuocabiliter succedet, quicquid postea eueniat, concipiaturq; ac nascatur alius vltimo possessori proximior præcedente. *Quintum.*

Sextò, quoniam admisso ad maioratus successionem eo, qui tempore mortis, aut delationis maioratus, inuenitur proximior vltimo possessori, linea ex ipso deriuata, præfertur cæteris lineis, quæ eo ipso exclusæ censentur, quod is, ex causa tunc existente, admissus est, esto ea causa, ob quam tunc ipse est admissus, & cæteri sunt exclusi, non perseueret, argumento *c.1.§. qui in etiam, in titulo, Episcopum vel Abbatem.* Vbi habetur, si feudum alicui sit concessum, ibi, *& descendentibus eius, masculis & fœminis,* excludaturque filia ob filium, illa semel exclusa, nunquam deinceps admittitur, etiamsi ille moriatur, careatque descẽdentibus, *vt ex eo textu colligunt, & affirmant multi quos Molina libr.1. de primogen. c. num. 22. refert.* *Sextum.*

Septimò, quoniam eo ipso, quod successio maioratus huius regni in proximiorem est semel ingressa, nõ potest ad alium, etiam proximiorem illi alteri vltimo possessori, transire, donec is, qui illũ obtinuit, & omnes qui ex ipso profluxerint, deficiant, *vt disputat. 626. & alijs sequentibus ostensum fuit.* *Septimum.*

Octauò, quia actus semel profectus, ac consummat⁹, nõ vitiatur, etiã si deueniat ad casũ, à quo incipere *Octauum.*

cipere non potuit *l. plurib. §. & si placeat, iuncto summa-rio ibi ff. de verb. oblig. vt pomum §. 1. ff. de seruit. regul. factum legitimè. de reg. iur. lib. 6.* quare, si is, qui proximior erat vltimo possessori tempore delati maioratus, ad eum admissus est, vtiq; ex eo, quod postea cōcipiatur ac nascatur alius proximior, nō debet semel admissus, ipsiusq; soboles, ab eo maioratu excludi, vt superueniens proximior admittatur.

Confirm. Confirmatur, quoniam quando ius alicui quæsitum est ex ea existētia causæ, is nō erit eo iure priuandus, esto causa posteà deficiat *l. non potuit §. sed si post mortem ff. de bonor. poss. contr. tabul.*

Nonum. Nonò, quoniam nō potest discedere quis ex parte testatus, & ex parte intestat[9], nisi sit miles, vt disput. 156. *ostensum est*: si autem dominiū maiorat[9] aliquo tenpore esset in pendenti, maiorat[9] institutor pro eo tempore esset intestatus: ne igitur in id absurdū incidamus, dicendum est, proximiorem vltimo possessori, repertū tempore delati maioratus, succedere in eo irreuocabiliter, esto postea cōcipiatur & nascatur alius proximior eid: vltimo possessori.

Pars contraria. Pars tamen contraria, quod scilicet eiusmodi successiones, sint in pendenti, conceptoque ac nato eo, qui proximus vocatur, is à principio censeatur successisse, & excludat omnino alterum, qui, in hui[9] defectum, vocabatur, sequentibus argumentis suadetur.

Primum argum. Primò, quoniam sequens vocatur sub cōditione in defectu proximioris, hoc est, si vocatus proximius non existat, vt in exēplo illo in principio hui[9] disputationis proposito, si filiæ masculos filios non habuerint, succedat Petrus: quare, vt ita sub ea cōditione vocatus, succedat in eo maioratu, necesse est, purificetur, impleaturve, ea conditio; atque adeò necesse est, vt exspectetur, donec vel filiæ sine filijs masculis moriantur, vel impossibile iudicetur, eas naturaliter posse habere filios: vocat[9] quippe sub conditione negatiua, quæ à sola ipsi[9] potestate non dependet, admittendus non est ad id, ad quod ita vocatur, nisi priùs constet, contrariā affirmatiuam conditionem impleri non posse. *l. quicquid astringendæ §. vlt. & l. ita stipulatus (155.) §. sed & si ff. de verb. obl. l. pecuniam ff. si certum petat & l. hoc genus, iuncta glossa ibi ff. de condit. & dem.* Vnde rectè dixit Bald[9] *l. mutianæ ff. eod. tit.* conditiones negatiuas nō impleri, nisi per reductionem contrariæ affirmationis ad impossibile; *id quod apertè colligitur ex l. hoc genus, citata, consentitque authentica cui relictum C. de indict. vid. tol.*

Secundum. Secūdo, quia interim dum est spes, substitutionem in psona primi substituti locum habituram, locum non habet cæterorū substitutio, qui in illius defectum vocati sunt. *vt ex se liquet, & ex l. si mater §. vlt. ff. de vulg. atque ex alijs iuribus.*

Tertium. Tertiò, quoniā in legato familiæ relicto, in quo iuxta gradus prærogatiuam succeditur, non solum cēsentur substituti, qui tēpore mortis testātis, aut delati legati familiæ, reperiūtur de familia, sed etiam nascituri *l. peto §. fratre. iuncta glossa ibi. verb. ex familia ff. de leg. 2.* iuxta quem textū, & glossam, dixit ibi Baldus, quod si tempore mortis testantis, aut delati legati familiæ, sit vn[9] tantū proximior in gradu, & speretur alius in eodem gradu, licet admittatur ad totum legatū, q tūc fuerit proximior in gradu, tenetur tamen iuxta eum textum, cautionem præstare, quod partem restituet pari in gradu, si nascatur.

Quartum. Quartò, quoniam, quando maioratus institutor vocat ad eum, filium maiorem natu talis fœminæ, si illa filios habuerit, si verò filios nō habuerit, vocat Titiū, sanè eam conditionem non restringit ad temp[9] mortis vltimi possessoris, sed absolutè, absq; aliqua restrictione, eam profert: in quo euentu, satis est, quocunq; tēpore eā filios habere, siue tēpore delati maiorat[9], siue post, vt cōditio impleta cēseatur ad effectū, vt filius eius mulieris, succedat in maioratu, excluso Titio, & vt defecisse cēseatur ad effectum, vt Titius ab eo maioratu excludatur. Ita probat *l. hæc conditio, in prin. ff. de cond. & demonst.* illis verbis: *vt qui sit testatus fuerit, impleri solummodo conditionem voluerit, nec satis* (id est multum) *exegerit. quando.* Probat etiam *l. si quis hæredem C. de inst. & subst.* illis verbis. *Sancimus, quocunq; tempore impleta fuerit conditio, siue viuo eo, siue mortis tempore, siue post mortem conditionem videri esse impletam.* Probat idem *l. in substitutione de vulg.* illis verbis; *quandocunq; erit*, & probant alia iura.

Quintò, quoniam sæpè, ex circumstantiis cōcurrentibus, præsumendum erit, voluntatem institutoris maioratus esse, vt in eo succedat proxim[9] vocatus, qui postea conceptus, & natus est, quā qui proximior vltimo possessori existens reperietur, tempore delati ex illo maioratus: postea verò substitui & vocari, etiam qui post mortem præcedentis nascetur. *l. substitut ff. de vulg.* standumq; est præsumptæ institutoris voluntati, eique, quod æquitas plus postulat *l. ex facto ff. de vulgari l. nō sine C. de bon. quæ liber.* Quibus adde, quod quamuis discedenti ab intestato reputetur proximior, qui tempore mortis illi[9] talis fuerit, vt ei succedat, saltem quia erat iam conceptus; quando tamen disposuit, is censetur proximior, qui, post omnes testamēto vocatos, reperitur talis, etiamsi conceptus & natus sit post mortem illius, *vt habetur §. proximus inst. de legit. agnat. succes.* *Quintum.*

Sextò, quoniam iura, quæ statuunt, eum, qui tēpore mortis testatoris, aut vltimi possessoris, nec natus nec concept[9] est, non posse succedere, intelligenda sunt, quando dispositio erat pura: secus, quando erat conditionalis: in hac dispositione, nō tempus mortis, sed purificatæ, impletæve conditionis, attendi debet *l. cum qui post ff. de cond. & demōst. l. interuenit ff. de legat. præst. & l. cum pater §. hæreditatem ff de leg. 2.* *Sextum.*

Res hæc controuersa est, doctoresq; pro vtraque parte habet, quos Molina *li. 3. de primog. c. 10. n. 15. & 25.* refert. Ipse verò nu. 38. priorē sententiam in successione in maioratib[9] Hispanis, etiamsi anniuersaria, seu capellæ, feuda, aut emphyteuses in modū maioratus, sint, vniuersim amplectitur, maximè quādo maiorat[9] morte vltimi possessoris defertur: in quo euentu n. 44. ait, ita frequenter receptū esse in praxi. Ducitur, quoniā Hispanorū primogeniorū natura ea est, vt illorū successio, nec ad momētū, vacare possit, sed statim, mortuo vltimo possessore, in sequentem, qui eo, tempore proximior inuenitur transire debet, ita vt maiorat[9] semper possessorē ac dominū verū & legitimū habeat, vt l. 45. Tauri, accommodatè ad horum maioratū naturā, statuitur. Vnde ait, quāuis in alijs dispositionib[9], conditiones negatiuæ nō censeantur purificatæ ac impletæ donec cōstet, contrariū esse iam impossibile; in Hispanorū tamen primogeniorum successione illas pro impletis habendas esse, si tēpore mortis vltimi possessoris contrariū non sit impletum: quoniam ex eorundem Hispanorū primogeniorū natura, omnes referuntur solum ad tempus mortis vltimi possessoris, delationisve maioratus: & quando conditionibus negatiuis certū temp[9] formaliter, aut virtute, est adiectum, solū id est spectandū, vt, in defectum cōtrarij euentus, vsque ad id tempus, sit locus eo ipso substituto. *l. quicquid astringendæ §. si stipulatus ff. de verb. oblig. & l. si peculium §. vlt. ff. de statu lib.*

Decisio quæstionis. 5 Ego, licet idē credā esse dicendum in maioratib. in quib[9] conditio nō apponitur, quando tamē cōditio apponitur, qua aliquis vocatur sub cōditione negatiua, verbi gratia, vt succedat aliquis, si talis fœmina, aut fœminæ, filios nō habuerint, nō puto id ita vniuersim esse dicendū, sed attēdendum esse

ad formam

formam talis dispositionis, & ad circūstantias cōcurrentes. Et quidem, si nō cōperiatur, mentem institutoris fuisse, vt conditio illa locū habeat solum vsq; ad instans mortis vltimi alicuius possessoris, aut delati maiorat⁹ ex illo, credierim, suspēdi successionem, quovsq; ex illis nascātur filij, aut intelligatur, impossibile esse naturaliter eas filios habere, vt intelligatur, qs in eo maioratu succedat. Si enim institutor dixit, si talis fęmina sine filiis ex hac vita discedat, succedat Petr⁹, alioquin succedat filius maior ex illa, vtiq;, si fœmina illa superstes sit, sine filiis quidem. cæterū cum spe filiorum tempore mortis vltimi possessoris, & maiori cū ratione tempore delati maioratus ex illo, quacunq; alia ex causa, nō succedet Petrus, sed in suspēso erit maioratus, quousq; illa filium habeat, aut moriatur sine filio, vel alia ratione impossibile sit eam filiū habere, saltē capacem successionis; si enim ea mulier religionē profiteatur, eo ipso incapax erit filij, qui in maioratu succedere possit. Si verò institutor dicat, post talem ad eū maioratum vocatum, succedat filius maior talis fœminæ, si illū habuerit, alioquin conditionem ad punctū delatę successionis, ex tali possessore, maximè ne successio sit in suspēso, & ita regulariter est præsumendum, atq; adeò regulariter vera est opinio illa Molinæ: nihilominùs, quādo contrariū significant & persuadent verba institutoris, vt in exemplo proposito, vtiq; contrarium erit dicendum. Neq; id pugnat cum natura maioratuū Hispanorum, quibus nō repugnat ad temp⁹ esse in suspenso, præsertim quando id ita voluit, ac statuit, institutor. Lex autem 45. Tauri intelligenda est si in rerum natura iam existat vocatus, neq; vocatus sit sub conditione aliqua pendente in futuro tempore delationis maioratus.

Quādo delatio maioratus ex eo prouenit, quòd vltimus possessor transgressus est cōditionem, seu potiùs modū, ex cuius transgressione maiorat⁹ institutor statuit, vt eo ipso possessor illū amitteret, & transiret ad vlterius ad eū vocatū, disputat Molina *à n.44.citato.* num, si post transgressionem ali⁹ proximiùs vocatus nascatur, sit hic præferendus illi, qui proximior erat tēpore transgressionis modi, aut cōmissi delicti. Vt, si possessor maioratus tēpore trāsgressionis modi habebat filiam, & posteà natus sit filius; aut carebat filiis, & posteà nat⁹ est ei filius; an talis filius præferēdus sit filiæ, aut collaterali, proximiori tēpore transgressionis modi. Atq; arbitror, quæstionē hanc magna ex parte ex ijs esse dirimendā, quę disp.87.& 96.à nobis dicta sunt. Et quidem, si in pęnam sit id statutum, vt regulariter censendum est in pœnam esse statutum; eo modo, q̃ collegis priuatio collegiaturæ ob aliqua delicta, aut ob transgressionem aliquarū legum, & scholasticis priuatio iuris suffragij ad cathedram; statuitur; tūc in hūc modū est distinguendū. Quoniam, si solū dicitur, vt si id cōmiserit, priuetur maioratu, aut propter tale factum eo priuetur, neq; addatur, sit ipso iure, aut ipso facto, eo priuatus, tūc, cū vltimus possessor, nec dominium eius maioratus, nec possessionē, amittat ante latam sententiā, eò q; pœna illo modo statuta nō debeatur ante latā sententiam, vtiq;, si nunquā fuerit lata sententia nunquam possessor eius maioratus, illū amittet: si verò aliquādo feratur, & spolietur maioratu, pertinebit ad eum, qui, in puncto latæ sententiæ fuerit proximior vltimo possessori, esto alius fuerit proximior tempore transgressionis modi, aut delicti cōmissi, & esto, qui tēpore delicti cōmissi erat proximior, litem intenasset, eamq; prosequutus fuisset vsque ad sententiā. Si verò pœna illa fuit statuta ipso iure, aut ipso facto, additumq; fuit, vt continuò sine sententia maioratus, aut dominiū illius transiret ad vlterius vocatum; tūc vtiq; pertinet maioratus ille ad eum, qui proximior erat tempore transgressionis modi, esto postea, ante sententiam latam, & spoliationem maioratus factam quoad tenutā, & actualem apprehensionē, nascatur alius proximior vltimo possessori. Imò credo, tunc possessorem maioratus teneri in conscientiæ, & exteriori foro, relinquere maioratum, & fructus illius, proximo tūc successori, nulla exspectata sententia. quoniam institutor id ita statuere potuit, sufficienterq; eis verbis expressit, eam esse suam mentem & voluntatē, *iuxta ea, quæ disp.96.citata dicta sunt.* Si verò pœna illa priuationis ipso facto; aut ipso iure, fuit statuta, neq; additum fuit, vt dominium cōtinuò transiret in proximè vocatum, nulla exspectata sententia, aut aliud simile, vnde intelligatur, mentem institutoris esse, vt ante sententiam maneat illo priuatus; tunc non tenetur eum relinquere, eoq; se spoliare, pœnamq; exequi ante latam sententiam, *iuxta ea, quæ disp. citatis dicta sunt*: sed tutò eum retinet, ac possidet, quousq; sententia feratur: quod si nunquam sententia feratur, eum tutò retinet, temporeque mortis suæ, illum transmittit ad tunc proximè vocatum, esto proximè vocatus, non extiterit, tempore transgressionis modi, delictiq; commissi, *iuxta ea, quæ disputationibus citatis dicta sunt, iunctis iis, quæ diximus disp.95.*

Dubium autem est, si in hoc euētu sententia feratur, num succedat, qui proximior erat tempore delicti commissi; an verò, qui proximior fuerit tempore latæ sententiæ. Et quidem, si ad ius strictum attendamus, videtur dicendum, succedere eum, qui proximior erat tempore delicti commissi. Quoniam iuxta *ea quæ disp.95. dicta sunt,* sententia in eo euentu retrotrahitur ad tempus commissi delicti, ab eoque puncto maioratus, & fructus ex illo percepti } pertinent ad proximè vocatum: atque *iuxta ea, quæ ibi dicta sunt*, proximè tunc vocatus, comparauit ius in re in tali maioratu, & in fructibus illius, vt de fisco comparatione bonorum illi⁹, cui ipso iure ob delictum confiscantur, dictum ibidem est: ex eo verò, quod tempore latæ sententiæ natus est alius proximior, spoliari non potest ille prior iure in re semel comparato: maximè quia pronunciatio sententiæ non videtur esse aliud, quàm declaratio iuris ita alteri quæsiti à tempore ita commissi delicti ob id delictum, atq; adiudicatio & collatio eorum bonorum illi, ob ius ab eo tempore illi quæsitum: quæ locum habere non videntur comparatione alterius posteriùs concepti ac nati. Atq; hæc certè magnam vim habere videntur, vt maioratus adiudicari debeat in hoc euentu proximiori tempore delicti, vltimo possessori. Molina *vbi supra, cum aliis, quos citat,* contrarium affirmat, etiam quando dictum est, quòd statim eo ipso, facta modi transgressione, aut commisso delicto, dominium transeat in vlteriùs vocatum. Sed certè non probo eorum sententiam.

Superest, vt percurramus argumenta pro vtraq; parte proposita, vt intelligatur, quantā vim habeant, aut non. Ad primum ergo priori loco postpositū pro opinione, quā ex parte amplectimur, concessa maiori, negāda est minor: institutio enim hæredis, legatum, aut aliæ dispositiones vltimæ, factę sub vera cōditione pendente in futurum, in suspēso sunt, quovsq; intelligatur, in quam partem conditio eueniat, *vt disp.206. & aliàs sæpè, dictum est.* Ad legem verò *vlt. in fine ff. de commun. præd.* prætermissis aliis solutionibus, *quas Molina c.10. citato à n.26. refert,* legitima responsio est. Quòd lex illa loquitur, quādo ad eandem perfectam & integram dispositionem comparatione vnius numero obiecti, necessarius est consensus, dispositio ve partialis multorum, vt, ad concedendā seruitutem in eodem prædio multis communi, necessaria est cōcessio singulorum, habentiū partiale dominiū eius prædij, alioquin concessio nō valet, nec seruitus in eo prædio

6 *Ad primū argum. pro priori parte.*

dio resultat. Eâ autem lege statuitur, quod, si tres, verbi gratia, possideant idem numero prædium pro indiuiso, & vnus concedat seruitutem in illo, & illo superstite, nec reuocante concessionem, concedat similiter eam alius, duæ istæ partiales cõcessiones interim dum non reuocantur, nec illi moriuntur, sunt in pendenti ex eo, quod reliquus tertius eam concedat, ita vt si accedat concessio tertij, antequam illi reuocent concessiones suas, manet integrè & perfectè ea seruitus in eo prædio concessa. Quando aũt aliquis in vltima voluntate eam concedit, nisi simul adsint concessiones cæterorum, siue per vltimam voluntatem, siue concessione inter viuos, quando dies legati illius, seu concessionis illius per vltimam voluntatem cedit, tunc, esto postea ex interuallo accedant, non valet concessio illa per vltimam voluntatem; quia voluntates morientium non possunt esse illo modo in pendenti, vt, si ex interuallo accedant concessiones aliorum, validæ sint: sed si, quando cedunt, non adsunt aliæ partiales requisitæ, inualidæ prorsus redduntur. Excipe, nisi testator expresserit, quod quandocunque aliorum concessio accesserit, valeat sua adhibita per eam vltimam voluntatem: nam tunc voluntati testantis, eo modo expressæ, est standum, *vt Molina vbi supra, cum alijs, rectè ait.* Ecce de quibus voluntatibus morientium sit in ea lege sermo, & de qua suspensione.

7 *Ad secundũ.* Ad secundum dicendum est, nullum esse absurdum, si dominium maioratus sit etiam aliquando in pendenti: id enim potest statuere maioratus institutor, si voluerit, apponendo cõditionem, quæ verè suspendat successionem, vt dictum est; tametsi, quando sufficienter id nõ exprimit, nõ sit id censendum. Sicut enim, relinquendo hæreditatẽ sub conditione, dominiũ rerum hæreditariarũ est in suspenso, neq; id aliquod est absurdum, ita in re proposita, nullum esset absurdum, quòd dominiũ rerum maioratus, ex expressa voluntate institutoris, esset tempore aliquo in pendenti. Imò Molina & cæteri doctores contrariæ opinionis, negare nõ possunt, dominium bonorum rerum maioratus esse posse in pendenti. Si enim conceptus sit proximior vocatus, & nondum animatus anima rationali, vtiq; saltem eo tempore, quo embrio rationali anima caret, post mortem vltimi possessoris, nullus est dominus earum rerum, sed erit is, qui conceptus est, quãdo fuerit animatus anima rationali, & dependenter ex eo, quod ea animetur. Finge præterea, post mortem naturalem alicuius vltimi possessoris, vocari filium fœminæ alicuius, si eum habuerit, alioquin vocari Petrum; atque vltimum possessorem profiteri religionẽ Diui Francisci. Vtique, si spes sit, eam mulierem filium habituram ante mortem naturalem talis religiosi, dominiũ maioratus illius toto illo tempore erit in pendenti: qa ad nullum eorum vocatorum pertinebit tunc: eò quòd vocati sint sub conditione, & conditio pendeat: neq; item pertinebit ad ita professum, aut ad monasterium: quia incapacia sunt talis dominij. *Lege, quæ disp. 186. in simili euentu à nobis dicta sunt.* Dispositionem autem legis 45. Tauri iam dictum est, intelligendam esse regulariter: quia regulariter proximè vocatus existit simpliciter in rerum natura tempore delati maioratus, neq; vocari consueuit sub conditione, tempore delati iam maioratus, pendente adhuc in futurum.

Ad tertiũ. Ad tertium dicendum est, id esse verum & confirmare sententiam, quam amplectimur, quando dispositio est pura, aut succeditur ab intestato, in quo euentu loquuntur, veraq; sunt, iura illa omnia citata, id ita statuentia. Secus autem rem habere, si aliud exprimat testator, aut institutor maioratus, qui apponat conditionem, quæ verè pendeat in futurum, etiam post mortem vltimi possessoris, sub qua aliquẽm proximius vocet, qui post mortem vltimi possessoris nascetur.

Ad quartum similiter dicendum est, id esse verum, & confirmare sententiam, quam amplectimur, quando dispositio est pura: secus verò quãdo manifestè apposita fuit conditio, quæ perspicuè pẽdeat adhuc in futurum, tempore mortis vltimi possessoris: in eo quippe euentu nondum est delata successio comparatione alicuius determinati, sed quando determinata fuerit cõditio in alteram partem, censebitur delata successio; atque penes id tempus attenditur proximitas, habilitas, seu capacitas, successoris, iuxta eademmet iura, quæ in eo argumento citantur. *Ad quartũ.*

Ad quintum dicendum est, id quidem verũ esse, & similiter confirmare sentẽtiam quam amplectimur. Cæterum, quando ab institutore maioratus apposita fuit conditio circa vocationem ad illum, quę perspicuè non sit impleta tempore mortis vltimi possessoris, aut tempore amissionis, quã is vltimus possessor maioratum amittat, sed perspicuè pendeat adhuc in futurum, non censebitur tunc delatus simpliciter alicui in particulari, quovsque ea conditio in alteram partem determinetur, atq; pro eo puncto temporis erit spectandum, quis proximiùs ad eum maioratum vocetur, atq; adeò, cui in particulari ex præscripto institutoris deferatur. *Ad quintũ.*

Ad sextum dicendum est, id esse verum & confirmare sententiam, quam sequimur, quando aliquis simpliciter, & absolute admittitur, quia videlicet, absq; aliqua conditione pendente adhuc in futurum maioratus ad eum spectat: quãdo autem non spectaret ad eum, nisi sub cõditione, post mortem vltimi possessoris pendẽte adhuc in futurum, tunc ille, neq; simpliciter succedit, quia nondum simpliciter delatus alicui in particulari ex talis maioratus, antequam conditio in alteram partem determinetur, vt sæpe dictum est, neque illi tradendus maioratus, sed constituendus est curator & administrator eorum bonorum, qui illa ei tradat, ad quem, purificata conditione, compertum fuerit maioratum pertinere. *Ad sextum.*

Ad septimum similiter dicendum est, id verum esse, & confirmare nostram sententiã, quando successio simpliciter & absolutè est ingressa ad aliquẽ: non verò, quando ad aliquem spectat sub conditione pendente adhuc in futurum. *Ad septimũ.*

Eoden modo dicendum est ad octauũ, & ad cõfirmationẽ: est enim in eis sermo de delatione maioratus alicui in particulari, ac consummata, ac de iure tali delatione perfectè quæsito. Non verò quando delatio, & ius, adhuc pendet à purificatione conditionis pendentis in futurum. *Ad oactuũ & ad confirm.*

Ad nonum, concessa maiori, neganda est minor, in euentu, in quo maioratus institutor vocasset aliquem ad eum sub cõditione perspicuè pendente in futurũ post mortem vltimi possessoris. Licèt enim interim dum conditio penderet, dominium eorũ bonorum ad nullum determinatum in particulari pertineret; purificata tamen posteà conditione, retrotraheretur successio ad punctum mortis vltimi possessoris, iurisq; fictione, ab eo puncto censeretur is fuisse dominus eius maioratus: quare sicut, qui instituit hæredem sub conditione pendente in futurum, non censetur discedere pro parte temporis intestatus; quia, purificata conditione retrotrahitur successio ad tempus mortis testatoris: ita in re proposita, maioratus institutor non censetur discedere pro parte temporis intestatus. *Ad nonum.*

Ad argumenta verò partis contrariæ dicendum est. Ea quidẽ concludere, quando perspicuè maioratus institutor, sub cõditione pendente in futurũ post mortem vltimi possessoris, vocaret eũ, q post eam mortem proximior, saltem quoad vocationẽ *Ad argumenta pro parte possessoris.*

ad eum

ad eum maioratum esset futurus: secus autē, quando non vocaret sub conditione, quæ post mortem vltimi possessoris, aut post amissionem, qua ex alio capite maioratum amitteret, pēderet in futurum; vt dictum est, regulariter non vocare sub tali conditione. Quare ea argumenta nihil concludunt, contra opinionem, quam nos amplectimur.

Ad primū. Vnde ad primum negandū est, sequentē proximè vltimo possessori tempore mortis illius, vocari sub conditione, si alius proximior postea non existat: non enim sub tali conditione, sed absolutè ac simpliciter censetur vocatus, nisi institutor maioratus aliud perspicuè expresserit.

Ad secundū. Vnde cessat, quod in secundo argumento adducitur. Neque enim est spes, quòd alius proximior, esto postea nascatur, succedat: cùm absolutè proximus vltimo possessori tempore mortis illius sit vocatus.

Ad tertium. Ad tertium concesso toto, neganda est consequentia, quæ inde intenditur inferri. In legato enim illo familiæ relicto, omnes qui progressu temporis fuerint de familia, censentur vocati, secundùm gradus prærogatiuam, vt inter omnes, qui fuerint in proximiori gradu, æqualiter diuidatur, *vt disputat. 577. & alias sæpè dictum est*: ad maioratum verò vnus tantùm absolutè, & simpliciter vocatur, qui vltimo possessori fuerit proximior, quando ille fuerit mortuus, aut quando ex illo delatus fuerit maioratus ex alia causa, nisi institutor maioratus aliud expresserit, vt dictum est.

Ad quartū. Ad quartum dicendum est, explicatum iam esse, quando ea conditio censenda sit apposita tanquam pendens adhuc in futurum post mortem vltimi possessoris, atque adeò quando vim habeat id argumentum: explicatum item esse, quando non ita cēsenda sit apposita, neq; in re proposita successioni in maioratu, habeat locum id argumentum.

Ad quintū. Ad quintum dicendū est, nunquam id esse præsumendum in successione in maioratu Hispano, nisi id maioratus institutor sufficienter exprimat, vt explanatum est. Quod verò vlteriùs in eodem argumento subiungitur, nullam vim habet in successione in maioratu Hispano; vt succedat, qui post vltimum possessorem nondum fuerit proximior, quia nondum sit conceptus, nisi institutor, sub conditione pendente in fututum post mortem eiusdem vltimi possessoris, eum apertè vocet, vt dictum est.

Ad sextum. Ad sextum concedendum est, ea iura non habere locum, quando dispositio est conditionalis; cæterum id in re proposita, intelligendum est de conditionali dispositione, quæ pendeat in futurum tempore mortis vltimi possessoris: non est tamen pręsumenda talis, nisi id sufficienter exprimat maioratus institutor, vt dictum est.

SVMMARIVM.

1. *Feudo deuoluto ad proprietarium, fructus rei feudalis, ad quem pertineant. Et quatenus id seruandum, n. 9.*
2. *Vsufructu finito, qui fructus rei vsufructuariæ pertineant ad proprietarium: & qui ad vsufructuarium, hæredesve ipsius.*
3. *Fideicommissi fructus ad fideicommissarium pertinent a puncto traditæ hæreditatis, vel quo, grauatus eam tradere, in mora est illam tradendi.*
4. *Rei emphyteuticæ fructus, emphyteusi finita & consolidata cum proprietate, quousque ad proprietarium pertineant. Deuoluta verò emphyteusi ad alium emphyteutam, quousque ad nouum emphyteutam attineant.*
5. *Venditæ rei fructus ad quem pertineant.*
6. *Fructus dotis, dissoluto matrimonio, quousque ad maritum, hæredesve mariti, & quovsque ad vxorem, hæredesve vxoris, attineant.*
7. *Beneficiorum fructus quovsque ad antecessorem, hæredesve illius, & quovsque ad successorem in illo spectent.*
8. *Pensionis fructus tempore, quo vacauit, quovsque ad pensionarium, hæredesve ipsius, pertineant, & quovsque ad beneficiarium.*
9. *De fructibus feudi, quod num. 1. fuit dictum, quatenus seruandum.*
10. *Fructus maioratus pro rata anni diuiduntur inter successorem & prædecessorem, hæredesve illius, nec res habet vt in fideicommissa.*
11. *Annus vnde computandus ad diuisionem eiusmodi fructuum. Consonantius autem est, quòd computetur à die natiuitatis Domini quoad omnes fructus. Idemq; habet locum in corona regni, & fructibus illius. Si fructus de biennio in biennium, aut de triennio in triennium colliguntur, pro rata eius temporis elapsi, pertinent ad antecessorem.*
12. *De pœnis fiscalibus, quæ inter fructus maioratus, aut iurisdictionis, computantur, variæ sententiæ, num ad antecessorem, vel ad successorem in ea iurisdictione pertineant, aut quo modo, inter vtrumq; sint diuidendæ. Et quid censendum, quando titulo fideicommissi ea iurisdictio ad aliquem deuenit. Quid quando titulo emptionis. Quid quando vsufructus consolidatus est cum proprietate. Quid item quando alius succedit in regno, aut in quouis alio maioratu, vel in Episcopatu, etiam sede vacante. Quid præterea de maioratu vxoris, aut de alia illius iurisdictione, datis marito in dotem, dissolutoq; matrimonio. Et quid deniq; de maioratu vxoris aut mariti, quæ ad bona superlucrata in his Castellæ & Lusitaniæ regnis.*

FRVCTVS BONORVM MAIORAtus pendentis tempore, quo ad successorem defertur, vtrum integri ad nouum successorem pertineant, an verò cum prædecessore, seu cum successoribus in bonis illius, sint diuidendi.

Disp. 635.

EXPLICATO, quis in maioratu succedat, explicandum restat, num fructus rerum maioratus pertineant ad antecessorem possessorem, hæredesve, seu successores in bonis illius; an verò ad nouum successorem, vel potius sint diuidendi inter nouum & antiquum possessorem, & qualiter diuisio fieri debeat. Et cū de hac re nihil de iure cōmuni, Castellæ, aut Lusitaniæ, sit sancitum circa bona maioratus in particulari, ait Molina *lib. 3. de primog. c. 11.* ex his, quæ circa alia sunt sancita, rem hanc esse definiendam. 1

In feudis *c. 1. §. huius consequenter, in titulo, hic finitur lex*, statuitur, si feudum vacet proprietario, & vasallus moriatur, post finitum mensem Augusti, ante Kalendas Martias, omnes fructus feudi anni illius pertinere ad vasallum defunctum, & ad hæredes illius; & nihil eorum ad proprietarium: si verò vasallus moriatur à Kalendis Martij vsque ad finitum Augustum, fructus omnes feudi pertinere ad dominum directum, & nihil eorum attinere ad vasallum defunctum, hæredesque ipsius.

Vsufructuarius, cùm dominus non sit fructuū, nisi postquàm illos perceperit, aut alius nomine ipsius, saltem à solo per se, vel per aliū nomine ipsius, eos separādo, sed dominium eorum, dum pendēt, separatiq; nomine vsufructuarij non sunt, pertineant ad dominum prędij, & vsufructuarius solū habeat ius ad illos percipiendos, & efficiendos suos, interim dum viuit, morteq; ipsius finiatur vsufructus, vtiq; si moriatur, fructus, quos vsq; ad mortem 2

tem suam perceperit & separauerit ex prædio, ad ipsum spectant, & ad hæredes ipsius: qui autem pendentes manserint, etiamsi maturi sint, & apti vt colligantur, aut vt antea colligerentur, & qui deciderint, nec separati, nec collecti ab vsufructuario pertinent ad proprietariũ: quo fit, vt fructus eius prædij non diuidantur, inter proprietariũ, & hæredes vsufructuarij, pro rata tẽporis anni, in qua is vsufructus ad vsufructuarium pertinuit, *vt disp. 7. dictũ est, & constat ex §. is verò, inst. de rerum diuis. ex l. defuncta, in prin. ff. de vsufruct. ex l. si vsufructuarius ff. quib. mod. vsufruct. amitt. ex l. in singulos, in fine ff. de annuis leg. & consentit communis doctorum sententia.*

3 Hæres grauatus restituere hæreditatem (idem intellige de quocunque fideicommissario grauato restituere alteri fideicommissum) à puncto, quo fideicommissario tradit hęreditatem, aut in mora est eam illi tradendi, fructus omnes hæreditatis pertinent ad fideicommissarium, etiamsi per maiorem partẽ anni pertinuerit hæreditas ad grauatum eam restituere, quia nõ antea dies fideicommissi cessit. Ita habetur *l. Herennius 1. de vsuris*, cuius verba sunt. *Fructus, qui, post acquisitum ex causa fideicommissi dominium, ex terra percipiuntur: ad fideicommissarium pertinere, licèt maior pars anni ante diem fideicommissi cedentem prætertjsse dicatur*; probatumque à nobis est *disp.* 187. Vbi etiam explanatum est, quovsque hæres grauatus teneatur, aut non teneatur computare in quartam Trebellianicam fructus antea ex hæreditate perceptos, & ad se pertinentes.

4 De emphyteuta dicendum est, eo ipso, quòd finitur, & reuertitur ad proprietarium, fructus omnes rei emphyteuticę pendentes, minimeq; ab emphyteuta antea percepti, pertinere ad dominũ directũ, vt de vsufructuaria re, finito vsufructu, dictũ est; id quod copiosè probat Caldas *de renouat. emphy. q. 10. in. 1.* & affirmat communis doctorum sententia, quam fusè refert, consentitque Molina *lib. 3. de primog. c. 11. nu. 7.* Qui rectè addit, pertinere etiam eos fructus, nondùm ab anteriori emphyteuta defuncto perceptos, ad sequentẽ emphyteutam, quando morte emphyteutæ non finitur emphyteusis, sed transit ad vlterius ad eam vocatum: quod intelligo, quando transit præcipua, in eaque ex pacto & prouidẽtia succeditur: alioquin, etiam quoad fructuũ pendentium æstimationẽ, diuidenda est inter hæredes. Porrò in euentibus, in quibus dictũ est, fructus pendentes nondum ab anteriori emphyteuta perceptos, spectare ad proprietariũ, aut ad sequentem emphyteutã, intelligendũ est, persolutis sumptibus factis in eis ad eum statum perducendis, & valore laboris & industriæ circa eos appositæ: quod enim superest, detractis ita sumptibus, intelligitur nomine fructuum, vt sæpè in hoc tractatu dictum est. Quod similiter intelligendum est de fructibus rei vsufructuariæ finito vsufructu, & de fructibus cæterarum rerum, de quibus loquimur.

5 Fructus rei venditæ pendentes tempore perfecti contractus emptionis, modo *disp.* 398. explicato, ad emptorem pertinent, *vt copiosè eadem disputatione est traditum.* Quando autem contractus resoluitur post semel celebratum, ad quem fructus medio tempore percepti spectent, *disp.* 377. est explanatum, & *disp.* 376. ad quem pertineant ex contractu conditionali medio tempore, quo conditio fuit pendens.

6 De iure cõmuni, dissoluto matrimonio, fructus dotis eius anni, in quo dissoluitur, computando illum à puncto, in quo matrimonium fuit celebratũ, & tradita fuit dos, diuiduntur inter vxorem & hæredes mariti, aut inter maritum & hæredes vxoris, pro rata eius partis anni vltimi, in qua perseuerauit id matrimonium, ad reliquam partem eiusdẽ anni, ita vt in eadem proportione maritus, aut hæredes mariti, recipiant portionem omnium fructuum dotis totius eius anni, deductis expẽsis, ad portionem, quàm recipiat vxor, aut hæredes vxoris, quã proportionem habet pars eius anni, in qua perseuerauerit matrimonium, ad reliquam, in qua fuit iam dissolutum. *Ita habetur l. diuortium ff. soluto matrimonio, & alijs iuribus, quæ disp. 431. citauimus. Lege etiam, quæ disput. 442. dicta à nobis sunt.* Cùm enim fructus dotis de iure communi traderentur marito pro oneribus matrimonij sustinendis, meritò fuit sancitum, vt pro rata temporis vltimi anni, in qua sustinuit onera matrimonij, reciperet partem omnium fructuum eius anni, & reliqua pars attineret ad vxorem, aut ad hæredes vxoris.

Quod ad fructus beneficiorum attinet, supposità illa consuetudine huius regni, ac Lusitaniæ, & Galliæ, vt de reditibus suorum beneficiorum Ecclesiastici, qui prelati non sint, testentur, & vt consanguinei ipsorum perinde eis ab intestato succedat in eiusmodi bonis, atq; in alijs eorundem beneficiorũ bonis, *de qua disp. 148. dictum est*, dubium est, qualiter fructus beneficij ei⁹ anni, in quo beneficiarius moritur, aut relinquit, vel amittit beneficiũ, diuidendi sint inter ipsum, hæredesve ipsius, & inter nouũ in beneficio successorem. Cõmunior multò sententia est, beneficiarium comparari vsufructuario, ac proinde fructus ex beneficio perceptos, vsq; ad tẽpus suæ mortis, vel, in quo ex alia causa incipit ad ipsum nõ attinere, spectare ad ipsum, hęredesve ipsius: reliquos verò fructus eiusdẽ anni pertinere ad successorem. *Ita glos. c si propter verb. primi anni, de rescrip. lib. 6. & glossa c. præsenti, verb. reseruare, de off. ord. lib. 6. & glos. vlt. lib. 1. C. de annonis ciuili lib. lib. 1. & doctores, quos citat Couar. 1. var. res. c. 15. n. 12. & refert ac sequitur Gigas de pens. q. 53. n. 1.* Vnde iuxta hanc sententiam erit dicendum, si beneficium, quoad fructus fuit locatum pro certo pretio, siue anticipata, siue postposita, solutione talis pretij, tùnc, si beneficiarius post collectos omnes fructus beneficij eius anni moriatur, integrum pretium eius locationis, ad ipsum, hæredesve ipsius, pertinere, & nihil ad successorem in eo beneficio, siue solutum iam esset defuncto pretium, siue non, sed vel totum esset adhuc à cõductore soluendum, vel pars restaret soluenda, *iuxta l. defuncta in princ. ff. de vsufruct.* Si verò beneficiarius moriatur, nullis adhuc fructibus eius beneficij perceptis, tũc, sicut nihil eorum fructuum ad ipsum, hæredesve ipsius, spectaret, sed omnes pertinerent ad successorem in beneficio: ita totum pretium locationis (si illi successor stare vellet) attineret ad successorem, esto solutio eius pretij, aut partis illius, facta esset anticipata defuncto: de bonis enim illius esset reddenda. Si autẽ beneficiarius moriatur, collecta iam parte fructuum beneficij eius anni, tunc iuxta proportionem valoris eius partis collectæ ad partem nõ collectam diuidendum esset pretium locationis inter ipsum & successorem. Vt enim *ex l. defuncta citata* constat, *& copiosè à nobis disp. 368. explanatũ est*, semper pensio, pretiumve fructuum sequitur fructus ipsos, ita vt ad eum pertineat tota, ad quem fructus pertinent integri, aut eo modo inter aliquos sit diuidenda, quo inter eos diuidendi sunt fructus. 7

Hac tamẽ opinione non obstante, mihi probatur opinio Couar. *n. 12. citato.* Auẽdanij *resp. 5. n. 1.* & Molinæ *c. 11. citato n. 4.* quam ex parte asseruit Albericus, & quidam alij, quos Couar. refert: sequi attentarunt. Nempe ad beneficiariũ defunctum, hæredesve illius, spectare partẽ fructuũ, pretijve locationis beneficij, pro rata tẽporis anni, in quo illud habuit ad tẽpus in quo desijt illud habere, cõputando annum à natiuitate Domini, ad natiuitatẽ, vt in Hispanijs cõputatur consentaneè ad ius canonicũ infra citandũ. Ratio autẽ est. Tum quia beneficiarius suo modo est dominus beneficij, & nõ vsufructuarius: tametsi in eo vsufructuario comparetur, quòd dispositio de illo in tempus post suam mortem, non spectet ad ipsũ, sed ipso defuncto, vacet, prouisioq; illius spectet ad alium. Tum præcipuè quoniã fructus, reditusve beneficij, dantur propter officiũ & admini-

administrationẽ,& sustinenda onera officij, ipsiusque beneficij, & in congruam sustentationẽ beneficiarij: quare pro rata temporis, in quo prædecessor officium habuit, oneraq; sustinuit, & sustentari ex illo debuit, pertinent fructus illius ad ipsum: nõ secus atque *iuxta l. diuortio ff. soluto matr. & alia iura*, fructus dotis, qui marito dantur ad matrimonij onera sustẽtanda, spectant vltimo anno ad maritum, pro rata partis eius anni, in qua onera matrimonij sustinuit. Atq; hæc sententia in nostro Conchensi Episcopatu recepta est, fructus .n. beneficij diuiduntur inter antecessorem, & successorem, pro rata partis anni, computati à natiuitate Domini, quo antecessor, beneficiũ obtinuit; & eodem modo credo receptam esse in reliquis Hispaniarum Episcopatibus; Molinaq; vbi supra testatur, se vidisse illam receptã frequentissimè in forensib. cõtrouersiis, eodemq; modo ait solitos esse diuidi fructus commendarũ sancti Iacobi, Calatrauæ, & Alcantaræ, iuxta constitutiones ordinum eorum militarium.

8 Quod ad eos attinet, qui pensiones in beneficijs Ecclesiasticis habent, multi, *quos Couar. vbi supra n. 13. refert, & Gigas de pensionib. q. 49. & 53. refert ac sequitur*, cõparandos existimant vsufructuarijs, eò quòd ipsorum pensio, cum eorundẽ vita finiatur, & consolidetur cum beneficio: nõ secus atq; vsusfructus cum vita vsufructuarij finitur, & consolidatur cũ proprietate. Vnde *n. 53. citato* infert Gigas, *iuxta l. defuncta ff. de vsufructu*, dicendum esse. Si integri fructus beneficij eius anni iam collecti, tempore, quo pensionarius moritur, etiamsi nondùm aduenerit tempus, in quo pensio erat illi soluenda, soluendam esse hæredibus illius integram pensionem. Si verò nihil fructuum eius anni sit collectum, quando ille moritur, etiamsi tempus solutionis pẽsionis aduenerit. imò esto esset iã ei soluta, nihil illius ei deberi, aut hæredibus illius, sed teneri illos de bonis defuncti, restituere quod acceperat. Si autẽ pars fructuum eius anni erat collecta, & pars restabat colligẽda, ad illũ, hæredesve illius, pertinere solùm partem pensionis proportionatam fructibus collectis.

Dicendum tamen est cum Couar. *ibidẽ* consentaneè ad Auendannium & ad Molinam, quod de alijs beneficijs dictum est. Soluendam videlicet pro rata partis anni, quam vixit, computati à natiuitate Domini. Quoniam licèt pensionarius, quoad illud, quod Gigas commemorat, similis vsufructuario sit, simpliciter tamen non est vsufructuarius, neq; hac in parte admetiendus est legibus, quæ de vsufructuario latæ sunt. Etenim pensio, non in fructibus beneficij est collocata, sed in beneficio ipso; neque soluenda est pars fructuum, sed certa pecuniæ quantitas, regulariter loquendo. Præterea pensio in alimenta pensionario est assignata: eaq; de causa pro rata temporis, quo vixerit, est ei ad eadem alimenta soluenda. Atque ita in Hispanijs est consuetudine receptum, vt pro rata partis vltimi anni, quam vixit, ei, hæredibusve ipsius, soluatur.

9 His ita explicatis, vt ad maioratus deueniamus. In primis, quod de feudis est sancitũ, minimè censent esse accõmodatum maioratibus Couar. *vbi supra* n. 14. Molina *c. 11. citato n. 10.* & plerique alij. Id quippe peculiariter in feudis, minimeq; consentaneè cum recta ratione, & cum iure communi, fuit à collectoribus feudorum sancitum, neq; est ad alia accommodandum. Imò verò vt plurimi, *quos Couar. ibidem refert ac sequitur*, affirmant, neque in feudis est id seruandum, nisi vbi cõsuetudine fuerit receptum: sed potiùs, quòd fructus percepti vsq; ad mortem feudatarij, ad ipsum, hæredesve ipsius, pertineant: qui verò percepti non fuerint, attineant ad proprietarium, vt de vsufructuario, atq; emphyteuta dictũ est: vnde textus ipse, vbi id in feudis est sancitum, subiungit: quosdam hoc alio modo faciendum esse affirmare. Præterea à id solùm habet locum, quando feudum ad proprietarium reuertitur: quando .n. deuoluitur ad alium feudatarium, succedentẽ iuxta inuestituram, & iura feudorũ in eo feudo, id locum non habet, sed vel, quod de vsufructuario dictũ est, vel potiùs, *vt Couar. in calce n. 14. citati, & quidã, quos Acosta in q. de patruo & nepote, part. 3. n. 13. refert, nec reprobat, & quos Molina vbi supra n. 11. refert ac sequitur, affirmant*, quòd fructus vltimi anni diuidantur inter defunctum & successorem, pro rata partis eius anni, quam defunctus vixit. Cum enim feudum propter seruitium conferatur, atque in alimenta, æquitas postulat, vt in vltimo anno defunctus, hæredesve ipsius, pro rata temporis, quo seruiuit, fructus feudi percipiat. Et eodem modo æquitas, propter eandem rationem, postularet, vt fructus inter feudatarium, & proprietarium, diuiderentur, quando feudum ad proprietarium, deuolueretur.

10 Quod ad fructus tempore mortis vltimi maioratus possessoris, aut tẽpore delationis maioratus ex quacunque alia causa, attinet, Hispani doctores in duas partes diuisi sunt. Quidã arbitrantur, fructus perceptos vsq; ad punctum delationis maioratus, attinere ad antecessorem; reliquos verò, nondum perceptos, ad successorẽ: sicut quando finitur vsusfructus, seu potiùs sicut quando finitur fideicommissum, transitq; in fideicommissarium, *vt supra dictũ est, iuxta l. Herennius 1. ff. de vsuris, & alia iura*: etenim maioratus, successioque in illo, multum fideicommisso est similis, *vt disp. 577. & alias sæpè dictum est*. Sententiam hanc amplectuntur Ant. Gom. *l. 40. Tauri n. 74.* Acosta *in q. de patruo & nepote, part. 3. à n. 13.* & Gama *decis. 318. n. 6. & fusius decis. 350.* referuntq; Gama & Acosta ita senatum Lusitanum iudicasse; & Molina *vbi supra n. 11.* refert, eodem modo etiam in hoc Castellæ regno fuisse aliquãdo iudicatum. Couar. verò *n. 14. citato*, Molina *n. 11. citato*, & Auendannius *responso 5.* citato, potiùs censent, fructus maioratus diuidendos vltimo anno esse inter antecessorem, & successorem, pro rata partis eius anni, in qua antecessor maioratum obtinuit. Ratio autẽ est, quoniam antecessor maioratus possessor verè fuit dominus rerũ maioratus, tã quoad vtile, quàm quoad directum dominium, toto tẽpore, quo maioratum obtinuit. Et quoniã maioratus datus, institutusq; fuit, vt ex fructibus, reditibusve illius, possessor illius sustentaretur, splendoremque familiæ ea sustentatione, & fructibus, cõseruaret toto tempore, quo illum possideret, sustineretq; onera hæc & alia ipsius maioratus: quare æquitas, institutioque ipsa postulat, vt pro rata temporis, quo maioratum quis obtinuerit, fructus percipiat: eo modo, quo de iure communi maritus pro rata temporis, quo sustinet matrimonij onera, percipit fructus ex dote vxoris. Atque hæc sententia mihi probatur, iuxta q̃ Couar. & Molina referunt iudicatum fuisse in Granatensi prætorio: eamque receptam in praxi video in hac ciuitate Conchensi, eodemq; modo receptã eam arbitror in cæteris huius regni locis. Recipi etiam in Lusitania deberet, tanquam rationi & ęquitati magis consentanea. Neque est eadem ratio de hærede grauato, respectu fideicommissarij: nam fideicommissum in gratiam fideicommissarij videtur relictum à puncto, à quo iniungitur, vt ei restituatur; vnde pcipere debet omnes omnino fructus ex fideicommisso à puncto, quo fideicommissum ei cedit: præsertim, cum hæres grauatus, ex dispositione iuris, tanquam suum proprium commodum, detrahat quartam Trebellianicam: maioratus verò ęqualiter relinquitur omnibus successoribus ad effectum, ad quẽ in familia est institutus: vnde ęqualiter successores fructibus & emolumentis illius pro rata temporis, in quo vnusquisque eorum dominus ac possessor illius fuerit, debent percipere.

11 Dubiũ verò est, à quo die annus, in quo antecessor maiorat[9] possessor mortu[9] est, aut ex alia causa maioratus est ad successorẽ delatus, sit numerãdus, vt pro rata partis eius anni, in qua antecessor illum posse-

possedit, ad ipsum, aut ad hęredes ipsius, attineat ęqualis pars proportionalis fructuū maioratus eius anni. Molina *vbi supra n.*18. relatis aliis opinionibus, ait, si res maioratus locatæ sint, annum computari, quoad res ita locatas, à puncto anni, quo incipit is locationis contractus. Si verò res locatę nō sint, aut quoad eam partē rerum maioratus, quę locatę non fuerint, distinguit. Si .n. inquit, res eius qualitatis sint, vt earū fructus; vel pēsiones, toto fermè anno indifferenter percipiantur, annus erit cōputandus à die natiuitatis Domini. Quia annus simpliciter sumptus, iuxta stylum Romanæ Curiæ sic semper cōputandus est. *ex extrauag.* 1. §. *nos de omnipotentis, & ex extrauag. quemadmodum de pœnit. & remis. inter communes, cōstat, & affirmant gloss. vlt. in extrauag.* 1. *de censib. inter communes & decisio rotæ* 50. *in nouis*, atq; in hoc regno Castellæ Ioannes eius nominis primus, *referente Greg. Lopez. l.* 54. *tit.* 18. *part.* 3. *glos.* 3. præcepit ab eodem die annum cōputari, & idem in Lusitania statuit Ioannes etiam primus, *vt habetur* 4. *lib. ord. tit.* 51. Obserua tamen, in literis apostolicis annum à die incarnationis solere supputari. Lege verò circa variam anni supputationem Couar. 1. *var. resc.* 12. *nu.* 1. Si verò, ait Molina res maioratus eius qualitatis sint, vt earū fructus certo anni tempore percipiantur, tunc ex eo tempore, quo percipi solent, aut quo veteres eiusmodi fructus percepti sunt, solet computari sequens annus. Vnde, si reditus sint tritici, aut hordei, annus incipit à festo Assumptionis Beatę Virginis, hoc est, à 15. die Augusti. Si verò sint vini, incipit à festo sancti Michaelis mensis Septembris. Si autem sint ex fructibus pecudum, aut armentorum, incipit à die S. Petri mensis Iunij. Quòd si sint ex oleo, incipit à prima die Ianuarij. Atq; scio, iuxta hanc Molinæ opinionem factam fuisse diuisionem fructuum quorundam maioratuum inter antecessores & successores in hac ciuitate Conchensi. Sed certè hæc varietas annorum comparatione diuersorum fructuum eiusdem maioratus, non est satis rationi consentanea, neq; æqualis cōparatione anterioris & posterioris successoris in maioratu; introductaq; videtur in fauorem antecessoris defuncti, vt restituere non teneatur partem fructuum integrè perceptorum, & nihilominus habeat partem in fructibus, qui nondum fuerint percepti: tametsi, quia nouus successor similiter est futur⁹ antecessor cōparatione alterius, qui morte ipsius sequetur in eodem maioratu, æqualis ea ratione sit omnib. successoribus. Rationabiliorē verò diuisionem existimarē, si annus, quoad omnes vniuersitatis fructus, supputaretur à natiuitate Domini pręcedente in sequentem natiuitatē, & diuiderentur inter antecessorem, & successorem, pro rata partis eius anni, quā is maioratus ad vnumquenq; eorū pertinuit, vt in beneficiis Ecclesiasticis fit. Illud est obseruandum, si fructus eius sint conditionis, vt non singulis annis, sed de biennio in bienniū aut alio longiori tempore colligātur tunc eiusmodi fructus diuidēdos esse inter antecessorem, & successorem, pro rata partis totius eius tēporis, in qua antecessor maioratū obtinuit. Illud etiam est obseruādum, quæ dicta sunt, similiter habere locū in diuisione fructuū coronæ regni inter antecessorem, & successorem, in regno: cùm regnum maioratus sit, & in eo succedatur iure sanguinis, & nō iure hæreditario, *vt disp.* 626. *aduersus Emmanuelem Acostam, & Aluar. Valas. ostensum est.*

12 Dubium est, ad quem spectent pœnæ fiscales, quando delictum commissum est tempore antecessoris, & condemnatio, aut exequutio pœnæ, facta est tempore posterioris. Molina *vbi supra n.*19. refert multorum sententiam, qui affirmant, quando delictum commissum est tempore antecessoris, pœnā ad antecessorem spectare, etiamsi sententia feratur, aut fiat exequutio, tempore posterioris. Ratio eorum est, quoniā eo ipso, quod delictum fuit commissum, fiscus comparauit ius ad pœnam fiscalem ex eo delicto, ac proinde spectat ad eum, qui dominus erat tunc maioratus, cuius est ille fiscus, & cuius, ratione dominij iurisdictionis, sunt veluti fructus pœnæ illæ fiscales. Et idem dicendum est de Episcopo, ad cuius cameram tunc spectabant pœnæ fiscales ex eo delicto, quando sede vacante, aut tempore successoris, lata est sententia condemnatoria, aut facta est exequutio pœnæ.

Deinde *n.* 20. refert multorū aliorum sententiā, qui affirmāt, si pœna ipso iure fuit incursa ob delictū tempore antecessoris cōmissum, ad antecessorē spectare eam pœnā, esto sententia feratur, aut exequutio fiat, tēpore successoris. Ratio eorū est, quoniam, quādo pœna ipso iure est statuta, statim, cōmisso delicto, cōparat fiscus ius in re comparationē illius, ac proinde pertinet ad eū, cuius tunc erat fiscus. Si verò pœna nō erat ipso iure statuta, tūc, esto delictum commissum fuerit tempore antecessoris, non spectat ad eum, nisi tēpore illius lata sit sententia. Ratio a. eorum est, quoniam pœna ista statuta, non debetur ante latam sententiam, neq; ante sententiā est ius ad illam, ac proinde non habet rationē fructus maiorat⁹, aut iurisdictionis, iam percepti, sed solùm veluti seminati terręq; mandati. Si a. tempore antecessoris lata fuit sententia, tunc, esto exequutio fiat tempore successoris, pertinet pœna ad antecessorem: eò quòd per sentētiam comparauerit ius in rē, atq; perfectum, comparatione talis pœnæ. Baldus relatus à Molina *vbi supra n.*23. voluit, si cōclusum fuit in causa tempore antecessoris esto sententia feratur tēpore successoris, spectare pœnā ad antecessorem. Subiungit verò Molina, dubitari posse de veritate huius dicti Baldi. Quòd si sentētia lata fuit tempore antecessoris, esto ab ea sit appellatum & cōfirmata sit sententia tempore successoris, pœna spectat ad antecessorem, vt Boerius, Carolus Molinęus, & Alexāder, à Molina *ibid. n.*14. relati, affirmāt. Subiūgit verò Molina, id hodie decisum esse lege regia lata in comitijs Pincianis anni 1548. c. 86. tametsi ea lex apposita non sit in noua collectione legum: ea quippe lege sancitum fuit, quando pœna, aut pars pœnæ, applicatur iudici, qui sententiā tulit, deberi eam pœnam iudici, qui in prima instantia sentētiam tulit, esto ab ea sit appellatum, & confirmetur postea per iudicem superiorem.

Molina *vbi supra n.*25. addit, sequentia verba. Quātis hęc omnia in vsufructuario, seu in emptore, vel donatario, fructuum iurisdictionis, vera sint; in casu tamen, de quo agimus, dubia mihi vidētur. Imo proculdubio existimamus, quod si in eo anno, quo vltimus maioratus possessor mortuus fuit, causa decisa fuerit, pœna fiscalis ꝓ rata inter hæredes vltimi maioratus possessoris, & sequentē successorē, diuidenda sit. Cùm .n. pœnæ fiscales fructus iurisdictionis esse dicantur; consequens est, vt idē, quod in alijs fructibus paulò ante resoluimus, sit dicendū. Ideoq; cauti esse debent vltimi maioratus possessoris hæredes, vt infra annum lites eiusmodi decidi curent: si .n. post annum decidantur, nihil sibi ex pœnis fiscalibus adijciendum erit: nisi malitiosè harum litium decisio post annum lapsum retardata fuerit: id namq;, quod in fraudem hæredum factū fuit, eis nullo pacto nocere poterit. Quæ omnia in pœna, quæ non ipso iure irrogatur, intelligenda sunt. Si .n. pœna fiscalis ipso iure incursa fuerit, inter hæredes vltimi maioratus possessoris, & eiusdē successorē, pro rata diuidi debet, etiamsi post annū sententia declaratoria proferatur, dūmodo vltimo anno delictum commissum fuerit: cùm enim pœna ipso iure incurratur, non est considerandum tēpus cōdemnationis, sed tēpus delicti, prout paulò ante ostensum est. Ex quibus decidi poterit, quid dicendum sit, quādo sententia tēpore vltimi maioratus possessoris lata fuit, & tempore sequentis successoris exequutioni mādata. Si .n. vltimo anno sententia lata fuit, pœna fiscalis inter vltimi possessoris maio-

PRÜFUNG [stamp]

maioratus hæredes, & sequentem successorem, diuidenda erit, nó habita exequutionis ratione. Non enim in his exequutio, sed condemnatio, consideratur, vt superius ostensum est. Quæ omnia, retenta ea opinione, quod scilicet fructus vltimi anni inter hęredes vltimi maioratus possessoris, & sequentem successorem, diuidendi sint, quam superius tanquam probabiliorem elegimus, vera esse videntur. Hæc Molina de verbo ad verbum.

Ego autem, inhærendo his eisdem principijs, iuxta hactenus dicta tota hac disputatione, longè aliter hæc definienda censeo. Quod vt intelligatur, obseruo. Eo ipso, quod delictum est commissum, pro quo pœna fisco applicata, est imposita, si pœna ipso iure, aut ipso facto, non sit imposita, comparare fiscum, non quidem ius in re, sed ius ad rem comparatione eius pœnæ; ac proinde pœnam illam habere iam tunc rationem fructus fisci, seu dominij iurisdictionis, non quidem iam percepti, sed quasi seminati, ac terræ mandati, vt dicebant autores secundæ sententiæ supra relatæ; in quo autores primæ & secundæ sententiæ conueniunt, neque ab eis Molina hac in parte dissidet. Ratio enim eius iuris ad rem à fisco comparati ad eam pœnam, ea pœna est iam veluti fructus fisci, non perceptus, neque ad maturitatem perductus, sed quasi seminatus, ac terræ mandatus, fiscoque illo imperfecto modo iam debitus, & quasi annexus, & adhærens. Obseruo deinde, siue pœna fiscalis sit ipso iure statuta, siue non, nondum habere rationem fructus percepti, sed percipiendi, dependenter ex eo, quòd sententia condemnatoria feratur, & exequutioni ea sententia mandetur: ante sententiam enim exequutioni mandatam, pœna fiscalis non habet rationem fructus ex fisco & iurisdictione percepti, sed adhuc percipiendi: imò ante sententiam exequutioni mandatam, nó comparat fiscus, aut princeps ratione fisci, aut iurisdictionis temporalis, dominium eius pœnæ, sed solum ius ad illam, aut in illa, perfectius, aut minùs perfectum, liciteque delinquens, eam retinet, vt suam adhuc, etiam post latam sententiam, interim dum non exigitur, & sententia exequutioni non mandatur, *vt disp. 66. & disp. 95. dictum est*; potestque illam præscribere aduersus fiscum, cum scientia, quòd ita debeatur, & quòd lata sit sententia condemnatoria, *vt eisdem disputationib. dictum, ostensumque est*. Quarè, vsq; ad exequutionem sententiæ, pœna fiscalis non habet rationem fructus ex iurisdictione percepti, sed pendentis, maturi tamen, & apti omnino ad collectionem, si lata sit iam vltima sententia condemnatoria, solaque desit exequutio; vel magis, aut minus, elongati à maturitate & perceptione ante latam sententiam, prout solùm fiscus acquisierit ius ad rem comparatione talis pœnæ, vel ius in re, & prout plus, aut minus, distet sententia condemnatoria.

His ita constitutis, vt rem latiùs definiamus, dicendum est. Si agamus de hęrede grauato restituere dominium iurisdictionis comparatione fideicommissarij, de emptore, aut vsufructuario (qui non sit maritus cóparatione dotis vxoris) eiusdem dominij iurisdictionis, tunc à puncto cessionis fideicommissi, emptionis celebratæ, ac finiti vsusfructus, pœnas omnes fiscales ob delictum anteà commissum, quę mandatæ non fuerint exequutioni, pertinere ad fideicommissarium, ad emptorem, atque ad dominum directum, & non ad vsufructuarium, tanquam fructus ex iurisdictione adhuc pendentes, minimeque perceptos: quos omnes attinere ad fideicommissarium, ad emptorem perfecta venditione, & ad dominum directum finito vsufructu, in principio huius disputationis est comprobatum. Quòd verò attinet ad possessorem maioratus, comparatione successoris, ad Episcopum, comparatione successoris, aut in hoc regno comparatione cameræ Apostolicæ tempore sedis vacantis, & ad maritum vsufructuarium tempore constantis matrimonij, comparatione maioratus vxoris, aut alterius illius iurisdictionis, dicendum est. Si delictum commissum sit post festum natiuitatis Domini eius anni, in quo iurisdictio deuoluitur ad alium, aut in marito post vltimum annum matrimonij à die, quo supra dictum est, supputari debere, atq; intrà eundem annum feratur sententia, & pœna exequutioni mandetur, tunc eam pœnam annumerandam esse cum reliquis fructibus eius integri anni eius maioratus, Episcopatus, aut dotis vxoris, atque omnes eos fructus diuidendos esse inter antecessorem, & successorem, aut inter maritum, vel hæredes mariti, & vxorem, vel hæredes vxoris, pro rata partis eius anni, in quo antecessor obtinuit maioratum, vel Episcopatum, aut in quo perseuerauit, matrimonium, iuxta ea quæ supra dicta sunt. Si verò delictum fuit commissum ante eum annum, sed exequutio pœnæ fiscalis facta fuit in eo anno, vel post eum annum, vel delictum commissum fuit in eo anno ante mortem antecessoris, vel ante matrimonium dissolutum, & pœna mandata est exequutioni post eum annum, tunc de eiusmodi pœna fiscali idem dicendum est, quod de alijs fructib. maioratus, Episcopatus, aut dotis, qui non percipiuntur singulis annis, sed longiori tempore: atque iuxta proportionem temporis, à commisso delicto, in quo antecessor obtinuit maioratum, vel Episcopatum, aut perseuerauit matrimonium, ad reliquum tempus, vsque ad eam pœnam mandatam exequutioni, perceptumve fructum eius pœnæ fiscalis, diuidi ea pœna debet inter antecessorem, & successorem, aut inter maritum, vel hæredes mariti, & vxorem, vel hæredes vxoris. Atque eo modo diuidi, dissoluto matrimonio, debet pœna fiscalis maioratus, tam mariti, quàm vxoris, in hoc Castellæ regno, & in Lusitania, ad effectum, vt pars pœnæ proportionalis, quæ respondet tempori constantis matrimonij, pertineat ad bona super lucrata, diuidenda inter virum & vxorem. Lex verò in comitijs Princianis lata, quam supra ex Molina retulimus, nihil cum nostra sententia hactenus explicata pugnat: illa enim non loquitur de pœna fiscali, sed de pœna, aut parte pœnæ, applicata iudici ferenti sententiam condemnatoriam de crimine: quæ sanè meritò applicatur iudici, qui in prima instantia sententiam tulit, esto ab illa sit appellatum, & posteà approbata sit per iudicem, aut iudices superiores. Hæc sunt, quæ ex natura rei, de iurisque rigore, mihi dicenda videntur. Si verò alicubi contrarium sit receptum, expendendum erit, num id in eo loco consuetudo sit præscripta, cui sit standum.

SVMMARIVM.

1. *Maioratu delato, continuò transit ipso iure absque alia apprehensione dominium, & possessio, tam ciuilis, quam naturalis, rerum omnium maioratus ad immediatè ad eum vocatum, esto alius possessionem apprehenderit.*
2. *Qui ita comparat possessionem ciuilem ac naturalem, non potest autoritate propria expellere aliũ à tenuta & insistentia in rebus maioratus. Si item tempore antecessoris alius acquisierat possessionem rerum aliquarum maioratus, quam prædecessor amiserat, possessio earum rerum non trãsit in successorem.*
3. *Possessio, quam ita comparat maioratus successor, non est ficta, sed vera, habetque effectus omnes possessionis.*
4. *Possessio, etiam iurium incorporalium, transit in immediatè vocatum, etiam in ventrem, hoc est, in illũ dum est in vtero matris: & transit eiusdem rationis cum ea, quæ erat in prædecessore, sed alia numero.*
5. *Prædicta omnia habent locum, etiamsi maioratus ex peculiari Regis facultate instituti non sint, & etiamsi sint capellæ, anniuersaria, & alia in maioratuum modum instituta.*
6. *Maioratibus Lusitanis prædicta non competunt.*

DOMI-

DOMINIVM, ET POSSESSIO, tam ciuilis, quàm naturalis, delato maioratu, iure Castellæ ad sequentem successorem ipso iure, absque vllo prorsus actu transit. Disputat. 636.

1 HOc quoque ad successionem in maioratu spectat: eaque de causa est hoc loco explanandum. Vt in calce disputationis 3. & disputationis 12. dictum est; de iure huius regni *l.* 45. Tauri, *quæ est l.* 8. *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ collect.* est sancitum, vt, mortuo vltimo maioratus possessore (idem intelligendum est, delato maioratu ex quacunque alia causa, cùm sit par ratio) continuò absque vllo actu, vi dispositionis eius legis, ipso iure transeat possessio, tam ciuilis, quam naturalis, rerum omnium eius maioratus, in immediatum, iuxta eius maioratus institutionem, successorem; esto alius in vita antecessoris apprehenderit earum rerum possessionem, aut antecessor eam illi tradiderit. Cùm autem, existente in aliquo legitimo titulo ad dominium rei alicuius comparandum, continuò, atque is possessionem eius rei acquirit, comparet etiam eiusdem rei dominium; vtique ex eadem lege constat, non solùm transire in sequentem successorem ipso iure possessionem ciuilem, & naturalem, sed etiam dominium. Verba legis 45. hæc sunt. *Mandamos, que las cosas, que son de mayorazgo, agora sean villas, o fortalezas, o de otra qualquier calidad que sean, muerto el tenedor del mayorazgo luego, sin otro acto de apprehension de possession, se traspasse la possession ciuil, y natural, en el siguiente en grado, que segun la disposicion del mayorazgo, deuiere succeder en el, aunque aya otro tomado la possession dellas en vida del tenedor del mayorazgo, o el muerto, o el dicho tenedor, le aya dado la possession dellas.*

Quidam arbitrantur, legem hanc, quod attinet ad dominij translationem, statim, mortuo vltimo maioratus possessore, habuisse ortum ex *l. quoties C. de donat. quæ sub modo*, quasi ex ea lege colligatur, si aliquid alicui donatum sit sub modo, vt post tempus aliquod deueniat ad alium, statim, transacto eo tempore, dominium illius, absque aliqua traditione, transire ipso iure in eum alium. Nos verò contrarium ostendimus *disp.* 3. *citata & fusius disp.* 265. Potiùs verò ex parte videtur habuisse originem ex *l.* 7. *tit.* 4. *part.* 5. qua in hoc regno sancitum est, in eo euento, tum dominium rei illius, tum etiam possessionem, transire in alium ipso iure, absque aliqua traditione, vt vtraque disputatione, cum Roderico Xuarez, Greg. Lopez & Molina dictum, ostensumque à nobis est. Lex verò hæc nostra Tauri id vniuersim in successione in maioratibus statuit, etiamsi vltima voluntate, aut quouis alio modo sint instituti: statuitque id, non solum de dominio, & possessione ciuili, sed etiam de possessione naturali: præterea id statuit, etiamsi possessio in morte, aut in vita, vltimi possessoris, in alium esset translata: quare lõgè amplior est hæc nostra lex quoad maioratus, quam lex illa 7. quoad eam donationem sub eo modo.

Lex 45. Tauri, statuta multa Galliæ, & Italiæ, imitata videtur, *de quibus disp.* 3. *&* 12. *dictum est*, quæ, vnà cum rerum hæreditariarum dominio, etiam possessionem in hæredem absque aliquo actu vero, vel ficto, ipso iure eo ipso transmittunt, quod hæreditatem adit. Cæterum, *vt cum Tiraquello Molina lib.* 3. *de primog. cap.* 12. *num.* 14. *ait*, possessio illa solùm est ciuilis, non verò naturalis: vi autem legis 45. Tauri etiam possessio naturalis rerum maioratus transfertur, vt perspicuè ex ea constat. Præterea statuta illa Galliæ, & Italiæ (excepto quodam Mediolanensi, quod nullam pronunciat possessionem, quam post mortem eius, cui iure hæreditario est succedendum, tertius aliquis ante hæreditatem aditam occupauerit) non transferunt in hæredem possessionem rei hæreditariæ ab alio occupatam ante mortem, vel post mortem eius, cui est succedendum, *vt cum eodem Tiraq. & alijs, Molina vbi supra n.* 7. *affirmat*: lex verò 45. Tauri, possessionem rerum maioratus, siue ante mortem vltimi possessoris, siue post, & siue autoritate eiusdem vltimi possessoris, siue sine illa, ab alio occupatam, transfert ipso iure in legitimum in eo maioratu successorem, vt ex eadem leg. liquet.

Obseruat tamen *ibi n.* 12. Molina cum Baldo, Tiraquello, Greg. Lopez *l.* 7. *tit.* 4. *part.* 5. *ver. possession*, & cum alijs, quos citat; etiamsi lex 45. Tauri possessionem ciuilem & naturalem transferat in legitimum successorem, esto ab alio sit accepta; eum tamen legitimum successorem, non posse sua propria autoritate expellere ab ea tentione tertium illum, qui possessionem rei, aut rerum, maioratus habet occupatam, sed teneri adire iudicem, & proponere interdictum, de quo disputatione sequenti erit sermo, occupatamque habentem possessionem citare, iudicisque autoritate eum expellere: non quidem à possessione ciuili, aut naturali; cum neutram is tertius habeat, sed vtraque, vi leg. 45. Tauri, translata sit in ipsum legitimum successorem; neq; esse possit simul in vtroque subiecto; eò quòd nõ possint duo simul eandem rem in solidum possidere eodem modo: sed à nuda tentione, & insistentia in rebus illis: quæ tentio, & insistentia, cùm possessio non sit, habere non potest effectus possessionis, *de quibus disp.* 16. *dictum à nobis est*: quare præscribere eam rem, aut res, non poterit ea tentione, neque lucrari fructus earum, neque poterit alium possessionis effectum habere ex ijs, quos *disputatione citata* explicauimus. *Ita Molina vbi supra n.* 18. *& Ant. Gom. l.* 45. *Tauri n.* 17. 2

Item obseruat bene Molina *vbi supra n.* 17. cum Tiraquello, quando vltimus maioratus possessor, tempore mortis, non habebat possessionem rei, aut rerum aliquarum, maioratus, vel ciuilem, vel naturalem, sed illa erat apud alium, non quidem tradita illi ab vltimo maioratus possessore, sed aliunde, tunc eam possessionem, quæ illo modo erat apud alium tempore mortis vltimi possessoris, non transire in nouum successorem, sed manere apud eum, qui illam habebat: neque enim lex 45. Tauri intendit, aut potest, spoliare hunc tertium ea sua possessione rei, aut rerum, maioratus: sed de eiusmodi possessione perinde est censendum, ac si non esset possessio rei maioratus.

Possessio ciuilis, vel naturalis, quæ absque vllo actu vero, vel ficto, ipso iure transfertur, aut acquiritur, vi huius, aut cuiusuis alterius legis, vel statuti, est vera & propria possessio, & non ficta, quicquid aliquando dixerit Baldus in contrarium, habetque effectus veræ ac propriæ possessionis. Etenim possessio ius quoddam est, quod vi legis potest concedi: & quamuis regulariter, standoque in solo gentium iure, apprehensione acquiratur; attamen pendet multum ex dispositione iuris humani, qualiter acquiratur: quare sicut ius humanum statuere potuit actus fictos, quibus possessio compararetur, *de quibus disp.* 13. *dictum est*: ita statuere potest, vt interdum, vt legis, qua id statuit, acquiratur ipso iure absque vllo prorsus actu. Ita doctores, *quos referunt ac sequuntur Molina vbi supra nu.* 19. *& Ant. Gom. l.* 45. *Tauri num.* 11. *Gutier. de pract. qq. lib.* 2. *q.* 87. *à n.* 7. & probat apertè *c. contingit de dolo & contum.* vbi actor, in euentu illius capitis, elapso anno, vi eiusdem capitis, ipso iure verus possessor constituitur: sic enim habent verba illius; *verus constituatur, elapso anno, possessor.* 3

Cùm possessio ciuilis & naturalis rerum maioratus, transeat, mortuo priori possessore, ipso iure, vi le- 4

vi legis 45. Tauri, in proximè ad eum maioratum vocatum, constat, nec momentum dari post mortem vltimi possessoris, in quo proxime ad eum vocatus non obtineat eam possessionem ciuilem, & naturalem, vt ex se est satis perspicuum, & affirmat Molina vbi supra cum alijs, quos citat. Esse verò eiusmodi possessionem ciuilem & naturalem, quæ transit in proximè vocatum, distinctam numero ab ea, quæ erat in prædecessore eiusdem maioratus possessore, tametsi eiusdem rationis & speciei cum illa, si ille tempore mortis erat in possessione rerum maioratus, ex se est notissimum: alioquin possessio eadem numero transiret de subiecto in subiectum; quod lex humana non potest efficere: *idq; affirmant Molina vbi supra num. 22. & Ant. Gom. l. 45. Tauri num. 114.* Transit verò in proximè vocatum, non solùm possessio rerum corporearum maioratus, sed etiam iurium incorporalium eiusdem maioratus, quæ quasi possessio à multis appellatur, *vt disp. 2.3. & 12. dictum est*, potestque appellari possessio latè, vt *ibidem dictum etiam est.* Quòd autem ea quoq; possessio in eum transeat, & ex se satis liquet, & affirmant Molina *vbi supra num. 23.* & alij, quos refert. Quia verò possessio, de qua lege 45. Tauri est sermo, ipso iure transit in proximè ad maioratum vocatũ, absq; vllo ipsius, vel alterius, actu, consequens est, vt transeat in infantem, & in quoscunq; alios vsum rationis non habentes, vel ignorantes, modò proximè ad maioratum sint vocati. *Ita doctores, quos Molina vbi supra num. 24. & Ant. Gom. l. 45. Tauri num. 112. referunt ac sequuntur.* Qua etiam ratione, *vt ibidem Molina subiungit*, transit etiam in ventrem, hoc est, in matrem prægnantem, ratione fœtus, quando fœtus, si in lucem edatur, proximè vocatus est, *iuxta l. 1. & sequentes, & ea quæ ibi doctores notant ff. de ventre in poss. mitt.*

5 Dubium est, vtrum lex 45. Tauri, quoad translationem ipso iure possessionis ciuilis & naturalis bonorum maioratus in proximè ad eum maioratum vocatum intelligenda sit solum de maioratibus regia facultate institutis; an verò etiam de cæteris maioratibus, qui propria autoritate, iuxta legum præscriptum ac facultatem, instituuntur. Ant. Gom. *l. 45. Tauri num. 116. & l. 40. num. 55.* paucique alij, *quos Molina lib. 1. de primog. c. 1 num. 26. & Gutier. lib. 2. qq. pract. q. 86. referunt*, censent, intelligendam esse de solis maioratibus regia facultate institutis. Ducuntur quoniam hi soli nomine maioratuũ in hoc regno intelliguntur. Contraria tamen sententia est proculdubio affirmanda, nempe etiam de reliquis maioratibus, & anniuersarijs, seu capellis, similibusque rebus, quæ in modum maioratus instituuntur, esse intelligendam. *Ita affirmant Rodericus Xuarez. alleg. 19. vers. sed omnia ista, Couar. 3. var. res. cap. 5. num. 6. Padilla in Rub. C. de fideicom. num. 9. Molina lib. 1. de primog. c. 1. n. 25. & 26. & lib. 3. c. 13. num. 62. Gutier. q. 86. citata, iuncta q. 85. antecedente, & alij, quos Molina & Gutier. citant.* Ratio autem est, quoniam lex 45. Tauri de rebus maioratuum indistinctè & vniuersim loquitur: nomine autem maioratuum in hoc Castellæ regno, etiam illi intelliguntur, qui non ex peculiari facultate Regis instituuntur: qui enim iuxta legum præscriptum ex priuata autoritate instituuntur, vtique ex regia facultate, tametsi non particulari, sed omnibus communi, instituuntur: facultas quippe legis, facultas est Regis, qui eam legem tulit, *vt bene Molina num. 25. citato ait.* Et quòd nomine maioratus, etiam illi in hoc regno intelligantur, qui sine peculiari Regis facultate instituuntur, constat apertè ex l. 44. Tauri, quæ sic habet. *El que hiziere mayorazgo, aun que sea con autoridad nuestra, &c.* Cùm enim hæc lex dicat, etiamsi autoritate nostra fiat, manifestè supponit, & affirmat, eum, qui sine ea particulari autoritate fit, esse in hoc regno, & dici maioratum. Item lex 8. (*quæ est 45. Tauri*) & duæ sequentes, *tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* de quibus disputatione sequenti erit sermo, de eisdẽ maioratibus loquuntur, vt est perspicuum: lex verò 10. sic habet. *Mandamos, que en los pleytos y negocios, sobre bienes de mayorazgo y vinculados, que conforme a la ley passada, &c.* vbi vides, pro eisdem reputare bona maioratuum, & bona vinculata, quocunque modo vinculata sint. Denique nomine maioratuum, in hoc regno intelligi etiam eos, qui sine peculiari Regis facultate instituti sunt, facile constat ex dictis disp. 576. & 577. atque ex cæteris sequentibus in toto hoc de maioratibus tractatu.

In Lusitania, neque dominium, neque possessio ciuilis, aut naturalis transit ipso iure, mortuo vltimo possessore, in proximè ad maioratũ vocatum; sed indiget apprehensione per actum verum, aut fictum. Emmanuel Acosta in *q. de patruo & nepote part. 3. num. 15.* excipit maioratus eius regni de bonis coronæ regni, in quibus contendit ex verbis quibusdam legis mentalis transire ipso iure dominium in proximè vocatum; non verò possessionem, ipsum legito.

SVMMARIVM.

1. *Quod summarium remedium in hoc regno concedatur, & intra quantum tempus, aduersus tenentem occupata bona maioratus, ei, qui prætendit, ipsum esse legitimum in eis bonis successorem, vt ille alius tenuta eorum bonorum spolietur. Neque postea contenditur, nisi de proprietate.*
2. *Maioratus qui se prætendit esse legitimum successorem, aduersus tenentem bona maioratus, eamque tenutam ei denegantem, vt intentare possit remedia possessoria adipiscendæ, retinendæ, ac recuperandæ possessionis.*
3. *Successor in maioratu, qui actualem possessionem acceperat, si ab alio deijciatur intuitu, quod deiector sit legitimus successor, deiecto intra sex menses competit summarium remedium in supremo regio senatu retinendæ possessionis, si solum sit perturbatus, & adhuc ciuilem retineat possessionem, & recuperandæ, si fuit omnino deiectus. Quod si non eo intuitu fuit deiectus, non competit ei id summarium remedium, sed agit solum coram iudicibus ordinariis.*
4. *Remedium summarium possessorium, de quo est sermo, admixtam habet causam proprietatis. neque ei conceditur, qui nõ ostenderit, se esse legitimum successorem.*
5. *Idcirco aduersus illud admittuntur exceptiones circa proprietatem, modo intra tempus eius remedij probentur.*
6. *Appellari à sententia circa possessionem non potest de iure communi: secus de iure Castellæ, habetque ea appellatio effectum suspensiuum. Quando in possessione admiscetur causa proprietatis, habet de iure communi locum appellatio, etiam quoad effectum suspensiuum. Remedium verò circa tenutam maioratus, admittit supplicationem, quoad effectum deuolutiuum, & non quoad suspensiuum.*
7. *Testes examinati circa causam tenutæ maioratus, an iterum examinandi postea sint in causa proprietatis.*
8. *Sententia circa possessionem non parit exceptionem rei iudicatæ circa proprietatem. Et quid quando inuoluitur causa proprietatis solum incidenter. Et lata circa tenutam maioratus, eam non parit.*
9. *Res liberæ præsumuntur, & non feudi, aut maioratus, & ideo, qui contendit ad se deuolui tanquam liberas, & non ad alium tanquam feudi, aut maioratus, mitti in possessionem debet, nisi contrarium in continenti probetur.*
10. *Maioratus vltimo possessori si fœmina proximior in gradu sit, & cesset repræsentatio, aliusque contendat, maioratum ad se pertinere, quia illa excluditur, adiudican-*

iudicanda est fœminæ tenuta, nisi alius in continenti probet eam excludi.

11. *In possessionem maioratus est venter mittendus, quotiescunque, si ex eo masculus nascatur, is succedit, cum cautione præstita à matre, quod si masculus non nascetur, restituet fructus, præter ventris alimenta, successori.*
12. *Carbonianum edictum quod sit, quodve priuilegium contineat comparatione impuberis, etiam dum in ventre matris est inclusus, latè explanatur.*
13. *Carbonianum edictum locum non habet in maioratibus huius regni. Et quando causa status in tempus pubertatis differenda.*

DE REMEDIO POSSESSORIO, QVOD maioratus successori, ex l. 45. Tauri solet concedi pro consequenda actuali tenuta rerum maioratus. Disput. 637.

HOc loco supponimus, quæ *disp.* 16. de remedijs possessorijs dicta à nobis sunt. Quod verò ad rem præsentem attinet; quamuis, vt disputatione præcedente dictum est, mortuo vltimo maioratus possessore, aut ex quacunq; alia causa delata ex illo maioratu, possessio, tam ciuilis, quàm naturalis, rerum maioratus, transeat ipso iure, vi legis 45. Tauri, in legitimum in eo maioratu successorem; quia tamen sæpè euenit, vt alius, qui iniustè prætendit se esse eiusdem maioratus legitimum successorem, in detentione bonorum illius persistat, eamque armis ac violentia defendat; necessarium fuit de opportuno remedio vero ac legitimo in eo maioratu successori, prouidere, cuius virtute, etiam tenutam, breuiter ac summariè consequeretur, rixæque, tumultus, seditiones, ac cædes, quæ ex eiusmodi content[illegible]olent, euitarentur. Hac [illegible] ad exequutionem & declarationem legis 45. Tauri, Carolus V. in comitijs anno 1543. Madritij celebratis, pragmaticam edidit, *quæ est l. 9. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* eaque statuit, vt, mortuo maioratus possessore, si aliquis, tanquã legitimus in eo maioratu successor, possessionem illius vsurpauerit, & alius posteà superueniat, qui dicat, se esse legitimum in eo maioratu successorem, ac proinde ad ipsum, vi legis 45. Tauri, transijsse dominium & possessionem ciuilem ac naturalem eius maioratus, teneatur hic, intra sex menses ab ea possessione ab alio occupata, adire regium supremum senatum, & petere, vt ille alius à tenuta eijciatur, ac sibi, tanquam legitimo successori, tradatur: alioqui, si intra eos sex menses id non petat, alius defenditur in possessione: solumque hic poterit de proprietate eius maioratus contendere cum illo in eo regio prætorio, ad quod ea causa spectabit. Quando verò, intra prædictos sex menses, hic supremum regium senatum adit, citato aduersario, aliquando conceditur iudex, qui summariè de ea re cognoscat, causamque instruat, præcepto ei imposito, vt statim, ac de causa cognoscere cœperit, præscribat vtriq; litigantium spatium quinquaginta dierum, intra quod dicant, probent, ac præsentent coram ipso, quæ voluerint, neque vlla ratione is terminus prorogari valeat, & vt, concluso summariè negotio intra id tempus, illud deferat ad supremum regium senatum, in quo videatur, nullaque admissa alia probatione, sententia à senatu feratur, quis, tanquam legitimus in eo maioratu successor, tenere eum debeat: & vt, quamuis ab ea sententia supplicetur, mandetur nihilominus continuò, absq; vllo obstaculo, exequutioni. Mandata tamen sententia exequutioni, admittitur supplicatio, & præscribitur litigantibus terminus solùm quadraginta dierum, qui nulla ratione possit etiam prolongari, intra quem probent, & præsentent, quæ voluerint: eo verò transacto, iterum profertur sententia. Quod si posterior hæc sententia confirmet præcedentem, negotium remittitur statim ad prætorium, ad quod attinebat, vt in eo ex professo, minimeque summariè, litigetur de possessione & de proprietate. Si verò prior sententia reuocetur, hæc secunda sententia mandatur continuò exequutioni, eique maioratus tenuta restituitur, qui vi prioris sententiæ fuerat ab ea spoliatus: causaq; similiter remittitur continuò ad prætorium, ad quod attinet, examinanda similiter denuo quoad possessionem & proprietatem. Quando autem supremus regius senatus iudicat necesse non esse mittere iudicem, qui causam examinet, ac præparet, senatus ipse constituit similiter litigantibus primum terminum quinquaginta dierum, in quo probent, & præsentent ipsi senatui, quæ voluerint: & postea in gradu supplicationis præscribit secundum quadraginta dierum, eodemque modo profertur, & mandatur exequutioni, prima sententia, & postea secunda, si à prima, exequutioni mandata, sit supplicatum.

Lex 9. citata Caroli quinti, sic habet. *Mandamos, que quando alguno, o algunos, ocurrieren a nuestro consejo, sobre pleytos y causas de mayorazgos, o sobre el remedio de la ley passada* (45. *Tauri*) *pareciendo a los del nuestro consejo, que es caso, en que se deue dar iuez, le den y en la comision, que lleuare, le manden, que en comencando a entenderen el negocio, asigne termino de cinquenta dias alas partes, por todos los terminos y plazos: el qual no se pueda prorogar, ni alargar por ninguna manera, ni causa: dentro del qual los oyga: y las partes ante el digan, y aleguen, y presentem los mayorazgos, y otros titulos y escrituras y probancas, que quisieren. Y hecho y concluso el negocio detro de los cinquenta dias, sin otra mas conclusio, ni proregacion para lo determinar, se traygan ante los del nuestro consejo, y traydo se vea y determine luego, sin que aya, ni den lugar a otra elegacion ni probanca, y la sentencia, que en ello dierẽ, se execute sin embargo de qualquier supplicacion, que dellas se interpusiere. Y executada, se reciba la supplicacion, y se den otros 40. dias: y no se puedan prorogar ni alargar: dentro de los quale presentem y prueuen las partes, lo que quisierin, y vieren que les conuiene, para que en el dicho grado de supplicacion se vea y determine lo que fuere iusticia. Y si la sentencia fuere confirmatoria, se remita el negocio al Presidente y oydores de la nuestra audiencia, que hagan en el iusticia. Y en caso que la sentencia, que fuere dada por los del nuestro consejo en el dicho grado de supplicacion, fuere reuocatoria, que la sentencia de reuista sea lleuada a pura y deuida execucion: y en cuyo fauor se diere, sea puesto en la tenencia delos bienes, del tal mayorazgo, si embargo, que la sentencia de vista aya sido executada, y no quede otro remedio, ni recurso alguno; y el pleyto se remita ala dicha nuestra audiencia en possession y propriedad, donde las partes sigan su iusticia. Y la misma forma, y orden suso dicha, mandamos que se tenga y guarde, quando a los de nuestro consejo pareciere que se deue conocer del tal negocio en el consejo, y no embiar, iuez para que en el se den los dichos cinquenta dias de termino, sin que se pueda prorogar mas, dontro del qual las partes digan y aleguen y prueuen y presentẽ, lo que quisierẽ: y luego se vea el dicho pleyto, y la sentencia, que dierẽ, se execute, y executada, si alguna de las partes supplicare, se guarde y cumpla la orden susodicha. Y declaramos que lo que ansi fuere sentenciado en nuestro consejo, y executado, seia auido solamente por tenencia de bienes. Y en caso que algun posseedor de mayorazgo fal leciere, y el que pretende ser llamado a el tal mayorazgo, tomo la possession del, y estuuiere en ella por medio anno, y passado el dicho tiampo, otro viniere a el nuestro consejo pidiendola por virtud de la dicha ley de Toro, mandamos, que en tal caso no se de iuez, ni se canozca del en el nuestro consejo: sino que se remita ala dicha nuestra audiencia.*

Postea verò Rex noster Philippus secundus anno 1560. tulit legem 10. *titul. 7. citati lib. 5. nouæ collect.* qua statuit, vt prędicta omnia eodem modo seruarentur, hoc solo excepto. Quòd prædicta prima & secunda sententia supremi regij senatus, intelligeretur, non solùm quoad tenutam, sed etiam quoad possessionem; & remissio causæ ad alia prætoria; fieret solùm, vt examinaretur, quoad solam proprietatem, & non quoad possessionem, nisi in consequentiam proprietatis, Lex illa 10. sic habet: *Mandamos, que en los pleytos y negocios sobre bienes de mayorazgo, y bienes vinculados, en que conforme ala loy passada se conoce en el nuestro conseio, que determinados los tales negocios en vista, y grado de reuista, en el nuestro conseio, la remission se haga alas nuestras audiencias, tansolamente quanto ala propriedad, y no ansi mismo quanto ala possession, como hasta aqui se ha hecho: de manera que la sentencia, y determinacion del conseio, sea y se entienda ser en possession: y que sobre lo assi sentenciado no aya, ni pueda auer, otro pleyto, y iuyicio de possession: guardandose en todo lo demas todo lo contenido en la dicha ley: Lo qual se entienda y guarde en todos los negocios que al presence penden, y de aqui adelante pendieren en el nuestro conseio: excepto en aquellos que al tiempo de la data y publicacion desta ley, estuuieren ya vistos en el nuestro conseio; que en aquellos no se guarde ni entienda esta loy y declaracion.*

2 Circa hæc est obseruandum, quòd, cùm legitimus in maioratu successor, mortuo vltimo possessore, vi legis. 45. Tauri, ipso iure verè consequatur possessionem ciuilem & naturalem rerum maioratus, solet ex eadem lege Tauri, aduersus res eas tenentem, intentare interdictum adipiscendi eam tenutam, actualemve tentationem & apprehensionem earum rerum, qua caret, & quæ est apud illum alium, eam petendo, vt sibi tradatur, & alius de ea eijciatur. Cùm enim eiusmodi tenuta & apprehensio earum rerum, quasi perfectio & complementum sit naturalis possessionis earundem rerum, vtique sicut interdictum adipiscendæ competit comparatione possessionis ciuilis, &, obtenta possessione ciuili, competit comparatione possessionis naturalis, vt satis ex se est perspicuum, & Tiraquellus, ac alij, *quos Molina lib. 3. de primog. cap. 13. num. 2. refert ac sequitur*, affirmant, exemplo adhibito in hæredibus, qui ex statutis Galliæ, & Italiæ, comparant ipso iure possessionem rerum hæreditariarum eo ipso, quòd hæreditatem adeunt, & competit eis interdictum adipiscendæ comparatione possessionis naturalis, quàm nondum habent: ita ei, qui habet possessionem ciuilem & naturalem rei alicuius, aut rerum aliquarũ, si careat earum tentione & apprehensione, competit ei remedium adipiscendæ possessionis quoad eam tentionem, tanquam quoad complementum & vltimam perfectionem integræ omnino ac perfectæ possessionis naturalis earundem rerum. Sic ei, qui possessionem ciuilem & naturalem rei alicuius comparauit per clausulam constituti, qua prior legitimus eiusdem rei possessor, ac tentor, se constituit nomine illius eam possidere, *iuxta ea quæ disput. 13. dicta sunt*, competit interdictum adipiscendæ tentionis atque apprehensionis realis eiusdem rei, quam ille alius adhuc retinet, nec vult tradere, *vt cum Tiraquello affirmat Molina vbi supra n. 4.* Idem verò habet locum in re proposita, cùm sit eadem prorsus ratio, *vt idem Molina ibid. rectè asseuerat.*

Addit *ibidem* Molina *numero 6.* cum plerisque alijs, quos citat, eum, qui prætendit se esse legitimum in maioratu successorem, non solum posse intentare interdictum adipiscendæ possessionis comparatione tenutæ, qua caret, sed etiam posse seorsim intentare, aut etiam simul accumulare, remedium retinendæ possessionis, quatenus, qui tenutam atque realem occupationem rerum maioratus ei denegat, sibique retinet, eo ipso quodammodo eum perturbat in possessione naturali & ciuili, quam ipso iure, morte vltimi eius maioratus possessoris, comparauit: quin addit, posse simul accumulare interdictum recuperandæ possessionis, quatenus comparatione rei alicuius, aut rerum aliquarum, eiusdem maioratus, poterit fortasse esse deturbatus, ac spoliatus, vel à possessione naturali, vel etiam à ciuili, vtileque interdum esse ait, omnia accumulare, maximè addendo clausulam, quatenus sibi necessarium fuerit, sicque ait sæpè vidisse actorem, qui se legitimum successorem in maioratu aliquo prætendit, petere, vt ei actualis tenuta ac possessio bonorum maioratus conferatur, ipsum tuendo ac defendendo, & re integrando in ea, quatenus sibi vtile ac necessarium fuerit. Ipsum legito.

Dubium est, si aliquis, vi legis 45. Tauri, mortuo vltimo maioratus possessore, tanquam legitimus in eo successor, possessionem actualem illius apprehendat, &, post illam ita apprehensam, ab alio deijciatur ab ea possessione, num competat ita deiecto remedium summarium in eo regio Senatu ex eadem lege 45. Tauri paulò antea explicatum, an non: sed contendere debeat de recuperanda, aut retinenda, eadem possessione, via ordinaria coram alijs competentibus de eadem re iudicibus. Ad hoc dicendum est *cum Molina vbi suprà numero* 8. quamuis ei iam non competat remedium adipiscendæ possessionis; eò quòd, qui semel eam obtinuit, tali interdicto postea non gaudeat, *vt disput. 16. dictum est*; si tamen ille alius eum à possessione turbauit, aut deiecit, eo intuitu, quòd ipse esset legitimus in eo maioratu successor; & intra sex menses, ab ita obtenta ab eo alio possessione, accedat ad supremum regium senatum, competere ei remedium illud summarium quoad interdicta restituendæ, si solùm sit turbatus, neque omninò deiectus à possessione, saltem ciuili, omnium, aut aliquorum eorum bonorum: atque etiam recuperandæ possessionis amissæ. Ratio autem est, quoniam accedit intra spatium sex mensium lege 10. relata præscriptum, vt ei subueniatur eo remedio summario. Et quoniam perseuerat finalis ratio, ob quam id remedium intra id tempus concessum est: nempe, ne ita contendentes, vnus aduersus alterum, se esse legitimum eius maioratus successorem, & occupantes, aut se inuicem eijcientes à possessione earum rerum, deueniant ad arma, & vt impediantur cædes, tumultus, ac seditiones. Quòd si, qui ita occupasset possessionem, alterumque ab illa turbasset, aut eiecisset, non id fecisset eo intuitu, quod ipse esset legitimus in eo maioratu successor, sed aliquo alio, tunc locum non haberet remedium summarium ex l. 45. Tauri: sed eiectus contendere deberet via ordinaria coram iudicibus, ad quos alioquin spectaret, *vt rectè Molina ibidem subiungit, ac obseruat.* 3

Obseruat optimè Molina *vbi supra n. 9.* remedium hoc possessorium, quod ex l. 45. Tauri conceditur, eius esse qualitatis, & naturæ, vt admixtam habeat causam proprietatis, neq; possit illud obtinere, nisi, qui prius ostenderit, se esse legitimum in eo maioratu successorem. Atque adeò ad se pertinere proprietatem. Sunt enim quædam interdicta possessoria eius naturæ & qualitatis, vt admixtam habeant causam proprietatis, de quibus est sermo *l. 2. §. quædam ff. de Interdictis*, cuius verba sunt. *Quædam interdicta rei* (id est proprietatis) *prosequutionem continent.* Et paucis interiectis, additur. *Nam proprietatis causam continet hoc interdictum.* Idem docetur *l. 3. §. hoc autem ff. de itinere actuque priuato*, & vtrobique, atque etiam alibi, id communiter tradunt doctores: de horum numero est interdictum, quorum bonorum, de 4

rum, *de quo disput.16. est dictum.* Cùm enim competat hæredibus, tam ex testamento, quàm ab intestato ad adipiscendã possessionem bonorum, quæ tempore mortis erant defuncti; sanè, vt alicui, vi eius interdicti, possessio bonorum defuncti cõcedatur, oportet prius doceat, se esse legitimum eius defuncti hæredem ex testamento, aut ab intestato, atque adeò eo titulo ad se attinere proprietatem eorum bonorum, quorum possessionem petit. Id ꝙ manifestè habetur *l.1.C.quorũ bonorũ*, cuius inter alia, hæc sunt verba. *Interdicto quorum bonorum, nõ aliter possessor cõstitui poteris, quam si te defuncti filiũ esse probaueris.* Hinc Baldus, Tiraquellus, & alij rectè affirmant, quamuis statutis Galliæ, & Italiæ, hæres ipso iure, hæreditate adita, comparet possessionem illius ciuilem; vt tamen de vnoquoque in particulari constet, eam comparasse, & in consequentiam interdicto quorũ bonorum possessio etiam naturalis ei tradatur, necesse esse, eum probare, se esse legitimum defuncti hęredem ex testamento, aut ab intestato. Hoc idem in re proposita satis apertè colligitur ex l.45. Tauri, quæ possessionem ciuilem, & naturalem statuit ipso iure transire in eum, *que segun la disposicion del mayorazgo deuiere succeder en el*: vt ergo quis vt talis in ea possessione defendatur, vel ad eam restituatur, aut etiam, in consequentiam eius possessionis, tenuta, beneficio ac remedio eius legis, ei concedatur, necesse est priùs ex maioratus institutione, aut aliunde, sufficienter probet, se esse successorem immediatum in eo maioratu: atque ita in praxi esse receptum affirmat Molina *vbi supra in calce num.* 11.

5 Hinc rectè Molina *vbi supra n.12. cũ plerisq; alijs, quos citat*, primò infert. Tam in hoc interdicto, quàm in quocunq; alio adipiscendæ, retinendæ, aut recuperandæ possessionis, quod causam proprietatis admiscet, admittẽdas esse aduersus eum, qui illud intentat, exceptiones causam proprietatis concernẽtes. Cùm .n. eiusmodi interdictum concedi illi non debeat quoad possessionem, quantumcunq; sit priuilegiatus, nisi is perspicuè doceat ad se attinere ꝓprietatem, vtique quæcunq; exceptiones ipsum excludunt à proprietate, impedimento illi sunt, ne tali interdicto gaudeat. Atque hoc est, quod doctores intendunt, dum aiunt, in his interdictis possessorijs annexam habentib. causam proprietatis, quicquid proprietati detrahit possessioni etiam detrahere. *Consentit Greg. Lopez l.7.tit.4.part.5.verb.possession. & l.2.tit.14.part.6.verb.luego.* Id verò, quoad præsens interdictum ex l.45. Tauri, *quæ est l.8.tit.7.lib.5.nouæ collect. iuncta l.9.& 10. sequentibus*, cùm summarium sit, intelligendum est, modò exceptiones, cõcernentes proprietatem, probentur in continenti: si .n. altiorem requirant indaginem, nõ impediunt exequutionem huius interdicti, reseruanturq; examinandæ, ac probandæ, quando de proprietate agetur: id quippe regulariter seruatur in quocunq; summario iudicio *l. ille à quo §. si de testamento. ff. ad Trebell. l. si is à quo ff. vt in possess. legat. l.3.§. ibidem ff. ad exhibend. glos. l.2. verb. quamuis C. de edicto diui Adr. toll.* & affirmant Greg. Lopez *duobus locis citatis* & Molina *vbi supra n.15.* Qui rectè reprehendit Gregorium Lopez, quatenus subiungit, id saltem habere locum, quando maioratus testamento fuit institutus: neque enim vlla congrua reddi potest ratio, cur non idem sit dicendum quando contractu fuit institutus. Dicuntur verò huiusmodi exceptiones in continenti probari, si intrà terminum à iure præscriptum, vt ea instantia ac iudicium summarium finiatur, probentur, vt cum Bart. *in extrauag. ad reprimendum verb. summariè, & cum plerisque alijs*, Molina, *ibidem num.16.* affirmat. Qui *tam ibi, quam c.4. eiusdem libri num.44.* rectè ait, in re proposita exceptiones proprietatem concernentes, probari in continenti, si probentur intrà quinquaginta dies. *l.9. tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* traditos, vt contendentes de maioratus possessione probent, quæ voluerint.

Molina *vbi supra n.17.* ex eo, quòd interdictum, de quo loquimur, sit eius naturæ & qualitatis, vt admisceat causam proprietatis, habere affirmat, quòd quamuis de iure communi regulariter non possit appellari à sentẽtia lata circa possessionem, *vt habetur l. vnica. C. si de moment. poss. fuerit appel.* idq; propterea quòd damnum breue illius sententiæ recuperari possit dum litigabitur de proprietate; nihilominùs possit appellari, seu supplicari, à sententia lata circa possessionem maioratus, *vt habetur l.9. tit.7. lib.5. nouæ collect.* Vt enim ex Baldo & Tiraquello refert, quãdo interdictum admixtam habet caussam proprietatis, appellari potest, etiam de iure communi à sententia lata circa possessionem. Dictũ verò est, regulariter de iure communi appellari non posse à sententia lata circa possessionem: quoniam in regno Castellæ, *vt Molina ibidẽ subiungit*, admittitur appellatio à sententia circa possessionem, etiamsi interdictum admixtam non habeat causam proprietatis: habetque ea appellatio, non solùm effectum deuolutiuum, sed etiam suspensiuũ, ita vt sententia vim nõ habeat, nec mandari possit exequutioni, tradendo possessionem ei, cui per eam sententiã adiudicata sit, interim dum à iudice superiore non est confirmata. Atque interdictum circa possessionem maioratus, de quo loquimur, deuiat in hoc ab ea consuetudine in hoc regno introducta *contra l. vnicam. C. si de moment. poss. fuerit appell.* Quamuis enim interdictum hoc admixtam habeat causam proprietatis, supplicatio tamen à sententia iuxta illud circa possessionem lata, nõ habet effectum suspensiuum, sed solùm deuolutiuum: sententia quippe exequutioni mandatur, nihil impediente supplicatione, *vt l.9. citata sancitum est.* 6

Molina *vbi supra n.20. cum alijs, quos citat*, ait. Quamuis testes adhibiti in summario iudicio possessionis, fidem posteà non faciant in petitorio, seu in causa proprietatis, sed sint iterum examinandi, *argumento. c. veniens de testib. l. penult. ff. de his qui sunt sui vel alieni iuris. l. à Diuo Pio §. si super rebus. ff. de re iudicata* (quod postea cum Butriaca & Alex. limitare videtur, nisi testes, parte citata, plenè sint examinati) in re tamen proposita, testes examinatos in lite summaria circa possessionem maioratus, fidem postea facere in causa proprietatis, neque esse iterum examinandos. Tum quia causa hæc possessionis simul admiscet causam proprietatis. Tum etiam quoniã testes exactè, citataque parte, hac in causa examinantur. Addit tamen, se aliquando vidisse, in causa amplissimi cuiusdam maioratus, testes super possessionem ac tenutam semel examinatos, ex consilio doctissimorum aduocatorum fuisse iterum in causa proprietatis examinatos: quod, subiungit, ad maiorem cautelam fuisse factum. 7

Num. 22. idem Molina cum Bartol. & Ias. addit, quamuis sententia circa possessione, etiamsi sit vltima, aut ab ea non sit appellatum, regulariter non pariat exceptionem rei iudicatæ circa proprietatem, sed integrum sit ita victo circa possessionem intentare litem, quoad proprietatem; nihilominùs, quando causa possessionis adiunctã habet causam proprietatis, parere exceptionem rei iudicatæ, non secus, ac si circa proprietatem fuisset lata. Tametsi non immeritò Alexander, à Molina ibidem relatus, id limitandũ censeat, quando de proprietate principaliter tractatur simul cum possessione; non verò quando solùm incidẽter tractatur de proprietate. Ac, quicquid sit de alijs causis, meritò Molina ibidem subiungit, in re proposita, sententiam circa possessionem, nõ parere exceptionem rei iudicatæ circa proprietatem: cùm apertè lege 9. & 10. *tit.7. lib. 5. nouæ collect.* sancitum sit, vt ea sententia solùm intelligatur de possessione, integrumque relinquat contendere de proprietate: imò causa proprietatis non spectat ad supremum Regium senatum, in quo remedium summarium circa possessionem maio- 8

ratus

ratus agitur, atque omnino definitur, sed alia prætoria, vt eisdem iuribus statuitur.

9 Capite 1. §. *inter filiã, si de feudo defuncti content.* meritò sancitur, si, mortuo parente, relicta vnica filia, contentio inter eam filiam, & remotiores masculos agnatos, circa prædium aliquod defuncti oriatur; agnatis asserentibus, illud esse feudale, ac proinde ipsos, & non filiam, in eo succedere; contra verò, filia asserente, esse allodiale, seu liberum, ac proinde ad se, tanquam ad hæredem patris, attinere; filiam mittendam, tuendamque esse in possessione eius prędij, tractandamque esse causam proprietatis: quoniam res præsumuntur liberæ, nisi contrarium probetur: & consentit communis doctorum sententia, quam Molina *lib. 3. de primog. cap. 4. nu. 41.* refert ac sequitur. Qui iure optimo *nu. 42. cum aliis, quos refert*, subiungit, idem esse, si soror succedat fratri, & remotiores cognati similem controuersiam moueant circa prædium aliquod defuncti. Rectè tamen cum alijs, quos refert, addit, si remotiores agnati in continenti probent, id prædium esse feudale, denegandam esse possessionem eius prædij tali fœminæ, & tradendam esse agnatis remotioribus defuncto.

10 Hinc oritur dubium, si defuncto vltimo maioratus possessore, filia, aut alia fœmina, sit illi proximior in gradu, & agnatus masculus remotior in gradu contendat, eum maioratum ad se pertinere; eò quod ex illius institutione fœmina excludatur existente masculo, num fœmina propinquior sit mittenda in possessionem, seu in tenutam illius, vt postea de proprietate contendatur. Respondetque bene Molina. *c. 4. citato n. 44. & c. 13. n. 23.* non esse mittendam in possessionem, seu in tenutã, sed examinandam esse causam possessionis permixtim cũ proprietate intra quinquaginta illos dies. *l. 9. titul. 7. lib. 5. nouæ collect.* præscriptos: ferendamque esse sententiam circa tenutam ac possessionem in supremo regio senatu, vt lege illa, & 10. sequenti statuitur. Si enim intra id tempus remotior agnatus, ex instrumento institutionis maioratus, aut aliunde, perspicuè valuerit probare, fœminam ab eo maioratu excludi, tunc, iuxta earum legum dispositionem, dicetur in continenti id probasse, ac proinde ipse, & non fœmina propinquior, admittetur ad possessionem eius maioratus. Quòd si intra id tempus non potuerit id perspicuẽ probare, cum præsumptio sit pro fœmina propinquiore, eò quòd ex l. 40. Tauri, & ex *l. 2. tit. 15. part. 2.* ea excludat masculum remotiorem in gradu, nisi contrarium statuerit maioratus institutor, vtique tunc ea fœmina mittenda erit in possessionem eius maioratus.

11 Dubiũ deinde est, si maioratus institutio excludat omnino fœminas, num, si possessor maioratus sine liberis masculis decedat, cæterũ relicta vxore prægnante, venter mittẽdus sit in possessionẽ, propter spem, & verisimilitudinem, quod filius nascetur: an nõ, sed proximior masculus in gradu, qui iã est superstes, sit in possessionẽ mittendus. Auendañius respõsione 28. censet, facta diligẽti inquisitione, an prægnans sit, & adhibitis postea custodia, & cautelis, *de quibus l. 1. §. de inspiciendo ff. de ventre inspiciendo, & l. 17. tit. 6. part. 6.* neq; ventrem, neq; proximiorem masculum, esse in possessionem mittẽdos, sed constituendum esse curatorem bonis maioratus, interimq; seruandum esse maioratum velut in sequestro, quousq; exitus ventris intelligatur: idque propter incertitudinem, an partus, vel proximior alius, succedet in eo maioratu: interimq; sustentandam esse mulierem de bonis maioratus, & quoad ea præcisè alimenta, ventrem mittendum esse in possessionem, esto ea mulier aliunde habeat vnde se sustentare posit, *iuxta l. 1. §. mulier. l. curator, & l. cũ venter. ff. de ventre in poss. mitt.* Pelaez. verò *de maioratibus part. 3. q. 2.* affirmat ventrem esse in possessionẽ mittendum, præstita tamen cautione, per mulierẽ, quod si filium masculum non pepererit, restituet omnes fructus legitimo alteri successori, *argumento l. C. de Carbon. edict. & l. 1 ff. eodem tit.* Exceptis tamen alimentis, quibus alita fuerit, dum ventris euentus exspectatur: nam hos soluere non tenetur, nisi se finxisset prægnantem, *vt constat. ff. de ventr. in poss. mitt. iuribus citatis.* Contrarium tamen affirmat hic autor, si vltimus maioratus possessor, relinquat filiam, quæ à maioratu non excludatur, nisi ob masculum eiusdem gradus, & relinquat vxorem prægnantem: asseuerat enim, tunc eam filiam mittendam esse in maioratus possessionem, donec vxor illa grauida pariat filium: quoniam, si filiam pariet, ea excludetur ab illa altera filia eiusdẽ vltimi possessoris maioratus, vtpote senior. Gutier. verò *de pract. qq. lib. 2. q. 87.* arbitratur in vtroq; euentu, ventrem in possessionem maioratus esse mittendum, præstita cautione supra dicta, *& satis consentaneè ad hanc sententiam loquuntur Molina lib. 3. de primog. ca. 12. n. 24. vt disputatione præcedente relatum est, & Greg. Lopez. l. 3. tit. 23. part. 4. glossa 1.* Atque hæc sententia mihi probatur: quoniam fœtus ad effectum, vt in possessionem mittatur eorum bonorum, in quibus succedet, si nascatur, & ad cætera, quæ ad ipsius commodum spectant, reputatur ac si esset iam natus *l. qui in vtero ff. de statu hominum, & l. 3. tit. 23. part. 4.* eaque de causa, interim dum est dubium, an nascetur, vel an nascetur eius sexus, vt succedat, venter in possessionem mittitur, *vt constat ex l. 1. §. sed & si incertum §. quare, & §. vlt. ff. de ventr. in poss. mitt.*

Illud est obseruandũ, cum possessio ex l. 45. Tauri. tam ciuilis, quàm naturalis, nõ transeat, mortuo vltimo maioratꝰ possessore, nisi in legitimũ immediatum successorem, atq; possessorium remedium ex ea. l. admixtã habeat causam proprietatis, vtiq; aduersus petentẽ tenutam ac possessionem maioratus, admitti debet exceptio, quòd sit spurius, aut aliter illegitimus, & quęcunq; alia, quæ eum ostendant incapacem illius; modò, vt dictũ est, probentur intra tempus *l. 9. tit. 7. lib. 5. nouæ collectionis*, ad opponendum, & probandum præscriptum. Ita Molina *lib. 3. de primog. c. 13. n. 24.* & consentiunt plerique alij, quos citat, resque ex se est satis perspicua.

Dubium verò est, si is, cui spurium, aut aliter illegitimum esse, obijcitur, impubes sit, aut in matris ventre adhuc lateat, mittendus sit in possessionem maioratus, pręstita satisdatione, aut, ea non pręstita, mittẽdus sit simul cum aduersario in possessionem maioratus, & nihilominùs differenda sit causa illa status personæ, seu illegitimitatis, in tẽpus, quo pubes fuerit, iuxta priuilegium Carboniani edicti.

Vt quid circa hoc dubium dicendũ sit intelligatur, obseruãdum est. Carbonianũ edictum, seu beneficium ac priuilegiũ à Carbone prętore fuisse introductum, eaq; de causa Carbonianũ fuisse nuncupatum. Id edictum cõtinet, si pater, aut auus paternus, prętereat impuberẽ, ita vt, ratione præteritionis, cõtra tabulas possessio in hęreditate illius ei cõpetat, & dum hæreditatem, illiusq; possessionem petit, illi obijciatur, non esse filiũ illius, aut non esse legitimum, vel esse mancipium, eaque de causa ab hæreditate, illiusque possessione esse repellendum; continet, inquã vt iudex procedat tunc sumariè ad cognitionẽ eiꝰ obiectionis, seu exceptionis, causæve status illius, an scil. non sit eius filius, vel sit illegitimus, aut seruus: & quidem, si adhibita illa summaria & breui cognitione, certò & absq; vllo dubio comperiat, rem ita habere, vt illi obijcitur, repellat eum ab hæreditate, & ab illius possessione, eamque tradat alijs legitimis hęredibus: si verò rem quouis modo dubiã reperiat, mittat in possessionẽ impuberem, aut ventrẽ, hoc est, matrem ratione fœtus, & differat causam status in tempus, quo ille ad pubertatẽ deueniet, pręstita cautione per impuberẽ, aut eius matrem, quòd si postea id probetur, ꝙ illi obijcitur, restituet hęreditatem cũ fructibus, exceptis 12

ptis solis alimentis necessarijs talis impuberis, aut ventris: nisi mater se finxisset prægnantem: nam tunc etiam alimenta restituere teneretur, vt supra dictum est. Quòd si cautionem non præstet, aduersarius, simul cum impubere, aut cum ventre, mittitur in possessionem eorum bonorum vsque ad tempus pubertatis talis impuberis. Atque hoc appellatur Carbonianum edictum.

Antequàm autem reliqua, quę ad hoc Carbonianum edictum spectant, addamus, explanemus vnde hæc constent, atque comprobentur. Quòd hoc edictum, seu beneficium, competat impuberi à patre, aut ab auo paterno, præterito, cui ea ratione competit contra tabulas, id est, contra testamentum, bonorum possessio constat ex *l.1.§.non tantùm, iuncto vers.& generaliter, ex l.3.in prin.ff. de Carboniano edicto*. Adde etiam legem *2.titul.14.part.6.* quæ etiam exprimit, hoc edictum tantùm competere, quoad hæreditatem patris, aut aui paterni.

Quòd autē hoc edictum competat, si ei objiciatur quæstio de statu, quoad aliquid eorum, quę cōmemorata sunt, constat ex *l.1.in prin.§.siquis non.§.sed & siquis l.3.§.siquis liberet, & per totum titulum ff.de Carbo.edict.* Competit verò hoc edictum, quando seruitus objicitur patri, aut adulterium matri, vt causa eius status differatur in tempus pubertatis filij, si id redundat in impedimētum, quo minus filius eorum impubes, cōsequatur hæreditatem patris, aut aui paterni, vt quia tali impuberi objicitur esse mancipium, aut spurium, vel non esse filium, aut nepotem talis aui, *vt constat ex §.sed & siquis, citato, & ex l.Titia.ff.eod.titul.* Secus autem si non redundet in tale impedimentum filij, *vt habetur eadem l. Titia*: tunc enim continuò causa status examinatur.

Quòd a.iudex tunc procedere debeat summariè ad cognationem exceptionis status habetur. *l.1.in prin.ff.de Carbon.edict.l.7.titul.22.part.3.* & aliàs sæpè. Quòd verò, si comperiat, quod excipitur, & opponitur, certò & absq; vllo dubio esse verum, repellere debeat impuberem ab hæreditate, & possessione illius, habetur. *l.3.§.causæ ff.de Carbon.edicto*, vbi additur, in qualicumq; dubio mittendum esse impuberē in possessionē, & differendā esse causam in tempus pubertatis, & idem habetur. *l.2.C.eodē tit.* & *l.7. citata.* Expendere tamen debet iudex ex circumstantijs concurrentibus, an plus expediat impuberi, differri causam status in tempus pubertatis; an verò tunc ventilari, quia facilè expedietur in fauorem impuberis: & quia tunc faciliùs probabitur, quàm postea: & quia, probata tunc causa status, nō erit illi necesse tradere cautionem, quam fortè non poterit præstare, atq; ita aduersarius, ob eam cautionem non præstitam, non mittetur simul cū impubere in possessionē eorum bonorum, euitabunturq; alia damna, quæ inde poterunt oriri. Quod si comperiret expedire, vt tunc causa status examinetur differenda nō est, sed continuò est examinanda; alioqui, differenda erit. *Ita habetur l.3.§. duæ autē ff. de Carbon.edict.& l.7.tit.22.par.3.* Idem causa status differri potest in tempus pubertatis, si impubes solùm contendat mitti in possessionem eorum bonorum: si verò contendat, sibi etiam adiudicari tunc proprietatem omnium, aut aliquorum bonorum differri non potest quæstio status, sed statim debet integrè & perfectè examinari ac definiri. *Ita habetur l.3.§. missum ff. de Carb.edict.& l.2.tit.14.part.6.*

Quòd verò venter, seu mater ratione fœtus, mitti similiter debeat in possessionem, ac proinde gaudeat Carboniano, perinde atque impubes iam natus, ex se, & ex dictis supra, satis est perspicuum, & *habetur l.cum mater ff.de Carb.edict.& l.7.tit.12.p.3.*

Quòd verò impubes, aut mater, præstare debeat prędictā cautionem, alioquin aduersarius simul cū impubere, aut cum ventre, mittetur in possessionē eorum bonorum vsq; ad pubertatem, habetur *l.1. C.de Carbon.edict.& l.1.§.1.ff. eodem tit.* & alias sæpe.

Quando impubes nō cauit, eaq; de causa aduersarius est missus simul in possessionem eorum bonorū, quovsq; curator bonis tradi debeat, vt exequatur circa illa, quæ necessaria sunt, habetur *l.sed etsi is §.1.& §.vltim.ff.de Carbon.edict.* Quando aduersarius simul est cohęres cum impubere, cui status causam objicit, tunc, esto impubes caueat, simul tamen cū eo mittitur aduersarius in possessionē eorum bonorum. *Ita habetur l.sed & si is, in prin.ff.de Carbon.edict.* Id tamen intelligo, nisi aduersarius partem suam accepisset, in qua est indubitatus hæres, & de reliqua parte impuberis contenderet: nam tunc, data satisdatione ab impubere pro ea parte, de qua sola est contentio, mittendus non esset aduersarius simul in possessionem illius. Quando impubes non satisdedit, eaq; de causa simul cum eo missus est aduersarius in possessionem hæreditatis, tunc, adueniente pubertate, nisi, qui fuerat impubes satisdet postquàm fuerit requisitus, ipsoque non satisdante, satisdet aduersari⁹, amittit, qui fuerat impubes, possessionē, & traditur integra aduersario: eaq; de causa, qui fuerat impubes, desinit esse reus, & deinceps contendere debet de proprietate, non vt reus, sed vt actor. *Ita habetur l.de bonis §.vlt.ff.de Carb.edict.*

Impubes, interim dum est in possessione hæreditatis, atque etiam venter, ali debent de eis bonis siue cauerint, siue non, & esto posteà vincantur, restituere non tenentur ea alimenta, sed solùm reliquum hæreditatis cum fructibus. Et præstari inde debent impuberi, etiam sumptus præceptoris, & reliqui, qui ad competentia ipsius alimenta, attenta qualitate personæ, & circumstantijs concurrentibus, fuerint necessaria. *Ita habetur l.sed & si §. an autem vescendi, & l. de bonis §. non solum alimenta ff. de Carbon.edict. l.7.tit.22.part.3.& l.2.tit.14.part.6.* Aduersarius verò, qui simul cum impubere missus sit in possessionem, ali non debet de eis bonis, ob quæ impuberi controuersiam mouet status *l. de bonis §. qui pupillo ff. de Carb.edict.*

Non solùm filius impubes, si à patre, aut ab auo paterno, sit pręteritus, gaudet Carboniano edicto, sed etiam si eis succedat ab intestato, excludique ab eorum hæreditate ab aliquo velit, mota aduersus eum controuersia de statu gaudet similiter eodem edicto, locumque habent omnia, quę hactenus explicata sunt. *Ita habetur l.1.§.si quis filium l.3.in princ.& l.de bonis.§.huic autem ff. de Carb.edict. consentiunt l.7. tit.22.part.3.& l.2.tit.14.part.6.*

Exhęredatus verò à patre, aut ab auo paterno, nō gaudet Carboniano edicto. *l.1.§.si quis non, in fine, & §.Pomponius ff.de Carbō.edict.* Excipitur, nisi pater addat hanc causam, quia conceptus est ex adulterio, idq; non constet esse verum, quia in eo euentu non censetur exhæredasse illum, si sit filius suus legitimus, ac proinde illi succedet, quasi non scripsisset tale testamentum, atque adeò ab intestato, mittiq; proinde debet in possessionem, modo supra explicato, & differri debet causa status in tēpus pubertatis, si ita expediat tali impuberi. Idem est, si pater dixerit, quisquis se filium meum nominauerit, exhæres esto, & non constet, eum, qui se nominat filiū illius, talem non esse. *Vtrumque habetur l.1.§. idem ait ff.de Carbon.edict.* Item, si exhæredatus, dicat, & probet, testamentum, quo est exhæredatus, esse nullū, tunc, quia succedet patri, aut auo ab intestato, si aliquis ei objiciat, non esse filium eius, cui succedere intendit, gaudet Carboniano edicto. *Ita habetur l.si impubes.§. interdum ff.de Carb.edict.*

In hęrede instituto ex testamento, etiamsi impubes sit, locū nō habet Carbonianū edictum, quamuis illi objiciatur, nō esse filium eius, qui ipsum instituit: aut alia quæstio status. Ratio a.est, quoniam eo ipso, quod est institutus, & id constat ex testamento, cuius nullum vitium in continenti probatur, cōpetit illi bonorum possessio secundū tabulas, mittiq; proinde debet à iudice absolutè, nullaque

que cautione pręstita, in possessionem hęreditatis, bonorumve, quę constiterit tempore mortis fuisse defuncti. *Ita habetur l.1.§. Pomponius l.3.§. quamuis scripto & l. cum siue ff. de Carbon. edict. l.2. C. de edicto Diui Adria. tollend. & l.2. tit.14. part.6.* Quòd si tunc impuberi causa status obijciatur, quæ si probaretur, excluderetur is impubes ab ea hæreditate: vtique tunc, si liquido, & absque omni dubio, in continenti aduersus eum probetur, omnino erit statim impubes excludendus ab ea hæreditate, ac proinde locum non habebit Carbonianum edictum: si verò non statim liquido probetur, sed maiori egeat indagine, impubes mittitur absolutè in possessionem hæreditatis, nulla omnino præstita cautione, atque adeò locum non habet Carbonianum edictum quoad primam sui partem: quæstio verò status reseruatur in tēpus pubertatis, nisi aliud plus expediat ipsi impuberi: ea verò reseruatio nō est ex Carboniano edicto, sed ex cōstitutionibus sapientum, vt iura vocant, quibus statutū est, vt, si quæstio status aduersus impuberē moueatur, ea reseruetur in tempus pubertatis, si ita impuberi expediat, esto locum non habeat Carbonianum edictum. *Ita habetur expressè l.3.§. quamuis scripto, & l. de bonis, in prin. iunct. glos. ibi ff. de Carbon. edict.* Atque hac ratione, quamuis Carbonianum edictum, vt ex hactenus dictis patet, solùm habeat locum in hæreditatibus, idque quādo succeditur ab intestato, aut filius est præteritus, non verò in legatis, aut fideicommissis; attamen *l.3. in fine principij ff. de Carbon. edict.* habetur, si alicui impuberi legatum, aut fideicōmissum, relinquatur, vt filio, & aduersus eū controuersia de statu moueatur, vt excludatur à tali legato, aut fideicommisso, eam controuersiā seruandam esse in tempus pubertatis, si ita impuberi sit expediens; idque ex regula illa generali ex cōstitutionibus sapientum, non verò ex Carboniano edicto.

In eo tamē euentu posthumus institutus à patre, gaudebit Carboniano edicto, si postquā fuerit natus, à legitimis alioquin hæredibus, negetur filius testatoris, dicaturque fuisse supposit⁹, cùm vxor pręgnans non esset, aut abortum fecisset: tunc enim, si, facta summaria inquisitione, res comperiatur dubia, talis impubes ex Carboniano edicto, & mittetur in possessionem bonorum, pręstita cautione, & reseruabitur causa status in tempus pubertatis. *Ita habetur l. §. Pomponius, & l.3. in prin. ff. de Carbon. edict.* Reddit verò egregiam rationem glossa. *§. Pomponius citato*, cur potius in posthumo hærede instituto, locū id habeat in eo euentu, & non in impubere iam nato, qui hæres instituatur, Quoniā de eo, qui iam erat natus, constat eum fuisse, quem testator instituit: de posthumo verò, de quo coniecturæ sunt fuisse suppositum, non constat esse eum, quem testator instituit: quia institutus est sub tacita conditione, si nascetur ex sua vxore, ac proinde non constat fuisse institutum. Quare, si verè cōstaret, posthumum institutum, natum esse ex ea vxore, sed obijceretur fuisse conceptum ex adulterio cum alio viro, locum non haberet Carbonianum edictum; sed si, facta inquisitione, res comperirietur dubia, ille simpliciter, & sine cautione, mitteretur in possessionem bonorū defuncti, & quæstio de statu ex regula generali reseruaretur in tempus pubertatis.

Dubiū est, si filius impubes prętereatur à matre, contendatque testamentum esse nullum quoad hęredum institutionem, aut esse annullandum, ipsumque succedere debere tali matri, causaque status illi obijciatur, vtrū gaudeat Carboniano edicto: sicut in simili euentu gauderet si à patre fuisset præteritus. Itē, si matri, auiæ, auo materno, fratri, aut cuiuis alteri agnato, succedat, ab intestato, eique obijciatur causa status, qua ab ea hæreditate repellatur, nū similiter gaudeat Carboniano edicto. *Lex de bonis, in prin. ff. de Carbon. edict.* satis perspicuè affirmat, locum non habere, vt, iuxta Carbonianum edictum, mitti debeat in possessionem eorum bonorum, præstita cautione, si in ea non sit, alique debeat de eis bonis. Subiungit verò, causam status differendam esse ex generali sapientum cōstitutione in tempus pubertatis, si ita impuberi expediat. Ratio a. est, quoniā edictum, ac beneficium illud, solùm cōceditur impuberibus quoad hæreditatem patris, aut aui paterni, non verò quoad hæreditatem aliorum. Qua etiam ratione, si impubes succedere velit in hæreditatem liberti, tanquam filius patroni defuncti, & ei obijciatur, non fuisse filium illius, ac proinde ei non deberi, nō gaudet in eo euentu Carboniano edicto: quia nō agitur de hęreditate patris sui, sed de hæreditate liberti à patre suo defuncto. *Ita habetur l. si impubes §. si pupillus, & l. cum sine, in fine ff. de Carboniano edicto.* Atque in hoc posteriori iure additur, idem esse de iure sepulchorum, eo quòd hæreditas non sit. Gregorius a. Lopez *l.2. tit.14. part.6. verbo de su padre*, sequutus Iasonem, satis debili fundamento voluit Carbonianum edictum competere impuberi, etiā cōparatione matris, sinistraque interpretatione conatur exponere. *§. si pupillus, citatū*: meritoque Molina *lib.3. de primogenitura c.13. n.34.* eum impugnat, arbitraturque, Carbonianum edictum locum non habere quoad hæreditatem maternam. Ait verò, idcirco iurisconsultum concessisse hoc edictum impuberi quoad hæreditatem tantum patris, & aui paterni: quoniam pater tenetur alere filiū, & non mater, nisi in defectum patris: & idem est de iure communi de auo paterno in defectum patris, sub cuius potestate de eodem iure est nepos, *vt disputat. 168. & 228. in quinto effectu patriæ potestatis, dictū est*: quarè quia in hęreditate patris defuncti, debentur filio alimēta, & non ita in hæreditate matris, concessit ius ciuile edictum illud impuberi comparatione hæreditatis patris, & aui paterni, non verò comparatione hæreditatis matris. Addit Molina, rationes alias potuisse permouere ad id iurisconsultum. Ac sanè ratio, quæ præcedentem coadiuuat, est. Quoniam pater vsufructuarius est in bonis filijfamilias, & similiter auus paternus de iure communi; non verò mater: idcircoque priuilegium illud ea etiam ratione videtur impuberi concessum comparatione hæreditatis patris & aui paterni, non verò comparatione hæreditatis matris. Quia verò de iure huius regni & Lusitaniæ, nepos non est in potestate aui paterni, neque auus paternus est vsufructuarius in bonis illius, materque, *vt disputat. 228. citata ostendimus*, tenetur de iure horum duorum regnorum alere filiū in defectum patris, & non auus paternus; sed æquè, in defectum patris, ac matris, teuentur aui paterni & materni nepotem alere; dicerem sanè Carbonianum edictum, de iure horum regnorum competere impuberi solùm comparatione patris, non verò etiam comparatione aui paterni. Illud denique obserua, sicut quando filius institutus est hæres à patre, neque est necessarium, neque habet locum Carbonianum edictum esto ei obijciatur quæstio status: quia mittitur in possessionem absolutam eius hæreditatis, nullà præstita cautione, & causa status reseruatur in tempus pubertatis ex constitutione sapientum generali, vt supra dictum, ostensumque est: ita si instituatur à matre, aut à quouis alio consanguineo, vel etiam extraneo, idem prorsus est dicendum: atque lex secunda *tit.14. part.6.* in hoc solo euentu, vniuersimque comparatione omnium instituentiū hæredes, loquitur: tametsi adhibeat exemplum, quando ad causam status deuenit, in patre, & auo paterno: quorum comparatione duntaxat habent locum, quæ de edicto Carboniano de iure communi disposita sunt, quorum aliqua ibi subiungit, vt quòd impubes interim ali debeat de ea hæreditate, & quòd solum mittatur in possessionem, neque proprietas illi adiudicetur. Hæc quòd attinet ad rem de Carboniano edicto, quæ exactius hoc loco à nobis explanata ac definita est, quàm fuerit suprà *disputatione 246.* Atque haud

haud scio an eam omnino calluerit ac explicauerit Molina *vbi supra à n. 28.*

His ita constitutis, vt ad dubium, cuius occasione dicta sunt, veniamus. Quidam, *quos Molina vbi supra numero vigesimo sexto refert*, affirmant Carbonianum edictum locum habere in maioratibus Hispanis, de eorum numero est Gregorius Lopez. *lege secunda titulo decimo quarto parte sexta glossa vltima*; tametsi *in fine eius glossæ* subiungat, habere locum in maioratibus, qui deferuntur iure institutionis ex testamento, non verò in alijs: & videtur intelligere, etiã in institutis eo modo à matre, iuxta ea, quæ circa Carbonianum edictum eum arbitrari cum Iasone, supra est relatum. Et Padilla *l. eam quam Cod. de fideicommiss.* ait, se in causa grauissima accepisse, vsu esse receptum, vt in Hispanis maioratibus locum habeat Carbonianum edictum. Id verò quidam confirmant, quoniam Carbonianum edictum locum habet in feudis, vt Baldus, & alij, *quos Molina vbi supra numero vigesimoseptimo refert*, censent. Molina *vbi supra numero trigesimosecundo* annuit, in maioratibus à patre, & ab auo paterno, institutis, non ex contractu, sed ex testamento, neque aliter, quàm iure institutionis hæredis, locum habere Carbonianum edictum. Et posteà *à num. 36.* ait, in maioratibus à matre, aut ab alio, quàm à patre, vel ab auo paterno, institutis, etiamsi testamento iure institutionis hæredis creati sint, locum non habere Carbonianum edictum: tametsi, quando quæstio status impuberi obijceretur ad illum excludendũ à maioratu, illa differenda esset ad tempus pubertatis illius: non tamen impubes ille mittendus esset in possessionem talis maioratus ex Carboniano edicto. Ea verò de causa admonet, vt, quando timeretur, eam quęstionem obijciendam esse impuberi, quò excluderetur à maioratu, curarẽt, qui illius curam gerunt, vt apprehenderet prius possessionem, quàm quæstio obijceretur, vt delata quæstione in tempus pubertatis, conseruaretur, ac defenderetur, in ea maioratus possessione semel acquisita.

13 Iuxta ea, quæ de Carboniano edicto dicta à nobis sunt, dicendum arbitror, nunquam in maioratibus Hispanis habere locum, vt quis ex Carboniano edicto mittatur in possessionem alicuius eorũ. Ratio autem est, quoniam Carbonianum edictum nunquam habet locum, nisi in hæreditate patris, aut (de iure communi) aui paterni, de iure verò Castellæ, & Lusitano, locum non habet in hæreditate aui paterni, vt dictum est: maioratus autem Hispanus, si demas, quando titulo hæredis est institutus, & tunc præcisè comparatione eius, in quo est institutus, non verò comparatione cæterorum, qui vlteriùs ad eum vocantur, non habet rationem hæreditatis, neque in eo succeditur iure hæreditario, sed sanguinis, *vt disputatione 617. dictum est*, quarè, si demas, eum solum euentum, in maioratibus Hispanis non potest habere locum Carbonianum edictum, possessio ve ex Carboniano edicto. Quòd verò neq; in illo euentu locum habeat, etiamsi talis maioratus sit eo modo institutus à patre, probatur. Quoniam Carbonianum edictum locum non habet in hærede instituto, sed solum in hærede ab intestato, aut præterito, quibus quæstio status obijcitur, vt ab hæreditate excludantur, vt supra dictum est: ergo in euentu, de quo agimus, locum nõ habet Carbonianum edictum: sed siue maioratus eo modo esset institutus à patre, siue à matre, siue à quocunque alio, isque, in quo hæredis titulo est institutus, excludi ab illo intenderetur obiecta illi causa status, neque ea causa in continenti aduersus eum perspicuè, ita vt nullum superesset dubium, probaretur, mittendus absolutè, & absq; vlla cautione, esset in possessionem eius hęreditatis ac maioratus, exactiusque examen eius causæ status remittendum esset in tempus pubertatis. Porrò in reliquis, qui ad maioratum vocantur post eum, in quo maioratus est institutus, quocunque modo is maioratus fuerit à principio institutus, si aliquis eorum sit impubes, & ei causa status obijciatur, qua excludi à successione in eo maioratu intendatur, tunc, nisi illa in continenti, hoc est, intrà quinquaginta dies ad id *lege 9. titul. 7. libro 5. nouæ collectionis* statutos, ita perspicuè probetur, vt nullum superfit omnino dubium rem ita habere, mittendus similiter est impubes adsolutè, & absque vlla præstita cautione, in possessionem eius maioratus, nõ ex edicto Carboniano, sed vi institutionis maioratus, qua perspicuè is impubes vocatur, seclusa causa status: causa verò status differẽda est in tempus pubertatis. Quando verò, præter causam status, aliquid aliud interueniret, vnde dubium esset, an is impubes, vel potiùs alius, succedere deberet in eo maioratu, tunc res summariè est examinanda in supremo regio senatu, modo *l. 9. & 10. titul. 7. lib. 5. nouæ collectionis* præscripto, & in principio huius disputationis explicato, ferendaque est in eo senatu sententia, quis eorum mittendus sit in tenutam & possessionem eius maioratus: nisi elapsi fuissent sex menses à pacifica possessione in eo maioratu: nam tunc aduersus eum, qui ita possedisset, non conceditur remedium, *de quo l. 9. & 10. citatis*, sed defendendus est ille in possessione eius maioratus, solumque potest contendi aduersus illum de proprietate, idque via ordinaria, vt ijsdem legibus præscribitur.

SVMMARIVM.

1. *Possessio ciuilis & naturalis maioratus non transit ipso iure mortuo institutore in successorem, sicut transit deinceps mortuo quocunque possessore in proximum successorem. Neque remedium summarium circa tenutam, habet locum, quando immediatè succeditur institutori. Tametsi quando timerentur mala, posset regius supremus senatus eodem modo procedere circa tenutam.*
2. *Possessio ciuilis & naturalis maioratus, si certum sit quis in eo succedat, certò etiam in eum transit: si verò sit dubium, dubium quoque est an transierit. Et quid circa tenutam faciendum, si liquidari non possit, ad quem pertineat.*
3. *Possessio maioratus vt censeatur certò ipso iure transiisse, & vt tenuta adiudicetur, quale instrumentum ostendi debeat, aut qua alia ratione id sufficienter constare sit censendum.*
4. *Possessio bonorum maioratus est censenda transiisse in successorem, locúmque habere remedium tenutæ, esto tertius id possideat titulo, qui originem non habeat ab institutore, aut de quo aliunde non constet sufficientem fuisse ad legitimam alienationem bonorum maioratus. Quando autem titulus originem ab institutore habuit, aut aliunde constat fuisse legitimum, aut dubium est, num institutor eam rem in maioratu comprehenderit, neutrum habet locum.*
5. *Tenutæ remedium non habet locum, si post intentatum libellum ineptum intra semestre computatum à puncto delatæ successionis maioratus, esto antea esset accepta possessio, post semestre intentetur aliud aptum ex alia causa: secus si ex eadem. Citatio tamen aduersarij necessaria non est intrà semestre.*
6. *Tertius superueniens post sex menses elapsos, intentata per alios intra illos actione, si ad adiuuandum alterum litigantium accedat, repelli non debet. Secus si suum ius proprium intentare de nouo velit.*
7. *Aduersus lapsum eius semestris non datur restitutio in integrum minoribus & aliis, vt remedium id summarium intentare possint.*
8. *Remedium idem tenutæ intentari potest intrà semestre esto*

este intentata iam fuerit via ordinaria caussa possessionis, aut proprietatis, in alio tribunali.

9. *Vtrum post legem 10. latam circa tenutæ remedium, concedatur minori restitutio in integrum aduersus probationem omissam intrà tempus ad probandum concessum. Et vtrum admittenda sit testium reprobatio in eo remedio, & impugnatio scripturarum, petendaq; sit restitutio fructuum, faciendaq; sit condemnatio, aut absolutio circa eos soluendos.*

10. *Possessorium remedium, quod interim nuncupatur, quatenus eo vtendum, aut non vtendum, intentato remedio tenutæ summario.*

11. *Maioratus bona si in diuersis districtis sita sint, causa eius maioratus tractari debet in prætorio, in quo maior pars est collocata. Nisi titulus esset in vno, eiq; esset annexa maior pars, quæ esset in alio: nam tunc in prætorio districti, in quo esset titulus, tractari deberet.*

NONNULLA DUBIA CIRCA PRÆcedentia examinantur. Disput. 638.

1 NOnnulla dubia examinanda supersunt circa dicta præcedente disputatione. Primum est, vtrum dispositio legis 45. Tauri, quòd mortuo maioratus possessore, possessio eius maioratus ciuilis & naturalis transeat ipso iure in proximè vocatū, itemque remedium possessorium ex ea lege statutum. *l.9.& 10. titul.7.lib.5. nouæ collectionis* locum habeant, etiam in eo, qui immediatè accipit maioratum ab ipso institutore, eo defuncto; an verò solùm habeat locum in successoribus vlterioribus. Anton. Gom. *l.45. Tauri num.117.* locum habere arbitratur, etiam in eo, qui immediatè succedit ipsimet maioratus institutori. Quoniam videtur esse eadem ratio: idque, propter quod dispositio illa emanauit, nempe, vt meliùs maioratus conseruarentur, locum etiam habet in successione ipsimet institutori: potestque, mortuo maioratus institutore, oriri controuersia, quis in eo maioratu debeat succedere, quam similiter expediat summariè in supremo regio senatu expediri. Contrariam tamen sententiam meritò amplectitur Molina *lib.3.de primogenit. c.13. n. 40.* nempe, non habere locum in eo, qui maioratus institutori succedit, sed in reliquis: quemadmodum lex *7.titul.4. parte 5.* quæ statuit, vt si quis donet aliquid alicui sub modo, vt post certum tempus illud restituat alteri, accedente eo tempore ipso iure transeat, quoad dominium & possessionem, in illum alium (cuius instar condita fuit lex 45. circa maioratus) non habet locum in primo donatario, qui rem immediatè accipit à donante, etiamsi donatio esset facta in tempus, quo donans moreretur; sed solùm habet locum in cæteris donatarijs sub illo modo post primum, qui rem illam accipere debent ab anterioribus donatarijs. Id constat ex ipsamet lege 45. Tauri, quatenus dixit, *muerto el tenedor del mayorazgo, luego sin otro acto, &c.* non enim dixit, *muerto el instituidor del mayorazgo*, sed *muerto el tenedor.* Et addit, *se traspasse la possession ciuil y natural en el siguiente en grado*: quæ verba denotant, alium successisse, cui sit hic sequens in gradu: institutor enim gradum non facit successionis, Item idem constat ex illis verbis eiusdem legis. *Aunque otro aya tomado la possession dellos en vida del tenedor del mayorazgo, o el muerto, o el dicho tenedor, le aya dado la possession dellos.* Quæ verba apertè ostendunt, antecedentia intelligi non posse de maioratus institutore. Si enim ea verba ad maioratus etiam institutorem referrentur, disponerent rem satis absurdam, atque à recta ratione & à principiis iuris alienam, nempe transferri in proximè vocatum ad maioratum possessionem etiam eorum bonorum, quæ maioratus institutor tempore mortis suæ non possideret, imò quorum possessione ipse dum viueret alteri tradidisset cuius contr[...]ium habet rei ipsius veritas, & *disputatione 636.* est o[s]tensum. Concinit in re proposita Acosta *in quæstion. de patruo & nepote part.3. n.15.* quod translationem dominij maioratuum bonorum coronæ regni ex lege mentali. Neque verum est, esse eandem rationem in successore maioratus institutori, vt proximè est explanatum. Præsertim cum maioratus institutor regulariter possit, interim dum viuit, reuocare maioratum, & disponere de rebus illius, vt libuerit: neque eadem cura esse debuerit legislatoribus de immediata institutori successione, circa quam ad ipsum prouidere spectabat: sed de tempore post mortem illius, quando, ipso iam defuncto, quidā ex ipsius præscripto alijs succedunt, vt maioratus meliùs tunc conseruaretur, atque minori cum tumultu, rixis, & perturbationibus, in eo succederetur. Neque, si militaret eadem ratio in successione primo institutori, lex illa, quæ à iure communi est exorbitans, extendenda esset ad primam successionem, præsertim cùm id non sonet, sed contrarium. Admonet tamen Molina *vbi supra n.42.* si aliquando in prima successione amplissimi maioratus difficultas oriretur, quis in eo succedere deberet, meritoque timeretur inde oriri posse graues rixas & seditiones, posse supremum regium senatum aduocare ad se causam, vt, iuxta modum præscriptum l.9. & 10. *titul. 7. lib. 5. nouæ collectionis* pronunciaretur, quis in tenutam ac possessionem eius maioratus esset mittendus; non quidem, quòd in eū transijsset ipso iure possessio ciuilis & naturalis ex præscripto legis 45. Tauri, aut quòd dispositio legis 9. & 10. *titul. 7. citato* sese extenderet ad eum euentum, sed quòd id postularet regimen reipublicę, paxque & tranquillitas regni, ac populorum.

Secundum dubium est, vtrum ex l. 45. Tauri possessio ciuilis & naturalis transeat ipso iure solùm in expressim vocatum ad maioratus successionem ipsamet maioratus institutione, an verò etiam in eum, qui ex coniecturis censetur vocatus. Dicendum autem est, si coniecturæ sint tales, quæ persuadeant, eum esse vocatum, vereque esse successorem immediatū in eo maioratu, tunc in eum censendum esse ipso iure transiisse vtramque possessionē, idq; tanta firmitate & certitudine, quanta firmum, certumque fuerit, eum esse immediatū successorem: atque id comprehendunt verba illa legis 45. Tauri, *que conforme ala disposition del mayorazgo deuiere de succeder en el*: si verò id non sit firmum & certum, sed ambiguum, eadem sanè est ambiguitas, an verè in eum ipso iure transierit vtraque illa possessio. Atque iuxta hoc intelligendi, accipiendique sunt, Couarruuias *tertio variarum resolutionum capite quinto, numero sexto in principio* Molina *vbi supra nu. 43.* & doctores, quos Molina citat. Obserua tamen, dispositionem legis 9. & 10. *titul. 7. lib. 5. nouæ collectionis* locum habere, etiam dum est ambiguum, quis immediatè succedat in maioratu. Si tamen intrà tempus eis iuribus præscriptum, vt summariè cognoscatur de ea causa, sententiaque proferatur circa tenutam ac possessionem, liquidari non posit, quis ad eum maioratum verisimiliter vocetur, neuter in tenutam, ac possessionem vi sententiæ mittetur; sed vel iubebuntur eodē modo se habere circa possessionē, vt anteà se habebāt, sinè vllo præiudicio iuris alterius, etiam quoad tenutam & possessionem, vel iubebitur, maioratum esse in sequestro, & eos cōtendere simul de proprietate & possessione iudicio ordinario, minimeq; summario, quo vsque res liquidetur. Quòd si liquidari nō potuerit, sed res semper dubia permanserit, iubebuntur transigere circa illam, vel iudicum ac Regis autoritate, maioratus inter eos, pro dubij qualitate, diuidetur: eò quòd in eo euentu neutrius eorum sit

melior

melior conditio, tanquam ab initio bona fide, ac pacificè, eum maioratum posidentis, sed æqua sit vtriusque conditio, quoad humanum, prudentumque existimationem.

3 Quemadmodũ, quando quis mittitur in possessionem hæreditatis defuncti ex eo, quòd hæres ab eo institutus est, necesse est, vt ostendat testamentũ ipsum absque vllo vitio, vnde id constet, *vt habetur l.2.Cod.de edicto Diui Adrian.toll. & ex l.2. tit.14. part.6. dictumq́; est disp.*246.aut certè necesse est, ostendat exemplar ex originali ipso transumptum de iudicis mandato cum citatione partis; alioquin transumptum, sinè citatione partis, & iudicis mandato, non sufficit, *vt constat ex authentica si quis in aliquo. Cod. de edend. & ex c.1.de fide instr.iunctis glossis vtrobique, & affirmant doctores, quos referunt ac sequuntur Gregor. Lopez l.2. citata verb.carta de testamento, & Molina vbi supra nu.*44. ita in re proposita, vt ex l.45.Tauri censeatur, mortuo vltimo maioratus possessore, transiisse ipso iure possessio ciuilis & naturalis in aliquem, tanquã in eum, *que conforme ala disposicion del mayorazgo deuiere succeder en el*, vt eadem lege 45.Tauri habetur, atque adeo, vt vlterius vi eiusdem legis à supremo regio senatu mittatur in tenutam ac possessionem eius maioratus; *iuxta leg.9.& 10. tit.7.lib.5. nouæ collectionis* necesse est vt ostẽdatur ipsum originale institutionis maioratus, vnde id constet, aut transumptum ex illo factum de iudicis mandato, ac citata parte. Ita Molina *n.44.citato.* Qui tamen subiungit, se vidisse in supremo regio Castellæ senatu, præstitam fuisse tenutam, bonorumve cuiusdam maioratus possessionem, cuidam ex quodam exemplari primogenij antiquissimo, quod penes vltimum maioratus possessorem fuit inuentum, fueratq; semper habitum tanquam vera maioratus scriptura, & cui multa alia veritatis adminicula assistebant. Quando enim multi vi talis scripturæ, & institutionis in ea contentæ, successerunt in eo maioratu, neq; constat de originali, neq; vnquam de eo transumpto, & modo succedendi, fuit dubium, aut cõtrouersia, vtiq; prudentis arbitrio, persuasio id sufficientissima est, quod ita res habeat, idque transumptum de iudicis mandato, citataq; parte, fuerit quondam de originali extractum, aut quòd adeo notum fuerit quondam ijs, qui ius ad eum maioratum prætendere poterant, ita habuisse originale, quod ipsi consueuerunt, vt necesse non fuerit ipsos citari, vt id trãsumptum ex originali deduceretur. Item, quando nullum extat originale, nec transumptum, institutionis alicuius maioratus, & à tempore, de cuius initio non extat memoria, absq; dubio habita ea bona semper fuerunt, vt maioratus, & in eis, vt in maioratum, fuit semper successum, vel iuxta ordinem *l.2.tit.15.part.2.& l.*40. Tauri præscriptum, vt regulariter in eo euentu succedatur, vel alio, de quo legitima præscriptione ac consuetudine constet, tunc id satis erit, vt, mortuo vltimo maioratus successore, ipso iure ex l. 45.Tauri censeatur possessio ciuilis & naturalis transiisse in proximũ, iuxta eum ordinem, ad talem maioratum vocatum, & vt tenuta & possessio illius aduersus reclamantem, à supremo regio senatu, iuxta dispositionem legis nonæ & decimæ *tit. 7. lib.5. nouæ collect.* ei tradatur. Ita Molina *vbi supra n.*50. aduersus quosdam, quos citat.

4 Tertium dubium est, vtrum, quòd ex l.45.Tauri, mortuo vltimo maioratus possessore, transeat ipso iure possessio ciuilis & naturalis rerum maioratus in proxime vocatum, etiamsi tertius aliquis esset in possessione earum rerum, solùm habet locũ, quando tertius ille posidebat sinè titulo, an verò etiam quando cum titulo res aliquas maioratus posidebat, vt titulo emptionis, donationis, aut alio simili. Lex quippe 45.Tauri licèt exprimat, transire possessiones illas, etiãsi tertius aliquis esset in possessione, quam vel ipse occupasset, vel vltimus maioratus possessor ei tradidisset; non tamen exprimit, id habere locum, etiamsi cum titulo esset in ea possessione: & cum sit correctoria iuris communis, non videtur extendenda ad hoc secundum; sed solum videtur intelligẽda quoad primum, quod sonat, & in quo potest habere locum. Similiter cõsequenter est dubium, num remedium legis nonæ & decimæ *tit.7.lib.5.nouæ collect.* habeat locum, etiam aduersus hunc cum titulo posidentem res aliquas maioratus. Molina *vbi supra à n.*52. mouet hoc dubium. Et placet, cum eo *n.*55. dicamus. Quod si titulus originem non traxit ab ipso maioratus institutore, sed ab aliquo vlteriori possessore, sola sua autoritate, & absq; causa legitima, vt qui donauit, vendidit, aut alio modo alienauit res aliquas maioratus; tunc, cùm talis titulus sit eo ipso apertè nullus, habendus est pro non titulo; consentiuntque Baldus & alij, quos citat; atque adeò aduersus ita posidentem, habet locum dispositio leg.45.Tauri, & remedium ex lege 9.& 10.citatis: præsertim cum id remedium possessorium admixtam habeat causam, seu examẽ proprietatis. Si verò titulus talis alienationis ab ipsomet maioratus institutore habuit ortum, vel alienatio ex debitis illius fuit facta, vel interueniẽte regia facultate, tunc dicendum est, earum rerum possessionem, nõ transire ipso iure in proximè vocatum ad maioratum, mortuo vltimo maioratus possessore, neq; cõtra talem possessorem habere locum remedium ex l.9.& 10.*tit.7.lib.5.nouæ collect.* sed id negotiũ via ordinaria apud iudices ordinarios, & apud prætoria alia, à supremo regio prętorio, esse expediendum. Idemq; est dicendum, quando dubitatur, an res aliqua comprehensa fuerit ab institutore in maioratu, vel non. Hęc enim omnia extra iudiciũ summarium sunt, altioriq; egent indagine.

Cum in calce leg.9.*tit.7.lib.5.nouæ collect.* habeatur, quòd, vt remedium legis illius, & sequentis, concedatur ei, qui contendit, se esse legitimũ immediatum successorem in maioratu aliquo, aduersus eũ, qui, tanquam legitimus in eo successor, occupatam habet possessionem, seu tenutam, eiusdem maioratus, necesse est, vt ille accedat ad id petendum in supremo regio senatu intrà sex menses à puncto, quo hic alius eo modo occupauit possessionem illam ac tenutam, alioquin, si, elapso eo semestri, accedat, remedium illud ei non concedatur. Cum hæc, inquam, ita sint, quartum dubium est, si hic accedat quidem intrà id semestre, sed proponat ineptum libellum & actionem: posteà verò, elapso eo semestri, proponat aptum libellum & actionem ex alia causa ac radice, vtrum audiendus sit, quoad hunc secundum libellum & actionem; vel non, sed repellendus sit ac remittendus, vt via ordinaria petat eũ maioratum coram alijs iudicibus, atq; in alio prętorio. Dicendum autem est, cum Molina *vbi supra n.*56. si secunda causa omnino distincta sit à prima, repellendum esse: eò quòd ea causa, post elapsum semestre, intentetur ac proponatur in supremo regio senatu, & primæ, tanquam ineptæ, habenda non sit ratio, quin potiùs, tanquam non proposita, sit habenda. Satisque consentaneè ad hoc loquuntur *glossa l.si pater verb. status Cod. de statu defunctorum, glossa in authentica offeratur verb. pro nihilo Codice de litis contest.* quas sequuntur doctores, quos Molina vbi supra citat. 5

Quintum dubium est, si, in eodem euentu, aptã quidem actionem intrà semestre illud in supremo regio senatu proposuit, attamen intrà idem semestre non citauit aduersarium, illam ei intimari faciens, vtrum sit repellendus ab eo summario remedio. Quòd sit repellendus, suadere videtur doctrina Baldi *l. vltim. iuncta glossa ibi, verb. exordium Cod. de temporibus & reparationib. appell.* vbi ait, existente statuto, quòd testamentum nõ insinuatum, possit insinuari, nisi prius fuerit petita illius cassatio, si circa cassationem propositus sit libellus, nec parti sit intimatus,

timatus, posse testamentum insinuari: qui libellus non intimatus, perinde non reputetur, ac si non sit propositus. Iuxta quam doctrinam ait etiam Angelus, si sit statutum, quòd à sententia debeat intrà decem dies appellari, & intrà alios viginti dies, qui appellauit, prosequi debeat appellationem, atque hic intrà eos viginti dies proponat libellū ad prosequutionem appellationis, neque illum intrà eos dies intimari faciat aduersario, non satisfecit illi statuto. His autem non obstantibus, Molina *vbi supra num.* 58. & Gutier. *de pract. qq. lib.* 2. *quæst.* 89. censent, eum, qui intra semestre aptam actionem proposuit in supremo regio senatu, esto post semestre citet aduersarium, causamq; illi intimet, repellendum non esse ab eo remedio. Ratio est, quoniam l. 9. citata, vt is non repellatur ab eo remedio, nō exigit, vt causam incipiat, aut eam prosequatur, intrà id semestre, sed solum, vt illam proponat in supremo regio senatu: sic enim habet *Y passado el dicho tiempo otro viniere a el nuestro consejo pidiendola, mandamos, que en tal caso no se de iuez, ni se conozca, &c.* quarè satis est accedere intrà id tempus ad regium senatum, eamque in eo petere. Id quod confirmat Molina ex doctrina Baldi *lege* 1. *Cod. quando libellus prin. n.* 3. vbi ait, quòd aut statutum nihil aliud exigit, quàm libelli productionem, & tunc non sit necessaria citatio, sed sufficiat sola libelli oblatio; aut requirit aliquem processum, & tunc necessaria sit citatio, quæ initiū est cuiuslibet processus. cuius dictum sequitur Felinus *cap. illud de præscript. n.* 11. Subiungit verò Molina, se vidisse ita fuisse pronunciatum in quodam euentu. Gutierrius vbi supra redarguit hanc confirmationem Molinæ: quoniam, inquit, cum lex 9. citata processum etiam requirat summariū, præscribendo partibus spatium quinquaginta dierum, intra quod probent & præsentent, quæ voluerint, sane ex doctrina illa Baldi contrarium potiùs erat dicendum. Friuola tamen est hæc redargutio. Lex enim illa, vt hic non repellatur à remedio illo, & vt ei concedatur processus ille summarius, non exigit processum ipsum, sed solum exigit, vt is accedat ad regiū senatum, & offerat libellum intrà id semestre.

6 Sextum est, si maioratus possessor tradat in vita sua possessionem illius alicui, tanquam legitimo post se successori in eo maioratu, vtrum, si labantur sex menses à puncto, quo hic ita occupare ac possidere cœpit eum maioratum, in quibus alius, qui prætendit se esse legitimum successorem, non accedat ad supremum regium senatum ad petendum remedium legis nonæ & decimæ *tit.* 7. *lib.* 5. *nouæ collect.* statutū, & nihilominùs accedat intrà sex menses post mortem vltimi possessoris, sit audiendus, subueniendumque illi sit eo remedio, an non. Dicendum verò est *cum Molina vbi supra n.* 59. *cum Padilla l. post mortem n.* 23. *& cum Gutier. de pract. qq. lib.* 2. *q.* 90. subueniendum esse illi. Quoniam hic non est legitimus successor in eo maioratu, interim dum ille alius vltimus possessor illius viuit, neque proinde ius habet toto illo tempore ad petendum tenutam & possessionem illius, neque item in ipsum, ante mortem vltimi possessoris transiuit, vi leg. 45. Tauri, possessio eiusdem maioratus ciuilis & naturalis, vt vi earum petere posset tenutam, ac petere posset retentionem, aut recuperationem, earundem possessionum: quarè semestre illud computandum est à tempore, quo, post mortem vltimi possessoris, alius, tanquam legitimus in illo successor, occupare illum cœperit. Id quod apertè statuit leg. 9. sæpius citata, dum habet. *Y en caso, que algun posseedor de mayorazgo falleciere, y el que pretende ser llamado a el tal mayorazgo, tomo la possession del* (illo scilicet iam defuncto) *y estauiere en ella por medio anno, y passado aquel dicho tiempo, &c.* Vbi vides, semestre illud supputandum esse à possessione occupata post mortē vltimi possessoris, & non antea. Admonet tamen bene Molina vbi supra, si possessor vltimus maioratus aliter, quàm per mortem, amitteret maioratum, tunc semestre illud supputandum esse à puncto occupatæ possessionis per eum, qui intenderet, se esse legitimum successorem, postquam vltimus possessor ea de causa in vita sua amitteret maioratum: tunc enim pro mortuo est habendus talis vltimus possessor ad effectum, vt succedatur illi in maioratu, *argum. l. Gallus §. & quid sit tantùm ff. & de lib. & posth. illis verbis; vt ad similitudinem mortis cæteri casus admittendi sint; & l. si necem §. si deportatus ff. de bonis libert.*

Septimum est, si remedium ex lege nona & decima sæpiùs citatis, intra prædictos sex menses sit inter aliquos intentatum, &, elapsis iam eis sex mensibus, superueniat tertius aliquis, qui se opponat eidem liti, vtrum sit admittendus, vnà cum reliquis; an verò sit repellendus. Molina *in fine operis, in additionibus ad cap.* 13. *lib.* 3. *num.* 17. respondet. Si hic tertius superueniat ad coadiuuandum vnum ex iam antea litigantibus, admittendum esse: eò quòd teneatur prosequi litem in eo statu, in quo eam inuenit, neque sit nouus distinctus actor, sed coadiuuans vnum ex iam antea litigantibus. Si verò se opponat ad excludendos cæteros, iusque suum proprium contrà eos prosequendum, admittendum non esse. Etque hoc secundum satis perspicuum ex lege nona & decima citatis. Hoc verò secundum censet Molina limitandum, nisi hic tertius oppositionem proponat ante initium quinquaginta dierum, qui in prima instantia legis nonæ tradi præcipiuntur ad probationes faciendas, aut initio eorundem dierum. Falsam tamen existimo hanc Molinæ limitationem: id enim in præiudicium litigantium cederet; cum elapsis illis sex mensibus, non habeat hic ius ad causam tenutæ & possessionis eius maioratus remedio summario, de quo agimus; sed solum ad causam proprietatis via ordinaria: neque, quod vnus intrà sex menses legitimè in suum commodum intentauerit summarium remedium possessorium earum legum, tribuit huic tertio ius, vt, post elapsos sex menses, contra præscriptum earum legum, ipse etiam in suum propriū commodū idem intētet, aut prosequatur. Neque video iura, vnde Molina id possit probare. 7

Octauum est, vtrum, elapso semestri illo legis 9. citatæ, minoribus, ignorantibus, & absentibus, competat remedium restitutionis in integrum aduersus eum temporis lapsum, vt nihilominùs remedium possessorium ex lege 9. & 10. citatis, eis concedatur. Quæstio.

Pars affirmans suaderi potest. Primò, quoniam licèt minori denegetur restitutio in integrum quoad exceptionē declinatoriam fori, aut dilatatoriā, si non sit maximi præiudicij, *vt affirmant Inno. & alij, quos referunt ac sequuntur Couar. de pract. qq. c.* 26. *n.* 4. *vers.* 5. *Molina c.* 13. *cit. n.* 60. *&* 61. *& Gutier. de pract. qq. lib.* 1. *q.* 52. *n.* 4. *& lib.* 2. *q.* 91. *n.* 1. quando tamen sunt notabilis præiudicij, conceditur minori, & alijs, qui eodem priuilegio gaudent, restitutio in integrum, *vt doctores, quos Molina & Gutier. vbi supra referunt ac sequuntur, asseuerant*: in re autem proposita, maximi præiudicij est minoribus, ignorantibus, & absentibus, quòd per lapsum semestris careant remedio summario possessorio legis 9. & 10. titulo 7. citatæ; nō solum, quòd vtilissimum ipsis sit agere ita summariè, & in supremo regio senatu, aduersus ita tenentem occupatum maioratum, sed etiam quòd agere non possint deinceps de possessione, sed de sola proprietate, maneantque priuati longo tempore possessione, ac proinde fructib. maioratus, quibus sumptus efficere possent in lite, subeantque rationem actorum, & non reorum, quoad causam proprietatis; quæ omnia maxima profectò sunt detrimēta: est ergo illis cōcedenda restitutio in integrū quoad id remediū aduersus lapsum eius semestris. Argum.

Secun-

Secundum. Secundò, quoniam licet, stando in sola l. 9. citata, non esset tantum præiudicium minoribus, ignorantibus, & absentibus, nō concedi eis restitutionē in integrū aduersus lapsum semestris, quoad remedium possessorium eius legis; eò quod solum esset quoad tenutam, non verò quoad possessionē; agereq; proinde via ordinaria postea posset de possessione & proprietate, qua de causa, tempore eius legis, restitutio illa eis non concedebatur; postquam tamen leg. 10. sequenti sancitum fuit, vt remedium illud esset circa tenutam ac possessionē, nec post illud liceret via ordinaria agere, nisi circa solam proprietatē, sanè maximum præiudicium est minoribus, ignorantibus, & absentibus, non concedi eis restitutionē in integrū quoad id remedium aduersus lapsum semestris: quare, cùm l. 10. expressum nō sit, vt eis denegetur, & sanctiones, quæ aliquid statuunt, nisi contrarium exprimant, non impediant concedi minoribus restitutionem in integrum circa ea, quæ statuunt, si quando ex omissione aliqua se inueniant notabiliter læsos; consequens profectò est, vt, in re proposita, cōcedi eis restitutio debeat.

7 Contrarium est potius dicendum *cum Molina nu. 60. & 61. citatis, & cum Gutier. de practicis qq. lib. 2. q. 91.* videturq; receptum in praxi. Neq; n. est credendū, leges illas 9. & 10. intendisse ita remedium possessorium statuere ac introducere, vt possessores pacificè suorum maioratuum, post multū temporis, sex, decem, aut plurium annorum, possent circa tenutam ac possessionem eorum inquietari remedio illo summario, & deturbari à sua possessione breui illa causæ cognitione: eaque de causa statuisse videntur, vt, post semestre talis possessionis, locum non haberet id summarium remedium. Quo loco obserua, ex eo, quod in eo euentu, non concedatur hoc remedium, non reddi eos deterioris conditionis, tam quoad causam possessionis, quam quoad causam proprietatis, qui prætendunt se esse legitimos maioratus successores, quàm si id remedium non esset introductum, neque impediri, quin litem intentent quoad possessionem, aut proprietatem, prout ius alioquin ad eam intētandam habuerint, etiam ex l. 45. Tauri. Aliud quippe est loqui, post intentatum id remedium intra semestre, de quo loquimur, & latam vltimam sententiam in supremo regio senatu eo summario remedio, virtute cuius sententiæ vni litigantium traditur tenuta ac possessio eius maioratus; & in hoc euentu statuitur l. 10. vt ita victus, contendere deinceps non possit coram iudicibus ordinarijs de possessione, sed solùm de proprietate: & aliud est loqui, quādo, ob lapsum semestris, non conceditur id summarium remedium: tunc enim non denegatur ei, cui id remediū non conceditur, intentare litem via ordinaria circa possessionem, aut proprietatem, prout ius habuerit: tametsi, cum alius tanto tempore fuerit in pacifica tenuta ac possessione eius maioratus, hic censeatur deiectus à possessione ciuili & naturali, quàm ex l. 45. Tauri, tanquam legitimus in eo maioratu successor, poterat prætendere, semperque partes actoris, & non rei agere debeat, siue contendat de possessione, quod efficere non poterit, nisi permiscendo causam proprietatis, ostendendoque se esse legitimum ad eum maioratum vocatum, & non illum alium; siue contendat de proprietate, & in consequentiam proprietatis de possessione.

Molina & Gutier. suam sententiam confirmant ex eo, quod l. 8. *tit. 11. lib. nouæ collect.* aduersus lapsum temporis ad retractum concessi, non detur minoribus restitutio in integrum, *vt disp. 370. dictum etiam est*, idemque dicendum fuisse innuunt cum Tiraquello, stando in solo iure communi: eadem verò est ratio de lapsu semestris, de quo agimus. Cæterum inde potius educitur argumentum contrariū: vt enim diximus, *disp. 370. & colligitur ex c. conquestus, de in integr. restit.* nisi ea l. 8. expressum fuisset, vt minoribus non concederetur restitutio in integrum aduersus lapsum temporis ad retractum concessi; vtiq; concedenda illis fuisset restitutio in integrum aduersus eum temporis lapsum: quare, cum eadem sit ratio in lapsu semestris, de quo nunc agimus, & in lapsu temporis ad retractum concessi, & leg. 9. ac 10. non sit expressum, vt aduersus lapsum semestris non concedatur minoribus restitutio in integrum, quemadmodum lege illa 8. fuit expressum, vt non concederetur aduersus lapsum temporis concessi ad retractum; consequens est, vt concedenda eis sit restitutio aduersus lapsum semestris. Dicendum tamen est, quod sicut per Epicheiam asserimus non concedendam esse restitutionem aduersus lapsum semestris, eò quod præsumendum non sit legislatores voluisse, vt possessores maioratuum, post lapsum tanti temporis pacificæ eorum possessionis, inquietarentur & deturbarentur ab ea possessione eo summario remedio: ita præsumendum est, quod si dum condiderunt eas leges 9. & 10. eis occurisset explicare, quod aduersus lapsum eius semestris, non concederetur restitutio in integrum, id expressissent, sicut expresserunt circa lapsum temporis retractus; cum sit eadem ratio.

Ad 1. arg. Ad primum verò argumentum in contrariū, cōcessa maiori, ad minorem dicendum est, non aliud illis inde sequi detrimentum, quam quod de possessione non possint agere remedio summario, sed via ordinaria. Etenim quamuis intentent remedium summarium intra semestre aduersus habētem occupatam tenutam ac possessionē maioratus subire debent rationē actoris, & alter rei, carereq; debent tenuta maioratus, & fructibus, quousque possessio maiorat⁹ eo remedio summario ipsis adiudicetur: quamuis item intra semestre nō intentent remediū summariū, sed ab eo sint exclusi l. 9. & 10. citatis, agere tamen possunt via ordinaria ad possessionem, eo modo, quo agerent remedio summario, tametsi maiori cum indagine simul quoad proprietatem, quod aliquando vtilius ipsis esse poterit. Cum autem lex 9. & 10. citatæ, quæ remedium illud summarium concesserunt ac introduxerunt, nunquam illud concesserint, nisi intentaretur intra semestre illud, etiamsi minores, ignorantes, aut absentes sint, qui illud intentare poterant, vt recta ratio postulabat non concedi, legesque ipsæ sonant, & per Epicheiam est credendum fuisse statutum, sanè, quod post semestre illud minoribus, ignorantibus, & absentibus, non concedatur restitutio in integrum aduersus lapsum eius temporis, neque vlla fit eis iniuria, neque propriè id habet rationem detrimenti, eorum comparatione: sicut neque iniuria illis fit, aut vllum est propriè detrimentum, quòd eis non concedatur restitutio in integrum aduersus lapsum temporis concessi ad retractum.

Ad secundum. Ad secundum dicendum est, iam esse ostensum, eos, quibus, ob lapsum semestris, non conceditur remedium illud summarium, posse via ordinaria intentare actionem circa possessionem & proprietatem; sicut tempore legis 9. ante latam legem 10. poterant similiter eodem modo agere: quòd autem leg. 10. sancitum fuit, solum est, quod, qui remedio summario egissent, si lata esset aduersus eos vltima sententia circa tenutam & possessionem, eo remedio summario, non possent deinceps contendere, nisi circa solam proprietatem via ordinaria: quare eis, quibus, ob lapsum semestre, denegatur remedium summarium, nō maius detrimentum sequitur lata l. 10. quàm si ea lex lata non fuisset, sed essemus adhuc in tempore solius legis 9. Quod fit, vt sicut ante legem decimam restitutio in integrum minoribus, ignorantibus, & absentibus, non concedebatur aduersus lapsum semestris, neque modo sit eis concedenda. Ad argumentum ergo in forma, neganda est maior. Et, quoad minorem, dicendum est, id verum esse, quando per Epicheiam non intelligi-

telligitur contrariam fuisse mentem legislatoris, vt in re proposita intelligitur, & omnes confitentur, quod attinet ad solam legem 9. citatam: decima quippe nihil circa rem propositam loquitur, aut innouauit, vt explanatum est.

Controuertit Molina *in additionibus in fine operis, n. 16. circa cap. 13. lib. 3.* dubium quoddam, quod in hoc nostro ordine dubiorum, quæ hac disputatione examinamus, est nonum. Nempe, vtrum si is, qui se existimat legitimum successorem in maioratu aliquo, litem circa eum intentauit via ordinaria corã iudicibus ordinarijs, possit, si nondum sit elapsum semestre, in quo aduersarius fit in tenuta & possessione eius maioratus, eam litem suspendere, & intentare iudicium ac remedium summarium l. 9. & 10. quæ sæpius citatæ sunt, in supremo regio senatu. Et quamuis rem ipse disputet pro vtraque parte, eamque cogitandam reliquerit, quando casus occurrerit, maximè propter lites motas, aut quæ ea de re, circa lites iam motas, poterant excitari; sanè propendeo, id iure fieri posse. Id quippe nõ est transire de petitorio ad possessorium, seu de causa proprietatis ad causam possessionis, in eodẽ tribunali; sed, cùm adhuc pateat ei via summaria in supremo senatu, eo quod semestre non sit elapsum, est vti suo iure l. 9. & 10. citatis sibi concesso, intendando in eo iudicium summarium, quod simul cum causa tenutæ, & possessionis, admixtam habet causam proprietatis. Idem autem *lib. 3. c. 13. n. 61.* excitauerat dubium, num scilicet, esto maiori, quod proxime dictum est, esset denegandum: minori tamen, per restitutionem in integrum, esset concedẽdum. Atque respondet affirmanter, si ita longè melius atque vtilius esset tali minori: secus verò, si aliqua de causa vtilius, aut certè æquè, aut ferè æquè, vtile esset prosequi viam ordinariam: quoniam, cum tunc, ex omissione remedij illius summarij, nõ esset notabiliter læsus, locũ nõ habeat restitutio in integrum, quæ non, nisi notabiliter læsis, conceditur.

9 Decimum dubium est, vtrum, si minor intra semestre intentauit remedium possessorium l. 9. & 10. quæ citatæ sunt, aut aduersus eum fuit idem remedium intentatum, & omisit probationem aliquam intra quinquaginta dies eisdem iuribus ad probandum in eo iudicio summario præscriptis, restituatur in integrum post lapsum eorum quinquaginta dierum, ad eam probationem adhibendam. Molina *c. 13. cit. n. 63. & Gutier. de pract. qq. lib. 2. q. 88. consentaneè ad Cou. de pract. qq. c. 17. n. 4. vers. 6. & ad alios doctores, quos citant,* asseuerant, stando in sola l. 9. citata, quando in hoc iudicio summario solum agebatur de tenuta maioratus, & post illud absolutum causa possessionis & proprietatis remittebatur ad alia prætoria, locum non fuisse restitutioni illi in integrum: sicque testatur Molina tempore illius legis 9. ante latam legem 10. se nunquam vidisse concessam talem restitutionem in integrum, quin potiùs, cùm semel fuisset petita, denegatam eam fuisse.

Tota autem difficultas est, post latam leg. 10. qua qui, hoc remedio summario intẽtato, vincitur, excluditur omnio à possessione, neque deinceps agere potest, nisi via ordinaria, de sola proprietate. Cùm enim id maximum sit detrimentum, certè omissio rei cuiuscunque, quæ ad victoriam conducere poterat in eo iudicio summario, notabilis læsio est, ac proinde aduersus eam restitui minor debet. Id quod ex eo potest confirmari, quoniam in remedijs possessorijs adipiscẽdæ, retinendæ, vel recuperandæ, possessionis, minor restituitur aduersus probationem omissam, vt *affirmat glossa vltim. l. vnica C. si de momentanea possessione fuer. appel. quam sequuntur doctores cõmuniter, quos referunt ac sequuntur Couar. vers. sextum citato, & Molina, ac Gutierrius vbi supra.*

Contrarium, quod scilicet, etiam post l. 10. concedenda non sit ea restitutio in integrum, suadere videtur, quod eadem l. 10. habetur; *guardandose en lo demas* (præterquã, quod sententia eius iudicij summarij intelligatur, non solum quoad tenutam, sed etiam quoad possessionem, & deinceps in alijs prętorijs agi possit solùm de proprietate) *Toto lo contenido en la dicha ley* (nona scilicet antecedente) cum ergo tempore l. 9. nec concederetur, nec concedendo esset ea restitutio in integrum, vt dictum est, & satis apertè innuitur eadem l. 9. illis verbis; *el qual* (termino scilicet *de cinquenta dias*) *no se pueda prorogar, ni alargar, por ninguna manera ni causa.* Et infra, *sin otra mas prorogacion ni conclusion para lo determinar.* Et rursus, *sin que aya, ni den lugar, a otra alegacion ni probança;* consequens est, vt neque post legem decimam, & ea, quæ in illa sancita sunt, debeat ea restitutio concedi.

Ad hoc tamen responderi posset, quamuis post l. 10. eadem forma seruari debeat, quę l. 9. sancita est; quia tamen l. 10. de nouo est constitutum, vt in eo summario iudicio definiatur omnino, non solum causa tenutę, sed etiam possessionis, ita vt deinceps agi non possit, nisi de sola proprietate; consequens per Epicheiam est censendum, relictam fuisse restitutionem in integrum, quæ locum habet in remedijs omnibus possessorijs, seu in causis, in quibus agitur integre de sola possessione, maximè cùm remedium summarium, de quo loquimur, habeat admixtam causam proprietatis: quare stylus iure optimo tempore solius l. 9. introductus, ac perpetuo seruatus, vt scilicet in iudicio summario de sola tenuta, non concederetur restitutio in integrum aduersus probationem omissam, nõ est censendus perseuerare tempore l. 10. in iudicio summario de tota causa possessionis, sed potiùs est censendus omnino mutatus, prout res ipsa postulat, de qua in eo iudicio summario tempore l. 10. agitur. Item responderi ad illa eadem posset, l. 9. verbis expressis non denegare restitutionem in integrum: ex generalibus autem verbis, quibus aliquid statuitur, nõ censetur sublatum remedium restitutionis in integrum, si res, de qua agitur, illud alioquin postulat; neque in lege ita generali comprehensæ censentur personæ, quæ quoad id alioquin habent priuilegiũ nisi de illis expressa mentio fiat. *l. decurionibus C. de silenciarijs l. 12.* Atque, nihil impedientibus verbis relatis ex l. 9. locum esse restitutioni in integrum, si res, de qua agitur, illam exigat, confirmat. cap. *coram, de in integ. rest.* Vbi cum Toletanæ & Bracharensi Ecclesijs, contendentibus de Hispaniarum primatu, assignatus fuisset terminus quidam peremptorius, Bracharensis Ecclesia restituitur in integrum aduersus illum elapsum.

Molina *vbi supra n. 56.* adeo dubiam rem hanc arbitratur, propter rationes in vtranque partem allatas, vt ad eius decisionem regiam declarationem necessariam esse dicat; eaque de causa subiungat, quando casus contigerit, ea de re esse deliberandũ. Idem *n. 66.* censet circa dubium illud, an in hoc remedio & iudicio summario post l. 10. citatam, admittenda sit testium reprobatio. Licet enim in iudicio summario & exequutiuo, quando non agitur de possessione concedenda, aut auferenda, non admittatur testium reprobatio, *vt cum Couar. c. 17. citato n. 4. vers. 7. & Capycio, affirmat,* idque ita in re proposita seruaretur tempore solius l. 9. citatę, quando solùm agebatur eo remedio summario de tenuta maioratus; post legem tamen decimam citatam, cum agatur de integra possessione, videtur admittenda testium reprobatio, vt admitti debet ac consueuit in interdictis possessorijs, *iuxta Bart. in extrauag. ad reprimendum, verb. 4. summarie, & alios, quos idem Molina ibidem & Couar. n. 4. citato vers. quòd si ageretur, referunt ac sequuntur.* Quia tamen lex 10. resistere videtur eo modo, quo circa præcedens dubium explicatum est, idem dicendum censet Molina circa hoc, & circa præcedens dubium. Idem quoque di-

cendum

cendum censet à *n.67.* circa hoc aliud dubium, an in hoc eodem iudicio summario post l.10. citatam locum habeat publicatio. Quamuis enim tempore solius l.9. quando agebatur de sola tenuta, non fieret publicatio; tametsi partibus semper daretur copia probationum sine publicatione; quia tamen in iudicijs possessorijs, etiam summarijs, quando de plena possessione agitur, publicatio est necessaria, *iuxta Bart. in extrauag. ad reprimendum ver. figura, & alios, quos Molina citat: idque ita vsu receptum refert*; idem quoque dicendum esset post legem 10. in iudicio summario, de quo agimus, nisi similiter eadem lex, modo explicato, resistere videretur. Idem *n.68.* ait dicendum esse circa dubium, an post legem 10. citatam, in hoc iudicio admittenda sit impugnatio, seu contradictio scripturarum. Quamuis enim in iudicio de sola tenuta non admitteretur tempore solius l. 9. neque in quolibet alio iudicio summario circa possessionem non integram, nisi esset aliqua falsitatis suspicio, quæ breuissimè examinari posset, *vt cum Couar. nu. 4. citato vers. 9. & cum Masuero, & Capicio ait*: in remedijs tamen possessorijs, in quibus de plena possessione agitur, nulli dubium est, esse admittendam impugnationem, seu reprobationẽ scripturarum, vitia circa illas excipiendo, seu obijciendo: atque idem efficiendum esse circa hoc remedium summarium circa integram possessionem maioratus post l.10. nisi modo explicato, eadem lex resisteret. Atque ex hactenus dictis subiungit Molina, *n.69.* decidendam esse quęstionem, num in hoc remedio summario post l. 10. citatam admittenda sit petitio fructuum maioratus, faciendaq; sit condemnatio, vt soluantur, vel absolutio ab eorum solutione, si ei adiudicetur possessio maioratus, qui illum tenebat, eosq; percepit. Quamuis enim tempore solius l. 9. quando solùm agebatur de tenuta maioratus, & non de possessione, nunquam condemnatio fructuum facta fuerit, etiamsi multoties fuerit petita, post legem tamen 10. cum in hoc remedio summario agatur de possessione integra adiudicanda, vtique in consequentiam illius, condemnatio fructuum est facienda, si possessio illi adiudicetur, qui maioratum non tenebat. Etenim ea condemnatio in interdictis possessorijs fieri debet, quando de plena possessione agitur, *vt cum alijs, quos subiungit, ait*; plurium autem, aut paucorum, pro qualitate interdicti. Quamuis autem hoc ita persuadere videatur hæc ratio, resistit tamen, modo explicato, remque dubiam facit, lex 10. citata.

Gutierrius *q. 88. citata* censet, etiam post legem 10. citatam, neq; restitutionem illam in integrum, neque reliqua, quæ commemorata sunt, habere locum: de condemnatione verò ad fructus non loquitur. Non vero alio fundamento ducitur, quàm quod id sonare videatur lex 10. citata ex his, quæ supra expensa sunt, resistatque proinde his omnibus. Cæterùm licet Molina in eandem partem propendere modo aliquo videatur, certè res non caret difficultate maxima.

10 Vt vndecimum dubium intelligatur, ac expediatur, obseruandum est. Interdum iudices, ad pacem conseruandam, & rixas vitandas, inter eos, qui cõtendunt de aliqua re, & eorum vterque contendit, se esse in possessione actuali eius rei, solere summariè agnoscere, examinare, & definire per sententiã interloquutoriam, à qua non admittitur appellatio, aut supplicatio, præsertim in supremis tribunalibus, eò quod modici admodum sit præiudicij, quis eorum potius censendus sit esse in possessione eius rei, tuerique proinde in ea debeat, interim dum lis principalis pendet, idque sine vllo pręiudicio iuris alterius partis, tam circa proprietatem, quàm etiam circa possessionem, de qua agitur, nõ sumariè, sed exactè in principali iudicio, quod pendet. Atque remedium hoc possessorium, & interloquutoria hæc sententia, quæ non est de possessione simpliciter, sed quis pro possessore sit habendus, & tuendus, interim dum exactius res examinatur ac definitur, etiam circa possessionem, appellari cõsueuit, interim, Hispanè *entre tanto*; dum scilicet lis principalis pendet & res simpliciter ac omnino definitur: *de quo remedio fusè Cou. de pract. qq. c. 17. citato, & nos fortè tractatu 5. dicemus.* Hoc ita constituto, dubium vndecimum est, vtrum hoc interdictum summarium, quod locum habet, etiam interim dum causa possessionis examinatur, habeat locum, etiam quando summariè, iuxta legem 10. citatã, agitur de tenuta ac possessione integra maioratus. Molina *vbi supra à n.71.* ait, locum non habere: quoniã iudicium, quo iuxta l.10. agitur de possessione, est summarium, & dum pendet vnum iudicium summarium circa possessionem, nec debet, nec potest, intentari aliud iudicium summarium circa eandem possessionem. Hoc tamen limitat, nisi verisimiliter timeatur, partes ad arma interim deuenturas, aut aliud scandalum timeatur: tunc enim senatores supremi regij senatus impedire debent id malum, siue prouidendo ac pronunciando, vt interim is sit in possessione, quem ex probationibus, aut aliunde intelligitur fuisse in possessione tempore litis motæ, vel sequestrando maioratu pro eo tempore, si non constet, quis tempore litis motæ fuerit in possessione. Itaque resolutio est, licèt rarò vtendum sit vno ex ijs duobus remedijs summarijs, interim dum pendet alterum; quia tamen vnum est breuius, ac magis summariũ, quam alterum, nullam esse repugnantiam, quod aliquando, ad occurrendum alicui malo non leui, sit vsus breuioris, interim dũ pendet minus breue.

Vltimum dubium est, cum terminato remedio summario, siue quondam iuxta l.9. citatam, quoad solam tenutam, siue hodie post l. 10. etiam quoad possessionem, causa remittenda sit ad alia prætoria, si eueniat, vt pars eius maioratus sit in districto Granatensis prætorij, & pars alia in districto Pinciano, ad quod eorum prætoriorum sit tunc causa remittenda. Respondet bene Molina *vbi supra n.73. cum Tiraquello, & alijs*, remittendam esse ad prætoriũ, in quo maior pars eius maioratus fuerit sita, *iuxta l. si fideicommissum in prin. ff. de iudicijs, & l. qui ita §. vlt. ff. ad Trebell.* Si tamen caput maioratus esset in vno districto, & reliqua eius maioratus ei capiti essent annexa, tunc licet maior pars esset in alio districto, causa remittenda esset ad prætorium, in cuius districto esset caput, *vt Molina, cum Tiraquello, & alijs subiungit.* Secus verò quando capiti, aut oppido tituli, reliqua non essent annexa, *vt ait Tiraquellus.* Tametsi addat Molina, causam Comitatus de *Buendia*, à regio senatu remissam fuisse ad prætorium Granatense, in cuius districto erat caput eius Comitatus, nihil impediente, quod maior pars eiusdem maioratus sita esset in districto Pinciani prætorij. Addit vero, iudices fortè ex alijs causis fuisse ad id permotos, ideoque id exemplum non facilè esse ad alia trahendum. 11

SVMMARIVM.

1. *Regulariter viuente maioratus possessore, non admittetur lis, quis illi succedere debeat.*
2. *Actio aduersus diffamantem, seu iactantem aliquid, quousque competat ante motam litem circa id, quod iactat ac diffamat. Et num agi eo modo possit, etiam coram iudice actoris.*

AN VIVENTE MAIORATVS POSsessore, is, qui post eius mortem successionem prætendit, possit intentare actionem, vt declaretur verus, post mortem illius successor.

Disp. 639.

VLtimo loco, quoad rem hanc totam de successione in maioratibus quod propositum est, erit examinandum. Adeò verò id controuersum fuisse refert Molina *lib.3.de primog.c.14.* vt contrariæ ea de re in huius regni prætorijs latæ fuerint sententiæ.

Argumentū primum. Pars, quæ affirmat, suaderi potest. Primò ex *l.1. C.de fideicommiss.* vbi definitur, legatarium agere posse pro legatis annuis, non solùm sibi iam debitis, sed etiam, quæ debebuntur, & quorum dies nondum cesserit, sed erunt in futurum præstanda.

Secundum. Secundò, ex *l.1. C.de sententia, quæ sine certa quantitate profertur,* vbi habetur, valere sententiam de vsuris nondum debitis: sed quæ debebuntur toto tempore, quo certa pecunia in posterum non soluetur: quo fit, vt exerceri iudicium possit circa ius de futuro.

Tertium. Tertiò, ex *l.lege Aquilia §.si deletum ff. ad legem Aquil.* vbi, ob deletum à debitore chirographum, in quo debitum sub conditione continebatur, permittitur creditori ius conditionale, ante aduentum conditionis, in iudicium proponere.

Quartum. Quartò, ex *l.si rem alienam 1.§.vlt.ff.de pig.act.* & ex *l. si mandauero tibi 1.ff.mandat.* ex quibus iuribus colligitur, si intentetur iudicium circa ius, quod nondum est, & iudicio adhuc pendente, ius efficiatur presens, iamque existens, ex causa præterita, aliquo alio superueniente, posse pronunciari, esseq; validam sententiam: vnde vlterius colligitur, esse validum iudicium circa ius de futuro inchoatum: neque enim proferri validè posset sententia circa actionem nullam, & quæ admitti non potuit.

Quintum. Quintò, ex *l.si finita §. eleganter ff. de damno infecto,* vbi habetur, cautionem, non solùm pro damno præterito, sed etiam pro futuro, si eueniat, resarciendo, posse peti, deberique concedi.

Sextum. Sextò, ex *l.si contendat ff. de fideiuss.* Vbi habetur, reum posse intentare actionem, vt pronuncietur sibi competere exceptionem, qua se in posterum defendat, si fortè actio aduersus ipsum intentetur, quam ea exceptione possit excludere: cum autem, antequam actio intentetur, nemo possit exceptione vti, eo quod exceptio sit actionis exclusio, *vt habetur l.2.ff.de except.* consequens est, vt actio, & iudicium illud, sit circa ius de futuro.

Septimum. Septimò, ex *l.si duo patroni, in prin.ff.de iureiur.* & ex *l.vti frui §. vtrum ff.si vsufruct.pet.* ex quibus constat, eum, cui ius aliquod competit, petere posse, vt declaretur sibi competere: vnde Bart. *§. vtrum citato,* iuxta eum textum, dixit, quamuis Comes possideat Comitatum, posse petere, vt declaretur, sibi competere: quare eadem ratione videtur successor in maioratu posse petere, vt, antequam is, cui succedere debet, moriatur, pronuncietur, ipsum esse legitimum successorem illi, pronunciando ipsum iam habere ius ad illi tunc succedendum.

Octauum. Octauò, id maximè locum habebit, si vel maioratus possessor, vel alius, qui prætendat, se esse successorem possessori, aliquid dicant, quo detrahant iuri eius, qui prætendat, se esse legitimum successorem, & quo quasi infamia iuri ipsius irrogetur: tunc enim hic contendere poterit in iudicio cum illis, vt cogantur desinere id iactare, perpetuumq; silentium eis imponatur, pronuncieturque, ipsum habere ius, legitimumque esse in eo maioratu successorem post illum obtinentem, aut aduersarij contrarium probent, *iuxta l.diffamari C.de ingenuis & manumissis.*

Sententiam hanc amplectuntur Rodericus Xuarez *Allegat.4.* Simanchas *de primog. Hisp.l.1.c.28.* & ex parte Couar.*1.var.res.c.18.n.8.* Qui in editione Cæsaraugustana, quasi eis annuens, refert Aries Pinellum, Ant. Gom. & Molinam, post eam, editionem, contrarium affirmasse. Et iuxta eandem sententiam ait Molina *vbi supra n.9.* se vidisse pluries latam fuisse sententiam apud suprema huius regni tribunalia.

Contrariam sententiam amplectuntur idem Rodericus Xuarez *allegat.3.* qui *allegat 4.* subiungit, iuxta eam fuisse pronunciatum in Pinciano prætorio. Aries Pinel. *l.1. C.de bon.mater.part.3.n.78.* qui ait, in causa magni momenti fuisse ita pronunciatum in Lusitania: Ant. Gom. *l.40.Tauri n.79.* Padilla *l.1.C.de fideicommiss.n.31.* Molina *lib.3.de primog.c.14. n.10. & 17.* qui refert multos alios pro eadem sententia, maximè in fideicommissis. Subiungit tamen *n.31.* quasdam limitationes, de quibus infra erit sermo, iuxta quas loquuti videntur Cou. *n.8.citato,* & Rodericus Xuarez *allegat.4.* atque Greg. Lopez *l.1.tit.2.glos.vlt.part.3.*

Hęc sententia confirmatur. Primò, quoniam iudicium fundari non debet in petitione, qua admissa, iudicium ex eo, quòd posteà eueniet, potest reddi inane & frustratorium; saltem iudices non tenentur de ea re cognoscere, neque debent, & multò minus tenetur aduersarius respondere, nisi adsit de present i aliquid sibi aduersum & contrarium, ratione cuius circa futurum præiudicium aliquod ac detrimentum potest actori euenire, nisi tunc iudicium, etiam circa futurum, intentet ratione eius, quòd de præsenti obuenit; vt quando de præsenti deletur ab aduersario chirographum, quo aliquid in futurum sub conditione debebatur: atque hanc limitationem apertè adhibet. lex *1.tit.2.part.3.in fine,* & satis apertè eadem lex innuit reliquum, quod proximè asserimus, idque, quod probare intendimus, nempe, actorem intentare nō posse iudicium, nisi circa rem præteritam, aut præsentem. non verò circa futuram, cuius habet spem, aut ius in spe, quod frustrari potest, excepto casu limitationis propositæ. Id verò totum, excepta limitatione adhibita, habetur *l. non quemadmodum ff. de iudiciis,* ex qua lex *1.tit.2.part.3.* desumpta est, & *l.Atteius §.in hoc iudicio ff.de aqua pluuia arcenda.* Item, quòd iudex non teneatur admittere iudicium, quòd, modo explicato, frustrari potest. Confirmatur ex *l.litigatores §. vlt.ff.de recept.arbitris.* Vbi habetur, si partes compromittant in arbitrum, apposita pœna ei, qui non paruerit sententiæ, quæ pœna promittatur sub conditione pendente in futurum, vt si nauis ex Asia venerit, arbitrum non esse cogendum proferre sententiam, antequam purificata sit conditio, nauisq; ex Asia venerit, ne, si conditio non impleatur, iudicium ex eo sit inefficax, quod damnatus cogi non possit pœna illa stare sententiæ. Verba illius textus hæc sunt. *Arbitrum non priùs cogendum sententiam dicere, quam conditio extiterit* (sub qua scilicet pœna promissa sit) *ne sit inefficax sententia, deficiente conditione.* Concinit *l.26.tit.4.part.3.* quæ, iuxta legem *litigatores citatam,* statuit, arbitrum nō esse cogendum ferre sententiam, nisi compromittentes in illo se obligassent sub aliqua pœna stare latæ sententiæ: nam alioquin non tenerentur stare sententiæ, *E asi* (ait lex illa) *el trabajo, que ouiesen passado en oyendolas* (partes scilicet compromittentes) *tornar seles ya en escarnio, y en verguença.* Quod si iudicium admitteretur, viuente adhuc vltimo maioratus possessore, quo pronunciaretur, quis è duobus, eo iudicio contendentibus, succedere deberet in eo maioratu post mortem talis possessoris, sanè id iudicium, post multas contentiones, odij occasiones, expensas, atque alia mala, facilè reddi posset inane & frustratorium, mortuo eo, qui pronunciaretur legitimus successor, ante talem possessorem, vel nato alio legitimo successore: quo fit, vt tale iudicium admittendum non sit, tanquam noxium, bonoque reipublicæ aduersum: maxime cum, mortuo vltimo possessore, intra breue tempus, remedio possessorio, *de quo duabus præcedentibus disputationibus dictum est,* in regio supremo senatu, orta ea contentione, pronunciandum sit, quis mitti in possessionem eius maioratus, tanquam legitimus in eo successor, debeat: in quod tempus, qui in

vita vltimi possessoris contendere vellent, parare potiùs deberent breues, summarias, atque efficaces probationes, quibus vni eorum, qui potiores illas paratas habuerit, adiudicetur possessio, ac defendatur & protegatur in illa. Satis quippe est, rempublicam ex causis de præterito, & de præsenti, fixis iam & inuariabilibus litibus vexari innumeris; neque expedit admitti etiam lites super iure de re futura adhuc incertè, an, post mortem vltimi possessoris litiganti cōpetere debeat, vnde multa mala, sæpe sine vllo emolumento, oriri possunt, vt experientia, sine vllo emolumento, fuisse non rarò subsequuta, satis testatur. Quare longè alienum à Christiana, beneque instituta republica, esse debet, tales causas admittere.

Secundo idem probatur, quoniam tractus futuri temporis, id ve, quod in futurum euenire potest, non spectat ad iudicis officium, vt habetur *l. 1. §. 1. ff. de vsuris*, cuius verba sunt. *Quid enim pertinet ad officium iudicis futuri temporis tractus.*

Tertio idem probatur, ex *l. si ita scriptum §. 1. ff. de leg. 2.* ibi. *Nec pertinet ad nos antequam dies veniat.*

Quarto, quoniam proximitas in successione in maioratu attendi debet tempore, quo maioratus successio defertur: cum ergo ante mortem vltimi possessoris ea proximitas sciri non possit, cum interim, dum possessor viuit, possit facilè variari; cōsequens est, vt contentio de successione in maioratu, quis cui sit præponendus, audiri non debeat ante mortem vltimi possessoris.

Quintò, quoniam si is, qui prętendit, se esse proximum successorem in maioratu post mortem vltimi possessoris, timet, ne testes, quos ad id probandum adhibere intendit, moriantur, discedant, aut obliuiscantur, poterit eos facere examinari ad perpetuā rei memoriam, vt ad iudicium summarium ex *l. 9. & 10. tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* tempore mortis vltimi possessoris paratas habeat probationes. Præterea intentare iudicium ordinarium viuente vltimo possessore, vt declaretur tunc, quis post illius mortem succedere debeat in maioratu poterit prę iudicio non modico esse ei, qui illud intentat, ne, si vltimus possessor moriatur ea lite adhuc pendente non concedatur ei, illo mortuo, iudicium summarium, sed prosequi cogatur cœptum illud aliud ordinarium iudicium: id quod Molina *vbi supra n. 16.* testatur cuidam euenisse, non sine magno suo detrimento: quo fit, vt expediens non sit, eiusmodi iudicium intentare, viuente vltimo possessore, neq; id admitti debeat: nisi in euentu exceptionis in primo argumento, quo hoc ipsum confirmamus, ex *l. 1. tit. 2. part. 3.* relatæ, cui consentiunt alia iura.

Ad primum Argum. Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est, in ea lege esse sermonem de iure iam comparato ex testamento defuncti ad annua alimēta in eo testamento ei à testatore relicta, de quo ibi est sermo: licèt enim in testamento minus solemni esset id annuum legatum ei relictum; quia tamen hæres illud soluerat per aliquot annos, eaque solutione fuerat professus, eam verè fuisse voluntatem testatoris, censetur cōfirmatum id legatum, nec posse hæredem illud iam non soluere, *iuxta ea, quæ copiosè à nobis disp. 81. hac de re dicta sunt*. atq; hic textus confirmat etiam doctrinam, quam *ibi* stabiliuimus de testamentis minus solemnibus, quando constat eam verè fuisse mentem ac voluntatem testatoris. Quia ergo in ea lege id legatum annuum, in testamento minus solemni relictum, pronunciatur validum eo ipso, quòd tanto tempore hæres illud soluit, at proinde pronunciatur legatarium cōparasse; verum ius ad illud, definitur, legatarium, non solùm posse petere ab hærede, si quæ annua alimenta in præteritum non soluerat, sed etiam tempore futuro, quæ ipsi debebuntur, quasi hęres, dum legatarius vixerit, non possit ei illa denegare. Hoc verò nihil ad rem de iure nondum integrè ad aliquid futurum acquisitum, sed quod pendet à morte alterius, qui superuiuere poterit ei, qui illud obtendit, & ab alijs euentibus, qui illud poterunt impedire, vt interim, dum ille alius viuit, neque est perfectè acquisitum, non possit circa illud is, qui illud obtendit, agere, vt pronuncietur sibi competere post mortem illius alterius, seque proinde esse verum immediatum in ea re successorem illi.

Ad secundum dicendum est, ibi esse sermonem, quando quis primū condemnatus est soluere certā pecuniæ quantitatē; & posteà, cum esset in mora eā quantitatē soluendi, damnatus erat, si intrà certum alium terminū eam non solueret, vt solueret deinceps certas vsuras. Id a. ius est iam perfectè quæsitū eo ipso, quòd ea sententia iustè est lata. Præterea id quasi in pœnam illi statuitur, quam in futurum incurrat, si non soluat: quod nihil ad rem, de qua agimus, vt scilicet possit quis cōtendere in iudicio, vt pronuncietur; sibi cōpetere ius, vt alteri, adhuc viuenti, succedat in maioratu, post mortem illius. *Ad secundū.*

Ad tertium dicendum est, aduersarium, debitoremve sub conditione, iniuriam iam actu existentem fecisse illi, qui sub illa conditione creditor erat, per quam iniuriam deterius reddidit illud talis creditoris ius in futurum: eaque de causa concedi illi agere, tum aduersus id delictum & iniuriam, tum etiam, vt testibus probetur id debitum sub conditione, & in consequentiam debitor condemnetur illud in futurum soluere, vt tenebatur, si conditio, sub qua id debebatur, eueniat. Atque hunc euentum, & alios similes, continet exceptio supra relata, quam lex 1. *tit. 2. part. 3.* adhibet regulæ, quod agi non possit de iure in futurum, quod adhuc ex euentibus pendet: quarè nihil id pugnat cum re, de qua disputamus. Hac eadem ratione, si maioratus possessor destruat, aut alienet res maioratus, quasi vinculo maioratus non sint subiectæ, vel cancellet, aut rumpat, instrumentum institutionis maioratus, vel aliquid aliud faciat, quod præiudicet iuri successoris in futurum, poterit aduersus id agere successor, tanquam legitimus, post eum possessorē, successor, vt in nullo iuri ipsius in futurum præiudicetur. Quòd si nihil ad ipsum attinere ei objiciatur, poterit contendere, & probare, se esse legitimum successorem. *Ita Molina c. 14. citato num. vlt.* *Ad tertiū.*

Ad quartum, prætermissis alijs solutionibus, dicendum est, probare, si similiter ex maioratus institutione iudicium intentetur, & admittatur, viuente adhuc maioratus possessore, quo contendatur, quis post mortem illius sit legitimus in eo maioratu successor, & pendente iudicio, sequatur mors possessoris, proferaturque sententia in eo iudicio, quis sit legitimus successor, validam esse eam sententiam; quod nullus diffitetur. Non tamen id argumentum probare, admittendum esse tale iudicium interim dum vltimus maioratus possessor viuit, quod tamen erat probandum. *Ad quartū.*

Ad quintum dicendum est, cum is, qui domum habet, quæ ruinam minatur, vnde alijs damnum potest prouenire, teneatur periculum iam præsens euitare, mirū non esse, si cogatur cauere, quòd soluet damnum, si quòd sequetur ex eo, quòd periculum iam præsens non velit euitare, confisus; quòd id damnum non sequetur: loco enim periculi præsentis, quod vitare iam tenetur, cautio illa, etiam præsens, si illud non vitare eligat, ab eo exigitur, vt vicini indemnes seruentur. Neque inde sumitur argumentum, quòd possit quis intentare iudicium, vt declaretur, ipsum habere ius ad id, quod sibi in futurum potest competere. *Ad quintū.*

Ad sextum dicendum est, aliud esse ius ad excipiendum aduersus aliquam actionem, eamque excludendum, si intentetur; aliud verò esse excipere actu, actionemque excipiendo excludere. Illud primum *Ad sextum.*

primum esse potest ante actionem, meritòque poterit quis, tanquam iam præsens, & perfectè compertum velle illud probare, intentando actionem, qua illud probet, dum iam illud habet, si sit periculum, quòd in futurum, dum actio aduersus ipsum intentabitur, non facilè, aut non tam facilè illud probabit. Ad argumentum ergo in forma, concessa maiori, & minori, neganda est consequentia: diuersa enim sunt, ius ad excipiendum, & exceptio ipsa, seu actu excipere: quod esse non potest, nisi intentata priùs actione ab aduersario. Nihil ergo contra nostram sententiam ex eo argumento colligitur.

Ad septimum. Ad septimum, concesso antecedente, concesso item eo, quod circa illud dicitur, eò quod in eo antecedente sit sermo de iure iam pleno; & perfectè acquisito, neganda & consequentia: eò quòd ius illud sit adhuc imperfectum, pendensque, cum minimum, à morte vltimi possessoris ante eum, qui id ius, ad illi proximè succedendum, se habere contendit.

Ad octauū. Quod ad octauum argumentum attinet, quidam arbitrātur, dispositionem l.2. diffamari, solùm habere locum, quando diffamatio est circa id, quod ad statum, qualitatemve personæ diffamatæ, attinet, vt quia, ingenuus, affirmatur libertus, de quo solo casu est sermo in illa lege; aut persona libera, affirmatur mancipium; vel legitimè natus, dicitur illegitimus; aut, qui honesto loco est natus, asseritur labem aliquam circa genus suum habere, & in similibus euentibus. Atque, cum *l. diffamari* in Lusitania multò latiùs intelligeretur; ac practicaretur, sancitum *l.3.tit.1.p.3. legum extrauag.* fuit, vt in posterum in eo regno, neque intelligeretur, neque practicaretur, de diffamatione circa bona externa, & causas ciuiles, sed solùm de diffamatione circa statum, & qualitatem personæ. Meritò tamen communiter intelligitur, etiam de diffamatione circa bona externa; quod non negat lex Lusitaniæ citata, si de lege ipsa in se sit sermo, standoque in solo iure communi, prout etiam in eo regno intelligebatur, & practicabatur, ante eam legem tertiam: sicque intelligendam esse probat copiosè, ac bene, Molina *vbi supra à n.23. & consentit Couar.1.var.res.c.*18. Cæterùm intelligenda est ea lex de diffamatione circa ius perfectè acquisitū, quale habet ingenuus, quia asseritur libertus, de quo in ea lege est sermo; non verò de iure solùm in spe adhuc, & dependenter ex eo, quod, qui illud habet, non moriatur ante vltimum possessorem, & ex alijs euentibus: esto enim alius asserat, se esse legitimum successorem, idque iactet, admitti non debet circa hoc iudicium, nisi mortuo prius vltimo possessore, aut nisi, qui id iactaret, aliquam aliam iniuriam efficeret, qua præiudicium pararet iuri illi ita in spe; vt dictum est. Ad argumentum ergo negandum est antecedens: lex quippe *diffamari*, non loquitur, nisi de diffamatione circa ius iam perfectè quæsitum, quale non est successoris in maioratu, interim dum alius est dominus, & possessor illius legitimus.

Dubium vero est, in euentibus, in quibus ex *l. diffamari*; potest agi aduersus diffamantem modo explicato, an sit necesse agere coram iudice diffamantis, qui in eo iudicio rationem rei subire videtur: an verò agi etiam possit coram iudice diffamati, coram quo diffamans intentare deberet actionem, si prætenderet, verum esse, quod diffamat ac dicit, eaque de re agere vellet: tunc enim diffamatus rationem subiret rei, ac proinde coram iudice ipsius ea causa esset peragenda. Simile dubium est in casu sexti argumenti, si quis agere vellet ex *l. si contendat*, vt pronunciaretur sibi cōpetere exceptionem aduersus actionem, quę contra ipsum posset intentari, an teneretur intentare id iudicium coram iudice sui aduersarij, qui in eo iudicio rei videtur subire rationem; an verò possit illud intentare coram suo proprio iudice, coram quo aduersarius intentare deberet actionem, quam ipse excludere intendit exceptione, ad quam opponendam probare intendit, se iam habere ius. Quamuis autem quidam cōtendant, iudicium ex *l. diffamari*, & ex lege *si contendat*, intentari solum posse coram iudice diffamantis, aut alterius, aduersus quem probari intenderetur competere ius ad excipiendum; eò quod illi in eis iudicijs rationem reorum videantur habere, actorque sequi teneatur forum rei: contraria tamen sententia est communis, *quam Couar. c.18. citato à n. 4. refert*, nempe, intentari etiam posse coram iudice diffamati, aut eius, qui ius ad excipiendum habet. Etenim id non est aliud quam si diffamans arbitratur verum esse, quod diffamat, id intentet coram eo iudice competente; alioquin silentium ei ab eo iudice imponatur: & constituere, se habere verum ius ad excipiendum coram eo iudice, coram quo aduersarius opponere deberet actionem, quam ea exceptione debet excludere. Atque hæc communis sententia mihi placet: quæ quoad iudicium ex lege *diffamari*, statuta est *l.2.tit.1.part.3. legum extrauagantium* in Lusitania.

SVMMARIVM.

1. *Debita Maioratus institutoris ex vniuersa hæreditate, etiamsi legata aliqua sit nil relinquat, tenentur non solùm primus successor, sed etiam sequentes, si primus id non præstitit, soluere, etiamsi necesse ad id sit alienare aliquid de vinculo.*
2. *Idem si maioratus testamento instituatur de omnibus institutoris bonis, aut de vniuerso patrimonio. Quin idem in effectu est, si similiter instituatur contractu.*
3. *Maioratus si ex quota hæreditatis, vt ex medietate; tertia, quarta, aut alia simili hæreditatis parte sit institutus, siue hæredis titulo, siue legatarij, siue etiam contractu, similiter successores in eo maioratu tenentur, non quidem ad omnia debita institutoris, sed ad similem partem proportionalem eorum debitorum.*
4. *Maioratus si ex quota bonorum, aut patrimonij, sit institutus, successores in illo ad nulla institutoris debita tenentur. Si tamen plus in maioratum acceperunt, quàm deducto toto ære alieno ad eam quotam attinebat, id repetunt hæredes, vt inde soluant debita. Idem si ex rebus certis maioratus sit institutus. Semper etiam actio realis, quæ competebat aduersus bona, ex quibus maioratus est institutus, competit ratione earum aduersus successores.*
5. *Maioratus si institutus irreuocabiliter sit ex certis bonis, successores non tenentur ad debita institutoris, post eam institutionem contracta.*
6. *Creditoribus num actio in hoc regno & in Lusitania detur aduersus successores in maioratu instituto ex quota bonorum, aut ex re certa: an verò solùm aduersus hæredes eius institutoris.*

SVCCESSOR IN MAIORATV an ad debita institutoris teneatur.
Disput. 640.

HActenus de natura & creatione maioratus Hispani, deque successione in illo, dictum est, simul explicando aliqua, quæ res ipsæ, de quibus disserebamus, quasi postulare videbantur, cum eisque erant connexa. Nunc quædam alia circa eosdem maioratus erunt explananda, vt affectus, & connexa cum ipsorum natura, intelligantur, sicque exacta de illis cognitio habeatur. Atque primo loco id, quod propositum est. Dicendum verò erit, primò in hac disputatione de debitis institutoris maioratus: & in sequenti de debitis antecessoris possessoris, qui maioratus institutor non fuit. 1

Quod ergo ad rē propositā attinet, quando maioratus institutor illud instituit ex vniuersa hæreditate,

tate, esto aliqua de suis bonis legauerit, notissimū est, successorē in eo maioratu, teneri ad omnia debita institutoris defuncti: est enim hæres vniuersalis, seu in solidum, cōparatione talis institutoris, illiq; iure hæreditario succedit, *vt disp. 617. ostensum est*; ac proinde in illū trāseunt actiones omnes defuncti, tam actiuæ, quæ defuncto cōpetebant, quā passiuæ, quæ aduersus illū poterant intentari, atq; adeò tenetur ad omnia debita, & onera defūcti, & ad legata ex ipsismet defuncti, bonis, *iuxta ea, quæ disp. 155. copiosè explicata sunt, consentitq; cōmunis doctorū sententia, quam Molina lib. 1. de primog. c. 10. à n. 1. refert ac sequitur*. Quo loco obserua, non plura bona censenda esse tunc relinqui vinculata ab institutore eius maioratus, quàm quæ superfuerint, persolutis omnibus legatis, & debitis omnibus defuncti, extractis sumptibus necessarijs, vt impensis funeris, inuentarij, & alijs similibus: quę omnia persoluēda erunt, ex bonis mobilibus: quando verò hæc non fuerint satis, distrahenda sunt bona immobilia, quantū sit satis ad omnia ea persoluēda, etiāsi defunctus pręceperit ea nō alienari: quoniam id præceptum vim solùm habet, quoad alienationem voluntariam: secus verò quoad necessariā, *vt habetur l. pater filium in prin. ff. de leg. 3. l. filiusfamilias §. diui. 2. vers. quod si liberis ff. de leg. 1. l. cum fidei hæredis ff. de fideicommiss. libertatib. l. peto §. prædiū ff. de leg. 2. & l. alienationes ff. familiæ hercisc.*

Non solùm autē primus, qui ita institutori hęreditario iure succedit in maioratu, tenetur ex bonis institutoris soluere debita institutoris, sed etiā quicunq; alius, qui in eo maioratu vlterius successerit, si debita aliqua eiusdem institutoris compareant, aut nondum soluta fuerint à prædecessore, tenetur similiter ea soluere de bonis institutoris, etiamsi opus sit ad id vendere aliqua de vinculo maioratus. Ratio autē est, quoniā sequentes successores in maioratu illo, post primum, rationē habent fideicommissariorum vniuersalium comparatione institutoris, eaque de causa, eo ipso, quod maioratus ad eorum vnumquemq; transit, vna cum illo, transeunt etiā actiones, tam actiuæ institutoris, vt si quę bona, aut iura, compareant ad eum pertinuisse, ea recuperent, & vniant tali maioratui, quam etiam passiuæ, vt soluāt de bonis institutoris, si quę debita illius, aut legata, de nouo cōparuerint, aut antea soluta non fuerint, *vt disp. 186. ex multis iuribus copiosè ostendimus, consentitq; communis doctorum sententia, & in re proposita affirmat Molina c. 10. citato n. 1.*

2 Quæ hactenus dicta sunt, intelligenda similiter sunt, si quis testamento maioratū instituat de vniuersis suis bonis, aut de vniuerso suo patrimonio: licet enim nomine bonorū, extra testamentum, intelligantur bona defuncti, deducto ære alieno *l. subsignatum §. bona l. bonorum 1. l. propriè ff. de verb. sign. & l. mulier bona ff. de iure dot.* ac proinde in eum, ad quem ita bona omnia alicuius pertinent, non transeant de rigore iuris actiones passiuæ illius; quādo tamē omnia bona ex testamento, aut vniuersū patrimonium, vel aliud, quod idē sonet, alicui reliquuntur, id censetur hæredis in solidum institutio, *iuxta ea, quæ disp. 155. §. his ita, à nobis explicata sunt*: præterea cēsetur fideicommissum vniuersale, si hæres vlterius grauetur, id alteri restituere, ac proinde actiuæ & passiuæ actiones defuncti, transeunt in ita institutum, & in substitutum fideicommissarium; non secus ac si hæreditas, quę æs alienum comprehendit, defunctumque repræsentat, esset eidem relicta. *Ita præter ea, quæ disputatione citata dicta sunt, probant, l. nam quod §. vlt. iuncta lege sequēti, & l. cogi, in prin. ff. ad Trebell. & l. 3. in prin. ff. de bonor. poss. & alia iura, quæ glossa ibi verb. plerunque, citat, & affirmant Bart. & communis doctorum sententia, quam Molina c. 10. citato n. 5. refert ac sequitur.* Quando autem quis extra testamentum cōtractu, etiam reuocabili, institueret maioratum de omnibus suis bonis (quod rarò eueniet) tunc, cum nomine, omnium bonorum illius, solùm intelligantur, quæ, deducto ære alieno, ad ipsum spectant, & ex iuribus supra citatis, & communi doctorum sententia, constat; tunc vtiq;, de iuris rigore, nō transirent in possessorem huius maioratus actiones passiuæ defuncti: tametsi, in effectu, aduersus eum vtique transirent. Cùm .n. tunc non daretur hæres, qui personā defuncti repræsentaret, aduersus quē transirent, & qui rursus ab hoc exigeret, si quid de ære alieno non integrè ex hæreditate defuncti extracto, retineret, vltra bona proprie defuncti, vtiq; creditores ipsi agere immediatè aduersus hunc possēt, vt quod insuper haberet, restitueret: aut petere possent, vt hæreditati defuncti illius ab intestato, curator daretur, qui ex ea hæreditate, personam defuncti repræsentante, aduersus quā passiuę actiones defuncti, *iuxta ea quæ disput. 155. dicta sunt*, transissent, solueret æs totum alienum, &, quod superesset, eo integrè soluto, traderet, tanquam bona defuncti, vocato ad maioratū, cautione ab eo vocato prēstita, vt, si amplius debere defunctū postea probaretur, id etiam ex eisdem bonis persolueret. *Atque hoc est, quod Molina n. 5. citato cum alijs, quos refert, vult, ac intendit.* Quo loco obserua, in euentu, de quo disputamus, non prius esse tradendam possessionē actualem bonorum defuncti ei, in quo eo modo institutus esset maioratus omnium bonorum, quā se astringeret ad soluendum totum æs alienum, si quod in futurum comperirietur defunctū debere: atque tunc, vi eius pacti & obligationis, transirent aduersus eum actiones omnes passiuæ defuncti. Obserua item, hodie in hoc regno, etiamsi non ita successor in maioratu se astrinxisset ad debita defuncti inde soluenda, concederetur creditoribus actio immediata aduersus illū, vt inde debita defuncti solueret, iuxta ea quæ subiungimus statim, dum sermo erit de maioratu instituto de parte, aut quota, bonorum defuncti. Denique obserua, non solum, quando alicui testamento relinquuntur omnia bona, nomine, omnium bonorum, comprehenditur, etiam æs alienum, sicut in hæreditate, ac proinde transeunt in eum actiones actiuæ & passiuæ defuncti, vt dictum est: sed etiam, quando princeps deportato restituit omnia sua bona, aut alicui alteri simili, cēsetur reponere illum in statu, quoad sua bona, in quo erat, antequam illa amitteret, ac proinde nomine, omnium bonorum, comprehenduntur iura & actiones, regrediunturque proinde ad illum actiones actiuæ & passiuæ, quæ, si id delictum non commisisset, ei, & aduersus eum, competerent. *Ita habetur l. princeps bona ff. de verb. sign. & affirmant ibi Bart. & communis doctorum sententia.*

Si maioratus sit testamēto institut⁹ ex quota hęreditatis, puta ex dimidia hęreditate, ex duab⁹ tertijs, ex vna tertia, ex quarta, aut ex alia hæreditatis quota, tūc trāseunt actiones actiuæ & passiuæ defuncti in primum successorē in eo maioratu, tanquā in verum hęredem vniuersalem defunctu, non tamen in solidū, sicut neq; hæres est in solidum defuncto, sed pro rata portionis hæreditatis, ex qua institutus est maioratus, *iuxta ea, quæ disp. 155. dicta ostensaq; sunt, atq; in re propro posita affirmat Molina vbi supra n. 6. cum communi doctorum sententia.* Eodemq; modo transibunt pro eadem rata in reliquos successores in eodē maioratu, tanquam in fideicommissarios vniuersales cōparatione primi institutoris, si quæ debita eiusdē institutoris comparauerint, aut nōdum fuerint soluta, *iuxta ea quæ disp. 186. dicta sunt.* Eodem verò modo, si maioratus sit institutus ex quota hęreditatis, non titulo hæredis, sed titulo, & nomine legati (potest .n. legatum relinqui ex quota hæreditatis, vt ex iuribus citandis constat) transeunt similiter actiones actiuæ & passiuæ institutoris, ꝓ rata eiusdē portionis hæreditatis, in primū, & in consequenter vocatos ad eum maioratum, 3

non

non quidē quasi verè sint hæredes,& fideicōmissarij, vniuersales, cū sint legatarius,& fideicōmissarij particulares, neq; in eo euētu vim habeant cætera, quæ ex senatusconsulto Trebellianico circa fideicommissarios vniuersales sancita sunt, *vt aperte vtrunq; constat ex l.mulier.§.vlt.ff.ad Trebell.& asseuerat ibi glossa vlt.* sed quoniam, cum id legatū ex quota hæreditatis, & non ex quota bonorum, relictum fuerit,& in quota hæreditatis actiones actiuæ,& æs alienum, onusq; ad id soluēdum nomine & loco defuncti contineantur, eo ipso, quod id legatum est relictum, siue ex testamento, siue ex codicillo, censetur testator actiones actiuas,& passiuas, pro rata transtulisse, suo nomine ac loco, in legatarium,& in fideicommissarios particulares, ad quos id legatū deriuari statuit, *vt aperte habetur l.si quis seruum §.vlt.ff. de leg.2.& ibi affirmat cōmunis doctorū sententia, consentitque glossa vltima citata, in fine*: & quamuis nullam rationem reddat textus *ille*, quare in talem legatariū transeant actiones actiuæ & passiuæ defuncti pro rata, sanè ea est, quam nos reddidimus, quæ verè fuit ratio fundamentalis eius textus, nempe quoniā, cum nomine, portionis hæreditatis, comprehendatur etiam proportionalis pars tum æris alieni defuncti, onerisq; illud soluendi: tum etiā actionum actiuarum, vtiq; eo ipso, quod legatum quotæ hæreditatis relinquitur, censetur, ex præscripto defuncti, transfundi, vna cum æquali quota bonorum, quota etiam proportionalis actionum actiuarum,& æris alieni onerisq; illud soluendi loco ac nomine defuncti. Atque, quoad hoc præcisè, eiusmodi legatarius habetur tanquam hęres, quod scilicet ad eum perinde, atque ad hæredem, transeunt actiones actiuæ,& passiuæ defuncti: sicque accipienda sunt, quæ cum Anton.Gom.& Molina hac de re diximus *disp.*-04.*in principio.* Hinc dico, quamuis hæres institui non possit, nisi testamento, si tamen maioratus instituatur contractu ex tota hæreditate, aut contractu, vel codicillo, ex quota hæreditatis, tunc, quamuis vocatus ad maioratum, non sit hæres, sed potiùs donatarius, aut legatarius, eius summæ, ex qua ita maioratus instituitur; in eum tamen transibunt actiones actiuæ & passiuæ, defuncti, ex præscripto & institutione defuncti, perinde ac si hæres similiter esset institutus: quod non videtur attendisse Molina *vbi supra nu.* 7. arbitratus actiones actiuas,& passiuas, defuncti transire in alium non posse, nisi in verum hæredem: cuius contrariū persuadent, tum ratio à nobis reddita, tum etiam lex *si quis seruum* §.*vlt.ff. de leg.*2. & consentit *l.mulier* §.*vlt. iuncta glossa vlt. ibi. in fine ff. ad Trebell.*

4 Quando maioratus ex quota bonorū fuit institutus, tunc in vocatum ad eum maioratum, neq; actiones actiuę, neq; passiuæ institutoris transeunt; sed illæ cōpetunt hæredibus, & aduersus hæredes, institutoris pro rata portionis hæreditariæ, in qua vnusquisq; eorum fuit institutus: vocatus vero ad eum maioratum, accipit, deducto toto ære alieno, eam portionē bonorum, ex qua maioratus fuit institutus, de manu hęredum, aut de patrimonio defuncti, quoad id eius portionis, quod nō acceperat ab institutore in vita illius. *Hæc constāt ex l.cum autem ff.de leg.*2.*& ex l.*1. *C.si certum petatur, & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra n.*8.*refert ac sequitur.* Quod si post acceptam eam portionem, detegatur plus æris alieni defuncti, vnde intelligatur, plus accepisse vocatum ad maioratum, quā ad illam quotam bonorum institutoris attineret, tunc creditores agunt aduersus hæredes, & nō aduersus hunc: hæredes verò agunt aduersus hunc conditione indebiti, repetendo, quod plus receperat, plusque ei per errorem fuit solutum quàm ei quotæ bonorum institutoris maioratus esset debitum.

Multo minus, si maioratus institutus fuit ex re, aut ex rebus certis, vt ex fundo, aut domo, vel ex certis prædijs, transeunt actiones actiuæ aut passiuæ, institutoris in successorem in eo maioratu; sed solum transeunt in hæredem, aut hæredes, institutoris: actio enim personalis non sequitur possessorem rei aut rerum, in particulari. *l.*1.*§.hæres præcepto,& l.cogi §.inde sequitur ff.ad Trebell. l.quoties C.de hæredib. inst.& affirmat Molina vbi supra n.*10.*cum communi doctorum sententia.* Obserua tamen, si id contingeret, quoad æstimationem circa legitimas alijs in bonis institutoris debitas, neque facultas interueniret principis, qua eas posset ita minuere; aut pars eius æstimationis necessaria esset ad debita institutoris soluenda, ita vt saltem quarta hæreditatis maneret hæredi, aut hæredibus, eiusdem institutoris, tunc licet adeo modo institutum, non transirent actiones defuncti passiuæ; nihilominus hæredes agere possent condictione indebiti aduersus ita institutum, vt de ea æstimatione redderet, quantum satis esset ad legitimas alijs debitas, & ad illo modo persoluenda debita defuncti.

Quod dictum est, actiones scilicet, quæ competebant creditoribus aduersus institutorem maioratus ex quota bonorum, aut ex prædio, aut prædijs certis, non transire in possessorem eius maioratus, intelligenda sunt, quando actio erat personalis aduersus maioratus institutorem: secus verò quando erat realis, seu hypothecaria: si enim bona, ex quibus constat maioratus, alteri erant hypothecata, aut eorum dominium ad alterum pertinebat, vtiq; agere poterit, vel rei vendicatione, vel pignoratitia, aut hypothecaria, actione aduersus possessorem maioratus, vt ex se est perspicuum, *& constat ex l.*1.*& 2. C.si vnus ex plurib. hæredib. l.*1.*C.de hæreditarijs actionib. l.*3.*§. hæres ff. commodati, ex l.*5.*tit.*2.*part.*5.*& affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra n.*12.*refert ac sequitur.*

Illud autē est obseruandū, in euentibus, in quib' dictū est, successorem in maioratu teneri ad debita institutoris, saltem quia hæredibus institutoris cōpetit actio aduersus possessorē maiorat', vt reddat aliquid, intelligendum esse id, nisi talia debita cōtracta sint post eum maioratum ritè & omnino validè ab eo irreuocabiliter institutum. Tunc enim, sicut reuocare eum non potest in totū, aut ex parte: ita neque obligare eum, aut bona, ex quibus constat, potest; neque vlla debita illius personalia, præiudicium tali maioratui ritè & omnino validè ab eo irreuocabiliter instituto, afferre possunt. *Ita Ant. Gom.l.*40.*Tauri, in calce n.*72.*Peralta l.*3.*§. qui fideicommissam n.*124.*ff.de hæred.inst.& Molina vbi supra n.*11.*qui ait, pluries vidisse id ita fuisse practicatum, ac intellectum.* 5

Ab hactenus dictis tota hac disputatione, non dissentiunt, sed consentiunt cum eis, quæ habentur lib.3. Lusit. ordinat. *tit.*75.*in prin.* tametsi non omnia, quæ à nobis explanata sunt, contineant.

Circa ea, quę de debitis eius, qui maioratū instituit ex quota suorum bonorum, aut ex prædio, vel prædijs certis à nobis explicata sunt, quod scilicet non trāseant aduersus successores in tali maioratu actiones personales, quæ erāt creditorib' aduersus institutorem, sed transeant aduersus hæredes eiusdē institutoris, qui hæredes agere rursus poterunt aduers' successorē in maioratu, vt reddat, quod plus accepit tanquam ad eum maioratū pertinens, quā erat accepturus, modo à nobis explicato: circa hęc, inquā, quæ à nobis ita, stando in iure cōmuni, explicata & comprobata sunt, longā texunt disputationem Molina *vbi supra n.*13.*& 14.*& Gutier.*de pract. qq.lib.*2.*q.*58. num scilicet lege 21. Tauri, *quæ est l.*15.*tit.*6.*lib.*5.*nouæ collect.* eatenus correcta sint, quasi ea lex concedat creditoribus institutoris actiones aduersus successores in eo maioratu, vt pleriq; ex doctoribus Hispanis autumant, eas concedere creditorib' melioràtis, aduersus simili modo melioratum in tertio & quinto bonorū: eadem verò prorsus 6

sus est ratio, de eo modo meliorato, & de successore in maioratu instituto ex quota bonorũ, aut ex rebus certis. Nos verò *disp.* 204. rem hanc examinauimus, & cum Molina (cui Gutierrius consentit) ostendimus, non corrigere ius commune; tametsi tutius dixerimus cum Molina esse, vt, propter opinionum varietatem, creditores meliorantis, aut instituentis maioratum, actionem intentent simul aduersus hæredes meliorantis, aut instituẽtis maioratum, & aduersus melioratum, aut successorẽ in tali maioratu; in quo etiam consentit Gutierrius *vbi supra nu.* 18. *ibidem* Gutier. *n.* 19. addit, quicquid sit in puncto iuris, si tamẽ creditores actionem intẽtent aduersus melioratum, aut aduersus successorem in maioratu, vt id soluat, quod de re ipsa debet de bonis meliorantis, aut instituentis maioratum, quod tandem cogetur soluere, si hæredes meliorantis, aut instituentis, maioratum, id condicãt; vt creditoribus per ipsos soluatur, in praxi sustinẽdam esse eam actionem, & libellum creditorum, cogendumque esse soluere creditoribus, vt circuitus ille vitetur, argumento *l. dominus testamento, iuncta glossa vltima ibi. ff. de condict. indebiti*, qui textus quotidie ad id allegatur, quod, causa vitandi circuitum, datur ei actio, cum quo nullum negotium est gestum, si verè id ad eum pertineat, & *l. cum fundus* §. *seruum tuum imprudens ff. si certum petatur*: & quoniam in hoc regno iudicandum est inspecta facti veritate, *vt habetur l.* 10. *tit.* 17. *lib.* 4. *nouæ collect.* idemque sancitum est in Lusitania *lib.* 3. *ord. tit.* 49. Doctrina verò hæc Gutier. maximè habebit locum in hoc Castellæ regno propter dispensationem l. 21. Tauri citatæ. Eum legito.

SVMMARIVM.

1 *Debita in vtilitatem maioratus, aut pro reipublicæ vtilitate ex Regis facultate contracta, obligatis ad illa bonis maioratus, soluenda sunt à successoribus in maioratu, alienarique ad ea soluenda poterunt ex eadem regia facultate bona aliqua maioratus.*

2 *Debita contracta pro fructibus ex maioratu percipiendis, non tenentur soluere successores. Si tamen concernerent vtilitatem maiorem sequentium in eodem maioratu, contribuere vnusquisque cogi posset pro rata sua vtilitatis.*

3 *Maioratus possessor si sumptus in maioratus vtilitatem efficiat, ad conseruationem tamen illius non necessarios, siue ex regia facultate, siue non; quousque successores ad ea debita teneantur, & quousque non. Nec pro eis bona maioratus obligari possunt.*

4 *Maioratus possessor obligare potest bona maioratus pro debitis factis ad necessariam illorum conseruationem, aut ad longè maius commodum maioratus, ad eaque tenentur successores in maioratu ex bonis eiusdem maioratus.*

5 *Id verum habet, teneanturque successores ad debita creditoribus, etiam vxori comparatione dotis & bonorum paraphernalium, nihil impediente. l. 46. Tauri. Quin si pro necessaria reparatione, aut confectione ædificij maioratus, mutuo sumeretur pecunia, quæ tota in eo consumeretur, tacitè hypothecatum pro eo debito id ædificium eo ipso maneret.*

6 *Debita, quæ antecessor in maioratu non pro necessitate, neque vtilitate maioratus contraxit, soluere non tenetur successor in maioratu de bonis maioratus. Neque aliter ad illa tenetur, quam si hæres illius extiterit, idque pro rata portionis, in qua hæres extiterit.*

7 *Rex quousque debita sui prædecessoris in regno soluere teneatur.*

8 *Maioratus successor in Lusitania quousque quædam antecessoris sui debita soluere teneatur.*

SVCCESSOR IN MAIORATV *an teneatur soluere debita prædecessoris in illo, qui eius maioratus institutor non fuit. Disput.* 641.

QVOD attinet ad debita prędecessoris in maioratu, qui institutor eius non fuit distinguẽdum est. Quoniam, aut ea debita contracta sunt contemplatione maioratus, pro eius cõseruatione ac vtilitate: aut aliter sunt contracta, pro vtilitate, aut libito prædecessoris. 1

Quando contẽplatione maioratus, pro illius cõseruatione ac vtilitate, contracta sunt, tunc, si interuenit regia facultas ad ea debita contrahenda, aut ad bona maioratus pro illis hypothecanda, vtique onus ea soluendi transit ad successores in maioratu: poteruntque aliqua bona maioratus ad id vẽdi, aut aliter alienari, vt satis fiat eis debitis, quando cõmodior alius modus eis satisfaciendi nõ occurrerit. *Ita Molina lib.* 1. *de primog. num* 15. Sic vidimus annis præteritis, cum Rex seruitium à possessoribus maioratuum pro reipublicæ indigentia exigeret; & quidam possessor cuiusdam maioratus, grauatus esset multo ære alieno. facultatem illi regem concessisse, vt annuũ censum redimibilem certæ quãtitatis super bona maioratus venderet, vnde pecuniam ad id seruitium necessariam compararet: cũ autem hic paulo post mortuus esset sine liberis, & germanus frater succederet in maioratu illo, onere illo cẽsus ex regia facultate ea de causa grauato, vtique tam ipse, quã reliqui successores in eo maioratu, tenentur ex reditibus eius maioratus soluere annuum illum censum, quousque liberalitate alicuius ipsorũ redimatur, aut diuendatur pars maioratus, vnde id onus redimatur, atque auferatur.

Quando autem debita sine regia facultate contracta sunt maioratus contemplatione, pro illius cõseruatione ac vtilitate, iterum est distinguendũ. Quoniã, aut ea debita contracta sunt ex causis ad maioratus perpetuam conseruationẽ necessarijs, ita scilicet, quod, nisi fierent illæ expensę, res maioratus perirent, aut valde redderentur deteriores: aut contracta sunt ex causis ad perpetuam maioratus cõseruationẽ & vtilitatem voluntarijs, quia scilicet sine illis res maioratus perseuerarẽt quidẽ sine notabili detrimento, attamen expẽsæ illæ vtiliores in perpetuũ res maioratus reddiderunt: vel denique debita illa contracta sunt ex causis, quę ad fructuũ collectionem attinebant, vel ad impensam, quam maioratus possessor facere tenebatur.

In hoc tertio euentu, successor in maioratu, non tenetur soluere eiusmodi debita, neque antecessor potuit pro illis obligare bona maioratus: quoniam solutio earum expensarum, ad possessorẽ tunc maioratus expectabat ex reditibus maioratus, eò quod ex debito suo, aut pro sua solum vtilitate, eas fecerit: quare hęres illius tenetur ea debita soluere, iuxta vires hæreditatis talis tunc possessoris maioratus: nõ verò successor in maioratu, nisi hęres simul sit talis antecessoris: atque tunc tenebitur, quatenus hęres illius, de alijs eiusdem prędecessoris bonis; nõ verò quatenus successor in maioratu, neque de bonis maioratus, aut de reditibus maioratus, qui à puncto mortis prędecessoris ad ipsum spectant. Hęc ex se sunt nota, eaque affirmant Molina *c.* 10. *citato nu.* 18. 23. §. *si vero, & num.* 24. *& in calce num.* 27. & confirmãtur ex *c. ex præsentium, de pig.* vbi, cum sacerdos quidã defunctus bona quædam mobilia suæ Ecclesiæ in pignus tradidisset pro debito contracto, non ex Ecclesiæ, sed ex sua necessitate, præcipitur, vt hæres illius soluat debitum, & res illæ reddantur Ecclesiæ: quæ pignoris rationẽ, eò quod nõ essent sacerdotis illius, sed Ecclesię, neque pro Ecclesię necessitate fuerint ob-

rint obligatæ, subire non potuerunt, neque Ecclesia, aut successor in illa, ad solutionem talis debiti teneatur, eò quod pro Ecclesiæ illius necessitate, aut vtilitate, non sit contractum. Rectè verò Molina *vbi supra* subiungit, si debita illa essent contracta pro expensis factis in rebus maioratus, ex quibus vtilitas redundaret in successores, quia scilicet propter illas fructus perciperent vberiores, tunc, pro rata vtilitatis, quam suo tempore perciperet, contribueret teneretur ad eas expensas, seu ad ea debita, ita vt, quod contribueret, incrementum vtilitatis, quam perciperet, non excederet, neque contribuere, plus, quam pro rata vtilitatis suæ, ad ratam vtilitatis antecessoris, ac sequentium in maioratu, esto incrementum vtilitatis esset longè maius.

3 In secundo vero euentu, quando scilicet debita essent contracta ex causis ad maioratus perpetuã conseruationem, ac vtilitatem, non quidem necessarijs, sed voluntarijs, dicendum est. Si facultate regia essent contracta, tunc bona ipsa manere ad eiusmodi debita obligata (Regem tamen non debere ea concedere, nisi euidenter constaret, id esse in maiorem multo vtilitatem maioratus, quam sit quantitas eorum debitorum, aut nisi bonum commune reipublicę postularet, vt id ita fieret) ac proinde successores in maioratu manere etiam obligatos, & teneri illa soluere eo modo, de censu illo, in bonis cuiusdam maioratus ex regia facultate constituto, in principio huius disputationis dictũ est. Ita Molina *nu. 27. citato §. si verò*; licet modum solutionis non explicet. Si verò sine tali facultate essent contracta, tunc maioratus bona non manerent pro eiusmodi debitis obligata, neque alienari possent ad illa soluenda, neque proinde ex illis solui possent. Vnusquisque tamen successorum in maioratu pro ratione maioris vtilitatis, quam ob eos sumptus perciperet, cogi posset aliquid proportionale, prudentis arbitrio taxãdum, de reditibus contribuere, modo in calce tertij euentus præcedentis à nobis explicato. Quod si quid soluendum superesset, illud tenerentur soluere hæredes eius possessoris, qui ea debita contraxit, idque de hæreditate illius, modo in eodem tertio euentu etiam á nobis explicato: alioquin creditores id amitterent. Hæc intendere & affirmare videtur Molina *§. si vero citato iuncto §. sequenti, & numer.* 18. licet rem non adeò exactè explicet, & facilè patent ex dictis in tertio euentu præcedente: præter illud, quod bona maioratus non manerent pro eis debitis obligata, neque ad illa soluenda possent alienari, aut ex illis solui possent. Quod tamen probat Molina *§. si verò citato.* quoniam, cum id cedere facilè posset in destructionem maioratus & in maximum grauamen & detrimentum successorum in illo, vtique non est censenda concessa illi facultas, vt, obligando bona maioratus, aut reditus alioquin à successoribus percipiendos ex illo, id efficiat, quod vtile iudicat futurum maioratui, neque omnino est necessarium ad eius maioratus conseruationem: sed ex suis solum bonis condonando id maioratui, & successoribus in illo, potest solum id efficere, si velit, aut certe periculum totum in se suscipiendo, quod ea de causa vinculum maioratus nulla ex parte dissoluetur, neque id continget reditus, alioquin ex eo maioratu à successoribus percipiendos; quod si ea lege illos noluerit facere, ab eis efficiendis se contineat.

4 In primo verò euentu, quãdo scilicet debita cõtracta essent ex causis ad maioratus perpetuã conseruationẽ necessarijs, soluẽda essent de bonis maioratus, pro eis debitis obligati, atque ad eorum solutionẽ tenerẽtur successores in maioratu, essentque eo modo soluenda, quo de censu illo ex regia facultate in quodã maioratu constituto, in principio huius disputationis dictu est. *Ita Molina vbi supra a n. 15. & n. 25. communisque doctorum sententia, quam refert.* Quod autẽ successores in maioratu tenerentur ea soluere de bonis maioratus, probat c. 1. de solut. Vbi pronunciatur, debita à prædecessore in Ecclesiæ necessitate contracta, soluenda esse à successore de bonis talis Ecclesiæ: eadẽque est ratio de debitis à prædecessore in maioratu propter necessitate eiusdem maioratus contractis, quia scilicet, nisi eis sumptibus repararetur, deterior multo redderetur, longeque maius detrimẽtũ illi obueniret, quàm sit quãtitas debitorũ ea de causa cõtractorum: tunc enim negotiũ maioratus gestũ vtiliter, ac proinde maioratus ipse, successoresque in illo, ratione sui, atque de bonis illius, tenerentur ei, & creditoribus ea in parte illius, ad ea debita, actione negotiorũ gestorum. Atque idẽ dicendum esse arbitror, quãdo, licet causę nõ essent necessariæ, essent tamen adeo vtiles, quod ex eis sumptibus, ac debitis, lõge plus valoris, & emolumẽti, accreuerit maioratui, quam sint sumptus illi ac debita: tunc enim maioratus ipse, & successores in illo ratione illius, tenerẽtur illi, & creditoribus illius, ad ea debita actione negotiorum gestorum. Imo vero similia debita *c. 1. de solut.* censentur contracta propter necessitate Ecclesiæ & maioratus, hoc est, propter longe maiori vtilitate, quã si facta non essent: quod enim vtile eo modo est necessarium etiam dicitur, sumpto necessario latè, vt cõprehendit etiam vtile, *vt in proœmio Porphirij, & alijs sæpe notatur.* Neque refert, si quis dicat, maioratus bona neque hypothecari, neque alio modo alienari, posse, ex præcepto institutoris, ex maioratusque ipsa natura, ac proinde nec obligari posse pro eiusmodi debitis, neque diuidi partẽ eorum ad ea debita soluenda. Nam id intelligendũ est, ex causa voluntaria: secus autem ex causa necessaria, qualis hæc est: in prohibitione enim alienationis exclusa censetur alienatio ex causa necessaria, *vt probant iura, quæ in principio disputationis præcedentis ad hoc citauimus, & affirmat communis sententia, quam ad rem propositam Molina vbi supra num. 20. refert ac sequitur.* Neque enim credendum est, maioratus institutorẽ, qui res maioratus idcirco alienari prohibuit, vt perpetuò in familia cõseruarẽtur, id etiã voluisse in euentu, quod si pars nõ alienaretur, aut si omnes nõ exponerentur periculo alienationis partis eorũ, omnes hypothecę pro debito aliquo subiciendo, omnes, aut lõgè maior earũ pars, omnino periret: id quippe hominis esset prorsus insipientis, & qui contrariũ pręciperet, quã eo suo pręcepto intẽderet. Hæc omnia confirmantur ex *l. pater filium, in prin. ff. de leg. 3.* Vbi, cum pater bona, quæ hypothecæ alteri obligata habebat pro certa pecuniæ quantitate, quam illi debebat, in fideicõmissũ filio reliquisset, prohibendo illa alienare, aut hypothecæ subijcere, vt in perpetuum in familia cõseruarentur; filiusque ea hypothecę alteri subiecisset pro æquali pecunię quantitate, quã mutuo accepit, vt solueret illud debitũ patris, pro quo eadẽ bõa pater hypothecę subiecerat; quæsitum fuit, an hæc secunda hypotheca valida esset, vel non, sed esset nulla, vtpote contra pręscriptũ patris. Respõdetur verò, validam esse: quia ex causa necessaria ad soluendum debitum patris, neque aliter ea hypothecę subijciẽdo, quã à patre essent subiecta, sed solũ cõmutando creditorẽ, cui hypothecæ essent subiecta: quo fit, vt longè maiori cum ratione validè pars bonorum maioratus alienetur, aut omnia bona hypothecæ subiiciantur, ad euitandum lõgè maius eorundẽ bonorum damnũ, aut etiam ad cõmodum eorundẽ bonorum lõgè magis augendũ.

Molina *vbi supra n. 25.* quærit, an, iuxta hunc textum, qui ex regia facultate constituisset cẽsum aliquẽ in bonis maioratus, si illum redemisset, posset absque noua facultate, æqualem alteri concedere in eodem

eodem maioratu, commutando tantum creditorem, cui is census debeatur. Ac respondet. Si id fiat concedendo censum secundo, vt ex pecunia redimat primum, id fieri posse: quoniam solùm est cômutare creditorẽ eiusdẽ quantitatis sine vllo maiori onere, atq; primam obligationẽ secũda extinguendo, *vt in casu textus citati factum est*. Postquã autẽ semel extinxisset censum ex sua, aut ex aliena pecunia mutuo accepta, non posset sine noua facultate constituere æqualem censum, nisi is, cui antea debitus erat census, tempore dissolutionis, aut in cõtinenti post dissolutionẽ, cessisset ei actionẽ quam habebat in bona maioratus: quod virtute est concessisse illi eundem censum, aut ius census in eadẽ bona maioratus pro ea pecunia, *vt vtrumque colligitur ex l. Modestinus ff. de solut. ex l. Papinianus ff mand. & ex l. 11. titul. 12. part. 3.* Credo tamen in hoc euentu bona maioratus manere obligata redemptori eius censũs pro pecũia, qua cũ redemit, idq; negotiorũ gestorum actione, nisi ex mera liberalitate, condonando id maioratui & successoribus illius, censum redemisset.

5 Dubium est, vtrum si eiusmodi debita sint contracta ad reparandum aut reficiendum, aut de nouo ædificandum in domibus maioratuum, aut ad alia de quib⁹ est sermo *l. 46. Tauri, quæ est l. 6. tit. 7. lib. 5. nouæ collect.* teneantur similiter ea soluere successores in maioratibus de bonis ipsorum et maioratuum. Ratio autem peculiariter dubitandi de eiusmodi debitis est, quonia eadem l. 46. Tauri sancitur, vt valorẽ eiusmodi melioramentorũ, ac sumptuũ, non teneantur successores in maioratu vxori antecessoris, qui illos fecit, aut filiis, vel hæredib. ac successorib⁹ illius, esto ea de causa minor pars bonorũ superlucratorũ, aut nihil, adueniat vxori illi, & esto filij minorẽ consequantur legitimam, q̃ alioquin essent accepturi. Merito tamen Molina *vbi supra nu. 16. & 18. Gutier. de pract. qq. lib. 2. q. 84.* & Burgos de Paz iunior *de maioratib. q. 7. à nũ. 42.* censent, etiam eiusmodi debita ex causa necessaria esse soluenda, & pro illis obligari posse bona maioratus. Ratio autem est, quoniam lex illa solum loquitur de vxore & filiis possessoris maioratus, qui eas expensas, ac meliorationes, fecit, eò q̃ bona illa essẽt ipsiusmet possessoris maioratus propria, neq; ad legitimas filiorum, aut ad partem vxoris spectarent, nisi ex hypothesi q̃ tempore mortis patris, aut mariti, extarent, neq; essent consumpta: longè vero alia ratio est de creditoribus, qui ad id mutuo dederunt, aut in quorum damnum talis sumptus facti sunt, de quibus ea lex non loquitur, quæ tanquã exorbitans, non est ad eos extendenda. Imo credo, esto debita illa ex causa voluntaria essent contracta, vtili tamen maioratui, si non superessent bona possessoris maioratus, qui ea debita contraxit, vnde soluerentur, posse creditores petere de bonis maioratus incrementum perpetuum in bonis factum, vt scilicet de maioratu tantundem æstimationis detraheretur in parte aliqua illius, aut vt census annuus in eo maioratu constitueretur soluendus creditoribus, vnde id incrementum eis persolueretur. Hæc eadem similiter sunt dicenda comparatione vxoris possessoris maioratus, qui tales sumptus fecit, quando de dote, aut de bonis paraphernalibus vxoris, eos fecisset: quoad hæc enim bona vxor ratione creditoris habet magis priuilegiati, quã sint cæteri; neq; de vxore: quoad hæc ipsi⁹ ꝓpria bona, minimè sibi cũ marito cõmunia, loquitur lex 46. Tauri, sed solũ quoad cõmunia lucra sibi cũ marito. Illud etiã est obseruandũ cũ Molina *vbi supra n. 19. & 23. cum alijs doctoribus citatis*, si pecunia mutuo detur ad reficiendam, aut reparandam domum maioratus, aut ad aliquid in ea ædificandum, vel ad aliud maioratus ædificium, neq; plus ad id sit mutuo datum, quã ad illud sit necessarium, sitq; in eo re ipsa expẽsum, esto ædificiũ non sit pro eo debito expresè hypothecatum, manere tamen, non solum de iure huius regni, sed etiam de iure communi, pro ea pecunia ac debito tacitè eo ipso hypothecatum cum priuilegio prælationis, *vt disp. 438. nos latè ostendimus*, nihil impediente, quod id ædificium sit bonum maioratus: modò tamen ex causa necessaria sit id expensum: non verò ex volũtaria tantum ac vtili: quoniam iam supra dictũ est, ex causa voluntaria non posse res maiorat⁹, expresse, aut tacitè, subijci hypothecæ à successoribus in maioratu contra naturam rerum maioratus, institutorisq; illius præceptum. Hæc quando debita cõtracta sunt maioratus contemplatione, ad illius cõseruationem, ac vtilitatem.

Quando verò debita non sunt ita contracta, sed pro vtilitate, necessitate, aut libito, possessoris maioratus, tunc, si successor in maioratu tali ãtecedẽti possessori hæres illius existat, tenebitur ad debita illius, non de bonis, aut fructibus, maioratus, neq; quaten⁹ successor est in maioratu, sed de bonis prędecessoris hęreditariis, pro rata solum portionis, in qua hæres illi existit; ac iuxta vires eius portionis, si inuentarium conficiat. *Hæc nota sunt ex se, & ex dictis disputatione præcedente, eaq; affirmat, cum Peralta Molina c. 10. citato nu. 28.*

Quando verò successor in maioratu hæres prædecessori non existit, non tenetur ad eiusmodi debita prædecessoris. *Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Molina vbi supra num. 29. Greg. Lopez l. 4. tit. 15. part. 2. verb. Jus deudas, & Ant. Gom. l. 40. Tauri n. 72.* Ratio autem est, quoniam in eo maioratu non succedit iure hæreditario, sed sanguinis, neq; illud accipit a prædecessore, sed ab institutore, ex illiusque præscripto ac ordinatione, *vt disp. 617. & 626. est comprobatum*: quare bona maioratus libera omnia sunt ab omnibus eiusmodi debitis prędecessoris, & successor in illis liber etiam est, eorum ratione.

Neq, refert, si quis obijciat, *l. 4. tit. 15. p. 2.* dici, Regem succedẽtem in regno, teneri soluere debita sui prędecessoris. vnde sequi videtur, successores in reliquis maioratibus, teneri similiter soluere debita suorum in eisdem maioratibus antecessorum. eo quod, etiam in regno, iure sanguinis succedatur, & non iure hæreditario, *vt disputationibus citatis ostensum est*, valeatq; argumentũ a regno ad cæteros maioratus, quando in eis peculariter non est aliud dispositum. Non, inquam, id refert. Primo, quoniã lex illa loqui videtur, quando successor in regno, simul est hæres prædecessori, vt regulariter euenire solet: in quo euentu, de bonis liberis, quæ ad hæreditatẽ à prędecessore relictam spectãt, tenetur ea soluere. Secundo, quoniam debita ãtecessoris in regno, regulariter contracta sunt in bonum regni, ad illius congruam administrationem, atque ad subueniẽdũ necessitatibus regni occurrentib⁹: in quo euẽtu, successor in regno tenetur ea debita soluere: quod non ita euenit in debitis antecessorum in aliis maioratib⁹. Tertio, quoniam, si quæ alia superessẽt debita ãtecessoris in regno, quę ex duobus capitib⁹ explicatis successor in regno non teneretur soluere de rigore iustitiæ, certè teneretur ea soluere ex decentia, & munificietia Regis: quæ plus in Rege splẽdere debent, præsertim ad debita antecessoris soluenda, qui sibi sanguine valde coniũctus esse solet, quam in aliis maioratuũ successoribus: &, post Regem, plus splendere debent in opulentissimorum maioratuum successoribus, quam in alijs, qui nõ in adeo opulentis maioratibus succedũt. Propter tria itaque capita explicata simul sumpta, dictũ est absolutè lalla 4. teneri successorem in regno soluere debita sui prędecessoris: neque semper, & quoad omnia in ea lege comemorata, ad quę absolutè teneri affirmat, intelligit teneri ex iustitia, sed interdũ, & quoad aliqua, ex sola honestate & decentia: commemorat enim etiam teneri facere eleemosynã, & 7

orare pro anima prædecessoris defuncti, & quædã alia, ad quę constat solum teneri ex decentia & honestate morali: atq; id planè significant verba illa in principio legis, *tenudo es por derecho y por bion est an-ca*, hoc est, ex bono & æquo, honestateve morali. Reijcienda est ergo sententia Emmanuelis Acosta *in q. de patruo & nepote part. 3. num. 9.* arbitrantis, successorẽ in regno, idcirco de iustitia teneri vniuersim soluere debita sui prędecessoris, cum tamen alij successores in alijs maioratibus soluere non teneantur debita suorum in eis antecessorum, q; Rex succedat in regno suo antecessori hæreditario iure; reliqui verò iure sanguinis: *cuius contrarium perspicuè nos ostendimus disp. 626.*

Quidam, *quos Molina vbi supra nũ. 32. refert*, arbitrati sunt, successorẽ in maioratu, soluere debere debita prædecessoris, si contracta sint pro necessaria sustentatione personæ prædecessoris, aut si parua sint, aut ad exonerationem animæ antecessoris attineant, vel si contracta sint ad funus antecessoris. Meritò verò Molina contrarium; etiam in his euentibus affirmat. Quoniam bona maioratus, ex præscripto institutoris libera omnino eo ipso manent successori, quòd antecessor è vita discedit: neque est cur successor ad ea debita obstrictus ex bonis maioratus maneat.

Ius Lusit. 8 In Lusitania verò *lib. 4. ord. tit. 35. §. 1. & 2.* sancitũ est, vt, si antecessor in maioratu, instituto siue de bonis regiæ coronæ, siue de bonis patrimonialib⁹, mortuus fuerit, relictis debitis, quæ de aliis bonis liberis ipsius solui non possint, & debita contracta sint ex obsequijs regno, aut Regi factis, aut in sustentandis ac educandis filiis, aut debeantur famulis ob eorum obsequia, vel debeantur ex contractu matrimonij, tunc successor in eo maioratu ex reditibus maioratus teneatur intra quatuor annos soluere solum æstimationem redituum duorum annorum, à puncto mortis prædecessoris, soluendo singulis ex illis quatuor annis dimidium redituum vni⁹cuiusque illorum duorum priorum annorum, quãtum inde satis sit, vt debita integrè soluantur. Quod si reditus eorum duorum annorum satis non sint ad ea debita soluenda, tunc diuidantur inter creditores pro rata quantitatis, quæ cuiq; debetur, &, quod defuerit, maneat insolutum, illudque creditores amittant.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum in rebus maioratus quotuplex.*

2 *Augmentum siue latens, siue patens, alluuione adueniens prædiis, quæ iure pleno sunt maioratus, ad successores in maioratu spectat. Excipe in Lusitania augmentum patens, quod ius regale est.*

3 *Ad maioratum quando solum pertinet proprietas, aut solum pertinet dominium vtile alicuius prædij, quousque incrementum latens, aut patens pertineat, aut non pertineat ad maioratum, transeatque proinde, aut non transeat ad successores.*

4 *Idem de incremento latenti, aut patenti, est dicendum, quando industria ac sumptibus fuit etiam factum, aut quando sumptus, aut pars eorum, solui debeat à successoribus, aut de bonis maioratus.*

5 *Maioratui si accrescat vsusfructus, aut dominium vtile, quæ ad alium attinebant, quia finita sunt & consolidata cum proprietate, sine vllo sumptu antecessoris, omnino pertinent ad successores in maioratu, nihilq; ea de causa soluere tenentur.*

AVGMENTVM FACTVM IN *rebus maioratus, quotuplex. Et num augmentum quasi naturaliter & casu tempore vnius rebus maioratus obueniens, ad successores pertineat.*

Disp. 642

DICENDVM deinde est, num augmentum rebus maioratus obueniẽs, naturam rerum maiorat⁹ sortiatur, an non, ac proinde vtrum ad successores in eo maioratu pertineat, vel non. Potest verò aliquid rebus maioratus accrescere, vel quasi naturaliter & casu, vt sunt ea, quæ alluuione, aut simili modo rebus maioratus accrescunt, *de quibus disp. 57. dictum est*: vel industria possessoris maiorat⁹, sub quo augmento, etiam illud intellige, quod in rebus maioratus, aut circa illas, possessori maioratus donatione, aut alio titulo concessum est, aut etiam præscriptione comparauit. Porrò augmentũ hui⁹ posterioris generis, duplex esse potest. Quoddam consistere potest separatum à rebus maiorat⁹; q; extrinsecum augmentum quidam vocant: & aliud quod omnino cedit rebus ipsis maioratus, nec proinde consistere potest separatum ab illis: quod aliqui intrinsecum rebus maioratus appellant. De primo autem genere augmenti, ex his tribus explicatis, dicemus paucis hac disputatione: de alijs verò duobus dicemus duabus sequentibus disputationibus, vt sermo sit dilucidior, nec disputationes tædium longitudine pariant. 1

Disp. 57. citata dictum, ostensumq; est, incrementum alluuione accrescens esse duplex: quoddam latens, & aliud patens, & quid vnumquodq; eorũ sit. Ibidem ostensum etiam est, vtrunq; augmentũ accrescere prædio, cui aduenit, pertinereque proinde ad eum, cuius id prędium est pleno iure, hoc est, quoad dominium vtile & directum; neq; ea de re esse vllam controuersiam: quare, cũ possessor maioratus dominus esse soleat prædiorũ maioratus, tam quoad directum, quàm quoad vtile dominiũ, consequẽs est, vt ad ipsum vtrunq; augmentũ pertineat: & cum pertineat ratione ipsiusmet prædij, cuius est dominus, tanquam pars & augmentũ ei⁹ prędij, consequens etiam est, vt cum prædio ipso consolidetur, naturamq; illius, tanquam eius pars, ad illud ve spectans, sortiatur, ac proinde vt, sicut prædium ipsum ad vinculum maiorat⁹ attinebat; ita quoq; incrementum illud ad maiorat⁹ vinculũ pertineat, atq; adeò vt spectet similiter ad successores in maioratu. *Ita Molina lib. 1. de primog. c. 26. nu. 17.* In Lusitania autem, quando incrementũ patẽs, ius regale sit, ac proinde ad coronam regiã spectet, & non ad possessores maiorat⁹, neq; ad possessores prædiorum, quæ vinculo maioratus alligata non sunt, *disp. 57. citata* dictum est. 2

Disp. 57. citata, & disp. 462. diximus, incrementũ, tam latens, quàm patens, finito vsufructu, feudo, aut emphyteusi, attinere pleno iure ad ꝓprietariũ, neq; teneri soluere aliquid pro illo vsufructuario, vasallo, aut emphyteutæ. Itemque dum vsusfruct⁹ perseuerat, incrementum patens pertinere pleno iure ad proprietarium: latens verò, spectare, quoad proprietatem, ad proprietarium, & quoad vsufructum, ad vsufructuarium. Dum autem perseuerat emphyteusis, dictum est, tam incrementum latens, quam patens, pertinere ad proprietariũ quoad proprietatẽ: & quoad vsumfructum ad vsufructuariũ. Deniq;, quod ad feudum attinet, dixim⁹, de iure comuni feudorum, vtrunq; incrementum pertinere pleno iure ad proprietarium, & neque quoad vtile dominium ac vsumfructum spectare ad feudatarium, etiam dum feudũ perseuerat. De iure verò huius regni *l. 30. titul. 28 part. 3.* sancitum esse, vt dum feudũ perseuerat, patens incrementũ pleno 3

pleno iure pertineat ad proprietarium: latẽs verò, quoad vtile solum dominium, spectet ad vsufructuarium. Molina verò *nu.* 17. *citato*, veriorem sententiam arbitratur, vt, q. de emphyteusi dictũ est, locum similiter habeat in feudo. Quamuis autẽ ea sententia in se, seclusaq; iuris dispositione, ęqua sit, suppositis tamen feudorum iuribus, & lege Castellæ citata, falsam eam arbitror tam extra hoc Castelię regnum, quàm in hoc regno. Lege, quæ *disputationibus citatis* dicta à nobis sũt. Ex his intelligitur, quãdo possessor maioratus proprietarius est rei, cuius ali⁹ habet vsumfructum, aut dominium vtile emphyteuticum, aut feudale, quousque incrementũ latens, aut patens, eius rei, ad ipsum spectet. Itemq; quando ipse maioratus possessor, est emphytheuta, aut feudatarius, alteri quoad bonum aliquod maioratus, quando ad ipsum spectet.

4 Illud admonuerim, quę dicta sunt de incremento, de quo in hac disputatione nobis est sermo, locum similiter habere, etiamsi, apposita aliqua industria possessoris maioratus, factisque aliquibus sumptibus, in fluuio diuertendo, obstaculaque ei obijciendo, vt recedat, neque paulatim destruat p̃dium maioratus, sed potiùs, ab eo recedendo, augeat, tale incrementum, siue latens, siue patens, inmedioque fluminis relictum, proueniat. Etenim id incrementum, esto ea industria, & sumptibus, adiuuetur, vt fiat ac resultet, ex gentium tamen iure, atque ex iuris ciuilis dispositione, ad ipsamet rei naturam accommodatè, cedit prædio præexistenti, tanquam pars, atque incrementum illius, eandem naturam & qualitatem cum illo habens, vnumque cum illo efficiens: neq; aliud ea industria, & sumptibus fit, quàm vt id, quod antea erat, & cũ eo prædio subtus aquas continuabatur, appareat, aptumque culturæ, & fructibus ferẽdis, reddatur, terra aliqua interdum alluuione ei aucta. Poterit quidem aliquando, qui eam industriam apposuit, eosque sumptus fecit, æstimationem eorum sumptuum petere, aut partis eorum, vt de incremento industria possessoris maioratus in eo facto dicemus: incrementum tamen illud velut pars est pręexistens & latens pręedij maioratus, eandem qualitatem & naturam cum illo eo ipso habens, quod apparet & accrescit, ac proinde computari debet cum incremento, de quo hac disputatione nobis est sermo non verò cum ijs incrementis, de quibus duabus sequentibus disputationibus nobis futurus est sermo.

5 Si cum proprietate rei maioratus, consolidetur vsusfructus, qui ad alium spectabat, aut dominiũ vtile emphyteutæ, aut feudatarij, vel morte eorũ Vel quia alia ratione finitum fuit tempus, pro quo vsusfructus, emphyteusis, aut feudum, fuerant concessa, vel quod emphytuta, aut feudatarius, in commissum inciderint, tunc, quia talis vsusfructus, aut dominium vtile, absque vllo facto, aut industria possessoris maioratus, ex causa pręcedẽte proprietatis vinculo maioratus alligatæ, aduenit, consolidatur, vnumque efficitur cum illa, cõplens integrum dominium eiusdem rei, sortitur planè qualitatem proprietatis, cui ita aduenit, & accrescit, ac proinde manet vinculo maioratus alligatum, pertinetque ad successores in maioratu, non secus atque, quod alluuione rebus maioratus absque vlla industria accrescit, atque adeò nihil, ratione illius, debent successores in maioratu, aut bona ipsa maioratus, antecessori, cuius tempore id cum proprietate consolidatum est. Ita Molina *vbi supra num.* 18. *cum alijs, quos refert*, qui rectè subiungit, idem dicendum esse quoad incrementum valoris, quod temporis progressu habent bona ipsa maioratus in se, fructusque ac reditus maioratus. Consentiunt, quoad vtrunque, quæ *disput.* 433. diximus de vsufructu, qui constante matrimonio consolidatur cum proprietate capitalis viri, aut vxoris, & doctores, quos ad id citauimus.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus rebus quod augmentum adueniens per se potens subsistere dicatur. Illud ad maioratum non pertinet, nisi ritè fuerit ei incorporatum ac factum maioratus, quod non præsumitur, ac proinde non pertinet ad successores in maioratu, sed est bonum liberum.*

2 *Maioratus possessor si aliquid præscribat, vt ad maioratum pertinens, maioratui cedit: secus si illud præscribat non vt ad maioratum pertinens.*

3 *Retrahat si possessor maioratus rem aliquam propter cõmunionem illius cum re maioratus, non pertinet ad maioratum, sed est libera, nisi maioratui ritè incorporetur.*

4 *Res quæ tandem consolidanda est cum bono maioratus, si antea acquirat eam sibi, & non maioratui, possessor illius, siue oneroso, siue lucratiuo titulo, quousque libera, & non maioratus, maneat.*

AVGMENTVM PER SE POtens consistere seu extrinsecum, quod rebus maioratus, possessoris industria, aduenit, an ad maioratum, successoresq; proinde in illo pertineat. *disp.* 643.

EXEMPLA sunt, quæ disp. 463. §. *illud verò*, disputando de melioramẽtis in rebus emphyteuticis factis, adhibuimus. Vt si possessor maioratus titulo oneroso, aut lucratiuo, fundum comparet, fundo maioratus coniunctum, eique valde vtile, & ex vtroque vnum efficiat: eiusmodi enim incrementũ industria possessoris maioratus est comparatũ in sensu in principio disputationis pręcedentis explicato, potestq; per se consistere diuisum à reliquo fundo maioratus, vt antea erat. Item, si habens oppidum sine iurisdictione, aut sine quadã parte illi⁹, vel sine iis reditib⁹, quos *Alcaualas*, vocamus iurisdictionem, aut alcaualas, comparet titulo oneroso emptionis, aut permutationis, vel lucratiuo principis donatione: tale quippe dominiũ iurisdictionis, aut alcaualarum, eius oppidi, potest per se cõsistere subiecto separatũ à reliquo dominio eiusdẽ oppidi, vt antea erat. Simili modo, si habens Marchionatũ, aut Comitatum, vel Ducatum, comparet alia oppida oneroso titulo, vel lucratiuo, tale incrementum consistere potest per se separatum ab alijs oppidis ac bonis eius Marchionatus, Comitatus, aut Ducatus. Variaque alia adhiberi poterunt similia exempla.

Hoc ita explanato, dicendum est. Eiusmodi incrementa non sortiri rationem maioratus, neque proinde pertinere ad successorem in eo maioratu, sed manere bona libera, diuidenda inter hæredes eius, qui illa comparauit, non secus atque alia eiusdem possessoris maioratus bona libera, posseque possessorem maioratus proinde de eis disponere, atque de aliis suis bonis liberis. Excipe, nisi ex facultate principis, aut alias validè ab eo, qui ea cõparauit, vnita atque incorporata essent maioratui; quod non præsumitur, nisi constet: tunc enim euidens est sortiri vinculum ac qualitatem, cæterorũ bonorum maioratus, ac proinde deriuari cum illis ad successores in eo maioratu. Vtrunque affirmat Molina, cum communi sentẽtia, quam refert, *lib.* 1. *de primog. cap.* 26. *a num.* 3. solumque primum probatione indiget. Ex eo verò satis facilè liquet: quoniã eiusmodi bona suam peculiarem ac separatam habent conditionem, indigẽtque separata possessionis ap-

nis apprehensione, ac præsciptione, *vt hæc omnia expressè habentur l. qui fundum §. 1. ff. pro emptore.* Id etiam totum, ꝙ probare intendimus, apertè confirmat ac docet capit. 1. §. *è contrario, de inuest. de re aliena facta,* cuius verba sunt. *Si quid feudo a vasallo additum sit, si quidem tale adiectum sit, quod per se subsistere possit, id est, vt per se censeatur, vt prædium, id non accrescit feudo. Si verò per se nō possit subsistere, vt seruitus* (in feudali prædio acquisita: quæ proinde cohæret tali feudali prædio, tanquam ipsi debita, & non domino, ratione prædij, debetur) *plerisq; placet, feudo accrescere: & sicut partem feudi disponendam* (id est, censendam) *esse.* Eandem doctrinam docent in feudo, & emphyteusi, Iulius Clarus 4. *libr. sententiarum §. feudum q.* 88. Aluarotus, Carolus Molinæus, & alij quos Iulius Clar⁹, & Molina *vbi supra*, referunt. Habet verò hęc doctrina verum, nō solum si, ꝙ aduenit reb⁹ maioratus, sit res per se diuersa, vt nouum prędium, aut nouum oppidum, sed etiamsi sit accessoria rei maiorat⁹ dūmodò, in sensu explicato, possit per se subsistere, vt sūt iurisdictio, aut pars iurisdictionis oppidi maioratus, vel Alcaualę illius, quæ de nouo comparētur, aut simile, vt Iulius Clarus, & Molina *vbi supra*, Gregor. Lopez *l. 2. tit. 15. part. 2. verb. sino el hijo mayor in fine colum. 4.* & cōmunis sententia, quam referūt, rectè affirmant. Neq; refert (subiungit *Ibidem* Molina cū Carolo Molinæo) ꝙ dicitur, adiacentia scilicet & accessoria, sequi naturam principalis, *argumento l. si quando C. de bonis vacantibus, & similium iuriū*: quoniam, inquiunt, intelligenda sunt, quando accessoria expresè adiecta fuerīt cū qualitate principalis rei, aut quādo is, qui ipsa adiacētia rei addidit, de ipsa re disponit, agiturq; de interpretatione eius dispositionis, & non alias. Iuxta hanc doctrinam ait Molina *ibidem*, se vidisse ꝓnunciatum, bōbardas, & alia sulphurea instrumenta, quæ maioratus possessor in castro apposuerat maiorat⁹, bona libera esse, diuidenda inter hæredes possessoris illius maioratus, neq; spectare ad vinculum maioratus: quoniam inuentum non fuit, eum possessorem illa vinculasse maioratui illi.

2 Si possessor maioratus rem pręscribat, tanquam maioratus, tunc res illa maioratui accrescit, & nō pertinet ad hæredes talis possessoris, sed transit ad successores in eo maioratu: est enim id incrementum maioratui, quatenus maiorat⁹ est, titulo pręscriptionis: non secus atque, ꝙ prædiis maioratus alluione accrescit, incrementū est maioratus, quatenus maioratus est. Si verò illam præscribat, non tanquam rem maiorat⁹, tunc manet bonum liberum, & pertinet ad hæredes possessoris maioratus. *Ita communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra nu. 7. refert ac sequitur, & cōsentit Greg. Lopez l. 2. titul. 15. part. 2. verb. sino el hijo maior, in calce columnæ 4. & colum. 5. resque est satis perspicua, dictumque est in calce disp. 69.*

Quæstio. 3 Dubium est, vtrum, si possessor maioratus *iuxta ea, quæ disp. 371. & 372. dicta sunt*, retraxit rē eò quòd communis esset cum re maioratus, aut retraxit ius emphyteuticum, pro eodem pretio, quo emphyteuta illud vendebat, aut vendit, eò ꝙ proprietas ad maioratum attinebat, an res, vel ius emphyteuticum ita retracta, pertineant ad maioratum, transeantque proinde ad successorē in illo, vel non, sed sint bona libera, ad hæredes possessoris maioratus attinentia, si maioratus possessor, dum viueret, illa non incorporauit in maioratu.

Prim. arg. Quod efficiantur bona maioratus, suadere videtur. Inprimis, quòd titulo maioratus comparata, retractaq; sint: neque enim possessor maioratus potuit illa retrahere, nisi titulo bonorum maioratus: quarè illa videtur comparasse maioratui, affecisseque qualitate bonorum maioratus.

Secundum. Deinde verò, quoniam acquisitio illa, prouenit ex causa trahente originē ab ipso maioratus institutore, qui rē in emphyteusim tradidit, eáve communem cū alia acquisiuit, ac proinde ea acquisitio censēda est, ac si esset facta in vita institutoris maioratus: bonorum quippe augmentum post mortem testatoris adueniens, iudicatur, ac si viuo testatore obuenisset, quando pendet ex causa trahēte originem à vita testatoris, *iuxta l. in ratione 1. §. imperator & §. sequenti, & apertiùs l. erui, qui apud hostes ff. ad leg. falcid.* quare cum, si acquisitio illa facta fuisset tempore institutoris maioratus, atque, ab ipso institutore maioratus, bona illa ad maioratum attinuissent, idem prorsus est dicendum, esto acqirātur eo modo à successore in maioratu.

Dicendum tamen est, *cum Molina ca. 26. citato n. 8.* non attinere ad bona maiorat⁹, sed attinere ad bona ipsius maioratus possessoris libera. Etenim, ꝙ ita acquiritur à maiorat⁹ possessore, cōstituere per se potest separatū à bonis maioratus, vt erat antea q̄ ab eodē maioratus possessore compararetur, cōparatumq́ est facto, & pecunia ipsi⁹ possessoris maioratus, & nō de bonis maioratus: quod autem ita acquiritur, non pertinet ad maioratum, sed res libera est, *vt ex verbis relatis ex §. è contrario de inuest. de re aliena facta, liquet.* Quando tamen res esset retracta ex pecunia, q̄ maiorat⁹ institutor reliquisset, vt bona imobilia emerentur, quæ incorporarentur maioratui, aut ea lege res retraheretur, vt incorporetur maioratui, vel postquàm esset retracta, legitimè maioratui incorporaretur, tunc dubium non esset, attinere ad vinculum maioratus. Decisio.

Ad primum verò argumentum in contrariū dicendum est, quamuis ex eo bona illa sint comparata, ꝙ, qui ea retraxit, dominus esset bonorū maioratus, cum quibus illa communionem quandā habebant; non tamen vi solū eorum bonorū ea comparasse, sed beneficio legis retractū concedentis in eo eutu, factoq; suo proprio, & sua propria pecunia, neq; illa maioratui cōparasse, sed sibi, tametsi, quia dominus tunc esset bonorum maioratus, cum quibus eam communionem habebāt: quarè, ius sibi tunc ad retractum cōpetens, fuit quasi fructus & emolumentum ex maioratu perceptum; ꝙ vtique ad ipsum, & non ad maioratum, spectat, ꝓinde atque alij fructus & emolumenta ex eodem maioratu ab ipso percepta. Ad primum arg.

Ad secundum dicendum est necessarium nō esse, causā illam traxisse originem ab institutore maioratus: ante maioratus enim institutorem potuit id trahere originem. Esto autē admittamus, traxisse originē à maioratus institutore, dicendū tamē est, eā non fuisse causam totam retractus & acquisitionis illius, sed solū fuisse partem causæ & conditionē sine qua non esset locus retractui & acquisitioni illi: simul autē cum ea causa, aut cōditione sine qua non, causas retractus & acquisitionis illius, fuisse, tum legē retractum concedentem, tum etiam factū ꝓprium, pecuniamque propriam posidentis maioratum, quibus res illas sibi, & nō maioratui; retraxit, vt dictum, explanatumq́ est: vnde negandum est, acquisitionē illam perinde censendam esse, si facta esset in vita institutoris, & ab ipso institutore, vt id ad maioratum attineret. Ad id verò, ꝙ subiungitur, augmētum scilicet bonorum testatoris, factum post mortē illius, censeri, ac si factum fuisset in vita illius, quando pendens fuit ex causa trahente originem à vita testatoris, dicendum est, id verum esse quando causam illam pręcisè consequitur, aut præcipuè: nō verò, quādo solùm occasio, & minus pręcipua causa, præcesfit in testatoris vita. Si enim quis, postq̄ hæreditate sibi obueniente, acquisiuit proprietatē, aut partē fundi pro indiuiso, quæ libera omnino fuit, sua pecunia retrahat dominium vtile aut aliam partem, quam alius vendat, satis perspicuum est, id non cedere bonis defuncti, sed suis propriis, quamuis, ꝙ obtinuerit proprietatem, aut partē fundi pro indiuiso, ratione cuius Ad secundū.

ne cuius habuit ius retractus, originem duxerit à defuncto eo modo, de quo nunc disputamus.

Illud rectè admonet Molina *vbi supra*, postquam res à maioratus possessore esset ita retracta sua pecunia, non teneri eum, vel hæredes illius, tradere illam, vt vniatur maioratui, etiamsi successor in maioratu offerat pecuniam, quia retracta fuit, vel maiorem rei illi⁹ æstimationem: quoniam postquã ritè ad ipsius dominium libera eo retractu deuenit, non tenetur illam alienare, etiam vt maioratui vniatur. Si tamen id esset emphyteusis, & q; finiretur tempus contractus, vel q; emphyteuta incideret in commissum, consolidaretur cum proprietate, tunc ipso iure vniretur bonis maiorat⁹, ad maioratumq; deinceps pertineret, tanquam bonum illius. De vsufructu, qui in re, aut in rebus aliquib⁹ maioratus, ad aliquem attinebat, dicendum est. Si à possessore maiorat⁹ redimatur, antequam morte illum possidentis finiretur, aut antequam finiretur aliud tempus, pro quo erat concessus, tunc toto tẽpore, q̃ apud illum aliũ erat perseueraturus, pertinere liberum ad possessorem maioratus, aut ad hęredes illius, nisi ab eo, à quo esset redemptus, incorporatus esset maioratui. Ratio est, quoniam redemptus potest per se consistere, quin vniatur proprietati maiorat⁹, vt erat, antequam redimeretur, in persona eius, qui illum tunc possidebat, ac proinde toto eo tempore censetur liberum, minimeq; ad maioratum pertinens, nisi à redemptore vniatur maioratui. Mortuo autem eo, qui illũ ante possidebat, aut finito quouis alio tempore, pro quo illũ possidebat, cũ tunc ipso iure, sine vllo facto possessoris maioratus, aut cuiusuis alteri⁹, esset regrediendus ad proprietatem maioratus, & cum ea cõsolidandus, vt deinceps ad maioratum pertineret, vtique ab eo puncto regreditur ad proprietatem, spectatque ad maioratum, & ad successores in illo. Idem dicendum est, si is, ad quem pertinebat is vsus fructus, antequam finiatur, renunciet illum in fauorem possessoris maioratus: toto enim tempore, quo apud ipsum perseuerare debebat, pertinet liberum ad possessorem maioratus, & ad hæredes illius: secus autem, si illum renunciasset in fauorẽ ipsius maioratus, vt continuò consolidaretur cum proprietate. à puncto enim renunciationis, pertineret ad maioratum, & ad successores in illo tanquam bonum maioratus, vt est notissimum. Hæc Molina *vbi supra nu*. 9.

Idem propter eandem rationem, ex eisdemque fundamẽtis: est dicẽdum, si census annu⁹ erat collocatus in rebus maioratus, qui alicui & successoribus illius, solueretur, aut aliquid aliud erat inde soluendum. Si enim onus illud redimatur à possessore maiorat⁹, aut ei ab illo, cui debebatur, cõdonetur, neq; intelligatur condonari maioratui ipsi, vt maiorat⁹ deinceps liber maneat ab eo onere, aut redimi, vt similiter maiorat⁹ maneat liber, sed cõdonari possessori, aut sibi ab eo redimi, q; prę sumitur accensetur, nisi contrarium constet; tunc is cẽsus, aut onus, debetur ex maioratu à successoribus deinceps in illo, illi, cui fuit cõdonatum, aut à quo fuit redemptũ, ipsiusq; successoribus: potestq; ipse de illo perinde disponere, atq; de alijs suis bonis, & idem possunt successores ipsius in eo censu, aut onere post ipsum. Ita Molina *vbi supra nu*. 10. resq; ex se, & ex iactis fundamentis, est satis perspicua.

SVMMARIVM.

1 *Augmentum in rebus maioratus non potens per se subsistere, maioratui cedit. Et quando æstimatio à successoribus sit soluenda, ac quo modo.*

2 *Maioratus possessor si melioramenta ac sumptus in bonis maioratus efficiat, de quibus lege 46. Tauri est sermo, quid censendum, fusè expenditur, & num æqua ea lex sit.*

VTRVM AVGMENTVM intrinsecum, seu ita industria possessoris accedens rebus maioratus, vt non possit per se consistere, pertineat ad maioratum, ad successoresque in illo.

Disp. 644.

Exempla sunt, si ędificium in solo maiorat⁹ fiat, aut plantetur vinea, oliuetum, pomarium, aut aliud simile, vel si seruitus aliqua prædio maioratus acquiratur, aut similia in rebus maioratus fiant, quæ per se, retinentia eandem rationem, nõ possint consistere.

Atq; in primis dicendum est, hæc omnia eo ipso q; facta sunt, aut aduenere, cedere maioratui, ac, p inde pertinere quoad dominium ad successores in maioratu. Vtrum autem aliquid ratione eorũ, solui debeat possessori maiorat⁹, qui tũc erat, aut hęredibus illi⁹, explicabitur statim. Quòd autem cedant maioratui, dominiumq; eorum vnà cùm rebus ipsis maioratus, pertineat ad successores in eo maioratu, probant c. 1. §. *è contrario*, *vers. si verò de inuest. de re alien. facta cap.* 1. § *si vasallus*, *in titu. hic finitur lex*, & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina *lib.* 1. *de primog. cap.* 26. *num.* 11. refert ac sequitur, & nos latius retulimus, sequutique sum⁹ *disputat.* 426. & 463. *cõclus.* 2. agentes de simili incrẽmẽto, seu melioratione in re emphyteutica facto: eiusmodi quippe incrementa, cum per se consistere non possint retinendo eandem naturam, cedũt rei, cui adhærent atque adueniunt, ac proinde ad dominium eius spectant, cuius est ea res, *vt disp.* 57. *dictum, ostensumque est.*

Quod verò ad id attinet, num soluẽdum aliquid sit ratione eorum possessori maioratus, qui tunc erat, & cuius industria aduenerunt, hæredibusve illius, dicendum est. Si id seruitus sit realis, prædio maioratus acquisita, siue titulo oneroso emptionis aut alio simili, siue lucratiuo, vt donationis, comparata sit, nec donata aut legata sit maioratui, sed possessori illius, neque possessor maioratus eam, siue lucratiuo siue oneroso titulo cõparatam, applicauerit ac donauerit maioratui, deberi tali possessori illius æstimationem illius, quantum æstimabitur tempore, quo ad sequentẽ successorẽ transierit, neq; teneri deducere de ęstimatione illa, si quos veluti fructus, seu emolumẽta, ex illa perceperit. Si verò gratis data ab aliquo tertio maioratui fuit, vt esset ipsiusmet maioratus, aut à possessore maioratus, quocũq; titulo comparata, applicata fuit maioratui, vt esset ipsius maioratus, tunc nihil illi, aut hæredibus illius deberi. *Vtrumque affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supra numer.* 11. 12. 13. & 14 *refert ac sequitur, & satis vtrunque patet ex dictis a nobis disputatione* 462. & 463. *citatis. Atque hoc secundum satis ex se est perspicuum.* Idem etiam dicendũ est, si titulo præscriptionis sit comparata: cũ enim cõparetur, vt debita prædio maioratus, vtique tanquã bonum maioratus, eo præscriptionis titulo comparatur. Primum verò probatum à nobis est, tametsi agendo de emphyteusi, *in calce disputationis* 462. & *disputationis* 463. *conclus.* 2. & *in calce eius disputationis*, vbi diximus, eum, qui dominium, saltem vtile rei habet, in quo melioramentorum, fructus, quos ex ea re percepit: eò quòd titulo dominij, saltem vtilis eius rei, suos illos fecit, interim dum res illa sua perseuerauit. Itemque soluendum huic esse valorem meliorамẽtorum, quãtum ęstimabuntur tempore, quo ad alium transierint, siue id multum sit, siue parum: id quod pręcipuè habet locum in possessore maioratus, qui vtile ac directum dominiũ eorum bonorũ habuit, eisq; melioramentis, tanquam eorum etiam domin⁹, fruit⁹ est toto tempore, quo maioratus apud ipsũ

perseuerauit. Hæc, quæ de solutione æstimationis talis seruitutis possessori maioratus, aut hæredibus illius, facienda, dicta sunt, intelligi debent, stando in iure communi, vimq; habent in Lusitania. Vtrū autem contrarium sit dicendum in hoc Castellæ regno propter legē 46. Tauri, statim explicabitur.

Vnde autem solui debeat hæc æstimatio, vtrum scilicet de bonis proprijs successoris in maioratu vel de bonis ipsius maioratus. Dicendum arbitror, *iuxta ea quæ disput. 641. copiose dicta sunt*, cogēdum non esse successorem in maioratu soluere totam eam æstimationem de suis proprijs bonis, aut de reditibus maioratus, qui ad ipsum spectant. Cùm enim seruitus illa, commoditasque ex illa percipienda, ad successores in maioratu, post ipsum ex pręscripto institutoris futuros, similiter pertineat, ęquitas non patitur, vt ipse sol⁹ de suis bonis, de reditibusve maioratus ad ipsum attinentibus, eam totam æstimationem persoluat. Neque item recta ratio docet, vt ipse similiter, aut hæredes ipsius, à successore in eo maioratu eandem ęstimationem petant & accipiant, atque ita res procedat in infinitum, semper anteriore possessore eam integram petendo, & accipiendo à successore: præsertim cum ita fieret, vt nunquam antecessores quicquam ob illam perceptam soluerent, sed semper integrum onus reijcerent in successores. Iuxta ea ergo, quæ *disput. 641. citata* dicta sunt vel constituendus esset annu⁹ census in re maioratus perexiguus, cuius capitale æquaret, aut fere æquaret, eam æstimationem, vt id loco commoditatis, quam ex ea seruitute percipiunt, singuli quotannis soluerent hæredibus possessoris, cui ea æstimatio debebatur: vel aliquid modicum separandum esset de vinculo maioratus pro ea seruitute, si illa commodior multò esset maioratui, quàm illud modicum, quod separaretur, & alienaretur ad soluendam eam æstimationem: vel, si neutrum successores in maioratu velint, permittere debent, vt dominus prædij, quod eam seruitutem debet alteri prædio maioratus, illam redimat soluendo pretium illius, possessori illi, cui ea æstimatio debetur; aut certè possessor ille, hæredesve illius, faciant de illa, quod voluerint, iuxta caput. 1. §. *vasallus in titul. hic finitur lex*, qui sic habet. *Si vasallus in feudo aliquod ædificium fecerit, vel ipsum sua pecunia meliorauerit, & contigerit postea, vt vasallus sine filio masculo decedat, dominus aut patiatur ædificium auferri, aut soluat pretium meliorationis. Idem dico, si pretio seruitutem fundo acquirat.* Hæc ille.

Quæ de seruitute dicta sunt, quando non condonatur moioratui à tertio aliquo, aut à possessore maioratus, vt sit deinceps maioratus, & pertineat gratis ad successores in maioratu, similiter dicenda sunt, stando in iure communi, atque adeò in Lusitania, de ædificijs, & aliis similibus incrementis, seu melioramentis, factis industria possessoris, quæ non possunt per se consistere, nec condonata maioratui sunt nempe, esse soluenda tali possessori, aut hæredibus illius, quantum æstimabuntur tēpore, quoad sequentē in maioratu transierint, non deducendo inde fructus, quos talis possessor ex eis melioramētis, aut ex maioratu percepit, *iuxta ea quæ paulò ante de seruitute dicta sunt, & copiosiùs sunt comprobata disputatione 463. citata, atque affirmat Molina vbi supra num. 14. cum alijs quos refert.* Soluenda verò esse, non de bonis propriis successoris in maioratu, neque de fructibus maioratus, qui ad eum attinuerint, sed eo modo, quo circa seruitutē explicatum est, idque propter ea, quæ circa seruitutem dicta sunt. Atque in hoc differt successor in maioratu, à fideicommissario, & à proprietario, cum quo cōsolidatur emphyteusis, quando finitur sine culpa emphyteutæ, & ab alijs similibus. Cum enim hil iberè recipiant fideicommissum, aut dominium vtile, minimève alligata, vt ad alios deriuētur, tenentur ipsi de suis bonis soluere melioramēta in fideicommisso, aut in prædio emphyteutico facta ab antecessore possessore, eò quòd in ipsorum cōmodum cedunt, atque agendo simul eorum, & suū negotium, facta sunt, *iuxta ea quæ disputat. 463. dicta sunt & quæ de fideicommisso habentur l. domos ff. de leg 1. concinunt etiam §. certè, instit. de rer. diuis. l. si quis sciens, & l. si in area C. de rei vend. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina c. 26. citato numer. 14. refert ac sequitur.* successor verò in maioratu, quia accipit bona minimè libera, sed subiecta restitutioni vlteri⁹ ad ea vocatis ex præscripto institutoris, non tenetur de suis bonis soluere ea melioramenta, vt circa emphyteusim paulò ante dictum est: sed eo dūtaxat modo sunt soluenda, aut permittenda auferri, quo circa seruitutem est explicatum.

In hoc autem regno lata his de rebus est lex 46. Tauri, quæ est *l. 6. titul. 7. lib. 5. nouæ collection.* & sic habet. *Todas las fortalezas, que de aqui adelante se hizieren en las ciudades, y villas, y lugares, y heredamiētos, de mayorazgo, y todas las cercas de las dichas ciudades, villas y lugares de mayorazgo, assi las que de aqui adelante se hizieren de nueuo como lo que se reparare, o meiorare en ellas, o asi mesmo los edificios, que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo, labrando, o reparando, o reedificando, en ellas, se an ansi de mayorazgo, como lo son, o fueren, las ciudades, y villas, y lugares, y heredamientos, y casas, donde se labraren. Y mandamos, que, en todo ello suceda el que fuere llamado a el mayorazgo, con los, vinculos, y condiciones en el mayorazgo contenidas, sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, o valor de los dichos edificios, a las mugeres del que lo hizo, ni a sus hijos, ni a sus hæ rederos, ni successores. Pero post esto no es nuestra intencion, de dar licencia, ni facultad, para que sin nuestra licencia, o de los Reyes, que de nos vinieren, se puedan hazer, o reparar, las dichas cercas, o fortalezas: mas que sobre esto se guarden las leyes de nuestros reynos, como en ellas se contiene.* 2.

Circa hanc verò legem multa se offerunt dubia. Primum est. An iusta sit, & æqua. Multi enim eam iniustam, atque iniquam, & abrogandam, arbitrātur, quatenus possessori maioratus permittit insumere in eiusmodi rebus partem bonorum superlucratorum vxoris, aut vniuersa bona superlucrata ipsa inuita: & statuit, nihil ei restitui debere à successoribus in maioratu. Si enim partem etiam dotis illius, aut etiam bonorum paraphernalium, insumeret, tunc vtique, cum illa, hæredesque illi⁹, verè sint creditores ad recuperanda ea bona, quæ omnino sunt illis debita, & non, vt bona superlucrara, solum sub conditione, si tempore dissoluti matrimonij supersint minimè consumpta, vtique illa recuperare possunt vxor, hæredesque illius, de incrementis, seu melioramentis, factis in bonis maioratus, nihil ea lege 46. Tauri impediente, *vt disput. 641. dictum est.* neque enim ea lex locum habet comparatione debitorum, quæ à possessore illo maioratus omnino debentur, neque aliunde solui possunt, quàm ex maiori illo valore maioratus ratione eorum melioramentorum, *vt disputatione citata dictum est.* Item iniustam illam, & abrogandā, arbitrantur, quatenus possessori maiorat⁹, permittit, insumere in illis rebus de legitimis alijs filijs in bonis ipsi⁹ debitis, & iubet, successores in eo maioratu, nihil de valore eorū melioramentorū teneri soluere filiis illis. Quòd enim attinet ad ascēdentes, si is maiorat⁹ possessor eos habeat, & careat descēdētibus, cū non adeò sit illis debita portio legitima in bonis ipsi⁹, sicut filiis, nō adeò iniqua censetur ea lex. Et multò minùs quo ad alios hęredes, ac successores illi⁹, qui de num. ascendentiū ac descendntiū nō sūt. Cum enim integrū sit possessori illi maioratus, eos sumptus nō facere, positq, ipse

pro-

pro suo arbitratu eiusmodi hæredes priuare bonis suis nulla sane est ea iniquitas, quòd lege statuatur, vt si illos sumptus fecerit, censeatur omnino condonati maioratui, nec successores in illo teneatur eis hæredibus, quicquam ratione illorũ soluere. Nos rem hanc *disput.* 433. expendimus, & quamuis, *cum Anton. Gom. ad eandem legem, & cum Molina c.* 26. *citato nu.* 14. (*quibus consentiunt Aries Pinel. l.* 1. *C. de bon. mater. p.* 2. *nu.* 71. *Gutier. de pract. qq. lib.* 2. *q.* 81. *Burgos de Paz iunior q.* 6. *de maioratibus, & alij, quos citant*) censuerimus, damnandam non esse eam legem, quatenus statuit, successores in maioratu non teneri soluere, etiam vxori, & liberis possessoris maioratus, eiusmodi expensas; eò quòd de filis, proprijs bonis, aut de reditibus maioratus, non teneantur, vt ostensũ est; & difficilè de vinculo maioratus, aut aliunde, solui possint, aut debeant, dixim⁹ tamen, subueniri debere vxori, & filiis, statuẽdo, vt possessor maiorat⁹, qui filios haberet, nõ plus posset in eiusmodi rebus expendere, quã quintũ suorum bonorum, aut etiã simul tertium, si successor in eo maioratu, esset de numero suorũ descendentium, & vt totũ assumere deberet in suum capitale, & in medietatẽ bonorũ superlucratorũ, quæ ipsum cõtingit, vt vxor indemnis omnino, atque etiã filij, in suis portionib⁹ legitimis, seruarentur. Quod si descendentibus careret, statui deberet, vt non plus in eiusmodi rebus posset insumere, quã suũ capitale, & medietatẽ lucrorũ, quæ ipsum contingit, eosque omnes sumptus in suam partẽ sumeret, seruaretque vxorem indemnẽ quoad suum capitale, & quoad suam medietatẽ lucrorum. Atque ad hæc ego in conscientiæ foro astringerem possessorem maioratus, nihil. 46. Tauri impediente. Illud tamen est obseruandum, si possessor maioratus moderatum aliquid insumeret in rebus maioratus meliorandis, pro quantitate suorũ bonorum ac redituum maiorat⁹, quamuis id minueret bona superlucrata aliqua ex parte, quia nõ essent tot, ac si illud non esset ita insumptum, quãuis item minueret similiter legitimas filiorũ, tunc vtique nõ teneretur id accipere in partem suam, etiã in suam medietatẽ bonorũ superlucratorũ: quoniã id spectat ad sumptus, quos ipsum, pro quanti ate suorum bonorũ, decet, neque limites sumptutũ egrediũtur quos similes sui facere potuerũt, ipseque efficere poterat in hastiludio, aut alia simili re, ad recreationẽ, & splendorem sui status, & conditionis, attinente; ac proinde non egrediuntur limites sumptuũ, qui ad ipsum, tanquã ad dominũ suorum bonorũ, familiæque toti⁹ administratorẽ spectãt: tales autẽ sumptus nõ tenetur fumere in partem suam, etiam quoad medietatem bonorum superlucratorum. Et fortasse l. 46. Tauri, de eiusmodi sumptibus in meliorandis bonis maioratus factis, solũ loquitur: noluitque, vt, quamuis extarent, attinerent, etiam quoad partem eorum, ad vxorẽ, aut ad filios, aut vl successores in maioratu, ratione eorum, tenerentur quicquam eis soluere.

Hinc facilius dissoluetur hoc secundum dubiũ circa eandem legẽ. Quærunt aliqui, num, quamuis successores in maioratu nõ teneantur soluere vxori, aut liberis aliquid de sumptib⁹ à possessore maiorat⁹ factis in eiusmodi melioramẽtis, nihilomin⁹ possessor ipse, qui illos fecit, teneatur, cõparatione vxoris, sumere illos in medietate lucrorũ, quæ ad ipsum spectat; si verò plus aliquid insumpsit, teneatur id accipere in partẽ sui capitalis, relinquẽdo vxori integrũ suum capitale, & insuper suã integrã medietatẽ lucrorum: & similiter cõparatione filiorũ, teneatur id accipere in suum quintũ & tertiũ, ita vt legitimæ alijs filijs, ex legum præscripto omnino debitę, non minuantur. Burgos de Paz iunior *q.* 8. *de maioratibus*, rem hanc quod ad vxorẽ attinet, fusè in vtranque partem disputat, eamque; indecisam, cogitandũque circa illam, relinquit, Gutier. quoque *de pract. qq. libr.* 2. *quæst.* 84. *num.* 3. ait, difficilẽ esse eã quæstionẽ, illamque, disputare in vtranque; partẽ Burgos de Paz indecisamque, relinquere. Iuxta proximè dictã, est dicendũ. Si sumptus nõ sint, qui excedant, quos, pro quantitate bonorũ maioratus, possessoris que illi⁹, posset ipse maioratus possessor, tanquam suorum bonorũ, & familiæ administrator, efficere, eiusmodi possessorem nõ teneri sumere illos, vel in suã medietatem lucrorum, vel in suum tertium & quintum, vt in calce dubij præcedẽtis dictũ est. Si verò excedant, quoad excessum tantũ, teneri illos eo modo assumere, vt mihi, cõsentaneè ad rectam rationem, per Epicheiam, legum interpretem, probabiliter dicẽdum videtur. Successores verò in maioratu, neque de suis bonis, neque de melioramẽtis ipsis, aut bonis maiorat⁹, teneri incremẽtum illud soluere, nisi excedat tertium & quintũ bonorum talis possessoris maiorat⁹, atque; tũc teneri solũ soluere excessum eius tertij & quinti, modo circa seruitutẽ supra explicato, neque; esse implẽda alia legata eiusdem possessoris maiorat⁹, vtpote inualida, eò quòd nullum, tempore mortis, habuerit quintum, de quo posset illa relinquere.

Ex dictis quoque; dissoluetur tertium dubiũ circa eandem legẽ. Quęrunt enim multi, vtrũ lex illa sit solùm intelligenda quãdo sumpt⁹ sunt moderati, attenta qualitate possessoris, redituũ maioratus, quãtitate filiorũ, & attentis cæteris circunstantijs cõcurrentibus; nõ verò quando sunt excessiui, attẽtis eisdem circunstantijs. Et quidem Aries Pinel. *num.* 71. *citato*, Burgos de Paz *q.* 7. *de maioratib. nu.* 27. Gutier. *vbi supra q.* 83. *n.* 3. & alij, quos citant, intelligendã eã censẽt solùm, quãdo sumpt⁹ sunt illo modo moderati: sec⁹ verò quãdo prudẽtis arbitrio sũt excessiui, & ex illis vtilitas magna resultat successorib⁹ in maioratu: nam tunc tenentur successores in maioratu eos sumptus soluere, ne vxor, & filij, maneant in tãto & tam irrationabili detrimento. Dicendũ verò arbitror, si sumpt⁹ modo in duobus præcedentibus dubijs explanato, excessiui sint, teneri maiorat⁹ possessorẽ, qui illos fecit, sumere solum incrementũ in suam medietatẽ lucrorum, aut in suũ capitale, cõparatione vxoris, & cõparatione filiorũ, in suum tertium & quintum: si verò aliquid plus sit insumptum, id solum teneri soluere successores in maioratu, modo circa seruitutem, & alias meliorationes factas explicato.

Quartum dubium est, vtrum, quãuis successores in maioratu non teneãtur soluere eos sumpt⁹, de quibus lege 46. Tauri est sermo, vxori, filijs, aut alijs hęredibus eius possessoris, qui illos fecit, nihilominus vxor, filij, & alij hæredes, possint tollere sibi ea melioramenta, si sine præiudicio maiorat⁹, quoad statum, in quo erat antequam ea melioramenta fierent, auferri possint. Molina *cap.* 26. *citato n.* 16. affirmanter respondet, propter iura quædã, quæ id disponũt, & nos *disputat* 463. citauim⁹, in alijs euentibus, in quibus successor in re, in qua melioramẽta sunt facta, non tenetur ea soluere. Addit tamen, si successor in maioratu velit soluere tali vxori, filijs, aut hæredibus, quantum ea melioramenta valent, extracta ex prędijs maioratus, tunc non posse illos ea extrahere, iuxta iura quæ *in calce disputat.* 463. citauimu⁹, & ea quæ in illis alijs euentibus nos ea de rediximus. Est tamen contrariũ procul dubio affirmãdũ in melioramẽtis factis in maioratibus, de quibus modò disputamus, nempe vxorem, filios, aut alios eius hæredes, qui illa fecit, nõ posse ea extrahere. Etenim lex ipsa 46. Tauri disponit, quòd eo ipso, quòd sũt facta, maneãt vinculo maiorat⁹ alligata, & sint prors⁹ inalienabilia, nullo persoluto pretio ęstimationis eorũ vxori, filijs, aut alijs hæredib⁹ ei⁹, qui illa fecerit: sic enim ea lex habet *Sean assi de mayorazgo, como lo son, o fueren, las ciudades, y villas y lugares, y heredamientos. y casas, donde se labraren.* Y *mandamos, que en todo ello succeda el que fuere llamado al mayorazgo, con*

con los vinculos, y condiciones en el mayorazgo contenidas, sin que sea obligado a dar parte alguna de la estimacion, o valor de los dichos edificios a las mugeres del que los hizo, ni a sus hijos, ni a sus herederos: non est ergo integrum his, ea, semel vinculo maioratus alligata, auferre ex eo, quod æstimatio, aut pars sumptuum, eis non soluatur, vt apertè hæc ipsa lex disponit.

Quintum dubium est, vtrum ea lex intelligenda sit solum in expensis factis in ijs tantum rebus maioratus de quibus loquitur, an vero de expensis & meliorамentis factis in quibuscunque rebus maioratus, vt in ædificandis molendinis in prædio maioratus, in illis reficiendis, & in alijs similibus, ijs, de quibus lex illa non loquitur. Molina *cap. 26. citato numero* 15. arbitratur, vniuersim eam legem esse intelligendam, etiam de meliorамẽtis, quę nõ expressit. Ducitur, quoniam ratió, cur lata est, quia scilicet æquitas nõ patitur, vt successor de suis bonis aut de reditibus maioratus ad se attinentibus, ea soluat, vim habet in omnibus vniuersim melioramentis, factis in rebus maioratus: Lex autẽ extendenda est ad omnia, ad quę se extendit ratio, ꝓpter quam est lata, eaq; omnia censenda est cõprehendere: vnde, quæ in ea lege fuerunt expressa, in quib⁹ vim haberet, solum gratia exempli ait fuisse expressa. Atq; ita subiungit fuisse aliquando iudicatum in supremo senatu, tametsi itum sit in cõtrarias sententias, interdumque in contrariũ fuerit iudicatum. Contrarium arbitror esse dicendum cum Burgos de Paz *quæst.* 7. *citata, numero* 15. & cum Gutier. *quæst.* 82. *citata* & cum alijs, quos citant, qui etiam referunt, ita fuisse sæpe iudicatum. Potissimum ducor, quoniam lex illa dura est, atq; exorbitans, vtpote quę quoad melioramenta actu existẽtia in rebus ipsis maioratus, denegat vxori partem lucrorum ad ipsam attinentem, & filijs incrementum legitimarum: & quoniam perspicuè ea lex id disponit solùm in eis tantum bonis, quæ exprimit; neq; ex serie illius vlla est effigies, quòd illa expresserit solum gratia exempli, & quòd voluerit eã dispositionẽ ad alia etiam extendi: Lex autem dura & exorbitans, etiã ex pari, aut maiori ratione, extendẽda non est ad alia, quæ non exprimit, & de quib⁹ non disponit; atq; in re proposita constat, eam fuisse rationẽ, aut eam solam fuisse rationem, quã Molina refert, vnde moti sunt legislatores ad illa in eis rebus ita statuendum: quarè circa alia melioramẽta, illa in hoc Castellæ regno sunt dicenda, quæ circa seruitutes, & vniuersim circa melioramenta facta in rebus maioratus, supra diximus dicenda esse stando in iure communi.

Sextum dubium est, vtrum lex 46. Tauri, quoad verba illa; *y ansi mesmo los edificios, que de aqui adelante se hizieren en las casas de mayorazgo, labrando, o reparando, o edificando en ellas*; intelligenda sint solum de domib⁹ habitationis maioratus; an verò etiam de alijs, quę pertinent ad maioratum, sed factæ sunt ad habitationem colonorum, aut in molendino ad habitationem eius, qui curam illius habet, aut quæ factę sunt ad eas locandũ alijs. Burgos de Paz. *quæst. 7. citata numer.* 18. ait, circa hãc quęstionem à peritissimis aduocatis itum fuisse in cõtrarias sententias, eamq; indecisam relinquit: fortè ne aduersaretur auo suo, quem refert asseruisse, de omnibus vniuersim domibus, ad maioratũ attinentibus, intelligendã esse eam legem. Atque hãc opinionem amplectitur Gutierri⁹ *vbi supra quæst.* 83. Qui refert, Pelaes existimare solum esse intelligendã de domo habitationis maiorat⁹. Equidem censeo: intelligendam eam legẽ esse, de quibuscunque domibus dicatis ad habitationẽ maioratus, siue in curia, siue in loco, in quo præcipuè residet, siue in oppido, aut oppidis sui maiorat⁹, siue in saltu, aut in loco alio recreationis: non verò de domib⁹ vinculo maioratus alligatis, quæ dicatæ non sunt ipsi⁹ habitationi. Lex enim illa, quæ dura & exorbitans est, strictè sanè est intelligenda, neque alias domus planè sonat, quàm dicatas maioratus habitatiori, quæ simpliciter dicuntur *las casas de mayorazgo*.

Ex eisdem verbis legis 46. Tauri in præcedente dubio relatis constat, si quis domum, etiam ad habitationem possessorum maioratus, de nouo construat in solo maioratus, non habere locum in illis dispositionem eius legis, quoad eam maioratus meliorationem. Etenim verba illa non comprehendunt domum de nouo factam, sed ædificium factum in domo maioratus præexistente, eã augendo, aut reficiendo, vt ex verbis ex ea lege relatis constat. Quin si domus æquatã esset solo, aut exusta omnino, iterumque ædificaretur, in illa non haberet locum lex 46 Tauri: quoniam, vt copiosè & doctè Burgos de Paz. *quæst. 7. citata à numer.* 19. probat, id non est reficere domum præcedentem, neque in ea aliquid ædificare, sed est nouam domum efficere in solo maioratus, in quo alia numero distincta antea erat. Ipsum legito. Placet verò, quod Molina *cap. 26. citato in fine numer.* 12. ait, videlicet, si seruitus domui maioratus ematur, aut alio titulo acquiratur, vt luminũ, vel stillicidij, aut alia similis, in illa habere locum legem 46. Tauri quoniam id quasi quippiam additum, atque auctum domui maioratus reputatur.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus quacunque ratione instituatur, detrahi ex illo non potest trebellianica, aut falcidia.*

2 *Maioratus possessor ita eo perfrui debet, vt culpabiliter læsum, deterioratumve illum non relinquat: alioquin damnum iniustè datum, de bonis suis liberis erit in maioratu reficiendum.*

3 *Maioratus possessor quo vsque arbores cædere possit, ipsique cadant, tam ex sylua arborum non fructiferarum, quam fructiferarum.*

4 *Maioratus possessor syluam, aut nemus, reducere potest ad culturam aut è contrario, aliquid cultum in syluam aut nemus, si id cedat in euidentem vtilitatem maioratus.*

5 *Maioratus possessor quorsque capere, interficere, suaque ea ratione efficere possit bona prædiorum maioratus, venando ac piscando.*

6 *Maioratus possessor sua efficit, non solum pẽsiones ex prædiis emphyteuticis, quæ maioratus sunt quoad proprietatem, sed etiam laudemia.*

7 *Maioratus possessor quantum ius habeat in thesauris, venis metallorum, & similium rerum, quæ in prædiis maioratus reperiuntur.*

8 *Maioratus ex iurisdictione quos fructus percipiat possessor illius.*

VTRVM EX MAIORATV TREbellianica, aut falcidia, detrahi possit. Et quousque maioratus possessor emolumenta ex maioratu percipere possit. Disput. 645.

Disputat. 187. *iuncta disput.* 186 dictum est copiosè de quarta Trebellianica, & *disputat.* 213. de falcid. Cum autem vtrobique ostensum sit, si testator expressè prohibeat eas quartas deduci, vel fideicommissum, aut legatum, alienari, deduci tunc eas nõ posse; & in verbo maioratus Hispani comprehendatur ac significetur, vt bona, quæ vinculo maioratus alligãtur, perpetuò conseruẽtur inalienabilia, atq; ita integra, & vnita transeãt ad omnes, qui ab in-

ab institutore ad eum vocantur; consequens perfectò est, vt, esto maioratus testamẽto instituatur isq;, in quo instituitur, hæres eorum bonorum constituatur, detrahere de illis, aut à parte eorum, ex qua sola instituitur maioratus, non possit trebellianicam, aut falcidiam, sed integra deuenire debeant ad vlteriùs vocatũ, vt benè Molina *lib. 1. de primog. c. 17. nu. 18. & à n. 26.* docet ac probat. Quare superfluam hoc loco reputo longam hac de re disputationem, quam *eo capite* Molina texit.

2 Quod ad secundum, in titulo huius disputationis propositum, attinet, dicẽdum in genere est. Cũ maioratus possessor dominium, tam vtile, quã directum, rerum maioratus habeat, cæterùm inalienabile, obnoxiumq; vt integrum, illęsumq, vlteriꝰ ad eundem maioratum vocatis restituatur, vt sæpe dictum est; consequens sanè est, vt ita possessor maioratus eo perfrui, fructusq; & emolumenta ex illo percipere possit, vt nihilominus ea de causa lęsus ac deterioratus, ad successorem non transeat: & vt ex bonis eiusdem liberis resarciri id detrimentum debeat, & persolui damnum, si quod inde successoribꝰ in eo maioratu obueniret, quia minores fructus, minoraque emolumenta, ea de causa ex illo percipient.

3 Hinc, si in maioratu sit sylua cædua, hoc est, quę inseruit, vt cædatur, lignaq; inde, tanquam fructꝰ, & emolumenta, extrahantur, quia ex stipitibꝰ, ac radicibus, renascuntur, *vt habetur l. sylua ff. de verb. sig.* Adde tu, vel terra sua sponte ea profert, vel ex seminibus, quę ex arboribus syluestribus decidunt, nascũtur, aut etiam cõsuetum est arte & industria, loco excisorum, in ea plantari, vt suo tempore excidantur, & extrahantur. Hinc, inquam, si in maioratu sit talis sylua cædua, potest maioratus possessor cædere ex illa arbores, dummodò non excedat consuetum modum cædẽdi illas ex ea sylua, & potest illas vendere: hæc enim fructus sunt ex eadem sylua *l. diuortio §. si fundus ff. solut. matr. & cõcinit l. 27. in princip. titul. 11. part. 4.* Non verò debet maioratus possessor adeò restringi, vt vsufructuarius, *de quo dispu. 7. dictum est*, quovsq; possit vti rebus, quarum habet vsumfructum: cùm enim possessor maioratꝰ dominus sit rerum maioratus, quoad vtile & directum dominiũ, sanè licitum illi est eis frui, fructusve & emolumẽta ex eis percipere, infra dolũ, dissipationemq; ac detrimentũ manifestũ earum: debet quippe eis vti, & non abuti in detrimentũ successorum in eo maioratu: quare, *vt disput. 619. dictum est*, non tantã cautionem exhibere tenetur, quãtam vsufructuarius, sed solũ tenetur cauere de dolo lataue culpa, quę dolo æquiparatur; imò de consuetudine huius regni, nullam præstat cautionẽ, nisi quando de dissipatione est suspicio, *vt ibid. dictum est. In his consentit Molina libr 1. de primog. c. 22. a n. 1.* Ex sylua autẽ non cædua, excidere non potest arbores fructuosas, nisi id vtilius esset syluæ, oliuetum vetustum renouãdo amputatione ramorũ, relictoq; solo stipite, aut excidendo quasdam arbores, & alias vtiliores & magis fructuosas, earum loco inserendo *l. sed si grandes, & l. æquissimum §. fructuarius ff. de vsufruct. l. diuortio §. si fundum ff. soluto matrimonio & l. 27. titul. 11. parte 4. affirmatq; Molina vbi supra cum plerisque alijs, quos citat.* Quamuis autem arbores grandes fructiferæ, si vento, aut in alio infortunio, sint euulsæ, ad fructuarium non pertineant, neque eis vti possit, nisi pro reparatione domus eius syluæ, cuius habet vsumfructum, vel ad suum vsũ, comburendo ex illis, quæ ad alium vsum non spectant; sed eiusmodi arbores ad proprietariũ spectant; idemq; sit dicendum de arboribꝰ nõ fructiferis, similiter euulsis, quas ipse excidere non posset, *vt habetur l. arboribus ff. de vsufructu*: quãuis item, si similes arbores eradicentur in fũdo dotali, quas maritus, tãquam fructꝰ ex eò fundo nõ poterat excidere, nõ pertineant ad maritũ de iure communi, sed pretium earum cedat in augmentum dotis, *vt habetur l. diuortio §. si fundum vers. sed si vi ff. soluto matrimonio & l. 27. titul. 11. parte 4.* nihilominùs, si similes arbores eradicentur, aut exsiccentur, in prædio maioratꝰ, sanè ad possessorem tunc maioratus pertinent, tãquam ad verum earum dominum, *vt benè Molina vbi supra numer. 9. affirmat.* Tenebitur tamen alias, loco earum, plantare, si id postulet natura rei, atque status eius prædij.

4 Vtrum autem possessor maioratus possit nemꝰ, vel syluam, maioratus extirpare, ac conuertere in pratum, vineam, oliuetum, hortum, noualia, aut in aliud simile, vel rem aliam similem, in aliam cõmutare. Omnes conueniunt, quando ex ea variatione detrimentũ sequeretur maioratui, successoribusq; in illo, nefas id esse, tenerq; eum maioratꝰ possessorem, ad damna inde sequuta. Quãdo verò ex ea variatione nullum sequitur detrimentũ, sed potius emolumentum & cõmoditas maioratus ac successorum in illo. Multi circa rẽ emphyteuticã, aut feudalem, arbitrantur, nefas esse emphyteutæ, aut vasallo, id efficere sine facultate proprietarij; si verò id efficiat, incidere in commissum: *eos retulimus disput. 457 rem hanc disputando circa emphyteusim*, de eorũq, numero est Molina *lib. 1. de primog. c. 22. nu. 7. vt ibi retulimus*: qui similiter ibidem arbitratur, nefas etiam esse, possessorem maioratus id efficere in re maioratus. Nos verò *disputatione citata*, contrarium affirmauimus esse regulariter verũ circa emphyteusim, consuetudineq; in Lusitania esse receptum, *idque propter ea, quæ ibidem à nobis dicta sunt.* Longe vero magis existimauimꝰ, idem esse dicendum circa bona maioratus, quando id conspicitur fieri in vtilitatem euidentem maioratus & successorum, licet fortè aliquis eorum potius optaret, rem illã retinere formam, quam antea habebat. Decernimus, solùm quoniã possessor maioratꝰ, verè est dominꝰ vtilis & directꝰ earum rerũ, dum illas possidet, ad ipsumq; independenter à quocunq; alio pertinet administratio & cõmoditas earum, sed etiam, quoniã ea in re potius est attendenda voluntas institutoris maioratus, quàm successorũ in illo, præsumpta autẽ institutoris voluntas est, vt id fiat in rebꝰ maioratꝰ, ꝙ cedit in euidentem vtilitatẽ earum & successorũ, esto id alicui successorũ displiceat. Adde, si re ipsa ex ea variatione nullum detrimentum sequitur successoribꝰ ad nullam restitutionem eis teneri, esto id esset factũ contra præsumptã voluntatẽ eorum, atq; institutoris: transgressio quippe illa voluntatis eorum, attineret quidẽ ad iniuriã, cui correspõdet pœna, si feratur sentẽtia & ea pœna imponatur; non verò haberet rationem damni illati, quod restitutione esset resarciendum.

5 Quoad animalia, quæ in nemore maioratus cõtinẽtur in lacubus, paludibꝰ, columbarijs, & in similibꝰ maioratꝰ locis, dicendum est. Quamuis mero vsufructuario, nõ plura ex eiusmodi animalibꝰ capere liceat, suaq; efficere, ac diuendere, quã ita vt totidem in eis locis maneant, quot erant quando frui cœpit, *vt habetur l. vsufructuarium venari §. si in viuarijs ff. de vsufructo*, nihilominùs maioratibus similia loca possidentibꝰ, aliquid plus licet modò enim notabiliter non reddant illa deteriora, nimiũ consumendo animalia eorum locorum, venari, & piscari, capereq; poterunt, quæ voluerint. *Ita Molina vbi sup. a nu. 8. cũ alijs, quos citat.* Lege, quæ de eiusmodi animalibus *disp. 41.* dicta sunt.

Quod si maioratus prędia aliqua habeat, quorũ alij sint emphyteutæ, maioratus verò possessor, sit proprietarius, tunc non solum pertinent ad eum possessorem pensiones emphyteuticæ, tanquam fructus proprietatis, vt ex se liquet, sed etiã laudemia, quæ soluuntur ex alienatione rei emphyteuticæ;

ticæ : hæc enim reputantur etiam veluti fructus proprietatis. *Ita Molina vbi supra numero 12. cum aliis, quos citat.*

De thesauris, & venis metallorum, & aliarum similium rerum, repertis in prædijs maioratus, *de quibus Molina lib. 1. de primog. c. 23. disputat*, quo vsque ad maioratus possessorem attineant, dictum à nobis est *disp. 54. & 56.*

Quod attinet ad fructus, seu emolumenta, iurisdictionis, quando maioratus iurisdictionem habet. In primis inter eos fructus computantur pœnæ fiscales, si concessione principis ad eum maioratum spectent, etiamsi contineant res immobiles, *vt benè Molina cum plerisque aliis, aduersùs quosdam alios asseuerat lib. 1. de primog. cap. 25. à numero 20.* Quomodo autem eiusmodi fructus, seu pœnæ, ex delictis commissis tempore antecessoris in maioratu, quando pœna exequutioni est mandata tempore successoris, inter vtrũq; sint diuidẽdi. *disp. 635.* explicatum est.

Deinde inter fructus iurisdictionis computantur, constituere arcium præfectos, iudices, qui loco, & nomine possessoris maioratus, iustitiam administrent, decuriones, tabelliones, & alios ministros publicos. Vt enim *cum Innoc. & plerisque aliis, quos citat*, bene ait Felin. *c. cum olim n. 2. de maiorat. & obed. quos etiam refert ac sequitur Molina c. 25. citato nu. 2*, quando quis habet ius ad aliquid faciendum, vt ad eligendum, præsentandum, conferendum, vel aliud simile, vsus ac exequutio eius iuris, est quasi fructus, qui inde percipitur, & qui per consequẽs percipitur ex dignitate, præbenda, aut munere, cui id ius est annexum. Sic fructus Episcopatus est, conferre beneficia, eligere, aut similia facere. Fructus autem canonicatus est, ferre suffragium in capitulo, & eligere ad aliqua. Eodemque modo fructus maioratus, habentis iurisdictionem, est eligere magistratus, ac ministros publicos, ad eandem iurisdictionem exercendam. Quia tamen de eiusmodi electione, & quando ministri à maioratus possessore constituti exspirent, dicetur commodius tractatu quinto, illuc vsque res hæc differatur.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus possessor ad quæ onera & sumptus teneatur, aut non teneatur, circa res maioratus.*

2 *Maioratus possessor hæredesque illius, ex quanta culpa teneantur, aut non teneantur, ad damna rebus maioratus subsequuta, tenenturque de leui culpa.*

3 *Prælatus, & hæredes illius, tenentur de leui culpa damnorum subsequutorum rebus Episcopatus, aut alterius prælaturæ.*

4 *Fideicommissario tenetur hæres grauatus de culpa leui damnorum fideicommisso subsequutorum, si is hæres grauatus commodum aliquod ex eis bonis reportauit.*

5 *Maioratus possessor, aut prælatus, vel beneficiarius, si tantundem suis sumptibus meliorauerunt res maioratus, aut Ecclesiæ, quantum damnum culpa ipsorum, saltem leui, in eis fuit sequutum, locus est compensationi.*

6 *Ad quæ onera & tributa teneatur possessor maioratus ratione rerum eiusdem maioratus.*

7 *Sumptus litis, cum maioratus ad possessorem pertineat, ipse de suis bonis tenetur facere. Si verò sit circa destruendum, aut minuendum maioratum, & sint modici, idem idem possessor tenetur illos facere. Si sint magni, de bonis maioratus, ita vt in successores redũdent, sunt faciendi. Et ad quos teneatur vsufructuarius*

8 *Maioratus possessor an facere teneatur inuentariũ bonorum maioratus.*

AD QVAE ONERA MAIORAtus possessor teneatur. Et num facere teneatur inuentarium de rebus maioratus. Disput. 646.

Dicendum deinde est, ad quæ onera, sumptusve maioratus possessor teneatur. Quemadmodũ autem disput. 456. de emphyteuta dictum est, teneri eum ad impensas cum re emphyteutica, attinentes ad conseruationem, quoad id fieri possit, eius rei in statu, in quo illã accepit, atq; ad fructuũ collectionẽ, facereq; eas debere de suo, seu de fructibus, quos ex ea percepit: eaq; de causa reficere teneri domũ emphyteuticam, seu quodcunq; aliud emphyteuticũ ędificium; non tamen instaurare illud, si vetustate, aut alio infortunio absq; sua culpa, corruit, aut exustũ est, & multò minùs tenetur illud diruere, & instaurare, si vetustate, aut aliqua alia de causa, absq; sua culpa, ruinam minetur: teneri etiã reficere aggeres, & purgare fossata, alueosve agrorum: itemq; teneri reficere & purgare puteũm, atq; si lege, statuto, aut cõsuetudine loci, vel præcepto, teneatur vnusquisq; munire lapidibus viam pro situ & qualitate domus, quam possidet, aut contribuere ad mundandum locum aliquẽ vico ꝓximum, vel deputatum ad proijciendas sordes eius vici, aut aliud simile, ad ea omnia teneri emphyteutam de suo, & de fructibus rei emphyteuticæ, *vt ibi iuribus, autoritate Bartoli, Baldi, atque aliorum, quos Aluar. Valasc. de iure emphy. q. 26. a numer. 1. refert ac sequitur, comprobatum est*: sic etiam ad easdem expensas tenetur possessor maioratus in bonis, aut ob bona maioratus, ex fructibus & emolumentis, quę inde perceperit. Atq; hoc modo intelligi debẽt, quæ Molina *lib. 1. de primog. cap. 27. numer. 5. & 6. cum aliis, quos citat*, docet. Ad hæc enim ferè omnia, etiã vsufructuarius tenetur, *vt disputatione citata, & disputat. 7. dictum est, & constat ex l. diuortio §. impendia ff. solut. matr. ex l. vsufructu legato in fine, & ex leg. hactenus ff. de vsufructu*, & multò magis tenetur maioratus possessor, qui vtile & directum dominium rerum maioratus habet; atque ratione emolumentorũ, quæ inde percipit, tenetur bono earum rerum prospicere, hosq; omnes sumptus facere: alioquin tam ipse, quam hæredes ipsius, tenentur successori in maioratu ad eos sumptus, & ad damna ex eo ipsi, & bonis maioratus, subsequuta, quòd facti nõ fuerint. Ad alios autem insolitos sumpt⁹, magniq; valoris, *de quibus eadẽ disputat. 456. dictum est*, si possessor maioratus cogatur contribuere, pro ratione prædiorũ maiorat⁹, vt ad aggeres magni valoris conficiendos, quibus vi fluminis obsisteretur, ne eos, & alios agros perderet, arenaq; obrueret, atque ad meat⁹ faciendos, quib⁹ paludes, & loca inaquosa, exsiccarentur, & ad cultum redigerentur, in maiorat⁹, & aliorum prædiorũ vtilitatẽ, tunc non teneretur maioratus possessor eos facere de suis ꝓprijs bonis, neq; de fructib⁹ maioratus: sed cõstitui posset census redimibilis, autoritate principis, totius eius summæ in bonis maiorat⁹, cuius redit⁹ soluerẽt possessores maiorat⁹ de fructibus maiorat⁹, si tantũ, aut plus, accreuerunt fructus & emolumenta quotannis ex bonis maiorat⁹ ob eos sumpt⁹, quãtũ sunt eiusmodi reditus, aut diuidendi, principis autoritate, deberet aliquid de bonis maiorat⁹ vnde illi sumptus integri soluerẽtur, *iuxta ea quæ disput. 641. & 644. dicta sunt.* Idem est dicendum, si opus esset aliqua reficere, quæ absq; possessoris maiorat⁹ culpa, vel vetustate corruerunt, vel minantur ruinam, vel exusta sunt, magnoq; indigent sumptu. Neq; enim hæc tenetur facere possessor maiorat⁹ de suis proprijs bonis, neq; de fructibus, quos ex maioratu percipit: sed potest ea reficere, si commodum

dum id omnino fit, de bonis ipsiusmet maioratus aliqua ad id, principis autoritate, diuidendo, vel censui ea subijciendo quoad totam quantitatem eorum sumptuum, *iuxta ea quæ disputationibus citatis dicta sunt, & consentit Molina vbi supra num. 7.*

2 Quando culpa possessoris maioratus, aliquid de bonis maioratus perijt, aut deterius est redditum, distinguendum est. Quoniam, si dolo, aut lata culpa (quę dolo ęquiparatur) illius perijt, aut deterius est redditum, tunc tenentur id instaurare ac soluere, tam ipse, quã hęredes ipsius, vt omnes consentiunt, argumento *l. mulier §. sed enim ff. ad Trebell.* quæ id disponit de hærede grauato comparatione fideicommissarij, si aliquid de fideicommisso dolo, aut lata culpa, talis hæredis pereat, aut deterius sit redditũ, *& consentit communis doctorum sententia, quam Molina c. 27. cit. n. 1. & 4. refert ac sequitur.* Quando a. aliquid de bonis maioratus perijt, aut deterius est redditum, culpa leui possessoris, Peralta *relatus à Molina n. 4. cit.* asseruit, neq; ipsum neq; hęredes ipsius, teneri illud soluere. Ducitur, quoniam neq; hæres grauatus tenetur soluere fideicommissum, quòd culpa leui ipsius perijt, aut deterius est redditũ, etiamsi quartam detrahat, *iuxta opinionem Alexandri*, eò quòd id sit modicum commodum hæredis, comparatione commodi fideicommissarij, eaque de causa hæres in solum commodum fideicommissarij censeatur institutus hæres, grauatusque fideicommissum restituere: vnde, inquit Peralta, cum possessor maioratus, neq; quartam Trebellianicam de rebus maioratus detrahat, non tenetur de leui culpa, sed solum de dolo & lata culpa, si res maioratus pereat, deteriorve reddita sit. Molina *vbi supra n. 4. & 6.* q; ad hęredem grauatum attinet comparatione fideicommissarij, consentit, solum teneri de dolo & lata culpa, non verò de leui, esto quartam legis beneficio detrahat: secus autem, si aliquid iudicio testatoris detrahat. Quod verò attinet ad possessorem maioratus, censet teneri etiam de leui culpa, non verò de leuissima. Atq; in hoc secundo omnes conueniunt. Quod verò teneatur etiam de leui culpa, probat. Tum quia iudicio institutoris maioratus recipit fructus illius toto tempore vitæ suæ. Tum etiã, quoniam æquè maioratus est institutus in cõmodum primi ad eũ vocati, in quo fuit institutus, & sequentium; quippe vnusquisq; eorum solum recipiat fructus eius maioratus toto tẽpore vitæ suę, & eum restituat integrum sequenti: fideicommissarius verò, quia accipit fideicommissum liberum, longè maius emolumentum reportat, quàm hæres grauatus, esto hęres grauatus quartam detrahat, & ideò hæres institutus & grauatus cẽsetur gratia solius fideicõmissarij. Quod de maioratus possessore

3 affirmat, teneri scil. tã ipsum, quàm hæredes ipsius, etiam de culpa leui maioratui ipsi, & successori in illo, affirmat etiam Molina *vbi supra n. 2. cum alijs, quos citat*, de prælato, si bona aliqua Ecclesiæ culpa ipsius pereant, aut deteriora reddita sint: quandoquidem beneficia ęquè sint instituta in commodum possessoris, & successorum, æqualeque omnes ex beneficio commodum reportent. Vnde, inquit, moribus in hoc Castellæ regno esse receptũ, vt, mortuo prælato, ad petitionẽ successoris, obtineatur in supremo regio cõsilio quoddam ordinarium præceptũ, vt corrector ciuitatis eius Episcopatus, aut ciuitatis vicinioris ac dignioris, efficiat, vt hæredes Episcopi defuncti, & successor, nominent ęstimatores, seu taxatores damnorum, quæ culpa prędecessoris fuerint reperta in bonis Episcopatus, & quòd, si duo illi taxatores discordent, corrector nominet tertiũ, idque, quod duo æstimatores iudicauerint, persoluant hęredes defuncti, ac tradant successori, vt bona Episcopatus reficiantur, integraque perseuerent. Quamuis autem idem consuetum non sit fieri in maioratibus; addit tamen Molina, si coram iudicibus ordinarijs petatur à successore in maioratu, similiter concederetur. Ego verò dicendum 4
arbitror, etiam hæredem grauatum, qui commodum quodcunque ex fideicommisso reportat, siue illud reportet beneficio legis, siue iudicio testatoris, teneri fideicommissario de leui culpa detrimenti talis fideicommissi: quandoquidem eo ipso hæres est institutus in suum, & fideicommissarij, commodum: quãdo a. dispositio est in cõmodum duorum, tenetur vnus alteri de culpa leui; non verò de leuissima, nisi contrarium sit iure dispositum: in rẽ autem proposita tantum abest, vt sit cõtrarium dispositum, vt hoc ipsum sit expresse iure proposita sancitum, *vt apertè constat l. cum res §. culpa, iuncta glossa ibi, & l. si seruus legatus §. cũ quid ff. de leg. 1. l. 7. tit. 11. part. 6. & alijs iuribus, quæ disp. 194. §. cum hactenus, nos citauimus*; in quibus iuribus disponitur, si hæres, aut exequutor, nihil commodi ex testamento reportet, teneri solùm de dolo, & lata culpa, si legatum, aut fideicommissum pereat, non verò de leui: si verò commodum reportet, teneri etiam de leui, non verò de leuissima: neque est necesse, vt locum habeat regula illa, alioquin generalis in contractibus, & in alijs dispositionibus, quòd commodum sit ęquale, aut quòd non reportetur legis beneficio ac dispositione, sed aliunde; neque est textus, vnde id colligatur. Lex verò *similiter §. sed enim ff. ad Trebell.* quæ ait, hæredem grauatum teneri solum fideicommissario de dolo & lata culpa, intelligitur, *iuxta glossam ibi, & communem doctorum sententiam, quam sequitur Greg. Lopez. l. 7. citata verb. por su culpa, & quam Molina n. 4. citato refert*, quando is hæres nullum commodum ex tali fideicommisso reportat.

Dubium autem est, verũ, si culpa possessoris maioratus, saltem leui, aliquid in bonis maioratus deterioratum sit, & nihilominus lõgè maiores meliorationes fecit in rebus alijs maioratus, detur compensatio, ita vt propter maiores meliorationes, nõ teneatur ad minora detrimenta. Idem dubium est de prælato, cuius culpa aliquod detrimentum subsequutũ est in bonis Ecclesiæ, qui tamen longè maiores meliorationes fecit in alijs bonis eiusdem Ecclesiæ, Greg. Lopez *in fine glossa citatæ*, remittit ad ea, quæ notantur l. *si negotia ff. de negot. gest.* Molina verò asseuerat, iuxta quandam regulam Bart. in eadem lege *si negotia*, locum non habere compensationem, sed teneri nihilominus hæredes ad damna subsequuta: refertque, se ita vidisse iudicatum in causa cuiusdam prælati, cuius culpa aliqua bona Ecclesiæ deteriora reddita sunt, & licet multa millia ducatorum de suo insumpsisset ædificando & meliorando atque augendo bona Ecclesiæ, hæredes coacti sunt reficere minora damna, culpa talis prælati, in alijs eiusdem Ecclesiæ bonis subsequuta. Longè verò, inquit, maiori cum ratione idem dicendum est de possessore maioratus, qui, *iuxta l. 46. Tauri*, repetere nõ potest melioramenta in bonis maioratus facta. Idem præterea confirmat Molina ex l. *si quis negotia ff. de neg. gest.* vbi habetur, si negotiorum gestor soluit indebitum, & etiam recuperauit indebitum ei, cuius negotium gessit, locum nõ esse compensationi.

Contrariũ tamen existimo rationi consentaneũ, atq; omnino verum. Atq; in primis ex l. illa, *si negotia in fine*, potiùs colligitur, locum habere cõpensationem, quàm non habere, vt legem illam intuenti erit satis perspicuum. Deinde verò longè diuersa ratio est, de eo, qui egit duo negotia alicuius; vnum vtiliter, & alterum sua culpa inutiliter; & de eo, cuius culpa aliquod damnum subsequutũ est in bonis maioratus, aut Ecclesię, quę possidebat, aut administrabat, & simul suis proprijs sumptibus & expensis auxit ac meliorauit longè plus easdem res. Etenim qui vtiliter gessit vnum eorum negotiorũ, rem fecit eius, cuius negotium ita gessit, in cõmodum, atq; etiam in damnum, illius, ita vt, si vtiliter, prudentis arbitrio, negotiũ illud esset aggressus, & damnũ aliquod esset sequutũ absq; ipsius culpa id 5 *Decisio.*

damnum totum pertinuisset ad eum, cuius negotium gesꝭsisset, & insuper ei, qui negotium ita gesꝭsit, competeret actio negotiorum gestorum aduersus illum alterum ad sumptus & ad valorem industriæ: qua de causa, quando succedit commodum, pertinet totum ad eum, cuius negotium est gestum; neque debet, aut potest, compensare cum eo damnum aliud, quod sua culpa in negotio alio, aut in re alia, quam gesserit, obuenit, sed tenetur integrũ illud soluere. Qui verò suis sumptibus auget & meliorat res maioratus, aut Ecclesiæ, eis sumptibus & meliorationibus suis proprijs, collatis bonis Ecclesiæ, aut maioratus, verè compensat ac soluit, si quod damnum longè minus sua culpa alioquin eisdem rebus obuenit; quare ęquitas non patitur, vt ipse, aut hæredes ipsius, cogantur iterum id damnũ compensare. Neque lex 46. *Tauri*, quæ non vniuersim de quibuscunque melioramentis loquitur, *vt præcedentib. disputationib. est ostensum*, negare intendit eiusmodi compensationem, etiam in melioramentis, de quibus ea lege est sermo: cum ratio illius legis nõ militet in eiusmodi æquissima compensatione, neque id cedat in vllum grauamen successorum in maioratu. Lex verò, *si quis negotia, quam Molina citat*, nullã profectò vim habet. Cùm enim id, quod negotium gestum est, restituẽdum sit ei, qui illud soluit, ac proinde nullum inde emolumentũ eueniat ei, cuius negotium gerere intendit, nulla sanè ęquitas patitur, vt cũ eo valore cõpẽset, quòd sua culpa indebitè soluit de bonis eius, cuius negotiũ agebat.

6 Maioratus possessor non solùm tenetur ad onera & grauamina ab institutore maioratus successoribus in eo imposita, sed etiam ad tributa & onera omnia, quæ imponuntur, aut debentur, ratione rerum maioratus, siue realia sint rebus ipsis maioratus imposita, siue personalia ratione rerum maioratus, & siue antea fuerint imposita, siue de nouo imponentur. Nisi fortè aliquid insolitum & extraordinarium imponeretur, concernens perpetuam rerum maioratus vtilitatem, vt *supra, & disp.* 456. dictum est de contributione ad aggeres, & meatus, magni sumptus, pro vtilitate diuersorum agrorũ. Nam tunc de bonis maioratus esset id soluendum, vel censum annuum autoritate principis collocando in rebus maioratus, vel diuendendo aliquid de bonis maioratus eadem principis autoritate, *vt supra dictum est*. Quòd maiorat⁹ possessor ad ea omnia onera & tributa teneatur de fructibus maioratus, satis constat ex dictis *disp.* 456. vbi idem ostensum est de emphyteuta & feudatario, ratione dominij vtilis, & de vsufructuario *ibi, & disp.* 7. ratione solius vsusfructus, idque de vsufructuario habetur *l. hactenus §. modica l. si pendentes §. si aliquid cloacarij & l. vsufructu relicto ff. de vsufruct. l. quaro ff. de vsufruct. legat. & l. neque stipendium ff. de impens. rer. dotal.* vbi habetur, maritum, de iure communi vsufructuarium bonorum dotalium vxoris, teneri soluere tributa omnia prædiorum dotalium, neque posse repetere posteà, quod ita soluerit. Reddit verò rationem textus, *quia onus fructuum hæc omnia impendia sunt*, eumque proinde comitantur, qui fructus prædij, vnde, aut cuius occasione soluuntur, percipit. Cùm ergo possessor maioratus dominus sit rerum maioratus, tam quoad vtile, quàm directum dominium, fructusque earum percipiat, longè maiori cum ratione ad ea omnia onera & tributa tenebitur ratione dominij & eorundem fructuum. Imò verò, si quæ onera, aut tributa realia, soluta non sint ex eisdem bonis à prædecessore, tenetur ipse ea soluere ratione rerum maioratus, quæ in ipsum transierunt, & quæ eo onere reali affectæ sunt: si verò ipse ea soluerit, actio ei competit aduersus hæredes prædecessoris, qui illa soluere tenebatur, vt ea ipsi soluant, vt *disput.* 456. *citata* circa emphyteutam ostensum est. Præter autores ibi citatos, quoad possessorem maioratus, hæc affirmant Aries Pinel. *l.* 1. *C. de bon. mater. part.* 2. *n.* 27. Molina *c.* 27. *citato n.* 8. & communis sententia, quam citant.

Si lis aduersus possessorem maioratus intentetur, quoad maioratum ipsum, aut quoad aliquid ad maioratum spectans, distinguit bene Molina *c.* 27. *citato n.* 11. cum Aries Pinel. *l.* 1. *C. de bon. mater. part.* 2. *n.* 68. & 69. Quòd aut lis intentatur quoad commodũ ipsius maioratus possessoris duntaxat, quia contendit alius ad se potiùs pertinere, vel quo ad aliquam partem fructuum, quam aliquis contendat ad se attinere, nihil de iure ipso maioratus in se litigando, neque contendendo illum minuere: aut lis intentatur aduersus ipsum maioratum in se, intendendo illum minuere, aut abolere. In primo euentu, cum non agatur de detrimento, aut commodo, ipsius maioratus in se, sed de cõmodo solo, aut detrimẽto possessoris, sumptus omnes litis pertinent ad ipsum maioratus possessorem, etiamsi magni sint: quoniam iniustum esset propter solum commodum, aut incommodum, possessoris maioratus, sine vllo detrimento ipsius maioratus in se, grauare, aut minuere, bona maioratus, sumptus talis litis soluendo de bonis ipsis, seu proprietate maioratus, *vt cum alijs, quos citant, probè notant duo autores citati*. Atque idem rectè affirmat Pinellus, & consentit Molina, de vsufructuario, vt scilicet, si lis similis aduersus eum intẽtetur, quæ nihil attineat ad proprietatem, ipsum solũ teneri soluere sumptus eius litis; non verò proprietarium. Quod limitarem, nisi proprietarius teneretur vsufructuario de euictione: tunc enim, quæ de euictione circa rem venditam, & de lite aduersus emptorem, aut possessorem, intentata, *disput.* 380. dicta sunt, similiter haberent locum in eo vsufructu, & lite, quæ circa eum vsumfructum, vsufructuario intentaretur. Adhuc verò persisto in discrimine inter vsufructuarios alios, & patremfamilias vsufructuarium in bonis aduentitijs filijfamilias, à nobis *disp.* 7. & 8. *cum Anton. Gom. & alijs* tradito, quod scilicet alij non teneantur ad sumptus litium proprietatem concernentium: pater verò teneatur de fructibus ad sumptus litis circa proprietatem bonorũ filijfamilias, quicquid Pinellus, & Molina *vbi supra* renuant. Cum moderatione tamen, quam Alexander, relatus à Pinello *n.* 68. *citato*, adhibet, nempe, quòd si sumptus litis excedant fructus bonorum filijfamilias, tunc incrementum insumatur ac soluatur de proprietate ipsa bonorum filijfamilias. In posteriori verò euẽtu, quando scilicet lis intentatur aduersus maioratum in se, intendendo illum minuere, aut abolere, tunc, si expensæ sint modicæ, quod iudicandum est prudentis arbitrio, attenta quantitate redituum maioratus, tenetur eas soluere maioratus possessor de fructibus maioratus: quoniam etiam merus vsufructuarius tenetur ad modicos sumptus circa bona quibus fruitur: si verò impensæ litis sint magnæ, soluendæ sunt de proprietate ipsa maioratus, in cuius bonum, ac conseruationem perpetuam fiunt, vel principis autoritate collocando censum redimibilem in bonis ipsis maioratus, vnde tales impensæ fiant, quem successores in illo quotannis de reditib⁹ soluant donec liberalitate alicuius eorum redimatur, vel aliquid de bonis maioratus ad eos sumptus, eadem principis autoritate, diuidendo. 7

Vtrum autem possessor maioratus teneatur conficere inuentarium de rebus maioratus, *disput.* 219. explanatum est.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus possessor alienare non potest bona maioratus. Et quibus in locis explanata sint multa, quæ ad alienationem, & ad vsumfructũ boni maioratus pertinent.*
2. *Sententia lata in possessorem maioratus, quousque noceat aliis successoribus, exceptionemque rei iudicatæ quoad alios successores pariat.*

3. Hi-

3 *Hidalguia alicuius si in litem vocetur, sententiaque aduersus illam feratur, quibus noceat, pariatque aduersus illos exceptionem rei iudicatæ. Et quibus consanguineis non noceat.*

4 *Acta iudicio circa maioratus possessorem, valeant similiter quousque aduersus successores.*

5 *maioratus possessor si colludat, aut nimis negligenter acculpabiliter perdat causam, sententia circa maioratum aduersus ipsum lata, quousque aliis non noceat*

6 *Sequens in maioratu successor si cum quodam tertio, & non cum maioratus possessore, de successione contendat, sententia aduersus eum lata, aliis non nocet.*

MAIORATVS QVOBVS QVE AB institutore dissolui posit. Et num bona illius à possessore maioratus propria autoritate alienari valeant, saltem per compromissum, aut transactionem. Et num sententia lata aduersus possessorem, præiudicet vlterrs ad eum maioratum vocatis. disput. 647.

SVPEREST dicamus de dissolutione maioratus, vel omnino, vel ex parte, deque illius amissione. Et quidem quousq; maioratus, semel institutus, reuocari, aut dissolui posit, ab institutore ipso, & per consequens alienari ea ratione posint, aut non posint, bona semel vinculo maiorat⁹ alligata *à disput.* 583. copiosè est explanatum.

1 A *disput.* 464 explanatum est, quæ nomine alienationis intelligantur. *Et à disput.* 456. *præsertim disput.* 470. dictum est, quemadmodum successor in maioratu alienare propria autoritate non posit bona vinculo maioratus alligata, neque concedere alteri, etiam in tempus vitę suæ, vsumfructum eorum bonorum, & quando vsusfructus bonorum maioratus filij familias patri competat, & quando non competat. *disputat.* 433. dictum est, si vxor in dotem dedit marito maioratum ad ipsam attinentẽ fructus dotis de iure communi ad maritum pertinere. Et *disput.* 431. dictum fuerat, quo pacto maioratus mariti, aut vxoris, in hoc Castellæ regno, & in Lusitania, æstimentur ad quantitatem arrharũ, quam vir in vtroq; regno promittere vxori poterat. Item *disput.* 491. ostensum est, successorem in maioratu stare non teneri locationibus de rebus maioratus factis per suum antecessorem.

A disput. 556. egimus de transactione & compromisso. Et *disput.* 557. ostendimus, transactionem & compromissum, facta à possessore maioratus circa res maioratus, esse nulla, & in quibus euentibus valida sint.

Solum ergo superest dicamus hoc loco de vltimo, quod in titulo huius disputationis est propositum. Vtrum scilicet sententia aduersus possessorem maioratus circa res maioratus lata, præiudicet cæteris, qui ad eum maioratum post illum vocantur, an non, sed intentare rursus litem circa idem posint.

2 Dicendum autem est, si sententia aduersus maioratus possessorem feratur, quod maioratus ad ipsum non pertineat, vel quod eum amittat, aut q; res aliqua vinculo maioratus non sit alligata, præiudicare cæteris ad eum maioratum vocatis, vel qui, eo possessore excluso, ipsi etiam excluduntur etiam si eiusmodi successores, neque per ꝓclama sint citati, aut aliter certiores, fuerint effecti. *Ita communior doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. de pract. qq. c.* 13. *nu.* 9. *iunctis iis, quæ dixerat, num.* 5. *antecedente, Anton. Gom. l.* 40. *Tauri numer.* 73. *Aries Pinel. l.* 1. *C. de bon. mater part.* 3. *num.* 43. *Gregor. Lopez l.* 20. *titu.* 22. *part.* 3. *verb. pero casos yha, & Molina lib.* 4. *de primog. c.* 8. *nu.* 3. Ratio autem est, quoniam quando lis agitur cum vero & præcipuo contradictore, à cuius iure cæterorum ius pendet, victo eo, cæteri in eo victi censentur, quatenus ius cęterorum à iure illius pendebat; eaque de causa, esto nec citati, nec concij fuerint, sententia tamen lata in primum & præcipuum, nocet, in consequentiam, cęteris, & parit etiam aduersus illos exceptionem rei iudicatæ. Neque refert, quod in re proposita cæteri vlterius ad eum maioratum vocati, neque maioratũ accipere deberent à possessore tũc illius, sed ab institutore, ex præscripto ve institutoris; neq; ius ad illum haberent ab eodem possessore, sed ab institutore, vt sæpè in præcedentibus dictum est, vt in tali possessore cæteri victi omnino ea sententia non censeantur: quoniam licet ius habeant ab institutore, id vtique habent, si possessor ita victus, illud haberet, dependerve ex eo, quod illud haberet, atque post eum, & per eum possessorem, ex eiusdem institutoris prescripto. quare, quę sententia declarat, possessorem ius non haberere, vel quia non erat vocatus ad eum maioratum, vel quia bona illa alligata non fuerunt vinculo primogenij, aut non legitimè, ac valide, vtique in consequentiam, idem declarat quoad cæteros, qui in illo censentur exclusi, quive, dependevter à iure illius, obtendere poterant ius ad eum maioratum. Idem est de ea nobilitate, quam *hidalguia* vocant. Si enim aliquis sit victus cæteri, qui ex illo originem trahunt, censevtur ea sententia victi omnino in illo, paritq; ꝓinde ea sententia, etiã aduersus eos, exceptionem rei iudicatæ, vt rectè Molina vbi supra cum Otaiora affirmat: quoniam posteri nobilitatem habent ex illo dependenterq; ex eo, quod ille nobilitatem eam haberet. Frater vero victi, & descendentes ex tali fratre, quoniam non habent eam nobilitatem ex victo illo, sed ex parte illius, contentere adhuc posunt, eam nobilitatem habere, patremqste suũ, ac auum eam habuisse, neque sententiâ aduersus fratrem latâ, exceptionem rei iudicatæ aduersos. 3

Ac sane, quando in euentibus propositis non aliud esset argumentum ad prodãdum, sentetiam latam aduersu s præcipuum, ex cuius iure cæterom ius pendet, patere etiam exceptionem rei iudicatæ aduersus successores post illum, etiam minimè citatos, ac pignaros, quam vtilitas publica, quæ id postulat, vt finis litibus imponatur, id satis deberet, vt p Epicheiam intelligeremus eam fuisse mentem legumlatorum *argumento l. singulus ff. de excevt. rei iud* In re autem ꝓposita, non solum ratio reddita id omieo psuadet, sed probat. leg. 1. §. *quamuis vers. denunciare & vers. denũciari. ff. de ventr. inspict.* In vtroq; enim versiculo habetur, relictam prægnantem à marito defuncto, denunciare id debere omnibus, qui hæreditatem mariti imediatè sperant, si illa prægnãs non sit, vt custodiam, si velint, adhibeant: non verò illis, qui post hos hæreditatem spectant. Verba autem vers. denunciari, hæc sunt. *Denunciari autem oportet iis, quos proxima spes successionis contingit, vt puta primo gradu hæredi instituto, non etiam substituto,* nempe fideicommissario hęredis. Quid clarius dici potuit Idem ꝓbat *l. ex cõtractu. ff. de re iudicata.* Vbi, cum pupilla esset damnata ex contractu patris, & illa, ꝑ restitutionem in integrum, abstinuisset à paterna hęreditate, deuolueretur q; hęreditas ad substitutum, vel ad cohæredem, aut ad proximiorem in gradu, si ille circa idem intentare velit litem, competit cõtra eum exceptio rei iudicatæ: quoniam ius huius, ea in parte, pendens erat ex iuræ pupillæ illius, quæ fuerat omnino victa. *Probant præterea. l. si patroni. § vlt. ff. ad Treb. & l. superatus vers. atqui. ff. de pig.* Accedit, hanc sententiam receptam esse in hoc regno in praxi, vt, cum Simancas, testatur Molina vbi supra.

Non solum autem sententia, quæ transit in rem iudicatam, lata contra possessorem maioratus, nocet vlterius ad eum vocatis, sed etiam omnia in iudicio cum eo circa maioratum acta, esto deuētum non sit ad sententiam. *Ita communis doctorum sententia quam Molina vbi supra, numero 5. refert ac sequitur.* Est enim regula recepta, acta in iudicio, nocere eis omnibus, quibus sententia nocere solet, *quam probāt c. inter dilectos. §. attestationes, de fide instrum. argumento à contrario sensu, & l. sed & si possessori §. vlti. in fine, argumento etiam contrario sensu. ff. de, iureiur.* Hac ratione instantia cœpta cum maioratus possessore, transit in sequentes possessores, ita vt non debeat lis denuo cum ipsis inchoari, sed sequens successor in eo statu subire debeat iudicium, in quo ab antecessore fuerit relictum, vt idem Molina *ibidē cum communi doctorum sententia* subiungit, idque confirmat ex. leg. *in iudicio ff. familiæ herc.* cuius summarium Bartolis sic habet, *In successorem singularem ex necessitate transit instantia iudicij.* Addit verò *cum Bald. & Ang.* vt instātia in successorem transeat, necesse non esse, litem fuisse cōtestatam cum antecessore, sed satis esse præcessisse simplicem citationem, aut libelli oblationem.

5 Quæ tamen dicta sunt, intelligi debent, dummodo maioratus successor litem diligenter prosequatur, atque in ea bona fide, & sine dolo, ac negligentia, versetur. Si enim cum aduersario colludat, aut in lite negligenter se gerat, vel lis, ob ipsi⁹ contumaciam, eo absente tractetur, lis eo modo peracta, afferre non potest præiudicium sequentibus successoribus, *vt constat ex l. ex contractu, in fine ff. de re iud. l. à sententia, & l. si perlusorio. ff. de appel. l. si seruus plurium, §. 1. & §. si quis ante ff. de leg. 2. & affirmat communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Molina vbi supra numero 7. & Aries Pinel l. 1. C. de bon. mater. part. 3. numero 50. limit. 4.* Addit Molina *ibi nu. 8. cum plerisq; alijs, quos citat,* probata fraude, aut collusione, sententiam non nocere ei, contra quem lata est. Aiunt vérò, probari fraudem, aut collusionem, eo ipso, quod principalis victus non curauit deducere, vel exhibere sua iura: quod ait Molina probare apertè. *l. si seruus plurium. §. si quis ante,* illis verbis, *vel minus plene defendit causam. ff. de leg. 1.* Idem *cum Aries Pinel. num. 50. citato, & cum plerisq; alijs, quos citat,* dicendum subiungit, quando maioratus possessor, qui litē bona fide ac diligentissimè est ꝓsequutus, à sententia, cōtra ipsum lata, non appellauit, aut non supplicauit, quando locus est supplicationi, & non est locus appellationi, & quando deseruit appellationem, aut supplicationem, iam interpositam. Potest quippe in his euentibus successor in maioratu appellare, aut supplicare, vel ꝓsequi desertam appellationem, aut supplicationem. In annotationibus verò *in fine operis numero 13.* addit, hoc intelligendum esse, nō solum in prima, sed etiam in secunda supplicatione, qua sub obligatione maximæ pœnæ supplicatur, nisi sententia pro supplicante feratur: quod intelligendum arbitror, quando ex maxima causa, omninoque rationabiliter, ita supplicaretur, ad effectum, vt, transacto tempore ad supplicandum concesso antecessori, illoque minime intra illud supplicante, possit successor supplicare intra idem tempus computatum à puncto, in quo sententia ad ipsius venit notitiam. Addit verò Molina, quando interposita fuit secunda supplicatio ab antecessore, si ex maxima causa, rationabilique omnino, fuit interposita prudentis arbitrio, tunc teneri successorem soluere pœnam, si confirmata sit sententia. Arbitror verò soluendam tunc esse de bonis maioratus, in cuius vtilitatem fuit supplicatio interposita, si supersint bona eius maioratus, lata à sententia. Si verò non rationabiliter fuit interposita ea supplicatio, tunc hæredes antecessoris, qui illam interposuit, teneri soluere pœnam: ea verò de causa, solent possessores maioratus, vt ait Molina, antequam interponant secundam supplicationem, consulere peritissimos aduocatos, an id omnino expediat, & ex illorum iudicio, in scriptis accepto ac seruato, solere illam interponere, vt ipsi, ipsorumque hæredes, non cogantur pœnam soluere de suo, si sententia confirmetur.

6 Quando, viuente maioratus possessore, non ipse, sed sequens successor, litem mouit cuidam tertio, qui etiam eius maioratus successionem prætendebat, ea lis solis ipsis litigantibus præiudicabit. Tunc enim iudicium illud inchoatum, actumque esset, non cum illo, cui principaliter ius ad maioratum defendendum attinebat, sed cum eo, qui post eius mortem successionem in illo prætendebát. *Ita Aries Pinel. numero 50. citato limit. 5. Molina vbi supra numero 11. & plerique alij, quos citant.* Si tamen ea lis à successore in maioratu tractetur cum possessore, circa illum excludendum ab aliquo iure in eo maioratu, tunc, quia agitur de iure præsenti ipsius possessoris maioratus, vtique ea lis cæteris præiudicium afferret, vt Molina ibidem subiungit.

SVMMARIVM.

1 *De fideicommisso solui, aut promitti, potest competens dos, aut donatio propter nuptias, grauati, aut grauatæ, illud alteri restituere, quando, qui grauauit, ascendens erat grauati, aut grauatæ, neque aliunde compleri competens dos potest, aut donatio propter nuptias.*

2 *Extendendum id esse ad alimenta necessaria grauato, & liberis suis, ad liberandum eum, à captiuitate, aut vinculis, & ad similia alia vrgentia, qui arbitrentur.*

3 *Hæc locum habent, etiamsi testator, non solùm tacitè instituendo fideicommissum, sed etiam, expresse prohibuerit in genere ea bona alienari: secus si dixerit, in nullo euentu, aut neque in dotem, aut ad donationem propter nuptias.*

4 *Maioratuum Hispanorum bona, neque in dotem descendentium ex institutore alienari possunt, vt fideicommissa possunt, quicquid aliqui in contrarium asseruerint.*

5 *Maioratus bona absque principis autoritate, neque in euidentem maioratus vtilitatem permutari possunt aut vendi vt alia emantur.*

NVM BONA MAIORATVS, AC fideicommissi, alienari, absque regia facultate, aliquibus in euentibus possint. Disp. 648.

DIsput. 640. ostensum est, debita institutoris maioratus, soluenda esse à successoribus in eo de bonis maioratus, aut integrè, aut contribuendo ad ea debita, vt ibi explanatum est. Imò dictum est non plura bona censenda esse pertinere ad vinculum maiorat⁹, quam quæ supfuerint, deducto toto ære alieno institutoris. Addidim⁹ verò, si quæ debita cōtracta essent ab institutore post maioratum irreuocabiliter institutum, ad illa non teneri successores in eo maioratu ex bonis, ex quib⁹ irreuocabiliter fuisset institutus. Lege, quæ ibi dicta sunt.

Quod ad fideicōmissum attinet, quamuis eo ipso, ꝙ aliquis grauatus est restituere aliquid, tacitè sit prohibitus id alienare in præiudicium eius, cui est restituendum; in fauorem tamen dotis, & donation is ante nuptias, seu propter nuptias (de qua sermo erat de iure communi, *& disputat. 290.* est dictum quid ea de iure communi esset) sancitum est, vt, si aliquis, aut aliqua, ab ascendente esset grauatus, aut grauata, restituere aliquid alteri, & legitima eius

ma eius non esset satis ad competētem dotem pro-qualitate suæ personæ, aut ad soluendam eiusmodi dotem antea promissam, posset, quod deesset, promittere, aut soluere, de eo fideicommisso; non tamen posset augere dotem semel promissam de. tali fideicommisso: & similiter, vt grauatus restituere, si legitima ipsius non sufficeret ad competētem donationem propter nuptias, quam de nouo promitteret, aut promisisset, posset promittere, & soluere, incrementum de tali fideicommisso: non verò augere donationem propter nuptias iam antea semel promissam. Ita sancitum est in authentico *de restitut.* § *quam ob rem*, & §. *hac igitur*. Idem, licet non ita copiosè, habetur in authentica *res* (quæ ex illo alio authentico fuit desumpta) *C. communia de legat.* & sic habet. *Res quæ subiacent restitutioni prohibentur alienari quidem & obligari, sed si liberis portio legitima non sufficit ad dotis, siue donationis propter nuptias, obligationem, permittitur res prædictas in eam causam alienare, vel obligare, pro modo honestati personarum commodo. Ea enim, quæ communiter omnibus prosunt, his quæ specialiter quibusdā vtilia sunt, præponimus. Idem fuerat ex parte sancitum l. mulier. §. cum proponeretur, & l. à filia ff. ad Trebel.*

Hæc verò hoc modo intelligēda sunt, vt, si tempore solutionis dotis, aut donationis ante nuptias, satis sint legitima, & alia bona libera eius, qui id soluere debet, & insuper fructus fideicommissi tunc extantes inde soluātur, & non de fideicommisso ipso, & eadem ratione non potest promitti de fideicommisso in dotem aut in donationē propter nuptias, quādo prædicta omnia sufficiunt ad competentem dotem, aut donationem. *Ita habetur expressè l. mulier. §. cum præponeretur. ff. ad Trebell. & affirmat communis doctorum sententia, quam refert ac sequitur* Molina *lib. 4. de primog. c. 6. n. 15.* Quando autem illa omnia non sufficiunt solutioni, solui debent de fideicommisso ipso, etiamsi totum exhauriatur, *vt n. 16. cum alijs, quos citat, subiungit.*

Hæc tamen dispositio intelligenda est, quando is qui restituere grauauit, erat ascendens comparatione grauati: secus autem si erat collateralis, aut omnino extraneus: tunc enim grauatus, neq; pro se, neque pro aliquo suorum descendentium, & multo minus pro sorore, potest promittere, aut soluere ex eo fideicommisso dotem, aut donationem propter nuptias, quicquid in contrarium dixerit glossa Accursij. §. *quam ob rem citato, verb. si non sufficeret, in fine.* Quod enim asserimus, satis apertè innuitur illo eodem. §. *& affirmant Bartol. & communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. 3. var. resolu. c. 6. n. 10. vers. primum, Ant. Gom. l. 40. Tauri. n. 87. vers. 4. & Molina lib. 4. de primog. cap. 6. n. 3. & 6.*

Paulus Castrensis & plerique alij, *quos Molina vbi supra n. 4. refert*, restringere authentica citata voluerunt, vt solum intelligantur, quando parens, qui fideicommissum reliquit, tenebatur dotare descēdentem, aut donare illi propter nuptias, etiam vltra legitimam, & quando talis parens restituere tenebatur dotem, quam filiusfamilias, ipso viuēte, acceperat, quasi id promittendum, aut soluendum esset de eo fideicommisso, tanquam debitum talis parentis: in quo plane nulla esset difficultas, neque necessaria ad id erat ea dispositio: quippe cum debita instituētis maioratum, aut fideicommissum, de eo maioratu, aut fideicommisso, sint soluenda, quando non remanent alia bona instituentis, vnde soluantur, *vt in principio huius disputat. & disp. 640. dictum est.* Communis vero atque amplectenda sententia, *quam vbi supra Molina refert ac sequitur, & cum qua Ant. Gom. vbi supra vers. primò consentit*, est in contrarium. Nempe intelligenda esse ea iura, etiamsi ad id cogi non posset parens, quasi id sancitum sit, non tanquam debitum eius parentis, sed accommodatè solùm ad id, quod præsumendum est, intentionem esse illius, esto ad id non teneretur, neq; cogi ad id posset.

Extendenda verò ea authentica *cum communi doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur*, arbitrantur Couar. *n. 10. citato, vers. 4. & Molina vbi supra n. 7.* & consentit Anton. Gom. *n. 87. citato vers. 2.* vt intelligantur, posse grauatum aliquid restituere, illud alienare, etiam pro restituenda dote competenti, quam accepit, esto illam acceperit postquam ita fuerit grauatus, & postquam mortuus fuerit testator, & esto mulier, quæ illam tradidit, agnouerit virum, qui illam accipiebat grauatum esse id restituere alteri. Id vero probant, quia ea authentica statuunt, posse ita grauatum promittere & tradere competentem donationem propter nuptias in eo euentu de re obnoxia restitutioni: cum ergo, de iure communi, donatio propter nuptias facta vxori, sit in securitatem dotis, quod integrè soluetur, *vt disput. 290. dictum est*; consequens est, vt sicut in eo euentu donari potest propter nuptias ex re subiecta restitutioni, quando legitima portio ad id non sufficit, ita etiam solui similiter possit dos accepta de eadem re obnoxia restitutioni. Lege Couarruuiam qui doctè & copiosè hæc explicat ac confirmat.

Bartol. & communis doctorum sententia *quam referunt ac sequuntur Anton. Gom. n. 87. citato vers. 8. & Molina vbi supra n. 8. & 9.* eadem authentica, *aduersus glossam in authentica res quæ verb. obligationem*, extendunt, vt res, subiecta restitutioni, alienari possit pro alimentis necessariis eo modo grauato, & illius liberis, quibus alimenta præstare tenetur, atque pro redemptione eorundem, vel pro alia simili vrgenti causa. Consentit Couar. 2, *var. res. cap. 16. n. 9. vers. penult.* tametsi excipiat, quando is est in carcere, aut in egestate, ob graues suas culpas. Cum Bart. addit Anton. Gom. *vbi supra versu 7.* etiam posse alienari pro dote filiæ ad ingrediendum monasterium, consentitque Molina *vbi supra num. 16.* Hoc verò intelligerem, quando ad ingressum monasterij non esset necessarium plus dotis, quam ad maritandam eam aliam competenter ad qualitatem suæ personæ. Qui *vers. 10.* cum alijs subiungit: quod semel in competentem dotem fuisset datum de fideicommisso, etiamsi postea matrimonium dissoluatur, & dos ad mulierem reuertatur, non pertinere ad fideicommissum, sed quoad eam quantitatem, manere perpetuò extinctum id fideicommissum. *Idem affirmat glossa in authentica res quæ C. de fideicommis. verb. obligationem, & affirmant Bar. & alij, ibi in margine citati.*

Dubitant doctores, vtrum, si testator nō solum tacitè prohibuit alienari aliqua bona, instituendo ex eis fideicomissum, grauandove vt alicui, aut aliquibus, ordine quodam restituerentur, sed etiā expressè prohibuit ea alienari, locum habeat dispositio prædictorum authenticorum, vt scilicet in dotem, aut donationem propter nuptias possint, modo explicato, alienari. Communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Couar. *num. 10. citato versu secundo*, Greg. Lopez. *l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la pudiesse vender, col. 4. versu item etiam*, & Molina *vbi supra a num. 10.* locum habere affirmant. Ratio autem est, tametsi illi non ita eam reddant. Quoniam prohibitio expressa in genere alienationis rei tacitè alioquin alienari prohibitę, nisi addatur, nullo modo, aut in nullo euentu, vel aliud simile, quo ex mente disponentis extensio fiat ad euentus de iure alioquin, nihil impediente tacita eiusdem disponentis prohibitione, permissos, licet fortior sit ac magis perspicua, quam sola tacita eiusdem prohibitio, non tamen ad plura sese extendit, quam sola tacita: vnde de vtraq; prohibitione intelligi debent verba illa in initio authenticæ *res quæ*, supra relata. Pauci verò, *quos Anto Gom. vbi supra refert ac sequitur*, affirmant contrariam opinionem, nempe, apposita expressa prohibitione alie-

ne alienationis in genere, locum non habere dispositionem eorum authenticorum. Non tamen est recedendum ab illa alia sententia, quam Anton. ipse Gom. fatetur esse communem. Quando autẽ testator prohibuit expresse alienationem rerum, quas fideicommisso subiiciebat, etiam in dotẽ, aut donationem propter nuptias, fatetur communis doctorum sententia, *quam doctores citati, & inter eos Anton. Gom. vbi supra referunt ac sequuntur*, locum non esse dispositioni eorum authenticorum, ac proinde neq. in dotem, neq. ad donationẽ propter nuptias, in euentibus explicatis, neque ex alia causa pia, posse validè alienari. Idem dicerem, si in alienatione expressa apposuit verba illa, nullo modo, aut in nullo euentu, vel aliud simile, vnde sufficiẽter exprimeret, nullum excipere euentum, quem sub ipsius potestate esset validè prohibere. Ducũtur hi autores, quoniam, inquiunt, authentica illa id statuunt ex præsumpta voluntate testatoris, in euẽtibus, qui eis authenticis excipiuntur: quando vero testator exprimit sufficienter, cõtrariam esse mentem ac voluntatem ipsius, illi est standum, neque locum habet ea authẽticorum dispositio. Dicerem (& credo hanc esse mentem eorundem autorum) jura illa non fundari solum in præsumptione, sed ex plenitudine potestatis id statuere legislatorem, accommodatè ad præsumptam testatoris voluntatem, siue ea sit eorum voluntas, siue non, interim dum testatores aliud non sufficienter exprimunt. Quare jura illa non statuunt solum ac declarant, quid habeat natura ipsa rei, quasi in sola præsumptione id fundetur, sed statuunt verum jus positiuum, accommodatè ad id, quod videtur, esseq; debet, mens testatorum in eis euentibus, integrum illis relinquendo contrarium sufficienter exprimere ac statuere.

Paulus verò Castrensis, & alij, *relati à Couar. n. 10 citato vers. cæterum, & ab aliis*, censent, etiamsi testator in particulari exprimat, vt res fideicommisso subiectæ, alienari non possint in dotem, aut in donationem propter nuptias, locum nihilominus esse authenticis citatis posseq; proinde alienari nõ secus, ac si talis expressa & particularis prohibitio non fuisset apposita. Ducuntur illa alia opinione eiusdem Pauli Castrens. supra relata, ac impugnata, quod scilicet dispositio eorum authenticorum solum habeat locũ, quãdo testator instituens tale fideicomissum, obligationem habebat dotandi, aut donãdi propter nuptias, vel soluendi dotem, vsq; ad eam quantitatẽ, ad quã non sufficerent legitimę filij, aut filiæ, neq; alia bona libera eorũ, aut testatoris, neq. item reditus fideicommissi: in quo euentu nulli potest esse dubiũ, prohibitionẽ illam expressam, atq. in particulari testatoris, non posse impedire, quin tale debitum ipsius ex fideicomisso soluatur, *iuxta ea, quæ in principio huius disputationis, & disput. 640. dicta sunt.* At verò communis ac vera opinio loquitur, quando testator non tenebatur dotare, aut donare propter nuptias, vsq. ad illam quantitatem, vt, relicta filiæ, aut filio, integra sua legitima, non teneretur: maxime in hoc Castellæ regno, in quo integrum est parenti de quinto suorum bonorum disponere, vt libuerit, relinquendo illud etiam extraneo; & insuper de tertio potest inter descendentes disponere, etiam vt libuerit; modo tamen, si ei alij dispositioni fideicommissi, aut maioratus, vincula adhibeat, seruet ordinẽ in vocationibus ad id fideicommissum, aut ad eũ maioratum, *leg. 27. Tauri. quæ est lex 11. tit. 6. lib. 5. noua collectionis* pscriptum: maximè item in Lusitania, vbi testator potest de tertio suorum bonorum disponere, vt libuerit, etiã relinquendo illud extraneo. Hinc Couar. *versu cæterum citato*, & Molina *vbi supra n. 12.* rectè distinguunt. Quòd si pater, etiã in his regnis tenebatur ad eam quantitatem dotis, ad quã integram soluendam necesse esset accipere aliquid de fideicomisso, aut de maioratu, ab eo instituto, quia promiserat in Lusitania filiæ in dotem totam eam quantitatem, aut etiam in hoc Castellæ regno ex principis facultate, quæ facillimè ad id cõceditur (sine ea verò facultate inualida est ꝓmissio filię in dotem quantitatis vltra legitimã illi debitam, *vt sæpe dictũ est & constat ex lege prima tit. 2. lib. 5. nouæ collectionis*) tunc locũ habere eam dispositionẽ illorum authenticorum, nihil impediente expressa prohibitione in particulari testatoris in contrariũ. Et idem est, si ad nuptias promiserat filio, vltra legitimam, tantã quantitatem ad quam soluẽdam esset necesse sumere de bonis fideicommisso aut vinculo maioratus, à testatore subiectis. Cæterum id nõ habet locũ vi dispositionis illorum authenticorũ, sed quia id pertinet ad debita eiusdẽ testatoris, quę soluenda sunt de bonis fideicomisso, aut vinculo maioratus, ab eodem testatore subiectis, quando non sunt alia bona, vnde soluantur. Quando verò pater instituẽs fideicomissum, ad nihil filio, aut filię tenetur vltra legitimã, tunc, si in particulari exprimat, vt bona eius fideicommissi nõ alienentur, etiam in dotem filiæ, alienari post mortem ipsius ad id nõ possunt: alioquin poterunt ad id alienari, iuxta dispositionem pdictorum authenticorum. Donatio verò ꝓpter nuptias, de qua in illis authẽticis est sermo, non est in vsu in his regnis, *vt disput. 290. dictũ est.* Certè, cum in his regnis longe maior legitima filiis sit pscripta, quã esset de jure comuni integrumq. parẽtibus relinquatur de aliis suis bonis libere disponere, & constituere fideicommissa, atq. apponere grauamina, quæ voluerint, modis explicatis, censerem, debere abrogari in his regnis dispositionem illorum authenticorũ, quæ ad nihil aliud inseruit; quam ad lites circa fideicommissa, & maioratus, & vt frustrentur mentes ac voluntates instituentiũ fideicommissa, & maioratus, qui, dum ignorãt, necesse esse exprimere in particulari, quod ea bona, neq. in dotẽ, neq. ad quidquã aliud possint alienari, id prætermittunt adiungere: cum tamẽ intendant, quod neq. ex illis causis alienatio fiat, sed dispositiones ipsorum, vt sonant, inuiolabiliter obseruentur. Hęc quod attinet ad fideicomissa.

Quòd verò ad maioratus Hispaniarum attinet. Hispani doctores, *quos Molina vbi supra n. 17. refert*, ferè censent, quæ dicta sunt de fideicommissis, locũ similiter habere in maioratibus, quando possessor maioratus, de liberis, seu de descendẽtibus, est institutoris, & comparatione eorum, qui de liberis sunt eiusdem institutoris, vt de fideicommissis dictum etiã est. Atque vt, quæ magis certa ac recepta sunt, primo loco dicamus. Conueniunt, quando dos, aut donatio ad nuptias, certæ quantitatis deberetur ab institutore maioratus, id soluendũ esse de bonis maioratus, quãdo non sunt alia bona institutoris, vnde soluatur: quoniam id spectat ad ęs alienum institutoris, quod de bonis maioratus est soluendum, quando nõ est aliunde, vnde soluatur, vt sæpe dictum est. Conueniunt item, si maioratus institutor expresit in particulari, vt bona maioratus, neq. ad dotem, neq. aliquid aliud, alienẽtur, quantumcunque pium, alienari tunc non posse, ac ꝓinde locũ non habere dispositionem illorum authenticorum, vt de fideicommissis dictũ est. Idem diximus nos esse, si adhibuit clausulam, vt in nullo euentu, aut vt nulla ex causa, alienarentur, vel aliud simile adhibuit, quod æquipolleat. Antonius verò Gom. sufficere existimat, si maioratus institutor in genere expresit, vt non alienarentur, vt circa fideicommissa ex illo est relatum. Quando verò, neq. maioratus institutor est debitor, neq. expressit in particulari, vt neq. ad dotem, neq. ad aliquid aliud bona maioratus alienarẽtur, censent plurimi doctores, *quos Molina n. 17. citato refert*, locum habere in maioratibus dispositionem illorum authenticorũ, ac proinde alienari ea bona ex causis, ex qui-

ex quib. de iure communi est dictum posse fideicommissa alienari. Attamē res certè est durissima, & quæ perspicuè pugnat cum natura maioratuū, & cum mente eos instituentium, vt perpetuò integri seruentur in bonum & splendorem familiæ, atque vt memoria institutoris perpetuò in illis conseruetur: facilè .n. ea ratione minuerentur ac abolerentur autoritate propria eos possidentium, idq́ue esset aperire ostium multis litib⁹, ad eos ipsos maioratus labefactandos, & vt successor pugnaret cū antecessore, qui, obtentu similium causarum, aliqua, aut omnia bona alienasset. Hinc Greg. Lopez. *vers. cit.* multis contrariam sententiam persuadet, & amplectitur, quę Molina *vbi supra* non admodum firma iudicat. Couar. etiam *n.10. cit. in fin.* in eandē sententiam propendet, ratione alia, quam etiam Molina merito non satis firmam arbitratur. Ipse verò Molina intrepidè affirmat, dispositionem eorum authenticorum locum non habere in maioratibus Hispanis, & nu.21. testatur, vidisse semper in forensibus controuersijs eam dispositionem in maioratibus non admitti. Ducitur, quoniam maioratus Hispani in commune reipublicæ bonum sunt introducti, vt in republica familiarum splendor, vires, ac nobilitas, conseruentur: dispositio verò illorum authenticorum solum habeat locum in fideicommissis ad priuatum solum commodū alicuius, aut aliquorum, attinentibus, cui commodo præponitur publicum & commune bonum matrimoniorum: atque id significant illa verba in vtroq́ue authentico apposita; *ea enim, quæ communiter omnibus prosunt, his, quæ specialiter quibusdam vtilia sunt, præponimus*: quare dispositiones illæ intelligi non possunt in maioratibus, in commune reipublicæ bonum introductis. Præterquam autem, quod id apertè sonant verba illa relata, sanè in hoc euentu, cum concurrat priuilegium illud dotis, & donationis propter nuptias, cum nō minus publica maioratuum vtilitate, cōfunditur ac corruit id priuilegium; maximè cum in maioratib⁹ agamus de damno, diminutione, & abolitione illorum vitādis, & in dote, & donatione propter nuptias, de commodo, cum maioratuum præiudicio, fauore matrimonij acquirendo. Neque refert, subiungit Molina *ibidem n.23.* quod multi doctores, *quos citat*, asserant, dispositionem eorum authenticorum locū habere, etiamsi id fideicommissum relictum sit Ecclesiæ, aut alicui alteri piæ causæ, in quibus fauor publicus cernitur. Quoniam, inquit, vel ea opinio est falsa, vel intelligenda est, quando fideicommissum pium respicit priuatam vtilitatem, vt si quid sepulchro, aut capellæ, alicuius sit relictum: secus verò, quando respicit publicam vtilitatem. Huic rationi Molinæ addo, naturam ipsam maioratuū ex se omnino efflagitare, vt in eis locū non habeat ea dispositio, neque est dubitandum, eam omnino semper esse mentem ac voluntatem maioratus instituentium, qui si, quando illos instituebant, interrogarentur, an vellent, vt in aliquo euentu, etiā causa dotis, possent alienari, ac minui & dissolui, proculdubio neganter responderent: quare illa dispositio iuris communis in re longè diuersa, extēdenda non est ad maioratus Hispanos. His accedit, dispositionem illam illorum authenticorum, solum habere locum in fideicommissis: & cum sit exorbitans à iure, extendenda non est vltra illos: maioratus autem contractu inter viuos instituti, fideicommissa non sunt, sed donationes sub modo, *vt disp.577. & alias, dictum est*: quare in illis locum non habebit ea dispositio: nemo autem dicet, in maioratibus quibusdam, spectata sola maioratus natura, sine alia expressione, aut prohibitione alienationis, facta ab institutore, locum habere dispositionem illam authenticorum, & in alijs non: præsertim cum, licet maioratus vltima voluntate instituti, multum participent de natura fideicommissorum, de quibus iure communi est sermo, multum tamen ab illis distent, *vt disp.577. dictum est.*

Quæri potest, num bona maioratus propria autoritate permutari possint pro alijs vtiliorib⁹ maioratui: aut vendi, vt res maioratui vtilior inde ematur. Respondendum verò est *cum Molina vbi supra n.26.* neganter. Neque enim expedit talem potestatem esse in maioratus possessore, cuius occasione facile minuere ac perdere poterit bona maioratus in præiudicium familiæ, ac memoriæ institutoris, & cum detrimento successorum in eodem maioratu, *vt disp.641. dictum ex parte est.* Sed ea autoritas est in principe, cuius est ex causa interpretari defunctorum voluntates, easque alterare. Quando tamen aliquid prohibitum esset alienari in solam vtilitatem eius, cui relinquitur, tunc ipse in euidentem suam maiorem vtilitatem, posset id autoritate propria alienare: atque ita Molina *cum alijs, quos num.27.* citat, exponit quædam iura, quæ eiusmodi licitam alienationem sonant.

Quod autem maioratus possessor pro reficiendis bonis maioratus, aut pro quacunque alia causa necessaria, obligare possit bona maioratus, ita vt alienari ex ea causa tandem possint, *disp.641. 644. & 646.* dictum est.

De extinctione rerum maioratus, illarumvè transitione in alterius dominium, titulo præscriptionis, & quantum temporis ad id necessarium sit, *disp.79.* dictum est.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus bona vt alienentur, princeps absque rationabili & legitima causa concedere non potest facultatem.*

2 *Maioratus bona vt alienari concedantur à principe, causa legitima est necessitas non leuis, aut vtilitas publica. Et quando cambium interuenire debeat.*

3 *Maioratus bona vt à principe concedatur facultas alienandi, sufficiens causa non est, vt matrimonia possessoris, aut filiarum, celebrentur.*

4 *Maioratus bona alienandi vt ea facultas à principe concedatur, quæ aliæ causæ legitimæ, & qua cautela ea facultas concedi debeat.*

QVOVSQVE PRINCEPS CONCEDERE possit facultatem maioratus possessori, ad bona maioratus alienanda. Disput. 649.

Dicendum est consequenter de alienatione bonorum maioratus ex regia facultate, sumpta alienatione latè, vt etiam hypothecam comprehendit. Sunt verò iacta huius rei fundamenta *disp.174.* In primis verò non potest supremus princeps facultatem concedere ad alienandum bona maioratus absque rationabili ac legitima causa, vt ex se est perspicuum, liquetque ex dictis *disp.147. citata.* Neque enim absque legitima causa potest mutare vltimas voluntates ac dispositiones defunctorum: neque absque eadem legitima causa potest priuare eos, qui ex dispositione institutoris vocantur in posterum ad successionem in maioratu, maioratu ipso integro, aut parte illius, emolumentisque ex illo: si verò pro libito principis, absque legitima & sufficienti causa bona maioratus alienari possent, etiam à legitimo possessore illius, vtique, absque eadem legitima ac sufficienti causa, mutaretur volūtas ac dispositio institutoris circa res suas proprias vinculo maioratus alligatas, priuarenturque vocati in posterum ad eum maioratum, toto maioratu, aut parte illius, emolumentoque, quod inde erant percepturi. 1

Vt verò causas sufficientes examinem⁹, ex quibus ea facultas cōcedi possit. In primis, si id ita, nō leuiter, sed multum, exigat causa publica, concedi potest, ac debet, ea facultas: imo cogi ad id potest 2

maioratus possessor. Est tamen obseruandum, dupliciter id exigere posse causam publicam. Vno, nõ quidem gratis, sed adhibito cambio, quo tantundem, aut plus, maioratui accrescat. Vt si ad publicum ędificium, quod multum reipublicę spirituali, aut temporali, commodo, vel ornatui, referat, necesse sit euertere domus aliquas, aut accipere aliud prædium, quę ad maioratum spectent, sanè ea est legitima causa, non solum ad concedendam facultatem, vt id ita alienetur ac extrahatur de maioratu, sed etiam, vt, reluctante maioratus possessore, cogatur id efficere, eripiaturque de illius potestate. Quia tamẽ in eo, & in alijs similibus euentibus, maioratus possessor, nec tenetur, nec potest, id concedere gratis in maioratus detrimentum, vt ex se constat, sed vel priuatus, aut conuentus religiosorum, ad id ædificium suis sumptibus faciendum, illud postulantes, vel respublica ipsa ad idem ædificium suis sumptibus faciendum similiter illud postulans, tenentur illud sufficienter compensare de priuatis, aut de cõmunibꝰ bonis, vtiq; tunc cambium æquale interuenire debet, quo tantundem, aut plus, accrescat maioratui, eoque modo facultas ad id alienandum, aut eripiendum, ac extrahendum de maioratu, concedi debet, vt ea ipsa facultate efficaciter prouideatur, vt tantundẽ, aut plus, cum effectu accedat ac vniatur maioratui.

Altero vero modo exigit causa publica, vt absq; vllo cãbio & compensatione, alienetur aliquid de bonis maioratus, aut onus census redimibilis in eo constituatur, eiq; solutioni strictissimę hypothecæ maioratus subijciatur interim dũ non redimitur de reditibus eiusdẽ maioratꝰ, aut liberalitate alicuiꝰ successorum. Exempla sunt, si principis iussũ aggeres magni sumptꝰ fiant ad vim fluminis alicuius comprimendam, ne perdat agros, coganturq; domini agrorũ ad eos contribuere sumptus, debeantq; contribuere agri ad maioratũ spectantes, aut si fiant similiter aluei magni sumptus ad exsiccandũ agros, vt redigãtur ad cultum, vtilioresq; multo fiant, contribuereq; debeant agri maioratꝰ magnam aliquã quantitatẽ. tunc .n. contribuere id tenetur maioratus possessor absq; alia compensatione, quam vtilitatis, quæ inde accrescit eisdem agris maioratus, *vt disp. 641. & 644. ac alibi dictũ est*: & cum id totum non censeatur de suo, aut de fructibꝰ maioratus, contribuere is, qui maioratum tunc possidet, sane vel principis facultate diuendi debet aliquid de bonis maioratꝰ vnde id soluatur; vel debet de eiusdẽ principis facultate vẽdi in eo maioratu census redimibilis, vnde summa pecuniæ ad eos sumptus sufficiẽs habeatur. Atq; deberet tunc imponi onus possessoribꝰ maioratus, vt de fructib. annuis maioratus, non solum soluerent pensiones census, sed etiam quotannis modicum quid deponerent, quo vsq; paulatim tota summa haberetur, vnde tandẽ census redimeretur, ac maioratus maneret liber: neq; iniuriosum, aut onerosum, id videri deberet contribuentibus quotannis illud ad redemptionẽ census; quandoquidem soboles ipsorum omniũ, ac consanguinei, succedere in eo maioratu deberẽt in æternum; neq; id esset soluendũ, nisi de reditibꝰ maioratus, relicta ipsis competenti summa eorundem annuorum redituum. Aliud accipe exemplum. Si maioratus possessor, quia bona illa de regia corona emanarunt, teneatur de suo, ꝓ quantitate bonorũ maioratus, seruire Regi in bello, eumve in eo comitari, vt tenentur maioratus Hispani, neq; habeat vnde id efficiat, nisi vendendo aliquid de vinculo maioratus, vel censum redimibilem in eo constituendo: vel si bonum, & vtilitas publica, postulet, vt ad hostes profligãdos, subditi suis sumptibus ad bellum procedant, vel contribuant ad eos sumptus pro quantitate suarũ facultatum; neq; aliter possessor maioratus possit id onus subire, quam vendendo aliquid de vinculo maioratus, vel maioratum cẽsui subijciendo: tunc enim ex regia facultate posset, ac deberet, id efficere, quin ad id cogi posset, nullum cambiũ reddente principe, aut republica ipsa. Attamen tunc, si quia is possessor perditè vixerat, aut prodigè expendendo, multo ære alieno esset grauatus, necesse esset subijcere maioratum cẽsui, aut aliquid ex vinculo vendere; cum tamen, si moderatè vixisset reditus maioratus fuisset satis ad id onus subeundũ; vtiq; tantum in posterum esset illi quotannis relinquendum de reditibus eius maioratus, quantum esset satis congruæ eiusdem sustentationi: reliquum verò esset sumendum ad pensiones census persoluẽdas, & ad parandã pecuniæ quantitatẽ, qua census redimeretur, aut emeretur maioratui, quantum ea de causa ex eo vinculo fuisset alienatũ: quod si pecunia, quæ ita, dum ille viueret, compararetur, nõ esset ad id satis, successores deberent, arbitrio prudentis, de reditibus maioratus aliquid quotannis contribuere, quovsq; pecunia ad id necessaria cõgregaretur, & maioratus ad pristinum statum restitueretur: id .n. quod perditus ille coactus fuisset expendere de maioratu ad necessitatem illam publicam, quasi reale esset onus bonorum eius maioratus, ꝙ successores pro rata de reditibꝰ maioratus tenerentur soluere, quando perditus ille non esset soluendo. Eodẽ verò modo, si moderatè ille vixisset, neq; reditus maioratus sufficerent ad tantam pecuniã simul pro bono publico expendendã, ipse, & successores in eo maioratu, tenerentur, temporis progressu, contribuere, prudentis arbitrio, pro rata, quovsq;, modo explicato, integrè illa soluerentur, maioratusq; in pristinum statũ restitueretur.

Vtrum a. causa publica sit, eaq; sufficiens ad cõcedendã facultatẽ, vt bona maioratus alienentur, 3 aut hypothecæ subijciantur, vel grauentur annuo censu, qui in eis bonis cõstituatur, vt dotes filiabꝰ, aut alijs descendentibꝰ possessoris maioratus, constituãtur, ac tradantur, aut vt possessor ipse maioratus se obliget ad soluendas arrhas & dotem, quã cum vxore recipit, vel ad solam dotem soluendam. Principes, *vt referunt Couar. 3. var. res. c. 6. Greg. Lopez l. 6. tit. 11. p. 6. verb. que la non pudiesse vender, col. [illegible] in fine vers. & licet, & Molina lib. 4. de primog. c. 3. à n. 3. iuncto c. 18. n. 1. lib. 1.* solent eas concedere, & Couar. id censet fieri posse, quãdo maioratus ex regia facultate fuit institutꝰ. Greg. vero Lopez satis trepidè loquitur, & admonet regios consiliarios, vt non facilè eas concedant, ne contra ius poli id efficiant, & cum onere restituendi damnum, quod maioratui in præiudicium voluntatis ac memoriæ institutoris, ac vocatis vlterius ad eum, inde prouenit. Molina etiam multũ dubitat, an id iustè ac licitè fieri possit, restrictionesq; & cautelas adhibet, quibꝰ fiat, si quãdo fieri oportebit. Sanè, quãdo institutor maioratus debitor non esset earum dotiũ, *iuxta ea quæ disp. præced. dicta sunt* (si .n. debitor esset, soluendæ essent de bonis vinculatis, quando nõ essent alia bona libera eiusdem institutoris, vnde soluerentur, imo non plura bona censenda essent pertinere ad vinculum maioratus, quam quæ superessent, deducto eo, & quocunq; alio ære alieno eiusdem institutoris, *vt ibidem dictum est*) credo principem non posse ad id tribuere facultatem, neque, si eam tribuat, validam esse, *iuxta ea quæ disputatione præcedente dicta sunt, iunctis ijs, quæ disp. 174. comprobata sunt*, idq; non solum quando institutor expressè prohibuit alienari ea bona, etiam in dotem, sed etiamsi id nõ prohibuerit expresse. Ratio est, quoniam ea, neque ex dispositione iuris humani, neque simpliciter, debentur ab institutore maioratus, neque ex bonis, quæ vinculo maioratus alligauit, *vt disputatione præcedente est ostensum*; quod si deberentur, necessaria ad id non esset facultas regia; neque item id est causa publica, quæ vllam ad id inducat obligationem, *vt etiam disputatione præcedente est ostensum*, atque

atq; *vt Molina c.3. citato n.4.* neq; ꝓ quacunque causa publica, fas est concedere facultatem, vt bona maioratus alienentur: sic n. concedi posset, vt alienarentur ꝓ reparandis itinerib. vel plateis, aut theatris, vel pro reparandis ac construendis Ecclesijs, ꝙ nemo dicet cum ergo *disp. 174. citata* ostensum sit, principem non posse inuertere ac mutare dispositiones institutorum maioratuum absque vrgēte & necessaria causa, præiudiciumve afferre vocatis omnib⁹ ad illos, etiamsi maiorat⁹ ex facultate regia sit institutus, vt *ibidem* satis perspicuè, ni fallimur, comprobatum est, *& copiosè disp. atque ostendit Molina c.3. citato à n.7. consentitq; Ant. Gom. l. 40. Tauri nu. 89.* consequens profectò est, vt concedere non possit facultatem ad alienandum, aut subijciendum hypothecæ bona maioratuum pro eiusmodi dotibus constituendis, aut soluendis, etiamsi id exigat possessor maiorat⁹, qui nihil potest circa infrīgendam voluntatē institutoris, aut circa id, ꝙ præiudicium in eo maioratu vlterius ad eum ab institutore vocatis parere poterit. Quod si cōcessæ hactenus sunt aliquæ eiusmodi facultates, sanè id ex eo ortū habuit, quod regij consiliarij sibi persuaserunt id esse licitum, innixi minimè solidis fundamētis, ductique aliorum autoritate.

4 Quod ex regia facultate alienari possint bona maiorarus, aut cēsui, vel hypothecę subijci, ꝓ soluendis debitis institutoris talis maioratus, quādo aliunde solui non possunt; itemque ex causa necessaria reparationis eorundē bonorum, nemini potest esse dubium cum etiam absque regia facultate hæc liceant, *vt disput. 641. 644. 646. & disputatione præcedente, dictum est.*

In maiorem etiam maioratus vtilitatem, vt sumptus circa res maioratus fiant, vnde maior vtilitas maioratui proueniat, quam sit, quod ad eos sumptus ex bonis illius fuerit alienatum, concedi validè ac licitè potest facultas ad bona maioratus alienanda. Itemq; concedi potest facultas ad vendendum, aut permutandum res maioratus, vt ex pretio, aut in cōmutationem ꝓ re maioratus, alia vtilior ei subrogetur, & vniatur maioratui. *Ita Molina l. 4. de prim. cap. 4. à n.1. Ant. Gom. l. 40. Taur. nu. 82. in fine, & Greg. Lopez l. 10. tit. 26. p. 4. verb. vendiendo. colum. 4.* & id est satis perspicuum, *quod multis probat Molina.* Neq; ꝓhibitio alienationis in fauorem alicui⁹, aut aliquorum, intelligitur, quando id euidenter cedit in mai⁹ commodum & vtilitatem eorundem: accedente præsertim principis ad id autoritate ac facultate: quæ in re proposita necessaria est, *vt disputatione præcedente & alibi dictum est*, ne ꝙ intuitu maioris vtilitatis aliorum ita alienando fieret, facile cederet in eorundem detrimentum: atq; id est, ꝙ intendunt ac probant Ant. Gom. & Molina *vbi supra.* Meritò vero *n.12.* subiungit Molina, ad obuiandum incōmodis, quæ eiusmodi facultatibus ad vendendum, aut permutandum res maioratus, vt alię vtiliores accrescant maioratui, facile obuenire possunt, vel re, quæ accrescere debet, non existente adeo vtili maioratui, vel possessore consumente in alijs reb⁹ pecuniam comparatam ex alienatione rei maiorat⁹, principes, eorumve consiliarios, non prius debere concedere eiusmodi facultates, quam re diligēter ac sufficienter examinata, atque in euentu solum, in quo si maiorat⁹ institutor, vocatiq; vlterius ad eum, adessent, consensum pręberēt, remq; ad id ꝓculdubio libēter alienarēt: itemq; nō pri⁹ debere eas facultates concedere, q̄ facta iam conuentione inter partes de re, quæ loco eius, quæ alienatur, sit subroganda maioratui, & ea lege; vt pretium ex re maiorat⁹, quæ alienatur, tribuatur venditori rei subrogandę. Neq; item debere concedi eiusmodi facultates, ad alienandū domos antiquas institutoris maiorat⁹, deputatas habitationi eorum, qui ad eum maioratū vocantur, de quibus est verisimile, institutorem maioratus, si adesset, repugnaturum, præsertim cum inde aboleri posset ex parte memoria institutoris maiorat⁹. Qua eadem ratione concedi non debet facultas, vt alienetur res maioratus, existens in ꝓuincia, in qua erat solum, domiciliūve institutoris, vt subrogetur res in alia prouincia existens, quando dubium esse potest, an id gratum esset futurum institutori maioratus, sitq; etiam gratum futurū cæteris successoribus in eo maioratu: quæ omnia prudentis arbitrio sunt relinquenda, pensatis omnibus circūstantijs concurrētibus. E contra verò, si res aliqua maioratus longe distet à sede & domicilio institutoris & successorum in eo maioratu, vbi sunt pleręq; res ad eum maioratum attinētes, causa sufficiēs, vt cōcedatur facultas ad eam alienandam, vt subrogetur alia æq; vtilis in loco magis vicino, erit illa longè maior distantia. Atq; hoc est, ꝙ Greg. Lopez affirmauit. *l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no pudiesse vender, colum. pen. vers. sed an sit,* & consentit Molina *vbi supra num. 19.* Nescio verò cur *à num. 15.* reprehendat Greg. Lopez, quasi aliud intenderit ac voluerit.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus bona vt alienentur, potest princeps concedere facultatem, alienarique ex ea possunt, esto institutor eam peti, & concedi, & ea concessa prohibuerit vti. Et quanta nihilominus ratio sit habenda talis prohibitionis, quando contrarium non postulat commune bonum.*

2 *Quando necesse sit, aut non sit, mentionem facere principi de ea prohibitione, voluntateve institutoris, ne facultas alienandi obtenta surreptitia censeatur.*

3 *Maioratus institutor quando peti eas facultates, & eis obtentis vti, prohibuit sub pœna, aut modo, vt continuo maioratus ad alium eo ipso transiret, quando peti nihilominus ac eis vti esset fas: quando non item. Et quam periculosum artibus varijs vti ad illas obtinendas.*

4 *Obtenta vna facultate ad alienandum, factaque iuxta illam alienatione, quando surreptitia erit secunda facultas, si facta non fuit mentio de priori facultate.*

5 *Maioratus bona si ex regia facultate alienentur an vendi debeant in publica subhastatione, & quæ forma seruanda.*

6 *Maioratus bona vt alienari possint, non sufficit, fiat, ministrorum dela camera, nisi à principe approbetur.*

7 *Maioratus circa bona si contractus alienationis celebretur ante obtentam à principe facultatem, sub conditione tamen si princeps facultatem velit concedere, validus est dependenter ab ea conditione, petendaque est facultas.*

8 *Maioratus bona vt alienentur si obtenta sit facultas, nec sit vsus illius decennio, nulla redditur.*

VTRVM SI MAIORATVS INstitutor prohibuit ea bona, etiam de Regis facultate, alienari, successoresq; prohibuit eam facultatem petere, aut ea vti, possint nihilominus eadem bona ex causis prædictis, ex regiaque facultate alienari. Et num, quando ex regia facultate alienantur, vendi in publica subhastatione debeant. Disput. 650.

QVOD ad primum attinet, dicendum est. Etiamsi moioratus institutor expresserit, nolle, vt princeps facultatem concedat, vt bona, ex quib⁹ maioratum instituit, alienentur, vel prohibuerit ea, etiam ex facultate regia alienari, posse nihilomin⁹ principem ex causis legitimis cōcedere facultatem,

cultatem, vt alienentur; posseq; maioratus possessorem ex regia facultate, præstitia ex eijsdem causis, ea alienare. *Ita Molina lib. 4. de prim. c. 3. num. 28.* Ratio autem est, quoniam prohibitio institutoris maioratus, non potest à principe auferre eam potestatem ad facultatem concedendam, vt ex legitimis causis eâ bona alienentur, quam quia supremus princeps est, habet: neque dum princeps eam facultatem concedit, interpretatur solum voluntatem institutoris, quasi solum in principe supremo sit potestas ad concedendam eam facultatē interpretando institutoris voluntatem; sed potest legitima ex causa mutare defuncti voluntatem, eaq; potestate tunc vtitur. Quo loco obserua, si maioratus institutor viueret, posse principem contrauenire ea in parte eius voluntati, quantum præcisè postularet bonum commune; non verò quantum postularet suum bonum institutoris priuatum: q̃niam vnusquisque, dum viuit, est suorum bonorum moderator & arbiter; neque princeps potest contrauenire eius voluntati, nisi dum cōmune bonum aliud, non leuiter, postulat: postquam autem ille est defunctus, aliquid amplius princeps potest in bonum institutionis talis defuncti, quando quidem ille iam nō viuit, qui, pro ratione temporum & circunstantiarum, posset mutare consilium, statuereq;, q; plus expedit communi bono, institutionique ipsi. Non tamen negarem, in his, quæ ad solū bonum ipsius maioratus, & successorum in illo, spectant, aliquam rationem esse habendam, quod institutor maioratus expresserit, nolle, vt princeps alienationem concedat, neque vt possessores illius illa vtantur, vt omnino ea facultas non cōcedatur, nisi quando dispositio illius esset prorsus irrationabilis, si intelligeret, etiam in eo euentu, & cum eis circunstantijs, nolle, vt concederetur: neque enim facilè est contraueniendum dispositionibus defunctorum, quoad ea, quæ præiudicium bono communi non afferunt: maxime cum experientia compertus sit, vsus facultatum principum, vt res maioratus alienentur, sæpe habere pessimam exitum, vel quod nō fiat accuratum examen, an causæ sint legitimæ; vel quod testes, non vt oportet, testificentur, morem gerere volentes ijs, qui eiusmodi facultates petunt, alienationesq; desiderant; vel quod possessores maioratuum in aliis reb⁹ cōsumant pecunias earum alienationum: aut quia, id quod inde compararet, maioratumque subrogatur non sit tam vtile, atque erat, quod ex principis facultate fuit alienatum.

2 Hinc facile patet: quod dicendum sit ad dubium quod Molina *vbi supra lib. 4. c. 3. nu. 29.* excitat. Vtrum scilicet, quando maioratus institutor prohibuit alienationem earum rerum fieri, etiam ex facultate principis, vtive prohibuit ea facucultate concessa, necesse sit mentionem facere principi de ea clausula ante imperationem facultatis; alioquin facultas obtenta, censenda sit surreptitia ac nulla. Paucis verò dicendum est, excepto hoc vltimo euentu à nobis proximè explicato, necessarium non esse facere mentionem de ea clausula. Ratio est, quoniam ea clausula nulla est omnino comparatione cæterorum euentium, eò quod maioratus institutor non possit ea clausula minuere potestatem principis, neque in eis euentibus retardaret, si sciretur, principem ad eam facultatem concedendā: clausularum autem, vel rescriptorum, quæ nulla sunt, vel quæ exceptione possunt, elidi, necesse non est facere mentionem, vt posterius rescriptum, aut facultas posterius obtenta, valida sint, *vt notat glossa c. ex tenore de rescrip. verb. negatio, in fine, glos. c. cum nostris, verbis de facto, de concession. præb. Felin, & alij, quos Molina vbi supra num. 32. refert ac sequitur.* In euentu autem proximè à nobis explicato, quoniam ea clausula retardare ac impedire deberet principem, ne in eo euentu facultatem contenderet, sanè non est nulla, arbitrorque, si subticeatur, censendam esse surreptitiam facultatem, quę ea suppressa, fuerit obtenta.

Quando maioratus institutor adeò seuere successoribus in perpetuum prohibuit alionationem bonorum illius, vt eo ipso, quod facultatem ad id quoquo modo peterent, aut ipsis quoquo modo oblata, etiam proprio motu, vterentur, amitterent maioratum, & continuò absque alia sententia, aut declaratione, transiret in vlterius ad eum vocatū, rectè ait Molina *vbi supra nu. 36.* posse nihilominus principem eam validè concedere (quod intelligerem, secluso euentu *duobus paragraphis præcedentibus* explicato) derogareque clausulas omnes, quibus maioratus institutor prohibuit eam petere, aut ea oblata, vti, qua derogatione facta, vim non habet pœna illa, conditio, aut potius modus ab institutore appositus, vt, si post eam derogationem petatur, aut ea oblata ac obtenta vtatur, amittat maioratum Ratio autem est, quoniam, vt ex hactenus dictis constat, maioratus institutor, non potest eā potestatem auferre à supremo principe, aut eam illi minuere. Adderem ego, neque quicquam validè facere, aut statuere, quo vsui illius præiudicetur, aut quo vsus ille impediatur, saltem in præiudicium boni communis. Quare, quando contrarium postularet omnino bonum commune, credo transgresionem eiusmodi, qui tunc censendus esset de iure impossibilis, nō esset in causa, vt maioratus possessor, qui eum transgrederetur, amitteret maioratum. Quando verò bonum commune non omnino postularet eam alienationem, tunc licitè, ac validè, potuit maioratus institutor apponre eū modum omnibnibus successoribus in eo mcioratu ad meliorem illius conseruationem, nollendo, vt quisquam in eo succedat, illumve post successionem retineat, nisi cum eo onere: quippe cum integrum ipsi sit de eis suis bonis disponere, vt voluerit, & cum onere, quod voluerit, modo rectę rationi, ac dispositioni iuris humani, non sit contrarium, vt verè id onus contrarium tunc non est. Tunc autem non auderem affirmare, posse maioratus possessorem, sine periculo amittendi successori in conscientiæ & in exteriori foro enm maioratum, petere à principi facultatem, non quidem, vt possit alienare aliquid maioratus, sed vt possit petere ab eo facultatem ad id faciēdum, facta pri⁹ per principem derogatione clausularum testamenti, quibus sub eo modo eam petere, aut ea obtenta vti, prohibetur. Etenim, qui sub eo modo ꝓhibet petere facultatem ad alienandum, simul est censendus prohibere sub eodem modo, petere facultatem ad facultatem alienandi detendam: potiusq; est attendendum ad mentem dispositionis, q̃ ad verba, quibus fit & exprimitur: sicut potius est attendendum ad mentem legis, quam ad verba. Et quemadmodum contra legem fit, in fraudem ve legis peccatur, quando verba seruantur, & transgresio mentis legis fit: ita dispositionē sub eo modo trāsgreditu, q verba dispositionis seruat, & mētē eiusdem dispositionis transgreditur. Eodem etiā modo crederem, transgredi eam dispositionē atq; amissionem maioratus ꝓpter eum modum appositum incnrrere eum possessorem, q curat, vt tertia p̃sona in camera regia, vbi eiusmodi facultates cōceduntur, ꝓducat memoriale, q; vocant, in q̃ impsonaliter, & sine expressione minus vltimi possessoris, aut alterius p̃sonæ impetrantis, dicatur, q; in maioratu, quem Titius instituit, sunt clausulæ talis tenoris, &c. & quod iam tunc necesse est alienari aliqua bona eius maioratus, at hypothecæ subiici, ex causis, quæ in eo memoriali exprimuntur, ac proinde ex eisdem causis supplicari regiam maiestatem, vt ꝓprio motu, & ex certa scientia, concedat

dat possessori maioratus rescriptum, in quo derogetur prædictis clausulis, & concedatur ei licentia, vt absque incursione pœnarum, seu potius, nihil impediente modo ab institutore apposito, possit facultatem ad id efficiendum impetrare, eaque obtenta vti. Testatur verò Molina *vbi supra n.39.* solere concedi eiusmodi rescriptum, seque aliquando consuluisse, vt ita petatur, & postea virtute illius peti, & concedi facultatem ad ea bona alienandum. Addit verò, in hoc cautè esse procedendum propter rigorem clausularum recentium maioratuum, quę diligentissimè examinari debent antequam maioratus possessores eiusmodi facultates impetrent, ne aliquid faciant, in quo eis contraueniant, & in causa sint, vt amittant maioratum, & qui ea bona emunt, aut quibus censui, aut hypothecæ, virtute earum facultatum subijciuntur, in discrimen adducantur amittendi, quod ita dederint. Hæc Molina. Sanè hæc ita attentare, non minus esse puto contra eam dispositionem sub eo modo, quam attentare illud aliud, de quo immediatè antea est à nobis dictum, periculisque, etiam animæ, valdè ea plena esse timeo. Institutores maioratuum his technis ostium præcluderent, si clausulam apponerent; vt successores, neque per se, neque per alium, quicquam omnino facerent, quo facultatem obtinere à principe, directè, aut indirectè, intenderent, aut illa oblata, vel obtenta, vterentur, alioquin eo ipso transiret maioratus, sine alia declaratione ac sententia ad vlterius ad eum vocatum: nullus enim dubitare potest, ea omnia esse directè, vel indirectè, modo aliquo facere aliquid, quo ea facultas obtineretur. Quod si obligarent vocatos ad maioratū, vt antequam maioratum acciperent, iuramento sese astringerent ad hoc ita seruandum, & ad nihil sub eodem modo ac pœna faciendum, quo directè, aut indirectè, relaxationem talis iuramneti intenderent, res magis esset corroborata. Ac fortasse expediret, vt raro admodum, atque ex necessarijs omnino causis, adhibitoque rigoroso earum examine, & adhibitis exactissimis cautelis, ne cederent in detrimentum bonorum maioratus, eiusmodi facultates in regia camera concederentur. Homines quippe, intuentes maioratuum dissipationes ac imminutiones ex eiusmodi facultatibus, tam solicitè, dum maioratus instituunt, & tam serio curant, ostium alienationibus ex eiusmodi facultatibus omnino præcludere.

4 *Dubium.* Dubium est, vtrum, si maioratus possessor antea impetrauit facultatem ad alienandū aliqua bona, eaq; vi eius facultatis alienauit, & postea petat aliā facultatem, teneatur facere principi mentionem de prima, alioquin secunda censeatur inualida tanquam surreptitiè obtenta. *Arg. prim.* Partem affirmantem suadere videtur, quod concessio eiusmodi facultatum, sit dispensatio: dispensatio vero addita priori dispensationi, sit nulla ac surreptitia, nisi de prima fuerit facta mentio dispensanti, vt constat cap. *vltim. de filiis presb. lib. 6. & l.3. in fine C. de Episcop. audien.* *Secundum.* Ob quem textum dixit *ibi* Guliel. de Cuneo, inualidam esse remissionem secundam de aliquo crimine, nisi principi remittenti, fuisset facta mentio de alia priori remissione alterius criminis eiusdem delinquentis. Molina *vbi supra* distinguendum arbitratur. Quod si noua facultas ad alienandum concedatur ex eadem priori & antiqua causa, ex qua facta iam antea fuit facultas ad alienandum, inualida ac surreptitia sit secunda facultas, nisi facta sit principi mentio de prima facultate obtenta. Si verò noua facultas petatur ex alia noua superueniente causa, sit valida, minimeq; surreptitia, esto facta non sit mentio de priori concessa facultate: quoniā quæuis distincta causa sufficiens ex se est, vt noua ex ipsa concedatur alienatio. *Ad primū.* Ad ca. *vltim. de fil presb.* respondetur. Difficilius inhabili ad duo, & ad vtrumuis seorsim, cōcedi vtrumque, quam vtrumuis concedatur, eaque de causa surreptitia in eo capite censetur secunda dispensatio ad alterum, vna cum primo, atque adeò vt obtineat vtrumque simul, quando non fit mentio de prima dispensatione, quam iam alterum obtinebat. Ad l.3. *citatam,* similiter dicendum est, magis esse indignum noua venia alterius delicti eum, cui iam antea delictum alterum est remissum, quam si nullum fuisset ei remissum: eaq; de causa in ea lege conceditur, vt qui non ex graui delicto detinentur in carcere, eruantur in festo Paschatis, nisi iā antea in alio festo propter aliud delictum eruti essent. *Ad secundum.* Sanè dicerem, arbitrio prudentis, spectatis circunstantijs concurrentibus, esse iudicandum, quando secunda facultas ad alienandū petitur ex noua causa, num, si cōcedens secundam facultatem, notitiam haberet de prima iam concessa, denegaret forte secundam. *Decisio.* Si enim illam denegaret, aut certè merito id esset timendū, quia causa secunda non esset adeò vrgens, & quia notabiliter minueretur maioratus, addita secunda alienatione primæ, tunc censendum est, inualidam, surreptitiamque esse secundam facultatem, non facta mentione de prima: alioquin valida, minimeq; surreptitia, erit censenda; eo quod nō dubitetur, similiter fuisse concedendā, esto de prima facultate antea concessa, facta fuisset mentio.

5 Ex eo, quod res, quæ iudicis autoritate, aut decreto, venduntur, in publica subhastatione vendi debeant, colligit Molina *c.3. citato n.44.* vtile esse, ac tutum, vt res maioratus, quæ principis facultate alienantur, in publica vendantur subhastatione; cōsentiuntque verba illa in eiusmodi facultatibus regijs apponi consueta; *vendiendola en publica forma;* quę intelligi solent, in publica subhastatione, vt Molina ait. Addit tamen, si aliter venditio bona fide, pretioq; iusto fiat, forsan deficiente solemnitate subhastationis, sustinebitur. Tempus ad vendendum in subhastatione requisitum, de iure communi non est definitum, sed iudicis arbitrio relinquitur, *vt cum Bart. & aliis.* Molina *ibidem n.46.* subiungit. Expediens vero esse ait, vt immobilia triginta, mobilia vero nouem diebus, in subhastatione trahantur, exemplo eius, quod in alijs euentibus fieri solet. Quamuis, inquit, esto non tantum tempus in rebus maioratus sub hasta vendendis insumatur, annullanda non sit venditio; modo tempus competens fuerit insumptum, bonaq; fide, absque dolo, ea venditio fuerit celebrata: quoniam, vt, *cum Gregor. Lopez l.6. tit. 11. part. 6. verb. que la ne pudiesse vender. colum. 9. vers. aduerto etiam,* subiungit, solum in eiusmodi venditione requiritur bona fides, atque adeo tempus congruum spectatis circunstantijs concurrentibus.

6 Cum in hoc regno facultas ad alienandum bona maioratus, concessa per verbum, fiat, antequam literæ conficiantur, & subscribantur à principe non contineat, fiat, ipsius principis, sed ministrorum, quos vocant *de la camera,* possitque à principe denegari ea facultas, iuxta ea quę *disp. 599.* copiosè de facultate ad instituendum maioratum dicta sunt; vtique facultas illa per verbum, fiat, ministrorum *de la camera,* etiamsi testibus probetur, aut per ipsum instrumentum ministrorum *de la Camera,* non sufficit ad bona maioratus alienanda, neque censetur gratia & dispensatio ad ea bona alienandum integrè & perfectè concessa, expiraretque ea concessio morte principis, vt hæc omnia *disputatione citata* explanata, comprobataque sunt. Si verò ea facultas concessa fuisset immediatè à principe per verbum, fiat (cuius contrarium habet stylus huius regni) aut per subsignationem principis literarum ea de re confectarum, tunc gratia, ac illa dispensatio, esset integrè ac perfectè concessa quoad substantiam & essentiam illius, neq; expiraret eius principis morte, possetq; probari testibus, qui de gratia ita concessa sufficienter testificarentur,

tur, aut de literis à principe subsignatis, si literæ non comparerent, *vt ex dictis disputatione citata liquet. Atque ad hæc admetienda sunt, quæ Molina hac de re tradit vbi supra num.* 47.

7 Si possessor maioratus circa alienationem rerum maioratus contractum celebret, vt si vendat rem maioratus tanto pretio, aut illam permutet cum alia sub conditione, si princeps facultatem ad id cõcesserit, confirmareve velit eum contractum, tunc neuter contrahentium potest ab eo contractu resilire, altero inuito, sed principis consensus est requirendus, vt videatur, an conditio purificetur, validusque omnino, ac firmus sit contractus, an verò conditio deficiat, & contractus reddatur nullus. *Ita Molina vbi supra n.* 48. *cum Luca de Pena, & Matthæo de Afflictis.*

8 Regia facultas ad alienandum bona maioratus, nulla redditur per non vsum illius decennio, *vt ex dictis in calce disp.* 599. *satis liquet.* Neque est eadem ratio de facultate principis ad instituendum maioratum propter verba, quæ in hac secunda facultate apponi solent, & ibidem relata sunt. Atque ad hæc sunt etiam admetienda, quæ Molina hac de re *vbi supra num. vlt.* tradit.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus res si ex regia facultate vendantur, modo emptor id seruet, quod in facultate ei iniungitur, securus est, esto pretium in re alia consumatur.*
2. *Maioratus res si sine regia facultate vendatur, aut permutetur, quod in recompensationem accipitur, non afficitur vinculo maioratus: secus si ex facultate Regis commutatio fiat. Pretium tamen validè distrahitur solum in re, ad quam data est facultas.*
3. *Si ex pecunia comparata ex re maioratus, ematur res maioratui idonea ab eo, ad quem illam maioratui emere spectabat, efficitur maioratus, nisi expresserit, sibi, & non maioratui, eam emere. Atque in hoc euentu, si successor in maioratu velit illam maioratui accipere, ad maioratum attinebit.*
4. *Maioratui si vniatur aliquid ex pecunia, aut ex permutatione rei eiusdem maioratus cum illa ex regia facultate, sortitur conditiones vinculi cæterarum rerum, adeò vt, si maioratus in hoc regno erat ex donatis ab Henrico, aut in Lusitania erat subiectum legi mentali, id etiam eandem conditionem subeat.*
5. *Maioratus ex rebus ab Henrico donatis, si ex facultate Regis aliquid alienetur; quando facultas censenda sit surreptitia; & alienatio nulla, quando res transeat libera, & quando cum conditione, quam antea habebat.*
6. *Maioratus bona si ad fiscum ob delictum attinerent, continuo desinerent habere maioratus vinculum: vnde, si à Rege donarentur, libera essent, nisi aliud exprimeret. Et in Lusitania quando transirent legi mentali subiecta.*
7. *Maioratus res ex regia facultate alienata si vendicetur, quia alienatio fuit nulla, aut contractus rescindatur ex l. 2. C. de resc. vend. aut beneficio restitutionis in integrum, res manet maioratus, vt antea erat.*
8. *Res maioratui incorporata ex permutatione, aut ex pretio rei alterius eiusdem maioratus, si euincatur, an illa alia res, tanquam res adhuc perseuerans maioratus, vendicari possit.*

QVI EX FACVLTATE REGIA REM maioratus emit, an curare teneatur, vt inde alia res maioratui subrogetur. Et num, quod in compensationem pro re maioratus redditur, subijciatur eo ipso vinculo eius maioratus. Disp. 651.

1 QVod ad primum attinet, suaderi potest, emptorem rei maioratus ex regia facultate, concessa, vt ex ea pecunia res alia maioratui subrogetur, vel vt aliquid aliud fiat, teneri, vt sit securus, curare, vt ex ea pecunia id ematur, aut id fiat, ob quod ea facultas fuit concessa. Quoniam, vt *disputation.* 300. copiosè ostendimus, non est securus, qui contrahit cum Ecclesia, ciuitate, aut minore, nisi id conuertatur in vtilitatem Ecclesiæ, ciuitatis, aut minoris: ergo, qui emit aliquid maioratus, non erit securus, nisi pretium in vtilitatem maioratus conuertatur, vel insumatur in causa, ad quam id à principe alienari est permissum.

Dicendum tamen est, *cum Molina libro quarto, de primog. capite quarto, numero vigesimo secundo, & vigesimo tertio*, eiusmodi emptorem securum esse, esto pecunia illa postea non insumatur in eo, ad quod fuit concessa facultas, vt alienari ea res posset; modo tamen, si quid in facultate fuit iniunctum emptori (vt iniungi consueuit, vt pecuniam tradat tali depositario) id efficiat: quare, si solum ei iniungatur, vt pecuniam tradat in sequestrum depositario, quovsque res alia ematur, aut vt ille aliquid ex illa efficiat, tutus est emptor eo ipso, quod, iuxta formam facultatis, eam tradit ei depositario, quicquid postea de illa fiat: si vero solum in facultate concedatur possessori vendere id posse, vt tale, vel tale quid, ex pretio efficiat, tutus erit emptor, tradendo pretium ei possessori, & multo magis, si in facultate exprimatur, vt pretium illi tradatur. Probatur, quoniam hic celebrat contractum iuxta præscriptum facultatis ad eum validè celebrandum, neque plus ei iniungitur, quàm vt eo modo soluat pretium. Et quoniam, quæ *disputat.* 300. *citata* dicta sunt, solum habent locum in contractu mutui, facto Ecclesiæ, ciuitati, aut minori, *vt ibidem ostendimus*; non verò in alijs contractibus, neque id priuilegium extensum reperitur ad maioratus, aut comparatione bonorum maioratus: quarè illa aptari nequeunt rei, de qua nunc disputamus. Idem confirmatur ex *l. vlt. ff. de exercit. act.* Vbi quando exercitor, hoc est, qui nauem locat ad vehendum homines, aut merces, magistrum illi præfecit, qui illam in sui absentia gubernaret, partesque exercitoris ageret, si nauis in itinere refectione indigeat, & aliquis mutuo det pecuniam magistro ad eam refectionem necessariam, modo illam det loco & tempore, quo ad eam refectionem erat necessaria, neque plus det, quam ad id sit necessarium, tenetur exercitor ei mutuanti de ea pecunia mutuata, esto à magistro nauis in ea refectione non sit consumpta, sed in re longè diuersa: quia satis est mutuanti, si in id, quod naui erat necessarium, mutuam pecuniam dedit, vt exercitor ad id mutuum teneatur, neque curare tenetur, vt pecunia in eo insumatur, ad quod tunc necessaria erat, mutuoque ab ipso data est: atque idem prorsus est in re proposita: satis quippe est, vt emptor rei maioratus eam emat ex facultate principis, data ex causa, quam princeps necessariam iudicauit, & ad quam vendi facultatem dedit, neque tenetur curare, vt pretium in ea re insumatur, neque aliud facere, quàm id, quod in facultate regia fuerit ei iniunctum circa pretij solutionem. Idem confirmatur ex *l.* 1. §. *non autem, à vers. vnde quærit ff. eod. tit.* vbi idem statuitur, quod ex lege *vltima*, relatum est. Confirmatur etiam ex *l. liberto in prin. ff. de neg. gest.* vnde merito Bart. *l. alio ff. de alim. & cib. legatis*, dixit, si exequutores testamenti vendant rem defuncti ad soluendum contenta in testamento, emptores esse securos, esto exequutores pretium in vsus alios conuertant.

Quod

2 Quod ad secundum attinet, suaderi potest, pretium, ex re maioratus vendita comparatum, aut quoduis aliud in recompensationem pro ea acceptum, non affici eo ipso vinculo maioratus, quasi subrogatum maioratui loco rei ex illo legitimè alienatę, nisi id expresè dicatur, & multò minus, si quid postea ex eo pretio ematur. Quoniam pretiũ, licet in vniuersalib. vt est hæreditas, succedat loco rei; non tamen succedit in particularibus; *vt constat l. qui vas §. vlt. ff. de furtis l. venditor ex hæreditate ff. de hæred. vel act. vend.* Neque item res succedit loco pretij *l. sed & si res §. 1. ff. de pet. hæred.* qua ratione definitum est, rem emptam ex pecunia aliena, non effici eius, cuius erat illa pecunia, sed emptoris, *vt constat l. si ea pecunia C. de rei vend. & aliis iuribus, quæ disp. 327. conclus. 2. citauimus, quo in loco rem hanc latè docuimus.*

Distinguendum verò est. Quod aut res maioratus fuit alienata sine facultate principis ad id legitima, & tunc pretium, aut aliud in recõpensationem acceptum, pro ea re maioratus, non afficitur vinculo maioratus, neq; ad maioratum pertinet. *Ita Molina c. 4. citato n. 30.* Ratio autem est, quoniam alienatio illa rei maioratus fuit nulla, dominiũq; illius adhuc ad possessorẽ maioratus spectat, spectabitq; ad successores reliquos in eodem maioratu, qui vendicare illam poterunt, tanquam rem perseuerantem maioratus; venditorq; aut hęredes illius, tenebũtur emptori de euictione: quare pretium ad venditorem, aut ad hæredes illius, spectabit: idemq; est de re alia quacunq; accepta in recõpensationem pro re illa maioratus: *vt hæc omnia conclusione 2. citata, explanata a nobis sunt.*

Quando autẽ res alienata fuit legitima ex principis facultate, idque vt ex pretio alia emeretur, quæ subrogaretur, & vniretur maioratui, aut permutata fuit pro re alia, quæ incorporaretur maioratui, tunc dicendum est, pretium, donec ex illo res alia ematur, quæ maioratui vniatur, pertinere ad maioratum, afficiq; vinculo maioratus, & similiter rem permutatione comparatam pro alia re maioratus, continuò affici vinculo maioratus, ad maioratumq; pertinere. Probatur, quoniam venditio, aut permutatio, ex ea legitima facultate, est agendo negotium maioratus, ad quod ea facultas data est, neq; aliter esset valida, aut aliter facta pręsumitur, quando ex tali facultate est facta: ergo pretium pertinet ad maioratum, interim dum ex illo nõ comparatur res alia; & similiter res permutatione pro re maioratus acquisita, pertinet continuò ad maioratũ tanquam vinculo illius eo ipso affecta, quæ proinde alienari non potest sine noua facultate. Patet consequentia, quoniam, quando res aliqua ad aliquem, vel ad aliquid spectans, vẽditur, aut permutatur, negotium illius, ad quem, aut ad quod, pertinet, ritè atque legitimè agendo, vtiq; pretium, aut res permutatione acquisita, ad eum, vel ad illud idem, pertinet. Neq; refert, quod in particularibus pecunia non succedat loco rei. Tum quia maioratus est quippiam vniuersale, *vt probat, & cum multis, quos citat, affirmat Molina lib. 1. de primog. c. 26. n. 19.* Tum etiam, quoniam illud intelligendum est, quando res non venditur, aut permutatur, agendo negotium eius, ad quem, vel ad quod, ea res spectat, sed suum proprium; quod est præsumendum, quando non sunt circũstantię, quæ persuadeant agi negotium eius, ad quem, vel ad quod, ea res spectat, vt in re proposita persuadet, rẽ vendi, aut permutari, ex facultate concessa præcisè ad agendum negotium vinculi maioratus. Econtra verò, licet in vniuersalibus pretium, aut res, pro qua alia permutatur, succedat loco eius rei, id intelligitur, nisi res vendatur, aut permutetur, agendo negotium proprium, & non hæreditatis, aut rei alterius vniuersalis; vt si res vẽdatur, non tanquam pars rei vniuersalis, sed tanquam mere particularis: ꝙ tamen non præsumitur, quando venditur ab eo, ad quem administratio rei vniuersalis pro tunc spectat. Limitatio adhibita in venditione rei spectantis ad aliquid vniuersale, colligitur apertè ex *l. sed etsi lege §. 1. iuncta glossa ibi. verb. conuertit ff. de pet. hæredi.* consentitq; glossa *vlt. l. imperator §. vltim. ff. de lege secunda,* quæ eo modo conciliat vtranque legem. Limitatio verò adhibita in venditione rei particularis, colligitur ex lege *prima C. si quis alteri vel sibi, consentitq; Greg. Lopez lege 49. tit. 5. part. 5. glossa 1.* Atque hæc sunt, quæ intendit Molina *cap. 4. citato numero trigesimo primo & trigesimo secundo.* licet rem non adeò exactè explicet.

Dictum est, pretium, donec ex illo res alia ematur, quæ maioratui vnitur, pertinere ad maioratũ: quoniã, cum facultas ad rem vendendã, concessa sit, vt ex pretio alia ematur, quæ maioratui vniatur, sanè, licet interim dum ex eo pretio res illa alia nõ emitur, quæ vniatur maioratui, pretiũ illud ad maioratum attineat, vinculoq. maioratus sit alligatũ, vt non ad aliud posit alienari, quam ad emendã rem, quæ loco prioris maioratui vniatur; non tamen ita est affectum vinculo maioratus, vt simpliciter ac omnino sit prohibitũ alienari, quin potius eo ipso permissum est alienari, absq. noua facultate, ad emendã eam rem, quæ maioratui vniatur. Hinc intelliges, si maioratus possessor in aliis rebus insumat pretium illud, emẽdo mobilia, aut immobilia, quæ constet non emi, vt vniantur maioratui, & quæ ad id non inseruiant; pretij dominium non transire in venditorem earũ rerum, neq. in alios, quibus titulo oneroso, aut lucratiuo, datum sit à venditore; quin potius, si cõstet de toto pretio, aut de parte illius, vbi & apud quem sit, ita vt intelligatur esse hanc numero pecuniã; vendicare eam posse successores in eo maioratu: imò verò, si constet, in quo aceruo sit permixta cum alia pecunia, ita vt, ob permixtionem cum maiori alia copia pecuniæ, dominiũ illius per accidens transierit in possessorem, *iuxta ea quæ disp. 326. ante responsionem ad primum argumentum dicta sunt,* competit ius in re possessoribus maioratus, vt ex eo aceruo ea pecuniæ quantitas maioratui tradatur, & in ea ꝓferentur cęteris creditoribus possessoris eius aceruui, *vt ibi copiosè explanatum est.* Hæc eadem dicenda similiter sunt, quando facultas vendendi rem maioratus, datur, vt ex pretio aliquid aliud fiat: interim enim dum id non fit, pretium ad maioratum pertinet, vinculoq. illius est affectum: quãdo verò in eo insumitur, ad quod fuit concessa facultas, vt res maioratus venderetur, tunc verè alienatur, transitq. dominium illius in accipientem: quòd si in re alia insumatur, inualida est ea alienatio.

Quando ex pretio rei maioratus, possessor emit 3
rem aliquam, siue expresè illam emerit, vt esset maioratus, loco rei antea ex maioratu alienatę, siue nihil exprimendo, modò tamen talis qualitatis ea res sit, quę inseruiat, vt maioratui vniatur, pręsumitur ac censetur empta, vt sit maioratus, ac ꝓinde eo ipso afficitur vinculo maioratus; ad maioratumq. pertinet, loco rei antea ex illo venditæ. *Ita Molina c. 4. citato n. 33.* Ratio autem est, quoniam licet, qui ex pecunia aliena aliquid emit, censeatur sibi, & non domino pecuniæ, id emere, *vt ex iuribus disp. 327. conclus. 2. à nobis citatis liquet,* excipitur tamẽ, quando illi incumbebat agere ea in parte negotiũ eius, cuius erat ea pecunia, aut rei, ad quam ea pecunia spectabat, *vt res ex se, & ex supradictis, est satis perspicua, atque vtrunq; colligitur ex l. 49. tit. 5. par. 5. & ex iuribus, quæ ibi Greg. Lopez citat:* tunc enim præsumitur agere ea in parte, non suum negotium, sed alterius, aut rei, ad quam ea pecunia spectabat; eaq. de causa in re, de qua disputamus, possessor maioratus præsumitur emere ex ea pecunia rem illam, non sibi; sed maioratui, cuius illa pecunia erat. Quãdo verò maioratus possessor ex ea pecunia emit rem mobilem, aut aliam, quæ maioratui non inser-

inseruiebat, vel expresſit emere eam, nō maioratui, sed sibi, tunc quidem ea res ad maioratum nō spectat; attamē successores in maioratu vendicare possunt pecuniā, qua ea res fuit empta, si sciatur vbi sit ea numero, quæ erat maioratus, *iuxta ea, quæ supra dicta sunt*: emptor verò rei illi⁹ ea pecunia, hæredesq. ipsius, tenebuntur venditori de euictione talis pecuniæ: si verò pretiū aliunde venditori non psoluatur, repetere poterit rem vēditā, penes quēcunq. fuerit reperta, & quocunq. titulo ad possessorē peruenerit: quoniā, *vt in materia de venditione, & aliàs dictū est*. venditor non amittit dominiū rei vēditæ, etiamsi illam tradiderit, donec verè sit ei pretium solutū, aut illud habeat pro soluto. Illud obseruandū censeo, si maioratus possessor, ex ea numero pecunia, quę erat maioratus, ad id deputata, vt ex ea maioratui res idonea emeretur, remquidē emat, sed cum expresſione, quòd sibi, & nō maioratui, illā emat, attinere nihilomin⁹ ad maioratū, si idonea sit maioratui, aut si maioratus eam velit, quia aliunde successores in eo cōparare nō possunt maioratui eam pecuniā, pręferendusq. sit maioratus ea in re cęteris creditoribus eiusdem emptoris Ratio a. est, quoniā ea pecunia ad id erat deputata, vt inde emeretur res maioratui, & non vt emeretur administratori illi eius pecunię: neq. sola intentio & expresſio illi⁹, quòd sibi velit emere eam rem ex pecunia maioratus, piudicium afferre ea in parte potest maioratui: sicut, quāuis administrator bonorum minoris, aut Ecclesię, qui ex pecunia minoris, aut Ecclesiæ, emit rem aliquam, intendat emere illā sibi, & nō minori, aut Ecclesię, in optione tamē minoris, aut Ecclesię, est, accipere eā sibi, quasi sibi eo pretio emptam, *vt habetur l. 49. citata, & aliis iurib. quæ ibi Greg. Lopez citat*. multò verò magis id locum habet in re ꝓposita; eo quòd eam pecuniā acceperit possessor maioratus, destinataq. esset, vt inde maioratui emeret, & non sibi. Quarè non est eadem ratio de hoc, & de depositario, qui ex pecunia, quam habet in deposito, minimę deputata, vt ipse ex illa deponenti aliquid emat, sibi aliquid emit: in quo euentu sibi, & non deponenti, cōparat dominium rei emptæ ex pecunia deponētis: quod discrimen non satis attendit Molina *vbi supra nu. 35*.

Quando ex pretio rei maioratus alienatæ, emitur alia, quæ vnitur maioratui, aut quacunq. alia ratione res vna subrogatur & vnitur maioratui, loco alterius, succedit ea res in maioratu cum omnibus qualitatibus cæterarum rerum, quę ad eum maioratū pertinent, ac si à principio cū aliis vnita esset idem maioratui, *vt ex se est perspicuū, & affirmant Greg. Lopez l. 6. tit. 11. par. 6. verb. que la no pudiesse vender, col. pen. §. item pone, vers. aduerte etiam & Molina vbi supra n. 36*. Hinc Molina *n. 38*. rectè infert, si habenti maioratum, ex bonis coronæ huius regni donatis ab Henrico secundo, facultas concedatur vendendi aliquod eorum, vt ex pretio aliud ematur, ac subrogetur eidē maioratui, vel permutādi illud cum alio, tunc, quod accedet maioratui loco alterius alienati ex illo, sortietur cōditiones eius maioratus, ac proinde, si vltimus talis maioratus possessor, sine liberis discedat, etiam quod ita in eo maioratu fuerit subrogatum, regredietur ad regiam coronam. Idem dic in Lusitania, si facultas similis concedatur alienādi aliquid de bonis maioratus, in quo vim habeat lex mentalis: si enim vltimus talis maioratus possessor, sine liberis masculis decedat, id etiam, quòd in eo maioratu, similiter fuerit subrogatum, vna cum cæteris eiusdem maioratus bonis, reuertetur ad regiam coronam.

5 Dubium est, si quis habeat maioratum ex rebus ab Henrico secundo donatis, & Rex concedat illi facultatem alienandi aliquod eorum bonorum ꝓ aliqua maioratus necesſitate, absq. obligatione aliquid loco illius subrogandi, pretiumq. sit consūptum, num res illa transeat ad illum tertium, cum onere, quod antea habebat, vt scilicet, si vltimus illius possessor sine liberis decedat, redeat ad regiā coronam. Greg. Lopez *l. 10. tit. 26. par. 4. verb. vendiēdo, col. 4. vers. sed an pretium*. affirmanter respondet. Quoniam, inquit, id onus est veluti seruitus realis eius rei, quæ cum ea transit ad quemcunq. eius rei possessorem. Meliùs tamen Molina *c. 4. citato n. 40*. distinguit. Quòd aut Rex tēpore concesſionis eius facultatis, id onus eius rei ignorabat, quia nulla de illo mentio ei facta est: aut illud sciebat. Si ignorabat, tunc ait: vel facultatē fuisse nullam, atq. adeò alienationē fuisse nullam, vel rem transiisse ad emptorem cum eo onere, etiamsi emptor id ignorauerit: atq. in hoc secundum ꝓpendet Molina. Dicerem, si venditor, qui eam facultatē obtinuit, carebat liberis, aut spes erat magna, quòd res illa, minimè vendita, citius deuolueretur ad coronam regni, q̄ transeundo ad emptorem, tunc facultatē, ac alienationem censendas esse nullas, saltem ad effectū, vt mortuo venditore sine liberis, cōtinuò id bonum redeat ad regni coronā: quoniam si eam qualitatē sciret tunc Rex, & eas circunstantias, nō concederet eam facultatē, nisi fortè cum ea restrictione, vt mortuo vēditore sine liberis, res statim ad coronā regni rediret, aut certè illam cōcederet longè difficiliùs, ac ꝓinde censenda est ea facultas surreptitia, & alienatio nulla, ad effectum, vt mortuo vēditore sine liberis res psueret apud emptorē, & apud ipsius liberos, nec redeat statim ad regiam coronā. Si verò ęqualis spes erat, quòd ea res æquè cito rediret ad regiam coronā, transeūdo in emptorē, ac manendo apud venditorē, tunc dici potest, cum Molina, facultatē, & venditionē, fuisse validas, sed rem transire cum suo onere, vt, vltimo illius possessore decedēte sine liberis, res continuò ad regiam coronā redeat. Ratio a. est, quoniam princeps censendus non est, intendisse renūciare suo illi iuri, ꝙ ignorabat, cum tanto coronæ regni detrimento: quarè ea facultas intelligenda est, absq. vllo coronæ regni detrimento. Vnde admonet Molina, eos, qui ex regia facultate emunt res maioratus, aut in eis censum emunt, cautè attendere debere, nū ea bona sint ex donatione Regis Henrici, & num Rex, sciens talia esse, eam facultatem concedat, remittatq. id onus earum rerum: an non, ne fortè, mortuo vltimo possessore sine liberis, cogantur reddi liberæ coronæ regni.

Si verò Regi, tempore concesſionis facultatis, significatū fuit, ea bona ex donatione Regis Henrici profluxisse, facultatemq. aliquid alienandi ex illis concesſit, non reseruādo in ea facultate coronæ regni jus suum, tunc censendum est, intendisse remittere id onus ac qualitatem, illudq. liberum omnino transiisse in emptorem. *Ita Molina vbi supra n. 43. resq; ex se satis est manifesta*. Habet autem locum præsertim ex eo, quòd in facultatibus regiis ad bona maioratus alienanda, apponi soleat, concedi facultatem alienandi ea bona tanquam libera, nō obstantibus vinculis, substitutionibus, & alienationis prohibitionibus: ex quibus verbis, à principe scienter prolatis, qualitas maioratus ab eisdē bonis aufertur, eaque libera omnino efficiuntur. Quando tamen facultas concederetur ad alienandum aliquid, appositis his verbis; *sin perjuisio de nuestra corona real*; quæ, *referente ibidem Molina*, interdum apponi solent, tunc satis perspicuum est, non censeri remissam eam qualitatem, siue de illa mentio facta fuerit in supplica, siue non.

Quod attinet ad alienationes cum regia, aut sine regia facultate, bonorū, in quibus in Lusitania locū habet lex mentalis, lege, quæ *disp. 576*. dicta sunt.

Si bona maioratus ex delicto aliquo ad fiscum pertinerent, continuò amitterent vinculū antiqui maioratus. Quarè, si princeps ea donaret, neq. exprimeret, vt essent alligata eodē vinculo maioratus, quo antea erāt, vel alio, libera cēsentur in potestate 6

testate donatarij. *Ita Greg. Lopez l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no pudiesse vender in prin. & Molina vbi supra n. 45. & alij, quos citat.* In Lusitania autem, quando eiusmodi bona censenda essent subiecta legi mentali, & quando non, *disputat. 576.* dictum est.

7 Si res maioratus ex regia facultate vendita, aut permutata cum alia, vendicetur à maioratus possessore, eò quod alienatio fuerit nulla, tunc facilè constat, rem illam nunquam, quoad dominium, desiisse esse maioratus illius, ac proinde affectam redire, ac manere, vinculo eiusdem maioratus. Ita Molina *vbi supra n. 47. cum plerisq; aliis, quos citat.* Idem quoq; dicendum censet, si redeat recisione contractus ex *l. 2. C. de rescin. vendit.* aut beneficio restitutionis in integrum, nihil impediente, quod dominium illius medio illo tempore fuerit apud eum, cui antea fuerat alienata. Ratio autem est (licet ille eã non reddat) quoniam rescinditur contractus agẽdo negotium maioratus, tametsi in beneficio restitutionis in integrum, cooperetur ad recisionem priuilegium minoris, qui rem alienauit: cæterum is, qui illam alienauit tanquam rem maioratus, petit restitui in statum, in quo antea erat, qui sanè erat status rei maioratus ab ipso possessæ.

Quæstio. 8 Dubium est, si ex facultate Regis vendatur res aliqua maioratus; vt ex pretio res alia commodior maioratui ematur; aut ex facultate Regis res aliqua maioratus permutetur pro alia; & postquàm res illa ex eo pretio empta fuerit, aut permutatione acquisita, euincatur, quia aliena erat cuiusdã tertij, vel aliqua alia ratione; vtrum tunc locus sit repetitioni rei, quę antea ex maioratu pro illo pretio vendita fuerat, aut permutatione fuerat pro alia tradita, an non, sed maioratus, possessoresq; illius, vtraque debeant carere.

Molina *c. 4. citato n. 47.* respondet, eò ipso, quòd res permutata euincitur, posse maioratus possessorem vendicare rem maioratus pro ea permutatam.

Arg. primũ. *Quod probat ex cap. si beneficia de præb. lib. 6. vbi affirmat, doctores communiter id notare.* Quando verò, pretio comparato ex re maioratus, empta fuit maioratui res alia, quæ euicta est, distinguit. Quoniam, si facultas concessa erat, vt res maioratus venderetur, vt ex pretio res alia, determinata in singulari, emeretur maioratui, tunc, inquit, euicta ea re, potest vendicari res maioratus, quæ ad emendam il-

Secundum. lam, quæ euicta est, fuit vendita. Id probat, quoniam in eo euentu, facultas concessa à principe ad rem maioratus vendendam, vt illa alia emeretur, est censenda nulla, vtpote ex falsa causa concessa: sicut decretum judicis ad vendendam rem minoris ex falsa causa interpositum, est nullum, potestque minor, nihil venditione ex eo decreto obstante, vendicare rem ita venditam, vt habetur *l. 1. §. 1.* illis verbis; *Manente pupillo actione, si posteà potuerit probare obreptum esse prætori: & apertiùs l. magis §. penult. ff. de reb. eorum.* Quod, inquit, adeò verum est, vt decretum, ex falsa causa interpositum, nullam efficiat venditionem, etiamsi falsa causa in ipso decreto expressa non sit, *vt cum Alexandro, ex prædictis iuribus affirmat.* Id quod ait in regiis facultatibus, eis de rebus concessis, apertiùs procedit: quoniam nunquam aliter conceditur facultas regia ad alienandam rem maioratus, vt ex eius pretio res alia subrogetur, nisi facta relatione, quod id ipsi maioratui vtilius ac expedientius sit: ex quo, inquit, constat, facultatem nullam esse; cùm hæc sit causa finalis concessionis eiusdem; etiamsi id ex ignorãtia & simplicitate, non autem ex dolo, principi

Tertium. narratum sit, *vt probat capit. super litteris, de rescript. & affirmat Felin. ibi, & doctores communiter*: atque ad hęc ait esse maximè aduertendum, vt intelligatur, quantis periculis sint ij obnoxij, quibus res maioratus distrahuntur. Si autem, inquit, facultas concessa est ad hoc, vt res maioratus vendatur, pretiumq; deponatur, vt ex eo res alia ematur, quæ loco illius subrogetur, dicendum erit, si emptor tenorem ac formam facultatis obseruauit, pretiũ deponendo, etiamsi ex illo posteà empta sit maioratui res aliqua, quæ euincatur, emptor rei maioratus ad nihil tenebitur, neq. poterit res maioratus semel ritè ab eo empta, vendicari. Si enim emptor rei maioratus ea lege venditæ, vt ex pretio alia ematur, quæ loco alienatæ maioratui subrogetur, non tenetur curare, vt ea res ematur ac subrogetur, *vt supra dictum est*, securusq. manet; facta pretij consignatione, etiamsi posteà pretium in vsus alios conuertatur, sanè longè maiori cum ratione idem dicẽdum erit, quando ex pretio res alia empta fuit, quæ posteà sit euicta. Hæc Molina *ibi.*

Ego verò in hoc quidem vltimo cum Molina consentio: in duobus autem prioribus ab eo assertis, longè ab illo dissentio, arbitrorque falsa ea esse. *Decisio.* Etenim permutatio illa non solum si stipulatione sit vallata, vt regulariter vallari solet, sed etiam si non sit vallata stipulatione, eo ipso, quòd traditio est vtrinq. facta, est contractus completus ac vestitus, *vt disp. 255. explanatum est*: quòd si aliquid euincatur ex vtrinq. traditis, non propterea dissoluitur contractus, sed, qui id tradidit, tenetur de euictione, ac proinde, si alter, quod sibi traditum fuerat, bona fide alteri alienauit, non potest ex illo, ad quem peruenit, vendicari; sed solum, qui illud in permutationem tradidit, aut hæredes illius, tenentur alteri de euictione eius rei, quæ ei in permutationem tradita fuerat. Et multò magis hæc vim habent in hoc Castellæ regno, vbi sublata est differentia pacti nudi & vestiti, daturq. ex pacto actio, *vt disp. 258. dictum est.* Caput autem *si beneficia, de præb. lib. 6.* quod in confirmationem suæ sententiæ Molina citat, quasi eo ipso, quòd duæ res permutatę sunt vna cum alia, si vna euincatur, possit, qui illam accepit, vendicare, quam in permutationem pro ea dedit, vbicunq. illa fuerit reperta, & ad cuiuscunq. manus deuenerit, sanè id non ꝓbat. *Ad primũ.* In eo enim capite, ex quadam æquitate, consentaneeq. ad rectam rationem, circa Ecclesiastica beneficia, est statutum, quòd qui beneficium dimisit, occasione, quod ei collatum est alterum beneficium incompatibile quod accipiens ignorabat collationem illius ad sedem pertinere Apostolicam, si statim, ac scit à sede Apostolica esse alteri collatum, illud sine mora, & contradictione, dimittat, posse liberè occupare beneficium antea à se dimissum, esto collatum sit cuicunque alteri, quod sanè (præsertim cum glossa *ibi verb. sine culpa,* id appellet priuilegium) trahi nõ potest ad rerum temporalium permutationes, vt scilicet, si euicta sit res in permutationem sibi pro alia tradita, possit ipse vendicare & occupare, quam dedit, vbicunq. illam repererit: cum ius ciuile aliter huic consuluerit, nempe vt, qui eam ipsi tradidit, hæredesve illius, teneantur ei de euictione. Qua ratione, qui rem permutauit pro re alia maioratus, si ea, quam ipse tradidit, euincatur, tenebitur maioratui, possessorive illius de euictione: quemadmodum, si res ipsi tradita ex maioratu, euincatur, tenebitur ipsi, qui illam cum eo permutauit, de euictione.

Quòd item dicit, vendita videlicet ex facultate principis re maioratus ꝓ pretio, vt ex illo res certa & determinata ematur maioratui, si illa euincatur postquã maioratui empta fuerit, vendicari posse rẽ maioratus; eò quòd facultas à principe ad eam venditionem cõcessa fuerit nulla, & ꝑ consequens ea venditio ex ea facultate fuerit etiam nulla, vtpote ex falsa causa concessa, falsum profectò, valdeq. à recta ratione alienũ, mihi videtur. Etenim, vt facultas à principe concessa ad vendendam rem aliquam maioratus, sit valida, præsertim comparatione eius, qui contractum formaliter & materialiter iustum ac onerosum ex ea facultate cele-

brat, qualis est, qui eam ex ea facultate iusto pretio emit, nihil se astringendo, quòd res, quæ posteà ex eo pretio maioratui emetur, sit verè illius, cũ quo distinctus contractus celebratur emptionis rei alterius pro eodem pretio, vel pro parte illius, aut etiam pro eo pretio & aliquo alio incremento: vt, inquam, ea facultas in hoc euentu comparatione huius sit valida, & emptio & venditio ex eadem facultate immediatè profecta, sit etiam valida, satis est, vt causa, quæ tunc se offerebat, & prout tunc se offerebat, esset iusta & rationabilis, nullo interueniente dolo, aut scientia contraria, ex parte huius emptoris; neq; ad hunc emptorem spectabat, vel illud aliud, vel causam examinare, sed ad principem, qui facultatem concedebat, ad suosve ministros, & ad possessorem maioratus, qui in suum, & in maioratus commodum, eam facultatem petebat, id spectabat, emptorque hic tuto se potuit, ac debuit, committere examini principis, suorumve ministrorum, & causæ, quam princeps iustam ac rationabilem iudicauit: neq;, quòd posteà secunda emptio alterius rei ex eo pretio, non prosperè succedat maioratui ex causa aliqua occulta, vllum prȩiudicium parere debet, aut potest, emptori primo, vt emptio à se ritè ac iustè formaliter & materialiter rei maioratus celebrata, firma ac valida nõ sit; modo tamen, si iniunctum ei fuit, vt pretium non aliter traderet, quàm in emptionem illius alterius rei, aut venditori eiusdem rei, vel alicui depositario, qui in eam emptionem illud seruet, opere impleuerit: neq; sanè recta ratio, beneq; instituta respublica, aliud postulabat, irrationabilesque omnino essent leges, quȩ contrarium statuerent, vt, attentè rem consideranti, statim lumen ipsum rationis ostendit: quarè nequaquam credendum est, iura quæ Molina in confirmationem suæ sententiȩ citat, eam intendisse, aut ex illis eam sequi. Adde, possessori maioratus aduersus vẽditorem rei euictæ, competere actionem de euictione, non solum ad pretium, quod pro ea re dedit, sed etiam ad interesse, vt eam maioratui emat, vel aliã, ex qua commodum æquale sequatur, vel tantum soluat, quantum maioratui, possessoribusve illius, intererat eam rem non esse euictam: ei verò, qui rem maioratus emit & pretium soluit, vendicata re ab ipso rite empta, nullum remedium competit aduersus secundum venditorem, cum quo ipse non celebrauit contractum. Ad duo verò iura, vnde Molina *Ad secundum.* præcipuè eam sententiam colligit, dicendum est, illa habere locum, quãdo iudici fuit significatum, minorem grauatum esse ære alieno, necessariumq; esse ad illud soluendum, vendere id immobile minoris; cum tamen grauatus non esset ȩre alieno; aut illi proposita fuit alia iusta causa ad alienandum, quȩ verè nõ erat; in quo sanè reperiretur obreptio, de qua in eis iuribus est sermo. Si tamen, quia prȩdium vnum multò magis expediebat minori, quã aliud, cuius erat dominus, iudex decretum interponeret, vt venderetur, vt ex pretio compararetur illud aliud, tunc vtique valida esset prima venditio; quia ex vera causa rationabiliter existimata, fuisset venditum, neque in eo decreto reperiretur obreptio; & esto posteà vel casu fortuito nõ sequeretur emptio illius alterius, vel emptum euinceretur, non dissoluitur prior venditio ritè, & rationabiliter, atque absque obreptione tunc facta. Adde, id, de quo in eis iuribus est sermo, esse priuilegium minoris, quod non reperitur concessum maioratibus, possessoribusve maioratuum: quarè inde non trahitur validum argumentum ad id, de quo disputamus. Quòd autem in supplica facultatis ad vendendum rem maioratus, mentio fiat, quòd id maioratui vtilius sit, sanè, quod ad primam venditionem attinet, nihil falsum proponitur: & licèt, quatenus ad vlteriorem emptionẽ ordinatur, falsum id in se sit, satis profectò est, quòd ex circunstantijs, quæ tunc occurrunt & cognoscuntur, vtile rationabiliter ac prudenter habeatur, vt nulla, comparatione primæ venditionis, interueniat obreptio, validaque proinde sit ea facultas prudenter data, & venditio ex illa subsequuta. Ad caput verò *Ad tertiũ.* *ex litteris de rescrip.* vbi habetur, esto in petitione rescripti, ex ignorantia & simplicitate, suppressum fuisset aliquid, quod si fuisset propositum, rescriptum nõ concederetur, esse nullum tale rescriptũ, neque iudicem posse procedere ex eo rescripto, nisi fortè ad cognoscendum & examinãdum, num verè tale quid suppressum fuerit; an non. Ad illud, inquam, caput dicendũ est, id locum quidem habere in gratijs, & in similibus concessionibus, atque etiam in re proposita, si, antequàm ea facultas exequutioni mandetur, sciatur, rem aliam, ad quam res maioratus venditur, euinci posse: secus autem, si in re proposita, & in similibus alijs, quæ in damnum cedere possunt eorum, cum quibus ex ea facultate contractus celebratur, id ignorant, rationabiliterque, modo explicato, ea facultas sit petita & concessa.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus res si ex regia facultate pignori, aut hypothecæ subijciantur, vendi absque alia facultate possunt, quando aliunde non potest solui debitũ, præcisè quantum ad id satis. Poteritque census super maioratum absque alia facultate constitui, ne vendantur.*

2 *Maioratus res si vendi concedatur, pignori & hypothecæ subijci potest, & in ea constitui census ad idem intentum, quando id vtilius maioratui est.*

3 *Facultas vt res maioratus certo pretio vendatur alicui certæ personæ, si non intuitu eius personæ facta sit, sed in commodum maioratus ac successorum in illo, vendi ex eadem facultate potest alij in æquale, aut in maius commodum maioratus.*

4 *Maioratus si bona inualidè alienentur sine regia facultate, ex superueniente regia facultate non euaditur pœna, si quæ antea ob eam alienationem erat incursa, neque valida redditur talis alienatio, nisi ex ea facultate confirmetur.*

5 *Facultas alienandi bona maioratus, si concessa sit possessori, tunc non transit ad successores: secus si successoribus sit concessa.*

EXAMEN, AC DECISIO, QVORVNdam dubiorum circa facultates ad alienandum res maioratus, & circa earum alienationem, vi earundem facultatum. Disput. 652.

PRimum dubium est, vtrum subiectis rebus maioratus pignori, aut hypothecæ, ex regia facultate, possint tales res suo tempore, absque noua Regis facultate, vendi, ad soluendum debitum, pro quo erant pignori, aut hypothecæ, subiectæ, quando aliunde non soluitur. Ad quod affirmanter est respondendum *cum Gregor. Lopez leg. 6. tit. 11. parte 6. verbo que la no pudiesse vender, col. 8. vers. & si data, & cum Molina libr. 4. de primog. cap. 5. nu. 2.* idque probat *l. si pupillorum §. si pupillus ff. de reb. eorum*, qui sic habet. *Si pupillus dedit res pignori ex permissu prætoris, nonnulla erit dubitatio an alienatio possit impediri. Sed dicendum est, posse creditorem ius suum exequi. Tutius tamen fecerit, si prius prætorem adierit. Consentiunt Baldus, & alij, quos Molina refert, & quæ à nobis dicta sunt disp. 538. §. quando aliquid ritè*, suffragaturque ratio: quoniam, qui concedit antecedens, concedit & consequens, quod necessariò ex illo infertur: ea quippe ratione *vt ait Bart.* res alienari prohibita, nõ potest subijci pignori, aut hypothecæ, quia inde peruenitur ad venditionẽ ei⁹ rei, si debitũ aliunde non

non soluatur. Atq; ita Molina *ibidem* testatur, pluries vidisse vendi res maioratus, hypothecę subiectas, ad soluēda ea debita, absq. noua Regis facultate. Neq. dictis refragatur eadem *l. si pupillorum §. si prætor*: quoniam in eo paragrapho solum dicitur, ex decreto & facultate prætoris ad subiiciendum pignori, aut hypothecæ, rem minoris, nō posse tutorem, aut curatorem, eam immediatè vendere ad aliquid aliud, aut è contra, ex decreto & facultate prætoris ad rem minoris vendendam, non posse ꝓcedere tutorē, aut curatorem, ad eam subijciendā pignori, aut hypothecæ. Obseruāt Greg. Lopez *col. 8. citata, vers. aduerte*, Molina *vbi supra n. 4. consentaneè ad alios, quos citant, & ad ea, quæ copiosè disp. 538. citata explicata à nobis sunt.* In tali venditione pignoris, aut hypothecæ, ex rebus maioratus, sicut in hypothecis, & pignoribus cæterarum rerum, quę liberæ sunt dolum, aut fraudem, interuenire non debere. Vnde si pro dotis restitutione castrū, seu oppidum, maioratus sit obligatum, in quo multa redituum membra inueniantur, quorum vnum ad dotis solutionē sufficiat, illud solum vendi debet; & non oppidum, aut reliqua membra: debetq. vēdi, ꝙ minus detrimētum maioratui afferat, si illud sufficiat ad debitum soluendum, in quo boni viri arbitrium versari debet, *argumēto l. magis puto §. non passim, & §. sequenti ff. de reb. eorum, & disputatione citata dictum est.* Hinc rectè Molina, *iuxta eundem §. non passim*, infert, posse inter creditorē, & maioratus possessorē, conuenire, vt potius super bona maioratus constituatur annuus cēsus redimibilis pro solutione eius debiti, quàm aliquid de eisdem bonis maioratus vendatur ad idem debitum soluendū: quoniam, ꝙ potest pro debito aliquo soluendo omnino alienari, maiori cum ratione poterit subiici censui redimibili ꝓ eodem debito soluendo, nè vendatur, in perpetuumq. à maioratu præscindatur. Sicq. ait, se pluries, in initio constitutionis dotis, vidisse, virtute facultatis Regiæ ad obligandū bona maioratus ꝓ restitutione eius dotis, in matrimonialib. capitulis disponi, vt si, dissoluto matrimonio, intra tantum tempus dos non restituatur, aut arrhæ non soluantur, ex tunc maneat impositus census annuus redimibilis tantæ quantitatis super eisdem maioratus bonis ad rationē quatuordecim, aut viginti, ꝓ vno, vt fuerit inter partes conuentum, pro dote, & arrhis, quotisq. soluātur: atq. ratam semper vidisse eam census constitutionem. Idem verò autor *n. 7.* admonet, quando bonum aliquod maioratus hypothecæ, aut pignori, esset subiectum ꝓ solutione dotis, & arrharum, dissoluto matrimonio, vxorem, aut hęredes illius, petere non debere, vt mittantur in possessionem eius pignoris, aut hypothecæ, interim dum dos, aut arrhæ, non soluūtur, sed potius petere debere, vt id vendatur, vt ex pretio dos, & arrhæ, ipsis soluantur: ne, si possessionem pignoris illius, aut hypothecæ accipiant, reditus computare debeant in partem solutionis dotis, & arrharum, vt eos cōputare tenentur, *iuxta ea quæ disp. 321. & sequentibus, dicta sunt. Quibus in disputationibus examinauimus, quæ Molina ibidem n. 6. docet, & quid tenendum sit, definiuimus.*

Quæstio. 2 Secundum est. Vtrum, quando à principe concessa fuit facultas ad rem maioratus vendendam, possit maioratus possessor, qui illam obtinuit, vi eius facultatis eandem rem pignori, aut hypothecæ, subijcere, quatenus, cui est concessum maius, censetur concessum, quod est minus.

Arg. primū. Pars, quæ negat, suaderi potest. Primò, ex *l. si pupillorum §. si prætor ff. de reb. eorum*, vbi disponitur, si à iudice sit decretum interpositum, quo tutori concedat vendere res minoris, non posse tutorem, vi eiusdem decreti, subiicere illas pignori, aut hypothecæ, quasi à forma decreti non sit discedendum, etiam in eo, quod min⁹ est, minoriq. minus damnosum: vnde Bal. & alij, *quos Molina vbi supra n. 11. citat*, affirmant, regulam *l. non debet ff. de reg. iur.* quę sic habet; *Non debet, cui, quod plus est, licet quod minus est, non licere*, locum non habere in decreto, *& idem affirmat glossa l. non debet citata.* eadem autem videtur esse ratio de facultate principis concessa ad vendendum res maioratus, quæ nihil à decreto ad id faciendum differt: atque ex illo iure id affirmat Gregor. Lopez de facultate principis ad vendendam rem maioratus *l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no pudiesse vender, col. 8. vers. & si data.*

Secundò; ex glossa *l. 2. verb. vendiderit C. de patrib. qui filios distrax.* quæ asserit, quamuis ea lege patri, qui fame perit, permittatur vendere filium ad eā euadendam egestatem; non tamen integrum esse illi eum subiicere pignori ad eandem egestatem euadendam. Eam verò glossam sequitur Ias. *l. in suis ff. de liber. & posth.* ductus, quòd morali ratione, difficilius concedenda sit filij pignoratio quam venditio: eò quòd faciliùs quis moueatur ad pignorandum, quàm ad vendendum; eaq; de causa, qui facultatem ad vendendum concedit, censendus non sit, eam concedere ad pignorandum: quæ ratio, & causa, ęquè vim habent in rebus maioratus. *Secundum.*

Tertiò, quoniam facultas ad vendendam rem maioratus, est dispensatio: dispensatio autem strictè est intelligenda, neq. extendenda est de casu ad casum, etiam ex maioritate rationis, *vt disput. 173. præsertim §. item dispensatus à Summo Pontifice, explanatum, comprobatumq; est.* *Tertium.*

Molina *vbi supra à nu. 15.* ait, quamuis, quod suadere videntur hęc argumenta, receptū sit; attamen sibi contrarium videri omnino verū, & amplectēdum. Atque, quando facultas alienandi rem maioratus, esset concessa, dubitandū non est; nō solùm posse illā vendi, sed multò magis posse hypothecę, ac pignori subiici: cum hoc secundū multò minus sit, minusque maioratui nociuum, quàm primum, & vtrunq; verbo alienationis comprehendatur. Quādo verò facultas hypothecę, aut pignori, subiiciendi rem maioratus, esset concessa, non esset censendum concedi, posse vendere annuum censum, etiam redimibilem, super eam, aut super maioratum: cum hoc secūdum plus sit, quàm primum, magisq; nociuū maioratui, successoribusq; in illo; & multò minus, siue illud primum, siue hoc etiam secundum, esset concessum, censendum esset concessum esse, vendere, aut permutare, rem maioratus: cum hæc longè sint maiora, neque nomine illorum aliorum comprehēdantur. Difficultas ergo solum est, quando cōcessa est facultas ad vendendum rem maioratus, num censenda sit etiam concessa facultas ad illam pignori, aut hypothecę, subijciendam, vel etiam ad vendendum annuum censum in illa. Ad quod dicendum arbitror, si id, attentis circumstantiis omnibus concurrentibus, vtilius, minusve nociuum, sit maioratui, successoribusq; in illo, vt regulariter erit, tunc absq; dubio censendum esse id concessum in facultate ad vendendum: si verò ex circunstantia aliqua sit tūc minus vtile, magisq; nociuum maioratui, & successoribus in illo, vt aliquando ex circunstantia aliqua esse poterit; tunc in facultate ad vendēdum, non censeri concessum; quod ita magis nociuum fuerit. Atque sententiam Molinę hoc modo arctatā, & explicatam, amplector, verissimamq; esse arbitror. Primò, ex regula illa; quòd cui concessum est, quod est maius, censetur cōcessum, ꝙ est min⁹; præsertim si vtilius id sit fini & intento; ad quod maius conceditur: in re autem ꝓposita, difficultas concedendi alienationem, est in bonum & conseruationem maioratus: si ergo longè magis consulitur bono & conseruationi maioratus, hypothecę, aut pignori, subijciendo rem maioratus, vel etiam super eā constituendo censum redimibilem, quàm eam vendendo, & præscindendo omnino à maioratu, vt in æternū ad eum non reuertatur, eaq; ratione

tione obtinetur sufficienter intentum, ad quod facultas ad vendendum rem maioratus est concessa, satis sanè perspicuum est, id licere, eamq́ue esse mentem principis talem facultatem concedentis, eique menti, & intento principis erat standum: id enim censendum est comprehendi in dispositione, esseq́ue dispositũ, de quo, si princeps interrogaretur, dum id disponebat, an vellet, id comprehendere, ad idq́ue sese extendere suam dispositionem, affirmanter proculdubio respõderet. Quin addo, eo ipso, quòd princeps venditionem rei maioratus concesśit, & vtiliùs multò est maioratui, eã non vendi, sed subijci hypothecæ, aut pignori, vel cõstitui in illa censum redimibilem, si hoc aliud possessor maioratus potius efficiat, erit validum ac ratum, actione negotiorum gestorum: cum prætermittat vtiliter, & in bonum maioratus, venditionem, quam validè ac licitè poterat efficere, efficiatq́ue loco illius, quod minus damnosum, vtiliusque est maioratui, ac successoribus in illo; cui proinde contractui, & commutationi rei minus nociuæ pro magis nociua, tanquam rei vtilius ipsis, & maioratui gestæ, stare tenentur. Secundò, quoniam nomine venditionis, omnis alia species alienationis comprehenditur *l. statu liberi à cæteris, in fine ff. de statu lib.* ibi; *Quoniam lex duodecim tabularum emptionis verbo omnem alienationem complecti videtur*; *& affirmant glossa prima lege secunda Codice de vsucapionibus pro emptione, Bartolus & alij, quos Molina vbi supra num. 16. citat*: id verò maximè locum habet, quando id fauorabilius est, magisq; inseruiens intento ad quod facultas ad vendendum conceditur; ac proinde quando ex eo capite est præsumendum, eam fuisse principis mentem concedentis vendi posse aliquam rem; quæ omnia in re proposita concurrunt. Confirmatur ex *l. sicut §. si pei miserit ff. quib. mod. pig. vel hypothe. soluatur*, vbi habetur, permissa venditione rei alicuius, censeri permissum omnem alium actum alienationis illius, ex quo non maius sequitur præiudicium, & de quo non minus est præsumendum, permittentem similiter eum velle.

Ad primũ. Ad §. *si prætor*, cui primum argumentum nititur, variè respondet Molina *vbi supra à n. 20.* intenditq́ue, eam dispositionem solũ habere locum quoad tutorem, & curatorem, minoris, neq́ue esse extendendam ad alia, maximè ad rem præsentem: præsertim cum facultas, quæ conceditur ad vendendam rem maioratus, concedatur domino pro tunc rei illius: tutor verò, & curator, domini non sunt rei minoris, sed administratores solum. Et quoniam aliquando expedit vendi rem aliquam immobilẽ minoris, non verò subijci pignori, aut hypothecæ. Dicerem, paragraphum illum exorbitantem, quatenus disponit, in decreto facultatis ad vendendã rem minoris, non censeri concessam facultatem ad eam hypothecæ subijciendam, solùm habere locum, intelligendumque esse, quando non expedit, rem minoris hypothecæ subijci, cum tamen vtile sit, eam tunc vendi: secus autem, quando vtilius est, minusve nociuum, eam hypothecæ subijci, quam vendi: si enim tutor, aut curator, qui decretum validum, facultatemve habet ad eam vendendam, illam vtilius hypothecę subijciat, aut pignori tradat, vel censum redimibilem super eam constituat, reseruando eam minimè venditam minori, validus sanè tunc est talis contractus, neque contrarium disponere rationabiliter ac validè potuit paragraphus ille, nec proinde id intelligendus est disponere intendisse: cum, saltem actione negotiorum gestorum, validus ac ratus necessariò iudicaretur. Idemque prorsus dicendum est, de facultate vendendi rem maioratus.

Ad secundum. Ad secundum dicendum est, contrarium apertè affirmare eam glossam, *& cum ea doctores ibi, ac definiri l. 8. tit. 17. par. 4.* tametsi ea glossa subiũgat, quosdam id dicere, quod in eo argumẽto refertur; quorum opinionem non approbat. Ratio verò Iasonis, qua sibi contrarium persuadet, sanè nullius est momenti: naturali quippe ratione faciliùs concedenda est facultas ad rem aliquam pignori, aut hypothecæ, subijciendam, quàm ad eam vendendam, omninoque alienandam.

Ad tertiũ. Ad tertium dicendum est, quòd quamuis facultas ad vendendum rem maioratus, sit dispensatio; & dispensatio sit strictè intelligenda, neque extendenda sit de casu ad casum; in re tamen proposita, non extenditur; cum verbum, venditio, omnem alienationis speciem comprehendat, vt dictum est; sed eligitur, quod minus est inter comprehensa in facultate, idque in vtilitatem ipsius maioratus, & successorum in illo. Adde, quamuis id non liceret directè vi facultatis ac dispensationis; licere tamen, facta dispensatione & potestate in eo, quod maius est, agendo vtiliter negotium maioratus, commutandoque magis nociuum in minus nociuum, ex præsumpta omnino principis voluntate, vt explicatum est. Adde etiã, quando dispensatio est circa rem in detrimentum alicuius, vt in re proposita in detrimentum bonorum maioratus, sed propter commodum ipsiusmet maioratus, aut ex iusta alia & rationabili causa, dispensationem quidem esse strictè intelligendam, vt non plus noceat, quàm sit concessum, neq́ue extendatur ad nocendum in eo, quod non est concessum; non tamen, vt minus nocumentum non præponatur maiori: ad eum enim præcisè effectum, recta ratio efflagitat, vt dispensatio latè intelligatur, vt ea ratione minus nocumentum eius, cuius commodum quæritur, maiori præponatur.

Quæstio 3 Tertium dubium est. Vtrum, si concessa à Rege sit facultas ad vendendam rem maioratus Petro ex certo pretio inter ipsum, & maioratus possessorem conuento, valida sit ex eadem facultate venditio eiusdem rei pro eodem pretio, aut maiori Paulo.

Ad primũ. Pars, quæ negat, suaderi potest. Primò, ex *l. cum seruo ff. de contr. empt.* vbi habetur, si quis iubeat seruo suo, aut liberæ personæ, vendere rem aliquam suam certæ determinatæ personæ, & ille vendat eam rem alteri, esse inualidam venditionem.

Secundum. Secundò, quoniam facultas ad vendendum rem maioratus, est dispensatio, quæ strictè est intelligenda.

Tertium. Tertiò, quoniam consensus, seu facultas Regis vasallo, vt vendat feudum alicui determinatę personæ, non potest validè extendi, vt vendatur pro eodem pretio, aut maiori, alteri, *vt affirmãt Iser. Afflictus, & Sigismundus Neapolitanus, à Molina c. 5. citato num. 31. relati.*

Quamuis Gregorius Lopez, *l. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no pudiesse vender. columna 9. versic. item pone*, sententiam hanc amplectatur in maioratibus, eamq́ue tutiorem affirmet Molina *vbi supra n. 32.* Meritò tamen idem Molina *ibidem* ait, verius videri, validam esse eam venditionem, defendendamque esse postquam fuerit facta, nisi ex peculiari ratione concessa sit à principe facultas ad eam rem Petro in particulari vendendam, & non alteri. Ratio autem est, quoniam in ea dispensatione, & facultate, non agit Rex negotium suum, sed maioratus, possessorisq; illius, quibus nihil refert, vt ea res potius Petro, quàm Paulo, vendatur, modò pro eodem pretio, æqueque securè, vtriuis vendatur, imò commodius est, vendere eam Paulo, si plus offerat pretij, aut securius ei vendatur: quare in ea facultate nõ est censendus nominatus Petrus causa restrictionis, nisi sint cõiecturæ aliquæ, quæ id persuadeant, sed causa demonstrationis, quæ nihil restringit.

Ad primum arg. Ad primum verò argumentum in contrarium dicendum est *cum glossa prima ibi*, illud intelligendũ esse, quando dominus rei, qui eam vendi iussit, nõ erat alteri eam venditurus, nolebatq; proinde, vt alteri

alteri venderetur: secus verò quando similiter erat venditurus eam alteri, nihilque curabat, cui venderetur: in re autem proposita, quando non occurrunt circunstantiæ, quæ contrarium persuadeant, censendum est, principem mentionem fecisse de Petro, gratia solum demonstrationis, ac proinde facultatem concessisse ad cuicunque pro eodem pretio æquè tuto eam rem vendendum, vt dictum est.

2 Ad secundum dicendum est eo ipso, quòd de Petro gratia solùm demonstrationis facta est mentio in ea facultate, vt est præsumendum, nisi adsint circunstantiæ, quæ contrarium persuadeant, non intelligi latè eam facultatem ex eo, quòd ea res ex eadem facultate Paulo vendatur.

3 Ad tertium dicendum est, longè diuersam esse rationem de feudo, in quo Rex sibi vasallum eligit idoneum, qui sibi seruiat, agitque de negotio suo, & de re sua: quarè, nisi intelligatur aliunde, gratia solùm demonstrationis expressisse, cui venderetur, censendus est concessisse eam facultatem ad vendendum illi soli.

4 Quartum dubium est. Vtrum, si facta sit alienatio, vel hypotheca, rei maioratus antequam facultas ad id obtineatur ex principe, facultas posteà obtenta, validam ac firmam reddat antecedentem alienationem, vel hypothecam. Ad quod in primis dicendum est, si ob eam antecedentem alienationem, vel hypothecam, possessor maioratus, ex præscripto institutoris, incidit in pœnam amittendi maioratum vlteriùs ad eum vocato, vel in aliquã aliam; ex facultate postea obtenta, non euadere eam pœnam iam incursam ob talem alienationẽ: neque principem priuare posse iure ex eo delicto iam antea quæsito successorem in maioratu per eam facultatem, imò neque per expressam remissionem pœnæ, *iuxta ea quæ disp. 174. & alias, dicta sunt. Consentit Molina vbi supra num. 36.* Dicendum deinde est, esto alienans nullam pœnam incurreret, sed solum alienatio sine principis facultate facta, esset nulla, non reddi validam per sequentem principis facultatem, nisi princeps, conscius de ea alienatione antecedente, eam confirmet sua facultate. Ratio autem est, quoniam ea facultas non est censenda tradita ad id confirmandum, quod contrà maioratus institutionem, & cum alienantis culpa, factum est, nisi id in ea facultate exprimatur. *Ita Molina vbi supra n. 34.*

5 Quintum dubium est. Vtrum facultas concessa possessori maioratus ad alienandum rem aliquam maioratus, transeat ad successorem in eo maioratu, ita vt successor ex ea ipsa facultate possit illam alienare, si antecessor vsus non fuit facultate illa, Molina *vbi supra n. 37. cum Celso*, neganter respondet. Ratio est, quoniam permissio vendendi rem aliquam, si is, cui facta est, eam non vendidit, non transit in successorem in ea re *leg. sicut §. si debitor ff. quibus mod. pig. soluat.* Et quoniam concessio omnis, quæ ad actum spectat, in dubio censetur personalis, eaque de causa ad successorem non transit *l. apud Iulianum (alias idem Iulianus) §. si quis alicui ff. de leg. 1.* Item quoniam eiusmodi facultas est dispensatio, quæ strictè est intelligenda. Consentit Gregorius Lopez. *columna 9. citata, vers. sed pone 1.* tametsi eam limitet, vt secus sit, quando perseuerat causa, ob quam concessa est. Placet verò, quod Molina ait, id scilicet verum esse, modò facultas concessa sit, non possessori illi in particulari, vt ipse eam exequutioni mandet, sed quando concessum est possessoribus, vt id ex ea causa alienari posit.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus bona si alienari, aut obligari concedantur ex caussa ipsiusmet maioratus, aut publica, ad quam possessor maioratus contribuere non teneatur de suis proprijs bonis, aut de reditibus maioratus, alienari aut obligari possunt, etiamsi possessor maioratus habeat alia bona libera, & etiamsi in facultate sit apposita clausula, quod alienatis, aut obligatis prius aliis bonis liberis.*

2 *In facultate alienandi, aut obligandi, bona maioratus, non ex causa ipsius maioratus, aut publica, semper intelligitur clausula, alienatis prius ad id bonis liberis possessoris maioratus, esto non exprimatur. Neq; valet alienatio, aut obligatio, nisi quoad latitudinem vltra bona libera talis possessoris.*

3 *Existente facultate regia cum eadem clausula tacita, aut expressa, vt obligari possint bona maioratus, posteà fieri non potest exequutio in bonis maioratus, nisi facta fuerit prius exequutio in bonis liberis possessoris, etiam quæ accreuerint vsque ad id momentum.*

4 *Maioratus bona si ritè fuerunt obligata, datis simul fideiussoribus pro eo debito, nec fideiussores renunciarunt beneficio, vt prius fieret exequutio in bonis obligatis, quam in eis bonis maioratus. Secus si renunciarunt: sed ipsi tunc recursum habent aduersus bona maioratus.*

5 *Maioratus bona si ritè alienata irreuocabiliter iam sint, eò quòd non fuerint tum bona libera possessoris maioratus, esto post eam alienationem irreuocabilem consummatam, eidem possessori bona libera adueniant, non retractatur alienatio semel ritè consummata, sed ea bona pertinent ad ipsum, & ad hæredes ipsius.*

6 *Maioratus bona si obligata fuerunt in defectum bonorum liberorum possessoris maioratus, & idem possessor ante eam obligationem contraxerat alia debita, etiam personalia, de bonis liberis soluenda sunt debita illa antea contracta.*

7 *Contrarium est dicendum, si debita fuerint contracta post obligata bona maioratus & libera, tacitè saltem. Excipitur, nisi ea debita rationabiliter sint contracta, ita quòd commodè ac rationabiliter vitari alienatio non potuerit.*

BONA MAIORATVS, ETIAM EX regia facultate permissa alienari, aut obligari, an, existentibus alijs bonis liberis possessoris maioratus, alienari, & obligari possint. Disp. 653.

Disputatio hæc præcipuè non habet locũ, quando bona maioratus vendi, aut obligari, permittuntur ex necessitate, aut in vtilitatem ipsiusmet maioratus, aut in causam publicam, ad subueniendũ reipublicæ, *iuxta ea quæ disp. 640. 641. 644. 646. 649. dicta sunt:* tunc enim ratio non est habenda bonorum possessoris maioratus, quę priùs alienentur, aut obligentur, sed solùm aliorum bonorum liberorum ipsius institutoris maioratus, quæ rarò esse solent, nisi tempore eius, in quo maioratus fuit primò institutus, habendaq; est eorum ratio, vt prius ex illis soluantur debita, & onera, institutoris, quàm, ad illa soluenda ac implenda, bonum aliquod maioratus alienetur, aut obligetur, *vt disp. 640. & alijs citatis, dictum est.* Solùm verò habet præcipuè hęc disputatio locum, quando in subsidium, quia possessor maioratus non habet sufficientia alia libera bona, vnde aliquid fiat, vt vnde dotet filiam, aut quæ posit obligare pro dote, quam ipse, aut filius ipsius, qui succedere debet in maioratu, accipit cum vxore, aut simul pro arrhis soluendis, vel aliqua alia causa ei permittitur, ad aliquid alienare quippiã de maioratu, vel obligare ad id maioratus bona hypothecæ ea in id subijciẽdo. Tametsi, *vt disp. 649. iunctis ijs, quæ in posteriori parte disputat. 648. dicta sunt à nobis est comprobatum,* illæ non sint iustæ causæ, ex quibus princeps licitè, aut validè posis

possit eas facultates concedere. Quia tamen conceduntur ministris, quos vocant *de la camera*, aliorum autoritate ductis, id licitè ac validè fieri posse hactenus arbitrantibus, de hac re erit dicendum: & quoniam aliqua fortè occurrere poterit legitima causa, ex qua simile quid validè ac licitè cõcedatur.

Molina *lib. 4. de primog. cap. 7. in princip.* refert, in regijs facultatibus, quæ ad bona maioratus alienanda, aut hypothecæ subijcienda, conceduntur, frequenter solere addi clausulam; quòd priùs alienẽtur, aut obligentur, bona libera (intellige possessoris maioratus) & eis deficientibus, alienentur, aut obligentur, bona maioratus; aut quòd alienatio, vel obligatio, fieri valeat de bonis maioratus, deficientibus bonis liberis possessoris. Refert etiam, interdum facultates absolutè concedi, vt alienari, aut obligari, possint bona maioratus ad aliquid; nulla apposita simili clausula. Et quidem, quando facultas concederetur ad alienandum, vel obligandum, bona maioratus, ex causa ipsiusmet maioratus, aut publica, ad quam possessor maioratus tribuere non teneretur de suis proprijs bonis liberis, aut de reditibus maioratus, *iuxta ea quæ disputationibus citatis explicata sunt*, tunc esto apponeretur ea clausula, censenda esset apposita ex consuetudine expedientis litteras, & ex eiusdem, vel imperitia, vel inaduertentia, ac proinde de illa non esset curandum, sed alienari, aut obligari, ad id possent sola bona maioratus, etiamsi possessor illius multa sua bona libera haberet: quoniam sumptus illi de solis bonis maioratus fieri debent, *vt disputationibus citatis dictum est*; irrationabiliterque tunc princeps vellet, vt priùs in eo euentu alienarentur, aut obligarentur, ad id bona omnia libera possessoris maioratus, & vt solùm, in eorum defectum, alienarentur, & obligarentur bona ipsius maioratus: quod de intento principis nulla ratione est præsumendum: eaque de causa clausula illa consuetudini, imperitiæ, aut oscitantiæ, litteras expedientis, est tribuenda. In sequentibus ergo non loquemur in hoc euentu, sed in alijs, in quibus diximus præcipuè habere locum hanc disputationem.

2 His ita constitutis; primum dubium in hac disputatione est. Si concessa sit regia facultas absoluta ad alienandum, vel hypothecæ subijciendum, bona maioratus, nulla earum clausularum apposita, quæ frequentius apponi consueuerunt, quod scilicet id fiat, deficientibus bonis liberis possessoris maioratus, aut institutoris illius, quæ priùs alienentur, aut obligentur, vtrum subintelligenda sit ea clausula, ita vt procedi non possit ad alienandum, aut obligandum bona maioratus; nisi quo ad id, quod defuerit, alienatis priùs, aut obligatis bonis liberis. Molina *vbi supra à num.* 1. partem affirmantem amplectitur, quam veram esse existimo. Eam probat ex lege *pater filium*; *in princip. vers. idem quæsiuit ff. de leg.* 3. vbi habetur, fideicommissi bona alienari posse ad soluendã debita testatoris, qui illud reliquit, quando non sunt alia bona libera eiusdem testatoris, vnde ea debita soluantur: secus quando sunt alia bona, vnde soluantur: quarè facultas ex iusta causa ad alienandum bona fideicommissi, aut maioratus, ad aliquid efficiendum, semper intelligitur; nisi adsint bona libera vnde id fiat, aut quatenus bona libera ad id efficiendum non sufficerent: alioquin profectò, neque adesset iusta & sufficiens ad id causa, neque licitè, neque validè, posset princeps id concedere in detrimentum iuris fideicommissarij, aut vocati vlteriùs ad maioratum: quo fit, vt, esto ea clausula non exprimatur, ex natura ipsa rei, iurisque dispositione, sit intelligenda, neque vlla ratione sit præsumendum, principem aliud velle, aut concedere: cum neq; si id vellet, aut intẽderet, licitè, aut validè, posset illud efficere, præiudicando, sine vlla iusta causa, iuri ea in parte fideicommissarij, aut vlterius vocatorum ad eum maioratum. Atque hæc sanè sola ratio ad intentum probandum sufficit, quam non ita efficaciter conficit ac explicat Molina vbi supra. Deinde eam probat ex authentica *res quæ C. communia delegatis*, & ex authentico, vnde illa desumitur, quibus in iuribus, *vt disp. 649. explanatum est*, conceditur fideicommissario vlteriùs grauato, fideicommissum restituere, ex illo dotare filiam aut nepotem, descendentem testatoris, qui id fideicommissum instituit, quando legitima talis filiæ, & alia bona libera eiusdem filiæ, ac patris, ad id non sufficiunt: secus verò si sufficiant: quarè facultas ex iusta causa ad alienandum bona fideicommissi aut maioratus, vt aliquid fiat, quod alioquin efficere debebat fideicommissarius, aut possessor maioratus, de bonis suis, intelligitur similiter, nisi adsint bona libera eiusdem fideicommissarij, aut possessoris maioratus, quæ priùs ad id alienentur, aut obligentur, aut quatenus ea bona ad id non fuerint satis: alioquin similiter, neq; adesset iusta & sufficiens ad id causa, neque licitè, neque validè, posset princeps id concedere, locumq; similiter haberent reliqua, quæ præcedente ratione addita sunt, & quæ breuitatis caussa non repeto. Atque hæc ratio probat, de bonis liberis fideicommissarij, aut possessoris maioratus: præcedens verò de bonis liberis institutoris fideicommissi, aut maioratus.

Quia ex stylo cameræ Regis, licèt frequentiùs in eiusmodi facultatibus apponi soleat clausula illa, interdum tamen admittitur; summoque conatu cõtendere solẽt, qui eas facultates petunt, vt omittatur, idque obtinent; id verò ita concedunt, quia ea apposita, rarò inueniunt, qui annuos reditus emere ex tali regia facultate in rebus maioratus velint, & ea non apposita, faciliùs, qui eos emant, inueniunt, vt Molina *vbi supra n.* 3. hæc omnia testatur. Hinc subiungit, cum in quadam eiusmodi facultate apposita non fuisset clausula illa, obligataque fuissent sola bona maioratus, se vidisse propositam quæstionem satis controuersam, an subintelligenda nihilominùs esset ea clausula, neque valeret obligatio, procedive non posset ad alienationem ob talem obligationem bonorum maioratus, nisi deficientibus, alienatisque ad id prius bonis omnibus liberis. Contendebatur quippe, quòd, cum ex stylo cameræ regiæ interdum apponatur ea clausula, & interdum omittatur, etiam de industria, contendentibus & obtinentibus id, qui eam facultatem petunt, quãdo apponitur, seruanda esset forma: quando verò omittitur, pro omissa, minimeque seruanda, esset ea clausula habenda: quia, quando princeps id seruari vult, illud in facultate exprimit: quando verò illud non exprimit, signum est, ad id non intendere obligare: quoniam, si seruari vellet, ad idque obligare intenderet, illud expressisset. Hac tamẽ consideratione non obstante, Molina *ibidem n.* 5. meritò subiungit, non satis esse clausulæ illius omissionem, vt subintelligi, seruarique non debeat, sed necessariam ad id etiam esse appositionem clausulæ, non obstantibus iuribus à nobis supra citatis, aut alterius clausulæ æquipollentis, qua iuribus illis sufficienter derogetur. Ego verò dico, principem, neq; licitè, neq; validè apponere posse eam clausulam, qua præiudicium afferatur iuri vocatorum vlteriùs ad eum maioratum; vt satis perspicuè probant duæ rationes ex iuribus citatis à nobis supra confectæ.

Ex dictis infert Molina, quãdo possessor maioratus ex facultate, in qua omissa est clausula illa, deficiẽtib⁹ alijs bonis liberis, obligauit sola bona maiorat⁹, cũ tamẽ essent bona libera, quæ possẽt obligari, & quę pri⁹ obligari & alienari, ad id deberent posse filiũ primogenitũ, aut quemcunq; alium successorem in maioratu, tẽpore mortis antecessoris, reuocare eam obligationẽ, aut alienationem, saltẽ quoad

quoad latitudinem bonorum liberorum, quæ obligari, aut alienari, priùs debebant, *vt mox dicetur*: eaque de causa debere esse cautos creditores, vt non ex sola eius clausulæ omissione perpetuam securitatem sibi promittant, & vt saltem, cum bonis maioratus, obligari, subijcive hypothecæ faciant cætera bona libera eiusdem maioratus possessoris, vt, si à bonis maioratus omnino, aut ex parte, excludantur, eò quòd essent bona libera, quæ priùs obligari ac alienari debebant, recursum ad ea habeant: id quod molestissimum ac valdè nociuum, esset cæteris filiis eiusdem maioratus possessoris.

2 Secundum dubiũ est. Si apposita clausula illa in facultate Regis, aut ea subintellecta, facta sit obligatio bonorum maioratus, aut alienatio, non pręcedente obligatione, aut alienatione, bonorum liberorũ, quæ verè existant, num obligatio, & alienatio, bonorum maioratus, sit tunc omnino nulla; an verò solùm vsque ad quantitatem bonorũ liberorum, quę priùs obligari, & alienari debebant ita vt quoad residuũ sit valida. Ad hoc placet responsio Molinæ *vbi supra num.* 6. nempe non esse omnino nullam, sed solùm quoad quantitatem bonorum liberorum, quæ prius obligari & alienari debebãt: quoad residuum verò esse validam, nisi sit talis res, quæ ex parte non potuerit alienari, aut obligari: *& consentiunt quoad hoc vltimum, quæ diximus disputatione* 467. Ratio autem præcipua huius asserti est, quoniam clausula illa adhibita, aut subintellecta, in ea facultate, non est conditio, cuius transgressio reddat nullum omnino vsum ei⁹ facultatis, sed solùm est restrictio ei⁹ facultatis, vt scilicet alienatio, aut obligatio, bonorum maioratus, nõ habeat locum, nisi in defectum bonorum liberorum, & præcisè quantum fuerit opus vltra bona libera, vt intuenti formã facultatis, quãdo in ea apponitur ea clausula, est satis perspicuum, atq; ex intento eam apponentis satis constat. Quarè sicut quando ex facultate Regis ad instituendum maioratum contingendo legitimas filiorum, apposita expressè clausula, vt competentia alimenta singulis filijs relinquantur, vel illa ex ipsamet rei natura intellecta, si maioratus instituatur, nõ relictis singulis filijs cõpetentib⁹ alimẽtis, valida est institutio, detrahendo de illa solùm vsq; ad cõpetentia alimenta singulis filijs, quoad quam quantitatẽ solam est nulla ea institutio, *vt disp.* 578. *concl.* 3. *& disp.* 616. §. *dubium deinde est, explanatum fuit*; eò quòd ea clausula non sit conditio, sed restrictio facultatis, vt solum se extendat ad cætera bona, non verò ad competentia alimenta filijs debita: ita res habet in proposito.

3 Tertium dubium est, quãdo regia facultas conceditur, vt bona maioratus hypothecæ subijciantur, seu obligẽtur, apposita, vel intellecta clausula, non existentibus alijs bonis liberis, quæ obligentur, aut hypothecę ad id subijciantur, num intelligi id debeat de bonis liberis, quę fuerint tempore, quo contrahitur ea obligatio ac hypotheca; an etiã de bonis liberis, quæ fuerint tẽpore exequutionis, si opus sit postea vendi pro ea obligatione & debito, bona hypothecata, ita scilicet, vt priùs oporteat fieri exequutionem, non solũ in bonis liberis, quæ fuerint, aut aduenerint, tempore contractæ hypothecæ in bonis maioratus, sed etiam in bonis liberis, quę accreuerint post contractam hypothecam in bonis maiorat⁹, & extiterint tempore talis exequutionis, solumq; fieri debeat exequutio in bonis maioratus, quoad id, quod defuerit ad integrum debitum persoluẽdum, vltra bona libera à principio obligata, aut obliganda atq; etiam vltra bona libera, quæ insuper reperta fuerint tempore talis exequutionis. Ad quod dicendum est *cum Molina c.* 7. *cit. n.* 8. *&* 19. hypothecam, seu obligationem bonorum maioratus, solum intelligendam esse quoad id, quod defuerit ad integrum debitum soluendum, vltra bona libera, tam à principio contractæ hypothecæ bonorũ maioratus, simul cum illis obligata, aut obliganda, quàm quæ accreuerint, aut aduenerint, vsque ad tempus exequutionis. Ratio autem est quoniam, in præiudicium iuris vlteriùs vocatorum ad eum maioratum, non plùs obligari potuerunt bona maioratus, etiam ex facultate principis, quàm in defectum vtrorumq; bonorum liberorum, vt ex duabus rationibus supra factis satis est manifestum: quarè illo modo censenda est concessã facultas à principe, & contracta hypotheca bonorum maioratus.

Quartum dubium est. Si possessor maioratus ex facultate Regia ritè obligauit bona maioratus, & simul ad maiorem securitatem adhibuit fideiussores, num in euentu, quod exequutio fieri debeat pro eo debito, deficientibus bonis liberis, in quibus ea fiat, possit fieri immediatè in bonis maioratus; an verò prius conueniendi sint fideiussores, & in eorum defectum, fieri debeat in bonis maioratus. Molina *vbi supra n.* 9. *distinguit.* Quòd aut fideiussores renunciarunt beneficio excusionis: aut ei non renunciarunt: *iuxta ea quæ de vtraque re disputat.* 545. *copiosè explicata sunt.* In primo euentu, quando scilicet beneficio excusionis renunciarũt, potestque proinde exequutio fieri immediatè, vel aduersus debitorem principalem, ipsiusq; bona, vel aduersus fideiussores, bonaque eorum, optione creditoris, *vt disputatione citata comprobatum fuit*, dicendum est. In optione creditoris tunc esse, petere suum debitum, vel immediatè à fideiussoribus, vel ex bonis maioratus actione hypothecaria. Quando enim bona fideicommissi, aut maioratus, ritè obligata sunt, esto adhibiti simul sint fideiussores, & illi beneficio excusionis renunciauerint, integrum creditori est, exequutionem pro suo debito facere, vel aduersus fideiussores, vel in bonis talis fideicommissi, aut maioratus: quoniã eo ipso, quòd ritè pro eo debito obligata sunt, facta sunt libera ad effectum, vt deficientibus alijs bonis liberis, fiat in eis exequutio eius debiti. *Ita Molina vbi supra cum Paulo Castrensi, Curt. Iuniori, & Padilla, resque ex se est satis perspicua.* Idem confirmat Molina, quoniam bona maioratus non plus grauantur ex eo, quòd creditor debitum ex eis exigat, quàm si illud ex fideiussoribus exigeret: quoniam, vt *disp.* 544. *fuse est explicatum*, si creditor ex fideiussoribus recipiat debitum, cedere eis tenetur actiones, quas aduersus possessorem maioratus, bonaque ipsa maioratus, habebat, vt id ipsi recuperent ex bonis maioratus, ex facultate regia factis liberis ad effectum, vt ex eis id debitum, ad quod ex eadẽ facultate sunt obligata, soluatur: quin & possessor maioratus actione mandati, & negotiorum gestorum, tenetur id omne eis soluere de bonis maioratus, & insuper tenetur eis soluere damna omnia ipsis ex eo subsequuta, quòd congruo tempore creditori non soluerit, *vt ibidem dictum est.* In secundo verò euentu, quando scilicet fideiussores beneficio excusionis non renunciarunt, dicendum est *cum eodem Molina vbi supra n.* 12. Creditorem non posse cogere fideiussores soluere id debitũ, nisi priùs facta excusione in bonis maioratus; & quando neque actione hypothecaria potuerit debitum recuperare ex ipsis bonis maioratus, tunc solum tenebuntur ei fideiussores, *vt ex dictis disput.* 544. *constat, resque est satis perspicua.* 4

Quintu dubium est, si regia facultate, deficientibus tempore alienationis bonis liberis, ritè alienentur bona maioratus, num, si post alienationem consummatã, superueniant possessori maioratus, qui rẽ ita alienauit, bona libera, debeat ea alienatio retractari compẽsatione facta ex bonis liberis, quæ postea aduenerunt, vt bonum illud ad maioratum regrediatur. Dicendum autẽ est *cum Gregor. Lopez l.* 10. *titul.* 26. *part.* 4. *verb. vendiendo, colum.* 5. *vers. quid autem, & l.* 6. *titul.* 11. *part.* §. *verb. que la no pudiesse* 5

ven-

vender, colum. 7. verſ. quid a. ſi Rex, & cum Molina vbi ſupra n. 13. retractandam non eſſe eam alienationem, ſed bona libera, quę poſt eam conſummatam, poſſeſſori maioratus aduenerunt, ad ipſum, hæredeſque ipſius, pertinere: ſecus verò eſſet, ſi alienatio non eſſet conſummata, ſed poſt obligationem contractam, ante exequutionem, & alienationem profectam, ea bona aduenissent, vt ſupra dictum eſt. Ratio præcipua huius aſſerti eſt, quoniam factum legitimè, ſi conſummatum ſit, eſto deueniat ad caſum, à quo incipere non potuit, non retractatur, *vt habet regula, legitimè factum, de regul. iur. lib. 6. conſentit gloſſ. communiter recepta in authentica res quæ C. communia de leg. verb. obligationem. Lege alia, quibus Molina idem confirmat.*

Vtrum autem ex bonis liberis ita poſt eam alienationem acquiſitis, teneatur poſſeſſor maioratus, & poſt mortem illius, teneantur hæredes eiuſdem, ſubrogare in maioratu aliquid æquiualens rei ex eo maioratu alienatæ. Gregorius Lopez *verſ. quid autem ſi Rex, citato*, ait, quòd fortè ad id efficiendum tenebuntur, & quod erit optimum cõſilium, quòd in regijs facultatibus ſic exprimatur. Meliùs verò Molina *vbi ſupra à num.* 16. diſtinguit. Quòd ſi res ex maioratu fuit ſemel irreuocabiliter conſummatè alienata, non teneantur poſſeſſor maioratus, aut hæredes ipſius, ex bonis liberis poſteà acquiſitis, quicquam ſubrogare, vt probant hactenus dicta. Si verò fuit aliquid alienatum reuocabiliter, vt res aliqua cum pacto de retro vendendo, vel fuit annuus cenſus redimibilis venditus in rebus maioratus, teneatur poſſeſſor maioratus id redimere ex bonis liberis, quæ ei aduenerint, quando, in defectum bonorum liberorum eiuſdem, id reuocabiliter fuit alienatum: etenim cenſendum eſt tunc, principem ea lege permittere talem alienationem, vt ſi bona libera ei aduenient, quorum defectu id permittit, ex eis id redimatur, neque id onus maioratui, aut ſucceſſoribus in illo, in eo euentu reſeruetur: ſecus verò, quando non in defectum bonorum liberorum poſſeſſoris maioratus id alienatum fuit, ſed in vtilitatem ac neceſsitatem maioratus, aut ex cauſa publica, *iuxta ea quæ in principio huius diſputationis dicta ſunt*: nam tunc id totum onus ad maioratum ipſum attinet, niſi aliquis ex ſucceſſoribus ſua liberalitate velit ſolus illud ſubire.

6 Sextum dubiũ eſt. Si mortuo maioratus poſſeſſore, qui ex facultate regia bona maioratus obligauit, hypothecæve ſubiecit, aut illo adhuc viuente, reperiantur bona illius, ſed tot alijs debitis grauata, vt, ſi inde ea perſoluantur, nihil ex illis ſuperſit, vtrum debitũ tunc pro quo bona maioratus fuerunt obligata, ſoluendum ſit ex eis bonis liberis; an verò ex bonis maioratus pro eo obligatis. Ad quod dicendum eſt *cum Molina vbi ſupra n.* 17. Si debita illa fuerunt contracta antequam bona maioratus pro illo alio debito ex facultate principis hypothecæ fuerint ſubiecta, tunc, eſto ſint debita perſonalia, ſoluenda eſſe de bonis liberis: illud verò aliud debitum ſoluendum eſſe integrum de bonis maioratus ex facultate principis pro eo obligatis. Ratio autem eſt, quoniam non plura cenſentur eſſe bona alicuius libera, quam quæ ſuperſint, deducto toto ære alieno illius: quarè facultas principis ad obligandum bona maioratus pro debito aliquo in defectum bonorum liberorum poſſeſſoris eiuſdem maioratus, nomine, bonorum liberorum, in eo euentu, non intelligit, quæ obnoxia ſunt perſoluendis alijs debitis iã contractis, ſed quæ ſuperfuerint debitis illuc vſq; contractis perſolutis; eaq; de cauſa in eo euentu totum id debitum, pro quo bona maioratus ex facultate principis fuerunt obligata, ex eiſdem bonis maioratus eſt ſoluendum: neq; attendendũ arbitror quoad hoc, nũ debita antecedẽtia fuerint magis priuilegiata, vel æquè, aut minus, quàm hoc aliud debitũ, vt Molina attendẽdum innuit.

Præcipua a. difficultas eſt, quando debitum, pro quo bona maioratus ex principis facultate ſunt hypothecata, eſt antiquius, quã alia debita, num ſolui debeat de bonis liberis, quæ reperta fuerint, tẽpore exequutionis, etiamſi ſint apud tertium aliquem poſſeſſorem, vtpote quæ priùs hypothecata fuerunt pro eo debito pro quo etiam hypothecata ſunt bona maioratus, quã hypothecata eſſent pro alijs debitis, ſolumq; de bonis maioratus, pro eo debito hypothecatis, ſoluendum ſit, quod defuerit vltra ea omnia bona libera, ad integrè ſoluendũ id debitum; eò quòd, vt ſupra dictum eſt, facultas ad obligandã, hypothecãdave, bona maioratus, ſolùm intelligatur, obligatis priùs generali hypotheca cæteris omnibus bonis liberis præſentibus & futuris poſſeſſoris maioratus, factaq; prius exequutione in illis, quam in bonis maioratus; quaſi, licèt ex maioratu obligentur ex facultate Regis omnia bona pro eo debito, aut ſolùm quædam certa, quę ſufficiant ad integrum id debitum inde ſoluendum, illudq; ſuperent in valore, nihilominùs cenſeantur ſolum obligata in defectum bonorum liberorum, vnde ſoluatur, & præcisè quantũ vltra ea omnia bona libera defuerit ad integrum id debitum ſoluendũ; eò quòd facultas illa eam tacitã, aut expreſſam, limitationem habeat, iuxta ea quæ ſuprà, pręſertim in ſecundo dubio, dicta ſunt. Neq; refert quòd, hoc dato, cæteri poſteriores creditores, non ſolùm perſonales, ſed etiam hypothecarij, manerent fruſtrati ſuis debitis, ſine vlla ſolutione, niſi fortè eſſent magis priuilegiati: quoniam idem prorſus eſſet, quando ſola bona libera poſſeſſoris maioratus eſſent hypothecata pro primo debito, quod ea omnia bona exhauriret; reliqui .n. omnes poſteriores creditores, etiã hypothecarij, manerẽt ſimiliter fruſtrati ſuis debitis, ſine ſolutione, niſi eorũ aliquis haberet hypothecã magis priuilegiatã: vnuſquiſq; a. videat, cũ quo cõtrahat, & quali ſecuritate, poſtuletq; idoneos fideiuſſores, vt ſit tutus. Quæſtio. 7

His tamen non obſtantibus, Molina *vbi ſuprà nu.* 18. æquiorem & probabiliorem arbitratur contrariam ſententiam, nempe, quòd nihilominùs id debitum pro quo bona maioratus fuerunt obligata, debeat integrum ſolui de bonis maioratus, bonaque libera poſſeſſoris maioratus ſeruari debeant ſoluendis debitis poſteriorum creditorum, quando ad ea ſoluenda neceſſaria ſunt: tametſi *in calce n.* 31. tandem rem hanc, tanquam valde dubiam, cogitandam relinquat, quando caſus occurrerit.

Id verò vt perſuadeat, præmittit. Ad cõſtituendã à principio hypothecã in bonis maioratus, ſatis eſſe, quòd tempore contractæ obligationis maioratus, poſſeſſor non habeat bona libera, vel debeantur pro contracta priùs obligatione. Quod probat ex verbis facultatũ, quæ ad alienandũ, aut hypothecæ ſubijciendũ, bona maioratus conceduntur: in quibus frequenter dicitur, quod deficientibus bonis liberis, valeãt bona maioratus obligari, vel quòd obligari poſsint, dũmodo priùs bona libera obligentur, & in eorum defectũ obligentur bona maioratus quo ordine ſeruato manent ex eo tempore bona maioratus obligata. Quod ſanè eſt veriſsimum: neq; .n. obligatio bonorũ maioratus pẽdere debet vſq; ad tempus exactionis, ſed contrahitur ſtatim; tametſi tẽpore exactionis nõ ſimpliciter ſit mandãda exequutioni ea obligatio, ſed ita demũ, ſi alia bona libera nõ exiſtant, in quibus fiat: id quippe nõ ad ſubſtantiã obligationis, ſed ad exequutionis exactioniſve ordinẽ ſpectat. Id quod in fideiuſſorijs obligationibus liquet. Tam .n. fideiuſſoria, quàm principalis obligatio, ad cuius ſecuritatẽ fideiuſsio adhibetur, contrahuntur à tempore factæ obligationis; ſed ex ipſa rei natura tẽpore executionis, priùs ſũt excutienda bona principalis debitoris, neq; aliter, quam in eorũ defectu, poteſt ad bona fideiuſſoris deueniri, niſi huic priuilegio, quod fideiuſsio ex natura

tura ipsa rei habet, fuerit per fideijussorem tacitè, aut expressè, renunciatum, *vt disputat. 345. dictum est*: hoc tamen priuilegium non tollit, quod fideiussoria obligatio statim à principio sit contracta.

Hoc ita constituto, duos euentus distinguit Molina. Vnus est, quando bona maioratus, hæc, aut illa in particulari, subiecta sunt hypothecæ pro debito aliquo (quod genus hypothecæ, particularis expressa hypotheca nuncupatur, vt in materia de pignoribus dictum est) & simul bona libera subijciuntur hypothecæ vniuersali pro eodem debito, iuxta clausulam expressam, aut intellectam, facultatis ad subijciendū bona maioratus hypothecæ, de qua in principio huius disputationis dictū est. Alter est quando bona maioratus omnia, & simul bona libera, ꝑ eodē debito hypothecę subijciūtur.

In primo euentu ait, creditorem, cui ex facultate principis bona aliqua maioratus hypothecę particulari obligata sunt, non posse facere exequutionē in bonis liberis, ipsi vniuersali hypotheca simul obligatis, in præiudicium posteriorum creditorū, quibus vniuersali, aut particulari, hypotheca posteriùs obligata sunt, si ad solutionem sui debiti sufficiant bona maioratus sibi speciali hypotheca obligata; alioquin posse extendere exequutionem, etiam ad bona libera vniuersali hypotheca simul sibi obligata, quantum præcisè sit satis ad complementum sui debiti: quoniam *l. 2. Cod. de pignorib.* ex quadam æquitate, aduersus iuris rigorem, sancitum est, vt is, cui aliquid, vel aliqua speciali hypotheca obligata sunt, etiamsi alia bona eiusdem debitoris vniuersali hypotheca sint etiam ei obligata, non possit in præiudicium posteriorum debitorum facere exequutionem in bonis sibi vniuersali hypotheca obligatis, nisi quando bona specialiter ei hypothecata, non fuerint satis ad integrum suum debitum soluendum; atque tunc solum posse extendere exequutionem ad alia bona sibi etiam obligata, quantum præcisè sit satis ad suum integrum debitum: idque vt omnibus creditoribus, tam prioribus, quàm posterioribus, quoad fieri possit, integrè soluatur, *vt doctores ibi notant. De qua lege, & de eius intellectu, dictum à nobis est, disp. 536. §. lege 2. C. de pignorib.* &c. Ea autem lex, *vt bene Molina vbi supra num. 24. cum alijs, quos citat, ait*, locum habet, etiamsi aliquid immobile sit particulari hypothecæ subiectum: tunc enim exequutio non debet incipere à mobilibus vniuersali hypotheca comprehensis, in præiudicium posteriorum creditorum.

In secundo verò euentu licet *ex Corneo, ex Couar. 3. variar. resolut. c. 18. n. 2. vers. 7. & ex alijs* referat, quāuis prior creditor habeat hypothecam magis vniuersalem, ac comprehensiuam magis, quàm posterior, si non habeat hypothecam particularem rei, aut rerum aliquarum, determinatarum in singulari, creditorem posteriorem non posse compellere priorem, vt faciat exequutionem in bonis, quę in hypotheca posterioris non comprehenduntur: eò quòd l. 2. *citata*, vtpote quæ exorbitans est, extendenda non sit vltra id, quod disponit: vult tamen idem in secundo euentu esse dicendum, quod in primo: eò quòd hypotheca bonorum maioratus, cum re ipsa maioratus comprehendat certa & determinata bona, quæ neque accrescunt, neque decrescunt, dicenda sit particularis hypotheca; at verò hypotheca bonorum liberorum sit vniuersalis, seu vniuersalissima: quippe cum idem sit dicere, subijcio omnia bona mea præsentia, & futura hypothecæ, ac dicere, omnia mea bona libera: quoniam non libera, non censentur comprehensa in bonis, quæ hypothecæ subijciuntur, nisi ex peculiari principis facultate expresse subijciantur. Confirmat Molina vbi supra nu. 31. in secundo euentu esse saltem in optione creditoris, cui bona maioratus, & bona libera sunt obligata facere exequutionem in bonis maioratus, prætermissis bonis liberis, quæ posteriùs sint alijs obligata: quoniam non poterit facere exequutionem in bonis liberis sine litibus cum posterioribus creditoribus quibus sunt obligata: quando autem est lis & controuersia circa vnum pignus, seu hypothecam, dimitti illud pignus potest, & fieri potest exequutio circa aliud, in quo controuersia non sit, vt habetur *l. à Diuo Pio §. si super rebus vers. sed & illud ff. de re iudicata*, cuius verba sunt. *Sed & illud debet dici, vbi controuersia est de pignore, id dimitti debere, & capi aliud, si quod est sine controuersia.* Addit Molina in confirmationem, opinionem hanc æquissimam esse: si enim inquit, debitum, pro quo bona maioratus hypothecata sunt, ex bonis liberis soluendum esset, facilè omnia bona libera maioratus possessoris in hoc solo consumerentur, omnesque alij creditores, qui frequenter egentes sunt, creditis suis fraudarentur: cum vt plurimum debita hæc maximæ quantitatis esse soleant: quod nimium rigoris contineret. Quamobrem, inquit, hanc opinionem, dum semel is casus accidisset, admissam vidimus. *Secundò.*

Arbitror, contrariam sententiam in vtroque euentu esse veram, quod satis probabile subiungit esse Molina; limitatam tamen, seu intellectam, vt subiungemus. In primis autem, licèt confitendum sit, statim à principio, quando bona maioratus ex principis facultate hypothecæ subijciuntur, manere obligata; nihilominùs dicendum est, manere quidem ea omnia obligata, quæ tunc hypothecæ subijciuntur, sed cum limitatione, & restrictione, quantum satis sit, vt obligatis simul bonis liberis, & facta prius in illis exequutione, solùm ex bonis maiorat⁹ exequutio fiat, quantum defuerit ad integrum debitum soluendum: neque enim plùs, aut aliter, censentur bona maioratus obligata, aut cōcedi potest à principe facultas, vt aliter in præiudicium vocatorum vlteriùs ad eum maioratum, vt supra dictum est, pręsertim dubio primo, & secundo. Quod verò ad primum euentū attinet ex duobus, quos Molina distinguit, satis perspicuum est, l. 2. *Cod. de pignor.* locum nō habere, quando aliquid speciali hypotheca est subiectū cum ea limitatione, vt præcisè maneat obligatum in defectum bonorum omnium liberorū, quæ simul generali hypothecæ subijciuntur, & consequenter cum limitatione, vt priùs exequutio fiat in eisdem bonis liberis vniuersali hypothecæ subiectis, & posteà in particulari hypotheca solùm quātum defuerit ad integrum debitum soluendum. Quòd verò ad secundum euentum attinet, sanè multò minùs habere potest locum in illo lex 2. *citata*, quàm in primo, ex eo quòd dicatur, etiam in secundo euentu hypothecam bonorum maioratus esse particularem: quarè, cum ostensum sit, eam legem locum nō habere in primo euentu, constat multò minùs habere locum in secundo. *Decisio.*

Ad primam verò confirmationem dicendum est, multò maiores lites oriri cū possessore maioratus, & cum successoribus in illo, ex eo, quòd creditor eligat facere primò exequutionem in bonis maioratus, multoq; facilius in eis vincetur, quam si illam faciat primò in bonis liberis: vnde, quod adducitur *ex l. à Diuo Pio*, locum non habet in proposito. *Ad prim. confir.*

Ad secundam verò confirmationem dicendum est, non esse æquiorē opinionem, quę veritati non innititur: pauperes verò creditores, videant cum quo celebrent suos contractus, & qua securitate eos celebrent: præsertim cum agatur de præiudicio institutoris maioratus, & vocatorum ad illū. Rigorem verò huius sentētiæ aduersus pauperes, mitigat sequens hæc ad illā restrictio & explicatio. Quòd scilicet, quando debita posteriora rationabiliter sunt cōtracta à possessore maiorat⁹, in reb⁹, quæ ab illo rationabiliter excusari nō poterant, soluēda tunc ex bonis liberis sint ea omnia debita, etiāsi personalia sint, neq; habeant hypothecā tacitā, aut expressam. Ratio autem *Ad secundam.*

tem est, quoniam princeps, qui facultatem ad obligandum bona maioratus cõcedit, obligatis priùs bonis liberis eiusdem possessoris maioratus præsentibus & futuris, in quibus reditus maioratus comprehenduntur, non censetur impedire congruos sumptus, competentemque sustentationem ex illis, possessoris maioratus, neque id esset rationabile: quarè solum ea bona libera censentur simul cum bonis maioratus obligata, quę superfuerint, deductis competentibus & rationabilibus omnibus expensis talis possessoris maioratus.

Ad quem autem probare attineat, bona liberá non existere, vt ad exequutionem in bonis maioratus posśit deueniri, lege Molinam *vbi supra à n.32.*

SVMMARIVM.

1 *Maioratu priuari non potest quis ob ingratitudinem, aut aliud delictum, in antecessorem in eo, qui institutor eius maioratus non fuerit.*

2 *Regno priuari non potest legitimus in eo alioquin successor, propter ingratitudinem in patrem Regem, cui succedere debet, estꝰ pater legitimè eum exhæredasset.*

3 *Maioratu priuari potest successor propter ingratitudinem in prædecessorem, quando institutor id decreuit ac statuit.*

4 *Maioratu instituto ex legitima ad eum vocati, quando priuandus sit ob ingratitudinem, aut delictum, in institutorem, quando non item. Et quando commoditas pertineat ad fiscum, ob delictum possessoris.*

5 *Maioratu hæredis titulo, non ex legitima, instituto, quando priuandus sit, aut non sit, successor ob ingratitudinem, aut ob aliud delictum, in institutorem commissa, & quando commoditas ad fiscum attineat.*

6 *Maioratu instituto irreuocabiliter, quando successor priuari eo possit, aut non possit, ob ingratitudinem ac delictum in institutorem, & quando commoditas ad fiscum attineret.*

7 *Maioratu irreuocabiliter instituto titulo legati, fideicommissi, aut contractu inter viues, quando successor excludatur ob ingratitudinem ac delictum in institutorem, & quando commoditas ad fiscum pertineat.*

MAIORATVS SVCCESSOR NVM ob ingratitudinem, vel in institutorem, vel in anteriorem maioratus possessorem, possit successione in illo priuari. Disput. 654.

1 DIcendum est deinde de amisśione maioratus, ob culpam eius, qui illum amittit, siue antequam ad possessionem illius aduenerit, siue post illam adeptam. Et primò ob ingratitudinem.

Atque, si de possessore maioratus, qui institutor illius non est, agemus, paucis est dicendum. Ob ingratitudinem aduersus ipsum commissam, successorem in eo maioratu non posse illo priuari. *Ita communis sententia, quam Molina lib.1. de primogen.cap.9. à num.2. refert ac sequitur, eandemque amplectuntur Anton. Gom.l.40.Tauri num.71. & Acosta de patruo & nepote part.3.num.21.* Ratio autem est, quoniam, cum hic nouus successor in eo maioratu, non debeat illum accipere à proximo possessore illius, neque ex præscripto illius, neque tanquam hæreditatem & bonum illius, sed illum accipiat ab institutore, ex præscriptoque institutoris, & tanquam bonum illius, sibi tanquam fideicommissum vniuersale, aut particulare, vel tanquam rem donatam sub modo, in tempus vitæ suæ relictum, vtique ingratitudo, aut delictum aliud, aduersus immediatum possessorem, non est causa, vt priuetur ea successione; sed, si pœna ob id delictum is successor sit dignus, à iudice est ea puniendus, illi infligendo, quam pœnam in eo euẽtu leges alioquin statuunt, vel alia arbitraria. Consentit *l. filiusfamilias §. cum pater ff. de leg.1.* vbi filius exhæredatus legitimè à patre, capit nihilominùs fideicommissum tali patri, ab auo ita exhæredati, relictum filijs ac familiæ. Consentiunt etiam alia iura, quæ Molina *vbi supra* citat. Sicque ex Peralta refert, pronunciatum fuisse in supremo regio Castellæ senatu circa ducissam de *Naiara*, & Comitissam de *Valencia*, quam pater exhæredauerat omnibus bonis: comprobata enim fuit ea exhæredatio in bonis patris liberis: non verò quo ad bona maioratus, à prædecessoribus vinculo alligata maioratus.

Emmanuel Acosta *vbi supra n.13.* censet, si pater regni possessor, exhęredet legitimè primogenitum suum regni successorem, manere eo ipso priuatum regno. Ducitur, quoniam arbitratur, regnum hæreditatem esse, iureque hæreditario deferri. Cùm autem regnum nunquam hæreditario, sed semper sanguinis iure, atque ex pacto & prouidentia, deferatur, *vt disputation.626. & alijs sequentibus, luce clariùs est demonstratum, quo in loco caput licèt de voto, copiosè ac legitimè à nobis est explanatum*, euersa profectò manet illius hac de re sententia. 2

Obserua tamen, si maioratus institutor sanciret, vt successor in maioratu, propter ingratitudinem aduersus proxime maioratus possessorem, posset ab eo excludi, tunc ob tale delictum excludi posset, *vt cum Peralta rectè ait Molina vbi supra n.3.* Peralta consulit, vt maioratus institutores eam clausulam in institutione adhibeant, ne successores in maioratu insolentes sint aduersus antecessores possessores. annuitque Molina, modo tamen antecessores possessores pater sint, aut auus, vlterius ad eum maioratum vocati: quoniam eiusmodi successor plus reuerentiæ debet patri, & auo, quam alijs remotioribus maioratus possessoribus. 3

Quandò ingratitudo, aut delictum, commissa sunt aduersus institutorem ipsum maioratus, distinguendum est. Quoniam, si maioratus institutus est ex legitima illi in bonis instituentis debita, qui ad eum vocatur, quiq; ingratitudinem aduersus institutorem commisit, tunc siue maioratꝰ testamento, siue quacunq; alia ratione, sit institutus, & siue ante institutionem, sciente, vel ignorante institutore, delictum ac ingratitudinem, siue post institutionẽ, ante mortem institutoris, vel eo iam defuncto, delictum, seu ingratitudo, sint commissa, sane, nisi institutor maioratus exhæredet testamento ita ad eum vocatum, inserta causa legitima exhæredationis, ac sufficienter probata per ipsum institutorem, aut per hæredem, aliumve ad eum maioratum vocatum, ille ingratus ad eum maioratum vocatus, succedit in illo, tum in exteriori, tum etiam in conscientię foro: secus autem, si ipsemet maioratus institutor eum exhæredaret in testamento apposita in eo legitima causa exhæredationis ac probata legitime per ipsũ, aut postea per hæredẽ, aut successorem: tunc enim, ita exhæredatus, excludetur ab eo maioratu, siue sit iã in possessione illius, siue non, & succedet vlterius ad eũ vocatꝰ, vel fiet ex eo maioratu, quod disposuerit, qui illum instituit. Ita Molina *vbi supra à n.8. & à n.15.* atq; perspicue hæc omnia constant ex dictis copiosè à nobis *disp.175.* vbi late ostẽdimus, eum, cui ita legitima debetur, ac proinde ita vocatum ad eum maioratum, non aliter posse priuari à parente, qui illum instituit, sua legitima, & in consequentiã maioratu ex ea legitima instituto, quam facta ab eodẽ parẽte exhæredatione illius à tali legitima, inserta eius exhæredationis iusta causa ex his quas *disput.176. sequenti* explicauimus, neq; sufficere aliam causam, præter illas, etiamsi æque grauis, aut grauior, 4

illis

illis sit, *vt disput.176. satis efficaciter, ni fallimur, probauimus aduersus Molinam cap. 9. citato: & aduersus plerosque alios, quos ibi citauimus.* Quia ergo hæc omnia *locis citatis* fuse à nobis ostensa sunt non plus immoror in illis tunc probandis, ac explicandis.

Dices. Quāuis exhæredatio illo modo causa inserta & probata, necessaria sit, vt vocatus ita ad maioratum, eo possit priuari, quoad legitimam præcise ipsius, qua cōstat talis maioratus, si tamen maioratus constaret simul alijs bonis institutoris, vt regulariter constare solet, necessaria non esset talis exhęredatio, vt excluderetur ab eo maioratu, quoad incrementū illud bonorū, q̄ ita simul cōstaret, sed sufficeret ingratitudo, q̄ sufficere subijciemus ad exclusionē ab integro maioratu in euentib⁹, in quibus maioratus nō constat legitima debita vocato, aut vocatis, ad illum. Ad hoc dubium respōdet optimè Molina *vbi supra num.16.* Quod quia maioratus res est indiuidua, quæ vnita, minimeve diuisa, deferri semper ad vnū debet, ex ipsa et maiorat⁹ natura, volūtateq; institutoris, vtiq; eo ipso, q̄ vocatus ad maioratū, in quo legitima ei debetur, excludi nō potest ab ea parte eius maioratus, nisi exhęredetur, apposita & ꝓbata legitima exhęredationis causa, neq; etiam excludi potest à reliqua eiusdem maioratus parte, nisi seruata eadē forma, & conditione. Posset quidē maiorat⁹ illius institutor declarare ac velle, q̄, si causa exhæredationis nō probaretur sufficienter, aut si is, cui legitima ex illo debetur, post mortem ipsius, ipsove id ignorante dum viueret, aliquam ingratitudinē committeret, dissolueretur maioratus quoad eā legitimam portionē, & quoad reliquum is excluderetur ab eo maioratu, stādumq; tunc esset voluntati ac dispositioni illius: interim tamen, dum id non statueret, maiorat⁹ ex sua natura, ac præsumpta institutoris voluntate, manere, deferriq; deberet indiuisus, & cum necessariò deferretur, quoad legitimam, ad ita ingratum, per concomitantiam deferretur etiā quoad reliquum. His accedit, exhæredationē fieri debere in totam hæreditatem alicui debitam, aut relictā, vt sit valida, *vt disput.175. §. exhæredatio vt sit valida, dictum est.*

Illud verò est obseruandum, si ingratitudo, vel delictum, esset tale, q̄ illud, qui id comitteret, priuandus esset hæreditate à fisco, tanquā ea indign⁹: vt si interficeret institutorē maiorat⁹, vel aliquid aliud comitteret, *ex iis, quæ disput. 178. cōmemorata sūt* ob quæ quis, tanquam indignus priuatur hæreditate, pertinetq; ad fiscum, tunc, quam maioratus ille, ob vinculum, nō pertineret ad fiscum, neque q̄ad proprietatem neq; quoad vsumfructum, sed finita vita talis propter id delictum maioratu indigni, attineret ad vlterius ad illum vocatum; commoditas tamen ex eo maioratu, interim dum talis, illo indignus, viueret, ad fiscum vtiq; attineret. *Ita Molina supra numero 12. Lege quæ disputat. 178. & in calce disput. 624. dicta sunt.* Et simul obserua, si tale esset delictum, ob quod incapax omnino succes sionis, ac proinde successionis in eo maioratu, efficeretur, qui illud cōmitteret, tunc neque commoditas trāsiret ad fiscum, sed continuo maioratus ad eū deuolueretur, qui vlterius ad illum esset vocatus, *vt eum alijs, quos citat, affirmat Molina vbi supra numero 27.* Qui verò hi sint, tum de iure communi, tum de iure huius Castellæ regni, aut Lusitani, lege, quę diximus *disputat. 154. 481. in calce disputationis 624. & disput. 605.* Hoc verò limita, nisi talis sit maioratus, & tale dictum, ob q̄ maioratus extinguatur, & pertineat ad fiscum, iuxta ea, quæ infra suo loco dicēda sunt: tunc enim ea omnia bona talis maioratus spectant omnino ad fiscum.

5 Quando verò maioratus titulo hęredis est institutus, cæterum nō ex legitima ei⁹, qui ad eum proxime vocatur, quiq; hæres eorum bonorū ita vincultorum instituitur, tunc quamuis integrum sit institutori reuocare eum maioratum interim dū viuit, etiamsi nullę inimicitię inter ipsum, & ita ad eum vocatum, sint exortæ, nullamq; vocat⁹ ingratitudinem cōmittat, si tamen, dum viuit, eum non reuocet, esto, institutore viuētę exortę sint graues inimicitiæ inter ipsū, & ita vocatum, & esto vocatus causa fuerit earum inimicitiarū, atq; esto vocatus, quamcunq; ingratitudinē, institutore viuēte, aut in eo iam defuncto, aduersus eū cōmittatimò esto institutorem interfecerit, nō censetur reuocata maiorat⁹, eaq; hæredis, institutio. Si tamen crimen sit de numero eorum, ꝓpter quæ hæres efficitur hæreditate indignus, *iuxta ea quæ disput. 178. explanata sunt*, tunc amittit fisco, non quidem maioratum, ob vinculum illius, sed comoditatem ex illo, interim dum, qui tale crimen commisit, viuit, modo feratur sententia, qua ad eam pœnam is cōdemnetur. Excipe, nisi institutor maiorat⁹ sciuerit delictū dum viueret, illudq; remiserit, saltem virtute, eum videlicet maioratum eo modo instituēdo post sciētiam eius delicti aut antea eo modo institutum, cum posset, sufficiensq; ad id tempus haberet, illum non reuocando.

Prima totius huius asserti pars, q̄ scilicet is maioratus institutor possit, dum viuit, pro libito eum reuocare, etiamsi nullæ inimicitiæ ortæ sint inter ipsum, & ad eum vocatum, nullamq; hic aduersus institutorem cōmiserit ingratitudinem, satis ex se perspicua est. Voluntas quippe testatoris vsque ad mortem est deambulatoria, potestq; ꝓinde testator, interim dum viuit, ꝓ libito reuocare quicquid per vltimam voluntatem antea statuerit.

Secunda verò, q̄ scilicet, si dum viuit, eum non reuocet, esto ortæ sint graues inimicitię inter ipsū, & vocatum ad eum maioratum, culpa ita vocati, imò esto vocatus institutorem interficiat; valida nihilominus sit ea maioratus atque hæredis institutio, cōstat ex discrimine, quod ea in parte est inter legata, de quib⁹ mox dicetur, & hęredis institutionem, q̄ scilicet hæredis institutio illis de causis inualida non reddatur, nisi à testatore reuocetur, *vt constat ex l. ex parte ff. de adimend. lege. & tradit glos. 1. l. 3. §. vltim. ff. eod. titul. atque* affirmat. *communis doctorū sententia, quam* Molina *cap. 9. citato. numer 23. refert ac sequitur*, reiecta opinione Bartol. qui, cōfundens causas, ob quas aliquis redditur hæreditate indignus, & ob quas hæreditas ad fiscū pertinet, cū causis vnde institutio hęredis nulla reddatur, perperā affirmauit, quod si inimicitiæ culpa hæredis sint ortæ, reddatur propter eas inualida hæredis institutio.

Vltima verò pars & limitatio illi subiuncta, explanata, cōprobataq; à nobis est *disput. 128. citata*, iunctis ijs, quæ ante hoc totum assertum dicta nobis sunt, eamq;, cum limitatione subiuncta, affirmat Molina *vbi supra numer. 24.* cum cōmuni doctorū sententia, quam refert. Quibus *num. 27.* in hoc euentu addit, quando crimen redderet incapacem omnino successionis in hæreditate, in eoq; proinde maioratu, eum, qui illud cōmisisset, aut superueniret alia causa, ex qua incapax redderetur, tunc neq; cōmoditatem maioratus pertinere ad fiscum, sed maioratum, cum tota illius commoditate spectare eo ipso ad vlterius ad eum vocatum, idemq; esse dicēdum, quando institutio haberet clausulā, quod statim, commisso crimine, maioratus deuolueretur ad vlterius ad eum vocatum. De qua re infra dicetur, simulq; explicabitur, quando maioratus, crimenq;, sint eius naturæ, vt continuo maioratus extinguatur, integerque deuoluatur quad omnia bona, ex quibus constabat ad fiscum.

Si maioratus, nō titulo hęredis sit institutus, sed donationis, aut legati, vel alio simili, tūc, si irreuocabiliter sit institutus, priuari eo non potest ingratus aduersus institutorē, nisi ex causis ingratitudinis, 6

nis, ex quibus donatio, etiam consummata traditione, potest reuocari, *iuxta legem vlt. C. de reuocand. donat.* Ita communis doctorum sententia, quam Molina *cap. 9. citato num. 3. refert ac sequitur.* Et quoniam id copiose à nobis *disp.* 281. explanatum est, eo lectorem remittimus.

Hinc constat, propter inimicitias ortas inter institutorem, & vocatum ad maioratum priuari eo nō posse vocatum ad eum maioratum, nisi ortum habeant ex aliqua ingratitudinum ea lege contentarum, vt *cum Molina, & communi doctorum sententia, disputatione citata dictum est.* Quod si delictum tale sit, vt propter illud vocatus ad maioratum eo reddatur indignus, tunc vtilitas ex eo maioratu pertinebit ad fiscum interim dum vocatus ad eum vixerit, nisi simul delictum sit tale, vt propter illud sit etiam eo omnino priuandus.

Illud obserua, ex eo, quod ingratus in institutorem tali maioratu priuetur ob aliquam ex causis *lege citata* commemoratis, non propterea dissolui maioratum, sed transire ad vlterius ad eum vocatum, qui ingratus non fuerit: ei enim à principio censetur etiam facta eadem donatio sub modo, quæ proinde comparatione ipsius, & vlterius ad eum vocatorum, non potest sine causa legitima reuocari.

Molina, *vbi supra, cū communi doctorum sententia,* asseuerat, vocatum ad eiusmodi maioratum irreuocabilem, nō solum posse eo priuari ob aliquam ex causis ingratitudinis *lege vlt. citata* cōmemoratis, sed etiam ex alijs æqualibus, aut grauioribus causis, nos verò satis solidè, ni fallimur, ostendimus contrarium *disp.* 281. *citata.*

Eadem disputatione cum Molina, & cum communi doctorum sententia, quam retulimus, diximus, quamuis, si causa ingratitudinis, sufficiens ad priuandum ingratum eo maioratu, cognita fuit à maioratus institutore, nec eum illo priuauit, aut priuare est aggressus, cùm posset, non possint postea hæredes institutoris, vlteriusve ad eum maioratum vocati, priuare eum ingratum eo maioratu ex illa causa; si tamen institutor maioratus illam ignorauit, aut cum eam sciuerit, neq; illam remisit, neq; tempus habuit ad intentandum priuare ita ingratum eo maioratu, posse hæredes institutoris, vocatumve vlterius ad eum maioratum, illum eo priuare, intentando, loco defuncti, aduersus eum accusationem, causamque ingratitudinis aduersus eum probando.

Ex dictis *eadem disputatione* liquet, ingratum, antequam causa ingratitudinis aduersus ipsum sufficienter probetur, & feratur sententia, non teneri relinquere maioratum, sed tuta consciētia posse illum retinere: eo q, dispositio legis *vltimæ. C. de reuocandis donat.* pœnalis sit, ac proinde locum non habeat ea dispositio, nisi post latam sententiam.

Postremò illud admonuerim, si maioratus esset institutus irreuocabiliter ex causa onerosa, vt si institutus esset in aliquo ad ducendam aliquam vxorem, quæ aliter contrahere non vellet cum illo; vel si institutus esset in aliqua in dotem, vt nuberet alicui, tunc ingratitudinem ita vocati ad eum maioratum, non sufficere ad eum priuandum illo, in præiudicium alterius coniugis, & prolis ex eo matrimonio, vt *disputatione citata* de simili donatione ex causa onerosa dictum est.

7 Quando maioratus reuocabiliter esset institut⁹, siue in modum legati, prælegati, aut fideicōmissi, siue contractu inter viuos reuocabili, tunc, si ortæ essent graues inimicitiæ inter institutorē, & vocatū ad eū maioratum, esto ex parte institutoris essēt ortę, censeretur vocat⁹ ita ad maioratū, esse ab eo tacitè ac validè exclusus, nisi ante mortē institutoris ad amicitiā redijssēt; nō tamen dissolueretur maiorat⁹, sed trāsiret ad vlteri⁹ ad eū vocatū. Quo loco obserua, si inimicitię vsq; ad mortem institutoris perseuerarēt, esto institutor maioratus tempus haberet ad excludēdum ita vocatum, sibi inimicum, ab eo maioratu, imò esto codicillum efficeret, neque in eo illum excluderet, censeretur nihilominus tacitè ab eo exclusus, nisi institutor cōtrarium declararet.

Quando vocatus ad maioratum grauem iniuriam, etiam post mortem, inferret institutori, propter quam indignus esset eo maioratu, tunc maioratus ad fiscum pertineret quoad commoditatem, interim dum ille viueret, nisi institutor maiorat⁹, dum viueret, eam iniuriam remisisset, *iuxta ea quæ disp.* 212. *citata dicta sunt.* Et quoniam hæc omnia *ibidem* à nobis comprobata, explanataque sunt, idcircò hoc loco non plus circa ea immoror. *In eis consentit Molina. c. 9. citato à n.* 38. Ac licet disputatione citata solùm nobis fuerit sermo de tacita legatorum, & fideicommissorum, reuocatione; idem tamen dicendum est de relictis contractu inter viuos reuocabili, *vt bene Molina vbi supra. n.* 42. *ait.* Quoniam eiusmodi contractus, quoad ipsorum reuocabilitatem ac finem, naturam habent legatorum, vltimarumque voluntatum, *vt sæpè dictum est.* Illud insuper obserua, ad probandam eiusmodi tacitam reuocationem legatorum, ac fideicommissorum, ac proinde tacitam exclusionem à maioratu, *de qua hoc. §. est habitus sermo.* sufficere duos testes. *vt cum Molina, & Couarru. disputatione citata dictum est.*

SVMMARIVM.

1 *Maioratus in institutione si sit clausula apposita, quod eo ipso quod possessor aliquid de illo alienet, aut alienare attentet, sit illo priuatus, si ei clausulæ contraueniatur, transit eo ipso in vlterius ad eum vocatum.*

2 *Fideicommissum si pater grauatus restituere filiofamilias dolo, & non sola culpa, dissipet, & detrimentum sit notabile, nec facile reparari possit, priuatur pater fideicommisso, & fructibus illius. Si verò interueniat sola culpa, aut reparari facilè possit, vel non sit graue, solùm remouetur ab administratione, & ex fructibus reparatur damnum.*

8 *Fideicommissum si quis non sit grauatus restituere filio suo familias, sed cuicunque alteri, ob dissipationem, solùm priuari potest administratione, & ex fructibus reparari debent damna, residuum vero eorum ita grauato restitui debet.*

4 *Maioratus possessor ob dissipationem bonorum maioratus, solùm priuari potest administratione illius, & ex fructibus reparari debent omnia damna: residuum verò reddi illi debet.*

POSSESSOR MAIORATVS AN illo priuari possit ob dissipationem bonorum, quibus is maioratus constat. Disp. 655.

QVādo in miorat⁹ institutione apposita est clausula, quod eo ipso, quod successor illi⁹ aliquod ex bonis, quibus constat, alienet, priuetur eo maioratu, aut sit eo ipso illo priuatus, & maioratus, dominiumque rerum omnium illius, transeant in vlterius vocatum, vt frequentissime hodie in maioratuum institutionibus, nō solum id apponi solet, sed etiam, quod eo ipso, quod possessor alienare aliquid attentet, sit eo ipso priuatus maioratu, & transeat continuo in vlterius ad eum vocatum, vt Molina *lib. primo de primog. in calce capitis* 16. testatur apponi hodie frequētissime, tūc superflua est hæc

est hæc disputatio: quoniam, si alienet, aut alienare attentet (quando hoc etiam secundum sub ea pœna & modo est prohibitum) constat posse eo ipso illo priuari, *vt idem Molina ibidem ait, & constat ex dictis disput.* 611. Quando verò non est apposita ea clausula, vt in maioratibus antiquis apponi non consueuit; aut dissipatio non fieret alienando, sed aliqua alia ratione, quæ simili clausula, apposita in maioratus institutione, non esset comprehensa; locum tunc habet quæstio proposita.

Lege imperator ff. ad Trebell. cum quidam hæreditatem patri cuidam familias reliquisset, eumq; grauasset, vt eo ipso, quod fili⁹ ita grauati, egrederetur patriam potestatem, ei hæreditatẽ restitueret; probatumque esset, hęredem grauatum multa in fraudem fideicommissi fecisse, ea scilicet bona dissipãdo. Adrianus Imperator præcepit, eam hæreditatẽ restitui filio illi, nondum à patria potestate egresso, neque in vita talis filij patrem habere quicquã iuris in ea bona; sed filium, post hęreditatem ita acceptã, comparari circa ea bona militi, quia perinde potest illa administrare, eaq; defendere, & circa illa agere, atque eis frui, ac si essent bona ipsius castrensia. Reddit verò rationẽ textus, quare imperator in eo euentu id præceperit. *Nam*, inquit, *quia cautiones non poterant interponi, conseruata patria potestate.* (eò quod pater non possit ciuiliter obligari filio adhuc existenti sub ipsius potestate, *vt habetur §. item inutilis, instit. de inutilib. stipulat. l. frater à fratre ff. de condict. in deb. & aliis iuribus*) ideo *damnum conditionis fraudem inflixit* (id est, præcipit, vt pater sustineret damnum restituendi hæreditatem ante cõditionem egressus filij ab ipsius potestate impletam, in pœnam fraudis, quam commisit) In fine verò textus subiungitur. Si pater egeat, debere nihilominus de reditib⁹ hæreditatis ita restitutæ, alimenta, iudicis officio, ei præstari ob paternam reuerentiam. Hinc Molina *cap. 16. citato num. 1. iuxta sententiam plurimorum aliorum, quos citat,* colligit, si proxime successor vltimo maioratus, possessori, sit filius familias illius; isque vltimus possessor, non leuiter, sed multum, dissipet bona maioratus, posse illo priuari, relictis ex reditibus illi alimentis, si eis egeat, tradendumque esse maioratum tali filio fruendum & administrandum, saltem dato ei curatore circa eam administrationem, si talis filius familias minor adhuc sit.

Hoc ipsũm confirmat Molina *ex leg. cogi, §. si pater ff. ad Trebell.* vbi habetur, si pater grauetur restituere hęreditatem filio sub ipsius potestate constituto, & pater recuset eam adire, quia dicit sibi esse suspectam, posse patrem cogi à prætore eam adire ad filij petitionem, in filij damnum, ac cõmodum. Hic tamen textus nihil sanè facit ad rem, de qua disputamus: neque enim, vt Molina vult, id fit; quia pater recusando ita adire hæreditatẽ, dissipet bona fideicommissi filio relicti: neq; fit in pœnam patris propter culpam, priuando patrem emolumento iam quæsito, aut quod quęrere vellet, vt fit *in euentu legis imperator*, & fieret, si possessor maioratus eo priuaretur, quia bona dissiparet, quibus constat: sed fit iure fideicommissariis omnibus communi, quo cogere possunt hæredes grauatos, vt in ipsorum damnum, ac commodum, adeant hæreditatem, quam tanquam damnosam, adire recusant, eaque de causa tunc amittant totum hæreditatis commodum, *vt disput.* 186. *dictum est.*

Molina *vbi supra num.* 2. refert, magnam esse controuersiam, vtrũ hodie de iure Codicis reuocata sit dispositio illa legis *imperator*, refertque Cumanum & Imol. asserentes, reuocatã esse. Ducũtur, quoniã ratio eius decisionis, vt ex ipsamet lege cõstat, fuit, quia pater obligari ciuiliter, ac proinde cauere, nõ poterat filio, dum sub ipsius erat potestate: at verò, inquiunt, iam hodie de iure Codicis, cauere potest pater filio circa bona filij aduentitia, *vt constat ex l. iubemus §. in supra dictis, C. ad Trebell.* consentireq; videtur *glos. vlt. in authentica si parens. C. de inoffic. test. Numero vero* 5. subiungit Molina, quamuis ea obiectio vrgentissima sit, communem tamen doctorum sententiã cum Bartol. *quam ipse refert ac sequitur*, esse in contrarium, nempe legem *imperator*, correctam non esse iure Codicis. Improbat verò rationem quandam huius opinionis multorum dicentiũ, idcirco affirmandum esse, legem *imperator* correctam nõ esse de iure Codicis: quoniã quamuis interponi cautiones inter patrem & filium de iure Codicis possint; filius tamen nõ tenetur se committere fragilitati cautionis, *iuxta legem cogi. §. idem quæritur ff. ad Trebel.* Ait verò Molina rationem hanc fragilem esse, eò quod textus ille in re longè diuersa loquatur. Alias rationes reddit Molina *ibidem à nu.* 6. quæ certè mihi non probantur: contendit quippe, nõ ea potissima ratione, id in eo euentu lege *imperator* fuisse sancitum, quòd cautiones inter patrem & filium præstari non possint: cùm tamen eam textus apertè reddat; vnà cũ culpa & dolo patris, cur hæreditate illa, emolumentoq; ex ea, priuetur in pœnã iustam. Ego dicerem, cum communi sententia, legem *imperator*, vim habere post ius illud Codicis: cæterùm ea ratione; quòd ius illud Codicis admittit quidem cautionẽ inter patrem & filiumfamilias circa fideicõmissum; attamen in duobus tantùm euentibus, qui in eo, §. exprimuntur, de quorum numero non est euentus legis *imperator*: quarè non est cur dicamus, legem *imperator* eo iure codicis esse correctam.

Molina *vbi supra num.* 12. ait, maximam etiam esse controuersiam inter doctores, num, vt pœna ac decisio legis *imperator*, locum habeat, opus sit, patrem dissipare dolo bona fideicommissi; an verò satis sit, culpa ac negligentia illius illa notabiliter lædi, vt priuetur fideicõmisso. Et quamuis Molina cũ multis contendat, satis esse culpam sine dolo; mihi tamen contrarium, cũ aliis probatur in euentu legis *imperator*, in quo in pœnam priuatur pater non tantum administratione, sed etiam cõmodo toto hæreditatis, quod ad ipsum ante tempus restitutioni præfinitum attinebat, vt ex ipsa lege cõstat. Cum enim leges pœnales restringendæ sint, neq; extendendæ ad id, quod non sonant; & lex illa perspicue eam pœnam patri infligat propter dissipationem bonorũ fideicommissi fraudulentam ac dolosam, vt patet ex illis verbis legis; *ac multa in fraudem fideicommissi fieri probarentur*, Et rursus, *ideo damnum conditionis propter fraudem inflixit*; sanè, vt ea tanta pœna locum habeat, fraus vera est necessaria, dolusq; verus. alioquin solum consuletur filio, priuando patrem administratione, atque ex fructibus resarciendo damna fideicommissi, reliquumque fructuum reddendo patri, ad quem spectat, interim dum tempus restitutionis talis fideicommissi non aduenit.

Bart. & alij, *vt Molina vbi supra num.* 14. *refert*, censuêre, quando dissipatio fideicommissi fraudulenta est talis, quòd pòstea facile subueniri potest filiofamilias, repararique potest facile damnũ, vt si pater alienet bona imobilia fideicõmissi, quæ postea filius poterit vendicare, locum non habere dispositionem legis *imperator*, secus autem quando facile reparári non põt, vt si destruat immobilia, aut alienet mobilia. Paulus verò Castrensf. & alij, quod dictum est de alienatione immobiliũ, limitant, nisi alienatio fiat potentibus, à quib⁹ difficile postea extrahentur. Molina verò arbitratur, legem *imperator* habere locum, etiam in alienatione immobiliũ facta quibuscunq;: quoniam non est modicum detrimentum, quod postea filius subiturus est in litibus, quando ea bona voluerit vendicare: & quoniã deficere poterunt probationes. Ego sane dicerem, quãdo arbitrio prudẽtis, spectatis omnibus circũstantiis, non esset magnum filij detrimentũ, quoniam res facile, & sine sumptib. possent recuperari, sufficere quidẽ eam dispositionẽ, vt pater remoueretur ab ad-

ab administratione, continuoq; ea bona possent, ac deberent, recuperari; non tamen, vt pater priuaretur fructibus fideicommissi, insumendo tamen, ex illis quantum esset satis, vt recuperaretur, & repararetur integrum fideicommissum, & eatenus solum admitterem Bartoli & aliorum opinionem.

Obseruant doctores, quos Molina *capite decimo sexto citato a numero* 17. refert ac sequitur, non quamcunque dilapidationem bonorum fideicōmissi, esse satis, vt pater eo priuetur, sed necessariã esse magnam arbitrio prudentis, quantitateq; fideicommissi spectata; id quod satis significant verba illa legis *imperator*; *ac multa in fraudem fideicommissi fieri probarentur*: quare, si fidei commissum plurimis rebus constet, non satis ad id est vnius tantum rei dissipatio, sed pluriũ requiritur, aut vnius, quę multis valore æquipolleat. Sufficeret tamen non tanta dissipatio, vt pater à iudice, filio id parẽte, admoneretur ac præciperetur, ne vlterius in dissipatione progrederetur, alioquin priuandum esse eo fideicommisso: eo vero vlterius in illa progrediente, esse tũc illo priuandum, vt Molina, & alij, affirmant. Dicerem, saltem remouendum esse ab administratione, postulante id filio, si damnum adhuc nõ esset multum, ex fructibusq; id damnum esse reparandũ, & reliquum fructuum patri esse reddendum, interim dum tempus non adueniret illud restituendi.

Molina *vbi supra nu.* 26. refert Baldum, & post eum Alexandrum, intellexisse legem *imperator*, vt decisio illius, quod scilicet pater propter nimiam fraudulentam dissipationem priuari omnino debeat fideicommisso, & fructibus illius, solum habeat locũ, quando dilatio restitutionis illius apposita fuit in bonũ & fauorem patris, vt pater eo tempore fideicommisso perfrueretur, locum non habere eam legem, sed priuandũ esse tunc patrem sola administratione eorum bonorum, fructusq; vsq; ad tempus restitutionis, esse illi reddendos. Meritò autem contrarium affirmat, sufficienterq; ibi probat Molina. Etenim fideicõmissum, de quo sermo est lege *Imperator*, manifeste in bonũ patris fuit sub nomine hæreditatis illi relictum vsq; ad tempus restitutionis; quod significant verba illa; *damnum conditionis propter fraudem instixit*: semperq; præsumitur, in bonum hęredis relinqui vsq; ad tempus restitutionis, nisi contrariũ aliunde constet. Id quidem Baldo & Alexandro libenter darẽ, quod dicunt fuisse faciẽdum, nisi in pœnam patri id in ea lege statuisset Adrianus Imperator: seclusa enim pœna, quod dicunt, esset sane faciendum ac statuendum. lex quippe illa pœnalis est ea in parte.

3 Quærit Molina *à numero vigesimo nono*. num lex *imperator* locũ etiam habeat in hærede grauato restituere hæreditatẽ ei, qui filius familias ipsius non sit, sed emancipatus, aut alius consanguineus, vel extrane⁹. Et aduersus Bar. & multos alios, quos cítat, arbitratur locum habere. Cõsequenter vero *toto eo capite* affirmat, eandem legem *imperator* locum similiter habere, in quocunq; maioratus possessore siue maioratus per mortẽ illius deuenire debeat ad filium ipsius familias, siue ad emancipatum, siue ad alium consanguineum, vel extraneum, argumento sumpto à fideicommisso ad maioratum.

4 Ego verò arbitror, legem illam locum nõ habere nisi in solo fideicõmisso filiofamilias à patre restituendo, vt Bartol. & plerique alij affirmant: in nulloq; maioratu locum habere: sed in alijs fideicommissis, si hæres grauatus dissipet bona fideicõmissi, remoueri posse ab administratione, & ex fructibus resarciendũ esse, si quid deterius in eo fideicõmisso reddidit, ex eisdemq; fructibus esse faciendos sumpt⁹ necessarios ad vendicãda bona inde ab eo alienata: atq; incrementum fructuũ, ei esse reddendum vsq; ad tempus restitutionis talis fideicõmissi. Atque idem dicendum arbitror de quocunq; possessore maioratus, remoueri videlicet eum posse ab administratione, si bona maioratus dissipet, aut alienet, & ex fructibus instauranda esse, quæ deteriora reddita sunt, & vendicanda esse bona inde alienata, atq;, quod superfuerit ex reditibus, persolutis labore & industria administratoris, reddendũ esse tali possessori maioratus, interim dũ vixerit, neque priuari posse eo emolumento. Ducor. Non solum, quia lex illa id peculiariter statuit in patre grauato, eo quod satisdare non posset filiofamilias, vt perspicuè in ea lege habetur, & quoniam tandem bona patris deriuanda essent in filium, filiusque alimenta ei præbere teneretur, etiam de alijs suis bonis, si reditus fideicommissi non sufficerent, paterq; eis indigeret. sed etiam potissimum ducor, quoniam lex illa pœnalis est, quoad eam priuationem omnimodam emolumenti illius ex ea hæreditate, vt ex se est notissimum, & ex ipsamet lege constat, verbis illis: *damnum conditionis propter fraudem instixit*, id est, ea pœna Imperator Adrianus eum puniuit: leges autem pœnales extendi non debent, etiam ex paritate, aut maioritate rationis, ad alium casum, pro quo ea pœna non est expresse statuta. Porrò maioratus, licet quando titulo hæredis, legati, aut prælegati, est institutus, rationem habeat fideicommissi familiæ relicti; in multis tamen ab eo distat, *vt disputatio.* 577. *ac alibi, explanatum est*: quando verò aliter est institutus, neque illo modo habet rationem fideicommissi, sed rei donatæ sub modo: quo fit, vt lex illa pœnalis ad maioratus, qui fideicommissa non sunt, extendi nulla ratione possit; sed neque ad maioratus, qui licèt sint fideicommissa, non tamen sunt fideicommissa patri relicta, vt ad filium suum familias morte illius deueniant: quarè, cùm maioratus omnes eodem iure hac in parte censeri debeant, consequens profectò est, vt in nullo maioratu haberet locũ decisio legis *imperator*. Adde, maioratum titulo hæredis legati, aut prelegati, institutum, licet fideicommissi familiæ relicti rationem aliquo modo habeat, ac proinde ea ratione dici posse videretur in eo habere locum legem *imperator*, quando à patre in filium ipsius familias deriuari deberet; multum tamen ab eo fideicommisso, à fideicommissoque simpliciter, distare, ac proinde neque ad eum solum extendi posse pœnam legis *imperator*.

SVMMARIVM.

1. *Maioratus ex bonis patrimonialibus institutus, confiscari regulariter non potest ob delictum possessoris illius, qui institutor eiusdem non sit: sed commoditas pertinebit ad fiscum dum ille vixerit. Idem de alijs, quæ non iure hæreditario, sed ex pacto & prouidentia deriuari ad aliquos debent.*
2. *Ius patronatus, & iura alia, quæ in hæredem extraneum non transeunt, ad fiscum non pertinent ob delictum ea possidentis.*
3. *Emphyteusis, quæ ob delictum emphyteutæ non confiscetur, & quando commoditas ad fiscum pertineat.*
4. *Feudum quod, ob delictum feudatarij non confiscetur, & quis in eo succedat, quando foret confiscandum.*
5. *Fisco non deuoluitur, bonum ob delictum illud possidentis, quando in aliorum vtilitatem prohibitum tacitè aut expreßè, illi fuerat illud alienare.*
6. *Maioratus, aut vsusfructus, sola commoditas transit ad fiscum toto tempore, quo possessor maioratus, aut vsufructuarius vixerit, quando ob illius*

illius delictum bona omnia confiscantur. Et transit, etiam si institutor disposuerit, vt ad fiscum nō transiret, sed permaneret apud possessorem maioratus, aut vsusfructus.

7 Maioratus commoditas ad fiscum non spectat commisso à possessore delicto, ob quod omnia eius bona confiscantur, quando institutor disposuit, vt a puncto commissi talis delicti amitteret maioratū, & trāsiret, ad alium.

MAIORATVS EX BONIS PAtrimonialibus, num ex delicto possessoris, qui institutor illius non est, confiscari valeat. Disp. 656.

SVperest dicamus de extinctione maioratus ob confiscationem ex delicto. Ne verò res hæc longitudine tædium pariat, in aliquot disputationes erit secanda. Atq; primo dicendum erit de maioratus ex bonis patrimonialib⁹ eum instituētis creato, & de confiscatione ob delictum legitimi possessoris, qui institutor illius non sit. Secundò, vtrum saltem ꝓpter atrocissima & fœdissima delicta læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, atq; Sodomiæ, talis possessoris, cōfiscari is maioratus possit. Tertiò, vtrum ꝓpter delictū læsæ maiestatis humanæ, aut diuinæ, eiusdem possessoris, excludantur à successione in illo eius liberi, & succedat vlterius ad eum vocatus. Quartò, vtrum propter delictum institutoris, eiusmodi maioratus confiscari possit. Quintò, denique, vtrum maiorat⁹ de bonis coronæ regni confiscari possit ob delictum possessoris illius, & regnum propter Regis delictum.

Quod ad primum attinet, breuiter *cum Antonio Gom. l. 46. Tauri num. 91. Gregorio Lopez. l. 6. verb. que la no pudiesse vender, in princ. Molina lib. 4. de primog. cap. 11. a num. 1. & cum plerisque aliis*, est dicendum, eum maioratum confiscari non posse propter delictum talis possessoris, exceptis euentibus *disputatione sequēti* explicandis: tametsi cōmoditas ex illo, nisi aliud id impediat; ad fiscum pertineat toto tempore, quo vixerit is possessor, ob cuius delictum bona ipsius omnia cōfiscantur. Ratio fundamentalis primi ac præcipui, q; hoc nostrum assertum continet, nempe maioratum, de q̄ loquimur, confiscari nō posse ob delictū ita eum obtinentis, hæc est. Quoniam is possessor, licet dominus sit eius maiorat⁹, id tamē dominiū habet ex præscripto institutoris, atq; solum in tēpus, quo vixerit, nisi restrictio alia ab institutore sit apposita, qua in breuius adhuc tēpus aliquibus in euentibus illud ei cōcedat, postea verò trāsit in vlterius ad eum maioratum ab eodem institutore vocatum, & in alios ordine quodā, ex p̄scripto eiusdem et institutoris, qui ꝓinde omnes eum maioratum accipiunt, non ab imediato possessore, sed à primo institutore, tanq̄ rem illi⁹, ipsis in id tempus relictā: quare singuli ius habēt ad ita succedendum in eo maioratu, atq; vt ipsorum fiat, eoq; perfruantur, vi primæ institutionis, atque ab institutore ipso, & non à proximo possessore: quia ergo, licet possessor suo delicto, quo confiscationē suorum omnium bonorū meretur, sibi possit præiudicare, nō tamen præiudicare potest vocatis vlterius ad eum maioratum, in iure, quod habent, nō ab eo, sed à primo institutore, vt post talem possessorem, succedant in eo maioratu, eūque obtineāt; inde euenit, q; is maioratus confiscari non possit in prejudicium vlterius ad eū vocatorum, ob delictum legitimi illi⁹ possessoris. Atq; idem, propter eandem rationem, est dicendum de quacunq; alia re, quam ita possidet is delinquens, vt non pro arbitrio ipsius deriuanda ex ipso sit ad quēcunq; ipse voluerit, vel ab intestato deriuāda sit ad quoscunq; ipsius hæredes, sed ex pacto & prouidentia, aut ex iuris dispositione, deuentura sit ad certum aliquē ex certis: neq; enim suo delicto præiudicare ijs potest, qui ex eo pacto & prouidētia, iurisve dispositione, ius habent ad eā rem post illū ita obtinendā.

Hæc confirmantur. Primò, quoniam ius patronatus, & alia iura, quæ transire non possunt in hæredem extraneum, transire in fiscum non possunt ex delicto ea possidentis; sed, cōfiscatis cæteris bonis delinquentis: transeunt ad descendētes ex illo, *vt constat ex l. libertorum ff. de iure patron. & ex l. eorum ff. ad legem Iuliam maiest. atque affirmant Bartol. & alij, quos Molina libr. 4. de primog. cap. 1. numero 2. refert ac sequitur*: ergo maiorat⁹, qui ex præscripto institutoris deuenire debet ordine quodam solum ad certos ad eum vocatos, in eorum præiudicium, non pertinebit ad fiscum ex delicto eum possidentis. 2

Secundò, quoniam ex eodem fundamēto prouenit, quod emphyteusis, quę non potest deuenire ad hæredes extraneos emphyteutæ, sed ad certos quosdam, aut ad solos descendentes emphyteutæ, non confiscetur ob delictum emphyteutæ, sed ad eos, ad quos per mortem illius est deriuāda, nisi ex eodem delicto incapaces sint illius, solaq; commoditas ex illa pertinet ad fiscum, interim dum talis delinquens cuius bona confiscantur, viuit, *vt hæc omnia disput. 481. cum Bartol. & communi doctorum sententia, quam Iul. Clarus. 4. libr. senten. §. emphyteusis quæstio. 29. & Molina cap. 11. citato, numero 4. referunt ac sequuntur, est ostensum*: eadem verò est ratio, imò longè maior vt maioratus, qui ex præscripto institutoris ad certos solos ordine quodam deuenire debet, non cōfiscetur ob delictum legitimi illius possessoris. 3

Idem confirmat, q; propter eandem rationem, feudum, si antiquum sit, & tale, vt deuenire nō possit ad extraneos, ob delictum vasalli, ob q; confiscātur bona illius, non confiscatur: & licet, quia feudum comparatione ꝓprietarij habet se sicut maioratus de bonis coronæ regni deriuatus, descendentes, ita delinquentis, succedere non possint in illo, sed transeat ad vlteriores agnatos talis delinquentis, qui descendentes sint primi, cui tale feudū fuit cōcessum, & à quo fuit deriuatū; quod si nulli tales sint, extinguatur, redeat ad proprietarium, idemque eueniat, si feudum sit nouum, concessum ipsimet delinquenti, sibi, & suis descendentibus; quia extinguitur & consolidatur cum proprietate; non tamē confiscatur, si fiscus sit alterius domini; neque, si fiscus sit eius domini, cuius est proprietas talis feudi, & consolidatio cum proprietate, in euentibus explicatis, est propriè confiscatio, *vt hæc omnia cum alijs, quos refert, affirmat Iul. Clarus lib. 7. sentē. §. feudum quæst. 84. iuncta quæst. 66. consentitquè Molina vbi sup. nu. 3. ac concinit. c. 1. §. si vasallus culpam; si de feud. defunct. content. sit &c.* 4

Tertiò, quoniam bonum delinquentis, quod nō in ipsius tantùm vtilitatem, sed in aliorum, prohibitus est alienare ab eo, á quo ad ipsum deuenit, ꝓpter delictum legitimè illud possidentis, non potest confiscari; quoniam confiscatio alienatio quædam est; *vt cum Bartol. affirmat Couar. reg. possessor part. 3. §. 1. numer. 6. in prin. Iul. Clar. quæst. 66. & 84. citatis, & communis sententia, quam Molina vbi supra numero 5. copiose refert ac sequitur*: cùm ergo possidens legitimè bona maioratus, prohibitus sit, in ipsiusmet maioratus institutoris, & in aliorum vtilitatem, ea alienare; consequens est, vt propter delictum maioratum possidentis, bona maioratus confiscari non possint. 5

Quartò, quoniam etiam bona tacitè prohibita alienari, qualia sunt bona fideicomisſi, restitutioni ve subiecta, non pertinent ad fiscum ob delictū grauati ea restituere, sed trāseunt ad fideicomissarium, *vt patet l. ex facto §. ex pacto in fine ff. ad Treb. l.* Statius

Statius Florus § Cornelio Felici.ff.de iur.fisc.& leg.cum pater §.hæreditatem ff.de leg. 2. & affirmat communis doctorum sententia, quam Molina vbi supr.num. 6. refert ac sequitur: ergo multo minus bona vinculo maioratus alligata, spectabunt ad fiscum ob delictum legitimi possessoris.

Quintò quoniam, *vt habetur l. 3. de interd. de releg.* qui delictum committit, ob quod bona eius confiscantur; solùm amittit fisco bona sua propria libera, non verò ea, quæ à genere maioratibusve habet, generi restituenda, *consentit l. emancipatum §.vlt. de senatorib.* ergo maioratus, ob delictum eum possidentis, non amittitur fisco, sed transit ad vlteriùs ab institutore ad eum vocatos.

Hæc confirmantur ex iure Lusitano *lib. 5. ord. titul. 3. §. 15.* vbi, consentaneè ad ius commune, sancitum est, confiscatis bonis possessoris, maioratus instituti de bonis patrimonialibus, ob crimen læsæ maiestatis, non confiscari eiusmodi maioratũ, sed transire ad vlterius ad eum maioratum vocatum, modo incapax illius ob crimen patris non reddatur, *vt in calce disputat. 382. relatum à nobis est. Consentiunt, quæ ex eodem titulo tertio §. 12. 14. & 17. disp. 481. relata etiam à nobis sunt.*

6 Quamuis maioratus ob tale delictum legitimè eum possidentis, ob quod bona omnia illius confiscantur, ad fiscum non transeat; commoditas tamen, fructusve omnes, & emolumenta, ex eo maioratu, interim dum ille vixerit, nisi sit aliquid, q̃ id impediat, ad fiscum pertinent, nomine & loco talis delinquentis, tanquam bona eius delinquentis, toto tempore, quo vixerit, ad quæ ius habebat tempore delicti ratione dominij tunc in eo maioratu *l. Statius Florus. §. Cornelio Felici. ff. de iure fis. libro 5. Lusit. ord. titul. 3. §. 15. multisque id confirmat Anto. Gom. numer. 91. citato, & consentit Gama decis. 252. in fine.* Molina *libr. 4. de primog. cap. 11. numer. 11. iuxta ea quæ libr. 1. cap. 26. tradiderat*, vult, si bona fideicõmissi, aut bona maioratus, tacitè solum prohibita sint alienari, institutione ipsa fideicommissi, aut maioratus, tunc, non solum transire in fiscum commoditatem fideicommissi, aut maioratus, sed etiam verum vsumfructum: si verò etiam expresè prohibita sit alienatio bonorum fideicommissi, aut maioratus, transire solum in fiscum commoditatem fideicommissi, aut maioratus, interim dũ delinquens vixerit, non verò vsumfructum. Nos verò contrarium satis perspicuè, ni fallimur, ostẽdimus *disput. 470. iuncta disput. 461.* Nempe, siue prohibitio sit solum tacita, siue sit etiam expressa, modo tamen aliud non addatur, transire solum commoditatem vsusfructus, aut maioratus, in fiscum, non verò vsumfructum verum: quia id esset vera alienatio bonorum fideicommissi, aut maioratus, quod cum prohibitione, siue expressa, siue tacita, alienationis fideicommissi, aut maioratus, pugnat. *Lege quæ ibi copiosè dicta sunt.* Quamuis autem doctores aliquando dicant, vsumfructum pertinere ad fiscum; sumunt tamen vsumfructum latè & impropriè, pro sola commoditate quæ tanta percipitur, quanta fisco competeret, si verus vsusfructus ad eum toto eo tempore pertineret. Lex verò *Statius Florus § Cornelio Felici. ff. de iure fisc.* nihil contra hanc nostram sententiam docet. Ibi enim solum statuitur, quòd si hæres grauatus deportetur, & amittat fisco bona sua, non statim fideicommissum est tradendum fideicommissario, sed pertinet ad fiscum (intellige quoad cõmoditatem) toto tempore, quo hæres grauat⁹ vixerit, nõdumq́ tempus restitutionis aduenerit: præsertim cũ ibi sermo esset de matre grauata restituere hæreditatẽ filio, euenireq́ posset, vt fili⁹ ante matrem sine liberis moreretur, vt ibi dicitur, quo dato, expiraret fideicommissum illud, cum is filius ad nullum alium, quàm ad matrem, transmittere ius illi⁹ fideicõmissi posset. *Lege quæ disp. 189. dicta sunt* Rectè Molina *cap. 11. citato num. 13.* obseruat, esto institutor maioratus præciperet, vt neq́ ad momentum cõmoditas ex maioratu, delicto cõmisso per possessorẽ illi⁹, pertineret ad fiscum interim dum ille viueret, sed attineret ad eũ delinquentem, pertinere nihilominùs ad fiscum: quoniã id in fauorem delinquentis esset statutum, & in fraudẽ fisci, sine vllo emolumento maiorat⁹ ipsius in se, aut vlteri⁹ ad eũ vocatorum, ad q̃ non se extendit facultas instituentis maioratum *l. filius familias §. Diui Seuerus 2. ff. de leg. 1.* Neque repugnat *l. Imperator ff. de fideicommiss. libert.* vbi habetur, q̃ si testator legauit alicui certos seruos, ea lege ac conditione, vt nulli alij seruiant, si legatarij bona ob delictum confiscentur, non debere seruos illos cõfiscari dũ viuit talis legatarius, sed debere statim manumitti. Non, inquam, ea lex repugnat: quoniam eo ipso, quod manerent mancipia eo tempore, vt alicui alteri in fisci commodũ seruirent, contraueniretur legi illi ac conditioni in ipsorum seruorum, & non in legatarij, commodũ, cui fiscus succedit, appositæ: eaque peculiari ratione, ex præscripto testatoris, neque in tempus vitæ delinquentis succedit in eis fiscus.

Molina *cap. 11. citato nu. 16. referens etiam se ad ea, quæ dixit lib. 2. cap. 17. nu. vlt.* ait, si institutor maioratus dicat, quód eo ipso, quòd maioratus possessor tractauerit, aut statuerit, de tali delicto committẽdo, ob q̃ confiscari debeant eius bona, amittat maioratum, & transeat ad sequentem ad eum vocatum, qui capax sit illius, cum tota cõmoditate, tunc cõmoditatẽ ex eo maioratu, neq́ dum delinquẽs vixerit, pertinere ad fiscũ, sed ad sequentẽ ad eũ vocatum; quoniã id non est statutũ in fraudem fisci, sed in bonum suæ familię & maioratus: & quoniã de bonis ipsi⁹ disponere potuit institutor maiorat⁹ eo modo pro suo libito. Addit, contrarium esse dicendum, si dicat, q̃ à puncto commissi iam delicti, transeat eo ipso maioratus, & commoditas tota ex illo, ad vlteriùs ad eum vocatum: quoniam, inquit, ius semel ex delicto fisco acquisitum ad commoditatẽ illam toto tempore, quo delinquens vixerit, non potest per eam dispositionem auferri à fisco. Ego verò existimo, etiam in hoc euentu, commoditatẽ ex eo maioratu, dum delinquens vixerit, nõ pertinere ad fiscum, sed ad vlteriùs ad eũ maioratũ vocatum. Ratio autem est quoniam institutor in suum commodum, & in commodum suæ familiæ, vocatorumque vlteriùs ad eum maioratum, instituere illum potuit de suis bonis illo modo statuẽdo, vt statim à commisso delicto, maioratus, & in consequẽtiam illius tota ex illo commoditas, transirent ad vlterius ad eum maioratum vocatum: &, cum ea dispositio facta sit ante commissum delictum, & per consequens ante vllum ius ad eam commoditatem ex eo delicto fisco quæsitum, tametsi facta sit in tempus, quo delictum committetur, atque ex hypothesi, si committetur, & in tempus, quo ex eo delicto ius ad eam commoditatem fisco acquireretur, nisi id præueniretur ac impediretur ea iusta ac rationabili dispositione, certè valida atq́ æqua est ea dispositio, estq́ absq́ vlla fraude in fiscũ: eo q̃ disponens eo modo, suo iure vtatur, ita de suis bonis disponendo neq́ in longi⁹ tempus, q̃ vsq́ ad punctum commissi delicti, maioratum, & cõmoditatem ex illo, ita delinquenti concedendo. Atq́ propter eiusmodi dispositiones dixim⁹ supra commoditatem ex maioratu pertinere ad fiscum interim dum durat vita ei⁹, qui illum obtinebat, & cuius bona ob delictum confiscantur, nisi sit aliquid, quod impediat, eum ad fiscum eo tempore spectare.

(∴)

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Proponuntur argumenta partis affirmantis.*
2 *Maioratus ex bonis patrimonialibus facultate regia institutus, confiscatur in hoc regno ex delictis læsæ maiestatis diuinæ humanæ, & ex Sodomia possessoris, quando facultas conceditur cum clausula, vt ex eis criminibus possint confiscari: secus quando sine ea clausula conceditur. Neque institutor apponere potest clausulam, quæ eam confiscationem impediat. In Lusitania verò non confiscantur.*
3 *Maioratus absque regia facultate de bonis patrimonialibus legitimè institutus, ex nullo omnino crimine possessoris illius confiscatur.*
4 *Maioratus eiusmodi quando in rarissimo euentu confiscari possent ex grauissimo delicto, postulante id omnino bono publico, factumque fuerit in hoc regno.*
5 *Maioratuum eiusmodi, domus ob crimen grauissimum læsæ maiestatis possessoris destrui non debent, nisi fortè compensatione maioratui aliunde facta.*
6 *Argumentis satis fit.*

VTRVM PROPTER GRAVIA delicta læsæ maiestatis diuinæ aut humanæ, vel ob crimen Sodomiæ, possessoris confiscari possit maioratus de bonis patrimonialibus ab alio institutus Disp. 657.

Arg. primũ PARS affirmans suaderi potest. Primò quoniam propter crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, confiscantur omnia bona ipso iure, quæ in dominio sunt committentis tale crimen, *vt disput. 95. ostensum est*: bonorum autem maioratus, est legitimus dominus talis maioratus possessor: ergo, si crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, committat, confiscabuntur bona eius maioratus.

Secundum. Secundò, quoniam leges regiæ, quæ concedunt imponere vincula & grauamina tertio & quinto, eaque bona vinculo alligare maioratus, & quæ vniuersim concedunt vinculo maioratus subijcere bona, in quibus, neque ascendentibus, neque descendentibus, debetur legitima non censentur cõcedere, vt institutores eiusmodi maioratuum possint eo ipso bona illa perpetuò eximere ac liberare à confiscationis periculo ob delicta eorum, ad quos deuenerint, neque in generica illa earum legum permissione censetur concessum, quod ob eiusmodi, & alia crimina, ea bona confiscari nequeant: præsertim cum principes nunquam, aut raro, id concedere soleant: eo quod id esset habenas laxare ad eiusmodi grauissima crimina in reipublicæ perniciem committenda; essetque remittere ius confiscandi, quod inter regalia iura computatur; neque in generali permissione rei alterius, qualis est maioratus institutio, id censeatur concessum, de quo si interrogaretur princeps, neganter responderet, si in ipsius potestate sit id denegare, aut concedere.

Tertium. Tertiò quoniam contra leges est, bona incidentium in crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, fisco non addi: ergo maioratus institutor suo præcepto, eaque maioratus institutione, id efficere non poterit: quandoquidem nemo efficere potest, vt leges in suo testamento locum non habeant. *l. nemo potest ff. de leg. 1.* Imò, si id fieri posse concederetur, facilè possent homines ita de suis rebus disponere, vt in fiscum deuenire non possent, eaque ratione criminum pœnas eludere: quod esset valdè absurdum: præsertim cum non infima condemnationis pars, propter quam homines multum à criminum patratione retrahuntur, sit bonorum confiscatio.

Quartum. Quartò, princeps concedere potest facultatem, vt bona vinculo maioratus alligata, iustis de causis alienẽtur, siue tales maioratus ex regia facultate, siue sine illa, instituti sint, *vt supra ostensum est*: ergo longè maiori cum ratione poterit illa cõfiscare ob grauissima delicta, quæ sunt aduersus suam regiã coronam, in perniciemque publicam.

Quintum. Quintò, quoniam feuda ob crimen læsæ maiestatis humanæ confiscantur, etiam in agnatorum præiudicium, *vt habetur cap. 1. §. denique, quæ fuit prima causa beneficij amittendi*; licet quãdo crimina sunt leuiora ob quæ feudum amittitur, si feudum sit paternum, excludantur quidem ab eo, etiam descẽdentes eius, qui id delictum commisit, non verò agnati alij illius, qui descendẽtes sunt ex primo, cui feudum sibi, & suis descendentibus fuit concessum, *vt habetur c. 1. §. si vasallus culpam, si de feudo defuncti contentio, & c. & disputatione præcedente dictum est*: ergo eodem modo propter crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, confiscabitur maioratus, etiam sine regia facultate institutus.

Sextum. Sextò, à regno ad alios maioratus, validum est argumentum: sed regnum propter crimen hæresis confiscatur, expelluntur que ab eo, tam qui id crimen commisit, quam successores illius, *vt ex parte in calce disput. 620, dictum est*: ergo longè maiori cum ratione, confiscabuntur alij maioratus ob crimen læsæ maiestatis, diuinę aut humanæ.

Septimum. Septimò, iura libertorũ, quę da extraneos transire non possunt, ex crimine læsæ maiestatis, in primo gradu eius criminis cõtra personam ipsã principis, aut regnum, confiscãtur: est enim speciale, vt propter immanitatem, perniciemque tãtam reipublicæ ex eo crimine, etiam id genus bonorum delinquentis quod ex genere delinquenti prouenit, deriuãdum in descendentes, solosque eos, qui ex eo sunt genere, confiscetur, eoque descendentes ac familia priuentur, vt habetur *l. 1. in fine C. de bonis libert.* Ex quo textu Baldus. Cynus & Alberic. limitant cætera iura dicentia, iura libertorum, & cætera omnia, quæ transire non possunt ad hæredes extraneos, nõ posse transire ad fiscum, vt locum non habeant in crimine læsæ maiestatis in eo gradu: quo fit, vt propter crimen læsæ maiestatis humanę, aut etiam diuinę, commissum à possessore maioratus, confiscari bona maioratus possint ac debeant.

Simancas *de Catholicis institutionibus tit. 9. à num. 258.* hanc partem affirmantem veram esse asseuerat, etiam quando maioratus legis, priuataque institutoris autoritate, absque vlla Regis peculiari facultate, fuit legitimè institutus, duct⁹ ferè argumentis propositis.

Est tamẽ distinguendũ. Quoniã, si eiusmodi maioratus de bonis patrimonialibus institutus sit ex regia facultate, tũc, cùm eiusmodi facultas in hoc Castellæ regno cõcedi nõ soleat, nisi apposita clausula, vt confiscari non possint, nisi ex crimine læsæ maiestatis diuinę, aut humanæ, vel ex crimine Sodomiæ, *vt disput. 582. dictum est*, vtique, si ea clausula in facultate sit apposita, & maioratus ex ea facultate sit institutus confiscari ex quolibet ex his criminibus, à maioratus possessore commisso, optimè poterit, *vt disputatione citata dictum est.* Ratio autem est, quoniam princeps non aliter eam facultatem concedit, quàm sub illo onere: eaque de causa, qui ex tali facultate maioratũ constituit, sub illo onere reipublicę, ac principis fisco vtili, eum cẽsetur cõstituere, ac proinde, si aliquis ex successoribus in aliquod ex illis tribus criminibus incidat, confiscatur maioratus, eoque proinde priuantur cæteri ad eum vocati. *disputatione autem citata* explanatum est, si facultas illa principis necessaria non erat ad eum 2

maioratum instituendum, aut si necessaria erat q̃ ad aliquid, & non quoad alia, quando maioratus sit censendus institutus ex ea facultate, & quando non sit censendus ex illa institutus, aut quo vsque ex ea sit censendus institutus, & quo vsque non, ad effectum, vt ex illis criminibus confiscari posit, aut non posit. Item *eadem disputatione* dictum est, in Lusitania id non apponi in facultatibus ad maioratus instituendos, neque proinde ex eo capite locum in eo regno esse confiscationi ex illis tribus criminibus.

Obseruat verò optimè Molina *libr. 4. de primog. cap. 11. num. 63.* quando maioratus institutus esset ex regia facultate, in qua ea clausula esset apposita, maioratus institutorem, nihil posse apponere validè in institutione, quo impedire posit confiscationem eiusmodi maioratus in euentu, quo aliquis possessorum illi⁹ in aliqua illorum trium criminum incideret, etiam si apponat clausulam, ꝙ eo ipso, quòd maioratus possessor cogitauerit, vel tractauerit, de eo crimine patrando ꝫ amittat maioratum tunc, aut in hora antecedente, & transeat eo ipso in vlteriùs ad eum vocatum. Quoniam ea omnia essent apposita in fraudem legis ac conditionis, sub qua concessa esset ea facultas, essentque proinde nulla, semperque lex, sub qua facultas est concessa, & cum qua maioratus eo ipso censetur institutus, est implenda.

Quando in facultate regia ad maioratum instituendum, apposita non esset ea clausula, vt ex quouis ex tribus criminibus enumeratis confiscari valeat, tunc vtiq; (iuxta ea quæ dicemus de maioratibus non ex regia facultate legitimè institutis) est dicendum *cum Molina vbi supra nu. 65.* confiscari non posse. Ratio aũt est. Tum quoniam eiusmodi facultates, licet frequentius concedi soleant apposita ea clausula, interdum tamen sine ea clausula côceduntur: quando autẽ aliquid vno, & altero modo, concedi solet, non est supplendum ac censendũ appositum, ꝙ frequentiùs apponi solet: sicut quãdo semper id apponi fuit consuetum; est supplendum ac censendum appositum. Tum etiam, quoniam ex ipsamet rei natura, atque ex iuris dispositione, maioratus non confiscantur ex illis criminibus: quod autem omittitur accommodatè ad ipsã rei naturam, & ad iuris dispositionem, nõ est supplendum ac censendum appositum, sed solum id, quod, consentaneè ad ius commune, apponi est consuetum.

Quia ergo eiusmodi maioratus ex facultate regia instituti, nõ instituũtur de bonis principis, coronæ ve regni, sed de bonis patrimonialib⁹ eos instituentis: atque ex natura rei, & ex dispositione iuris, locum in eis nõ habet cõfiscatio ex illis trib⁹ criminibus possessoris illi⁹, eaq; ratione, si omittatur clausula in facultate ad eos instituendũ, ꝙ cõfiscari possint ex quocunq; illorum trium criminũ, locum non habet ex eis criminibus confiscatio, *vt proximè dictum est*; rectè Molina *vbi supra nu. 69.* infert, si apponatur clausula in ea facultate, quod ex nullo illorum criminum confiscari valeant, vt interdum apponitur, validam esse eam clausulam, neq; esse contra bonos mores: præsertim cùm non in fauorem delinquentis, sed institutoris, vlteriusq; ad eum maioratum vocatorum, fauorem, ea clausula apponatur.

Quando non constat, vtrum maioratus ex regia facultate fuerit institutus, an nõ, Simancas, *vbi supra in postrema editione num. 275.* arbitratus est, censẽdum esse ex regia facultate fuisse institutum, in eaque facultate appositam fuisse eam clausulam, ꝙ confiscari ex aliquo ex tribus criminibus commemoratis possit. Meritò tamen Molina *vbi supra num. 7.* potius censendum affirmat, non fuisse ex regia facultate institutum, nec proinde posse ex eis criminibus confiscari. Res quippe potius ex iure communi cẽsenda est instituta, q̃ ex priuilegio, & ex facultate principis, quãdo aliud aliunde nõ constat. Hæc de maioratibus ex regia facultate institutis.

Si verò maioratus de bonis patrimonialib⁹ absq; facultate regia sit legitimè institutus, dicendum est. Neq; ex crimine Sodomiæ, neq; ex crimine læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, possessoris legitimi illius, posse confiscari, vt de eiusmodi maioratibus ex criminibus in genere, ex quibus bona ea committentis confiscãtur, *disputatione præcedente* dictum, comprobatumq; est. Ita communis doctorũ sententia, *quam referunt ac sequuntur Gregor. Lopez. leg. 6. tit. 11. part. 6. verb. que la no pudiesse vender, in prin. & l. 2. tit. 7. part. 7. verb. manda que le fueren hechas, Ant. Gom. l. 40. Tauri num. 91. & Molina c. 11. citato nu. 31. & 34.* Eam verò sufficienter probant rationes, quibus *disputatione præcedente* comprobauimus in genere, ob delicta, ob quæ bona omnia possessoris maioratus cõfiscantur, non confiscari eiusmodi maioratus: neq; est cur, spectata sola natura rei, & dispositiõe iuris, tria illa delicta enormia, ac reipublicæ perniciosissima, excipiantur, cũ in iure nõ reperiantur excepta. Ac sanè cõcedi interdũ ac freqũter in hoc Castellæ regno facultatẽ ad concedendos maiorat⁹ de bonis patrimonialibus in euentib⁹ à iure alioquin non permissis, apposita clausula in ea facultate, ꝙ nihilominus confiscari tales maioratus possint ob quoduis illorũ trium criminũ, manifestè indicat, seclusa ea clausula, & acceptatione illius tacita, vel expressa, ab institutore maiorat⁹, locum nõ habere cõfiscationem in maioratib⁹ de bonis patrimonialibus, sicut ex alijs criminibus, sic ex illis trib⁹. Atque id apertè probat *l. eorum ff. ad l. Iul. maiest.* quæ ob crimen læsæ maiestatis habet non confiscari iura libertorum: & multò apertius *l. iura libertorum ff. de iure patron* quæ ob perduellionis crimen, hoc est, læsę maiestatis in primo gradu, nõ cõfiscari ea iura affirmat: sic enim habet; *Iura libertorum liberis, cũ pater eorum erat perduellionis damnatus, salua esse, Diui Verus & Antoninus benignissimè rescripserunt: sicut alia causa punitorum, liberis iura libertorũ salua sunt.* Nisi fortè dicas, id peculiariter de iurib⁹ libertorum sancitũ ex benignitate esse, vt iurib⁹ citatis satis apertè habetur: liberosq; (præsertim primi gradus) alioquin ob crimen parentũ læsæ maiestatis primi grad⁹, vt incapaces sunt omnis succesionis, *vt disputatione sequente dicentur*, ita, seclusa ea benigna iuris dispositione circa iura libertorum, incapaces essent succedendi in eis iuribus. Eandem sententiam confirmat Molina *vbi supra num. 33. ex l. 3. tit. 2. part. 7.* vbi de eo, de q̃ post mortẽ probatur, criminis perduellionis fuisse reum, habetur *y si su heredero no lo pudiere, defender, ni saluar con derecho, deue el Rey juzgar el muerto por infamado de traicion, y mandar tomar a el heredero todos los bienes, que vuo de parte del traidor*, quasi quæ ex genere, aut ex alterius institutione, ad eum peruenerunt, neque ob crimen perduellionis, ad fiscum pertineant. Eadem sententia longè apertiùs, accomodatè ad naturam ipsam rei, & ad dispositiones iuris communis, definita, sancitaque est, *lib. 5. Lusitanarum ord. tit. 3. §. 15.* verbis *in calce disp. 582.* à nobis relatis, vbi expressè habetur, maioratum de bonis patrimonialibus ab alio antecessore institutum, non pertinere ad fiscum ob crimen lęsæ maiestatis primi gradus, commissum á legitimo illius possessore, neque itẽ alia similia bona, quæ deriuari ex illo ad quoscunque extraneos non possint.

4 Quando multum interesset reipublicæ, maiorat⁹ ex bonis patrimonialibus institutos dissolui, ac cõfiscari, ob crimen læsæ maiestatis humanæ, aut etiã diuinę, possessorũ illorũ, quia nõ facilè subueniri posset reipublicę bono, & obuiari eius dissolutioni

tioni ac perditioni, nisi tantam pœnam statuendo aut etiam infligendo, in euentu aliquo particulari, tūc vtiq; sicut Rex, si perniciosus esset Ecclesiæ, aut suæ reipublicæ, ob hæresim, aut ob aliud delictum, neque successor legitimus in regno posset obuiare tanto malo, posset Summus Pontifex donare id regnum alicui extraneo, qui perniciosum illum Ecclesiæ, ab illo deijceret, nihil impediente damno, quod per accidens sequitur successori, etiam innocenti, *vt in calce disp. 620. in responsione ad primum argumentum dictum est*: ita quando non aliter subueniri posset malo publico ac vastationi reipublicæ, posset princeps punire possessores maioratuum, qui crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanę patrarent, vnde tantum malum immineret, priuatione omnimoda maioratuum, eaq; fisco applicare, puniendo ita per accidens vlterius ad eos vocatos, in possessoribus ipsis eorum maioratuū, & per se possessores ipsos, tam in ipsismet, quam in filiis, & in reliquis eorum successoribus. Sic Carolus quintus ob insolentias tempore cōmunitatum, & occupationem reipublicæ, ab autoribus & consortibus illarum seditionum, ac comprehensionem Reginæ Ioannæ matris ipsius, atque infantæ, *pragmatica, quā de Bormes appellant*, dissoluit maioratus hominum illorum, eosque fisco applicauit, *Molina c. 11. citato à n. 57. copiose refert.* Id tamen fieri non debet, nisi vrgente causa maxima reipublicę, cui aliter cōmode subueniri non posit, atq; prius pœna tanta in damnū innocentum comminari & statui deberet delinquentibus, nisi disisterent, quam exequutioni, cum damno innocentum, mandaretur, nisi atrocitas & immanitas delicti, bonumq; publicum id omnino exigerent in aliorum exemplum.

5 Ex dictis dissolui potest sequens quæstio. Cū ob crimē læsæ maiestatis humanę in primo gradu dirui possint, ac soleant, domus præcipuæ delinquētis, & idem fieri possit, ac soleat, in crimine hęresis, præsertim, si quis autor fuit hæresis alicui⁹, eamve introducere conatus est in aliqua republica. Cū inquam, ea pœna, inter alias, crimen læsæ maiestatis puniatur, iuxta cap. *Felicis de pœnis lib. 6.* vbi insequētes, percutientes, aut cōprehendentes, sanctæ Romanæ Ecclesiæ Cardinalem, aut ad id consilium, auxilium &c. dantes, tanquam rei criminis læsæ maiestatis puniuntur, eaq; ratione, inter alias pœnas, hæc etiam eis ibi statuitur. *Fiant habitationes eius desertæ, vt non sit, qui eas inhabitet, dentur cuncta ipsius ædificia in ruinam, & perpetuæ notam infamiæ, perpetua ruina testetur. nullo tempore reparentur*, & iuxta *c. 1. §. conuenticulos, de pace iuramento firm.* ibi, *& domus eius destruantur, atque iuxta l. 6. tit. 13. & l. 9. tit. 19. p. 2.* Quin & aliquando domus aratro subijci post ruinam solent, saleq; seminari. Cum, inquam, ea pœna imponi ob crimē læsæ maiestatis soleat, dubium est, vtrum, quando maioratus de bonis patrimonialibus absque regia facultate fuit institutus, domus talis maioratus destrui posit ob crimen læsæ maiestatis possessoris illius. Greg. Lop. *l. 6. citata verb. las casas, cum Bart.* negat. Idem *cum eodem Bart. & aliis, quos citat*, censet Molina *vbi supra n. 75.* quoniam domus, in qua ius alteri competit, destrui cum illius præiudicio non potest ob crimen alterius. Subiungit tamen Molina, id male seruari: quoniam in eiusmodi euentu, in exemplum aliorum, ob criminisq; atrocitatem transgredi iudices solent omnes iuris regulas. Sanè id fieri non deberet, nisi facta compensatione maioratui earum domorum, quando iuxta hactenus facta, ad fiscum nō attinerent, ex aliis eiusdem delinquentis bonis, quæ ad fiscum spectarent.

Ad primum arg. Ad maiorē primi argumenti initio huius disputationis propositi, dicendū est, ob crimen læsæ ma-

6 iestatis diuinæ, aut humanę, cōfiscari omnia bona, quorum delinquens est dominus tempore cōmisii delicti; absolutè quidem ac simpliciter, si absolutè, atque sine vlla restrictione, sit eorum dominus: si verò cum aliqua restrictione sit illorum dominus, confiscari quatenus est dominus, ad ipsumq; spectant: vnde, quia vnusquisq; maioratus possessor, ex præscripto institutoris, solū est dominus maioratus in tempus vitæ suæ, cum onere, vt bona post mortem eius, ex præscripto eiusdem institutoris, transeant in vlterius vocatum, ob delictum possessoris confiscantur solum in tempus totū vitæ talis possessoris, quoad commoditatem, quam is possessor toto tempore vitæ suæ erat ex eis bonis percepturus, *vt disputatione præcedente dictum est*: non verò in reliquum tempus.

Ad secundū dicendū est, permisionem illam earū legum instituendi eo modo maioratus de bonis patrimonialibus, non esse priuilegium (si modo demas, posse illū instituere de tertio legitimæ filiorum in hoc Castellæ regno) sed esse nō impedire id quod ex natura rei, atq; iuxta regulas iuris cōmunis, licet. Itē eo ipso, quod fas est eo modo maioratus de bonis patrimonialibus instituere, ex natura rei, atq; ex principiis iuris communis, maioratib⁹ ita institutis esse innatum, vt confiscari non posint ob delictum eos posidentis, nisi in solum tempus, quo ille vixerit: quare, q eiusmodi maioratus confiscari non posint ob delictum eos posidentis, nō prouenit ex cōcessione aliqua principis, quæ interueniat, aut sit præsumenda, vt argumentum supponit, in quo vis tota eius nititur, sed prouenit ex natura ipsa ipsorūmet maioratuū, ex eorumq; institutione: concesso ergo, q neque id concedat princeps, neque censeatur concedere, neganda est consequentia, quæ, concesso toto eo argumento, esset inferenda, nempe, quod posint eiusmodi maioratus confiscari omnino ob delictum eos posidentis: quoniam, quod non posint confiscari, prouenit ex natura ipsa horum maioratuum, & non ex tacita, aut oxpressa, principis concesione. *Ad secundū*

Ad antecedens tertij argumenti dicendum est, contra leges quidem esse, bona incidentium in crimen lęsę maiestatis, nō confiscari; eo tamen modo, quo dominium eorum ad ipsos spectat, vt in respōsione ad primum argumentū dictum est: vnde quia dominium bonorū maioratus, non spectat ad legitimū illius possessorem, nisi in tempus, quo ille vixerit; & post id tempus, ex præscripto institutoris, pertinet ad vlterius ad eum vocatū, qui, id ita instituendo, vtitur iure suo circa sua propria bona, sanè non est contra leges, quod, si is possessor in crimen læsæ maiestatis inciderit, bona eius maioratus solū confiscentur in tempus, quo ille vixerit, & postea transeant ad vlterius ad eum maioratum vocatū, vt in eadem responsione ad primum argumentū est dictum: quare corruunt cætera, quæ in eodē argumento subiunguntur. Neque, quod maioratus institutor ea sua institutione per accidens sit in causa, vt bona maioratus delicto possessoris confiscari nō posint in præiudicium vlterius ab ipsomet institutore ad eum maioratum vocatorum, sequitur, vt deluantur pœnę legib. statutæ: quoniam in cæteris bonis, quæ plurima sunt, exerceri possunt, & in bonis ipsis maioratuum, quatenus præcisè ad delinquentem attinuerint, & per accidens est, ex natura maioratus, quod confiscari non posint in præiudicium vlterius ad eum vocatorum. *Ad tertium.*

Ad quartum, concesso antecedente, neganda est consequentia: quoniam id non est iusta & legitima causa in bonum institutoris & familiæ: in bonum autem reipublicæ sine cambio, non satis est, vt fiat, quæcunque causa, sed necessaria est vrgentisima, ex qua supra dictum est, posse bona maioratus confiscari. *Ad quartū.*

Ad quintum, concesso antecedēte, quoniam bona feudalia à principe deriuantur, & conceduntur in feudum, vnde dari possunt, & data censentur, cum eo onere, lege, ac grauamine, vt etiam dicem⁹ de maioratib⁹ de bonis coronæ regni institutis; ne- *Ad quintū.*

ganda

ganda est consequentia: quoniam longè diuersa est ratio de maioratibus ex bonis patrimonialibus, maximè absque regia facultate institutis, de quibus nunc loquimur.

Ad sextum. Ad sextum, concessa maiori si cętera sint paria, ad minorem dicendũ est. Id esse verum, quando id ita omnino efflagitat commune reipublicæ bonũ, cui aliter non possit subueniri, quod præponẽdum est bono priuato vlterius vocatorũ ad regnũ, etiamsi innocentes sint: non vero esse verum, quando id nõ omnino efflagitat commune reipublicæ bonũ: vnde concedenda etiam esset consequentia, quando id similiter omnino exigeret cũmune reipublicæ bonum: quia tamen non ita facilè id euenire solet in priuatis maioratibus, sicut in regno, neganda est consequentia, eo quod cætera non sint paria.

Ad septimũ. Ad septimum Molina *vbi supra nu.* 38. improbata sententia glossarum quarundam, quæ eam legem primam intelligunt de crimine læsæ maiestatis in primo gradu, contraria vero iura in secundo, dupliciter ad eam legem primam respondet. In primis, quod ea lex intelligatur, de quibusdã iuribus libertorum, quæ transire possunt ad extraneos. Deinde verò, quod intelligatur, interim dum delinquens viuit. quod nihil cum dictis hactenus de maioratibus pugnat. Si tamen responsiones illæ rectè expendantur, comperietur, nihil soliditatis habere. Legitimam verò responsionem esse existimo, eam legem primam latam fuisse post legem *quisquis C. ad leg. Iul. maiest.* qua sancitum est, filios eius, qui commisit crimen læsæ maiestatis in primo gradu, incapaces esse successionis, non solum patri, sed etiam auis, quin & matri, atque aliis extraneis, *vt disputatione sequente explicabitur*, atque adeo neque in iuribus libertorum post eam legem succedere possunt; eaque de causa l. 1. citata, etiam filij ab eis iuribus excluduntur, & applicantur fisco, interim dum non fuerit persona illorum capax.

SVMMARIVM.

1. *Læsæ maiestatis crimen quando, & aduersus quos committatur.*
2. *Læsæ maiestatis crimen quibus in euentibus iure huius regni, accommodate ad ius commune, incurratur.*
3. *Maiestatis crimen gradus primi, quod. Quam acriter puniri debeat. Puniuntur consortes, etiamsi ad solum consilium, seu tractatum, sit deuentum. Et num conscij id non detegentes puniri debeant, & quousque. Consors item si illud detegat, quousque à pœna liberetur.*
4. *Læsæ maiestatis ob crimen, quando domus diruendæ.*
5. *Regi maledicens, quas pœnas incurrat. Et in hoc regno media pars bonorum illius confiscatur.*
6. *Concubitus cum Regina, cum Regis consanguinea, aut cum famula Regis, aut Reginæ, quibus pœnis puniatur.*
7. *Regis in filium, regni successorem, delictum, etiam concubitus cum vxore illius, aut filia, vt puniendum.*
8. *Rex ob delicta, quibus regno priuari debet, non est deijciendus à principe autoritate propria, sed Summi Pontificis.*
9. *Delinquens in Regis filios, in regno nõn successores, vt puniendus.*
10. *Gradus alij criminis læsæ maiestatis.*
11. *Læsæ maiestatis crimen incurrens, quibus pœnis puniatur.*
12. *Filij incidentis in crimen Læsæ maiestatis, quam infamiam ac pœnas incurrant, & quousque successionis cuiuscunque sint incapaces.*
13. *Filiæ committentis crimen læsæ maiestatis, succedere matri innocenti possunt in sola legitima: aliis vero in quicuscunque bonis.*
14. *Perduellio non omnis, qui crimen læsæ maiestatis committit, dicitur, sed solum qui in certo gradu ac modo illud committit. Atque eius solum memoria damnatur post mortem intrà quinquennium à commisso delicto, citandique ad id sunt descendentes illius.*
15. *Læsæ maiestatis de crimine qui ad accusandum admittantur: pœnamque talionis incurrit, qui de eo crimine accusat, nec illud probat.*
16. *Quibus in euentibus crimen læsæ maiestatis Lusitano iure incurratur.*
17. *Quanta varietas de iure communi, Castellæ, & Lusitaniæ, circa crimen læsæ maiestatis, capitaque illius.*
18. *Instar criminis læsæ maiestatis vt puniantur, etiam hostiliter insequentes Cardinales sanctæ Romanæ Ecclesiæ, & ad id cooperantes.*
19. *Hæretici, credentes, receptatores, defensores, fautoresque eorum, ipsorumque descendentes, quibus pœnis afficiantur. Nec descendentes inhabiles sunt ad succedendum.*
20. *Pœnæ infamiæ, inhabilitatis ad publicum officium, aut dignitatem, & vt succedere aliis non possint, filiis committentium crimen læsæ maiestatis humanæ impositæ, ad nepotes non extenduntur.*
21. *Filij nati, aut concepti, ante crimen patris, qui crimen læsæ maiestatis humanæ, aut diuinæ, commisit, non incurrunt pœnas filiis eo modo delinquentium statutas.*
22. *Filij concepti ante hæresim aut crimen læsæ maiestatis patris possessoris maioratus ex bonis patrimonialibus, non excluduntur à successione in eo maioratu.*
23. *Si in Lusitania possessor maioratus de bonis patrimonialibus in crimen læsæ maiestatis incidat, à successione in illo remouentur filij illius, & deuoluitur ad vlterius ad eum vocatum siue maioratus vltima voluntate, siue contractu inter viuos fuerit institutus.*
24. *A successione maioratus de bonis patrimonialibus excluduntur filij concepti post crimen læsæ maiestatis patris possessoris, tam de iure communi, quàm huius regni, si maioratus vltima voluntate fuit institutus: secus si contractu inter viuos fuit institutus.*
25. *Maioratuum eiusmodi successione non priuantur filij concepti post patris crimen ex eo capite solùm, quòd incapaces sint officij publici, ac dignitatis. Et quid de titulo Comitatus, Ducatus, aut Marchionatus, si is maioratus eum habeat annexum.*

VTRVM OB CRIMEN LÆSAE maiestatis humanæ, aut diuinæ, commissum à possessore maioratus, qui eum non instituit, excludantur eius liberi, transeatque ad vlteriùs ad eum vocatum. Et de crimine læsæ maiestatis humanæ.

Disp. 658.

Disputatio hæc quasi appendix est præcedentis, qua quærimus, vtrum saltem propter crimen læsæ maiestatis humanæ, aut diuinæ, possessoris maioratus, excludantur à successione in illo liberi ita delinquentis, & succedat, 1

cedat, non quidem fiscus, sed vlteriùs ad eum votus.

Vt verò res hæc meli⁹ intelligatur, obserua. Crimen læsę maiestatis committi aduersus principem aut rempublicam, non recognoscentem superiorē, vt aduersus Summum Pontificem, Imperatorem, Regem, rempublicam Venetorum, Genuensium, & aduersus alios non recognoscentes superiorem: siue crimen sit aduersus personam ipsam talis supremi principis, siue aduersus ipsius statū, siue aduersus aliquid, qnod in detrimentum principis, ipsiusve status, redundet, iurisq; dispositione censeatur supremi principis maiestatem lædi, iuxta ea quæ dicentur. *Ita communis doctorum sententia, quam referunt ac sequuntur Ant. Gom. 3. tom. var. res. c. 2. nu. 6. & 10. Iul. Clar. lib. 5. sententiarum §. læsæ maiestatis crimen nu. 2. & Greg. Lopez l. 1. tit. 2. part. 7. glos. 1. consonè ad eam legem.* Quando autem princeps modo aliquo recognosceret superiorem, attamē administratio tota suæ reipublicæ, sui ve potentatus, sibi omnino incumberet, vt in aliquibus potentatibus Italiæ, & Germaniæ, cernitur, fortasse crimē à sibi subdito in personam, aut in statum talis principis, commissum, reputaretur crimen læsæ maiestatis, in eoque locum haberent pœnæ, vel omnino, vel magna ex parte, patratoribus eius criminis à iure statutis. Atq; ita reconciliari possunt controuersia & doctores, quos Iul. Clarus *vbi supra n. 3.* refert, tolerarique debet consuetudo multorum locorū, vt eiusmodi crimina, tāquam læsæ maiestatis, puniātur pœnis à iure ei crimini statutis.

Item, vt aliquis aduersus principē, vel rempublicam non recognoscentem superiorem, dicatur crimen læsæ maiestatis commisisse, necesse est, vt is subditus illius, membrumq; eius reipublicæ sit: si enim sit de aliena republica, non censebitur crimē læsæ maiestatis commisisse, etiamsi principem occidat, aut rempublicam prodat: nisi prius factus esset de ea republica, quam prodit, aut cuius principem interficit, *vt colligitur ex clementina pastoralis, de re iud. & ibi notat glos. verb. non subfuit, & affirmat communis doctorum sententia, quam Iul. Clarus vbi supra nu. 6. & Ant. Gom. c. 2. citato num. 10. referunt ac sequuntur, resque ex se est satis perspicua.* Non tamen probo, quod *idem* Iul. Clarus *ibidem num. 7. cū Card. Alex.* subiungit, nempe clericum, natum & commorantem in aliqua republica, esto crimen in principem, aut in rēpublicam, committat, quod si laicus de eadem republica commisisset, esset crimen læsæ maiestatis, non incidere in crimen læsæ maiestatis. Ducitur, quoniam per sacros ordines egreditur iurisdictionem principis, reipublicæq; secularis. Hoc, inquā, non próbo. Quoniam ordines sacri non faciunt, vt clericus ille non sit pars eius reipublicæ, & vt non regatur legibus & iurisdictione eiusdem reipublicæ, *vt disp. 31. & alias, dictum est*, neque efficiunt, vt nō habeat in dominum temporalem, caput supremū eius reipublicæ: sed solum est exmptus à tribunali ei⁹ principis, vt puniri, aut iudicari, ab eo nō possit, nisi, iusta de causa ei relaxetur. Vnde comittit quidem tunc verum crimen læsæ maiestatis, & p qualitate criminis, ac personę, puniendus est à suo iudice Ecclesiastico, tanquam reus læsæ maiestatis in suum principē, & in suam rempublicam, cuius est pars: atq;, si crimen tanta pœna sit dignum, vt hoc, de quo loquimur, dignū re ipsa est, ex dicēdisque tractatu sequenti erit manifestum, degradari debet, & tradi puniend⁹ iudici, ac principi seculari, tanquam eius criminis reus.

De iure huius Castellæ regni. *l. 1. tit. 2. part. 7. & l. 1. tit. 18. lib. 8. nouæ collect. iuncta l. 6. titul. 12. part. 2.* accōmodatè ad ius commune, sequentes euentus commemorantur, in quib. crimen læsæ maiestatis humanæ incurritur. Primus, si Regem interficeret, p-cuteret, aut comprehenderet (*prender* Hispane dicim⁹) aut eum à regia dignitate, eijceret. Atque hoc crimen grauius, quam alia læsæ maiestatis, puniri debet, *vt iuribus citatis habetur.* Lex 6. *citata*, de incidētibus in crimen læsæ maiestatis in gradu explicato, ait; *deuē morir por ello lo mas cruel mēte, y lo mas abiltadamente, que puedan pē(ar.* Greg. Lopez ibi ait, intelligēdum esse id de morte crudeliori, & viliori, consueta: quoniam iudex non potest punire pęnis inconsuetis: iudicem verò ait, mitigare in hoc euētu nō posse pœnam. Habenda tamen erit ratio delinquētis, ac circunstantiarum criminis, in pœna imponenda. Et princeps supremus, aut respublica ipsa, pro arbitrio imponere poterit pœnam inconsuetā in eo euentu, prout rationi consonum, publicæq; vtilitati expedire iudicauerit. Iul. Clar. *vbi supra n. 8.* ait, de consuetudine patratores criminis læsæ maiestatis, solere viuos cōcidi in frusta, frustaq; ipsa appēdi in locis publicis. Non tamen idē mos est in omnibus regionibus, sed aliter ac aliter in diuersis regionibus crimen hoc punitur.

Est verò obseruandum, in primo hoc huius criminis gradu, ob illius atrocitatem, & perniciē reipublicæ maximam, non solum puniri pœna ordinaria huic gradui statuta, actum consummatum, sed etiam consilium, tractatumve, ac deliberationem, de eo cōmittendo: & longè maiori cum ratione ita delinquentes puniri debent ea pęna, si in eo delicto mādando exequutioni fuerint vlteri⁹ progressi. Licèt enim in hoc delicto, sicut & in reliquis, non puniatur solus actus internus, deliberat[illegible]ve sola interna; si tamen exteriùs fuerit id tractatum, ac deliberatum, etiamsi delinquentes nō sint vlteriùs progressi, tam ipsi, quā consilium, fauorē, aut auxilium, ad id dantes, puniuntur pœnis ordinarijs eius delicti, capitis, confiscationis omniū bonorum, & cæteris, de quibus erit sermo, *vt expressè habetur l. quisquis C. ad leg. Iuliā maiest. l. 1. & 2. tit. 1. part. 7. & l. 1. tit. 18. lib. 8. nouæ collect. & affirmat communis doctorum sententia, quam Couar. in clement. si furiosus part. 2. in prin. n. 7. & Iul. Clar. vbi supra n. 15. referunt ac sequuntur.* Verba legis *citatæ tit. 2. part. 7.* hæc sunt. *La primera e mayor, y la que mas fuertemente deue ser escarmentada, es, si se trabajere alguno de muerte de su Rey* (id est molitus id fuerit) *o de fazerle perder en vida la honra de su dignidad, trauajando se con enemigo, que sea otro Rey, o que sit sennor sea desaporado del reyno.* Et multò apertius habētur omnia explicata lege *6. tit. 13. p. 2.* vbi omnes illæ pœnæ extenduntur ad omnes, quidquā eorū, quæ dicta sunt, aduersus Regem statuentes ac molientes, & ad omnes ad id consilium, fauorem, aut auxiliū dantes, iuxta legem *quisquis citatam.*

Lege 6. subiungitur, id scientes, nisi id detegant, in easdem incidere pœnas. Quod Greg. Lopez *ibi verb. qualquier que lo supiesse* & Ant. Gom. 3. *tom. var. res. c. 2. num. 8. in calce limitationis tertiæ*, limitant, modò id possint sufficienter probare: alioquin magno discrimini se exponerent, *iuxta legem 3. C. ad leg. Iul. maiest.* Greg. Lopez ibidem ait, id consentaneum esse legi *quisquis, in fine C. ad leg. Iul. maiest.* In ea tamen lege sermo non est de nudè scientibus parari necē principi, aut exitium reipublicæ, sed de consortibus & participibus in eo consilio & coniuratione: nisi paragraphum penultimum eius legis intelligere velis, etiam de scientibus, qui consortes delicti non sint, quo pacto eum intelligit Ant. Gom. *limitatione citata*, qui veram in puncto iuris affirmat sequentem Bart. opinionem. Bartolus verò, & multi alij, *relati à Iulio Claro lib. 5. sent. §. vlt. quæst. 87. numer. 2. & ab Ant. Gom. vbi supra*, censent, scientem tale consilium, nec reuelantem, puniendum esse pœna capitis: nullam verò mentionem faciunt de alijs pœnis c[illegible]mortibus in eo delicto statutis. Multi veró alij, *q[illegible] Iul. Clarus ibidem, & Anton. Go[illegible]. referūt*, improbant sententiam Bart. Et quāuis fateantur, punien-

puniendum esse eum pœna arbitraria; censent tamen, iniquũ esse, illum ea sola de causa interficere. Iulius verò Clarus annuit Bartolo, quando quis esset conscius parari mortẽ Regi (& idem dicet de cõscio parari exitium reipublicę) nisi id detegeret, cũ posset, propter graue damnum, quod reipublicæ immineret, quod singuli subditi, si possint arctè tenentur vitare: neque hæc sententia mihi displicet. Iuxta Bart. verò sentẽtiam id acrius adhuc sancitum est in hoc regno lege 6. *citata*. Lege *quisquis* §. *vlti. C. ad leg. Iul. mai.* de consortib[9] factionis, consentientibusq; in illa, habetur, si quis eorum illam detegat, antequã vlteriùs ipse procedat ad alium actum, non solum parcendum illi omnino esse, sed etiam præmio esse afficiendum. Si verò id detegat, progressus quidẽ iam ad aliquid aliud in eo delicto, cæterum anteq̃ aliunde sciatur, parcendum illi esse, nõ tamen afficiendum esse præmio. Lex 5. *tit.* 2. *part.* 7. idem statuit, cæterum in primo euentu ait, eum non habere locum, vt detegẽs coniurationẽ præmio afficiatur, si iuramento eam iam cõfirmauerat. Et eadem ratione eam legem intellige, si post conspirationẽ, & communẽ consensum, ad aliquid aliud in eo delicto fuerat progressus, *iuxta* §. *vltimum citatum*. Lex verò Lusitana *lib.* 5. *ord. tit.* 13. §. 11. consentit cum lege *quisquis* §. *vltimo citato*: excipit tamen in primo euentu eum, qui fuit autor coniurationis: hunc enĩ non censet prẽmio afficiendũ, etiamsi rem detegat, antequã vlteriùs sit progressus in delicto. Idem exprimit, nõ solũ si res sit iam aliunde detecta, sed etiam si decretum iam erat eam aliunde detegere, non esse parcendum consorti, qui rem detexerit.

In lusit.

Lex 6. *tit.* 13. *part.* 2. statuit, eum, qui Regem interficit, aut comprehendit (*prender* Hispanè dicimus) &

4 qui ad id auxilium, fauorem, aut consilium, dederũt, vltra alias pœnas, ea etiã esse puniendos, quod eorum domus, & alia eorundem ædificia, diruantur, nec vltra ædificentur. Eos verò, qui solũ ferro, aut re alia, Regem percusserunt, & qui cõsilium, fauorem, aut auxilium, ad id dederunt, incidere quidẽ in alias pœnas crimini læsæ maiestatis statutas, nõ tamẽ eorum domus, & alia eorundem ędificia esse diruenda.

Qui autem principi maledicit leuitate petulãti,

5 aut temulentus, & qui iurauit per vitam principis aliquid implere, neque impleuit, tantum abest, vt cẽsendi sint rei læsæ maiestatis, vt de ea re non sit curandum, vt tanquã principi contumeliosi, puniãtur: qui verò maturo iudicio, seu ex professo, principi maledixerit, aut de eo sinistrè detraxerit, licet reus non sit læsæ maiestatis, causa tamen ad principem est remittenda, vt, num vlteriùs ea de re sit inquirendum, infligendaque ei sit aliqua pœna, statuat. *Ita habetur l. vnicæ C. si quis imperatori maledixerit, & l.* 1. *& l.* 2. *C. ad leg. Iul. maiest.* In hoc verò regno *l.* 11. *tit.* 26. *lib.* 8. *nouæ collect.* sic ab Henrico est sancitum. *Quien dize mal de nos, o a alguno de nos, o de nuestros hijos, es aleuoso por ello, y la mitad de sus bienes son para la nuestra camara, y el cuerpo a nuestra merced.*

Lex 1. *tit.* 15. *lib.* 8. *nouæ collect.* in eodem primo gradu lęsæ maiestatis computat, si quis in Regis hono-

6 rem delinquat, rem habẽdo cum ipsius vxore, aut cum ipsius filia, quæ nondum sit coniugata. Item, si aliquid eorum, quæ si in Regem fiant, dicta sunt attinere ad primum gradum læsæ maiestatis, eadem quis in principem regni successorem efficiat. Excipitur, nisi princeps, regni successor, interficere, percutere, aut comprehendere, vellet Regem, aut expellere eum à regia dignitate: nam tunc, quæ subditi aduersus principem regni successorem efficerent, in Regis defensionem, non solùm nõ essent crimen; sed digni ob illa essent præmio.

Quod ad primum attinet, obserua, ante eam legem, concubitum cum eiusmodi Regis filia, nõ attinuisse ad crimen lęsæ maiestatis, vt constat ex l. 2. *tit.* 14. *part.* 2. Vbi, qui rem habet cum filia Regis, cũ Regis sorore, aut cũ alia Regis consanguinea, quæ in domo Regis essent, aut sub cura Regis in loco aliquo à Rege relictæ, aut collocatæ, puniebatur morte, si comprehendi posset: si verò fugeret, nec posset capi, puniebatur amissione omniũ suorum bonorũ, & perpetuò exilio à regno. Banitus verò (Hispanè *encardato*) eo modo cum deportatis cõputabatur, *vt habetur l.* 4. *tit.* 18. *part.* 4. Atq; eadẽ pœna statuitur ei, qui aliquã extraheret de ea domo. Qui verò cõsilium ad talẽ concubitum dedisset, eruebantur ei oculi, & amittebat omnia bona sua. Qui aũt concubitũ habet cum filia, aut alia consanguinea Regis, q̃ non sit ita in domo, & sub cura & custodia Regis, ea lege statuitur, nõ ita acriter puniri debere, sed arbitrio Regis ac iudicis, pro qualitate delicti. Lege 3. *tit.* 14. *part.* 2. additur. Si quis concubuerit cũ fœmina, quæ est in seruitio Reginæ, aut aliquid cũ ea fecerit, vnde illa infamiã concubitus cõtrahat, si in flagrãti delicto comprehendatur, vt interficiatur. Si verò nõ fuerit deprehensus in flagranti delicto, & sit nobilis, exulat à regno, & impunè interfici potest à cõsanguineis talis mulieris, *iuxta ea quæ ibi, & l.* 3. *tit.* 16. *part.* 2. *habentur*. Si verò nõ sit nobilis, capitis pœna punitur, etiamsi in flagrãti delicto non sit comprehensus: quod si aufugiat, amittit omnia bona sua.

Quod verò attinet ad secundum de principe, idem quoque statuitur *l.* 1. *tit.* 15. *part.* 2. Quarè iuxta 7 ea, q̃ vtrobiq; dicuntur, si quis cõcubuisset cum vxore principis, aut cum filia illius nondum nupta, incideret in crimen lęsæ maiestatis primi gradus, & in pœnas pro tali crimine statutas. Eadem lege 1. *tit.* 15. *part.* 2. habetur, si aliquid fieret in Regem, aut in principem quod attineret ad primum gradum læsæ maiestatis, attinere etiam ad eundem gradum, si fiat contra Reginam, aut contra principis vxorem Nisi illæ aliquid commisissent, vnde dignæ essent, quæ id paterentur, & ex Regis consensu id exequutioni mandaretur.

Vtrum autem, si Rex dissiparet bona regni, dignusve esset, qui priuaretur administratione, pos- 8 set, princeps, regni successor, propria autoritate in illũ consurgere, eumq; à regni administratiõe mouere. Rectè Greg. Lopez *l.* 2. *tit.* 15. *citato, verb. o desheredar a su padre*, neganter respõdet: sed recurrere deberet ad Summũ Pontificem, eiusq; autoritate remouendus esset, si causam ad id sufficientẽ iudicaret. In eiusmodi enim rebus recurri solet, & debet, ad Summum Pontificem, vt res ipsa ex se postulat, ne aduersus caput regni inferiores sententiã dicant, *vt cap. intellecto, de iure iur. & cap. grãdi, de suppl. neg. prał. lib.* 6. *fuit recursum.*

Qui alios filios Regis, præter regni successorem, 9 interficeret, percuteret, aut comprehenderet, non incideret in crimen læsæ maiestatis, neque pœnas ei crimini statutas incurreret: sed solùm erit plectendus pœna mortis, aut, si comprehendi nõ possit, vt ea pœna in eo exequutioni mandetur, amittit omnia sua bona, & exulat à regno. Ita habetur *l.* 1. *tit.* 15. *p.* 2. vbi Greg. Lopez *glos. vlt.* ait, si posteà capiatur, interfici debere: sed tũc restituere debet fiscus bona, quæ ex illo occupauerat.

Secundus euentus, in quo de iure hui[9] regni crimen lęsæ maiestatis committitur, est. Si quis ad in- 10 imicos transeat, vt pugnet aduersus Regem, aut regnum, vel vt illi malum inferat, aut opem facto, vel consilio, eis dederit; aut epistolam, vel nunciũ ad eos miserit, vt aliquid pręparent, vel parent, cõtra Regẽ, in damnum terrarum ei subiectarum. *Ita habetur l.* 1. *tit.* 2. *p.* 7. *& l. tit.* 18. *lib.* 8. *nouæ collect. consẽtiunt etiam l.* 1. 2. 3. 4. *& pen. ff. ad leg. Iul. Maiest. & lex fallaciter C. de abolitionibus.* Qui tamen opem, vel auxilium daret, vt opugnaretur ciuitas, aũt oppidum, & non vt eriperetur Regi, aut regno, neque vt dãnum Regi, aut regno, inferretur, non censeretur re[9]

læsæ

læsæ maiestatis, sicut neque qui ciuitatem ita oppugnaret. Ita *Greg. Lop. cum Salyceto l.1.citata, verb.10. a el reyno.* Lege *si quis barbaris C. de re milit. lib. 12.* viuum comburi eum sancitur, qui, factione cum barbaris facta, facultatem illis faceret deprædandi nostros: aut qui, etiam sine præuia factione, prædam ab eis factam, cum illis diuideret.

Tertius est, si quis facto, aut consilio, sit conatus, vt gens, aut locus, Regi subiectus, aduersus eum rebellent, eive non obediant vt antea. *Ita habetur l. 1. tit. 2. par. 7. & l. 1. tit. 18. lib. 8. nouæ collect. & concinit l. 4. ff. ad leg. Iul. maiest.*

Quartus, si cum Rex, aut dominus, minimè subiectus Regi, aut reipublicæ, cui aliquis est subditus, vellet ei tradere loca, aut illi, obedire, soluendo ei tributum, & is subditus, facto, aut consilio, id impediret. *Ita habetur iuribus proximè citatis.*

Quintus, quando aliquis à Rege tenens propugnaculum, aut oppidum, non vult illud tradere Regi petenti, aut illud tradit hostibus, aut sua culpa, vel dolo, illud capitur ab hostibus, vel in defensionem illius, sufficienter muniti, vitam non exponit. *Ita habetur l. 1. tit. 2. p. 7. l. 1. tit. 18. lib. 5. nouæ collect. & l. 3. iunctis glossis ibi ff. ad leg. Iul. mai.* Lex verò 1. *tit. 2. citato*, addit. Similiter in hoc crimen incidere, qui muniret aliquem locum, vt inde aduersus Regem, aut rempublicam, pugnaret. Et qui propugnaculum, aut oppidum, aliter, quàm à Rege, teneret, neque illud ei, iustè petenti, vellet tradere. *Et hoc secundum addit etiam l. 1. tit. 18. lib. 8. nouæ collect.*

Sextus, si quis Regē in bello desereret transeundo ad hostes, vel aliò discedendo sine Regis facultate, interim dum assistere tenebatur, aut si dolosè pugnare inciperet sine Regis facultate, aut illo inscio, vt caperetur, aut damnum aliud ei obueniret, aut hostibus secreta Regis, in eius damnum, manifestaret. *Ita habetur duobus iuribus huius regni citatis.* Atque puguare dolosè illo modo, ad primum euentum posset spectare, sequuta'q; morte, aut captura, Regis, domus, & alia illius ędificia, dirui deberent.

Septimus, si quis seditionem regni faceret, aut coniurationes iuramento confirmatas, vel sine iuramento, in Regis, aut regni, damnum. *Ita habetur duobus iuribus citatis, & l. 1. ff. ad leg. Iul. maiest.* Hic etiam euentus, ad primū etiā poterit aliquando spectare.

Octauus, si quis interficiat aliquem, *de los adelantados mayores del Rey, o de los consejeros honrados del Rey, o de los caualleros, que son est ablecidos para guardar su cuerpo, o de los judgadores, que han poder de judgar por su mandado en su Corte. Ita habetur leg. 1. tit. 2. p. 7.* Nomine verò *de los adelantados mayores*, Proreges intelligere videtur. Lex *prima ff. ad leg. Iul. maiest.* inter reos criminis læsæ maiestatis eum computat, *cuius opera & consilio dolo malo consilium initum fuerit, quo quis magistratus populi Romani, quive imperium, potestatemve habeat, occidatur.* Nomine verò, *de consejeros honrados*, intelligit supremos consiliarios, apud principis personam residentes in supremo eius cōsistorio, quos etiam comprehendere videntur verba ex lege *prima digestis ad leg. Iul. maiest.* proximè relata, & multò apertiùs comprehendit, tum eos, tum etiam illos, qui à latere suntRegis, ad personam eius armis defendendam *l. quisquis C. ad leg. Iul. maiest.* quæ sic habet. *Quisquis cum militibus, vel priuatis, vel barbaris, scelestam inierit factionem, aut factionis ipsius susceperit sacramentum, vel dederit de nece* (multò magis in id crimen, & in pœnas ei statutas, incidet, qui interfecerit, etiam nulla præuia factione) *etiam virorum illustrium, qui consilijs & consistorio nostro intersunt, & senatorum etiam* (*nam & ipsi pars corporis nostri sunt*) *vel cuiuslibet postremo, qui nobis militat* (exponit glossa, id est, circa nostrum latus in militia armata, vel inermi) *cogitauerit* (*eadem enim seueritate voluntatem sceleris, qua effectum, puniri iura voluerunt*) *ipse quidem, vtpote maiestatis reus, gladio feriatur, bonis eius omnibus fisco nostro addictis.* Illi verò, qui in curia regia potestatem à Rege habent ad iudicandum, non video vbi de iure communi comprehendantur, nisi in illis verbis *l. 1. ff. ad leg. Iul. maiest. magistratus populi Romani.* Qui verò in hoc Castellæ regno cæteros iudices, aut præfectos, interfecerit, qui Regis nomine rempublicam administrant, non incidunt in crimen læsæ maiestatis, sed acriter, arbitrio Regis, sunt puniendi, qui eos interficiunt, capiunt, percutiunt, aut aliter inhonorant, habita ratione personæ delinquentis, ministri offensi, delicti, causæ, ob quām commissum est, & modi, quo est cōmissum, ac loci, & temporis, in quo est commissum, *vt habetur leg. 1. tit. 16. part. 2.* Obserua verò ex *l. quisquis*, non solum incidere in crimen læsæ maiestatis, & in pœnas ei crimini statutas, qui interfecerit Proreges, & Senatores, vel eos, qui à latere sunt Regis, ad eius personam defendendam, sed etiam, qui factionem, aut consilium, ad id faciendum inierit; etiamsi vlteriùs non sint progresi, vt circa primum euentum, quoad personam Regis explicatum est.

Dubitant verò doctores, si quis consiliarium Regis, aut alium ex commemoratis, interfecerit priuato odio in personam illius, & non quia minister Regis est, neque in odium, & damnum Regis, aut Regni, num censendus sit reus læsæ maiestatis, incidatque in pœnas ei crimini statutas. Iulius Clarus 5. *libro sententiarum* § *læsæ maiestatis crimen n. 5.* censet, quocunque odio, & animo, id fiat, censendum esse incidere in crimen læsæ maiestatis. Gregorius verò Lopez *l. prima tit. 2. par. 7. verb. Adelantados mayores, in fine, iuncto verb. O a el reyno*, contrarium innuere videtur. Neutra sententia probabilitate caret: propendeo tamen in Iulij Clari sententiam: quia id priuilegium personis eorum, in reipublicæ bonum, videtur esse concessum.

Nonus, si, cum Rex securitatē alicui in particulari, vel oppido, aut prouincia, concederet & subditus illi Regi, contra eiusmodi securitatem à Rege datam, eam sciens, interficeret, aut aliud faceret, quod esset cōtra eam securitatem, incideret in crimē læsæ maiestatis, & in pœnas pro eo crimine statutas: nisi se, suaq; defendendo ab eo, qui ea gauderet securitate, id efficeret. *Ita habetur l. 1. tit. 2. p. 7. iuncta l. vlt. tit. 16. p. 2. & l. 1. ff. ad leg. Iul. maiest.* Qui autem percuteret eum, aut aliud damnū ei inferret, qui solam haberet tacitam securitatem, qualē habent, qui vocantur ad curiam, aut ad eam veniūt, & ex illa reuertuntur, nō sunt rei criminis læsę maiestatis, sed acriùs, quā si idem maleficium in alios exercerent, puniuntur. *Vide legem vlt. tit. 16. part. 2.*

Decimus, si, cum aliqui in obsides dati essent Regi, aliquis ipsius subditus, aut quenquam illorum, sine Regis facultate, interficeret, aut in causa esset, vt fugerent. *Ita habetur l. 1. tit. 2. p. 7. l. 1. titul. 18. lib. 8. nouæ collect. & l. 1. ff. ad leg. Iul. maiest.*

Vndecimus, quando aliquis in vincula erat coniectus ob crimen læsæ maiestatis, & alius eum inde extrahit, aut in causa est, vt inde fugiat, incidit hic in crimen læsæ maiestatis *l. 1. tit. 2. p. 7. & l. 4. in fine, iuncta glossa ibi ff. ad leg. Iul. mai. consentit l. 14. tit. 29. part. 7.* Idem meritò Ant. Gom. 3. *tom. var. resol. cap. 2. num. 7.* dicit esse, si, postquam esset damnatus, eriperetur de manu ministrorum publicorum.

Duodecimus, si Prorex, Castellanus, aut exercens, tanquam caput, quamuis aliam administrationem, eam non deserat, iubente Rege, & non tradat, cui Rex præceperit, cum omnibus, quæ ad castrum, aut propugnaculum, attinent, si quod tradendum est, castrum, aut propugnaculum sit, incidit in crimen læsæ maiestatis *l. 1. tit. 2. part. 7. & l. 2. & 3. ff. ad leg. Iul. maiest.* Quando Rex vocaret Castellanum ad se, vt traderet castrum, neque ille veniret, idem crimē incurreret, nisi id efficeret, quia ex suo discessu castrū periclitaretur, aut ipse esset captus, infirmus, aut ita vulneratus, vt venire non posset. Ita habetur *l. 18. tit. 18. p. 2.* vbi Gregorius Lopez arbitratur,

bitratur, non euadere id crimen, & pœnas pro eo impositas, si ex alijs causis æquè vrgentibus, aut vrgentioribus, non accederet. Contrarium verò existimo verum: quoniam, quando causæ essent æquè, aut magis vrgentes, vt si in itinere paratæ illi essent insidiæ, aut aliud mortis certum, aut valdè probabile, periculum ei immineret, nulla esset culpa non venire, imò peccatum esset accedere: vbi autem culpa non interuenit non accedendo, incurri non potest crimen læsę maiestatis in eo, quod non accedat; neque pœnæ, sine crimine & culpa, possunt iustè imponi. Vtrum autē, si quis, sine Regis facultate, relinqueret administrationem, cui, tanquam caput, esset præfectus, incideret in crimē læsæ maiestatis. Lex 3. *in fine ff. ad leg. Iul. mai.* affirmare videtur. Id verò Gregorius Lopez *l. 1. citata verb. dexa el oficio, cum Luca de Pena*, meritò limitat, nisi ex discessu ab administratione nullum notabile periculum bono publico immineret, & ex iusta & rationabili causa eam reliquisset.

Decimustertius, si quis infringeret malitiosè, aut auferret, imaginem Regis, in ipsius honorem in loco aliquo dicatam, crimen incurreret læsæ maiestatis *l. 1. tit. 2. part. 7. & l. 4. in fine, & duabus sequentibus ff. ad leg. Iul. maiest.*

Quartumdecimū annumerat *l. 1. tit. 2. p. 7.* quando quis falsam cudit monetā, falsificat sigillū, aut signum Regis. Primum ait ibi Gregorius Lop. esse dictum iuxta opinionem Azonis, instar criminis læsæ maiestatis. Attamen *l. 2. C. de fals. monet.* apertè statuitur, esse crimen læsæ maiestatis, atq; illud incurrere, iuxta vtranq; legem citatā affirmant Cou. *de collat. veter n. c. vlt. n. 4.* & Ant. Gom. *l. 83. Taur. n. 3.* de qua re sermo erit *tract. 3. disp. 72.* Et secundum dubitat ibi an sit limitandum, vt intelligatur de ministro publico. Eum legito, & quæ ad id citat.

11 In omnibus euentibus criminis læsæ maiestatis explicatis, in hoc regno Castellę, qui illud committit, aut ad illud consilium, vel auxilium, dat (intellige in euentibus, in quibus explicatum est, sufficere solam coniurationem, seu mutuum cōsensum exteriùs expressum, etiamsi non sequatur effectus: in alijs verò, dummodò sequatur effectus eorum euentuum) incurrit sequentes pœnas. In primis pœnam mortis corporalis *l. 2. tit. 2. part. 7. iuncta l. 6. tit. 13. p. 2. inst. de pub. iud. §. publica autem iudicia, & l. quisquis C. ad leg. Iul. mai.*

Deinde bona omnia illius confiscantur, modo *disp. 95.* explicato. *Ita habetur l. 2. tit. 2. p. 7. iuncta l. 6. tit. 13. parte 2. & l. quisquis C. ad leg. Iul. maiest.* Quòd autem tunc, si bona viri ob eiusmodi, aut aliud, delictum confiscentur, relinquenda sint vxori sua dos, & bona paraphernalia, ac medietas lucrorum, & quod similiter, si ob hoc, aut aliud crimen confiscentur bona vxoris, relinqui viro debeat reliquum suum capitale, & medietas lucrorum, *disp. 434.* explanatum, comprobatumque est, *& consentiunt l. 2. citata l. quisquis §. vxores C. ad leg. Iul. maiest. ordinationes Lusitanæ lib. 5. tit. 3. §. 19. incipit E sendo casado, & cap. decreuit de hæred. lib. 6.* Dubium verò est, vtrum sicut caput *decreuit, citatum* statuit, vt nihilominùs, si vxor, quando contraxit cum viro, sciebat eum esse hęreticum, amittat fisco dotē: secus autem, si post contractum matrimonium cum illo, id sciuit: neque scientia tempore cōtractus matrimonij præsumitur in ea, nisi probetur, *vt vtrunq; affirmat glossa vlt. ibi*: ita, si vxor tempore contractus matrimonij sciebat, eum, cum quo contrahebat, reum esse criminis læsæ maiestatis humanæ, amittat similiter suam dotem fisco, Ad hoc respondet bene Greg. Lop. *l. 2. citata verb. dote de se mugere.* eam non amittere: quoniam licèt validum sit argumentum, quoad pœnas, à crimine læsæ maiestatis humanæ ad hæresim, tanquam à crimine minori ad maius, *argumento capitis vergentis extra eodem titulo*; non tamen è contrario valet argumentum à crimine hæreseos ad crimen læsæ maiestatis humanæ: & quoniam, mulierem contrahere cum eo, quem sciebat hæreticum, seipsam suspectam de hæresi facit, periculoque se exponit amittendi fidem, & quodammodo fauere videtur hæresi mariti: quæ non similiter locum habent in crimine læsę maiestatis humanę.

Itē omnes eorū filij manent perpetuò infames, 12 ita vt nunq̄ obtinere possint munus militię, vel dignitatē, aut officiū publicū. *Ita habetur l. 2. tit. 2. p. 7. & l. quisquis §. filij, in fine C. ad leg. Iul. mai.* Et quamuis lex 2. hui⁹ regni *citata*, primo aspectu excludere ab hac pœna videatur filias: fortè tamen exclusio filiarum intelligenda est, non quoad hanc pœnā, sed quoad sequentem, quā eadem lex 2. cum hac pœna coniungit. Etenim lex *quisquis §. filij, & §. ad filias C. ad leg. Iul. mai.* vnde lex illa secunda desumpta est, non excludit filias ab ea pœna, sed solum à sequenti successionis in hæreditate alterius parētis, & extraneorum, vt liquet intuenti legem *quisquis, duobus §§. citatis.* Nisi fortè dicamus, hanc & similem aliam legem Lusitanam, quam infra referem⁹, etiam infamiā voluisse à filiabus auferre, vt circa legē Lusitanam infra subijciemus. Quid a. in re proposita nomine, officiorū publicorū, intelligatur, explicat *l. 3. & 4. tit. 3. lib. 8. nouæ collect.* licet ad aliud institutū, nempe, vt ea obtinere non possint filij & nepotes hæreticorū, qui de hæresi damnati sunt, esto recōciliati sint Ecclesiæ. Quo in loco principi, aut ad id ab eo deputatis, reseruatur declaratio, nū aliquid sit officiū publicū, præter ibi cōnumerata, quando de aliquo fuerit dubitatū, an inter officia publica sit computandū. Illud verò est obseruandū quamuis hæc pœna, & sequens, locum in hoc regno habeant in crimine lęsę maiestatis in omnibus euentib⁹ supra commemoratis, *vt constat ex l. 2. citata*, de iure tamen cōmuni, solū videri eas pœnas habere locū in cōiurationib⁹ circa necē principis, aut cōsiliariorū principis, vel aliorū, de quibus sermo est *l. quisquis in princ. C. ad leg. Iul. mai.* & longè maiori cū ratione, in progredientibus vlteriùs in eo crimine: solū .n. de hoc gradu criminis læsæ maiestatis est in ea lege sermo: neq; pœnę sunt extendendę vltra id, ad q̄ sunt impositæ: præsertim hæ, quæ, in odium parentū, in filijs innocentibus, parentes nocentes puniunt; quod pœnarū genus plus, quā pœnę aliorum generū, est coarctandum: si tamen coniuratio esset ad perdendam rempublicam, nō dubitarem, locum in eo euentu habere eam pœnam, ac proinde vniuersim in eo, qui perduellio propriè diceretur, iuxta ea quæ subijciemus. *Aliqua ex parte consentire videntur Iul. Clar. lib. 5. sententiarum §. læsæ maiestatis crimen n. 14. & alijs, quos citat.* Quin & Greg. Lop. *l. 2. citata verb. sus hijos, in fine*, eam legem huius regni restringendam arbitratur quoad hanc, & sequentem pœnam, vt solum intelligantur de criminibus, de quibus loquitur & intelligitur *l. quisquis citata.* Illud etiam obserua, si mater in crimen hoc læsæ maiestatis incidat, filios, & filias, illius hanc etiā incurrere pœnam, vt cum Accur. *l. quisquis §. filias verb. minus ausuras C. ad leg. Iul. mai.* affirmant doctores communiter, *quos Iul. Clar. vbi supra n. 13. & Greg. Lop. verb. sus hijos citato, referunt ac sequuntur*, satis consonè ad textum, qui de filijs committentis id crimen indistinctè loquitur, siue mas sit, siue fœmina; tametsi, quia crimen hoc raro admodum à fœmina cōmittitur, sermo de viro pręcipuè in eo textu habeatur. Item, non solùm omnes filij, & filiæ, priuantur vniuersim bonis omnib⁹, quę tempore cōmissi delicti erant delinquentis, aut ad illa ius habebat, quia omnia confiscantur, sed etiā omnes filij masculi priuantur successione, tā ex testamēto, q̄ ab intestato, matris innocentis, & auorum similiter innocentū, & reliquorum propinquorum, quin & successione ex testamento extraneorum, ita vt, neque hæreditatem, neq; legatum, accipere possint, vel à propinquis, vel à prorsus extraneis, sed maneāt in perpetua

petua abiectione & paupertate, ab his omnibus prorsus exclusi; in odium atque in pœnam parentum, & ne filij parentum vestigia sequantur. Ita habetur *l.2. tit.2.p.7.* quoad omnes euentus criminis læsæ maiestatis commemoratos, & *l. quisquis §. filij C. ad l. Iul. maiest.* quoad delicta, de quibus in ea lege est sermo, quoad quæ sola censet Greg. Lop. *vbi supra* intelligendam & arctandam esse legem *secundam citatam*, iuxta ea quæ circa præcedentem pœnam dicta sunt. Et quamuis aliqui asseruerint, eiusmodi filios excludi ab illis bonis, tanquam eis indignos, pertinereque loco eorum filiorum ad fiscum; & alij id temperauerint, vt solum attinerent ad fiscum, quando ex testamento essent eis relicta, non verò quando filij succederent in illis ab intestato; placet tamen opinio Azonis & Bal. *quam Greg. Lop. l.2. citata verb. ni puedan auer, & Ant. Gom. 3. to. var. res. c.2. n.14. amplectuntur*, nempe tales filios esse illorum omnium bonorũ prorsus incapaces, ac proinde legata esse nulla, & cedere hæredibus scriptis: hæreditates verò cedere hæredib. ab intestato, aut alijs cohæredib. scriptis; *id quod sonat lex 2. citata.* Vtranque autem legem esse intelligendam, etiam de filijs emancipatis, affirmat Greg. Lop. *cum alijs, quos citat, verb. sus hijos, citato*, satis consone ad vtranque legem. Idem autor *ibidem*, Cou. *2. var. res. cap.8. n.3.* Molina *lib.4. de pri. c. vlt. n.56.* & Iul. Cla. *vbi supra n.11.* cum alijs, cum communique sententia, quam referunt, easdem leges intelligunt, etiam de filijs illegitimis, quoad hanc & præcedentem pœnas. Vtrum autem, quoad vtranque intelligendæ sint tantum de filijs natis post delictum commissum, an etiam de natis ante commissum delictum, & vtrum intelligendæ sint de solis filijs, an verò etiam de nepotibus, commodiùs subijciemus inferiùs.

13 Filiæ verò committentis crimen læsæ maiestatis, in euentibus, in quibus dictum est, filios excludi à successione matri, ipsæ nõ omnino excluduntur, sed obtinere possunt à matre solam suam portionem legitimam in bonis matris, tam ex testamento, quam ab intestato, non verò incrementum aliquod supra illam: & quoniam tempore legum partitarum, & de iure communi, erat quarta pars bonorum matris inter filios diuidenda, ea sola eis conceditur *l.2. citata, & l. quisquis §. filiæ C. ad leg. Iul. mai.* Hodie verò, *vt rectè ait Greg. Lop. l.2. citata verb. la quarta parte, & consentiunt ordinationes Lusitanæ inferiùs citandæ*, obtinere possunt, quod de iure huius, & Lusitaniæ regni, auctum est in legitimis. Alijs verò consanguineis, & extraneis, succedere possunt in omnibus bonis, ac si pater earum crimen id non commisisset, *vt bene Greg. Lop. cum Salyceto ibi subiungit*: quoniam id prohibitũ eis non reperitur: & quoniã apertiùs adhuc id sonat l.2. citata, quam *l. quisquis.*

14 Qui hodiè hostes dicuntur, hoc est, cum quibus respublica bellum gerit, & non piratæ, aut qui, vt latrunculi, deprædantur, *vt habetur l. hostes ff. de verb. sig.* perduelliones posteà dicti sunt, *vt habetur l. quos nos ff. eo. tit.* Posteà verò perduellionis crimen vsurpatum est, pro crimine eius, qui animo hostili aduersus rempublicam, aut principem, animatus est, animo deliberato atque exteriùs expresso, aliquid contra principem aut rempublicam, moliendo, *vt habetur l. vlt. ff. ad l. Iul. mai.* vnde perduellionis crimen, non omnia crimina læsæ maiestatis comprehendit, sed solùm, quę sunt in personam principis, aut reipublicę, hostili animo perdendi principem, aut rempublicam, *vt l. vlt. citata habetur.* De eo autẽ, qui in hoc perduellionis crimen incidit peculiariter est sancitum, vt esto de eo crimine, dum viueret, non esset accusatus, morte delinquentis id crimen, ob illius immanitatem, non extinguatur, vt extinguuntur alia crimina, sed delinquentis memoria posset post mortem accusari & damnari, vt bona illius à puncto commissi delicti confiscarentur, & ipse, ac eius filij pronunciarentur infames; incidisseq; in cæteras pœnas supra explicatas. Descendentes tamen illius admonendi, citandique sunt, vt accedant ad defendendũ defunctum: quod si sufficienter eum non defenderint ac purgauerint de eo crimine, damnatur de illo, & in consequentiam, damnatur eius memoria, pronunciaturque, eum, & ipsius filios, in pœnas supra explicatas incidisse. *Ita habetur l. vlt. ff. ad l. Iul. mai. l. pen. & vlt. C. eo tit. l. ex iudiciorum ff. de accusa. §. per contrarium inst. de hære. quæ ab inte. defer. §. publica autem iudicia, iuncta gl. vlt. ibi, inst. de pub. iud. l.3. tit.2. & l.7.* Iul. Clar. *vbi supra n.16.* cum Gigante, & cum communi doctorum sententia, ait, perduellionis defuncti crimen, eiusque memoriam, solùm posse accusari & damnari, bonaq; illius confiscari, quinquennio à commisso delicto: quoniam eo tempore actio illa præscribitur: *consentiunt quæ disp.73. dicta à nobis sunt.* Aliud verò res habet in crimine hęreseos, *vt ibidem, & disp. 66. dictum etiam à nobis est.*

Ad accusandum in crimine læsæ maiestatis admittuntur, etiam infames, & cæteri, qui ab accusatione in reliquis criminib. repelluntur *l. famosi, & l. in quæstionib. ff. ad leg. Iul. maiest. & l.3. tit.2. iuncta l.2. & l.26. tit.1. p.7.* Qui verò de eo crimine accusauerit, neq; illud probauerit, incurrit pœnam talionis *l.3. & l.26. citatis*, cui pœnæ subest, qui de crimine capitali alium accusat, neq; illud ei probat; nisi ad se accusatio ratione personæ interfectæ, spectet *l. vlt. C. de accusationib. & l.26. citata.* Si verò crimen læsæ maiestatis solùm semiplenè ab accusante probetur, torqueri, vnà cum accusato, poterit, vt rei veritas inueniatur *l.3. C. ad leg. Iul. mai.* 15

De Iure Lusitano *lib.5. ord. tit.3.* in sequentibus euentibus committi dicitur crimen læsę maiestatis. *Ius Lusit.* 16
Primeramente, se algun tratasse morte de seu Rey, ou da Reynha sua molher, ou da alguun dos seus filhos, ou filhas, lidimos: ou a ello desse aiuda conselho, ou fauor.

Item, se o que teuer Castello, ou fortaleza, do Rey, elle, ou aquelle, que de sua mano teuer, se aleuantar con ella, e a nom entregar loguo aapessoa do Rey; ou à quem pera ysso seu spacial mandado teuesse.

Item, se em tempo de guerra algun se fosse perà os ymiguos do Rey para guerrear contra seus reynos.

Item, se algun desse conselho a os ymiguos do Rey, per carta, ou per qualque eoutro auiso, en seu deseruiço, ou de su real estado.

Item, se algun fezasse conselho, e confideraçon contra o Rey e seu estado, ou tratasse de se aleuantar contro elle, ou pera ysso desse aiuda, conselho, ou fauor.

Item, se a o que fosse presso per qualquer dos sobre ditos casos de traycen, algun desse aiuda, ou ordenasse como defeito fogisse, ou fosse tirado da prisam.

Item, so algun matasse, ou ferisse de proposito empresenca do Rey alguna pessoa, que esteuesse en sua companhia.

Item, quando algun em desprezodo Rey quebrantasse, ou derribasse, alguna ymagen, ou armas reaes postas em semelhancado Rey e por suo honra e reuerenca.

E em todos estes casos, ou cada huun delles, he propiamente cometido o crime da lesa magestade, e auido per tredor o que os cometer. E sendo o cometedor convencido e contenado per cada vn delles, morrera à naturalmente morte cruel: e todos seus beens, que ouer ao tempo da condenacam, seram confiscades pera a coroa do reyno, posto que filhos tenha, asi machos como femeas, ou otros alguns descendentes, ou ascendentes, auidos antes ou depoys de ter cometido tal maleficio (quod, quoad confiscationem bonorum delinquentis à puncto commissi delicti, de qua est sermo, iuxta omnium opinionem est verum, neque potest cuiquam esse dubium) *E sendo o tal crime notorio, seram seus beens confiscados per esse mesmo feito, sem outra alguna sentenca.*

E em qualquer destes casos a cima declarados, onde os filhos sam exclusos da heranca do padre, se forẽ varones ficaram

caram infamados pera sempre de maneira, que nunca possam auer honra de caualaria, nem d outra dignidade, nem officio, nem poder amherdar a parente, nem outro estranho, nem ab intestato, nem por testamento, en que fiquem herdeyros, nem auer cosa alguna, que lhe seja dada, ou leixada, ansi antre viuos, como por qualquer postrimeira vontade saluo sendo primeiramente restituidos por o Rey a sua primeira fama è estado: a qual pena aueram pola maldade, que seu pay cometeo.

Circa quæ nota, sicut lex 2. *tit.7.p.7.* in omnibus euentibus criminis læsæ maiestatis *lege 1. eiusdem tituli* commemoratis, afficiebat filios delinquentis hac vtraque pœna: ita & hanc Lusitanam legem idem efficere in omnibus euentibus commemoratis. Item pœnam infamiæ, & exclusionis ab officijs & dignitatibus: crederem afficere etiam filias, *iuxta legem quisquis C. ad l. Iul. mai.* propter ea, quæ similiter circa legem 2. citatam supra dicta sunt. Item obserua, hanc legem excludere filios ita delinquentium hoc crimine, non solum à successione matri, ascendentibus ac cæteris per vltimam voluntatem ex testamento, aut ab intestato, sed etiam per donationem inter viuos, tam reuocabilem, quam irreuocabilem: quod nota, quoad successionem in maioratibus, qui donatione inter viuos instituti sunt.

Peroo as filhas dos taes tredores poderam herdar a suas mais, ea outros parentes, assi per linea dereita ascendentes e descendentes, como per linha transuersa, è quaesquer outros estranhos, ansi ab intestado o que lhes deretamente pertencer, como per testamento, ou otro qualquer iusto titulo de vltima vontade, ou de antre viuos: e esto nem sendo os taes pessoas, a que se ouer de soceder culpados em o tal caso: por que em tam suas fazenda seram confiscadas.

Quo loco videtur concessum filiabus, succedere matribus in omnibus earum bonis, ac si pater talium filiarum in id crimen non incidisset. Et forte lex Lusitana, & l. 2. huius regni infamiam, etiam à filiabus, auferre intenderunt.

A §. 20. sic ibidem statuitur. *E quanto a outros casos, que o dereito tambem chama crime de lesa magestade daprimeira cabeca, assi como se algun tratasse morte de alguun ascendente do Rey, ou descendente a fora os a cima declarados, ou yrmano do Rey, outio do Rey, ou yrmano de seu pay, o de sua maym, da quella parte de que o reyno sucede, sendo a tal pessoa contra que se este caso cometer lidima, quer seja macho, quer femca. Item se o Rey em sua pessoa per simesmo segurasse alguna pessoa, ou gente de alguna comarca, cidade, ou villa, e aquelles, de que asi desse a dita seguranca a quebrantasem; em estes casos, em este capitolo declarados os cometedores efeitores delles, ou qualquer delles, morrerraam morte natural, e seus beens seram confiscados, postoq; descendentes, ou ascendentes, tenham: porem ne elles seram auidos por tredores, nem seus filhos ficaram infamados nem inhabiles pera socceder, nem exclusos das honrras, officios, e dignidades.*

E por que aalem dos casos sobreditos ha hi outros, en que segundo dereito se comete o crime de lesa magestade, que o dereito chama capitolos da segunda cabeca, assi como, se alguun tirasse per forca de poder da justica o contenado per nossa sentenca, que leuassem a justicar por nosso mandado, ou de nossos officiaes, que pera ello nosso podere autoridade teuessem.

Item, so nos forem dados arrefeens, e alguun os matasse, ferissa, o offendesse, sem justa causa, sabendo que nos eram dados en arrefeens e durando per arrefeens, ou les desse ajuda, fauor, aazo, ou conselho pera fogir de nosso poder.

Item, se alguun quebrantasse nosso carcere, e delle tirasse o presso, que ja era condenado, ou en juyzo ouuesse confessado o maleficio porque era presso, por se delle nem fazer justica.

Item, se alguun matasse, ou ferisse, seu ymiguo, sendo pressso em nosa prisa, tomando delle venguanca.

Item, se alguun matasse, ou ferisse alguun nosso offical da justicia, que offico de julgar tenha, sobre seu officio. Inclinare videtur in sententiam, quod si quis interficiat consiliarium Regis, aut alium similem, odio priuato, non incidat in crimen læsæ maiestatis.

Item, se alguun Corregedor, ou juiz fosse embia do por nos a alguna comarca, cidade, ou villa, e depou por alguna razam cessasse seu officio, e mundasemos la a outro official nouo con nossas cartas e poderes pera ello sufficientes, eo primeiro Corregedor, ou juiz, lhes non quisesse obedecer: em estes casos, e outros semelhantes, que o dereito chamada segunda cabeca, aalem dauerem as penas, que por dereito comum, e nossas ordenacones deuem auer, perderaam seus beens os cometedores dos sobreditos casos, e seram confiscados, posto que tenham descendentes, ou ascendentes, lidimos. En estas mesmas penas assi as que merecerem segundo forma de dereito, e nossas ordenacones, como perdimento de fazenda, do modo que dito he encorrerraam qualesquer capitanes nossos, ou feitores, ou quaesquer nossos officiaes de qualquer qualidade que sejam, que no entregarem os taes carreguos, ou officios que teuerem, a aquelles, que para ello leuarem nossas prouisiones.

Ex dictis constat, magnam esse discrepantiam in crimine læsæ maiestatis de iure Lusitano, & de iure Castellæ, & communi. Constat etiam, sæpe sumi æquiuocè crimen læsæ maiestatis primi gradus, primive capitis, & secundi, tum si Lusianum ius, commune, & Castellæ conferas inter se, tum etiamsi modum loquendi doctorum attendas. 17

Paragrapho penultimo, & vltimo, *tit. 3. citati*, habetur, memoriam delinquentis de iure Lusitano damnari post mortem in omnibus euentibus primi capitis, seu à principio commemoratis, ob quos filij manent infames, nec succedere possunt alijs consanguineis, aut extraneis: in reliquis verò omnibus, in quibus crimen patris non ita in filijs punitur, non damnari memoriam delinquentis post mortem: sed si è vita discessit, antequam lis aduersus eum intentaretur, vna cum vita illius, extingui etiam delictum.

Capite *fœlicis de pœnis lib. 6.* meritò, tanquam rei læsæ maiestatis humanæ, damnatur, qui hostiliter fuerit insequutus Cardinalem sanctæ Romanæ Ecclesiæ, etiamsi vlteriùs non sit progressus, & qui eum percusserit, aut comprehenderit, vel socius fuerit aliquid horum facientis, aut fieri mandauerit, aut factum (intuitu intellige ipsius) ratum habuerit, aut consilium ad id dederit, vel fauorem, aut posteà receptauerit, vel defensauerit, scienter eundem. Cum enim Cardinales S. Romanæ Ecclesiæ, consiliarij sint Summi Pontificis, qui supremus est princeps, certè non minus committitur crimen læsæ maiestatis in delictis similibus aduersus Cardinales, quàm aduersus consiliarios supremos cæterorum principum, aduersus quos committi lege *quisquis C. ad leg. Iul. maiest.* est sancitum, vt supra dictum est. Quod verò ad rem præsentem attinet, prætermissis alijs grauissimis pœnis, in eo capite ei statutis, qui in aliquod prædictorum criminum inciderit, inhabilis redditur eo capite ad succedendum alteri ex testamento, & ab intestato. Licet verò eorū filijs, & nepotibus, grauissimæ aliæ pœnæ in eo capite imponantur, quib. parētis tanti sacrilegij patratores, in eis puniantur, nō tamē video illos inhabiles reddi, ad succedēdum, etiā ex testamento, aut ab intestato. Quarè id impedimēto non erit, vt succedant in 18

maiora-

maioratibus, etiam per vltimam voluntatem institutis: nisi dicas, filios subiacere pœnis legis *quisquis §. filij C. ad leg. Iul. maiest.* quod cum Gigante, & communi doctorum sententia, innuere videtur Iul. Clar. *vbi supra n.4.*

19 Quod ad hæreticos, credentes, receptatores, defensores, & fautores eorum, attinet, horumque omnium filios, licèt alibi de ipsorum pœnis dicendum sit, quod ad rem præsentem attinet, Hæretici, neque testari possunt, neque hæredes institui, aut accipere fideicommissum, vel legatum, ex testamento, etiam militis, *vt patet l. Manichæos, & l. vlt. C. de hæret. & l. 4. tit. 26. part. 7.* Quòd si aliquid, antequam de hæresi condemnarentur, obtinuerint, vel ad illud jus habuerint, id totum amittunt fisco à puncto comissi delicti, sequuta sententia condemnatoria, adeò, vt si maioratũ legitimè obtinuissent, neque aliud haberet institutio legitima illius, pertineret, interim dum ita cõdemnatus viueret, ad fiscum quoad vsumfructum, *vt duabus disputationibus præcedentibus dictum est.* Præterea hæretici, credentes, receptatores, & fautores eorum, admitti non possunt ad vllum beneficium Ecclesiasticum, aut officium publicum, Ecclesiasticum, vel seculare, ac proinde, neq; ad vllam dignitatem, quod si secus fuerit attentatum, irritum id totum est & inane, *vt habetur c. quicunque §. hæretici, & c. vt commissi §. vlt. & c. statutum 2. de hæret. lib. 6.*

Quod verò ad filios hæreticorum attinet, non video, illos, propter crimen hæreseos parentũ, inhabiles reddi ad succedendum ex testamento, aut ab intestato, ascendentibus, aut alijs consanguineis, vel extranesi, vt redditi sunt filij comittentium crimen lęsę maiest. humanæ *l. quisquis C. ad l. Iul. mai. & alijs juribus huius, & Lusitaniæ regnorum, supra citatis.* Et cum pœnæ, præsertim illæ, quæ in filijs innocentibus parentes nocentes puniunt, extendendæ non sint ad euentus, in quibus nõ sunt statutę; non valet argumentum, quod si parentes, comittentes crimen læsæ maiestatis humanæ, illo modo puniuntur in filijs, filij quoq; committentium crimen lęsę maiestatis diuinæ eisdem pœnis subiaceant: neq; eo vsus est Innocentius III. *cap. vergentis de hæret.* sed solùm ad probãdum, nemini debere mirum videri, quod ipse *eo in capite* statuat, vt bona hæreticorum propter hæreseos crimen confiscentur; quandoquidem leges humanæ idẽ statuerint in minori crimine læsæ maiestatis humanæ. Imò verò ex eo capite contrarium colligitur, nempe, q. licèt pœna justè statuta in crimine læsæ maiestatis humanæ, justè quoq; statui longè maiori cum ratione possit in grauiori crimine lęsę maiestatis diuinæ; interim tamen, dum extensa non est ad crimen læsæ maiestatis diuinæ, non habet in eo locũ, ex eo præcisè, quòd in crimine lęsæ maiestatis humanæ sit constituta. Et quòd filij hæreticorum nõ puniantur ea pœna, quòd succedere alijs non possint, affirmat comunis doctorum sententia, *quam Ant. Gom. 3. tom. variar. resol. c. 2. n. 13. refert ac sequitur.*

Filij tamen hæreticorum, credentium, receptatorum, & fautorum hęreticorum, vsq; ad secundã generationem, sunt inhabiles ad beneficia Ecclesiastica, & ad officia publica, atq; adeò ad dignitates, perinde atq; parentes ipsorum, *vt habetur c. quicunq; §. hæretici, & c. vt commissi §. vlt. de hæret. li. 6.* Posteà vero id limitatum fuit per Bonifacium VIII. *c. statutum 1. eo tit. lib. 6.* Primò, vt intelligatur per lineam paternam vsq; ad secundam generationem, hoc est, ad filios & nepotes: per maternam verò ad primam duntaxat, id est, ad filios: quarè, si sola mater sit hæretica, filij tantum & non nepotes, sunt ad illa inhabiles. Item, si pater sit hæreticus, nepotes ex filio, sunt ad illa inhabiles: secus verò nepotes ex filia, *vt consentaneè ad hoc ius ait Ant. Gom. 3. tom. var. res. c. 2. n. 4.* Secundò id limitauit, vt intelligatur solùm de filijs & nepotibus eorum hæreticorum, qui emendati non sint, & reincorporati Ecclesiæ, exequendo pœnitentiam ipsis impositam, aut parati illam suscipere & exequi. Dubium verò est, vtrum hęc limitatio secunda Bonifacij VIII. locum hodiè habeat in hoc Castellæ regno quoad officia publica post legem 3. *tit. 3. lib. 8. nouæ collect.* quæ sic habet: *Mandamos, que los reconciliados por el delicto de la he regia y apostasia, ni los hyos y nietos de los quemados, y condenados por el dicho delito, hasta la segunda generacion por linea masculina y hasta la primera por linea fœmenina no puedã servir, &c.* Vbi vides, filios, & nepotes, non solum relaxatorum brachio seculari, & combustorum, sed etiã filios & nepotes damnatorum ob crimen hæreticæ prauitatis, aut apostasiæ, quales etiam sunt filij & nepotes eorum, qui Ecclesiæ sunt recõciliati, excludi ab officijs publicis: porro princeps secularis extendere id ita in suo regno validè ac licitè potuit. Dicendum tamen videtur, eam legem non extendere id vltra caput *statutum* citatum, neq; ab illo discrepare: quoniã optimè intelligi potest iuxta illud caput: & jura posteriora intelligi debent iuxta anteriora, quoad commodè fieri possit: eò quòd juriũ correctio sit vitãda, maximè canonici à ciuili: præsertim cum ea lex in reliquis se accommodet omnino ad dispositionem illam juris canonici. Verba aũt illa, *ni los hijos y nietos delos quemados y condenados por el dicho delito*, intelligenda sunt copulatiuè, siue ita condemnati concremati simul sint viui, aut mortui; vel eorũ tantùm ossa, aut eorundẽ tantum statua, & ita lex cõprehendit omnes, de quib. notitia habetur in tribunalib. S. Inquisitionis horũ regnorum sufficiens ad condemnationẽ de crimine hæresis, siue reconciliati Ecclesię sint, siue non: prior n. pars comprehẽdit reconciliatos omnes, secũda verò reliquos hæreticos, & eorũ filios, aut nepotes, iuxta limitationẽ capitis *statutũ* citati.

Dubium circa superiùs dicta est, vtrum duę illę pœnę filijs delinquentium crimine lęsę maiestatis humanæ *l. quisquis §. filij l. 2. tit. 2. p. 7. & tit. 3. citato ordinationum Lusitanarum* sancitæ, nempe, vt sint infames, nullumq; officium publicũ ac dignitatẽ possint obtinere, & vt nec matri, nec alijs ascendentib. collateralib. aut prorsus extraneis, succedere possint ab intestato, aut ex testamento, etiã in legato, aut fideicomisso, sese extendant, etiam ad nepotes ita delinquentiũ. Couarru. *2. variar. resolut. c. 8. n. 2. Iul. Clar. lib. 5. sententiarum §. læsæ maiestatis crimen n. 13. Molina lib. 4. de primog. ca. vlt. n. 50.* & communior sententia, quam referunt, licet non loquantur de pœna incapacitatis ad succedendum ex testamento, aut ab intestato, de qua tamen dicẽdum arbitror, absque vllo dubio nõ extendi ad nepotes; eò quod *l. quisquis §. filij C. ad leg. Iul. mai. & l. 2. tit. 2. p. 7.* ac lex Lusitana de filijs solis loquantur, nomineq; filiorum in legibus pœnalibus, præsertim in ijs, quæ innocentes puniunt, non intelligantur nepotes, licet, inquã, de hac pœna Couar. & illi alij, non loquantur, de illa tamen alia infamiæ, & exclusionis ab officijs publicis, & dignitatibus, censent, eam etiã extendi ad nepotes ex parte patris. Ducuntur, quoniã licet vi legis *quisquis citatæ, §. filij*, ad nepotes non extendatur, ꝓpter ea, quę proximè dicta sunt, vnde Greg. Lop. *l. 2. citata verb. sus hijos, col. 2.* rectè ait, tempore solius illius legis, eam pœnam ad nepotes non fuisse extensam, referunt tamen Couarru. & Gregor. Lopez ex Alberico, Salyceto, & alijs, postea Federicum tulisse legem quandam, qua liberos omnes comittentium crimen lęsę maiestatis diuinæ aut humanæ, affecit infamia, eosq; exclusit ab omnibus officijs publicis, ac dignitatibus: nomine verò, liberorum descendẽtes omnes comprehenduntur. Ex benignitate autẽ canonica Sumi Pontifices posteà statuerunt, vt pœna illa in crimine hæreseos non se extẽderet, nisi ad secundam generationem, & Bonifacius VIII. *cap. statutum de hæret. lib. 6.* noluit eam pœnam egredi filios per lineam fœmi-

fœmininam, aut delinquēte matre, vt dictum est. Iuxta hæc autem, stando in jure Cæsareo, omnes vniuersim descendentes, ex committente crimen læsæ maiestatis humanę, essent infames ac incapaces officiorum ac dignitatum post eam Federici legem. Meritò autem Greg. Lopez *vbi supra* censet, quicquid sit de jure communi Cæsareo, in hoc tamen Castellæ regno, neq; eam pœnam extendi ad nepotes: sed vtranq; comprehendere solos filios: quoniam lege 2. citata solis filijs est imposita: imò eadem lex satis apertè significat, infamiæ pœnam, inhabilitatesq; ad officia, fœminas non comprehendere. Atq. iuxta hęc accipienda, admetiendaq; sunt, quæ de hac re tradit Ant. Gom. 3. *tom. variar. res. c. 2. n. 15.* Idem dicendum est de jure Lusitano: quoniā neutra pœna tit. 3. citato imposita est, nisi solis filijs, exclusis prorsus filiabus. Vnde quando lex 6. *tit. 13. p. 2.* & lex Lusitana *tit. 3. citato in princ.* affirmant crimen læsæ maiestatis humanæ reddere infames omnes de genere, aut de progenie ita delinquentis, intelliguntur de infamia facti, qua omnes ea de causa in minori æstimatione, minusq; apti ad officia, & dignitates habentur; non verò de infamia illa juris. *vt Greg. Lop. l. 6. citata verb. e todo su linage, rectè affirmat.*

Quæstio. Dubium deinde est, vtrum eædem duæ pœnæ filijs ob delictum parentū impositę, nempe de jure Cæsareo, vt, ob crimen læsæ majest. humanæ à patre commissum, filij, neq. ex testamēto, neq. ab intestato succedere possint matri, alijs ascendentib. collateralibus, & prorsus extraneis, & vt sint infames, neq. obtinere possint officia publica, ac dignitates: & de jure canonico & Cæsareo, vt filij hęreticorum, aut etiam nepotes, infames sint, neque obtinere possint beneficia Ecclesiastica, officia publica, ac dignitates, sese extendant etiam ad filios natos, aut conceptos, ante crimen patris; an verò solum ad filios natos post crimen patris.

Arg. prim. Quod sese extendant, etiam ad conceptos & natos ante crimen patris, suaderi potest. Primò, ex *l. quisquis §. filij, iuncto §. filias C. ad leg. Iul. Mai*, quo in loco filij indistinctè eius, qui crimen lęsę majest. humanæ commisit, subijciuntur prædictis pœnis, nō distinguendo, num nati sint post patris delictum, vel antea: atq;, inter alias, ea ratio redditur. *In quibus paterni, hoc est, hæreditarij, criminis exempla metuuntur*: id verò non minus habet locum in filijs antea conceptis, aut etiam natis, quàm in posteà natis. Et §. *filias*, hæc redditur ratio, quarè illæ non adeò seuerè pœnis subijciātur. *Mitior circa eas debet esse sententia, quas pro infirmitate sexus minus ausuras esse confidimus*: æquè autem timendum est de filijs natis ante crimen patris, quòd audebunt, exemplaq. patris sequentur, ac de filijs natis post crimen patris.

Confir. Confirmatur ex *l. 2. tit. 2. p. 7.* vbi, statuendo filijs masculis prædictas duas pœnas, ait. *E demas todos sus hijos, que sean varones, &c.* ob quod verbum vniuersale, *todos*, in eam sententiam propendet ibi Greg. Lopez cum Alberico, & Salyceto, quamuis relinquat rem magis cogitandam.

Secundum. Secundò, ex *c. statutum 2. de hæret. lib. 6.* vbi pœnis juris subijciuntur filij eorum hæreticorum, qui tales esse, vel tales discessisse, probantur, sine reconciliatione Ecclesiæ: cum autem post mortem generare non potuerint filios, liquidò constat, etiam eos filios subijci eis pœnis, qui ante patris crimen concepti, natiq. fuerint.

Tertium. Tertiò, ex *c. vnico de schismat. lib. 6.* vbi lata sententia à Bonifacio 8. contra Ioannem de Columna tanquam contra schismaticum, dum ad filiorum pœnam deuenit, ait, contra natos insuper, & posteros dicti Ioannis.

Quartum. Quartò, ex *ca. fœlicis de pœnis lib. 6.* vbi filij vniuersim, atq. indistinctè, insequentium, percutientiū, aut comprehendentium, Cardinalem sanctæ Romanæ Eccles. priuantur beneficijs habitis, & inhabiles ad beneficia & officia publica pronūciantur.

Quintum. Quintò, ex extrauag. Pauli 3. aduersus Enricum Angliæ Regem, *incipit, cum redemptor, &c.* in qua pœnæ imponuntur filijs eiusdem Enrici natis, & nascituris.

Sextum. Sextò, ex *l. 3. tit. 3. lib. 8. noua collect.* vbi reconciliati ob crimen hæreseos, & filij indistinctè concrematorum ac damnatorum ex eodem crimine, pronunciantur incapaces officij publici.

Septimum. Septimò, quoniam, quando inquisitores hæreticæ prauitatis damnant aliquem de hæresi, subiungunt, *y declaramos por inabiles, e incapaces, a los hijos, y hijas, del dicho fulano, y a sus nietos por linea masculina, para poder auer, tener, y posseer, dignidades, beneficios, y oficios, ansi Ecclesiasticos, como seglares, que seā publicos, o de honrra.*

Hanc sententiam, innixi aliquibus ex argumentis propositis, præter Gregorium Lopez, amplectuntur Couar. *2. variar. resolut. c. 8. à n. 5.* Ant. Gom. *3. tom. var. res. c. 2. n. 16.* qui asserit, in puncto iuris veram esse, & asserendam: contrarium tamen esse amplectendum & asserendum in hoc Castellæ regno propter iura inferiùs citāda. Eandem amplectuntur Castrus *lib. 2. de iusta hæret. pœnit. cap. vlt. & li. 1. de leg. pœn. c. 7. document. 2. corol. 1. & alij*, quos Molina *c. vlt. citato in calce n. 55. refert.*

Decisio. 25 Contraria tamen sententia est longè communior quam amplectuntur Iul. Clar. *lib. 5. sent. §. hæresis n. 17. & §. læsæ majest. crimen n. 12.* & alij, quos referunt ac sequuntur Simancas *de Catholicis inst. tit. 29. num. 23.* & Molina *num. 55. citato*, atq. hęc sanè nobis probatur.

Primò, quoniam licèt filij nati, aut concepti, ante hæresim, aut crimen læsæ maiestatis patris, subsequuto eo crimine patris, quasi per communicationem idiomatū, dicantur filij hominis hæretici, aut perduellionis; non tamen quando nati, aut concepti, sortitiq. rationem filiorum fuerunt, filij erant hominis iam tūc, aut antea, hęretici, vel perduellionis: quarè in odiosis, & præsertim vt innocentes puniantur, in ipsismet ob crimen patris, tanquam filij parentis hæretici, aut perduellionis, non sunt ij cōputandi inter filios hæretici, aut perduellionis, qui ante crimen patris nati, aut concepti sunt: maximè, cum statuta, & leges, dum de filiis comparatione qualitatis alicuius parentis loquuntur, & præsertim ad pœnam infligendam, potissimum si innocens illa puniendus sit, formaliter loquuntur de filiis, qui post eam qualitatem nati, & cōcepti sunt, vt sunt quam plurima exempla in iure, & doctoribus, quorū aliqua proximè subiiciemus. Atque inter alia quæ addemus, id egregiè confirmat *l. ex facto ff. ad Trebell.* vbi filij nati post crimen patris, secernuntur à filiis natis, aut conceptis, ante id crimen, & reputantur tanquā filij nati ex alio patre, propter diuersam qualitatem, comparatione filiorum, quam ex eo crimine sortitur. Ibi n. cum relicta hæreditas cuidam fuisset, vt eam post mortē suam alteri restitueret, sub ea cōditione, si hæres ita grauatus sine liberis decederet; isq. hæres deportatus fuisset; respondit Vlpianus, quamuis deportati filij non faciant deficere eam conditionem, eò quòd reputentur ac si nati non fuissent; id tamen intelligendum esse, de filiis conceptis post deportationem; secus verò de cōceptis ante deportationem: quoniam posteà cōcepti, videntur quasi geniti ac nati ab alio homine, propter criminis qualitatem, quæ superuenit, eumque diuersum, quoad eam qualitatem & conditionem, comparatione filiorum effecerit. Verba Vlpiani hæc sunt. *Nos quidem, hic dicemus, conceptos quidem ante deportationem, licèt posteà edantur, efficere, vt conditio deficiat: post deportationem verò susceptos, quasi ab alio* (id est, à parente à se ipso diuerso) *genitos non prodesse*, vt scilicet conditio deficiat. Atque ad id doctores communiter ibi, & alibi, notant eum textum.

Secundò,

Secundò, quoniam, quæ hæreticus, aut perduellio, egit ante crimen ob quod inhabilis redditur ad similia in posterum agenda, valida vtique sunt: imò concilium Toletanum 12. sub Eruigio *can.* 7. cum statuisset in pœnam ei, qui vocatus ad bellũ, non venisset, vt testis esse non posset, id meritò restrinxit, vt intelligeretur circa ea solùm, quæ post eam culpam euenissent quoniam æquitas non patiebatur, vt qui ante eam culpã ius habebat, vt hic testimonium in ipsius fauorem ferret, eo priuaretur: ergo pari ratione delictũ parentis reddere quidẽ inhabiles poterit ad aliqua filios post id delictũ ex eo parẽte genitos: secus verò filios genitos ante id delictum, qui iam antea habiles omnino erant, iusq; suæ habilitatis comparatũ omnino habebãt.

Tertiò, ex l. *si senator C. de dignit. lib.* 12. vbi habetur, si senator habebat filios natos ante adeptam dignitatem, eos non gaudere nobilitate & priuilegijs eius dignitatis: secus verò de natis post eam adeptã. Eadem distinctio ad eum effectum gaudendi priuilegijs alicuius muneris, aut dignitatis, innuitur apertè inter filios natos post dignitatem adeptam, & natos ante adeptam eam dignitatem l. *si decurio* 3. *Cod. de decurionib. lib.* 10. illis verbis; *nec ipse, nec liberi eius post talem ipsius dignitatem procreati, quod patriæ debetur* (id est, ad quæ priuati tenentur) *valeant declinare.* Eadem nõ minùs apertè innuitur l. *Doctiq;*, *& l. penult.* illis verbis; *tam ipsi, quàm liberi eorum post eiusmodi adeptam dignitatem procreati*; atq; l. vltima illis verbis: *suaq; posteritate, quam postquàm meruerit dignitatem, vel actũ gesserit, ediderit; anterioribus filijs in cõditione pristina remansuris*; *eod. tit.* Et præter alia iura communia, in quibus idẽ habetur, l. 1. *tit.* 1. *lib.* 6. *noua collect.* sic habetur. *Y que los hijos, que ouieren auido, antes de la caualleria no gozen de la exempcion y priuilegios de la caualleria de sus padres, y que los, que an,o ouieren, despues de la caualleria, que aquellos gozẽ de la dicha libertad con la mesma carga, y no otros ni de otra guisa*; quod ius consonum esse iuri communi ex dictis constat, & affirmant Otalora *de nobilitate 4. part. principali c. 2. & alij.* Ratio autem, quarè priuilegiũ nobilitatis patri concessum, non competat filijs antea natis, nisi id in aliquo euentu sufficienter exprimatur, vel iuris dispositione, vt in euentu quodam fuit expressum l. *vlt. cit. C. de decurionib. lib.* 10. vel priuilegio principis, hæc sanè redditur: quoniam filij antea nati cœperant iam antea habere statum hominum plebeiorum, neq; virtute tunc cõtinebantur in patre, cui tale priuilegium sibi, & posteris, concedebatur. Hinc profectò hoc efficacissimũ conficitur argumentũ. Quod si in fauorabilibus, & in priuilegijs, cõcessis parẽti sibi, & liberis, nõ se extendit ad liberos ante id adeptum natos, nisi apertè exprimatur, multò magis pœna imposita alicui & liberis illius, præsertim si ea in posteris innocentibus parens puniatur, nõ se extendat ad posteros natos ante parentis crimen, ob quod ea pœna ei imponitur. Hoc loco obserua, eo ipso, quòd aliquis natus est ex parente, in quo tẽpore natiuitatis, aut conceptionis, talis filij, nullum erat impedimentum, vt is filius cõsequeretur ingenuitatem, nobilitatem, capacitatem, seu habilitatẽ, ad aliqua, ea sibi suo quasi iure ea natiuitate, aut conceptione, acquisiuisse, ac effecisse sua ꝓpria: sicut autem æquitas, rectaq; ratio, nõ patiuntur, vt cæteris alijs rebus iam suis effectis, priuetur quis ob delictum alterius, etiamsi is pater, aut mater sit, neq; id vnquam iuribus reperimus stabilitum: ita neq; æquitas, rectaque ratio patiuntur, vt ingenuitate, nobilitate, habilitateq; ad succedendum alijs ex testamento, aut ab intestato, & ad obtinenda beneficia Ecclesiastica, & officia publica, semel integrè ac perfectè natiuitate acquisitis, priuetur quis in pœnam ob delictum alterius, etiamsi ille pater, aut mater sit: neque vlla ratione est credendum, eam fuisse mentem legumlatorum, qui nulla ratione credendi sunt intendisse statuere suis legibus, nisi iusta, & æqua, rectæque rationi consentanea: quarè licet concederemus, nobilitatem, & alia priuilegia (quæ fauores & gratiæ sunt) alicui & liberis illius concessa, sese extendere etiam ad filios ante eam nobilitatem ac priuilegium genitos, aut conceptos, nulla profectò ratione esset idem concedendum de priuatione illarum aliarum rerũ in pœnam ob delictum alterius, qua innocens illo modo puniatur. Vnde *inst. de ingenuis* §. *sed & si*, sic scriptum legimus. *Si mater libera concepit, deinde facta ancilla pariat, placuit, eum, qui nascitur, liberum nasci: quia non debet calamitas matris ei nocere, qui in vtero est.* In quę verba Portius, & alij, rectè dixerunt, ea ratione id procedere, quia huic partui concepto, iam est quęsitum ius ingenuitatis, quod non debet ex calamitate matris tolli. Consentit l. *filiam ff. de senatorib.* cuius verba sunt; *Nam quæsita dignitas liberis, propter casum patris auferenda non est.* Et lege *generali ff. de ritu nuptiarum*, habetur; *Dignitas filijs quæsita, propter crimen patris non est auferenda.*

Quartò, exemplo peccati originis, & pœnarum ob illud, quibus Adami posteri omnes per virilem ex illo propagationem deriuati, punimur. Sicut enim, si ante peccatũ Adami aliquis, aut aliqui, concepti fuissent, illi sanè non contraxissent peccatum originis, neq; puniti fuissent pœnis, quibus à Deo genus humanum ob illud peccatũ punitur, vt affirmat communis Theologorum sententia, & inter alios asseuerat Augustinus ad Bonifacium, *& refertur 2. q. 4. c. iam itaq; & de consecr. at. dist. 4. c. quæris*; quia illi, vtpote iam separati ex Adamo, nec in illo potentia iam tunc contenti, nõ peccassent in illo, nec proinde pœnis illius peccati punirentur; sed solùm in illo peccauimus, pœnisq; eius peccati, licèt non propria, sed aliena voluntate commissi, illi soli punimur, qui tunc eramus potentia ac virtute in illo, in illiusve lumbis, quibus proinde omnibus amisit dona, sibi, & nobis collata, quibus genus humanum liberũ ac exemptum erat à pœnis omnib⁹ ex eo peccato sequutis: sic similitudine quadam, licet filij non contrahant reliqua parentum peccata, quantumuis enormia, dũ tamen in nostris parentibus sumus, modo explicato, potentia ac virtute, puniri licitè à republica in commune bonum possumus propter peccata aliqua enormia, multumq; reipublicæ nociua, non solum priuatione bonorũ temporalium, quę ex eis parentib⁹ in nos deriuari alioquin debuerant, sed etiam habilitatibus, & iuribus, quæ conceptione ac natiuitate nostra ex eis parentib⁹ fueramus alioquin cõsequuti: secus verò priuatione bonorũ, habilitatũ, ac iurium, quæ concepti & nati ex illis ante ipsorum tale peccatũ, iam erant effecta nobis propria: his .n. semel perfectè acquisitis, priuari non possumus ob alienam culpam, sed ob nostram, aut totius cõmunitatis, seu reipublicæ, cuius sumus partes: id quod satis docet ac intendit Augustin. *duobus illis capitibus citatis.*

Quintò, ex l. 2. *C. de libert. & eorum liber.* Vbi, quando libertus, seu liberta, in seruitutem reuocatur à patrono ob ingratitudinem aduersus ipsum commissam, addit Imperator, *filijs etiam, qui postea nati fuerint, seruitutis: quoniam illa delicta parentum non nocent, quos tunc esse ortos constiterit, dum libertate illi potirentur.* Et ex leg. *emancipatum* §. 1. *ff. de senatorib.* cuius verba sunt. *Si quis conceptus quidem sit, antequam pater eius à senatu amoueatur, natus autem post dignitatem amissam, magis est, vt quasi senatoris filius intelligatur: tempus enim conceptionis spectandum, plerisque placuit.* In quibus iurib. vides quamuis delictum parentis, noceat filijs posteà conceptis & pœna illius eos afficiat; nõ tamen nocere fil.js ante id delictum conceptis, neq; pœnam ex eo delicto ad eos ea iura extendere. Atq; argumẽto huius posterioris iuris, dixit glossa *verb. aspergit l. Diuo Marco Cod. de quæstionib.*

quòd si filius senatoris macula aspergitur, & priùs, quàm eam contraheret, habuit, vel genuit filium, non nocet huic nepoti senatoris, quò minùs filius & nepos senatoris dicatur, & priuilegio senatori, & posteris illius concesso, perfruatur. Neque satisfacit responsio Couar. *n.* 5. *cit. vers.* 4. quòd scilicet in his sit sermo de priuilegijs, quæ filijs competunt ex transmissione parentis conceptionis ratione; quæ iam acquisita, non possunt ob patris crimen à filijs tolli. Etenim eadem ratione ob crimen patris quodcunque non poterunt bona, habilitates, ac iura, filijs natiuitate ex suis parentibus semel perfectè acquisita, in pœnam ob patris crimen à filijs auferri, *etiam si ea non à patre, sed à genere, à ciuitate, à rerum natura tribuerentur*, eisve obuenirent, *iuxta l.* 3. *de interdict. & releg.*

Sextò, ex concilio Tolet. 13. *c.* 1. vbi, cum indulgētia omnibus illis concedatur, qui in infidelitatem inciderant, sic subiungitur; *Quod etiam de filiis eorum decernimus obseruandum, qui post admissum scelus, nati esse produntur.* Quasi illi soli restitutione indigerent: non verò, qui nati essent ante crimen patris commissum. Fuit verò illud conciliū totius Hispaniæ, in conuentu vniuersali Ecclesiasticorum & laicorum: eaque de causa lex illa à republica seculari & Ecclesiastica, vt in eis concilijs mos erat, fuit lata.

Septimò, ex l. 6. *tit.* 27. *part.* 2. *versus finē*, vbi loquēdo de pœnis eorum, qui crimen læsæ maiestatis incurrissent, filiorumque ipsorum, subiungitur. *Pero esto no se entiende de los hijos, que ouiesen hecho antes que errasen, mas de los que despues hiziesen, seyendo ellos tan de mala ventura, que viuos fincasen. Ca los derechos, que fallaron los antiguos de España, en todas las cosas, alli do pusieron pena a los hijos, por razon de sus padres, siempre guardaron esto, que non ouiesen pena los que ante auian, que el fecho malo fiziesen. Fueras en de si fuesen con ellos aparceros* (id est socij) *en los hierros. E a los otros, que metieron en la pena, fue por que los hizieron despues que estauan ponçonnados en el mal, que ouiesen fecho: teniendo se, que en alguna razon recudiessen a aquellos mismos. Porende man daron, que fu esen destruidas, de guisa que nunca pudiessen hazer mal, ni la tierra fincase poren de denostada, e los otros, que lo oyesen, tomasen ende escarmiento.* Item ex l. 3. *tit.* 8. *lib.* 8. *nouæ collectionis* illis verbis. *Pero decimos, que ningun traidor, ni aleuoso, ni su hijo, que vuo despues que hizo la traicion, o alaue, no pueda reptar à otro.* Neque ad priorem illam legem satisfacit euasio, quam in fine illius, sub dubio, tradere tentat Gregorius Lopez, dicens; intelligendam esse de sola pœna expulsionis à regno, quæ paulò antea in eadem lege statuitur filijs incurrentium crimen læsæ maiestatis humanæ: non verò in reliquis eorundem filiorum pœnis. Neque enim vlla erat ratio, quare id solùm in ea pœna statueretur, non verò in alijs infamiæ, incapacitatis ad succedendum alijs, & ad obtinenda officia publica, quę sunt longè grauiores pœnę. Item, quia ratio illa, quæ in ea lege redditur, *ca los derechos, que fallaron los antiguos de España, en todas las casas alli do pusieron pena à los hijos por razon de sus padres, siempre guardaron esto, que no ouiesen pena los que antes auian, que el hecho malo hiziesen*, vtique apertè omnes eorum pœnas comprehendit. Atque ob hæc tam aperta iura Antonius Gomez *n.* 16. *citato* arbitratur, hanc nostram sententiam amplectendam in hoc regno esse. Idem censet Couarruuias *vers.* 4. *citato* circa crimen læsæ maiestatis humanæ: non verò circa hæreseos crimen; quia existimat eas dispositiones huius regni ad hoc crimen non se extendere; arbitraturque de iure canonico eas sese extendere, etiam ad filios ante patris hæresim natos: sed certè verba proxime relata de vniuersis pœnis loquuntur: neque legislatores Hispani id statuerunt, nisi spectata ipsamet rei natura, sequendoque dispositiones iuris communis, tam ciuilis, quàm canonici. In calce enim legis 6. citatæ hæc verba subijciuntur. *Como quier que segun las leyes de emperadores, los hijos desto omes atales, non deuen auer est pena.*

Ratio autem illa, cur filij post crimen patris nati, eis pœnis puniantur, non verò, qui ante id crimen concepti sunt, quia videlicet illi alij nati sunt à radice iam infecta, & timetur, ne mores parentum, ita iam antea infectorum, sequantur in reipublicæ perniciem: certè, quoad hanc secundam partem, de timore, quod sequentur mores parentum, solum est ratio coadiuuans, & non tota, nec præcipua. Is verò timor non ita vrget, aut probabilis est in ijs filijs natis ante crimen patris, qui consortes criminis non fuerunt, sicut in ijs, qui posteà nati sunt: non solum quia stirps, vnde illi profluxere, nondum erat infecta eo crimine, & prauo affectu; sed etiam quia cōstat, sequutos non fuisse patrem in crimine eo patrando, cum tamen iam existerent in rerum natura, sequique eos possent, si essent adulti, dolive capaces.

Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est, quod quamuis lex *quisquis*, de filijs, nulla facta distinctione, quod nati sint post crimen patris, aut non, loquatur; ex alijs tamen iuribus citatis, quæ statuunt, crimen parentis solum nocere posse filijs natis post id crimen, nō vero antea conceptis, esse eam limitandam ac exponendam, quod solum intelligatur de filijs natis post tale crimen patris. Quamuis enim lex indistinctè loquens, regulariter indistinctè ac vniuersaliter sit intelligenda; id tamen non habet locum, quando limitatur ac restringitur per alia iura: præsertim, quando indistinctè intellecta, non solum rigida esset & inhumana, sed etiā esset irrationabilis, vtpote puniens filium prorsus innocentem ob delictum patris in bonis, quæ iam erant effecta propria talis filij quādo superuenit crimen parentis, in quo is filius non continebatur iam in potentia, sed erat prorsus ab eo separatus. Adde, eiusmodi leges punientes crimina, quæ in perniciem sunt publicam, quæque reipublicæ maxime expedit ea vitari, solere ad terrorem scribi ac promulgari ita, vt, quam maximè fieri possit, sonent seueritatem, eaque de causa non solere distinguere, qui non comprehendantur, sed id relinquere distinguendum, intelligēdum, ac limitandum, ex alijs iuribus: id quod obseruandum est pro reliquis iuribus, quæ in alijs sequentibus argumentis subijciuntur, ne eadem in singulis repetamus. Ad id verò, quod in eodem argumento subiungitur, dicendum est, nomine criminis hęreditarij, intelligi, vi propagationis ac generationis transmissi, iuxta illud Aug. 1. *retract.* *Quia in primo parente eramus, dum peccauit, idcirco illius crimen factum est in nobis hæreditarium*, hoc est, à parente in nos natiuitate ac generatione transmissum: quare id locum habet solum comparatione filiorum, qui post illud crimen nati, conceptiq; sunt: non verò comparatione eorum, qui ante id crimen fuerunt concepti, de quibus, cur potius timendum sit, ne parentum exempla sequantur, quam de antea conceptis, supra explicatum est: vbi diximus eum metum, ne exempla parentum sequantur, non fuisse totam, neque præcipuam causam, cur pœnæ illæ filijs post id crimen conceptis ac natis imponerentur, sed esse partem causæ minus præcipuā. Quod autem minus timendum esset, filias conceptas post crimen patris, sequuturas fore exempla parentis, fuit etiam causa coadiuuans, cur mitius circa eam pœnam cum eis ageretur, quam cum masculis post idem crimen conceptis.

Ad confirmationem dicendū est, eam etiam legem ex alijs, tam iuris cōmunis, quā huius regni, supra relatis, limitandam atq; intelligendam esse, de omnibus filijs conceptis post crimen patris. Idcirco autē in ea lege appositum esse verbum *todos*, seu omnes, vt intelligeretur, nullū post crimen patris

tris conceptum, excipiendum esse, siue is esset filius legitimus, siue naturalis, siue etiam spurius, vt supra dictum est.

Ad 2. Ad secundum in primis est dicendum cap. *quicunq;.* §. *hæretici c. vt commissi* §. *vltim.* & *c. statutum. 2. in princ.* licet de filijs hęreticorum indistinctè loquantur, intelligenda tamen esse de solis filijs natis ac conceptis post crimen patris, iuxta alia iura, quæ id sufficienter exprimunt, vt in respõsione ad primum dictum est. Quod verò attinet ad eam restrictionem adhibitam eodem. c. *statutum*, de qua in secundo argumento est sermo, nempe quod ea pœna non comprehendat filios natos post crimen parentum, quando parentes obierunt recõciliati Ecclesiæ, sed eos solos, quorum parentes in suo errore persistunt, aut in eo vitam finierunt, dicendum est, quod licet parentes illi post suam mortem non potuerint filios generare, inde non sequitur ex ea restrictione colligi, quod sit in eo capite & in ea restrictione sermo de filijs conceptis ante crimen patris: quoniã superstites esse poterant tempore mortis talis hæretici filij concepti & nati post crimẽ illius, in quibus locum haberet ea restrictio, nempe, quod si pater discederet reconciliatus Ecclesiæ, in eis filijs nõ haberet locum ea pœna: si autem discederet impœnitens, pœna illa haberet in eis locum.

Eodem modo dicendum est ad c. *filij vel hæredes, de hæretic. lib. 6.* vbi habetur, quod si aliqui in infirmitate constituti, vocent hæreticos, vt per impositionem manuum eorum accipiant consolationẽ, atque ita ex hac vita discedant, censeantur discessisse hæretici, neque filij, aut hæredes eorum post illorum mortem admittantur ad probandum, non sanæ mentis illos eam impositionem manuum suscepisse, si, dum viuerent, diffamati erant de hæresi, aut constet sanæ mentis illos præcepisse eos vocari. Hinc enim volunt aliqui, etiam filios natos ante crimen, incidere in pœnas filijs hæreticorum impositas: quoniam filij illi nati erant ante id crimen. Ad hoc dicendum est, in eo textu non esse sermonem de pœna, qua filij hæreticorum priuentur bonis, aut habilitatibus, quæ iam erant propria ipsorummet filiorum: sed de probatione, tam ipsorum, quam quorumcunque aliorum hæredum, quod illi non fuerint, aut discesserint, hæretici, ad effectum, vt, in consequentiam hæresis, non confiscentur bona omnia eorundem hæreticorum: illa autem non est proprie pœna filiorum, aut hæredum, sed illorum hæreticorum, esto redundet in detrimentum talium filiorum, & hæredum, qui in eis bonis erant successuri, si, tanquam bona hæretici illius, non confiscarentur.

21 Ad 3. Ad tertium dicendum est, ibi nomine, natorum, filios significari, & nomine posterorum, cæteros illius descendentes: id verò intelligendum est de filijs & posteris, natis, post crimen patris, iuxta interpretationem aliorum iurium, vt in responsione ad primum dictum est. Adde, filios illius Ioannis, comparticipes fuisse in eo crimine, vt in eo capite innuitur.

Ad 4. Ad quartum dicendum est, id ius indistinctè loquens, similiter intelligendum esse de solis filijs conceptis post crimen, iuxta alia iura, quæ id exprimunt, vt in responsione ad primum dictum est.

Ad 5. Ad quintum dicendum est, intelligi de natis ex Anna Bolena post crimen eiusdem Henrici: non verò de antea natis ex Catharina legitima eius vxore, vt fuit Maria, quæ fuit vxor secunda Regis nostri Philippi.

Ad 6. Ad sextum dicendum est, id similiter esse limitandum & intelligendum, de filijs conceptis ac natis post crimen parentum, iuxta dispositionem iuris communis, & ea, quæ in respõsione ad primum dicta sunt.

Ad 7. Ad septimum dicendum est, eam sententiam cuius forma ex iure communi est deprompta con- stituta, semperq; eodem modo pronunciat in- telligendam esse iuxta dispositionem iuris com- munis.

Superest definiamus, quod in titulo huius disputationis est propositum, atque ad quod explicandum ac definiendum, tam multa hactenus dicta sunt. Nempe, vtrum ob crimen hæreseos, aut læsæ maiestatis, possessoris maioratus, qui institutor illius non fuit, aut ob simile crimen eius ad quẽ proximè deuenire maiorat⁹ debebat, excludantur eius filij, aut etiam nepotes, è successione in eo maioratu, transeatque ad vlteriùs ad eum vocatum, qui incapax illius non sit. Atq; in primis dicendum est, si tales filij, aut nepotes, concepti sint, aut nati, ante crimen commissum, non excludi à tali maioratu, vt ex dictis liquet. Si verò concepti sint post id crimen commissum, quod attinet ad crimen læsæ maiestatis humanę, in euentib⁹, in quibus ostẽsum est, filios solos illius masculos, vel de iure cõmuni, vel de iure huius regni, vel de Lusitano iure, reddi incapaces ad succedendũ etiã alijs ascendentibus, collateralibus, ac extraneis, dicendũ est. 22

In primis de Lusitano iure, siue maioratus institutus fuerit vltima voluntate, siue contractu inter viuos, filios committentis ita crimen læsæ maiestatis, reddi omnino incapaces ad succedendum in eo maioratu, transireque proinde ad vlteriùs ad eum maioratum vocatum. Ratio autem est, quoniam de iure Lusitano, *vt constat lib. 5. ord. ordi. tit. 3.* §. 12. filij committentis tale crimen, manent incapaces omnino ad succedendum, vel per vltimam voluntatem, vel donatione, aut contractu alio inter viuos, cuicunque: quare in nullo horum maioratuum poterunt succedere, accipereque illum, à primo institutore, ex pręscripto ve illius, sed in euentu, quòd ad ipsos esset alioquin deuoluendus, transibit ad vlterius ad eum vocatum qui incapax illius non sit. Id quod satis innuit ordinatio ipsa Lusitana *ibidẽ* §. 14. *iuncto* 17. *ibi, que para ello seia capaz.* *Ius Lusit.* 23

De iure vero communi, atque huius Castellæ regni, cum filij committentis id crimẽ, solum redditi sint incapaces ad succedendum ab intestato, aut quouis alio modo per vltimam voluntatem, etiam in legatum, aut fideicommissum, non verò donatione, aut alio contractu inter viuos, *vt constat ex l. quisquis* §. *filij C. ad leg. Iul. maiest.* & *ex l. 2. titul. 2. p. 7. supra: que explanatum est*, dicendum est *cum Greg. Lopez eadem l. 2. verb. mandas que les fueren fechas*, si maioratus per vltimam voluntatem sit institutus, tunc, quia comparatione talis filij, haberet rationem fideicommissi vniuersalis, aut particularis, in quo succederet primo institutori, per vltimam voluntatem ab eo illi relicto, non posse in illo succedere, sed deuolui ad vlterius ad illum à primo institutore vocatum, qui illius incapax non sit. Si verò institutus sit contractu inter viuos, in illo succedere. Vtrum autem ex eo, quòd infamis etiam sit, & incapax ad officia, & dignitates, ex hoc alio capite sit ab eo repellendus, mox dicetur dum sermo fuerit de crimine hæresis.

Molina *lib. 4. de primog. cap. vltim. numero* 50. etiam ex primo illo capite contrarium affirmat. Ducitur. Primò, quoniam cum maioratus successio à primo institutore, non autem à sequenti successore, pendeat, vtique ex eo tempore, quo primogenitus natus est, sibi acquisitum fuit quoddam ius primogeniturę formatum ex spe firma ac inuariabili, etiam patre viuente: quòd ius nulla lex de crimine læsæ maiestatis loquens, à filio potuit auferre, sed solum potentiam succedendi in ijs, quæ eo tempore acquisita non erant. *Ad 1. argu.*

Secundò, quoniam si filij proditoris, incapaces essent successionis eius maioratus, quem pater obtinebat, sequeretur hoc quoddam maximum *Secundum.*

absur-

absurd ,quòd maioratus successio ad transuer-sales c iatos transiret, exclusis filijs.

24 M sanè Molinam, adeò debilibus argumentis r cisse opinionem illam Gregor. Lopez solidè de ctam ex duobus iuribus citatis, quod attinet a fios natos post crimen patris: de alijs enim iam tum est, non excludi ab eo maioratu.

Ad 1. Ad primum ergo illius argumentum dicendum est si loquatur de filio nato post crimen patris, falsum esse talem filium à tempore, quo natus est, sibi acquisiuisse ius illud: lex enim antequam ille conciperetur, dum adhuc erat in lumbis patris, fecit illum incapacem ad succedendum in eo maioratu, ac proinde, in pœnam criminis patris, impediuit, ne in eo id ius resultaret, vt dictum est.

Ad 2. Ad secundum dicendum est; id non solum non esse maximum, sed etiam nullum esse absurdum in eo euentu, in quo filij nondum concepti meritò ob crimen patris facti sunt à lege incapaces talis successionis; non verò filij eorundem, si existant tempore delationis talis maioratus, aut in defectum eorum, alij collaterales.

25 Quod attinet ad crimen hæreseos, quatenus filij hæreticorum, aut etiam nepotes eorum per lineã masculinam, facti sunt infames, & incapaces ad obtinendum officia publica ac dignitates, itemq; quod attinet ad crimen læsæ maiestatis humanæ, quatenus similiter filij incidentium in hoc crimen, eo ipso sunt infames & incapaces ad obtinenda officia publica ac dignitates, dicendum est. Nihil impediente ea infamia, & incapacitate, eo ipso, quòd eiusmodi filij, aut nepotes, nati post crimen patris, aut aui, incapaces non sunt succedendi alijs ab intestato, & ex testamento, atque obtinendi bona temporalia, donatione, & alijs contractibus inter viuos, succedere, in consequentium bonorũ temporalium, posse etiam in vinculo maioratus, de quo nunc loquimur, & in iurisdictione temporali, qua constet, & quam habeat annexam, *vt copiosè disputat. 620. ostensum à nobis est.* Dixi, succedere posse in vinculo maiorat9, de quo nunc loquimur: quoniam, si maioratus institutus sit de bonis coronæ regni, à principe quondam alicui, & successoribus illius, etiam in remunerationem obsequiorum rerumque bene gestarum, ei donatis, tunc num ex alio capite extinguatur maioratus, deuoluaturque ad fiscum, coronamve regni, crimine hæreseos, læsæ maiestatis humanæ, aut Sodomiæ, talem maioratum possidentis, quatenus scilicet eiusmodi bona censentur donata sub ea lege & conditione, vt confiscari possint ex quouis illorum trium criminum eum maioratum possidentis, *disputat. 660.* dicetur. Cum verò tituli Ducatus, Marchionatus, Comitatus, & similes, ex principis donatione ac concessione deriuentur, eidem sanè legi ac conditioni videntur subiacere. Quando tamen is, qui ad eiusmodi maioratum vocatur, incideret in aliquod illorum criminum, antequam maioratus ad eum deuolueretur, tunc non confiscaretur, sed, post mortem possessoris, pertineret ad vlteriùs ad eum vocatum, qui, iuxta ea quæ dicta sunt incapax illius non esset.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus irreuocabiliter de bonis patrimonialibus institutus, non confiscatur ob crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, institutoris posteà commissum. Neque confiscatur ob crimen post institutionem, sed ante sententiam latam commissum, quando ob id crimen non ipso iure, sed per sententiam bona confiscantur.*

2 *Maioratus reuocabiliter per vltimam voluntatem, ettam donatione causa mortis, institutus, confiscatur crimine institutoris, quo bona illius ipso iure confiscantur.*

3 *Maioratus reuocabiliter contractu inter viuos institutus, non confiscatur crimine læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ, institutoris postea subsequuti, nisi institutor eum reuocet in vita sua.*

VTRVM OB DELICTVM INSTItutoris poßit maioratus confiscari. Disput. 659.

Nunc dicendum est de delicto institutoris maioratus de suis bonis patrimonialibus, num ob delictum ipsius, ob quod cætera eius bona cõfiscantur, confiscetur etiam maioratus ab eo institutus in præiudicium eorum, qui ab eo in talem maioratum vocati sunt. Atque in primis dicendum est, si delictum commissum est post eum maioratum irreuocabiliter ab eo institutum, tunc ob delictum is maioratus non potest confiscari. *Ita Molina libro 4. de primog. cap. vltim. numero 18. resque ex se est satis perspicua.* Quoniam sicut maioratus institutor non potest contractu, aut alia ratione, alienare bona, ex quibus constat, postquam irreuocabiliter institutus est, vt supra dictum suo loco est: ita neque delicto potest ea alienare, & efficere, vt ad fiscum pertineant. Quin, si crimen esset tale, ob quod bona delinquentis confiscarentur, non ipso facto, sed post latam sententiam, maioratus irreuocabiliter medio illo tempore institutus, non cõfiscarentur, subsequuta sententia confiscationis bonorum talis delinquentis: sicut neque donatio, medio illo tempore facta, confiscaretur. *Ita habetur l. post contractum: ff. de donat.* 1

Quando autem maioratus reuocabiliter est institutus, distinguendum est. Quoniam, si per vltimam voluntatem institutus sit etiam donatione causa mortis, tunc confiscatur, tanquam bona adhuc delinquentis nemini adhuc obligata. Et quoniam vltima voluntas, non solum incidentis in crimen læsæ maiestatis, diuinæ, aut humanæ, sed etiam cuiuscunque serui pœnæ, de iure communi (de Lusitano vero, si ad mortem naturalem sit damnatus, & in hoc Castellæ regno, quando ad mortem damnatur, & bona illius, aut pars eorum, confiscantur) quoad id, quod confiscatur, eo ipso redditur nulla, etiamsi facta sit ante crimen commissum, *vt disput. 9. & copiosius disputat. 481. ostensum est:* Consentit Molina *vbi supra à num. 19.* & de donatione causa mortis dictum cum eodem autore est *disput. 287.* 2

Si verò maioratus per contractum inter viuos reuocabilem sit institutus, dicendum est; non confiscari, etiam subsequuto crimine læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ: si tamẽ delinquens eum ante suam mortem reuocet, tunc eo ipso ad fiscum spectat. *Ita Anton. Gom. l. 40. Tauri n. 91. Molina vbi supra n. 23 & alij, quos citat.* Quod si aliud intendit Simancas *de Cathol. instit. tit. 9. n. 256.* non est hac in re audiendus. Ratio autem primi ac præcipui, quod asserimus, est. Quoniam contractus ille inter viuos validus fuit, & per eum ius compararunt vocati ad maioratum, tametsi reuocabile per institutorem, interim dum institutor viuit: ius autem eum reuocandi, non transit ad fiscum: quoniam est personale. Eadem verò est prorsus ratio de donatione à viro facta vxori, quæ inualida nõ redditur ex eo, quod vir in crimen læsæ maiestatis, aut in aliud simile, incidat, neque ad fiscum pertinet, sed ad vxorem, nisi vir eam reuocet, dum viuit. *Ita, quod attinet ad crimen læsæ maiestatis, habetur expreßè l. quisquis §. vxores. C. ad leg. Iul. maiest. & ex eo §. id ibi affirmat glossa verb. titulo donationis, miror que Molinam, & alios, non citare ius hoc expressum in fauorem huius sen-* 3

ius sententia, eamque expressam glossam. Idem probat. l. res Vxoris. C. de don. inter vir. & vxor. quam ad id citant glossa, Molina, & alij.

SVMMARIVM.

1 *Maioratus de bonis coronæ regni, item tituli Comitatus, Marchionatus, & similes in Castellæ & Lusitaniæ regnis confiscantur ob crimen læsæ maiestatis possessoris. Et quid ob hæreseos, & Sodomiæ crimina.*

2 *Maioratus de bonis coronæ regni, vt confiscari non possit ob crimen læsæ maiestatis, & ob alia crimina, valet priuilegium, dummodo confiscari possit ita vt commoditas ad delinquentem non pertineat.*

3 *Regnum an confiscari possit, ob crimen læsæ maiestatis diuinæ, aut humanæ possessoris.*

NVM MAIORATVS DE BOnis coronæ regni, confiscari ob delictum possessoris possit: & regnum propter Regis delictum. Disput. 660.

1 QVod ad primum attinet, paucis est dicendum. In hoc Castellæ regno, & in Lusitania, confiscari posse ob crimen læsæ maiestatis. Ratio est, quoniam bona coronæ regni, sub ea tacita lege & conditione, censentur tradita in maioratum, vt amittantur, & confiscentur ob crimen læsæ maiestatis, ingratitudinemque in ipsam regni coronam, vnde deriuantur, commissam. Idem diceremde titulo Ducatus, Marchionatus, comitatus, & similibus, à Rege concessis: maxime, quia concedi consueuerunt alligati oppido, concesso de bonis coronæ regni. Ita expresse est definitum in Lusitania *lib. 5. ordin. titul. 3. §. 15.* cuius verba sunt. *Peroo se algun trouxesse feudo, morgado ou foro, do Rey, quer inperpetuum, querem pessoas, & cometesse tal crime de lesa magestade, perque seus beẽs deuesem ser confiscados, en tal caso, esse morgado, feudo, ou foro sera tornado a o Rey, pera fazer dele, o que for sua merce.* Atque idem in hoc Castellæ regno sancitum est pragmatica Henrici secundi, quæ *referente Molina libro 4. de primog. cap. vltim. num. 41.* sic habet. *A lo que me pedistes por merced, que si, lo que Dios no quiera, alguno de qualquier estado, o condicion de los mis reynos, fuese contra mi sennorio y honrra y prouecho de mis reynos alcandose con villa, o castillo, o haziendo della guerra, y no viniere à mi llamamiento, siendro requirido por mi, y fuere contra el mi conseio, menospreciando mis cartas, y no viniere al termino por mi en las mis cartas assignado, por si o por su procurador, por las villas, o castillos que tuuiere en el mi reyno, o cayere en caso, que deua perder los bienes, que sea la mi merced, que de los sus bienes, que deuiese perder, que si fuesen sin donadio y merced de los Reyes ondeyo vengo, que por los de mi conseio ordenemos dellos lo que la mi merced fuesse. Pero, si ouiere villa, o castillo, o otra heredad, por donacion de los Reyes mis antecessores, que los tales bienes, que deuiere perder, tornen a la corona real, donde fueron partidos, y vos lo prometiesse a si. A esto vos respondemos de conseio, acuerdo, y autoridad de los de mi conseio, que me demandais cosa que cumple a mi seruicio, y a el prouecho de mis reinos, como buenos y leales vasallos, y vos lo tengo en seruicio y me aplaze, y vos prometo de lo ansi hazer y cumplir de la guissa que vos demandais, y que las maneras, que se an de tener cerca dello, que lo ordenara mi conseio aguisa, que bien y cumplidamente se haga lo que demandais en esta razon.*

Vtrum autem idem in vtroque regno sit dicendum in crimine hæresis, & Sodomiæ. Certe in hoc Castellæ regno id persuadere videtur, quod in facultatibus, quæ concedi solent ad instituendum maioratus de bonis patrimonialibus institutoris, ea conditio, & lex apponitur, quod confiscari possint, ex eis criminibus, & ex crimine læsæ maiestatis humanæ: quare longe maiori cum ratione conceduntur bona coronæ regni in maioratum, sub eadem lege & conditione, vt confiscari & reuerti possint ad regni coronam, ex quouis eorum trium criminum. Quid vero de hac re sit censendum, aliorum sit iudicium. Molinam legito quoad hæc omnia *vbi supra à num. 39.*

Idem autor *ibidem num. 69.* vult, quamuis princeps maioratum de bonis coronæ regni concedat cum priuilegio & conditione, vt neque ex illis criminibus possit confiscari, ex crimine tamen læsæ maiestatis humanæ posse confiscari, & redire ad regni coronam. Ducitur, quoniam non valet conuentio, vt donatio ex ingratitudine reuocari non possit. Sanè, si conuentio, priuilegium, & conditio, esset, vt in tempus delinquentis, commoditas ex eo maioratu confiscari non posset, quasi apud illum manere deberet, & quasi ille in eo maioratu, quatenus ad ipsum precisè attinet, puniri non posset, verum diceret: quoniam ea conuentio, ac priuilegium, esset contra bonos mores: cæterùm conditio, priuilegium, & conuentio, quòd confiscari non possit in præiudicium familiæ eius, cui primo conceditur, & cæterorum innocentium, qui ad eum vocantur non video cur sint contra bonos mores, atque inualida.

Quod ad secundum de regno attinet *disputatione 620.* dictum est, quid tenendum sit.

DE TRI-

DE TRIBVTIS.

A DISPVTATIONE prima huius secundi tractatus, explicauimus, quod esset ius & dominium, & quæ essent partes quasi integrantes dominij, deque subiecto illius, rerumque, quoad dominium, diuisione, disseruimus. A disput. verò 21. distinguentes dominium in genere dominium iurisdictionis, & proprietatis, de origine dominij iurisdictionis, deque partibus illi subiectis egimus. A disput. autem 32. vsque ad disputat. 575. præcipuos tradidimus titulos, quibus rerum dominia acquiruntur & amittuntur, aliaque quæ connexa, adminicula, & coniuncta erant cum eisdem titulis. A disputat. verò 576. de maioratibus, vinculove bonorum externorum, diximus: vnde dominium iurisdictionis temporalis magis elucidatum manet: reliqua verò, quæ ad idem temporalis iurisdictionis dominium spectant propria sunt tractatus quinti; eaque de causa in illum locum ea reseruamus. Nunc autem disserendum consequenter nobis est de tributis, quæ laicis potestatibus, ratione dominij iurisdictionis, quæque in commune reipublicæ bonum debentur. De sustentatione verò, quæ Ecclesiasticis potestatibus debetur, inferiùs in materia de religione, si Deus vitam concesserit, est dicendum.

SVMMARIVM.

1 *Tributum vnde dictum.*

2 *Census quot modis vsurpetur, Accipitur pro tributo, eoque duplici. Quoddam, quod ex bonis, pro illorum æstimatione, soluebatur. Et erat mixtum inter merè reale, & merè personale. Et quod tributum merè reale sit. Aliud erat tributum capitis.*

3 *Vectigal presè quid.*

4 *Tributum seruitij ordinarij, & extraordinarij, quod in hoc regno soluitur pro ratione valoris patrimonij cuiusque non est reale, sed medium inter reale & personale. Et qui exempti sint ab illo soluendo.*

5 *Tributum capitis* de la moneda forera, *à septennio in septennium soluendum, quod in regno. Et qui ab illo exempti.*

6 *Tributum aliud capitis, quod* Martinega *nuncupatur, & aliud, quod dicitur* Marcadga, *quæ.*

7 *Indicti tributum quod, & quomodo soluebatur. Et vnde origo supputandi per indictiones. Vnde etiam supputandi per olympiades. Quod item superindictum, Meritoq; seruitium ordinarium huius regni indictum, & extraordinarium superindictum appellari possunt.*

8 *Collectæ, præstantiæ & talliæ, quæ Hispanè* deramas, *Lusitanè* fintas, *nuncupantur. Appellantur etiam impositiones, Hispanè* peditos y emprestidos. *Et quid liberalis præstatio nuncupetur?*

9 *Tributum* borra *nuncupatum, quod? Et ad quid inseruiat?*

10 Pechos *quæ tributa in hoc regno dicantur, à quibus exempti ij sunt, quos* hidalgos *vocant.*

11 *Tributi vocabulum quam latè pateat, si amplè sumatur, sicq; vsurpari consueuit.*

12 *Munus quot modis vsurpetur, & in quibus acceptionibus tributi rationem habeat. Et à quibus muneribus ij exempti sint, qui* hidalgos *in hoc regno dicuntur.*

13 *Angaria & parangaria quid.*

DE VARIIS TRIBVTORVM nominibus ac generibus. *Disput. 661.*

ORdiendum verò nobis est ab explanatione variorum nominum, variorumque generum tributorum. Atque in primis vocabulum, tributum, aut etiam tributus (vtroque enim modo dicitur, vt cum Aulo Gellio *lib.* 13. *cap.* 19. *noctium Atticarum.* Otalora *de nobilitate part.* 1. *cap.* 2. *num.* 4. obseruat, concinitque illud Plauti in Epid. *Tributus maior penditur*) autore Varrone, referenteque Calepino, dicitur à tribubus, quod ea pecunia, quæ ad bella, in subsidiumque reipublicæ solui præcipiebatur, tributim, hoc est per singulas tribus, iuxta censum, facultatesve cuiusque à singulis soluebatur. Albericus *in dictionario, verb. tributum* ab Otalora *vbi supra* relatus, voluit, dictum esse à tribus gentium generibus, ex quibus populus Romanus creatus est: vnde etiam tribunos plebis dictos fuisse affirmat. Festus verò (referente Calepino) ait, dictum esse à tribuendo, quia ex priuato in publicum tribuitur, iuxta illud Ciceronis. 2. *de off. Danda etiam est opera, ne, quod apud maiores nostros sæpe fiebat, propter ærarij tenuitatem, assiduitatemque bellorum, tributum sit conferendum.* Vlpianus etiam *l. ager.* §. *stipendium ff. de verb. sig.* à tribuendo dictum affirmat. Sic enim ait. *Stipendium ab stipe* (id est, modico ære) *appellatum est: quod per stipes, id est, modica æra, colligatur, Idem hoc* (quod scilicet eo modo colligitur) *tributum appellari Pomponius ait. Et sanè appellatur à contributione tributum: vel ex eo, quod militibus tribuatur.* Hæc de origine nominis tributi. 1

Quod verò ad rem attinet, vt *disp.* 381. dictum est, census à censendo, hoc est, æstimando, dictus, vno modo sumitur pro rerum, seu facultatum, cuiusq; æstimatione, quæ fit, vt pro earum valore, tribuat vnusquisq; in cōmune bonum, tributumve soluat. Quo autem modo eiusmodi æstimatio de iure cōmuni fieri deberet, habetur. *l. forma l. vitia, & alijs iuribus ff. de cens. l.* 2. *&* 3. *C. de censib. lib.* 11. Inde verò diximus nomen hoc accommodatū vlterius fuisse, tum ad significandum facultates & bona cuiusq;, quæ ad id censeri, æstimarive, consueuerunt; tum etiam ad significandum tributū ipsum, quod inde soluebatur, *vt constat ex l.* 2. *C. sine censu vel reliquis, &c. & ex alijs iuribus.* Imo verò, vt ibidem dictum est, inde 2

inde vlterius nomen est extensum ad significandum tributum, quod per capita familiarum, in signumque subiectionis supremo principi erat impositum ac soluebatur: de quo sermo est Matth. 22. quando interrogatus fuit Christus; *Licet censum dari Cæsari, an non?*

Hinc intelliges, cẽsum, pro tributo, duplicẽ fuisse. Quendã, qui soluebatur ex bonis cuiusq; pro illorum quantitate, ad quod fiebat bonorũ singulorum hominũ æstimatio: variatoq; eorundẽ bonorum statu; quoniã bona cuiusq; facilè accrescunt, & decrescunt; ęstimatio quoq; bonorum, quæ scribebatur in catalogo censitorum, hoc est, eorũ, qui eiusmodi æstimationes faciebant, & quantitatem census, seu tributi, cuiq; pro ęstimatione bonorum illius, decernebant, variebatur in eodẽ catalogo, *vt ex l. forma & ex alijs iurib. citatis, est manifestũ*: & consequenter census, seu tributum, in eadẽ proportione augebatur, aut minuebatur, in illo eodem catalogo. Vnde constat, tributum hoc fuisse reale, patrimonij, seu bonorũ cuiusque, pro eorundẽ bonorũ æstimatione; & deberi à persona ratione eorundẽ bonorum, dum ipsius erant: transeuntib⁹ verò eis bonis ad alium, transire etiam ad illum obligationem soluendi ratione eorum, tributum: pereuntibus vero bonis, cessare etiam obligationẽ soluendi inde tributũ, pro quantitate ei⁹ quod perijt, minorisq; æstimationis, quæ in eisdẽ bonis manet. Melius tamen dicemus, quando tributum est statutũ, vt vnusquisque pro quantitate valoris sui patrimonij soluat contribuendo ad aliquã certam summam, quam respublica tota, aut talis populus, soluere debet principi, tale onus, ac tributum non esse mere reale, sed esse mixtum, seu participans de reali & personali, vel potius retinere mediã quandam naturam inter mere reale, & mere personale: quoniam ratione bonorum, & propter bona, tenetur persona illud soluere, dum fuerint ipsius: non tamen onus illud & tributum est infixum & collocatũ in bonis: eaq; de causa, quando ea bona transeunt in alium possessorem, tenetur quidem nouus possessor, ratione illorum, soluere deinceps tributum, quod propter illa debetur: non tamen, quod propter illa fuit debitum à suo antecessore, etiam in defectum talis anterioris possessoris, qui nõ soluit, esto soluendo non sit: quoniam onus illud non erat merè reale, rebus infixum: sed debitum à persona, ratione eorum bonorum, hoc est, pro quantitate valoris, seu æstimationis illorum, & dum ea bona erant ipsius. Idem dico, quando nõ est statuta certa summa, quę à tota republica, aut ab aliquo populo, contribuendo illo modo, soluatur principi: sed in tributum est statutum, vt vnusquisq; pro quãtitate valoris sui patrimonij, soluat quotannis principi, ad rationem vnius, verbi gratia, pro centum, aut pro quinquaginta, siue omnia ea tributa maiorẽ, siue minorẽ, summã efficiant: tale quippe tributum nõ est merè reale infixum ipsis rebus, sed est medium inter merè personale, & reale debitum solum à persona, sed pro quantitate & æstimatione sui patrimonij, dum fuerit patrimonium ipsius. Quando autem tributum aliquod collocatũ esset in aliquo prędio, vt ex illo certum quid solueretur, ita scilicet, vt prædium ipsum tributarium esset in se, tunc tributum illud esset mere reale, & comitaretur prædium, tanquam onus illius, & tanquam debitum ex illo, ac proinde esset tale prædium obligatum, non solum pro tributis ex illo in posterũ soluendis, sed etiam pro antea ex illo debitis, etiam ab antiquo eius prædij possessore, nondumque solutis. *Ita habetur l. imperatores in princ. ff. de publican. l. cum possessor. §. vltim. ff. de censib. l. 2. & l. vltimo C. sine cens. vel reliquis, &c.* Idque, *vt his duobus iuribus habetur*, etiamsi venditor tale prædium vendidisset, suscipiendo in se onus soluendi censum. Hoc loco obserua, de iure communi, censum, seu tributum, de quo loquimur, in prædijs ipsis videri collocatum, facta æstimatione cuiusque prædij, quando inde fisco, seu principi, esset soluendum, *vt ex iuribus citatis constat.* Vtrum autem etiam ex bonis mobilibus, pro illorum valore census solueretur, non mihi est satis exploratum. Illud etiam obserua, de fructibus agrorum fuisse aliquando statutam in censum, ac in reale tributum, imperatoribus certam quotam, nempe quinquagesimam partem hordei, ac frumenti, quadragesimam vini, & vigesimam lardi, hoc est, suilium carnium, *vt constat ex l. modios. C. de susceptoribus præpositis libro* 10. Atque eiusmodi census, & siquid aliud simile soluitur, videtur appellari annona, quæ inter tributa, latè sumpto nomine tributi, computatur, *& consentit glossa l. 1. §. 1. verb. pendant ff. de publican. & vectig.*

Alius verò erat census, qui soluebatur, non quidem de bonis pro illorum quãtitate, qualis est hactenus explicat⁹, qui idcirco dicebatur tributũ rei, hoc est, patrimonij, sed qui soluebatur ꝓ capite cuiusq; familię, eaq; ratione appellabatur, non quidẽ tributum rei, & patrimonij, sed tributum capitis. De eiusmodi censu ac tributo est sermo *l. vltim. §. Diuus Vespasianus ff. de censib.* illis verbis; *Tributum is remisit capiti.* De eodem etiam mentionem fecit glossa *in rub. C. de annonis.* Et qui eiusmodi tributum soluebant, apud Romanos dicebantur capite censiti. aitque Otalora *vbi supra n. 7.* hoc tributum eos solos soluisse, qui propter rei familiaris tenuitatem, illud aliud rei ac patrimonij soluere nõ poterant. Affirmat verò, quando caput familiæ erat vir, soluisse aureum integrum, seu auri drachmam: quando verò erat mulier, soluisse dimidium aurei: nihil tamen affert, vnde id probet, aut constet. Nos verò *disp. 400.* de eiusmodi censu, seu tributo capitis Iudæis à Romano Imperatore imposito, quo soluebatur didrachma, *vt Matth. 17. constat*, hoc est, nummus ponderis duarum drachmarum, diximus fuisse nummum argenteum duarum drachmarum, ac proinde duorum regalium argenteorum: nam regalis argenteus drachmam appendet detracta modica quantitate pro eis monetis cudendis, *vt ibidem ostensum est.* Vnde staterem in ore piscis repertum, qui erat ponderis quatuor drachmarum, quatuorve regalium argenteorum, iussit Christus solui pro se & pro Petro; cum priùs *illo eodem capite* ostendisset, liberum se esse à solutione eius census ac tributi. Hinc dico denarium census *Matth. 22.* ostensum Christo, fuisse ponderis duarum drachmarum, duorumve regalium argenteorum.

Census, siue sit rei ac patrimonij, siue capitis, pensitatio publica etiam nuncupatur, *vt ait glossa in rub. C. de censib. & censitoribus lib. 11.* Tametsi latius pateat, & ad plura se extendat, publica pensitatio, *vt constat ex gloss. in rub. & ex toto titulo. C. si propter publicas pensitationes*: quamuis etiam pensitatio potiùs significet actum soluendi censum, & similia alia, quæ annuatim, aut alijs statutis temporibus, fisco sunt soluenda, quàm censum ipsum in se. Vterque etiam census proprijssimè & præcisè appellatur tributum, vt tributum à vectigali distinguitur.

Est. n. vectigal presè & propriè, quod soluitur ex rebus ac mercibus, quæ vehuntur de loco ad locũ, ratione loci publici, per quem transeunt, aut quo afferuntur. Vnde glos. *l. 1. §. 1. verb. pendant, ff. de publican. & vectig.* distinguit vectigal à tributo, quod vectigal sit id quod soluitur ex rebus, quæ vehuntur, dictum à vehendo, quondamq; octaua pars eorũ, quæ vehebantur, soluebatur, *vt patet l. ex præstatione, & l. allegatis. C. de vectigalib. & commissis*: at verò tributum sit id, quod soluitur, ratione soli, ab eo, qui illud possidet. Adde tu, vel ratione toti⁹ patrimonij, aut per capita familiarum. Quod verò census vtroq; modo acceptus, sit tributũ sumptũ presè, præterquàm quod id affirmat cõmunis doctorum sentẽtia, colligitur ex *l. 1. C. in quib. caus. pig. tacitè contr.* vbi

vbi census tributum appellatur & ex alijs iuribus. Itē ex illo Christi *Matth.*17. vbi, cùm, qui didrachmam in censum capitalem petebat, dixissent Petro, *Magister vester non soluit didrachma*; præuenit eum Christus dicens. *Quid tibi videtur, Reges terræ à quibus accipiunt tributum, vel censum?* vbi censum tributum etiam appellauit. Et cùm Matthæus. *c.*22. referat Pharisæorum discipulos cum Herodianis interrogasse Christum, *Licet dare censum Cæsari?* Marcus.*c.*12. & Lucas.*c.*20. referunt interrogasse, *Licet dare tributum Cæsari?* quia census, etiam capitis, & tributum, idem sunt. Eodem modo videtur sumpsisse Paulus *ad Rom.*13. tributum presse & propriè, vt à vectigali distinguitur, pro vtroque censu, qui in subiectionis signũ, in sumptusq; principis ac ministrorum illius, soluebatur, dum dixit. *Ideoque necessitate subditi estote, non solùm propter iram, sed etiam propter conscientiam: ideo enim & tributa præstatis* (in signum scilicet subiectionis) *ministri enim Dei sunt. Reddite ergo omnib. debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal, cui timorem, timorem; & cui honorem, honorem.* Eodem modo sumi videtur tributum.*c. secundo de censib.* vbi exponuntur verba Pauli relata, vt à nobis sunt exposita. Atque eodem modo sumi videtur.*c. si tributum, iuncto. c. magnum.* 11. *q.*1.

4 Vterq; census, tributùmve vtrunq;, rei scilicet, seu patrimonij, & capitis, soluitur Regi in hoc Castellæ regno. A triennio enim in triennium (modo tamen ad comitia vocet, quæ nostri *Cortes* vocant, in vnoquoq; triennio, ibique pro sequēti triennio petatur ac concedatur per procuratores ex ciuitatibus ad ea comitia missos, *iuxta l.*1.*tit.*7.*lib.*6.*nouæ collect.*) regnũ totũ antea soluebat ei trecentos *cuentos de marauedis*, centum scilicet *cuentos* pro singulis annis, atq; hoc est, quod appellatur seruitium ordinarium: iam verò hodie soluuntur ei quadringenti quinquaginta quatuor *cuentos*, centum videlicet quinquaginta ꝑ singulis annis, & quatuor in stipendia, vt fertur, pro augmento quodam numeri senatorum, quod regnũ petiuit, vt citius causæ in supremis tribunalibus expedirentur. Atq; incrementum hoc supra trecentos *cuentos*, appellatur seruitium extraordinarium. Insuper soluit regnũ in stipendium, pro colligendo hoc seruitio, ad rationem quindecim pro mille, ministris, qui hoc seruitium Regi debent recipere à singulis communitatibus oppidorum, quæ id collectum tradere eis debent. Hoc verò munus recipiendi hoc seruitium Regi, stipendiumq; illud, deputatum est ijs procuratorib⁹ *de Cortes*, qui seruitium illud nomine ciuitatum ac regni in sequens triennium Regi concedunt, *vt habetur l.*9.*tit.*7.*lib.*6.*nouæ collect.* Hi verò eliguntur duo in vnaquaq; ciuitate, quę procuratores mittit: vnus *de numero de los Regidores* eius ciuitatis: alter verò ex alijs nobilibus eiusdem ciuitatis. Quantum autem ex tota hac summa totius seruitij, soluere debeat vnaquæq; regio, & vnumquodque oppidum vniuscuiusq; regionis, à ministris supremis bonorum Regis est iam statutum. In vnoquoq; verò oppido, vt singuli, qui sui iuris sũt, contribuant ad eam summā, quam ad id oppidum soluere spectat, patrimonium, seu bona cuiusque, æstimantur, non solum immobilia, sed etiā mobilia; rationemq; quonam pacto bona, tā immobilia quam mobilia æstimari debeant, constitutam habēt: atq; pro valore patrimonij cuiusq; illo modo æstimari, iubentur singuli contribuere plus, vel min⁹, ei⁹ summæ. Vt verò hæc omnia rite fiant, cessentq; abusus, & quo ad fieri posit æqualitas inter omnes seruetur, latæ sunt variæ leges *quæ habentur lib.*6.*nouæ collect. tit.*14. *à lege* 3. *vsque ad* 13. Lege autē 12. & à l.15. explanatur, qui nō eximantur ab eiusmodi contributione, multaq; priuilegia antea cōcessa, reuocantur. Lege autē 5.*tit.*9.*lib.*7.*nouæ collect.* sancitur, vt, qui degerit in vno loco, si bona aliqua alia habeat in alio loco, ibi contribuat ad hoc seruitium, iuxta valorem rerum, quas ibi habuerit. Hinc iam satis est perspicuum, censum hunc, seu tributum, esse rei, ac patrimonij, non verò capitis. Non tamē ex hac supputatione, & æstimatione ad hanc contributionē, prædia in hoc Castellæ regno efficiuntur tributaria portionis, quæ ꝑ illorũ æstimatione, eorũ possessores iubentur soluere, vt de iure cōmuni fiebat, sed libera omnino manēt. Quare in hoc tributo locũ habet id, ꝙ supra dicebam⁹, ita scil. esse tributum rei & patrimonij, vt mediam quandam naturam retineat inter tributum merè personale, & merè reale, neq; affixũ sit rebus ipsis, sed debeatur à personis ratione valoris, seu æstimationis, earũ rerũ, atq; dũ possessores earũ sunt.

Aliquibus verò in locis, vt se eximant ab onere 5
ęstimandi singulorum bona, exigendique ab vnoquoq; portionem, quæ illũ, iuxta valorem sui patrimonij contingit, vt in hac ciuitate Conchensi, Hispali, & in quibusdam alijs, rationem aliam habent colligendi, ac soluendi eam summam, quam ea ciuitas contribuere tenetur. Et quidam in hac Conchensi ciuitate auctũ tantillũ habent pretium ponderum carnium, & piscium, ac mensurarum vini & olei; idque pretij incrementum *sisa* vocant, quam non soluunt Ecclesiastici, dum res eiusmodi emunt, neque item ij nobiles, quos *hidalgos* vocant, eò quod exempti sint à contributione ad id seruitium: atque ex illa *sisa*, incrementove illo pretij, quod ciuitas locatum habet pro tanta pecuniæ quantitate, quæ sufficiat ad eam totam summam seruitij soluendam & ad soluendum censum, seu tributũ capitum, de quo statim erit sermo, vtrumque soluitur sine molestia illud exigendi à singulis, æstimandique patrimonium singulorum.

Alius census, seu tributũ, aliud, capitis, soluitur 6
etiam Regi in hoc Castellæ regno à septennio in septennium, decem & sex videlicet marauedini, & in regno Legionis duodecim dumtaxat, ab vnoquoq; capite familiæ, seu domus, appellaturq; *moneda forera*, daturq; in signum recognitionis supremi dominij. Et quamuis nobiles, quos *hidalgos* vocant, exempti sint, nō solum à præcedente, sed etiam ab hoc tributo: in priuilegijs tamē, quæ aliquib⁹ alijs conceduntur exemptionis à tributis, excipi solet hoc tributum *de la moneda forera*, eo quod peculiariter in signum & recognitionē subiectionis supremo principi soluatur. Vnde in aliquibus eiusmodi priuilegijs (referente Otalora. *c.*2.*n.*10. *citato*) sic scriptum legitur; *Os hazemos gratia y merced, que no pecheys en los pechos y darramas, &c. excepto en la moneda forera.* Et *l.*10.*tit.*18.*part.*3. habetur, etiamsi alicui concedatur priuilegium, vt sit exemptus à solutione tributorum, nisi in eo priuilegio exprimatur, vt etiam sit exemptus *de la moneda forera*, non censeri exemptum à solutione illius: eo quod in signum subiectionis, recognitionisque supremi dominij soluatur; & notat *ibi* Greg. Lopez *glossa* 1. Qui autem exempti nihilominus sint ab hoc tributo, & quæ ratio in eo colligendo sit tenenda, & cætera, quę ad illud spectant habētur copiose lib.9. *nouæ coll. tit.*32.

Alius etiam census, seu tributum aliud, capitis soluitur, quod appellatur *Martiniega*: eo quod in festo sancti Martini soluatur. Vnusquisque enim, qui est sui iuris, neque propter nobilitatem hidalgię, aut alia ratione est exemptus, soluit in hoc tributum quotannis duodecim marauedinos in festo sancti Martini. Et hoc etiam tributum in hac Conchensi ciuitate, simul cum præcedentib⁹, soluitur ex *sisa*. Est verò hoc tributum antiquius, quā ordinarium & extraordinarium seruitium. Aliud simile erat tributum, quod soluebatur in mensę Martio, indeque dictum est *Marcadga*, de quo mentio fit. *l.*10. *citata & l.*23. *tit.*18. *part.*3. atque e *ibi* Greg. Lop. alicubi solui, & appellari, *el buey de Marco.*

Indictum tributum dicitur, quod denunciatur, 7
& præcipitur, vt soluatur. Qua ratione, quodcunque

que tributũ de nouo indicitur, denũciatur, ac pręcipitur, vt soluatur, siue ad tempus, siue in perpetuũ, statutis certis temporibus, appellari potest indictum tributum videlicet. Peculiariter verò in iure appellatur indictum, id solemne tributum, quod Romanis soluebatur singulis quindecim annis, diuisis in tria lustra, hoc est, in tres quinquennios, ex quibus illi quindecim anni constabant. In quorum primo soluebatur certa ferri quãtitas, ad arma militib⁹ conficienda; in secundo certa argenti quantitas, ad stipẽdia militib. soluenda; & in tertio certa quantitas auri, vt reponeretur in reipublicæ ærario. Vel (vt alij volũt) in primo quinquennio soluebatur certa auri quantitas, in secundo argenti, & in tertio æris. *Lege glossam in rub. C. de indictionibus lib. 10. glossam in authentico, vt præponatur nomen Imperatoris, verb. indictionis, glos. c. inter dilectos de fide instr. verb. indictionis, & glossam in principio Codicis, de Codice Iustiniani confirmando, verb. septimæ indictionis.* Quia enim indictiones, seu admonitiones fiebãt, vt se omnes pararent ad eam summam contribuendam, id tributum indictum fuit nuncupatum, & denunciationes ac admonitiones, indictiones sunt appellatæ, siue à principio fuerit inductum vt esset in perpetuum, siue non, sed pro primo quindennio, aut ad certum tempus, & postea fuerit factum perpetuum, vt quibusdã placet. Sicut a. Græci, cum antea tẽpora supputarentur ab anno diluuij (qui mos apud Hebręos perseuerauit) institutis ludis Olympicis, qui de quadriennio in quadriennium celebrabantur, cœperunt computare tempora per Olympiades, quæ quatuor idcirco annis cõstabant, & cœperunt trecentis tribus annis post Troiam deletam, & viginti octo annis ante Romam conditam: sic Romani supputationes temporum per indictiones introduxerunt, vt finitis quibusq; quindecim annis solutionis integri illius tributi, noua inciperet indictio. Atque in primo, ex singulis his quindecim annis, dicebant esse primam indictionem; in secundo, secundam; & ita consequenter vsque ad quindecim: singulis. n. annis videbatur fieri indictio, vt eo anno solueretur pars proportionalis summæ soluendæ intra totum quinquenniũ. Et quoniam Christus natus est, tribus elapsis annis à cœpta noua indictione eius quindennij, in quo natus est, si adiungas annis à Christo nato, tres annos, & à tota ea summa annorum demas omnes quindennios iam finitos, vtique anni, qui remanent ex quindennio vltimo incœpto, nondumque finito, conficiunt indictionem præsentem. Vt si simus in primo anno talis quindennij, sumus in indictione prima; si in secundo, sumus in indictione secunda; & ita vsque ad quindecim annos finitos, quando iterum incipit noua alterius quindennij indictio: sicque intelliges hunc supputandi modũ passim repertum in literis Apostolicis, ac alibi. Superindictum appellatur incrementum tributi indictum, additumque tributo antea indicto. Iuxta hęc, seruitium ordinarium, quod regnum hoc soluit Regi trecentorum *cuentos* in vnoquoque triennio, soluendo illi centum *cuentos* singulis annis, factaque denunciatione prius singulis annis regionibus singulis, singulisque illarum oppidis, quantum vnaquæq; regio, & quantum vnusquisq; populus, contribuere debeat eius summæ, vt sint parati tempore solutionis, neq; exequutores ad illos, elapso eo termino, mittantur, qui, cum illorũ maiori sumptu ac detrimento, eas contributiones accipiant, appellari optime potest indictum, simile illi alteri Romanorũ. Extraordinariũ vero seruitium, centũ quinquaginta quatuor *cuentos*, insuper soluendorũ similiter per partes æquales eisdẽ trib⁹ annis, appellari etiam rectè potest superindictum.

8 Quando Princeps, ac Respublica, petit à subditis summam aliquam ad tempus, pro necessitate, aut vtilitate reipublicæ occurrente, & populi eam acceptant ac soluunt, aut quãdo communitas oppidi petit à singulis summam aliquam ad sumptus ipsiusmet communitatis oppidi, aut ad aliud populo vtile, & id soluunt, id fieri solet, contribuentibus singulis pro quantitate sui patrimonij, eo modo, quo dictum est contribui in hoc regno ad soluendum ordinarium, & extraordinarium seruitium. Atque indictiones, vt ita contribuant, diuisionesque illo modo totius summę per singulos, & contributiones ipsæ, appellari solent collectæ, præstantiæ, & talliæ, à colligendo, præstando, & taxatione, videturque Italicum ac Gallicum nomẽn *tallia*, Hispanè dicuntur *derramas*, Lusitanè *fintas*. Ex parte verò principis aut communitatis, eas petentis, dicuntur impositio: Hispanè, *pedidos y emprestidos*, ad nunquam soluendum. *Lege Syluestrum verb. gabella 1. n. 4. Gabr. in 4. distin. 15. q. 4. art. 1. notab. 4. Otaloram cap. 2. citato n. 15. & 21. & alios, quos citant.* Sic, sex annis elapsis, qui finiuntur hoc anno millesimo quingentesimo nonagesimo sexto, petiuit, atque obtinuit Rex ab hoc regno octies centies centenas ducatorum (*ocho millones* nostri vocant) soluendas intrà sex annos ad bellorum sumptus, & ad subueniendum reipublicæ Christianæ necessitatibus. In hac autem ciuitate Conchensi, etiam collectæ solui solent imposita sisa, vnde tota summa colligatur ac soluatur

Quando autem princeps aliquid petit à singulis, penes ipsos relinquendo, an, & quantum velint dare, vt Carolus V. petiuit in hoc regno, quando Galli Turcas in ipsorum adiutoriũ conuocarunt, & Rex noster Philippus *ocho millones*, quos petiuit & obtinuit à regno, simul a communitatibus populorum, ecclesiarum cathedralium, & à priuatis, petiuit, vt, quod vnusquisque vellet, id conferret ad id, ad quod *millones* petierat, tunc id non habet rationem tributi, neque perpetui, neque ad tempus, sed liberalis præstationis ac contributionis.

In locis iurisdictioni huius Conchensis ciuitatis subiectis, & in quibusdam alijs, quicunque in eis habet centum oues, aut plures in quantocumq; numero, soluit quotannis agnum vnam annicu- 9
lam, quam *borra* vocant. Eiusmodi autem deputatæ ab initio fuerunt, vt his conferrentur, quos vocant *caualleros de la sierra*, cuius munus est, custodire loca cædua, vt non, nisi iuxta leges præscriptas, ligna scindantur. In hac vero ciuitate Conchensi, cum quatuordecim sint parœciæ, sancitum fuit, vt, qui certæ qualitatis essent, æquumq; haberent, ad sortes quotannis in festo sancti Michaelis admitterentur, atque ordine quodam ex duabus parœcijs, duo ædiles (*almotacines* nostri vocant) sorte eligerentur eius anni, vnus ex eiusmodi vicinis vnius earum parœciarum, & alter ex alia: qui ex eo munere non modicos reditus, emolumentumque habent. Ex sex verò, ex alijs duodecim parœcijs, sorte similiter eligerentur sex, quos vocant *caualleros de la sierra*, singuli ex eiusmodi vicinis singularum earum parœciarum. Cæterùm admittuntur ad has sortes, sicut & ad sequentes, etiam vicini sexagenarij, qui equum non habent. Si tamen eiusmodi sexagenario sors contingat, censetur electus, non *en cauallero de la sierra*, sed in sortem, de qua mox erit sermo, iterumque eligitur alius ex eadem parœcia, ex his solum, qui equum habent, *en cauallero de la sierra*. Hi verò omnes sic ad id munus electi, contenti sunt solo emolumento pœnarum illorum, quos in aliquo delicto circa ligna cædenda comprehendunt. Ex reliquis verò alijs sex parœcijs eliguntur totidem, singulis ex singulis, inter quos, & inter senes sexagenarios, si qui electi fuerant ex alijs sex parœcijs, diuiduntur æqualiter borræ illius anni, ad nullumque munus præstandum, propter id emolumentum, tenentur. Eiusmodi verò omnes sortes ordine quodam inter omnes parœcias diuiduntur, ita vt singulis septem

ptem annis ad omnes deueniat sors muneris ædilium, & similiter alternentur in reliquis duabus sortibus.

10 Hactenus enumerata, & his similia, quæ non ex liberalitate, sed iniuncta in reipublicæ ac principũ subsidium, soluuntur, non ob asportationem aut exportationem, rei alicuius, vel ob transitum, aut propter venditionem, vel contractum alium, neq; ob aliquem alium actum, meo iudicio, habẽt proprijssimam ac pressam rationem tributi, vt distinguitur à vectigali. Atque hæc omnia, etiam quæ soluuntur ad sumptus & in vtilitatẽ populi, in quo quis habitat (exceptis, quæ soluuntur in vtilitatem prędiorum cuiuscunque contribuentium, à quibꝰ neq; ecclesiastici sunt exempti, vt infra videbimꝰ) appellantur in Castellæ regno *pechos*, à verbo antiquo: *pechar*, hoc est, tribuere, & soluere, satis frequenti in legibꝰ partitarum & in alijs antiquis iuribus huius regni; & ita hodie (referente Otalora. *c.2.citato n.5.*) in Galatia *al pechoro* vocant *ome de paga*. Quare tributum pressè, vt distinguitur à vectigali, & ab alijs iuribus regijs, quæ ad vectigalia reducuntur, tanquam eis affinia, & de illis participantia, & *pechos* in hoc Castellę regno, idem sunt. Ab his autem omnibus soluendis immunes in hoc regno sunt, qui nobilitate *de hidalguia* gaudent: reliqui verò, ab onere soluẽdi ea omnia tributa, nuncupantur *pecheros*. Quicquid autem Otalora *de nobilitate, part.1.c.1.& c.2.n.5.&* 6. dicat, vocabulum *pechos* in hoc regno, minus latè patet, quàm vocabulum *derechos*: nam *todos pechos*, qui Regi debentur, *derechos* Regis, sunt, & insuper vocabulum *derechos* Regis, comprehendit vectigalia omnia, & quæ ad illa reducuntur, *vt alcaualas, montadgos*, & his similia, atq; etiam iura salinarum, piscationum, mineralium, & similia alia, quæ diuersa sunt à vectigalibus. Vocabulum verò *rentas del Rey*, latius adhuc patet, quã *derechos del Rey*: quoniam comprehendit *todos los derechos reales*, & insuper reditus omnes alios ex prædijs, & bonis reliquis coronæ regni.

11 Quamuis autem tributum presse, vt à vectigali distinguitur, sit, quod explicatum est: atque hoc idem sit, quod ab stipe stipendium est dictum: eo quod, vt *habetur.l.ager.§.stipendium ff. de verb. sign. supraq; est explicatum*, per stipes colligatur: videaturq; vocabulum, stipendium, inde vlterius extensum ad mercedes militũ significandas; propterea quod inde soluebantur, & ad id potissimum stipendia, tributave colligerentur, *vt habetur §.stipendium citato*: quamuis, inquam, hæc ita sint, nihilominus vocabulum, tributum, à tribuendo dictum, optimè potest extendi ad significanda etiam vectigalia omnia, eaque, quę ad vectigalia reducuntur, vt sunt *alcaualas, montadgos*, & his similia, de quibus infra erit sermo: quin & ad significanda iura salinarum, piscationum, mineralium, & similia alia: sicque frequenter sumitur à doctoribus, & in communi vsu loquentium sermone Hispano, in eaque significatione reperitur vsurpatum in legibus partitarum: atque in eadem ampla significatione est à nobis sumptum in titulo toti huic materiæ præfixo, sæpeque deinceps in hac tractatione sumetur.

12 Antequam ad vectigalia, eaque, quæ vectigalibus affinia sunt, transitum disputatione sequente faciamus, obseruandum est. Vocabulum, munus, *vt habetur. l. munus proprie ff. de verb. signif.* tria significare. Significat enim donum. De qua significatione nihil ad præsens institutum. Item significat officium; seu administrationem cum honore, vt dicimus munus ducis, legati, antesignani, magistratus, &c. His adiunge munera, quæ in vtilitatem sunt publicam, & quamuis honores non sint, nihil tamen ingenuum ac nobilem virum dedecent, ac proinde inter onera non computantur. Eiusmodi sunt munera tutoris, & curatoris, & eis similia. Tertiò significat onus, distinctum ab officio in secunda muneris acceptione explicato. Atque hoc modo sumptum est triplex, *vt habetur l.1.& sequentibus præsertim l.vlt.ff. de munerib.& honorib.& notant Panor.c.non minus de immunit.eccles.& doctores communiter.* Quædam enim sunt patrimonialia: eiusmodi sunt tributa omnia hactenus explicata, itemque suscipere hospites de mandato principis, aut communitatis, vel iuxta legem, aut morem eius loci: licet enim aliquid de obsequio & ministerio propriæ personæ, aut domesticorum, in hospitio interueniat; quia tamen plus inseruiunt bona externa, hospites recipientis, patrimoniale onus simpliciter id dicitur, *vt constat iuribus citatis*: talia item sunt tribuere equum, currum, aut aliquid aliud, vt inseruiat in aliquo opere, aut vt asportet aliquid in exercitu, tribuere nauem, aut aliud simile. Alia sunt personalia, vt quod aliquis per se ipsum seruiat in aliquo opere, aut eat in bellum, vel exerceat quodcunq; munus, accepto stipendio: astringi enim ad id, esto stipendium iustũ ei soluatur, est onus; personale tamen, & nõ patrimoniale. Alia deniq; sunt mixta ex personali, & patrimoniali; vt si quis aliquid horũ præstare cogatur suis proprijs sumptibus. Vt autem habetur *l. munus proprie ff. de verb. sig.* munus in secunda & tertia acceptione, est munus propriè: in prima verò pro dono, non est ita propriè ac pressè. Illud est obseruãdum, nobiles, quos *hidalgos*, in hoc Castellæ regno vocant, quamuis exempti nõ sint à munere in secunda significatione ex tribus supra explicatis; exemptos tamen esse à munere in significatione tertia, hoc est, non solum à tributis omnibus hactenus explicatis, sed etiam à muneribus, seu oneribus personalibus, mixtisq; ex personalibus & patrimonialibus. A munere in secunda & tertia significatione, dicta est immunitas, atq; immunis, id est, munera non subiens, ab eisve subeundis exemptus: dictus etiam est municeps, quasi muneribus ciuitatis, aut oppidi subiectus, *vt constat ff. ad municipales & ff. de iure immunitatis. C. de municipibus & originarijs lib.10.& titulis sequentibus.*

13 Angaria, & parangaria, *iuxta l. neminẽ. C. de sacros. eccles. iuncta glos.1.& 2.ibi, & iuxta l. nemo ducum cum sequentibus. C. de cursu publico & angarijs lib.12.* videntur fuisse munera personalia aliquid vehendi, præsertim in transitu exercitus, pro vtilitate publica, vel propria persona, vel simul cum iumẽtis, aut plaustris: quod si sine stipendio fieret, ita vt onus simul esset personale & patrimoniale, dicebatur parangaria (alij scribunt perangaria, à per, id est, valde, & ango) E contra vult glossa.*c.non minus de immunit. eccles. verb. angarijs*, vt scilicet angariæ dicantur munera personalia proprijs sumptibus, & parangariæ sumptibus alienis. Angari, iuxta Calepinum, dicuntur, qui seruorum ac iumentorum onera baiulant, & videtur Persicum nomen. Inde angariari, est sumere aliquem, vt tanquam mancipium, vel iumentum aliquid baiulet, iuxta illud *Matth. 27. Exeuntes autem inuenerunt hominem Cyrenæum nomine Simonem, hunc angariauerunt, vt tolleret crucem eius.* Alij dicunt, angariam esse graue onus ac tributum, maximè si sit iniustum, *quo pacto sumi videtur cap. non minus citato*, & parangariam esse grauissimum onus ac tributum præsertim iniustum.

SVMMARIVM.

1 *Vectigal, gabella, aduana, & portorium quid:*

2 *Vectigal quantum iure communi soluebatur. Et ex quibus rebus non soluebatur.*

3 *Vectigal ex rebus quæ mari asportantur, decima dicitur in Lusitania, quod decima pars soluatur. Et alia decima insuper soluitur in sisam, quam ibi vocant, hic verò alcaualam.*

4 *Vectigal peculiare soluitur ex rebus asportatis ex India, Brasilica regione, & ex Aethyopia.*

5 *Varia vectigalia, quæ in hoc regno, & in aliquibus alijs Hispaniarum soluuntur, tam ex rebus,*

quæ

quæ mari asportantur, aut extrahuntur, quam ex alijs rebus.
6 *Vectigalia confinium regnorum.*
7 *Vectigalia ex lanis huius regni.*
8 *Vectigalia varia ad Portorium; sed Pedagium attinentia.*
9 Montagdo & *seruitium quid.*
10 *Guidagium tributum quid.*
11 *Salinarum tributum; & aliud ex piscibus impositum.*
12 *Vectigalium à solutione nemo exemptus, nisi peculiariter eximatur; ij, quos* hidalgos *in hoc regno vocant, exempti ab illis non sunt. Ecclesiastici ab illis sunt exempti, nisi dum negotiantur.*

DE VARIIS VECTIGALIVM, eisque affinium, nominibus, ac generibus. Disputat 662.

1 VECTIGAL, vt à tributo presse sumpto distinguitur, à vehendo est dictum, vt disputatione præcedente explanatum est. Græcè τέλος nuncupatur. Inde *telonion*, atque ad idioma Latinũ accommodatum, telonium, dicta est mensa exposita, vt soluatur, ratioque illius in ea exigatur, & *telones*, dicti sunt, qui illud exigunt. De horum numero erat Matthæus, quem proinde sedentem in telonio vocauit Christus, vt *habetur Matth. 9. Marci 2. & Luc. 5.* Vectigal gabella etiam nuncupatur, & *Aduana*, tametsi in hoc Castellæ regno *aduanæ* potissimum dicantur vectigalia, quæ soluuntur in confinijs regnorum, quando terra aliquid asportatur de regno in regnum, aut etiam mari. Item vectigalia portoria appellantur. *l. omnibus C. de vectig.* Hispanæ *portazgos l. 5. titul. 7. part. 3.* & Lusitanè portaiem. Tametsi in Hispanijs nomen hoc non omnia vectigalia soleat comprehendere, sed solum ea, quæ soluuntur ob transitum per aliquem locũ, aut ob inuectionem, vel extractionem mercium. Est verò vectigal (vt id etiam comprehẽdit, quod vectigali est affine) vt eadem præcedente disputatione est dictum, tributum (sumpto vocabulo late) quod soluitur ob asportationem, aut exportationem, rei alicuius, vel ob transitum, aut propter venditionem, vel contractum alium, aut ob aliquem alium actum. Tametsi vectigal, & gabella, aliquando sumantur latius, & improprie, nempe vt tributum presse sumptum etiam comprehendunt, maxime vocabulum gabella.

2 De jure comuni in vectigal soluebatur octaua pars rerum, quæ asportabantur, aut exportabantur: eaq; de causa, qui id tributum exigebant, octauarij dicebantur. *l. ex præstatione, & l. à legatis. C. de vectig. l. 5. tit. 7. part. 5.* Neque soluebatur ex ijs rebus, quas quis asportabat ad suũ, familiæq; suæ vsum, aut ad fiscum, vel ad rus colendum. *l. vniuersi C. eod. tit. & l. 5. tit. 7. part. 5.* Et quando totũ vectigal princeps non habebat sibi peculiariter applicatum, in tres partes diuidebatur, & pars tertia ad ciuitatẽ, vel ad oppidum, attinebat, in quo soluebatur, ad sumptus illius publicos: reliquæ verò duæ partes ad principem spectabant. *l. vlt. C. eod. tit.*

3 In Lusitania ex rebus, quæ mari inferuntur, decima pars regulariter soluitur in vectigal Regi: ideoq; id vectigal decima nuncupatur. Et quamuis quondam in Lusitania ea decima solueretur in mercibus; postea tamen optio mercatoribus facta fuit, vt vel in mercibus, vel in æstimatione, solueretur; æstimatioq; valde fauorabilis fiebat mercatoribus. Et quoniam, quando merces vendendæ inferuntur, simul, quando inferuntur, coguntur mercatores soluere aliam decimam in sisam, quam in eo regno vocant (in hoc vero *alcauala* dicitur) nec postea, dum merces illæ venduntur, sisa alia soluitur; mercatores verò euehendo pretium earum mercium iuxta tributa, quæ soluunt, & iuxta alios sumptus, ac circumstantias concurrentes, id recuperant ab emptoribus: quoniam, inquam, hęc ita sese habent, quando primam illam decimã soluebant, non in mercibus, sed in æstimatione, ex singulis centum, quæ ita mari inferebant, soluebant in vtrumque tributum viginti Regi. Quoniã in primam decimam, ex centum debebant decem: & quia hæc etiam decem ipsis relinquebantur in mercibus vendendo alijs, accipiendoq; ab eis solam ęstimationem eorum, ex integra centum, quę proinde vendenda ipsis relinquebãtur, soluebant aliam integram decimam quoad æstimationem, atque adeò ex centum soluebant viginti quoad ęstimationẽ. Quando verò primam decimam soluebant in mercibus, quia solum ipsis vendendã relinquebantur cætera nonaginta, solum soluebant in sisam nouem, quę sunt decima pars ex nonaginta; atque adeò ex centum solum soluebant decem & nouem. In meo autem discessu ex Lusitania, mercatores conquerebantur, quod æstimationes non fierent fauorabiles, sed adeò rigidæ, vt ipsi potius eligerent soluere primam decimam in mercibus, & nihilominus cogerentur eam soluere quoad æstimationem. Certè, si id fiebat sola conductorum eorum vectigalium autoritate, id erat iniquum: sed relinquenda esset optio mercatoribus; aut accipienda esset ea decima solum in mercibus, etiam inuitis mercatoribus si id potius eligerent cõductores, vel Rex ipse. Quod si Regis autoritate fuit introductum, vt etiam introductum est Hispali, tunc sicut Rex augere potest tributa intra limites justitiæ: ita illud statuere potuit, modò justitiæ limites id ferant. Quantum autem soluatur in vectigal ex rebus, quę ex Lusitania mari extrahũtur, ignoro: & quæ res in eo regno immunes sint ab eo vectigali, aut ex illis plus, vel minus, soluatur. Hæc verò vectigalia, ex rebus, quæ mari asportãtur, aut mari extrahuntur, quoniã in eo regno soluuntur, ratioq. illorũ redditur, in quibusdam domibus ad id deputatis, quas *Alfandegas* vocant, appellantur in eo regno, *derechos da alfandegá.*

Ex rebus, quę in Lusitaniam asportantur ex India Orientali, ex Brasilica regione, ex Æthyopia, & ex alijs locis, ad quæ Rex aditum proprijs sumptibus aperuit, eaq; proprijs sumptibus sustentat, defendit, ac auget, peculiaria vectigalia soluuntur in domo peculiari deputata, vbi res hæ inferantur, examinẽtur, ratio eorum reddatur, ac tributa soluantur, quæ *casa da India* nuncupatur. 4

In hoc autem Castellæ regno, quantum sit soluendum, de nouoq; vt soluatur sit auctum, ex rebus, quæ mari asportantur, aut extrahuntur, *del almoxarifasgo del Arcobispado de Seuilla, y Obispado de Caliz*, & ex rebus, quæ terra Hispalim inferuntur, aut ex Hispali extrahuntur, & quando Alcauala sit insuper soluenda, ac quantum, habetur libro nono *nouæ collectionis tit. 22. & 24.* Deputatæ verò sunt domus aduanarum vbi hæc vectigalia soluantur & ratio eorum, ac mercium, ex quibus soluũtur, exigatur, tam in hoc, quam in alijs similibus *Almosarifazgo.* Quantum autem soluendum sit ex rebus, quæ in nouum orbem deferuntur, & ex rebus, quę inde in Hispanias asportantur, habetur eodem *lib. 9. tit. 26.* Hæc verò vectigalia pertinent *a el Almoxarifazgo de las Indias*, qui distinctus est ab Hispalensi, ratioq; harum rerum peculiariter redditur in domo contractionis Hispalensi. Quantum item soluendum sit in *Almozarifazgo* regni Granatensis ex similibus rebus, quæ extrahuntur, aut asportantur, atque etiam *de la seda* eius regni, habetur eodẽ libro 9. *tit. 23. (juncto 22. antecedente) & tit. 30.* Quantum similiter soluendum sit *en el Almoxarifazgo de Murciæ, Cartagena, y Lorca*, habetur ibidem *tit. 25.* Item ex his, quæ mari extrahuntur, aut inferuntur; *en la prouincia de Guipuzcoa y condado de Vizcaya,* 5

decima pars soluitur, *vt habetur lib.9. citato tit.28. vbi lege, quæ circa hæc disponuntur.* Idem vectigal eodem modo soluitur ex rebus quæ mari inferuntur, aut extrahuntur, *en Galicia. Asturias, quarto sacadas y en Ribadeo y Nauia*; nisi inferantur ex locis coronæ huius Castellæ regni, aut extrahantur ad ea loca. *Ita habetur eodem lib.9. tit.29. vbi lege alia, quæ disponuntur.*

6 Decima quoque solui regulariter consueuit in confiniis regnorum ex mercibus, & rebus non solum, quæ inferuntur ex alio regno, sed etiam quæ extrahuntur. Et cum antea ex rebus, quæ extrahebantur ex Castella in Lusitaniam, & ex Lusitania in Castellam, solui non consueuerit, saltem integra decima, in regno vnde extrahebantur, Rex Lusitaniæ Sebastianus anno 1563. *leg.15. tit.3. part.5. legum extrauag.* statuit, vt etiam ex mercibus & cibariis, quæ ex Lusitania in hoc Castellæ regnum extraherentur, solueretur in Lusitania decima, propter similem legem latam in hoc Castellę regno anno 1559. *quæ est l.1. tit.13. lib.9. nouæ collect.* qua sancitũ fuit, vt ex mercibus & rebus, tum quæ ex Lusitania terra inferrentur in hoc regnum, tum etiam ex hoc regno inferrentur in illud, solueretur in hoc regno decima pars æstimationis. In eadem verò lege. 1. mentio etiam fit de similibus decimis, quæ soluuntur in confiniis regnorum Aragoniæ, & Nauarræ. Hoc verò, & alia vectigalia, ex rebus, quæ terra ex Lusitania extrahuntur, aut in Lusitaniam inferuntur, soluuntur in Lusitania in domibus ad id in eius regni confiniis deputatis, quas *Alfandegas* etiam vocant: in hoc verò regno in domibus, quas *aduanas* appellant, eiusmodi etiam vectigalia aduanæ dicuntur.

7 Quæ autem vectigalia imposita insuper sint ex lanis, quæ ex hoc Castellæ regno mari, aut terra, in alia regna extrahuntur, habetur libro 9. *nouæ collect. tit.32. & tit.22. l.3. §. penult.* Quæ item prohibita sint extrahi ex hoc Castellæ regno, aut ad illud afferri, magna ex parte habentur libro 6. *nouæ collect. titulo* 18.

8 Quæ vectigalia sunt imposita ac soluuntur ex rebus, quæ in ciuitates, & oppida, inferuntur, aut ex eis extrahũtur, vel ob transitum per oppidum, pontem, lintrem, aut alium locum, portorium dicuntur, Hispanè vero *portazgo*, & Lusitanè *pordagem.* Appellantur etiam pedagium. Quin & aliquando hoc nomen, sicut & portorium, extenditur ad significandum vectigalia vniuersim, gabellasve. Eiusmodi vectigalibus adiunge, quæ imposita sunt ac soluuntur in aliquibus domibus publice deputatis, vt res aliquæ in eis vendantur appendantur, aut mensurentur, nempe triticum, & alia grana, oleum, pisces, & similia.

Ad portoria, seu pedagia, suo modo spectãt vectigalia, quæ ex pecudibus, & armentis, soluuntur in transitu eorum, per pontem, aut per aliqua alia loca, in quibus constitutum est, vt aliquid ob eorum transitum soluatur. Atque inter alia eiusmodi vectigalia, interdum in hoc regno est constitutum, vt soluatur *asadura*, hoc est, si pecudes, aut armenta, ad certum numerum perueniant, vt soluatur vnum, quod receptor eius tributi elegerit, modo non sit, quod tintinnabulum defert, & quasi dux est cæterorum.

9 Pertinet etiam vectigal illud ex eiusmodi animalibus, quod *montadgo* ac seruitium vocant, & soluitur ob transitum eorum à termino in terminum, iuxta diuisionem terminorum ad id præscriptam in hoc regno: itemque dum eiusmodi animalia vendenda deferuntur ad nundinas, aut *mercados*, quos in hoc regno vocant. De quo vectigali, in qua quantitate, & vbi soluendum sit, longus sermo habetur libro 9. *nouæ collectionis titulo vigesimo septimo iuncta l. vltim. tit.25.*

Quod pro ducatu per aliquem locum soluitur, aut pro protectione, vt securius homines, ipsorumque res, transeant, si tanquam tributum sit impositum, quod teneantur omnes soluere, guidagium appellatur. Quod verò soluitur à priuatis ijs, qui suas operas eis locant, vt illos ducant ac protegant in itinere aliquo, non est tributum, liciteque accipitur, etiam ex ijs, qui immunes sunt à solutione quorumcunque tributorum, vt sunt Ecclesiasticæ personæ. 10

Vectigal solet imponi sali, quod conficitur, aut extrahitur de terra: eiusmodique vectigalia salinaria peculiari nomine dicuntur in jure. Ex piscibus etiam, qui capiuntur, solet piscatoribus plerisque in locis vectigal imponi. Multis etiam aliis rebus vectigal est impositum. 11

Non est verò nobis hoc loco animus tradere in peculiari notitiam omnium vniuersim vectigalium: id enim laboriosum esset valde, perdifficileq; ac molestum; præsertim cum res hæc valde inconstans ac varia sit, non solum in diuersis regnis ac locis, pro diuersitate statutorum ac consuetudinum cuiusq; eorum, sed etiam in vno & eodem regno a loco temporis progressu: meliusq; tributa in singulari, & quæ res exemptæ sint, vt ex eis tributa non soluantur, addiscitur experientia in vnoquoque loco, ex ipsisq; pœnitentibus, & interrogantibus casus conscientiæ, quam possint certis regulis, aut tractatione tradi ac comprehẽdi. Quæ tamen dicta sunt, & quę tribus disputationibus sequentibus addemus, proponenda censuimus, ad aliqualem maiorem illorum notitiam.

Illud est obseruandum, à vectigalibus soluendis neminem censeri exemptum, nisi peculiariter sit expressum, ab aliquo, vel aliquibus, aut ab omnibus vectigalibus, soluendis eximi. *l. omnium l. à præstatione, & l. à legatis C. de vectigalib. & l.5. tit.7. part.5.* Quare ij nobiles, quos in hoc regno *hidalgos* vocãt, licet immunes sint à solutione tributorum presse sumptorum, de quibus disputatione præcedente dictum est; immunes tamen non sunt à solutione vectigalium, eorumque, quę vectigalibus sunt affinia. Ecclesiastici verò, quia immunes sunt ab omnibus vniuersim tributis, sumpto tributorum nomine latè, immunes quoq; sunt, etiam à vectigalibus soluendis, nisi negotientur proprie: quoad ea enim, in quib. cernitur negotiatio propria, ipsis indecens, atque interdicta, immunes non sunt à vectigalium solutione, *vt infra suo loco dicetur*: quo pacto est intelligenda, lex 1. *tit.7. part.5.* 12

SVMMARIVM.

1 *Alcaualæ origo, & vnde dicta, quid sit, & in quanta quantitate à principio, & temporis progressu fuerit concessa.*

2 *Alcauala ex venditione soluitur, & ex permutatione duplex, & quis eam soluat in hoc regno, & quis in Lusitania.*

3 *Qui alcaualam soluere teneantur, & qui ab ea soluenda sint exempti.*

4 *Alcaualam non debet Rex ex rebus ipsius, quæ venduntur, aut permutantur. Neque item illam debet in aliquo loco dominus alius alcaualæ eius loci.*

5 *A solutione alcaualæ immunes sunt Ecclesiastici, nisi quando negotiantur. Neque laici immunes ab ea sunt, ex eo quod vendant Ecclesiasticis: quin in defectum laicorum vendentium, res ad Ecclesiasticos transeunt cum onere, vt inde alcauala soluatur.*

6 *Commendatarij in hoc regno & in Lusitania, quovsque immunes sint, aut non sint, à solutione alcaualæ.*

7 *Alcauala quousque debeatur ex re indiuidua laico cum Ecclesiastico communi, si vendatur, aut permutetur.*

8 *Alcauala quousque debeatur ex fructibus rei ecclesiasticæ, quos ex ea recipit laicus.*

9 *Alcauala debetur, si laicus ius aliquod suum, donatum, aut emptum ex Rege, tertiarum decimarum Ecclesiarum huius regni vendat, aut permutet.*

10 *Ex iure illo non debent possessores illius ecclesiasticum subsidium, quod ex bonis ecclesiasticis in hoc regno Regi soluitur.*

11 *Alcauala non debetur ex bono aliquo hæreditatis iacentis vendito, si successor postea illam adiens sit Ecclesiasticus, aut si defunctus sit Ecclesiasticus, nullusque illam adeat.*

12 *Quæ loca & personæ exempta in hoc regno à solutione alcaualæ.*

13 *Alcauala debetur ex re, quam quis vendere cogitur. Si tamen in vtilitatem alterius ac publicam vendere eam cogatur, persolui, etiam ab emptore, debet alcauala.*

14 *Vectigalia, quæ ex accessu ad aliquem locum alioquin debentur, non debentur, si nauis necessitate compulsa, vt hostium, aut tempestatis, eo accedat, neque ibi merces vendat.*

DE ALCAVALA, SISA IN LVsitania dicta. Et qui à solutione illius sint immunes. Disp. 663.

1 DICENDVM peculiariter est de duobus tributis, quæ vectigalibus sunt affinia, & cum eis computanda, iuxta ea quæ duabus præcedentibus disp. dicta sunt. Nempe de Alcauala hac, & sequenti disputatione, & de tributo impositionis Lusitano disp. 665.

Quod ad Alcaualam attinet, origo huius tributi, vocabulique, quo ita nuncupatur, hæc fuit in hoc Castellæ regno, vt ex varijs historijs referunt Lassarte *de decima venditionis in præfatione à num.* 19. & alij. Cum Rex Alfonsus vndecimus, aut (vt alij vocant) duodecimus (post quem ad hæc vsque tempora nullus alius fuit eius nominis, quicunq; tandem is fuerit) ad Mauros ex Hispanijs depellendos, expugnandamque in particulari Algeziræ ciuitatem, tributum pressè tentaret imponere, quod *pecho* in hoc regno dicitur, & quod soluerent, etiã ij nobiles, quos *hidalgos* vocant, ne plebs reliqua nimium grauaretur: nobiles, vt suam immunitatem à soluendis eius generis tributis illæsam conseruarent (referente Castillo *in Hispana Gothorum Regum historia lib.* 4. *discursu* 8. responderunt, *tributo note daremos mas darlcemos al que vala tanto como lo quepide*, hoc est, aliud diuersum, in ratione videlicet vectigalis, aut vectigali affinis, à quo soluendo nobiles non sunt immunes. Lingua enim Hispana antiqua, vt constat ex legibus partitarum, & ex alijs historijs, scripturisque antiquis, atque etiam hodie ex Lusitania lingua, *al*, aliud, ac reliquum, significat. Sicque in Burgensi ciuitate anno 1342. *vt constat ex antiqua chronica eius Alfonsi vndecimi c.* 263. *& referunt Zamalloa in compendio historiarum Hispaniæ, & Illeseas in Pontificali historia lib.* 6. *cap.* 19. illi primo ad id concesserunt vigesimam, aut (vt alij volunt) trigesimam, partem pretij rerum omnium, quæ venderentur, tam mobilium, quam immobilium, siue venderentur, & emerentur, negotiatione propriè dicta, siue non: idque tributum inde dictum fuit *Alque vala*, postea verò, corrupto nomine, mutatoque *e* in *a* dictum fuit Alcauala. Capta verò Algezira: sed perseuerantibus bellis, regnique necessitatibus, aut etiã excrescentibus, anno 1349. in comitijs Complutensibus, idem tributum confirmatum, concessumque eidem Regi fuit simpliciter & absque temporis limitatione, *vt referunt Muntaluo l.* 50. *tit.* 6. *part.* 1. *verb. que Pharaon colum.* 4. *& Zamalloa cap.* 7. *citato &* 23. Postea verò tempore Henrici secundi, anno 1366. in Burgensi ciuitate, vigesima illa, aut trigesima pars pretij, duplicata, aut triplicata fuit, concessumque illi fuit, vt esset deinceps decima, *vt referunt Petrus Lopez Ayala in chronica Regis Petri crudelis, anno regni illius* 17. *cap.* 19. *& Zamalloa libr.* 14. *citato cap.* 18. Tempore vero Henrici III. filij Ioannis primi, & nepotis Henrici II. cum anno 1390. impubes regnare cœpisset, tutores illius subditis concesserunt, vt solum soluerent vigesimam pretij partem: factus vero pubes anno 1393. regnique administratione suscepta, vltra eam vigesimam, sex quasdam alias monetas, annuentibus subditis, exegit, quæ fere alia vigesimam æquabant, vt Lassarte *vbi supra num.* 22. *ex historia huius Regis Henrici manuscripta cap.* 14. *&* 21. refert. Affirmat vero ibidem Lassarte, posteà Reges decimam exegisse & accepisse. Arbitror tamen, nunquam exactè fuisse traditam & acceptam, sed semper reclamasse & renuisse populos tantum tributum integre soluere. Vnde mortuis Regibus Catholicis, administranteque hæc regna prudentissimo, religiosissimo, ac rectissimo Archiepiscopo Toletano Fatre Francisco Ximenes, incapitatum fuit hoc tributum pro ea summa, quam regnum totum contribueret, quæ neq; ad vigesimam partem pertingebat. A triginta verò circiter annis, exhausto Regis patrimonio, crescentibusque bellorum sumptibus, & aucta sunt alia tributa, & hoc cœpit exactè ac dure exigi, non sine populorum querimonia, multisque in locis incapitatum fuit pro longè quidem maiori summa, quàm vnquam antea, sed quæ non pertingit ad decimam exactè persolutam: multaque minimè incapitata remanserunt, ex quibus decima exigitur ac soluitur, sed non sponte omnino, sed quoniam subditis non aliud permittitur. Neque his reditibus Alcaualæ potitur Rex, sed potiuntur priuati, qui pro pecunia ad bellorum sumptus tradita, hoc ius, & pleraque alia Regis iura, empta habent, sed cum pacto de retrouendendo.

Tomo præcedente dictum est, tributum hoc alcaualæ exigi solum ex pretio venditionis, atque ex permutatione: in qua censetur esse duplex vẽditio, eaque de causa ex permutatione duplex alcauala exigitur iuxta æstimationem vtriusque rei, quæ permutatur vna pro alia. Dictum etiam est, in hoc Castellæ regno integram alcaualam soluere venditorem, ac proinde ad eum solum esse attendendum, num exemptus sit ab ea soluenda, vt intelligatur, an ex capite exemptionis debeatur, aut non debeatur. In Lusitania vero dimidium debere emptorem, & dimidium venditorem, ac proinde ad vtrunque esse attendendum, vt intelligatur, num vterque, aut alter, vel neuter, ex capite exemptionis debeant portiones sisæ, quæ singulos contingunt. Hæc, & pleraque alia circa alcaualam tradita sunt tomo præcedente, quæ ex indice *verb. Alcauala* facilè deprehenduntur, vbi tradita sint: neque est animus ea in hac tractatione repetere, sed solum in progressu addere, quæ dicenda supersunt. 2

Explicandum verò est, qui alcaualam soluere teneantur, qui nõ item. Lex 1. *tit.* 18. *lib.* 6. *nouæ collect.* quę lata fuit à Regibus Catholicis anno 1491. in castris obsidionis vrbis Granatensis, nullum oppidum, aut locũ, nullumq; omnino, quantumcunq; nobilis sit, excipit à solutione eius tributi, esto se excusent vsu, aut consuetudine, etiam immemoriabili, eam non soluendi, vel quacunque alia ratione, aut priuilegio concesso. In fine tamen legis additur. *Saluo si las tales mercedes y franquezas fueren ascentadas en los nuestros libros de lo saluado, y sobre* 3

escriptas de nuestros contadores mayores. Etiã exteri, qui ad hoc regnum accedunt aliquidq́ in eo vendunt, aut permutant, à solutione huius tributi non excusantur, *vt habetur leg.24.tit.19.eiusdem libri*: ea enim conditione exteri accedere ad alia regna, & ibi negotiari, permittuntur, dummodo ea tributa iusta soluant, quæ ibi sunt imposita, *vt rectè notant multi, quos Lassarte de decima vend.c.19.num.3.refert ac sequitur*. Lex autem 1.*tit.18.lib.9.nouæ collect.* quatenus statuit, vt nullus eximatur à solutione alcaualæ, etiam vsu & consuetudine, de cuius initio nulla extet memoria, vel quacunque alia ratione, quamuis ortum habere potuerit ab antiquiori lege Alfonsi vndecimi, *quæ est l.1.in fine tit.15.lib.4.nouæ collect.* quæ sic habet. *Y assi mismo lo que las leyes dizen, que las cosas del reino no se puedan ganar por tempo, se entienda de los pechos y tributos à nos deuido*; & vtraque lex ortum habere potuerit ab alia antiquiori lege 6.*tit.29.p.3.* quæ sonat, in tributis locũ non esse præscriptioni temporis cuiuscunque, etiam immemorabilis, vt *affirmant multi, quos Greg.Lop.ibi verb. tributos, & Lassarte de decim. vend. c.19. à n.4. referunt ac sequuntur, & consentit Aluar. Valas. de iure emphyteu.q.8. à 32. consentaneè ad ius Lusitanum, quod in calce nu. 36. refert, de qua re videnda sunt, quæ dicta à nobis sunt disp.74.& 75.* Licet, inquam, ea lex 1. ortum quoad id habere potuerit à duabus alijs antiquioribus citatis, quatenus tamen simul cassat priuilegia antea concessa, exceptis, quæ in fine eiusdem legis excipiuntur, & quæ legibus sequentibus exprimuntur, de quibus statim erit sermo; arbitror eam legem, quoad eam totam vniuersalitatem, ortum simul ex eo habuisse, quod Catholici Reges, pro potestate regia ad tributa imponenda, rationabili ex causa, atque in commune reipublicæ bonum, ad belli sumptus, & vt æque omnes de republica grauarentur, noluerunt deinceps quenquam ab eo tributo esse exemptum, prę̄ter paucos ea lege & sequentibus expressos, ob peculiares, præcipuas ac rationabiles causas sufficienter examinatas.

4 Rex inprimis, cuius sunt hęc iura, immunis est à solutione alcaualæ, quando res ipsius venduntur, siue illæ immobiles, siue mobiles sint, ac proinde, esto alcaualam alicui⁹ loci habeat locatam alicui, non debetur conductori alcauala pretij earum rerum, quas Rex in eo loco vendiderit, aut permutauerit, *Ita habetur l.3.tit.18.lib.9.nouæ collect. & l.3.tit.17. atq; l.licitatio §. fiscus ff. de publicanis.* Ratio autẽ est, vt rectè *cum Bart. & alijs*, affirmat Lassarte *de decim. vend. c.19.n.8.* quoniam nullus sibi ipsi est tributarius, nullusq; sibi ipsi, quicquam debet. Rex autem solum locat alcaualam, quæ sibi debetur. Hinc rectè *c.18. à n.92.* collegit, si alcauala alicuius loci, non ad Regem, sed ad dominum particularem eius loci spectet, vt ad aliquos in hoc regno pertinet, tunc eo ipso dominum eius loci eam non debere ex rebus ipsius, quas vendit: quia nemo sibi aliquid debet. quare, si alcaualam eius loci alicui locet, ex pretio rerum domini eius loci, quas vendiderit, aut permutauerit, in eo oppido, non debetur conductori alcauala. Si tamen ciuitas alcaualam, non suam, sed Regis, locet alicui nomine & loco Regis, ciuitasq; ipsa vendat rem aliquam, aut permutet, propriam ipsiusmet ciuitatis, tunc ex pretio talis rei alcaualam debet conductori: quoniam ciuitas exempta nõ reperitur in hoc regno à solutione Regi alcaualæ rerum sibi propriarum, quas vendiderit, aut permutauerit: conductori vero debetur alcauala omnis eius ciuitatis, quæ Regi erat soluẽda.

5 Ecclesiæ & Ecclesiasticæ personæ, sicut vniuersim exemptæ sunt à solutione aliorum tributorũ, vt *disp.31.* dictum est, & inferius suo loco dicetur, vbi etiam explicabitur, quæ personæ Ecclesiasticæ dicantur, vt priuilegio hoc perfruantur: ita, si aliquid vendant, aut permutent, de suis proprijs rebus, immunes sunt à solutione alcaualæ: in hoc quidem regno venditores à tota, in Lusitania verò, siue emant, siue vendãt, solum à dimidia: quoniam in eo regno emptor dimidium soluit fisco, & venditor aliud dimidium. *Ita habetur l.6.tit.18.lib.6.nouæ collect. & lib.5. legum extrauag. Lusitanarum tit.3.l.12.* Si tamen aliquid vendant, aut permutent, negotiando, tunc sicut quoad eas res immunes nõ sunt à solutione aliorum tributorum, vt *disp.342.* dictum, comprobatumque est, vbi copiosè est etiam explicatum, quando negotiari sint censendi, quando non item; additumque est, in quibus euentibus priuilegium immunitatis à soluendis tributis amittant: ita neque immunes sunt à solutione alcaualæ, ex rebus ita venditis, aut permutatis, *vt habetur l.7.tit.18. citato & l.12.citata.*

Et eo autẽ, quod dum alcauala laicis est imposita ex rebus, quas vendunt, aut permutãt, accrescãt pretia eiusmodi rerum ob id tributum soluendũ, indeq́ per accidens sequatur, quod Ecclesiæ, & Ecclesiastici, carius eas ab illis emãt, virtuteq; proinde alcaualam soluant, nõ idcirco res, quas laici Ecclesiasticis vendunt, aut cũ eis permutant, immunes sunt à solutione alcaualæ ex pretio, esto Ecclesiastici paciscantur, se emere tales res, immunes faciendo venditores ab eo tributo. Ita habetur *lib.8.tit.18.citato*, vbi hæc verba adduntur *Y si los vendedores no pudieren ser auidos, que de los heredamientos y otras cosas, que se vendieren a los dichos clerigos, y personas Ecclesiasticas, se pueda cobrar el alcauala. Por lo qual queremos y mandamos que siempre, y en todo caso y en todo tiempo, sean obligados los dichos heredamientos y cosas que fueren vendidas.* Vbi vides, hypothecæ, onerique reali, subijci res ita venditas pro ea alcauala, vt ex ipsis soluatur in defectum venditoris, etiamsi ad potestatem ac dominium Ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum deueniant; quoniam transeunt ad illos cum eo reali onere. Quod ob Ecclesiasticorum iactantiam, qui ex eo capite obtendebant, eas res alcaualæ non esse subiectas, vtilius que proinde ipsis esse vendendas, ait Lassarte *de decim. vend.c.19.n.11.* fuisse sancitum. Non plus tamen res illæ ad id tributum tenebuntur, quam in defectum venditorũ, ac proinde quo tempore venditores præscriberent, vt ab ipsis exigi non posset, præscriberetur simul, vt ex eisdem rebus non solueretur, *vt rectè Lassarte subiungit*. Ratio autem iustę decisionis legis illius, vt *cum alijs Lassarte, vbi supra num.10. ait*, hæc est. Quoniam, sicut ex eo, quod mercatores porteria, & alia tributa soluant ex mercibus, quas vendendas asportant, indeque per accidens sequatur, quod pro quantitate eorum tributorum res carius vendantur, vt disputatione præcedente dictum est, non vilius clericis venduntur à mercatoribus, quam vendantur laicis, neque aliquid mercatoribus de eis tributis detrahitur ex eo, quod partem earum vendituri sint Ecclesiasticis: ita ex eo, quod res mobiles, aut immobiles vendantur Ecclesiasticis, immunes nõ sunt venditores ab alcauala earum rerum: esto per accidens sequatur, quod Ecclesiastici carius emãt. Exemptio quippe Ecclesiasticorũ, & Ecclesiarum, solum est, vt ipsi non soluant tributum ex suis rebus: non verò, vt alij non soluant tributum ex rebus, quæ emptione, aut permutatione, ad ipsos sunt peruenturæ; esto per accidens sequatur, quod carius ob ea tributa ad ipsos perueniant. Similis alia lex huic hactenus explicatæ, lata est in Lusitania *3.part.leg.extrauag. tit.3.lege 11.§.2.& 3.*

Priuilegia hęc Ecclesiasticorum extenduntur in Lusitania, etiã ad commẽdatarios ordinis Christi, modo commendã, aut *tencam*, habeant: secus si nudum habitum sine *tenca* habeant, *vt constat 3.part. legum extrauag.tit.3.l.13. & 14.* Idem credo esse, in eo regno de reliquis commendatarijs, qui nõ minus, imò plus, participant de religione. In hoc verò Castellæ 6

stellæ regno, commendatarij omnes, qui clerici nō sunt, etiamsi sint ordinis Diui Ioannis, quoad fructus suarum commendarum, si illos vendant, aut permutent, dum ipsorum manent, immunes sunt à solutione alcaualæ ex illis: eo quod verè sint fructus bonorum Ecclesiasticorum, hoc est, commendarum ipsis collatarum: ex venditione verò herbarum suarum commendarum, soluunt alcaualam, vbi est consuetudo, vt soluatur: ex bonis autem ipsorum patrimonialibus, aut aliunde acquisitis, ipsisve obuenientibus, si illos vendant, aut permutent, coguntur soluere alcaualam, *vt constat ex l.9.tit.18.lib.9. nouæ collect. Eam legem approbat Lassarte vbi supra n.92.* Si res tamen esset integra, potius consulerem, vt, saltem commendatarij Diui Ioannis, cum alijs Ecclesiasticis, quo ad immunitatem à soluendis tributis, annumerarentur.

7 Quando res vendenda communis ac indiuidua est Ecclesiastico cum laico, si communi consensu vendatur, neq; in ea venditione negotiatio interueniat, tunc, quamuis venditio ac res vendita, indiuidua sit, quia tamen diuidi aliquo modo potest quoad pretium, iuxta portionem, quam pro indiuiso vnusquisque eorum in ea re habet, vtique ex parte pretij, quæ laicum contingit, iuxta portionem, quam pro indiuiso in ea re habebat, alcauala debetur: non verò ex parte pretij, quæ ad Ecclesiasticum pertinet. Sicut, quando Ecclesiasticus rem cum laico permutat, alcauala debetur à laico ex ea permutatione, iuxta æstimationem rei, quam ipse permutat, non vero ab Ecclesiastico, iuxta æstimationem rei suæ: esto permutatio vnica atque indiuidua sit. Ita Lassarte *vbi supra n.16. cum plerisque alijs, quos citat,* & consentit Couar. *de pract. qq. c. 34. n.2.* concinitque *l.6. tit.18. citato* illis verbis; *por lo que a ellos* (Ecclesiasticis scilicet) *toca y puede tocar.*

8 Quando laicus conductum ab Ecclesia, aut ab Ecclesiastico, habet aliquid, quod fructus reddat, vt beneficium Ecclesiasticum, prædium, aut aliud simile, vel aliqua alia ratione & titulo suos effecit eos fructus, quos loco Ecclesiæ, aut Ecclesiastici percipit, tunc, si illos vendat, aut permutet, ex ea venditione aut permutatione alcaualam debet: quoniam vendit, aut permutat, quod est suum effectū illis alijs titulis, nec perseuerat Ecclesiæ, Ecclesiasticæve personæ: & quoniam priuilegiū Ecclesiæ, aut Ecclesiastici, est personale, nec transit ad laicum. Ita Syluester *verb. excommunicatio 9. q. 48.* Lassarte *vbi supra n.27.* & alij, quos citant, resque ex se est satis perspicua, vsuque recepta. Si tamen clericus circa rem sui patrimonij, vel circa rem aliam suam, ineat cum aliquo contractum societatis, vt scilicet accipiat dimidium, aut tertiā partem, fructuum, vel ineat contractum locationis, vt accipiat tot, vel tot mensuras tritici, tunc de parte fructuū, quæ ad ipsum spectat, esto eā iubeat vēdere, non debet alcaualam: quoniā venditur, vt clerici.

9 *Vt constat ex tit.21. lib.9. nouæ collect.* tertiæ decimarū Eccclesiarum huius regni, donatæ à Summis Pontificibus sunt Regibus, coronæve huius regni, in subsidiū ad bellorum sumptus, & ad expēsas alias. Eo a. ipso ea tertia decimarū pro indiuiso præcisa censetur à sacerdotijs, bonisq; Ecclesiasticis, & donata censetur Regibus, coronæve huius regni, in eum finem: iusq; eam accipiendi, dum partitio fit decimarum singularū Ecclesiarum, quod Regibus, vi illius concessionis ac donationis cōpetit, nō est ius Ecclesiasticum, & spirituale, sed laicum ac seculare, à Summis Pontificibus ipsis concessum in bonis ea ipsa concessione ac donatione præcisis à patrimonio Christi, & à numero bonorum Ecclesiasticorum, factisq; secularibus regiæ coronæ. Quia verò bona illa, iusque illud, simpliciter & absque vlla restrictione, aut prohibitione alienationis, regibus, coronæve regni, donata sunt, vtique dispositio, tum de rebus ipsis, tum etiam de eo iure, per inde, post eam concesionē ac donationē, Regib⁹ competit, atq; dispositio de alijs iuribus ac rebus coronæ regni. Quia ergo Reges partem huius iuris diuersis donarunt, partē vendiderunt, aut irreuocabiliter, aut cum pacto de retrouendendo, saltem censum redimibilem ex eis reditibus cōcedendo; inde oritur dubium, num, si priuati, ad quos prædictis titulis redit⁹ illi, & partes iuris illius integri, Regibus, coronæve huius regni cōcessi pertinent, vel reditus, vel ius suum ad illos vendant, aut permutent, ex ea venditione, aut permutatione, alcaualā debeant. Et quidē dicendum est, si illi priuati Ecclesiastici non sint, aut alio titulo immunes non sint, à solutione alcaualæ, eam debere. Ratio a. est, quoniam, vt ex dictis liquido constat, ea bona Ecclesiastica & spiritualia non sunt, neq; alia ratione ipsa, aut ea vendentes, vel permutantes, exempta sunt à solutione alcaualæ. Atque hoc est, quod Lassarte *vbi supra à num. 29. vsque ad 34.* intendit.

Hinc oritur dubiū admodū difficile multorum iudicio ac meo. Quanam videlicet ratione, priuati possessores partiū huius iuris, cōtribuere teneantur ad subsidium à Sumis Pontificib. Regib. huius regni insuper concessum, temporisq; pgressu auctum, de reditibus bonorum omnium Ecclesiasticorum huius regni, etiam si ad laicos deuenerint? 10 Etenim pars illa decimarum eo ipso, q Regib⁹, coronæve huius regni, donata est, esse desijt Christi patrimonium, bonumq; Ecclesiasticum, factaq; est bonum seculare, quin & videtur fuisse exempta à iurisdictione Summorum Pontificū, cœpitq; pertinere quoad dispositionē ad Hispaniarum Reges, vt de illa re ipsi disposuerunt, donando, & vendēdo, absq; recursu ad Summos Pontifices, & absque eorum dispensatione: qua ergo ratione, subsidium à Summis Pontificib⁹ impositū, vt de bonis omnibus Ecclesiasticis, etiāsi ad laicos deuenerint, soluatur, soluendum etiā erit de istis bonis, quæ Ecclesiastica iam non sunt: Equidē, quod ex cōmenmendis, & ex pensionibus, etiā si secularib. concessæ in ipsorum vitā sint, solui id subsidium debeat; recta ratio id postulat: quoniā ea bona adhuc Ecclesiastica sunt, iurisdictioniq; Summi Pontificis subiacent: q verò etiā ex eiusmodi bonis solui debeat, quæ Ecclesiastica non sunt, sed fuerunt, neq; subiecta remanēt iurisdictioni & administrationi Summorū Pontificū, nō videtur id æquum, rationiq; consentaneū: præsertim si, ante impositū, aut auctum tale subsidium, facta sunt bona secularia, ad priuatosq; eorum possessores deuenerūt, titulo præsertim oneroso. Adde, Reges ipsos, ex ea parte decimarum, quæ ipsorum est, neq; ad alios adhuc deuenit, non contribuere ad subsidiū: quoniā ipsis debetur ex concessione Summorum Pontificum: nullus a. sibi ipsi debet, ac proinde neq; contribuit ad id, quod sibi debetur, atq; ita videmus vsu esse receptum, quod quamuis Rex conuenerit cum Ecclesijs huius regni, vt sibi certam summam quotannis pro subsidio conferant, ad quam cōtribuant pro rata omnes, qui bona obtinent Ecclesiastica, neq; tamē ipse ad eā summā contribuit ex prædicta sua portione decimarum, neque, qui censum annuum emptū ab eo habent quotannis ipsis soluendum, ac consignatū in tertia alicuius Ecclesiæ particularis, neq; qui emptā omnino, ac irredimibiliter, ab eo habent tertiam decimarum alicui⁹ loci, aut partē aliquā illius, contribuunt: vnde non video, quo iure reliqui, qui partem aliq habēt tertiæ decimarum alicuius loci, aut integras illius loci tertias, non solū titulo oneroso, saltem in recompensationē suorum obsequiorum, sed etiam titulo merè lucratiuo, cogendi sint soluere ac contribuere ad id subsidium, vt videmus vsu receptum, eos cogi ac soluere. Respondet Lassarte *c.19. citato n. 35.* Quia caritatiuū hoc subsidiū est onus iniunctum, non quidem Ecclesiasticis personis, sed reditibus

potius

potiùs ac prouentib⁹ totius Ecclesiæ in his regnis, idque adeò generaliter, vt (iuxta mentem ac verba bullę Pauli III. qui prim⁹ illud cõcessit, & aliorum, qui illud auxerunt) redit⁹ quoscunq; ac fruct⁹, qui verè Ecclesiastici sunt comprehendat, nullo facto personarum discrimine, ad quas deuenerint, siue Ecclesiasticæ sint, siue laicæ, consequens esse, vt, cũ eiusmodi tertiarũ fructus, primordialiter, atq; ex sua origine Ecclesiastici sint, Ecclesijsq; fuerint soluti, eo quòd ex Ecclesiarũ decimis detrahãtur, eo ipso, quòd à Sumis Pontificib. est prædicto modo vniuersaliter ex bonis Ecclesiarũ huius regni concessũ, ea omnia bona afficiat, transeantq; pinde cũ eo reali onere ad quascunq; personas, etiamsi laicæ sint, ac proinde teneantur illud soluere, ad illudve contribuere. Hæc tamẽ Lassarti responsio ac ratio, solida pfectò non est, sed ex multis capitib⁹ infirma ac nulla. In primis.n. ipsemet *n.36.* confitetur, tertias concessas fuisse à Benedicto duodecimo Regibus, coronæque huius regni, liberas omnino, & absq, tali onere subsidij: cũ verò ostensum sit, eo ipso desijsse esse bona Ecclesiastica, & mansisse secularia, exempta è iurisdictione Sumorum Põtificũ; sanè Paulus III. & posteriores Sumi Pontifices, nõ potuerunt illis imponere posteà id on⁹ reale, neq; id intenderunt sua illa concessione illius subsidij in omnib. bonis Ecclesiasticis huius regni, ad quoscunq; illa deuenerint, etiamsi laici sint: nã illa iam tunc non erant bona Ecclesiastica, sed fuerant longè antea, & iam tunc non erant: quare ea concessione subsidij sub illa forma, non censentur cõprehẽdere eiusmodi tertias, neq; de eis loqui; sed solũ de bonis, quæ tempore eiusdem concessionis subsidij erant Ecclesiastica, etiamsi à laicis possiderentur. Neq; Gigas *de pensionib. q. 38.* quem Lassarte in confirmationẽ suæ responsionis citat, loquitur de eiusmodi bonis præcisis antea à bonis Ecclesiasticis, & factis secularibus, sed solũ ait, pensionarios laicos, de bonis, quæ Ecclesiastica permanent, subiectaq; iurisdictioni & administrationi Summorũ Pontificum, teneri contribuere ad eiusmodi subsidia caritatiua bonis Ecclesiasticis, ex quib. ea pensio soluitur, imposita. Deinde, cum Regibus ipsis, ex forma illa concessionis Pauli III. & aliorũ Summorum Pontificum, non censeatur impositum id caritatiuum subsidium, vt illud ex tertijs soluant, aut ad illud contribuant, neq; vsu sit receptum, vt ipsi, vel qui ab ipsis titulo emptionis habent partẽ aliq; iuris, redituumve, earum tertiarum, ad illud contribuant; vtiq; neq;, qui ab ipsis Regibus partẽ aliq; eius iuris quocunq; titulo habent, tenentur, ob eandem Summorum Pontificum formã, quicquam ad id subsidium contribuere: quandoquidẽ nomine, ac loco ipsorum Regum, reditus earũ tertiarũ recipiunt, eo modo, quo illi eos percepissent, si ea pars iuris apud illos perseueraret. Itẽ ipse Lassarte in principio suæ responsionis ait, subsidium hoc ex mente, & ex verbis Pauli III. & aliorũ Summorum Pontificum, esse onus iniunctum prouentibus, reditibus, ac fructibus totius Ecclesiæ huius regni, qui verè Ecclesiastici sunt: ex eo autẽ, quod fruct⁹ eiusmodi tertiarum, primordialiter atq; ex sua origine, hoc est, antequam præscinderentur, & donarentur coronæ huius regni, fuerint Ecclesiastici, Ecclesijsq; soluerẽtur (quod duntaxat probat, eos detrahi ex decimis Ecclesiarum) non sequitur, tẽpore concessionis eius subsidij, perseuerasse bona verè Ecclesiastica, quin potius contrariũ supra est à nobis ostensum: quare nõ rectè ex eo suo fundamento deducit, concessione eius subsidij, mansisse bona earum tertiarum affecta eo onere reali, cum eoque transijsse, ac transire ad quoscunque eorum possessores: quin potiùs contrarium ex eodem fundamento rectius colligitur, nempe onus illud ea bona non affecisse, eo quòd iam tunc, neq; Ecclesiastica bona essent, neq; subiecta dispositioni ac iurisdictioni Summorum Pontificum. His omnib⁹ persuasus, arbitror, eos, qui à Regibus partem iuriũ earum tertiarum quocunque titulo ritè obtinuerunt, nõ teneri ad contributionẽ subsidij, quod Regibus de bonis Ecclesiarum huius regni soluitur: sed per errorem definitum fuisse, eos ad illud contribuere teneri; esseque id corrigendum.

Dubiũ est, si Ecclesiasticus, qui ab alcaualę solutione est imunis, moriatur, atq; hæreditate iacente, hoc est, nondum adita per hæredẽ testamentariũ vel ab intestato vendantur aliqua bona per testamentarios, aut per procuratorẽ datũ hæreditati, vel ad soluendos sumptus funeris talis defuncti, vel ad soluendum creditorib. defuncti, aut legatarij, vtrũ ex tali venditione alcauala debeatur, an non. *Hoc dubiũ mouet Lassarte c.19. citato n.38.* Dixi hæreditate iacente: quoniam, cum per aditionem hęreditatis, hęres dominium bonorum omnium hęreditatis consequatur, transeantq; in ipsum actiones omnes passiuæ, & actiuæ, defuncti, *vt disp.3. & disp.155. ostensum est*, vtique, si quid tunc hæreditatis vendatur, tanquam hæreditatis bonum, siue per hæredẽ vendatur, siue per testamentarios ex præscripto testatoris, siue per curatorẽ datum hęreditati ob absentiã hęredis, aut ex alia iusta causa, vẽditur tunc, vt pertinens iã quoad dominiũ ad hæredẽ, locoq; hæredis, ac proinde, si hæres immunis sit à solutione alcaualę, quia Ecclesiasticus, aut aliqua alia ratione, alcaualam ex tali venditione non debet, siue defunct⁹ esset Ecclesiasticus, siue nõ, sed esset laicus, qui, si ipse venditionẽ eam celebrasset, alcaualã deberet. Si verò hæres immunis nõ sit ab alcaualæ solutione, quia laic⁹ tunc eam debet, esto defunctus esset Ecclesiasticus: quoniã immunitas Ecclesiastici defuncti ad non soluendam alcaualã, erat priuilegium personale ipsius, quod cum bonis non transit ad hæredem. Cum verò hęres is, qui in iure suus nuncupatur, domin⁹ sit bonorũ hæreditatis à puncto mortis eius, cui ita succedit, cum facultate tamen eam repudiandi, *vt disp.180. explanatũ est*; tunc, si quid de tali hæreditate vendatur, antequam talis hæres eam acceptet, aut repudiet, idem omnino est dicendum, modò posteà is hæres eam hæreditatem nõ repudiet, nempe, si immunis non sit à solutione alcaualę, eã deberi, siue Ecclesiastico, siue laico, succedat: si verò immunis sit, eã non debere, esto succedat laico, qui illã deberet. Hinc dico, quando morte alicuius Episcopi, aut alterius beneficiarij, vel clerici, aliqua pertinent ad camerã Apostolicam, tanquam spolia vel ad sequentẽ successorem in Episcopatu, aut beneficio, *iuxta ea quæ copiosè à disp. 142. explicata sunt*, deducto tamen inde toto ęre alieno, & funeris cõpetentis expensa, tunc si quid eorum bonorũ vendatur à puncto mortis talis defuncti, ad æs illius alienum soluendum, aut ad aliã necessariam impẽsam, etiamsi ea venditio fiat per laicum, vt in hoc regno fieri consueuit per Correctorem ciuitatis, in qua est cathedra Episcopalis talis Episcopi defuncti, vtiq; ex tali venditione nõ debetur alcauala: quia bona, vnde id venditur, pertinent ad cameram Apostolicã, aut ad successorẽ in beneficio, qui Ecclesiastici sunt, immunesq; à solutione alcaualæ: laici autẽ, aut quicunq; alij, qui ea bona vendũt, id efficiunt loco ac nomine eorum, ad quos ea bona per mortẽ talis defuncti spectant, eorumq; negotium ac partes agendo. *Quæstio.*

Tota difficultas est, quando ex hæreditate adhuc iacente, ad nulliusq; proinde dominiũ adhuc pertinente, aliquid venditur, vel ad funeris impẽsam, vel ad debita defuncti soluenda, vel ad rem aliã, vtrũ ex huiusmodi venditione alcauala debeatur. Lassarte affirmat deberi, esto defunctus fuisset clericus, aut quicunq; alius exẽptus à solutione alcaualę, & esto posteà hæres ab intestato, aut ex testamento, illam adeat, comparetq; proinde dominiũ illius ea aditione, sitq; clericus, aut alia ratione exemptus

emptus à solutione alcaualæ, & esto nullus eam adeat, quia bona non sufficiunt ad æs alienum defuncti soluendum, vendanturque, vt pretium inter creditores distribuatur, & vt sepeliatur defunctus. Ducitur, quoniam priuilegium Ecclesiastici defuncti, vt ex venditione, aut permutatione, suorum bonorum non solueret alcaualam, erat personale illius; quod proinde cum vita illi⁹ exspirauit, neque ad hæredes illius transit, neque bona, quæ quoad dominium fuerunt eius clerici, comitatur: & quoniam bona illa, ante aditionem, non pertinent ad hæredem, vt ex priuilegio hæredis clerici venditio illa, facta ante talem aditionem, immunis sit à solutione alcaualæ: quo fit, vt in omnibus illis euentibus propositis, ex venditione bonorum hæreditatis clerici iacentis, debeatur alcauala.

Decisio. 11 Contrarium arbitror esse verum, quando hæres, qui postea hæreditatem adit, est Ecclesiasticus, aut ex alio capite immunis à solutione alcaualæ; idque siue defunctus, cui succedit, fuerit Ecclesiasticus, siue laicus: itemque, quando defunctus fuit Ecclesiasticus, nullusque posteà hæreditatem adit, sed bona venduntur ad æs defuncti alienum soluendum, aut ad funeris impensam, pretiumque totum in his insumitur. Ratio primi est, quoniam licet, quando res dominum habet, ad dominum regulariter spectet eam vendere, aut loco & nomine illius vendi; quando tamen caret domino, vt in eo euentu, vtique ad eum spectat eam vendere, locoq; ac nomine illius publica autoritate censetur vendi, qui ius ad illam habet, qualis in re proposita est hæres, ad quem ea hæreditas, vel primo, vel in aliorum defectum, pertinet; sub conditione tamen, si vti velit eo iure, eamve adire velit: vnde heres ipse, sciens ad se esse iam delatam hæreditatē aliquam, ac dubius an sibi expediens sit eam adire, vendere illam potest, aut res aliquas ex illa, sub conditione, si illam adeat, rataque erit ea venditio subsequuta aditione, impletave ea conditione, sub qua est facta talis venditio; *vt hæc omnia patent ex dictis disp. 340. iunctis ijs, quæ disp. 337. dicta sunt de venditione sub conditione*: neque tunc is venditor, si sit Ecclesiasticus, debitor erit alcaualæ eius venditionis a se factæ, siue hæreditas delata ad eum sit morte Ecclesiastici, siue morte secularis: quarè, si aliquid ex ea hæreditate validè vendatur, vel à testamentarijs, vel à curatore dato hæreditati, vel à judice, ad debita defuncti soluenda vel ad aliquā aliam rem, venditio censetur facta nomine ac loco hæredis, aut hæredum, modò sequatur posteà aditio per eos hæreditatis, ac proinde, si illi Ecclesiastici sint, immunis erit ea venditio à solutione alcaualæ. Ratio verò secundi est, quoniam licet priuilegium Ecclesiasticorum, vt immunes sint ab alcaualæ, & aliorum tributorum solutione, sit personale, ac proinde ipsis competat, & ipsorum bonis, donec ipsorum sunt, neq; transeat ad hæredes, neque comitetur ea bona eo ipso, quod ad alium transeunt; nihilominùs absque vllo dubio, per epiekeiam, est censendum competere Ecclesiasticis quoad ipsorum bona, dum ad alium non transierunt, sed sunt hæreditas ipsorum adhuc iacens, quæ Ecclesiastici defuncti locum præcisè subit, eumq; repręsentat, maximè, quando nullus posteà adit hæreditatem, sed diuenditur ad sepulturam talis Ecclesiastici defuncti, & ad solutionē debitorum illius, tunc enim negotium & partes Ecclesiastici defuncti aguntur ea venditione, ad exonerādam ipsius conscientiam, & ad præstandum & efficiendū ex eisdem bonis, quæ ad ipsum spectant: credendum autem non est, ita priuilegium exemptionis à soluendis tributis Ecclesiasticis fuisse cōcessum, vt ad eorum bona in eo statu, atq; ad prædicta, defuncti loco, ex eisdem bonis exequenda, non se extendat, neque id sanè consonum esset rectæ rationi. Confirmatur, quoniam dum hæreditas Ecclesiastici defuncti ita iacet, neque adita est per hæredem, etiam laicum, non solum testamenti insinuatio, *vt disp. 250. dictum est*, spectat ad iudicem Ecclesiasticum, & non ad secularem, sed etiam cōstituere curatorem eis bonis, eaq; ad prædicta diuendi facere, & soluere debita defuncti, *vt Lassarte ipse vbi supra num. 44. cum communi doctorum sententia affirmat, in praxique esse receptum confitetur*: quod non aliunde prouenit, nisi quia bona illa adhuc reputantur, & sunt, bona clerici defuncti, quæ ad alium non transierunt, eaq; de causa adhuc gaudent priuilegio fori Ecclesiastici, tanquam bona adhuc reputata Ecclesiastici, nihil impediente, quòd id fori priuilegium personale sit, neq; transeat ad hæredes, neq; comitetur eadem bona eo ipso, quod ad alium spectant, qua de causa eo ipso, quòd hæres secularis eā hæreditatē adit, consequiturq; proinde ea aditione dominium illius, illa eadem circa ea bona efficere pertinet ad iudicē secularem: quo fit, vt idem dicendum sit de hoc alio clericorum priuilegio, de quo disputamus, nempe extendi ad hęreditatem Ecclesiastici adhuc prædicto modo iacentem.

Quæ autem loca, & quæ personæ in particulari, & quousque exemptæ in hoc Castellæ regno sint à solutione alcaualæ ex rebus, quas vendunt, aut permutant, habetur *libr. 9. nouæ collect. tit. 18 à lege 11. vsque ad 33. Lege etiam Lassarte cap. 19. citato à num. 93.* 12

Dubium est, vtrum quando aliquis publica autoritate cogitur aliquid vendere, quia ita postulat bonum publicum, *iuxta ea quæ disputatione 341. explanata sunt*, immunis is sit à solutione alcaualæ ex tali venditione. Quòd sit immunis, arbitrantur Parladorius & Auend. relati à Lassarte *cap. 19. citato num. 99.* *Quæstio.*

Id verò suaderi potest. Primò, quoniam necessitas excusat à solutione tributi, *argumento l. Cæsar, & habetur apertè l. vlt. §. si propter necessitatem ff. de publican.* In primo enim iure habetur, si merces aliquæ à certo die prohibitæ erant extrahi ex loco aliquo, & nauis cum illis ante eum diem soluerat à portu eius loci, necessitateque, vi tempestatis, aut metu hostium, ad eum portū est regressa, esto post eum diem cum eisdem mercibus iterum egrediatur, non censeri transgressam eam legem ac prohibitionem: quoniam merces illæ ante eum diem fuerunt extractæ, & necessitas nauem illam reduxit ad eum locum. In secundo verò habetur, si nauis, aut aliquis cum mercibus, simili necessitate accedat ad aliquem locum, ad quem accessurus non erat, neque intendat ibi eas vendere, sed, periculo cessante, eas inde deferre, neq; vectigal ex illis debere (esto, si aliter accessisset, illud deberet) neque proinde incidere in commissum amittendi eas merces ex eo, quòd id vectigal non soluerit, esto merces deposuerit. *Idem habetur adhuc explicatiùs lib. 9. nouæ collect. tit. 22. l. 2. versus finem §. pero si las dichas, tit. 27. l. 18. & tit. 29. l. 8. & consentiunt Bart. & alij l. 1. C. de naufragijs lib. 11. consentaneè ad eum textum.* *Arg. primū.*

Secundò, quoniam cum venditio sine consensu esse non possit, eo quòd venditio mutuo consensu vendentis & ementis perficiatur, *vt suo loco est dictum*, celebrari non potest ac perfici ab inuito: quarè, qui inuitus ac coactus à principe, lege, aut magistratu, rem suam dat, & accipit pretium, non censetur eam vendere ob defectum consensus, sed magis vim pati, ab eoque ex iusta causa extrahi autoritate publica, & in satisfactionem damni reddi ei pretium, quod longè diuersum est à vera venditione: vnde, cum ex sola venditione, ac permutatione alcauala debeatur, consequens est, vt ex alio negotio alcauala non debeatur.

Lassarte autem *ibidem num. 100.* rectius arbitratur, veram esse venditionem, tametsi publica autoritate, ac præcepto, ex iusta causa celebratam, ac proinde,

proinde, cum à solutione alcaualæ non reperiatur exempta, deberi ex illa, ob generalitatem legis 1. *titulo* 18. *lib.* 9. *nouæ collectionis*. Cæterum, quando non ob culpam vendentis cogitur eam rem vendere, sed solum ex publica ac sufficiẽte causa iusta, tunc æquitatem, ac iustitiam postulare, vt venditor omnino indemnis seruetur, ac proinde, vt pretium illius rei integrum, intrà totam iusti latitudinem, ei soluatur, quam maximum iustè ei solueretur, si inde soluturus non esset alcaualam: imò & aliquid amplius deberet ei solui in recompensationem, quod inuitus spolietur re sua, & ad quam est affectus, iuxta leg. 2. *titul.* 1. *part.* 2. illis verbis; *tenudo es por derecho de ledar ante buen cambio, que vala tanto, o mas, de guisa que el finque pagado o bien vista de homes buenos*, & insuper vt ei resarciatur, quod ex alcauala est soluendum: quandoquidem non sua sponte rem vendit, neque iustè potest cogi vendere cum damno, vt ex valore, pretiove iustò eius rei suæ, soluat alcaualam: quarè id totum redundare debet in ementem, qui ex ea causa iusta obtinet, vt ea res vendi cogatur. Dixi, quando non ob culpam vendentis, cogitur rem suam vendere: quoniam, si ob suam culpam cogatur eam vendere, vt mancipium ob sæuitiam, qua cum eo vtitur, *iuxta ea quæ disput.* 341. *citata dicta sunt*; tunc cogi potest illud vendere pro iusto pretio, quod inuenerit, & insuper, vt ex tali pretio soluat alcaualam.

Ad primũ arg. Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est, aliud esse loqui de vectigalibus, quę debentur ex transitu mercium per aliquem locum, aut ex apportatione earum in eum locum; & aliud de vectigalibus, aut quasi vectigalibus quę debentur ex celebratione contractus. Iura verò, quæ in
14 eo argumento citantur, meritò statuisse, vt quando quis necessitate compulsus, vel refectionis nauis, vel tempestatis, aut periculi hostium, vel alterius similis, accedit ad portum, aut ingreditur aliquos fines, præcisè vt euadat id periculum, & posteà cùm eisdem rebus ac mercibus egrediatur, nõ teneatur soluere vectigalia, quę alioquin ex eo accessu, aut transitu per eum locum, soluere teneretur. Cæterum, si is idem, esto causa eius accessus fuerit ea vrgens necessitas, vendat ibi eas merces, & cogitur soluere vectigalia, quæ ex transitu per eum locum, vel ex accessu ad eum locum, debentur, sicut ea solueret in loco, ad quẽ res eas asportabat, & cogitur insuper soluere quasi vectigal, quod ex tali venditione debetur, vt eisdem iuribus citatis habetur: quarè necessitas, præsertim iustè impositi, celebrandi aliquem contractum, nõ eximit à solutione tributi, alias impositi, vt soluatur ex eo contractu: tametsi, vt dictum est, quando aliquis absque sua culpa, in ementis bonum, cogeretur celebrare venditionẽ, emens teneretur eum seruare indemnem, soluendo loco illius id tributum impositum, esto emens esset Ecclesia, aut persona alia, quæ ex venditione rei suæ exempta esset à solutione alcaualæ. Neque probo expositiones alias ad iura citata, quas Lassarte *vbi supra* non rectè adhibet.

Ad secundum. Ad secundum dicendum est, quamuis ad venditionem consensus venditoris sit necessarius; quando tamen ex iusta causa cogitur quis, seu ei præcipitur, rem suam vendere, satis esse consensum illius inuoluntarium mixtè, ex præcepto illo iusto, coactioneve illa iusta. Et præterea satis esse consensum publicæ potestatis loco & nomine illius, vt venditio perficiatur: sicut enim potestas publica, ex rationabili & iusta causa, potest loco subditi remittere, quod ei debetur, & absoluere aliquem à iuramento, quo tali subdito tenebatur: ita, nomine & loco illius, potest celebrare venditionem, & quencunque alium contractum, etiam illo inuito. Neque dubito, Regem posse simul ex sua propria persona subire rationem emptoris, & loco subditi, tanquam dominus supremus illius, subire rationem venditoris, quando ex iusta causa rem subditi ipsius illo prorsus inuito, pro iusto pretio sibi vsurpat, celebrareque hoc modo veram venditionem, quicquid in contrarium Lassarte *vbi supra num.* 108. dicat.

SVMMARIVM.

1 *Alcauala debetur ex quacunque venditione, ac permutatione rerum, etiamsi merces non sint, & sint res proprij patrimonij venditæ ad subleuandam propriam necessitatem: quod à vectigalibus est alienum.*

2 *Alcauala ex pane cocto non debetur, & quid nomine eius panis intelligendum.*

3 *Alcauala ex tritico & alijs granis debetur. Nisi exteri mari illa Hispalim asportent.*

4 *Alcauala non debetur ex contractu, quo pistrices tot panes coctos pro certa mensura tritici reddunt. Secus si triticum pro panibus commutaretur.*

5 *Alcauala ex venditione, aut permutatione, equi, mulæ, aut muli, quando non debeatur, & quando debeatur.*

6 *Vendi an censeatur equus, aut mula, cum sella, & ornamentis, quibus sunt affecti dum venduntur.*

7 *Alcauala ex distractione monetarum non debetur. Ex venditione verò argenti, & auri, quovsque soluenda, & quid, etiam de ære, quæ cudenda afferuntur.*

8 *Alcauala ex libris non debetur. Neque debetur quoduis aliud tributum ex libris, qui in hoc regnum aliunde inferuntur.*

9 *Alcauala non debetur ex accipitribus, & ex alijs similibus auibus ad aucupium inseruientium.*

10 *Alcauala non debetur ex bonis, quæ æstimata traduntur in matrimonium. Et quid si ex interuallo, celebrato matrimonio, & eis traditis æstimentur, & num talis contractus valeat.*

11 *Alcauala non debetur ex partitione bonorum communium quoad dominium inter eos, quibus communia sunt. Et quid si non sit partitio inter hæredes, & interueniat pecunia extranea, aut res alia extranea, qua aliquid commune comparetur: aut si, quod commune est, etiam hæreditatis, ab extraneo ematur.*

12 *Alcauala debetur ex rebus hæreditatis venditis in subhastatione, etiamsi ab hæredibus emantur.*

13 *Alcauala in quibus alijs euentibus debetur, emente vno hæredum partem hæreditatis.*

14 *Alcauala non debetur si res vendatur tanquam causa pia. Item neque ex vestibus ad cultum diuinum venditis, esto benedictæ non sint.*

15 *Alcauala, nec aliud tributum debetur ex pinis venditis ad ataracanas Hispalenses.*

16 *Alcauala non debetur ex solis ferreis expensis in castris, aut in præsidiis.*

17 *Alcauala non debetur ex armis iam perfectis ad illorum vsum. Et quid armorum nomine intelligatur.*

18 *Alcauala ex quibus pharmacis non debeatur, & ex quibus debeatur.*

19 *Alcauala non debetur ex captis bello ex hostibus, quando primò venduntur.*

20 *Alcaualæ tam debitæ, & pœnæ eas non soluentibus statutæ, quanto tempore præscribantur.*

21 *Alcaualæ debitores quæ facere teneantur, vt contractus & alcaualas manifestent, ne pœnas, ipsis alioquin statutas, incurrant. Et quas diligentias efficere possint exactores eius tributi.*

QVAE-

QVAE RES EXEMPTAE SINT, VT de eis alcauala non sit soluenda. Disp. 664.

1 QVoniam tributum hoc, non mercibus solis est impositum, eo modo, quo vectigalia, seu portoria, solis mercibus adductis, aut transportatis imposita sunt; sed contractui venditionis, ac permutationis fuit impositum, & à populis ex eisdem contractibus concessum, vt scilicet ex pretio rei venditæ, & ex æstimatione rei permutatæ, trigesima, vigesima, aut decima pars solueretur, qua Regis ærarium ad publicos sumptus augeretur, nulla omnino facta exceptione in rebus, quæ venderentur, aut permutarentur, neq; in causa, ex qua venderentur, aut permutarentur; vtrum scilicet ad subueniendum propriæ necessitati, vel ad negotiationem distraherentur: inde effectum est, vt quamuis vectigalia de iure communi, & huius regni, solùm soluantur ex rebus, quæ mercimonij causa transportantur, adducuntur, aut extrahuntur, atque adeò ex solis mercibus, non verò ex ijs, quæ quis ad suum, suæque familiæ vsum affert, *vt habetur l. vniuersi C. de vectigal. l. si publicanus §. de rebus ff. de publican. & l. 5. tit. 7. part. 5. dictumque disp. 662. est*; nihilominùs alcauala soluenda sit ex quibuscunque rebus venditis, aut permutatis, siue illæ merces sint, siue non, & siue sint res venditę ex proprio patrimonio, siue aliunde comparatæ, atque siue ad subleuandam propriam necessitatem, siue ob quãcunque aliam causam sint venditæ, vt vsu est receptum iuxta generalitatem legis 2. in quaternionē alcaualę, quę habet; *que paguen el alcauala de todo lo que se vendiere*. Quo fit, vt quamuis negari non possit, tributum hoc esse rigorosum, non solum quoad id, quod soluitur, si integra decima exigatur ac soluatur, sed etiam quatenus impositum est vt soluatur, etiam ex rebus proprij patrimonij, ad subleuandamq; propriam necessitatem venditis, aut permutatis; non tamen ex hoc secundo capite subnotandũ iniustitię sit, vt id subnotat Dominicus à Soto 3. *de iust. q. 6. art. 7. de qua re disp. 669. redibit sermo*.

2 Quamuis regulariter ex rebus venditis, aut permutatis, alcauala in hoc regno exigatur; à lege tamen 34. *tit.* 18. *lib.* 9. *nouæ collect.* res nonnullæ eximuntur, vt ex earum venditione, aut permutatione, alcauala non debeatur. Atque in primis ea lege statuitur, vt ex pane cocto alcauala non soluatur. Quo loco Lassarte *de decima vend. c.* 20. *num.* 4. meritò intelligit quencunque panem coctum, quo homines, etiam sterilitatis tempore, aut pro patriæ more vescantur, vt est panis ordeaceus, milliaceus, fauaceus, ex *maiz* in nouo orbe, & alij similes. Licet enim simpliciter, nomine panis, triticeus intelligatur, reliqui verò cum addito, ordeaceus, fauaceus, &c. panes dicantur, in re tamen proposita, panis quicunque ex quauis grani farina confectus, intelligitur. Panes autem salis, quos Hispanè dicimus, ex cocto sale confecti, meritò iudicati sunt non exempti, vt ex eis alcauala non soluatur, vt *ibidem Lassarte num.* 5. *subiungit*. Et idem dicendum est de similibus, qui Hispano sermone panes dicuntur, vt *pan de acucar*, *pan de higos*, tametsi materia huius non coquatur.

Quando massæ panis aliquid admisceretur, vt caseus, oua, massa alia ex saccharo, aut melle, & alijs rebus confecta, vel quoduis aliud, ita vt rem inde confectam, transire faciant in aliam speciem, si, quod ita resultat, vendatur, aut permutetur, debetur alcauala, neq; propter massam veri panis admixtam, quidquam erit de alcauala detrahendũ, *vt rectè Lassarte ibidem subiungit*. Si tamen massæ veri panis tantillum olei, aut butyri, admisceretur, ita vt resultans simpliciter esset panis, arbitror tunc alcaualam non deberi, etiam propter oleum, butyrum, aut lac, admixtum.

Ex tritico tamen, aut ex alijs granis, si vendantur, aut permutentur, alcauala debetur. Lege tamen 36. *tit.* 18. *lib.* 9. *nouæ collect.* excipiuntur exteri, qui mari asportant frumentum, Hispali vendendum, idque his verbis. *Mandamos que sean francos, y no paguen alcauala los estrangeros de fuera de nuestros reynos, de el pan que traxeren por la mar à vender à Seuilla.* Nomine autem *de pan*, non solum triticum, sed & sechale (*centene* nostri appellant) & ordeum, ac millium, intelligo. Hæc tamen immunitas solis exteris, illud mari asportantibus vendendum Hispali, conceditur: non verò naturalibus; esto mari Hispalim ex alijs regnis illud asportent. Estque illud priuilegium solis exteris concessum, quoad primam venditionem, aut permutationem: vnde, si postea iterum vendatur, aut permutetur, etiam ab exteris, debetur ex tali vēditione, aut permutatione, alcauala, *vt rectè Lassarte vbi supra nu.* 64. *obseruat*. 3

Lassarte *vbi supra à nu.* 8. latè disputat, an ex contractu, satis frequenti in hac ciuitate, & alibi, quo pistricibus dantur tot, vel tot, mensurę tritici cum pacto, vt ex singulis reddant tot, vel tot libras panis cocti, debeatur alcauala. Ac paucis dicendum est, ex neutra parte deberi. Ratio autem est, quoniam est contractus innominatus, qui ad contractum locationis & conductionis reducitur, quo pistrices operas suas locant ad conficiendum panes ex eo tritico, apponendo industriam, instrumẽta, ligna, & sal, pro incremento furfurum, vel panũ, quod superfuerit, redditis tot libris panis talis, vel talis qualitatis, pro vnaquaque mensura: ex sola autem venditione, ac permutatione, alcauala debetur. Neque refert, quod pistrices, quæ triticum ex multis sub ea forma contractus accipiunt, panes confectos ex tritico vnius, alteri tradant: quoniam id est, quasi mutuo accipere panes ex vno tritico, ad soluendum id debitum, quod postea persoluent ex panibus ex alio. Et quoniam dominium tritici & panum, in ipsas pistrices transit: eò quòd contractus ille simul habeat permixtum cōtractum depositi impropriè sumpti, quo triticũ, aut pecunia, deposita, transit in dominium depositarij, vt reddatur, vel eadem pecunia, vel alia, & vt reddantur panes confecti ex eodem tritico, vel ex alio; ex neutro autem contractu debetur alcauala. Quando autem aliquis asportaret panes coctos, atque illos daret in commutationem pro tritico, quia tunc esset vera commutatio, vtique, qui triticum pro panibus commutaret, deberet alcaualam, iuxta æstimationem tritici, eò quòd triticum, si permutetur, aut vendatur, exemptum non sit, vt ex illo alcauala soluatur: qui verò panes pro tritico permutaret, eam non deberet, eò quòd ex panibus coctis non debeatur. 4

Lege 31. *citata*, postquàm dictum est: *Mandamos, que no se pague alcauala de pan cozido*. Additur. *Ni de los cauallos, ni de las mulas y machos de silla, que se vendieren y tro caren ensillados y enfrenados.* Mexia Pontius *in repetitione legis Toleti p.* 2. *fund.* 4. *num.* 10. *à Lassarte vbi supra num.* 18. *relatus*, arbitratur, ex venditione, aut permutatione, quorumcunque equorum siue assueti sint sellam gestare, siue non, sed indomiti sint, & siue vendantur, aut permutentur, *ensillados y enfrenados*, siue non, non deberi ex ea venditione, aut permutatione, alcaualam: easque conditiones solùm in ea lege afficere *mulas & mulos*, solumq; proinde necessarias esse, vt ex mularum, ac mulorum venditione, aut permutatione, alcauala non debeatur. Ego sanè idem omnino dicerem, si ad sola verba eius legis respicerem: quoniam rectè eum patiuntur sensum, etiamsi post verbum, *ni de los cauallos*, solum apponatur virgula, & non punctum: nam reliqua omnia verba, ad sequens membrum coniunctionis attinere videntur, nempe, *ni de mulas y machos* 5

y machos de silla: & quoniam recta ratio postulare videbatur, vt in belli, reipublicæque fauorem, maius priuilegium concederetur venditioni ac permutationi equorum, quam mularum, ac mulorũ. Cæterum dicendum est *cum Lassarte vbi supra*, *Didaco Perezio*, & *Celso*, *quos refert*, eas conditiones afficere etiam equos, ac proinde necessarium etiam esse, vt interueniant in venditione, aut permutatione, eorum, vt ex his contractibus alcauala non debeatur: atq; ita esse in praxi receptum testatur Lassarte *vbi supra*. Id verò persuadet in primis lex 15. *tit*. 18. *eiusdem* 9. *libr. nouæ collect*. Vbi cum pronuncietur immune à solutione alcaualæ oppidum *de la Puebla de Villa franca del Arcobispo*, excipitur, *de las azemilas, y potros, y asnos, y yeguas, &c. que no sean de su labranca, ni para su proueymiento y mantenimento, es nuestra merced que se pague el alcauala*. Vbi vides, ex pullis equinis, & ex equabus (quod intelligendum est, dum sellæ non sunt assueti) etiam eos priuilegiatos soluere alcaualam: nomine autem equorum in ea lege 34. etiã pulli equorum, & equæ, si sellam gestent, & cum ea & freno vendantur, aut permutentur, cõprehenduntur, vt ex eorum venditione, aut permutatione, alcauala non debeatur. Idem persuadet lex 2. §. *vlt. tit*. 17. *lib*. 6. *nouæ collect*. vbi habitantibus à Tago versus Beticam, & in ipsa Betica, itemque habitantibus in vlteriori parte Tagi *desde los puertes de Guadarrama*, in Toleti regno vsque ad Ciuitacensem (*Cudad Rodrigo* Hispanè dicitur) quib⁹ in locis meliores equi, quàm in reliquo Hispaniarum, generantur ac nutriuntur, in priuilegium conceditur, si equas ad equorum generationem habeant, vt ex prima venditione quorumcunque earum partuũ, hoc est, equorum, aut equarum, progenitorum, siue partus primus, siue secũdus, siue quicunq; alius sit, *agora los vendan ensillados o enfrenados, o en cerro, no paguen ni se les lleue alcauala alguna*. Ecce in priuilegiũ eis conceditur, vt quamuis partus non vendant *ensillados y enfrenados*, non soluant alcaualam: quòd si ex venditione quorumcunque equorum alcauala non deberetur, etiamsi sellæ nondum essent assueti, neque affecti essent conditionibus requisitis in mulis, vt ex eorum venditione non debeatur alcauala, vtique nullum priuilegium peculiare illis hominibus concederetur.

Lassarte *vbi supra* obseruat, lege 34. nomine, *de cauallas, rocines* etiam intelligi, & vniuersim animalia speciei equinæ, nihil impediente, quod leg. 6. *tit*. 15. *part*. 6. dum in ea dicitur, *corriere cauallo, a rocin*, tanquam diuersa memorẽtur: intelligi etiam equam, quia in masculino fœmininum etiam intelligitur, maximè in priuilegijs. Et quoniam ad bellum, si hostes fugere longo tractu necesse sit, vtilior est equa, quàm equus: eò quod equa currendo mingere possit, non verò equus, sed necesse sit illi subsistere, grauemque molestiam, maximumque periculum, equus patiatur ex retentione vrinę currendo. Item quia equa ad multa alia est valdè vtilis.

Obseruat item, cum alijs, vt ex venditione, aut permutatione, equorum, mularum, & mulorum, alcauala non debeatur, necesse esse, non solum assuetos esse sellæ, sellamque solere gestare, sed etiam vẽdi *ensillados y enfrenados*, vt lex citata apertè habet. Vnde, si equus, deportationi onerum cum clitellis deputatus, apposita sella ac fræno, quibus quondã fuit assuetus, vendatur, aut permutetur, tunc, quia talis equus non est *de silla*, debebitur alcauala. Si tamen possessor illius permixtim illo vteretur, nunc sellam ei apponendo, nunc clitellam, tunc quia verè esset *de silla*, licet permixtim esset etiam *dealbarda*, non deberetur alcauala. Idem intellige de mulis. Quamuis autem equus, aut mulus, sit *de silla*, si tamen nõ vendatur, aut permutetur, *ensillado y enfrenado*, debetur alcauala: quia lex apertè eam conditionem exigit, vt ex his contractibus alcauala non debeatur. Vtrum autem vendi simul debeant sella & frænum, vnà cum equo, aut mula, vel mulo, vt ex tali venditione alcauala nõ debeatur: an verò satis sit solum vendi animal *ensillado y enfrenado*, vt ex illo non debeatur alcauala. Lassarte *vbi supra n*. 25. *cum Didaco Perezio* arbitratur, necesse esse vtrunque vendi, alioquin alcauala debebitur ex equo, mula, aut mulo. Quando verò vtrumq; venditur, ex neutro deberi alcaualã, nihil impediente, quod ex venditione sellæ aut fræni, seorsim ab equo, mula, aut mulo, deberetur alcauala, *vt habetur l*. 38. *eiusdem tituli*. Ait verò, deberi vendi solam sellam & frænum vna cum equo, mula, aut mulo, non verò tegumentum sellæ: nam ex illo alcauala debebitur. Quamuis autem sella, & frænum, pretiosa sint, si tamen cum equo, mula, aut mulo, prędicto modo vendantur, ex illis, & ex equo, aut mula, vel mulo, alcauala non debebitur.

Quando equus, mula, aut mulus, vẽditur, nulla facta mentione de sella, & fræno, quæ simul venderentur, censeri venditos, non solum cum sella, & fræño, sed etiam cum cæteris ornamentis, *vt habetur l. ædiles* 2. *in prin*. & §. *vendendi ff. de ædil. edict. Consentiunt Anton. Gom*. 2. *tom. variar. resol. c*. 2. *n*. 15. & *alij, quos citat*. Si verò non ea de causa erant tunc ita ornati, sed itineris, aut deambulationis in illis gratia quamuis lex illa dicat, non censeri tunc vendita ornamenta; rectè tamen Lassarte *vbi supra num*. 27. ait, ex circunstantia legis huius regni, quod alcauala non debeatur; si simul sella, & frænum vendantur, censeri vendita simul sellam, & frænum. 6

Eadem lege 34. citata additur, alcaualam, non esse soluendam *de la moneda amonedada*: quod intelligit Lassarte *vbi supra num*. 31. de quacunque moneta, qua aliquid ematur, aut quæ permutetur pro alia pecunia, aut pro quacunque alia re, siue permutetur, vt pecunia, siue ratione materiæ, iuxta ea, quæ in materia de cambijs dicta à nobis sunt, & siue moneta, valorem, vt moneta, habeat in hoc regno, siue non: quoniam omnis talis verè dicitur *moneda amonedada*. Lege 18. *titul*. 17. *lib*. 9. *nouæ collectionis* habetur. *Que el platero, o cambiador, o mercador, que comprare plata de qualquier persona que sea, pague cinco marauedis por marco de alcauala, y no mas. Y que si este platero, o cambiador, o mercador, vendiere pieca de plata de vn marco, o dende arriba, que pague otros cinco marauedis por marco, y no mas. Y si fuere la venta dende a iuso de vn marco de cosas menudas, que sola mente pague el alcauala de lo que ganare en aquella plata, quitada la costa. Y que otras personas algunas no paguen alcauala de la plata que vendieren. Y que estos plateros, y cambiadores, y mercadores, ansi en la venta, como en la compra, sean creidos por su juramento. Y en quanto a las cosas de oro, mandamos, que de el oro ageno que labrare qualquier platero, no pague alcauala de la labor. Pero que de el oro que labraren, o hizieren labrar para vender, y de lo que vendieren en qualquier manera, que pague el alcauala a razon de dos marauedis por onca, solamente de lo que ganare en el oro, sacado el precio que le cuesta y no mas*. Lege 4. *titul*. 18. *lib*. 9. *nouæ collect*. habetur. *Ansi mesmo no se pague alcauala de la plata, y vellon, y cobre, y rasuras, que se compraren, y vendieren para las casas de la moneda, en que nos mandaremos labrar en nuestros reynos, y para qualquier dellas*. Lege verò 72. *titul*. 21. *lib*. 5. *nouæ collect*. quæ recentior est, sic habetur. *Mandamos que qualquier, o qualesquier personas, que truxeren de fuera de los dichos nuestros reinos y sennorios, o de dentro de ellos, ansi por mar, como por tierra, a las dichas nuestras casas de moneda, o a qualquier dellas, que nos mandamos labrar, oro, o plata, o vellon, o plomo, o cobre, o rasuras de monedas, o qualquier cosa dello, o otras qualesquier cosas, que en las dichas nuestras casas de moneda fueren menester, que no sean tenudos de pagar, ni paguen, derechos ningunos de alcaualas ni diezmos, ni quintos, &c*. vbi etiam ab omni vectigalium genere hæc omnia immunia redduntur. Lege 2. titul. 7

tit.22.lib.9.n collect. §. *de qualquier*, cum sermo sit, *del almoxarizgo de Seuilla*, sic habetur. *De qualquier oro de tiuar que se truxere a la dicha ciudad, trayendo se para labrar a casa de la moneda, no pague derechos algunos de almoxarifazgo: pero si lo truxere por mercaduria para vender, o para passar adelante, pague de la entrada cinco marauedis por ciento. Y de la salida dos marauedis y medio por ciento. Y si vendiere, a de pagar el alcauala a la renta, que pertenesciere.* Et §. *el marco*, habetur. *El marco de plata a de pagar viniendo por tierra, traiendose por trato y mercaduria, seis marauedis por marco de entrada a el dicho almoxarifazgo:* secus *si viniere para labrarse. Mas si vendiere, pague de cada marco de lo que fuere en pasta, o en rieles, diez marauedis por marco, y de lo que fuere labrado en tacas, y jarros, y otras cosas, ocho marauedis por marco a la renta de oro y plata. Y de lo que sacare labrado, o por labrar, por algunos plateros, o por otras personas por trato de mercaduria, pague tres marauedis per cada marco. Pero de la plata que metieren en la dicha ciudat qualesquier personas, o sacaren de ella, que fuo sea para su seruicio, iurando que no la lleuam para vender, no paguen della derechos algunos.*

8 Eadem lege 34. *tit.18.lib.9. nouæ collect.* additur, vt non soluatur alcauala *de los libros, asi de latin, como do romance* (adde, vel cuiusuis alterius idiomatis: illi enim, vt frequētiores, sunt expressi) *en quadernados, o por cr en quadernar, escritos de mano, o de molde.* Hæc enim omnia librorum nomine continentur, *iuxta l. librorum ff. de leg.3.* Non solum alcauala ex libris nō debetur in hoc regno, sed etiam libri, qui efferuntur, immunes omnino sunt ab omni alio tributo. Ita habetur *l.21. tit.7. lib.1 nouæ collect.*

9. Eadem lege 34. subiungitur, vt clausula non soluatur, *de falcones ni de acores, ni de otras aues de caca.* Intellige, siue ex alijs regnis asportentur, siue in his sint natæ ac nutritæ: ex earum enim vēditione, aut

10 permutatione, alcauala non debetur.

Lege 35.9. *nouæ collect.* sic habetur. *Mandamos que no se pague alcauala de las cosas que se dieren en casamiento, quier se an biennes muebles, o raizes.* Quia enim, quando res, siue mobiles, siue immobiles, æstimatæ dantur marito in dotem, venditio illorum facta censetur marito, ita vt posteà, dissoluto matrimonio, non spectent ad vxorem, vel hæredes vxoris, bona ita tradita, sed æstimatio, sub qua tradita, sunt, vt, dum de contractu societatis inter coniuges habitus est sermo, fuit copiosè à nobis explicatum; in fauorem dotis, ac matrimonij statuitur hac lege, vt ex tali venditione alcauala non debeatur. Habet autem id verum, siue à principio, quando dos constituitur, æstimentur bona tradenda in dotem: siue, constituta dote in certa summa valoris tradenda, soluatur ea summa postea in rebus mobilibus, & immobilibus, facta æstimatione earum tempore traditionis, *vt bene Lassarte cap. 20. citato num. 36. ait*: quoniam in vtroque euentu verè dicitur, *dar se las tales cosas en casamiento*, æstimatas videlicet, ita vt fiat earum venditio. Quando autem res fuissent à principio traditæ in dotem non æstimatæ, ita vt earum dominium ad vxorem pertineret, si posteà ex interuallo conueniret inter vxorem & virum, vt censerentur traditæ in tanta, vel tanta æstimatione, quam vir deinceps deberet loco dotis, ait Lassarte *ibidem num.37.* ex tali venditione deberi alcaualam: quoniam tunc res illæ non dantur marito *en casamiento*, sed antea erant datæ, & postea ex interuallo fit earum venditio. Vtrum autem validus sit is contractus inter coniuges ita ex interuallo. Lex *si ita constante, iuncta l. antecedente ff. de iur. dot. & l. si mulier ff. de pact. dotal.* validum eum pronunciant, modò id vtile sit vxori. Adde tu, & modò ea vir nō censeatur aliquid donare vxori: nam tunc, quoad id, esset donatio inter coniuges, quæ valida non esset nisi morte confirmaretur, iuxta ea quæ de donationibus inter coniuges suo loco dicta sunt. Atque ita ad concordiā adduci possunt Couar. *de pract. qq. ca. 28. nu. vlt. vers. 11.* & Lassarte *vbi supra nu.38.* dum Couar. cum alijs, quos citat, negat eum contractū esse validum, quia esset donatio inter coniuges, & dum Lassarte validum, iuxta iura citata, eum affirmat, si vxori vtilis sit.

Eadem lege 35. subiungitur, vt alcauala non soluantur, *de los biennes de los defuntos, que se repartieren entre sus herederos, aunque interuengan dineros, y otras cosas entre los tales herederos para se igualar.* Lassarte *vbi supra a num 42.* longam texit disputationem, vtrum diuisio rerum communium aliquibus pro indiuiso, siue illi hæredes sint, siue socij, qua solæ res ita communes diuidantur ac distribuantur inter eos, quam partem quisque præcipuam, plenoque dominio ac iure accipere debeat contractus sit, & qualis contractus dici debeat. Et quidem, contractum esse, nulli potest esse dubium: cum sit plurium in idem placitum ac consensus, quo singuli cæteris cedunt, ac concedunt dominium pro indiuiso, aut ius, quod habeant in cæteras partes, vt vnusquisque pleno dominio, aut iure, accipiat partem, quā omnes conueniunt, vt accipiat. 11

Qualis autem contractus sit, Lassarte arbitratur esse permutationem, quam vnusquisque eorum permutat cum reliquis cohæredibus dominium, quod pro indiuiso habet in reliquis partibus, pro dominio, aut iure pleno partis, quam diuisione accipit, seu pro dominio, aut iure, quod cohæredes pro indiuiso habebant in ea parte. Vnde consequēter intēdit, esto extranea pecunia ab ea hæreditate, aut extranea alia res non interueniat, vt diuisio perficiatur, deberi ab vnoquoque, secluso priuilegio huius legis, alcaualam ex tali diuisione ac partitione, iuxta valorē dominij pro indiuiso in reliquis partibus quas vnusquisque alijs cedit, & permutat, pro simili dominio cæterorū in ea parte, quam ipse pleno iure ex cæterorū consensu accipit. Atque deberi reipsa alcaualā dicturus est ex simili partitione bonorum communium sociorum: eò quod in ea diuisione concessum nō reperiatur simile priuilegium ei quod concessū est partitioni inter hęredes bonorum hęreditariorum: tametsi Lassarte non sibi constet, & tandem cōcludat, neque ex ea diuisione inter socios deberi alcaualam.

Ego verò existimo, eum cōtractum nō esse permutationē, sed illi similem, *vt affirmat glossa 2. l. 1. Cod. commu. vtriusque iud. quicquid in contrarium dixerit, nō rectè Paulus Castrensis*: sed neque esse alienationem, vt Lassarte *vbi supra num.47.* fatetur, & concinit authēticum *de litigiosis in princip.* illis verbis *Quando res litigiosæ per successionem ad hæredes perueniunt, non debet alienatio intelligi earum inter hæredes diuisio*; cū nulli eo cōtractu cōcedatur a reliquis pars bonorum antea omnibus communiū, quæ nō esset nota illius totalitate rei, sed non integri ac pleni dominij, sed partialis partialitate dominij; eo quòd singuli essent dominij totius partis, & reliquarū, sed pro indiuiso, atque adeò partialiter partialitate dominij, & nō rei, comparatione omnium, & singularū quantūcunque minutarum. Meo autem iudicio, contractus ille est innominatus, quo dominium illud totale, totalitate earum omnium rerū, & totalitate dominij, sed comparatione omniū hæredum, aut sociorum, & partiale pro indiuiso, partialitate dominij, & non rerū, comparatione singulorum, cōmuni consensu appropriatur singulis totalitate dominij in diuersis partibus integrātibus eam bonorum vniuersitatē, in ea proportione quoad valorem earum portionū, in qua cohæredes habebant partiale dominiū pro indiuiso in toto, cedentibus singulis in reliquis partibus dominio pro indiuiso, vt reliqui similiter cedant. Vnde est cōtractus innominatus, quo vnusquisque

quisque cedit alijs partialitatem dominij cęterarũ partiũ, vt ipsi vicissim cedát partialitates dominij eius integrantis partis, quã ipse accipit, atque adeo reducitur hic contract⁹ ad contractum innominatũ, do vt des, non tamen est propriè ac verè permutatio, sed longè diuers⁹ contract⁹. Neque hic contractus, licet diuisio, aut partitio bonorũ dicatur, habet proprium ac peculiare nomen: quoniam id nomẽ cõmune etiam est partitioni, qua aliqui partiuntur inter se rẽ, in qua vnus habet vnam medietatẽ designatam, & alius aliam, atq; alijs rerũ partitionib⁹ id nomen conuenit: vt verò aliquis contractus sit nominatus, necesse est, vt habeat nomẽ sibi peculiare ac proprium, *vt disput. 253. cum Bar. & cum communi doctorum sententia est dictum.* Quia ergo alcauala solum debetur ex venditione, & permutatiõe, consequẽs est, vt ex diuisione explicata bonorũ hęreditatis, aut bonorum societatis inter socios, non debeatur. ac proinde, vt ad eximendam eam diuisionẽ bonorum defuncti inter hæredes à tributo alcaualæ, necessaria non fuerit dispositio ex lege 35. relata: sed, ꝙ ad eam diuisionem solã attinet, id scriptum sit ad maiorem explicationem, & ad tollenda dubia quæ ex opinione asserentium, eam esse permutationem, facilè poterant suboriri.

Quando verò in diuisione bonorũ cõmunium inter hęredes, aut inter socios, interuenit extranea pecunia, aut extranea alia res, qua pficiatur diuisio, & cõpensetur aliquid dominij ꝓ indiuiso, cui vnus cohęredum vel sociorũ, aut aliqui cohęredũ, vel sociorum, cedunt in fauorem alterius, illudq; ei concedunt, qui id cõpensat ea pecunia, aut ea re extranea, tunc vera interuenit venditio talis partis dominij, aut iuris, ꝓ ea pecunia, debereturq; alcauala ab eam vendẽte, nisi priuilegio legis 35. relato, cohæres esset exemptus: vera itẽ esset tunc permutatio rei, q̃ non esset pecunia, ꝓ ea parte dominij, aut iuris, debereturq; ꝓinde duplex alcauala, vna à permutante eam partem dominij aut iuris, ꝓ ea re, iuxta ęstimationem talis partis dominij, aut iuris, & altera à pmutãte talem rẽ ꝓ ea parte dominij aut iuris, iuxta æstimationẽ valoris eius rei, nisi vterq; priuilegio eiusdem legis esset similiter exemptus à solutione alcaualæ. Atq; in his euentibus cõtinet ea lex verũ priuilegium, comparatione eorũ cohæredum. Quod autem sit vera venditio partis illius dominij pro indiuiso, aut iuris, pro pecunia extranea, quæ non sit pars hæreditatis, quæ diuiditur, facilè cõstat ex dictis *disp.* 336. vbi ostendim⁹, iura & partes dominij, illud quasi integrãtes, etiãsi sint dominij partes ꝓ indiuiso, posse vendi, esseque veram venditionem, si cõmutentur pro pecunia. Quod item sit vera permutatio partis illi⁹ ꝓ re extranea, quę non sit pecunia, etiam ꝓbatur. Quia est cõmutatio rei vendibilis, quę nõ est pecunia, pro re similiter vendibili, quæ pecunia nõ est: id autem est permutatio. Et quoniam, quando est vera venditio, si loco pretij, reddatur res vendibilis, q̃ nõ est pecunia, resultat pmutatio. Hinc dico, si in diuisione inter socios bonorũ societatis, interueniat extranea pecũia à bonis societatis, qua aliquis sociorũ compenset partem dominij ꝓ indiuiso, aut iuris, aliorum sociorum, esse veram venditionẽ talis partis dominij, aut iuris, ac proinde, qui eam vendũt, cum neq; hac, neq; alia lege, exempti sint à solutione alcaualæ, eã debere pro quantitate pretij q̃ ꝓ ea parte dominij, aut iuris accipiunt. Similiter, si interueniat res extranea, quæ non sit pretiũ, qua eadem pars cõpensetur, esse veram permutationẽ, ac ꝓinde vtrinque deberi alcaualam, iuxta ęstimationem partis dominij, quæ ita permutatur, & rei, pro qua permutatur. Hoc idem similiter dicendũ est, si inter hæredem & legatariũ sit aliquid cõmune ꝓ indiuiso ex bonis defuncti, & vnus pecunia, aut re alia diuersa ab eo, quod erat commune vtrique, compenset partem dominij alterius: erit enim venditio, aut permutatio, debebiturq; vnilitera alcauala: eò quòd exemptio & priuilegiu legis 35. citatæ solũ se extendat ad hæredes, dum cõmunia bona defuncti diuidunt inter se: non verò etiam se extendat ad hæredem & legatarium: ꝙ quidam nõ attendunt. Quia itaq; quando diuisio bonorũ cõmuniũ pro indiuiso, perficitur nulla omnino interueniente re extranea, qua compensetur pars aliqua ei⁹ dominij, solũ fit commutatio dominij antea inter eos diuisi ad diuisionem subiecti talis dominij, in dominiũ in easdem res diuisum ex parte ipsarum rerum, ac plenũ comparatione cuiuscunq; earum: quia cum antea singuli haberent dominiũ omnium ac singularũ earũ rerum, sed partiale partialitate dominorũ, atq; adeò ex parte subiecti talis dominij, postea habẽt dominiũ totale ex parte subiecti, sed partiale ex parte rerum, atq; obiecti talis dominij, cæterũ in eadem ꝓportione ex parte rerum & obiecti, in qua antea erat partiale ex parte subiecti, & totale ex parte rerum; inde efficitur, vt contract⁹ ille, neq; venditio sit, neq; vera pmutatio rei ꝓ re, sed cõtractus alius innominat⁹, quo conueniũt, vt dominium antea omnium ipsorũ, diuisum ad diuisionẽ subiectorum, iuxta ꝓportionem quotæ hæreditatis, in qua quisq; est hæres, redigatur in dominiũ totale ex parte vniuscuiusq; subiecti, & partiale ex parte rerũ, in eadẽ ꝓportione ex parte rerum, in qua antea erat ex parte subiectorũ: vt vnusquisq; integram & liberã habeat administrationẽ, fruitionẽ, ac dispositionem eius partis, sicut ea diuisione integrum & plenum illius consequitur dominium: id verò fit, virtute cedentib⁹ eo ipso singulis partibus dominij ad diuisionem subiecti, quas habebant, in partib⁹, quas alij pleno dominio consequũtur, vt alij similiter cedant partib⁹ similibus dominij ei⁹ portionis, quam quisq; pleno iure consequitur. Quando autem pars dominij ad diuisionẽ subiecti, compẽsatur re extranea, si res, qua ita compẽsatur, sit pecunia, est vera venditio eius partis, vt ostẽsum est: si verò sit alia res, est vera permutatio, vt etiam est ostensum.

Obseruat verò rectè Lassarte *vbi supra num.* 49. si bonum aliquod hæreditatis cõmunis cõueniat, vt is illud obtineat, qui plus ꝓ eo dare voluerit, siue is de cohæredib⁹ sit, siue non; tunc, si aliquis, qui cohæres non sit, illud obtineat, quia plus, quàm omnes alij, ꝓ eo obtulit, tunc cohæredes alcaualã ex illo ita vendito debent: quoniam ea venditio, ad diuisionem inter hæredes perficiendam ordinata, non est exempta leg. 35. citata ab alcauala: eò quòd emptor non sit cohæres sed quidam extraneus, vt constat verba eius legis expendenti.

Num. 50. cum Carolo Molinæo subiungit. Si conueniat inter hæredes, vt vel omnia bona hęreditatis, vel quædam eorũ vendantur in subhastatione cuicunq; qui plus pretij obtulerit, vt quotidiè fit (*almoneda publica* à nostris dicitur) & aliquis cohęredũ aliquid inde emat, vt quicunq; ali⁹ emere illud posset, offerendo pro illo plus pretij, quam alij, tũc ex tali venditione facta, vt pretium hæreditati cedat, & postea inter cohæredes omnes, vna cũ alijs rebus hæreditatis, diuidatur, deberi alcaualã: quia eiusmodi venditio, etiãsi à cohærede fiat, nõ est, de qua est sermo leg. 35. citata. Arbitratur verò, integrã alcaualã tunc deberi, etiam partis, quã pro indiuiso is emptor in ea re habebat: quoniã licet nullus rẽ suam emere possit; partem tamen suam, quã pro indiuiso habet, emere potest simul cum alijs, emereq; in eo euentu censetur, quando totum pretium rei emptæ accrescit hęreditati, vt inter cohęredes omnes, loco rei venditæ, diuidatur, vt illa esset inter ipsos diuidenda. 11

Nũ. 52. subiũgit. Si sint, verbi gratia, tres aut quatuor, cohęredes, & vni eorum cæteri tribuant tantũ pecunię, nõ de ipsa hęreditate, sed de bonis alijs ipsorũ, vt recedat, & cohæredes remanentes inte- 13

gram

grã hæreditatem inter se diuidant, tunc ex tali vẽditione partis hæreditatis, quæ ad illum attinebat, debere venditorem illi⁹ alcaualam: quoniam illud non est vẽdere partem aliquam, vt inter omnes cohęredes pficiatur diuisio, de qua sola vẽditione est sermo leg. 35. citata, dũ ea vẽditio eximitur à solutione alcaualę: sed est vẽditio cohæredib. partis suę non ad diuisionem pficiendam, sed perinde atq; si eodem modo venderetur cuiuis extraneo. Quòd si ille cederet iuri suo, pre extranea, quæ nõ esset pretium, esset vera permutatio, de qua similiter sermo non est lege 35. citata, ac pinde duplex alcauala deberetur. Excipe, nisi transactione aliquid ei daretur, vt eo contentus, desisteret à iure, quod ptendebat: nam ex transactione alcauala non debetur.

Addit cũ Carolo Molinęo, si diuidendus sit fund⁹ inter cohæredes, qui commodè diuidi in partes inter eos possit, & vnus eorum, vt retineat integrũ fundum, alteri aliunde tribuat pretium, in q̃ conuenerint, aut rem aliam loco pretij, tunc, quia vẽditio illa, aut permutatio, nõ fit, vt partitio pficiatur, quæ sine ea cõmodè fieri potest, sed emẽte vno ab altero suũ ius, perinde atq; quicunq; alius emere ab eo illud posset, vtiq; ex tali venditione, aut pmutatione, deberetur alcauala. Si verò res aliter non posset commodè partiri, quia erat mancipiũ, equus, aut parua domus, vel magna, quæ tamẽ cõgruam diuisionẽ in varias illius partes nõ susciperet, tunc quoniam ea emptio, aut permutatio, inter cohæredes, ad diuisionem perficiendam ordinaretur, non deberetur ex illa alcauala.

Cum eodem Carolo Molinęo rectè *num.* 56. subiungit Si post perfectam diuisionem inter cohęredes, vnus eorum vendat aliquid de parte, quã accepit, alteri cohæredi, aut cum illo eam permutet, etiasi pemutatio fiat pro alia re, quæ similiter fuit hæreditatis, tunc non sec⁹ deberi alcaualam ex tali venditione, aut pmutatione, quàm si celebraretur cum quocũq; extraneo. Ratio autem est, quoniam priuilegium illud legis 35. cõceditur, vt partitio inter cohæredes pficiatur, atq; vsq; ad eam partitionem perfectam: quarè vẽditio, aut permutatio illa, facta post perfectam diuisionem, non gaudet eo priuilegio, vt est perspicuum. Si tamen, post factã diuisionem inter cohęredes, aliquis, aut aliqui, cõquerantur, non rectè ac iustè esse factam, & vel cohęredes conueniant, vt iterum diuisio fiat, vel sententia iudicis ad id compellantur, tunc, si, ad secũdo eam perficiendam, necesse sit, aut inter cohæredes conueniat, vt alicui aliquid in recompensationem ab aliquo, aut ab aliquibus ex hęredib⁹ reddatur, esto illud sit pecũia extranea ab hæreditate, aut res alia ex tali compẽsatione nõ debebitur alcauala: quoniam facta est ad diuisionem inter cohæredes omnino, exactiusve perficiẽdam; vt rectè Lassarte *vbi supra nu.* 5[illegible]. subiungit.

Quando necesse est vendi bona aliqua hęreditatis ad exonerandam conscientiam defuncti, soluẽdo æs alienum, aut ad implenda legata aliqua, etiã pia, quæ impleri vsq; ad tantam, vel tantam quantitatem præcepit, aut ad aliud simile, tunc ex ea vẽditione hæredes, si laici sint, alcaualam debent, eaq; computatur inter sumptus ex hæreditate necessariò factos, decrescitq; id proinde ex hæreditate. Ita cùm Bart. affirmat Lassarte *vbi supra nu.* 60. testaturque receptum esse in praxi.

14 Quando autem testator pręcepisset, talia sua bona, vel omnia, vendi & pecuniam insumi in causa pia, tunc ex venditione non deberetur alcauala: q̃niam venditio facta censeretur nomine ac loco pię causę, & hæres, qui illam vendidisset ex præscripto testatoris, solum censeretur habere rationem exequutoris, ea in parte testamenti: pia autem causa cum Ecclesia computatur, vt ex venditione, aut permutatione rei ad se pertinentis, neque alcaualam, neque aliud tributum debeat.

Lassarte *vbi supra nu.* 71. refert, cum vestimenta ad sacrũ faciendum, antequam benedicerẽtur, vẽdita essent cuidam Ecclesiæ, & gabellarius alcaualam ex ea venditione exigeret, latam fuisse sententiã in prætorio Valisoletano, non deberi: eò quod cõsuetum non sit, ex his, quæ ad res sacras conficiuntur, ac venduntur, solui alcaualam. Idemque cum Lassarte approbo, fauore rerum sacrarum religionis.

Lex 37. *tit.* 18. *lib.* 9. *nouæ collect.* sic habet. *Es nuestra merced, quæ no se pague alcauala, ni almoxarifazgo, ni otros derechos algunos, de los pinos, que qualesquier personas vẽdierẽ para las nuestras ataracanas de Seuilla, en qualquier manera, segun que se vso y acostumbro siempre.* 15

Lege 38. qui soleas ferreas equis apponunt, eximuntur à solutione alcaualæ earum, quas insumpserunt in castris, & in præsidijs. 16

Armorum quorumcunq;, siue offẽsiua sint, siue defensiua, alcauala nõ debetur, vt subijcitur ibidẽ l. 40. & 41. Atq; esto aliqua arma phibita sint, quia tamen nõ idcirco desinunt esse arma, ex illis etiam, si vendantur, aut pmutentur, alcauala nõ debetur, vt rectè ait Lassarte *vbi supra n.* 67. Intelligi verò ea lex debet, de armis, q̃ ppriè talia sunt, vtpote instituta ad defẽdendũ, vel offendẽdum, vt sunt enses, sicæ, sulfurea quæcunq; tormẽta, & alia eiusmodi: secus de cultellis ad mensam, & ad alios vsus, quã ad defendendũ, vel offendẽdum institutis, vt benè Lassarte *vbi supra n.* 68. ait, nihil impediente, q;, vt refert, aliquando lata sit in contrarium sententia, q; per accidens eis aliquando offensio, aut defensio fiat. Itẽ, vt ex vẽditione, aut pmutatione armorũ, alcauala non debeatur, necesse est, vt vẽdantur, *estãdo hechas y acabadas en la forma que se suelle y acostumbra vsar de ellas.* Vnde esto enses acuti iam, & lucidi, ceterũ sine capulo vendantur, aut permutentur, ex illis debebitur alcauala: q̃niã nõ vtuntur homines illis ad offendendũ, vel defendendũ, sine capulo. Vnde in eadem lege subiungitur. *Pero que de las cosas de que se hazen las dichas armas, y de las mismas armas, no estando acabadas en la forma y perfecion, de que se sue le vsar dellas, y de los apare los para vsar de ellas, aunq. sean tocantes y anexos a las mismas armas, mandamos que se pague el alcauala quando se vendieren, o trocaren.* Nomine verò, armorum, neque sellæ equorum, & sellis annexa, neq; fræna, & calcaria, cõprehenduntur, sed ex horũ venditione, aut pmutatione, alcauala debetur l. 38. citata. 17

Cum l. 14. *tit.* 17. *lib.* 9. *nouæ collect.* sancitum fuisset, vt pharmacopolæ ex medicamentis, & alijs ad suã officinam attinentibus, alcaualam soluerent, posteà Catholici Reges anno 1491. lege quadam, quæ habetur post omnes titulos nouæ collationis, decreuerunt, vt solum eam soluerent ex medicamentis simplicibus, quę venderẽt: secus verò ex cõpositis. Hoc verò intelligit Lassarte *vbi supra a num.* 72. q; ex rebus, quas vẽdunt quales à natura sunt producta, sine vlla industria artis circa illas apposita, debebant alcaualam: itemq; ex eis rebus, quæ, licet arte cõpositæ sint æquè tamen inseruiunt ægris & sanis, quas exprimit ea lex illis verbis. *Pero que si los dichos boticarios vendieren confites de qualquier manera, o diacitron, o botes de conserua, e otras semejantes cosas que suelen dar a sanos, que de estas, y de otras semejantes paguen alcauala.* Si autem medicamentũ, aut ad id inseruiẽs, tale sit, vt arte sit confectum, vt in ea lege connumerantur, *aguas de alquitara*, hoc est, sublimatæ aquæ, vt borraginis, endiuiæ, rosarum, & similes (quæ alioquin medicamẽta simplicia videbantur appellanda) ex illis diuidentis alcauala non soluatur. 18

Lege 10. *tit.* 19. *lib.* [illegible] *nouæ collectionis* sic habetur. *Es nuestra merced, que no se pague alcauala alguna de los captiuos,* 19

uos, y ganados, & de otras cosas que qualesquier personas, an si de cauallo, como de apie, sacaren de tierra de moros en tiēpo de guerra, y las ven lieren en estos nuestros reinos, ellos o otros por ellos, despues de sacado y puesto en saluo, y que esto se entienda de la primera venta. Sermo est de captis bello iusto ex quibuscunque alijs hostibus huius regni, quando primò tales res à capientibus, aut ab alijs loco ipsorum, venderentur, aut permutarentur.

20 Alcaualæ iam debitæ, & pœnæ statutæ eas non soluentibus, quanto tempore, si non exigantur, præscribantur, ita vt deinceps à debitoribus earū exigi non possint, habetur *l. 19. & 20. tit. 17. lib. 9. nouæ collect.*

21 Quæ facere teneantur debitores alcaualarum, vt contractus, & alcaualas manifestent, ne incidāt in pœnas alioquin eis statutas: & quas diligentias facere possint exactores horum tributorum, habetur tit. 19. *lib. 9. nouæ collect.*

SVMMARIVM.

1 *Tributum impositionis Lusitanum quid, quibusque in locis soluatur.*

DE TRIBVTO LVSITANO, quod Emposicam vocant. Disp. 665.

1 HOC peculiare tributum soluunt in Lusitania Regi ciuitates Olysipo, Ebora, & Scalabis (*Santaren* hodie vocant) & earum territoria. Cum regni illius consuetudine ac statutis, loca, in quib⁹ curia Regis commoratur teneantur toti curiæ Regis præstare hospitium, interim dum curia in eis commoratur; frequentiusque multò in eis tribus locis, quàm in alijs eius regni, curia commoretur; notabileque grauamen habitatores eorū sentirent ex hospitio, attinentium ad curiam, tam frequenti, & tanto tempore; potius elegerunt conferre Regi aliud tributum, quam subiectos esse, vt vellent, nollent, tenerentur eiusmodi hospites in suis domib⁹ suscipere, interdum non sine periculo adulteriorum cum ipsorum vxorib⁹, & stupri filiarum. Atque, vt ab eo onere (*de aposent aduria*, vt vocant) liberarētur, Regi cōcesserunt tributū quoddam, tū in quibusdā alijs rebus, q̄ venderentur, tū præcipuè in vino, ꝙ non per amphoras integras, sed minutim eis in locis vēderetur. Atq; statuerūt, vt deinceps vini amphora, quę antea cōstabat duodecim mēsuris, quas *canadas* vocant, in Castella verò *acumbres* dicimus, diuideretur in tredecim minores, & vna attineret ad Regem in impositionis tributum. Atq;, quamuis valorem illius ij Regi soluant, qui vinum vendunt minoribus mensuris, quam sit amphora; emptores tamen illud soluunt: quoniam minores hæ mensuræ tanto pretio venduntur populo, quāto venderētur, si essent maiores, vt pretium vni⁹ ex tredecim Regi soluatur. De Iustitia huius tributi, non est cur dubitemus: cū ex pacto horum populorum cum Rege, loco illius alterius oneris soluatur: quare si illud alterum onus iustum erat, & hoc tributum est iustum, si p se solū sumatur. Postea verò Rex Sebastian⁹ statuit, vt in toto Lusitaniæ regno, nō solum vini mensuræ, sed etiam tritici, atq; aliarum rerū, essent æquales: atq; ita amphora vini cœpit, in eis tribus locis constare solum duodecim maioribus mensuris, quas *canadas* vocant, vt antea cōstabat: relinquendo vendentibus vinum, vt in pretio cuiusq; harum mensurarum tantum accrescerent, quantum satis esset ad soluendum Regi decimam tertiam partem pretij, vt antea soluebatur. Consilio verò, & suggestione mea, dum Eborę docerem, & ibi cōmoraretur Sebastian⁹ Rex, factum est, vt tributum hoc incapitaretur (vt vocant) nō sine magno tunc emolumēto Regis, & maiori illius ciuitatis, sublato simul de medio ingenti periculo animarum, sublatisq; frequētib. scrupulis in confessionib. audiendis eorū, qui frequentissimè, cum venderent viginti, verbi gratia, amphoras vini per minores mensuras occultabant dimidium, & interdum plus, atq; interdum minus, ne tantum tributi soluerent: neque facilè, neq; ab omnibus cōfessarijs inducebantur, vt restituerent, multiq; ex ijs, qui in id crimen incidebant, nullo scrupulo tenebantur, neq; id ad confessionem deferebant. Cum autem periculum hoc animarum sæpissimè essem expertus; & à quodam viro seculari, prudente, ac timorato, qui bonū populi tunc curabat: intellexissem, nō magnos redit⁹ ex eo tributo eius ciuitatis deuenire quotannis ad Regem: fereq; totam eam summam insumi in stipendijs publicorum ministrorum, qui curam iudicandi de eo tributo & vt colligeretur, habebant, quiq; id efficiebant nō sine magna plebis vexatione, nec sine multis permixtis abusibus in perniciē suarum animarum, vt in similibus rebus euenire solet, alioqui feci Regem, vt contentus esset sibi ipsi tota ea summa, quæ magna ex parte distribuebatur inter ministros illos publicos, & quā deinceps ciuitas ipsa Regi integram solueret, contribuentib. ad illam, qui in ea ciuitate habebant vineas (ferè enim hi soli in ea ciuitate vinum vendunt) ꝓ quantitate vinearum cuiusq;, ꝙ & factum est, non sine ingenti lætitia & commodo populi, eorum præsertim, qui vineas possidebant. In meo autem discessu ex Lusitania audiui, non defuisse, qui Regi nostro Philippo suggesserit, longè maiorem summā ei obuenturam, si tributū illud solueretur, vt antea soluebatur, obtinuisseque, vt rediret ad pristinū statum, no sine magno ciuitatis illius mœrore, ac vexatione. Nescio quid hodie hac de re fiat.

SVMMARIVM.

1 *Tributa quis imponere possit.*

2 *Tributa imponens sine legitima ad id potestate, quas pœnas incurrat, estque hodie excommunicatus de cæna Domini.*

QVIS IMPONERE TRIBVTVM possit. Disp. 666.

DICENDVM est consequenter, quæ conditiones necessariæ sint, vt tributa sint iusta, ac debeantur in conscientiæ foro. Atq; prima cōditio ad id necessaria est, vt imponatur ab habente ad id autoritatem. Vt autem doctores communiter colligunt *ex cap. super quibusdam §. præterea de verb. signif. ex cap. innouamus de cēsib.* eiusmodi sunt, legitimi Imperatores, Reges, & concilia vniuersalia. Nomine Regum intelliguntur, qui non cognoscunt superiorē, vt ferè omnes Reges hodiè eum non recognoscūt in temporalib. Aut saltem, qui quoad administrationem sui regni tributorūq; impositionem, eum non recognosceret. Intelligūtur præterea respublicæ, quæ superiorem in temporalib. similiter non habent, vt sunt hodiè Venetorū, Genuensium & aliæ similes. Eiusmodi enim respublicæ in suos subditos parem cum Regibus potestatem habent. Atq;, vt vniuersim dicam, qui superiorem temporalē non habent, imponere sibi subditis tributa possūt, si adsint reliquæ conditiones necessariæ, quas sequentibus disputationibus explicabimus.

Sub concilio generali Summus Pontifex intelligitur, qui parem cum vniuersali cōcilio potestatē habet, estq; illius caput, & est supra reliquum eiusdem concilij, vt vtrunq; in materia de fide ostendim⁹. Quando autem audis generale conciliū aut Sūmum

mum Pontificem, imponere posse tributa, intellige, comparatione laicorum minimè sibi quoad tēporale dominium subditorum, quantum præcisè necessitas finis spiritualis omninò postulat: seclusa enim ea indigentia finis spiritualis, Summus Pontifex, & eadem ratione concilium vniuersale, nullā potestatem in laicos habet, *vt disput. 29. est ostensum*: ac proinde imponere eis non potest tributa. Eis verò, qui quoad temporale dominium sunt ei omnino subiecti, quales sunt, qui de terris sunt, patrimonij Ecclesiæ imponere tributa potest, vt & cæteri Reges imponere sibi subditis ea possunt: habet quippe Summus Pontifex eorum cōparatione parem, eandemq; cum Regibus potestatem, *vt disput. 29. citata dictum est.*

Ciuitates superiorem habentes, & reliqui, qui superiorem in temporalibus recognoscunt, imponere non possunt tributa absque suorum superiorum facultate, *vt colligitur aperte ex capit. innouamus de censib. ex cap. super quibusdam de verb. sig. ex l. vectigalia ff. de publican. & ex l. 2. & 3. Cod. vectigal. nouæ inst. non poss.* Ex eorum verò facultate imponere ea possunt, quantum eis fuerit permissum, *vt ex eisdem iuribus liquet.* Hinc est, quod Reges, & alij principes feudatarij Summo Pontifici, eique proinde subiecti, & inferiores in temporalibus, si eam potestatem à Summo Pontifice cum temporali dominio acceperunt, vt Rex Neapolitanus accepit, imponere tributa possint in terris talis feudi. Ciuitates etiā Regibus subditæ, facultatem habere solent ad collectas subditis imp onendas ad ea, quæ ad necessarios sumptus publicos necessaria sunt, quando aliunde non habent, vnde fiant. Eandem etiam facultatem habere solent cętera oppida. Quin potius id cum regimine ipsorum est coniunctum.

Qui superiorem habet in temporalibus, si ex cōsuetudine antiqua, de cuius initio nulla extet memoria, accipere consueuit tributa aliqua, legitimè in posterum ea recipit, esto non constet de facultate ad id superioris: quoniam ex tāto tempore præsumitur interueniſſe omnia ad id necessaria (Excipe, nisi aliunde sint coniecturę sufficientes, semper ea accepisse cum mala fide) *ita habetur cap. super quibusdam §. præterea de verb. sig. idque ibi notat Panorm.* Minus autem tempus, quam hoc, non erit satis ad præscribendum sine titulo eiusmodi ius vectigalium, & similium rerum, quas supremus princeps sibi ratione suæ dignitatis reseruat, vt notat *ibi* Panor. & nos cum eodem Panor. Bart. & alijs, ostendimus *disput. 75.* vbi de hac re copiosè diximus, iuraque citauimus Lusitana, & huius regni quæ coniecturas tradunt, quando censendum sit possessionem eiusmodi iuris, etiamsi à tempore sit, de cuius initio non extet memoria, fuisse mala fide, ac proinde in non sufficere ad præscriptionem. *Ibi* etiam diximus cum Couarruuia non satis esse ad præbendum eiusmodi ius cum titulo aduersus principem, spatium quadraginta annorum, sed necessarium esse spacium centum annorum. *Lege quæ eo loco dicta sunt.*

Alfonsus à Castro 1. *de leg. pœnali cap.* 10. reprehendit Ioannem Med. *quæst.* 13. *de restitut.* colligentem *ex cap. super quibusdam §. præterea de verb. sign.* antiquam consuetudinem accipiendi tributa, tribuere potestatem imponendi noua tributa ei, qui talem habet consuetudinem. Quamuis autem verum sit, id directè in eo capite non contineri, sed solum ex eo capite haberi antiquam consuetudinem accipiendi tributum aliquod, parere ei ius via præscriptionis illud in posterum accipiendi, qui potestatem alioquin non habet ad illud de nouo imponendum: quamuis item verum sit, consecutionem hanc esse nullam; hic ex antiqua consuetudine, de cuius initio non extat memoria, accipit tale tributum, ergo potest illud augere, aut imponere aliud de nouo, nihilominùs, si aliquis sit in antiqua consuetudine imponendi noua tributa, aut augendi iam imposita, quia probatur, à tempore, de cuius initio non extat memoria, varijs temporib⁹ noua imposuisse tributa, aut auxisse imposita, tanquam qui potestatem ad id haberet, vtique ea consuetudine præscriberet talem potestatem ex iusta causa noua imponendi tributa, & antiqua augendi.

Qui sine legitima ad id autoritate, tributa imponit aut imposita auget, excommunicandus est, si admonitus, non desistat & non satisfaciat *c. si quis Romipetas 24. q. 3. & c. innouamus de censib.* Imò est hodie excommunicatus excommunicatione cœnæ Domini, *vt inferius dicemus.* De iure verò Cæsareo, est perpetuo exilio damnandus, *vt habetur l. vlt. C. vectigal. noua inst. non posse.*

SVMMARIVM.

1 *Tributum vt sit iustum ac debeatur, imponi ex iusta causa debet, & quæ talis sit censenda, nec plus imponi debet, quam causa exigat: eaque cessante, cessare debet, nisi adsit alia iusta.*

2 *Tributum grauius, quam postulat legitima causa, atque adeo iniustum, si imponat princeps, aut concedant procuratores, & peccant contra iustitiam & restituere populo tenentur incrementum.*

3 *Tributum si ad defensionem concedatur, & princeps sua negligentia ac culpa non defendat, restituere tenetur subditis damna ex ea negligentia illis sequuta.*

4 *Tributa quousque populus principi præstare debeat, siue absque sua culpa, siue sua præterita culpa eis indigeat. Et ad quæ princeps subditis teneatur, & cum quanto resti. uendi onere.*

5 *Tributa noua exigendi princeps, qui se periculo exponit inordinatis largitionibus ac sumptibus, contra iustitiam aduersus subditos grauissimè peccat.*

6 *Ttibutum si impositum sit in perpetuum quasi in pactum, non cessat, cessante causa, ob quam fuit impositum. Et quando æquitas esset, vt minueretur: aut certè incrementum asseruari deberet in reipublicæ bonum.*

7 *Tributa, quæ mercatores soluunt ex mercibus, non tam ipsi, quam emptores mercium ex ipsis soluunt.*

8 *Tributa, quæ Regi dantur ex conuentione si conuentionem non seruet, non debentur.*

EX QVA CAVSA TRIBVTVM de nouo imponi, aut augeri possit: & num, ea cessante, tributum cessare etiam debeat. Disput. 667

SECVNDA conditio necessaria, vt tributum sit iustum, & debeatur in conscientia, est. Vt imopnatur ex iusta causa: neque plus exigatur, quam causa postulat: & vt, cessante causa, ob quam est impositum, cesset etiam ipsum tributū: nisi fortè superueniat alia, ob quam iustè idem tributū imponi de nouo posset, si antea impositum non fuisset ob illam aliam causam, quæ cessauit: tunc enim, sicut ex causa superueniente iustè posset de nouo imponi: ita iustè potest in eo exigendo ac recipiendo perseuerari. Omnis autem causa iusta imponendi de nouo, aut augendi tributū, ad hanc reducitur. Quod id ita exigat vtilitas ac necessitas publica, cui per ea, quæ principi ad id deputata, concessaq; sunt, non possit sufficienter subueniri. Etenim subditi reipublicæ, cuius sunt partes, subuenire tenentur, nō solū sua, sed & se ipsos exhibēdo, ac exponēdo, quādo bonū ac necessitas

sitas publica id ita efflagitat: eaq; de causa, exigente id communi, publicoque bono, cui nō possit aliter cōmodè subueniri, cogi possunt contribuere, quātum postulat, & quādiu id postulat, publica necessitas ac bonum. Cessante vero publica necessitate, princeps in suam, & in suorum priuatam vtilitatē, non potest tributa imponere, aut imposita augere, vel continuare, quæ ob causā, quę iam cessauit, ritè fuerūt imposita. Neq; enim populꝰ est ꝓpter principem, sed è contrario, princeps est ꝓpter populū, cui est prępositus, in bonum ac commoditatē illiꝰ: eaq; de causa tributa, non ad voluntatem, & vtilitatem principis sunt admetienda, sed ad vtilitatem ac necessitatem publicam eius communitatis, cui tanquam administer, defensor, custos, ac rector est constitutus: contentusq; esse debet princeps ijs, q̄ ad competētem sustentationem & sumptus ipsius, ꝓ qualitate status & reipublicæ, & ad publicas necessitates sufficiunt, neq; plus respublica subditorum tenetur ei tribuere. Vede si, quæ illi à populis tributa sunt, non sufficiunt ad stipendia cōpetentia ministrorum publicorum, ad reparationē pōtium, domorū publicarum, mœniū, & ad similes, aut maiores vtilitates ac necessitates publicas, aut ad resistēdum hostibꝰ, tunc princeps imponere potest noua tributa, aut antiqua augere, quantum & quādiu similes causæ id postulauerint: eis verò cessantibꝰ, cessare, ac minui debēt tributa, iuxta causas, atq; exigētias publicas, quæ cessauerint. In hac conditione, & in pręcedente, disputatione antecedente explicata, vt tributa sint iusta, & debeantur in conscientia, conueniunt Caiet. *in sūma verb. vectigal.* Iohan. Med. *de restitut. q.* 13. & 14 Driedo *de libert. Christ. libr.* 2. *cap.* 5. Castrꝰ 1. *de leg. pœnal. c.* 5. & 10. Gab. *in* 4. *d.* 15. *quæst.* 5. Syluest. *verb. gabella* 2. Angel. *verb. pedagium* Sotus 3. *de iust. q. vlt. art. vltim.* Couar. *regul. peccatum part.* 2. §. 5. *in fine.* D. Antoni. 2. *part. tit.* 1. *c.* 13. D. Tho. *in Epistola ad Ducissam Brabantiæ opusc.* 21. *in respons. ad* 6 *interrogationem*, & doctores communiter.

2 Hinc iam facilè intelligitur, si princeps imponat tributum grauius, quàm causa efflagitat, restituere tēeri subditis excessum, nisi illud insumat in re alia, ad quā iustè etiam imponere posset tātundē tributi. Peccare etiam grauiter, ad restitutionēq; teneri subditis, in defectum principis, ꝓcuratores, quos vocant *de Cortes*, si tributum iniustum cōcedant principi in damnum populorum. Item intelligetur facilè, si princeps tributa non insumat in eo, ad quod collata á subditis sunt, sed in alijs, ad quæ subditi non tenentur præstare tributa, teneri id subditis restituere, subditosque posse illud compensare, denegando, & occultando alia tributa debita.

3 Quod si tributum soluatur, vt subditi defendātur à piratis, aut ab alio incommodo, & princeps sua negligētia, aut culpa nō defendat, tenetur subditis ad damna eis subsequuta. Atq; subditi, si videant, eum non restituturum damna, & sufficiēter ipsis constet culpa principis non fuisse impedita, quia cum posset, & deberet, ea non impediuit, possunt occultè ea damna compensare. Non tamē est facilè dijudicare, an culpa principis nō fuerint impedita: cū fortè vires sufficientes nō habuerit, aut nō fuerit in potestate ipsius se tam sedulo sufficiēter præparare. Addunt verò doctores, si tributum soluitur ob defensionem, & princeps nō defendat cōpetenter, posse ei denegari id tributum: quia cū ipse nō stet contractui, illum ex sua parte implēdo neq; subditi tenentur ex sua parte implendo, neque subditi tenētur ex sua parte contractum implere, soluendo tributum. *Lege inter alios Medinam quæst.* 14. *citata* §. *aliud dubium.* Quòd si princeps sufficiēter ꝓuidit, & dux ei rei pręfectꝰ, sua culpa ea dāna nō impediuit, vt tenebatur, ipse est, qui de suo patrimonio ea tenetur restituere, & non princeps, qui neq; ex parte rei acceptæ, neq; ex parte iniustæ acceptionis, eò quòd sufficienter prouiderit, ad eam restitutionem tenetur.

Dubium est. Quid si princeps sua culpa deueniat ad statum, in quo non habeat competētes sumptus 4 pro ratione eius reipublicæ, q̄ administrat, & cui est pręfectus; vt si vanè cōsumpsit, aut donauit suū patrimonium, bona ve coronæ regni, ac reditꝰ, seu iura, ad id illi collata, vel si intulit bellum iniustū, aut inutile, reipublicæque nociuum, quod in causa fuit, vt ad eam deueniret egestatem, teneturne tunc subditi contribuere, vt habeat competentes sumptus ad defensionem & conseruationem reipublicę, atque ad splendorem, pro eiusdem reipublicæ dignitate.

Inprimis dicendum est. Si sine sua culpa ad eum deuenisset statum, vel casu aliquo, vel ob sumptꝰ necessarios ab bellum, arbitrio prudentis comuni bono necessariū, aut rationabile ac vtile, tunc subditos teneri contribuere, non solum ad sufficientē conseruationem ac defensionem reipublicæ, & ad alia eidem reipublicæ necessaria, sed etiam ad cōpetentes sumptus familiæ eiusdem principis, vt ęquitas postularet, paterenturque subditorum facultates: id quippe est quasi ꝓprium stipendium á subditis principi debitum, cōputaturq; inter reipublicæ necessaria. *Ita Diuus Thomas respon.* 6. *cit. Med. q* 13. *& doctores cōmuniter.* Ratione verò huius stipendij, reuerentiæ, atq; obedientiæ, q̄ subditi principi suo debent, ac p̄stant, ipse vicissim, tanquā ex contractu, tenetur eos gubernare, ac defendere, administrare illis iustitiā, & curare bonū comune ipsorum. Quare si, vel dolo, vel lata culpa, aut leui, ipsiꝰ hostes mari, aut terra illos diripiant, depopulentur, aut in seruitutē redigāt ipse tenetur illis ad restitutionem eorum omnium dānorum. Similiter si dolo, lata culpa, aut leui, ipsius, alicui subditorū non administretur iustitia, vel fures, aut grassatores, aliqē eorum diripiant, vel damnū aliud ei inferant, vel patiatur potentes opprimere pauperes, aut quoduis aliud iniustum fieri in sua republica patiatur, tenetur restituere damna omnia ita subditis subsequuta. Secus autem esset, si sine sua culpa, quia non plus potuit, aut culpa ipsius leuissima, aliquid horum euēiret: quoniam regulare est, quando aliquis tenetur ex contractu, qui in vtilitatem cedit vtriusq; contrahentium, solum eum teneri de culpa leui, non autem de leuissima, *vt disputatione* 293. *&* 295. *& alias sæpe, dictum est.*

Deinde ad dubium ꝓpositum directè est dicendum, quando sua culpa ad eum statum deueniret. teneri in primis subditos contribuere, quæ necessaria essent ad defensionem & conseruationem suę reipublicæ, vt æquitas postularet, paterenturq; vires ipsorū, attentisq; circumstātijs omnibꝰ cōcurrentibꝰ. Itē tenerentur contribuere ad sumptꝰ cōpetentes principi, attenta qualitate status illius ac reipublicę, atq; iuxta circunstantias omnes cōcurrentes: quoniam illi sumptꝰ cōputantur inter res necessarias reipublicę. *Ita propendet Medina q.* 13. *citata, legendusq; est D. Antoni.* 2. *p. tit.* 1. *c.* 23. §. 2. Addo, tunc principem contentum esse debere mediocribꝰ sūptibus. Si autem ad abundantiam temporis progressu deuēiret, resarcire deberet, ac teneretur populis, quod sua culpa fecit illos plus insumere, tam contribuēdo ad defensionem, & ad alia reipublicæ necessaria quam ad sumptus ipsiꝰ, si idem ipse esset, qui damnum sua culpa intulit, & qui postea ad pinguem deueniret fortunam.

Hoc loco obseruandū est, Principes, quando in 5 ordinatis ac superfluis largitionibꝰ, vltra id quod postulat ratio & statꝰ ipsorum, alijsq; superfluis ac vanis sumptibꝰ, periculo se exponunt grauandi in futurū populos, grauissimè peccare lethaliter peccato iniustitię, ob nocumentū, quod indē irrationabiliter parāt populis: qui, quoties ea de causa re- 7

spu-

spublica in posterum indiguerit, cogendi sunt cõtribuere, grauandique sunt nouis exactionibus ac tributis. Quo fit, vt confessarij ac consiliarij Regũ, ad expendendum peccatum, quod in Regum ꝓdigalitatib⁹ interuenit, & obligationem, quam in posterum habent continendi se in suis sumptibus, ne tributis populos vexent, non solum debent attendere, quod Reges sua prodigũt, sed simul animaduertere debent, quod se iniustè ea ratione exponũt periculo grauandi populos. Adde, Reges tunc prodigere ea, quæ populi ipsi à principio, & postea tẽporis progressu eis, coronæve regni, dederunt, vt essent in reditus ad sumptus ipsorum, & ad reipublicæ defẽsionem. Quo fit, vt principes quadam ex parte sint dispẽsatores poti⁹, quam domini bonorum coronæ regni, redituumque eorundem bonorum.

6 Quando supra dictum est, cessante causa, ob quã tributum est impositum, debere cessare tributum, intelligi id debet, quando tributum non est impositum in perpetuum quasi ex pacto, quo princeps pro eo tributo in se suscipit custodiam maris à piratis, faciendo sumptus, qui in futurum fuerint ad id necessarij, siue multi sint futuri necessarij, siue pauci, aut etiam nulli, vel pro defensione ab hostibus & latronibus in suo regno, vel pro alijs similibus rebus, ac sumptibus reipubl. necessarijs. Tunc enim licet nulli sint piratæ ac latrones, nulliq; sint necessarij sumpt⁹ ad defensionem eorum, qui mari, aut terra, merces comportant, aut deferunt, decrescãtq; ob diuturnam pacem ac securitatem reipublicæ sumptus, licitè Rex accipit vectigal pro mercibus, quę asportantur, ac deferuntur, impositum, & similia alia tributa in perpetuum imposita, modo paratus sit facere sumptus, qui in futurum ad ea omnia fuerint necessarij. Ita doctores communiter. defensionemque à piratis, & latronibus, ꝓtectionemque mercatorum, qui merces comportant, & exportant, reddit lex. 5. *tit. 7. part. 5.* tanquam causam iustam accipiendi vectigalia, seu portoria, ex mercibus, quas afferunt, ac deferunt. Obserua tamen, quod quando principes petituri essent de nouo longe maiora vectigalia, quoties semel constituta non sufficerent ad sumptus, & in stipendiũ pro defensione asportantium merces, vt ordinariè facere solent, æquitas postularet, vt quando res ad eum statum deuenirent, vt pauci, aut nulli, sumpt⁹ essent necessarij, vel quia cõ[?]nia regnorum ad eũdem principẽ pertinerent, vel aliqua alia de causa, remitteretur aliquid de vectigalib⁹: alioquin maxima inæqualitas esset inter principem, & eos, qui illa de causa soluere coguntur vectigalia, cum, crescente causa maiorum sumptuum, subditi cogãtur augere tributa; & deficiente causa, princeps nihilomin⁹ accipiat eadem tributa. Et quidem quãdo, superueniente causa, ex illa accreuerunt vectigalia aut alia tributa, illa vtiq; cessãte, decrescere debẽt, iuxta ea quæ dicta sunt: nisi alia noua aliunde aduenerit, vnde iustè perseuerẽt, vt dictum est. Quãdo autem vectigalia, & alia tributa, non sunt aucta ex superueniente causa, sed data sunt à principio in perpetuum, modo in hoc §. explicato, tunc, si pro temporum circumstantijs, ac trãquillitate, & pace, non sint tot necessaria, tenetur princeps reseruare incrementum in publico ærario, ad necessitates, quę superuenerint, ne tunc opus sit grauare populos nouis tributis, & vt pecunia ita in ærario publico congregata, terrori sit hostib⁹, ac defensio reipublicæ. Quando enim ita est parata, non audent exteri bellum mouere, aut iniuriam inferre: si verò bellũ moueant, aut aliam iniuriam inferant, facile ea pecunia exercitus instruitur, quo Respublica defendatur, & arceantur piratę, ac vindicentur illatæ iniuriæ.

7 Illud est hoc loco obseruandum. Vectigalia, quę ex mercibus soluere coguntur mercatores, non tã reduntare in grauamẽ ac sumptus ipsorum, quam in grauamen & sumptus eorum, qui illas ex ipsis sunt empturi. Mercatores quippe, q̃ carius emunt merces, quas asportant, & quo plura tributa ex eis soluunt maioresque sumptus cum illis faciunt, eò carius eas vendunt, quatenus, computatis omnib⁹, competens extrahant lucrum. Quo fit, vt grauamina eiusmodi magna ex parte redundent in populos, seu in emptores earum merciũ, & non in mercatores: tametsi emptores ad id non attendant, neque tantum molestiæ ita sentiant, quantum sentirent, si emerent res minori pretio, alioquin iusto, & insuper cogerentur soluere ea tributa, quæ emẽdo carius ob illa iam antea à mercatoribus soluta, reipsa soluunt.

Si Rex propter aliquid, quod concedit, aut remittit, imponat aliquod tributum, vt *disputat.* 665. 8
dictum est in Lusitania Olysiponæ, Eboræ, & Scalabi, fuisse impositum tributum impositionis locò hospitij debiti curiæ Regis, tunc si Rex non stet cõcessis, ei ve, quod remisit, & tenetur restituere tributum, quod accepit à tempore, quo non stetit cõtractui, & populi non tenẽtur ei soluere tale tributum. Quod si ex parte non stetit contractui tenetur pro rata restituere, quod accepit, & pouli pro rata possunt denegare ei tale tributum, tantundemve aliunde compensare.

SVMMARIVM.

1 *Tributum, vt iustum sit, ac debeatur, quæ forma, & quæ proportionalis æquitas seruanda.*

2 *Modus colligendi tributum seruitij huius regni, & alia, imposita sisa, cum damnandus non videatur. Etiam quoad exteros, qui illud tunc etiam soluunt, cum alioquin non teneantur.*

QVAE FORMA IN TRIBVto imponendo sit seruanda, vt sit iustum. Disp. 668.

1 TERTIA conditio, vt tributum sit iustum, & in conscientiæ foro debeatur, est. Vt in eo debita seruetur, forma, hoc est, ęqualitas & cõmensuratio, non solum per comparationem ad causam, ita videlicet, vt non excedat, quod necessarium est ad id ob quod imponitur, & vt sit commensuratum virib⁹ eorum, quibus imponitur, nec sit impossibile, vt vtrunque disputatione antecedẽte circa secundam conditionem, vt tributum sit iustum, est explicatum: sed etiam, vt in eo seruetur æqualitas ꝓportionis geometricæ inter personas, quibus imponitur, ita scilicet vt, iuxta proportionẽ ac facultatẽ virium cuiusq;, imponatur ac exigatur, neque pauperes cogantur tantum contribuere, quantum diuites & potentes, quando non est res modica ꝑcipuè imposita in signũ subiectionis. Partes enim reipublicæ iuxta vires cuiusq; subuenire tenentur cõmuni bono, necessitatibusq; publicis. Hoc autẽ intelligendũ non est mathematicè sed moraliter, vt recta ratio præscripserit ac docuerit, æquũ esse vnumquemq; contribuere, attento statu reipublicę, ac virib⁹ cuiusq;. Præterea intelligendũ est, quando tributum exigitur ob commune bonum, quod æquè ad omnes spectat: quando verò exigitur propter bonum, q; peculiariter respicit quosdam, illi præcipuè sunt grauandi. vt mercatores, & alij, qui peculiariter indigent defensione à piratis, grassatoribus, & latronibus, pręcipuè sunt grauandi tributo ad sumpt⁹ ad id necessarios: tametsi, vt in calce disputationis præcedentis dictum est, id tandẽ emptores mercium maxima ex parte soluant, dum pretium pro eis reddunt. Itẽ, si aliquis legitimè sit exẽptus à solutione tributi, eò quod ipse, aut ipsi⁹ maiores

maiores, aliquid vtiliter egerunt in commune bonū non est iste grauandus, vt cæteri, quoad id, in quo est exemptus. In conditione hac, vt tributum sit iustum, & debeatur in conscientia, conueniūt doctores communiter, *Caietanus in summa verb. vectigal, Driedo de libert. Christ. lib. 2. cap. 5. Alfon. à Castro 1. de leg. pœnali cap. 5. & c. 10. Gabriel. in 4. d. 15. q. Med. de restit. q. 13. Sotus 3. de iust. q. vltima. artic. vltimo & alij.*

Ex hac cōditione necessaria, vt tributum sit iustum, Castrus *c. 5. citato* infert, iniustum esse modū illum, quo tributum seruitij ordinarij, & extraordinarij huius regni, soluēdum à singulis iuxta cuiusq; facultates, & aliæ similes contributiones, in hac ciuitate Conchensi, & in quibusdam alijs locis, colliguntur imposita sisa quibusdam rebus, quæ venduntur, modo *disput.* 661. explicato, vt emētes, pro rata copię earum rerum, quas emunt, ex pretij augmento contribuant ad illius solutionem. Cum enim, inquit, mechanici, qui non multum diuitijs abundant, sæpe habeant necesse plura ex illis rebus emere, ob maiorem familiam, quam ad suum officium exercendum est illis necesse habere, quam sit necesse emere, ex eisdem rebus, ditioribus, qui minorem habent familiam; sane in contributione illa ad tributum soluendum, non seruatur geometrica æqualitas, vt pro quantitate facultatum cuiusque, plus, aut min⁹, contribuāt, sed sępe eueniet, vt, qui minores habuerit facultates, plus contribuat, quā qui habuerit maiores. Ego verò licèt videam eum modum colligendi id tributum, expositum esse illi inęqualitati, non tamē auderem illum condemnare: præsertim cum vsu sit receptus plurimis in locis. Et cum de illo nulla vnquam fuerit audita querimonia, neque à priuatis audierim fuisse vnquam optatum, vt modus ille mutaretur: quin potius, si attentaretur mutari, vt singuli nō illo modo, sed simul contribuerent pecuniam pro cuiusq; diuitijs, omnes reclamarent, vt potius priori hoc alio modo colligeretur. Ducor, quoniam populus minus grauatur, minoremque molestiam sentit, ita per partes adeò minutas soluendo tributum illud dum res emunt, quam si illud solueret simul. Pręsertim cum, ad soluendum illud simul, necessarij essent exactores, qui impignorationibus, & stipendio ea de causa ipsis debito, occasio essent lōge maiorum sumptuum, molestiarum, ac inquietudinum. Ducor item, quoniam, quando populus est magnus & per capita est singulis familijs summa aliqua distribuēda iuxta vires & facultates cuiusque, ordinarie solet oriri longe maior inæqualitas ex eorum arbitrio, qui ad id iudicandum, ac statuendum sunt electi, coniuncta cum longe plurib⁹ querimonijs, & odijs, aduersus arbitratores, & cū grauioribus conscientiarum periculis, quam oriātur ex hoc alio modo contribuendi ad id tributū. In ijs autem rebus, in quibus mathematice attingi non potest æqualitas, is modus est eligendus, qui suauior est, & in quo plura euitantur incommoda, minusque à iusto deuiatur, eoque modo contenti esse debent priuati de republica. Pręsertim cum lex sit communis, eueneritque per accidens, eos esse eius conditionis, vt plus cæteris grauentur, quod contra accidere potuit, euenireque poterit in futurum.

Maius dubium est de ijs, qui non sunt de eodem populo, qui, quando res eiusmodi emunt, soluunt incrementum illud; cum tamen ad peculiare eius populi tributum non teneantur. Ac sane subueniri huic incommodo deberet, si cōmode id fieri posset. Nisi, *cum Medina de restitut. ad finem quæstionis* 15. id excusemus: tum quia præscripta antiqua cōsuetudine est receptum: tum etiam quoniam nullus exterorum cogitur emere eiusmodi res, illudque est pretiū earum in eo loco: tum deniq; quoniā mutuo id compensatur: quando ij, qui sunt huius populi, emunt similiter in alijs populis: regiminaq; pūinciarum, ac populorum, postulēt, vt quando simile quid in vno populo rite est secūdum se sancitum, id ferant, qui ad eum populum accedere voluerint, & in eo commercium circa id habere, etiam in trāsitu per eum locum. Hæc verò omnia dilucidiora redduntur ex sequenti disputatione.

SVMMARIVM.

1 *Tributum vectigalis, aut quasi vectigalis alcaualæ solum ex rebus quæ negotiationis causa asportantur, extrahuntur, aut venduntur, solui deberet, si sufficienter, illo ita soluto, subueniretur bono communi.*

2 *Tributum idem imponi licite potest, vt ex alijs etiam rebus soluatur, quando aliter non sufficienter subueniretur bono communi.*

3 *Cur iniquum non sit, exteros etiam illud soluere.*

LICITVMNE SIT TRIBVTVM vt non solùm ex ijs, quæ negotiationis causa asportantur, aut venduntur, pars aliqua soluatur, sed etiam ex cæteris rebus, quæ asportantur, extrahuntur, aut venduntur id soluatur. disputat. 669.

HAEC disputatio ad formam seruandam in tributis imponendis spectat, appendixque ꝑinde, & quasi membrum est præcedentis. Caiet. *verb. vectigal in princ. in & fine.* vt iniusta condemnat vectigalia, quæ imponuntur pro rebus, quæ non negotiationis causa, sed ad proprium vsum, ipsiusve familię, asportantur. Idem diceret de tributo, ꝙ soluitur ex venditione, aut permutatione rerum, quæ non negotiationis causa venduntur, emuntur, aut permutantur, quale est alcauala huius regni, & sisa Lusitana, *vt disputat.* 663. & 664. *dictum est.* Ducitur, quoniam tunc, qui plus indigent, & plures habent filios, plus grauantur, quam alij qui ditiores sunt, & minorē habent familiam: quippe cū, qui plus indigent, pluresq; habent filios, plura necesse habent vendere, emere, & asportare, ad ꝓpriā subleuandam necessitatem. Confirmat item suam sententiam ex *l. vniuersi C. de vectigal.* vbi præcipitur, vt ex rebus, quę ad vsum proprium, aut ruris colēdi gratia, vehuntur; non exigantur vectigalia, & pœna capitis statuitur accipientibus vectigalia ꝓ eiusmodi rebus. In eadem sententia sunt quidam alij. Sotus etiam 3. *de iust. q. vltim. artic. vltim.* & Ledesm. 2. 4. *q.* 18. *art.* 3. iniustitiæ damnare videntur, quod pro his, quæ venduntur ad subleuandam ꝓpriam necessitatem, accipiatur decima pars pretij: & quod in Lusitania, qui ad proprium vsum ac familiæ emit, cogatur soluere dimidium sisæ.

Prima verò conclusio sit. Si ad competēter subueniendum cōmuni bono, satis esset accipere vectigal de ijs, quæ asportantur, extrahuntur, emuntur, aut venduntur, negotiationis causa, tunc ęquitas postularet, vt de ijs, quę asportantur, emuntur, aut venduntur, ad propriam familiæve subleuandam necessitatem, vectigal, aut quasi vectigal alcaualæ, seu Lusitanæ sisæ non acciperetur. Quoniam id ad humanitatem, ac decentiam quandam spectaret, tolleretque aliqua minus decentia, propter quæ lata fuit. *l. vniuersi citata*, quę ad humanum ius spectat, non verò ad naturale: eaq; de causa potest per sequens aliud contrarium statutum, aut per contrarium vsum, abrogari. 1. Concl. 1

Secunda conclusio. Quando, vt competēter bono communi subueniretur necesse esset exigere vectigal, aut quasi vectigal, etiā de his rebus, q̄ asportantur 2. Conclus. 2

tantur, extrahuntur, emuntur, aut venduntur, ad propriam, familiæve, subleuandam necessitatem, non est temerè damnandum, quod de his etiam rebus exigatur vectigal, aut quasi vectigal alcaualæ, seu sisæ Lusitanæ. Præsertim cum, non solum in Hispanijs, sed etiam in multis alijs locis, sit id more introductum. *In hac conclusione conueniunt Dricdo de libert. Christ. lib. 2. c. 5. Medina quæst. 15. de restitut. in posteriori quæstionis parte, Gabr. in 4. dist. 15. quæstio. 5. Diuus Anton. 2. part. tit. 1. c. 13. §. vltimo. Syluest. verb. gabella 3. n. 14. & sequentib. Nauar. in Manu. c. 17. in calce n. 202. & alij.* Probari autem potest, quoniam, vt probè argumentatur Medina, decimæ, quæ præcipiuntur solui in stipendium ac sustentationem ministrorum Ecclesiæ, nihil continent iniustitiæ; cum in veteri lege fuerint de iure diuino, & in noua fuerint præceptæ ab Ecclesia: at in solutione earum non cernitur proportio Geometrica, vt vnusquisque de Ecclesia contribuat iuxta vires & facultates suas, quin potius, qui pauperiores sunt, sæpè plus contribuunt: cæterum, cum ingens quędam copia imponēda fuerit Dei populo in sustentationem ministrorum Ecclesiæ, qui ipsis inseruiunt, quæsitus fuit ille suauis modus subueniendi, vt de fructibus quos quisque perciperet, decimam partem ad id contribueret: id quod minus molestum est fidelibus, quam si ingens illa copia distribueretur soluenda quotannis per capita iuxta patrimonium & vires cuiusque, difficiliusque multo colligeretur, & magna cum perturbatione ac querimonia: pari ergo ratione, cum princeps cogere subditos possit, vt, iuxta vires cuiusque, tantam summam contribuant per capita, quantam ex vectigalibus, & quasi vectigalibus, colligit, etiam de rebus, quæ asportantur, & emuntur, ac venduntur, ad propriam ac familię subleuandam necessitatem; quandoquidē ea tota necessaria est ad subueniendum competenter bono communi; sane eligere potius hunc suauiorem modum poterit, quem minus sentiunt populi, nihil impediente, quod ex ea lege ac modo, alioquin omnibus ęquali ac communi, per accidens inæqualitas sequatur, quia videlicet accidit, hos esse pauperiores, opusque, illis esse plura, quam alios, emere, aut vendere, vel asportare ad propriam, ac familiæ subleuandam necessitatem; cum è contrario potuerit res euenire, positque in posterum mutari in contrarium. Confirmare verò possumus hunc modū suauiorem esse populis. Quoniam, si Rex eis proponeret, vt quantam summam per partes ita soluunt, inter se per capita, iuxta vires cuiusque, diuiderent ac soluerent, vtique potiùs eligerent eam soluere per partes eo modo, quo illam soluunt, quam per capita nisi soluendo per capita ingens summæ illius fieret remissio.

3 Antequam autem conclusio proposita vlterius confirmetur, diluenda est quædam quasi obiectio. Obseruant enim in re proposita doctores aliqui. Quod, cum huiusmodi vectigal, aut quasi vectigal, de rebus emptis, venditis, aut asportatis, ad quotidianum vsum & ad subleuandam propriam necessitatem, soluatur loco talliæ, & collectæ, quā per capita princeps imponere posset cuique subditorum iuxta vires & facultates cuiusque, æquitas non patitur, vt exteri illud soluant. Responderi tamen potest, consuetudine esse receptum, vt, quando tale vectigal, aut quasi vectigal, impositum est in aliquo regno, illud exteri ibi soluant, quando aliquid emunt, vendunt, aut asportant, sicque contribuant ad necessitates eius regni atque ea quasi lege admitti ad commercium in eo regno. Id verò, quod ita contribuunt ad necessitates eius regni, compensatur ex eo, quod subditi eiusdem regni in simili euentu cōtribuunt in alijs regnis. Item cum, dum exteri sunt in aliquo regno, protegantur ab eo regno, & ius in illo, si opus fuerit, illis dicatur, administratioque eius Reipublicæ in ipsorum cōmodum cedat, nulla sanè videtur iniquitas, si ex eis, quæ vendunt, emunt, aut asportant, ad quotidianum vsum, propriamque subleuandam necessitatē, perinde contribuere cogantur, ac naturales.

Confirmatur deinde conclusio proposita. Quoniam vectigalia, aut quasi vectigalia, quæ mercatores soluunt ex ijs, quæ asportant, emunt, aut vendunt, negotiationis causa, potius resultant in grauamen aliorum, qui eas res empturi sunt ad subleuandam propriam, suæque familiæ necessitatem, quā redundent in grauamen ipsorum mercatorū, vt *in calce disp. 667.* est ostensum: quoniam, quo mercatores ex rebus, quas asportant, emunt, aut vendunt, negotiationis causa, plura vectigalia, aut quasi vectigalia soluunt, eò carius res easdem vendunt, coguntque proinde emptores refundere ipsis in pretio eadem tributa. Quo fit, vt quæ inæqualitas obijcitur ex eo, quod tributum, aut quasi tributū soluatur ex ijs rebus, quæ asportantur, emuntur, aut venduntur, ad subleuandam propriam necessitatem, cernatur similiter in eo, quod mercatores vectigalia, aut quasi vectigalia, soluant ex rebus, quas asportant, emunt, aut vendunt negotiationis gratia: quandoquidem hæc ipsa tributa tandem soluunt, qui eas res emunt ad subleuandam propriam necessitatem.

SVMMARIVM.

1 *Tributum vt licitè ab aliquo exigatur, necesse est vt exemptus is non sit ab illo soluendo.*

2 *Ecclesiæ, & Ecclesiastici, etiam quoad bona ipsorum patrimonialia, exempti sunt à solutione tributorum.*

3 *Ecclesijs, & Ecclesiasticis tributa imponentes, ab eis exigentes, ac recipientes, aut ad id cooperantes, quas pœnas incurrant.*

DE EXEMPTIONE ECCLESIARVM, & Ecclesiasticorum, à tributorum solutione: & de pœnis statutis tributa eis imponentibus, aut illa ab eis exigentibus, vel accipientibus. Disp. 670.

QVarta conditio necessaria, vt tributum sit iustum, & in conscientia debeatur, est. Vt non illi imponatur, neque ab eo exigatur, qui exemptus est ab illo soluendo. Quare hæc conditio solum reddit tributum iniustum, comparatione eius, qui legitimè est exemptus ab eo soluendo, si imponatur, vt ab illo soluatur vel si ab eo exigatur. 1

Ab oneribus & tributis soluendis, exempti cum primis sunt Ecclesiæ, & Ecclesiasticę personę, adeò vt Ecclesiastici, neque de bonis suis patrimonialibus soluere teneantur tributa, vt constat. *c. non minus, & c. aduersus, de immunita. Eccles. c quanquam de censibus lib. 6. clementina præsenti de censibus cap. 1. de immunita. Eccles. libr. 6.* & in authentica. *item nulla communitas. C. de Episc. & Cleric.* vbi prohibetur, collectas, vel exactiones, angarias, vel parangarias, imponere Ecclesijs, pijs locis, & Ecclesiasticis personis. Per quæ iura sublata sunt iura ciuilia antiquiora, quæ præcipiebant accipi onera aliqua ab Ecclesijs, aut Ecclesiasticis personis. Quo autem iure exemptio hæc Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, bonorumque eorum, introducta sit *Disput. 31. præsertim conclusione 5.* ostendimus, de iure humano, ciuili & canonico, concurrente Principum secularisque Reipublicæ, donatione fuisse introductam, neque reuocari posse per seculares potestates. *Atque præter doctores ibi citatos, lege Ioan. Medi. de rest. q. 15. Couar. de pract. qq. c. 31. & alios, quos Couar. citat.* 2

Pœnæ statutæ eis, qui Ecclesijs, Ecclesiasticis personis, & eorum bonis, onera, aut tributa imponunt

nunt, vel ab eis exigunt, aut recipiunt, sunt, quæ sequuntur. Capite *non minus, iuncto cap. aduersus, de immunit. Eccles.* consules ciuitatum, & quicunque alij potestatem habentes, & fautores eorum, qui Ecclesias, Ecclesiasticos viros, bona eorum, aut pauperum vsibus deputata, grauant tallijs, collectis, aut exactionibus, si admoniti non destiterint, sunt ipso facto excommunicati, neque ab ea excommunicatione possunt absolui, donec competenter satisfaciant: Eandem pœnam incurrunt, qui eis in officio successerint, nisi & ipsi, intra mensem à puncto successionis in officio satisfecerint. Quod intellige, quando penes ipsos est, vt communitas, vel qui ad id tenetur, satisfaciat. De suo enim si ipsi inde non facti sint locupletiores, satisfacere non tenentur: & absque sua propria culpa incurrere non possunt excommunicationem.

Item *c. quanquam de censib. libr. 6. iuncto cap. primo de immu. Eccles. lib. 6.* ipso facto excommunicantur quæcunque personæ, cuiuscunque sint conditionis, aut status, quæ ab Ecclesijs, vel à personis Ecclesiasticis, pro personis ipsis Ecclesiasticis, vel pro rebus earum, aut Ecclesiarum, exigunt, vel extorquent, per se, vel per alium, suo nomine, vel etiam alieno, pedagium, vel guidagium: modo res, quas Ecclesiastici deferunt, aut deferri faciunt, non deferant negotiationis causa: nam pro eiusmodi rebus, negotiationis causa delatis, exigere possunt ab eis quæcunque tributa ab alijs debita, vt infra dicetur. Ibidem etiam præcipitur, vt à prædicta excommunicatione, qui illā incurrerit, non priùs absoluatur, quam exacta pedagia, aut guidagia restituat, & pro transgresione competenter satisfaciat. Item præcipitur, vt si communitas fuerit, quæ id delictum commisit, locus illius ipso facto incurrat sententiam interdicti, à quo non prius relaxationem obtineat, quam simili modo restituat, ac satisfaciat. Nomine verò pedagij. *c. quanquam citato*, intelliguntur quæcunque portoria ac vectigalia, siue accipiantur pro personis, siue pro rebus, mari, aut terra, asportatis, vel extractis, aut pro rebus emptis, aut venditis. Vnde non solum, qui ab Ecclesiasticis exigunt tributa, pro rebus ipsorum, mari, aut terra, non negotiationis causa, asportatis, vel extractis, incidunt in hanc excommunicationem, sed etiam, qui exigunt alcaualas, vel sisas, tam Lusitanas, quam huius regni. *Ita Nauar. in Manu. cap. 27. numero 128. & consentit Caietan. verb. excommunicatio c. 40. iuncto c. 39.* Qui autem imponunt collectas, seu tallias, non incurrunt excommunicationem *capitis quanquam, iuxta Caietan. cap. 40. citato.* Ratio autem est, quoniam tributa illa non comprehenduntur nomine pedagiorum. Incurrunt tamen excommunicationem capitis *non minus*, & capitis *aduersus*, de quibus suprà loquuti sumus: itemque incurrunt excommunicationes, quas subijciemus.

Cum autem facere soluere quæcunque tributa de bonis Ecclesiarum, aut Ecclesiasticorum, quæ negotiationis causa non deferuntur, sit contra Ecclesiæ libertatem, *vt Caietan. verb. excommunicatio c. 31. & alij obseruant, atque ex se est satis perspicuum*, constat autores statutorum, vt eiusmodi tributa soluantur, aut vt Ecclesiasticis onera quæcunque imponantur, scriptoresq; eiusmodi statutorum, nec non potestates, consules, rectores, ac consiliarios locorum, in quibus talia statuta, aut consuetudo, edita aut seruata fuerint, itemque eos, qui iuxta ea statuta, aut consuetudinem, iudicare præsumpserint, aut in publicam formam redigere, quod ita sit iudicatum, incidere in excommunicationis sententiam latam prædictis omnibus, *c. nouerit de sent. excommu.* Ab hac tamen, & à quacunque alia, excommunicatione excusabit probabilis ignorantia, quod illis de causis incurratur. *Lege circa hæc Nauar. cap. 27. citato, num. 19. & 20.*

Quin hodie, qui eiusmodi statuta, pragmaticas, aut decreta, fecerint, ordinauerint, ac publicauerint, vel eis fuerint vsi, sunt excommunicati in bulla cœna Domini *clausula* 19. Eaque de causa, qui iuxta eiusmodi statuta, tributa, aut quæuis alia onera, exegerint ab Ecclesiasticis, sunt excommunicati de cœna Domini.

Hoc loco inserendæ essent censuræ capitis *clericis, de immunit. Eccles. libro sexto*, nisi id caput reuocatum esset *Clementina vnica de immunita. Eccles.*

Clementina *præsenti, de censib.* Diœcesanis præcipitur, vt postquam nouerint aliquos in sententias incidisse excommunicationis, aut interdicti, à iure statutas, quod proprio, vel alieno nomine exegerint pedagia, aut pedagia, ab Ecclesijs, vel Ecclesiasticis, de bonis, quæ non negotiationis causa detulerint, eas denuncient, & faciant à suis subditis denunciari, donec, qui eas sententias incurrerunt, restituant, & de transgresione competenter satisfaciant.

Postremo hodie quicunque Ecclesijs, personis Ecclesiasticis, aut ipsorū bonis, imponunt quodcunque tributi genus, vel onus quodcunque (siue reale sit, siue personale, aut mixtum, *modis disputat. 661. explicatis*) aut id exigunt, vel ab sponte dante accipiunt, vel per se, vel per alios, directè, aut indirectè, aliquid horum facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, aut votum, seu suffragium, palam, vel occultè, præstare non fuerint veriti, sunt ipso facto excommunicati excommunicatione Bullę cœnæ Domini. Et quamuis id ex parte constet ex clausula 5. (de qua sermo erit paulò pòst) apertissimè tamen liquet ex clausula 17. quæ inter alia, ita habet. *Excommunicamus, qui collectas, decimas, tallias, præstantias, & alia onera, clericis, prælatis, & alijs personis Ecclesiasticis, ac eorum, & Ecclesiarum, monasteriorum, & aliorum beneficiorum Ecclesiasticorum bonis, illorumque fructibus, redditibus, & prouentibus huiusmodi, absque Romani Pontificis speciali & expressa licentia, imponunt, & diuersis, etiam exquisitis, modis exigunt, aut imposita, etiam ab sponte dantibus & concedentibus, accipiunt: nec non qui per se, vel alium, seu alios, directe, vel indirecte, prædicta facere, exequi, vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium, vel fauorem, aut votum, seu suffragium, palam, vel occulte, præstare non verentur, cuiuscunque sint præeminentiæ, &c.* Ex quibus constat, etiam exactores eiusmodi tributorum, aut onerum, & omnes ad ea imponendum, exigendum, aut recipiendū, quoquo modo cooperantes, esse excommunicatos ea excommunicatione Bullæ cœnæ Domini. Excusabuntur tamen ratione obedientiæ à peccato, & per consequens à censura, subditi, qui, ignorantes aliquid horum indebitè peti, aut (facta debita diligentia) ea de re dubitauerint, iussi à principe, aut à potestatibus publicis, hæc exegerint. Nam subditus, in dubio, parere tenetur superiori, vt in materia de bello, ac alibi ostendimus. Ii autem, qui subditi non fuerint, aut qui non iussi, in dubio, an id sit licitum, ea exigunt, neque à peccato excusantur, neque à censura.

Nauar. *cap. 27. citato num. 128.* arbitratur eos, qui exigunt portoria, sisas, & gabellas, ab Ecclesiasticis de ijs, quæ non negotiationis causa asportant, aut vēdunt, incurrere quidem excommunicationem *c. quanquam de censib. lib. 6.* quæ reseruata nō est Sumo Pontifici; non tamē incurrere excommunicationē Bullę cœnę Domini. Id sibi persuadet, quoniā quamuis quinta clausula eius Bullæ sic habeat; *Anathematizamus omnes, qui in terris suis noua pedagia, seu gabellas, ad id potestatem non habentes, imponunt, vel exigunt*; nihilominus, inquit, in ea clausula, non excommunicantur, qui exigunt pedagia, aut gabellas, prohibitas comparatione cœterarū personarum,

narum, putà Ecclesiasticarum, aut militum priuilegiatorum, sed qui exigunt pedagia & gabellas in se prohibita: quo fit, inquit, vt, qui à clericis ea exigunt pedagia & gabellas, quæ licitè exiguntur à laicis, quamuis peccent, & incurrant excommunicationem. *c. quanquam de censib. libro sexto*, non tamen incurrant excommunicationem Bullæ cœnæ Domini. *Hæc eadem fuit sententia Caiet. verb. excommunicatio. c. 27.* Idem sibi persuadet Nauar. quoniam arbitratur, clausula 17. paulò anteà à nobis relata, solum prohiberi tributa & grauamina circa reditus Ecclesiasticos, non verò circa patrimonialia bona clericorum, aut circa quæcunq; alia eorum bona, postquam iam facta sunt clericorum. *Atque in eadem sententia fuit Caietan. verb. excommunicatio. c. 27.* Reijcienda tamen procul dubio est hæc sententia: quoniam clausula. 17. apertè excommunicat imponentes quæcunque onera personis Ecclesiasticis, aut eorum bonis. Atque in fine innouat pœnas capitis *non minus*, & capitis *aduersus, de immunit. Eccles.* quæ capita de pedagijs & grauaminibus impositis personis Ecclesiasticis, eorumque bonis patrimonialibus loquuntur. Quod verò attinet ad quintam clausulam, probabilior est sententia Angeli *verb. excommunicatio 7. casu. 23.* Syluest. *verb. excommunicatio 9. casu. 21. summæ*, Tabiensis *verb. excommunicatio 5. casu. 19.* qui omnes affirmant, excommunicationem capitis *quanquam de censib. lib. 6.* comprehendi in ea quinta clausula. Confirmatur quoniam eiusmodi tributa prohibita sunt à iure imponi Ecclesiasticis quod autem prohibitum est comparatione aliquorum, simpliciter dicitur prohibitum: quo fit, vt, qui eiusmodi tributa exigit ab Ecclesiasticis, incidat in excommunicationem illius quintæ clausulæ, quæ excommunicat exigentes tributa prohibita.

SVMMARIVM.

1 *Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum nomine, vt eis tributa imponi non possint, quid intelligatur.*

2 *Religiosus nouitius immunis est à solutione tributorum ex bonis suis patrimonialibus.*

3 *Errare ostenditur, & excommunicationem incurrere, affirmantem, nostros religiosos, qui peractis duobus probationis annis, vota emiserunt, ante professionem personas non esse Ecclesiasticas, deberique tributa de bonis, quorum adhuc dominium retinent.*

4 *Beneficium Ecclesiasticum obtinentes, etiamsi sacris ordinibus non sint initiati, ecclesiasticæ sunt personæ, nec tributum debent de bonis suis patrimonialibus.*

5 *Tributa soluunt in Hispaniis clerici omnes in minoribus, qui beneficium non habent ecclesiasticum.*

QVID NOMINE ECCLESIARVM, & Ecclesiasticorum, in re proposita intelligatur. Disp. 671.

1 ANtequam euentus subijciamus, in quibus fas est ab Ecclesiasticis, accipere tributa, explanandum est, quid nomine Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, in re proposita intelligatur. Atque Ecclesiarum nomine, etiam pia loca, vt hospitalia, & similia, intelliguntur, ac res deputatæ in eleemosynas, & in sustentationem pauperum, & alia pia opera. Authentica enim, *item nulla communitas. C. de Episc. & cleri.* etiam piorum locorum meminit: &c. *non minus, de immunit. Eccles.* meminit bonorum pauperum Christi vsibus deputatorum, & vtrunque disputatione præcedente relatum est: eadem verò est ratio de bonis deputatis ad res alias pias.

Religiosi omnes, & religiosæ, approbatæ religionis, & si qui sunt eremitæ, qui professionem emittant, inter Ecclesiasticas personas computantur. Alij autem, qui inermitis, quas vocant, inseruiunt, vel in eremo, etiam cum habitu particulari, degunt, sed membra non sunt religionis alicuius approbatæ, quia Ecclesiasticæ personæ non sunt, neque immunes sunt à solutione tributi: nisi peculiare priuilegium, quoad hoc eis concedatur, vt *l. 30. tit. 18. lib. 9. nouæ collect.* concessum est quibusdam inclusis inter parietes gratia pœnitentiæ, quas in hoc regno *emparedadas* dicimus.

De nouitijs autem approbatæ religionis, num quoad hoc inter personas Ecclesiasticas sint computandi, ita vt ipsorum patrimonialia bona eo tempore immunitate, vt ex illis tributum non soluatur, gaudeant. Lassarte *de decim. vend. cap. 19. num. 50.* ait, cum lis ea de re mota esset, inter conductorem alcaualæ, & talem nouitium, eumve, qui partes illius agebat, rem transactione fuisse compositam. Arbitratur verò, si ea de re lata fuisset sententia, ferendam fuisse in fauorem conductoris alcaualæ, vt scilicet de eis bonis venditis, non negotiationis gratia, solueretur. Ducitur, quoniam ante professionem, dum nouitius est, non est verè religiosus, sed redire pro libito ad seculum potest. Arbitror tamen inter personas Ecclesiasticas esse computandum, eoque tempore bona illius patrimonialia immunia esse è solutione tributi. Ducor, quoniam reuera eo ipso, quod, vt nouitius, receptus est in religione approbata, pars est communitatis eius religionis, quę verè est communitas personarum Ecclesiasticarum, estque is nouitius in via, vt perfectè, & indissolubiliter vniatur eidem communitati, ac proinde eo ipso reputatur persona Ecclesiastica & gaudet, tum priuilegio canonis, *si quis suadente diabolo*; tum etiam priuilegio fori, vt exemptus sit, non solum à secularibus potestatibus, sed etiam ab ordinario Ecclesiastico: solumque subest potestatibus eius religionis, *vt vtrunque ostendetur tractatu 3. sequenti*: quare reputari etiam debet persona Ecclesiastica, vt gaudeat hoc alio priuilegio Ecclesiastico, vt scilicet ipse, bonaque patrimonialia ipsius, immunia sint à solutione tributi. Et quidem, quod attinet ad tributa, quæ vectigalia, aut quasi vectigalia, non sunt, & quæ licèt vectigalia sint, non tamen debentur ratione bonorum, sed personæ, vt ex transitu per pontem, nullus dubitabit, eiusmodi nouitium immunem esse a solutione talium tributorum, idque consuetudine est receptum, neque aliunde id prouenit, nisi quia computatur inter personas Ecclesiasticas, vereque est persona Ecclesiastica, tametsi cum facultate, liberave potestate, redeundi ad seculum, desinendique esse persona Ecclesiastica: quare, tanquam persona eodem modo Ecclesiastica immunis etiam erit à vectigalibus ex bonis suis patrimonialibus, dum ita fuerit nouitius, idque postulat recta ratio, fauorque religionis, & Ecclesiæ.

3 Lassarte vbi supra, cum definiuisset, ex sua sententia de bonis patrimonialibus nouitiorum religionum deberi tributũ, addidit hæc verba. Quod est magni momenti aduertisse pro fratribus Societatis Iesu: etenim isti, non vt cęteri religiosi post annum probationis, *iuxta text. in c. ad Apostolicam de regul. & sanctum Concilium Tridentinum sess. 25. eodem tit. c. 15.* sed multos post annos in religione illa sanctissima profitentur, *vt refert idem Sanctum Concilium vbi supra c. 16.* atque adeo fiet, quod si procurator monasterij vendiderit aliqua bona cuiusuis iuuenis, eam religionem ingressi, qui nec professus fuerit, neque sacros ordines susceperit, regiæ decimæ locum faciat. Hæc ille. Qui supponit in hac sua sententia, omnes, qui in hac nostra Societate professionem nondum emiserunt, aut sacros ordines nõ susceperunt, non esse personas Ecclesiasticas, etiam

peractis duobus annis probationis, neque esse verè religiosos, eaque de causa ex bonis eorum patrimonialibus deberi tributa. Hæc verò ex ignorantia instituti nostri, atque duarum definitionũ hac de re Gregorij decimi tertij, profecta sunt. Et quod, sicut in alijs religionibus non sunt plures gradus, quam nouitiorum, & professorum, ita credidit rem habere in nostra: cum tamen ex ipsa religionis institutione, approbationeq́; atque definitione sedis Apostolicæ, in nostra religione inter nouitios nostræ Societatis, & professos, sint tres alij gradus vere ac simpliciter religiosorum, *qui disp. 139. à nobis explicati sunt*, vbi etiam attulimus definitiones duas Gregorij decimi tertij, promulgatas, quibus id definit, prohibens sub pœna excommunicationis latæ sententiæ, & sub alijs pœnis, id in controuersiam reuocare, nedum contrarium sentire, aut affirmare. Quare hic autor, nisi ignorantia excusaretur, certè in eas pœnas incidisset hæc affirmando. Quo fit, vt error sit affirmare, nostros religiosos, finito nouitiatu, emissisq́; tribus votis consuetis, religiosos non esse verè ac simpliciter antè professionem, & consequenter affirmare, non esse personas Ecclesiasticas, deberiq́; ex bonis ipsorum patrimonialibus tributum, nisi sacros ordines susceperint. *Lege quæ disp. 139. copiose hac de re dicta sunt.*

4 Nomine etiam personarum Ecclesiasticarum, in re proposita, intelliguntur omnes ordinibus sacris initiati. Item quicunque beneficium obtinent Ecclesiasticum, etiamsi ordinibus sacris initiati non sint, *vt omnes conueniunt. & habetur l. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ collect.*

5 Medina *de rect. q. 15.* asserit, intelligi etiam, qui vel sola prima tonsura sunt insigniti. Quod si id intelligat etiam de coniugatis, est sententia, etiam ante definitionem Concilij Tridentini, apertè falsa, & contra. *c. vnicum de cleric. coniug. lib. 6.* vbi habetur, clericos coniugatos, solum gaudere priuilegio canonis, vt scilicet, qui violentas manus in eos suadente diabolo iniecerit, sit excommunicatus, & priuilegio fori, videlicet vt iudicari nõ possint pro delicto ciuiliter, aut criminaliter, à iudice seculari: non gaudere verò reliquis priuilegijs Ecclesiasticis. Vnde colligunt glossa *ibi*, & communis doctorum sententia, *quam Couar. de pract. qq. c. 31. n. vlt. refert ac sequitur*, eos non esse immunes à tributis, quibus laici subiacent, dictumque à nobis est *disp. 571.* In eodem etiam capite additur, vt gaudeant duobus priuilegijs explicatis, necesse esse, vt contraxerint cum vnica & virgine, & vt deferant tonsuram & vestes clericales. Et Concilium Tridentinum *sess. 13. c. 6. de reformatione*, aliam conditionem addidit clericis coniugatis, vt gaudeant priuilegio fori, nempe, quod ab Episcopo sint deputati ministerio alicuius Ecclesiæ. In reliquis verò, qui non essent coniugati, statuit, vt non gauderent priuilegio fori, nisi beneficium haberent Ecclesiasticum, aut deferrent habitum & tonsuram, & simul, de mandato Episcopi, inseruirent ministerio alicuius Ecclesiæ, vel nisi in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel vniuersitate, de licentia Episcopi, quasi in via ad maiores ordines suscipiendos, versarentur.

Solum ergò est dubium, vtrum eiusmodi clerici primæ tonsuræ, aut in minoribus constituti, teneantur soluere tributa, quæ laici soluunt. Et quidem stando in solo iure canonico, dicendum videtur, eos immunes esse à tributis: quandoquidem cap. *vnico de clericis coniug. lib. 6.* & Concilium Tridentinum *vbi supra*, solum restringunt priuilegium eorum fori, non verò reliqua eorum priuilegia, *atque ita sentiunt Couar. & multi alij, quos refert num. vlt. citato.* Rex tamen Philippus Secundus post Concilium Tridentinum. *leg. 2. tit. 4. lib. 1. nouæ collect.* statuit, vt eiusmodi omnes clerici, qui beneficium non haberent Ecclesiasticum, quoad causas merè ciuiles, non gauderent priuilegio fori, sed iudicarentur à iudicibus secularibus, & vt immunes non essent à solutione tributorum, sed perinde ea soluerent, ac cæteri laici. Idem, quoad solutionem tributorum statuerat Rex Emmanuel in Lusitania. *l. 12. tit. 3. part. 5. legum extrauag.* vt, argumento à contrario sensu, ex ea lege, quæ solum eximit à tributis constitutos in ordinibus sacris, & beneficiarios, perspicuè constat: atque hoc in his duobus regnis consuetudine est receptum: consuetudoque videtur cœpisse introduci propter multitudinem eorum, qui sine delectu prima tonsura, aut minoribus ordinibus, initiabantur, solo intuitu gaudendi priuilegijs Ecclesiasticorum, quoad forum, & quoad alia: quod redundabat in præiudiciũ principis, qui ea de causa multis tributis defraudabatur: atque in præiudicium cæterorum laicorum inter quos solos seruitia & onera erant distribuenda, & quos necesse erat plus grauari tributis, taciteque consensisse videtur Ecclesia, permittendo, vt iustè ea de causa consuetudo hæc in his regnis introduceretur.

SVMMARIVM.

1 *In quibus euentibus licite ex Ecclesiasticis tributa accipiantur.*
2 *Princeps quamuis præcipere possit vt Ecclesiastici, & alij exempti, manifestent, quæ asportauerint: non tamen possunt sine Ecclesiasticorum superioribus, pœnam imponere id transgredientibus. Neque coarctare eos possunt, vt certo tempore manifestent, quæ in futurum sunt asportaturi.*
3 *Tributum soluere tenetur Ecclesia, aut persona Ecclesiastica, ex re, quæ affecta iam aliquo tributo tanquam onere mero reali, ipsius rei, ad ipsam pertransit.*
4 *Ecclesiæ & Ecclesiastici ad quæ contribuere non teneantur, esto sint in commune bonum ipsis cum laicis, & ad quæ contribuere teneantur, & à quo ad id compellendi.*
5 *Contribuere ad aliqua ex rationabili causa possunt Ecclesiastici, sed non nisi de consensu Summi Pontificis. Quando tamen esset periculum in mora, sufficeret consensus Episcopi & cleri. Et quando sub lethali culpa contribuere debeant.*
6 *Immunes Ecclesiastici vt non sint à tributis, inualida est quæcunq; consuetudo.*

IN QVIBVS EVENTIBVS LICITE tributa ex Ecclesiasticis accipiantur. Disput. 672.

IN sequentibus euentibus licitè tributa ex Ecclesiasticis accipiũtur. Primus est. Quando aliquid deferunt, aut asportant, emunt, vendunt, vel permutant, negotiationis gratia: tunc enim licitè coguntur soluere ea omnia tributa, quæ eisdem ex rebus soluerent laici, *vt habetur c. quanquam de censibus lib. 6. clement. præsenti eodem titul. iuncto. c. vlt. de vita & honest. clericor.* Neque hic euentus, aut quicunque alius, in quo licitè ex Ecclesiasticis tributa accipiuntur, censendi sunt comprehensi in Bulla cœnæ Domini: mens quippe Summi Pontificis in ea bulla est, excommunicare eos solos, qui onera, aut tributa, iure non permissa imponi Ecclesiasticis, aut eorum bonis, eis imponunt, aut ab eis exigunt, vel accipiunt. Illud admonuerim, legem 12. Lusitanam *tit. 3. part. 5. leg. extrauag.* plus iusto coarctare priuilegium Ecclesiasticorũ, dum statuit, si emant bona immobilia, exceptis ijs, quæ, attenta ipsorũ qualitate, inseruiunt ad eorum habitationem, aut competentem statum, teneantur soluere sisam. Dicendũ namq́; est, esto emant aliqua ipsis superflua, modo 1

modo tamen ea non emant ad reuendendum ac lucrandum illis rebus, non teneri soluere sisam. Etenim ius canonicum, cui in hac parte est standum, solum permittit accipere tributa ex contractu Ecclesiasticorum, aut ex asportatione, vel delatione rerum, si id efficiant negotiationis causa: quo fit, vt accipientes tributa ex eis, quæ emunt, non causa negotiationis, incidant in excommunicationem Bullæ cœnę Domini, nihil impediente, quod ea superflua Ecclesiasticis sint. Quando a. clericus dicēdus sit, aut non sit, asportare, aut deferre, emere, vēdere, aut permutare aliquid, negotiationis causa, copiosè *disp.* 542. est à nobis explanatum. Lege etiam quæ supra *disp.* 663. circa exemptionem Ecclesiasticorum à solutione alcaualæ dicta sunt.

Dubium. 2 Dubium est, vtrum comparatione Ecclesiasticorum, sit iustum statutum illud Lusitanum, lex ve illa Alfondegæ, qua præcipitur, vt personæ priuilegiatæ, quæ aliquid ex aliquo loco sunt asportaturæ, teneantur mense Ianuario scribere illud in catalogo priuilegiatorum eius domus (quod *aleardar*, quod est asportandum, dicitur) alioquin, si quid asportauerint, quod eo mense non fuerit priùs in eo catalogo scriptum, teneantur, perinde ac cæteri, soluere ex illo tributa.

Conclus. Huic dubio satisfaciendum est sequentibus cōclusionibus. Prima est. Bene potest Rex præcipere, vt quæcunq; personæ, etiam Ecclesiasticæ, quæ exemptæ sunt à solutione tributi, teneantur nihilominus manifestare tributorum receptoribus, quæ asportauerint, aut vendiderint: non tamen potest statuere pœnam personis Ecclesiasticis, quæ id omiserint, sine autoritate Summi Pontificis, aut prælatorum ipsorum, & multo minus eam ab illis exigere. In hac conclusione conueniunt doctores. Quoniam iure optimo potest Rex velle scire, quæ asportantur, aut venduntur, vt discernat, an verè sint Ecclesiasticorum, & an verè immunes sint à tributo, vel non: debentque Ecclesiastici ei statuto se conformare, vtpote rationabili & ęquo. Quia tamen Rex, comparatione Ecclesiasticorum, nullam vim habet coërciuam, vtique, neque pœnam potest illis statuere, neque illam exequutioni mandare, absque Summi Pontificis autoritate. Vnde videmus lege 12. Lusitana *tit.* 3. *part.* 5. *lege extrauag.* nulla apposita pœna, statui, vt quamuis Ecclesiastici immunes sint à solutione tributorum ex ijs, quæ non causa negotiationis, asportauerint, aut vendiderint, teneantur tamen ea manifestare publicis ministris ad id constitutis.

Conclus. Secunda conclusio. Iniustum, & contra libertatem Ecclesiasticam, est statutum, vt Ecclesiastici ita mense Ianuario teneantur manifestare ac scribere, quæ sunt asportaturi, vt nisi illa eo mense scripserint, vel asportare ea non possint, vel, si asportauerint, teneantur soluere ex illis tributum. Probatur conclusio. Quoniam id restringit priuilegium Ecclesiasticum, priuatque Ecclesiasticos iure suo: cum fieri possit, vt mense Ianuario non indigeant rebus, aut animum non habeant eas asportandi & postea, vel eis indigeant, vel animum mutent. Quo fit, vt condentes id statutū, aut illud quouis modo exequutioni mandantes, incidant in excommunicationem Bullæ cœnæ Domini. Nescio tamen an in eo regno adhuc id statutū perseueret; scio enim ea de re Regem Henricum fuisse admonitum, dum nondū ad regni fastigium deuenerat.

Quando dubitatur, an id, quod Ecclesiasticus asportat, aut vendit, sit suum, vel alterius, aut num illud afferat, vel vendat, negotiationis causa standum est iuramento talis personæ Ecclesiasticæ, vel minister publicus probare debet contrarium: nisi, attenta qualitate rei & personæ, perspicuum esset, rem non esse talis personæ Ecclesiasticæ, aut asportari, vel emi, ac vendi, negotiationis causa. *Ita fieri præcipitur l.* 12. *citata tit.* 3. *part.* 5. *leg. extrauag.*

Secundus euentus, in quo Ecclesia, aut Ecclesiastica persona, tenetur soluere tributum ex aliqua re, est. Quando res aliqua, antequam deueniret ad Ecclesiam, aut ad personam Ecclesiasticam, habebat onus reale, vt inde vel tributum, vel pensio aliqua, solueretur: tunc enim, quia res onere aliquo merè reali affecta, transit cum suo onere, vtique, si ad Ecclesiam, aut ad personam Ecclesiasticam, deueniat, tenetur ea Ecclesia, aut persona Ecclesiastica, soluere ex illa id tributum, aut onus reale: secus autem, si ex re deberentur, interim dum erat talis, vel talis possessoris, *iuxta eà, quæ disp.* 661. *dicta sunt; Ita Inno. & Panor. c. non minus de immun. Eccles. Syluest. verb. immunitas* 1. *n.* 19. *& alij.* 3

Vt autem intelligatur tertius euentus, in quo Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, contribuere tenentur ad aliqua, animaduertendum est. Esse dubium inter doctores, num Ecclesiæ, & Ecclesiasticæ personæ, contribuere ad ea teneantur, quæ ad bonum Ecclesiasticis cum laicis commune, spectant, vt ad reficiendos pontes, muros, aquæ ductus, ad sternendum vias, & ad his similia. Innoc. & quidam alij ex iurisperitis, quos Syluest. *verb. immunitas* 1. *num.* 20. citat, affirmanter respondent. Atque id probant, ex *l. ad instructiones. C. de sacrosanct. Eccles.* vbi id apertè habetur. In contraria tamen sententia sunt Panorm. Bart. & plerique alij, quos Syluest. *ibidem* etiam citat. 4 Dubium.

Sit verò prima conclusio. Si bonum publicum, Ecclesiasticis cum secularibus commune, ad quod tributum imponitur, non respicit bona Ecclesiæ, Ecclesiasticasque personas, nisi quodammodo remote, quatenus scilicet Ecclesiæ Ecclesiasticæque personæ, sunt partes eius reipublicæ, quæ proinde ea ratione similiter, ac reliquæ reipublicæ partes, gaudere debent eo bono, vt quando tributa imponuntur ad reficiendos muros, ad constituendam arcem, ad conficiendum, vel reficiendum, publicum pontem, ad mundandum, vel aperiendum publicum puteum, vel ad fontem publicum, aut aquæ ductum, non tenentur Ecclesiastici soluere id tributum: quin potiùs, qui illud eis imponunt, aut ab eis exigunt, vel accipiunt, incurrunt, excommunicationes *disp.* 670. relatas. *Conclusio hæc est Panor. c. non minus de immu. Eccles. & plurium aliorum, quos refert Syluest. vbi supra, & colligitur apertè ex c. non minus citato.* Confirmari autem potest, quoniam si quotiescunque bonum, ad quod tributum imponitur, commune est, modo explicato, Ecclesiasticis cum laicis, tenerentur Ecclesiastici ad illud cōtribuere, illudque soluere, tunc nullum esset priuilegium Ecclesiasticorum quoad tributa: quandoquidem omnia soluuntur in bonum illo modo Ecclesiasticis cum laicis commune, nempe in conseruationem, defensionem, splendorem, & augmentum reipublicæ. Ad legem verò, cui contraria sententia nititur, dicendum est, abrogatam esse per authenticam, *item nulla communitas C. de Episc. & cler.* & per alia iura canonica *disp.* 670. relata. 1. Conclus.

Secunda conclusio. Quando bonum, ad quod contribuitur, respicit peculiaria aliqua prædia, ita quod soli eorum domini, ob emolumentum, quod inde talibus prædijs resultat, debent ad id contribuere, tunc, si Ecclesiæ, aut Ecclesiasticæ personæ, habeant ibi aliqua prædia, quæ eodem modo eo emolumento perfruuntur, ac reliqua prædia, debent perinde ad id contribuere, ac domini laici cœterorum prædiorum. Vt, si vermes depopulentur aliquos agros in particulari, aut vis fluminis perdat aliquos agros in particulari, atque ad subueniendum ei malo, necesse sit dominos, aut possessores eorum agrorum, contribuere, tunc Ecclesiæ, personæve Ecclesiasticæ, quæ ibi habuerint agros, tenentur pro rata contribuere ad eos sumpt⁹. Similiter, si agri aliqui, propter nimiam humiditatem, sint infructiferi, atq; vt fructiferi reddantur, 2. Conclus.

tur, necesse sit aperiri fossam, quo confluat, & deriuetur aqua eorum agrorum, tunc si Ecclesia, aut Ecclesiastici, domini sint aliquorum eorum agrorum, contribuere tenentur pro rata ad eam fossam aperiendam, ac conseruandam. Idem est, si ad irrigandos aliquos agros, necesse sit facere aquæ ductum, & in similibus alijs euentibus. Ratio autem est. Quoniam bonum, quod intenditur, & ad quod contribuitur, directè ac proximè respicit bona Ecclesiæ, aut Ecclesiasticorum. Ita Panorm. *loco citato*, & alij, quos Syluest. *vbi supra* refert ac sequitur. Idem meritò dicunt esse, si vicini omnes contribuant ad sternendam lapidibus viam, quæ est ante ianuas ipsorum: tunc enim Ecclesiastici, qui ibi habent domos, tenentur similiter contribuere.

Tertia conclusio. In euentu præcedentis conclusionis, seculares non possunt per se ipsos compellere Ecclesiasticos, vt contribuant, si Ecclesiastici renuant, sed id efficere debent per Episcopum, aut per alium legitimum iudicem talium Ecclesiasticorum. Imò, si res ad multos Ecclesiasticos pertineat, fieri debet de consensu, non solum laicorum, sed etiam Ecclesiasticorum habita ea de re consultatione inter Episcopum & Ecclesiasticos. Quod enim ad diuersos attinet, de omnium consensu statui, mandarique decet. *Ita Panorm. c. non minus citato, & alij*. Neque ad eiusmodi contributionem, quæ eo modo priuatum commodum Ecclesiarũ, aut Ecclesiasticorum, respicit, necessarius est consensus Summi Pontificis. Neque ea de re est sermo *c. aduersus de immun. Eccles.* aut in Bulla cœnæ Domini.

Quartus euentus, in quo tributum, aut grauamen, iustè ac licite imponitur & exigitur ex Ecclesijs, & ex Ecclesiasticis personis, est. Quando id ex rationabili causa fit, de consensu & facultate Summi Pontificis. *Ita colligitur ex c. aduersus de immun. Eccles. & ex Bulla cœnæ Domini clausula 17. resque ex se est satis perspicua.* Quondam. *c. non minus de immunit. Eccles.* permissum erat, vt, si Episcopus & clerus conspicerent publicam necessitatem, aut commoditatem, remotè in sensu explicato conclusione prima euentus præcedentis, ad ipsos pertinentem, cui soli seculares non possent commode subuenire, statuere possent certam contributionem, per Ecclesias, aut Ecclesiasticas personas, faciendam, ad subueniendum ei necessitati, aut commoditati: ita tamen, vt ad eam faciendam compelli non possent per seculares, sed seculares illam acciperent tanquam gratiam ab Ecclesiasticis impensam. Non tamen sufficiebat Episcopus solus ad id statuendũ, sed simul erat necessaria consultatio Episcopi cum clero, & vtriusque consensus. Postea verò, *c. aduersus eod. titul. & clausula 17. Bullæ cœnæ Domini*, ad obuiandum aliquibus incommodis, sancitum est, vt absque consensu Summi Pontificis, deinceps id constitui non posset. Obseruant tamen Panor. *cap. non minus citato*, Syluest. *verb. immunitas 1. num. 20.* & alij. Quando necessitas esset tanta, adeoque vrgens, vt absque periculo communis boni, ac scandali, expectari non posset responsum Summi Pontificis, posse Episcopum & clerum concedere eam Ecclesiarum, & Ecclesiasticorum, contributionem. Quoniam præsumendum non est, Summum Pontificem velle in eo euentu, vt ipsius expectetur beneplacitum: id enim esset irrationabile & iniquũ. Adderem, si bonum commune omninò periclitaretur, si Ecclesiastici contribuerent, lethaliter peccare, nisi contribuant, & nisi sua contributione bono communi subueniant: atque adeò tunc lethale peccatum esse expectare Summi Pontificis beneplacitum; si ex ea mora commune bonum notabile pateretur detrimentum.

6 Illud postremo hoc loco addiderim, inualidam esse aduersus Ecclesiasticam libertatem quamcunque contrariam consuetudinem, atque adeò nullo tempore aduersus eandem libertatem præscribi. *Ita habetur in authentica cassa. C. de sacrosanct. Eccl. c. non minus de immun. Eccl. & alijs iuribus.*

SVMMARIVM.

1. *Eximi ex rationabili causa possunt aliqui, etiam quoad suam posteritatem, à tributis. Sine rationabili verò causa eximi à principe non possunt. Et nullus exemptus censetur, nisi id probetur.*
2. *Exempti à tributorum solutione licèt vendi aliquando licite possit, quin & iura tributorum, grauarique censibus possint: rarò tamen, & ex vrgenti valde causa id fieri debet.*

QVI ALII A TRIBVTORVM solutione sint exempti. Et num liceat, aut expediat, aliquos ita eximi, aut reditus tributorum diuendi. Disputat. 673.

IN hoc regno ij, quos *hidalgos* vocant, ab oneribus sunt exempti, & à tributis presse, non verò à vectigalibus & quasi vectigalibus, vt *disput. 661. & sequentibus*, dictum est. Qui autem alij in particulari sint exempti, vel omninò, vel ex parte, tam in hoc, quam in alijs regnis, ex cuiusque priuilegijs est intelligendum: & qui sufficiens ad id priuilegium non ostenderit, tanquam minimè exemptus est habendus. Titulo autem 18. *lib. 9. noua collect.* traduntur loca aliqua, & personæ, in hoc regno exempta, vt *dispu. 663.* dictum est.

Quod autem ad secundam partem, in titulo disputationis propositam, attinet, nempe vtrum fas, expediensque sit, aliquos ab oneribus, & tributis eximi, dicendum est. Fas expediensque id esse, quando ita postulat commune reipublicæ bonum. Vt in remunerationem pro rebus in bello, aut alibi, in reipublicæ non modicam vtilitatem, communeque bonum, gestis, fas est aliquos immunes reddere ab oneribus, & tributis, eximendo etiam totam eorundem posteritatem, si ita recta ratio postulet. Hoc modo in hoc regno ij nobiles, quos *hidalgos* vocant, quorum maiores hoc regnum de Maurorum potestate extraxerunt, aut aliqua in eo valde vtiliter gesserunt, quique ornamento sunt reipublicæ, & peculiariter ad illius defensionem tenentur (tametsi, qui non ex priuilegio tales sunt, sed ex antiqua generis nobilitate, non soleant cogi ad bellum, sed solum inuitari, eaque inuitatio sufficiat, vt Otalora *de nobilitate part. 2. cap. 6.* refert) exempti sunt ab oneribus, & tributis pressè, vt dictum est. Rationabilibus itẽ ex causis possunt aliqui ab oneribus, & tributis eximi, vt medici, doctores in quacunque facultate, milites, & alij similes, qui vtiles sunt reipublicæ, ad tuendam hominum salutem, ad rempublicam gubernandam, ac bonis moribus imbuendam, ad illius defensionẽ, & ad similia alia. Expediret verò, quando reliqua tributa, quæ principi soluuntur, sufficiunt ad illius competentes sumptus, ad Reipublicæ defensionem, & ad subueniendum bono communi, vt si Rex aliqua ex causa rationabiliter aliquem eximeret à tributorum solutione, id decresceret principi ex summa tributorum ipsi à tota communitate præstanda, ne, exemptione quorundam, alij plus grauarentur. Quandoquidem tributa ad id, inter alia, principi soluuntur, vt inde competenter remuneret res benè gestas in reipublicæ vtilitatẽ. Quando autem oppidum aliquod eximeret medicum, aut alium, cuius opera indiget, à solutione tributorum, tunc id redundare nõ debet in imminutionem summæ tributorum, quæ ex eo oppido principi debetur, sed oppidani, vel de communibus bonis oppidi, vel de suis bonis priuatis, id resarcire debent principi. Quando autẽ, principe iusta de causa eximente aliquos à solutione tributorũ, [illegible]

remanerent illi sufficientes reditus ad suos competentes sumptus, & ad subueniēdum bono communi, tunc licitè à reliquis exigere posset tantam summam, quanta ad id est necessaria, cogereque proinde reliquos, vt, quæ exempti soluere debebant, ipsi soluant. Ratio autem est, quoniam ad rempublicam spectat, remunerare vtiliter gesta in commune bonum, atq. ad id contribuere, quando reliqua, quæ contribuit, ad id non sufficiunt.

Absque legitima autem causa, nefas est principi eximere quosdam à tributorum solutione, etiamsi ab aliis non exigat, quod illi erant soluturi. Ratio autem est. Tum quia nefas est absq. rationabili causa eam efficere inæqualitatem in republica, vt aliqui contribuere teneantur ad bonum commune, aliqui non item. Tum etiam, quoniam, si temporis progressu tributorum reditus non fuerint sufficientes ad subueniendum bono communi, reliqui cogendi sunt augere tributa. Tum denique, quoniam si à principio, quādo tributa statuuntur, lex fieret, qua sanciretur, vt quidam illa soluerent, alij non item, nulla tunc interueniente legitima causa eius inæqualitatis, vtique lex esset iniusta: idem verò est quando postea temporis progressu idem statuitur priuilegiis irrationabilibus, ex iusta ve causa ortum non habentibus.

2 Vtrum autem, vrgēte necessitate, quia princeps non habet competentia bona ad subueniendum bono communi, fas illi sit vendere aliquibus pro copia aliqua pecuniæ exemptionē deinceps à tributorum solutione, atque ab aliis oneribus subeundis. Respondendum est affirmanter *cum Soto 3. de iust. q. vlt. artic. vlt. & cum alijs*, quando populi parati non sunt ad contribuendum, vt vrgenti illi necessitati, quantum satis sit, subueniatur. Ratio autem est, quoniam sicut princeps tunc augere posset tributum subditis omnibus: ita releuando reliquos ab eo augmento, poterit quosdam pro summa non modica pecuniæ eximere omnino ab oneribus & tributis. Eadem ratione, vrgente necessitate, nec populis facile volentibus contribuere, quātum satis est, vt ei necessitati subueniatur, posset princeps vendere reditus tributorum alicuius oppidi, aut oppidorum, vel vendere annuum censum redimibilem super eisdem reditibus. Hæc tamen omnia, quoad fieri poterit, vitanda sunt. Tum ne venæ, quibus in ærario publico ad publicos sumptus congregantur diuitiæ, præscindantur, temporisq; progressu necesse sit alias aperire in populi grauamen ac perniciem, imponendo noua tributa. Tum etiam quoniam emptores eiusmodi vectigalium, solent longe seuerius, quā princeps, ea exigere: cum tamen aliquando æquitas, imò & iustitia postulet, vt seuerè non exigantur, sed multum de illis remittatur. *Aliqua circa hæc tangunt Panor. c. peruenit de immunit. Eccles. & Syluest. verb. gabella 4. num. 9. & 10.*

SVMMARIVM.

1 *Tributum quousque licite imponatur iusto bello deuictis.*
2 *Principes licita tributa imponere possunt suis subditis: neq; id prohibetur Bulla cœnæ Domini.*
3 *Tributa iuste imposita, si non soluantur, peccatum est lethale pro materiæ quantitate, cum restituendi onere. Pœnæ tamen incursæ non debentur ante latam sententiam.*
4 *Tributa, si sint iniusta, peccant exigentes, cum restituendi onere, & quousque liceat ea denegare.*
5 *Sententiam etiam excommunicationis de cœna Domini incurrunt.*
6 *Tributa vetera quousq; censenda iusta, in eisq; locum habeat præscriptio ex parte principis.*
7 *Tributa noua, de quorum iustitia non constat, illicitè petuntur, cum restituendi onere, & quousque denegari possint.*
8 *Ad praxim confessionum, & vt res ex parte elucidetur, multa de tributis, quæ ad id conducunt.*
9 *De alcauala ad eandem praxim.*
10 *Qui compensationem alterius debiti, quod Rex ei debet, potest facere in tributis, quæ ipse Regi debet, potest etiam illam facere, esto Rex sua tributa alteri locata habeat. Secus si rite donata, aut vendita alteri habeat.*
11 *Alcaualam, aut aliud tributum, quando Rex ex iusta superueniente causa licite auctius exigit, non possunt idem efficere alij, qui antea habebant alcaualas in aliquibus oppidis titulo oneroso, aut lucratiuo, rite acquisitas.*
12 *Tributum, si quod licite mercatores in mercibus defraudent, curandum est confessariis, ne iterum illud accipiant ab emptoribus earum mercium in pretio.*
13 *Tributi circa solutionem, si facta sit conuentio cum publicano, quando non constat esse omnino iniustum, soluendum illi est in foro conscientiæ, quod cum illo fuerit conuentum.*

QVOVSQVE TRIBVTA IN CONscientiæ foro sint soluenda Disputatio 674.

HActenus explicauimus conditiones necessarias vt tributum iustum sit, & in conscientiæ foro debeatur. Obseruat verò Victoria *de jure belli in posteriori relectionis parte n. 57. dictumq; à nobis est disput. 121.* deuictis bello iusto hostibus, fas esse imponere illis tributum in recompensationem sumptuum belli, & damnorum, atque in pœnam, iustamve vindictam; modo tamen tributum commensuratum sit damnis, sumptibus in eo bello iusto factis, & culpę deuictorum, spectatis circunstantiis omnibus concurrentibus. In euentu etiam, quod terra tota iustè ab eis posset auferri, & tradi aliis licitè concedi victis posset sub tanto tributo, cum quanto ex pacto licitè posset aliis tradi. Concinit scriptura *Deut. 20.* Vbi habetur, si ciuitas, aduersus quam est bellum iustum, aperuerit portas, & se ipsam dederit, populus, qui in ea est, saluabitur, ac seruiet sub tributo. Ad hanc itaque causam est etiam attendendum, vt iudicetur, an tributum sit iustum. 1

Quando conditiones, *à disput. 666.* explanatæ, concurrunt, tunc tributa, iuxta eas imposita, sunt iusta, neque, qui illa de nouo imponunt, peccant, aut incurrunt aliquam excommunicationem, neque ea fuit vnquā mens Summi Pontificis in Bulla cœnæ Domini, quicquid aliqui trepidauerint, vbi non erat timor. Neque enim Summus Pontifex coarctare potest legitimam potestatem, quā principes seculares in suos subditos habent, imponendi illis noua tributa, antiquaq; augendi, quando concurrunt conditiones, vt illa iusta, ac licita sint, explanatæ. Quin potius tunc, etiam renuentibus subditis, nolentibusque ea acceptare, potest princeps eos cogere vt illa acceptent, ac soluant: eò quod iustitia tunc à parte ipsius pugnet. Vnde ad ostendendum non fuisse vnquam mentem Summi Pontificis impedire in eo euentu imponere noua pedagia, aut gabellas, aut augere imposita, adduntur hodie *in quinta clausula Bullæ cœnæ Domini* verba illa; *ad id potestatem non habentes*; quæ antea non apponebantur. 2

His ita constitutis, vt mentem nostram circa quæstionem in titulo disputationis propositam, aperiamus; sequentes statuendæ sunt conclusiones.

Prima est. Quando tributa imposita sunt concurrentibus conditionibus omnibus explicatis vt sint iusta tunc, qui ea non soluunt, peccant lethaliter, modo quantitas, quam soluere omittunt, tanta 1. Conclus.

tanta sit, quæ ad culpam lethalem in materia furti sufficiat, atque in conscientiæ foro ad restitutionem non solutorum tenentur: non tamen tenetur restituere pœnam statutam ea non soluentibus, aut non manifestantibus merces, vel aliquam aliam diligentiam omittentibus antequam condẽnentur. Quando autem aliqui conducta habent tributa, ipsis facienda est restitutio: quoniam conduxerunt jus totum, quod princeps ad illa habebat. Ita confirmat communis doctorum sententia, *quam sequuntur Ioan. Med. de rest. quæst. 13. Castr. de leg. pœnal. cap. 10. Sotus 3. de iust. qu. vlt. art. vltimo Caiet. verb. vectigal. Couar. reg. peccatum part. 2. §. 5. & multi alij, quos Couar. & alij citant.* Tametsi paucissimi alij refragentur, non attendentes, tributa nõ esse pœnas impositas per leges tributorum, neque deberi solum ex obedientia, quia præcepta solui quocunque modo, sed deberi, vt res solui præceptas iuxta id, quod postulat natura rei, ac debitum subditorum suæ reipublicæ, ac principi, vi institutionis ipsius reipublicæ, in reipublicæ bonum ac conseruationem, atque pro administratione ac defensione reipublicæ esseque proinde res eò ipso ex justitia debitas, quod concurrentibus conditionibus explicatis statuuntur, ac solui præcipiuntur: solum verò vt melius ab omnibus soluantur, pœnæ eisdem legibus statuuntur tributa non soluentibus, aut alia transgredientibus, quæ ad maiorem cautelam merito sunt statuta. Quo loco obserua, quando competentia alia bona non sunt deputata supremo capiti ac principi reipublicæ vnde competenter sustentetur, persoluat ministros publicos, conseruet ac defendat rempublicam, esse illi jure naturali debita in genere tributa competentia ad ea omnia, idque vi ipsius institutionis reipublicæ, vt dictum est: determinationem verò eorum, nempe quod tantum, vel tantum, soluatur, & quod hoc, vel illo modo, & ex his, vel ex illis rebus soluatur, attinere ad jus positiuum: eò tamen ipso, quod hæc iustè, ac iuxta conditiones explicatas, sunt taxata, ac constituta, debita sunt à subditis obligatione iustitiæ: quoniam cõstituta iuxta ius iustitiæ, quod princeps habet, non solum, vt ea constituat, sed etiam, vt soluantur: quare, qui illa soluere omittunt, non solum peccant contra obedientiam principi debitam, sed etiam contra iustitiam, non minus quam, qui transgreditur pretium iustum frumenti lege taxatum, peccat, non solum contra obedientiam, sed etiam contra justitiam, ac proinde vtrique ad restitutionem in foro conscientiæ tenentur. Neque, vt eiusmodi tributa sint simpliciter ac plene debita, quando de eorum omnium iustitia omninò constat, quia videlicet in eis omnibus imponendis seruatæ sunt conditiones omnes explicatæ, necesse est à publicanis, ab aliisve ministris publicis, exigantur: eaque de causa, qui in absentia publicanorum vendunt, aut permutant, vel aliquid asportant, aut deferunt, vnde tributa debeantur, & multo magis, qui fraudulenter hæc efficiunt, tributaq; occultant, tenentur ad eorum restitutionem in conscientiæ foro, quando de eorum omniũ iustitia & æquitate omninò, vt dictum est, constat. Hæc nostra sententia ita explicata confirmatur ex illo *ad Roman. 13. Ideò & tributa præstatis; ministri enim Dei sunt, in hoc ipsum seruientes.* Quasi ratione ministerij, quod exercẽt, reipublicæque administrationis, debita principibus sint tributa. Vnde statim subiungit Paulus. *Reddite ergo omnibus debita, cui tributum, tributum; cui vectigal, vectigal, &c.* Confirmatur item ex illo *Matth. 22.* vbi interrogatus Christus; *Licet censum dari Cæsari?* Respondit. *Reddite, quæ sunt Cæsaris Cæsari.* Quo in loco Hieron. de tributo id intelligit. *Et Matth. 17.* quando ministri publici didrachma exegerunt, licèt ostenderit se immunem esse à tributo; apertè tamẽ innuit reliquos tributi esse debitores. Atque, vt hominibus ea in parte exemplum in sua persona relinqueret miraculo est vsus, vt pro se, & pro Petro, tributum solueret.

Secunda conclusio. Quando constat tributa esse iniusta, quia scilicet constat, aliquam ex conditionibus explicatis, vt tributum sit iustum, deficere, tunc, qui illa imponunt, augent, exigunt, aut exigi faciunt, & denique, qui ad quoduis horum quoquo modo cooperantur, lethaliter peccant, & ad restitutionem tenentur eis ipsis à quibus acceptum est, quod ita in tributum iniustum fuerit acceptum. Subditi verò non tenentur in conscientia illa soluere; possuntq; non solum tributa, & id vnde exiguntur, occultare, & fraudibus ad id vti, dummodo mendacia, & periuria in his non interueniant; sed etiam possunt ea apertè denegare: modo tamen inde non sequatur scandalum, graueve malum publicum: tunc enim locum habet illud Christi *Matth. 5. Qui vult tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium.* Hæc omnia notissima sunt: quoniam contra iustitiam tunc exigerentur. 2. Confir. 4

Vtrum autẽ, qui eiusmodi tributa laicis de nouo imponunt, aut augent, sint excommunicati excommunicatione Bullæ cœnæ Domini, & similiter, qui ea exigunt? Conueniunt omnes, quando eiusmodi tributa sunt iniusta, atque adeò imponi prohibita, ob defectum potestatis in imponente, incurrere excommunicationem, quintæ clausulæ Bullæ cœnæ Domini, propter verba illa eiusdem clausulæ; *ad id potestatem non habentes.* Probabilius tamen existimo omnes, qui à tempore, quo clausula illa quinta apponi consueuit in ea Bulla, tributa quouis modo iniusta imposuerunt, vel imponunt, aut illa augent, vel exigunt, incurrere eam excommunicationem quia reuera tributa prohibita imponunt, augent, aut exigunt. Verba autem illa; *ad id potestatem non habentes*; solum fuerunt apposita ad declarandum, mentem Summi Pontificis non esse, arctare manus principibus, vt tributa iusta imponere non possint, vt supradictum est. Illud obserua, quondam fuisse inter doctores controuersum, an, qui tributa iniusta solum augent, incurrant eam excommunicationem. Et quosdam affirmasse, eam incurrere. Ducebantur, quoniam augere iniustè tributum, erat de nouo imponere id incrementum iniustum. Alij verò negarunt, eã incurrere: quoniam id non erat nouum tributum imponere. Ad dirimendam verò eam controuersiam approbandamq; priorem illam affirmantem sententiam, quæ vera erat iuxta legislatoris mentem, iam hodie in ea clausula apponuntur verba illa; *vel augent*; quæ antea non apponebantur. 5

Quando dubitatur, an tributa imponantur, vel imposita fuerint, concurrentibus omnibus cõditionibus necessariis, vt sint iusta, & potissimum quando dubitatur, an imposita fuerint concurrẽte causa ad id iusta, distinguunt doctores. Quoniã vel tributa sunt antiqua, de quorũ initio nulla extat memoria, vel sunt noua. Si sint antiqua, de quorũ principio non sit memoria, affirmant communiter, ea à subditis in conscientia deberi. Quoniã p̃sumendum est, iusta ex causa fuisse imposita, cæteraq; necessaria, vt fuerint iusta, interuenisse. Et quoniã in dubio melior est conditio possidẽtis: princeps autẽ est in possessione accipiendi ea tributa tanquam sibi verè debita. Item, quoniã, esto causa à principio nõ fuerit iusta, aut aliud ad iustitiam talium tributorum defuerit, debita tamen iam nunc sunt principi in conscientia, & in foro exteriori, titulo præscriptionis. Confirmatur hæc sententia ex *c. super quibusdam §. præterea, de verb. signific.* quo in loco, inter tributa minimè interdicta, connumerantur ea, de quorum initio non extat memoria. Et quãuis caput illud, si rectè expendatur 6

datur, solũ loquatur de tributis non interdictis ex parte autoritatis eius, qui illa imponit, statuatque, vltra supremos principes, etiam eum posse illa imponere, qui à tẽpore, de cuius initio non extat memoria, illa imponit, liciteve eum accipere id tributum, quod ipse, antecessoresq; ipsius, acceperunt à tempore, de cuius initio non extat memoria: eadẽ sanè est ratio, ꝙ præsumantur iusta, censeanturꝗ proinde non interdicta, ex cæteris capitibus necessarijs, vt iusta sint: quandoquidem ex tempore, de cuius initio non extat memoria, non minus præsumentur interuenisse cætera capita, quam interuenisse præsumatur autoritas ex parte imponẽtis, qui alioquin eam non habet, imo magis cætera capita præsumuntur. Sententiam tamen hanc communẽ doctorum intelligo, quando nunꝗ fuit suspicio, & controuersia de iniustitia eius tributi, aut de cessatione causę, ob quam fuit impositum. Si n. temporis ꝓgressu fuit semper querimonia de aliquo tributo, vt de graui & iniusto, ac sine sufficienti causa introducto: aut quod cessauerit causa, & ꝙ cum ea id tributum cessare omnino debuerit, aut ex parte; certe antiqua cõsuetudo id recipiendi, non est sufficiens ad pacandas principũ conscientias, & ad auferendum ius suum à subditis. Ratio a. est, quoniã in eo euentu non est præsumenda in principib. bona fides in hoc sensu quasi absque dubio, quod hoc tributum sit iustũ, fuerint in possessione illud exigendi ac recipiendi, & ꝙ, orto dubio, fecerint debitam diligentiam ad veritatem inquirendam, retrahente, & excæcante eos, tributorum cupiditate. Et quoniã rari sunt, qui verũ illis ea de re loquantur, quiꝗ his de rebus dubium vllum mouere illis audeant, cupientes eis placere, odiumꝗ illorum extimescentes. Et quoniã populi, quorũ id interest, nõ audent se principib⁹ opponere in ea re, neꝗ sufficienter audiuntur. Quare in antiquis tributis non facilè videtur admittenda præscriptio, neque item præsumptio de iustitia eorum: sicut præsumptio nõ est de iustitia nouorũ tributorũ, quando non constat de iustitia causæ, ob ꝗ̄ sunt imposita, & de reliquis conditionib⁹ necessarijs, vt sint iusta, de qua re mox dicem⁹. Longè verò maiori cũ ratione non est admittenda præscriptio in tributis antiquis, quando semper fuit notum, causam fuisse iniustã, aut de ea semper non debili coniectura fuit dubitatũ. Solum ergo erit admittenda præscriptio circa antiqua tributa, idꝗ, ꝙ cõmunis doctorũ sententia circa illa tradit, quando nõ est memoria de initio alicuius tributi, & simul ignoratur causa, ob ꝗ̄ fuit impositũ; aut, si causa scitur, iustitia tamen illius nunquam in controuersiam fuit adducta; vel, si adducta aliquando fuit, leuiter fuit adducta, debilibusque fundamentis. Atque iuxta hæc acciperem, quæ Med. *de rest. q. 13. & 14.* hac de re tradit.

7 Quando tributa sunt noua, & non constat de illorũ iustitia, sed dubitatur, an desit aliquid ex requisitis, vt sint iusta, affirmant doctores communiter, nõ deberi in conscientia, sed posse defraudari, modo periuria, & mendacia, non interueniant: imò denegari posse, cessante scandalo, & graui damno publico. *Ita Caiet. verb. vectigal. Angel. verb. pedagium. n. 6. Syluester verb. gabella 3. n. 9. Gabriel in 4. d. 15. q. 5. concl. 7. Medin. de rest. q. 13. & alij, quos citant.* Ratio autem est quoniã in dubio, melior est populi conditio possidentis. Et quoniam in iure eiusmodi noua tributa præsumuntur iniusta, quando de contrario non constat. Vnde *c. quanquam de censib. lib. 6.* dicitur, tributa regulariter esse contra iura, tum canonica, tum ciuilia. Et *c. peruenit de censib.* ait Summus Pontifex, necesse esse scire prius causam, propter quã census sit soluendus, quam soluatur. Quod si subditis causa tributi alicuius reddatur, & de iustitia illius dubitent, necesse est vt consulant peritos, debitamque adhibeant diligentiam ad iustitiam, vel iniustitiam illius indagandam, ne fortè principem debito priuent tributo: interim tamen dum de iustitia causæ illius non constat, nõ tenentur in conscientia soluere id tributum. Princeps autem, qui, dubitans, an causa sit iusta, tributum imponit, lethaliter peccat: quoniam periculo se exponit iniustitiam exercendi in subditos. Neꝗ comparatione tributorum, quæ ita accipit, dicitur possessor bonæ fidei: eaꝗ de causa tenetur ad illorũ restitutionem, nisi, post illa accepta, ei cõstet de iustitia causę. Qui vero nomine principis ad exactionem taliũ tributorum cooperatur, si sciat, principem de iustitia causæ dubitare, & ipse etiam dubitet, lethaliter peccat ea exigendo, atꝗ ad restitutionem tenetur, nihil impediente, quod eidem principi sit subditus, & quod à principe iussus, id efficiat. Ratio a. est, quoniam ea exactio est cooperatio ad principis peccatũ. Quando a. subdito non constat, principẽ peccare in ea exactione, tunc, esto ipse dubitet de iustitia causæ, iussus à principe, licite exigere potest ea tributa, neꝗ ad aliquam tenebitur restitutionẽ, esto postea ipsi constet de iniustitia causę; modo ex tributis nõ sit factus locupletior: nam tunc tenebitur, quantum se inuenerit inde locupletiorem, & non amplius: eo quod non teneatur ex parte iniustæ acceptionis, quia non peccauit parendo, in dubio principi, sed tenetur solũ ex parte rei acceptæ. Quod a. non peccauerit parendo in dubio principi id iubenti, inde constat, quod obedientia in dubio, an, quod præcipitur, sit licitum, excusat subditum à peccato, *vt disp. 113. & alias, dictum est.* Quando aliquis nõ esset subditus, si, dubius de iustitia causæ, exigeret tributa, aut, esto subditus esset, si, non iussus, illa exigeret, lethaliter peccaret, *iuxta ea quæ disputatione citata dicta sunt*, atque ad restitutionem teneretur: quoniam exponeret se periculo ad iniustitiam cooperandi, neque eum excusaret tunc obedientia sui superioris, id illi præcipientis.

His omnibus ita propositis ac explicatis, vt ad praxim eorum, qui confessiones audiunt, ad casusque conscientiæ respondent, aliquid, velut necessitate ductus, sub aliorum iudicio, addam, in primis dico. Facillimum in re proposita esse hanc conclusionem in vniuersali statuere ac definire. Nempe, tributa, de quibus constat iusta esse, quia in illis concurrunt conditiones ad id necessariæ, atꝗ *à disp. 666.* explicatæ, deberi in conscientia, eaque defraudantes teneri ad integram eorum restitutionem, quin & debitores talium tributorum, teneri ea offerre ministris publicis, quando ministri publici ignorant ea deberi, vt in hac disputatione definitum, comprobatumꝗ à nobis est. Difficillimum verò esse definire, an tot tributa, quot hodie in vnaquaꝗ ꝓuincia sunt statuta, iusta sint, vt quicunꝗ aliquid ex illis defraudauerit, cogendus in foro conscientiæ sit, id totum restituere ac offerre: definireꝗ quovsq; iusta sint, aut non sint, cogique proinde homines in conscientiæ foro debeant, aut nõ debeant, ea in particulari restituere. 8

Deinde, cum ex vna parte tã multæ conditiones explicatę, necessarię sint, vt singula tributa sint iusta: ex alia verò parte, tot tributa in vnaquaq; prouincia sint hodie multiplicata, & aucta: inde effectũ est, vt ius canonicũ, & doctores, tributa noua, augmentaꝗ noua veterum tributorũ, præsumant iniusta, quãdo de eorũ iustitia nõ constat, vt supra dictũ est, ac proinde in conscientiæ foro non obligent ad eorũ solutionẽ. Consentaneè ad hanc doctrinã Caiet. *verb. vectigal* sic dixit. *Tot conditiones exiguntur ad iusta vectigalia, vt difficilè fortè sit inuenire vectigalia iusta: & propterea meritò damnata regulariter dicuntur vtroque iure.* Hæc ille: Driedo quoque *lib. 2. de libert. Chris. ca. 5.* hæc protulit verba. *Cæterum quia his nostris seculis impositiones, seu exactiones vectigalium, seu pedagiorum, propter aliquam ex supradictis quatuor causis contingit plerumque esse illicitas ideò non facilè iniungendus est scrupulus eiusmodi vectigalia defraudantibus*

præsertim pauperibus, &c. Mitto alia his consentanea, quæ ab alijs dicuntur.

Antequam a. conclusiones generales subijciam ad praxim accommodatas, quibus aperiam, quod sentio, aliquid in maiorem lucē dicam de aliquib⁹ tributis in particulari. Quod ad ea vectigalia attinet, quę in cōfinijs regnorū ex rebus terra, aut mari, asportatis, vel delatis, soluuntur, & portoria, ac pedagia dicuntur, obseruandum est, Causam, ob q̄ sunt imposita, affirmari, defensionē ac securitatē eorum, qui merces extrahunt, & asportant. Quòd si ea causa fuit, sane omnino, aut maxima ex parte, cessauit, maximè in confinijs regnorū Hispaniarū: quæ parent eidem Regi, & in quibus transitus terra est ab vno in aliud. Videmus verò eiusmodi pedagia, non solū imminuta, sed valdè aucta esse, vt cōstat ex varijs legibus ea de re latis, quæ habentur lib. 9. nouæ collect. varijs titulis, & de quibus ex parte in superioribus habitus est sermo. Victoria a. *in commentarijs manu scriptis in 2.2. q.62. art.3.* eiusmodi vectigalia, antequam augerentur, appellabat latrocinia: fortè ductus, quòd causa cessauerit, & quod rigorosè exigerentur, maximaque cum vexatione transeuntium: cum verò hodie valdè sint aucta, & longè maiori cum rigore exigantur, nescio quid de illis hodie diceret. Fortasse a. prima origo quondam horum vectigalium, non fuit solum onus defendendi asportantes, & extrahentes merces, sed etiam vt principes inde quoque haberent ex parte vnde rempublicā defenderent, & vnde sumptus in ea necessarios facerent. Atq; legibus, quibus aucta eiusmodi vectigalia sunt, ex causa redditur, quòd cum exhaustū esset patrimonium regiū, diuēditis, cum pacto de retro vendendo plurimis ex reditib⁹ regni, & accrescerent valdè necessitates rēgni ingentibus sumptibus diuersorum bellorum, visum fuit, nullibi comodius, minoriq; cum grauamine ac molestia subditorū, posse reditus augeri, quibus regni necessitatib⁹ subueniretur, quàm auctis tributis in eiusmodi mercibus, & rebus quæ ex vno regno extrahūtur in aliud, aut ex alio inferuntur. Et quamuis mercatores hęc tributa in egressu, & in ingressu regnorum soluant, maxima tamē ex parte redundant in detrimentum, non ipsorum, sed eorum, qui eas merces sunt posteà empturi, quib. cariùs ob ea tributa venduntur, quiq; proinde in eo augmento pretij eas soluunt. Redundat etiam aliqua ex parte in detrimentū eorum, qui illas vendiderunt in regno, vnde extrahuntur: mercatores .n. attendentes ad magna tributa, quæ ex illis posteà sunt soluturi, nolunt eas emere, nisi minori pretio. Atq; ita videmus, postquàm lanis in earum extractione, quousq; ex portubus Hispaniarum naues soluunt, tot tributa sunt aucta, minori pretio alienigenas eas emere à nutrientibus greges, valdeque decreuisse lanarum pretium in hac ciuitate Conchensi, & alibi: id quod in causa est, vt greges in minori numero nutriantur, præsertim cum adeò etiā accreuerint herbarum pretia, vt reditus Regij augeantur: quod in causa est, vt in detrimentum regni, ipsorumq; redituum regiorum, decrescant hæ naturales diuitiæ lanarum & gregum, quæ non infimum locum tenent inter naturales Hispaniarum diuitias. Illud præter alia, circa hæc tributa, scrupulum ingerit, quòd, vt dictum est, incolæ alterius regni, in quod merces inferuntur, tandem soluunt tributa, quæ in egressu ex alio regno ex mercibus soluuntur: æquitas autem non patitur, vt ad subueniendum necessitatib⁹ vnius regni, tributa imponantur subditis alterius regni. Respondere tamē potest, principē mercibus, dum sunt in suo regno, id tributum imponere, neq; cogere, vt extrahātur, neque permittere velle, vt ex suo regno extrahantur, nisi cum eo onere: per accidens autem esse, quòd inde in alio regno accrescat pretium earum, & quod subditi alterius regni eas cariùs emant.

Quod ad alcaualam attinet, de origine illius in hoc regno *disp. 665.* dictum est à principioq; solam vigesimam, aut trigesimā, partem pretij fuisse cōcessam, solumq; ad tempus: posteà verò creuisse vsque ad decimā partē: nunquam tamē magna cum exactione, summoque cum rigore, fuisse exactam: neq; credo populos vnquam omnino spontaneè illam soluisse, sed magnis cum querimonijs, & quia aliud eis non permittebatur. Atque ante tempora Regis nostri Philippi II. magna ex parte per capita familiarum soluebatur quotannis, iuxta cuiusq; negotia, neq; soluebatur isto modo pars vigesima. Item quoad id, quod non per capita, sed ex venditionib⁹ ipsis ac permutationib⁹ soluebatur, valdè remissè exigebatur, & p̄ modico pretio compositio fiebat cum publicanis, seu exactorib. Tempore verò Regis Philippi, cum valdè exhaustum esset regale patrimoniū ob ingentes bellorum sumptus, & indies eadē de causa vrgerēt magis ac magis regni necessitates, hoc tributum, nō sine querimonia & clamore populi, cœpit integrè, & cum rigore exigi. Multi verò populi elegerunt potius soluere ingentem quandam summā quotannis per capita familiarū, iuxta venditiones, ac permutationes cuiusque, quæ tamen re ipsa longè minor est, quàm idē tributum integrè persolutum quàm ferre exactorum molestias, illudq; integrè soluere. In Lusitania verò idem tributum, quod *sisa* vocant, primū fuit impositum ad tempus à Rege domino Petro, deinde à Rege domino Ferdinando, postea à Ioanne primo, ad bellum contra Castellanos, & non ad Ceptam capiendam, vt aliqui dixerunt, & inde videtur perseuerasse vsque in hodiernum diem. Et quamuis tempore Ioannis secundi, & Ioannis tertij, populus petierit, vt tolleretur; his tamen Regibus cōmittentibus negotiū hoc viris doctis, constitutum, responsumque populis fuit, ob multas causas, quæ tēporis progressu superuenerunt, permanere debere ac solui, vt in capitibus comitiorū (*de las Cortes* vocant) regni habetur. Et fortè iam hodiè, si tributum hoc, præcipuum inter reditus coronæ regni, auferretur, ægrè maiestas Regia sustentari posset, qualiter tempore Regum Lusitanorum sustentabatur, subueniriq; ægrè posset bono communi: tametsi semper populi minimè spontaneè, sed coacti potius, soluisse videātur hoc tributum. Cardo iustitiæ huius tributi in hoc versatur, vt expendatur, num totū hoc, simul cum omnibus alijs, necessariū sit ad sumptus competentes Regiæ maiestatis, & ad competenter subueniendum publicis necessitatibus. Si .n. necessarium est, iustum est, nihil impediente, quòd populus renuerit: quoniā, vt in superiorib⁹ est dictū, si concurrant conditiones omnes requisitę, vt tributū sit iustū, potestatē habet princeps ad cogendū populū, etiam renuentem, vt illud soluat. Quòd si t tributū hoc immoderatū est, attentis alijs omnibus tributis ac reditibus regijs, non tenetur populus in conscientiæ foro restituere excessum, esto fraudib. vtatur ad illud non soluendū, occultando merces aliquas, aut decipiendo ministros publicos, qui illud exigunt.

Sotus *3. de iust. quæst. vlt. art. vlt.* & Victoria *2.2. q.62. art. 3.* loquentes de hoc tributo huius regni ante tempora Philippi, & Ledes. *2.4. q.18. art.3.* loquens de eodem in hoc regno, & in Lusitania, affirmant, si sine fraude ac dolo, non se occultando dum aliquid vendunt, sed celebrando contractum modis, quoad eum locū, consuetis, illud non soluant, quia non accedit publicanus, neq; alius minister publicus, qui illud exigat, nō teneri in conscientia illud restituere. Ducuntur, quia consuetudine nō est receptū, vt homines soluant hoc tributū, nisi quādo ab eis exigitur. Et quoniam cum tributum sit graue & magnum, lex esset intolerabilis, quę præciperet, vt seuerè solueretur, & vt tenerentur homines quærere publicanum ad illud soluendum: eaq; de causa

causa esset fortè vltra potestatem; quam princeps à republica accepit, ad condendas leges, atque adeo iniusta. Atque ad id, inquiunt, attendẽtes principes, nõ solent exigere seuerè hoc tributum, sed per ministros publicos compositionem faciunt cum subditis, vt aliquid minus soluãt, quam debeant. Qua eadem de causa, non puniunt eos, vt fures, qui illud defraudant. Quia ergo, inquiunt, consuetudine non est receptum, vt vendentes quærant publicanum, & multò minus vt restituant, quæ publicano non comparente, non soluunt, cogendi non sunt in conscientiæ foro, illud restituere. Si a fraudib⁹, aut se occultando, aliquid non soluerint, aut venienti publicano, & interroganti circa quantitatem mercium, aut circa aliquid aliud, non protulerint verũ, tunc, inquiunt, tenẽtur in conscientiæ foro restituere totũ, quod ita defraudauerint.

Contrariũ sanè principes suis legib⁹ intendunt, atque statuunt, tã circa alcaualã, q̃ circa alia tributa, quæ habent imposita, etiã in confinijs regnorũ, & in alijs locis, vt constat legenti eas leges lib. 9. nouæ collect. varijs in titulis, & legenti quaterniones, instructiones, ac leges circa id latas in domibus aduenarum, & in alijs locis. Eis quippe apertè intendunt, ac statuunt, vt omnia vniuersim tributa imposita, integrè ipsis soluantur, tanquam omnino ipsis debita: præcipiũtque, vt omnes ministris publicis ad id deputatis manifestẽt quæcunque vendiderint, aut permutauerint, antequam ea vendant, vel permutent, aut intra certos dies à celebrato cõtractu, etiãsi non interrogẽtur, neque requirantur à ministris publicis, & vt quæcunque asportauerint, aut extraxerint, similiter manifestent, etiã non requisiti, adeundo domus ad id deputatas, ministrosque ipsos publicos: grauissimæque pœnę sunt statutæ, integrè hæc omnia nõ seruantib⁹, amittendi merces ipsas, aut soluendi duplum, vel quadruplum, seuerissimeque exequutioni mandãtur, vt experiẽtia ipsa testatur: quòd si, vt autores citati affirmãt, qui res vendunt, aut permutant, ex quib⁹ alcauala debetur, non tenentur, etiam in foro conscientiæ, quęrere ministros publicos, eisque manifestare, quę vendunt, aut permutant, vt alcaualam recipiant, sanè iniustę essent tales pœnę, neque exigi vlla ratione possent: eò quòd pœna imponi non possit, & multò minus exigi, nisi ob veram culpam. Id etiã, quod Nauar. *in Manu. c. 17. in fine n. 202.* docet, nempe quando publicanus petit ab aliquo, vt iuret, an vendiderit, & quantum vendiderit, vt inde constet, quantum tributi debeat, non teneri iurare, idque in onus suæ conscientiæ recipere, sed satis esse, si dicat, se paratum esse soluere, quæcunque publicanus probauerit ipsum debere: hoc, inquã, quod Nauarrus sic docet, friuolum sanè est, contrarium legibus his de rebus statutis, cogeturque in foro exteriori soluere, quantum publicanus petierit, esto publicanus id non probet, nisi qui à publicano interrogatur, sub iureiurãdo affirmet, quæ, & quãto pretio ea vendiderit: imò si legẽ fuit transgressus, non manifestando illas tempore congruo, illas amittet, aut in aliam pœnam, lege statutã, incidet.

Meę partes hoc loco nõ sunt, definire, quę tributa in particulari iusta sint, & quæ iniusta: neque vtrũ omnia simul sumpta iusta sint, an nõ, sed an sit aliquis excessus, quem principes moderari, & auferre teneantur. Quoniã neque, si id vellem definire, possem: eò quòd neque origines & causas singulorum sciam: neque reipublicæ necessitates in particulari, & quantum cuique earum sit necessariũ, vel quousque vnaquæque prouincia, ex diuersis, quæ eidem principi parent, teneatur ad eam contribuere, eive necessitati subuenire, maximè si ad commodũ alterius prouinciæ, & non ad suum proprium, spectat; neque item sciam quomodo, & in quibus, expendantur tributa, quæ à populo colliguntur; & vtrum cessauerint causæ, ob quas tributa aliqua fuerũt imposita, an non, sed potius vel eædẽ perseuerent, vel aliæ æquales, aut maiores, superuenerint; & num principes ea exequantur, ad quæ tributa sunt imposita, vel non: neque summã tributorum omnium intelligam, & cæterorum redituum coronæ regni, diuersorumve regnorum eidem Regi subditorũ, & quantum ex illis sit donatum, aut diuenditũ, cum pacto saltem de retro vendendo: ex quorum tamẽ omnium, multarumque aliarum rerum, perfecta cognitione pendet ea definitio. Neque quiuis facilè, etiam his omnibus cognitis, & examinatis, idoneus ad id sufficienter definiendum iudicabitur. Quo fit, vt nullum tributum in particulari, neque omnia simul sumpta, huius, vel alterius prouinciæ, condemnem, neque id munus meum hoc loco sit. Princeps supremus, & qui illi sunt à consilijs, tenentur sub reatu culpæ lethalis, oneris restituendi, atque interitus æterni, hæc examinare, & attendere, ne plus iusto populum tributis grauent: temperareque tenentur à largitionibus, & sumptib. non necessarijs, eò magis, quo populos plus sentiunt grauatos tributis, ob vrgentes & maximas reipublicę, atque Ecclesiæ necessitates, regaleque patrimonium ære alieno pressum. Curare item tenentur, causis vrgentibus cessantib⁹ omnino, aut magna ex parte, populum etiam recreare, leuando illum à parte oneris tributorum: & fugere occasiones bellorum minimè necessariorum, & aliarum rerum, vnde graues reipublicæ necessitates accrescunt, aut nõ, vt par est, minuuntur. Neque enim principes gratia sui sunt, sed sunt gratia populi, vt bono illi⁹ maiori prospiciant, ipsumque foueant ac defendãt. Ad praxim verò confessionum, atque ad solum conscientiæ forum, quod hoc loco potissimũ intendo, sequentes addam conclusiones, cõsentaneè ad ea, quæ hactenus à nobis dicta sunt, neque alia egent probatione.

Tertia in ordine est. Qui sibi persuaserit, omnia vniuersim tributa alicuius prouinciæ, esse iusta, is in cõscientiæ foro restituere cogat, quicquid inde quouis modo fuerit defraudatum, aut non solutum, etiamsi ministri publici non comparuerint. *Tertia conclus.*

Quarta conclusio. Qui certò nouerit aliquod, aut aliqua tributa esse iniusta, is non solum non cogat restituere, quod ex talibus tributis iniustis fuerit defraudatum, sed etiam permittat facere compensationem eorum, quæ in tributum ita iniustum soluerit, defraudando, tantundem ex alijs tributis iustis. *Quarta conclus.*

Quinta conclusio. Qui in tanta multitudine tributorum (attenta præsumptione iuris, & doctorum, ea in parte, & attentis omnibus, quæ hactenus dicta sunt) dubius fuerit, an sit aliquis excessus iniustus, is, ante factum, inclinet populum ad solutionẽ, præsertim quando solutio ex illo exigitur: post factum verò nõ cogat restituere, quando, quę defraudauit, attenta qualitate personę, & negotiorum eius, non excedunt id, quod, comparatione talis personæ, suspicatur, aut dubius est, esse excessus in tributis populo impositis. Ita Syluest. *verb. gabella 3. §. vlt.* Quod confirmat, quia in dubio melior est conditio possidentis. Et quoniam confessarius præcipiendo in eo euẽtu restituere, exponeret se periculo auferendi, quod suum est, ab eo, cui ita præciperet restituere. Consentiunt, quæ ex Caietano, & ex Driedone, supra à nobis relata sunt. Illud etiã in horũ maximã confirmationẽ est hoc loco obseruandum. Si tributa omnia integrè & fideliter soluerentur, sanè principes non imponerent tot, quot imponunt; quia pauciora imposita sufficerẽt: atque sola alcauala integrè soluta, ad ingentẽ summã perueniret: cum ergo principes tot tributa imponant ac multiplicent, quoniã singula non integrè ac fideliter soluuntur, sanè nõ est cur, qui, attenta qualitate suæ personæ, & negotiorũ, moderatè defraudauerit, vel ex alcauala, vel ex alio tributo, etiamsi fraude aliqua vtatur, cogatur in foro *Quinta conclus.*

con-

conscientiæ vsq; ad vltimũ quadrantẽ restituere: si ex reliquo tributorũ, quod non defraudauit, competenter cõtribuit ex sua parte ad necessitates publicas. Princeps ergo, prout viderit tributa sibi deberi, inuigilet per suos ministros exactioni, eoque vsq; in tributis exigendis sit rigorosus, quovsq; ei cõscientia dictauerit id esse æquũ, accedente simul cõsilio peritorũ. Nos verò, qui priuati sumus, neq; facilè principes condemnem⁹: neq; eos, qui moderatè defraudant, & cõpetenter contribuunt, cogamus in cõscientiæ foro restituere, plus iusto eos in dubio grauãtes, ostiumq; salutis ęternę eis pręcludentes, ac denegantes illis absolutionẽ. Iuxta hæc censendũ, dicendumq; est de illis, qui alcaualã defraudant. Qui.n. iuxta hactenus dicta iudicauerit, eum, qui alcaualã moderatè defraudat, cogẽdum in foro conscientiæ nõ esse restituere, is, esto comperiat aliquẽ intra eos limites defraudasse cũ fraude, non cogat eum restituere: quoniam fraus in rè proposita non facit quenquã obnoxiũ restitutioni, qui, si idem sine fraude efficeret, non teneretur restituere. Curandum quidem est, vt periuria non interueniãt: quoniam id esset lethalis culpa periurij: item vt non interueniant mendacia, quæ essent culpæ veniales, eaq; ratione omnino vitandæ; non tamẽ ea de causa iniungẽda est obligatio restituẽdi. Curandũ item est, vt semper populũ inclinem⁹ ad obediendum principib⁹, ad recteq; de illis sentiendum, vt pax reipublicæ, atq; obedientia, & reuerentia, principibus debitę, conseruentur. Quarè his, quæ hacten⁹ in fauorẽ populi dicta sunt, summa cum dexteritate vti debent confessarij, solum ne iugum sacramenti pœnitentiæ efficiant graue, & ne cogant restituere, quod in conscientia cogere non possunt, & ne viam salutis æternæ præcludant multis, qui, esto præcipiantur, nõ restituent, discedentque ex hac vita cum conscientia erronea, non consulentes saluti animæ suæ. Postquã hæc scripsi legi commentarium Nauarri *c. fraternitas, qui habetur in fine suorum consiliorum*, in quo *à n.* 41. cum hac doctrina ex alio fundamento cõsentit. Eum legito.

10 Dubium est hoc loco. Vtrum, si Rex aliquid debeat alicui, quòd aliter non possit commodè ab eo recuperare, nisi faciendo occultam compensationem in bonis illius; & Rex locata habeat tributa; fas sit facere eam compensationẽ in tributis, quæ is debet, nihil impediente, quòd inde per accidens damnum sequatur ijs, qui conducta à Rege habent ea tributa. Ad quod quicquid alij in contrarium dicant, affirmanter est respondendum. Ratio a. est, quoniam per contractum locationis non abdicat Rex à se dominium, aut quasi dominium, iuris ad tributa, sed solũ concedit conductorib. ius aliud, vt loco & nomine sui recipiant ea tributa, sintque proinde eis debita, quatenus, seclusa ea locatione, Regi sunt debita, atque id sanè est locare illis ius, quod apud se manet: sicut, qui locat alicui domũ, non abdicat à se dominium domus, sed domum, cuius manet dominus, ei locat, concedendo illi ius ad vsum & fruitionẽ illius nomine & loco sui tanto, vel tanto tempore: & sicut, qui habet beneficiũ, quod in iure quodam spirituali consistit, illudque locat, non abdicat à se dominium, aut quasi dominium, iuris spiritualis, in quo ratio beneficij consistit, neq; illud conductori concedit, sed solum vi locationis transfert in illum ius quoddam temporale longè diuersum, ad percipiendos fructus illi⁹, loco & nomine sui, & vt illi loco talis beneficiarij sint debiti, eo modo pręcisè, quo beneficiario sunt debiti, neq; plus potest illi cõcedere: quarè, cum eo ipso, quòd quis habet iustã compensationẽ aduersus Regem partis tributorũ, ea illi nõ debeat, vtiq; neq; debet illa conductori, cui loco & nomine Regis sunt debita præcisè quatenus debita sunt Regi. Neq; Rex locatione iuris tributorum, potest deteriorem facere conditionem eorum, qui illa ei debent, & quorum sunt domini, antequã illa soluant, plus iuris aduersus debitores transferendo, q̃ ipse aduersus eos habeat, aut sit in posterum habitur⁹. Neq; valet exemplũ eorũ, cum quib. disputamus, quo apertè decipiuntur. Dicunt.n. quod sicut, si Rex vendat, & transferat dominium sui equi in alterum, non possum ego facere compensationẽ eorũ, quæ mihi Rex debet, in eo equo, qui fuit Regis, & iam nõ ad Regẽ, sed ad alterũ pertinet: ita, postquam Rex tributa locauit, & transtulit ius ad illa in conductorem, non possum ego facere occultam compensationem eorũ, quę mihi Rex debet, in tributis, quæ debeo. Est quippe longè diuersa ratio in equo, & in tributis. Quod.n. Rex locat, non sunt tributa à me soluenda, neq; eorũ dominium in alterũ transit, sed apud me manet interim dum ea nõ soluo: quod a. Rex locat, est suum proprium ius ad tributa accipienda, quod apud se manet, & solum transfert per locationẽ ius longè diuersum, ad tributa loco & nomine ipsius percipienda, quatenus præcisè fuerint ei debita, vt explicatum est: quarè ego, compẽsando quæ mihi Rex debet, in tributis, quæ nondũ solui, non facio compensationẽ in re, cuius dominium ad alterum spectat, sed in re, quę est mea, & quam deberem locatori loco & nomine Regis, nisi haberem ius ad eam compensationem.

Quando Rex donasset, aut vendidisset, tributa alicuius oppidi, ita vt dominium, aut quasi dominiũ, ei⁹ iuris tributorũ in alterũ transtulisset; tunc, quia non Regi deinceps deberentur tributa, quæ oppidani illius loci debent, sed deberentur illi alteri, vtiq; oppidani illi non possent facere compẽsationẽ eorũ, quæ Rex ipsis debet, in illis tributis.

Nonnulla sunt obseruanda. Primum est. Cum ante tempora Philippi II. alcaualæ in hoc regno nõ exigerentur summo rigore, ad rationem vnius pro decem, neq; tunc fortè exigi eo rigore potuissent, sanè, quod ob vrgentes posteà regni necessitates, fas fuerit Regi alcaualas maiori cum rigore exigere, id non tribuit ius eis, qui vel titulo donationis, vel emptionis, antea habebãt alcaualas aliquorum oppidorũ, vt possint similiter maiori illo cum rigore eas exigere: quoniam ipsi non habent eam iustam causam grauandi plus eo modo, eove tributo, suos subditos, quam habet Rex: quarè ipsi non plus, quàm antea, possunt exigere: quod si exigant, tenentur id restituere eis ipsis, à quibus id acceperunt. Ne autem in regno esset inęqualitas, Rex ipse posset illis augere id incrementum, illudq; sibi accipere, nihil impediente titulo donationis, aut venditionis: quoniam non plus tunc eis est donatum, aut venditum, quàm solui tunc consueuerit. 11

Secundũ est. Tributa, quę mercatores ex mercibus, ratione ve earũ, soluunt, regulariter redũdare in alios, qui eas ab eis, aut ab alijs, posteà emunt, eò quòd tanto carius eis vendãtur, quãto maiora tributa sunt ex eis soluta, vt in hac, & in præcedentib. disputationibus, dictũ est. Hinc attendere debent confessarij, & qui ad casus cõscientiæ respondent, ne, si mercatores aliquid de tributis aliquando defraudent, quod, iuxta hactenus dicta, restitutioni non sit obnoxium, illud posteà vendendo merces, recuperent ab emptorib⁹: sed tantò vilius eas vendant, quantũ ex tributis defraudauerint: alioquin ipsi non soluerent id tributi principi, & nihilominus illud recuperarent in pretio ab emptoribus: q̃ est manifesta iniustitia, nisi mercatores sufficientẽ rationem reddant, qua ea iniustitia purgetur. 12

Tertium est. Quando cum publicano facta est compositio circa alcaualam, aut circa aliud tributum, de cuius iustitia, aut iniustitia, neutra ex parte omnino constabat, tunc, quia id est velut quædam transactio, maximè, si in ea conuentione aliquid de tributo fuit remissum, soluendum in conscientia esse, quod inter vtrunque fuerit conuentum, cum semper contractibus iustis sit standum. 13

SVMMA-

SVMMARIVM.

1 *Tributum si iustè aliquis ex aliquibus mercibus non soluit, non tenetur illud soluere is, in quem merces titulo emptionis transierunt, neque in exteriori foro potest fieri exequutio aduersus eum, nisi facta prius exequutione in bonis eius, qui illud non soluit.*

QVANDO EX MERCIBVS SOLVTUM non fuit tributum debitum, an, qui titulo emptionis, aut alio, eas posteà obtinent, teneantur in conscientiæ foro illud soluere.

Disput. 675.

Arg. primum. PArtem affirmantem videtur amplecti Syluest. *verb. gabella 3. in calce num.* 18. Potest verò confirmari. Primò, quoniam id tributum est onus reale eius rei, ex qua debetur: quippe cum ex illa debeatur: res autem, ad quencunque pertranseat, transit cum suo onere reali: eaque de causa is, ad quem pertranseunt merces, ex quibus non est solutum tributum, tenetur illud ex eis soluere.

Secundum. Secundò, quoniam bona omnia eius, qui tributum debet, sunt tacitè hypothecata fisco pro eiusmodi tributo, *vt patet l.* 1. *&* 2. *Cod. in quib. caus. pig. vel hyp. & leg.* 1. *C si propter publicas pensit.* ergo princeps, cui tributum debetur, habet ius in re in merces, vnde debetur, ac proinde, ad quencunque transeant, transeunt cum eo onere reali, vt ex ipsis soluatur.

Conclus. 1 Nostra verò conclusio est. Etiamsi quia, sciens ex mercibus non esse solutum tributum, vel quia non habebant id sigillum Regis, quod indicat ex illis fuisse solutum, vel aliqua alia ratione, eas emat, aut alio titulo in dominium illarum deueniat, non tenetur soluere ex illis tributum, nisi in defectum eius, qui illud non soluit, qui non habeat alia bona, vnde illud soluat, sed onus totum pertinet ad eum, qui illud ex illis debebat, nec soluit, interimque dum ille habet bona, vnde soluat, ille solus tenetur illud soluere, in solisque illius bonis potest fieri exequutio, etiam in foro exteriori: in re verò, vnde tributum debebatur, solum potest fieri exequutio, quando nulla alia fuerint reperta bona principalis debitoris, in quibus exequutio pro eo debito fiat.

Atque in primis, quod ad tributum alcaualæ attinet, ac sisæ Lusitanæ, cum illud non debeatur ex re vendita, aut permutata, neq; debeatur pars rei illius, sed debeatur ex vēditione, aut permutatione, decima pars pretij, aut valoris, atque in hoc regno totum tributum debeat venditor, & in Lusitania dimidium debeat venditor, & dimidiū emptor, satis apertè constat, illud esse debitum personale, esto dicamus rem venditam, aut permutatam, esse tacitè pro illo hypothecatam: quando autem debitum est personale, esto habeat hypothecam, solum tenetur illud soluere persona, quæ illud debet: ex hypotheca autem, quæ ad alterum deuenit, solui non debet, neque dominus illius, tenetur soluere id debitum, nisi facta prius excussione in bonis debitoris personalis, compertoque non habere bona, vnde soluatur, *vt à disp.* 534. *dictum est.* Idem constat esse dicendum, quando ex mercibus non debetur in tributum pars aliqua, sed certa pecunia: est enim eadem ratio. Idem est dicendum, quando non debetur pars aliqua mercium, sed debetur quota valoris earundem mercium in pecunia, vt in hoc regno deberi ex rebus, quæ mari, aut terra, in illud ex alijs regnis asportantur, aut ex eo extrahuntur, atque introductum iam hodie esse in Lusitania *disp.* 662. dictum est.

Præcipua autem difficultas est, quando ex mercibus debetur decima pars earundem mercium, atque in mercibus soluitur, vt quondam in Lusitania soluebatur. Si autem probauerimus, neque tunc emptorem mercium, ex quibus tributum non esset solutum, teneri ad illius solutionem, nisi in defectum eius, qui illas portauit, illudque debebat, idque solum in euentu, in quo, facta prius excusione in bonis illius, non inuenirentur bona, vnde solueretur, aut nisi, dum merces existūt, Rex intentet actionem, vt ex illis decima pars ei soluatur, propter tacitam hypothecam in illis, vt ex eis soluatur, sanè liquido constabit, multò magis nostram sententiam veram absolutè esse in reliquis euentibus. Id verò probatur, quoniam dominium totum earum mercium, quæ, verbi gratia, mari, aut terra asportabantur, antequam deuenirent, erat totum eius, qui illas asportabat, aut cuius nomine ac loco asportabantur, & nullum ius interim Rex ad illas, aut ad partem earum, habebat: eo autem ipso, quod peruenerunt, atque introductæ sunt, comparauit sibi Rex, non quidem dominium, sed ius, ad partem decimam earum indeterminatè, cum tacita hypotheca in eisdem mercibus, & in reliquis bonis illius, cuius erant, vt solueretur: nihil autem horum impedit translationem dominij illarum omnium in emptorem, aut in quencunq; alium, ad quem deueniant quouis alio titulo oneroso, aut lucratiuo, modo tamen accedat traditio; sed solum manent tales merces obnoxiæ, vt ex illis soluatur Regi decima pars: quod onus pertinet ad eum, qui illas introduxit, tanquam ad personalem debitorem eius tributi, non verò ad eum, ad quem posteà dominium earum translatum est, nisi in defectum principalis debitoris, factaq; prius excusione in bonis illius: tametsi propter tacitam hypothecam in illis, vt ex illis decima pars indeterminatè Regi soluatur, habeat Rex ius illam extrahendi ex illis, interim dum extant, si eam petat: quòd si non petat, solus, qui illas introduxit, & cuius tunc erant, tenetur soluere Regi id tributum: nouus verò dominus, non, nisi in defectum bonorum prioris debitoris, aut, si ex illis decima pars exigatur interim dum extiterint. Sicut, si eædem merces obnoxiæ non essent solutioni talis tributi ex illis, & dominus earum, partem decimam illarum indeterminatè vendidisset vni, nec tradidisset, subijciendo illi hypothecæ easdem merces, & reliqua sua bona, in securitatem contractus, & posteà vendidisset, ac tradidisset eas omnes merces cuidam tertio, vtique tertius hic comparasset dominium illarum omnium, neq; teneretur quidquā satisfacere priori emptori, sed venditor teneretur illi ad damna subsequuta ex eo, quod venditionem illam non perfecerit omnino & complere cum ipso, traditione illius decimæ partis, *vt disp.* 369. *dictum est*; tametsi interim, dum existerent merces illæ, posset primus emptor, propter hypothecam in illis, vt ex eis decima pars ipsi solueretur, & adimpleretur contractus, exigere decimam partem, eamq; de potestate eas merces possidentis, extrahere.

Ad primum arg. Ad primum ergo argumentum in contrarium dicendum est. Ex eo, quòd aliquid ex re aliqua debeatur, nō sequi, id esse onus reale eius rei, sed poterit esse debitum personale duntaxat ratione eius rei: in re autem proposita propter priuilegium fisci, cui concessa est tacita hypotheca in bonis debentis tributum, vt id tributum soluatur, esse onus reale, sed hypothecæ vniuersalis duntaxat: quæ non reddit eum, in quem hypotheca pertransit, obnoxium, vt ex illa soluat id tributum, nisi in defectum principalis debitoris, & facta priùs excusione in bonis illius, vt dictum est.

Ad

Ad secundum. Ad secundum dicendum est, ex ea tacita hypotheca non plus probari, quam quod proximè explicatum est. Quamuis autem in vtraque lege prima citata, non videatur esse sermo de omni vniuersim tributo, sed solum de reali, quod ex prædijs de iure communi debebatur; intentum tamen iuris videtur esse, vt ob quodcunq; tributum bona illud debentis sint fisco tacitè hypothecata. Adde, quasi contractum interuenire inter asportantem merces, & fiscum, vt ex eis id tributum soluatur: bona autem contrahentis cum fisco, eo ipso sunt tacitè hypothecata pro impletione contractus, *vt habetur l. 2. citata C. in quibus caus. pig. vel hypot.*

SVMMARIVM.

1 *Difficultas vnde oriatur.*
2 *Alcauala ex rebus mobilibus venditis, vbi soluenda, & cui.*
3 *Alcauala non debetur ex re collocata in regno, in quo alcauala non debetur, si ibi sit tradenda, esto venditio celebretur in alio regno, in quo alcauala debetur. E contra verò debetur, vbi est sita & tradenda, si ibi alcauala debetur, esto venditio sit facta in alio regno, in quo alcauala non debetur.*
4 *Alcauala vt intelligatur vbi debeatur, in quo loco censeatur celebrata venditio, quando per procuratorem, internuncium, aut epistolam celebratur inter absentes.*
5 *Contractus factus in vno loco nomine alterius, esto ratihabitio illius alterius præstetur in alio loco, censetur in illo alio celebratus.*
6 *Alcauala vt in aliquo loco ratione traditionis debeatur, non attenditur ad acquisitionem possessionis in loco alio per clausulam constituti, sed ad realem traditionem.*
7 *Alcauala rerum immobilium ibi debetur, vbi res sitæ sunt. Et quid excipiatur.*
8 *Idem de iuribus, quæ cum rebus immobilibus computantur: debetur enim in loco, vbi sunt res immobiles, in quibus collocantur.*
9 *Arbores venditæ, affixæ quidem, sed vt excidantur ac separentur, res mobiles venditæ reputantur. Immobiles verò reputantur, si vendantur, vt solo affixæ maneant.*
10 *Alcauala vt intelligatur cui, & vbi debeatur, si vendatur actio ad rem, siue mobilem, siue immobilem, censendum est vendi rem mobilem in venditore ipso existentem, atque in loco, in quo venditor celebrauerit venditionem.*
11 *Alcauala vt intelligatur vbi, & cui debeatur, si hæreditas vendatur, censendum est, venditas esse res ipsas mobiles, aut immobiles, quibus ea hæreditas constat.*
12 *Alcauala vt intelligatur vbi, & cui debeatur, quando venditur rei venditionis actio, non ad rem vendicandam, sed ad actionem ac ius vendentis, est attendendum, vt in alijs actionibus, quæ venduntur.*
13 *Alcauala ex permutatione debetur in loco, in quo fuerint res, quæ permutantur, siue mobiles sint, siue immobiles, & quando traduntur, quin quando tradita fuerit vltima, & non antea.*
14 *Alcauala si incapitata sit in aliquo loco, & aliquis in medio anni transferat inde domicilium, vbi soluere debeat, & quantum incapitationis.*

TRIBVTVM VBI SOLVI DEBEAT.
Disp. 676.

1 QVod propositum est, erit consequenter examinandum: eò quòd peculiares habeat difficultates, præsertim circa alcaualæ solutionem. Quoniam verò sæpè contingit, vt varijs in locis sint varij domini, quibus alcauala debetur, & varij, qui ab eodem, vel à diuersis dominis conductas eas habent, quibus proinde debentur, atque etiam contingit, vt diuersis temporibus, non solum varijs in locis, sed etiam in vno & eodem loco, varij sint, quibus debeatur, vel quia mortuus est prior dominus, & alius succesit, cui debeatur, vel quia diuersis annis varij sunt conductores, quibus eo in loco debeatur, quamuis *disp.* 337. dictum sit, alcaualam, quæ debetur ex contractu venditionis, deberi eo ipso, quòd contractus perfectus censetur mutuo consensu contrahentium, deberique domino, aut conductori, qui tunc est: quia tamen contractus potest eo modo celebrari, & perfici in vno loco, & res vendita esse potest in alio, & tradi potest in loco etiam diuerso, explicandum est, cuius loci domino, aut conductori, debeatur alcauala, locinè, in quo celebratur contractus, aut in quo erat tunc res vendita, vel in quo facta est traditio? Maximè, quia ad obuiandum fraudibus, leges peculiares hac de re latæ sunt: neque idem constitutum sit circa venditionem rerum mobilium, & immobilium.

Quod ad res mobiles, (comprehendendo in eis se mouentes, hoc est, animalia) attinet, lata est *l. 5. tit. 17. libr. 9. nouæ collectionis*, quæ sic habet. *Muchas dudas acaecen, sobre en que lugar, y a que arrendador, se à de pagar el alcauala de las ventas de los bienes muebles y se mouentes. Y por euitallas, y tambien por obuiar los fraudes, que los vendedores, y compradores, suelen hazer, mandamos que la alcauala de todos los tales bienes muebles, y se mouentes, se pague en el lugar donde se celebrare la venta, entregandose en el lo que se vende, o estando en el al tiempo de la venta, aunque despues se entregue en otra parte. Pero, si en vn lugar se vendiere la cosa mueble, o se mouente, que estuuiere en otro, mandamos, que entregando se en el lugar do estuuiere, se pague alli el alcauala. Mas, si lo que se vende no esta en el lugar do se haze la venta, sino en otro, y se vende con condicion, que se aya de entregar en otro lugar differente de aquel do estaua, y de aquel do se hizo la venta, mandamos, que el alcauala se pague en el lugar, do tenia el vendedor, lo que asi vendio, quando se otorgo la venta. Saluo si el lugar, donde estaua la cosa vendida, es lugar franco de alcauala: ca en tal caso mandamos, que el alcauala de esta venta se pague en el lugar realengo donde se entregare. Y si el tal lugar, donde se entregare, no fuere realengo, y fuere de sennorio, de que nos no cobramos alcauala, se pague en el lugar realengo mas cercano del lugar de sennorio, donde se entregare, con el quatro tanto del alcauala: y que no sea escusado de la pagar, aunque muestre que la pago en otra parte. Y que las justicias de la tal ciudad, villa, o lugar, do esto acaeciere, executen luego en los tales vendedores y en sus bienes por la dicha alcauala, con la dicha pena de el quatro tanto.* 2

Quoniam res mobiles, ob suum motum, varijs in locis tradi possunt, lata est hæc lex ad fraudes vitandas, & difficultates dirimendas: quæ lex vim habet, esto nulla interueniat fraus: quoniam finis vitandi fraudes, solum fuit causa motiua & impulsiua ad hoc modo statuendum, atque ad sic distinguendos hos euentus.

Quando tempore celebratæ venditionis, res vendita erat in loco, vbi celebrata est venditio, statuitur hac lege primus euentus, vt scilicet, tunc alcauala in eo loco soluatur, esto traditio eius rei fiat posteà in alio loco, vel quia casu id ita factum est, vel ex pacto præcedente, vt in eo distincto loco traderetur. Hinc sequitur, quod, si locus, in quo ita erat res, & celebrata fuit venditio, erat immunis à solutione alcaualæ, alcauala non debeatur, esto traditio posteà fiat in loco non immuni. Excipitur, nisi in priuilegio aliud con-

contineatur: quo pacto *l.18.tit.18.lib.9.nouæ collect.* priuilegium concessum incolis oppidi *de Symancas*, vt non soluant alcaualam, arctatum est, dummodò res venditas ibi tradant, alioquin soluunt ex illis alcaualam. Sic enim habent verba illius legis; *que todas y qualesquier personas que vendierē qualesquier mercadurias y otras cosas en el dicho lugar de Symancas y las entregaren alli realmente y sin fraudo, que no paguen alcauala alguna dellas.* Rectè verò Lassarte *de decim. vend. c.4.n.5.* ait, si aliquis ex eis incolis vendat in eo oppido rem ibi existentem, & eam tradat in alio loco, vbi alcauala debetur, debere alcaualam non ei, ad quem pertinent alcaualæ loci traditionis, sed ei, ad quem pertinent tributa *de Symancas:* quoniam eo ipso, quòd in eo oppido ibi existens venditur, & propter traditionem in alio loco exempta non est ea venditio à solutione alcaualæ, debetur ex ea venditione in oppido, vbi celebratur vēditio, & nō in oppido, vbi fit traditio rei venditæ. Illud verò circa hunc primum euentum obserua, eo ipso, quòd res vendatur, deberi alcaualam gabellario, qui in eo loco tunc est, illumque posse illam statim exigere, nulla exspectata traditione; quoniam non debetur ex traditione, sed ex venditione, *vt disputatione 337. ostēsum est:* & in hoc euentu, non est pendens ex traditione, vt intelligatur, ad cuius loci gabellarium pertineat, vt pendens est in aliis, de quibus statim erit sermo.

Secundus euentus est, quando res existēs in vno loco, vēditur in alio diuerso, & traditur in eo loco vbi fuit venditio celebrata: tūc enim alcauala debetur gabellario loci, in quo vendita & tradita est res; non verò gabellario loci, in quo erat res tēpore venditionis. Hic euentus constat ex illis verbis legis 5. relatæ, *la alcauala de todos los bienes muebles se pague en el lugar donde se celebrare la vēta, entregandose en ello que se vende.* Quia vero, nisi in eo loco fieret etiam traditio, alcauala non deberetur gabellario eius loci, vt ex eadem lege constat, & ex dicēdis erit manifestū, vtique, facta venditione in loco diuerso ab eo in quo est res vendita, pendens est à traditione futura, vt intelligatur, ad cuius loci gabellariū alcauala pertineat. Quia tamen alcauala non debetur ex traditione, sed ex venditione mutuo cōsensu ementis & vendentis celebrata, atque eo ipso, quod ita celebrata est, *vt disp. 337. est ostensum,* vtique sequuta posteà traditione, nō debetur gabellario, qui fuerit tempore traditionis in loco, in quo alcauala est soluenda, sed gabellario, qui erat tempore celebratæ venditionis, si diuersi erant in eo loco, vno, & alio tempore. Ita Lassarte *vbi supra n.6.* Qui *n.7.* ab hoc secundo euentu excipit, quando res, quæ erat in loco non immuni ab alcauala, venditur & traditur in loco immuni, quasi tunc solui debeat alcauala in loco non immuni, ibi erat tempore venditionis, iuxta *l.4.ti.20. lib.9.nouæ collect.* exceptis quibusdam locis immunibus vbi exceptis & commemoratis. Cæterum ibi non videtur esse sermo, quando res tempore venditionis erat in distincto loco ab eo, in quo venditur; sed de rebus, quæ deferuntur ad nundinas, *& mercados francos.* & vbi venduntur, præcipitque solui alcaualam earum in locis vnde delatæ ad eas nundinas sunt, exceptis quibusdam locis priuilegiatis ibi commemoratis. Eam legem videas.

Tertius euentus est. Quando contractus venditionis celebratus est in vno loco, re vēdita existente tunc in alio, si traditio fiat in loco, in quo res tūc erat, ibi debetur alcauala, & non in loco, vbi celebratus fuit contractus venditionis. Ita disponitur l.5. relata illis verbis. *Por si en vn lugar se vendiere la cosa mueble, que estuuiere en otro, mandamos, que entregādose en el lugar do estuuiere, se pague alli el alcauala.* Quamuis enim ex contractu celebrato per mutuum consensum debeatur alcauala & non ex traditione: eaque de causa, *iuxta dicta disp.337.* soluēda alcauala esset in loco contractus; ad vitandas tamen fraudes voluit, l.5. relata, vt quando res tempore cōtractus esset in vno loco, & ibi fieret traditio, ibidem solueretur alcauala, & nō in alio diuerso, in quo celebratus esset contractus. Quo fit, vt, si locus, in quo res erat, & in quo est tradita, erat immunis à solutione alcaualæ, non debeatur alcauala, etiāsi locus, in quo celebratus fuit contractus, immunis non esset: è contra vero, si locus, in quo celebratus fuit contractus, erat immunis, & loc⁹, in quo erat res, & in quo fuit tradita, non erat immunis, alcauala debeatur, *vt bene ait Lassarte vbi supra n.12.* Obseruandum tamen est *cū Lassarte ibidem nu.13.* quod cum ēt in euentu, de quo disputamus, debeatur alcauala ob contractū, & ex contractu ante celebrato, & non ex traditione, sed solum res & traditio inseruiant, vt, iuxta dispositionem eius legis, intelligatur cuius loci gabellario debeatur alcauala; vtique debebitur gabellario loci, in quo res sita erat, & tradita fit: cæterum debebitur gabellario eius loci, qui erat tempore, quo venditio in illo alio loco fuit celebrata, non vero gabellario, qui fuerit tempore traditionis, si contingat in loco traditionis fuisse diuersos tempore venditionis celebratæ, & tempore traditionis rei venditæ. Quia tamen, antequam traditio rei venditę in eo euentu fiat, est in pendenti, cuius loci gabellario debeatur alcauala, sanè quinque dies lege 31. *tit.19. lib.9. nouæ collect.* præscripti à puncto contractus venditionis celebrati, in quibus venditor certiorem teneatur facere gabellarium de ea venditione, currere in eo euentu non incipient ante consummatam venditionem per traditionem: quia ante talem traditionē nescitur, cui gabellario alcauala sit soluenda, ac proinde ad quem sit recurrendum, *vt rectè Lassarte ibidem subiungit.*

Lassarte *vbi supra n.15.* arbitratur, si venditio rei, quæ non est in hoc regno celebretur in hoc regno, tradenda extra hoc regnū, vbi illa est, putà in Aragonia, vbi alcauala nō debetur, in Gallia, aut in Italia, deberi alcaualā in hoc regno, in loco vbi ea vēditio fuerit celebrata, siue ab hominib⁹ hui⁹ regni, siue ab exteris. Ducitur, quoniā re vera ex solo contractu venditionis debetur in hoc regno alcauala, eique cōtractui, nudo consensu perfecto, hoc tributū est impositum: & quamuis, qn̄ res tempore contractus erat in alio loco, & traditio ibidem subsequeretur, pręcipiatur, vt alcauala soluatur, nō gabellario loci, in quo est celebratus contractus, sed loci, in quo est res, & fit traditio, id intelligendū est, quando res est in eodem regno, non vero, qn̄ est in alio: quo fit, vt in euētu, de quo disputamus, alcauala ex cōtractu venditionis celebrato in hoc regno, debeatur in hoc regno in loco, vbi celebratus fuerit cōtractus. E cōtrario vero vult, si venditio celebretur in alio regno, de re sita in hoc, atque tradenda vbi est sita, nō deberi alcaualam. Ego vero potiùs in vtroque euētu dicerē contrarium. Quoniā alcauala videtur per epicheiam imposita venditionib. ex rebus, quæ sunt in hoc regno saltē tēpore traditionis: non vero de rebus, quę neque sunt, neque tradūtur, in hoc regno: quoniam id nō videbatur postulare recta ratio: & quoniam hanc fuisse mentē institutionis huius tributi, satis constat ex l.5. relata, quoad res mobiles, iuxta q̄ contrarium est dicendum in vtroque euentu: & quoad res immobiles cōstabit ex inferiùs subijciendis. Si tamē res esset in loco ditionis Hispaniarū, ad quem se extendunt leges Castellanæ de alcauala, tūc, esto res esset in vno regno, & venditio celebraretur in alio eiusdem ditionis, perinde esset iudicandum de alcauala, in quo eorum locorum deberetur, ac si res esset in vna ciuitate, & venditio celebraretur in alia eiusdem regni, vt si res hic esset Conchæ, & venditio celebraretur Hispali.

Quartus euentus est. Quando res tempore vēditionis erat in vno loco, & venditio celebrata est in alio & conuenit, vt tradit[illegible]ret in quodam tertio loco distincto, ab illis aliis [illegible]us, tūc alcauala debetur

beturin loco, in quo res erat tempore vēditionis & non in loco, in quo venditio fuit celebrata, neq; in loco destinato ad traditionē rei venditę. Excipitur, si alcauala pertinebat ad Regem & locus, in quo res vendita erat tempore vēditionis, exēptus erat à solutione alcaualæ: nā tunc debetur in loco destinato ad traditionem: nisi alcaualæ ei⁹ loci pertineant ad aliū dominum, quam ad Regem: nam tūc præsumptione iuris & de iure, destinata præsumitur traditio in eo loco in fraudē alcaualæ Regis: atq; tūc pręcipitur solui alcauala in loco, in q̄ alcaualæ ad Regem pertineāt, qui huic fuerit vicinior, & in pœnā fraudis illi⁹ pręsumptę, statuitur, vt in eo viciniori loco quadruplū alcaualę soluatur, & vt id exequutioni mādari curet iudex ei⁹ loci vicinioris, in quo in eo euentu alcauala est soluenda. Hic 4. euentus cum duabus exequutionibus additis, habetur perspicuè l. 5. relata ab illis verbis, *Mas si lo que se vende no esta en el lugar a do se haze la venta*; vsque ad finem legis. Quo loco obserua, quartum hūc euentū, vt scil. in eo alcauala soluatur in loco, in quo erat res vendita tempore venditionis, esse vniuersalem, siue alcauala illius pertineat ad Regem, siue ad quemcunq; aliū; neq; aliam pati exceptionem, nisi q̄n est exēptus, &, seclusa ea exēptione, alcauala deberet pertinere ad Regem: nam tunc in Regis fauorem sancitū est, vt alcauala soluatur in loco destinato ad traditionem: quod intellige, nisi similiter sit exempt⁹: nam tunc alcauala omnino non debetur. In his cōuenit Lassarte *vbi sup. à n.* 16. qui multis ea disputat. Et rectè *n.* 19. ait, quando locus, in quo erat res, immunis erat ab alcauala, atq; destinando ibi traditionem, vēditor esset omnino immunis ab ea soluēda, durum esse, præsumi fraudem in venditore, destinātē traditionem in loco, in quo alcaualæ ad dominum aliquem particularem spectant, ac proinde illi tunc imponi ratione eius culpæ pœnam quadrupli: quia potius est præsumenda commoditas emptoris, aut venditoris, ex traditione in eo loco. Atq; ego iudicarem abrogandam esse, non solum eam pęnam, tanquam iniustam vtpote impositam ob culpam, cuius nulla extat legitima præsumptio, sed etiam abrogandam esse totam eam limitationem ei quarto euentui appositam.

Dubium. Dubiū est. Quid, si res tempore celebratæ venditionis sit in vno loco, & venditio celebretur in alio, neq; deueniatur ad traditionem, q̄a fortè emptor illam remisit venditori, aut rescissus fuit contract⁹ ante traditionem, aut res ante traditionem perijt. Lassarte *vbi sup. n.* 21. arbitratur, soluendam tunc esse alcaualam in loco celebratæ venditionis, & nō in loco vbi erat res vendita: quoniā alcauala debetur ex contractu, neq; est expressum, vt in eo euentu alcauala soluatur in loco, in quo res vendita erat tēpore cōtractus. *Decisio.* Contrarium existimo verū, soluendā videlicet esse in loco, in quo erat res vendita. Atque inprimis, si tempore venditionis cōuenisset, vt traderetur in loco celebratę venditionis, tunc vtiq; in eo loco soluenda esset alcauala: neq; de hoc euētu loquutus est Lassarte. Si item conuenit, vt traderetur in loco, in quo erat res vendita, neq; deuentū est ad traditionem, in eo sanè erit soluenda. Si autē conuenit, vt traderetur in tertio loco, neq; locus, in quo erat res vēdita, immunis erat à solutione alcaualę, sanè esto ad traditionem tūc non deueniatur, solui alcauala debet in loco, vbi erat res vendita, id que est, q; decidere expresè videtur lex 5. relata in vltima sui parte: neq; tūc traditio actualis in tertio loco, impedit, quo minùs locus rei præferatur loco cōtractus, quoad solutionem alcaualæ in eo: quarè neq; impedire debet, esto ad traditionem in eo loco non sit deuentum. Q̄n autem locus, in quo erat res vendita, erat exemptus ab alcauala, & locus destinatus ad traditionem, exemptus nō erat, tūc, quoniam eo ipso, quòd ita conuentū fuit, alcauala debeatur in loco, in q̄ destinata est traditio, credo in eo debere solui, esto ad traditionem non sit deuentum. Q̄n autem nihil de traditione fuit cōuentum credo locum, in quo res erat tempore celebrationis contractus, præferendum esse, quoad solutionem alcaualæ in eo, loco celebrationis contractus. Tum quoniam verisimilius est, traditionē futuram fuisse potiùs in eo, quam in loco celebrationis contractus. Tum ēt quoniam quando traditio fit in tertio loco, locus, in quo erat res, præfertur loco celebrationis contractus, vt ex vltima parte legis 5. relatæ constat, cum tamen traditio tunc non magis vni aliorum locorum faueat, quàm alteri: ergo, cæteris paribus, locus, in quo erat res tempore celebratæ venditionis, pręfertur loco venditionis celebratæ.

Lassarte *vbi supra n.* 23. *cum Baldo*, obseruat. Si venditio per nuncium, aut epistolam, perficiatur inter absentes, vt *disp.* 337. posse perfici est ostensum, tunc in eo loco censeri celebratam vēditionem, ad effectū, vt ex parte loci, in quo fuit celebrata, iuxta hactenus dicta, intelligatur, ad quem gabellariū alcauala pertineat, in quo vtriusq; consensus interuentu nuncij, aut epistolæ, coniungitur, atq; exprimitur. Vnde, si per procuratorem suum, aut mādatarium, ad eum celebrandum cōtractum nomine ipsius, vnus absens celebret contractū cum alio, vtiq; in loco, in quo ꝓcurator, aut mādatarius, exprimit consensum, existente ibi alio, qui simul consensum suum exprimat, censetur celebratus cōtractus. Idē est, si ibi vterq; absens exprimat consensum per suū procuratorem, aut mandatariū. Quòd si per internuncium, qui solum referat voluntatem & cōsensum alterius, solumq; proinde subeat rationem meri nuncij, vel per epistolam, quę cōsensum similiter explicet, contractus celebretur, Lassarte ait, censeri celebratū in loco, in quo, accepto ita nuncio, aut epistola, alter consentit. Ego verò multum dubito. Etenim cōsensus debet deuenire ad notitiam alterius, vt perficiatur venditio, quando alium non substituit loco sui, qui eum consensum acceptaret: eaq; de causa venditio perfici ac consummari censetur in loco, in quo vltimo recipitur mutuus alterius consensus. Hoc tamen aliorum iudicio relinquo plenius definiendum. 4

Quando vnus, credens eam esse voluntatem absentis, vendit rem illius in vno loco, aut eā nomine illi⁹ emit, & postea sequitur ratihabitio absentis in alio diuerso loco dubium est, in quo istorū duorū locorum censeatur facta venditio ad effectū, vt iuxta hacten⁹ dicta, intelligatur ad quem gabellariū, ratione loci cōtractus, alcauala pertineat. Lassarte *vbi sup. n.* 24. consentaneè ad quandam eiusdem autoris opinionem, quā *disp.* 337. retulimus, ac impugnauimus, asseuerat, censeri celebratā venditionē in loco ratihabitionis: quoniā à ratihabitione pendebat is contractus, vt esset validus ac firmus. Cōtrariū verò est dicendum, iuxta ea quę *disp. cit.* explicata sunt. Ratio aūt est, quoniam ratihabitio solum est cōditio, sine qua contractus antea celebratus nō erat valid⁹, seu à qua pendebat, vt à principio esset validus, sequutaq; ꝓinde ratihabitione, retrotrahitur, vt cōtractus à principio, & in loco, in quo fuit celebratus, fuerit validus ac firmus: quarè, sequuta ratihabitione, in illo alio censetur perfectus: atq; à pūcto, in quo in eo fuit celebratus, atq; adeò ibi ex parte loci debetur alcauala; vt satis liquet ex natura ipsa ratihabitionis, & ex ijs, quę *disp.* 337. dicta sunt. 5

Dubiū est, si res existēs in vno loco, vendatur in alio, & ꝑ clausulā cōstituti vēditor in loco celebrati cōtract⁹ se cōstituat possidere nomine emptoris, atq; adeò per eum actū fictū possessionem illius illi tradat, censeatur res tradita in loco venditionis ad effectū, vt in eo potius, q̄ in loco, vbi res vendita erat tempore vēditionis, debeatur alcauala. Meritò Lassarte *vbi sup. n.* 25. negat. Quoniam in lege 5. relata sermo est de traditione vera & reali, quæ adhuc restat facienda, translata possessione in emptorem 6

per

per eum actum fictum, vt in materia de maioratib⁹ dictum est, quæq; sola est vera traditio. Adde, per eum contractum transferri in emptorem possessionem solam ciuilem rei existentis in alio loco, non verò tradi ipsam rem in loco celebrati contractus, de qua traditione sermo est lege 5. relata.

Illud est obseruandum, quamuis vt dictum est alcauala regulariter non debeatur in loco traditionis rei venditę, aut ad eam traditionem constituto, quando diuersus est à loco, in quo celebrata fuit venditio, & à loco, in quo erat res tempore venditionis, nihilominus in contractib. quando res promissa fuit tradi, aut solui, in loco diuerso ab eo, in quo celebratus fuit contractus, exigendam esse in loco destinato ad eam traditionem, & coram iudice eius loci, non verò in loco, vbi celebratus fuit contractus. *Ita habetur l. contraxisse ff. de action. & oblig. l. hæres §. vlt. iuncta glossa vlt. ibi ff. de iudiciis, & l. 3. ff. de bon. autor. iud. poss.*

7 Quando bona immobilia vendūtur, aut permutantur, alcauala soluenda est in loco, vbi tales res sitæ sunt, non verò vbi celebrata fuit venditio, si in loco distincto fuit celebrata. Ita habetur *l 9. tit. 17. li. 9. nouæ collect.* quæ sic habet. *Mandamos, que el alcauala de los bienes de raizes, que se vendieren, o se trocaren, se pague en el lugar donde estuuieren los bienes.* Lassarte *vbi supra n. 30.* ait, propter vniuersalitatem eius legis, id, locū habere, etiamsi deuentum nunquam sit ad traditionem, vt quia remissa fuit res vendita ante traditionem, vel quia rescissus fuit contractus. Subiungit verò, se cōtrarium in hoc euentu fuisse dicturum, vt dixerat supra de re vendita existēte in alio loco, nunquamque tradita. Nos verò eam ipsius opinionem supra impugnauimus, & cum nostra sententia consentit decisio huius legis 9. circa alcaualam bonorum immobilium.

Eadem lege 9. fit sequens exceptio. *Mandamos, que las alcaualas de las heredades, que los vezinos de la ciudat de Seuilla vendieren, o trocaren, en la dicha ciudad y su tierra, y en los sennorios de la Axarafe, y ribera, asi a vezinos de la dicha ciudad de Seuilla, como de otras qualesquier partes, sea para los arendadores de las alcaualas de la dicha ciudad de Seuilla, y no para los arrendadores de los lugares de estuuieren las tales heredades.*

8 Nomine bonorum immobilium, etiam quę cum immobilibus computantur, intelliguntur ea lege 9. vt scilicet in loco, vbi illę fuerint, alcauala soluatur; vt si vēdatur, aut permutetur vsusfruct⁹ fundi alicuius, seruitus talis, aut añuus census in re iñobili, & his similia, solui debet alcauala gabellario loci, in quo fuerit ea res immobilis, cuius hæc sunt veluti partes, & in quibus hæc collocantur. Ita Lassarte *vbi supra à n. 30.* & nos copiosè *disp. 384.* diximus, ex venditione, ac permutatione cēsus realis, deberi alcaualā in loco, in quo sunt res immobiles, super quas collocatur, aut est collocatus: & qñ collocatur in diuersis rebus: varijs in locis existētibus, deberi in omnibus eis locis, in vnoquoq; ꝓ rata valoris prędij, aut prædiorum quæ ibi sunt, ad valorem prædiorum, quæ sunt in alijs locis. Lege quæ ibi dicta sunt.

9 Dubiū est, si vendantur arbores aliquot, solo adhuc affixæ, num venditio illa censenda sit rerū immobiliū, vt alcauala pertineat ad conductorem alcaualæ hęreditatū, & vt vēditio illa, quoad alcaualam, sequatur regulas venditionis rerū immobiliū: an verò venditio illa censenda sit rerum mobilium. Plantę quippe, dū adhuc solo sunt affixę, partes rerum immobilium censentur, dominiumq; earū ad dominū soli spectat, vt sępè in hoc secūdo tractatu dictū est, esto alius emptione i⁹ habeat eas excidendi, suasq; separatione efficiendi. Placet vero sententia Lassarti *vbi supra n. 33. cum Tiraquello*; Nempe, si arbores illę vendantur, vt excidātur, a solo ve separētur, & fiant res mobiles, atq; ementis, venditionem illam censendam esse rerū mobilium, perinde atq; quando fructus pendentes vendūtur, vt separētur: licèt enim dum emuntur, & pendent, partes sint rei immobilis, puta prædij, in quo plantę sunt affixæ: separanti tamē res sunt mobiles, atq; per epicheiā, etiam dū pendent, censendi sunt empti, vt res mobiles, quandoquidē emuntur vt separentur: fiantq; separatione res mobiles. Si verò plātæ aliquot emātur, vt perseuerent affixæ in eodē solo, indeq; fructus ab emente ex illis percipiantur, tūc emptio earum plantarum censenda est emptio rerum immobilium, partisve hæreditatis, in qua sunt affixæ.

Dubiū est, si vendatur actio ad rem, siue mobilē, siue immobilem (vendi enim posse *disp. 340.* ostensum est) vtrū censenda sit vendita res mobilis, aut immobilis, & vbi censenda sit tunc esse res vendita. Ad hoc dicendum est, *vt ex dictis disp. 102. & 465. facilè patet*, non censendam esse venditam rem propriè mobilem, aut immobilem, sed rē incorporalē, quæ ad tertium quoddam genus rerum spectat. Atq; ꝙ ad rem præsentem attinet, censendam esse venditā rem mobilē, hoc est, ius & actionem competentem creditori ad eam rem mobilem, aut immobilem, ꝙ ius & actio in ipsomet creditore illud vendente residet, ac perinde res vendita cēsetur esse in loco, vbi fuerit creditor ipse tēpore venditionis, ac cessionis talis iuris, & actionis, *vt probe Lassarte vbi supra à n. 36. ait.* Eo autem ipso, quod venditio est perfecta, atq; solutum est pretium, transit, sine vlla cessione per venditorem eius actionis ac iuris, trāsit etiam actio directa, vt *disp. 340.* citata comprobatum est. In quo ergo loco soluenda sit alcauala talis venditionis, regulandum id est iuxta ea quæ de venditione rerum mobilium dicta sunt. Atque censendum est, rem venditam esse, vbi fuerit venditor tempore celebrationis venditionis. 10

Quod si vendatur hæreditas (vēdi enim eā posse postquàm fuerit delata, *disp. 340.* ostensum est) tunc, cum eo ipso, quod illam vendit, esto antea illam nō adierit, censeatur eam adire, velleq; esse hęres, aditione vero ipsa comparet dominium bonorū hæreditatis, *vt disp. 3. ostendimus*; vtiq;, *vt probe Lassarte vbi supra n. 30. ait*, non solum censetur vendere ius hæreditatis incorporale, sed etiam res ipsas, quæ ea aditione ipsius sunt quoad dominiū; ac proinde alcauala rerum immobiliū talis hæreditatis, quoad valorem pretij, ꝙ eis correspondet, debetur in loco vbi fuerint res illæ immobiles (quemadmodum ad retractū in hoc regno rerum immobilium, quando vendita est hæreditas, distinguuntur in hæreditate vēdita res immobiles à rebus mobilibus, vt in solis immobilibus habeat locum retractus) alcauala vero rerum mobilium eiusdem hæreditatis, pertinet ad locum, aut ad loca, vel celebratæ venditionis, vel vbi tempore venditionis fuerint, aut vbi traditæ emptori fuerint, iuxta regulas supra traditas circa venditionem rerum mobilium. 11

Iuxta hæc, quæ de hæreditate vēdita dicta sunt, vult Lassarte *vbi supra n. 40.* Si is, cui rei vēdicatio cōpetit, qa dominiū rei, quā alius possidet, ad se spectat, vendat cuidā tertio eam rei vendicationis actionē, quę non secus vendi potest, ac cęterę actiones, tunc, ad intelligendū ad cuius loci gabellarium spectat alcauala eius venditionis, nō esse attendendū ad actionem incorporalem, quæ venditur, & ad locum, in quo est venditor, quando illam vendit ac cedit emptori, iuxta ea quæ vniuersim de actionū venditione cū hoc eodem autore dicta sunt supra: sed attendendū esse ad locum rei, quæ est vendicāda, nēpe vbi existat tempore, quo celebrata est venditio actionis, quasi res ipsa sit tūc vēdita, & ad locū, in quo fiet illius traditio, iuxta ea, quæ de rebus hæreditariis proximè dicta sunt, qñ hæreditas fuit vendita. Ducitur, quoniam emptor talis actionis, non consequitur dominium rei vendicandæ, quod erat apud venditorem, ante traditionem rei vendicandæ,

dicandæ, &, qñ ea traditione illud consequitur, nõ cõsequitur illud ab eo, de cui⁹ potestate extrahitur & q eã tradit, sed à venditore titulo emptionis, atq; 12 cessionis eius actionis, eodẽ emptionis titulo. Cõtrarium existimo esse dicendũ, nempe excipiẽdam nõ esse actionem rei vẽdicationis à numero actionum vniuersim, quoad doctrinam de eis venditis traditam. Neq; est eadem ratio de hæreditate adita, ac vendita, & de actione rei vendicationis. Etenim, qñ adita hæreditas est vendita, dominium rerũ hæreditariarũ pertinebat ad venditorem tẽpore celebratæ venditionis, & possessio ẽt, si illam apprehẽdit: quòd si nondum eam apprehendit, nullius tũc erat possessio; sed ad hæredem, qui hæreditatẽ vendidit, pertinebat eam apprehendere, &, facta venditione, & cessione hæreditatis in emptorem, pertinet ad emptorẽ eam apprehendere, nõ extrahendo illã de potestate alterius, sed venditore ipso illã tradente: quarè res ipsæ hæreditatis simul venduntur, tradendæ ab ipso venditore, siue ipse illas iam possideat, siue non. Quòd si alius possessionẽ hæreditatis apprehendisset, tanquam suæ; & legitimus hæres eam adijsset, ac vendidisset cuidam tertio, & cessisset in eum ius suũ, vt lite illam extraheret de potestate alterius, tunc nõ censerentur venditæ res hæreditatis, sed sola hæreditas incorporalis, & actio ad res illas, atq; tunc idem dicendum esset de hæreditate ita vẽdita, quod de actionibus vẽditis supra dictum est. Quãdo autem rei vendicatio venditur, sola actio vẽditur, & nõ res, quæ est in potestate alterius, nisi remotè, & in cõsequentiam alterius, scilicet ipsius actionis, quaten⁹ vi talis actionis restat obtinenda quoad dominiũ, ac possessionẽ, seu traditionem. Licet autem emptor consequatur posteà dominium rei vendicandæ, titulo emptionis, atq; quatenus erat, & perseuerabat venditoris; traditionem tamen cõsequitur ex tertio possessore, ex quo vendicatur, & vnà cũ traditione ac possessione, cõsequitur dominium titulo venditionis ac cessionis talis actionis, quod vsq; ad tale instãs perseuerauit venditoris: vnde, quòd tunc dominium nõ consequatur à tertio possessore, nihil impedit, quòd à principio, non res, sed sola rei vendicationis actio sit empta. Hæc de alcauala ex venditione.

13 Quod verò ad eam attinet, quæ ex permutatione debetur: cũ non debeatur, nisi ex cõtractu permutationis perfecto: permutatio verò re perficiatur, hoc est, mutua traditione vtrinq; facta, vt ex vocabulo ipso permutationis liquet, *& copiosè disp. 253. & 254. est dictum*; consequens profectò est, vt semper in eodẽ loco concurrãt, celebrari permutationis contractum, & existere rem, quæ permutatur, ac tradi, ac proinde, vt semper in eodem loco, in quo existũt ac traduntur res, quæ permutantur, debeatur alcauala, tum rerum immobilium, tum etiam mobilium, ac proinde vt, quod attinet ad alcaualam ex permutatione, seruandũ sit, etiam in rebus mobilibus, quod legem 9. *tit.* 17. *lib.* 9. *nouæ collect.* supra est relatum disponere circa venditionem & permutationem rerum immobilium: quin alcauala non debebitur, nisi quando tradita sit res vtraq;, quæ permutatur. Lassarte *vbi supra n.* 30. *& copiosius c.* 17. *n.* 36. *iunctis antecedentibus. & sequentibus*, quamuis primum admittat, quando permutatio incipit à traditione rerum, quæ permutantur, nullo præcedente pacto de permutando in futurum; quando tamen præcessit pactum, quo aliqui se astrinxerunt in posterum permutare res mobiles, censet ex illo pacto, attento iure huius regni, quo pactum illud nudũ, esto vallatum non sit stipulatione, neque alio vestimento contractũ, parit hodie obligationem ciuilem, neque licèt ab eo pœnitere, *vt disp.* 253. *& 257. est ostensum*, deberi alcaualam, perinde atque ex venditione rerum mobilium mutuo consensu consummatam, ac proinde ad intelligendum, ad cuius loci gabellarium alcauala ex eo pacto pertineat, attendendum esse ad locũ, in quo erant res ex eo pacto permutandæ, quando tale pactum celebratũ fuit, & ad locum, in quo posteà fiet earum traditio, regulasq; traditas circa venditionem rerum mobiliũ, similiter esse seruandas circa eiusmodi rerum mobilium permutationem. Contrarium existimo verum *cum Parlatorio lib. rerum quotidianar. c.* 3. §. 3. *n.* 53. Nempe illam non esse permutationem, sed contractum de permutando; & cum alcauala in hoc regno solum debeatur ex venditione ac permutatione, nõ verò ex aliis pactis, siue nominatis, siue innominatis, & siue nudis, siue vestitis; vtiq; sicut ex pacto de vendendo in futurum, esto vallatũ sit stipulatione, aut alio contractus vestimento, non debetur alcauala in hoc regno, vt idem Lassarte affirmat, eò quod non sit venditio; ita ex pacto de permutando nõ debebitur. Quarè, esto ex illo oriatur ciuilis obligatio in hoc regno, & detur actio, si tamen contrahentes mutuo consensu illud rescindant, neq; deueniant ad actualem permutationem, nõ debebitur ex illo alcauala. Id verò, vnde Lassarte ducitur, vt illam aliam sibi persuadeat opinionẽ, certe nullius est momenti. Finge enim in hoc regno non esse tale ius, q̃ ex quocunq; pacto, etiam nudo, oriatur ciuilis obligatio ac detur actio, sed vigere solum commune ius, certè, si præcederet pactũ de permutando vallatum stipulatione aut cohærens in continenti cum alio contractu, ex quo oriretur ciuilis obligatio, ac daretur actio, vel esset confirmatum iuramento, ex tali pacto de permutando in futurũ, non deberetur alcauala: quia non esset permutatio, sed pactum de permutãdo, ex quo nõ debetur alcauala, nisi opere compleatur, transeatq; in consummatã permutationẽ; cũ tamen ex illo oriatur ciuilis obligatio, & detur actio, stando in iure communi: cum ergo non aliud circa pactum de permutando in futurum, & circa alia similia pacta nuda, sancitum sit in hoc regno, nisi quod ex illis oriatur ciuilis obligatio & detur actio, perinde ac si vallata essẽt stipulatione; cõsequẽs profecto est, vt id ius peculiare huius regni, non tribuat pacto illi, vt sit permutatio, ac proinde vt ex illo debeatur alcauala antequam opere compleatur, transeatq; in permutationem perfectam & consummatã, ex qua solum, & ex vẽditione sancitum est in hoc regno, vt alcauala soluatur, ac p̃inde vt vniuersim in hoc regno alcauala ex contractu permutationis solum debeatur in locis, vbi fuerint res ipsæ permutatæ, hoc est, in locis vbi facta fuerit ipsarum, aut quarundam earum, traditio, siue tales res mobiles sint, siue immobiles.

Vltimo loco est obseruandũ *cum Lassarte de decim. vend. c.* 4. *n.* 41. in conditione 65. conuentionis regni fuisse sancitum, quando alcauala in aliquo loco *est a encabicada*, ita quòd ad summam cõuentionis contribuere debeant incolæ, seu vicini eius loci quotannis dum conuentio illa, seu *encabeçamiento* durat, tunc quamuis integrum sit cuicunq; incolæ, seu vicino, transferre domicilium in alium locum, *iuxta legem* 1. *tit.* 9. *lib.* 7. *nouæ collect.* si tamen illud transferat, & locus, vnde illud transfert, habet vltra trecẽtos vicinos, tenetur contribuere ad eam summam in vnoquoque eorum oppidorum, pro rata temporis eius anni, in quo in eis habitauit. Si verò locus, vnde domicilium transfert, non habeat vltra trecentos vicinos, tunc eo anno contribuit ibi totum, quod cõtributurus esset, si integro eo anno ibi habitasset: in alio vero loco, ad quem domicilium transtulit, nihil eo anno contribuet, sed sequentibus. Quando autem domicilium mutatur in locum desertum seruandum est circa hoc, & circa ea tributa, quæ *pedidos* vocant, quod l. 40. *tit.* 6. *lib.* 7. *nouæ collect.* est sancitum. 14

SVMMARIVM.

1. *Alcaualam tenetur soluere is, cuius nomine ac præscripto res venditur, aut permutatur. Si autem venditor,*

venditor, aut permutator, excedat mandatum, quoad excessum tenetur ipse eam soluere. Tabernarij tamen quando vinum personæ ab alcauala non exemptæ vendunt, perinde tenentur eam soluere, ac si suum esset vinum.

2. *Alcaualam non debet exemptus vendens, aut permutans, per non exemptum, nec debet vectigal ex re, quam per eum asportat, aut extrahit. E contra verò ea tributa debet non exemptus, qui per exemptum ea exercet.*

3. *Alcaualæ quantitatem retinere tenetur emptor ex alienigena quousque sibi constet, solutam esse gabellario, etiamsi incola, emptore id sciente, vendat rem alienigenæ. Emptore verò id ignorante, incola tenetur.*

4. *Alcaualam debet is, sub cuius ratihabitione res illius venditur, si ratam eam venditionem posteà habeat. Si verò ratam illam non habeat, nullus alcaualam debet, esto venditor de rato exemptori cauerit.*

5. *Vendens, aut permutans, rem alienam vt suam, ad alcaualam tenetur, si emptor ignorabat alienam esse. Si id sciebat, contractus est nullus, alcaualaq; non debetur.*

QVANDO ALIQVIS REM ALTErius vendit, permutat, asportat, aut extrahit, quis ad alcaualæ, vel alterius tributi solutionem teneatur.

Disp. 677.

1 RES aliena duobus modis vendi, aut permutari, potest. Vno vt aliena, atque loco & nomine eius, cuius ea res est. Altero, vt propria vendentis, esto ipsius non sit, siue id venditor ignoret, siue sciat alienam esse, & malè faciat, ac peccet, eam ita vendendo aut permutando. Si priori modo illam vendat, aut permutet, tanquam mandatarius, aut procurator, ea in parte domini illius rei, aliquo ex modis explicatis. *præsertim disp.* 548. 551. *&* 552. tunc non ipse est, qui debet ex tali vẽditione, aut permutatione, alcaualam sed is, cuius ea ea res, & cuius nomine ac loco facta est vẽditio, siue mandatũ (latè sumpto vocabulo vt comprehendit constitutionẽ procuratoris) ignorẽt emẽtes, aut cum illo permutantes, siue illud sciant. Quòd si mandatarius excedat mandatum, & quoad excessum sit inualidus contractus, comparatione domini, cuius est ea res, quatenus videlicet, quoad talem excessum, est in præiudicium eius, nec teneatur ipse stare tali vẽditioni, *iuxta ea quæ disp.* 552. *explanata sunt*, tunc quemadmodum mandatarius quoad excessum tenetur emptori, aut secum permutanti, de euictione, & emptor, aut secum permutans, tenentur illi de pretio, aut de re vicissim permutata, *vt eadem disp.* 552. *visum est*, ac proinde, etiam quoad eum excessum, est valida ea venditio, aut permutatio, ex parte talis mandatarij, & emptoris, aut secum permutantis: ita, quoad eum excessum, tenetur mandatarius soluere alcaualam, & non dominus rei venditæ, aut permutatæ. Quòd aũt, quando res aliena de mandato domini venditur, aut permutatur, mandatũ exceditur, domin⁹ rei teneatur soluere alcaualam, & non mandatarius, habetur expressè l. 8. *tit.* 17. *lib.* 9. *noua collect.* quæ sic habet. *Aunque el dueño de la cosa vendida, vẽdiendose en su nombre, es obligado a pagar el alcauala y no el que la vende. Consentit lex vlt. ff. de institor. act. & affirmant Lassarte & doctores quos citat, de decima vend. c.* 1. *à n.* 5. Nihilominùs tamen eadem l. 8. citata statuitur, vt tabernarij, aut quicunque alij, vendentes vinum alterius personæ, quæ exempta non sit à solutione alcaualæ, teneantur in se retinere alcaualã ex vino, quod ita vendiderint: & perinde teneantur recurrere ad collectores alcaualæ, & reliqua præstare, ac si vinum esset suum, & vt collectores alcaualæ, possint illam exigere indifferenter, vel ab illis, facta exequutione in ipsorum bonis, si eam continuo non soluant, vel à domino vini venditi.

Illud verò est obseruandum *cum eodem Lassarte vbi supra n.* 9. *& cum aliis, quos citat.* Quòd si dominus rei venditæ, aut permutatæ, immunis sit à solutione alcaualę, vt si clericus sit, quamuis eam vendat, aut permutet, per laicum absque negotiatione tamen propriè dicta, non deberi alcaualam: quoniam exemptio attendi debet ex parte eius, cuius est res vẽdita, aut permutata, & cuius loco ac nomine venditur, aut permutatur, & nõ penes instrumentum, aut mandatarium, quo mediãte venditur, aut permutatur. Consentit l. 8. citata, illis verbis; *que los taberneros, y otros, que vendieren vino de qualesquier persona que deuia alcauala, sean tenudos de retener, &c.* Vbi satis innuitur, exemptionem attendendam esse penes personam, cuius est res vendita; & non penes instrumentum, quo venditur. Idem est, si iudicis autoritate vendatur res eius qui immunis est à solutione alcaualæ: neq; enim ex ea re illius vendita ipso inuito, debetur alcauala. Ait verò bene *n.* 9. *citato* Lassarte, quod ad effectum exemptionis à tributo; satis est quòd is, cuius est res, & ex cuius mandato venditur, aut permutatur, exemptus sit à solutione alcaualæ, modò constet de mandato illius vendi; aut permutari, esto id ignorauerit emptor, aut cum eo permutans. Licèt enim mandatarius, si mandatũ non manifestauit emptori, neq; expressit nomine alterius vendere, teneatur ipse venditori, & venditor ipsi, & non domino rei, interimque dum de mandato non constat, teneatur etiam ipse ad alcaualæ solutionem: eo tamen ipso, quòd mandatum antecedens ostenderit, ac legitimè probauerit, & constet simul rem esse mandantis; eumq; exemptũ esse à tributo, non debebitur tributum ex ea venditione, aut permutatione, de mandato illius facta. Eodem modo, si quis nomine exempti à tributo, negotiumque illius ea in parte agens, asportet, aut extrahat aliquid, de quo, nisi esset personæ ita exẽptæ, deberetur vectigal, eo ipso, quòd sufficienter constet, nomine, & vt rem ita exempti, deferri, vectigal illud non debebitur. E contrario autem; si exemptus vendat, permutet, asportet, aut extrahat, rem minimè exempti, debetur tributum; peccatq; exemptus, & ad restitutionem tenetur: si tanquam suam eam rem vendat, permutet, aut asportet, vel extrahat. 2

3 Cum *l.* 32. *tit.* 19. *lib.* 9. *nouæ collect.* sancitum sit, vt si rei venditor, aut permutator, incola nõ sit ei⁹ loci; teneatur emptor, aut qui cum illo permutat, tantũ pretij, aut valoris, penes se retinere, quantũ satis sit ad integrè alcaualam soluendam, quousq; debitor illius chirographum collectorum alcaualæ afferat, quo testentur ipsis esse satisfactũ: alioquin emptor, aut permutator, illam de suo soluat. Cùm hæc, inquam, ita sancita sint, ait rectè Lassarte, *vbi supra n.* 8. quod si incola eius loci vendat in eo rem exteri alicuius, ac manifestet emptori, se illam vendere de mandato, aut nomine illius exteri, tũc emptorẽ teneri seruare tantum de pretio, quantum satis sit, vt soluatur alcauala, interim dũ non constat, satisfactum esse collectori alcaualę: quoniam exterus ille rem vendit, ac debet alcaualam: nõ verò mandatarius, qui loco & nomine illius eam rem vendidit. Si autem incola ille rẽ vendens, non manifestet, se illam vendere de mandato, aut nomine illius exteri, tunc ipse censetur illam vendere ad effectum, vt teneatur emptori de euictione, & vt ipse soluere teneatur alcaualam, quando dominus rei eam non soluerit, ac proinde emptorem tunc non teneri retinere de pretio donec alcauala soluatur.

4 Quando autẽ aliquis venderet, aut permutaret, rem alienã sine mandato eius, cuius est, attamẽ no-

mine, & loco illius, eius negotium agens, idq; manifestans, tūc quia venditio non est valida, nisi dependenter à ratihabitione eius, cuius est ea res, *vt disp.337. ac alibi dictum est*, vtiq;, si ratihabitio posteà sequatur, debetur alcauala ab eo, cuius ea res erat, & cuius nomine venditio facta est. Si verò ratihabitio non sequatur, nulla debebitur alcauala: quoniam ex venditione, aut permutatione nulla, alcauala non debetur, *vt eadem disputation. & alibi dictū est*. Habet autem id verum, etiamsi venditor de ratihabitione cauerit emptori. Licèt enim tunc venditor emptori teneatur ad interesse, *vt disp.268. §. tertius, comprobatum est*; quia tamen non idcirco ea venditio est valida, neq; venditor tenetur ad interesse vi talis venditionis, sed ex pacto de rato insuper addito, quod non est venditio neque permutatio, ex quibus solis contractibus alcauala debetur, vtiq; ex eo quòd, qui de rato cauit, ad interesse emptori teneatur, non sequitur deberi alcaualam ex ea venditione.

5 Quando aliquis rem alienam vendidit, aut permutauit, non de mandato domini rei, neq; negotiū illius agens, sed suum, siue ignorans eam rem esse alienam, siue sciens alienam esse, eam vendat, aut permutet, modo tamen emptor, aut qui cū eo permutat, non sciat esse furtiuam, validus est contractus ad effectum, vt venditor dominium pretij, aut rei in commutationem acceptæ, acquirat, teneaturque alteri de euictione, ac proinde venditor, ac permutator, ad alcaualam tenetur tanquam ex vero contractu venditionis, & permutationis, nomine proprio celebrato. Quòd autem validus sit vterque contractus modo explicato, ac proinde quòd venditor, & permutator ad alcaualam ex eisdem contractibus teneatur, copiosè est comprobatum *disp.327.* neq; est necesse illa hoc loco repetere. Quādo autem emptor sciebat rem esse furtiuam, eamq; emit, tunc inualidus est is contractus, vt *ibidem* ostensum est, ac proinde ex eo contractu inualido alcauala non debebitur: pretium tamen amittetur illis, quibus *eo loco* explicatum est. Atque hęc de hac disputatione.

SVMMARIVM.

1. *Dimidium alcaualæ soluit in Lusitania emptor. Idem quondam erat in hoc regno. Hodie totam soluit venditor. Neque contrarium habet ius commune.*
2. *Alcaualæ dimidium quando habet emptor soluere in hoc regno teneatur. Et quousque emptor teneatur etiam facere certiorem gabellarium. Et quando retinere teneatur alcaualam ex pretio.*
3. *Alcaualæ solutionem si pacto venditor in emptorem reijciat, gabellarius adhuc illam petit à venditore. Sed venditor recursum aduersus emptorem habet. Neque gabellarius cogere emptorem potest eam soluere, nisi venditor illi actionem cesserit.*
4. *Alcaualam in prædicto euentu (non interueniente cessione venditoris) si gabellarius petat ab emptore, & emptor coram iudice respondere incipiat, cogetur illam ei soluere, neque gabellarius, cœpta ea actione, recursum vllum habet aduersus venditorem.*
5. *Alcaualam non debet emptor, esto venditor, immunis à solutione alcaualæ, dicat se vendere illi talem rem tanto pretio franco à solutione cuiusque tributi.*
6. *Alcauala rei venditæ tanto pretio franco, quantum talis fuerit arbitratus, debet emptor venditori, si ante id arbitrium ius recipiendi alcaualas ad venditorem deueniat. Alcaualam item debet gabellario, qui gabellario aliquid vendit.*
7. *Alcaualæ centum & decem aurei debentur, quando venditur prædium mille aureis francos.*
8. *Ex vendito actio competit, vt impleantur pacta in continenti addita venditioni, si addita sint velut in recompensationem partis pretij: secus si non in talem velut in compensationem sint addita.*
9. *Alcauala non debetur ex additione in continenti alterius contractus venditioni in recompensationem partis pretij rei venditæ, nisi contractus ita additus, permutatio, aut venditio sit.*
10. *Alcaualæ solutio iniustè cum restituendi onere reijcitur in emptorem, si triticum lege sit taxatum quatuordecim argenteis, & quis illo pretio vendat cum pacto, vt emptor alcaualam insuper soluat.*
11. *Alcaualæ solutio si in emptorem reijciatur, quod soluitur in alcaualam, est addendum reliquo pretio, vt intelligatur, an res vendita sit vltra dimidium iusti pretij.*
12. *Alcauala an debeatur minor ex venditione rei minori pretio, quàm valeat, sed compensatione facta eius incrementi aliquo alio.*
13. *Venditio rei cum pacto in fauorem venditoris, efficit illam minoris valoris quoad eam venditionem.*

AN ALIQVANDO EMPTOR AD alcaualam teneatur. Et nonnulla circa pactum, vt ad eam teneatur. Disp. 678.

IN Lusitania teneri emptorem ad dimidium alcaualæ, & venditorem ad alterum dimidium, sæpè est dictum. Atque idem ius fuisse quondam in hoc regno, refert Lassarte *de decima vend. cap.15. n.1.* Posteà verò sancitum est, vt solus venditor ad integrū teneatur, vt sæpè est relatum. Quamuis, vt pluries in præcedentibus affirmauimus, id regulariter redundet in emptores, quibus eo cariùs res venduntur, quo plus alcaualæ, & aliorum tributorum, ex eis soluitur: id quòd, cum Cornel. tacito & Æmelio Ferrato, affirmat Lassarte *vbi supra n.3.* 1

Doctores plurimi, quos copiosè refert Aries Pinel. *l.1. C. de rescind. vend. part. secunda ca.3. n.40.* colligunt ex *l. debet ff. de ædi. edict.* de iure communi alcaualam, & similia tributa ex venditione, in dubio potius deberi ab emptore, quam à venditore, quasi de iure communi potius ac frequentius imponerentur emptori, quam venditori. Meritò tamen idem autor cum Carolo Molinæo, & Lassarte *ca.15. citato nu.1. & 2.* contendunt, nihil tale ex eo iure colligi. Etenim in eo statuitur, si emptor ob vitium rei, culpa venditoris non deiectum, agat redhibitoria, contractusque rescindatur, venditorem, non solum teneri reddere pretium, sed & expensas omnes, quas emptor fecit, non suo marte, & ex mera sua voluntate, sed vi contractus, aut ex conuentione & præscripto venditoris. Quod si (subiungit textus) forte debeatur vectigal ex tali contractu, & forte iure aliquo priuato sancitum sit, vt illud soluat emptor, hoc etiam teneri reddere venditorem emptori: quia vi contractus illud soluit: & & quia venditor, qui ita fuit in culpa, tenetur seruare emptorem omnino indemnem ex eo contractu. Sanè, cum textus ille bis apposuerit particulam forte, non innuit, solere frequentius id tributum imponi emptori, sed solum posse euenire, vt ei imponatur.

In hoc itaque regno, in quo sancitum est, vt solus vēditor alcaualam soluat, quærimus, nū aliquādo, maximè ex pacto, illam soluere teneatur emptor, & quousque tunc conueniri possit, aut debeat. Atq; iā in su- 2

in superioribus *ex lege tertia, aut quarta, tit. 17. & ex l. tertia, tit. 18. lib. 9. nouæ collect.* est dictum, ex oleo, quod Hispali venditur, non Regis, sed priuatorum, dimidium alcaualæ soluere emptorem, & dimidiũ venditorem. Lege item. 31. *in fine tit. 19. lib. 9. nouæ collect.* quãuis solus vẽditor præcipiatur soluere alcaualã, & efficere certiorem collectorem intra quinq; dies à celebrato cõtractu sub pœna dupli, ad maiorẽ tamẽ cautelã præcipitur etiam emptori, vt ipse quoque collectorem certiorẽ efficiat de re, quam emerit, aut permutatione acquisierit, & à quo, intra tres dies à contractu celebrato, sub eadem pęna. Si tamẽ venditor certiorem faciat collectorem intra quinq; dies, emptor nõ subiacet pœnę, esto certiorẽ illum non effecerit. Lege verò 32. subinngitur, si venditor, aut permutator, non sit incola loci, in quo celebratur contractus, aut esto sit incola, *fuere hombre poderoso, o official nuestro del tal lugar*, emptor teneatur reseruare ex pretio, quantum satis sit ad soluẽdam alcaualam, donec sibi constet, satisfactum esse collectori aut compositionem cum illo esse factã, sub pœna, vt ipse emptor soluat illam duplam. Excipitur, quando venditur vinum, aut venduntur alia ad victum spectãtia *pormenudo*, nam tũc emptor ad id non tenetur. Lassarte *c. 15. citato nu. 10.* nomine *de poderoso*, intelligit etiam venditorem, aut permutatorem, adeo pauperem, vt periculum sit, eum posteà non habiturum vnde alcaualam soluat. Quia tamen lex illa est pœnalis, & nomen, potentis, neq; improprie comprehendit pauperem; sanè reijcienda est ea ipsius sententia.

3 Si quis vendat rem aliquam tanto pretio *franco*, hoc est liber à solutione alcaualæ, ita vt pacto inter ipsum & emptorẽ reijciat in emptorẽ onus soluẽdi alcaualam, quod posse fieri ex se liquet, *& colligitur ex l. Iulianus §. idem Iulianus ff. de act. empt.* tunc nihilominus gabellarius cogere potest venditorem soluere alcaualam: quoniam priuatorũ pacta, neq; fiscum, neq; quenquam alium, priuare possunt iure, quod aduersus aliquem habeat, reijciendo suũ on⁹ in alium, *vt constat ex l. inter venditorem ff. de pact.* Quare lex 8. *tit. 18. lib. 9. nouæ collect* quæ statuit, si clericus à laico rem aliquam pretio *franco* à solutione alcaualę emat, posse nihilominus gabellariũ alcaualam petere à tali laico, qui ita vendidit, nihil statuit supra id, quod ius commune habet. Venditor tamen, qui rem vendidit pretio franco, reijciendo in emptorem onus soluendi alcaualam, recursum ex eo pacto habet aduersus emptorem actione ex vendito, vt sibi soluat alcaualam, quam venditor ipse soluit, vel vt præueniat gabellarium, eiq; satisfaciat, *vt constat ex l. inter debitorem citata, iuncta glos. ibi ex lege 2. C. de hæred. vel act. vend. & ex l. ea conditione. C. de rescind. vend.* Vtrum autem vi talis pacti inter vẽditorem & emptorem, possit gabellarius compellere emptorem, vt sibi alcaualam soluat, merito Lassarte *vbi supra numero decimo tertio*, neganter respondet, nisi venditor prius gabellario cesserit actionem ex illo pacto, *& consentit apertè l. 2. C. de hæred. vel act. vend.*

4 Quamuis, vt dictũ est, gabellarius nõ possit cogere eiusmodi emptorẽ, vt sibi alcaualam soluat, nisi venditor illi actionem cesserit, quia emptor excipere, seu opponere poterit, ipsum eam illi nõ debere; nihilominus, si gabellari⁹ agere cœperit ad eam alcaualam aduersus emptorẽ, & emptor iudiciũ sua sponte suscipiat, ita gabellarius prosequi cũ eo iudicium debet, vi pacti cum venditore ad illã soluendam, & oneris emptoris eodẽ pacto in se suscepti, vt, esto gabellarius recurrere velit ad venditorem, vt eam soluat, repellere optimè eũ possit venditor, iuxta dispositionem legis. 2. C. de pact. quę habet, qñ quis vendidit hæreditatem aliquibus, licèt creditores, quib⁹ aliquid hæreditas debet, actionẽ nõ habeãt aduersus emptores, sed aduers⁹ hęredẽ, qui hæreditatẽ vendidit, qui rursus actionẽ habet aduersus ẽptores, vt id, & cætera onera hæreditatis sustineant; nihilominus si creditores actionem intentent aduersus emptores, emptoresq; sua sponte actionem suscipiant, eiusmodi creditores nõ habẽt postea recursum aduersus hæredẽ, sed repelli possunt exceptione ex pacto tacito, *vt lege citata habetur*: idemq; prorsus est in re, de qua disputamus. Glossa vltim. *ibi*, & doctores communiter, id intelligunt, de pacto eo ipso tacito eiusmodi creditorum cum hærede, quod nolunt eum conuenire, sed contenti sint conuenire emptores hæreditatis. Atque tunc, cum ad pactum tacitum consensus tacitus vtriusq; partis sit necessarius, dicendum erit, ex parte creditorum esse consensum tacitum, qui colligitur ex actione, quam aduersus emptores hæreditatis intẽtant. prætermisso hærede: ex parte vero hęredis, esse consensum omnino præsumptum, quod id gratum sibi sit, illudq; velit, esto id ita fieri ignoret, neque ea de re interrogetur.

Lassarte *vbi supra nu. 16.* potius existimat eam legẽ esse intelligendam, de pacto tacito inter creditores hæreditatis, & emptores eiusdem hæreditatis, vt prætermisso hærede, locoq; hæredis, emptores hæreditatis conueniantur: eo enim ipso, quod creditores aduersus emptores actionẽ intentant, & emptores sponte iudiciũ illud subeunt, vt postea euitẽt iudiciũ hæredis de re eadem aduersus ipsos, tacitè cẽsentur vtriq; in eo pacto conuenire; idq; validum est, esto hęres non paciscatur, quatenus liberari hæredem, cedit in commodum emptorum hęreditatis, *argumento l. si vnus §. quod si sine ff. de pact.* Magis verò lex secunda citata loqui videtur de hoc pacto tacito inter creditores hæreditatis, & inter emptores quam de illo alio creditorum cum hærede, vt benè Lassarte *nu. 16. citato* probat. 5

Ex hacten⁹ dictis infert benè Lassarte *vbi sup. n. 17.* esto in hoc Castellæ regno venditor, q lege, aut priuilegio, imunis est à solutione alcaualæ, dicat se vẽdere tanto pretio franco rem suam, subijcereq; emptorem oneri, vt soluat quodcunq; tributum ex illa fuerit debitum, non proinde emptorẽ teneri soluere alcaualam, neq; gabellarium posse illã ab eo exigere, nisi expressè in fauorẽ gabellarij, dixerit venditor, dũ rem vẽdebat, se renũciare priuilegio suo, quo immunis est à solutione tributi. Ratio aũt est, quoniã solus venditor debet in hoc regno alcaualã, & non emptor; neq; vi pacti, q pretio frãco res vendatur, & q emptor teneatur ad tributa, quæ ex illa debentur, aliter censetur emptor debitor alcaualæ, aut alterius tributi, quam quatenus venditor ad illud teneatur: quare cum in re proposita, venditor ratione sui priuilegij ad alcaualam non teneatur, neq; emptor ad illam tenebitur, ac proinde gabellarius exigere iustè ab illo eam non poterit.

Idem Lassarte *n. 18. eod. c.* affirmat, si quis vendat fundũ suũ tanto franco pretio, quantũ Titius fuerit arbitratus, atq; post venditionem ea forma contractam, eueniat vt alcaualæ hæreditatũ ei⁹ loci ad venditorem pertineant, qa videlicet illas conduxit tanto pretio, & postea sequatur Titij arbitriũ, venditorem vltra pretium à Titio taxatũ, non posse petere ab emptore alcaualam. Ducitur, qa emptor nõ tenetur ad illam, nisi ratione venditoris, & quantũ venditor teneretur: eo aũt ipso, q alcaualæ ad venditorem pertinent, venditor alcaualam non debet; eò quod nullus sibi ipsi quicquã debere possit: ergo tũc emptor alcaualam non debet. Potius tamen existimarem contrarium, nisi Titius in eo euentu, vltra pretium alioquin francũ, arbitratus esset incrementũ alcaualæ soluendum venditori. Ratio est, quoniã venditor censetur vendidisse tota latitudine pretij franci & alcaualæ, quæ tota latitudo est pretiũ iustũ rei suæ: & quoniã illa alcauala ad se pertinet, non nomine ꝓprio, sed nomine & loco Regis, neq; ad se pertinet titulo gratuito, sed oneroso: quare in eo euentu ex eo, q per accidens titulo onero- 6

ſo ad ipsũ deuenerit ius recipiẽdi alcaualas loco & nomine Regis, æquitas non patitur, vt priuetur emolumento illo, parteque illa iuſti pretij rei ſuæ, quæ ex conuentione debebatur Regi loco ſui, atq; ex re ſua, & ſibi loco Regis. Idem Laſſarte *ibidem cum Parladorio* rectè ſubiungit. Si venditor gabellario ipſi fundum ſuum vendit centum aureis, gabellarium, perſoluto pretio, poſſe exigere alcaualam, aut eam deducere de pretio antequam pretium ſoluat: quoniam eſt diſtinctum debitum, quod venditor ex venditione illa debet gabellario.

Illud *cum Laſſarte vbi ſupra n.19. Carol. Molinæo, Parladorio, & aliis*, eſt notandum. Si quis vendidit fundum pretio frãco, hoc eſt, *horro de alcauala*, mille au-
7 reis, non ſatisfacere emptorẽ gabellario, ſi inſuper illi ſoluat cẽtum aureos, qui ſunt decima pars mille aureorum: quoniam alcauala ſoluẽda ex venditione, eſt decima pars integri pretij, atq; adeò, quod in alcaualam ſoluitur, computãdum eſt in latitudine tota pretij, vnde alcauala ſoluitur: ex mille autẽ & centum aureis pretij, debentur in alcaualam centũ & decem; centũ quidem ex mille, & decem ex aliis centũ. Atq; hoc iure, inquit, Laſſarte vtimur. Subiungit autem, neq; iterum ex illa decem debet ſolui vnũ in alcaualam, & ex illo vno decima pars, & ita conſequenter: quoniam, quando venditur res pretio franco mille aureis, tantum aſcendere debemus in pretio vltra mille, quouſq; ſoluta integrè alcauala, maneant venditori mille aurei. At certe, niſi & ille aſcenſus totus in pretio fiat, remanere non poſſunt emptori mille, perſoluta integrè gabellario ex pretio alcauala: quare, in rigore, totus ille aſcenſus, quicquid Laſſarte in contrarium dicat, fieri debet. Tametſi æquitas poſtulet, vt in eo rigoroſo ac graui tributo, non tanta exactio fiat. Quo fit, vt, ſi id non habeat vſus, vt habere non videtur, ſtandum ſit conſuetudini.

Eſt verò ad negotium alcaualæ, de quo diſputamus, & ad pleraq; alia magnopere obſeruandum, *ex l. qui fundum, ex l. fundi partem ff. de contrah. empt. ex l.*
8 *tenetur §. primo ex l. ſi ſterilis §. ſi tibi ff. de act. empt. ex l. ſi vendidero, in fine, iuncta l. ſequenti ff. de ſeruis export.* pacto venditionis alicuius rei pro aliquo pretio, multipliciter poſſe coniungi in continenti pactum aliud. Primò, quaſi in augmentum pretij, ſeu recompenſationis pro ea re vendita: quia ſcilicet intereſt vendenti tale aliud pactum impleri, eaq; de cauſa rem vendit minori pretio, quam alioquin illam venderet, niſi ſimul interueniret ea recompenſatio impletionis illius alterius pacti. Sic, inter alia iura habetur. *l. fundi partem* citata, quæ eſt Iaboleni iuriſconſulti, vt habent codices emendatiores, & non Labeonis, à cuius ſententia in ea lege diſceditur. Verba eius legis hæc ſunt. *Fundi partem dimidiam ea lege vendidiſti, vt emptor alteram partem, quam retinebas, annis decem, certa pecunia in annos ſingulos, conductam habeat. Labeo & Trebatius negant, poſſe ex vendito agi, vt id, quod conuenerit, fiat. Ego contra puto: ſi modo vilius fundum vendidiſti, vt hac tibi conuentio præſtaretur: nam hoc ipſum pretium fundi videtur, quod eo pacto venditus fuerat: eoque iure vtimur.* Hactenus lex illa. Secundò, quia licèt res iuſto alioquin pretio vendatur, intereſt tamen venditori non aliter eam vendere, quam ſub pacto alio in continenti ſubiuncto. Vt, ſi alicui offeratur pretium iuſtum pro domibus, quas inhabitat, & quia non habet alias ad habitationem, neq; fortè facilè eas commodè inueniet, deducat in pactum, vt emptor ſimul alias ſuas domos in tot annos certo aliquo pretio ipſi locet, quia aliter non vult vendere, nec deſerere domus ſuas: qui enim hoc ad intereſſe ſpectat venditoris, quo iuſtè non vult carere, quia alioquin moleſtiam, iacturam, & incommodũ patietur, vtiq; iuſtè hoc grauamen exigit ac imponit emptori pro domibus ſuis, quaſi in partẽ inſuper pretij, ſeu intereſſe pro ſuis domibus. Hoc itaq; differt hic poſterior euentus à priori, quod in priori aliquid de pretio iuſto rei venditæ detrahitur, propter grauamẽ ex pacto adiecto quæ pars pretij eo pacto adiecto cõpenſatur: in poſteriori verò ob pactũ adiectũ nihil de pretio iuſto detrahitur, quo res venderetur, ſi domorũ dominus alias domus haberet ad ſuam cõmodam habitationem attamẽ ſicut venditor, propter id ſuum incommodũ, quod ex venditione ſequitur, poſſet, dũ rogatur, petere augmentum pretij, quo id incommodum compenſaretur, ita, loco eius augmenti, petere poterit in eandẽ cõpenſationem, celebrationem ſimul illius alterius contractus. Quod ad rem itaq; præſentem attinet, parum refert, ſiue propter contractum adiectum venditor minuat de pretio iuſto rei, ſiue nõ minuat, ſed compenſet aliquod ſuum detrimentum, in cuius compenſationem iuſtè exigere poſſet pretij augmentum: nam virtute vtrobiq; aliquid de pretio, quòd poterat iuſtè exigi, minuitur propter pactum adiectum. Quia ergo, quando in aliqua venditione permiſcetur aliquid permutationis, aut alterius contractus, ſiue nominati, ſiue innominati, quo, vna cum pretio conſtituto compenſatur totus valor rei venditæ, aut pretium totum, quod pro illa ex quacunq; circumſtantia poterat iuſtè exigi, contractus ſimpliciter quoad compenſationem totam reputatur venditio, *vt diſp. 337. oſtenſum eſt* (modo tamen pretium excedat reliquũ valoris, quod pactis aliis permixtis atq; in continenti additis compenſatur) inde efficitur, quod omnibus iuribus citatis concedi dicatur actio ex vendito ad impletionem ſimilium contractuum in continenti venditioni adiectorum, aut ad intereſſe, ſi impleri iam nõ poſſint: id quippe totum pertinet ad exactionem integri pretij, ſeu valoris conſtituti pro re vendita: pretium autem, & res loco pretij, quæ ex venditione debetur, actione ex vendito exiguntur.

Illud inſuper obſerua, cõtractui vẽditionis poſſe addi in continenti pactum minimè ad ſubſtantiã venditionis ſpectans, vtpotè ad intereſſe, aut quaſi intereſſe, vendentis, pro re, quæ venditur, nihil attinens: & tunc, eſto in continenti pactum illud adijciatur venditioni, ſimulque cum illa celebretur, imò eſto vendens non vellet rem vendere, niſi celebrando ſimul id aliud pactum, non competit venditori actio ex vendito ad cogendum emptorem, vt impleat hoc pactum, aut ad intereſſe ex eo, quod illud non impleuerit: ſed agere debet ex illo alio pacto, ſiue nominato, ſaltemq; ſtipulatione vallato, ſiue innominato, veſtito tamen cohęrentia in continenti contractus venditionis, cum quo eſt ſimul celebratum. Niſi tamẽ pactum contineret quid inhumanum, & irrationabile attentis circumſtantiis concurrentib. vt ſi mancipiũ venderetur certo pretio, appoſito pacto certę pęnæ, ſi illud manumittat: tunc enim ea pœna exigi nõ poſſet, eſto ſtipulatione ſit promiſſa, *vt habetur l. ſi venditor ff. de ſeruis export.* Exempla eius, quod præcipuè obſeruamus, ſunt, verbi gratia, ſi Petrus ſimul vendidit Ioanni agrũ, & illi locauit domos, aut equum, vel ab eo cõduxit, vel aliquod aliud pactum celebrauit, non quaſi in commutationem ſimul pro re vendita, aliquo ex duobus modis ſupra explicatis, non competit Petro actio ex vendito aduerſus Ioannem, vt adimpleat eos contractus, aut vt ſoluat intereſſe, ſi illos tempore congruo non impleuit: quoniã contractus illi nihil attinent ad contractũ venditionis, ad illiusve ſubſtãtiam: ſed agere debet ex ipſiſmet cõtractibus, locationis, cõductionis, ſtipulationis, aut alterius, quem ſimul cũ venditione celebrauit, vt cõſentit apertè. *l. fundi parte* citata, & habetur. *l. ſi venditor* citata. Vbi additur, ſi quis vendit ancillam cũ pacto, ne proſtituatur, aut ne in alia loca deportetur, quoniã id intereſt vendenti, atq; ad pium illius affectum attinet, idq; quaſi in partem pretij, & recompenſationis pro ancilla, exegerit, agi poterit ex vendito, vt eis pactis ſtetur, & impleant.

Quæ

9 Quæ dicta sunt intendit Lassarte *de decima. vendit. cap.15. citato à n.19.* cum Carolo Molinæo, Andrea ab Exea, & aliis, quos citat; tametsi non ita exactè ea explicent. Illud verò non probo, quod Lassarte *vbi supra à nu.24.* ex hactenus dictis intendit. Nempe in euentibus, in quibus dictum est, pactum in continenti venditioni appositum, augere pretium pro re vendita, eaq; de causa competere venditori actionem ex vendito, vt id pactum impleatur, posseq; ex vendito agere ad interesse, si tempore congruo non impleatur, in eis, inquam, euentibus, prudentis arbitrio æstimandum esse, quantum ex tali pacto accrescat pretij cōuenti pro re vendita, vt inde etiam alcauala exigatur, ac soluatur. Hoc profectò non probo. Quoniam alcauala in hoc regno, & in Lusitania, solum debetur ex mera venditione, quoad verum ac formale pretium conuentum pro re vendita, & ex permutatione: quod si venditioni permisceatur aliquid permutationis, vterq; contractus, præcisè vnus ab alio, consideratur, atque ex mero contractu venditionis, spectato præcisè à permutatione, debetur vna alcauala: ex permutatione verò, præcisè spectata à venditione, debetur duplex alcauala, vt *disp.337.* cum hoc eodem autore comprobatum apertè est. Quod si venditioni aut permutationi, admisceatur aliquis alius contractus, siue nominatus, siue innominatus, ex illo profectò non debetur alcauala. Quare, si pro re vendita minus veri pretij, hoc est, pecuniæ, cōueniatur, quam talis res vendita valeat, & loco alterius partis valoris eiusdem rei, ineatur simul alius cōtractus locationis, conductionis, vel alius similis, nominatus, aut innominatus, quo cōpensatur illa alia pars valoris rei venditæ, vtiq; neq; ex tali locatione, cōductione, aut alio contractu, debebitur alcauala, vt est notissimum; neq; item ex compensatione ipsa talis partis æstimationis rei venditæ eo contractu in continenti apposito, quæ virtute est distinctus alius contractus innominatus, do eandem rem venditam, quoad id æstimationis, seu eam partē æstimationis remitto, vt mecum simul ineas hunc aliū contractum: ex nullo siquidem contractu innominato, præter permutationem, alcauala debetur, vt dictum est. Equidem æquiuocatio fuisse videtur, quæ hūc fefellit autorem in re, de qua disputamus. Etenim quando in venditione, vna cum vero pretio, hoc est, cum pecunia, compensatur res vendita aliqua alia re, si pretium superet valorem alterius rei, contractus reputatur solum venditio, ad effectum actionis, quæ ex illo competit, vt integer cōpleatur, quæ actio nuncupatur ex vendito: idque, quo res vendita, vna cum pretio, compēsatur, pretium, seu pars pretij, talis rei venditæ reputatur: quoniam nō extrahit contractum à ratione venditionis veræ, *vt disp.337. dictum est*: atq; iuxta hanc doctrinam, & in hoc sensu, loquuntur: *l. fundi pars*, & alia iura supra citata, quæ in eo euentu actionem ex vendito concedunt. Cæterum, quod ad alcaualam attinet, solum reputatur venditio, quod vero pretio compensatum, & quatenus vero pretio compēsatur, vt ibidem ostensum est. Quod si admisceatur simul permutatio, inde etiam duplex alcauala debebitur. Ex admixtione verò cuiuscunque alterius contractus, siue nominati, siue innominati, nulla sanè alcauala debetur, vt sæpè dictum est.

10 Iuxta hactenus dicta, rectè Lassarte *vbi supra n.25.* infert aduersus Ludouicum Mexia, falsam esse illius sententiam, qua asseruit, si triticum lege iusta sit taxatum quatuordecim regalibus argēteis pro fanega, quam vocant, licitè venditorem posse recipere ab emptore quatuordecim regales pro ea, cū pacto, vt ēptor soluat insuper alcaualā. Ducitur, quoniam in eo euentu, venditor solū accipit in pretiū quatuordecim regales lege taxatos. Cū verò alcauala in hoc regno à venditore sit soluenda de ipso pretio, vtiq;, reijciendo onus alcaualæ in emptorē, plusquam quatuordecim regales accipit in pretiū: imò tunc maiori pretio vltra quatuordecim regales, quam sit decima pars eorum, censetur vendidisse: quoniam eam decimam partem, & insuper decimam partem eius decimæ partis, cum minimum cogetur soluere emptor loco venditoris, vt supra ostensum est. Quare, non solum id erit in fraudem legis, cum onere restituendi totum eum excessum, sed etiam si vltra venditionem tritici pro quatuordecim argenteis, initum cum ea sit aliquod aliud pactum in grauamen emptoris, & in commodum venditoris, quod pecunia sit æstimabile; id etiā factum censetur, ac verè est, in fraudem legis, cum onere restituendi eam æstimationem, *vt habetur leg.1. tit.25. lib.5. nouæ collect. & disp.364. dictum est.*

Ex dictis facilè constat, si res, cuius pretium lege non sit taxatum, vendatur cum pacto, vt emptor soluat alcaualam, ad iudicandum, an pretium sit vltra dimidium, aut infra dimidium, iusti pretij, in eo esse computandum, etiam quod emptor soluit in alcaualam, vt est satis perspicuum, *& obseruat Lassarte vbi supra n.27.* 11

Quod si res, quę longè minus valet, vēdatur maiori pretio, sed cōpensante venditore id, quod plus accipit, vel locatione alterius suę rei eidem emptori minori pretio, vel aliquo alio, quod det ei aut faciat in fauorem illius, tunc contractus ex ea compensatione redditur æqualis ac iustus. Quod si id, quod insuper dat in compensationem, sit vendibile, censetur facta venditio vtriusque rei pro eo pretio, atque ex tota latitudine pretij debebitur alcauala. Si verò non fiat illius venditio, sed sit locatio, aut contractus alius, tunc in rigore, atque in conscientię foro, non debebitur ex toto eo pretio alcauala, sed solum ex ea parte, ex qua resultat iusta venditio illius rei. In foro tamen exteriori fortasse non audietur venditor, qui ita contraxisset, sed ex toto pretio accepto titulo venditionis illius rei, cogetur soluere alcaualam. 12

Lassarte *vbi supra nu.33.* obseruat, si res vendatur cum pacto in fauorem venditoris, quod rem ipsam afficit, neque ita liberam relinquit emptori, ac esset, si sine eo pacto venderetur, tunc in pactum minoris valoris illam reddere ad talem venditionem. Vt si vendatur cum pacto de retro vendendo, aut cum alio, quo integrum venditori relinquatur, resoluere venditionem; vel si res vendatur cum pacto, vt ex ea insuper certus annuus census soluatur; vel mancipium vendatur cum pacto, vt intra tantum tempus manumittatur, vel vt non extrahatur ex tali prouincia. 13

SVMMARIVM.

1. *Alcauala debetur de toto pretio rei venditæ, non deducendo expensas factas in illa vendenda.*
2. *Alcauala ex eo pretij augmento, quod* prometidos *vocant, non debetur.*
3. *Tributorum exactores, & ad id custodes, ad quam restitutionem teneantur, si debitè munus suum non exequantur.*

VTRVM DE PARTE PRETII, quæ non deuenit ad venditorem, soluere teneatur alcaualam. Et quid de ministris, qui exigere tenentur tributa, & inquirere, ac manifestare ea occultantes, neque id efficiunt.

Disputatio.

679.

1 DVbium est vtrum de pretio, pro quo res venditur, deduci debeant expensæ à venditore factæ in re vendenda, vt in illa asportanda ad locum, in quo est vẽdẽda, item quod datur ei, qui loco domini eam vendit, & quod datur proxenetæ, atq; similiter alię expensę, ita vt de solo reliquo pretij, quod ad venditorem deuenit, soluere debeat alcaualam, non verò de illa parte, quæ consumitur in similib9 expensis. Licet quidam, *quos Lassarte de decima vend. c. 16. n. 1. refert*, arbitrati fuerint, de pretio rei venditæ deducendas esse similes expensas, & de sola reliqua parte eius pretij soluendam esse alcaualam: dicendum tamen est *cum eodem Lassarte ibidem nu. 3. Parladorio, & alijs*, in hoc regno soluendam esse de toto pretio, pro quo res venditur, nullas omninò deducendo expensas in re vendenda effectas: sicut etiam Ecclesiæ soluitur decima omnium fructuum, non deducendo expensas in eis colligendis factas; cũ tamẽ fructus intelligi soleant, qui remanent deductis expensis. Ratio autem potissima huius assertionis est, quoniam hoc tributum impositum est, vt soluatur ex toto pretio, pro quo res vendita fuerit. sic enim lex 1. *tit. 17. lib. 9. nouæ collect.* habet. *Que paguen porrazon della* (alcaualæ scilicet) *de cada diez marauedis vno, de todo el precio porque vendieren.* Atq; ita receptum est in praxi. Ac sanè, si expensæ essent deducendæ de pretio, ostium magnum litibus, ac defraudationibus alcaualæ aperiretur.

2 Dubium deinde est, quando in rebus, quæ venduntur in publica subhastatione: interueniũt, *prometidos*, quos vulgus vocat, vt, verbi gratia, q; quicunq; licitatus fuerit supra alios, accipiat quartam, aut tertiam partem eius pretij, quod supra alios fuerit licitatus, ita vt si nullus supra ipsum sit postea licitatus, sed ipsi res vendatur, retineat de incremento illo eam tertiam aut quartam partẽ ipsi promissam: si verò alius supra ipsum sit licitatus, vltimus, qui fuerit licitatus, & cui res fuerit vendita, teneatur de integro pretio illi soluere eam tertiam, aut quartam partem pretij, quod ipse auxit supra alios. Dubium, inquam, est, vtrum quando in venditione interueniunt eiusmodi *prometidos*, quæ soluenda ac deducenda sunt de toto pretio, quod vltimus, cui res venditur, fuerit licitatus, sit soluenda alcauala à vẽditore de toto integro pretio, an verò solum de eo, quod ad ipsum peruenit, deducta reliqua parte, quæ ad ipsum peruenit, deducta reliqua parte, quæ ad *prometidos* spectat. Parladori9 *a Lassarte vbi sup. n. 4. relatus*, censet alcaualam solum esse soluendam de parte pretij, quæ ad venditorem deuenit, deducta reliqua, quæ ad *prometidos* spectat. Lassarte verò *vbi sup. nu. 6.* contrarium affirmat. Ratio autem illius est, quoniam id totum verè est pretiũ rei illius venditæ, & vt tale tenetur vltimus licitator anterioribus soluere: quæ ipsis debentur, *de prometidos*, tanquam debita illis à venditore, quæ vltimus licitator ex pretio rei venditæ illius soluit loco & nomine vẽditoris, qui ea illis promisit sub ea cõditione, si licitarentur, vt re ipsa licitati sunt. Item quoniam venditor duo genera contractus in eo euentu celebrat. Vnum, venditionis cum vltimo licitatore, cui rem vendit pro integro pretio pro illa ab eo promisso. Alterum verò genus est contractuũ innominatorum cum singulis licitatoribus, nempe de tertia, aut quarta parte pretij, quod licitando auxeris, vt ita augeas ac liciteris, siue tibi res vendatur; siue non; modo tamẽ illa in tali publica subhastatione tandem vendatur: quod autem impleto hoc contractu innominato à singulis licitantibus, eis à venditore debeatur ea pars pretij, quæ detrahenda est de integro pretio, pro quo res tandem fuerit vendita, vtique non impedit, quominus res tãdem pro toto eo pretio sit vendita, ac proinde quod vẽditor ex toto eo pretio debeat alcaualam soluere. In hanc sententiã inclinarem, nisi audirem contrarium in more esse positum: cui est standum, maxime in materia hac odiosa.

De custodibus, & aliis ministris publicis, qui ex officio tenentur inquirere asportãtes merces, & celebrãtes venditiones, aut permutationes, & alia, ex quibus tributa debẽtur, tum vt ea soluant, tum etiam vt transgredientes leges ea de re latas, ac se occultantes, pęnis eisdem legibus statutis afficiantur, neq; id opere præstant, commodius dicetur inferius in materia de restitutione, dum sermo fuerit, ad quam restitutionem teneatur non obstans, & non manifestans. 3

FINIS

INDEX

INDEX LOCORVM SACRAE SCRIPTVRÆ, QVORVM EXPLANATIO INTELLIGI EX HOC OPERE ALIQVA EX PARTE POTEST.

NVMERVS, COLVMNAM INDICAT.

INDEX

INDEX
PRÆCIPVARVM RERVM, QVÆ IN HOC OPERE CONTINENTVR.
NVMERVS COLVMNAM INDICAT.
TOMI TERTII.

Alca-

Alienatio.

Alimenta.

Deuo-

Fœmina.

Fructus.

Gabella.

Gemini.

Gratiæ.

Grauamen.

Guidagium.

Hæres.

Hæreticus.

Hidalgo.

Iura-

Quando

Maiora-

Metus.

Minor.

Modus.

Renun-

Repræsentatio.

Regna

Salinarium.

Sententia.

Seruus pœnæ.

Substitutio pupillaris.

Substitutio.

Successio.

Surdus & mutus.

Tenuta.

Tutor.

Vectigal.

FINIS

LAVS DEO.

AL 5011 1783864 02-27620 v.3, pt.1

